image
not
available

Digitized by Google

Digitized by Google

XIV.
E.
20

BIBLIOTECA NAZ.
Vittorio Emanuele III
XIV
E
20
NAPOLI

Digitized by Google

Digitized by Google

ZEGERI BERNARDI

VAN-ESPEN

Juris utriuſque Doctoris

SCRIPTA OMNIA

Decem Tomis comprehenſa.

Editio noviſſima, plurimis litteris, monumentis, paſſim ſuo loco poſitis, præſertim erudito in Jus vetus novum & noviſſimum Commentario hactenus inedito aucta & locupletata, notiſque illuſtrata.

Opus integrum omnibus Epiſcopis, eorum Vicariis, & Officialibus, Eccleſiaſticis, ac Laicis Judicibus, Advocatis, Patronis, Parochis, Confeſſariis, cæteris tam SS. Theologiæ quam Juriſprudentiæ Viris ſtudioſis utiliſſimum & apprime neceſſarium.

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE III · NAPOLI

Digitized by Google

Digitized by Google

JUS
ECCLESIASTICUM
UNIVERSUM

ANTIQUÆ ET RECENTIORI DISCIPLINÆ
PRÆSERTIM BELGII, GALLIÆ, GERMANIÆ
ET VICINARUM PROVINCIARUM
ACCOMMODATUM

E Sacris Scripturis , SS. Canonibus , Conciliorum tum Œcumenicorum tum Synodalium Decretis , ſummorum Pontificum Conſtitutionibus & Reſcriptis, SS. Patrum ſententiis, Epiſcoporum documentis, Principum edictis, Magiſtratus tam Eccleſiaſtici quam Civilis judiciis , & virorum Juris utriuſque peritorum reſponſis depromptum .

AUCTORE

ZEGERO BERNARDO VAN-ESPEN

PRESBYTERO, J.U.D. SS. CANONUM PROFESSORE
IN ACADEMIA LOVANIENSI.

TOMUS NONUS.

NEAPOLI.
EXPENSIS ANTONII CERVONII.

PUBLICA AUCTORITATE, AC PRIVILEGIO.

MDCCLXVI.

Digitized by Google

I N D E X
CAPITUM ET PARAGRAPHORUM
VARIORUM OPUSCULORUM
SIVE
TRACTATUUM
Quæ in hoc Nono Volumine continentur.

TRACTATUS DE CENSURIS.

Monitum Editoris. pag. 1
Tractatus Hiſtorico-Canonicus de Cenſuris Eccleſiaſticis, quo priſtina diſciplina a recentiore ſecernitur; & quo ſpiritu in cenſuris infligendis procedendum, nec non qualiter timendæ ac obſervandæ Cenſuræ. 3
Præfatio. ibid.
Tractatus Hiſtorico-Canonicus de Cenſuris Eccleſiaſticis, ac notanter de Excommunicatione. 7

CAPUT PRIMUM

De varia ſpecie Excommunicationis.

§. I. *De variis Excommunicationibus, quæ ad Cenſuram Eccleſiaſticam referri non poſſunt.* 7
§. II. *De Excommunicatione minore prout hodie accipitur, & quando Excommunicatio ſimpliciter poſita cœperit ſumi pro majore?* 10
§. III. *De Anathemate.* 11
§. IV. *De Excommunicatione legis, ſeu juris & hominis.* 15
§. V. *Validitas & effectus Excommunicationis Juris ſive Canonis dependet a validitate & obligatione Legis.* 16
§. VI. *Ut Lex Pontificia, atque annexa Cenſura ubique obliget, non ſufficit publicatio Romæ facta.* 17
§. VII. *Bullarum Romanarum in Belgio, aliiſque Provinciis publicatio non admittitur, ſine prævio Placeto Regio.* 19

CAPUT II.

De auctoritate ferendi Cenſuras, præſertim Excommunicationis.

§. I. *Poteſtas excommunicandi radicaliter eſt penes Eccleſiam.* 22
§. II. *Auctoritas ligandi & ſolvendi per Cenſuras, olim procedebat ab eodem actu, a quo abſolutio aut ligamen in foro pœnitentiali.* 23
§. III. *Quo tempore forum judiciale a foro interno cœperit totaliter ſeparari, & auctoritas excommunicandi ad judiciale transferri.* 25
§. IV. *Quibus juxta modernam diſciplinam competat Auctoritas ferendi Cenſuras.* 26
§. V. *Utrum Auctoritas aliqua circa Cenſuras competat Principibus* laicis. 27

CA-

CAPUT III.

De Contumacia & Monitionibus Canonicis, quæ inflictionem Cenſurarum præcedere debent.

§. I. *DE Contumacia, quæ Cenſuram præcedere debet.* 31
§. II. *De Monitione Canonica, ſive de Monitorialibus, quæ Cenſuram præcedere debent.* 32
§. III. *De intervallo temporis, quod intercedere debet inter monitiones; & formâ in his ſervandâ.* 33
§. IV. *Difficultas circa Cenſuras* latæ ſententiæ *ob non permiſſam monitionem Canonicam.* 34

CAPUT IV.

De juſta cauſa Excommunicationis.

§. I. *AD Excommunicationem requiritur gravis culpa, ut minus mortalis.* 35
§. II. *Non omnis Contumacia erga Judicem ſufficit ad Excommunicationem.* 37
§. III. *Cauſa Excommunicationis debet eſſe manifeſta, & Judici legitime probata.* 38

CAPUT V.

De Ordine judiciario in materia Cenſurarum, notanter Excommunicationis ſervando.

§. I. *DEfectus eſſentialis Ordinis judiciarii reddit Cenſuram invalidam.* 39
§. II. *Defectus juriſdictionis in Judice ob interpoſitam appellationem aut recuſationem reddit Cenſuram nullam.* ibid.
§. III. *Defectu citationis Cenſura eſt invalida.* 41
§. IV. *Cauſa Cenſurarum inſtruenda & decidenda eſt coram Judicibus in partibus.* 42
§. V. *Quæ ſpecialiter in ferendis Cenſuris obſervanda.* 51
§. VI. *De formulis & ritu, quibus hodie ſolemnis Excommunicatio ſeu anathema profertur.* ibid.

CAPUT VI.

Quæ a Prælato excommunicante attendenda.

§. I. *QUid attendere debeat Prælatus circa perſonam feriendam Cenſuris?* 53
§. II. *Quæ attendenda reſpectu* Eccleſiæ. 56

CAPUT VII.

De effectu Excommunicationis.

§. I. *QUis ſit Excommunicationis effectus ex inſtituto Chriſti?* 58
§. II. *Quomodo obligatio evitandi Excommunicatum, per Apoſtolos, eorumque Succeſſores extenſa.* 59
§. III. *Evitatio Excommunicatorum ſubſequentibus ſeculis crevit, & nimio cum rigore a Fidelibus exacta.* 60
§. IV. *De Temperamento effectus Excommunicationis quoad evitationem Excommunicati allato per Gregorium VII. & ſubſequentes Pontifices, uſque ad Martinum V. excluſive.* ibid.
§. V. *De Temperamento effectus Excommunicationis per Decretum Concilii Conſtantienſis, ſive Extravagantem Martini V.* Ad evitanda. 62
§. VI. *Quando hodie evitandus ſit Clerici percuſſor?* 65
§. VII. *Caſus, quibus hodie ob Communicationem cum Excommunicato incurritur Excommunicatio* major. 66

CAPUT VIII.

De Cenſuris injuſtis & invalidis.

§. I. *UTrum Cenſura injuſta ſit timenda?* 68
§. II. *Utrum Cenſura injuſta ſit* tenenda *ſeu obſervanda?* 69
§. III. *De remedio ordinario adverſus Cenſuras injuſtas.* 70
§. IV. *De remedio extraordinario contra injuſtas Cenſuras per Recurſum ad Tribunalia*

Digitized by Google

nalia Regia. 73
§. V. *Judices Regii admittentes recurſum contra injuſtas Cenſuras, duntaxat cognoſcunt de violentia illata.* 76
§. VI. *Quibus mediis ſoleant Judices Regii violentias per Cenſuras illatas compeſcere?* 78
§. VII. *Qualiter ſubinde Cenſuræ palam in foro externo ſervandæ non ſint.* 81
§. VIII. *Inter perſecutiones a Chriſto ſuis veris Diſcipulis & veritatis defenſoribus prædictas, eſt injuſta Cenſurarum, ſignanter Excommunicationis inflictio.* 85

CAPUT IX.

De Interdicto.

§. I. *Interdictum uti & ſuſpenſio ſubinde infligitur per modum Cenſuræ, & ſubinde per modum meræ pœnæ; & quomodo ab aliis Cenſuris diſtinguatur.* 87
§. II. *De diſtinctione Interdicti perſonalis, localis, & mixti; item particularis, & generalis.* 88
§. III. *An olim notum fuerit Interdictum generale, prout hodie ſumitur?* 89
§. IV. *Interdictum generale labentibus ſeculis frequentius impenſum: quam funeſti ejus ſoleant eſſe effectus.* 91

CAPUT X.

De Suſpenſione. 94

CAPUT XI.

De Abſolutione a Cenſuris.

§. I. *Cenſura tollitur per Abſolutionem.* 96
§. II. *De Abſolutione in Foro pœnitentiæ, & Foro contentioſo.* 97
§. III. *De abſolutione ad cautelam, & cum reincidentia.* 99
§. IV. *Quis abſolvere poſſit a Cenſuris a Judice latis.* 102
§. V. *Quis poſſit abſolvere a Cenſuris Juris?* 103
§. VI. *De Abſolutione a Cenſuris reſervatis.* 104

DISSERTATIO CANONICA

De Interceſſione ſive interventione Epiſcoporum pro reis apud Principes & Magiſtratus civiles, & de Confugientibus ad Eccleſias ſive de Immunitate locali, ſeu Aſylo templorum.

CAPUT PRIMUM.

De Interventione Epiſcoporum pro Reis.

§. I. *Intercedere pro Reis jam pridem Epiſcopis familiare.* 106
§. II. *Pro quibus intercederent, & quis interceſſionis ſcopus?* 107
§. III. *Effectus interceſſionis expectabatur a benignitate Principis.* 109
§. IV. *Confugientes ad Eccleſias cenſebantur implorare interventionem Epiſcoporum.* 110
§. V. *Aſylum confugientium ad Eccleſias dependens ab arbitrio Principum.* 111

CAPUT II.

Expenduntur Leges Principum Chriſtianorum, quæ exſtant in Codice Juſtinianæo & Theodoſiano, quibus terminos & formam Aſylo Templorum præſcribunt.

§. I. *Expenditur Conſtitutio Theodoſii ſenioris.* 111
§. II. *Lex Arcadii & Honorii.* 112
§. III. *Arcadii Conſtitutio aſyli Eccleſiarum abrogatoria.* ibid.
§. IV. *Conſtitutio Theodoſii junioris terminos Aſyli extendens.* 114
§. V. *Altera Theodoſii junioris Conſtitutio de ſervis confugientibus ad Eccleſias.* 116
§. VI. *Leonis Imperatoris Conſtitutio.* 117
§. VII. *Novella Juſtiniani Imperatoris.* 119

CA-

Digitized by Google

CAPUT III.

Reflexiones in Canones relatos in Decreto Gratiani, *Cauſâ* 17. *Quaſt.* 4.

§. I. *AUctoritate Decreti Gratiani credi cœpit, Aſylum Eccleſiarum dependere ab auctoritate Eccleſiaſtica.* 120
§. II. *Expenditur fragmentum Epiſtolæ ſub nomine Nicolai Papæ per Gratianum relata.* ibid.
§. III. *Epiſtola ſancti Auguſtini ad Bonifacium.* 121
§. IV. *Fragmenta Epiſtolarum Gelaſii Papæ.* ibid.
§. V. *Canon Synodi Ilerdenſis.* 122
§. VI. *Canon ſub nomine Concilii Triburienſis.* ibid.
§. VII. *Fragmentum Epiſtolæ ſub nomine Joannis VIII.* 123
§. VIII. *Canon Concilii Toletani XII.* ibid.
§. IX. *Canon Synodi Aurelianenſis.* 124

CAPUT IV.

Quæ loca gaudeant Immunitate ſive Aſylo?

§. I. *SOlæ Eccleſiæ antiquitus Aſylo gaudebant.* 125
§. II. *Quid nomine Eccleſiæ veniat?* ibid.
§. III. *Circa loca Immunitatis attendenda conſuetudo.* 126

CAPUT V.

Quinam Aſylo ſeu Immunitate non gaudeant?

§. I. *SOli confugientes Aſylo fruuntur.* ibid.
§. II. *Quid potiſſimum in concedenda, aut extendenda, vel interpretanda Immunitate, attendendum.* 127
§. III. *Romani Pontifices quædam crimina ab Aſylo exceperunt per ſuas Decretales; & quæ harum Decretalium auctoritas?* 128
§. IV. *Ab Aſylo excluſi delinquentes in loco Immunitatis, aut ſpe conſequendæ immunitatis.* ibid.
§. V. *Decretalis Innocentii III. & qualiter ei in pleriſque Provinciis derogatum.* 129
§. VI. *De furibus ab Aſylis excluſis.* 130
§. VII. *De homicidis ab Aſylo exceptis.* 131
§. VIII. *Rei læſæ Majeſtatis ab Aſylo excluſi.* 132
§. IX. *Fraudulenti decoctores immunitate privati.* 133

CAPUT VI.

De Judice hujus Immunitatis.

§. I. *PLuribus oſtenditur Judicium de immunitate ſpectare ad Principem, ejuſve Magiſtratum.* 133

CAPUT VII.

De Extractione Rei ex loco Immunitatis.

§. I. *EXtractio a loco immunitatis ſpectat ad Curiam ſecularem, ſive ejus Miniſtros.* 135
§. II. *De Jure non requiritur licentia Epiſcopi ad extrahendum.* 136
§. III. *Praxis Belgii.* ibid.
§. IV. *Quomodo probatum eſſe debeat, caſum eſſe exceptum, ut Reus extrahatur.* 138
§. V. *Conſtitutio Franciſci I. Regis Galliæ, & ejus occaſione Eccleſiarum Aſyla abrogata.* ibid.

CAPUT VIII.

Quid de hac Immunitate Eccleſiarum habeant Concordatum vulgo Brabantinum, necnon prætenſum Concordatum vulgo Hannoniæ?

§. I. *COncordatum vulgo Brabantinum.* 140
§. II. *Exhibetur & diſcutitur articulus Concordati de Eccleſiarum immunitate.* 141
§. III. *Prætenſum Concordatum vulgo Hannoniæ.* 142
§. IV. *Exhibetur & diſcutitur articulus prætenſi Concordati.* 143
§. V. *Praxis Belgii hiſce conformis.* 144

CA-

CAPUT IX.

De Bulla Gregorii XIV.

§. I. PRæcipuus hujus Bullæ ſcopus. 148
§. II. Quæ de Indultis ſuorum Prædeceſſorum narrat in ſua Bulla Pontifex ad recentiorem ætatem referenda. ibid.
§. III. Enarrat Pontifex ſcandala & abuſus, quæ prætendit ex prædictis Indultis ſecuta: & quis ſcopus hujus enarrationis? 149
§. IV. Revocat facultates & indulta a ſuis Prædeceſſoribus conceſſa. 150
§. V. Exprimit caſus, in quibus, & non in aliis, confugientes ab Eccleſiis abſtrahi poſſint. 151
§. VI. Prætendit ſatisfacere querelis Curiæ ſecularis. 152
§. VII. Vetat confugientes etiam in caſibus exceptis per Curiam ſecularem extrahi, ſine licentia Epiſcopi, & adjunctione perſonæ Eccleſiaſticæ. ibid.
§. VIII. Auctoritatem dandi licentiam extrahendi ſolis Epiſcopis competere declarat, in quo Conſtitutio ſibi non cohærere videtur. 153
§. IX. Præcipit extractos per Miniſtros Curiæ ſecularis duci ad carceres Curiæ ſpiritualis. 154
§. X. Tradi non permittit Curiæ ſeculari, niſi prius cauſâ cognitâ, Judex Eccleſiaſticus declaraverit eſſe caſum exceptum. 155
§. XI. Bulla non recepta. ibid.

CONCORDIA

Immunitatis Eccleſiaſticæ & Juris Regii adverſus Certamen Immunitatis, &c. a D. Petro Govarts R. S. M. in Magno ſuo Conſilio Mechliniæ Conſiliario Eccleſiaſtico, & ejuſdem Diœceſis Vicario Generali, inſtitutum. Ubi una oſtenditur, coram quibus juxta mores Belgii Materiæ Eccleſiaſticæ citra violationem Immunitatis ſint tractandæ.

PROOEMIUM. 157

CAPUT PRIMUM.

An Theologi Belgæ in materia morum & doctrinæ declinent Judices Eccleſiaſticos, & ad Tribunalia laica in hac materia confugiant?

§. I. PRoponitur ſtatus Quæſtionis. 161
§. II. Nullo exemplo violationem Immunitatis probat Govartius. ibid.
§. III. Ex actis a Govartio reclamatis evincitur, Theologos Belgas in materia morum & doctrinæ Judices Eccleſiaſticos non declinare ut incompetentes. 162
§. IV. Idipſum pluribus argumentis aliunde petitis adſtruitur. 163
§. V. An Adverſarii horum Theologorum æque ſint immunes a violatione Immunitatis Eccleſiaſticæ in materia doctrinæ. 164

CAPUT II.

An Theologi ob recurſum in materia poſſeſſorii ad Tribunalia Regia, recte accuſentur de violata Immunitate Eccleſiaſtica?

§. I. POſſeſſorium rei ſpiritualis ubique pene, ac præſertim in Belgio ex conſuetudine immemoriali ſpectat ad Judices Regios. 165
§. II. Theologi Belgæ non conqueruntur, vetari recurſus ad Conſilia Regia in materia morum & doctrinæ; ſed ſibi negari protectionem Regiam contra violentias & viam facti. 168
§. III. Forma ſervanda in Cauſis Eccleſiaſticis juxta conſuetudines, Leges, & Privilegia Belgii, quam Theologi Belgæ in ſuis cauſis ſervari poſtulant. 171
§. IV. Theologi merito conqueruntur, ſibi viam juſtitiæ negari, dum via poſſeſſorii ipſis occluditur. 174

CAPUT III.

An Theologi recte accuſentur de violata Juriſdictione Eccleſiaſtica in Cauſis Criminalibus.

§. I. *Falſo accuſantur Theologi Belgæ, quod in Criminalibus declinent Tribunal Eccleſiaſticum.* 175

§. II. *Hallucinatio Govartii circa cumulationem & concurſum judicii poſſeſſorii & criminalis.* 177

§. III. *An Theologi Belgæ evertant judicium criminale prætextu poſſeſſionis ſuæ famæ; aut ex Lege diffamari recurrendo ad Tribunalia Regia?* 179

§. IV. *Accuſantur Theologi Belgæ, quod adverſus Epiſcopos, & ſignanter Archiepiſcopum Mechlinienſem actiones Criminales inſtituant coram Judicibus ſecularibus.* 181

§. V. *Caſus, occaſione cujus hæc accuſatio a D. Govartio adverſus Theologos Belgas inſtituta.* ibid.

§. VI. *An in caſu propoſito Theologi Belgæ actionem criminalem inſtituerint contra D. Archiepiſcopum Mechlinienſem.* 183

§. VII. *An Theologi recte coram Conſilio Regio egerint civiliter ad reparationem ſuæ famæ?* 185

APPENDIX MONUMENTORUM

Ad hanc Concordiam pertinentium

I. *Bulla Martini V. de Cognitione Poſſeſſorii Rei ſpiritualis coram Conſiliis Regiis.* 188

II. *Breve Leonis X. de eadem materia.* 189

III. *Libellus ſupplex Statibus Brabantiæ oblatus ex parte plurimorum Eccleſiaſticorum.* ibid.

IV. *Alter Libellus ſupplex Statibus Brabantiæ oblatus, quo exhibentur commiſſæ inobſervationes Privilegiorum Patriæ.* 191

V. *Illuſtriſſimi Archiepiſcopi Mechlinienſis Memoriale Regi oblatum adverſus quinque Deputatos.* 201

VI. *Deductio Proceſſus criminalis Paſtoris Sanctæ Catharinæ, & Adhærentium ipſius.* ibid.

VII. *Libellus ſupplex quinque Deputatorum Regi oblatus adverſus Memoriale Illuſtriſſimi Archiepiſcopi Mechlinienſis.* 203

TRA-

Digitized by Google

TRACTATUS
DE PROMULGATIONE
LEGUM ECCLESIASTICARUM

Ac ſpeciatim Bullarum & Reſcriptorum Curiæ Romanæ, ubi & de Placito Regio, quod ante eorum publicationem & executionem in provinciis requiritur.

Præfatio. 209

PARS PRIMA.
DE PUBLICATIONE LEGUM.

CAPUT PRIMUM.

Oſtenditur ad rationem Legis requiri ejuſdem publicationem.

§. I. *Nulla Lex vim obligandi habet ante factam illius promulgationem.* 217
§. II. *Qualis Promulgatio ſit neceſſaria.* 218
§. III. *Pluribus titulis convenit Legem generalem per ſingulas Provincias publicari.* 219
§. IV. *Juſtinianus Imperator formam publicationis per Provincias probavit, eaque Juſtiniani Conſtitutio ubique recepta eſt.* 220

CAPUT II.

Forma promulgationis per Provincias etiam ſervanda in promulgatione Legum Eccleſiaſticarum.

§. I. *Forma promulgandi leges per Provincias etiam in Legibus Eccleſiaſticis obſervari voluit Juſtinianus: eamque Juſtiniani legem Eccleſia Romana probavit.* 221
§. II. *Eamdem promulgandi formam a primis ſeculis Eccleſia ſervavit.* ibid.
§. III. *Ratio inſtituti a Chriſto regiminis Eccleſiaſtici requirit Promulgationem per Diœceſes.* 223

CAPUT III.

De forma publicationis hodie Romæ uſitatæ, ejuſque effectu.

§. I. *Deſcribitur publicationis forma, quâ Leges & Decreta Pontificia in urbe Roma promulgari hodie ſolent.* 225
§. II. *Quis ſit effectus hujus Promulgationis.* 226
§. III. *Solvitur primum Argumentum eorum, qui prætendunt, promulgationem Romæ factam eſſe ſufficientem, ut per eam omnes ubique fideles obſtringantur.* 227
§. IV. *Refellitur ſecundum Argumentum deſumptum ex publicatione Bullæ* Cœnæ Domini. 228
§. V. *Refellitur Argumentum deſumptum ex publicatione Regularum Cancellariæ.* ibid.
§. VI. *Refellitur quartum Argumentum deſumptum ex ratione congruentiæ.* 229
§. VII. *Occurritur Argumento, quod deſumitur ex clauſula Bullis Pontificiis nonnumquam inſerta, quâ declaratur, ſolâ publicatione Romæ factâ omnes ubique fideles Decretis Pontificiis obſtringi abſque ulteriori publicatione.* 230

Digitized by Google

PARS SECUNDA.

DE PLACITO REGIO

Super publicatione & executione Decretorum & Litterarum Curiæ Romanæ; ejus antiquitate, fundamento & ſcopo.

CAPUT PRIMUM.

De inveterato uſu Placiti Regii.

§. I. *Uſus Placiti Regii ſuper Bullis & Reſcriptis Romanis jam pridem apud Belgas receptiſſimus fuit*. 232
§. II. *Idem Placiti uſus apud alias Gentes jam pridem obtinuit*. 233

CAPUT II.

De Scopo Placiti Regii.

§. I. *Oſtenditur Scopum Placiti eſſe præcavere, ne executio Bullarum impingat in commoda publica*. 234
§. II. *Idem ſcopus eruitur ex Principum Edictis*. 235
§. III. *Oſtenditur quibus ex cauſis per Regia Auditoria executio Bullarum ſiſti queat inſpecto Placiti ſcopo*. 238

CAPUT III.

Quo titulo Principi hoc Jus Placiti competat.

§. I. *Oſtenditur Jus hoc Principibus competere titulo ſui Principatus ſive jure Regalia*. 241
§. II. *Jus hoc inſeparabiliter inhæret ipſi Principatui, nec Princeps illud a ſe abdicare poteſt*. 242
§. III. *Pro recto juris hujus uſu poſſunt Principes pro temporum & locorum varietate Leges præſcribere*. 243
§. IV. *Officium Fiſcale conſervationi hujus Juris tenetur invigilare*. 245

PARS

PARS TERTIA.

Uſus Placiti adſtruitur reſpectu Legum generalium externum Eccleſiæ Regimen concernentium.

CAPUT PRIMUM.

Hic uſus probatur ex ſcopo ipſius Placiti, conditione ipſarum Legum generalium, necnon plurium earumdem non receptione.

§. I. *EVincitur ex ſcopo ipſius Placiti ejus uſum ad certam & determinatam Bullarum ſpeciem reſtringi non poſſe.* 247

§. II. *Idem evincitur ex ipſa Legum generalium conditione.* ibid.

§. III. *Plures generales Pontificiæ Conſtitutiones ad Diſciplinam Eccleſiaſticam ſpectantes, receptæ non ſunt; eo quod moribus Provinciarum convenire non viderentur.* 248

CAPUT II.

Uſus Placiti ſuper Decretis generalibus Diſciplinam Eccleſiæ concernentibus probatur ex iis, quæ contigerunt in receptione & publicatione Concilii Tridentini.

§. I. *QUid de recipiendis Decretis hujus Concilii, tum ab ipſo Concilio, tum a Pio IV. Summo Pontifice fuerit decretum.* 251

§. II. *Quid in Belgio ſuper receptione & publicatione Concilii Tridentini actum fuerit?* 252

§. III. *Uſus Placiti adſtruitur per ea, quæ ſuper receptione Concilii Tridentini contigere in Gallia.* 253

PARS QUARTA.

De Uſu Placiti Regii ſuper Decretis, quibus Libri proſcribuntur.

CAPUT PRIMUM.

Oſtenditur ſcopum Placiti Regii etiam obtinere quoad Decreta Romana, quibus lectio Librorum interdicitur.

§. I. *FOrma hodierna Curiæ Romanæ in decernendis & concipiendis Decretis, quibus Libri proſcribuntur, evincit uſum Placiti, inſpecto ejus ſcopo, merito ad hæc Decreta extendi.* 255

§. II. *Exponitur alius modus, quo idem contingere poteſt.* 257

§. III. *Contingere poteſt, ut ſimilia Decreta etiam juſta, ob certas circumſtantias, non expediat in certis Provinciis publicari.* 259

CAPUT II.

Adſtruitur uſus Placiti ſuper Decretis, quibus libri proſcribuntur, ex iis quæ contigerunt in publicatione & receptione Indicis librorum prohibitorum vulgo Tridentini.

§. I. *EXponitur quid circa hunc Indicem actum ſit in Concilio Tridentino.* 259

§. II.

PARS QUINTA.

De Uſu Placiti Regii ſuper Bullis Dogmaticis.

CAPUT PRIMUM.

Exponitur quodnam cenſeatur Decretum dogmaticum, & quæ auctoritas circa Decreta dogmatica Principibus competere poſſit.

§. I. *Quid intelligatur per Bullam dogmaticam?* 286
§. II. *Principes non ſunt Judices Fidei.* 287
§. III. *Quas partes habuerint Principes in Conciliis, in quibus de Fide agebatur, necnon in definitorum confirmatione & executione.* ibid.
§. IV. *Principes in uſu Placiti non prætendunt ſe conſtituere Judices ſuper Decretis Fidei.* 289

CAPUT II.

Oſtenditur unde contingere queat, ut publicatio & executio Decretorum dogmaticorum in Jura publica impingat.

§. I. *Oſtenditur id contingere poſſe ex modo publicationis ſeu propoſitionis eorumdem.* 290
§. II. *Idipſum contingere poteſt ob Clauſulas Decretis dogmaticis inſertas.* 292
§. III. *Sub prætextu definitionis Dogmatum, Jura Regia, inveteratæ Provinciarum Conſuetudines & Privilegia ſubinde infringi poſſunt.* 293
§. IV. *Ex hactenus dictis concluditur Placitum Regium æque requiri ante publicationem Bullarum Dogmaticarum, quam cæterorum Reſcriptorum: ejuſque uſum ſuper Bullis Dogmaticis ab antiquo in Belgio fuiſſe uſitatum probatur auctoritate Joannis Driedonis.* 294

CAPUT III.

Diſcutitur opinio Franciſci Zypæi de hoc uſu Placiti Regii.

§. I. *Zypæus fatetur, quod Conſilia Regia jampridem Placito ſubjecerint Decreta Romana, etiam non Beneficialia.* 297
§. II. *An ex Edictis Principum reſtrictio Placiti ad Reſcripta Beneficiaria deduci queat, ut opinari videtur Zypæus?* 298
§. III. *Oſtenditur quam inepta ſit ratio a Zypæo adducta pro adſtruenda reſtrictione Placiti Regii ad Reſcripta Beneficiaria privatis data, & quomodo hæc reſtrictio funditus evertat ſcopum Placiti.* 300
§. IV. *Zypæus in reſtrictione Placiti ad Reſcripta Beneficiaria, eaque privatis data ſibi non conſtat.* 303

APPENDIX MONUMENTORUM

Quorum in hoc Tractatu mentio occurrit.

Epiſtola Ferdinandi Regis Catholici de 22. Maii 1508. ad Vice-Regem Neapolitanum, occaſione Brevis, quod Papa miſerat in Regnum, volens illud ibidem obſervari, non obtentis Litteris Placiti ſive Pareatis. 305
Epiſtola Conſilii Flandriæ ad Conſilium privatum, quâ exponit Conſilium, Procuratorem Regium egiſſe ad caſſationem publicationis Decreti Romani attentatæ per Epiſcopum Brugenſem, ſine prævijs Litteris Placiti; item ſupplicat Conſilio Privato, ut Litteræ Placiti non expediantur, niſi prius auditis Conſiliis Provincialibus; atque una exponit, quam neceſſarium ſit, ut Jus Placiti quoad omnia Decreta Romana etiam dogmatica ſollicite conſervetur. 309

Con-

Conſulta Conſilii Brabantiæ ſub Cancellario Ferdinando Boiſſchot, ad Archiduciſſam Iſabellam, de anno 1628. cum Decretis caſſatoriis in illa memoratis, quâ exponitur, Litteras Monitoriales ad effectum revelationis hactenus in Belgio non fuiſſe uſitatas, neque eas admitti poſſe ſine litteris Placiti; atque uſus Placiti pluribus rationibus & exemplis adſtruitur. 311

Decretum Conſilii Brabantiæ die 5. Maii 1628. quo caſſatur publicatio Bullæ Romanæ impetratæ in cauſa hæredum Caroli de Bilbé, & in ſuperiori Conſulta enarratum. 327

Decretum Conſilii Brabantiæ de 3. Julii 1628. quo caſſatur citatio quædam affixa ex parte Internuntii, præfata in Conſulta pariter enarratum. 329

Epiſtola Internuntii de 24. Septembris 1641. ad Univerſitatem Lovanienſem, cui annexum erat Decretum S. Congregationis univerſalis Inquiſitionis contra Librum Cornelii Janſenii Epiſcopi Iprenſis per Univerſitatem publicandum. 332

Breve Urbani VIII. de 11. Januarii 1642. ad Univerſitatem, in quo conqueritur de non facta executione prædicti Decreti S. Congregationis. 333

Libellus ſupplex Procuratoris Regii Oblatus Conſilio Brabantiæ, quo petit interdici Rectori Univerſitatis Lovanienſis procedere ad Publicationem ullius Bullæ aut Decreti Romani, niſi ipſi primo conſtiterit de obtentis Litteris Placiti, & nominatim ad Publicationem prædicti Decreti S. Congregationis contra Librum Cornelii Janſenii Epiſcopi Iprenſis. ibid.

Libellus Procuratoris Generalis Conſilii Namurcenſis, quo petit caſſationem publicationis Bullæ Urbani VIII. factæ per Epiſcopum Namurcenſem ſine prævio Placito Regio. 335

Epiſtola Gubernatoris Belgii ad Univerſitatem Lovanienſem, quâ mandatur Univerſitati, ut ceſſare faciat diſputationes & altercationes excitatas inter Theologos occaſione doctrinæ contentæ in libro, cui titulus, Auguſtinus Cornelii Janſenii, quoaduſque habeatur finalis reſolutio Summi Pontificis, nec non Suæ Regiæ Majeſtatis ſuper modo & forma executionis Bullæ, quâ prædictus liber erat proſcriptus. 336

Litteræ Conſilii Brabantiæ ad Gubernatorem Belgii, in quibus exponit, quâ ratione providerit, ne per Internuntium, vel Univerſitatem Lovanienſem publicaretur Bulla condemnatoria Libri, cui titulus, Auguſtinus Cornelii Janſenii, ſine obtentis prius Litteris Placiti. 337

Epiſtola Conſilii Brabantiæ ad Archiducem Leopoldum, quâ reſpondet Conſilium reſolviſſe admittere publicationem Bullæ, quâ proſcribitur Liber Cornelii Janſenii Epiſcopi Iprenſis, conformiter ad Mandatum ab Archiduce tranſmiſſum; unà tamen monens, hanc publicationem ita moderandam, ut Jus Placiti integrum conſervetur. 338

Epiſtola Cancellarii Conſilii Brabantiæ ad Archiducem Leopoldum, in qua monet Archiducem omnino præcavendum, ne per publicationem Bullæ, quâ prohibetur Liber Cornelii Janſenii Epiſcopi Iprenſis, ullatenus præjudicetur Juri Regio hactenus inviolabiliter conſervato, de non admittendis ullis Bullis aut Decretis Romanis ſine prævio Placito Regio. 340

Decretum Archiepiſcopi Mechlinienſis, quo mandat publicari & obſervari Bullam Urbani VIII. quâ proſcribebatur Liber Cornelii Janſenii Epiſcopi Iprenſis, ac una exponuntur rationes, quæ Archiepiſcopum moverant ad poſtulandam dilationem hujus publicationis. 341

Libellus ſupplex Ordinum Brabantiæ oblatus Archiduci Leopoldo, quo exponunt per publicationem Bullæ proſcribentis Librum, cui titulus, Auguſtinus Cornelii Janſenii, poſſe plurimum præjudicari Juribus & Privilegiis, ac inveteratis moribus hujus Provinciæ, ob plures in ea occurrentes clauſulas hiſce Juribus, Privilegiis, & Conſuetudinibus contrarias: quapropter petunt, nomine Regis expediri Actam, quâ declaret Sua Majeſtas per hanc publicationem ſe non velle derogari prædictis Juribus, vel ullam novitatem inducere. 343

Litteræ Archiducis Leopoldi ad Conſilium Brabantiæ, quibus caſſat & annullat quamdam Proteſtationem Internuntii contra quaſdam clauſulas expreſſas in Litteris Archiducis, necnon Ordinatione Regiâ

giâ ſuper publicatione Bullæ Urbani VIII. proſcribentis Librum, cui titulus, Auguſtinus. 345

Conſulta Conſilii Brabantiæ ad Archiducem Leopoldum, in qua oſtendit, clauſulas contentas in Litteris Archiducis & Ordinatione Regiâ ſuper publicatione Bullæ Urbani VIII. contra Librum Cornelii Janſenii Epiſcopi Iprenſis, eſſe conformes inveteratis moribus harum & omnium pene Provinciarum & Regnorum, nihilque continere contrarium auctoritati Romani Pontificis, vel Libertati & Immunitati Eccleſiaſticæ. 347

Sententia Conſilii Brabantiæ, quâ publicatio Decreti Congregationis S. Officii de 6. Septembris 1657. quo proſcribuntur plures Libri, facta per Archiepiſcopum Mechlinienſem, caſſatur ob defectum Placiti Regii. 351

Conſulta Conſilii Brabantiæ ad Archiducem Leopoldum, in qua vindicat præallegatam Sententiam Conſilii contra ea, quæ Archiepiſcopus Mechlinienſis, & Internuntius Apoſtolicus eidem Sententiæ oppoſuerant in ſuis reſpective Libellis Archiduci Leopoldo oblatis. 353

Conſulta Conſilii Brabantiæ ad Archiducem Leopoldum, in qua exponit reſolutionem captam per Conſilium ſuper caſſatione Decreti Congregationis S. Officii de 14. Martii 1658. quo caſſabatur Sententia ipſius Conſilii Brabantiæ caſſatoria publicationis Decreti de 6. Septembris 1657. factæ per Archiepiſcopum Mechlinienſem, tamquam contraria Immunitati & Libertati Eccleſiæ, ſupplicans Archiduci, ut huic reſolutioni favere dignetur, utpote conſervandis Juribus Regiis omnino neceſſaria. 364

Litteræ Philippi IV. ad Gubernatorem Belgii, quibus mandat, publicationem fieri Decreti de 6. Septembris 1657. & inſinuat, ſuper hoc Decreto tamquam Dogmatico Litteras Placiti non requiri; una tamen monet, ut in hac re nihil novi inducatur. 368

Litteræ Gubernatoris Belgii ad Conſilium Regium, quibus mandat, ut conformiter ad Litteras Regias permittant fieri publicationem Decreti de 6. Septembris 1657. neque impedimentum ponant publicationi Decretorum vulgo Dogmaticorum, quæ ut talia fuerunt viſa & recognita. 369

Conſulta Conſilii Brabantiæ ad Gubernatorem Belgii, in qua exponit, miſſum fuiſſe Secretarium Conſilii ad Archiepiſcopum Mechlinienſem, ut ſciret, ſi in vim Litterarum Regiarum publicaſſet Decretum de 6. Septembris 1657. ac una eidem Archiepiſcopo inſinuaret reſolutionem Conſilii de non permittenda publicatione ullius Decreti Romani, etiam quod prætenditur Dogmaticum, niſi prius in Conſilio fuerit viſum, & ut tale recognitum; oſtenditque hanc cautionem eſſe neceſſariam, ut Jus Placiti conſervetur. 370

Libellus Internuntii Apoſtolici oblatus Gubernatori Belgii, quo adſtruere conatur, Bullas vulgo Dogmaticas non eſſe exhibendas Conſiliis Regiis, ut recognoſcantur ut tales, priuſquam publicari poſſint. 373

Litteræ Conſilii privati ad Archiepiſcopum Mechlinienſem poſt examinatum prædictum Libellum Internuntii. 376

Litteræ D. Internuntii ad Archiepiſcopum, quibus erat adjunctum Decretum S. Congregationis de 17. Januarii 1691. ut per Archiepiſcopum publicaretur. 377

Libellus Procuratoris Regii, in quo concludit ad caſſationem publicationis prædicti Decreti de 17. Januarii 1691. per Archiepiſcopum Mechlinienſem facta ſine Placito Regio. 378

Litteræ Conſilii Brabantiæ ad Archiepiſcopum Mechlinienſem, quibus ipſi communicatur prædictus Libellus Procuratoris Regii. 379

Declaratio Archiepiſcopi Mechlinienſis, quâ ſe excuſat ſuper facta præfata publicatione, & promittit, ſe impoſterum nullum Decretum Romanum publicaturum, niſi obtento pravie Placito Regio. 380

Libellus Procuratoris Regii oblatus Parlamento Mechlinienſi, in quo exponit ſub diſtrictu hujus Parlamenti ſpargi Decretum Romanum de 20. Aprilis 1668. non obtento Placito Regio, concluditque, ut mandetur tam Vicario, quam Vicariatui Mechlinienſi, Sede vacante, conſignari omnia dicti Decreti exemplaria eidem per Internuntium ſubmiſſa, eique interdicatur Decreti reimpreſſio & publicatio ſub pœ-

na apprehenſionis temporalium, una cum Sententia Parlamenti, quâ tam Vicario, quam Vicariatui interdixit publicationem ejuſdem Decreti. 381

Bulla Alexandri VII. quâ damnantur binæ Cenſuræ Facultatis Theologicæ Pariſienſis. 383

Diſcurſus Dionyſii Talon Advocati Regii, coram Parlamento Pariſienſi contra prædictam Bullam Alexandri VII. 384

Concluſio capta per Procuratorem Regium coram prædicto Parlamento Pariſienſi ad ſuppreſſionem prædictæ Bullæ Alexandri VII. & conſervationem Cenſurarum Facultatis Theologicæ, quæ per eam Bullam erant damnatæ. 388

Arreſtum Parlamenti conforme Concluſionibus captis per Procuratorem Regium. 390

Diſcurſus Petri Brillac Conſiliarii Regii, habitus coram Facultate Theologica Pariſienſi primâ Auguſti 1665. quo ipſam certiorem reddit de prædicto Arreſto Parlamenti, eamque adhortatur ad continuandum zelum ſuum in tuenda ſana Doctrina, & conſervandis Libertatibus Eccleſiæ Gallicanæ. 392

Similis Diſcurſus Domini de Harlay Subſtituti Procuratoris Generalis Patris ſui coram eadem Facultate, habitus primâ Auguſti 1665. in quo fuſe diſcurrit de nullitatibus prædictæ Bullæ Alexandri VII. & de auctoritate Facultatis Theologicæ cenſurandi Doctrinas erroneas, & quanto in pretio habita fuerit hæc Facultas tam apud Pontifices quam Reges. 393

Diſcurſus Advocati Regii, habitus coram Parlamento Pariſienſi occaſione duorum Brevium Clementis XI. de 18. Januarii 1710. quibus reſpective proſcribuntur quædam ſcripta Epiſcopi S. Pontii, & Tractatus de Origine Regaliæ: una cum concluſione Procuratoris Regii, & Arreſto Parlamenti ſuper ea ſequuto. 404

Litteræ Regiæ de 16. Martii 1501. ad Conſilium Flandriæ, quibus revocat Litteras Placiti datas ſuper Libellis Indulgentiarum aliunde allatis ſeu inferendis. 417

Litteræ Regiæ de penultima Decembris 1503. ad Conſilium Flandriæ, quibus eidem injungitur, ne permittat affixionem Indulgentiarum ſeu remiſſionem, niſi prius apparuerit de obtentis Litteris Placiti. 418

Pragmatica Sanctio Philippi II. de anno 1574. quâ declaratur nullas Bullas, Proviſiones, Expeditiones, aut Sententias Romanas Legatorum aut Nuntiorum Apoſtolicorum ſine Placito Regio hîc poſſe executionem habere. 419

Inſtructio Paſtoralis Eminentiſſimi Cardinalis Biſſy Epiſcopi Meldenſis &c. 421

ÆQUITAS SENTENTIÆ

PARLAMENTI MECHLINIENSIS

IN cauſa ventilata & deciſa inter Clariſſimum Dominum Zegerum Bernardum Van-Eſpen Juris utriuſque Doctorem & SS. Canonum Profeſſorem ordinarium, & Ampliſſimos Dominos Conſiliarios Fiſcales ejuſdem Parlamenti ipſi junctos, ſupplicantes, & Reverendiſſimum ac Ampliſſimum Dominum Petrum Govaerts Diœceſis Sylvæducenſis Vicarium Apoſtolicum, necnon ejuſdem Parlamenti Conſiliarium Eccleſiaſticum reſcribentem ex Actis in hac Cauſa coram Parlamento exhibitis contra Dialogos a Domino Reſcribente poſt latam Sententiam divulgatos, demonſtrata. 427

Libellus ſupplex Doctoris Van-Eſpen exhibitus in Conſilio Status. 428

Annexum ſub A. Epiſtola Reverendiſſimi Domini Vicarii Apoſtolici Buſcoducenſis Petri Govaerts, quæ exſtat folio 8. Libelli impreſſi, cui titulus: Acta Eccleſiæ Mechlinienſis anni milleſimi ſeptingenteſimi decimi octavi, circa Bullam Unigenitus. Præmittuntur, Epiſtola Epiſcoporum Belgii ad SS. D. N. Clementem Papam Undecimum, Breve reſponſorium

ſorium Suæ Sanctitatis , & Litteræ eorumdem Epiſcoporum ad Metropolitanum Mechlinienſem . Bruxellis , typis Simonis t' Serſtevens , Typographi Excellentiſſimi & Reverendiſſimi Domini Archiepiſcopi Mechlinienſis . 429

Epiſtola adm. Rev. ac Eruditiſſimi P. Norberti d' Elbecque Ord. Prædicat. S. T. L. &c. ad Clariſſ. D. Van-Eſpen . Romæ 9. Septembris 1702. 431

Epiſtola Excellentiſſimi D. Marchionis De Priè ad Magnum Conſilium Mechliniæ . 432

Libellus ſupplex exhibitus magno Conſilio Mechliniæ per DD. Conſiliarios Fiſcales in Cauſa junctos . ibid.

Advertentia pro Petro Govaerts Conſiliario Eccleſiaſtico in Magno Cæſareæ & Regiæ Suæ Majeſtatis Conſilio Mechliniæ reſidente & Vicario Apoſtolico Buſcoducenſi , Inſinnato , contra Clariſſimum D. Zegerum Van-Eſpen J. U. Doctorem & SS. Canonum Profeſſorem in Univerſitate Lovanienſi , Supplicantem . 433

Replicque du Docteur Van-Eſpen , joints à luy les Conſeillers Fiſcaux de l' Empereur & Roy . 434

Perſiſtentia & Advertentia pro Petro Govaerts Conſiliario Eccleſiaſtico , in magno Cæſareæ & Regiæ Suæ Majeſtatis Conſilio , & Vicario Apoſtolico Sylvæducenſi contra Clariſſimum Zegerum Van-Eſpen , Juris utriuſque Doctorem & Profeſſorem . 436

Duplicque du Docteur Van-Eſpen , joints à luy les Conſeillers Fiſcaux de l' Empereur & Roy . 448

Deductio juris & facti pro Zegero-Bernardo Van Eſpen J. U. Doctore , & SS. Canonum Profeſſore , ſupplicante : contra Ampliſſimum D. Petrum Govaerts Vicarium Apoſtolicum Sylvæ-ducenſem , & Conſiliarium in Magno Conſilio Regio , Intimatum . 469

Caput I. Reſpondetur ad ea , quæ pro ſua exceptione declinatoria , & ejus fundamento , ſive Immunitate Sacerdotum in Cauſis perſonalibus , ſignanter criminalibus , adduxit Intimatus . 470

Caput II. De neceſſitate Placeti ſuper Bullis Pontificiis præſertim dogmaticis ante earum publicationem . 474

Caput III. Expenduntur quæ contra doctrinam Supplicantis de Juriſdictione Principis præſertim criminali in hoc Scripto per D. Intimatum adducuntur . 477

Caput IV. Explanantur , quæ de prohibitione Romana Operis Supplicantis (cui titulus , Jus Eccleſiaſticum , &c. *) ſcribit D. Intimatus , quæque inde perperam concludit , adjectis quibuſdam parergis ad invidiam Supplicantis impertinenter adductis .* 480

Libellus civilis exhibitus Magno Conſilio Mechliniæ per Petrum Govaerts Conſiliarium ibidem Eccleſiaſticum , & Vicarium Apoſtolicum Sylvæ-ducenſem . 484

Decretum Congregationis Cardinalium S. Officii , quo prohibetur Liber , cui titulus : Jus Eccleſiaſticum Univerſum &c. 490

Leopolde Guiliaume par la grace de Dieu Archiducq d' Auſtriche Ducq de Bourgogne , &c. Lieutenant , Gouverneur , & Capitaine General des Pays-Bas & Bourgogne , &c. 491

Litteræ Suæ Cæſareæ Majeſtatis ad Electorem Trevirenſem , &c. 492

Reponſe de Meſſieurs les Conſeillers Fiſcaux à la Requête Civile précedente . 493

Additionalis deductio ad ſimilem prolixiorem pro Z. B. Van-Eſpen J. U. D. & SS. Canonum Profeſſore , ſupplicante : contra D. Petrum Govaerts Conſiliarium Eccleſiaſticum hujus magni Conſilii , necnon Vicarium Apoſtolicum Sylvæ-ducenſem , Intimatum . 494

Sententia magni Conſilii pronuntiata in hac cauſa 23. Februarii 1722. 502

TRACTATUS
DE RECURSU
AD PRINCIPEM.

In quo oſtenditur auctoritas & obligatio Principis ejuſque Conſiliorum, protegendi Subditos, ſignanter vero Eccleſiaſticos; necnon conſervandi Jura & Privilegia Principum ac Populorum, adverſus illegitimas Cenſuras; aliaſque ſimiles Judicum Eccleſiaſticorum violentias.

CAPUT PRIMUM.

De auctoritate & obligatione Principis protegendi Subditos, notanter Eccleſiaſticos, contra violentias Judicum Eccleſiaſticorum.

§. I. *Principis eſt protectionem ſuam Subditis oppreſſis impendere.* 505
§. II. *Protectio Principi ita competit, ut eam abdicare nequeat.* 506
§. III. *Princeps protectionem ſuam debet omnibus Subditis, & ſpeciatim adverſus Superiores.* 507
§. IV. *Protectio Regia etiam impendenda Clericis.* 508
§. V. *Obtentu Exemptionis a foro ſeculari non poteſt hæc protectio Clericis negari.* 510
§. VI. *Oſtenditur oppreſſos Clericos jam olim purioribus Eccleſiæ ſeculis recurriſſe ad Principes, non ſolum tamquam ad ſupremos protectores, ſed etiam tamquam ad ipſius Eccleſiæ & Legum cuſtodes & vindices.* 511
§. VII. *Superiores & Judices Eccleſiaſtici non raro ſuâ poteſtate graviter abutuntur.* 514

CAPUT II.

De Recurſu Clericorum ad Principem pro tollenda violentia, quam in ſua poſſeſſione patiuntur a Judicibus Eccleſiaſticis per Cenſuras viâ facti inflictas.

§. I. *Quis ſit finis ſeu ſcopus Recurſus Clericorum ad Principem.* 517
§. II. *Frequentior & uſitatior hodie ſpecies hujus Recurſus eſt imploratio Interdicti* retinendæ poſſeſſionis, *ſive*, Unde vi, *cui ſucceſſit remedium, quod hodie vocatur Manutenentia.* ibid.
§. III. *In hoc Judicio Manutenentiæ ante omnia requiritur pacifica poſſeſſio.* 518
§. IV. *Quid hodie requiratur, ut quis adipiſcatur poſſeſſionem Beneficii.* 519
§. V. *Per Inſtitutionem Canonicam Clericus adipiſcitur plenum & perpetuum jus in Beneficio, non ſecus ac Vaſſallus conſtituitur plenus Dominus Feudi per inveſtituram Civilem.* ibid.
§. VI. *Per Inſtitutionem Canonicam Clericus adeptus Beneficium Parochiale, vel etiam Canonicatum, habetur ut verus Parochus, vel Canonicus.* 520
§. VII. *Beneficiati, notanter Parochi, per inſtitutionem auctorizabilem ſeu Canonicam conſequuntur jus exercendi functiones Beneficio annexas jure proprio & ordinario.* ibid.

§. VIII.

§. VIII. *Beneficiati, præſertim Parochi, per Inſtitutionem Canonicam Beneficium ſeu titulum aſſecuti, conſequuntur jus perpetuum ad functiones exercendas titulo annexas.* ibid.
§. IX. *Beneficiorum perpetuitas facit, ut his ſine Judicis competentis Sententia, ſervato Juris ordine lata, legitimi eorumdem Poſſeſſores privari nequeant.* 523
§. X. *Quâ ratione Parochi curam animarum dicantur ab Epiſcopo accipere.* 525
§. XI. *De Inſtitutione Corporali, ſive Miſſione in poſſeſſionem.* 527
§. XII. *Quid per hanc inſtitutionem ſeu miſſionem in poſſeſſionem conſequatur Beneficiatus, puta Parochus.* 528
§. XIII. *De Officiis Eccleſiaſticis, & eorum pacifica poſſeſſione.* 530

CAPUT III.

De violentia & facti via, contra quam pro manutenentia ſeu protectione ad Principem Recurſus inſtituitur.

§. I. *QUi Regiam protectionem vel manutenentiam adverſus vim & facti viam implorat, debet de ea docere.* 531
§. II. *Judex Eccleſiaſticus non procedens juxta præſcripta Regum & Canonum, violentiam infert, & viâ facti progreditur.* 532
§. III. *Judex Eccleſiaſticus, infligens etiam cenſuras non ſervato Juris ordine*, viâ facti *procedit, & violentiam infert.* 434
§. IV. *Quis ordo juxta modernam diſciplinam in materia Cenſurarum ſit ſervandus?* ibid.
§. V. *Non deferens appellationi legitimæ interpoſitæ, violentiam infert, & facti viâ procedit.* 537
§. VI. *Contemnens Recuſationem propoſitam, vim infert, & facti viâ procedit.* 539
§. VII. *Judex Regius cognoſcens de violentia, non cognoſcit de cauſa principali, nec de juſtitia Appellationis aut Recuſationis.* 541
§. VIII. *Judex Regius cognoſcere debet de violentia, eumque in finem acta cauſæ ad ſe deferri mandare poteſt.* 543
§. IX. *Forma proceſſus in cauſa hæreſis eadem, quæ in aliis cauſis criminalibus.* ibid.
§. X. *Confirmantur hactenus dicta exemplo ſancti Ludovici.* 546

CAPUT IV.

De effectu Judicii poſſeſſorii ſeu Manutenentiæ, ubi una occurritur objectionibus, quæ in contrarium adducuntur.

§. I. *QUis ſit hujus Judicii effectus.* 547
§. II. *Manutenentia etiam cadit, & quidem præcipue, ſuper poſſeſſione functionum ſpiritualium & ſacramentalium Beneficio annexarum.* 548
§. III. *Judex Regius in hoc judicio poſſeſſorio nequaquam cognoſcit de re mere ſpirituali aut ſacramentali, nec de validitate & ſufficientia cauſæ Cenſurarum.* 550
§. IV. *Judicium poſſeſſorium nequaquam impedit Juriſdictionem Eccleſiaſticam, ſive Judicem Eccleſiaſticum judicialiter, auctoritate Canonicâ, adverſus Beneficiatos procedentem.* 552
§. V. *Judicium poſſeſſorium non impedit exercitium juris correctionalis Epiſcoporum.* 553
§. VI. *Senatus Regius, manutenendo Parochum adverſus Cenſuram* viâ facti *latam, non dat ipſi poteſtatem Clavium aut Curam Paſtoralem, atque adeo non apponit manum ad Thuribulum.* 554
§. VII. *Hæc Praxis Belgica rebus judicatis confirmatur.* 556
§. VIII. *Demonſtratur, Epiſtolam S. C. E. Bavariæ Maximiliani Emanuelis Ducis & Belgii Gubernatoris datam ad Senatus Belgicos 7. Novembris 1695. nequaquam huic judicio poſſeſſorio obſtare.* 557

CAPUT V.

De Remediis Caſſationis.

§. I. *QUid ſit Caſſatio, & quibus caſibus locum habeat.* 559
§. II. *Caſſatio etiam ſeſe extendit ad Cenſuras Eccleſiaſticas.* 560
§. III. *Inveteratus Belgii uſus Caſſationem ad Cenſuras extendit.* 562
§. IV. *Eadem praxis in Gallia & Hiſpania viget.* 563
§. V. *Conformis eſt Praxis Germaniæ.* 565

CAPUT VI.

De Immiſſione in Eccleſiaſticorum temporalia.

§. I. *Princeps coactivâ in Eccleſiaſticos pollet poteſtate.* 565
§. II. *Princeps hâc coactivâ poteſtate ſemper uſi ſunt.* 566
§. III. *Hæc Principis poteſtas ſeſe etiam extendit ad Cenſuras Eccleſiaſticas.* 567
§. IV. *De Praxi Belgica.* ibid.
§. V. *Conformis eſt Praxis Germanica.* 570
§. VI. *Idem uſus viget in Regno Galliæ.* ibid.
§. VII. *Uſus Regni Hiſpaniæ conformis eſt.* 572
§. VIII. *Non refragatur Synodus Tridentina iis, quæ hoc capite aſſerta ſunt.* 573

CAPUT VII.

Plane liberum eſt Eccleſiaſticis ſub Regia protectione continuare Functiones ſpirituales ſui ordinis ac Beneficii, non obſtante *Cenſurâ*, utpote ex ſe nulla.

§. I. *Cenſuræ Eccleſiaſticæ non ſemper palam & in foro externo ſunt ſervandæ.* 574
§. II. *Cenſura ex ſe nulla ad ſummum ratione* ſcandali *in foro externo ſervanda eſt.* 576
§. III. *Res ab exemplo confirmatur.* 578
§. IV. *Fundamentum uſus Eccleſiæ Belgicæ ſupra expoſiti non differt a fundamento, cui praxis Eccleſiæ Gallicanæ in hac parte innititur.* 580
§. V. *Regia protectio adverſus Cenſuras viâ facti latas hodie Eccleſiaſticis magis quam olim eſt neceſſaria.* 582
Concluſio, in qua una oſtenditur, quod Miniſtris & Senatoribus Regiis non liceat deſerere aut ſubterfugere cauſam Recurſus, ob comminatas aut vibratas injuſtas Cenſuras. 583

APPENDIX MONUMENTORUM.

Interdictio contra Illuſtriſſimum Epiſcopum Namurcenſem & Internuntium volentes viſitare Monaſterium Gemblacenſe. 588
Repræſentatio Statuum Brabantiæ ſuper infractione Legum fundamentalium Patriæ per evocationem trium membrorum vel miniſtrorum Univerſitatis Lovanienſis. 590
Reſolutio Juris utriuſque Doctorum Lovanienſium circa Miſſionarios. 591
Decreta data a Conſilio Flandriæ circa Supplicas ibidem præſentatas a Domino Dominico Marecaux Sacerdote Paſtore in Moucron Diœceſis Tornacenſis, contra Jeſuitas, qui tamquam Miſſionarii miſſi ad ejus Parochiam a Vicario dictæ Diœceſis cum poteſtate ibidem concionandi, excipiendi confeſſiones, & exercendi alias functiones Paſtorales, prætendebant id facere ſine ejus conſenſu. 596
Reſolutio circa caſum Paſtoris Finis-Terræ Bruxellis. 598
Conſultum Conſilii Brabantiæ circa negotium Prioris in Sevenborren vel Septem-Fontium. 601
Decretum Conſilii Flandriæ contra Epiſcopum Iprenſem procedentem pendente recuſatione. 603
Sententia Conſilii Brabantiæ pro Manutenentia Paſtoris S. Catharinæ Bruxellis. 605
Conſulta Supremi Brabantiæ Senatus ad Sereniſſimum Bavariæ Electorem, Gubernatorem Belgii, ſuper Regiis Mandatis in cauſa Rigoriſmi & Novitatis. 619
Reſolutio in favorem cujuſdam Paſtoris ſuſpenſi ſine prævia citatione aut monitione. 623
Manutenentia conceſſa R. P. Joanni Vernimmen Presbytero Oratorii in poſſeſſione functionum ſuarum Paſtoralium. 627
Sententia Supremi Conſilii Brabantiæ inter Paulum Crabbe Paſtorem in Lovenjoul & Pellenbergh, Supplicantem & Impetrantem ex una parte, & Archipresbyterum Diſtrictus Lovanienſis, Deſervitorem, Æditum, Prætorem, & Scabinos dicti Lovenjoul, & illos qui ſunt de Vicariatu Archiepiſcopatus Mechlinienſis, Inſinuatos & Supplicantes per Supplicas de

de 21. *&* 30. *Aprilis* 1667. *&* 23. *Julii* 1669. *ex alia parte.* 629
Manutenentia conceſſa Plebano S. Gudulæ Bruxellis in poſſeſſione ſuæ Plebaniæ, & functionum ejuſdem. 631
Sententia Conſilii Brabantiæ pro Manutenentia Paſtoris Sanctæ Catharinæ Bruxellis. Vide ſupra ſub littera G. pag.605. 633
Sententia Conſilii Flandriæ pro Manutenentia Vice-Paſtoris S. Jacobi Gandavi. 634
Sententia Supremi Conſilii Brabantiæ pro Manutenentia Doctoris Martin in ſuo Canonicatu. 635
Sententia Parlamenti Mechlinienſis pro Manutenentia Vice-Paſtoris Eccleſiæ Metropolitanæ. 636
Epiſtola Regis, quâ præcipitur Conſiliis Regiis, ne ſub prætextu Poſſeſſorii *turbent Epiſcopos in his, quæ doctrinam aut correctionem morum ſpectant.* 637
Conſulta Supremi Conſilii Brabantiæ in negotio Paſtoris ſanctæ Catharinæ Bruxellis. 638
Proteſtatio ſeu Decretum Sacræ Cæſareæ Majeſtatis Joſephi I. contra quamdam Bullam Sanctiſſimi Domini Clementis XI. 651
Sententia Sacræ Cæſareæ & Catholicæ Majeſtatis Caroli VI. contra attentatum Nuntii Apoſtolici Colonienſis. 654
Decretum Archiducis Leopoldi circa immiſſionem in bona temporalia Eccleſiaſticorum. 656
Sententia Parlamenti Mechlinienſis contra Paſtorem Fumacenſem. 657
Arreſtum Curiæ contra certas Monitoriales & Cenſuras emanatas ex Curia Romana 1502. 660
Decretum Curiæ pro caſſatione quarumdam Cenſurarum. 662
Arreſtum Parlamenti Burdigalenſis contra attentatum Archiepiſcopi. 663
Acta Judicii poſſeſſorii & Regiæ protectionis Supremæ Curiæ Montenſis, in cauſa R. P. Joannis Renon Paſtoris Braniæ-Comitis. 666
Decretum latum ſuper Libello per eoſdem Supplicantes Supremæ Curiæ Montenſi oblato. 667
Decretum alterum ad libellum dictorum Supplicantium a Supremâ Curiâ Montenſi datum adverſus Officialem Cameracenſem, ejuſdemque Promotorem. ibid.
Decretum tertium Supremæ Curiæ Montenſis datum ſuper Libello præfatorum Supplicantium adverſus Archiepiſcopum Cameracenſem, ejus Vicariatum, Patrem Grauwez, alioſque. 668
Teſtimonium ſeu Declaratio D. Van-Eſpen Doctoris & Profeſſoris Juris Canonici, de iis quæ acta ſunt, dum officioſe viſeret D. Zypers Conſiliarium Conſilii Brabantiæ, circa negotium D. Vande Neſſe Paſtoris S. Catharinæ Bruxellis. 669

RESPONSIO EPISTOLARIS

De numero Epiſcoporum ad validam Ordinationem Epiſcopi requiſito. 671
Præfatio. 673
Reſponſio Epiſtolaris occaſione Diſſertationis Eximii D. Damen S. Theol. Doctoris & Profeſſoris in Academia Lovanienſi &c. 675

ELEN-

Digitized by Google

E L E N C H U S

Eorum, quæ in Nono volumine continentur.

I. *Tractatus Hiſtorico-Canonicus de Cenſuris Eccleſiaſticis, ac notanter de Excommunicatione.* pag. 7

II. *Diſſertatio Canonica de Interceſſione Epiſcoporum pro reis apud Principes & Magiſtratus Civiles, & de Confugientibus ad Eccleſias, ſive de Immunitate locali, ſeu Aſylo templorum.* 106

III. *Concordia Immunitatis Eccleſiaſticæ, & Juris Regii adverſus certamen Immunitatis &c.* 157

IV. *Appendix Monumentorum ad hanc Concordiam pertinentium.* 188

V. *Tractatus de Promulgatione Legum Eccleſiaſticarum, ac ſpeciatim Bullarum, & Reſcriptorum Curiæ Romanæ &c.* 209

VI. *Appendix Monumentorum, quorum in hoc Tractatu mentio occurrit.* 305

VII. *Inſtructio Paſtoralis Eminentiſſimi Cardinalis Biſſy Epiſcopi Meldenſis &c.* 421

VIII. *Æquitas Sententiæ Parlamenti Mechlinienſis in cauſa D. Van Eſpen &c.* 427

IX. *Tractatus de Recurſu ad Principem &c.* 505

X. *Appendix Monumentorum, quorum in hoc Tractatu mentio occurrit.* 588

XI. *Reſponſio Epiſtolaris de numero Epiſcoporum ad validam Ordinationem Epiſcopi requiſito &c.* 671

ZEGE.

Digitized by Google

ZEGERI BERNARDI VAN-ESPEN

OPUSCULA

SEU

VARII TRACTATUS.

MONITUM EDITORIS.

POſt jam expletum Jus Eccleſiaſticum Univerſum in tribus partibus a D. VAN-ESPEN tributum, quod primis quatuor Voluminibus hujus recentis editionis continetur, & non mediocrem locum occupat, perplurima alia ſubſequuntur ejuſdem Auctoris Opuſcula, ſuo ordine, in quantum fieri potuit, diſpoſita, & ſtatim ſequentibus aliis Tomis complectuntur, eumdem rerum ordinem, eamdemque methodum, ac diviſionem ipſam, quam Gallicana tenuit editio, utpote emendatior, uberior, profuſiorque, uti in Præfatione Primo Voluminí affixa ſatis ſuperque præmonuimus, accurate exacteque ſervando. Hanc noſtram recentem, commodioremque editionem a pleriſque mendis, quæ jam aliis omnibus uſque nunc editis, vel typographi incuriâ, vel ejus, cui revidendi cura erat demandata, oſcitantiâ, ſcatebant, caſtigatam, emendatamque, eâ, quâ licuit, diligentiâ, reddidimus. Elenchum cujuſque Tractatus, vel Opuſculi, ac materiarum occurrentium pro legentium bono unicuique Volumini præfigere curavimus, utque ſtatim quidquid volumen illud complectitur, pateat, & initio quiſquis inſpiciat. In hac inſuper omnium Operum præfati Eſpenii collectione novum Tractatum, qui inſcribitur *Reſponſio Epiſtolaris de numero Epiſcoporum ad validam ordinationem Epiſcopi requiſito &c.*

Digitized by Google

in nulla alia uſque nunc edita , quod ſcitur , occurrens , atque extremæ hujus IX. Tomi parti inſertus , communi bono excudere curam omnem adhibuimus . Opuſcula igitur ſeu varii Tractatus, qui hic continentur , & prioribus aliis jam antea typis datis ſuccedunt , hunc in fronte ſequentem præferunt titulum :

Tractatus Hiſtorico-Canonicus de Cenſuris Eccleſiaſticis &c.
Diſſertatio Canonica de Interceſſione Epiſcoporum pro reis &c.
Concordia Immunitatis Eccleſiaſticæ , & Juris Regii &c.
Tractatus de Promulgatione Legum Eccleſiaſticarum , ac ſpeciatim Bullarum , & Reſcriptorum Curiæ Romanæ &c.
Inſtructio Paſtoralis Eminentiſſimi Cardinalis Biſſy Epiſcopi Meldenſis &c.
Æquitas Sententiæ Parlamenti Mechlinienſis in cauſa D. Van-Eſpen &c.
Tractatus de Recurſu ad Principem &c.
Reſponſio Epiſtolaris de numero Epiſcoporum ad validam ordinationem Epiſcopi requiſito &c.

Suum locum , in quantum licuit , ſingulis Opuſculis aſſignavimus , prout eorum argumentum , vel compoſitionis chronologicus ordo permiſit : in editione Operum , quæ ſigillatim fuerunt elucubrata, difficile eſt accuratam habere rationem materiæ ſimul & annorum ſcriptionis, quamvis hæc duo ſint magni momenti, ut olim teſtatus eſt Horatius :

Ordinis hæc virtus erit , & venus , aut ego fallor,
Ut jam nunc dicat jam nunc debentia dici.

Horat. *de Art. Poët. verſ.* 42.

TRA-

Digitized by Google

TRACTATUS HISTORICO-CANONICUS DE CENSURIS ECCLESIASTICIS

IN QUO

Priſtina Diſciplina a recentiore ſecernitur: Et quo ſpiritu in Cenſuris infligendis procedendum: Nec non qualiter timendæ ac obſervandæ Cenſuræ.

PRÆFATIO.

CUm multus eſſet ſermo de Cenſuris, præſertim occaſione eorum, quæ agebantur in Belgio Confœderato, non inutile judicavi, hanc Cenſurarum materiam penitus examinare. Eam quidem apud pleroſque Scholaſticos, & Decretalium Commentatores fuſe tractatam reperi, quin & plures de ea ſpeciales Tractatus conſcriptos.

At obſervavi, a pleriſque eorum vel non ſatis animadverſum, vel non ſat dilucide expoſitum, quid in hac materia Cenſurarum habuerit priſtina Eccleſiæ diſciplina, & quid recentior, ſive quæ in hac materia ſucceſſu temporis varietas intervenerit.

Qui enim vel ſolam loquendi phraſim attenderit, fateri debebit, multo aliter de Excommunicatione Veteres quam Recentiores eſſe loquutos.

Per Excommunicationem quippe ſimpliciter poſitam Veteres nequaquam intelligebant Excommunicationem *majorem* ſive *Anathema*, ſed potius medicinam, quâ pœnitentes a

Communione Euchariſtica, vel a conſortio Fidelium ad tempus removebantur: cum tandem recentiore jure inductum ſit, per Excommunicationem intelligi *majorem* ſive mortalem, quâ mediante Excommunicatus reſcinditur a Corpore Eccleſiæ tamquam *Ethnicus & Publicanus*.

Quam differentiam vocis *Excommunicatio* non advertentes, in pluribus a genuino Canonum ſenſu deviarunt.

Ad hæc diſtinctio illius inter Clavem Juriſdictionis & Ordinis, recentioris eſt diſciplinæ, antiquis ignota.

Unde ab una eademque Clave & poteſtate ligandi & ſolvendi procedebat inflictio Cenſurarum, a qua procedebat impoſitio pœnitentiæ, & abſolutio a peccatis in Foro pœnitentiali.

Ignotum quoque fuit pluribus ſeculis diſcrimen inter Tribunal Eccleſiaſticum Fori contentioſi, & Fori pœnitentialis, quod etiam in hac Cenſurarum materia tandem invaluit.

Cumque antiquitus una eademque perſona abſolveret a Cenſuris & peccatis, hæcque abſolutio quoad utrumque Forum tam contentioſum ſive externum, quam pœnitentiale ſive internum, ſuum plenum ſortiebatur effectum; ſimpliciter abſolutus a Cenſuris, habebatur abſolutus in utroque Foro.

At ſenſim introducto utriuſque Fori diſcrimine, diverſæ utrique quoque Tribunali perſonæ propoſitæ fuere; atque inflictio Cenſurarum ad Forum externum ſive contentioſum Tribunal, perſonaſque eidem præpoſitas relata fuit: impoſitio vero pœnitentiæ ad Forum internum ſive pœnitentiale, & Sacerdotes huic Tribunali addictos.

Hinc ulterius invaluit, ut nonnumquam auctoritas infligendi Cenſuras, & ab his abſolvendi competat illis, quibus nulla eſt auctoritas in Foro interno & pœnitentiali; econtra ſæpius auctoritas competat alicui in Foro pœnitentiali, cui nulla eſt in Foro externo ſive judiciali.

Quare

Digitized by Google

Quare & tandem neceſſe fuit, ut abſolutus a Cenſuris in uno Foro debeat recurrere pro abſolutione ad eum, cui eſt auctoritas abſolvendi in altero Foro: quæ omnia priſtinis ſeculis fuere incognita.

Præterea poſtquam Cenſurarum inflictio affixa fuit Tribunali Fori externi ſive contentioſi, etiam neceſſe fuit, ut in Cenſurarum inflictione ordo judicialis Fori obſervaretur, adeo ut defectus hujus ordinis nullitatem inflictionis Cenſurarum operaretur.

Si præterea attendamus hodiernas Cenſurarum famoſas tres ſpecies, Excommunicationis, Suſpenſionis, & Interdicti; neſcio num ante ſeculum duodecimum reperietur, duas poſteriores pro Cenſuris fuiſſe reputatas, atque a cæteris pœnis Eccleſiaſticis hoc ex capite fuiſſe ſeparatas.

Speciem Excommunicationis hodie notiſſimam & nimium frequentem, quæ dicitur *latæ ſententiæ*, eſſe recentioris diſciplinæ indubitatum eſt: neque ulla hujus Excommunicationis formula in priſtinis Canonibus occurrit.

Excommunicationem, quæ hodie *minor* vocatur, & ſolâ paſſivâ Sacramentorum participatione privans, pro ſpecie Cenſuræ, recentioris eſſe inſtituti nemo ignorat; licet antiquitus nonnullæ fuerint Excommunicationes, quæ *minores* vere dici poſſent, non tamen inter ſpecies Cenſuræ cenſebantur.

Effectum Excommunicationis, ſignanter quoad evitationem Excommunicati pro temporum & locorum diverſitate, varium fuiſſe compertum eſt.

Hæc aliaque priſtinam inter & recentiorem diſciplinam in hac materia diſcrimina annotare animus fuit; atque tam veterem, quam recentiorem diſciplinam proponere atque una annotare, quod hæc veteris diſciplinæ & recentioris confuſio, ſive non ſufficiens, & dilucida utriuſque diſtinctio occaſionem dederit recentioribus Scholaſticis & Decretalium Commentatoribus a genuino Canonum ſenſu aberrandi.

Nec

Digitized by Google

Nec tantum priſtina Eccleſiæ diſciplina diſcrepat a recentiore; ſed quorumdam particularium locorum conſuetudo, & inveterati mores quædam ſpecialia in hac materia obſervanda præſcribunt; uti de Belgio in hoc Tractatu oſtenditur.

Hoc tamen prænotandum, quod tametſi notabilis in hac materia circa varia puncta ſucceſſu temporis contigerit mutatio, eam omnem mutationem & varietatem unice ſpectare diſciplinam; adeo ut de omnibus illis dici poſſit, quod de varia diſciplina, quæ contigit circa neceſſitatem evitandi Excommunicatum dixit Chriſtianus Lupus: *Omnis hæc res non eſt dogmatis, ſed diſciplinæ; adeoque per Eccleſiam poteſt diſponi varie, atque mutari.*

At ipſa auctoritas ligandi & ſolvendi a Chriſto Eccleſiæ conceſſa ſemper manſit invariata; uti unus idemque ſpiritus Eccleſiæ in Cenſuris infligendis ab exordio Eccleſiæ uſque modo fuit, & uſque ad conſummationem ſeculi manſurus eſt immutabilis.

Nec enim hodie aliud intendit Eccleſia per inflictionem Cenſuræ, niſi quod Chriſtus & Apoſtoli intenderunt; cum eodem ſemper ſpiritu Eccleſia animetur & regatur.

Quo ſpiritu ſi & modo procedant Prælati in uſu Cenſurarum, ac notanter Excommunicationis, reperient veriſſime dictum a Synodo Tridentina, *Seſſ.* 25. *cap.* 3. *De Reformatione*, quod *gladius Excommunicationis nervus ſit Eccleſiaſticæ diſciplinæ, & ad continendos in officio populos valde ſalutaris, modo ſobrie magnaque cum circumſpectione exeratur:* uti in decurſu hujus Tractatus demonſtrabitur.

TRACTATUS
HISTORICO-CANONICUS
DE
CENSURIS ECCLESIASTICIS
AC NOTANTER
DE
EXCOMMUNICATIONE.

CAPUT PRIMUM.

De varia ſpecie Excommunicationis.

§. I.

De variis Excommunicationibus, quæ ad Cenſuram Eccleſiaſticam referri non poſſunt.

EXCOMMUNICATIO idem ſonat, quod *extra communionem:* & Excommunicatus dicitur, quaſi *extra communionem factus*, ſive ſegregatus a communione.

Sicuti ergo varia eſt ſpecies communionis, quâ homines inter ſe communicant, ſive ut membra ejuſdem Communitatis ſibi juncti ſunt, & quaſi inter ſe colligantur, ita varia pro varietate talis communionis poteſt dici Excommunicatio; prout nimirum ab hac vel illa ſpecie communionis ſeparat.

Communio hæc, quâ homines mutuo ſibi communicant, & inter ſe colligantur, in primis alia eſt civilis & politica, alia vero Eccleſiaſtica.

Civilis conſiſtit in externis actionibus & exercitiis, quæ ad humanam ſocietatem pertinent, ut ſunt mutuæ inter ſe confabulationes, commercia, mutuæ ſalutationes, communis menſa, aliaque ſimilia externa, quibus civilis & politica communio & ſocietas intertinetur.

Eccleſiaſtica vero ſive ſacra Communio conſiſtit in actionibus & exercitiis externis Religionis, quibus homines tamquam unius Religionis, Eccleſiaſticæ Societatis membra inter ſe communicant, & exterius colligantur.

Hujuſmodi externæ actiones ſeu exercitia ſunt, exempli gratiâ, uſus externus eorumdem Sacramentorum, aſſiſtentia, ſeu præ-

Digitized by Google

præſentia externa in publicis Religionis officiis & exercitiis, quibus ipſa externa ſocietas membrorum ejuſdem Religionis intertinetur, & ſibi unita manet.

Quamvis autem civilis communicatio per actiones mere civiles, videatur plane civilis & politica, atque omnibus hominibus etiam Ethnicis & Publicanis communis; adeoque non videatur ad hanc materiam Excommunicationis, ut ſolis Fidelibus propriam, pertinere: nihilominus in quantum inter Fideles intercedit, & ad finem ſpiritualem ordinari poteſt, etiam ad hanc Excommunicationem referri valet; ſive per Excommunicationem, ut eſt Cenſura Eccleſiaſtica extra hanc civilem communionem poſſunt Fideles ſegregari, uti infra oſtendetur.

Igitur ut ſunt variæ ſpecies Communionis Eccleſiaſticæ, ſic & varia dici poteſt Excommunicatio, pro varietate communionis, a qua quis ſegregatur.

Hâc ratione ſegregatio ſive excluſio a participatione Euchariſtiæ, vel publicis officiis, omnibus, vel aliquibus, quæ olim pro varietate graduum pœnitentialium, pœnitentibus in pœnitentiam imponebatur, Excommunicatio dici poteſt, & ſæpius a Patribus dicta fuit: utpote, quâ mediante, Pœnitentes extra communionem cum reliquis Fidelibus in participatione Euchariſtiæ, aut aliorum Sacrorum exercitio ponebantur.

Unde & recte advertit Morinus De Pœnitentia *lib. 6. cap.* 25. quod hæ Pœnitentium ſegregationes merito dici queant fuiſſe *minores* Excommunicationes. Quin & obſervat Suarez De Cenſuris *Diſp.* 24. *ſect.* 1. *num.* 6. „ Interdum vocari Excommunica„ tionem in antiquis Canonibus ſolam pri„ vationem Euchariſtiæ, cujus uſus per an„ tonomaſiam dicitur Communio „.

Creditque Suareſius, de hac ſegregatione ſive Excommunicatione loqui Concilium Meldenſe apud Gratianum *Cauſ.* 11. *Quæſt.* 3. *Can.* 41. ubi ſtatuitur, ut „ Nemo E„ piſcoporum quemlibet ſine certa & ma„ nifeſta peccati cauſa Communione privet „ Eccleſiaſticâ „.

Et ſane, cum ibidem Concilium manifeſte hanc ſegregationem a Communione Eccleſiaſtica diſtinguat ab Anathemate, nullatenus poteſt hæc ſegregatio accipi pro Excommunicatione majore, prout hæc hodie ſumitur.

Certum enim eſt, omnem illam Excommunicationem, quæ Fidelem abſcindit a corpore Eccleſiæ, & tamquam *Ethnicum & Publicanum* habendum pronuntiat, olim ab Anathemate non fuiſſe diſtinctam: ſed omnem Excommunicationem, quæ hodie *major* vocatur, dictam fuiſſe Anathema, ut infra probabitur.

Occurrit & alia ſpecies Excommunicationis veteribus notiſſima, quâ Epiſcopus ſine legitima cauſa non accedens ad Conventum ſive Synodum Epiſcoporum, ſegregatur ſeu privatur communione ſuorum Fratrum ſeu Coëpiſcoporum, jubeturque *Eccleſiæ ſuæ communione eſſe contentus*, uti ex Concilio Carthaginenſi V. refertur *Can.* 10. *diſt.* 18. apud Gratianum.

Et Concilium Arelatenſe ibidem *Can.* 14. relatum, hunc Epiſcopum pronuntiat *alienum* a Fratrum *communione*. Ac denique Synodus Tarraconenſis ibidem *Can.* 15. hunc Epiſcopum *uſque ad futurum Concilium cunctorum Epiſcoporum charitatis communione privat: ſicut* (ait) STATUTA PATRUM *ſanxerunt*.

Similis Excommunicationis ſive ſegregationis meminit S. Auguſtinus, *Epiſt.* 209. *novæ Edit.* ad Cœleſtinum Papam, ſcribens de Victore Epiſcopo Provinciæ Cæſarienſis; cui, relicto eidem ſuo Epiſcopatu, in pœnam *nuſquam niſi in Diœceſi ejus ab aliquo communicatur Epiſcopo*.

Quin hæc ſegregatio a communione cæterorum Epiſcoporum potuerit dici quædam *Excommunicatio*, dubium non eſt; quandoquidem revera hic Epiſcopus per hanc ſegregationem privaretur, ſive poneretur *extra communionem*, quam Epiſcopi ejuſdem Provinciæ inter ſe habebant; atque ita reſpectu eorum erat quaſi Excommunicatus, ſive extra communionem poſitus.

Cujus Excommunicationis effectus erant, quod Epiſcopus ſic a communione ſegregatus, a cæteris Epiſcopis nulla viſitationis officia reciperet, nec viciſſim Epiſcopi ab illo. Secundo, Sacra ſolemnia in aliorum Diœceſi obire non ſinebatur. Tertio, mutuo litterarum formatarum ſive Commendatarum commercio interdicebatur. Denique ad Concilia, alioſque Eccleſiaſticos conventus ſimul cum cæteris Epiſcopis non con-

conveniebat, & omni in illis jure ſuffragii & auctoritate cenſebatur ſpoliatus. Plura de his videri poſſunt apud Paſchaſium Queſnellum in Notis ad *Epiſtolam* 60. S. Leonis, & Morinum ibidem citatum.

Tametſi hæc ſegregatio ſano ſenſu potuerit dici *Excommunicatio*, & pro tali apud veteres fuerit habita; nihilominus certum eſt, quod haberi non potuerit pro Excommunicatione, ut eſt Cenſura ſeparans Excommunicatum *a Corpore Eccleſiæ*: quandoquidem hujuſmodi Epiſcopo permitteretur communio ſuæ Eccleſiæ, ſive communicare cum Clero & populo ſuæ Diœceſis, cui permittebatur tamquam proprius Epiſcopus præeſſe.

Itaque hæc ſegregatio, quæ & ad certum tempus pro varietate culpæ reſtringebatur, juxta hodiernam phraſim & diſciplinam non tam erit Cenſura, quam quædam pœna canonica.

Hoc & recte notavit Stephanus Quaranta in Summa Bullarii, verbo *Concilio Provinciali*, *quæſt.* 18. *Et ideo* (ait) *trina monitio in ea non requiritur; ſecus in Excommunicatione, quæ eſt Cenſura Eccleſiaſtica.* De qua differentia latius infra, ubi de Canonica monitione agitur.

Frequens quoque occurrit mentio Excommunicationis in Regulis Monachorum, ac notanter in Regula S. Benedicti, quâ pro qualitate culparum, Monachi ad tempus, in totum, vel pro parte privabantur, & ſegregabantur a communione cæterorum Monachorum.

Et quidem *cap.* 24. hujus Regulæ præcipitur: *Secundum modum culpæ, Excommunicationis vel diſciplinæ menſura debet extendi, qui culparum modus in Abbatis pendeat judicio.*

Deinde ſubjungitur: *Si quis tamen Frater in levioribus culpis invenitur, a menſæ participatione privetur.*

Evidens eſt ex iſto contextu, & titulo capitis, qui eſt, *Qualis debeat eſſe modus Excommunicationis*, hanc a menſæ communis participatione privationem, a Benedicto habitam fuiſſe pro *Excommunicatione*, non ſecus ac illa, quâ Monachus, *qui gravioris culpæ noxâ tenetur, ſuſpenditur a menſa ſimul & ab Oratorio*, prout *cap.* 25. præſcribitur: vel quâ Monachus contumax aut inobediens, nec poſt trinam monitionem ſe corrigens, Excommunicationi ſubjacere mandatur, *cap.* 23.

Licet enim ſeparationes hæ pro gravitate culparum a communione cæterorum Monachorum, & communi converſatione, & exercitiis communibus extenderentur, & plus minuſve Monachum a cæterorum conſortio ſepararent; nihilominus, omnes hæ ſeparationes duntaxat reputatæ ſunt, & reputari potuerunt tamquam pœnæ Monaſticæ, nequaquam vero pro Cenſuris Eccleſiaſticis a Clavium poteſtate procedentibus (*a*).

Unde & videmus, has Excommunicationes infligi pro culpis levioribus præteritis, nullâ exiſtente in corrigendo contumaciâ: cum tamen Cenſura infligi nequeat, niſi contumaci & ſe corrigere nolenti, uti recte notat Joſephus Mege Monachus Benedictinus Congregationis S. Mauri in Commentario ad *cap.* 23. Regulæ S. Benedicti, qui pluribus argumentis ibidem evincit, has Monachales ſeparationes nequaquam ad Cenſuras Eccleſiaſticas relatas fuiſſe; tametſi fateatur, eas in aliquibus quamdam cum Cenſuris conformitatem habuiſſe, & ſimpliciter fuiſſe dictas Excommunicationes; eo quod revera Monachos *extra communionem* cum cæteris Monachis in totum vel pro parte ſepararent. Quod & notavit Suareſius De Cenſuris *diſp.*24. *ſect.*1.*num.*6. „ In Regula S. „ Benedicti (ait) multa leguntur de Ex- „ communicationibus Regularibus (ut ita „ dicam) quæ in pœnam Monachis impo- „ nebantur, quæ Cenſuræ non erant, ſed „ prohibitiones & ſeparationes quædam „.

Itaque hæ & ſimiles ſeparationes olim etiam Excommunicationes dictæ fuere, tametſi eſſent ſimplices pœnæ Canonicæ, quæ etiam ab iis, qui uſum Clavium nullum habebant, imponi poterant, & a Cenſura Eccleſiaſtica in multis differebant; uti in decurſu hujus Tractatus notabitur.

(*a*) Excommunicatio hujus generis legitur quoque in prima parte Conſtitutionum, quas ſequuntur Canonici Regulares Congregationis Gallicanæ.

§. II.

De Excommunicatione minore prout hodie accipitur, & quando Excommunicatio ſimpliciter poſita cœperit ſumi pro majore?

QUamvis olim pleræque prohibitiones & ſeparationes a communione in pœnam culpæ, vel in ſatisfactionem delicti impoſitæ, dictæ & habitæ fuerint pro Excommunicatione, & Excommunicationes *minores* dici potuerint; hodie tamen ex recentiori diſciplina & phraſi loquendi, nulla ſeparatio ſeu prohibitio a Communione habetur & reputatur pro Excommunicatione, niſi ſit ſpecies Cenſuræ Eccleſiaſticæ.

Hinc Victoria, aliique nonnulli Scholaſtici tametſi fateantur, quod omnes illæ ſeparationes, de quibus §. præcedenti, *poterant vocari Excommunicationes minores; nunc autem* (ait Victoria) *una tantum eſt Excommunicatio minor, quæ privat uſu paſſivo Sacramentorum*.

Similiter Suareſius *diſp.* 24. *ſect.* 1. *num.* 7. quamvis non obſcure fateatur, olim plures fuiſſe ſpecies Excommunicationis *minoris*, obſervat tamen: *Nunc certum eſt, nullam eſſe propriam cenſuram, quæ privet receptione unius Sacramenti, niſi omnibus ſimul privando:* quæ eſt hodierna Excommunicatio *minor*, ſpecies Cenſuræ Eccleſiaſticæ.

Hæc enim Excommunicatio minor definiri ſolet: *Cenſura privans paſſiva Sacramentorum participatione*.

Quæ definitio deſumpta eſt ex *cap. penult. De Sentent. Excommunicat.* ubi declaratur, quod minor Excommunicatio a *perceptione Sacramentorum* ſeparet, major a Fidelium communione.

Et in *cap. fin. De Clerico excomm. miniſt.* ſupponitur minore Excommunicatione ligatus, a participatione Sacramentorum excluſus. Declaratur enim ejus electio irritanda, *pro eo quod ad ſuſceptionem eorum eligitur, a quorum perceptione a SS. Patribus eſt privatus*.

Hæc Excommunicatio incurritur de jure ob communicationem peccaminoſam cum Excommunicato majore Excommunicatione, uti expreſſe ſupponitur in *cap.* 3. *De Sentent. Excommunicat. in 6.* Notatque Suareſius *diſp.* 24. *ſect.* 3. *num.* 2. poſt Navarrum hunc eſſe unicum caſum, quo de jure hæc Excommunicatio incurritur: „ Quia „ (ait) reliqui nec ſunt in uſu, nec in „ eis intervenit propria Excommunicatio „ minor „.

Obſervat præterea *num.* 1. quod etſi nihil obſtare videatur, quin hæc Excommunicatio ab homine ferri queat; tamen „ raro ac fere numquam Judices Eccleſia„ ſtici utantur hâc Cenſurâ in ſententiis ab „ homine ferendis „.

Notandum præterea, hujus Excommunicationis *minoris* ob participationem cum Excommunicato, nullam apud veteres mentionem fieri.

Et licet veriſimiliter circa tempora Gregorii VII. aliqua invaleſcere cœperint, quæ huic Excommunicationi introducendæ occaſionem dederint (uti infra oſtendetur, ubi de effectu Excommunicationis agetur) tamen non reperitur ullum hujus Cenſuræ mentionem expreſſam feciſſe, ante Gregorium IX. qui eſt Auctor utriuſque Decretalis præcitatæ *in cap. penult. De Senten. Excomm.* & *in cap. fin. de Clerico excomm. miniſt.*

Recte proinde notat Morinus De Adminiſt. Pœnit. *lib. 6. cap.* 25. *num.* 13. tametſi veteribus notæ fuerint plures Excommunicationes *minores*, hanc tamen ſpeciem Cenſuræ ignotam fuiſſe, eamque eſſe recentioris inſtituti, *licet a multis annis* (ait) *penitus prope obſoletam*.

Et Chriſtianus Lupus tomo 1. Scholiorum in Canones *pag.* 491. obſervat, quod *antiquitus nulla eſſet Excommunicatio minor*, ſcilicet quæ contrahetur ob participationem cum Excommunicato: „ Sed quivis (ait) „ Excommunicato communicans incurrebat „ idem penitus vinculum, quomodo nunc „ communicans in crimine „.

Monetque Vir eruditus Franciſcus Florens in Notis ad Paratitla Decretalium Alexandri Caſſanæi, *tit. de Sentent. Excommunicat. Minor Excommunicatio recens eſt, nec locum habet in Gallia*. Sed nec in Belgio ejus uſus apparet.

Aſt Excommunicatio, quæ hodie *major* appellatur, veteribus notiſſima fuit, & unica pene ſpecies Cenſuræ reputata a poteſta-

te

Digitized by Google

te Clavium dependens, & proprie a Chriſto *Matth.* 18. intellecta, hodie quoque ab omnibus pro cenſura agnoſcitur, & prima inter ſpecies Cenſuræ reputatur: de qua potiſſimum & hoc Tractatu agendum.

Hæc eſt illa Cenſura, quâ mediante quis auctoritate Clavium ab Eccleſia reſcinditur, & tamquam *Ethnicus & Publicanus* habendus declaratur.

Et quidem adeo vulgaris cœpit eſſe hæc Excommunicatio, ut tandem invaluerit, nomine Excommunicationis ſimpliciter poſitæ intelligi hanc Excommunicationem *majorem*: quod præſertim receptum fuit, poſtquam prodiit moderna Decretalium Collectio auctoritate Gregorii IX. qui in ſua Decretali relata in citato *cap. penult.* *De Sent. Excomm.* declaravit: „ Si quem ſub „ hac forma verborum *illum excommunico*, „ vel ſimili a Judice ſuo excommunicari „ contingat, eum non tantum non minori, quæ a perceptione Sacramentorum, „ ſed etiam *majori Excommunicatione* (quæ „ a communione Fidelium ſeparat) eſſe ligatum „.

Hinc uno conſenſu concluſere Decretalium Commentatores, & hos ſequuti Theologi Scholaſtici, nomine Excommunicationis intelligi Excommunicationem *majorem*.

Dubium non eſt, hanc Excommunicationis interpretationem eſſe recentioris ævi: quandoquidem apud veteres paſſim Excommunicatio ſimpliciter expreſſa, pro ſeparatione a Communione Euchariſtica, vel alia particulari acciperetur, non autem pro Excommunicatione majore, quâ quis a communione Fidelium, ſive corpore Eccleſiæ tamquam *Ethnicus & Publicanus* ſeparatur, quæ antiquitus *Anathema*, vel Excommunicatio *mortalis* vocari conſuevit, uti §. *ſequenti* notabitur.

Id recte obſervavit Emmanuel Gonzales in Academia Salmaticenſi Canonum Profeſſor, notis ad citatum Capitulum penultimum; notans, quo Gregorius IX. hic *novam* ediderit Conſtitutionem: „ Nam (ait) „ cum olim Excommunicatio ſimpliciter „ prolata de minore acciperetur *Can.* ENGELTRUDAM *Cauſ.* 3. *quæſt.* 4. *Can.* CUM „ EXCOMMUNICATIO *Cauſ.* 11. *quæſt.* 3. „ tamen ipſe *noviter* ſtatuit, ut ſi ſimpliciter proferatur Excommunicatio, intelligatur de *majori*, quæ Fidelium communione privat, & magis timetur „.

Ad hanc diverſam Excommunicationis nomenclaturam non ſatis reflectentes recentiores Canonum Interpretes, in multis a genuino Canonum ſenſu deflexerunt, & novas eorum Interpretationes produxerunt, quæ ſenſim communiter receptæ, occaſionem dederunt novam & antiquis ignotam diſciplinam introducendi, uti in decurſu hujus Tractatus videbitur.

§. III.

De Anathemate.

VOx *Anathema* proprie eſt vox Græca, & in Sacris Litteris uſurpatur pro voce Hebræa *Horma*, quam Vulgatus Interpres expoſuit per *Anathema*, Numer. *cap.* 21. *verſ.* 3. & Judicum *cap.* 1. *verſ.* 17.

Deſcendit autem vox Hebræa a radice *Haram*, hoc eſt, *occidit*, *delevit*, *exterminavit*. Igitur *Anathema* proprie & ſecundum uſum Judæorum, eſt res, quæ execratione & ruinâ digna eſt: & verbum *Anathematizare*, eſt rem abolere, & diris devovere.

Sic in libro Numerorum *cap.* 12. Urbes Chananæorum, quæ traditæ ſunt Filiis Iſraël, ut delerentur, dicuntur *Anathematizatæ*.

Et in libro Joſue *cap.* 6. *verſ.* 16. de Civitate Jerichontina, quam mandaverat funditus deleri cum omnibus, quæ in ea inveniebantur, dicitur: *Sit Civitas hæc* ANATHEMA, *& omnia quæ in ea ſunt.*

Similiter in libro Judicum *cap.* 1. *verſ.* 17. de hac ipſa Civitate legitur: *Vocatumque eſt nomen Urbis* HORMA, *id eſt*, ANATHEMA; quia ſcilicet funditus deleta erat.

Igitur *Anathematizare* apud Judæos ſonabat idem quod penitus delere.

Dicere autem, *Anathema ſit*, idem ſonat, atque *diris devovere*, ſeu optare ut penitus deleatur.

Hàc ſignificatione accipitur & in Novo Teſtamento. De Petro *Marci* 14. *verſ.* 71. legitur: *Ille autem cœpit anathematizare & jurare, quia neſcio hominem iſtum, quem dicitis:* hoc eſt, cœpit ſeipſum diris devovere.

Et vox *Anathema* ſæpius ſumitur pro re execranda vel execrabili. Sic Paulus ad Rom.

B 2 9. verſ.

Digitized by Google

9. *verſ.*3. dicens: *Cupiebam* ANATHEMA *eſſe pro fratribus meis*, nihil dicere voluit, quam quod deſideraſſet diris devoveri pro fratribus ſuis. Et quod dicitur 1. *Cor. cap.* 16.*verſ.*22. *Si quis non amat Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum*, *ſit Anathema*; idem ſonat, quod in execratione ſit omnibus, & deleatur de Libro viventium. Et ad Galatas 1. *verſ.*8. *Licet nos aut Angelus de cœlo evangelizet vobis*, *præterquam quod evangelizavimus vobis*, ANATHEMA *ſit*; idem eſt, ac ſi diceret, *maledictus*, *execrabilis ſit*.

Cum igitur qui ab Eccleſia tamquam Ethnici & Publicani reſcindebantur, & Satanæ in interitum carnis tradebantur, eo nomine ab omnibus quaſi execrabiles & maledicti reputandi eſſent, a quibus & ſe ſeparare deberent; idcirco Epiſcopi in eos, quos hâc Excommunicatione majore plectendos cenſebant, hâc voce *Anathema* uſi ſunt.

Hâc proinde ratione Anathema in Eccleſia jam pridem pro Excommunicatione majore recepta fuit.

Et quidem, cum per omnem & ſolam Excommunicationem *majorem* quis tamquam Ethnicus & Publicanus ab Eccleſia rejiciatur & abſcindatur, etiam a Patribus omnis hæc & ſola ab Eccleſia ſeparatio & expulſio *Anathema* dicta fuit.

Ulterius, quia per eam Excommunicatus tamquam *Ethnicus & Publicanus* quaſi de Libro vitæ eradebatur, & Satanæ tradebatur, atque ita in mortem æternam traditus cenſebatur, idcirco & hæc Excommunicatio non tantum *Anathema*, ſed & *mortalis* appellabatur.

Excommunicatio vero, quâ nonnulli in pœnam alicujus culpæ a Communione Euchariſtica, aut ab ingreſſu Eccleſiæ, vel a conſortio Fidelium ad tempus in totum, vel pro parte ſeparabantur, nequaquam dicebatur *Anathema*, aut *mortalis*: eo quod hâc Excommunicatione percuſſi, non tamquam Ethnici & Publicani a corpore Eccleſiæ eſſent reſciſſi & in mortem traditi, ſed ſolum tamquam ægri & ſauciati ad tempus ſequeſtrati, & operibus pœnitentiæ ſubjecti: quos etiam non ut Ethnicos & Publicanos a ſua cura abjiciebat, ſed ut filios ſuos Eccleſia fovebat, & curabat: nec a cæteris Fidelibus tamquam maledicti & execrabiles reputabantur; ſed ut ægri & ſauciati, qui remedia curationis & a Paſtoribus tamquam ſpiritualibus Medicis ſibi applicata libenter ſuſciperent, & vulnerum ſuorum curationem deſiderarent.

Unde ſimilis Excommunicatio paſſim dicebatur *medicinalis*, ad diſtinctionem *majoris*, quæ *mortalis* appellabatur.

Hujus diſtinctionis meminit S. Auguſtinus, *ſerm.*357. *num.*10. in ult.edit. Benedictorum, dicens: „ Nos vero quemquam a Communione prohibere non poſſumus, quamvis „ hæc prohibitio nondum *mortalis* ſit, ſed „ *medicinalis*, niſi aut ſponte confeſſum, aut „ in aliquo ſive ſeculari, ſive Eccleſiaſtico „ judicio nominatum atque convictum „. Et in *Libro poſt Collationem* contra Donatiſtas, ait: „ Neque a populo Dei ſeparamus, quos vel degradando, vel *excommunicando* ad humiliorem pœnitentiæ locum „ redigimus „.

Evidens hinc eſt, ſeparationem Pœnitentium ab Euchariſtia, aut ingreſſu Eccleſiæ, & conſortio Fidelium, dictam fuiſſe ab Auguſtino *Excommunicationem*, ſed *medicinalem*, non autem *mortalem*, quâ Excommunicatus a *populo Dei* ſeparatur, ſive ab Eccleſia reſcinditur.

Quod autem ſolus ille, qui per Excommunicationem *mortalem* ab Eccleſia abſcindebatur, *Anathematizatus*, vel Anathema diceretur, fuſius exponit S. Chryſoſtomus *Hom.* 16. *in Epiſt. S. Pauli ad Romanos*, in illa verba: *Optarem ego ipſe Anathema eſſe a Chriſto*. „ Quid igitur eſt Anathema? Audi „ (ait) ipſum ita loquentem: *Si quis non* „ *amat Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum*, „ *is Anathema ſit*: hoc eſt ab omnium „ commercio ſegregetur, alienus ab omnibus ſit. Nam quemadmodum *Anathema*, „ donumque id quod Deo oblatum dedicatur, nemo eſt qui temere manibus contingere audeat, neque ad id propius accedere; ſic & eum, qui ab Eccleſia ſeparatur, ab omnibus abſcinditur, ac tamquam longiſſime abducens, hoc nomine, „ a contrario ſcilicet appellat, magno cum „ terrore omnibus interminans, ab eo ut „ ſeparentur, ac pedem referant „.

Agnoverunt & hoc recentiores Theologi, atque inter alios Suareſius *Diſp.* 8. *ſect.* 2. poſtquam modo ſupra expreſſo expoſuiſſet vocem *Anathema*, concludit *num.* 5. „ Atque

„ quæ hinc tandem in uſu Eccleſiæ *Anathematizari* quis dicitur, cum ab Eccleſia ſeparatur, & ſic ſeparatus vocatur *Anathema*, tamquam ab Eccleſia maledictus, & aliis Fidelibus execrabilis „.

Itaque ignota fuit veteribus duplex ſpecies Excommunicationis *majoris*: una ſcilicet quæ ſimpliciter Excommunicatio *major*; & altera quæ *Anathema* diceretur, prout hæc hodie a Theologis & Canoniſtis diſtingui ſolet; & expreſſe notatur in moderno Pontificali Romano ſub titulo, *Ordo Excommunicandi*, ubi exprimitur triplex ſpecies Excommunicationis; videlicet, *minor*, *major*, & *Anathema*.

Huic diſtinctioni inducendæ occaſionem dediſſe apparet nova illa interpretatio vocis, *Excommunicatio*, quæ occaſione Decretalis Gregorii IX. *in cap. penult. de Sent. Excom.* invaluit: nimirum quod Excommunicatio ſimpliciter expreſſa intelligenda ſit de Excommunicatione *majore*, quâ quis a Corpore Eccleſiæ tamquam *Ethnicus & Publicanus* reſcinditur.

Hâc quippe ſignificatione vocis, *Excommunicatio*, receptâ, cœperunt paſſim Canoniſtæ, & hos ſequuti Theologi vocem, *Excommunicatio*, ubi in antiquis Canonibus apud Gratianum occurrebat, accipere pro Excommunicatione *majori*; idque frequentius contra verum & genuinum Canonum illorum ſenſum.

Cum autem interdum in hiſce Canonibus diceretur poſt Excommunicationem, excommunicatum, ſi rebellis & contumax maneret, *Anathemate* feriendum: ipſique ſupponerent, conformiter ad recentem jam introductam vocis illius interpretationem, in Canonibus illis ſermonem fuiſſe de Excommunicatione *majore*, cœperunt *Anathema* diſtinguere ab Excommunicatione *majore*: aut ut minus crediderunt per *Anathema* primam Cenſuram ſive Excommunicationem intendi, eamque aliquatenus ſimplici Excommunicatione *majore* a Judice inflictâ, eſſe graviorem; ne alias videretur unus idemque peccator ob continuatam ſuam contumaciam unâ eâdemque Cenſurâ bis feriendus.

At ſi ſepoſitâ hâc recentiori interpretatione vocis, *Excommunicatio*, reflexiſſent, vocem hanc ſimpliciter poſitam, *antiquitus* non ſignificaſſe Excommunicationem majorem, ſive *mortalem*, ſed duntaxat minorem ſeu *medicinalem*, facile vidiſſent, ad hanc diſtinctionem Anathematis & Excommunicationis majoris non eſſe confugiendum.

Nihil enim evidentius, quam quod hi, qui poſt Excommunicationem medicinalem non corrigebantur, tandem per Excommunicationem *mortalem*, ſive *Anathema*, tamquam incurabiles & deſperati reſcinderentur.

Cum igitur in quibuſdam Canonibus apud Gratianum Excommunicatio diſtingui videtur ab *Anathemate*, vox *Excommunicatio* nequaquam accipienda pro Excommunicatione, quæ hodie *major* dicitur, ſed pro ſeparatione aliqua a Communione Euchariſtica, vel a ſocietate Fidelium in pœnitentiam, ſeu pœnam commiſſi delicti impoſitam, quæ *medicinalis* dicebatur: nec Excommunicatum a corpore Eccleſiæ auctoritate Clavium ſeparabat: quod per Excommunicationem fiebat, quam veteres Excommunicationem *mortalem* & *Anathema* dicebant.

Hoc ſenſu Canonem ENGELTRUDAM *Cauſ.3.quæſt.3.* expoſuit ipſe Gratianus. Cum hìc dicatur *Engeltrudam non ſolum* EXCOMMUNICATIONE, *quæ a fraterna ſocietate ſeparat, ſed etiam* ANATHEMATE, *quod ab ipſo Chriſti corpore (quod eſt Eccleſia) recidit, crebro percuſſam eſſe*, ſubjungit hanc concluſionem: „ Unde datur intelligi, quod *Anathematizati* intelligendi ſunt, non ſimpliciter a fraterna ſocietate, ſed & a *corpore* Chriſti (quod eſt Eccleſia) omnino ſeparati „. Nequaquam obſcurum eſt Gratianum accepiſſe *Anathema* pro omni Excommunicatione, quæ a corpore Eccleſiæ ſeparat; Excommunicationem vero ſimpliciter poſitam pro ea, quæ a ſocietate fraterna ſeparat.

Eodem ſenſu accipiendus Canon NEMO EPISCOPORUM *Cauſ. 11. quæſt. 3.* præcipiens, ut „ nemo Epiſcoporum quemlibet ſine certa & manifeſta peccati cauſa Communione privet Eccleſiaſtica. Sub Anathemate autem ſine conſcientia Archiepiſcopi aut Coëpiſcoporum nullum præſumat ponere, niſi unde Canonica docet auctoritas „.

In priore enim parte, Canon agit non ſimpliciter de ſeparatione a communione Fidelium, ſive corpore Eccleſiæ, ſed de ſeparatione a *Communione Eccleſiaſtica*, quæ in pœ-

Digitized by Google

pœnitentiam, ſeu pœnam pœnitentibus pro commiſſo delicto imponebatur; quæ etſi medicinalis tantum eſſet, non poterat tamen imponi, niſi vel ſponte confeſſo, aut in judicio aliquo convicto, uti ex Auguſtino mox audivimus.

Quod autem per *Anathema* intellexerit omnem Excommunicationem *majorem*, probat ſubjecta ratio: *Quia* (ait) *Anathema eſt æternæ mortis damnatio, & non niſi pro mortali debet imponi crimine, & illi qui aliter non poterit corrigi.*

Difficultatem majorem habere videtur, quod refertur in Cap. 10. ꝉ *De Judiciis*, quod Clericus pro crimine aliquo primum depoſitus, ſi incorrigibilis fuerit, *Excommunicetur*, deinde contumaciâ creſcente, *Anathematis* mucrone feriri debeat.

Hìc paſſim per Excommunicationem Canoniſtæ intellexerunt *majorem*; eamque ab *Anathemate* diſtinxerunt, uti noviſſime poſt alios notavit & diſtinxit Proſper Fagnanus: *Quia* (ait hìc *num.* 22.) *Excommunicationis* verbo, MAJOR *Excommunicatio intelligitur.*

Deinde *num.* 23. monet hoc intelligi de *majori Excommunicatione, quæ fertur ſine ſolemnitate, Anathema vero illa quæ fertur cum ſolemnitate.*

Quis fuerit hujus Decretalis Auctor, incertum eſt. In ultima quidem Decretalium Collectione, quâ hodie utimur, inſcribitur Cœleſtino III. At Cujacius, eumque ſequutus Gonzales, eam Clementi III. adſcribendam arbitrantur.

Cum autem uterque hic Pontifex ſederit ſub finem ſeculi XII. (*a*) non parum jam tum collapsâ veterum diſciplinâ, exigui ponderis eſt argumentum, quod pro veterum phraſi & diſciplina ex hac Decretali eruitur.

Præterea incertum eſt, cum Clerico depoſito & incorrigibili infligenda ſit Excommunicatio *major* ſive *mortalis*, an non potius *medicinalis*, quâ Clericus non tantum ab Officiis Clericalibus, & communione Clericis propriâ interdicitur, ſed & a communione laica & ſocietate Fidelium in *pœnitentiam* ſegregatur: quæ ſimpliciter Excommunicatio dici olim conſueverat; tametſi per eam a corpore Eccleſiæ non reſcinderetur, quod demum per Excommunicationem *mortalem* ſive *Anathema* fiebat.

Cæterum fatentur paſſim Recentiores, qui hâc etiam diſtinctione utuntur, eam non niſi accidentalem dici poſſe: ſive Excommunicationem majorem & Anathema non differre, niſi penes minorem majoremque ſolemnitatem in pronuntiatione adhiberi ſolitam.

Et quidem ſupra vidimus, quod Fagnanus adhibitâ diſtinctione inter Excommunicationem *majorem* & *Anathema* mox monuerit, Excommunicationem *majorem* intelligi, quæ fertur *ſine ſolemnitate*; *Anathema* vero illam, quæ fertur *cum ſolemnitate*.

Et Emmanuel Gonzales in notis ad citatum Capitulum 10. *litt. L.* notat: „ quod
„ Execratio *ſolemniter* in Eccleſia facta di-
„ citur *Anathema*: & ipſius Excommunicati
„ *Anathematiſmus*, eſt veluti Auxeſis & ag-
„ gregatio deteſtationis contra Excommuni-
„ catum contumacem; Excommunicationem
„ præcedentem auget non *ſubſtantiâ* ſegre-
„ gationis, ſed horrore majorum execra-
„ tionum „.

Et Suareſius citatâ *ſect.* 2. poſtquam probavit, non poſſe dici duas eſſe ſpecies Excommunicationis *majoris* in *ſubſtantia* diſtinctas, rurſus monendo addendum cenſuit,
„ *Anathema* ſubſtantialiter non differre ab
„ Excommunicatione *majori*, atque adeo
„ omnem hujuſmodi Excommunicationem
„ eſſe quoddam Anathema „.

Ipſum quoque Pontificale Romanum ſufficienter inſinuat, Excommunicationem *majorem*, & *Anathema* non differre, niſi penes ſolemnitatem promulgationis majorem vel minorem.

Interim vix dici poteſt, quantum in hac Cenſurarum materia, notanter Excommunicationis, a ſenſu Patrum & ſpiritu Eccleſiæ receſſum ſit occaſione novæ illius interpretationis vocis, *Excommunicatio*, & diſtinctionis inter Excommunicationem *majorem* ſimplicem & *Anathema*.

Ubicumque enim in Canonibus & Patrum Regulis occurrit vox *Excommunicatio;* idque pro culpis ſæpe ſat levibus, eam acceperunt Recentiores, juxta phraſim receptam, de Excommunicatione *majore*, atque hinc proclives facti ſunt Judices, ut hanc Cenſuram pro levioribus etiam cauſis impenderent; non advertentes, Canones non de

(*a*) Clemens III. obiit an. 1191. & Cœleſtinus III. an. 1198.

Digitized by Google

de hac, ſed de minore quadam ſegregatione ſeu Excommunicatione, ſecundum modum illius temporis, eſſe accipiendos.

Ubi vero Canones agunt de moderatione & prudentia in Excommunicatione ſervanda, necnon de gravitate & atrocitate delicti, atque de contumacia ac rebellione in Excommunicando, aliiſque ab Epiſcopis, aliiſque Prælatis expendendis, prinſquam ad Excommunicationem, tamquam ultimum & ſeveriſſimum remedium recurrant; hæc omnia tamquam ad *Anathema* magis quam ad Excommunicationem *majorem* ſimplicem ſpectare exiſtimarunt: cum tamen ea ex ſenſu Patrum, & mente Eccleſiæ ad omnem Excommunicationem *majorem* pertinere certum ſit; uti & in decurſu de ſingulis ſpeciatim notabitur, & una in quibus a veteri diſciplina, & vero Canonum ſenſu receſſum ſit.

§. IV.

De Excommunicatione legis, ſeu juris & hominis.

NOtiſſima eſt hodie diviſio Excommunicationis in eam, quæ eſt ab homine, & eam, quæ eſt a lege.

Excommunicatio dicitur ab homine, quando a Judice per ſententiam fertur in certam perſonam, ob contumaciam in delicto.

Dicitur Excommunicatio juris ſive a jure, quando Superior ferendo legem ſtabilem & permanentem, pœnam Excommunicationis in tranſgreſſorem annectit.

Et quidem hæc Excommunicatio ſubinde dicitur *ferendæ*, ſubinde *latæ ſententiæ*.

Ferendæ quidem, quando Legiſlator duntaxat vult, ut tranſgreſſor per Judicem excommunicetur; & ſic tranſgreſſor per ſolam tranſgreſſionem non incurrit Excommunicationem, ſed demum poſtquam Judex de tranſgreſſione cognovit, & ſententiam Excommunicationis in ipſum pronuntiavit: ideoque dicitur *ferendæ ſententiæ*, quia prærequirit Judicis ſententiam.

Excommunicatio *latæ ſententiæ* dicitur, quæ *ipſo facto*, ſive ipsâ legis tranſgreſſione, per ipſam legem ſive vi legis infertur: ita ut ipſe tranſgreſſor Excommunicatione ligetur hoc ipſo, quo legem tranſgreſſus eſt, tametſi Judex de tranſgreſſione non cognoverit, multo minus ſententiam protulerit; & ſic ultra ipſam tranſgreſſionem legis, nullum Judicis factum requiritur: atque idcirco vocatur Excommunicatio *Canonis* vel *Juris*, quia immediate vi Canonis vel Juris, abſque ulteriori hominis facto infligitur.

Quantumvis hæc Excommunicationis ſpecies apud modernos Auctores ſit vulgatiſſima, & in praxi frequentiſſima, certum tamen eſt, eam pluribus ſeculis in Eccleſia plane fuiſſe ignotam.

Ignota quippe fuit veteribus Excommunicatio Canonis ſive *juris*, quæ hodie vocatur *latæ ſententiæ*, prout ſupra deſcripta eſt.

Si enim pervolvantur Canones novem ut minus ſeculorum, quibus Eccleſia ſtetit, non creditur reperiendus Canon, qui contineat hanc ſimilemve formulam: Qui hoc, illudve fecerit, vel non fecerit, ſit *ipſo facto*, ſeu *ipſo jure excommunicatus:* aut ipſo jure, ſeu facto *Excommunicationem incurrat:* vel *ſub pœna Excommunicationis ipſo facto incurrendæ:* quæ ſunt ordinariæ formulæ, quibus Excommunicatio *latæ* ſententiæ exprimitur.

Quin & ſi integrum Gratiani Decretum, ſeculo demum duodecimo compoſitum pervolvatur, neſcio num vel unum Excommunicationis *latæ* ſententiæ exemplum reperietur.

Dicitur quidem in famoſo illo Canone SI QUIS SUADENTE DIABOLO, *Cauſ.* 17. *quæſt.* 4. quod „ ſi quis ſuadente diabolo hujus ſacrilegii reatum incurrerit, quod in Clericum „ vel Monachum violentas manus injecerit, „ *Anathematis vinculo ſubjaceat* „.

Sed utrum hæc formula ſit *latæ*, an duntaxat *ferendæ* ſententiæ, non eſt expeditum.

Uti enim notat Gloſſographus ad *Cap.* 2. ♉ *De foro competenti*, hæc formula: *Sit ſequeſtratus, ſive excommunicatus*, non ſignificat niſi Excommunicationem *ferendæ* ſententiæ.

Rurſus ad *Cap. unicum* ♉ *De Sagittariis*, aſſerit, quod per hanc formulam, *ſub Anathemate prohibemus*, non importetur Excommunicatio *latæ* ſententiæ, ſed *ferendæ;* hancque Excommunicationem generaliter intelligi, ubi per legem aliquid prohibetur *ſub Anathemate*.

Non ſine fundamento proinde nonnulli exiſti-

„ ronea „ . Quam gravis cauſa requiratur ad Excommunicationem, infra dicemus.

§. VI.

Ut Lex Pontificia, atque annexa Cenſura ubique obliget, non ſufficit publicatio Romæ facta.

OStenſum eſt præcedenti §. obligationem & effectum Excommunicationis *Juris* ſive *Canonis* dependere a validitate & obligatione Legis.

Porro indubitatum eſt, legem, licet conceptam & ſcriptam, manere ſine efficacia obligationis, ante *publicationem*.

Et quidem cum Lex, quæ ut commune præceptum, omnibus ſubditis in commune fertur, ita promulgari ſive proponi debeat, ut vi promulgationis inuoteſcere univerſo populo poſſit.

Hinc apud Romanos jam olim in uſu fuit, ut poſtquam rogatæ & ſcriptæ eſſent Leges, non tantum promulgarentur, ſed & æri inciſæ publice affigerentur: promulgatio hæc vero tam accurate peragebatur, ut tribus vicibus repetenda eſſet.

Ad hæc cum infinita ſit morum varietas, & unaquæque pene Provincia ſuis particularibus ſtatutis, conſuetudinibus, legibuſque, & privilegiis regatur, difficile eſt, Legem generalem a Principe ſupremo latam omnibus Provinciis & populis convenire, & interdum non impingere in publica commoda. Cui rei vix aliter occurri poteſt, quam ſi de his, quæ incidunt, admoneant Legislatorem ii, quibus particularem per Provincias promulgationem Princeps delegavit: qui deinde Legem temperet, ut e re eſſe viderit.

Hinc ab antiquo, tam in ſeculari, quam in Eccleſiaſtico regimine Legum generalium promulgatio facta legitur per ſingulas Provincias & Diœceſes, ac ſingulis per Provincias inferioribus Magiſtratibus commiſſa; qui eas ritu apud ipſas uſitato & recepto populis proponerent, & inſinuarent: & ſi quid durius, aut Patriæ moribus contrarium occurreret, Principem & Legislatorem reddere poſſent certiorem.

Hunc morem inſecutus Juſtinianus Imperator in *Novella 66.* declaravit, ſuas leges demum in *Provinciis* obligare, ex quo *diſcretæ* (ſive ut Græca lectio habet, *evulgatæ*) *per Metropolitas palam factæ ſunt*: mandatque ſuo per Orientem ſacrorum Prætoriorum Præfecto, quæ in præſenti Novella conſtituit, *Præceptis propriis omnibus faciat manifeſta: & qui in maxima Civitate, & qui foris habitant, quatenus omnibus fiant palam, quæ a nobis pro omnium cautela ſancita ſunt.*

Eamdem promulgandi normam ſervari voluit circa legem, quâ præſcribit *Novella 6.* modum, *quo oporteat Epiſcopos, & reliquos Clericos ad Ordinationem adduci*, præcipiens in Epilogo: „ ut Sanctiſſimi Patriarchæ utriuſcujuſque Diœceſis hæc proponant in Eccleſiis ſub ſe conſtitutis, & manifeſta faciant Metropolitis, quæ a nobis conſtituta ſunt: illi rurſus conſtitutis ſub ſe Epiſcopis manifeſta faciant, illorum vero ſinguli in propria Eccleſia proponant, ut nullus noſtræ Reipublicæ ignoret, quæ a nobis ad honorem & augmentum magni Dei & Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti diſpoſita ſunt „.

Normam a Juſtiniano præſcriptam ſequutus eſt S. Gregorius, ſcribens ad Mauritium Imperatorem, *lib. 2. ind. 11. Epiſt. 62.* ſe legem ejus, quâ vetuit milites ad Monachiſmum impoſterum admitti, per *diverſas terrarum partes tranſmitti feciſſe*, ſcilicet ipſe quidem ad Metropolitanos in Patriarchatu Romano conſtitutos, ut hi ulterius Epiſcopis inferioribus inſinuarent.

Eumdem promulgandi modum quoad ſuas leges etiam in Conciliis conditas, Eccleſiam ſervaſſe videmus. Ita legimus Concilium Arelatenſe, Canones ſuos ad Silveſtrum Romanum Pontificem, per Diœceſes Romanas promulgandos tranſmiſiſſe. *Placuit etiam* (ait Concilium) *a te, qui majores Diœceſes tenes, per te potiſſimum inſinuari.*

In eamdem ſententiam ad Julium Papam ſcripſit Synodus Sardicenſis: *Tua autem excellens prudentia diſponere debet, ut per tua ſcripta, qui in Sicilia, & Sardinia, & in Italia ſunt Fratres noſtri, quæ acta ſunt, & quæ definita ſunt, cognoſcant.*

His inſiſtens Concilium Lateranenſe ſub Innocentio III. Conſtitutionem ſuam de Medicis relatam in *Cap. 13.* ⁒ *De pænit. & remiſ.*

remiſ. non obligare decernit, *quam poſtquam per Prælatos locorum fuerit publicata.*

Hujus publicationis neceſſitatem per Provincias tam in legibus Civilibus, quam Eccleſiaſticis, etiam a Pontifice emanantibus, paſſim meliores Canoniſtæ, & eruditiores Interpretes agnoſcunt.

Huic conſonat inveteratus uſus Belgii, nullas Eccleſiaſticas etiam Pontificias Leges ſive Bullas pro lege obligante agnoſcens, niſi poſtquam per Provincias & Diœceſes fuerint more ſolito publicatæ, & populo intimatæ.

Quare hìc in Belgio, ut paradoxa & moribus noſtris adverſa exſufflatur quorumdam Ultramontanorum jam recenter nata opinio, novam legem Romæ editam, & in acie Campi Floræ fixam, omnes ubique Fideles tam in Belgio, quam in aliis Regnis & Provinciis obſtringere, ſine ulla per Provincias publicatione.

Neque Belgas, alioſque populos movet clauſula novis Conſtitutionibus Papalibus inſeri ſolita, *publicationem Romæ factam eamdem vim habituram, ac ſi in ſingulis* Provinciis particulatim *facta eſſet, cum derogatione* contrariarum conſuetudinum quarumcumque.

Hæc enim clauſula, uti plures aliæ Bullis & Diplomatibus Romanis inſeri ſolitæ, in Belgio, & cæteris pleriſque Ciſmontanis Provinciis habetur pro clauſula *meri ſtyli*, nullam vim contra inveteratos mores exerens.

Extatque in Regno Neapolitano pragmatica Conſtitutio edita 30. Auguſti 1561. quâ expreſſe cautum eſt, clauſulam illam pro non ſcripta habendam.

Neque hæ ſimileſve clauſulæ præſumuntur a conſulta Pontificia voluntate & intentione procedere: utpote qui non creditur, unicâ ſimili clauſulâ velle invertere inveteratos populi mores; ſed potius procedere creditur a quibuſdam Curiæ Romanæ Miniſtris, quorum zelus ab antiquo fervet pro Curiæ hujus dignitate tuenda, & auctoritate amplificanda, uti etiam ſuo tempore notavit S. Bernardus *lib.* 4. *De Conſideratione cap.* 2.

Præterea abſonum plane eſt, & a fine inſtituti Eccleſiaſtici regiminis omnino abhorrens, quod quidam prætendant, Pontificem ex amplitudine poteſtatis ſibi a Chriſto datæ, poſſe Legis ſuæ obligatione omnes ubique populos obſtringere, ſolâ Romæ factâ publicatione: & tamen nequeant Principes ſeculares per ſuas leges, populos ſuos obſtringere, niſi particulari per Provincias publicatione; etſi maxime velint, unâ *inſinuatione* in urbe Metropoli factâ defungi: eo quod non intelligatur populos tam immoderatam & effuſam poteſtatem in Principem contuliſſe, ut e longinquo plures populos moribus diſpares, uno Programmate queat obligare.

Sane ſi hæc obſtringendi ratio æquo durior videatur, atque ob id non intelligatur comprehenſa generali collatione ſupremæ Dignitatis Regiæ: quâ ſpecie dicemus, eam mitiſſimæ auctoritatis inſtitutione (quæ *paſcendi* vocabulo Apoſtolorum Principi eſt collata) eſſe comprehenſam?

Nonne omnem Dominatum, & quod Dominatum ſpirat, a Regimine Apoſtolico abeſſe oportere apertiſſime indicavit hujus Regiminis Inſtitutor? Apoſtolis dicens *Luc. cap.* 22. *verſ.* 25. *Reges gentium dominantur eorum; & qui poteſtatem habent ſuper eos, benefici vocantur: vos autem non ſic.* Ad quæ verba reflectens Bernardus *lib.* 2. *De Conſid. ad Eugenium Papam cap.* 6. ait: *Planum eſt, Apoſtolis interdicitur Dominatus. I ergo tu, & tibi uſurpare aude, aut dominans Apoſtolatum, aut Apoſtolicus Dominatum.*

Si ergo omnem Dominatum ab Apoſtolico Regimine abeſſe voluit Chriſtus, plane corruat neceſſe eſt dogma, quod Imperium Sacerdotale abſolutius, magiſque deſpoticum reddit, Regimine Regio; & plus rigoris ineſſe vult Eccleſiaſticis, quam Civilibus legibus.

Si ergo nequidem Principes ſeculi, ſive Reges Gentium, poſſint aut velint ſubjectum ſibi populum legibus ſuis obſtrictum, priuſquam per Provincias fuerint rite populo notificatæ; quia durum nimium videretur, populum, unâ in Urbe principali factâ publicatione, velle Legibus obſtringere: quanto minus id Apoſtolorum Succeſſoribus licebit, qui omnem vel ſpeciem duri regiminis & dominatus in ſuis Legibus evitare tenentur?

Unde de Statutis Eccleſiaſticis loquens Cardinalis Cuſanus *lib.* 2. *De Concord. cap.* 9. 10. & 11. ait: „ Ad validitatem Statuti

„ tria

„ tria ſunt neceſſaria; poteſtas in ſtatuente, „ *publicatio* Statuti, & ejuſdem approbatio „ per uſum „.

Deinde ſubjungit Cuſanus: „ Unde videmus innumera Apoſtolica Statuta, etiam a Principibus, poſtquam edita fuerint, „ non fuiſſe recepta „.

Quod indefinite ſine enumeratione loci hìc aſſerit Cuſanus, id de Belgio noſtro veriſſime affirmari poteſt. Nam videmus ex Bullis & Statutis Pontificum, quæ hodiernum magnum Bullarium conſtituunt, plurima hìc in Belgio, defectu conſuetæ per Provincias publicationis & acceptationis, nullum uſum aut vim obligandi obtinere.

Et per conſequens, nec Cenſuras illis adjectas, ob defectum materiæ ſive non obligationis ipſarum Legum, ullam vim habere.

§. VII.

Bullarum Romanarum in Belgio, aliiſque Provinciis publicatio non admittitur, ſine prævio Placeto Regio.

VEtuſtiſſima notiſſimaque eſt Belgii recepta conſuetudo, ac probata praxis, ut Bullæ ac Diplomata Romana hìc executionem habere nequeant, quin nec publicari, nec populo proponi, niſi prius recognita, diſcuſſa & probata ſint eorum calculo, qui Juriſdictioni Vice-Regiæ præſunt per Provincias: quam approbationem hìc hodie litteras *Placiti* vel *Placet* vocamus.

De hoc Belgii uſu etiam exteri Scriptores meminere, atque præ cæteris Ludovicus Guicciardinus in Deſcriptione Belgii ait: „ Quod res Eccleſiaſticas attinet, eaſdem „ fere habet cum Pontifice maximo Princeps in hac ditione ſua conventiones, quas „ in Regno ſuo Rex Galliarum . . . nec „ Beneficium ullum, aut gratiam poteſt „ conferre, nec expedire in hanc terram Diplomata, aut quid aliud tale, quod effectum ſortiatur, abſque Principis quidem, „ vel Conſiliorum ejus Placeto atque conſenſu „.

Extant hanc in rem Principum noſtrorum Edicta, atque inter alia Philippi cognomento *Boni* de 3. Januarii 1447. in quo conqueritur de frequentia Eccleſiaſticorum Decretorum, quibus ſubditos ſuos ſupra modum affirmat vexatos fuiſſe; idque, ait, eveniſſe ex eo quod, qui Mandatis Eccleſiaſticis uti voluerunt, non audierint Juridicos noſtros & Magiſtratus, & ea exhibuerint; atque expoſitis cauſis, cur ea Mandata obtinuerint, permiſſionem & conſenſum non impetraverint, *ſicut* (ait) *præteritis temporibus, & ab antiquo ſolitum fuit fieri*.

Nihil ergo novi hoc Edicto inducitur; *ſed quod præteritis temporibus, & ab antiquo ſolitum fuit fieri*, voluit, & quod neglectum fuerat, in uſum revocatur.

Ad eumdem uſum ſtabiliendum prodiit Edictum Maximiliani & Philippi Archi-Ducum de 12. Septembris 1485. Item, alterum ab Archi-Duce Auſtriæ Philippo de 20. Maii 1497. Ac tandem Pragmatica Sanctio Philippi II. Hiſpaniarum Regis, anno 1574. habitâ prius conſultatione Conſiliorum Belgii, tam Supremorum, quam Provincialium, quâ diſerte vetuit, ne quis ullius argumenti Bullas, aut Diplomata, ex Urbe Roma aut a Legatis Pontificiis per Belgium executioni mandare auſit, niſi prius litteris *Placiti* comprobata fuerint, vel in ſanctiore Conſilio, vel ſupremo Brabantiæ Conſilio: idque ſub pœna quod perdet effectum ſimilium litterarum, & miſſionis in exilium extra has Provincias, & correctionis exemplaris: de qua Sanctione vide Tractatum, cui titulus, *Jus Belgarum circa Bullarum Pontificiarum receptionem*, pag. 17. edit. 1665. Et Hubertum Loyens in Tractatu *De Curia Brabantiæ*, cap. 29. *titulo De Litteris Placiti*.

Porro ſcopus hujus Placiti non eſt, legitimas Pontificias Proviſiones, aut Leges & Ordinationes rejicere, aut earum executioni obicem objicere; ſed unice præcavere, ne ſubreptitie, vel obreptitie, vel etiam per fraudes obtentas Proviſiones, jura Regia aut Vaſſallorum violentur; aut per Leges alias forſan in ſe æquas, Provinciarum receptis, inveteratiſque conſuetudinibus, juribus ac privilegiis, (*a*) ſummâ nonnumquam Reipublicæ, ſeu Eccleſiaſticæ perturbatione, contraveniatur.

Unde de praxi Hiſpaniarum, quâ ſolet

(*a*) Conſule, quæ D. Van-Eſpen inferius ſcripſit in ſuo Tractatu de promulgatione Legum Eccleſiaſticarum, ac ſpeciatim Bullarum, &c. *pars.* 1. *cap.* 1. 2. *&c.*

Digitized by Google

Litterarum Apoſtolicarum executio quandoque differri ac ſuſpendi Regii Prætorii Decreto & auctoritate, loquens Didacus Covarruvias *pract. qq. cap.* 35. *num.* 6. rationem ſubjungit: „ Ut maximus Chriſti Vicarius interim certior fiat, quot & quantis afficiantur incommodis & gravaminibus Reſpublicæ iſtæ propter multa, quæ ab ipſo falſis precibus & ſuggeſtionibus impetrantur, quæ minime Sanctiſſimus Pontifex foret conceſſurus, ſi per ſinceram juſtamque narrationem certo ſciret, quid ſpirituali Eccleſiaſtico, & temporali hujus Regni & Principatus recto Regimini ſit conducibilius „.

Ad hæc, cum certum ſit, ipſique Pontifices ultro fateantur, ſe non noſſe omnium Provinciarum particularia jura & conſuetudines, præterea indubitatum ſit multa uni Provinciæ prodeſſe, quæ alteri obeſſent; nihil rationi juſtitiæque conformius, quam ut non tantum ſpecialia Reſcripta aut Mandata, ſed & Leges generales expendantur ab iis, qui ſingulis Provinciis præſunt, ut quid hic & nunc conveniat, propius ipſi expendant; & ſi eas ob ſpeciales circumſtantias hic & nunc promulgandas aut executioni mandandas non judicent, earum executio ſuſpendatur.

Hoc ex capite plures etiam generales Leges, & in illis contentæ Cenſuræ, tametſi Romæ ſolemniter promulgatæ, ac ſæpius renovatæ, hic in Belgio receptæ hactenus non ſunt, aut vim ullam hactenus obtinuerunt. Exempli causâ, famoſa illa, & annis ſingulis Romæ ſolemniter publicari ſolita, Bulla *Cœna Domini* continens viginti caſus Excommunicationis *latæ* ſententiæ, numquam hic ob defectum *Placeti* Regii executioni mandari, aut publicari potuit.

Cum non tantum Romanis Pontificibus, ſed & Conciliis Generalibus ignota eſſe queant particularia ſingularum Provinciarum jura & conſuetudines; ſciaturque facile contingere poſſe, ut Leges de ſe quidem juſtæ non omnibus Provinciis tamen quadrent; quin nec ſubinde ſine ſumma perturbatione, ob contrarios inveteratos populorum mores, introduci poſſent, etiam Conciliorum Decreta & Leges, exteriorem Eccleſiæ diſciplinam ſpectantia, expenduntur & examinantur ab iis, qui Juriſdictioni in illis præſunt, priuſquam per Provincias promulgentur: ut ſi quid forſan in illis occurrat, inveteratis juribus & moribus contrarium, eorum executio tantiſper ſiſtatur, aut ita temperetur, ut incommodis ex præcipiti & indefinita Legum publicatione oriundis occurratur.

Exemplum hujus moris habemus in publicatione noviſſimi Generalis Concilii Tridentini.

Hoc Concilium Tridenti finem acceperat 10. Decembris 1563. Pius IV. tum Pontifex Romanus, editâ & publicatâ Bullâ, quæ incipit, *Benedictus Deus*, 26. Januarii 1564. univerſa hujus Concilii Decreta tam fidem, quam *reformationem* ſpectantia, confirmavit, & *ab omnibus Chriſti Fidelibus ſuſcipienda eſſe, ac ſervanda decrevit, ſicut harum quoque litterarum tenore* (ait) *ad clariorem notitiam confirmamus, & ſuſcipi, obſervarique decernimus*.

Subſecuta eſt altera ejuſdem Pontificis Bulla edita & publicata Romæ 20. Julii ejuſdem anni, quæ incipit, *Sicut ad ſacrorum*, quâ declarat hujus Concilii „ Decreta omnia ad reformationem, juſque poſitivum duntaxat ſpectantia, a Kalendis Maii proxime præteriti omnes obligare cœpiſſe; neque poſt eam diem excuſationem cujuſquam, quod ea ignoraverit, admittendam; *atque ita* (ait) *Apoſtolicâ auctoritate declaramus ac definimus, & ab omnibus judicari debere mandamus atque ſtatuimus* „.

Cum autem hic in Belgio nulla ſpecialis horum Decretorum publicatio facta hactenus eſſet, nequaquam his Decretis, etiam poſt iteratas has Bullas, ſe obſtrictum ullus in Belgio exiſtimabat.

Quin & poſt editam & Romæ publicatam poſtremam Bullam, tandem 23. Julii ejuſdem anni in litteris ad Margaretam Parmenſem tunc Belgium pro Philippo II. Rege Hiſpaniarum moderantem (quæ & Archiepiſcopum Cameracenſem conſuluerat, ſuper modo publicandi Decreta Concilii) reſpondit Archiepiſcopus, quod re communicatâ cum Capitulo Metropolitanæ Eccleſiæ, & adhibitis in conſilium Theologis & Canonum peritis, celebrationem Synodi Provincialis ſuper receptione Concilii, & Decretorum per ſingulas Eccleſiarum Parochias, eſſe quidem modos Juri conſentaneos, & ante-

Digitized by Google

antehac in re ſimili uſitatos; ſed magnis difficultatibus fore implicatos, niſi Regiâ auctoritate Decreta Concilii prius probentur & admittantur.

Hic ſupponit Archiepiſcopus formam publicandi Decreta etiam Concilii Generalis, *per ſingulas Parochias*, eſſe Juri conſentaneam, & antehac in Belgio uſitatam.

Præterea evidens eſt, Archiepiſcopum, aliosque in conſilium ab eo adhibitos, citra ſcrupulum ſuppoſuiſſe & exiſtimaſſe Decreta Concilii Tridentini ſolâ & Romæ factâ publicatione Belgas obſtringere non poſſe, ante factam per Provincias publicationem.

Margareta Parmenſis, acceptis hiſce Archiepiſcopi Cameracenſis litteris, præſagiens ex tumultibus in Belgio excitari cœptis, quot difficultatibus receptio & publicatio Concilii Tridentini eſſet obnoxia, uti narrat Famianus Strada *De Bello Belgico*, prius explorate voluit, non tantum judicium Epiſcoporum Belgii, ſed & Conſiliorum Regiorum, ac Magiſtratuum præcipuarum Civitatum ſuper hac publicatione.

Litterarum eum in finem datarum ſumma erat, ut Decreta reformationis hujus Concilii quantocyus expenderent: atque deliberarent de modo, quo hæc Decreta executioni mandari poſſent, quo eorum uberior fructus ſperari queat; una monens, ut in hoc examine attenderent quoque ad prærogativas & jura ſuæ Majeſtatis, ſuorumque Vaſſallorum, necnon ad jura, privilegia, ac conſuetudines Eccleſiarum, & ſingularum Provinciarum.

His litteris receptis, Conſilia & Magiſtratus ſine mora demandarunt horum Decretorum examen ſuis reſpective Fiſcalibus, aliiſque de Corpore ſuo Deputatis, qui plura in his Decretis annotarunt, quæ videbantur præjudicium adferre poſſe prærogativis & Juribus Regiis ſuorum Vaſſallorum, necnon contrariari inveteratis harum Provinciarum moribus, & conſuetudinibus, quæ ſine notabili perturbatione & periculo tumultuum popularium interverti non poſſent: & conſequenter publicationem dictorum Decretorum non eſſe permittendam; niſi quoad hoſce annotatos articulos adferretur ea modificatio, quâ prædicta jura & privilegia, atque conſuetudines ſalva & intacta manerent.

Hâc Conſiliorum ac Magiſtratuum reſolutione receptâ, necnon litteris Philippi II. Regis Catholici, quibus publicationem Concilii Tridentini vehementer urgebat, Margareta hanc publicationem Epiſcopis injunxit, datis litteris 17. Julii 1565. inſertâ hâc clauſulâ: „ Mentem Regis eſſe, ne propter „ promulgationem hanc, licet illimitate & „ ſine reſtrictione factam, quidquam immutetur aut innovetur circa Regalia Jura, „ privilegia ſuæ Majeſtatis, aut ſuorum Vaſſallorum, Statuumque ſuorum, & Subjectorum, ſpeciatim circa laicalem, jus Patronatus laicis indultum, ſeu jus Nominationum, cognitionem cauſarum, materiæ poſſeſſoriæ Beneficiorum, Decimarum „ poſſeſſarum, aut prætenſarum per laicos, „ ſuperintendentiam & adminiſtrationem Hoſpitalium, aliorumque piorum locorum: „ Non, inquit, ad contraveniendum dicto „ Concilio, ſed ut executio accommodetur „ naturæ cujuſlibet Provinciæ „.

Eadem clauſula inſerta erat litteris datis 24. Julii 1565. ad Senatus Regios & Magiſtratus ſuper executione Concilii Tridentini.

Litterarum exemplar ad Epiſcopos extat *parte* 3. Edictorum Flandriæ *lib.* 6. *Rub.* 1. Et exemplar litterarum ad Senatus Regios *eâdem parte* 3. *lib.* 1. *Rub.* 2.

Si notæ a Conſiliis Regiis, & Civitatum Magiſtratibus conferantur cum materiis in hac clauſula expreſſis, patebit ad oculum, clauſulam illam ad illas notas dirigi, atque Regem earum rationem in executione Concilii haberi voluiſſe.

Unde & Bertrandus Loth in Reſolutionibus Belgicis *tract.* 2. *art.* 9. relatis annotationibus Conſilii Artheſiæ, mox ſubjungit: *Concilium Tridentinum quoad dicta puncta non fuit receptum in Artheſia*.

Similiter Antonius Anſelmo in ſuo Triboniano Belgico *cap.* 32. volens exprimere, quæ per dictam clauſulam Rex voluit reſervata, retulit ſervato ordine Seſſionum & Capitum Concilii Tridentini, quid ad ſingula a Conſiliis Belgicis fuerit obſervatum; haud dubitans, quin hæc eſſent, quæ Rex per dictam clauſulam reſervata voluerat: quod & quotidiana praxis confirmat.

Nequaquam proinde exiſtimabant Belgæ, ſe Decretis Concilii Tridentini adſtringi, priuſquam per Provincias more in Belgio uſitato eſſent publicata, & populo per ſuos Paſtores intimata: tametſi Romæ eorum publi-

Digitized by Google

blicatio jam pluſquam ab anno facta ſciretur; quin Bullam eſſe ibidem publicatam, quâ declarabatur, hæc Decreta ſine ulteriore publicatione univerſos Fideles obſtringere.

Quin nec poſt publicationem dictorum Decretorum hæc recepta creduntur, niſi ſalvâ prædictâ modificatione; eo quod non putetur publicatio a Principe placetata, niſi ſub hac expreſſa modificatione: nec conſequenter publicatio horum Decretorum hîc eſſe facta, niſi ſub hac limitatione ſaltem tacite ſubintellecta (*a*).

Abſit autem, ut Eccleſia, aut Pontifices eodem ſpiritu animati, hæc Principum jura convellere, aut ſubditos ſuis legibus obſtringere velint, dum ſubditis, niſi violatis Principum juribus, & Principibus quodammodo rebellando, eas ſervandi & executioni mandandi facultas non datur.

Uti enim recte advertit & expreſſit Auctor Tractatus De Libertatibus Eccleſiæ Gallicanæ *lib.* 2. *cap.* 3. „ Solemne eſt Eccleſiæ, ut in gubernandis Fidelibus, Divinum regimen imitetur, nec ſolum a fine uſque in finem attingat fortiter, ſed etiam diſponat omnia ſuaviter. Itaque honoris Principibus debiti meminit, illorum jura ſervat illæſa, ordinem & dignitatem Epiſcoporum veneratur, populorum ſtudia & uſus attendit, omniaque ita ponderat, ut conſenſum & obedientiam potius obtineat, quam extorqueat, amore alliciat, quam timore impellat: nec infirmitati ſolum, ſed interdum etiam malitiæ cedit in iis, quæ cum Religionis periculo non ſunt conjuncta „.

CAPUT II.

De auctoritate ferendi Cenſuras, præſertim Excommunicationis.

§. I.

Poteſtas excommunicandi radicaliter eſt penes Eccleſiam.

POTESTATEM excommunicandi dependere ab auctoritate Clavium dubitare non ſinit contextus Evangelicus Matthæi *cap.* 18.

Poſtquam enim Chriſtus dixit Petro, quod ſi peccator tertio correptus de ſuo peccato, Eccleſiam non audierit, *ſit tibi tamquam Ethnicus & Publicanus*, mox ſubjungit: *Amen dico vobis, quæcumque ligaveritis ſuper terram, erunt ligata & in cœlo*, *&c.* quo patenter ſignificavit, auctoritatem abſcindendi peccatorem a corpore Eccleſiæ tamquam Ethnicum & Publicanum, eſſe appendicem auctoritatis ligandi & ſolvendi, a Chriſto prædictis verbis expreſſæ.

Licet autem hæc verba per Chriſtum dicta tunc ſint ad Petrum, tamen ea præcipue & principaliter ad Eccleſiam per Petrum repræſentatam directa fuiſſe, communis eſt Patrum ſententia.

Sanctus Auguſtinus *lib.* 1. *contra Adverſarium legis cap.* 17. ſine hæſitatione ſcribit, Chriſtum *Claves* dediſſe *Eccleſiæ*; quodque Petrus, *quando Claves accepit, Eccleſiam repræſentavit*. Et ex eodem Doctore, *Tractatu* 20. *in Joannem*, refertur apud Gratianum *Cauſ.* 24. *quæſt.* 1. *can.* 6. *Petrus quando Claves accepit, Eccleſiam ſanctam ſignificavit*.

Et latius id exponens *Tractatu* 124. *in Joannem*, tandem concludit: „ Eccleſia ergo, quæ fundatur in Chriſto, Claves Regni Cœlorum ab eo accepit in Petro, id eſt, poteſtatem ligandi ſolvendique peccata.

(*a*) In Belgio & Hiſpaniis quamvis Concilii Tridentini acceptatio reverens admodum fuerit, eam tamen non probavit ſummus Pontifex, quia in ea acceptatione mentio auctoritatis Regiæ duntaxat facta eſt; nullus vero occurrit apex auctoritatis Apoſtolicæ. Id enim teſtatur Thuanus *lib.* 36. *num.* 29. cui conſentit Adriani *lib.* 18. *pag.* 1273. his verbis: *Il Pontefice per conto del Concilio non era ben diſpoſto inverſo quel Re; ed anche poi nelli Editti pubblicatiſi ne' ſuoi ſtati, che vi ſi oſſervaſſero le deliberazioni del Concilio, nel comandarſi a Cardinali a Veſcovi, ed altri Prelati non vi ſi faceva menzione del Pontefice, ma tutto per comandamento del Re di Spagna.*

„ ta. Quod eſt enim per proprietatem in „ Chriſto Eccleſia, hoc eſt per ſignificatio- „ nem Petrus in petra, quâ ſignificatione ſi- „ gnificatur Chriſtus petra, Petrus Eccleſia „.

Propterea & Synodus Tridentina *Seſſ.* 14. De Sacram. Pœnit. *can.* 15. pronuntiat, *Claves Eccleſiæ eſſe datas*, non tantum ad ſolvendum, ſed etiam ad ligandum.

Licet ergo uſus & exercitium Clavium ſit penes Epiſcopos, alioſque Eccleſiæ Miniſtros, ipſa tamen Clavium poteſtas radicaliter & primario reſidet in Eccleſia.

Reflectit Janſenius Gandenſis *cap.* 27. in Concordiam Evangelicam, quod, dum Chriſtus poſt binam monitionem voluit peccatores contumaces deferri apud Eccleſiam: „ Hoc eſt (ait) Fidelium congregationem, „ in qua vivit uterque, ut multitudinis, & „ eorum, qui multitudini præſunt, auctori- „ tate & reverentiâ vel metu emendentur „.

Notatque ibidem Janſenius: „ quod in „ primitiva Eccleſia, ſecundum hoc Chriſti „ præceptum, denuntiarentur peccatores poſt „ unam & alteram correptionem *toti Ec-* „ *cleſiæ* alicujus loci, hoc eſt, Chriſtianis „ legitime cum ſuo Epiſcopo aut Presbyte- „ ro congregatis; ibique, ſi impœnitentes „ perſiſtebant, omnium conſenſu & appro- „ batione excommunicarentur ab Epiſcopo „.

„ Unde Paulus (pergit Janſenius) ince- „ ſtuoſum Corinthium tradens Satanæ, di- „ cit ſe id facere cum *congregatis* ſecum ſe- „ cundum ſpiritum Corinthiis „. Ego (inquit) „ abſens corpore, præſens autem ſpi- „ ritu, jam judicavi ut præſens, eum qui „ ſic operatus eſt, in nomine Domini no- „ ſtri Jeſu Chriſti, CONGREGATIS VOBIS „ & meo ſpiritu cum virtute Domini no- „ ſtri Jeſu Chriſti, tradere hujuſmodi homi- „ nem Satanæ „.

Eamdem doctrinam etiam poſt Apoſtolos aliquamdiu perſeveraſſe in Eccleſia teſtatur Tertullianus in *Apologetico cap.* 39. Deſcribens enim communes Chriſtianorum Conventus, & quæ in his tractarentur, ait: In his etiam quoſdam *a communicatione orationis, & conventus, & omnis ſancti commercii relegari*.

Hujus quoque diſciplinæ non obſcura exſtant argumenta in Epiſtolis ſancti Cypriani. In his enim videmus, quod non tantum Presbyterorum & Diaconorum, ſed & Fidelium laicorum conſilium & conſenſum in caſu lapſorum, ubi de his recipiendis, aut rejiciendis tractabatur, expetitum teſtetur.

Similiter ſub idem tempus Clerus Romanus in litteris ad ſanctum Cyprianum, in eadem cauſa lapſorum ſignificat, in ea etiam Plebis conſilium & conſenſum expetendum eſſe. „ Collatione (ait) Conſilio- „ rum cum Epiſcopis, Presbyteris, Diaco- „ nis, Confeſſoribus pariter ac ſtantibus *Lai-* „ *cis* factâ, tractare rationem „ &c.

Et ſane cum agatur de reſcindendo membro aliquo a corpore ſeu congregatione, nihil æquius, quam ipſius corporis, ſive congregationis conſilium adhiberi.

Indubitatum quoque eſt, promptius exactiuſque a Fidelibus tamquam *Ethnicum & Publicanum* evitandum, & ab ejus communione abſtinendum, ſi illum etiam ipſi a corpore & congregatione rejiciendum judicaverint.

Majori quoque rubore, & ſalutari confuſione afficiendum Excommunicatum, dum ſententiam ſuam noverit ab ipſa multitudine ſive Eccleſia eſſe probatam.

Quantumvis autem labentibus ſeculis exercitium Clavium, atque ab his dependens auctoritas excommunicandi, tranſiverit ad ſolos Eccleſiæ Miniſtros, & Eccleſiaſticos Judices, ut nec multitudinis ſive Eccleſiæ particularis conſilium, aut conſenſus expetatur (ut infra dicetur); nihilominus ipſa Clavium poteſtas principaliter remanet, & permanſura eſt penes Eccleſiam, cui a Chriſto in perſona Petri & Apoſtolorum data eſt, cujus nomine & vice eam exercent ejus Miniſtri.

Quare & penes Eccleſiam auctoritas eſt, & ſemper fuit, leges præſcribere, quibus in exercitio & uſu Clavium, tam in foro pœnitentiali ſive interno, quam in foro contentioſo ſeu externo ſui Miniſtri utantur.

§. II.

Auctoritas ligandi & ſolvendi per Cenſuras, olim procedebat ab eodem actu, a quo abſolutio aut ligamen in foro pœnitentiali.

AUctoritatem peccatorem ligandi ut *Ethnicum & Publicanum*, atque ut talem reſcin-

Digitized by Google

reſcindendi a corpore Eccleſiæ, dependere a poteſtate Clavium, non ſecus atque auctoritatem ſolvendi & ligandi peccatorem in foro pœnitentiali, indubitatum eſt.

Cumque utraque poteſtas ex intentione Chriſti, & mente Eccleſiæ collimet in ſalutem & converſionem peccatoris, necnon in ædificationem aut purgationem ipſius Eccleſiæ; non mirum quod eodem Clavium actu jam pridem uterentur Epiſcopi & Sacerdotes in excommunicandis peccatoribus obduratis & rebellibus, quo utebantur in reconciliandis, aut ligandis pœnitentibus in foro pœnitentiali.

Verum eſt, quod ligamen peccatoris in foro pœnitentiali fieri queat ſecreto & privatim, etiam pro peccatis occultis: ligamen vero per Excommunicationem fieri nequeat, niſi *publice* pro peccatis *publicis* & ſcandaloſis (uti infra oſtendetur); ſed diſcrimen hoc non niſi accidentale eſt: in effectu enim eſt eadem auctoritas Clavium, a qua utrumque ligamen procedit.

Unde notat Morinus *lib.* 1. *De Adminiſt. Sacram. Pœnitent. cap.* 10. *num.* 1. quod „ partem illam fori Eccleſiaſtici, quæ peccata omnia, eorumque medelas ſpectat, „ maximâ cum auctoritate & indiſſolutâ & „ individuâ fori utriuſque interni juriſdictio- „ ne, annis centum ſupra mille adminiſtra- „ rint Epiſcopi, eorumque Vicarii... Nec „ erat alius, qui Excommunicationem, alius „ qui peccata ſolveret, ad quem ſolutâ Ex- „ communicatione peccator eſſet remitten- „ dus: nec aliud erat Tribunal, in quo Ex- „ communicandus vel Excommunicatus ju- „ dicabatur, aliud in quo pœnitens Excom- „ municatione ſolutâ; ſed unus & idem ho- „ mo, Epiſcopus ſcilicet, vel Presbyter unius „ ejuſdem Tribunalis Præſes id præſtabat, „ vel ſi antiquiſſima tempora reſpicias, id „ præſtabat Epiſcopus Presbyteris aſſeſſoribus „ cinctus „. Hæc Morinus.

Plurimis in hujus probationem antiquorum teſtimoniis adductis, ait *num.* 11. „ Nihil a ſe inventum, quod probet, ante ſe- „ culum duodecimum forum externum ab „ interno fuiſſe ſeparatum, aut Judicem pe- „ culiarem Excommunicationis ſolvendæ, „ alium culpæ eluendæ deſtinatum fuiſſe „. Monet quidem Morinus, quod ſeculo ſexto cœperit *publicorum* peccatorum confeſſio, pœnitentia, abſolutio ad Epiſcopos, eorumque Delegatos pertinere; *occultorum* autem ad quoslibet Presbyteros: ſed tamen ad idem forum referebantur, atque ad eumdem actum Clavium pertinebant: quemadmodum abſolutio a peccatis Pontifici aut Epiſcopo reſervatis procedit ab eodem actu Clavium, quo abſolutio a non reſervatis per quoſvis Confeſſarios impenſa.

Agnoſcit quoque ibidem Morinus *num.* 13. quod abſolutio ab Excommunicatione fuerit etiam primitus diverſa a ſacramentali peccatorum abſolutione: quin & illa hanc frequenter præcederet. Imo notat ibidem Morinus, quod Excommunicatus cenſeretur ab Excommunicatione ſolutus, dum ab Epiſcopis ad Pœnitentiam ſive inter pœnitentes admittebatur. „ Nam cum eſſent (ait) omni „ prorſus communione privati; ad aliqualem „ communionem admittuntur, & pro iis „ preces certæ concipiuntur . . . . Formula „ abſolutionis ab iſta Excommunicatione „ nulla alia legitur, quam ipſa pœnitentiæ „ impoſitionis formula, nec aliam opinor „ fuiſſe. Recipere ad pœnitentiam ipſis erat, „ Excommunicationem illam ſolvere. Ita- „ que abſolutionis vicem gerebant preces „ illæ, & Benedictiones, quibus pœnitentia „ imponebatur „.

„ Sed ex praxi illorum temporum (inquit „ Morinus) ad idem forum omnia perti- „ nent, atque ut præparationes ad prome- „ rendam a peccatis abſolutionem uſurpa- „ bantur, vinculoque neceſſario ex Eccleſiæ „ mente cum abſolutione Sacramentali ab iiſ- „ dem Judicibus accipienda connectebantur „.

Fatetur quoque Morinus ibid. *num.* 11. in Excommunicatione, aliaque ſimili pœnitentiali criminum publicorum vindicta, „ multa judicialia tantum & cæremonialia „ adhibita fuiſſe, quæ indirecte & per accidens, non ex natura, ad Sacramentum „ Pœnitentiæ referebantur. Imo (ait) vi- „ detur neceſſarium: cum pœnitentiæ publi- „ cæ non inſtituerentur ſolum ut Deo ſa- „ tisfieret, ſed etiam ut Eccleſia Reorum „ pœnitentiis ædificaretur: verum Antiqui „ ad unum & idem Tribunal utraque re- „ vocabant „.

§. III

§. III.

Quo tempore forum judiciale a foro interno cœperit totaliter ſeparari, & auctoritas excommunicandi ad judiciale transferri.

SEculo duodecimo, decreſcente antiquarum Pœnitentiarum Canonicarum uſu, cœpit judicialis Epiſcoporum auctoritas in cauſis civilibus mirum in modum creſcere, uti notat Morinus *De Adminiſt. Sacram. Pœnitent. lib.* 1. *cap.* 9. *num.* 8.

Obſervatum eſt, eo circiter tempore leges civiles, legumque formulas in forum Eccleſiaſticum intraſſe, atque Epiſcopos tum per ſe, tum per ſuos Delegatos ſeu Vicarios ſive Officiales, cœpiſſe cauſas tractare, juxta formulas judiciales fori Civilis.

„ Cum autem (ait Morinus) Theologiæ „ Scholaſticæ fundamenta eodem tempore „ jacerentur, brevique Scholas omnes occu- „ paſſet, forum *pœnitentiale* in praxi ſepa- „ rari cœptum eſt a *judiciali*, & in varias „ perſonas transferri; ne Epiſcopi, eorum- „ que Vicarii negotiorum tam Eccleſiaſti- „ corum, quam laicorum mole opprime- „ rentur „.

Et licet forum pœnitentiale ſive Sacramentale, auctoritate, virtute, & Spiritus ſancti communicatione multum prævaleret, & dignius eſſet judiciali ſive contentioſo, nihilominus hoc judiciale & minus dignum tandem „ primario alicui Presbytero cæteris „ dominaturo delegatum eſt, prioris ſive pœ- „ nitentialis exercitium inferioribus & vilio- „ ribus Presbyteris demandatum „: uti recte obſervat Morinus ibidem.

„ Ille igitur (pergit Morinus) primarius „ Presbyter Epiſcopi Vicarius (qui hodie „ Officialis dicitur) civiles omnes crimina- „ leſque Clericorum cauſas, necnon laicorum „ pleraſque judicavit, ſed cum Juris formu- „ lis, ſtrepituque & tumultu forenſi, Cen- „ ſuraſque Eccleſiaſticas pro prudentia ſua „ ſolus pronuntiavit, vel a Jure illatas ſolus „ declaravit & executus eſt „.

Quinimo hic primarius Presbyter ſive Vicarius Epiſcopi judiciali Tribunali præpoſitus, ſoli ſibi abſolutionem a Cenſuris attribuit „ quam culpæ & peccatorum expun- „ ctricem eſſet noluit (ait Morinus) ne „ forum ſuum judiciale & externum cum „ pœnitentiali confunderet; neve, quod neceſſum fuiſſet, longas & multiformes ſe- „ cretæ omnium peccatorum confeſſionis am- „ bages audiendo, defatigaretur „.

Hâc tandem Fori judicialis a pœnitentiali ſeparatione inductâ; & cum una perſuaſum eſſet ac receptum, Forum illud judiciale neque rationem Sacramenti, neque remiſſionem culpæ in foro interno ſive coram Deo attingere, ſed duntaxat ligamen, vel abſolutionem in foro *externo* reſpicere: viſum fuit Theologis Scholaſticis, & recentioribus Canoniſtis, quod ad forum hoc ſpectantia, atque inter cætera auctoritas excommunicandi, ſpectarent quidem ad actum Clavium; ſed omnino diſtinctum ab actu Clavium, quo utuntur Presbyteri in foro *pœnitentiali* ad ſolvendum vel ligandum peccatores in foro illo *interno* & coram Deo.

Ulterius exiſtimarunt, actum illum Clavium Fori judicialis ſpectare ad ea, quæ juriſdictionis ſunt: actum Fori pœnitentialis, ad ea, quæ ſunt Ordinis.

Hinc concluſerunt, ea quæ ad Forum judiciale referuntur, ut eſt auctoritas ferendi Cenſuras, poſſe competere etiam non Presbytero, uti inter alios quoque docuit S. Thomas *in IV. diſt.* 18. *quæſt.* 2. *art.* 2. dicens: „ quod quamvis non Sacerdos non „ poſſit ligare, & ſolvere in foro *interno*, „ poſſit tamen habere juriſdictionem in fo- „ ro *contentioſo*: & ideo poſſit Cenſuras fer- „ re; & licet non habeat Clavem Ordinis, „ habere poſſit Clavem juriſdictionis „.

Imo cum jam receptum eſſet pro exercitio ſpectantium ad forum *judiciale*, vel *clavem juriſdictionis*, non requiri clavem Ordinis, & hoc exercitium ad hanc clavem non pertinere, tandem dicere cœperunt, & in praxi receptum eſt, ad forum judiciale Eccleſiaſticum ſpectantia *ſimplici Clerico* poſſe competere, modo juriſdictionem in foro externo vigore alicujus Officii aut Dignitatis obtineat.

Notavit Morinus citato libro 1. *cap.* 9. *num.* 7. quod ex hac fori utriuſque ſeparatione „ Judices laici occaſionem arripuerint „ juriſdictionem Eccleſiaſticam ſibi vendi- „ candi, ac ſemel vendicatam confidenter „ retinendi. Quid, inquiunt? Quod *ſimplex* „ *Clericus* ſibi tribuit, nobis Clericis & Ju- „ dici-

„ dicibus Regiis convenire non poterit „?

At maiorem magiſque deplorandum abuſum in uſu Cenſurarum, & notanter Excommunicationis hinc invaluiſſe compertum eſt.

Nimis quippe notorium, quod a tempore, quo hæc Cenſuras infligendi poteſtas ad Officiales, alioſque inferiores Judices devoluta eſt, hæc non raro ab his in Dominatum, & turpem quæſtum, juriumque ſuorum amplificationem impenſa fuerit. Ut non immerito dixerit ſupra citatus Morinus, quod poteſtas ferendi Cenſuras cum foro judiciali delegata ſit primario Presbytero *cæteris dominaturo:* & in decurſu hujus Tractatus amplius patebit.

§. IV.

Quibus juxta modernam diſciplinam competat Auctoritas ferendi Cenſuras.

Obſervatum eſt §. præcedenti, quod tandem labente ſeculo duodecimo cœperit forum internum & pœnitentiale totaliter ſeparari a foro judiciali & contentioſo: atque ad hoc forum tandem devoluta ſit auctoritas ferendi Cenſuras.

Duplex quoque Clavis ligandi & ſolvendi ſub idem tempus diſtingui cœpit, ſcilicet Juriſdictionis altera, & altera Ordinis.

Ad Clavem *Juriſdictionis* relata ſunt omnia ad forum *judiciale* pertinentia: ad Clavem autem Ordinis omnia ad forum *pœnitentiale* & internum ſpectantia.

Cum igitur Eccleſiaſtica Juriſdictio, & internum Eccleſiæ regimen præcipue & principaliter ſit penes Epiſcopos, etiam ſemper fuit, & etiamnum hodie primario reſidet poteſtas ferendi Cenſuras tamquam ab hac Juriſdictione dependens, penes Epiſcopos.

Et quia hæc poteſtas neceſſaria eſt ad Paſtorale munus exercendum, quod Epiſcopis vi ſui muneris competit; ideo ex *proprio jure* & officio hanc poteſtatem habent, ſicut & poteſtatem judicandi & puniendi, &c. ait Suareſius De Cenſuris *diſp. 2. ſect. 2. num. 6.*

Cum autem Regimen & Juriſdictio Epiſcoporum ſolum extendatur in eorum ſubditos, ſeu ad cujuſque Epiſcopi Diœceſim, ſequitur, quod nec hæc Epiſcoporum auctoritas ultra queat ſe extendere.

Præterea quia electus Epiſcopus poſt obtentam confirmationem, & introductionem in poſſeſſionem, habet omnia, quæ Juriſdictionis ſunt, etiam ante conſecrationem, receptum quoque eſt, & in praxi uſitatum, quod ſic confirmato Epiſcopo, licet nondum conſecrato competat *Clavis juriſdictionis*, & vi illius auctoritas excommunicandi, aliaſque ferendi Cenſuras: quod antiquitus, nondum inductâ Fori judicialis a pœnitentiali ſeparatione, inauditum erat; ut ſcilicet is, qui nondum Ordinem Epiſcopalem eſſet adeptus, potuiſſet vigore Clavium aliquem ſolvere aut ligare (*a*).

Quin hâc fori ſeparatione, & diſtinctione utrinſque Clavis introductis, invaluit opinio, quam praxis recepit, quod Cenſuræ inflictio non dependeat ab *Ordine:* quin nec Ordo etiam Sacerdotalis ad eam ſufficiat; ſed neceſſaria ſit juriſdictio in foro *externo* ſive *judiciali*.

Ex hac dependentia poteſtatis ferendi Cenſuras a Clave Juriſdictionis, concluſerunt Scholaſtici & Juriſperiti, quod ſicuti hæc Juriſdictio quibuſdam competit jure ordinario, aliis vero jure duntaxat delegato; eodem quoque jure competat auctoritas ferendi Cenſuras. Ulterius, quemadmodum illa poteſt acquiri conſuetudine aut præſcriptione, ita & hæc, uti latius deducunt Scholaſtici, ac inter alios Suareſius De Cen-

(*a*) Ex ſeparata Juriſdictione a poteſtate abſolvendi natum quoque eſt illud privilegium, quo nonnullæ Abbatiſſæ utuntur, ut nominent Presbyteros, qui poſſent in eorum Monaſteriis confeſſiones excipere, & Dei verbum annuntiare. Hoc privilegium Abbatiſſæ Fontis Ebraldi dedit Honorius III. an. 1224. cum hunc Ordinem ab Epiſcoporum juriſdictione exemit. Eamdem quoque prærogativam ſibi vendicarunt, atque etiamnum arrogant complures Abbatiſſæ in Germania, in Belgio, in Lotharingia. Inde profecto manavit formula, quæ in ſolemni Abbatiſſarum Benedictione dicitur, his verbis: „ Accipe gregis Domini „ maternam providentiam & animarum procuratio„ nem ... Accipe plenam & liberam poteſtatem re„ gendi hoc Monaſterium & Congregationem ejus, „ & omnia quæ ad illius regimen interius & exte„ rius, *ſpiritualiter* & temporaliter pertinere noſcun„ tur „. Hæc illa eſt formula, quæ in Benedictione Abbatiſſarum Fontis Ebraldi, Nivelli, &c. pronuntiatur: nihil mirum quod illæ in ſuorum Ordinum Sacerdotes ſibi vendicent juriſdictionem etiam ſpiritualem, quos ad domos ſui Ordinis regendarum animarum cauſâ dirigunt.

Digitized by Google

Cenſuris *diſp.* 2. *ſect.* 2. & 3. quæ omnia demum poſt ſeparationem utriuſque fori ſimul cum Theologia Scholaſtica invaluerunt.

Una igitur eſt tam Theologorum, quam Canoniſtarum opinio etiam praxi comprobata, quod non tantum Epiſcopis, ſed & inferioribus Judicibus, ſive jure ordinario, ſive delegato, variis titulis competere queat auctoritas excommunicandi.

Attamen advertentes in ſacris Canonibus hanc auctoritatem præcipue aſſeri Epiſcopis; atque Epiſcopos, aſſiſtente etiam ſibi Clero, eam auctoritatem plerumque exercuiſſe, cœperunt Canoniſtæ diſtinguere duas ſpecies Excommunicationis *majoris:* unam ſimplicem; & alteram *ſolemnem*, quam *Anathema* dixerunt, uti ſupra oſtenſum.

Hâc diſtinctione inductâ, una dicere cœperunt, Excommunicationem quidem *majorem* ſimplicem competere Judicibus inferioribus: ſed *ſolemnem* reſervatam eſſe Epiſcopis; & eo modo Canones cum recepta tandem opinione praxi conciliari poſſe crediderunt.

Hanc reſervationem ſolemnis Excommunicationis notavit Gloſſographus ad *cap.* 7. §. INFERIORA, *verbo* ARCHIDIACONATUM ;; *De Elect.* Poſtquam enim dixerat, Archidiaconum, *qui habet inquirere & viſitare Parochiam ſuam, poſſe excommunicare & ſuſpendere:* ac deinde ſibi in contrarium objeciſſet *Canonem* VISIS *Cauſ.* 16. *quæſt.* 2. & *Canonem* CORRIPIANTUR *Cauſ.* 24. *quæſt.* 3. ubi dicitur, *quod Anathema ſit mucro Epiſcopi;* pro ſolutione & conciliatione ſubjungit: *Archidiaconi vel alii Prælati non poſſunt excommunicare cum ſolemnitate illa, de qua traditur Cauſ.* 11. *quæſt.* 3. *Can.* DEBENT, & *Can.* CUM ALIQUIS, *ut Capitula illa intelligantur & loquantur de illa ſolemnitate.*

Hanc ſolutionem amplexi ſunt paſſim Scholaſtici, & in praxi invaluit; redditque rationem reſervationis Suareſius *diſp.* 18. *ſect.* 4. *num.* 10. „ Quia hujuſmodi ſolemnitas non frequenter, ſed raro & in graviſſimis cauſis adhibenda eſt; ideo ſoli „ Principes Eccleſiæ eâ utuntur, ad quos „ hujuſmodi cauſæ ſpectant „: non reflectens, ex ſenſu Patrum, ac intentione Eccleſiæ omnem Excommunicationem majorem non frequenter, & non niſi in graviſſimis cauſis adhibendam eſſe.

Quæ ſit ſolemnitas in Excommunicatione illa ſolemni adhibenda, & quando hæc invaluerit, infra exponetur.

§. V.

Utrum auctoritas aliqua circa Cenſuras competat Principibus laicis.

INdubitatum eſt, Auctoritatem & uſum Clavium, atque ab his dependentem poteſtatem ligandi & ſolvendi, ipſi Eccleſiæ, ejuſque Miniſtris a Chriſto fuiſſe datam, uti ſupra expoſuimus: neque penes laicos etiam Principes, hanc poteſtatem *Clavium*, ejuſque exercitium eſſe, aut unquam fuiſſe.

Attamen nec illud negari poteſt, quod Eccleſia ipſos Principes ſeculi ſemper habuerit tamquam ſuos protectores & defenſores, quibus non tantum Reipublicæ, ſed & ipſius Eccleſiæ tranquillitas & pax conſervanda incumberet; adeo quidem ut ipſis non tantum de Republica, ſed etiam de Eccleſia Deo ratio reddenda ſit.

Hoc Regum & Principum officium dilucide & terminis ſat urgentibus eis ob oculos poſuit Concilium Pariſienſe ex quatuor Provinciarum, ſcilicet Rhemenſis, Senonicæ, Turonicæ, & Rothomagenſis Epiſcopis, anno 829. celebratum, *lib.* 2. *cap.* 2. „ Principes „ ſeculi (ait) nonnumquam intra Eccleſiam „ poteſtatis adeptæ culmina tenent, ut per „ eamdem poteſtatem, diſciplinam Eccleſiaſticam muniant. Cæterum intra Eccleſiam poteſtates neceſſariæ non eſſent, niſi „ ut quando non prævalet Sacerdos efficere „ per doctrinæ ſermonem, poteſtas hoc imperet per diſciplinæ terrorem. Sæpe per „ Regnum terrenum Cœleſte Regnum proficit: ut qui intra Eccleſiam poſiti, contra Fidem & diſciplinam Eccleſiæ agunt, „ rigore Principum conterantur; ipſamque „ diſciplinam, quam Eccleſiæ utilitas exercere non prævalet, cervicibus ſuperborum „ poteſtas Principalis imponat, & ut venerationem mereatur, virtutem poteſtas impertiat. Cognoſcant Principes ſeculi Deo „ debere ſe reddere rationem propter Eccleſiam, quam a Chriſto tuendam ſuſcipiunt: nam ſive augeantur pax & diſciplina Eccleſiæ per fideles Principes, ſive „ ſol-

D 2

Digitized by Google

„ ſolvantur, ille ab eis rationem exiget, „ qui eorum poteſtati ſuam Eccleſiam credidit „.

Si igitur Principes ſeculi videant, Judices Eccleſiaſticos auctoritatem hanc ligandi & ſolvendi, ſive ferendi Cenſuras, non impendere juxta regulas Evangelicas & Eccleſiaſticas Sanctiones; ſed ſub prætextu & pallio hujus poteſtatis, Eccleſiam & Rempublicam turbare, ſubditoſque opprimere: indubie officii eorum erit, auctoritate & poteſtate ſibi a Deo datâ, Judicum illorum audaciam & violentiam comprimere; ipſamque diſciplinam ſacris Canonibus expreſſam, & quam integram ipſa Eccleſia ſuâ auctoritate conſervare non prævalet, *cervicibus ſuperborum ſuâ poteſtate Principali imponere*, uti loquitur jam citatum Concilium.

Hâc auctoritate utens Juſtinianus Imperator, *Novellâ* 123. *cap.* 11. „ Omnibus „ Epiſcopis, & Presbyteris interdicit ſegregare aliquem a ſacra Communione, antequam cauſa monſtretur, propter quam „ ſanctæ Regulæ hoc fieri jubeant. Si quis „ autem (ait) præter hoc a ſancta Communione aliquem ſegregaverit, ille quidem, qui injuſte ſegregatus eſt, ſolutus „ Excommunicatione a majore Sacerdote „ ſanctam mereatur Communionem. Qui „ vero aliquem a ſancta Communione ſegregare præſumpſerit, modis omnibus a „ Sacerdote, ſub quo conſtitutus eſt, ſeparabitur a Communione, quanto tempore „ ille perſpexerit; ut quod injuſte fecit, juſte ſuſtineat „.

Quanti pretii autem fuerint apud Romanam Eccleſiam Novellæ Juſtiniani, ſcitur.

Et quidem S.Gregorius Joannem Defenſorem euntem in Hiſpaniam inſtruens, quid in cauſa ſibi delegata ſequi deberet, eum remittit ad hanc Novellam 123. Juſtiniani, *lib.* 2. *Epiſt.* 57.

Hincmarus Rhemenſis in Opuſculo 50. Capitulorum *cap.* 17. ſcribit: „ Sed & leges Romanæ ab Imperatore Juſtiniano „ promulgatæ, *quas probat Eccleſia*, decernunt de Epiſcoporum ſive de Metropolitani ſui auctoritate, profectione „ &c.

S. Ivo Epiſcopus Carnutenſis de hac Novellarum approbatione teſtatur *Epiſt.* 280. ſcribens: „ Dicunt inſtituta legum Novellarum, quas commendat & ſervat *Romana Eccleſia* „ &c.

Nec tantum Novellæ in generali, ſed & ſpeciatim hoc Decretum circa modum ferendæ Excommunicationis ſeu ſeparationis a ſacra Communione, probatum fuiſſe legitur.

Joannes VIII. Papa monens Epiſcopos, ne quem non probatâ cauſâ excommunicent, hoc Decretum urget, ipſiſque ob oculos ponit: „ Scitote (ait) quemadmodum „ in centeſimo Capitulo Concilii Africani „ legitur, ſimiliter in *ſecundo Novellarum* „ *Juſtiniani libro*, ut nemo Epiſcopus aut „ Presbyter aliquem excommunicet, antequam cauſa probetur „.

Citatum Concilium Pariſienſe auctoritatem hujus Decreti adducit, dicens: „ De „ illicita Excommunicatione *Lex Juſtiniani* „ *Imperatoris Catholici*, quam (ait) probat & laudat Catholica Eccleſia, decrevit, ut nemo Epiſcopus „ &c. Apud Gratianum *Cauſ.* 24. *quæſt.* 3. *Can.* 6. Quin & Gratianus integrum hoc Decretum pro Canone retulit *Cauſ.* 2. *quæſt.* 1. *Can.* 11. *tamquam de libro Conſtitutionum*.

Nulli proinde vel incidit, Juſtinianum Imperatorem *Catholicum* limites ſuæ auctoritatis exceſſiſſe, aut poteſtati Eccleſiæ in uſu Clavium vel in minimo derogaſſe; quia modum, qui in ferenda Excommunicatione ſervari deberet, præſcripſit, ſeu potius præcepit, ut Epiſcopi & Presbyteri hâc poteſtate contra normam Evangelicam & ſacras Sanctiones non abuterentur.

Quare etiam ſanctiſſimi Principes uſi ſunt hâc ſuâ auctoritate comprimendi injuſtas Cenſuras, in deſtructionem potius, quam in ædificationem Eccleſiæ & Reipublicæ vergentes.

Atque inter alios de S. Ludovico IX. Galliarum Rege legitur, ipſum ſub medium ſeculi decimi-tertii edixiſſe, quod nemo ſuorum Vaſſallorum impoſterum teneretur reſpondere coram Judice Eccleſiaſtico in materia Civili; & ſi Judices Eccleſiaſtici ob hanc negatam coram ipſis reſponſionem, *ipſos excommunicarent*, *juberentur levare Excommunicationem per apprehenſionem ipſorum temporalium*.

De eodem S.Rege legitur apud Pithœos in Probationibus libertatum Eccleſiæ Gallicanæ *cap.* 36. *num.* 3. Cum Archiepiſcopus Rhe-

Digitized by Google

Rhemenſis excommunicaſſet Cives Rhemenſes ob prætenſas injurias ſibi & ſuis per dictos Cives illatas, Ludovicus delegavit duos viros, nimirum Abbatem S. Dionyſii in Francia, & Præpoſitum S. Audomari, & præcepit, ut „ *abſolverentur* dicti Cives a dicto Archiepiſcopo in forma Eccleſiæ: & „ emendabunt injurias eidem Archiepiſcopo „ illatas, de quibus iſti duo Viri videbunt „ emendandum eſſe, & de Emendis (ait) „ ſive pro Excommunicationibus, ſive pro „ injuriis dicto Archiepiſcopo & ſuis factis, „ non poterit aliquid lavari, *niſi de conſi-* „ *lio & aſſenſu dictorum duorum Virorum* „ *a nobis electorum*, qui aſſiſtent eidem Ar- „ chiepiſcopo, quando inquirit, ſive judica- „ bit *de Excommunicationibus*. Et ſi quæ „ Excommunicationes inventæ fuerint *inju-* „ *ſtæ*, pro illis prorſus nulla fiet Emenda, „ aut aliquid ſervabitur „.

Licet ergo ſanctus Princeps probe noſceret, ſibi Clavium auctoritatem earumque exercitium non eſſe concredita, ſui tamen officii eſſe non dubitavit, poteſtate ſuâ Regiâ providere, ne per Cenſuras ſubditi ſui injuſte vexarentur; modusque a Canonibus in ferendis Cenſuris ab Eccleſia præſcriptus ſervaretur.

Eâdem auctoritate plures Principes Catholici uſi leguntur, ad procurandam publicam Eccleſiæ & Reipublicæ tranquillitatem, quæ per Cenſuras leviter & injuſtè inflictas non parum turbari ſolet (*a*).

Et quidem Cenſuras, quibus Judices Eccleſiaſtici ſuam adverſus Judices Regios & ſeculares juriſdictionem tueri & manutenere prætendunt, nimium funeſtos effectus frequenter habere experientia docet: haſque Cenſuras potius ad deſtructionem, quam ad ædificationem Eccleſiæ eſſe, magiſque in ſcandalum Fidelium, quam in eorum profectum aut ſalutem cedere compertum eſt.

Ut non immerito de Cenſuris hiſce dici queat, quod de Cenſuris ad conſervationem temporalium impenſis jam pridem dixit pius ac doctus Gerſonius, quod pariant „ confu- „ ſionem magnam in Eccleſia, vilipenſio- „ nem vel contemptum Evangelicæ hujus „ Cenſuræ ſuæ, quæ eſt Excommunicatio- „ nis gladius extreme formidabilis: denique „ laqueos animabus multorum magis quam „ ſalutem ſpiritualem induxerint, vel in- „ ducant.

Ad præveniendas ſimiles in Republica & Eccleſia turbationes, & præcavenda ſcandala, jam pridem Principes Catholici inhibuerunt, ne judices Eccleſiaſtici in conflictu Juriſdictionis, aut ad tuendam ſuam juriſdictionem, vel immunitatem, contra Judices Regios, eam prætenſe violantes per Cenſuras procedant: ſed ſi credant, quod Judices laici juriſdictionem aut immunitatem Eccleſiaſticam violaverint, ad ipſum Principem recurſus habeatur, ut hic ſuâ auctoritate quæſtionem exortam decidat; atque ita turbationes & ſcandala ex ſimili conflictu oriri conſueta, ipſe ſuâ auctoritate comprimat aut præveniat.

Hac de re exſtat pro his Provinciis Edictum Caroli V. Imperatoris & Belgarum Principis de 4. Octobris 1540. relatum *parte* 1. *Edictorum Flandriæ lib.* 3. *Rub.* 1. quo interdicitur Judicibus Eccleſiaſticis, ne per Cenſuras aut Monitoriales procedant contra Officiarios Regios, aut Judices ſeculares occaſione eorum, quæ Officium ipſorum ſpectant; ſed procedere debeant per *Requiſitoriales*, poſt quarum intimationem (ſi dicti Officiarii vel Judices judicent his Requiſitorialibus non obtemperandum) teneantur dicti Officiales & Judices cauſam ſaltem per menſem ſuſpendere, ut interea Judices Eccleſiaſtici, eorumque Promotores & Officiarii queant Judicem Superiorem dictorum Judicum laicorum informare, & juſtitiam obtinere.

Rationem edendi hoc Edictum præmiſit, „ ad præcavendas quæſtiones & contentio- „ nes quotidie exſurgentes inter Eccleſiaſti- „ cos & ſeculares Judices, & præcavenda „ ſcandala inde naſcentia.

Artheſiani Regii Magiſtratus in ſua ad Decretum Concilii Tridentini *Seſſ.* 25. *cap.* 3. *De Reformat.* Annotatione, poſtquam monuerant Judices laicos ſemper arreſtaſſe bona temporalia Judicum Eccleſiaſticorum, ad impediendum eorum Cenſuras, addiderunt: „ Neque poſſunt dicti Eccleſiaſtici uti „ ipſis Cenſuris & Excommunicationibus „ contra Judices laicos, ita prohibente Edi- „ cto, & Ordinatione Regiâ „.

Ita legitur apud Bertrandum Loth in Reſolutionibus Belgicis *Tract.* 2. *art.* 9. *num.* 16.

Non

(*a*) Quid hac de re in Galliis obſervari debet, legitur in Edicto, quod dedit Ludovicus XIV. an. 1695.

Non dubium quin ad hoc Caroli V. Edictum reflectant hic Artheſiani.

Eumdem pene procedendi modum ſuper conflictu Juriſdictionis teneri voluit Philippus II. in Edicto ſuo ad Synodum Cameracenſem anni 1586. decernens *articulo 16.* ut ſi Epiſcopi prætendant per Judices laicos violatam ſuam Juriſdictionem, recurrat pro remedio ad *Principem* , ſeu *Conſilium ejus privatum*, ut hunc Juriſdictionis conflictum, inter Judicem Eccleſiaſticum & laicum decidat.

Et per Concordatum inter Carolum V. & Epiſcopum Leodienſem conventum eſt *tit. 29. art. 9.* quod, ſi ſuper articulis Concordati difficultas oriatur inter Juſtitiarios Principum : „ talis difficultas terminari & „ ſedari debeat mutuis communicationibus „ vel litteris, ita quod una Juriſdictio aliam „ non turbet aut impediat „.

Hic ſat aperte Cenſurarum inflictio excluditur.

Unde indubie ad hoc Concordatum reflexit Zypæus, dum dixit in Jure novo *tit. De ſent. Excommunicat. num. 6. Quod Edicta noſtrorum Principum , aut Concordata non aliter exerceri Cenſuras vetent quam contra Officiarios Regios* : ſatis inſinuans, quod contra hos exerceri per Edicta & Concordata vetentur.

Quam religioſe id jam pridem ad hæc uſque tempora in Gallia obſervatum , & Regiis Ordinationibus confirmatum ſit, oſtenditur apud Pithœos in Probationibus libertatum Eccleſiæ Gallicanæ *cap. 5.* ac una ibidem referuntur plura Parlamentorum Arreſta, quibus Judices Eccleſiaſtici, etiam Epiſcopi condemnantur ob Cenſuras in Magiſtratus Regios in his, quæ ad eorum Officium ſpectant, latas; eaſque revocare juſſi ſunt.

Recitatque Petrus Pithœus in Commentario ad libertates Eccleſiæ Gallicanæ, anno 1629. Ludovicum XIII. Regem Galliæ in conformitatem Ordinationum ſuorum Prædeceſſorum & Indultorum Papalium, inhibuiſſe omnibus Prælatis, & Judicibus Eccleſiaſticis uti quâcumque Cenſurâ contra ſuos Judices & Officiarios, occaſione eorum, quæ egerunt ex Officio ſuo, ſub pœna apprehenſionis ipſorum temporalium, & quod procedetur contra ipſos tamquam infractores Ordinationum Regiarum. Et in caſu, quo dicti Judices Eccleſiaſtici ſe gravatos reperient per prædictos Judices Regios, querelas ſuas apud Supremas Regis Curias proponent : quod ſi gravatos ſe reputent a Supremis Curiis, recurrent ad ipſum Regem in ſuo Conſilio, ut ibi ipſis provideatur, ut juſtum & rationabile erit.

Quod plane conforme eſt ſupra citato Edicto Carolino.

Hunc a Principibus præſcriptum modum ſopiendi controverſias ſuper conflictu Juriſdictionis inter Judices Eccleſiaſticos & laicos, & vetitum uſum Cenſurarum contra Officiarios Regios obtentu violatæ Juriſdictionis, aut immunitatis Eccleſiaſticæ, pluribus probat Petrus De Marca Archiepiſcopus Pariſienſis *lib. 4. De Concordia Sacerdotii & Imperii cap. 21.* qui *num. 5.* „ non inficias „ it, quin poteſtati Eccleſiaſticæ liberum ſit „ per *Decretales* ſummorum Pontificum, fi„ nes ſuos Excommunicationibus vel Inter„ dictis tueri, unde crebris contentionibus „ ſæpiſſime fœdata eſt Reſpublica Chriſtia„ na. Illud contendo (ait) Regiis Conſti„ tutionibus præſcriptum eſſe ordinem, quem „ ſequi oporteat ad diſſidia avertenda „.

Præterea notat, prædictum Edictum Regium de anno 1629. *ad Poſtulationem Eccleſiæ Gallicanæ* latum eſſe. „ Eos mo„ res induerunt (inquit) Epiſcopi noſtri „ ducentis & amplius abhinc annis , ut „ Libello Cauſarum Eccleſiaſticarum avo„ cationem a Curiis peterent ; non autem „ jura ſua *Cenſuris* ſibi vendicarent, quem„ admodum docuerunt Joannes Galli , & „ Guido Pape „.

Pergit De Marca oſtendere, ordinem hunc præſcriptum æquiſſimâ ratione niti. In primis, quia uti obſervavit „ Optatus Mile„ vitanus, *Eccleſia eſt in Imperio*, id eſt , „ per Imperii Provincias ſparſa, ex civibus „ conſtat, & ſub patrocinio Regum degit; „ ideoque in his contentionibus tutiora & „ æquiora conſilia amplectenda ſunt Epiſco„ pis, quæ ad pacem cum Imperio retinen„ dam vergant „.

„ Ratio quoque, cujus in Principe aucto„ ritas duci poteſt (ait De Marca *num. 7.*) „ ex officio & munere Principis, qui cum „ conſtitutus ſit a Deo , ut Eccleſiam fo„ veat, ejuſque tranquillitati proſpiciat, quo-

„ dam-

Digitized by Google

„ dammodo videtur arbitrium componenda„ rum hujus generis contentionum in ſe ſu„ ſcepiſſe „.

Unde & jam pridem ſimiles controverſias ſuæ cognitioni reſervaſſe Principes legimus: ac in primis exemplum ſuppeditat *Novella* 123. *cap.* 21. Juſtiniani. Si enim judicio criminali adverſus Clericum inſtituto controverſia emergeret inter Civilem Judicem, & Epiſcopum „ ad Nos (ait Juſtinianus) „ negotium tam ab Epiſcopo, quam a Ju„ dice referatur, ut Nos hoc agnoſcentes, „ quæ Nobis videntur jubeamus „.

Sic legimus quoque in Capitularibus Regum Francorum *lib.* 3. *cap.* 77. „ Ut Epi„ ſcopi, Abbates, Comites, & Potentiores „ quique, ſi cauſam inter ſe habuerint, & „ ſe pacificare noluerint, ad noſtram (ſci„ licet Principis) jubeantur venire præſen„ tiam; neque illorum contentio alibi diju„ dicetur, ne propter hoc pauperum, & mi„ nus potentium juſtitiæ remaneant „.

Igitur Principum proprium officium eſt, contentiones, & publica diſſidia in Republica & Eccleſia exorta ſuâ Regali auctoritate compeſcere, & efficaciter comprimere & decidere: quod Eccleſia gladio materiali non utens, ſuâ auctoritate facere nequit.

Itaque apparet, quod Epiſcopi aliique Prælati eam auctoritatem Principibus eorumque Miniſtris prætextu tuendæ Juriſdictionis & Immunitatis Eccleſiaſticæ diſputare non debeant; præſertim quia non de Fidei, aut eſſentiali Religionis Catholicæ articulo agitur, ſed de puncto diſciplinæ; in qua ad vitandas contentiones & præcavenda diſſidia, ſcandalorum & multorum malorum ſcaturigines, diſpenſative ſimilia multa ſaltem tolerari & diſſimulari poſſunt.

Sane Epiſcopi aliique Judices Eccleſiaſtici, qui adeo facile ex zelo, ut præferunt, tuendæ Juriſdictionis & Immunitatis Eccleſiaſticæ, ad Cenſuras proſiliunt, merito expenderent, quam exigua exinde profectus ſpiritualis ſpes affulgeat, & e contrario quanta ſcandalorum & malorum ſcaturigo metuenda ſit.

Hæc ſi æquâ lance inter ſe librarent, viderent conſultius eſſe, in his zelum temperare, quam rigorem impendendo, Eccleſiam & Rempublicam turbationibus, ſcandalis, ſine ullo animarum profectu replere.

Nec dubium hinc factum, quod ab his cum Principibus, eorumve Magiſtratibus diſceptationibus, ſanctiſſimi & pro Eccleſia zeloſiſſimi Pontifices & Epiſcopi, florentiſſimis Eccleſiæ ſeculis abſtinuerint. Nec enim legitur, hos ad ſuam juriſdictionem tuendam Excommunicationibus aut Cenſuris contra Principes, vel eorum Officiarios decertaſſe: imo nec id primis Eccleſiæ octo vel novem ſeculis ab ullo ſancto Pontifice, aut Epiſcopo tentatum ſcitur.

CAPUT III.

De Contumacia & Monitionibus Canonicis, quæ inflictionem Cenſurarum præcedere debent.

§. I.

De Contumacia, quæ Cenſuram præcedere debet.

Neminem virtute Clavium a corpore Eccleſiæ tamquam *Ethnicum & Publicanum* eſſe reſcindendum, tametſi enormis criminis reum, niſi in ſuo crimine contumax & Eccleſiæ rebellis fuerit convictus, evidenter evincit Textus Evangelicus, quo hæc poteſtas Clavium Petro, & in ipſo Eccleſiæ a Chriſto data fuit.

Voluit enim Chriſtus, ut peccator primo privatim, ac deinde adhibito uno alterove teſte, de ſuo peccato admoneatur ſive corripiatur: ac dein ſi his correptionibus non permotus in ſuo peccato perſeveret, tum vult denuntiari Eccleſiæ; ut per ipſam corripiatur: Quod ſi autem *Eccleſiam* corripientem *non audierit*, tum demum ſubjungit: *Sit tibi ſicut Ethnicus & Publicanus*. Matth. cap. 18. verſ. 17.

Evidens proinde eſt ex verbis Chriſti, ad Excommunicationem non eſſe procedendum, niſi conſtiterit de contumacia in peccato, ſive inobedientia erga Eccleſiam corripientem: quod etiam paſſim notant Scholaſtici, obſervatque Suareſius *diſp.* 4. *ſect.* 5. *num.* 9. Quod „ conditionalis hæc: *Si Eccleſiam* „ *non audierit*, indicet *adæquatam* cauſam „ talis pœnæ ſeu Cenſuræ: ita ut poſſimus „ (ait) ex illa inferre numquam nos poſſe „ obli-

„ obligari ab habendum tamquam *Ethnicum* „ *& Publicanum*, donec Eccleſiam non audierit: quia Chriſtus ſolum ſub ea conditione id præcepit ſeu permiſit „.

Notandum deinde, Cenſuram non infligi per modum *pœnæ* in meram vindictam, ſive punitionem delicti *commiſſi;* ſed per modum medicinæ, ad præcavenda peccata in futurum, vel ipſius Excommunicandi, vel aliorum, qui occaſione peccati, in quo hæret Excommunicatus, corrumperentur.

Eccleſia quippe per hanc Cenſuram primario intendit curare peccatorem a peccato commiſſo, necnon eum educere e ſtatu, in quo pertinaciter hæret ratione peccati: atque hâc ratione Cenſura dicitur ſpecialiter pœna medicinalis *in Cap. 1. De ſentent. Excommunicat. in VI.*

Itaque priuſquam Cenſura feratur, Judici conſtare debet, quod peccator in ſuo peccato perſiſtat; neque Eccleſiam corripientem audire velit, recedendo a peccato, & Eccleſiæ obediendo.

Unde recte advertit Suareſius citatâ *diſp. 4. ſect. 5. num.* 11. quod „ ſi peccatum ſemel commiſſum tale eſt, ut omnino tranſeat, nec relinquat vel obligationem aliquam ſatisfaciendi, vel quaſi continuationem moralem ipſius peccati, numquam Eccleſia ratione illius ferat Cenſuram „.

Itaque Cenſura infligitur quidem ob delictum commiſſum, at non utcumque, ſed ut habens adjunctam contumaciam; quæ contumacia *quaſi formaliter conſummat cauſam Cenſuræ*, ut Suareſius ibidem *num.* 18.

Et uti recte notavit magnus ille Univerſitatis Pariſienſis Cancellarius Joannes Gerſonius *De Vita Spirituali lect. 4. concl.* 14. „ Dum enim ſemper eſt paratus audire Eccleſiam, cur habebitur tamquam *Ethnicus & Publicanus?* Cur ab ea reſcindetur? Unde & expediens eſſet (pergit Gerſonius) nullam Excommunicationis ferri ſententiam, niſi *pro manifeſta contumacia*, quâ ſe monſtrat aliquis audire Eccleſiam non paratum „.

§. II.

De Monitione Canonica, ſive de Monitorialibus, quæ Cenſuram præcedere debent.

CHriſtum demum poſt trinam monitionem, ſive correptionem permiſiſſe peccatorem Eccleſiam audire renuentem reſcindi ab Eccleſia, & haberi tamquam *Ethnicum & Publicanum*, §. præcedenti oſtenſum eſt.

Verum quidem eſt, has trinas monitiones, de quibus Chriſtus, non eſſe monitiones publicas & judiciales, ſed duas ſaltem priores duntaxat correptiones privatas & fraternas: nihilominus exemplo ſui Magiſtri noluit Eccleſia quemquam, quantumvis *publice* denuntiatum, Cenſurâ feriri, niſi poſt denuntiationem factam trina monitio fuerit præmiſſa; & tertio monitus, Eccleſiam, ſive ejus Miniſtrum vice ſuâ monentem, non audierit, atque ita in ſua contumacia perſtiterit. Unde (ait ad hunc textum Evangelicum Janſenius Gandenſis in Concordiam Evangelicam *cap.* 72.) „ & hunc morem ſervat Eccleſia, ut denuntiatum non excommunicet, niſi poſt binam aut ternam publicam monitionem, cum ſcilicet declaratus fuerit contumax & præfractus „.

Hunc morem etiam primis ſeculis ab Eccleſia ſervatum reperimus.

Synodus Œcumenica Epheſina in relatione ad Imperatores de depoſitione Neſtorii, poſtquam expoſuit, Neſtorium *ſecundo* vocatum renuiſſe ſe Synodo ſiſtere, ſubjunxit: *Porro autem cum Canones præſcribant*, TERTIO *quoque contumacem eſſe admonendum, miſſis iterum ad illum Epiſcopis, durum & immorigerum eumdem invenimus*. Extat hæc relatio *tom. 3. Concilior. General. col.* 570. Similiter in Concilio Chalcedonenſi, Dioſcorus, ante prolatam in ipſum Excommunicationem, *ter* vocatus dicitur, idque *ſecundum ſacros Canones*. Ergo non dubium, morem præmittendæ trinæ monitionis, ut quis contumax in ordine ad excommunicationem judicetur, ad nos ex traditione Apoſtolica in citatis Chriſti verbis fundata, dimanaſſe. Recteque advertit Suareſius *diſp. 3. ſect. 9.* „ Quod Jura, quæ de illo jure *trina* monitionis loquuntur, non ſignificent, ſe illud de novo ſtatuere; ſed illud ſupponere, ut *perpetuo* in Eccleſia obſervatum „.

„ Le-

Digitized by Google

Legitur apud Gratianum *Cauſ.* 16. *quæſt.* 7. *Can.* 5. ſub nomine Concilii Rothomagenſis, ut „ Decimas ſolvere nolentes *ſecundum Domini noſtri præceptum* admoneantur ſemel, & ſecundo, & tertio; qui ſi non ſe emendaverint, *Anathematis* vinculo feriantur „. Hic evidenter ſupponitur praxim præmittendi trinam monitionem in *præcepto Chriſti* fundari.

Quapropter licet in multis, in hac Cenſurarum materia deflexerit recentior diſciplina a primævis Patrum Regulis & praxi, nihilominus hanc praxim præmittendi Canonicas has monitiones conſtanter ſervavit, & ſervandam præſcripſit, non tantum ut verbis Chriſti, ſed etiam materno Eccleſiæ in filios affectui plane conformem : utpote quæ non vult quempiam filiorum perire; nec peccatores e ſinu ſuo materno ejici patitur, niſi poſtquam vocem ejus audire renuunt; & ipſos in peccatis obduratos, omnino contumaces novit.

Et quia hæc Monitio *tertio* facienda, ſacris Canonibus jam pridem fuit expreſſa, ſenſim invaluit, ut ſimpliciter monitio *Canonica*, vel *competens* fuerit dicta.

Unde ubi Innocentius IV. in *cap.* 5. *De ſentent. Excommunicat. in VI.* mandat Archiepiſcopo Rhemenſi, ejuſque ſuffraganeis, ut „ nec in ſpecie, nec in genere pro culpis & offenſis præteritis vel præſentibus Excommunicationis ſententias abſque COMPETENTI *monitione* præmiſſa promulgent; & ſi contra præſumpſerint, injuſtas noverint eſſe illas „ : ipſum de *trina* hac monitione loqui, uno conſenſu notant Interpretes.

Ex hac Decretali pateſcit quoque, Cenſuras latas, non præmiſsâ *competenti monitione*, injuſtas eſſe: hoc eſt, quod tamquam tales ob ſolam hanc omiſſionem ſiunt habendæ a Judice.

Proinde non tantum ut injuſta reputanda eſt in foro interno, ſed præcipue in foro externo : adeo ut invalida ſit habenda, nulliuſque effectus, uti communiter docent etiam recentiores Interpretes. „ Quia? (ait Suareſius *diſp.* 4. *ſect.* 7. *num.* 5.) ſi nulla monitio præmiſſa ſit, nec contumacia præcedere poteſt, & conſequenter nec vera & ſufficiens cauſa Cenſuræ. Et ideo talis Cenſura ſemper eſt nulla ex defectu cauſæ „.

§. III.

De intervallo temporis, quod intercedere debet inter monitiones; & formâ in his ſervandâ.

SIcuti Chriſtus non determinavit intervalla temporum, quæ inter correptiones fraternas, & monitionem Eccleſiæ intercedere debent, ut peccator tamquam contumax, & Eccleſiam non audiens reſcindendus ſit, ita nec leguntur hæc temporum intervalla per Eccleſiam fixa aut determinata fuiſſe.

Unice enim Eccleſia intendit, ne præcipitanter ad reſciſſionem peccatorum procedatur; ſed quantum poſſibile eſt, laboretur potius, ut membrum corporis ſui per peccatum ſauciatum ſanetur & integrum ſervetur.

Itaque monitiones cum eo temporum intervallo præmittendas judicavit, ut, ſi interea peccator ſic monitus non ſe emendaverit, monitiſque non paruerit, de ejus in peccato contumacia dubitari prudenter nequear.

Quod autem ex Concilio Lugdunenſi ſub Gregorio X. in *cap.* 9. *De ſentent. Excomm. in VI.* permittitur Judici, ut ſubinde pro tribus monitionibus unâ utatur, recentioris eſt diſciplinæ; deſumptumque, ut apparet, ex Jure Civili, quo Judici permittitur in *l.* 72. *ff. De Judiciis*, uti uno Edicto *peremptorio* citatoriali pro pluribus.

Formam ſimilis monitionis ſive citationis refert Gloſſa ad citatum *Capitulum* 9. ubi & notatur, quod ſive tres, ſive una pro tribus fiat, ſemper tamen quædam temporis intervalla debeant dari Reo; atque una illa monitio ita concipi, ut tribus æquivaleat in ordine ad convincendum Reum de contumacia: notatque Suareſius De Cenſuris *diſp.* 3. *ſect.* 11. *num.* 7. quod, quando fit una monitio pro tribus, oporteat hoc ita explicare ei, qui admonetur, ut intelligat, terminum ſibi tunc præfixum, eſſe ultimum ad parendum, poſt quem ſtatim ſit Cenſurâ feriendus.

Et quidem ex præſcripto moderni Pontificalis Romani proteſtatur Prælatus excommunicans: *Monuimus excommunicandum Canoni-*

Digitized by Google

nonice primo, ſecundo, tertio, etiam quarto ad ejus malitiam convincendam, ipſum ad emendationem, ſatisfactionem, & pœnitentiam invitantes, & paterno affectu corripientes.

Monitiones has eſſe faciendas expreſſo nomine ejus, qui monetur, una eſt Doctorum ſententia, & clare expreſſa in citato *cap.* 9. ubi declaratur: *Ita demum eſſe monitionem Canonicam in hoc caſu, ſi aliis ſervatis, eos, qui monentur*, EXPRIMAT NOMINATIM.

Illud quoque conſuetudine & uſu invaluit, ut monitiones fiant ſub expreſſa comminatione talis Cenſuræ, puta excommunicationis, ut monet Suareſius citato *num.* 7.

Requiritur præterea, monitionem hanc fieri auctoritate & nomine ipſius Judicis. „ Ratio manifeſta eſt (ait Suareſius dictâ „ *ſect.* 11. *num.* 1.) quia admonitio talis „ eſſe debet, ut ſi quis non pareat, contumax & inobediens exiſtat: quod eſſe „ non poteſt, niſi admonitio auctoritate Superioris facta ſit „.

Ex præſcripto Concilii Lateranenſis ſub Innocentio III. *Cap.* 48. ;; *De ſentent. Excommunicat. admonitio fieri debet perſonis præſentibus idoneis, per quas (ſi neceſſe fuerit) poſſit probari monitio.*

Verum eam teſtium præſentiam hodie neceſſariam non eſſe, monet Dominus Du-Caſſe Archidiaconus & Officialis Diœceſis Condomenſis, in ſua praxi Juriſdictionis Eccleſiaſticæ, *tom.* 1. *cap.* 11. *num.* 3. ſub finem: *Quia* (ait) *hæ monitiones fiunt in ſcriptis, vigore mandati Superioris, quod intimatur parti operâ Apparitoris Curiæ*, „ qui relictâ ipſi parti copiâ, de facta monitione per ſuam relationem ad calcem „ originalis appoſitam, ſufficienter conſtare „ facit „.

§. IV.

Difficultas circa Cenſuras latæ ſententiæ *ob non præmiſſam monitionem Canonicam.*

EXcommunicationes non ferendas niſi in peccatores inobedientes & contumaces, vidimus ſupra §. 1. eumque in finem præmittendam trinam monitionem Canonicam & competentem, e qua de ejus contumacia, & erga Eccleſiam inobedientia conſtare queat, notavimus §. 2.

Hæc autem quoad Cenſuras ab homine ſeu Judice per ſententiam infligendas, difficultatem non patiuntur. At difficultas non exigua eſt, quâ ratione contumacia, & præmonitio ſufficiens, ad ſenſum Textus Evangelici, & mentem Eccleſiæ haberi queat in Cenſuris, quæ *Juris* ſeu *Canonis* dicuntur, præſertim *latæ ſententiæ*: utpote quæ nullo Judicis interveniente *ſpeciali* Decreto, ſed ſolâ Legis vel Canonis tranſgreſſione, nullâ ſpeciali monitione præcedente, *ipſo facto* incurruntur; ubi nulla vel in ſpeciem contumacia in peccato, ſeu Legis tranſgreſſione apparet: eo quod numquam de peccato, ſive Legis prævaricatione fuerit monitus vel correptus, neque unquam hactenus oſtenderit, quod Eccleſiam monentem audire noluerit.

Vidit hanc difficultatem jam pridem ſupra citatus Joannes Gerſonius *De vita ſpirituali animæ lect.* 4. *Coroll.* 4. ubi poſtquam pro regula propoſuit, nullum excommunicandum *niſi contumacem*, & Eccleſiam audire renuentem, ſubjungit: „ Cæterum „ dum aliquis ex ignorantia quamquam vitioſa, non tamen *contumaci* facit aliquem „ actum, pro quo eſt ſtatuta ſententia Ex„ communicationis *latæ ſententiæ* ab aliquo „ Prælatorum, videant Juriſtæ & Judices, „ ſi talis poſſit dici *ipſo facto* excommuni„ catus: cum ſemper ſit & fuerit promptus „ ſtare correctioni Eccleſiæ ſuper ſuo delicto, „ prout ſupponitur; quia non ex contemptu „ Clavium & Juriſdictionis Eccleſiæ, ſed a„ liunde motus malum fecit: *Non enim quælibet inobedientia contumacia reputatur* „.

Videns autem Gerſonius, hæc non conſiſtere cum illis, quæ de effectu Excommunicationis *latæ ſententiæ* paſſim traderent Scholaſtici, ſibi objicit: *Quid operantur tunc Excommunicationes* LATÆ SENTENTIÆ *per Canones?* Reſpondet: „ Sicut accepi a Præ„ ceptore meo, eas tantummodo operari, „ ut abſque proceſſu alio *judicandi*, aut „ novâ conſtitutione poſſit Judex ſtatim, „ probato facto, vel confeſſato, ferre juris „ ſententiam, & eamdem publicare: non „ ſic ubi Canones eſſent ſolum ferendæ ſen„ tentiæ; quia monitiones, & proceſſus „ ſe-

Digitized by Google

„ ſecundum terminos Juris prærequirerentur „ multiplices „.

Ejuſdem cum Gerſone ſententiæ fuit Godeſcalchus Roſemundus in Univerſitate Lovanienſi Theologiæ Profeſſor, & primus Collegii Adriani VI. Præſes, in libro cui titulus, *Confeſſionale:* monetque, *valde inconſultum & periculoſum eſſe*, quod Epiſcopi in ſuis ſtatutis, cæteri quoque Judices tam faciles ſint in multiplicandis Cenſuris: *Unde* (ait) *expediens eſſet, ut etiam inquit Gerſon, ut omnes Conſtitutiones, Sententiæ Excommunicationis* LATÆ *ſententiæ in jure vel ſtatutis contentæ, quarum uſus nullus eſt, aut plus obeſt quam prodeſt, expreſſâ revocatione caſſarentur in Provinciis & Diœceſibus, & in Eccleſia Univerſali*.

Quidquid ſit de Gerſonii & Godeſcalchi ſolutione, illud ſupra *Capite* 1. §. 4. notavimus, has juris Excommunicationes & Cenſuras pluribus ſeculis in Eccleſia fuiſſe ignoratas; poſterioribus autem ſeculis admodum multiplicatas: adeo ut tandem invaluerit, vix ullum, præcipue e Curia Romana, prodire Decretum, cui non ſit annexa Excommunicatio *ipſo facto* incurrenda: idque non raro etiam in Decretis ad ſolam rerum aut jurium temporalium conſervationem tendentibus.

Contra hanc praxim acerbiori ſtylo ſuo tempore inſurrexit Gerſonius loco ſupra citato, ſcribens, quod *hæc facientes moliuntur jugum imponere graviſſimum ſuper cervices hominum*. „ Nam (ait) qui pro ſolis in- „ commodis temporalibus evitandis, aut „ commodis politicis conſervandis, æternam „ vult infligere mortem, cui, quæſo, ſimi- „ lis erit? Illi nimirum, qui volens mu- „ ſcam abigere a fronte vicini, eam ſecu- „ ri percutiens vicinum ſtolidus excere- „ bravit „.

Ex hac indubie Excommunicationum nimia frequentia, invaluit hodierna formula abſolutionis ab Excommunicatione, Sacramentali Abſolutioni præmitti ſolita: *Abſolvo te ab omni vinculo Excommunicationis, & ſuſpenſionis, ac interdicti in quantum poſſum & indiges*. Item clauſula de ſtylo Curiæ Romanæ omnibus paſſim Bullis & Litteris inſeri ſolita: *Te ab Excommunicationis vinculo, quod incurriſti, abſolventes, vel abſolutum fore cenſentes ad effectum harum litterarum conſequendum, & non alias*.

Cum enim tam eſſent frequentes Excommunicationes, aliæque Cenſuræ *ipſo facto* ex alicujus legis aut Decreti tranſgreſſione incurrendæ; ne forſan prætextu alicujus ſimilis contractæ Cenſuræ, abſolutio Sacramentalis, aut Litteræ Apoſtolicæ ſuo effectu carerent, prædicta formula Abſolutionis ad *Cautelam*, primitus incognita, invaluit & recepta eſt.

Qualiter tandem effectus harum Cenſurarum *latæ* ſententiæ multum limitatus & reſtrictus fuerit, præſertim quoad neceſſitatem ſimili Excommunicatione ligatos evitandi, infra oſtendetur.

CAPUT IV.

De juſta cauſa Excommunicationis.

§. I.

Ad Excommunicationem requiritur gravis culpa, ut minus mortalis.

PER Excommunicationem Excommunicatum tamquam *Ethnicum & Publicanum* ejici ex Eccleſia Chriſti, & tradi Sathanæ in interitum carnis, expeditum eſt.

Quapropter Excommunicationem ut quamdam mortem ſpiritualem, etiam corporali quodammodo graviorem, Patres exiſtimarunt.

Sanctus Cyprianus exponens differentiam inter pœnas legis veteris & novæ, tranſgreſſoribus divinorum Præceptorum infligendas, ait *Epiſt.* 62. „ Tunc quidem (ſub vete- „ ri Teſtamento) gladio occidebantur, „ quando & adhuc circumciſio carnalis ma- „ nebat. Nunc ſpirituali gladio ſuperbi & „ *contumaces necantur*, dum de Eccleſia „ ejiciuntur. Neque enim vivere foris poſ- „ ſunt, cum domus Dei una ſit, & nemi- „ ni ſalus eſſe, niſi in Eccleſia poſſit „.

Similiter & S. Hieronymus *Epiſt.* 1. ait: „ Nunc inobediens *mucrone* truncatur, aut „ ejectus de Eccleſia valido dæmonum ore „ diſcerpitur „. Quapropter dicere non dubitavit S. Auguſtinus *lib. De Corept. & Gratia cap.* 15. relatus apud Gratianum

Digitized by Google

Cauſ. 24. *quæſt.* 3. *can.* 17. Hâc pœnâ Ex-
communicationis *in Eccleſia nulla major eſt.*
Nam, ut recte idem S. Doctor *Tractatu*
27. *in Joannem*, in *Can.* 33. *cauſ.* 11. *quæſt.* 3.
„ advertit: „ Nihil ſic debet formidare Chri-
„ ſtianus, quam ſeparari a Corpore Chriſti.
„ Si enim ſeparatur a Corpore Chriſti, non
„ eſt membrum ejus, non vegetatur ſpiritu
„ ejus. *Quiſquis autem*, inquit Apoſtolus,
„ *ſpiritum Chriſti non habet, non eſt ejus* „.
Cum igitur pœna debeat eſſe proportio-
nata delicto, nec Eccleſia intendat quoti-
dianos & humanæ infirmitatis filiorum ſuo-
rum defectus, tamquam dura noverca gravi-
bus pœnis perſequi, ſed potius ut pia ma-
ter leviores filiorum prolapſiones & offen-
ſas diſſimulare, aut levioribus mediis corri-
gere, noluit hanc pœnam pro levibus cul-
pis imponi.
„ Nullus Sacerdotum quemquam rectæ
„ fidei hominem pro *parvis* & *levibus* cau-
„ ſis a Communione ſuſpendat, præter eas
„ culpas, pro quibus antiqui Patres arceri
„ ab Eccleſia juſſerint committentes „: uti
ſub nomine Concilii Alvernenſis refertur
apud Gratianum *Cauſ.* 11. *quæſt.* 3. *can.* 42.
Notant quidem Correctores Romani in
Concilio Alvernenſi, quod exſtat, prædictum
Decretum non haberi; ſed tamen una mo-
nent, in Aurelianenſi IV. *Can.* 2. & Wor-
macienſi *Can.* 13. id reperiri.
Quin & reflectit Synodus Tridentina
Seſſ. 25. *cap.* 3. *De reformatione*, quod
„ experientia doceat, ſi temere aut *levibus*
„ ex rebus incutiatur, magis contemni
„ quam formidari; & perniciem potius pa-
„ rere, quam ſalutem „.
Et ſane cum injuſtum eſſet, & materno
Eccleſiæ affectui plane contrarium, ut a ſua
excluderet ſocietate, qui ſe non prius a ſo-
cietate Sanctorum per *grave* ſeu *mortale*
peccatum ſegregaſſet; & ex Eccleſia hìc
militante ejiceretur, qui adhuc per charita-
tem manet adſcriptus Eccleſiæ triumphanti:
credidit Eccleſia, neminem niſi ob culpam,
ut minus *mortalem*, eſſe excommunicandum.
Anathema (ait Concilium Meldenſe
Cauſ. 11. *quæſt.* 3. *can.* 41.) *eſt æternæ mor-
tis damnatio, & non niſi pro* MORTALI
debet imponi crimine.
Indicavit hoc etiam Chriſtus, quando non
niſi tertio correptum, & ſe non corrigen-
tem voluit ab Eccleſia ejici, & haberi tam-
quam *Ethnicum & Publicanum*: quæ re-
bellio & inobedientia nequaquam habetur,
dum in re levi non obeditur; nec Eccleſia
credit, ſimiles correctiones impendendas ad
emendationem leviorum exceſſuum.
Subjungit etiam eodem loco Chriſtus:
Si te audierit, lucratus eris fratrem tuum:
„ perierat ergo *graviter* peccando, quem
„ corrigi, & non correctum ex Eccleſia
„ ejici voluit Chriſtus „: uti recte infert
Sanctus Auguſtinus.
Quapropter unanimi Canoniſtarum &
Theologorum conſenſu receptum eſt, Ex-
communicationem *majorem* ferri non poſſe,
niſi ob culpam *mortalem*: quod tamquam
indubitatum in hac materia tradit & pro-
bat Suareſius *diſp.* 18. *ſect.* 3. additque
num. 4. „ propoſitam regulam procedere
„ etiam de *abſoluta* poteſtate data Eccleſiæ
„ a Chriſto Domino, ita ut nec ipſe *Sum-*
„ *mus Pontifex* poſſit pro ſola veniali cul-
„ pa præciſe, directe majorem Excommu-
„ nicationem ferre „.
Hinc & infert *num.* 6. Excommunicatio-
nem latam pro *levi* culpa, quæ *mortalem*
gravitatem non attingat, eſſe non ſolum
injuſtam, ſed *ipſo jure nullam*, a quocum-
que feratur.
Præterea exinde conſequens eſt, quod
quotieſcumque aliquis excuſatur a culpa *mor-
tali* in tranſgreſſione alicujus legis, vel præ-
cepti, excuſetur etiam a *Cenſura Excom-
municationis*, tametſi omnibus tranſgreſſori-
bus illius præcepti ſimpliciter & ſine exce-
ptione impoſita.
Exempli gratiâ, ſi ex inadvertentia, aut
probabili ignorantia facti, vel levitate ma-
teriæ, tranſgreſſio legis aut præcepti ſit tan-
tum venialis, Excommunicatio annexa legi
ſeu præcepto non incurretur: eo quod defi-
ciat materia neceſſaria hujus Cenſuræ; quæ
ut minus debet eſſe culpa *mortalis*.
Sed neque ad hanc graviſſimam & mor-
talem pœnam infligendam, quodlibet indiſ-
ferenter peccatum etiam *mortale* ſufficit: eo
quod non omne tale peccatum ſit proportio-
natum huic pœnæ in foro externo imponen-
dæ: „ ſed *ſpecialis* quædam *gravitas* poſtu-
„ latur, puta quod ſcandalum generet in
„ Eccleſia, aut pacem perturbet, aut ali-
„ quod grave nocumentum adferat, quod
„ aliâ

„ aliâ viâ non poſſit commode impediri „: nti poſt alios loquitur Suareſius *diſp.* 4. *ſect.* 4. *num.* 3. una notans, non poſſe generali regulâ definiri quale peccatum mortale requiratur, aut ſufficiat, ſed „ id com„ mittendum eſſe prudentiæ Legislatoris & „ Judicis, nt conſiderato fine principali im„ ponendi cenſuram, & qualitate delicti, „ & neceſſitate, vel magnâ ntilitate urgen„ te, eam imponat „.

§. II.

Non omnis Contumacia erga Judicem ſufficit ad Excommunicationem.

Excommunicationem præcipue fundari ex Chriſti inſtituto in Contumacia, quâ peccator monitus, & Eccleſiæ denuntiatus, eam corripientem & monentem non audit, ſive ei obedire renuit, ſupra vidimus.

Verum, ſicuti non omnis legis, etiam naturalis, ant Divinæ tranſgreſſio ſufficientem materiam ſubminiſtrat huic graviſſimæ pœnæ, ita nec omnis contra præceptum Judicis vel Superioris inobedientia ſeu contumacia Excommunicatione plectenda eſt.

Sive enim attendamus Contumaciam *in non comparendo* coram Judice, a quo citatus eſt; ſive Contumacia conſideretur *in non parendo* legi aut Decreto Judicis, indubitatum eſt, quod multis titulis & ex variis circumſtantiis Contumacia gravior aut levior eſſe queat; quin & nonnumquam in tantum ejus malitia diminuitur, ut nequidem malitiam mortalem attingat, multo minus malitiam, quæ graviſſimâ Excommunicationis pœnâ comprimi debeat.

In primis enim contingere poteſt, idque variis de cauſis, quod citatus juſtam, aut ſaltem admodum probabilem cauſam habeat non comparendi coram Judice: quæ cauſa palam oſtendat, contumaciam, ſive non comparitionem hanc non procedere ex formali contemptu Judicis; atque ita nec materiam nec cauſam ſufficientem ſubminiſtret Excommunicationis; utpote quæ impendi non ſolet, niſi ut formalis aut interpretativus Judicis contemptus, qui ex contumacia colligitur, compeſcatur.

Nec tantum hæc contumacia in *non comparendo* excuſari poteſt in citato coram Epiſcopis, aliiſque Judicibus inferioribus, ſed etiam interdum in citato coram Pontifice, ſive in Curia Romana, uti Capite ſequenti oſtendetur.

Præterea ſicuti tranſgreſſio legis in materia Juſtitiæ aut Religionis, poteſt reddi levis ex levitate materiæ, ſic & contumacia in non comparendo, nti oſtendit Covarruvias ad cap. *Alma Mater* §. 9. *num.* 3.

Idque etiamſi contumacia ſupponeretur conjunctum habere contemptum: „ Nam „ ſi quis (ait) præceptum Superioris „ ſuper re *minima* ex CONTEMPTU tranſ„ grediatur, advertens eſſe rem *minimam*, „ & ex ea cauſa, quod levis ſit materia „ præcepti, contemnat illud, peccatum ve„ niale erit „.

Monetque deinde ex Gerſonio, in hac materia Excommunicationis „ multum diſ„ ferre contumaciam a contumacia. Opor„ tet enim (inquit) conſiderare, qualis „ ſit contumacia, & quantum illa poſſit „ Eccleſiæ nocere; & qualis eſt etiam res, „ circa quam habetur contumacia: nam „ multo pejor & nocentior eſt in rebus „ Fidei & Religionis, pacis ac unionis „ Eccleſiaſticæ, quam in parva quæſtione „ ſuper modica re temporali orta: ubi num„ quam tantum poterit prodeſſe obedien„ tia, quantum oberit Excommunicatio „ ſeparans animam a ſpiritualibus ſuffragiis „ & ſocietate Sanctorum. Si contumacia „ eſt magna, & pro re magni momenti „ habita, erit juxta doctrinam Salvatoris „ noſtri merito excommunicandus. Si vero „ contumacia ſit levis, aut pro re levi „ contingens, indignum videtur, ut pro „ illa ſit aliquis excommunicandus „.

Quin & notat Suareſius *diſp.* 7. *ſect.* 6. *num.* 13. quod „ licet contumacia, quæ „ pervenit ad malitiam *mortalem*, ſub ea „ ratione gravis ſit, in ordine ad talem „ Cenſuram (Excommunicationis) poteſt „ eſſe *levis*: nec poteſt Eccleſia tam acer„ bo remedio uti ad exigendum obedien„ tiam in quacumque materia, tametſi „ alioqui ad peccatum *mortale* ſufficiat „.

Digitized by Google

§. III.

Cauſa Excommunicationis debet eſſe manifeſta, & Judici legitime probata.

QUandoquidem Excommunicatio ſit pœna ſeparans Excommunicatum ab *exteriore* hominum communione & commercio, ſpectetque ad forum exterius contentioſum, indubitatum eſt, talem pœnam infligi non poſſe pro delicto duntaxat interno, aut etiam omnino occulto; cum Eccleſia non judicet de occultis, præſertim per actus externos & judiciales ſori contentioſi.

Hoc jam pridem annotavit S. Auguſtinus *Tom.* 5. *Sermone* 351. *de Pœnitentia in ult. Edit.* PP. Benedict. (quà utimur) ubi in primis admonet populum, ut ſerio & tempeſtive agat de ſuis criminibus convenientem pœnitentiam: „ Et cum ipſe in ſe protulerit ſeveriſſimæ medicinæ, ſed tamen medicinæ ſententiam, veniat ad Antiſtites, per quos illi in Eccleſia Claves miniſtrantur: & tamquam bonus jam incipiens eſſe filius, maternorum membrorum ordine cuſtodito, a Præpoſitis Sacramentorum accipiat ſatisfactionis ſuæ modum: ut in offerendo ſacrificio cordis contribulati devotus & ſimplex, id tamen agat, quod non ſolum ipſi proſit ad recipiendam ſalutem, ſed etiam cæteris ad exemplum „.

Deinde *num.* 10. admonet, ut „ nemo arbitretur propterea ſe conſilium ſalutiferæ hujus pœnitentiæ debere contemnere, quia multos fore advertit & novit ad Sacramenta Altaris accedere, quorum talia crimina non ignorat „.

Rationem ſubjungit. „ Multi enim corriguntur ut Petrus: multi tolerantur ut Judas: multi neſciuntur, donec veniat Dominus, qui illuminet abſcondita tenebrarum, & manifeſtet cogitationes cordis. Nam plerique propterea nolunt accuſare alios, dum ſe per illos cupiunt excuſare. Plerique autem boni Chriſtiani propterea tacent, & ſufferunt aliorum peccata, quæ noverunt, quia *documentis ſæpe deſeruntur*, & ea quæ ipſi ſciunt, *Judicibus Eccleſiaſticis probare non poſſunt*. Quamvis enim vera ſint quædam, non tamen Judici facile credenda ſunt, niſi *certis indiciis* demonſtrentur „.

Poſt hæc, ſe alioſque Eccleſiæ Præpoſitos excuſans, quod criminoſos in Eccleſia tolerent, & ad Sacramenta Altaris accedere permittant, ſubjicit: „ Nos vero a Communione prohibere quemquam non poſſumus (quamvis hæc prohibitio nondum ſit *mortalis*, ſed medicinalis): niſi aut ſponte confeſſum, aut in aliquo ſive ſeculari, ſive Eccleſiaſtico judicio nominatum atque convictum „.

Evidens eſt, Auguſtinum tamquam indubitatum habuiſſe, criminoſos *occultos*, aut quorum crimina Judici *denuntiata*, & certis indiciis aut documentis *probata* non ſunt, eſſe quidem monendos, ut pœnitentiam agant, & modum ſatisfactionis ipſi ſupplices a Præpoſitis Eccleſiæ petant; at per Judicem ſive Præpoſitum Eccleſiæ a Communione ſegregari ſive prohiberi invitos non poſſe: licet etiam hæc prohibitio nondum eſſet *mortalis*, hoc eſt Excommunicatio major, ſed duntaxat *medicinalis* ſeu pœnitentialis; eo quod & hæc prohibitio eſſet pœna fori externi, quæ duntaxat pro crimine externo & probato, poſſet *invito*, & crimen ſuum *ultro* non confitenti imponi.

Hinc & in Canonibus paſſim videmus, pœnam Excommunicationis non niſi in peccatores denuntiatos, atque de crimine monitos & convictos comminari, hoſque, & non alios Excommunicatione feriendos decerni. *Nemo Epiſcopus, nemo Presbyter excommunicet aliquem, antequam cauſa* PROBETUR, *propter quam Eccleſiaſtici Canones hoc fieri jubent*, inquit *Canon* 11. *cauſ.* 2. *quæſt.*1. Et in terminis Concilium Generale Lateranenſe ſub Innocentio III. in *Cap.* SACRO 48. ✠ *De ſentent. Excommunicat.* ſupponit, cauſam Excommunicationis debere eſſe *manifeſtam*, monens Judices; *ut caveant diligenter, ne ad Excommunicationem cujuſquam abſque* MANIFESTA *& rationabili cauſa procedant* (a).

Hic non tantum requiri cauſam de ſe *manifeſtam & rationabilem*, ſed inſuper ipſi JUDICI manifeſtam & *probatam* ad ſenſum Auguſtini ſupra expoſitum, una eſt interpretum opinio poſt Gloſſographum, qui ad

(a) Id autem deſumptum eſt *ex cap.* 47. Concilii Lateranenſis IV. *Tom.IX. Concil. Labb. col.* 196.

Digitized by Google

ad verbum *rationabili* addit: *coram ipſo Judice probatâ*.

Notant & hìc paſſim Canoniſtæ, quia cauſa debet eſſe *manifeſta*, quòd ſi SOLI *Prælato ſit nota*, *non debeat fieri Excommunicatio*, uti loquitur Panormitanus, ſive ut ait Felinus: *Et ſic non ſufficeret*, *quod eſſet nota ipſi Prælato*.

Hiſce conſentiunt & Theologi; ac inter alios ſæpius citatus Suareſius reflectens ad præcitatum Decretum Concilii Lateranenſis, ait: *Manifeſta autem ſi ſit non ſolum Judici privatim nota*, *ſed etiam* JURIDICE PROBATA.

Quin & *diſp.* 7. *ſect.* 7. *num.* 4. ſcribit, ſententiam Excommunicationis non tantum eſſe injuſtam, ſed etiam *invalidam*, ſi cauſa Judici *ut Judici* non fuerit probata: „ Nec enim ſatis eſt (ait) quod cauſa „ in re ſubſit, ſi ſit occulta: quia Judex „ humanus non poteſt de ſibi occultis ju„ dicare. Eſt autem *occulta* quoad effectum „ ferendi ſententiam, quamdiu JURIDICE „ probata non eſt, etiamſi alioqui *privatim* „ nota ſit illi homini, qui Judex eſt „.

CAPUT V.

De Ordine judiciario in materia Cenſurarum, notanter Excommunicationis ſervando.

§. I.

Defectus eſſentialis Ordinis judiciarii reddit Cenſuram invalidam.

POSTQUAM invaluit fori interni ſeu pœnitentialis a foro externo ſeu contentioſo plena ſeparatio, tunc & auctoritatem infligendi Cenſuras, huic foro externo & judiciali, ſive contentioſo privative reſervatam fuiſſe, ſeu ad hoc forum tranſiviſſe, ſupra *cap.* 2. oſtenſum eſt.

Hinc ulterius concluſere Theologi & Canoniſtæ, ac tandem in praxi receptum eſt, nulli hodie competere auctoritatem infligendi Cenſuras, niſi juriſdictionem aliquam contentioſam, ſive fori externi Eccleſiaſticam habeat, uti ibidem §. 4. probatum fuit.

Sicuti ergo Judex huic foro præfectus tenetur in cauſarum inſtructione & deciſione receptas fori leges & præſcriptum ordinem judiciarium obſervare, ita & in hac Cenſurarum materia huic foro alligata eumdem ordinem obſervandum eſſe nemo ambigit.

„ Quandocumque ergo in Sententia eſt „ defectus ſubſtantialis ordinis Juris, cer„ tum eſt (ait Suareſius *diſp.* 4. *ſect.* 7. „ *num.* 2.) Cenſuram eſſe non ſolum nt„ cumque injuſtam, ſed *prorſus invalidam*: „ quia ſententia ipſa *nulla* eſt, & ſententia „ nulla nullum poteſt producere effectum „.

Nec tantum hic ordo judicialis ſervandus eſt a Judice in ſententia inflictiva Cenſuræ, ſed etiam in ſententia *declaratoria*, quâ quidem ipſa Cenſura a Judice alicui non infligitur, ſed tamen declaratur, quod Cenſuram incurrerit.

Tametſi enim per hanc ſententiam Judex proprie non infligat Cenſuram, ſed duntaxat declaret per ſententiam, ob crimen commiſſum Cenſuram eſſe contractam; nihilominus hæc ſententia declaratoria contractæ Cenſuræ non minus actus eſt juriſdictionis contentioſæ, & juxta regulas fori judiciarii ferenda, quam ſententia inflictiva Cenſuræ: & conſequenter ſubjecta pariter nullitati ex defectu eſſentiali ordinis judiciarii.

§. II.

Defectus juriſdictionis in Judice ob interpoſitam appellationem aut recuſationem reddit Cenſuram nullam.

QUia inter eſſentialia ordinis judiciarii ſit ipſa Judicis non ſuſpenſa aut impedita juriſdictio, ambigi nequit: quandoquidem Judex nullum actum juriſdictionis valide exercere queat ſuſpenſâ ſuâ juriſdictione, ſive juriſdictionis exercitio. Durante quippe hâc ſuſpenſione, Judex cenſetur eſſe ſine juriſdictione.

Expeditum autem eſt, effectum appellationis eſſe ſuſpendere juriſdictionem Judicis a quo appellatum eſt: „ quodque examen „ & cognitionem cauſæ, in qua appella„ tum eſt, ad appellatum ſeu provocatum Ju„ dicem transferat „: uti poſt alios loquitur & probat Wameſius in Commentario de Appell. ad *cap.* 1. *num.* 1.

Addit

Digitized by Google

Addit autem ibidem Wameſius „ non „ tantum transferri quoad principale negotium, „ ſed etiam quoad ejus acceſſiones: „ Item quod Appellantem a juriſdictione „ ejus, qui judicavit, eximat.

Ulterius, quia appellatione interpoſitâ ſuſpenditur juriſdictio Judicis a quo, ſi pendente appellatione contra appellantem aliquid innovaverit, aut decreverit, id tamquam mere attentatum ante omnia ut irritum revocari & caſſari debet, uti latius exponitur in *Cap. 7. De Appellat. in VI.* conformiter ad id, quod Jure Civili ſtatutum erat in *l. unica ff. Nihil innovari appellatione interpoſitâ* (a).

Itaque ſi poſt interpoſitam legitime appellationem Judex *a quo* Cenſuras infligat, Cenſuræ hæ non tantum injuſtæ, ſed prorſus erunt *invalidæ* ob defectum juriſdictionis in Judice, & defectum eſſentialem ordinis judiciarii, uti uno conſenſu tradunt Canoniſtæ ad *Cap. 37.* ✠ *De Appellat.* ubi in terminis reſpondit Pontifex, quod *poſt appellationem excommunicari non poſſint*. Et ad *Cap. 40.* ✠ *De ſentent. Excommunicat.* ubi Pontifex æquiparat ſententiam Excommunicationis latam poſt legitimam appellationem interpoſitam Excommunicationi, *in cujus forma intolerabilem errorem fuiſſe patenter expreſſum*, probaretur: quam Excommunicationem *ipſo jure* nullam eſſe nemo dubitat.

Quin Cenſuræ poſt interpoſitam appellationem ita ſunt *ipſo jure nullæ*, ut etiam *deſertâ aut iniquâ declaratâ appellatione non convaleſcat*, uti loquitur Wameſius loco citato *num.* 4. & evidenter probatur in *Cap.* LICET 7. *De ſentent. Excomm. in VI.*

Ulterius, ex hac omnimoda Cenſurarum nullitate infert Wameſius, quod Excommunicatio poſt legitime interpoſitam appellationem „ ſic inflicta judiciali retractatione „ non indigeat, nec abſolutionem requirat, „ ſed admittat declarationem Judicis, quod, „ qui ſic de facto excommunicatus fuit, „ Excommunicationis vinculo non ſit, vel „ fuerit ligatus. Concludens præterea, quod „ ſi ante declaratoriam hanc nullitatis ſententiam, *divinis* ſe immiſcuerit, non contrahat *irregularitatis vitium* „: conformiter ad reſponſum Pontificis in *cap. Ad præſentiam 16.* ✠ *De Appell.* quo mandat Archiepiſcopo Eboracenſi „ ut Presbyterum, pro eo quod poſt Excommunica„tionem *contra appellationem* factam, *di„vina cantavit*, nullatenus inquietet: ſed „ ad eum ſtatum reducat omnia, in quo „ erant tempore emiſſæ appellationis „.

Hic notat Gloſſographus „ quod ſententia Excommunicationis poſt appellationem „ legitimam lata, nulla ſit; unde (ait) qui „ poſtea celebrat, non punitur „.

Ex hac Decretali ſtatuunt inſuper Canoniſtæ, quod „ poſt appellationem interpoſitam a lata ſententia, Cenſura ſit *ipſo „ jure nulla*, nec remedio appellationis in„digeat „. Wameſius ad hoc Capitulum *num.* 2.

Eodem fundamento infertur, quod Communicans cum taliter de facto Excommunicato poſt interpoſitam legitimam appellationem, non incidat in aliquam Cenſuram: quemadmodum ſat aperte definiit Pontifex in *Cap.* DELICTIS 55. ✠ *De Appellat.* ubi Senonenſes Canonicos, qui Decano ſuo communicaverant, tametſi Archiepiſcopus poſt appellationem ipſum *denuntiaverat devitandum*, *inculpabiles judicavit*, *qui* (inquit Pontifex) *ſaniori ducti conſilio communicaverunt eidem, ut appellationi ad nos interpoſitæ, magis quam denuntiationi ab Archiepiſcopo factæ deferrent.*

Monetque Wameſius hic *num.* 4. quod hujus textus ſatis obſcuri ſumma ſit: „ Sententiam Cenſuræ Eccleſiaſticæ poſt inter„poſitam appellationem latam, ſive ſit Ex„communicationis, ſive ſit Interdicti, non „ tenere „.

Quemadmodum per interpoſitam appellationem a Sententia definitiva ſuſpenditur juriſdictio Judicis a quo, ita & per propoſitam recuſationem. Nec minus pendente recuſatione, quam pendente appellatione omnis juriſdictio ſive ejus exercitium Judici recuſato ſubtrahitur. Hinc

(a) De valore Appellationum interpoſitarum, ubi de cauſa Criminali agitur, cenſet Eruditus D. Hericourt his verbis: *Les appellations interjettées dans les procès criminels, ne peuvent empêcher ou retarder l'execution des decrets, l'inſtruction & le jugement. Mais le jugement definitif eſt ſuſpendu par l'appel, quand il ne s'agit point d'un fait de ſimple diſcipline.* In ſuæ ſententiæ probationem citat doctiſſimus vir *titulum 26. art. 3.* Decreti, quod Ludovicus XIV. Galliarum Rex dedit an. 1667.

Digitized by Google

Hinc poſt Gloſſam in *Cap.* Judex, verbo Proponatur, *De officio Jud. deleg. in VI.* communiter hodie docent Doctores, acta a Judice recuſato, etiam pendente cauſâ recuſationis coram Arbitris juris juxta diſpoſitionem Juris Canonici indeciſâ, eſſe *nulla*; ut, licet etiam poſtmodum per Arbitros declararetur cauſa recuſationis inſufficiens, & cauſa ad Judicem recuſatum remittenda tamquam non ſufficienter probatum ſuſpectum, tamen acta pendente recuſatione non convaleſcant.

Nam ut recte reflectit Wameſius ad *Cap.* Cum speciali 61. *X De Appellat. num.* 8. „ Cum enim Judici ſic recuſato detrahatur „ judicandi & juriſdictionis poteſtas, ſaltem „ in ſuſpenſo retineatur, non eo loco eſt „ recuſatus, quo is, a cujus interlocutione „ provocatum duntaxat eſt, ſed quo is, cui „ poſt interpoſitam appellationem per provocatum Judicem inhibitum eſt. Quaſi ut „ ibi hominis, hic juris inhibitio ſit: poſt „ inhibitionem autem in omni appellatione „ *acta indubitate* ſunt *nulla* „.

Itaque Cenſuræ latæ poſt interpoſitam recuſationem, eâque coram Arbitris juris pendente, perinde ſunt invalidæ & nullæ, atque inflictæ poſt interpoſitam appellationem: nec convaleſcunt recuſatione poſt rejectâ, uti de latis poſt appellationem dictum eſt. Sicuti enim probatum eſt, Cenſurarum nullitatem poſt interpoſitam appellationem conſequi ex defectu juriſdictionis in Judice, ita ob eumdem defectum juriſdictionis poſt propoſitam recuſationem Judicis ſequitur nullitas latæ ab eo Cenſuræ (*a*).

§. III.

Defectu citationis Cenſura eſt invalida.

Inter eſſentialia & ſubſtantialia ordinis judiciarii eſſe citationem Partis, indubitatum eſt.

Imo Sebaſtianus Vantius in ſuo ſpeciali Tractatu De *Nullitatibus* ordinis judiciarii, dicere non dubitat Titulo *De Nullitate ex defectu citationis*, hanc nullitatem eſſe omnium *potentiſſimam*; ſcilicet ad reddendum proceſſum, & latam Sententiam omnino nullam.

Cum igitur Cenſura, ac notanter ſententia Excommunicationis, ſive ſit Cenſuræ inflictiva, ſive duntaxat declaratoria, debeat proferri ſervato ordine judiciario; atque ex defectu eſſentiali hujus ordinis ſequatur nullitas Cenſuræ: conſequens eſt, ſententiam Excommunicationis etiam declaratoriam eſſe nullam & invalidam, ſi citatio Partis non præceſſerit.

Hinc ſcribit Marius Alterius in ſuo Opere de Cenſuris: „ etiam Sententiam declaratoriam, quod aliquis reciderit in Cenſuram, non poſſe fieri ſine *citatione*, & antequam audiatur, & contumax judicetur: „ & ſi fiat (ait) abſque ulla citatione & „ auditione, eſt *ipſo jure nulla*, & nullum „ impedimentum adfert, quominus geſta per „ obſtrictum Cenſuris valeant „.

Monet & Suareſius *diſp.* 4. *ſect.* 7. *num.* 37. ſententiam Excommunicationis ex defectu citationis eſſe *nullam*, *etiamſi talis defectus in ſententia non exprimatur*. Rationem præmiſerat: „ eo quod *citatio* pertineat ſecundum jus ad *ſubſtantialem* ſolemnitatem „ Sententiæ „.

Et ante hos Didacus Covarruvias ad *cap.* Alma Mater *parte* 1. §. 9. *num.* 5. monuit, declarationem *juridicam de Cenſura* ipſo jure contracta, non eſſe ferendam, niſi prius, *citatâ parte*, *juridice* de crimine conſtet, & aliter factam declarationem eſſe *nullam ipſo jure*.

Quin recte reflectit Damhouderus in ſua *Praxi Rerum Civil. cap.* 54. citationem Partis adeo eſſe *eſſentialem*, ut „ ne per Principem quidem quantumvis potentem citatio omitti poſſit, adeo ut ex certa ſcientia & de plenitudine poteſtatis nec poſſit „ nec debeat procedere ad ullam ſententiam „ ſine citatione Partis, ut eſt Textus in „ *Clement.* Pastoralis §. Cæterum *De ſentent. & re judicata:* ubi Summus Pontifex idem expreſſe declarat, quod Princeps „ non poteſt ex certa ſcientia *citationis* defectum ſupplere; imo nequidem contra „ ſuum ſubditum; quia hoc eſſet in judicio „ tollere defenſionem ſui, quæ tamen eſt de „ *jure naturali*, ut in judicio alteram aurem „ Accuſatoribus, alteram Defenſoribus relinquamus „.

(*a*) Quid circa recuſationem Judicum doceat Gallorum juriſprudentia, reperitur in Decreto, quod Ludovicus XIV. emiſit an. 1667. Legatur hujus Decreti titulus 24.

Attentà ratione, quà motus Pontifex in citata Clementina aſſerit, nec per Imperatorem in criminali proceſſu, etiam contra ſubditum poſſe defectum citationis ſuppleri, *cum illa Imperatori tollere non licuerit, quæ juris naturalis exiſtunt*, recte concluſere Canoniſtæ, nec per Pontificem defectum citationis ſuppleri poſſe: cum non magis Pontifici, quam Imperatori tollere liceat, *quæ juris naturalis exiſtunt*.

Quandoquidem Cenſura, notanter Excommunicationis, ſit pœna publica, eaque graviſſima, & non niſi ob crimen enorme infligenda, indubitatum eſt, proceſſum prævie ad prolationem ſive ſententiam Cenſuræ eſſe criminalem, atque ita in ejus inſtructione formam proceſſus criminalis eſſe ſervandam.

Igitur citatio Partis probationi ſive ſententiæ Excommunicationis præmittenda, ejuſque inſinuatio fieri debet eâ formâ, quam juxta Curiarum præſcriptas inſtructiones & receptos mores exigit citatio in proceſſu, qui criminaliter ad vindictam publicam contra aliquem inſtituitur.

Unde inter cætera requiritur, ut citatio fiat prævio Decreto Judicis ad inſtantiam *Officiarii* publici, qui in Curiis Eccleſiaſticis *Promotor* dicitur.

Certum quippe eſt, quod juxta generalem ac notoriam modernam praxim, nullus hodie in Curiis ſive ſecularibus, ſive Eccleſiaſticis admittatur ad agendum *criminaliter* ad vindictam *publicam*, niſi Officiarii publici.

Quare ut citatio in progreſſu criminali in ordine ad inflictionem Cenſuræ rite expediatur, debet ex parte Officii Fiſcalis, ſive Promotoris exhiberi libellus Judici, quo petat Decretum citationis contra Reum. Neque enim Judex poteſt proprio motu, Parte non inſtante, quemquam criminaliter citare, aut citationis Decretum dare, ne alias Judicis ſimul & Accuſatoris partes aſſumere videatur.

Porro quia vel ſola citatio in cauſa criminali adverſus aliquem a Judice decreta, formam citati aliqualiter lædere, ſive ſuſpicionem admiſſi criminis ingerere nata eſt, ſimilis citatio decerni non ſolet, niſi præmiſsâ per Officiarium publicum ſeu Promotorem ſecretâ & *juridicâ* informatione ſuper admiſſo crimine.

Quâ informatione captâ demum formatur libellus ex parte Promotoris, in quo narrantur indicia & argumenta ex capta informatione contra Reum de admiſſo per ipſum crimine reſultantia.

Hæc ſi Judici appareant ſufficientia ad inchoandum proceſſum criminalem contra Accuſatum, tunc citationem decernit.

„ Hæc inquiſitio ſuper crimine, quam in-
„ formationem *præviam* vocamus (ait Da-
„ mhouderus in *Praxi Rerum Criminal. cap.*
„ 87.) ex Judicis officio & auctoritate ſem-
„ per fiat neceſſe eſt. Nemo enim niſi ſo-
„ lus Judex, aut Judicis poteſtatem habens,
„ de crimine, efficaciter inquirere poteſt „.

Et quidem prævia informatio ſuper crimine commiſſo, dicitur hodie *baſis* proceſſus criminalis, eo quod ab ea proceſſus hic initium ſuum accipere debeat.

Refert Joannes Tournetius in ſua Collectione Arreſtorum litt. A. *cap.* 125. condemnatum Officialem Epiſcopi per Regium Parlamentum in mulctam 25. Pataconum; quia omiſsâ informatione præparatoriâ incœperat ab interrogatione Rei, & ſuper confeſſione a Reo elicita proceſſerat ad ſententiam definitivam privationis Beneficii.

Plura in decernenda citatione, ejuſque executione, ac inſinuatione obſervanda notant Pragmatici, quæ & hic applicanda ſunt: quandoquidem non minus in proceſſu, quo agitur de infligenda Cenſura Eccleſiaſtica, notanter Excommunicatione, requiratur legitima citatio, ejuſque debita inſinuatio, quam in quovis alio proceſſu criminali coram Judice Eccleſiaſtico inſtituto ad vindictam publicam.

§. IV.

Cauſa Cenſurarum inſtruenda & decidenda eſt coram Judicibus in partibus.

CEnſuras, præſertim Excommunicationis, infligi non poſſe, niſi ob crimen, & quidem atrox, ſupra oſtenſum eſt. Ulterius, non ſufficere crimen eſſe admiſſum, ut quis Cenſurâ ob illud notetur, ſed requiri, ut ordine judiciario fuerit de crimine convictus, ſimiliter probatum eſt.

Porro accuſationem ſive quæſtionem de crimine inſtituendam coram proprio Judice Provinciæ, & ubi reus forum ſortitur, jam pridem receptum fuit, ut probat Titulus

Codi-

Digitized by Google

Codicis: *Ubi de criminibus agi oportet*.

Legitur in Codice Theodoſiano ſub titulo De Accuſationibus, *lege* 10. Conſtitutio Valentis Imperatoris de anno 373. „ Ultra „ Provinciæ terminos accuſandi licentia non „ progrediatur: oportet enim ibi criminum „ judicia agitari, ubi facinus dicitur admiſ- „ ſum; *peregrina* autem judicia præſentibus „ legibus coërcemus „.

Notat autem Vir eruditus Jacobus Gothofredus in Commentario ad hanc legem, „ peregrinum judicium hâc lege non eſſe, „ quod alibi agitatur, quam ubi crimen ad- „ miſſum eſt: verum quod de iis agitatur, „ qui in *alia Provincia* commorantur, & „ ſic apud non naturalem „.

Peregrina hæc judicia improbavit quoque Juſtinianus *Novellâ 69*. „ præcipiens omni- „ bus in univerſa ditione, & quæ aſcen- „ dentem videt, & quæ occidentem ſolem, „ & quæ ex utroque eſt latere, ut unuſ- „ quiſque, in qua Provincia deliquit, aut „ in qua pecuniarum, aut criminum reus „ ſit, illic etiam juri ſubjaceat „. Idque, ut addit, *propter facilem probationem, & contra difficilem, ſi alio transferatur*.

Eccleſia quoque conſtanter peregrina judicia, tamquam plurimis incommodis, & innocentium oppreſſionibus expoſita omnino rejecit, volens unumquemque in ſua Provincia judicari.

Et quidem prima Generalis Synodus Nicæna hanc diſciplinam aperte ſuppoſuit *Canone* 5. definiens, *de iis qui a Communione ſegregati ſunt, ſive Clericorum ſive laicorum ſint ordinis; ab Epiſcopis, qui* SUNT IN UNAQUAQUE PROVINCIA, *valeat Sententia ſecundum Canonem, qui pronuntiat eos, qui ab aliis ejecti ſunt, non eſſe ab aliis admittendos*.

Hic enim patenter ſupponit, auctoritatem quemquam ſive Clericorum ſive laicorum a Communione ſegregandi eſſe penes cujuſque *proprium* Epiſcopum.

Præterea in eodem Canone ſtatuit, ut bis in anno in *unaquaque* Provincia habeatur Epiſcoporum Synodus Provincialis; ut ſi injuſta prætendatur ab Epiſcopo prolata Sententia, in Provincia examen inſtituatur, & quæſtio decidatur, ac finem accipiat.

Unde non tantum in prima inſtantia, ſed etiam in ulteriore per appellationem aut querelam reſtauratâ inſtantiâ, *peregrina* judicia Synodus reſpuit; negotiaque in unaquaque Provincia, ubi exorta fuerint, terminanda cenſuit.

Rationem ſui ſtatuti inſinuat his verbis: *Ut hoc convenientem examinationem accipiat;* uti vertit Hervetus: vel ut apud Dionyſium Exiguum, *ut hoc decentius inquiratur:* aut apud Iſidorum, *ut dignâ hac poſſint examinatione perquiri* (*a*).

Manifeſtum eſt, Synodum hic reſpexiſſe ad faciliorem probationem, & examinationem, quæ in propria Provincia facilius, quam in aliena haberi poteſt, uti in ſua ſupra allegata Novella recte reflectit Juſtinianus.

Hanc diſciplinam tamquam hoc Canone ſtabilitam, & naturali æquitati, & juſtitiæ regulis innixam, magnâ conſtantiâ propugnarunt, & inconcuſſam ſervarunt Patres Africani tempore S. Auguſtini in cauſa Apiarii Presbyteri, qui a ſuo proprio Epiſcopo Urbano depoſitus ad Zoſimum Romanum Pontificem queribundus de ſuo Epiſcopo recurrerat, & in Communionem ab eodem receptus, ac officio ſuo reſtitutus fuerat.

Id ægerrime ferre Africanos Patres intelligens Zoſimus Papa, in Africam miſit tres ſuos Legatos, Fauſtinum Epiſcopum, Aſellum, ac Philippum Eccleſiæ ſuæ Presbyteros, qui cum Africanis Patribus de Apiarii, aliiſque negotiis tractarent, & Sedis Apoſtolicæ prærogativas tuerentur.

Hi Legati, ut cauſam Apiarii aliquo colore defenderent, Canones Sardicenſes ſub nomine Canonum Nicænorum protulerunt.

At Africani hos Canones in Codicibus ſive Exemplaribus Canonum Nicænorum, quæ apud ipſos exſtabant, non reperientes, judicarunt eſſe mittendos Legatos ad Eccleſias Orientales, apud quas ſincera Canonum Nicænorum Exemplaria ſervari non dubitabant: ac interim, ut paci & quieti conſulerent, contentionemque cum Romano Pontifice evitarent „ placuit ipſis, ut a „ Siccenſi Eccleſia (cujus Apiarius fuerat

„ pre-

(*a*) Superfluum non erit conſulere, quæ noſter Auctor *Tom.VI.* hujus Operis de ſenſu Canonis 5. dixerit in ſuis ad Canones Nicænos Scholiis, *pag* 417. hujus editionis.

„ presbyter) retento ſcilicet gradus ſui honore, Presbyter removeretur Apiarius, „ & accepto Epiſtolio, ubicumque alibi „ vellet, & poſſet, Presbyteri munere fungeretur „: uti latius hæc exponunt in Litteris ad Bonifacium Papam, qui Zoſimo immediate ſucceſſerat.

Porro inquiſitione factâ, & acceptis ab Orientalibus Canonum Nicænorum ſinceris Exemplaribus, cognoverunt, Canones a Romanis pro Nicænis productos, inter Nicænos minime reperiri. Quare decreverunt, diſciplinam Nicænis Canonibus expreſſam conſtanter retinere, rejectis Canonibus Sardicenſibus, quos Romani ut Nicænos Canones allegaverant, & qui hactenus in Africa noti non fuerant.

At hunc ſuum zelum pro diſciplina Nicænis Canonibus decreta præcipue demonſtrarunt in Litteris datis ad Cœleſtinum Papam immediatum Bonifacii ſucceſſorem.

Occaſio ſcribendarum Litterarum hæc fuit.

Apiarius, cui pacis causâ, & Fauſtino Zoſimi Papæ Legato inſtante, hanc gratiam fecerant Patres Africani, ut *Sacerdotio alibi* fungi poſſet, modo id eſſet extra Diœceſim Epiſcopi Siccenſis, a quo ob varios exceſſus depoſitus erat, rurſus in nova crimina relapſus a Patribus Africanis denuo depoſitus fuerat.

Hic vero cum ſemel expertus eſſet refugium ad Romanum Pontificem ſibi favorabile, iterato ad Cœleſtinum Papam refugit: qui rurſus ejus artibus & fallaciis ſeductus, ipſum benevole in communionem ſuſcepit, necnon Litteras commendatitias in ejus favorem ad Patres Africanos dedit; quin & Fauſtinum denuo in Africam ablegavit, ut & pro Apiario intercederet, & privilegia Sedis Romanæ tueretur.

Receptis his Litteris, & intellecto adventu Fauſtini, Patres Africani in Concilium coierunt, ut cauſam Apiarii in gratiam Romani Pontificis de novo diſcuterent, ac ipſum Fauſtinum audirent.

Cum autem ſperarent, & etiam optarent Patres Africani, ut operâ Fauſtini Apiarius a criminibus, de quibus fuerat accuſatus & convictus, potuiſſet ſe purgare, & innocens declarari; e contrario cum dolore invenerunt, Fauſtinum non veniſſe, ut de Apiarii criminibus examen inſtitueret & judicaret, ſed potius ut ejus patrocinium & defenſionem contra Patres Africanos ſuſciperet, quemadmodum in ſuis ad Cœleſtinum litteris expoſuerunt.

Ex quibus litteris quoque habetur: „ Fauſtinum omni Congregationi *Patrum Africanorum* obſtitiſſe; diverſas injurias ingerendo, quaſi Eccleſiæ Romanæ aſſerens „ privilegia, volens eum a nobis (inquiunt) in communionem ſuſcipi, quem Tua „ Sanctitas (credens appellaſſe, quod probare non potuit) communioni reddiderat; „ quod minime tamen licuit, quod etiam „ geſtorum ex lectione melius cognoſcetur „.

Poſt hæc exponunt, quod „ laborioſiſſimo „ triduano agitato judicio, cum diverſa Apiario objecta affictiſſimi quærerent, vel „ moras Fauſtini Epiſcopi, vel tergiverſationes ipſius Apiarii, quibus infandas turpitudines occulere conabatur, Deus Judex „ juſtus, fortis & longanimis magno compendio reſecaverit „.

Apiarius enim poſtquam omni modo crimina ſua occultare ſtuduerat, & magnâ impudentiâ conſtanter negaſſet, tandem „ Deo „ noſtro (inquiunt) ejus conſcientiam coarctante, & occulta, quæ in ejus corde „ tamquam in volutabro criminum jam damnabat, etiam hominibus publicante, repente in confeſſionem cunctorum objectorum flagitiorum doloſus negator erupit „.

His quaſi præfationis vice præmiſſis, impendio deprecantur Pontificem: „ ut deinceps (aiunt) ad veſtras aures hinc venientes non facilius admittatis, nec a nobis „ excommunicatos in Communionem ultra „ velitis excipere: quia hoc etiam Nicæno „ Concilio definitum facile advertet Venerabilitas Tua; Presbyterorum quoque & „ ſequentium Clericorum improba refugia „ (ſicut te dignum eſt) repellat Sanctitas Tua: quia & nullâ Patrum definitione hoc Eccleſiæ derogatum eſt Africanæ, & Decreta Nicæna, ſive inferioris gradus Clericos, ſive ipſos Epiſcopos, „ ſuis Metropolitanis apertiſſime commiſerunt „.

Ulterius, æquitatem Nicænorum Decretorum in hoc puncto demonſtrant, dicentes: „ Prudentiſſime enim, juſtiſſimeque providerunt *quæcumque negotia in ſuis locis*, „ *ubi orta ſunt, finienda*: nec unicuique „ Pro-

„ Provinciæ gratiam S. Spiritus defuturam, quâ æquitas a Chriſti Sacerdotibus & prudenter videatur, & conſtantiſſime teneatur; maxime quia unicuique conceſſum eſt, ſi judicio offenſus fuerit cognitorum, ad Concilia *ſuæ Provinciæ*, vel etiam univerſale provocare: niſi forſan quiſpiam eſt, qui credat, unicuilibet poſſe Deum examinis inſpirare juſtitiam, & innumerabilibus congregatis in Concilio Sacerdotibus denegare „.

Deinde oſtendunt, Romanum Judicium (quod Tranſmarinum vocant) de negotiis in Africa ratum eſſe non poſſe, utpote „ ad quod teſtium neceſſariæ perſonæ, vel propter ſexus, vel propter ſenectutis infirmitatem, multis aliis intercurrentibus impedimentis adduci non poterunt „.

At quia huic incommodo occurri poſſe videbatur, ſi aliqui tamquam a latere Pontificis Romani in Africam mitterentur, negotia examinaturi & judicaturi; reſpondent Patres Africani, quod id *nullâ invenerint Patrum Synodo conſtitutum*.

Reperiebatur quidem ſimile quid, ſaltem quoad cauſas Epiſcoporum, in Canone Sardicenſi, quem ut Canonem Nicænum allegaverat Fauſtinus: ſed illum in *Conciliis verioribus*, ſeu exemplaribus Concilii Nicæni, *a Cyrillo Epiſcopo Alexandrinæ Eccleſiæ, a Venerabili Attico Conſtantinopolitano Antiſtite ex Authentico miſſis*, & quæ etiam ad Bonifacium Papam fuerant miſſa, *non reperiri* reſcripſerant.

Cum autem petente & inſtante Apiario, & per Zoſimum, & per Cœleſtinum miſſus eſſet Fauſtinus, ut judicata vel reſoluta nomine Pontificum in Africa exequeretur; eâque occaſione non mediocres motus & difficultates exortæ eſſent, rogant tandem Cœleſtinum his verbis: „ Executores etiam Clericos veſtros, quibuſcumque petentibus, nolite mittere; nolite concedere, ne fumoſum typhum ſeculi in Eccleſiam Chriſti, quæ lucem ſimplicitatis, & humilitatis diem, Deum videre cupientibus præfert, videamur inducere „.

Ex his manifeſtum eſt Patres Africanos, e quibus erat S. Auguſtinus, non dubitaſſe, quin juxta Canones Nicænos, negotia tractanda in locis, ubi orta ſunt, atque ibidem terminanda eſſent.

Secundo, ipſis fuiſſe indubitatum, juxta Canones Nicænos, nec per appellationes, aliave refugia, poſſe negotia hæc ad Tranſmarina ſive Romana Tribunalia pertrahi.

Tertio, hanc fuiſſe conſtantem Eccleſiæ politiam, ut negotia Clericorum in Africa exorta ibidem ultimate eſſent terminanda, omni plane appellatione & confugio ad peregrinum Judicem, etiam Romanum Pontificem, excluſis.

Hanc diſciplinam non ſemel expreſſo Canone, tamquam juſtitiæ, æquitatiſque regulis admodum conformem, firmarunt Africani, adjectâ etiam pœnarum comminatione in contemptores.

Et quidem in Concilio univerſali Africano anno 418. *Canone* 22. ſtatutum legitur: „ ut Presbyteri, Diaconi, vel cæteri inferiores Clerici, in cauſis, quas habuerint, ſi de judiciis Epiſcoporum ſuorum queſti fuerint, vicini Epiſcopi eos audiant; & inter eos quidquid eſt, finiant adhibiti ab eis ex conſenſu Epiſcoporum ſuorum: quod ſi & ab eis provocandum putaverint, non provocent, niſi ad Africana Concilia, vel ad Primates Provinciarum ſuarum. Ad *Tranſmarina* autem qui putaverit appellandum, a nullo (ait) intra Africam in communionem ſuſcipiatur „. Exſtat hic Canon in Codice Africano apud Dionyſium Exiguum ſub *num.* 125. (a)

Cum autem controverſia de Appellationibus non tantum Presbyterorum, & inferioris Ordinis Clericorum, ſed etiam Epiſcoporum, circa hoc tempus mota fuiſſet per Fauſtinum Epiſcopum, & Aſellum ac Philippum Presbyteros, per Zoſimum Papam in cauſa Apiarii in Africam ablegatos, rurſus in Concilio Carthaginenſi VI. anno 419. hic Canon iiſdem plane verbis renovatus legitur, adjectâ, poſt verba *ad Primates Provinciarum ſuarum*, hâc clauſulâ, *ſicut & de Epiſcopis ſæpe conſtitutum eſt*. Refertur & hic Canon cum prædicta clauſula in Codice Dionyſii Exigui ſub *num.* 22. in Codice Africano ſub *num.* 28. & in Co-

(a) Legatur Scholion, quod Auctor noſter adornavit in Canonem 28. Codicis Africani: reperitur inter Scholia in Canones Africanos, *Tom.VII. pag.* 217. hujus editionis.

Digitized by Google

Codice Græco ſub *num.* 31.

Itaque planum eſt Africanis perſuaſiſſimum fuiſſe nullo prætextu, cauſas, notanter criminales in Africa exortas, ad *peregrina* & externa judicia, etiam Romanum eſſe transferendas.

Refert prædictum *Canonem* 22. Concilii Carthaginenſis Gratianus *Cauſ.* 1. *quæſt.* 6. *can.* 35. ſubjunctâ hâc moderatione: *Niſi forte Romanam Sedem appellaverint.*

Notum eſt, Gratianum ineptiſſimas non raro modificationes & clauſulas Canonibus adjeciſſe, ut Canones ad ſui temporis receptam diſciplinam Inflecteret.

Et ſane quid ineptius, quam a prohibitis appellationibus ad *Tranſmarina judicia* excipere appellationem ad *Romanam Sedem?* *quaſi Africani trans mare appellantes, alio quam ad Romanum Pontificem appellare conſuevíſſent*, ait in notis ad hunc Canonem Severinus Binius; una notans, Gratianum non ſatis convenienter huic Canoni dictam limitationem addidiſſe.

Hæc diſciplina etiam expreſſa legitur, ipſis pene verbis, quibus expreſſa eſt in Epiſtola Patrum Africanorum ad Cœleſtinum Papam, in *Capitulis*, quæ vulgo dicuntur *Hadriani Papæ I.* & quæ dicuntur *ab eodem ex Latinis & Græcis Canonibus, & Synodis Romanis, atque Decretis Præſulum, ac Principum Romanorum, ſparſim collecta, & Ingilramno Mediomatricæ Urbis Epiſcopo Romæ ab eodem Hadriano Papa tradita an.* 785. & ſub hoc titulo paſſim referuntur; ac noviſſime ſub eodem titulo inſerta ſunt *tomo* 6. *Conciliorum Generalium*, & a Gratiano quoque ſæpius ſub nomine *Hadriani Papæ* adducuntur.

Horum Capitulorum *caput* 12. habet: „ Prudentiſſime juſtiſſimeque Nicæna ſive „ *Africana* Decreta definierunt, quæcumque „ negotia in ſuis locis, ubi orta fuerint, „ finienda „.

Verum poſt invectam Iſidori Mercatoris collectionem, una cum confictis ſub nomine primorum Romanorum Pontificum Epiſtolis Decretalibus, cœpit diſciplina Nicænis Canonibus expoſita, & a Patribus Africanis ſummâ conſtantiâ & zelo retenta, non parum labefactari.

His quippe fictis Decretalibus *peregrina* quidem judicia, & ad ea evocationes reprobantur; at ſollicite in omnibus paſſim his confictis litteris appellatio & evocatio ad Sedem Romanam excipitur.

Sic in conficta *Epiſt.* 2. Stephani Papæ I. *capite* 8. refertur conſtitutio Valentis Imperatoris, ut „ ultra Provinciæ terminos ac„ cuſandi licentia non progrediatur, ſed o„ mnis accuſatio intra Provinciam audiatur, „ & a Comprovincialibus terminetur „.

Relatâ autem hâc Conſtitutione, Mercator harum putridarum mercium, totus ad amplificandam auctoritatem Sedis Romanæ intentus (uti ad *Canonem* 3. Dictatus Gregorii VII. monet Chriſtianus Lupus) adjecit hanc limitationem: *Niſi ad Apoſtolicam Sedem fuerit tantum appellatum.* Hoc fragmentum hujus confictæ Decretalis cum addita limitatione retulit Gratianus *Cauſ.* 3. *quæſt.* 6. *can.* 4.

Similiter hic falſarum Decretalium Compilator, loquens de prohibitis judiciis *peregrinis*, ſollicite in gratiam Sedis Romanæ eamdem limitationem adjecit. Sic legitur in ſpuria *Epiſtola* 3. Fabiani Papæ *cap.* 2. „ Pe„ regrina vero judicia (*ſalvâ in omnibus* „ *Apoſtolicâ auctoritate*) generali ſanctione „ prohibemus „.

Eadem omnino leguntur in Epiſtola ſuppoſititia Sixti III. Papæ, qui Cœleſtino I. ſucceſſit; quod fragmentum exſtat apud Gratianum *Cauſ.* 3. *quæſt.* 6. *can.* 12.

In Epiſtola 2. Julio I. adſcripta *cap.* 17. dicitur: „ Nullus Epiſcopus extra ſuam Pro„ vinciam ad judicium devocetur „. Sed ſollicite præmiſsâ hâc modificatione: *ſalvâ Apoſtolicæ Eccleſiæ auctoritate.*

Cum ergo jam pridem tum Principum Conſtitutionibus, tum ſacris Canonibus, ſignanter Nicænis, judicia *peregrina* eſſent generaliter ſubmota; omniaque negotia tam Clericorum, quam laicorum, ſuis Provinciis, ſive locis, in quibus eſſent exorta, adſtricta forent, ut in illis finem acciperent, in quibus habuiſſent originem, falſarum illarum Decretalium fabricator, & Sedis Romanæ fœdus adulator, a generali Legum & Canonum ſanctione Romanam Eccleſiam, ſive Sedem Apoſtolicam exceptam declaravit: atque ſub venerando nomine Pontificum, qui tribus primis ſeculis Eccleſiam glorioſe rexerunt, fictas Decretales mundo obtruſit, & pernicioſe impoſuit.

Ope

Ope igitur harum confictarum Decretalium, tandem invaluerunt appellationes, & evocationes etiam in *prima* inſtantia quorumcumque negotiorum, præſertim tamen Epiſcoporum & Clericorum, ad Curiam Romanam: creditumque fuit, judicium Romanum non comprehendi ſub proſcriptis *judiciis peregrinis*.

Hæc autem cauſarum devolutio ad Curiam Romanam præcipue invaluit, poſtquam fragmenta dictarum Decretalium, tamquam ſincera veterum Pontificum Decreta, in Gratiani Decretum relata, una cum hoc Decreto in ſcholis publicis exponi, & in judiciis pro jure communi recipi cœperunt.

Quantum excreverit hæc appellandi ad Sedem Apoſtolicam licentia, quam horrendos ac multiplices induxerit abuſus, plures Viri ſancti, & Eccleſiæ mala deplorantes ſuis ſcriptis teſtati ſunt; ac præ cæteris S. Bernardus hos abuſus graphice expoſuit Eugenio III. *lib.* 3. *De Conſideratione*, *cap.* 2. „ Quouſque (ait) murmur univerſæ terræ „ aut diſſimulas, aut non advertis? Quouſque „ dormitas? Quouſque non evigilat conſi„ deratio tua ad *tantam appellationum con*„ *fuſionem, aut abuſionem?* Præter jus & „ fas, præter morem & ordinem fiunt. Non „ locus, non modus, non tempus, non cau„ ſa diſcernitur, aut perſona. Præſumuntur „ leviter paſſim, plerumque & *nequiter* „.

Tametſi nemo non viderit, multiplices illas & ſine modo ad Sedem Apoſtolicam appellationes variis incommodis eſſe obnoxias, nihilominus per univerſam Romano-Catholicam Eccleſiam ſenſim appellationes hæ invaluerunt, & tandem uſu receptæ ſunt cum quadam tamen moderatione, quam vel poſteriora Concilia, aut patriæ cujuſque inveterati mores adhibuere.

Nec tantum in ſecunda aut ulteriori inſtantia, vià appellationis cauſæ ad Curiam Romanam delatæ fuere; ſed & tandem plures etiam cauſæ in Provinciis exortæ in prima inſtantia judicio Romani Pontificis reſervatæ fuere, notanter poſt inductas Regularium atque etiam Clericorum frequentes exemptiones.

In hoc igitur præſens Eccleſiaſtica politia a priſtina illa diſciplina Nicænis Canonibus expreſſa, & per Patres Africanos tam conſtanter tantoque labore conſervata, receſſit, quod moderna permittat negotia in Provinciis exorta per appellationes, aut etiam ſubinde in prima inſtantia ad Sedem Apoſtolicam deferri: priſtina autem non admitteret appellationes a deciſione Synodorum, aut Primatum ſeu Metropolitanorum cujuſque Provinciæ.

Attamen ut occurreretur multiplicibus & gravioribus incommodis, quæ ex translatione negotiorum ad *peregrina* judicia oriebantur, quod nimirum in remotis illis locis difficilis haberi poſſet probatio; nec ſine multis immenſiſque impenſis, quibus pauperes haud eſſent ferendo, teſtes neceſſarii eo adduci poſſent, nec Partes inſtructione cauſarum ad loca illa ſine multis incommodis accedere, ac ibidem vacare: ut his, inquam, incommodis occurratur, paſſim in omnibus pene Regionibus eatenus *peregrina* judicia, etiam Romana ſubmota manſerunt, ut licet ad exteros Judices, etiam Romanum Pontificem, vel in prima vel in ulteriori inſtantia, juxta modernam Eccleſiæ politiam cauſa pertineat, nihilominus cauſæ inſtructio & deciſio in ipſis Provinciis, in quibus cauſa exorta eſt, fieri debeat.

Hæc enim conſtans ac notoria tam Belgii hujus, quam aliorum Regnorum jam pridem recepta praxis, ut ſi cauſa quævis, præſertim criminalis, ad *exteros* Judices, ſignanter ad Sedem Romanam fuerit devoluta, debeat inſtrui & decidi per Judices delegatos in *partibus*, & in Provinciis, in quibus cauſa eſt exorta, reſidentes.

Hujus praxis in Belgio uſitatiſſimæ meminit Ludovicus Guicciardinus nobilis Florentinus in *Belgica*, ſive *inferioris Germaniæ deſcriptione*; qui *pag.* 84. *edit.* 1642. inter alia harum Provinciarum privilegia, vel conventiones inter Pontificem, & harum Provinciarum Principes, refert, quod „ Pontifex nullius omnino prætenſionis vel cor„ rectionis prætextu, quemquam hominem „ ſive Eccleſiaſticum, ſive laicum evocare „ poſſit *extra Provinciam*: unde ſi quid for„ te occurrat, oportet ut mittat, vel hic de„ putet Commiſſarios, qui de prætenſa cau„ ſa cognoſcant „.

Hujus Belgici moris meminit Renatus Choppinus *lib.* 2. *De Sacra Polit. tit.* 4. *num.* 8. & ex illo Michaël Rouſſel in *hiſtoria Juriſdict. Pontif. lib.* 4. *cap.* 7. *num.* 3.

Imo

. Imo quod amplius eſt, Principes Belgii jam pridem in ſua inauguratione *jurejurando* ſe obſtrinxerunt, ſe non permiſſuros, ut Subditi ſui extra Provincias ſuas, etiam ad Eccleſiaſtica Tribunalia evocarentur, & ſe ſiſtere deberent: ſed ſe effecturos, ut ſingulis in *ſua reſpective Provincia* jus dicatur; uti nominatim exprimitur in additione Læti Introitus Caroli V. de 26. Aprilis 1515. *art.* 3.

. Sub extraneis ſive peregrinis judiciis etiam comprehenſum eſſe Tribunal Romanum, atque ad hanc evocationem etiam juramentum ſuum Principes extendi exiſtimarunt, uti ſignificavit Maximilianus Belgii Princeps anno 1478.

Sixtus IV. Papa litteris Romæ datis 2. Junii 1477. Theodoricum Tulden Cœnobii Parcenſis extra muros Lovanienſes Abbatem, in urbem evocaverat, ut de læſa auctoritate Sedis Apoſtolicæ coram ipſo cauſam diceret, ſcribens in hæc verba: „ Volumus, & ſub „ EXCOMMUNICATIONIS LATÆ ſententiæ „ pœna mandamus, ut infra terminum duorum „ menſium a receptione præſentium computandorum, noſtro conſpectui te præſentes; „ alioquin ſcias te privationis periculo ſubjacere „.

Maximilianus notitiâ hujus evocationis acceptâ, & ſui juramenti, ac inveteratæ conſuetudinis Patriæ ſimilem evocationem non permittentis memor, ſcripſit huic Abbati, ne Pontificiæ evocationi morem gerat: „ Vobis (ait) diſtricte præcipimus, & „ mandamus, ne eam ob cauſam extra patrias noſtras vos abſentetis, imo ſtatim „ viſis præſentibus ad nos veniatis „.

Et ad Pontificem ſimiliter litteras dedit, & civilibus verbis citationi intercedit, addens: „ Si denique veſtra Sanctitas cauſam „ cognoſcere cupit, eam ut committat alicui in his partibus Prælato, Viro probo, „ partibus non ſuſpecto, &c. nec ut ſecus „ agatur, facile ferre potero „.

Cum nihilominus Pontifex perſiſteret in ſua ſententia, alteras ad ipſum litteras dedit Maximilianus, prioribus nonnihil acriores: „ Si Abbas (ait) cujuſpiam delicti reus animadverſione quâlibet dignus exiſtimetur, „ non adverſabor, quin Apoſtolicæ Sedis honoris ratio in hoc habeatur, dummodo „ Judice IN PARTIBUS dato idoneo, & neutrali, id juris ordine compertum ſit. Quod „ (ait) ſic æquum ſuſtineo, ut fruſtra ſecus aliquid a me exigatur, adjuvante Domino „ &c.

His litteris aliquanto placatior factus Pontifex, cauſæ diſcuſſionem delegavit Præpoſito Eccleſiæ S. Joannis in urbe Trajectenſi ad Rhenum. Is igitur diem dixit Abbati ad reſpondendum in Diœceſi ſua.

Sed cum hoc pacto rurſus Abbas citaretur extra fines ſuæ Provinciæ, ſcilicet Brabantiæ, contra jura & conſuetudines Belgii, in hæc verba ad dictum Præpoſitum ſcripſit Maximilianus: „ Verum quia is modus agendi Nobis, & Subditis noſtris gravis „ admodum eſt, & intolerabilis, ac aperte „ contrarius publico ſtatuto, privilegio, quo „ fidelibus noſtris, populo & Statibus Ducatus noſtri Brabantiæ, *jurejurando* promiſimus, non ſinere quemvis ex eis extra „ Ducatum ipſum ad judicium evocari, quo „ minus fruſtratoriis vexetur moleſtiis, & „ expenſis: cum intus non deſint, qui expeditam adminiſtrent juſtitiam; Vos ſerioſe requirimus, ut eum Judici competenti relinquas judicandum. Quod ſi ſecus „ fieret, id nobis ingratiſſimum eſſet, & „ opportuno remedio refelleremus „.

Plurima ſunt quoque Principum Belgii Edicta, quibus evocationes ad *peregrina* judicia reprobantur, & ſinguli in ſua reſpectiva Provincia judicandos fore decernitur: quæ citata videri poſſunt apud Antonium Anſelmo in ſuo *Triboniano Belgico cap.* 2. §. 5.

Cum autem nonnulli jus hoc, tametſi ſacris Canonibus, ſignanter Nicænis & Africanis, atque Principum Catholicorum priſtinis Sanctionibus, quin & juri naturali, æquitatique plane conforme, convellere & traducere tentarent, quaſi auctoritatem Principum ſecularium excedens, & auctoritati Sedis Apoſtolicæ contrarium; Carolus V. Belgarum Princeps, Bullam Pontificiam a Leone X. anno 1515. impetrandam cenſuit, quâ hoc jus Subditis ſuis contra multifarias vexationes adeo neceſſarium, auctoritate etiam Pontificia firmaretur: quæ Bulla integra exſtat *Parte* 1. *Edict. Flandriæ lib.* 1. *Rubricâ* 5. in eaque decernitur, quod Vaſſalli & Subditi prædicti Caroli Archiducis Auſtriæ & Belgarum Principis, pro quibuſcumque cauſis forum Eccleſiaſticum quomodolibet

Digitized by Google

libet concernentibus, quarumcumque litterarum Apoſtolicarum prætextu extra loca Archiduci Carolo ſubjecta, in prima inſtantia citari, aut quomodolibet ad judicium evocari non poſſint, nec debeant: ſed hujuſmodi tantum in partibus illis in prima inſtantia cognoſcantur, dummodo tamen per ipſos judices in partibus infra annum a die motæ litis terminentur.

Addit inſuper Pontifex urgentiſſimas clauſulas, quibus decernit: „ quidquid alias ſecus, quam Bulla præſcribit, a quoquam etiam (ait) per Nos attentari & Sedem prædictam, & quâvis auctoritate ſcienter vel ignoranter contigerit, nullius roboris vel momenti exiſtere „.

Inſuper declarat, præſentibus per Nos, „ aut Sedem prædictam etiam motu proprio, & ex certa ſcientia, ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, etiam de conſilio fratrum nullo modo derogari poſſe, neque eis derogatum cenſeri, niſi id per Nuntium, per litteras Apoſtolicas ſub plumbo trinis vicibus, ita ut ſemper quâlibet vice trimeſtre intercedat, eidem Archiduci ſignificatum fuerit, & non alias, aliter, nec alio modo „.

Denique „ irritum rurſus declarans, & inane, ſi ſecus ſuper his a quoquam quâvis auctoritate, ſcienter vel ignoranter, etiam per Nos (ait) aut Sedem prædictam contigerit attentari „.

Hæc jura tum longâ conſuetudine uſuque, tum Diplomate Pontificio firmata, ipſiſque ſacris Canonibus, ac Principum Sanctionibus adeo conſona, & per quæ Subditis & Reipublicæ adeo conſulitur, Belgici Magiſtratus non minori zelo, quam jam pridem Patres Africani, tutati ſunt: idque notanter oſtenderunt, dum de publicatione Concilii Tridentini ageretur.

Admodum enim ſollicite præcaverunt, ne quid hic admitteretur, quod vel in ſpeciem his juribus adverſaretur, ſive evocationi Subditorum ad judicia peregrina faveret.

In primis ad *cap.* 8. *Seſſ.* 13. *De Reformat.* ubi decernitur: *Ut cauſæ Epiſcoporum, cum pro criminis objecti qualitate comparere debeant, coram Pontifice Maximo referantur, ac per ipſum terminentur*, ſpeciatim Brabantini annotarunt, hâc ratione „ Subditos extra *patriam* forè trahendos, quod directe „ adverſatur indulto Summorum Pontificum Leonis & Clementis, & Conſtitutionibus ſuæ Majeſtatis, & Illuſtriſſimorum ejus Prædeceſſorum, qui non ſine gravi & prægnanti cauſa id conceſſerunt „.

Rurſus ad *cap.* 5. *ſeſſ.* 22. quo ſtatuitur de cognitione adhibenda in Diſpenſationibus, *monent, cum hac cautione accipiendum eſſe, ne Subditi hâc occaſione extra Provincias ſuas evocentur*.

Ad *caput* 5. *Seſſ.* 24. ubi cauſæ quædam criminales & graviores Epiſcoporum judicio Sedis Apoſtolicæ reſervantur, *Brabantini, Flandri, aliique monuerunt, poſſe Regem inhærere veteri juri, & auctoritati ſuæ ad conſervandam ſecuritatem & tranquillitatem Reipublicæ & ſubditorum*.

Hic Conſilia Regia reflexiſſe *ad jus vetus* de non evocandis negotiis extra Provincias, nequaquam obſcurum eſt. Nullum enim aliud *jus vetus erat*, quod in ſpeciem per hanc cauſarum reſervationem lædi poſſe videbatur: quodque ad conſervandam tranquillitatem Reipublicæ & ſubditorum ſummopere conducebat, niſi hoc jus non evocandi ſubditos extra Provincias.

Has Magiſtratuum Annotationes in compendium contractas recitat citatus Antonius Anſelmo in *Triboniano Belgico cap.* 32.

Hanc praxim tantopere tranquillitati Reipublicæ & ſubditorum convenientem, & priſtinis Eccleſiæ Canonibus, necnon Principum Sanctionibus ſtabilitam, non tantum Belgium, ſed & alia paſſim Regna Romanum Pontificem ut Eccleſiæ Caput recognoſcentia, ſollicite ſartam tectam conſervarunt.

De uſu Regni Galliæ uno conſenſu teſtantur hujus Regni Pragmatici: atque inter cæteros allegatos Michaël Rouſſel in *Hiſtoria Juriſd. Pontif. lib.* 4. *cap.* 9. Poſtquam enim oſtendit *num.* 7. multis ex capitibus longe tutius & convenientius eſſe, ut cauſæ vigore appellationis ad Romanum Pontificem devolutæ, per delegatos Judices *in partibus* inſtruantur, & decidantur, quam ut hæc Romæ fiant, ſubjungit *num.* 8. „ Itaque uſus demum obtinuit apud nos, ut quæcumque appellationis cauſa decidi debeat in partibus; & ſi contrarium fiat, appelletur ad Senatum, tamquam *ab abuſu*, atque condemnetur Pars in expenſis, damnis, & id quod intereſt „.

Et quidem refert ibidem ex Rebuffo :
„ id adeo ſtricte interpretationem ſubit, ut
„ delegatio Summi Pontificis, quâ appellan-
„ tis cauſa committitur, extendi non debeat
„ extra *partes Diœceſimque litigantium* „.

Addit quoque : „ Neque poſſe Papam de-
„ legare Judicem *extra Parlamentum* , cui
„ ſubeſt uterque litigans, alias abuſus erit,
„ etiamſi viciniores ſint finibus alterius Par-
„ lamenti „. Eamdem praxim, ejuſque fun-
damenta latius adſtruxit noviſſime Carolus
Fevretius *De Abuſu lib.* 4. *cap.* 2. *num.* 10.

Quin tanta eſt apud Gallos cura averten-
di fori Romani, ait ibidem Rouſſel, *num.* 9.
„ ut inde nata ſit ratio reprobandæ quaſi
„ *ab abuſu* clauſulæ hujuſmodi , *noſtrâ* ſeu
„ *Apoſtolicâ auctoritate* : quoniam illâ ma-
„ nente, oporteret a Pontificio delegato pro-
„ vocantem commeare Romam . Quapro-
„ pter (ait) qui Bullam impetraverunt, cui
„ hæc clauſula inſit, ut ſolita eſt, ne im-
„ pediantur in executione, appellatione ab
„ illa, ob eam clauſulam tamquam *ab abu-
„ ſu* , ſolent & debent proteſtari , ſe jus
„ ſuum velle proſequi non Apoſtolicâ aucto-
„ ritate, ſed *Ordinariâ* „.

Tandem ita concludit : „ Denique rejici-
„ tur apud nos quidquid aliquo prætextu co-
„ geret Noſtrates ire litigatum Romam „.

Si quis plura de hoc Gallorum inveterato
uſu videre cupiat , conſulat Probationes li-
bertatum Eccleſiæ Gallicanæ *cap.* 9.

Eodem jure uti Hiſpanos multis oſtendit
Salgado in ſupplicatione ad Sanctiſſimum
part. 2. *cap.* 11. refertque *num.* 97. „ quod-
„ dam Conſultum ſupremi Conſilii Regii,
„ quo diſpoſitum ſtat, exemptum non poſ-
„ ſe eligere Conſervatorem *extra hæc Re-
„ gna* Hiſpaniæ , ne naturales horum Re-
„ gnorum moleſtentur , nec conveniantur
„ extra Regnum ; quo etiam Decreto (ait)
„ generaliter prohibetur, naturales impetra-
„ re commiſſiones Judicibus extra Regna
„ Hiſpaniæ : quod ſi fecerint , proviſio in
„ Senatu conceditur, ut afferat Judicem in
„ Regno „. Integrum Conſultum Hiſpani-
co idiomate ibidem ſubjicitur „.

Aſſeritque *num.* 83. quod doctrina repro-
bans evocationes extra Regna „ habere
„ poſſit fundamentum in Regula generali,
„ quæ habet vim fieri ei , qui extra Re-
„ gnum ad Romanam Curiam citatur &
„ extrahitur pro lite tractanda , poſſeque
„ Principem & Senatum ita oppreſſum de-
„ fendere , ne extra Regna Hiſpaniarum
„ extrahatur; tamquam (ait) hoc ſit Re-
„ gis proprium munus, & Regale officium,
„ ne Subditi tali moleſtiâ opprimantur :
„ maxime cum Clerici , Eccleſiaſticæque
„ perſonæ cives reputentur, ſintque pars po-
„ puli , & membra Reipublicæ tempora-
„ lis, ad quorum protectionem ſimul Prin-
„ ceps teneatur „.

Teſtatur quoque *num.* 101. „ Ex identi-
„ tate rationis, aliiſque motivis, & incon-
„ venientibus vitandis ſimiliter decretum
„ fuiſſe per Senatum Supremum *in Decre-
„ to* 15. *inter* IMPRESSA , quod Epiſcopi
„ Regni Arragonum habentes loca ſibi ſub-
„ jecta in hoc Regno Galliciæ Vicarios
„ conſtituant in illis , coram quibus natu-
„ rales conveniantur „.

Idem ſervari in Ducatu Burgundiæ teſtis
eſt Joannes Grivellius deciſione *Dolana* 30.
ſcribens *num.* 16. „ Ab antiquo vetitum eſt
„ ſolemnibus Edictis Principum noſtrorum,
„ ſubditos diſtrahere , & *extra Provinciam*
„ ad litigandum vocari, ſive coram Eccle-
„ ſiaſtico, ſive coram laico, aut alio quo-
„ cumque Judice „.

Quandoquidem ergo Cenſura , ſignanter
Excommunicatio, infligi nequeat; aut ſen-
tentia inflictiva Cenſuræ, aut Declaratoria
contractæ contra quemquam proferri , niſi
ſervato ordine judiciario , ejuſque defectus
eſſentialis Cenſuram reddat nullam & in-
validam (ut ſupra oſtenſum eſt) ; facile
intelligitur, cauſam Cenſuræ examinandam
& definiendam eſſe per Judices in partibus,
tametſi etiam cauſa alias ad Sedem Apo-
ſtolicam in prima aut ulteriori inſtantia ſpe-
ctaret.

Præterea ex hactenus deductis intelligitur,
quod citatus, etiam criminaliter, quacumque
de cauſa, etiam hæreſis , extra patriam ad
quemcumque Judicem , etiam Romanum
Pontificem, poſſit eatenus de incompeten-
tia Judicis excipere , quod extra Provin-
ciam nec comparere, nec reſpondere tenea-
tur ; ſed cauſa inſtruenda ac decidenda ſit
coram Judicibus delegatis in partibus, juxta
notoriam receptamque praxim, ſacris Cano-
nibus & Principum Sanctionibus conformem.

Denique, quod ſi contingat, ſic evocatum
ſive

Digitized by Google

ſive citatum, & excipientem de loci incompetentia, ob non comparitionem Cenſuris vexari, hic poſſit contra hanc violentiam ad Regem ejuſque Senatum tamquam hujus juris protectorem & defenſorem habere recurſum: uti infra latius oſtendetur, ubi de hoc recurſu adverſus injuſtas, ac viâ facti inflictas Cenſuras ſpeciatim tractabitur.

§. V.

Quæ ſpecialiter in ferendis Cenſuris obſervanda.

PRæter ordinem judiciarium in omnibus cauſis, ſignanter criminalibus in foro Eccleſiaſtico uſitatum, quædam ſpecialia in prolatione Cenſurarum obſervanda ſunt, quæ ad obviandum immoderatæ & temerariæ Cenſurarum inflictioni ordinata videntur.

Et quidem circa medium ſeculi XIII. (a) congregato Concilio Lugdunenſi ſub Innocentio Papa IV. „ a nonnullis fuit expoſi„ tum (ait Gloſſographus in *cap.* 1. *De* „ *ſentent. Excommunicat. in VI.*) „ quod „ nonnulli Prælati *ſæpe* ſuos Subditos *indi-* „ *ſcrete* excommunicabant, & licet Ex„ communicatio ab initio fuiſſet introdu„ cta ad medicinam, tamen tendebat ad „ *mortem*: propter quod fuit ſupplicatum, „ quatenus Concilium dignaretur de reme„ dio providere opportuno „.

Supplicationi annuens Concilium ſtatuit in citato *cap.* 1. quod *quiſquis excommunicat, Excommunicationem in ſcriptis proferat.*

Neque enim dubium, quin maturius expendi & ponderari ſoleant, quæ *ſcriptis* mandari debent, quam quæ ſolo verborum ſono committuntur, & cum ſono facile tranſeunt.

Præſertim quia Concilium præterea Judici excommunicanti injungit, quod *exemplum hujuſmodi ſcripturæ teneatur Excommunicato tradere intra menſem ſi requiſitus fuerit.*

Id enim & natum eſt reddere Judicem in proferenda Excommunicatione circumſpectiorem, dum prævidet, Excommunicationis exemplar publicandum, & aliorum judicio ſubjiciendum.

Ad hæc contingit, quod hoc medio fiat Excommunicato facilior Excommunicationis contra ſe prolatæ probatio, & ad Superiorem facilitetur recurſus: dum alias temere prolatâ *verbo* duntaxat Excommunicatione, difficilis haberetur illius probatio, ſaltem quoad formam & modum; nec ejus defectus adeo dilucide pateret.

Tametſi Concilium videatur Judici injungere, ut Excommunicationem *ipſe* proferat *in ſcriptis*, nihilominus praxis & receptus ſtylus eam Decreto interpretationem dedit, ut ſufficiat per Actuarium cauſæ, ſive Secretarium ſeu Scribam ſententiam Excommunicationis de mandato Judicis *ex ſcripto* recitari.

Ulterius, ſtatuit Concilium in allegato *cap.* 1. ut non tantum ſententia proferatur *in ſcriptis*; ſed inſuper *& cauſam Excommunicationis expreſſe conſcribat, propter quam Excommunicatio profertur.*

Quis vero dubitet, quin Judices in ferendis Cenſuris futuri ſint moderatiores, atque maturius cauſam ferendæ Cenſuræ expendent, ubi intelligunt cauſam latæ Cenſuræ in ipſa ſententia eſſe exprimendam, & publice propalandam; & ſic omnium judicio publice probandam, vel improbandam exponi?

Contingit & per hanc expreſſionem, ut is, in quem Cenſura eſt lata, facilius ſcire queat, num juſta vel injuſta ſibi ſit inflicta Cenſura; & utrum ſe ſententiæ & Decreto Judicis tamquam juſto ſubjicere debeat, vel utrum per recurſum ad altiorem Poteſtatem de remedio contra latam Cenſuram tamquam injuſtam ſibi providendum ſit.

Declarat autem Concilium *hæc eadem* (quæ circa ſententiam Excommunicationis decrevit) *in Suſpenſionis & Interdicti ſententiis velle obſervari.*

§. VI.

De formulis & ritu, quibus hodie ſolemnis Excommunicatio ſeu anathema profertur.

PRimis Eccleſiæ ſeculis non leguntur Formulæ conceptis verbis expreſſæ, quibus Excommunicatio eſſet proferenda: ſed ſufficiebat, ſententiam Excommunicationis ita

(a) Hoc Concilium habitum eſt anno 1245. In eo excommunicatus fuit Imperator Fredericus II.

Digitized by Google

proferri, ut ſufficienter intelligeretur ipſa Excommunicatio, & perſona excommunicata.

At poſtquam ſeculo nono & ſequentibus ob frequentiorem & non ſatis circumſpectam Cenſuræ inflictionem, notanter ad tuenda jura & prærogativas Eccleſiarum, ipſæ Cenſuræ, ac ſignanter Excommunicatio minus timeri, quin & a multis vilipendi cœpit; cœperunt excogitari formulæ quædam Excommunicationum ad terrorem incutiendum conceptæ, nec non terribilem ideam de effectu Excommunicationis populo vivaciter imprimendam.

Inter veteres formulas Excommunicationis ex manuſcriptis Codicibus per Edmundum Martene, Monachum Benedictinum, Congregationis S. Mauri, tomo 3. *De antiquis Ritibus Eccleſiæ lib.* 3. *cap.* 4. deſcriptas, refertur ordine primo formula Excommunicationis ex Pontificali Anglicano Monaſterii Gemmeticenſis, exarato (ut ipſe credit) ante annos 900.

Hæc formula concepta eſt adaptatis terminis ad horrorem & terrorem incutiendum, ac inter cætera hæc in ea habentur: „ Niſi „ cito reſipuerint, & noſtræ mediocritati „ quam læſerunt, ſatisfecerint, æternâ maledictione eos confundimus, & perpetuo „ anathemate condemnamus, iram Supemi „ Judicis incurrant, ab hæreditate Dei & „ electorum ejus alieni exiſtant, & neque „ in præſenti tempore Communionem cum „ Chriſtianis habeant, neque in futuro cum „ Deo & Sanctis ejus partem obtineant; „ ſed cum diabolo & miniſtris ejus ſocientur, & pœnas ultricis flammæ cum ſempiterno luctu poſſideant, cœlum & terram exoſi habeantur, & gehennæ ſupplicio crucientur in ſeculo. Maledicti ſint „ in domo, Maledicti in agro. Maledicta „ eſca ventris eorum, & fructus. Maledicta „ ſint omnia, quæ poſſident, a cane, qui illis „ latrat, uſque ad gallum, qui illis cantat. „ Sitque pars eorum cum Dathan & Abiron, quos infernus deglutivit viventes, & „ cum Anania & Saphyra, qui Apoſtolis „ Domini mentiti fuerunt, ſtatimque mortui ſunt, & cum Pilato & Juda traditore Domini; nec habeant alteram, quam „ aſinorum ſepulturam, & ſic extinguatur „ lucerna eorum in mediis tenebris. Amen „.

Reliquæ formulæ ibidem deſcriptæ ex variis manuſcriptis Codicibus, exaratis, uti dictus Auctor credit, ante annos 600. ſimilibus pene terminis concipiuntur.

Legitur & hujuſmodi Excommunicationis formula apud Reginonem Abbatem Prumienſem (qui floruit ſub medium ſeculi decimi) *lib.* 2. *De Eccleſiaſt. Diſcipl. cap.* 409.

Ex Reginone eam veriſimiliter ſcripſit Burchardus Epiſcopus Wormatienſis in ſuo Decreto *lib.* 11. *cap.* 3. & ex Burchardo Ivo Epiſcopus Carnutenſis *part.* 14. *ſui Decreti cap.* 76.

Ex his Canonum collectionibus veriſimiliter tandem hæc formula tranſivit quaſi in jus commune; & ſic tandem in Pontificale Romanum fuit relata, ubi ſimilis formula legitur ſub titulo: *Ordo Excommunicandi & Abſolvendi*.

In hac formula, poſtquam per Pontificem excommunicantem enarratum eſt, qualiter peccatorem Canonice ſæpius monuerit, omnibuſque mediis ad pœnitentiam illum reducere ſtuduerit; atque deinde expoſitâ poteſtate ligandi & ſolvendi, quam Chriſtus Eccleſiæ dedit, tandem ipſam Excommunicationem his verbis pronuntiare jubetur: „ Eum cum univerſis complicibus fautoribuſque ſuis judicio Dei omnipotentis, Patris, & Filii, & Spiritus ſancti, & B. „ Petri Principis Apoſtolorum, & omnium „ Sanctorum, necnon & Mediocritatis noſtræ auctoritate & poteſtate ligandi & ſolvendi in cœlo & in terra nobis divinitus „ collata, a pretioſi Corporis & Sanguinis „ Domini perceptione, & a ſocietate omnium Chriſtianorum ſeparamus, & a liminibus S. Matris Eccleſiæ in cœlo & in „ terra excludimus, & excommunicatum & „ anathematizatum eſſe decernimus, & damnatum cum diabolo & angelis ejus, & „ omnibus reprobis in ignem æternum judicamus, donec à diaboli laqueis reſipiſcat, „ & ad emendationem & pœnitentiam redeat, & Eccleſiæ Dei, quam læſit, ſatisfaciat; tradentes eum ſatanæ in interitum „ carnis, ut ſpiritus ejus ſalvus fiat in die „ Judicii „.

Omnibus pene formulis apud citatum Martene ex vetuſtis Codicibus deſcriptis, additur hæc finalis clauſula: *Et ſic extinguatur lucerna eorum in mediis tenebris;* vel uti habet formula 2. *Extinguatur in æternum*.

In

In formula 4. legitur verbis magis ad terrorem expreſſis: *Et ſicut lucerna iſta extinguitur, ſic extinguantur animæ eorum in fœtore inferni*. Clarum eſt, hanc clauſulam reflectere ad ritum Excommunicationis, qui circa idem tempus invaluit, quique deſcribitur a Reginone, Burchardo, & Ivone locis ſupra citatis: & ex illis exſtat apud Gratianum *Cauſ.* 11. *quæſt.* 3. *can.* 109. his verbis expreſſus: „ Debent duodecim Sacerdotes Epiſcopum circumſtare, & lucernas ardentes in manibus tenere, quas in concluſione Anathematis vel Excommunicationis projicere debent in terram, & conculcare pedibus „.

Hunc ritum hactenus Græcis eſſe ignotum notat Chriſtianus Lupus *tom.* 5. *Schol. in Canones pag.* 829. & monet, eum etiam in Eccleſia Latina eſſe recentiorem.

Veriſimile eſt, hunc ritum extinguendi lucernas una cum ſupradictis formulis circa ſeculum octavum aut nonum invaluiſſe; poſtquam Excommunicationes ob frequentiam & minus exactam moderationem vilipendi & contemni cœperunt, præſertim a Potentioribus, & enormiorum criminum reis.

Notandum enim, hunc ritum & formulas non in omnibus indifferenter Excommunicationibus, etiam *majoribus*, adhiberi, ſed duntaxat in Excommunicatione *ſolemni*, quæ anathema poſterioribus ſeculis dici cœpit: & quam diſtingui ab Excommunicatione etiam *majori*, quæ ſine externo hoc ritu & prædictis formulis a Judice ſimpliciter pronuntiatur in ſcriptis cum cauſæ expreſſione, ſupra *cap.* 1. oſtenſum eſt.

Hinc in moderno Pontificali Romano loco ſupra citato notandum præmittitur, quod triplex ſit Excommunicatio; ſcilicet, minor, major, & anathema.

Deinde monet, quod major Excommunicatio ſit, *quando Pontifex per ſententiam ſcriptam pronuntiat*. Deinde ſubjungitur ſimplex hujus Excommunicationis proferendæ formula, quâ peccatorem excommunicat in *ſcriptis*, & tamquam Excommunicatum eſſe ab omnibus vitandum denuntiat, *donec adimpleverit quod mandatur, ut ſpiritus ejus in die Judicii ſalvus fiat*.

Anathema, id eſt, ſolemnis Excommunicatio pro GRAVIORIBUS *culpis fieri debet*, ait Pontificale.

Poſt hanc anathematis deſcriptionem ſubjicitur prædicta ſolemnis Excommunicationis formula, quâ pronuntiatâ, *tam Pontifex* (ait Pontificale) *quam Sacerdotes debent projicere in terram candelas ardentes, quas in manibus tenebant*. Debere eſſe *duodecim* Sacerdotes conſtat ex præcedentibus, ubi præcipitur, quod Pontifex ad pronuntiandum anathema procedere debeat, *aſſiſtentibus ſibi* DUODECIM *Presbyteris ſuperpelliceis indutis, & tam ipſo, quam Presbyteris candelas ardentes in manibus tenentibus*.

Ex his nequaquam obſcurum eſt, prædictum ritum e Decreto Gratiani in Pontificale Romanum tranſiiſſe.

Hoc ritu ſolet quotannis die *Cœnæ Domini* ſolemniter pronuntiari anathema in violatores Juriſdictionis & immunitatis Eccleſiaſticæ, expreſſos in Bulla, quæ exinde dici conſuevit Bulla *Cœnæ Domini*: quam tamen non obſtante hâc annuâ ſolemni promulgatione, nec Belgium, neque ulla pene Provincia extra Statum Eccleſiaſticum Romano Pontifici in temporalibus ſubjectum, hactenus recepit.

Inſuper conſtat, hanc diverſitatem formularum & rituum, quibus hodie *anathema* pronuntiatur, & diſtinguitur a ſimplici Excommunicatione *majore*, duntaxat eſſe accidentalem; atque labentibus ſeculis ad terrorem majorem incutiendum demum invaluiſſe: neque magis ab Eccleſia reſcindi *ſolemniter* anathematizatum, quam *ſimpliciter* excommunicatum; uti ſupra *cap.* 1. §. 3. probavimus.

CAPUT VI.

Quæ a Prælato excommunicante attendenda.

§. I.

Quid attendere debeat Prælatus circa perſonam feriendam Cenſuris?

IN ferenda ſententia Excommunicationis debet Judex oſtendere, *ſe profequi quod corrigentis eſt & medentis* (ait Concilium Lugdunenſe ſub Innocentio IV. in *cap.* 1.

De

De ſentent. Excomm. in VI.) ſive in ferendis Cenſuris, ſignanter Excommunicatione, tenetur ſe exhibere ut Medicum ſpiritualem, qui ad curandum ægrum & ſauciatum unice ſit intentus.

Porro nequaquam partes periti Medici impleret, ſi ad membri reſecationem a corpore Eccleſiæ proſiliret, priuſquam molliora remedia tentaſſet, exemplo Medici corporalis, qui numquam ad reſecationem membri a corpore deveniet, niſi omnibus aliis remediis impenſis, videat vulnus alias incurabile; quin & periculum videat, ne ſauciatum ac putridum membrum, etiam reliqua corporis membra inficeret; quando tandem neceſſitate cogente, membri unius abſciſſionem impendit, ut reliqua membra ac corpus ipſum ſalva conſiſtant.

Ita & Eccleſia numquam ad ſpiritualem hanc reſecationem deveniendum judicavit, niſi neceſſitate cogente, & omnibus aliis mediis fruſtra præmiſſis.

„ Cum dolore enim amputatur (ait S. „ Ambroſius *lib.* 1. *Offic. cap.* 27.) etiam, „ quæ putruit, pars corporis, & *diu* tractatur, ſi poſſit ſanari medicamentis; ſi non „ poſſit, tunc a Medico bono abſcinditur. „ Sic Epiſcopi affectus boni eſt, ut optet „ ſanare infirmos, ſerpentia auferre ulcera, „ obducere aliqua, non abſcindere; *poſtre-* „ *mo quod ſanari non poteſt, cum dolore ab-* „ *ſcindere* „.

Et *Canone* 18. *cauſ.* 24. *quæſt.* 3. ex Proſpero, ſive potius Juliano Pomerio auctore Librorum de Vita Contemplativa, proponitur forma, quam Medicus ſpiritualis in curandis ſauciatis peccatoribus ſervare debet. Atque in primis monet, quod crimina quæcumque non fuerint „ patientiæ leni medi- „ camento ſanata, veluti igne quodam piæ „ increpationis urenda ſint, & curanda. „ Quod ſi nec ſit quidem æquanimiter ſuſti- „ nentis, ac pie increpantis medela proceſ- „ ſerit, in iis, qui DIU PORTATI & SA- „ LUBRITER OBJURGATI, CORRIGI no- „ luerint, tamquam putres corporis partes „ debent ferro Excommunicationis abſcindi „.

Verbo, Excommunicatione majore, ſeu anathemate nemo feriendus, *niſi qui aliter non potuerit corrigi;* uti loquitur Concilium Meldenſe apud Gratianum *Cauſ.* 11. *quæſt.* 3. *can.* 41.

Hinc Excommunicatio communiter *ultimum Remedium* dici conſuevit; eo quod non niſi aliis fruſtra adhibitis impendendum ſit.

His inſiſtens Synodus Tridentina *Seſſ.* 25. *cap.* 3. *De Reform.* mandat omnibus Judicibus, ut in executione Sententiæ, aut Decreti, a Cenſuris omnino abſtineant, ubi ipſa executio aliter haberi poteſt.

Rectoque in Annotationibus ad hoc Tridentini Decretum, *diſcurſu* 43. *num.* 3. notavit Cardinalis de Luca, quod „ ubi per „ mulctas, aliaſque pœnas temporales pro- „ videri poteſt, ſemper erroneum ſit, Ex- „ communicationis remedium adhibere: cum „ ad illud non niſi in totale ſubſidium, ac „ nimium parce & circumſpecte recurri „ debeat, ut magis timeatur, & in vene- „ ratione habeatur „.

Addit & *num.* 14. „ Reprehenſione & pu- „ nitione dignos Epiſcopos, alioſque Præ- „ latos, præſertim quoſdam Commiſſarios „ Cameræ Apoſtolicæ, & Fabricæ S. Petri, „ qui in hoc adeo lubrici ſunt, cum maxi- „ mo hujus Eccleſiaſtici remedii præjudi- „ cio „.

Eadem de cauſa communiter tradunt Canoniſtæ poſt Gloſſam in *Can.* HONORATUS *diſtinct.* 74. *verbo* ADHUC, quod cum inter Cenſuras maxima ſit Excommunicatio, ad hanc non ſit deveniendum, niſi prius probatum ſit, num per mitiorem Cenſuram, puta ſuſpenſionis aut interdicti, contumacia frangi nequeat.

Hæc moderatio congruit Patrum veterum praxi, qui ad Excommunicationem majorem, ſive anathema procedere non ſolebant, niſi prius ipſum criminoſum per Canonicam pœnitentiam a foribus Eccleſiæ excluſiſſent; atque ita per Excommunicationem, quam vocabant *medicinalem*, curationem peccatoris probaſſent: quam ubi videbant correctioni obtinendæ & contumaciæ frangendæ non ſufficere, tunc demum impendebant ſupremum remedium, ſcilicet anathema, quod vocabant Excommunicationem *mortalem*; eo quod non niſi pene deſperatis applicaretur, & per eam gladio ſpirituali quaſi necari, & in mortem ſpiritualem tradi peccator contumax & rebellis videretur.

Vidimus ſupra *Capite* 1. §. 3. S. Auguſtinum utramque hanc Excommunicationem, *medi-*

medicinalem & *mortalem* aperte diſtinguentem. Quin ex verbis Auguſtini ibidem relatis intelligitur, quod Excommunicatio *medicinalis*, qui peccator ad *humiliorem pænitentiæ locum redigebatur*, ſoleret præcedere Excommunicationem *mortalem* ſive anathema, quo peccator a *populo Dei*, ſive a corpore Eccleſiæ *ſeparabatur*.

Hujus ordinis etiam mentio occurrit apud Gratianum *Cauſ.* 5. *quæſt.* 2. *can.* Præſent: ubi ſub nomine Sylveſtri Papæ refertur Decretum, quo decernitur, ut delinquentes „ in primis perſonaliter vocentur, & per ſeptem dies expectentur, nullius Eccleſiaſticæ „ rei interdicta licentia: Huic vero expectationi iterum addantur ſeptem dies, interdictâ „ Eccleſiam intrandi licentiâ, & omnia divina Officia audiendi. Poſt vero addantur duo dies, quibus a pace & Communione ſanctæ Eccleſiæ ſint ſuſpenſi. Deinde vero aliis duobus diebus ſub eadem „ expectatione deportentur (ſeu expectentur); quibus uno die ſuperaddito, omni „ expectatione velut jam deſperatâ, reus „ mox *Anathematis* gladio feriatur „.

Quamvis facile credam, hoc Decretum Sylveſtro Papæ ab aliquo confictore eſſe ſuppoſitum, interim veriſimile eſt, Auctorem hujus Decreti, quiſquis hic fuerit, voluiſſe exprimere ordinem, quem apud antiquos Epiſcopos ſervatum fuiſſe viderat.

Verbo, intentio & ſpiritus Matris Eccleſiæ ſemper fuit, ut Epiſcopi, aliique Judices Eccleſiaſtici, quibus hic ſpiritualis gladius commiſſus eſt, illo ſummâ moderatione adverſus filios Eccleſiæ utantur: nec ſine extrema & urgente neceſſitate, aliis omnibus remediis fruſtra tentatis, illum exerant: nec niſi ſummo cum dolore & animi amaritudine filios a matre ejuſque viſceribus abſtrahant & avellant.

Cum autem jam pridem Eccleſia probaverit, ut dum Eccleſiaſtica auctoritas exequendis Sententiis ſeu Decretis contra contumaces inefficax eſt, jungatur poteſtas ſecularis (ſive ut hodie loquimur, imploretur *Brachium ſeculare*) quemadmodum declaratur *Canone V.* Antiocheno, qui in Concilio Œcumenico Chalcedonenſi *Art.* 4. relictus fuit, ad Excommunicationem procedi non debet, ſi executio Sententiæ aut Decreti per hanc implorationem obtineri queat: quemadmodum & ipſa Synodus Tridentina non obſcure inſinuat.

Hinc in Belgio Excommunicationes ob debita *civilia* vix locum habere poſſunt, neque uſitari ſolent: eo quod per alia media ordinaria, puta per implorationem Regiæ auctoritatis debitores contumaces ad ſolutionem cogi queant.

Quapropter clauſula ex ſtylo Curiæ Romanæ exprimi ſolita in litteris reſervatæ penſionis, quod ſi Penſionarius penſionem debitam lapſis terminis præſcriptis non perſolverit, *ſententiam Excommunicationis incurrat*, hic in Belgio non eſt recepta, uti nec in Gallia, reputaturque pro clauſula meri ſtyli.

Quin ſi Fevretio *lib.* 2. *De Abuſu cap.* 5. *num.* 29. creditur, clauſula hæc apud Gallos judicatur *abuſiva*: oſtenditque Brodeau in notis ad Louetium *litt.* C. *num.* 31. aliquando quidem etiam in Gallia uſitatum fuiſſe, ut ad ſatisfactionem debiti *civilis* executio fieret per Cenſuras Eccleſiaſticas, ſed eam conſuetudinem tamquam *abuſivam* tandem plane eſſe abrogatam.

Notavitque jam pridem Gerſonius, quod applicatio gladii ſpiritualis ad defenſionem temporalium, magnam confuſionem in Eccleſia, contemptum hujus Evangelicæ Cenſuræ, & laqueos animabus multorum, magis quam ſalutem animarum inducat; in ſui aſſerti probationem experientiam in teſtem vocans.

Itaque (ait Gerſonius *De Poteſtate Eccleſiaſtica*, *Conſiderat.* 4.) „ ſicuti temporalitas addita eſt Eccleſiæ pro dote ſua, „ videri poſſet aliquibus, quod ad ejus defenſionem ſimiliter addere ſufficeret adverſus impetitores pœnam vel Cenſuram „ temporalem, ut eſt mulctatio pecuniaria, „ vel corporalis detentio, vel arreſtatio bonorum propriorum „.

Et in Tractatu *De Vita ſpirituali animæ lect.* 4. aſſerere non veretur, quod Prælati illi „ qui pro temporalibus conſervandis, aut politicis incommodis evitandis, *Excommunicationes* paſſim proferunt, adeo„ que *æternæ mortis* damnationem, ſimiles „ ſint illi, qui volens abigere muſcam in „ fronte vicini, eam ſecuri percutiens, vicinum ſtolidius excerebravit; aut ei parem eſſe dixerim (ait) qui ſtudens cu„ ra-

„ rationi modici vulneris in pede equi, pe„ dem confeſtim abrupit, equumque pere„ mit „.

Itaque omnia a Prælato ad curandum peccatorem impendenda ſunt, quæcumque ad ejus converſionem conducere credit, antequam extremo hoc abſciſſionis remedio utatur.

Imo licet Judex forſan ea, quæ forum exterius præſcribit, adhibuerit, ſi tamen ex aliqua erga excommunicandum paſſione, aut nimiâ in ipſum duritiâ, alia media ad ipſum reducendum idonea omiſerit, licet coram Eccleſia militante poſſit a pœna eſſe immunis, coram Deo & Eccleſia triumphante plane immunis non erit.

§. II.

Quæ attendenda reſpectu Eccleſiæ.

MEdicus corporis dum videt membrum fauciatum incurabile, ejus reſecationem ſolet impendere, ſi timeat ex hujus membri infectione reliqua corporis membra inficienda.

Medici corporalis exemplo, Medicus ſpiritualis videns aliquod membrum Eccleſiæ criminibus adeo infectum, ejuſque curationem ita deſperatam, ut nec appareat per Excommunicationem ſive exteriorem a corpore Eccleſiæ abſciſſionem ſanandum; nihilominus, ſi videat, a membri hujus infectione ſeu contagio, reliqua corporis ſeu Eccleſiæ inficienda, merito tamquam peritus Medicus, conſervationi non unius duntaxat membri, ſed & totius corporis incolumitati præcipue intendens, ad reſecationem infecti hujus ac quaſi deſperati membri procedet, ut reliquorum membrorum infectionem præveniat, & corporis incolumitati conſulat.

Imo præcipuus a Patribus intentus ſcopus in Excommunicatione mortali, ſive Anathemate infligendo fuiſſe videtur ipſa purgatio Eccleſiæ; ſive per hanc abſciſſionem publicam & externam criminoſi a corpore Eccleſiæ, præcavere, ne reliqua Eccleſiæ membra ex contagio & infectione hujus membri inficerentur; juxta illud Apoſtoli, *Gal. cap.* 5. *verſ.* 9. *Modicum fermentum totam maſſam corrumpit*; & quod experientiâ notiſſimum, quia una ovis morbida totum gregem inficit.

Hinc illud S.Hieronymi apud Gratianum *Cauſ.* 24. *quæſt.* 3. *can.* 16. „ Reſecandæ „ ſunt putridæ carnes, & ſcabioſa ovis a „ caulis repellenda, ne tota domus, maſſa, „ corpus, & pecora ardeant, corrumpantur, „ putreſcant, intereant „.

Et ſub nomine Anacleti Papæ ibidem *can.* 14. „ Tam Sacerdotes, quam reliqui „ Fideles omnes ſummam curam habere de„ bent de his, qui pereunt; quatenus eorum „ redargutione, aut corrigantur a peccatis, „ aut ſi incorrigibiles apparuerint, ab Ec„ cleſia reſcindantur „.

Apertius & propoſito noſtro convenientius id exponit Julianus Pomerius, ſive Auctor Librorum *De Vita contemplativa* ibidem apud Gratianum *Can.* 18. ſcribens, quod hi „ qui diu probati & portati, & „ ſalubriter objurgati corrigi noluerint, tam„ quam putres corporis partes debent ferro „ Excommunicationis abſcindi: ne (inquit) „ ſicut caro morbis emortua, ſi abſciſſa non „ fuerit, ſalutem reliquæ carnis, putredinis „ ſuæ contagione corrumpit; ita iſti, qui „ emendari deſpiciunt, & in ſuo morbo „ perſiſtunt, ſi moribus depravatis in San„ ctorum ſocietate permanſerint, eos exem„ plo ſuæ perditionis inficiant „.

Unde & Scholaſtici annotarunt, in ferendis Cenſuris non tantum attendendum eſſe fructum, quem habituræ ſint reſpectu privatæ perſonæ, ſed etiam *totius Eccleſiæ*: quia non ſolum ad ſalutem ejus, in quem fertur, *ſed etiam ad aliorum exemplum & diſciplinam ordinatur Cenſura*, ait Suareſius *diſp.* 4. *ſect.* 4. *num.* 5.

At & hic magna cum moderatione ac circumſpectione Prælatus debet procedere; ne volens per abſciſſionem alicujus membri, reliquo corpori, id eſt, Eccleſiæ, ſeu multitudini Fidelium conſulere, magis noceat, & malum augeat potius, quam tollat aut diminuat.

In primis a Prælato mente tenendum monitum S. Auguſtini *lib.* 3. *cap.* 1. *contra Epiſtolam Parminiani*. „ Omnis pia ratio, & „ modus Eccleſiaſticæ Diſciplinæ *unitatem* „ ſpiritus in vinculo pacis maxime debet „ intueri, quod Apoſtolus ſufferendo invi„ cem præcepit cuſtodiri, & quo non cu„ ſto-

„ ſtodito, *medicina vindictæ* non tantum ſuperflua, ſed etiam *pernicioſa*, & propterea jam non medicina eſſe convincitur „.

Huic regulæ inſtitiſſe Apoſtolum, multis ibidem oſtendit Auguſtinus, laudatque *num.* 9. S. Cyprianum, & Epiſcopos Africanos, quod cum hominibus, quin & Epiſcopis, moribus & vitâ admodum corruptis, unitatem ſervaverint, neque ab iis corporaliter receſſerint: „ propter compenſationem (ait) „ cuſtodiendæ pacis & unitatis, propter ſalutem infirmorum, & tamquam latentium „ frumentorum, ne membra Corporis Chriſti per ſacrilega ſchiſmata laniarent „.

Ante omnia ergo attendere debet Prælatus, utrum per Excommunicationem extirpare volens *zizania*, *una non ſit eradicaturus & triticum*. Matth. *cap.* 13. *verſ.* 29.

Quam Regulam ex dictis Chriſti confirmans ſanctus Auguſtinus loco citato, ait *num.* 13. „ Nam & ipſe Dominus ſervis „ volentibus zizania colligere, dixit: *Sinite utraque creſcere uſque ad meſſem*; præmiſit cauſam, dicens: *Ne forte, dum vultis colligere zizania, eradicetis ſimul & triticum*: unde ſatis oſtendit, cum metus iſte non ſubeſt, ſed omnino de frumentorum certa ſtabilitate, certa ſecuritas manet, id eſt, quando ita cujuſque crimen notum eſt, & omnibus execrabile apparet, ut vel nullos prorſus, vel non tales habeat defenſores, per quos poſſit ſchiſma contingere, non dormiat ſeveritas diſciplinæ, in qua tanto eſt efficacior emendatio pravitatis, quanto eſt diligentior obſervatio charitatis „.

„ Tunc autem hoc ſine labe pacis & unitatis, & ſine læſione frumentorum fieri poteſt (inquit ibidem Aug.) cum Congregationis Eccleſiæ multitudo ab eo crimine, quod anathematizatur, aliena eſt „.

Rationem, cur tunc Excommunicationis fructus ſit expectandus, & periculum ſcindendæ pacis & unitatis timeri non debeat, ſubjungit: „ Tunc autem magis adjuvat „ Præpoſitum corripientem, quam criminoſum reſiſtentem: tunc ſe ab ejus conjunctione ſalubriter continet, ut nec cibum quiſquam cum eo ſumat, non rabie inimicâ, ſed coërcitione fraternâ; tunc etiam ille & timore percutitur, & pudore ſanatur, cum ab univerſa Eccleſia ſe anathematizatum videns, *ſociam turbam*, cum qua in delicto ſuo gaudeat, & bonis inſultet, non poteſt invenire „.

Pergit Auguſtinus *num.* 14. oſtendens, quod id ipſum intenderit Apoſtolus, dum dixit: 1. *Cor. cap.* 5. *verſ.* 11. *Si is qui frater nominatur*: „ in eo quippe quod ait, „ *ſi is qui*, nihil aliud videtur ſignificare „ voluiſſe, niſi eum poſſe tali modo ſalubriter corrigi, qui inter diſſimiles peccat, id eſt, inter eos, quos peccatores ſimilium peſtilentia non corrumpit. In eo vero quod ait, *nominatur*, hoc nimirum intelligi voluit, parum eſſe ut ſit quiſque talis, niſi etiam *nominetur*, id eſt, *famoſus* appareat; ut poſſit omnibus digniſſima videri, quæ in eum fuerit Anathematis ſententia prolata. Ita enim & ſalvâ pace corrigitur, & non interfectorie percutitur, & medicinaliter uritur „.

„ Et revera (proſequitur Auguſt.) ſi contagio peccandi multitudinem invaſerit, „ *Divinæ* diſciplinæ ſevera miſericordia neceſſaria eſt: nam conſilia ſeparationis & inania ſunt & pernicioſa, atque ſacrilega; quia & impia & ſuperba fiunt, & plus perturbant infirmos bonos, quam animoſos malos „.

Et ne id putetur, tantum contingere in parvis peccatis, oſtendit *num.* 9. quod & in gravibus atque enormibus criminibus contingat, ut multitudinem invadant, & ubi eam invaſerint, parva æſtimentur, eo quod tunc „ penſentur ea non in ſtatera æqua divinarum Scripturarum, ſed in *ſtatera doloſa conſuetudinum ſuarum*. Quidquid enim ſceleris & iniquitatis inebriat multitudinem, amittit examinis veritatem „.

„ Igitur Domino in Evangelio dicenti, „ in illo obtemperare debemus, ubi ait: „ *Si neque Eccleſiam audierit, ſit tibi tamquam Ethnicus & Publicanus*: & in illo, ubi prohibuit colligi zizania, ne ſimul eradicetur & triticum. Poteſt enim (ait Auguſtinus *num.* 16.) utrumque cuſtodiri ab eis, quibus dictum eſt: *Beati pacifici, quoniam Filii Dei vocabuntur* „.

Hæc igitur a Prælatis & Judicibus Eccleſiaſticis ſervanda regula, ut ad Excommunicationem & Cenſuras non facile procedant, ſi videant, crimen, de quo agitur, inebriaſſe multitudinem, vel perſonam excommuni-

Digitized by Google

eandam ſibi eam habere ſociam.

Simili autem caſu occurrente, merito impendet Prælatus, quod idem Doctor ait *num.* 16. „ Turba autem iniquorum, cum facultas eſt in populis promendi ſermonem, „ *generali* objurgatione ferienda eſt, maxime ſi occaſionem atque opportunitatem „ præbuerit aliquod Domini flagellum deſuper, quo eos appareat pro ſuis meritis „ vapulare „.

CAPUT VII.

De Effectu Excommunicationis.

§. I.

Quis ſit Excommunicationis effectus ex inſtituto Chriſti?

PER Excommunicationem *majorem*, quæ olim *mortalis*, & vulgo *Anathema* dicebatur, & hodie communi nomine *Excommunicationis* ſignificatur, Excommunicatus abſcinditur a corpore Eccleſiæ, & tamquam *Ethnicus* & *Publicanus* reputari debet juxta illud Chriſti: *Si Eccleſiam non audierit, ſit tibi ſicut Ethnicus & Publicanus*. Matth. *cap.* 18. *verſ.* 17.

Ad hanc a corpore Eccleſiæ reſciſſionem, quæ per Excommunicationem contingit, reflectentes SS. Patres, eam eſſe graviſſimam pœnam aſſeruerunt. „ Nihil enim ſic debet formidare Chriſtianus „ (ait S. Auguſtinus *Cauſ.* 11. *quæſt.* 3. *can.* 33. ex Tract. 7. in Joannem) „ quam ſeparari a Corpore „ Chriſti. Si enim ſeparatur a Corpore Chriſti, non eſt membrum ejus. Si non eſt „ membrum, non vegetatur Spiritu ejus. „ Quiſquis autem, inquit Apoſtolus, non „ habet Spiritum Chriſti, non eſt ejus „.

Hinc apparet, quod proprius & eſſentialis effectus Excommunicationis ex inſtitutione Chriſti ſit, ut Excommunicatus tamquam rebellis Eccleſiæ, a corpore Eccleſiæ ſive Chriſti reſcindatur, & habeatur tracteturque *ſicut Ethnicus & Publicanus*, qui eſt extra Eccleſiam, ſive Societatem illam, quæ Eccleſiam Chriſti conſtituit.

Itaque ex Chriſti inſtitutione, Excommunicato neganda ſunt ea omnia, per quæ agnoſceretur ut membrum Eccleſiæ, quæque Ethnicis & Publicanis tamquam extra Eccleſiam exiſtentibus negantur.

Hàc ratione Excommunicati excludendi ſunt a Sacramentorum perceptione, necnon a publicis Conventibus Eccleſiaſticis, a quibus Ethnici & Publicani erant excluſi. Unde jam pridem ſtatutum legitur *Canone X.* vulgo Apoſtolorum: *Si quis cum Excommunicato, vel in domo una precatus fuerit, ſegregetur*.

Idcircò & moris fuit, Excommunicatorum nomina e Dypticis Eccleſiarum eradi. Nomina enim hiſce Dypticis inſcripta, ſolebant inter Miſſarum Solemnia recitari: quo palam ſignificabatur, hos inſcriptos eſſe de corpore Eccleſiæ, uti recte expoſuit Theodorus Antidori Epiſcopus in *Expoſitione Canonis VII.* „ Vivorum enim (ait) in Li„ turgiis celebratur memoria, ut Subdito„ rum erga Superiores obedientia, & viven„ tium in eadem fide ac myſteriis *unio* & „ *commemoratio* indicaretur „.

Ab omnibus igitur publicis Officiis & precibus, quæ vel a Fidelibus celebrantur, vel pro Fidelibus tamquam Eccleſiæ & Chriſti membris funduntur, omnino excludendi ſunt Excommunicati, non ſecus ac Ethnici & Publicani.

De hac proinde orandi ratione præcipue intelligendum quod dicitur, pro Excommunicatis non eſſe orandum, nimirum *publice* & eâ oratione, quæ pro *membris Eccleſiæ* funditur. Nam pro illis orare, quemadmodum pro Ethnicis & Publicanis, aliiſque palam ab Eccleſia extraneis, vetitum non apparet, ſaltem ex Chriſti inſtitutione; quia qui taliter pro Excommunicatis orat, nullatenus illos pro membris Eccleſiæ agnoſcit: ſicuti nec Hæreticos, nec Schiſmaticos pro talibus recognoſcit Sacerdos, dum publice in die Paraſceves ex præſcripto Eccleſiæ orat, ut depoſito errore, ad veritatis lumen, & Eccleſiæ unitatem revertantur. Quod & advertit Navarrus in *Manuali cap.* 27. *num.* 71. dicens: Eccleſia „ orat pro Ethnicis, Hæ„ reticis, & Schiſmaticis, licet excommuni„ catis, non orationibus inſtitutis pro ſuis „ membris, ſed aliis inſtitutis pro iis, qui „ tales non ſunt „.

Si verba Chriſti unice attendantur, non appa-

apparet, per Excommunicationem aliter ab Eccleſia, & Fidelium communione ſeparandus Excommunicatus, niſi ut *Ethnicus* & *Publicanus*. Hi autem a Societate Fidelium ſive Eccleſiâ non erant ſeparati, niſi quoad ea, quæ Fidelibus *ut* Fidelibus & membris Eccleſiæ erant propria, atque communia.

Itaque inſpectis verbis Chriſti, etiam Excommunicatus ab his omnibus excluſus haberi debet, utpote habendus *ſicut Ethnicus & Publicanus*.

Hinc ulterius conſequens eſt, quod attentis ſolis verbis Chriſti, non ſint neganda Excommunicato, quæ Ethnicis & Publicanis non negabantur. Cum ergo Ethnici & Publicani non excluderentur a communi & civili Fidelium commercio & communione, etiam nec Excommunicatus vi verborum Chriſti ab hoc commercio & communione ſegregandus apparet.

§. II.

Quomodo obligatio evitandi Excommunicatum, per Apoſtolos, eorumque Succeſſores extenſa.

QUantumvis ex Chriſti inſtitutione non videatur Excommunicato negandum commercium civile, quod & Ethnico & Publicano a Fidelibus non negabatur, uti §. præcedenti oſtenſum eſt: nihilominus Apoſtoli eorumque Succeſſores, tum ut ipſos Fideles a contagio malorum efficacius præſervarent; tum ut ipſos ſcandaloſos, obſtinatoſque peccatores amplius confunderent, & hâc ſalutari confuſione a vitiis retraherent, voluerunt, ut & a civili & vulgari converſatione & commercio hujuſmodi rebelles peccatores excluderentur, nullumque cum ipſis amplius colloquium familiaritatis haberetur, juxta illud Apoſtoli Joannis, Epiſtolâ 2. verſ. 10. *Si quis venerit ad vos, & hanc doctrinam non adfert, nolite eum recipere in domum, nec Ave ei dixeritis; qui enim dicit ei Ave, communicat operibus ejus malignis.*

Sed quia hæc Excommunicatorum & publicorum peccatorum excluſio a civili converſatione & commercio, non ex Chriſti, ſed Apoſtolorum, eorumque Succeſſorum inſtituto ad majorem cautelam profluxit, hæc non Juri divino, ſed humano duntaxat adſcribenda videtur (a).

Hæc & Canoniſtæ & Scholaſtici notarunt. Et inter alios Covarruvias ad *cap.* ALMA MATER *parte* 2. §. 1. *num.* 8. expreſſe notat, *quod ſi tractemus de communicatione cum Excommunicatis in* HUMANIS & TEMPORALIBUS, *ea jure humano ſit interdicta*. Similiter Almainus in *Tractatu De Poteſtate Eccleſiæ*, ait: „ vitare Excommunicatum, „ quantum ad collocutionem, & illa, quæ „ ſunt mere civilia, non videtur eſſe de *Ju-* „ *re divino* „.

Et Chriſtianus Lupus *tom.* 5. *Schol. in Canones pag.* 132. poſtquam annotaſſet, ſucceſſu temporis multa circa hanc excluſionem Excommunicatorum quoad civilia, a Fidelium communione eſſe mutata, ſubjungit: *Omnis hæc res non eſt dogmatis, ſed diſciplinæ; ideoque per Eccleſiam poteſt ex cauſis diſponi varie, atque mutari.*

Notat & Suareſius in *Tractatu De Cenſuris, diſp.* 15. *ſect.* 2. *num.* 9. „ Quod ju- „ xta omnes Doctores ſecluſio a communio- „ ne *civili*, ſecundario tantum, & indirecte „ tantum per Excommunicationem intenta „ ſit. Cujus ratio eſſe videtur (ait); quia „ ſpiritualia bona, cum ſint propria filiorum „ Eccleſiæ, merito ac primario denegantur „ ei, qui ab Eccleſia abſcinditur. Imo in „ hoc videtur potiſſimum conſiſtere talis ab- „ ſciſſio & ſeparatio ab Eccleſia. Item, „ quia Excommunicatus proxime, & per ſe „ fit indignus uſu ſpiritualium bonorum: uſu „ vero civilis communicationis privatur, ad „ majorem terrorem ac correctionem, & in „ ordine ad ſpiritualia „.

Non mirum proinde, quod circa hoc punctum æque ac circa alia puncta jure humano inducta, variatum in diſciplina fuerit pro varietate temporum & locorum.

Primis Eccleſiæ ſeculis, cum rariores eſſent Excommunicationes, & ſumma cum moderatione, non niſi propter enormia & ſcandaloſa crimina infligerentur, hæc etiam a civili & communi commercio Excommunicatorum ſecluſio & evitatio a Fidelibus ſolli-

H 2

(a) Sunt tamen Canoniſtæ, qui docent hanc excluſionem eſſe de Jure divino; quia Apoſtoli ad eam inſtituendam inſpirati fuerunt: at contendunt, hujus excluſionis moderationem & reſtrictionem ab Eccleſia dependere.

Digitized by Google

ſollicite ſervabatur, in quantum videbatur, & ad ſalutarem ipſius Excommunicati confuſionem, & ipſorum Fidelium a contagio criminis conſervationem eſſe conveniens; uti latius oſtendit Gabriel Albaſpinæus *lib.* 1. *Obſervationum Eccleſiaſt. obſervat.* 1.

§. III.

Evitatio Excommunicatorum ſubſequentibus ſeculis crevit, & nimio cum rigore a Fidelibus exacta.

Vix dici poteſt, quam frequens ſeculo decimo & ſequentibus uſus Excommunicationum eſſe cœperit, & quam levibus de cauſis a Judicibus Eccleſiaſticis Excommunicatio infligeretur, notanter dum hoc ſpirituali gladio ad tuenda ſua jura, etiam temporalia, Eccleſiarum Prælati uti cœperunt.

Ut autem effectum optatum per hæc vibrata, aut ſaltem comminata Excommunicationis fulmina facilius aſſequerentur, interdictionem commercii cum Excommunicato, tam in Civilibus quam in Sacris latiſſime extendebant, ſummoque cum rigore ſervatam volebant.

Prætendebant in primis, neminem poſſe Excommunicato communicare, nequidem domeſticos, liberos, uxorem: neque Excommunicato licere comparere in judicio, neque judicio experiri.

Ulterius, quod amplius eſt, Excommunicatus ſpoliatus dicebatur omni honore & muniis publicis: adeo ut Vaſſalli ſoluti eſſent a juramento fidelitatis, quo fuerant ipſi obſtricti; quin & omnes ejus Subditi a fidelitate & ſubjectione debita liberati.

Legitur apud Gratianum *Cauſ.* 15. *quæſt.* 6. *can.* 4. ex Gregorio VII. „ Nos Sanctorum Prædeceſſorum ſtatuta tenentes, eos, qui Excommunicatis fidelitate aut ſacramento conſtricti ſunt, Apoſtolicâ auctoritate a juramento abſolvimus, & ne eis fidelitatem obſervent, omnibus modis prohibemus „.

Et *Canone* 5. ibidem ex Urbano II. „ Juratos milites Hugoni Comiti, ne ipſi, quamdiu excommunicatus eſt, ſerviant, prohibet; qui ſi ſacramenta prætenderint, moneantur *oportere Deo magis obedire, quam hominibus*. Fidelitatem enim, quam Chriſtiano Principi juraverunt, Deo, ejuſque Sanctis adverſanti, & eorum præcepta calcanti, nullâ cohibentur auctoritate perſolvere „.

Præterea, cum juxta antiquos Canones Communicans cum Excommunicato incideret in eamdem Excommunicationem, cenſebant, quod rurſus Communicantes cum hoc Excommunicato in eamdem Excommunicationem inciderent, & ita ulterius: ita ut hoc ex capite una Excommunicatio plures ſæpe Excommunicationes produceret, & ſic contagium hoc Excommunicationis in infinitum quaſi traducebatur.

Quanta ex his fulminatis Cenſuris, præſertim in Reges & Principes, ſcandala & motus ac diviſiones, & ſtrages animarum in Rempublicam & Eccleſiam tunc redundarent, notius eſt ex temporum illorum Hiſtoriis, quam ut probari debeat.

Si enim Patrefamilias excommunicato omnes mox ejus domeſtici commercio, quin & alloquio ipſius cenſeantur interdicti ſub pœna Excommunicationis: ſi Principe, aut Rege, totius Ditionis aut Regni Subditi eum fugere, & commercium declinare teneantur, imo nec amplius ipſi fidelitatis juramento teneantur; quis non videat, hinc horrenda ſcandala, & turbationes, quin & homicidia in familias, & Rempublicam redundanda? Ut mirum non ſit, ſi moderari hanc *Excommunicationis* extenſionem oportuerit, uti ex ſequentibus apparebit.

§. IV.

De Temperamento effectus Excommunicationis quoad evitationem Excommunicati allata per Gregorium VII. & ſubſequentes Pontifices, uſque ad Martinum V. excluſive.

Ipſe Gregorius VII. cujus Decretum de evitando Excommunicato retulimus §. præcedenti; quique ex Romanis Pontificibus primus legitur excommunicaſſe Imperatorem & Regno privaſſe, atque ejus ſubditos a fidelitatis juramento abſolviſſe: ipſe, inquam, videns, quanta ſcandala & motus ac ſeditiones, necnon animarum ſtrages Excommunicatio produceret, dum ejus effectus tam la-

te,

Digitized by Google

te, tantoque cum rigore extenderetur, aliud Decretum prioris reſtrictivum edidit. Decretum hoc editum legitur in Concilio Romano IV. ſub Gregorio VII. & exſtat apud Gratianum *Cauſ.* 11. *quæſt.* 3. *can.* 103.

In Decreto præfatur Pontifex, quod „ multos, peccatis noſtris exigentibus, pro cauſa Excommunicationis perire quotidie cerneret, partim ignorantiâ, partim etiam nimiâ ſimplicitate, partim timore, partim etiam neceſſitate „.

His præmiſſis ſubjungit: „ Devictus miſericordiâ, Anathematis ſententiam ad tempus, prout poſſumus, opportune temperamus „.

Temperamentum hoc in primis conſiſtit in quorumdam a vinculo Anathematis per communicationem cum Excommunicato contrahendo, ſubſtractione.

Apoſtolicâ namque auctoritate ſubtrahit ab hoc vinculo „ Uxores, Liberos, Servos, Ancillas, ſeu Mancipia, necnon ruſticos & ſervientes, & omnes alios, qui non Curiales ſunt, ut eorum conſilio ſcelera perpetrentur, & illos, qui ignoranter Excommunicatis communicant „.

Addit inſuper pro mitigatione: „ Quicumque autem aut Orator ſive Peregrinus, aut Viator in terram Excommunicatorum devenerit, ubi non poſſit emere, vel non habet unde emat, ab Excommunicatis accipiendi licentiam damus. Et ſi quis Excommunicatus non ſuperbiæ, ſed humanitatis causâ aliquid dare voluerit, fieri non prohibemus „.

Exceptos a vinculo Anathematis per hoc Decretum recentiores Scholaſtici ſub his verſiculis expreſſerunt:

Utile, Lex, Humile, Res ignorata, Neceſſe:
Hæc quinque ſolvunt, Anathema ne poſſit obeſſe.

Qui autem ſub his nominibus cenſeantur excipi, ut queant impune communicare cum Excommunicato, ſingulatim & ſuſius inquirunt & diſputant Scholaſtici, & recentiores Canoniſtæ.

Præterea in hoc ſuo Decreto aliud temperamentum effectui Excommunicationis contrahendæ per communionem cum Excommunicato induxit per hæc verba ſui Decreti: *Ab Anathematis vinculo liberamus eos, qui communicant cum eis, qui communicant cum Excommunicatis*.

Uti enim recte advertit Chriſtianus Lupus in *Scholiis* ad præſens Gregorii VII. Decretum *tomo* 5. *pag.* 132. „ Prædicta Decreti verba Excommunicationis contagium, antea conſuetum traduci in infinitum, contrahunt ad ſolam *immediate* communicantem perſonam, & in *tertiam* nolunt deinceps derivari „.

Porro ex tenore Decreti pateſcit, hoc Gregorii VII. Decretum duntaxat fuiſſe ad *tempus*, nimirum durantibus ſcandalis & difficultatibus per Germaniam ob Excommunicationem Henrici Imperatoris exortis, quod & notavit Bertholdus Conſtantienſis. Referens enim hoc Decretum monet: *Non fuiſſe perpetuum, ſed duntaxat ad tempus*.

Verum, Decretum proviſionale occaſione Excommunicationis Henrici Imperatoris editum, nonnulli Pontifices Succeſſores probarunt, uti monet Lupus *tom.* 5. *Schol. in Canones pag.* 129. ac deinde *in Decretum Gratiani Cauſ.* 11. *quæſt.* 3. *can.* 103. relatum pro jure communi invaluit.

Unde Innocentius III. in Litteris ad Cruceſignatos apud Boſquetum in ejus vita *pag.* 80. hujus Decreti meminit, tamquam vim juris obtinentis: „ Eſt cautio *in jure*, (ait) quod ſi quiſquam per terram Hæreticorum, aut quorumlibet Excommunicatorum tranſierit, neceſſaria emere ac recipere ab eiſdem poſſit, præterea ſi Paterfamilias domus Excommunicationis ſententiâ fuerit innodatus, a participatione ipſius familia excuſatur „.

Ulterius, Pontifices ſucceſſores Gregorii, non tantum hoc Decretum probarunt quoad limitatum contagium Anathematis ad *immediatam* perſonam communicantem cum Excommunicato; ſed experientiâ edocti, quantam confuſionem in Rempublicam & Eccleſiam induceret, etiam vel ſolum Anathematis ſeu Excommunicationis *majoris* contagium in ipſam immediatam perſonam cum Excommunicato communicantem, propagatum, contagium hoc contrahendum ulterius cenſuerunt.

Quod & *in Scholiis ad hoc Decretum tom.* 5. *pag.* 132. notavit Chriſtianus Lupus, ſcribens: „ Scabioſum contagium ſucceſſores Pontifices adhuc amplius mitigarunt „ &

„ & contraxerunt : a proxima , niſi ſit in „ *ipſo crimine*, Excommunicati communio- „ ne ſtatuerunt contrahi *ſolam* Excommu- „ nicationem *minorem*„.

Non dubium , quin ex contagio hujus minoris Excommunicationis non tanta eſſent timenda incommoda , quam e contagio Anathematis per communicantem cum Excommunicato contrahendo.

Illa quippe Excommunicatio *minor* paſſivâ dumtaxat Sacramentorum perceptione Excommunicatum privat : at Excommunicatio *major* ſive Anathema omni civili & ſacro commercio Excommunicatum interdicit , ipſumque Excommunicatum a reliquo Corpore tam in civilibus , quam in ſacris abſcindit : quæ interdictio ſeu abſciſſio pluſima indubie incommoda in civilem & ſacram Concivium ſocietatem nata eſt inducere.

Obſervavit & hoc Vir eruditus Joannes Doujatius in Notis ad Inſtitutiones Juris Canonici Pauli Lancelotti ad Titulum *De Sententia Excommunicationis* §. 27. notans, communicantes Excommunicatis initio majori Excommunicatione fuiſſe ligatos , ad vitandum tamen (ait) „ animarum periculum , invaluit, ut minorem tantum Excommunicationem incurrerent, qui extra crimen , nec per Clavium contemptum , aut non ſpeciatim moniti communicarent : ne in infinitum per eos quoque , qui cum his communicarent , ſerperet Anathematis contagium „.

De hac minore Excommunicatione actum eſt ſupra *cap.* 1. §. 2. ibidemque annotatum eſt , hanc ſpeciem Excommunicationis eſſe recentioris inſtituti , neque reperiri Decretum , quod illius expreſſe meminit ante Gregorium IX. qui illius mentionem facit in *cap. penult. De Sententia Excommunicat.* & in *cap. fin. De Clerico Excommunicato miniſt.*

§. V.

De Temperamento effectus Excommunicationis per Decretum Concilii Conſtantienſis , ſive Extravagantem Martini V. Ad evitanda.

NIhil tantopere Rempublicam Eccleſiaſticam & Civilem turbabat , quam neceſſitas evitandi tam in Civilibus quam in Sacris omnes illos, qui ob alicujus legis aut præcepti vel mandati Eccleſiaſtici prætenſam tranſgreſſionem , aut non paritionem (*a*) videbantur incurriſſe Excommunicationem *pleno jure* , nullâ Judicis præcedente Sententiâ declaratoriâ ſuper prætenſa tranſgreſſione aut non paritione , vel ſuper contracta Cenſura ob eam tranſgreſſionem ſive non paritionem.

Hæc turbatio & incommoda labentibus ſeculis eo fuere majora & frequentiora , quo frequentius levioribuſque ex cauſis tandem fuere inflictæ ſimiles Excommunicationes : adeo ut vix ullum e Curia Romana , vel a Judicibus Eccleſiaſticis Decretum prodiret, ſine adjecta Excommunicationis comminatione *ipſo facto* , ſive *pleno jure* per tranſgreſſores , aut non obedientes incurrendæ.

Itaque temperamentum præcedentibus efficacius attuliſſe dicitur Concilium Conſtantienſe, circa initium ſeculi XV. ſub Martino V. celebratum (*b*).

Sub nomine enim hujus Concilii exſtat Decretum ſeu *Extravagans* , quæ incipit *Ad evitanda* , apud S. Antoninum in Summa Theol. *part.* 3. *tit.* 25. *cap.* 2. in hæc verba : „ *Ad evitanda ſcandala* , & multa pe„ ricula , ſubveniendumque conſcientiis ti„ moratis , ſtatuit, quod nemo deinceps a „ communione alicujus in Sacramentorum „ adminiſtratione vel receptione , aut aliis „ quibuſcumque Divinis , vel extra , præte„ xtu cujuſcumque Sententiæ aut Cenſuræ „ Eccleſiaſticæ, ſuſpenſionis aut prohibitio„ nis ab homine , vel a jure , generaliter „ promulgatæ teneatur abſtinere , vel ali„ quem vitare , aut Interdictum Eccleſia„ ſticum obſervare , niſi Sententia , prohi„ bitio , ſuſpenſio , vel Cenſura hujuſmodi „ fue-

(*a*) *Non paritio* , id eſt , imperii ſeu mandati detractio.

(*b*) Concilium Conſtantienſe celebrari cœpit ann. 1414. nec finis huic impoſitus eſt , niſi an. 1418.

Digitized by Google

„ fuerit in vel contra perſonam, Collegium, Univerſitatem, Eccleſiam, aut locum certum *a Judice publicata vel denuntiata ſpecialiter & expreſſe*, ſalvo, ſi qnem pro ſacrilega manuum injeƈtione in Clericum ſententiam latam a Canone adeo notorie conſtiterit incidiſſe, quod faƈtnm non poſſit aliquâ tergiverſatione celari, neqne alio Juris ſuffragio excuſari; nam a communione illius, licet denuntiatus non fuerit, volumus abſtineri juxta Canonicas Sanƈtiones „.

Hujus Decreti, vel nt vulgo vocatur, *Extravagantis*, licet nulla in Aƈtis Concilii Conſtantienſis mentio occurrat, nihilominus quia aptiſſimum viſum eſt reprimendis ſcandalis & periculis animarum ex frequentiore Excommunicationum & Cenſurarum uſu provenientibus, ubique tamquam verum Decretum Concilii Conſtantienſis & Martini V. communi conſenſu probatum & receptum eſt.

Imo Decretum hoc juxta eum tenorem, quo exſtat apud Antoninum, uſu receptum eſt, etiam neglecto tenore ejuſdem, prout reperitur in Concilio Baſileenſi *Seſſione* 20. necnon in Concilio Lateranenſi ſub Leone X. *Seſſione* 11. uti notant Doƈtores communiter.

Qnimimo licet Decretum habeatur inſertum Concordatis inter Regem Galliæ Franciſcum I. & Leonem X. Papam cum Clauſulis expreſſis in Concilio Baſileenſi, nihilominus negleƈtis his Clauſulis, uſu receptum eſt, etiam in Gallia, prout legitur apud Antoninum ſub nomine Concilii Conſtantienſis, uti multis oſtendit Eveillon in ſuo *Traƈtatu Gallico De Excommunicatione cap.* 3. *art.* 1. Et poſt ipſum Dominus Du-Caſſe Archidiaconus & Officialis Diœceſis Condomenſis in ſua *Praxi Juriſdiƈtionis Eccleſiaſticæ tom.* 1. *cap.* 12. §. 1. *num.* 3.

Ratio receptionis hujus Decreti juxta expreſſionem Concilii Conſtantienſis potius, qnam ſecundum expreſſionem Concilii Baſileenſis, aut Concilii Lateranenſis, aut Concordati Gallicani eſt; quia prior expreſſio Decreti magis contrahit effeƈtum Excommunicationis, notanter qnoad devitationem Excommunicati.

Inſpeƈto enim tenore Concilii Conſtantienſis, nullus quâcumque Cenſurâ innodatus, evitandus eſt, niſi Sententia *contra ipſum a Judice publicata vel denuntiata ſpecialiter & expreſſe fuerit; ſalvo, ſi quem pro ſacrilega manuum injeƈtione in Clericum, ſententiam latam a Canone adeo notorie conſtiterit incidiſſe, quod faƈtum non poſſit aliquâ tergiverſatione celari, atque alio Juris ſuffragio excuſari.*

At in Decreto prout exſtat in Concilio Baſileenſi, Lateranenſi, & Concordatis Galliæ, clauſula hæc ſine reſtriƈtione ad ſacrilegam percuſſionem Clerici eſt generaliter expreſſa: ita ut inſpeƈto hoc tenore, evitandus eſſet omnis, quem Excommunicationem quamcumque *adeo notorie conſtiterit incidiſſe, quod faƈtum non poſſit nullâ tergiverſatione celari, neque alio Juris ſuffragio excuſari.*

Itaque ob receptnm hoc Decretum juxta expreſſionem a S. Antonino relatam, hodie nullus eſt evitandus, etiam in Sacramentorum adminiſtratione vel receptione, aut aliis qnibuſcumque divinis, vel extra, prætextu cujuſcumque Sententiæ aut Cenſuræ Eccleſiaſticæ ab homine, vel a jure generaliter promulgatæ, niſi Sententia, vel Cenſura hujuſmodi contra ipſum fuerit *a Judice publicata vel denuntiata ſpecialiter & expreſſe*; tametſi etiam conſtaret, in eam Excommunicationem aut Cenſuram *adeo notorie incidiſſe, quod faƈtum non poſſet aliquâ tergiverſatione celari, aut alio Juris ſuffragio excuſari*, ſolo notorio Clerici percuſſore excepto.

Non dubinm, quin ſcopo induƈti temperamenti magis faveat diƈta Concilii Conſtantienſis expreſſio, quam illa *generalis* exceptio *notorii* Excommunicati faƈta in Decreto, prout legitur in Baſileenſi & Lateranenſi Conciliis, necnon in Concordato Gallicano: „ quæ (uti notat Covarruvias ad *Cap.* Alma Mater, *parte* 1. §. 2. *num.* 9.) non admodum convenit fini, in quem iſta Conſtitutio dirigitur; nempe ad evitanda ſcandala, & ſedandas proborum Virorum conſcientias: idcirco (ait) magis recepta eſt in Chriſtiano Orbe Martini V. & Conſtantienſis Conſtitutio „.

Itaque, ut qnis hodie tamquam Excommunicatus ſit evitandus, non ſufficit, Cenſuram *ipſo jure*, aut etiam *ab homine* per ſen

ſententiam generalem eſſe latam: ſed requiritur, ut contra *certam* perſonam Excommunicatio ſit lata *ſpecialiter & expreſſe*, uti dicitur in Decreto, id eſt, NOMINATIM, *ut omnes exponunt*, ait Suareſius *diſp.* 9. *ſect.* 2. *num.* 7. Et Covarruvias ad *Cap.* ALMA MATER, *parte* 1. §. 2. *num.* 8. notat, quod juxta hoc Decretum requiratur, ut ſit notatus Cenſurâ *expreſſo nomine proprio, aut aliquot appoſitis ſignis, quæ certo & abſque ullo dubio eum, qui excommunicatur, ſignificent & demonſtrent*.

Hac de cauſa Catholici in hiſce partibus uti & in Gallia, Germania, aliiſque orbis Catholici Provinciis ſine ullo ſcrupulo communicant cum *notoriis* Hæreticis & Schiſmaticis; eo quod tantum *generali* Cenſurâ hi ſint notati, non autem *ſpecialiter* & *expreſſe* ſive *nominatim*.

Imo nec ſufficit, quod in aliquem *ſpecialiter* & *expreſſe*, id eſt, *nominatim* ſententia Excommunicationis lata ſive *promulgata* ſit; ſed inſuper requiritur, ut a Judice *denuntiata* ſeu *publicata fuerit*: uti obſervat Suareſius dictâ *ſect.* 2. *num.* 8. dicitque, quod licet Decretum loquatur *diſtinctive, niſi Sententia a Judice fuerit publicata* VEL *denuntiata*: „ nihilominus conſuetudo, quæ eſt optima Legum interpres, ita legem illam acceptaverit, & interpretata ſit: quia hoc eſt maxime conſentaneum fini illius legis „: ſcilicet ad evitanda ſcandala, &c.

Præterea hæc interpretatio non diſcordat a rigore & proprietate litteræ: quia duo illa verba, *publicata vel denuntiata*, non ponuntur *diſtinctive* tamquam diverſa, ſed tamquam æquipollentia: niſi quod participium *publicata* proprie referatur ad Cenſuram, vel Sententiam; *denuntiata* vero, ad perſonam.

Itaque ut Excommunicatus debeat evitari, non ſufficit, quod Judex ſedens pro Tribunali publice Sententiam pronuntiaverit: ſed requiritur, ut inſuper hæc Sententia ſit *publicata*; & Excommunicatus publice *ut talis* ſit *denuntiatus*.

Publicatio autem hæc ita fieri debet, ut *vi* ſimilis promulgationis ſive publicationis, in *communem omnium* notitiam venire poſſit.

Formula denuntiandi Excommunicatos, & publicandi ſententiam Excommunicationis, exſtat apud Reginonem Abbatem Prumienſem, *lib.* 2. *De Eccleſ. Diſcipl. cap.* 410. ubi præſcribitur, ut poſt pronuntiatam Excommunicationis ſententiam „ Epiſtolæ Presbyteris per Parochiam mittantur, continentes modum Excommunicationis; in quibus jubeatur, ut Dominicis diebus poſt lectionem Evangelii plebibus ſibi commiſſis publice denuntient ipſam Excommunicationem, ut ne quis per ignorantiam communicet Excommunicatis „.

Conformis eſt hæc formula illi, quæ legitur apud Gratianum *Cauſ.* 1. *quæſt.* 3. *can.* 20. congruitque hodierno Pontificali Romano, ubi mandatur, ut poſt pronuntiatam publice & ſolemniter Anathematis ſententiam, „ Epiſtola Presbyteris per Parochias, & etiam vicinis Epiſcopis mittatur, continens *nomen* Excommunicati, & Excommunicationis *cauſam*; ne quis per ignorantiam ulterius illi communicet, & ut Excommunicationis occaſio omnibus tollatur „.

Hæc formula etiamnum hodie in promulgatione Decretorum Eccleſiaſticorum paſſim obſervatur: ideoque in Excommunicationis promulgatione ſervanda apparet; quia promulgatio hujus ſententiæ ita facienda eſt, ut *actione aliquâ publicâ, & communi conſuetudine uſitatâ ad res juridice promulgandas, publicata ſit*, uti citatâ *ſect.* 2. *num.* 9. loquitur Suareſius. „ Eſt autem adeo neceſſaria publicatio (ait Suareſius citatâ *ſect.* 2. *num.* 8.) ut ipſemet Parochus, etiamſi ſecum habeat Sententiam declaratoriam factam contra talem perſonam, non teneatur illam vitare, donec *publice* tempore præſcripto *illam denuntiet* „.

Quin ulterius non ſufficit, quod ſententia Excommunicationis *nominatim* in certam perſonam lata ſit de futuro, ſive ſub conditione; puta, *niſi intra tot dies hoc illudve fecerit, ſit ipſo facto ex nunc pro ex tunc excommunicatus, & hoc modo etiam publicata ſit: ſed inſuper requiritur, ut poſt impletam conditionem feratur Sententia abſoluta contra talem perſonam in* PARTICULARI, *& publicetur ſeu denuntietur*; uti recte *ibidem num.* 18. monet Suarez.

§. VI.

Digitized by Google

§. VI.

Quando hodie evitandus ſit Clerici percuſſor?

AD evitanda ſcandala, & multa animarum pericula, ſubveniendumque conſcientiis virorum timoratorum, per Extravagantem Martini V. ſeu Concilii Conſtantienſis, nullus dicitur evitandus prætextu contractæ Cenſuræ, niſi ſententia vel Cenſura contra aliquem *a Judice publicata vel denuntiata ſpecialiter & expreſſe fuerit*, uti §. præcedenti latius expoſitum eſt.

Additur tamen unica exceptio ſeu limitatio: *Salvo ſi quem pro ſacrilega manuum injectione in Clericum ſententiam latam a Canone adeo notorie conſtiterit incidiſſe, quod factum non poſſit aliquâ tergiverſatione celari, neque alio juris ſuffragie excuſari: nam a Communione illius, licet denuntiatus non fuerit, volumus abſtineri juxta Canonicas ſanctiones.*

Ut ergo *notorius* percuſſor Clerici ob violentam & ſacrilegam injectionem manuum ſit vitandus, non requiritur, inſpecto tenore hujus Decreti, ut ſententia declaratoria Excommunicationis a Judice pronuntiata & publicata ſit; ſed tantum requiritur, quod hæc ſacrilega manuum injectio adeo notoria ſit, quod factum non poſſit aliquâ *tergiverſatione celari, neque alio juris ſuffragio excuſari*.

Duo igitur requiruntur, ut ſacrilegus Clerici percuſſor ob incurſam Excommunicationem ſit evitandus juxta tenorem hujus Decreti.

Primo, ut *factum* ipſum, id eſt, manuum injectio ſit *notoria* notorietate *facti*; ſive ita publice innoteſcat, *ut nullâ tergiverſatione celari queat*.

Unde non ſufficit, quod coram pluribus teſtibus, etiam omni exceptione majoribus, & qui in judicio plenam fidem facerent, injectio manuum in Clericum contigerit: eo quod contingere poſſit, quod hi teſtes factum non publicabunt, ſed ſilentio prement; & conſequenter ex ipſorum viſu & ſcitu non ſit orta requiſita *notorietas* facti.

Imo nec ſufficit publica fama de ipſa percuſſione. Publica enim fama non facit rei *evidentiam*: quæ tamen requiritur, ut poſ-

ſit dici *notorietas facti, quæ nullâ tergiverſatione celari poſſit*.

Secundo, præter *notorietatem facti*, quæ nullâ tergiverſatione celari poſſit, requiritur, ut conſtet hanc percuſſionem fuiſſe *ſacrilegam & violentam* adeo notorie, ut *nullo juris ſuffragio excuſari* queat. Suffragium hìc accipitur pro fundamento, quo hæc percuſſio poſſet a culpa vel in totum vel pro parte excuſari, eatenus ſaltem, quod de jure non eſſet dicenda *violenta* & *ſacrilega* manuum injectio in Clericum ad mentem Canonis, *Si quis ſuadente diabolo:* ac conſequenter adeo notorium non eſſet, quod ob hanc percuſſionem ipſe in Excommunicationem incidiſſet, ut nullo *juris ſuffragio*, ſive juris probabili ratione excuſari poſſet.

Uti enim advertit Suareſius citatâ *ſect.*2. *num.*13. „ intentio illius Conſtitutionis fuit „ tollere dubia, & ideo noluit hanc exce- „ ptionem facere, niſi pro caſu *certo* & *in-* „ *dubitato:* ergo quâcumque ratione excu- „ ſatio *probabilis* ſit, aut probabile inge- „ rat dubium, ſufficiens erit, ut caſus non „ ſit ex iis, in quibus delinquens vitari præ- „ cipitur „.

Cum ergo ex multis factis & circumſtantiis dependeat, utrum ipſa manuum injectio, ſive factum ipſum ſit *adeo notorium, ut nullâ tergiverſatione celari queat;* vel utrum adeo notorium ſit, quod manuum injectio ſit ita ſacrilega ad mentem dicti Canonis, ut nec ullo *juris ſuffragio excuſari queat:* etiam apparet, quod de hac notorietate vix certo conſtare poſſit, niſi omnibus circumſtantiis examinatis, Judex declaraverit, eam injectionem revera adeo notoriam, *ut nullâ tergiverſatione celari poſſit;* ac inſuper adeo certo ſacrilegam & violentam ad mentem Canonis, ut *nullo juris ſuffragio valeat excuſari*, quin percuſſor ob eam incurrerit Excommunicationem dicto Canone latam.

Unde ad amplius *evitanda ſcandala*, & *quietandas conſcientias timoratas*, derogatum eſt prædictæ Conſtitutioni quoad hanc exceptionem in Regno Galliæ (uti obſervat D. Du-Caſſe Archidiaconus & Officialis Diœceſis Condomenſis in *Tractatu De Juriſdictione Eccleſ. Tom. I. cap.* 12. *num.* 3.) ubi nec *notorius* Clerici percuſſor hodie evitandus dicitur, niſi *ut talis* per *Judicem* fuerit

pu-

publice denuntiatus, ipſum in Excommunicationem incidiſſe.

Similiter Zypæus in *Jure novo tit. De Sententia Excommunicat. num.* 5. cum citatis Auctoribus obſervat, quod ad vitandi obligationem, non tantum eſſe debeat *notoria ex facto percuſſio*, ſed *ipſa etiam injuria*; quodque varia incidere queant, quæ percuſſionem ab injuria vindicent; quodque varient Doctores, quæ percuſſio Clerici ſit notoria; addens, quod *opinio optima ad Judicis arbitrium remittat*.

Igitur apparet, quod Clerici percuſſio vix notoria, ad ſenſum dictæ Conſtitutionis, haberi queat, niſi Judex omnibus circumſtantiis examinatis, eam injurioſam & ſacrilegam & notoriam ad ſenſum Canonis declaraverit: quandoquidem ante hanc declarationem vix conſtare queat, percuſſorem adeo notorie in Excommunicationem ob illam manuum injectionem incidiſſe, ut nullâ tergiverſatione celari, vel *nullo juris ſuffragio* excuſari poſſit, quamdiu Judex id non deciderit.

§. VII.

Caſus, quibus hodie ob Communicationem cum Excommunicato incurritur Excommunicatio major.

POſtquam Excommunicatio conformiter ad Extravagantem Martini V. *Ad evitanda*, fuerit Canonice pronunciata & publicata, tunc Excommunicatus juxta ſacros Canones eſt evitandus, non tantum in Divinis, ſed etiam in humanis & civilibus, ſalvis exceptionibus & reſtrictionibus, ſive per poſteriora jura, ſive per conſuetudines, moreſque inductis.

Et quidem olim, qui Excommunicatorum communionem & ſocietatem publice amplectebantur, atque ad eorum conventus accedebant, quaſi ſeipſos cenſebantur excommunicare, ſive ab Eccleſia reſcindere: atque ita ipſo facto excommunicati cenſebantur, ſive ab Eccleſia reputabantur alieni: notanter ſi hâc communione jungerentur his, qui tamquam Hæretici aut Schiſmatici vi clavium erant ab Eccleſia excluſi.

De his præcipue intelligendi ſunt Canones, qui declarant, Communicantes cum Excommunicatis eâdem Excommunicatione ligari.

Si autem ex circumſtantiis aut aliunde pateret, quod ad illorum conventus accederent, non ut ſe illis in hæreſi aut ſcelere jungerent, ſed curioſitatis, aliave de cauſa: ſimiliter & qui cum privatis Excommunicatis communicabant extra crimen, hi puniendi quidem cenſebantur, imo & ſubinde excommunicandi, ſi nec moniti a vetita communicatione deſiſtebant, ſed non *ipſo jure* Excommunicati habebantur.

At ſeculo nono & decimo cœperunt omnes indifferenter Communicantes cum Excommunicatis, etiam in *civilibus*, haberi pro Excommunicatis *eâdem* Excommunicatione; ita quidem ut contagium Excommunicationis ulterius & quaſi in infinitum alios cum his Communicantes afficeret.

Cum vero ex hac Canonum rigidiore interpretatione, præſertim accedente frequentiore Excommunicationum uſu, plurima ſcandala & conſcientiarum inquietudines orirentur, tandem limitationes & benigniores interpretationes adhibere oportuit, uti ſupra notatum eſt.

Et quidem hodie ob communicationem cum Excommunicato etiam juridice ac publice denuntiato, vix alia Excommunicatio incurritur, quam *minor*, quæ ſolâ Sacramentorum paſſivâ perceptione privat.

Pauci enim hodie caſus ſunt, quibus ob communicationem cum Excommunicato vitando incurritur Excommunicatio *major*.

Caſus pene unicus eſt de Communicante in *crimine*, cujus ſit mentio in *Cap.* NUPER 29. ✠ *De ſentent. Excommunicat.*

Hic interrogatus Innocentius III. utrum qui *nominatim Excommunicatis* SCIENTER *communicant, abſolvi ab Excommunicatione poſſint per confeſſionem a ſimplici Sacerdote, vel Epiſcopi ſeu Archiepiſcopi ſit ab eis abſolutio expetenda?* Reſpondet diſtinguendo: „ An is, qui nominatim Excommunicato „ communicat, *ſcienter* in CRIMINE com„ municet *crimino ſo*, ei conſilium impen„ dendo, auxilium vel favorem; aut alias „ in oratione vel oſculo, aut orando, ſecum „ vel etiam comedendo „.

Hâc diſtinctione præmiſsâ reſolvit, quod primo modo Excommunicato communicans, debeat abſolvi *ab illo, qui excommunicavit*, *aut*

aut ab ejus Superiore. In ſecundo autem, poſſit abſolvi a proprio Epiſcopo, vel a *proprio Sacerdote*.

Ex hac Pontificis reſolutione concluſere Canoniſtæ & Theologi, quod communicans nominatim Excommunicato in *crimine*, ad ſenſum hujus Decretalis, incurrat *eamdem* Excommunicationem, quâ ipſe Excommunicatus erat ligatus: ne propterea ab eodem illo excommunicante, aut hujus Superiore, debeat abſolvi.

In ſecunda autem ſpecie communicationis, ſolam Excommunicationem *minorem* contrahet, a qua per proprium ſuum Epiſcopum, aut etiam *proprium* Sacerdotem in confeſſione abſolvi queat.

Ut autem ob hanc communicationem *in crimine* contrahatur dicta Excommunicatio, in primis requiritur, ut communicaverit *in crimine poſt latam & publicatam* Excommunicationem; ſive poſtquam criminoſus ob inflictam Excommunicationem erat vitandus.

Si enim ante *publicatam* Excommunicationem communicaſſet in eodem crimine, nullam incurriſſet Excommunicationem, eo quod non communicaſſet cum *Excommunicato vitando*: quod omnino neceſſarium eſt, ad incurrendam Excommunicationem ex quacumque communicatione, uti notant Doctores ad *cap.* 55. ⁊ *De ſentent. Excommunicat.* ubi dicuntur ſententiâ Excommunicationis *majoris* involvi concubinarii concubinarum excommunicatarum, additâ expreſſe hâc cautione: *Qui poſt latam ſententiam communicant in eodem crimine criminoſis*.

Rationem, ob quam ſic communicans cum excommunicato incurrat ſimilem Excommunicationem, reddit Pontifex in citato *cap.* 29. quia per illam communionem *in crimine videtur in eum delinquere, qui damnavit*; nimirum Excommunicato in *ipſo crimine*, ob quod excommunicatus eſt, ita communicando, puta *conſilio* aut *favore*, ut illum moraliter loquendo, cenſeatur in ſuo crimine & contumacia fovere & obfirmare; adeoque ſic agendo videatur ſe opponere illi, qui per Excommunicationem vult excommunicatum retrahere a crimine.

Neque enim ad incurrendam hanc Excommunicationem ſufficit, favere ipſi perſonæ, vel ſecundum ſe, vel in alio opere, licet inde ex accidenti ſeu indirecte reſultet, Excommunicatum fieri potentiorem, aut animoſiorem ad ſuum crimen continuandum, uti poſt Richardum notat Suareſius *diſp.* 17. *ſect.* 2. *num.* 6. ſed neceſſarium eſt, ut aliquis per ſe moraliter influat ſeu cooperetur ad crimen alterius, *quatenus tale eſt*, & ſub tali Cenſura prohibetur.

Cum autem quidam Judices Eccleſiaſtici, ut ſuas Cenſuras & Decreta magis timere facerent, in *Communicantes* cum excommunicatis *majorem* Excommunicationem *ipſo facto* incurrendam paſſim decernerent; Concilium Lugdunenſe ſub Innocentio IV. in *Cap.* Statuimus 3. *De ſentent. Excommunicat. in VI.* prohibuit, ne quis præſumat Excommunicatione *majore* communicantes ante præviam *monitionem Canonicam* excommunicare: *Salvis* (ait) *Conſtitutionibus contra illos legitime promulgatis, qui in crimine præſumunt communicare damnato*.

Et revera hujuſmodi communicans in crimine damnato cum Excommunicato, eum in crimine & contumacia fovendo & obdurando, dicendus, *ſeipſum* quodammodo excommunicare, & a communione Eccleſiæ ſeparare, quemadmodum de frequentantibus conventum Hæreticorum, eorumque communioni, & ſocietati eccleſiaſticæ ſeſe jungentibus ſupra notavimus.

Caſus alter, quo communicans cum excommunicato incurrit Excommunicationem *majorem* etiam Pontifici reſervatam, occurrit in *Cap.* Significavit 18. ⁊ *De ſentent. Excommunicat.* ubi reſpondet Clemens III.
„ Clericos, qui ſcienter & ſponte partici-
„ paverint Excommunicatis ab ipſo (Cle-
„ mente III.) & ipſos in officiis recepe-
„ rint, *eâdem* ſententiâ involvi: quos etiam
„ (ait) pro beneficio ſuæ abſolutionis ha-
„ bendo, ad Nos volumus cum inſinuatio-
„ ne Litterarum tuarum tranſmitti „.

Ex his concludunt Interpretes in caſu propoſito, non tantum Excommunicationem *minorem*, a qua etiam proprius Sacerdos abſolvere poteſt, ſed *majorem* incurri, & quidem Pontifici reſervatam.

At una annotant, ut hæc Excommunicatio ob communicationem cum Excommunicato incurratur, debere hæc quinque concurrere.

Primo, quod ſit excommunicatus a Ro-

mano Pontifice. Secundo, quod cum tali Excommunicato communicans ſit *Clericus*. Tertio, quod communicet in Officiis *divinis*. Quarto, quod communicet *ſciens* eſſe *nominatim* excommunicatum a *Romano Pontifice*. Quinto, quod communicet *ſponte*. Si unum horum deficiat, non incurret hanc Excommunicationem. Ita Covarruvias ad *Cap.* ALMA MATER *part.* 1. §. 3. *num.* 6. poſt ibidem citatos.

Hinc ulterius concludit: „ Falſum eſſe, quod Gloſſa ſcripſit in *cap.* 2. *De Except.* exiſtimans communicantem cum excommunicato a Papa incidere in Excommunicationem *majorem*, & hoc ipſum eſſe ſpeciale propter auctoritatem Romani Pontificis „.

CAPUT VIII.

De Cenſuris injuſtis & invalidis.

§. I.

Utrum Cenſura injuſta ſit timenda?

CENSURA proprie dicitur injuſta, quando ſine juſta cauſa alicui infligitur, licet in ipſa forma ſeu modo infligendi nihil ſit omiſſum.

De hac igitur injuſta Cenſura, etiam Excommunicationis, quæritur utrum homini Chriſtiano ſit timenda?

Pro hujus quæſtionis elucidatione prænotandum in primis, plurimum differre, utrum Cenſura talis ſit timenda, an autem ſit in foro *externo* tenenda; ſive, utrum tali Cenſurâ notatus, teneatur ſe huic inflictæ ſibi Cenſuræ *exterius* conformare?

Prænotandum ſecundo, quod hic ſolum quæratur, utrum homo Chriſtianus ex fide vivens, qui præter peccatum nihil in hoc mundo pro vero & reali malo reputat, debeat ſimilem Cenſuram injuſtam timere, quaſi per illam Deo fieret ingratior; vel quod ſimilis Cenſurâ poſſit ex ſe ſaluti ejus obeſſe.

His prænotatis, quæſtio hæc exiguam, aut potius nullam difficultatem patitur.

Certum enim eſt, Cenſuram injuſtam etiam Excommunicationis, aut Anathematis in ſenſu jam expoſito, nullatenus eſſe timendam.

Neque poſſunt Epiſcopi, nec ipſe Summus Pontifex, imo nec Eccleſia ipſa quempiam coram Deo ligare, aut reum conſtituere, vel pœnæ æternæ obnoxium reddere, qui propriâ voluntate & iniquitate ſeipſum non maculavit, & reum coram Deo conſtituit.

Imo ſacrilegum & horrendum eſſet vel cogitare, quod Eccleſia vellet, auctoritate clavium ſibi a Chriſto conceſsâ, homines juſtos reddere injuſtos; aut juſtitiam vel charitatem in iis extinguere: utpote quæ unice intendit, per auctoritatem ligandi & ſolvendi ſibi a Chriſto datam, peccatores obſtinatos & rebelles ligare temporaliter, & a communione externa reſcindere, ut a vinculis peccatorum tandem ſoluti, per charitatem uniantur Chriſto, ſive ut ait Apoſtolus, *ſpiritus ſalvus ſit in die Domini*. 1. Cor. *cap.* 5. *verſ.* 5.

Hinc ad populum Hipponenſem ſcribit Auguſtinus apud Gratianum *Cauſ.* 11. *quæſt.* 3. *Can.* 50. „ Quid obeſt homini Chriſtiano, quod in illa tabula non velit eum recitare humana ignorantia, ſi eum de libro viventium non delet iniqua conſcientia „?

Et ibidem *Can.* 87. ſub nomine ejuſdem S. Patris: „ illud plane non temere dixerim, quod ſi quiſpiam fidelium fuerit anathematizatus *injuſte*, potius ei oberit, qui facit, quam qui hanc patitur injuriam. Spiritus enim ſanctus habitans in Sanctis, per quem quiſque ligatur aut ſolvitur, immeritam nulli ingerit pœnam „.

Vereque notavit Origenes apud Gratianum *Cauſ.* 24. *quæſt.* 3. *can.* 7. „ Cum aliquis exit a veritate, a timore, a fide, a charitate, exit de caſtris Eccleſiæ, etiamſi per Epiſcopi vocem minime abjiciatur: ſicut e contrario, dum aliquis non recto judicio foras mittitur, ſcilicet ſi non ante exierit, id eſt, nihil egerit, ut mereretur exire, nihil læditur „. Eadem ſententia ibidem *Can.* 4. refertur a Gratiano ſub nomine Hieronymi.

Verbo, *æterni Tribunal Judicis illum reum non habet, quem injuſte Judex condemnat*, ut ait Concilium Lugdunenſe ſub Innocen-

Digitized by Google

nocentio IV. in *Cap.* 1. *De Sentent. & re judicata in VI.*

Imo tantum abeſt, ut Cenſura injuſtâ hominem coram Deo nocentiorem reddat, ut e contrario dicere non vereatur S. Augustinus, quod illum, *qui hanc contumeliam & injuriam ſuam patientiſſime pro pace Eccleſiæ tulerit, coronet in occulto Pater in occulto videns*. Lib. De vera Religione *cap.* 6.

Merito proinde jam pridem Joannes Gerſonius Cancellarius Univerſitatis Pariſienſis judicavit, erroneam, ſcandaloſam, & de hæreſi ſuſpectam eſſe reputandam hanc propoſitionem: *Sententia Paſtoris etiam injuſta tenenda eſt & timenda*. Quam *quidam ſe gerens pro Commiſſario Papæ poſuit in ſuo proceſſu publico*, ait Gerſonius in Tractatu, cui titulus: *Diſcuſſio illius Aſſertionis: Sententia Paſtoris, &c.*

Dicitur quidem apud Gratianum *Cauſ.* 11. *quæſt.* 3. *can.* 1. ſub nomine S. Gregorii: *Sententia Paſtoris ſive juſta, ſive injuſta fuerit, timenda eſt.*

Verum notandum, hanc ſententiam, prout a Gratiano refertur, non haberi apud S. Gregorium in *Homil.* 26. *in Evangelia* citata a Gratiano, ſed verba Gregorii ex citata Homilia referuntur a Gratiano ad calcem *Canonis* 77. eâdem causâ, uti etiam annotarunt Correctores Romani, & ita ſonant: „ Sed utrum juſte, an injuſte obliget „ Paſtor, Paſtoris tamen ſententia gregi ti„ menda eſt; ne is, qui ſubeſt, & cum in„ juſte forſitan ligatur, ipſam ſuæ obligatio„ nis ſententiam ex alia culpa mereatur. „ Paſtor ergo vel abſolvere indiſcrete timeat, „ vel ligare. Is autem, qui ſub manu Pa„ ſtoris eſt, ligari timeat, vel injuſte, nec „ Paſtoris ſui judicium *temerarie* reprehen„ dat: ne etſi injuſte ligatus, ex ipſa *tu„ midæ* reprehenſionis *ſuperbia*, culpa, quæ „ non erat, fiat „.

Hinc manifeſtum eſt, S. Gregorium unice velle, ut ſubditi *non temerarie*, ac *tumidâ reprehenſionis ſuperbiâ* Paſtoris ſui judicium reprehendant ſive contemnant: ſed potius timeant & vereantur, ne forſan ex ſua culpa judicium hoc meruerint.

Non docuit ergo Gregorius, Sententiam Paſtoris injuſtam aliquem coram Deo ligare aut reum conſtituere, qui ſuâ culpâ non erat ligatus; ſed duntaxat, quod ſubditi Sententiam Paſtoris in ipſos latam *temerarie*, & *tumidâ ſuperbiâ* reprehendere, vel contemnere ut injuſtam non debeant.

Recte itaque notavit S. Hieronymus in *cap.* 16. Matthæi ad illa verba: *Tibi dabo claves, &c.* quod „ hunc locum Epiſcopi „ & Presbyteri non intelligentes, aliquid „ ſibi de Phariſæorum aſſumant ſupercilio, „ ut vel damnent innocentes, vel noxios „ ſolvere ſe arbitrentur, *cum apud Deum* „ (ait) *non ſententia Sacerdotum, ſed reo„ rum vita quæratur* „.

§. II.

Utrum Cenſura injuſta ſit tenenda *ſeu obſervanda?*

PRæcedenti Paragrapho monuimus, quod quæſtio, utrum Cenſura injuſta ſit *timenda*, vel tenenda ſive obſervanda, intelligi ſoleat de Cenſura unice injuſta ex *parte cauſæ* ſive *materiæ*, licet de reliquo Judex in prolatione hujus Cenſuræ ſervaverit per omnia Juris ordinem.

Hanc Cenſuram eatenus non eſſe homini Chriſtiano ex fide vivendi timendam, quaſi per eam coram Deo magis reus aut nocentior conſtitueretur, ibidem probatum eſt.

At hic quæritur, num ſimilis injuſta Cenſura ex parte *ſolius* cauſæ, a Judice autem ſervato Juris ordine prolata, ſit *timenda* ſeu ſervanda: id eſt, utrum ſimili Cenſurâ innodatus teneatur ita ſe gerere exterius ac ſi revera eſſet hâc Cenſurâ ligatus, tametſi etiam certo ſciret, cauſam, licet forſan & Judici juridice probatam, non ſubeſſe; atque ita certo noverit eo ex capite Cenſuram eſſe injuſtam.

Sicuti Eccleſia non vult, ut quis innocens per Cenſuram ligetur; ita quoque non vult, ut auctoritas Judicis vilipendatur; vel Clavium poteſtas, Eccleſiæ ejuſque Miniſtris concredita, in contemptum veniat.

Tametſi ergo Sententia ſic injuſta, nulla ſit & invalida in conſcientia ſeu foro interiori, & Deus nullius efficaciæ eam reputet; tamen Eccleſia juſte præcipit, ut huic Sententiæ in foro exteriori validæ, etiam in eodem foro eidem obediatur.

Ratio eſt, quia ſi in foro exteriori & publicæ huic Sententiæ non obediatur, hæc non

non obedientia manifeſte cederet in contemptum Clavium, & vilipendium Judicis.

Cum enim ſupponatur, quod Cenſura ordine Juris ſervato ſit lata, neque ejus injuſtitia ex parte cauſæ hactenus ſit plane notoria; evidens eſt, ſimilem Cenſuram, quæ publice habetur ut legitime & juſte inflicta, non poſſe publice contemni ſine vilipendio Judicis & Cenſurarum ob ſolam occultam & privatam injuſtitiæ notitiam.

Hinc communiter docent Doctores, quod innodatus ſimili Cenſurâ injuſtâ, non teneatur quidem abſtinere a perceptione Euchariſtiæ, aliiſque actibus ex vi ipſius Cenſuræ in ſe revera injuſtæ, ſed vi præcepti Eccleſiæ, quo harum ſpiritualium rerum uſus prohibetur: idque *ſolum quantum neceſſe fuerit ad obediendum Eccleſiæ præcepto, ſeu Decreto Judicis in* PUBLICO, uti loquitur Suarez *diſp*. 4. *ſect*. 7. *num*. 14.

Licet ergo ſciatur privatim, quod ipſa Sententia ſit injuſta, utpote prolata ex falſa cauſa, tametſi etiam forſan in judicio per falſa & ſubornata acta Judici fuerit probata, revera coram Deo & in conſcientia nullum adferat detrimentum, & apud Deum pro nulla reputetur; tamen ob auctoritatem Judicis, & ad vitandas in Eccleſia & Republica turbationes, & præcavenda ſcandala; ſimili Sententiæ in publico erit obediendum, & ſic Excommunicatus tenetur ſe in publico & foro exteriori tamquam Excommunicatum habere, atque ab exercitiis Excommunicato interdictis in publico abſtinere.

Hinc & concludunt communiter Doctores, quod hæc Sententia ſervato *Juris ordine* prolata, obliget ratione *evitandi ſcandali* & *contemptus Judicis*, uti loco citato multis oſtendit Suareſius; citatque Navarrum ſcribentem, ſimilem Sententiam valere *parum plus nihilo*, *niſi in foro exteriori propter ſcandalum poſt declarationem*.

„ Et ratione probatur (ait Suarez *num*. „ 16.) quia ſi ſcandalum quâcumque ratio- „ ne ceſſet, & innoteſcat aliis qualitas Sen- „ tentiæ, & hominis innocentia, ceſſabit „ obligatio: ergo ſignum eſt, totam hanc „ obligationem eſſe ratione ſcandali evitandi„.

Monet autem *num*. 17. nomen *ſcandali* hic accipi, non tantum ut eſt contra charitatem, ſed etiam contra *obedientiam* Eccleſiæ, cui multum derogaretur, ſi talis Cenſura publice contemneretur. Et ideo hæc Cenſura ſic a legitimo Judice, & in forma Juris, licet ex falſa cauſa prolata, exterius eſt valida, ut ob *vitandum* illud *ſcandalum* in foro exteriori revera ſit ſervanda.

Si ergo contra aliquem fuerit per Judicem competentem, ſervato in omnibus Juris ordine, prolata & debite promulgata ſententia Excommunicationis, indubie huic ſententiæ publice & in foro exteriori erit ſtandum & obediendum, donec notoria fuerit ejuſdem injuſtitia.

Et quidem cum injuſtitia, & notorietas hujus injuſtitiæ conſiſtant in facto, ſæpiuſque contingat, quod Sententiam paſſi ſibi perſuadeant, Sententiam etiam juſtiſſimam eſſe injuſtam, & notorium eſſe, quod notorium non eſt; hinc non facile, ſub prætextu hujuſmodi injuſtitiæ & notorietatis licitum fiet, Sententiæ Judicis ſic in forma Juris pronuntiatæ & promulgatæ, *propriâ* auctoritate *in publico* ſe opponere, ſive Sententiæ non obedire.

Sententia quippe publicâ auctoritate *juridice* prolata vim ſuam in foro externo & contentioſo obtinet, quoaduſque legitime & ſimili Juris ordine ſervato retractetur, ſeu injuſta pronuntietur.

Neque publica tranquillitas rectuſque ordo permittunt, ut privatis paſſim liceat prætextu injuſtitiæ vel notorietatis, publicorum judiciorum auctoritatem & firmitatem invertere.

Atque hoc eſt, quod paſſim tradunt Pragmatici, hodie non admitti *notorietatem facti*, præſertim contra Sententias, *Juris ordine ſervato*, per legitimos Judices prolatas; & neminem prætextu ſimilis notorietatis poſſe Sententiam contemnere: ſed requiri *notorietatem Juris*, id eſt, ut injuſtitia Sententiæ per Judicem publicâ auctoritate declarata fuerit.

§. III.

De remedio ordinario adverſus Cenſuras injuſtas.

Novit Eccleſia, quod *omnis Pontifex ex hominibus aſſumptus* circumdatus ſit infirmitate; neque Sacerdotium, tametſi in ſe ſanctiſſimum, omnes ad illud aſſumptos reddat ſanctos, aut ex humanis paſſionibus

Digitized by Google

nibus & ignorantiis eximat.

Quapropter & novit, etiam in ſummo Sacerdotio conſtitutis poſſe obrepi, & falſa pro veris imponi, aut etiam ipſos poſſe humanâ paſſione aut cupiditate præveniri & excæcari, ut ita innocentes ut *nocentes* damnent & perſequantur: & e contrario, noxios tamquam innocentes ſolvant, aut etiam tueantur, & favoribus proſequantur, atque extollant.

Quod attendens Auguſtinus ſcribit ad Auxilium Epiſcopum *Epiſt.* 250. *num.* 3. novæ Edit. alias 75. „ Nec arbitreris, ideo nobis „ non poſſe ſubrepere *injuſtam* commotio„ nem, quia *Epiſcopi* ſumus? ſed potius „ cogitemus, inter laqueos tentationum nos „ periculoſiſſime vivere, quia homines ſu„ mus „.

Et hæc quidem ſcribit Auguſtinus occaſione Anathematis, quod injuſte & temere ab hoc Epiſcopo judicabat inflictum.

Quin dicere non dubitavit S. Gregorius *Homiliâ* 26. in Evangelia apud Gratianum *Cauſ.* 11. *quæſt.* 3. *can.* 88. „ Plerumque „ contingit, ut hic Judicis locum teneat, „ cujus ad locum vita minime concordat, „ ac proinde ſæpe agitur, ut vel damnet „ immeritos, vel alios ipſe ligatus ſolvat: „ ſæpe in ſolvendis ac ligandis ſubditis ſuæ „ voluntatis motus, non cauſarum merita „ ſequitur „.

Deploratque ſuo tempore S. Auguſtinus Lib. *De vera Religione cap.* 6. Divinâ Providentiâ permittente, *bonos viros* per nonnullas nimium turbulentas hominum carnalium ſeditiones *expelli de Congregatione Eccleſiæ:* additque, *horum plura eſſe exempla, quam credi poteſt*.

Et ipſa Synodus Nicæna *Canone* 5. aperte ſupponit, poſſe contingere, ut inordinatâ Epiſcopi paſſione de Eccleſia aliqui immerito & injuſte ejiciantur ſive excommunicentur.

Mandat enim, ut *examinetur*, vel *requiratur*, *numquid vel puſillanimitate* (vel ut legit Iſidorus, *aliquâ indignatione*) *vel contentione*, *vel aliquâ ejuſmodi Epiſcopi acerbitate* (aut juxta lectionem Dionyſii, *alio quolibet Epiſcopi vitio*) *congregatione pulſi ſint* (ſeu juxta Iſidorum, *excommunicati*).

Ut hoc ergo (ait Canon *convenientius examinationem accipiat* (ſive ut legit Iſidorus: *ut dignâ hæc poſſint examinatione perquiri*) *recte habere viſum eſt*, *ut ſingulis annis in unaquaque Provincia bis Synodi fiant* (ſive ut legit Iſidorus: *Epiſcoporum Concilium fieri*) *ut cum omnes Provinciæ Epiſcopi in eumdem locum communiter convenient:* (ſive ut legit Dionyſius Exiguus: *ut communiter omnibus ſimul Epiſcopis Provinciæ congregatis*) *ejuſmodi quæſtiones examinentur. Et ſic quos Epiſcopum offendiſſe conſtiterit* (aut juxta Dionyſium: *& ſic, qui ſuo peccaverint evidenter Epiſcopo*. vel ſecundum Iſidori lectionem: *ut ita demum hi, qui ob culpas ſuas Epiſcoporum ſuorum offenſas merito contraxerunt*) *juſte eſſe a congregatione ſeparati apud omnes videantur* (ſive juxta lectionem Dionyſii: *excommunicati rationabiliter ab omnibus æſtimentur*).

Itaque ex Decreto Synodi Nicænæ liberum erat, tam Clericis, quam laicis querelas ſuas adverſus Sententias Epiſcoporum ad Synodum Provincialem bis in anno celebrandam, deferre; & coram Epiſcopis ibidem congregatis injuſtitiam Sententiæ exponere & probare.

Hæc diſciplina in multis poſterioribus Conciliis, ac notanter Africanis renovata fuit: atque fere inconcuſſa perſeveravit, quouſque ſtylus forenſis in Tribunalia Eccleſiaſtica intravit, & Synodi Epiſcoporum celebrari deſierunt.

Sicuti enim eo tempore in ferendis ſententiis Excommunicationis, aliiſque Cenſuris, non ſecus ac in cæteris Cauſis Eccleſiaſticis ſtylus Forenſis & Civilis cum omnibus ſuis formalitatibus ſervari cœpit; ſic una quoque invaluit, ut eodem tandem remedio, ſcilicet appellationis, adverſus injuſtas Cenſurarum ſententias, ſibi quiſque providere, & remedium quærere debuerit.

Ordinarium itaque adverſus Cenſuras injuſtas hodiernum remedium eſt appellatio ad Superiorem.

Si formam interponendæ, introducendæ, aut proſequendæ appellationis, aut Judicem, ad quem appellandum eſt, ſpectemus, nihil ſpeciale in hac a Cenſuris inflictis, aut comminatis appellatione occurrit.

Verum quoad effectum, non parum differt hæc a Cenſura inflicta appellatio, ab appellationibus a Sententiis definitivis in materia alia.

Pro quo notandum, quod appellatio a ſenten-

ſententia definitiva de Jure Canonico ſoleat habere duplicem effectum.

Per appellationem enim a definitiva, cauſa principalis a Judice *a quo* devolvitur & transfertur ad Judicem *ad quem* eſt appellatum, ut hic cauſſam de novo examinet, judicetque, num Judex *a quo* recte judicaverit: hicque effectus dicitur *devolutivus*, nimirum a devolutione cauſſæ ad Judicem *ad quem*.

Ulterius, per appellationem a definitiva ſolet effectus ſive executio Sententiæ per Judicem *a quo* pronuntiatæ *ſuſpendi*; ita ut ipſa Sententia maneat in *ſuſpenſo*, nullamque ſecum trahat executionem, quamdiu appellatio legitime interpoſita & introducta manet in ſuo vigore: vocaturque effectus ſuſpenſivus, propter ſuſpenſionem Sententiæ Judicis *a quo*, quam appellatio interpoſita operatur.

Porro illud ſpeciale eſt in ſententia Excommunicationis, & cujuſvis Cenſuræ, quod, ſi hæc abſolute & ſimpliciter fuerit lata, appellatio ab ea interpoſita habeat quidem effectum *devolutivum*, quo cauſa ipſa devolvitur ad Judicem *ad quem*; ſed non habeat effectum *ſuſpenſivum*, ſive appellatio a ſimili Sententia *non ſuſpendat* ejus effectum: ſive per ſimilem Sententiam excommunicatus maneat excommunicatus, & debeat ſe gerere ut talem, non obſtante appellatione interpoſitâ, donec per Judicem *ad quem* ipſa Sententia Judicis *a quo* fuerit retractata.

Scribit enim Innocentius III. in *cap.* 8. X *de Officio Ordinarii*, ſi excommunicatus ab Epiſcopo recurrat ad Archiepiſcopum, hic non poteſt eum abſolvere, niſi prius conſtiterit, injuſte fuiſſe excommunicatum, additâ hâc ratione: *Cum Excommunicationis ſententia per appellationis non ſuſpendatur objectum*.

Quin & in *cap.*20. *De ſentent. Excomm. in VI.* ſcribit de Cenſuris in generali Bonifacius VIII. „ ſicut Excommunicatio,
„ ſic ab officio, vel ingreſſu Eccleſiæ lata
„ ſuſpenſio, aut ipſius effectus per *appella-*
„ *tionem* ſequentem *minime ſuſpenduntur* „.

Rationem hujus ſpecialis juris expreſſit Innocentius III. in *cap.* 53. §. 1. X *De Appellat.* quod ſententia *Excommunicationis executionem ſecum trahat*.

Effectus quippe Excommunicationis eſt reſciſſio Excommunicati a communione Eccleſiæ. Hunc autem effectum, ſive executionem ſecum trahit Excommunicationis ſententia.

Per ipſam enim ſententiam Excommunicationis ſtatim, & in ipſo momento, quo lata eſt, Excommunicatus cenſetur a communione Eccleſiæ ſegregatus ſeu reſciſſus; huncque effectum ipſa Sententia *per ſe* abſque ulterioris Judicis miniſterio operatur: adeo ut pro Sententiæ executione non requiratur poſt latam Excommunicationem ullum Judicis miniſterium, ſeu factum vel Decretum.

In aliis vero Sententiis, quæ executionem ſecum non trahunt, pro earum habenda executione requiritur novum Judicis Decretum.

Cum ergo per interpoſitam appellationem cauſa ad Superiorem ſit devoluta, & omnis juriſdictio & auctoritas Judicis *a quo* ſit ſuſpenſa, non poteſt hic ulterius huic cauſæ ejuſve executioni ſe immiſcere pendente appellatione: ac proinde ſicuti Judicis *a quo* juriſdictio ſuſpenditur, ita & executio a juriſdictione hac dependens.

Quapropter ſi ſententia Excommunicationis nondum ſit *abſolute* lata, ſeu inflicta Excommunicatio, appellatio interpoſita utrumque effectum devolutivum & ſuſpenſivum habebit, uti notant Doctores in *cap.* 10. X *De Appellat.*

Hic enim interrogatus Cæleſtinus III.
„ ſi quis Judex ſic protulerit Sententiam:
„ *Niſi Sempronio intra* 20. *dies ſatisfeceris,*
„ *te excommunicatum, vel ſuſpenſum, aut*
„ *interdictum eſſe cognoſcas:* & ille, in
„ quem fertur Sententia, medio tempore
„ appellans, ad diem ſtatutum minime ſa-
„ tisfecerit, utrum ille tali Sententiâ lige-
„ tur; aut interpoſitione appellationis tutus
„ exiſtat? Reſpondit Pontifex, *videtur au-*
„ *tem nobis*, *quod hujuſmodi Sententiam*
„ *appellationis obſtaculum debeat impedire* „.

Hinc concludunt Canoniſtæ poſt Gloſſam, quod appellatio habeat effectum ſuſpenſivum, quandocumque fertur *ſub conditione*.
„ Conditio enim (ait Wameſius in Com-
„ mentario ad hoc caput) cum rem ſuſpen-
„ dat, imo faciat ut res pro eo ſit, quaſi
„ non ſit, non poteſt dici ipſa Sententia
„ ex ipſa recitatione ſecum trahere execu-
„ tio-

Digitized by Google

„ tionem; & proinde appellationis uſus per„ mittatur ad *utrumque* effectum, & ut ad „ Superiorem deferatur cauſa, & *effectus* „ Sententiæ *ſuſpendatur* „.

„ Unde fit (ait ibidem) ut quæ poſt „ interpoſitam appellationem fiunt, integro „ ſtatu fieri dici debeant; id eſt, agere „ poteſt, ac ſi Excommunicatio lata non „ eſſet „.

Recteque ulterius *num.* 3. monet, quod uſque adeo hic effectus appellationis duret, *ut non tollatur*, *etiamſi eventus appellationis injuſte appellatum demonſtret*: quod tamquam ſpecialiter in materia Cenſurarum merito receptum eſſe oſtendit.

Nec tantum in ſimili caſu ſola ſuſpenditur Cenſura, ſed & præceptum & obligatio ſatisfaciendi ſub pœna Excommunicationis injuncta: ita ut termino expleto, in tali Sententia præſcripto, non ſolum non incurratur Cenſura, ſed etiam non ſit obligatio exequendi mandatum; quia appellatio dirigitur in totam Sententiam, & conſequenter integram Sententiam, omnemque ejus effectum ſuſpendit.

Cum ergo appellatio a ſententia Excommunicationis habeat effectum etiam *ſuſpenſivum*, quandocumque ipſa Excommunicatio ſecum non trahit ſuam promptam executionem; ratio per ſe patet, cur appellatio a Cenſura duntaxat *comminatâ* operetur quoque effectum *ſuſpenſivum*: cum evidens ſit, quod Cenſura nondum lata, ſeu inflicta, ſed tantum *comminata*, ſecum trahere nequeat ipſo facto executionem.

Imo ſi poſt interpoſitam appellationem *a comminatione* Cenſuræ, Judex *a quo* pendente appellatione procedat ad pronuntiationem Cenſuræ, Cenſura erit ipſo jure nulla, uti notat, aliis citatis, Fagnanus ad *Cap.* Super eo *De Appellat. num.* 47.

Idipſum tamquam ſpeciale in hac ſpecie appellationis obſervat Wameſius ad *Cap.* 53. §. 1. *De Appellat.* quod nimirum Cenſura poſt hanc appellationem inflicta, in tantum ſit *nulla*, *ut nec remedio appellationis indigeat*: quo remedio revocanda ſunt, quæ poſt interpoſitas alias appellationes attentantur.

Hæc autem nullitas Cenſuræ præcipue provenit ex defectu Juriſdictionis in Judice eam proferente, utpote per interpoſitam appellationem totaliter ſuſpenſæ (*a*).

Cum autem non minus recuſatio Judicis legitime interpoſita ſuſpendat Juriſdictionem Judicis recuſati, quam interpoſita appellatio; etiam Cenſura lata, pendente recuſatione, æque invalida & nulla eſt, ac lata poſt interjectam appellationem, eaque pendente.

§. IV.

De remedio extraordinario contra injuſtas Cenſuras per Recurſum ad Tribunalia Regia.

Si Judex Eccleſiaſticus juxta Regulas ab Eccleſia præſcriptas, ſive ordine Juris in omnibus ſervato, Cenſuram infligat, quam injuſtam tamen ex parte *cauſæ* prætendit Sententiam paſſus; remedio ordinario, id eſt, Appellationis ſive recurſus ad Judicem Eccleſiaſticum ſuperiorem ſibi providere debere præcedenti §. dictum eſt.

At ſi Judex Eccleſiaſticus, neglectis viâ ordinariâ, & ordine a Jure præſcripto, ad inflictionem Cenſuræ proſiliat *viâ facti*, eâ in oppreſſionem ſubditorum abutendo, etiam poterit adverſus hunc *extraordinarium*, & irregularem modum procedendi, remedium *extraordinarium* impendi, & contra hanc violentiam protectio Regia implorari.

Nihil enim adeo proprium eſt Regis officio, quam a potentiorum oppreſſione & violentia imbecilliores liberare, eiſque protectionem ſuam impartiri. Unde ad Reges & Principes proprie reſpicit monitum illud Jeremiæ *cap.*22. *verſ.*3. *Facite judicium & juſtitiam*, *& liberate vi oppreſſum de manu calumniatoris*.

Ad quæ verba reflectens S. Hieronymus ait: *Regum officium eſt proprium*, *facere judicium*, *& juſtitiam*, *& liberare de manu calumniatoris vi oppreſſum*. Apud Gratianum *Cauſ.*23. *quæſt.*5. *can.*23.

Unde recte notavit Franciſcus Salgado in ſuo Tractatu De Protectione Regia *par.* 1. *Præ-*

(*a*) Quod ſi interponatur appellatio ab actionibus cauſæ a monitionibus, & ab iis omnibus, quæ conſequenter fieri poſſent, antequam ſententia Excommunicationis proferatur; tunc appellatio effectum judicii, quod ipſam ſubſequitur, ſuſpendit.

Præludio 5. *num.* 310. quod cognitio de violentia & oppreſſione ſubditorum, eorumque defenſio & protectio „ non competat „ Regibus ſupremis privilegio Summi Pontifi„ eis, ſed ex juris naturalis inſtinctu, ratione, „ & principio. Naturale officium eſt, pro„ priumque Regis officium inhærens Regimi„ ni, a quo avelli non poteſt „.

Illi enim Deus gladium, ejuſque uſum commiſit, ut pœnarum timore violentiam malorum comprimat, & ab eorum violentia innocentes vi oppreſſos liberet. *Non enim*, teſte Apoſtolo, *ſine cauſa gladium portat*, *Dei enim miniſter eſt: vindex in iram ei*, *qui malum agit*. Rom. *cap.* 13. *verſ.* 4.

Cum autem non laici duntaxat, ſed & Eccleſiaſtici ſeu Clerici, licet ſpeciatim in ſortem Domini vocati, ſint membra Reipublicæ, Regumque ſubditi, utriſque debetur hæc Regia protectio, uti recte monet citatus Salgado loco allegato, *Prælud.* 2. *num.* 76. *Rex*, ait, *tenetur tam Clericos & Eccleſias, quam Laicos tueri, cum ſint pars, membra, & cives Reipublicæ temporalis, quæ ſub tutela Regis eſt*.

Quod ſi hæc violentia inferatur ab ipſiſmet Judicibus Eccleſiaſticis, a quibus contra aliorum injuſtitias & violentias protegi deberent, tunc vel præcipue ipſis Regia protectio neceſſaria erit: nam uti recte reflectit præfatus Salgado *Prælud.* 4. *num.* 102. „ Cæteris enim violentiis, hæc, quæ a Judice „ fit, major eſt & atrocior, cum ſub ſecu„ ro & ſuperioritatis ac juriſdictionis præ„ textu facillime deliberari poſſit ad hujuſ„ modi vim inferendam „.

Et nonnullis in hujus ſui aſſerti probationem adductis concludit: „ Igitur cum Ju„ dices tot intolerabiles violentias & op„ preſſiones ſuæ majoritatis & juriſdictionis „ occaſione committant, juſtiſſime multo „ fortius poteſt Rex illis reſiſtere, & op„ preſſis naturalem defenſionem præſtare, „ cujus proprium officium eſt „.

Indubitatum autem eſt, Cenſuram, ſignanter Excommunicationem eſſe pœnam graviſſimam, maximiſque incommodis ſubjectam; & conſequenter tam Eccleſiaſticos quam laicos poſſe per Cenſuras injuſtas a Judicibus Eccleſiaſticis opprimi, & violentias intolerabiles pati.

Non minus proinde adverſus has, quam cæteras violentias Regia protectio implorari poteſt, & eam implorantibus, ſi de oppreſſione conſtiterit, impertienda eſt.

Teſtatur jam pridem Didacus Covarruvias Epiſcopus Segovienſis *Pract. qq. cap.* 35. *num.* 3. quod „ In Regia & Caſtellana „ Republica illud obſervatiſſimum ſit, & „ diu obtinuerit, a tempore quod memo„ riam hominum excedit, poſſe ab his, qui „ a Judicibus *Eccleſiaſticis vi* & *Cenſuris* „ opprimuntur, Regios Auditores & Con„ ſiliarios, qui apud Regia ſuprema Præto„ ria litigantibus jura reddunt, omnino „ adiri, ut *vim* auferant, & compellant Ju„ dices Eccleſiaſticos ab ea inferenda ceſſare „.

Hic vero Forenſis uſus (addit idem Auctor) „ non tantum in his Caſtellanis Re„ gis Hiſpaniarum Ditionibus, & Principa„ tibus, ſed & apud Gallos, alioſque Rei„ publicæ Chriſtianæ ſeculares Principes eſt „ equidem receptiſſimus „.

Evidens eſt, quod Covarruvias hunc recurſum ad Judices Regios fundet in *vi* & *violentia* a Judicibus Eccleſiaſticis illatis, permittatque hunc recurſum in omnibus caſibus, quibus per *violentiam* ſive Clerici, ſive laici opprimuntur.

Subjungit quidem ibidem Covarruvias exemplum violentiæ, quæ per Judicem Eccleſiaſticum infertur, dum interpoſitâ appellatione ad Sedem Apoſtolicam, nihilominus ipſe Judex *a quo*, ſpretâ hâc appellatione, per Cenſuras executionem ſuæ Sententiæ urget, & ita condemnatum & appellantem vi opprimit.

At ex contextu evidens eſt, id duntaxat per modum exempli allegari: cæterum Covarruviam hunc recurſum unice fundare in violentiâ a Judice Eccleſiaſtico illata, & per Judicem Regium tollenda. Unde inter rationes, quibus hic recurſus juſtificatur, adducit ex Gratiano Canones, in quibus dicitur, proprium officium Regis eſſe *vi oppreſſos* liberare.

Similiter citatus Salgado De Protectione Regia *part.* 1. *cap.* 6. *num.* 19. notans, quod ad hanc protectionem implorandam ſufficiat ſola denegata delatio appellationi ſine ulteriori proceſſu aut attentato, rationem ſubjungit: *Quod ipſa denegatio ſit* VIOLENTIÆ PARS *integralis, & principium violentiæ ſufficiens ad auxilium & Regiam protectio-*

Digitized by Google

tectionem invocandum.

Evidens hinc eſt, quod hic Auctor unice hunc recurſum fundet in *violentia* illata. Loquitur quidem hic Auctor, uti & Covarruvias, aliique Auctores Hiſpani præcipue, ac nominatim de tollenda violentia a Judicibus Eccleſiaſticis inferri ſolita per hoc, quod ſuas Sententias poſt appellationem ſuſpenſas, per Cenſuras *viâ facti*, ſive per *violentiam* exequi velint: quia hæc ſpecies *violentiæ* in illis Ditionibus & Regnis eſt frequentior.

Cæterum, omnes hi Doctores ſat oſtendunt, recurſum ad hunc ſpecialem caſum violentiæ non reſtringi; ſed generaliter locum habere, ubicumque per Cenſuras *violenter* per Judicem Eccleſiaſticum aliquis opprimitur.

Quapropter ſi Judex, ſervato Juris ordine, fuerit recuſatus tamquam ſuſpectus, & hâc recuſatione interpoſitâ & pendente, nihilominus ad Sententiam procedat, eamque per Cenſuras *viâ facti* exequi prætendat, etiam hanc violentiam viam facere recurſui ad Judicem Regium, aſſerunt dicti Auctores.

Et inter alios Hieronymus Cevallos in Tract. *De Cognitione per viam violentiæ quæſt.* 14. poſtquam oſtendit per recuſationem non ſecus ac per appellationem ſuſpendi juriſdictionem Judicis, & conſequenter *violentiam* inferri, ſi pendente recuſatione ulterius per Cenſuras procedat Judex, tamquam indubitatum concludit, hanc violentiam præbere recurſum ad Regium Senatum, unice in illata violentia ſe fundans: propterea & notat *num.* 24. „ Quod Judices Regii in hoc caſu habeant cauſæ cognitionem, an recuſatio ſit juſta vel frivola; cum ſine hac cognitione articulus *violentiæ* examinari non poſſit „.

Nihil quoque in his, aliiſque Orbis Chriſtiani ditionibus uſitatius, magiſque a tempore immemoriali receptum, quam recurſus ad Regia Tribunalia pro obtinenda protectione contra violentias & *viâ facti* attentata in materia Eccleſiaſtica adverſus pacificos poſſeſſores, aut quaſi-poſſeſſores; petentes contra has violentias & attentata in ſua pacifica poſſeſſione, aut quaſi-poſſeſſione manuteneri & protegi.

Hanc protectionem Pragmatici noſtrates vulgo *manutenentiam* vocant; eo quod per illam poſſeſſor contra violentiam & attentata in ſua poſſeſſione auctoritate Regiâ *manuteneatur*, donec ſervato Juris ordine judicatum ſit, ipſum injuſte poſſidere, atque ex juſta cauſa e ſua poſſeſſione eſſe deturbandum.

„ Eſt manutenentia (inquit Judocus Damhouderus famoſiſſimus Juriſconſultus Belga in *Praxi rerum civilium cap.* 41.) quædam proviſio, imo verius quoddam Principis vel Conſilii ſui beneficium, quo aliquem pacificum poſſeſſorem, metuentem ex ea ejici aut exturbari, in eadem ſua quieta poſſeſſione tenet, ſervat, & quaſi *manu tenendo*, ſuâ auctoritate tuetur „.

Et ſupra citatus Covarruvias *num.* 2. *verſ.* 6. „ Non negamus, inquit, quod poſſint Judices Regii extraordinarie tractare cauſam poſſeſſoriam, in qua de poſſeſſione Beneficii diſputetur, ad effectum ut *quieta* ſit Reſpublica, & ne fiat alicui injuria & *violentia*, aut indebite poſſeſſione, quam retinet, ſpolietur.

Itaque nec manutenentia ad aliud tendit, niſi ad *violentiam* tollendam, aut impediendam.

Hinc recte reflectit Matthæus De Afflictis *Deciſione* 24. in hoc judicio poſſeſſorio potius agi de defenſione extrajudiciali, quam de judiciali ordinaria cognitione: „ Quia (ait) tantum id agitur, quod quis reſtituatur ad poſſeſſa; quia inique & per *violentiam* fuerit ſpoliatus a Judice Eccleſiaſtico „.

Si igitur Judex Eccleſiaſticus violente ſive *viâ facti*, prætermiſſo omni Juris ordine, Clericum turbet per Cenſuras in poſſeſſione aut quaſi-poſſeſſione pacifica ſui Beneficii, aut exercitio functionum illi annexarum, indubie hæc *violentia* recurſui ad Senatum Regium viam aperit; & pacificus poſſeſſor per Regiam manutenentiam contra hanc *violentiam*, in ſua poſſeſſione protegi ſeu manuteneri poſtulat.

Hic igitur recurſus ad Regiam auctoritatem fundatur in violentia & oppreſſione per Regem tollenda ſeu comprimenda, undecumque hæc violentia vel oppreſſio oriatur.

Refert Joſephus Seſe Doctor Juris in ſuo *Tractatu De Inhibitionibus & Executione privilegiata*, *cap.* 54. *num.* 1. quod ſuper juſtitia hujus recurſus ad Regia Tribunalia

Digitized by Google

pro comprimendis *violentiis* Judicum Eccleſiaſticorum „ conſulti fuerint multi do„ ctiſſimi Viri, tam Theologi, quam Ju„ riſperiti in hoc Regno Arragoniæ; quo„ rum Reſponſa (ait) ipſe vidi, legi, & „ maxime notavi, & omnes illi *uno ore* & „ *linguâ* fatentur, & maximis auctoritati„ bus fundatum relinquunt, hos recurſus „ licite interponi ad effectum, tantum ad „ tollendam *violentiam* . . . . Ex hoc in„ ferentes, eos, qui intra juſtos limites re„ curſus fecerint ad Judices ſeculares pro *ma„ nutenentia ſua poſſeſſionis*, nullas incur„ rere Cenſuras, cum id fiat ad nudum „ auxilium duntaxat, pro tollenda *violen„ tia*, quod de jure naturali permiſſum eſt, „ immutabile & perpetuum „.

Et quidem hiſce in Provinciis a tempore immemoriali adverſus violentias, ac ſignanter per Eccleſiaſticas *Cenſuras* ſubditis illatas, fuiſſe uſitatum hunc recurſum ad Senatum Regium; nec illum ſine ſummo ſubditorum detrimento tolli poſſe, monuerunt Regia Conſilia, dum de publicandis Concilii Tridentini reformationis articulis tractaretur, uti ex infra dicendis patebit.

In hoc quippe judicio poſſeſſorio ſeu manutenentiæ, duo a Judicibus requiruntur, ſcilicet *pacifica* poſſeſſio ſupplicantis pro manutenentia ſive protectione Regia, & *violentia* ſeu turbatio *facti* in hac poſſeſſione: de quibus Senatui ſummarie conſtare debet, priuſquam litteras manutenentiæ concedat.

§. V.

Judices Regii admittentes recurſum contra injuſtas Cenſuras, duntaxat cognoſcunt de violentia illata.

CUm poteſtas ferendi Cenſuras dependeat a poteſtate Clavium, quæ a Chriſto Eccleſiæ, ejuſque Miniſtris concredita eſt, indubitatum eſt, laicis hanc poteſtatem non competere, ſed ejus uſum & exercitium penes Epiſcopos, & Judices Eccleſiaſticos pleno jure reſidere: hiſque proprie jus eſſe, de ſufficientia & juſtitia Cenſurarum cognoſcere & judicare.

Quapropter Judices Regii limites ſuæ juriſdictionis egrederentur, falcemque in alienam meſſem mitterent, ſi ipſi exercitium Clavium ligando vel ſolvendo aſſumerent; vel de ipſa Cenſurarum juſtitia ſeu cauſarum ſufficientia vellent per recurſum ad ſua tribunalia judicare.

Id & uno conſenſu fatentur Auctores pro Regia auctoritate zeloſiſſimi, & ex profeſſo recurſum hunc contra Cenſuras Eccleſiaſticas ad Regia Auditoria propugnantes, nempe Judices Regios non cognoſcere de juſtitia aut injuſtitia Cenſurarum aut cauſæ principalis, ſed duntaxat de *vi* & *violentia* ſeu oppreſſione.

Atque inter alios ſupra citatus Covarruvias *Pract. qq. cap.* 35. *num.* 3. poſtquam retulit uſum regnorum Hiſpaniæ circa recurſum ad Tribunalia Regia, ob recuſatam delationem Appellationi interpoſitæ, expreſſe monet: „ quod Conſiliarii Regii „ *non cognoſcant* de *juſtitia* Appellationis „ ad Summum Pontificem deferendæ, ad „ hoc ut ab ipſis Sententia confirmetur, „ vel revocetur; *ſed tantum ad hoc, ut tol„ latur* VIS ILLA, quæ a Judice Eccleſia„ ſtico injuſtiſſime fit appellanti, dum eum „ *Cenſuris* Judex pro executione Sententiæ, „ quæ nondum tranſivit in rem judicatam, „ pendente appellatione ad Summum Pon„ tificem, opprimit „.

Vel uti loquitur Salgado *De Protect. Regia parte* 1. *cap.* 1. *prælud.* 5. *num.* 194. Judex Regius duntaxat cognoſcit de *violentia*, ut ubi de illa conſtiterit, auctoritate Regiâ *vim propellat*, *propulſet*, *oppreſſum ſublevet*, & „ Eccleſiaſticum quodammodo re„ ducat ad viam juſtitiæ, & tramites legi„ timos, deferatque appellationi juſtæ „.

Et *num.* 200. ex Martino Navarro addit, quod „ Judices Regii pronuntient per „ modum cauſæ, ſcilicet Judicem Eccleſia„ ſticum *vim* feciſſe, vel non feciſſe, in eo „ quod appellationi Partis non detulerit; „ non autem pronuntiant, quod Judex Ec„ cleſiaſticus juſte vel injuſte proceſſerit „.

Similiter Theologi illi & Juriſperiti, qui *uno ore* hunc ad Regia Tribunalia probarunt recurſum (uti ex Doctore Seſe Paragrapho præcedenti retulimus) „ dixerunt „ concludentes, fundamentum *violentiæ* id „ *ſolum* operari & inducere, ut ſcilicet Ju„ dex ſecularis *vim* tollat extrajudicialiter „ per modum extraordinariæ & charitativæ „ de-

Digitized by Google

„ defenſionis, aliquâ tamen cognitione adhibitâ circa *violentiam*, non autem per „ modum *judicialis ordinariæ cognitionis* „, quæ ſcilicet verſetur circa juſtitiam vel injuſtitiam cauſæ principalis, de qua Judex Regius cognoſcere vel judicare non prætendit.

Id plurimis ex omni natione citatis Auctoribus confirmat loco citato Salgado, monens in principio dicti Præludii quinti, quod hoc „ ſit cardo, ſeu potius columna fortiſſima, ſuper qua totum hujus recurſus pondus, onus, virtus, eſſentia requieſcunt, „ ſitque totius contradictionis, inſidiarum „ ſeu argumentorum fortiſſimus murus, conſtans propugnaculum, impenetrabile, & „ valida reſiſtentia „ &c. nimirum, quod in hoc recurſu duntaxat petatur Regia protectio adverſus *violentiam* & *oppreſſionem*; & quod Judex Regius non prætendat cognoſcere niſi de *violentia*; eamque, ubi de ea conſtiterit, mediis convenientibus tollere, & oppreſſum ſublevare, & ab oppreſſione liberare.

Idipſum jam pridem advertit pius ille ac doctus Univerſitatis Pariſienſis Cancellarius Joannes Gerſonius in Tractatu, cui titulus: *Circa materiam Excommunicationum Reſolutio*, ubi *Conſideratione* 9. exprimit caſus aliquos, quibus ſine contemptu Clavium non obeditur Excommunicationibus a Papa promulgatis, ac dein *Conſideratione* 10. ſubjungit: „ Contemptus Clavium etiam non „ invenitur apud illos, qui nedum non „ obediunt ſententiis Excommunicationum „ promulgatis per Papam, ſed etiam non „ eſt judicandus apud illos, qui *per poteſtatem ſecularem* adverſus tales prætenſas „ Sententias tueri ſe procurant. Lex enim „ naturalis dictat, ut poſſit vis vi repelli; „ conſtat autem quod tales Excommunicationes non debent dici jus, ſed *vis* & „ *violentia*, contra quam fas habet liber „ homo vel animus ſe tueri „.

Manifeſtum inſuper eſt, quod Gerſonius hunc recurſum fundet in *vi* & *violentia* per poteſtatem ſecularem tollenda.

Ex his pateſcit, quod Judex Regius intra hos limites conſiſtendo, non erigat ſe in Judicem juſtitiæ vel injuſtitiæ Cenſurarum aut Sententiæ Judicis Eccleſiaſtici; ſed duntaxat cognoſcere intendat, num *violentia* ſeu *oppreſſio* interveniat.

Puta, ſi a Sententia Judicis Eccleſiaſtici fuerit appellatum ad Summum Pontificem; Judex autem *a quo* recuſet huic appellationi deferre, & non obſtante interpoſitâ appellatione, per *Cenſuras Eccleſiaſticas* executionem ſuæ Sententiæ urgeat; Appellans autem recurrat ad Senatum Regium, prætendens per hanc recuſatam delationem appellationi, & inflictas aut comminatas Cenſuras pro executione Sententiæ, ſibi fieri violentiam: Senatus Regius non cognoſcet de juſtitia vel injuſtitia Sententiæ, a qua appellatur; aut utrum confirmari vel infirmari debeat, ſed tantum an appellatio debite ac legitime fuerit interpoſita: ita ut juxta Canonicas Sanctiones, & uſum receptum, appellationi eſſet deferendum: & conſequenter utrum Judex *a quo* non deferendo, ſed per Cenſuras executionem urgendo, *vim* inferat.

Similiter ſi Prælatus Paſtorem vel Canonicum a ſuo Beneficio, vel functionibus eidem annexis per *Cenſuras* ſuſpendat aut interdicat; ſi ſic ſuſpenſus aut interdictus recurrat ad Senatum Regium pro *manutenentia* in poſſeſſione, ſeu quaſi-poſſeſſione ſui Beneficii & functionum ei annexarum, contendens ſe per hanc Cenſuram opprimi, & in Beneficio, vel exercitio functionum eidem annexarum *viâ facti* ſeu per *violentiam* turbatum; Judex Regius non mandabit Prælato, aut Judici Eccleſiaſtico; ut coram ipſo declaret cauſas inflictæ Cenſuræ, ad cognoſcendum & judicandum, num fuerit juſta & ſufficiens cauſa ad infligendam ſimilem Cenſuram: ſed ſolum Judex Regius cognoſcit, utrum, *prætermiſſo Juris ordine*, *viâ facti* Judex ad Cenſuram proſilierit; atque ita *violentiam* intulerit, quæ recurſui ad Senatum Regium viam pandit.

Hanc ſi videat interveniſſe, tunc Judex Regius oppreſſum, ſive in ſua poſſeſſione *viâ facti* violenter turbatum proteget, & ita priſtina ſua pacifica poſſeſſione *manutenendo* defendet.

Si autem oſtendatur, nihil *violentiæ* interceſſiſſe, ſed per omnia ſervato Juris ordine, Judicem Eccleſiaſticum in ferenda Cenſura proceſſiſſe; tunc Judex Regius ſe non immiſcebit, ſed ſuſpenſum ad Judicem Eccleſiaſticum remittet, ut ſi Sententiam in-

ju-

Digitized by Google

juſtam prætendat, remedio ordinario appellationis aut querelæ apud Judicem appellationis utatur. Nullatenus ergo per hunc recurſum impediuntur Prælati aut Judices Eccleſiaſtici procedere, etiam per Cenſuras, contra ſuos ſubditos in materia morum aut doctrinæ; ſed unice per hunc recurſum providetur, ne ſub prætextu ſive pallio correctionis per *viam facti* ſeu per *violentiam*, neglecto Juris ordine, ſubditi ſeu laici, ſeu Eccleſiaſtici opprimantur, & e pacifica ſua poſſeſſione ejiciantur, priuſquam ſervato Juris ordine probatum ſit, ipſos eam pœnam meruiſſe.

Neque mens Eccleſiæ unquam fuit, ut Prælati, licet Epiſcopali charactere inſigniti, neglecto ordine a Jure præſcripto, pro ſuo arbitrio & *viâ facti* contra ſuos Clericos procederent.

Non enim ignoravit, omni tempore reperiri Prælatos, de quibus Concilium Hiſpalenſe II. *Canone 6.* „ Multi ſunt, qui „ indiſcuſſos poteſtate tyrannicâ, non auctoritate Canonicâ damnant, & ſicut nonnullos gratiæ favore ſublimant, ita quoſdam odio invidiâque permoti humiliant „.

Quare Concilium hoc inhærendo diſciplinæ illius ætatis, ſtatuit: „ ut *juxta priſcorum Patrum ſententiam nullus* ſine Concilii examine dejicere quemlibet Presbyterum vel Diaconum audeat „. Apud Gratianum *Cauſ.* 15. *quæſt.* 7. *can.* 1.

Abſit ergo, ut Principes Chriſtiani, eorumve Senatus, attentent impedire Epiſcopos, alioſve Prælatos & Judices Eccleſiaſticos datâ ſibi a Chriſto auctoritate ligandi & ſolvendi libere uti, dum hâc poteſtate juxta Regulas Evangelicas & Eccleſiaſticas Sanctiones in ædificationem & ſalutem populi ſibi commiſſi utuntur.

At ſi ſub prætextu Religionis, & auctoritatis illius ſubditos opprimant, & ex ſuis poſſeſſionibus *violenter* ac *viâ facti* turbent, & Rempublicam inquietent, Reges officii ſui eſſe non dubitant, oppreſſos a potente liberare, & violentiam comprimere; eumque in finem ſibi ſpecialiter gladium, ejuſque exercitium eſſe concreditum: ut ita oſtendant, *ſe vindicem in iram ei*, *qui malum agit*. Rom. *cap.* 13. *verſ.* 4.

Et cum Judex Regius in hoc recurſu non niſi de poſſeſſione, ſeu quaſi-poſſeſſione, & violentia cognoſcat, argui nequit, quaſi de negotiis ſpiritualibus ſive Religionem immediate ſpectantibus cognoſcere & judicare vellet: quandoquidem indubitatum ſit apud omnes, poſſeſſionem, ſeu quaſi-poſſeſſionem rerum etiam ſpiritualium, uti & *violentiam* conſiſtere in facto, nihilque ſpirituale continere; quemadmodum latius deducunt, qui ex profeſſo de Judicio poſſeſſorio & manutenentia tractant (*a*).

§. VI.

Quibus mediis ſoleant Judices Regii violentias per Cenſuras illatas compeſcere?

QUâ formâ in recurſibus ad ſua Tribunalia pro tollendis violentiis per Cenſuras illatis, Judices Regii procedere debeant, in pleriſque Provinciis ſuas habent a Principibus præſcriptas regulas, uti obſervat citatus Covarruvias.

At, ut idem notat, Praxis pene communis eſt, quod Judex Regius, ubi de *violentia* per Cenſuras illata conſtiterit, cogat Judicem Eccleſiaſticum ad earum retractationem, ſive ad tollendam *violentiam* pœnæ comminatione. „ Illa autem (ait) eſt frequentiſſima pœnæ comminatio, quæ fit „ ad amiſſionem rerum temporalium, quas „ obtinent in his Regnis, & deinde quod „ cenſebuntur extranei ab eiſdem „.

Hujus immiſſionis in bona temporalia Eccleſiaſticorum meminit tamquam ſuo tempore apud Gallos uſitatiſſimæ, qui a ducentis quinquaginta & amplius annis ſcripſit Guillelmus Benedicti Præſes Tholoſanus, ad *Cap.* RAYNUTIUS ✠ *De Teſtamentis*, verbo UXOREM NOMINE ADELASIAM, Deciſione ſecundâ, *num.* 460. dicens: „ Conſuevit Curia Regia Franciæ cogere (Judices Eccleſiaſticos) omnia revocare, & „ impedimenta tollere, per captionem temporalitatis ſuæ. Et ita (ait) ſervatur, „ *quotidie*, & cavetur expreſſe in ſtylo, titulo *De perſonis Eccleſiaſticis* in fine „.

Ejuſdem praxeos, tamquam etiam in Belgio ab hominum memoria obſervatæ, fidem fece-

(*a*) Legatur hac de re Tractatus, quem de *Recurſu ad Principem* Auctor noſter elucubravit. Exſtat hic Tractatus inferius hoc *Tom. IX.* hujus Editionis,

Digitized by Google

fecerunt Conſilia Regia, dum de publicatione & receptione Concilii Tridentini ipſorum judicium exquireretur.

Uti enim refert Antonius Anſelmo in ſuo Triboniano Belgico *cap.* 32. §. 48. *ad cap.* 3. *Seſſ.* 25. *De Reformatione*, *verſ. Nefas ſit*, *&c.* Magiſtratibus omnibus ſevere interdicitur, ne Excommunicationes Eccleſiaſticæ poteſtatis impediant, aut jam latas revocare mandent.

Hic rurſus (ait Anſelmo) plerique obloquuntur: „ Judices Regios hâc auctoritate „ ab omni memoria in Belgio uſos, ut „ Cenſuras impedire poſſint, vel ad revo- „ candas cogere Eccleſiaſticos *remedio im-* „ *miſſionis in eorum temporalia*, quando ex- „ ceſſus & abuſus id poſtulant „.

Refert quoque Bertrandus Loth Dominicanus in ſuis Reſolutionibus Belgicis *Tract.* 2. *art.* 9. *num.* 16. quod eâdem occaſione ad citatum locum Concilii Tridentini annotarint in ſua Conſultatione Artheſiani, quod Judices laici „ ſemper *arreſtarint bona tem-* „ *poralia in* Epiſcoporum, Officiariorum, & „ generaliter omnium Judicum, Officiario- „ rum & Perſonarum Eccleſiaſticarum, cu- „ juſcumque dignitatis & conditionis fue- „ rint, ad *impediendas* eorum *Cenſuras*, „ *Interdicta*, *&* *Excommunicationes*, & re- „ vocandas illas, quæ per ipſos declaratæ, & „ executioni mandatæ fuerunt, quando ipſi „ laici Judices id expedire judicaverint „.

Indubitatum eſt, hoc eſſe unum ex punctis, circa quæ Concilium Tridentinum hic in Belgio reſtrictionem quamdam in ipſa Publicatione accepiſſe cenſetur per clauſulam inſertam Litteris Duciſſæ Parmenſis Belgii Gubernatricis, ſcriptis nomine Regis pro executione dicti Concilii ad Regia Conſilia, alioſque Magiſtratus; quâ clauſulâ declaravit, mentem Suæ Majeſtatis eſſe, Concilium hoc executioni mandandum, *ſalvis juribus Suæ Majeſtatis*, *ſuorum Vaſſallorum*, *Statuum*, *aut Subjectorum:* „ Non (ait) „ ad contraveniendum dicto Concilio, ſed „ ut executio accommodetur naturæ cujuſ- „ que Provinciæ „.

De hac clauſula videri poſſunt Renatus Choppinus de ſacra Politia *lib.* 2. *tit.* 4. *num.* 8. Boërius Epo *Heroicarum qq. lib.* 1. *num.* 284. Zypæus titulo *De Conſtitutione num.* 6. & citatus Bertrandus Loth loco allegato.

Certum enim eſt, quod clauſula hæc præcipue ſpectet puncta, per Conſilia Regia in ſingulis reſpective Provinciis annotata, tamquam quæ cum Regiis, & Vaſſallorum ejus juribus & privilegiis, vel inveteratis Provinciarum moribus conſiſtere non videbantur, & quorum uſus, non obſtante Concilii Tridentini in his Provinciis publicatione, inviolatus permanſit.

Quapropter dictus Bertrandus Loth relatis ad longum Annotationibus Provinciæ Artheſiæ ad Decreta Concilii Tridentini, ſine hæſitatione ſubjungit: *Concilium Tridentinum quoad dicta puncta non fuit receptum in Artheſia: quia juxta illa deciſiones diſcutiuntur, & deciduntur cauſæ forenſes in Tribunali Artheſiæ.*

Quin, licet in Regnis Hiſpaniæ, mandante Philippo II. Concilium Tridentinum ſine ulla reſtrictione fuerit receptum & publicatum, nihilominus uſus hujus recurſus ad tollendam *violentiam* per Cenſuras illatam in ſuo manſit vigore & obſervantia; quia (uti notat Salgado De Protectione Regia *part.* 1. *prælud.* 5. *num.* 22. *& ſeqq.* „ Cum Concilium Tridentinum generali- „ ter loquatur, & duntaxat revocare vi- „ deatur *jus commune*, quo cavetur, ne „ Judices laici ſe *ſpiritualibus* cauſis im- „ miſceant, nec Eccleſiaſticam Juriſdictio- „ nem turbent; non videtur ſub *genera-* „ *libus* illis terminis comprehendendum tam „ *ſalubre remedium*, *& charitativum ſub-* „ *ſidium*, miſeris & oppreſſis ſpecialiter a „ Jure Canonico ex ratione & principiis „ Juris naturalis & Divini permiſſum, „ longo uſu immemoriali conſervatum: ſu- „ per quo cum Concilium Tridentinum „ nihil ſpecialiter inducat, ſed generaliter „ potius diſponat, hanc limitationem a „ Jure approbatam debet recipere „. Quam ſolutionem & expoſitionem ibidem multis adſtruere conatur.

Eadem verba Concilii Tridentini ſibi objiciens Hieronymus de Cevallos *tom.* 2. *Quæſt.* Practicarum, *quæſt.* 897. *num.* 126. reſpondet, illa verba intelligenda eſſe „ quando Judex ſecularis intendit cogno- „ ſcere *principaliter* vel *incidenter* in caſu „ Appellationis, de *Sententia lata a Judi-* „ *ce Eccleſiaſtico;* vel ſi potuit, vel non „ po-

Digitized by Google

„ potuit Eccleſiaſticus cognoſcere vel ex-„ communicare; ſecus vero, quando ipſe co-„ gnoſcit per *viam violentiæ* in caſu legis „ Regiæ; quia tunc de jure & conſuetudi-„ ne talis cognitio pertinet ad Judices Re-„ gios, & illud dicitur proprie officium Re-„ gis, jure naturali conceſſum „.

Quidquid ſit de dictis reſponſis ad textum Concilii Tridentini, illud conſtat, quod poſt hoc Concilium fuerit, & perſeveret hujus recurſus conſtans uſus, ob bonum & utilitatem Reipublicæ receptus, *ne Reſpublica turbetur, & bonum publicum detrimentum patiatur*, uti loquitur Salgado *num.* 228.

Et jam pridem dicere non dubitavit Covarruvias (qui ipſe Concilio Tridentino interfuit) loco ſupra citato, ubi de hoc recurſu tractavit: „ Quod ſi quis contenderit, „ a Principibus ſecularibus hanc tollere po-„ teſtatem, ſtatim non quidem ſero com-„ periet *experimento manifeſtiſſimo*, quantum „ calamitatis Reipublicæ invexerit „.

Similiter teſte Antonio Anſelmo, loco ſupra citato, Brabanti in ſua Conſultatione ſuper Decretis Concilii Tridentini, ubi monuerant, hanc auctoritatem Regiis Magiſtratibus eſſe conſervandam, pro ratione addiderunt: „ alioquin tolli e medio remedia „ Caſſationis, & aliarum Proviſionum Re-„ giarum, veluti quæ dicuntur: *Proviſions* „ *en cas d'abus, voie de fait & d'autres:* „ *quæ præcipua ſunt auxilia tuendæ Regiæ* „ *dignitatis, & Jurium ſubditorum* „.

Remedium immiſſionis in bona temporalia, aut privationis jurium *naturalitatis*, ad comprimendas *violentias* Judicum Eccleſiaſticorum, qui in Provinciis bona temporalia poſſident, aut fixum domicilium habent, ſeu incolæ habentur, ſunt media in illis quidem caſibus admodum opportuna. Si autem per Monitoriales, aut Cenſuras in Curia Romana ſubreptitie aut obreptitie obtentas Subditi opprimantur, aut jura Provinciarum invertantur, & ita Reſpublica turbetur, tunc alio remedio uti ſolent Judices Regii, notanter in Hiſpania.

Salgado in Tractatu *De Supplicat. ad Sanctiſſ. part.* 2. *cap.* 24. *num.* 52. & 53. enumeratis nullitatibus Excommunicationis ex variis titulis reſultantibus, ſcribit, quod in omnibus his caſibus Senatus *vim* tollendo, & taliter oppreſſis occurrendo retineat Litteras monitoriales & Cenſuras tangentes, ſæpius acriter „ ferat audaciam Tabellionum „ has intimationes facientium, atque eos & „ omnes participes, & agentes ſevere pu-„ niat, Clericos extraneos ab hoc Regno de-„ claret, eorum temporalitates occupet, lai-„ coſque gravibus pœnis afficiat, atque Par-„ tem ipſam, quæ attulit Excommunicatio-„ nem, vel Declarationem, vel Cedulones, „ etiam in forma probante, in prædictis ca-„ ſibus, aut eâ carentes, *ad cautelam* com-„ pellat omni Juris rigore, ut ſuis expenſis „ adferat abſolutionem Excommunicatorum, „ etiam nulliter, *ad cautelam* „.

Et *num.* 56. refert ex Henriquez Theologo Societatis Jeſu, quod generaliter in omnibus caſibus, in quibus *violentia* committitur per Judicem, vel Executorem Romanæ Curiæ excommunicando Partem „ & „ in his partibus non reperiatur Judex ipſe „ qui abſolvat, tunc Senatus Regius com-„ pellit Partem vel eius factores, ut *ſuis* „ *expenſis* adferat dictam *Abſolutionem, a* „ *Romana Curia vel aliunde* „.

„ Interdum (ait idem Salgado *num.* 57. „ & 58.) latâ Romæ Sententiâ etiam trinâ, „ a Judice Eccleſiaſtico fulminato proceſſu, „ mittitur Executor in Hiſpaniam, & in-„ terdum Executoriales continent *violentiam*, „ *&c.* & intimat Cenſuras, ut mittat in „ poſſeſſionem, qui mitti non debet „ : ſi de *violentia ſummarie* conſtiterit, tunc „ Ju-„ dices Regii (quia Judices Apoſtolicos ex-„ tra ipſorum territorium degentes rogare „ aut compellere non poſſunt, ut ſublatâ „ violentiâ, ſuſpendant executionem) com-„ prehendi jubent Executorem injuſtum, & „ reponi quidquid ab illo vi notoriâ factum, „ ſeu attentatum eſt: compelluntque, ſi „ Executor *mixtus* ſit cum aliqua cognitione „ cauſæ, ut ipſe abſolvat reponatque atten-„ tata, & deferat appellationi aut ſupplica-„ tioni; aut certe, ut ipſe qui *merus* eſt „ Executor reſpectu prioris Sententiæ, ſuis „ expenſis procuret plenam abſolutionem ho-„ minis „ &c.

Hunc recurſum in Gallia jam pridem fuiſſe receptiſſimum, atque etiamnum poſt Concilium Tridentinum hactenus perſeveraſſe, notorium eſt; & tamquam articulus Libertatum Eccleſiæ Gallicanæ late adſtruitur per Pithœos in *Probationibus dictarum Libertatum, tom.* 1. *cap.* 5.

§. VII.

Digitized by Google

§. VII.

Qualiter ſubinde Cenſuræ palam in foro externo ſervandæ non ſint.

OStenſum eſt ſupra §. 1. quod ſententia Excommunicationis injuſta ex parte materiæ ſeu cauſæ, non ſit timenda eatenus, quaſi per illam quis vere conſtituatur reus, aut revera ligetur coram Deo, tametſi ipſe per peccatum ſeipſum non ligaverit, aut reum fecerit.

Una tamen notavimus, quod ſi hæc Sententia in forma Eccleſiæ, ſive *ſervato Juris ordine* ſit prolata, eam in foro externo eſſe ſervandam, quoadusque ipſa injuſtitia Sententiæ palam innoteſcat, & ſit declarata: ne alias non obediendo Sententiæ, Clavium contemptus appareat, & ſcandalum detur his, qui injuſtitiam ignorant.

At ſi ſententia Excommunicationis, alteriusque Cenſuræ a Judice incompetente, aut neglecto eſſentiali ordine judicii fuerit lata; injuſtitiaque aut nullitas adeo ſit notoria, ut ſcandalum ex contemptu prætenſæ Cenſuræ, ſive non obſervantia non ſit timendum: tunc Cenſuram ejuſmodi nequidem in foro externo ſervandam eſſe, ſed tamquam nullam & invalidam poſſe contemni, uno conſenſu tradunt tam Theologi, quam Canoniſtæ.

Et quidem poſt Navarrum de hac Cenſura tractans Suareſius De Cenſuris *diſp.* 4. *ſect.* 7. *num.* 16. ait: „ Si ſcandalum quâcumque ratione ceſſet, & innoteſcat aliis „ qualitas Sententiæ, ceſſat obligatio „.

Appoſite hanc diſtinctionem, inter ſententiam Excommunicationis *valide* latam *ſervato Juris ordine*, ſed injuſtam ex parte materiæ, & ſententiam *omnino invalidam*, obſervavit Janſenius Gandenſis in *cap.* 78. Concordiæ Evang. De ſententia enim a Judice *valide*, ſed tamen *injuſte* ob defectum cauſæ lata, dicit eam eatenus eſſe timendam, quod ſic Excommunicatus eidem parere debeat in *foro externo*, ne auctoritatem Eccleſiaſticam contemnere videatur, & ita ſcandalum dare: „ Atque ob id (ait) ut citra ſcandalum „ poſſit non parere hujuſmodi ſententiæ Ex„ communicationis, debet *canonice* probare „ injuſtitiam Excommunicationis contra ſe „ latæ: quam antequam probare poſſit, debet a „ Superioribus humiliter *Abſolutionem* petere„

Deinde tranſit ad alios caſus, dicens: „ Niſi in illis caſibus, in quibus talis eſt „ error ex *parte Sententiæ*, qui Sententiam „ non tantum injuſtam, ſed etiam faciat „ eſſe *nullam*, ut cum fertur ab eo, qui in „ ipſum non habet auctoritatem, videlicet „ a Judice non ſuo, vel a Judice excommuni„ cato, vel cum lata eſt poſt appellatione legi„ time interpoſitam, vel cum in forma excom„ municationis fuerit intolerabilis error ex„ preſſus, quemadmodum patet in *cap.* Per „ tuas 2. *De Sentent. Excommunicat.* quam„ vis ibi tantum duo poſteriora excipiantur „.

„ In tribus enim illis potiſſimum caſibus „ (pergit idem Auctor) ſententiam Ex„ communicationis non ſolum eſt injuſta, „ ſed etiam *nulla:* in aliis autem caſibus, „ etiamſi ſit injuſta, eſt tamen aliqua; & „ ideo antequam aliquis debeat admitti ad „ probationem injuſtæ Excommunicationis, „ gratiam Abſolutionis implorare debet: *Ne*, „ ut dicitur in citato capitulo, *Sententiam* „ *Eccleſiaſticam contemnere videatur, & per* „ *hoc amplius ex ſuo contemptu ligetur* „.

Similiter magnus ille Univerſitatis Pariſienſis Cancellarius Joannes Gerſonius in tractatu, cui titulus: *Circa materiam Excommunicationum Reſolutio*, obligationem obſervandi Excommunicationem injuſtam fundari aſſerit *in ſcandalo apparente* contemptus Clavium timendo, ideoque & ſententiam Excommunicationis injuſtam contemni poſſe, dum ſcandali periculum ceſſat.

Poſtquam enim *Conſideratione* 2. notavit, contemptum Clavium intervenire poſſe *directe*, vel *cauſaliter*, vel duntaxat *implicite*, ſubjungit *Conſideratione* 4. „ Contemptus „ neutro modorum prædictorum dicendus eſt „ intervenire contra præceptum aliquod Præ„ latorum, quando *manifeſte* & *notorie* Præ„ latus abutitur in hujuſmodi præcepto „ Clavium poteſtate, & hoc dum ſcit & „ cognoſcit ille, qui non obedit, nec aliun„ de generat in ſe vel in aliis *ſcandaloſum* „ *contemptum Clavium:* quoniam in hoc ta„ lis non eſt inobediens Clavium poteſtati; „ ſed erroneo Clavium abuſui „.

Hinc ulterius infert *Conſideratione* 9. „ Con„ temptus Clavium non incurretur in mul„ tis caſibus, quibus Papæ mandato non „ obedietur, dum ſcilicet abutitur enormiſ„ ſime & ſcandaloſiſſime poteſtate ſuâ in de„ ſtru-

Digitized by Google

„ ſtructionem, non in ædificationem.
„ Exemplum (ait): ſi Papa vellet the-
„ ſauros Eccleſiarum diripere, aut hæredita-
„ tes uſurpare, aut in ſervitutem abjectam
„ Clerum cum ſuis bonis redigere, & juri-
„ bus ſuis ſpoliare ſine cauſa; quis diceret,
„ illa debere tolerari? Quis non cenſeret,
„ poſſe dici Papæ, Cur ita facis? Quis non
„ aſſentiet *in facie ipſi reſiſtendum* „?

Recteque notat *Conſideratione* 5. „ Quod
„ contemptus Clavium magis inveniatur quo-
„ ad culpam in Prælato taliter, ut præmit-
„ titur, abutente ſuâ poteſtate, quam in
„ non obediente „.

Quin & concludit: „ Eſt quandoque *me-*
„ *ritorium* & *honorificum* Eccleſiæ poteſtati,
„ quod tali Prælato *in faciem reſiſtatur*, ut
„ Paulus Petro „. *Gal. cap.* 2. *verſ.* 11.

Neque deſunt exempla etiam Virorum ſanctorum, quorum ſanctitatem pluribus miraculis, etiam poſt mortem Deus manifeſtavit, qui Cenſuras, etiam Papales, ob injuſtitiæ notorietatem contempſerunt, atque palam eis reſiſtendum putarunt.

Quomodo publice, tum ſcripto, tum verbo adverſus Romanæ Eccleſiæ exactiones, & Apoſtolicas Eccleſiaſticorum Beneficiorum Reſervationes dure olim recalcitraverit Robertus Lincolnienſis Epiſcopus; nec non ob hanc recalcitrationem, *Excommunicationem* in ſe latam palam ut injuſtam contempſerit; imo cum excommunicatus eſſet ab Innocentio IV. ipſe eumdem Innocentium Pontificem appellaverit ac evocaverit ad divinum Tribunal, late deſcribit illius ætatis Hiſtoricus Matthæus Pariſienſis ad annum 1253. & 1254. qui & addit, evocationem hanc ſuum habuiſſe effectum, atque Innocentium paulo poſt revera ad divinum Tribunal fuiſſe evocatum; Robertum autem tum in vita, tum poſt mortem multis claruiſſe miraculis.

Quod & obſervat Chriſtianus Lupus tomo 3. Schol. in Canones, *pag.* 571. refertque ex Henrico Cnyghtono, quod *hac de cauſa, quamvis Robertus perſpicuis fulgeret miraculis, non eſt permiſſus canonizari*.

Refert idem Lupus loco citato ex Matthæo Pariſienſi ad annum 1257. & 1258.
„ etiam Sewalum Eboracenſem Archiepi-
„ ſcopum eadem de cauſa excommunicatum
„ ab Alexandro IV. appellaſſe item ad di-
„ vinum Judicium, & tamquam Martyrem
„ in ipſo mortis lecto miraculis coruſcaſſe „.

De hoc enim Sewalo Archiepiſcopo Eboracenſi refert citatus Matthæus ad annum 1257. *pag.* 956. quod „ eo tempore aggra-
„ vaverit manum ſuam Papa Alexander IV.
„ (in Archiepiſcopum Eboracenſem Sewa-
„ lum) juſſitque eum, ait, cum ignomi-
„ nia nimis in tota Anglia *excommunicari*
„ accenſis candelis & pulſatis campanis, ut
„ tali terrore ac tanto ſuam conſtantiam
„ enervaret. Ipſe tamen Archiepiſcopus,
„ exemplo *B. Thomæ* Martyris, & exemplo
„ & doctrinâ *B. Edmundi*, quondam Ma-
„ giſtri ſui, informatus, necnon *B. Roberti*
„ Epiſcopi *Lincolnienſis* fidelitate eruditus de
„ ſolatio cœlitus mittendo minime deſpera-
„ vit, omnem Papalem tyrannidem ſuſti-
„ nendo. Nec opimos Eccleſiæ ſuæ reditus
„ tranſalpinis indignis & incognitis conferre
„ volebat, nec curavit voluntati Papali,
„ relicto Juris vigore, muliebriter obedire
„ vel inclinari. Quapropter quanto magis
„ præcipiente Papâ maledicebatur, tanto plus
„ a populo benedicebatur, tacite tamen,
„ propter metum *Romanorum* „.

Cum nec his conſtantia Sewali enervaretur, ulterius „ aggravavit manum ſuam ſu-
„ per eum Dominus Papa, & deteriorata
„ eſt ejuſdem quoad ſeculum conditio, &
„ quoad Dominum meliorata ..... Præter
„ enim alia ſcandala multa præcedentia,
„ jam aufertur *crux* ab eo, quam conſuevit
„ Clericus primus ante ipſum bajulare. Re-
„ nuit tamen adhuc *genua flectere coram Ba-*
„ *al*, & indignis barbaris opima Beneficia
„ Eccleſiæ ſuæ, quaſi margaritas porcis imo
„ ſpurcis diſtribuere „.

Hæc præcitatus Hiſtoricus ad annum 1258. *pag.* 964. additque *pag.* 969. Archiepiſcopum Eboracenſem, morte inſtante, ita Jeſum Chriſtum obteſtatum fuiſſe: „ Novit infal-
„ libile examen tuum, quam Papa, quem
„ ſupra Eccleſiam tuam conſtituiſti guber-
„ nandam, meam multipliciter fatigavit in-
„ nocentiam, pro eo, ut Deus ſcit, & mun-
„ dus non ignorat, quod indignos prorſus &
„ ignotos nolui admittere ad regimen Ec-
„ cleſiarum, mihi licet indigno a Te com-
„ miſſarum „.

Hic eſt, de quo, teſte eodem Hiſtorico, vaticinatus erat B. Edmundus Cantuarienſis Archiepiſcopus: „ *Sewale*, *Sewale*, Mar-

„ tyr

„ tyr ab hoc ſeculo tranſmigrabis , ferro , „ vel ſaltem gravibus & inſuperabilibus tri- „ bulationibus impetitus & trucidatus „.

Indubie in ſimilibus caſibus Viri ſancti , ac notanter Epiſcopi , quibus Eccleſiarum ſuarum defenſio & conſervatio præcipue concredita eſt, noverant & impenderant , quod in citato tractatu dixit Gerſonius *Conſideratione* 12. „ Veritas eſt, quod omnis via fa- „ vorabilis & humilis tentanda eſt cum ſum- „ mo Pontifice, dum male informatus fert „ per ſe vel ſuos *injuſtas* Sententias, quod „ deſiſtat & reformet ; ſed ſi nihil profuit „ humilis ſedulitas , arripienda eſt virilis & „ animoſa libertas „.

Teſtantur id in primis litteræ Roberti Lincolnienſis Epiſcopi ad Innocentium IV. Papam apud citatum Matthæum Pariſienſem ad annum 1253. *pag.* 870.

In his enim ſuam erga Sedem Apoſtolicam oſtendit reverentiam & ſubmiſſionem . „ Noverit (inquit) diſcretio veſtra , quod „ mandatis Apoſtolicis affectione filiali de- „ vote & reverenter obedio . His quoque, „ quæ mandatis Apoſtolicis adverſantur, pa- „ ternum zelans honorem adverſor & obſto. „ Ad utrumque enim teneor ex divino man- „ dato „.

Dein ſcribit, Apoſtolica mandata nec eſſe, nec poſſe alia, quam Apoſtolorum doctrinæ & ipſius Domini Jeſu Chriſti conſona & conformia.

Poſt hæc exponit, quod litterarum tenor (quas Innocentius ad ipſum, & alios Angliæ Epiſcopos frequenter dederat de faciendis Beneficiorum proviſionibus quibuſdam Clericis notanter Italis ne idioma quidem Anglicanum callentibus) *non ſit Apoſtolicæ Sanctitati conſonus , ſed abſonus plurimum , & diſcors* . Hanc diſſonantiam pluribus in his litteris exponit. Primo, multis invehitur in clauſulam, *non obſtante*, in litteris & mandatis Papalibus expreſſam.

Secundo exponit, quam *odibile , abominabile , & deteſtabile ſit*, miniſteria Eccleſiaſtica ad dirigendas & ſalvandas animas inſtituta, committere indignis, *qui in poteſtate curæ Paſtoralis conſtituti , de lacte & lana ovium Chriſti vivificandarum & ſalvandarum Paſtoralis officii & miniſterii ſalarium comparant , debita non adminiſtrant. Ipſa enim miniſteriorum Paſtoralium non adminiſtratio , eſt Scripturæ teſtimonio ovium occiſio & perditio.*

Poſtquam autem pluribus expoſuit, hæc plane divinis præceptis contrariari, ita concludit : „ Breviter autem recolligens dico, „ Apoſtolicæ Sedis Sanctitas non poteſt ni- „ ſi quæ in ædificationem ſunt, & non „ deſtructionem. Hæc eſt enim poteſtatis „ plenitudo, omnia poſſe in ædificationem. „ Hæc autem, quæ vocant Proviſiones, „ non ſunt in ædificationem, ſed in mani- „ feſtiſſimam deſtructionem. Non igitur „ eas poteſt Sedes Apoſtolica acceptare, quia „ *caro & ſanguis , quæ Regnum Dei non* „ *poſſidebunt* , eas revelavit, & non Pater „ D. N. Jeſu Chriſti, *qui eſt in cœlis* „.

Similiter Sewalus Archiepiſcopus Eboracenſis „ humiliter in ſcripto ſuo & inſtan- „ ter, ſicut memoratus Epiſcopus Lincol- „ nienſis Robertus fecerat, petiit (ab A- „ lexandro IV.) ut conſuetas tyrannides „ temperaret, humilitatem Sanctorum Præ- „ deceſſorum ſequendo „ : uti ſcribit dictus Matthæus Pariſienſis ad annum 1258. *pag.* 969.

Cum autem horum ſanctorum & Apoſtolicorum Virorum nihil prodeſſet humilis ſedulitas, arripiendam cenſuerunt virilem & animoſam libertatem.

Verum hìc notandum eſt, quod frequentius nullitas & invaliditas hæc Cenſurarum palam ſe manifeſtet in Cenſuris generalibus, & *latæ* ſententiæ, quas Judices Eccleſiaſtici & Curiales ſuis Decretis & Ordinationibus, quaſi de ſtylo inſerere conſueverunt.

Harum enim nullitas ac invaliditas frequenter, tam ex parte materiæ, quam ex defectu Juriſdictionis legitimæ in proferente, necnon debitæ publicationis & receptionis, adeo notoria eſt, & ab omnibus agnita, ut eas, vi Decretorum , quibus annexæ ſunt, pati vel timere, *eſſet aſinina patientia, & timor leporinus & fatuus*, uti loquitur Gerſonius *Conſid.* 7.

Quin ſi ſimiles Cenſuræ comminatæ, & Decretis paſſim inſeri ſolitæ, eſſent timendæ, facile per Prælatos induceretur quædam ſervitus ſuper populum, quemadmodum reflectit ſæpius citatus Gerſonius dictâ *Conſideratione* 7.

Verum eſt, quod non deſint, nec jam pridem defuerint adulatores , qui hujuſmodi,

di, præſertim a Papa ejuſve Commiſſariis comminatas, aut ipſo jure inflictas Cenſuras ſine exemptione eſſe timendas, populo perſuadere ſtudent; palam traducentes tamquam Eccleſiaſticæ poteſtatis contemptores, & Prælatis ac ſignanter Pontifici, ac Sedi Apoſtolicæ rebelles, qui verbo & opere oſtendunt, ſe ſimiles Cenſuras non timere.

At, ſi attentius expendantur motiva, quibus plures hujuſmodi Cenſurarum patroni moventur, apparebit, eos non ſolere quærere in extollenda harum Cenſurarum efficacia, niſi quæ ſua ſunt.

Probe enim intelligunt, Prælatos ſummopere deſiderare, ut apud populum magna ſit harum Cenſurarum idea; populoque perſuaſum ſit Cenſuras multum eſſe timendas, nec de earum validitate & juſtitia anxie eſſe inquirendum, ſed ſimpliciter & humiliter pro juſtitia Cenſurarum eſſe præſumendum, iiſque cæcam obedientiam præſtandam.

Quo enim major eſt populi de his Cenſuris idea, eo major quoque eſt apud populum Prælatorum auctoritas: ut ita qualiacumque ſua Decreta pro manutenendis aut afferendis prætenſis ſuis juribus facilius exequi poſſint; ſcilicet non obedientibus vel contradicentibus ſuis Decretis, graves Cenſuras comminando.

Cum autem jam pridem reperti fuerint plures, & hodie reperiantur, qui affectant & ſollicite ambiunt favorem & amicitiam Prælatorum, ac ſignanter Curiæ Romanæ, ut per ipſos ad altiora promoveantur, aut commoda temporalia conſequantur; vel in obtentis pacifice ac commode vivant; aut certe quia aliis humanis vinculis ipſi ſunt obſtricti: non mirum, plurimos reperiri, qui magis adulationis & placendi ſtudio, quam amore veritatis cæcam illam obedientiam & reverentiam hiſce Cenſuris exhibendam prædicent & proclament.

Similes videntur fuiſſe Cenſurarum & poteſtatis Eccleſiaſticæ, notanter Papalis propugnatores, de quibus Gerſonius in prææallegato Tractatu *Conſideratione 9.* qui adeo Papalem auctoritatem extollebant apud populum, ut non deeſſent puſilli, qui æſtimarent, *Papam eſſe unum Deum, qui habet poteſtatem omnem in cœlo & in terra.*

His non abſimiles erant Doctores illi, qui adulando Pontificibus docebant: *Quod voluntas Pontificis, qualiſcumque ea fuerit, ſit Regula, quâ ejus operationes ac actiones dirigantur; ex quo procul dubio efficiatur, ut quidquid libeat, id etiam liceat*, uti eos deſcribit Novennarium Prælatorum Concilium, quod juſſu Pauli III. in notandis abuſibus Concilio Tridentino præluſit.

„ Ex quo fonte (ait dictum Concilium) „ tamquam ex equo Trojano irrupere in „ Eccleſiam Dei tot abuſus, & tam graviſ„ ſimi morbi, quibus conſpicimus eam ad „ deſperationem fere ſalutis laboraſſe „.

Nec dubium, quin & ex hoc adulationis fonte dimanaverit & perſeveret in Eccleſia Cenſurarum ille abuſus eas adeo temere levibuſque de cauſis incutiendi, ut magis a Prælatis ad proprium dominatum & commoda temporalia, quam ad ædificationem & correctionem ſubditorum videatur Clavium auctoritas impendi.

Ex quo revera contigit, uti prædixit Synodus Tridentina *Seſſ. 25. cap. 3. De Reformat.* „ auctoritatem Clavium magis con„ temni, quam formidari; & perniciem po„ tius parere, quam ſalutem „.

Ut proinde cum Gerſonio merito reputandum ſit *meritorium* & *honorificativum Eccleſiæ poteſtati*, quod hujuſmodi Cenſuræ nonnumquam tamquam notorie invalidæ, & ſine effectu palam negligantur; oſtendaturque non tantum verbo, ſed & opere & facto eas non eſſe timendas.

Monet tamen Gerſonius *Conſid. 11.* quod in contemptu Cenſurarum cavendum quoque ſit *ſcandalum puſillorum*, qui per dictos Doctores adulatores & placere volentes inſtructi, *æſtimant Papam eſſe unum Deum, qui habet poteſtatem omnem in cœlo & in terra.*

Ad præcavendum hoc puſillorum ſcandalum ſubjungit Gerſonius: „ Verumtamen „ expellenda eſt talium ſtultitia per infor„ mationes idoneas, qui ſi nolint acquieſce„ re, ipſi jam ſunt judicandi de ſcandalo „ non dato, ſed accepto; hoc eſt, de ſcan„ dalo Phariſæorum & ex malitia, non „ puſillorum & ex ſimplicitate vel ignoran„ tia „.

Igitur Cenſuræ Eccleſiaſticæ a legitima poteſtate, ſervato per omnia præſcripto Juris ordine, non levi de cauſa, ſed juxta Evan-

Evangelicas & Canonicas regulas inflictæ, magnopere ſunt timendæ; recteque dixit Synodus Tridentina: *Quod excommunicationis gladius nervus ſit Eccleſiaſtica diſciplinæ, & ad continendos in officio populos valde ſalutaris, ſi ſobrie magnâque circumſpectione exeratur* (exerceatur).

Quin etſi Excommunicationes credantur ex parte *cauſæ* eſſe injuſtas, imo Excommunicatus certus ſit de injuſtitia, nihilominus ſi a legitimo Superiore fuerint ſervato Juris ordine prolatæ, *non facile* erunt contemnendæ, priuſquam legitimâ auctoritate injuſtitia earum fuerit declarata; ne ex earum contemptu vel non obſervantia in foro exteriori, ipſa auctoritas Eccleſiaſtica, & Clavium uſus in contemptum veniat cum puſillorum ſcandalo.

At Cenſuræ *palam* extra formam Juris, levibuſque de cauſis promiſcue comminatæ aut inflictæ, ſine ſcandalo puſillorum, non raro poſſunt, imo & debent contemni ſive negligi, præſertim per eos, qui ad diſciplinam Eccleſiaſticam conſervandam, & populi inſtructionem poſiti ſunt.

Dum enim hi ſuo agendi modo oſtendunt, ſe Cenſuras haſce timere, aut populo ſeu verbo, ſeu facto ſuo eas timendas perſuadent, abuſum harum Cenſurarum mirum in modum augent, aut ſaltem fovent.

Prælati enim ſive Judices Eccleſiaſtici videntes, Cenſuras ſuas ſuſtineri, facile ad eas comminandas aut infligendas pro aſſerendis ſuis prætenſis juribus, aut mandatorum & ſententiarum ſuarum executione proſiliunt.

Quin ex falſa illa de Cenſurarum efficacia populo impreſſa idea contingit, ut facilius, quam oportet, hæ Cenſuræ impendantur, ad vindicandam contra Regios Miniſtros auctoritatem, aut prætenſam immunitatem Eccleſiaſticam: idque frequenter cum ſumma Reipublicæ & Eccleſiæ perturbatione, ac multorum ſcandalo, & nullo plerumque ſpirituali animarum profectu.

Igitur non parum Eccleſiæ prodeſſe poſſunt, & coram Deo mereri, qui, & ſpe temporalis emolumenti, & metu ſuſtinendæ indignationis, aut etiam perſecutionis, ſepoſitis, unice amore veritatis, & ſtudio aſſerendæ & conſervandæ Canonicæ diſciplinæ, veram de Cenſuris ideam populo imprimunt; eas timendo, quæ revera ſunt timendæ; eas contemnendo, quæ revera contemnendæ ſunt, & ſine vero ſcandalo puſillorum contemni poſſunt.

Quapropter dicendum cum S. Gregorio apud Gratianum *Cauſ.* 2. *quæſt.* 7. *can.* 57. „ Admonendi ſunt ſubditi, ne plus quam „ expedit, ſint ſubjecti: ne cum ſtudent, „ plus quam neceſſe eſt, hominibus ſubjici, „ compellantur vitia eorum venerari„.

§. VIII.

Inter perſecutiones a Chriſto ſuis veris Diſcipulis & veritatis defenſoribus prædictas, eſt injuſta Cenſurarum, ſignanter Excommunicationis inflictio.

EXcommunicationes injuſtas homini Chriſtiano nullum verum malum, quod ipſum *coram Deo* magis reum aut peccatorem conſtituat, inferre, ac conſequenter nec ſimiles Excommunicationes tamquam inferentes ſimile malum eſſe timendas, ſupra notavimus.

Verum, ſicuti metus imminentis mortis corporalis, aliorumque malorum temporalium, homines infirmos frequenter terrere, & a veritate confitenda retrahere, aut ad conſentiendum falſitati inducere ſolet: ita & metus Excommunicationis incurrendæ tametſi injuſtæ ſufficiens eſt, ut homines in charitate Dei, & fide æternorum bonorum non omnino radicatos & fundatos faciat a veritate ad falſitatem declinare, atque hominum mandatis potius, quam Deo obedire, ut vel comminatas Cenſuras evadant, vel ab inflictis ſe liberent.

Imo nonnumquam contingit, ut homo Chriſtianus ſimplex & rectus, ſed in fide ac Religione non plene inſtructus plus timeat Excommunicationem, licet injuſtam, quam mortem corporalem; faciliuſque metu incurrendæ Excommunicationis, quam amittendæ vitæ temporalis in tentationem induceretur, & a juſtitia excideret.

Quam enim homini vere Chriſtiano durum eſſe non ſolet, quod ſe videat reputari etiam ab his, qui Eccleſiæ Miniſtri ſunt, tamquam impium & indignum omnis cum Deo commercii, & ut membrum putridum „ a ſo-

Digitized by Google

a ſocietate Sanctorum, ne eam inficiat, reſecandum!

Quapropter Chriſtus ſuos diſcipulos, & in ipſis omnes Chriſtianos adverſus tentationes & perſecutiones ipſis ob ſui nominis confeſſionem imminentes, præmunire volens, etiam hanc ſpeciem perſecutionis palam denuntiavit, eamque ſi ipſius velint permanere diſcipuli, ipſis obventuram, his verbis expoſuit: *Abſque Synagogis facient vos*. Joann. *cap.* 16. *verſ.* 2.

Recte notat ad hæc verba Janſenius Gandenſis in ſua Concordia Evangelica *cap.* 135. Chriſtum in præcedentibus prædixiſſe varias perſecutiones ſuis diſcipulis obventuras, ſed nullas *in ſpecie* expreſſiſſe: hoc autem capite quaſdam *particulares* perſecutionum ſpecies explicare: „ eaſque duplices „ juxta duplex malorum genus. Eſt enim „ malum calumniæ & ignominiæ, & eſt „ malum pœnæ atque ſupplicii „.

„ Ad calumniæ atque ignorantiæ malum „ pertinet (ait Janſenius) quod primo loco „ dicitur: *Abſque Synagogis facient vos;* „ pro quo Divus Auguſtinus clarius legit: „ *Extra Synagogas facient vos* „.

„ Eſt autem (pergit idem) Græcis pro „ *abſque Synagogis*, vel *extra Synagogas*, „ unica vox *Apo-Synagogos*, hoc eſt, alienos a Synagoga, aut *Excommunicatos* „.

Notat præterea in citata Concordia *cap.* 78. quod *extra Synagogam fieri* „ apud „ Judæos eſſet alicui interdici commercio & „ conſuetudine reliquorum Judæorum, ut „ non liceret ei ingredi cum reliquis Synagogam aut Templum, & omnino alienus „ eſſet ab omni Judæorum congregatione, „ quod apud Judæos ſummæ ignominiæ habebatur, quomodo apud Chriſtianos habe„tur *Excommunicatio* „.

Et revera docet ſacer Textus, quod plures ex Judæis erubuerint Chriſtum & veritatem palam confiteri, ob metum hujus e Synagoga ejectionis, ſive Excommunicationis.

De parentibus *Cæci nati*, cujus Chriſtus oculos aperuerat, legitur *Joan. cap.* 9. quod interrogati a Phariſæis, *quomodo nunc videret*, erubuerint & timuerint fateri Chriſtum filio ipſorum oculos aperuiſſe: ſed reſponderint: *Quomodo autem nunc videat, neſcimus; aut quis ejus aperuit oculos, nos neſcimus: ipſum interrogate, ætatem habet, ipſe de ſe loquatur.*

Ratio occultatæ veritatis, & negati reſponſi ſubjungitur: *Hoc dixerunt parentes, quoniam timebant Judæos. Jam enim conſpiraverant Judæi, ut ſi quis eum confiteretur eſſe Chriſtum,* EXTRA SYNAGOGAM FIERET: *propterea parentes ejus dixerunt, ætatem habet, ipſum interrogate.*

Nec tantum homines pauperes & vulgares metu hujus ex Synagoga ejectionis, a Chriſti confeſſione retrahebantur; ſed tanta erat ipſius ejectionis ignominia, & Judæorum, ac notanter Phariſæorum (qui majore in Chriſtum odio erant animati) auctoritas apud populum, ut etiam Principes ex metu illius, Chriſtum, licet in illum crederent, palam confiteri erubeſcerent.

Teſtatur enim Sacer Textus *Joan. cap.* 12. *verſ.* 42. *Quoniam ex Principibus multi crediderunt in eum:* id eſt, Chriſtum eſſe Meſſiam corde credebant, miraculorum magnitudine & multitudine convicti; *ſed propter Phariſæos non confitebantur, ut e Synagoga non ejicerentur*, inquit Sacer Textus. Hoc eſt, metu Phariſæorum palam Chriſtum tamquam Meſſiam confiteri & agnoſcere non audebant, ne ab illis, vel per illorum importunam ſollicitationem e Synagoga ejicerentur.

Scitur enim ſummam fuiſſe Phariſæorum apud Judæos auctoritatem, ut etiam Principibus eſſet formidabilis, uti & Joſephus teſtatur.

Præterea notum eſt, Phariſæos præ omnibus Chriſto fuiſſe inimicos & adverſarios, eo quod eorum hypocriſim & avaritiam palam coram populo detegeret; cum ipſi e contrario eſſent toti intenti, ut præ reliquis apud populum reputarentur ſanctiores & Legis Moſaicæ defenſores, zeloſiores, & exactiores.

„ Addit autem Evangeliſta cauſam, qua„re hi Principes metuerent (ait citatus Janſenius ad *cap.* 114. Concord. Evang.) „ fieri Apo-Synagogi, hoc eſt, excommu„nicati fieri, & ejici e Synagoga. *Quia* „ (ait) *dilexerunt magis gloriam homi„num*, hoc eſt, gloriam apud homines, „ *quam gloriam Dei*, id eſt, gloriam apud „ Deum, & quæ a Deo obtinetur. Sicut „ enim ignominioſum apud homines judi-

„ ca-

„ cabant (pergit Janſenius) ejici e Synagoga, ita glorioſum in Synagoga verſari, maxime ſibi, qui cum eſſent Principes, in Synagoga honorabantur, & primas obtinebant cathedras. Hanc ergo gloriam, quam non ſolum admittebant, ſed etiam multum diligebant, ne amitterent, confiteri, quod credebant, metuebant „.

Unde merito obſervat hic Auctor: „ Ex hoc loco diſcendum, quam noxia res ſit humanæ gloriæ appetitus, ut qui quotidie etiam multis in Chriſtianis efficiat, quominus Chriſtum, hoc eſt, veritatem, quam noverunt, ore & opere confiteantur „.

Cum non minorem infamiam, aliaque temporalia incommoda ſecum trahat Excommunicatio hodie apud Chriſtianos, quam olim apud Judæos uſitata e Synagoga ejectio; non mirum, ſi & modo inter Chriſtianos reperiantur quamplurimi, qui ex metu incurrendæ Excommunicationis alteriuſve Cenſuræ, Chriſtum, hoc eſt, veritatem, quam noverunt, ore & opere confiteri erubeſcunt: vel etiam mandatis hominum tametſi injuſtis, & Dei ordinationi contrariis, ne Cenſuram incurrant, obediunt.

Sed vel præcipue ac præ aliis huic tentationi exponuntur Eccleſiaſtici, utpote qui præ cæteris vident ſe expoſitos incommodis Eccleſiaſticarum Cenſurarum, puta Suſpenſionis, aut Interdictionis ab Officio, aut Beneficio.

Et cum hodie Dignitates, Officia, & Beneficia Eccleſiaſtica, quin & miniſteria, & munia Eccleſiæ non raro ob gloriam humanam, & commoda temporalia quærantur, ac appetantur; quid mirum, quod & hodie plurimi præ metu Cenſurarum cæco modo obſecundent voluntati ac placitis eorum, quos ſciunt potentiâ & auctoritate valere apud Superiores; & reſolverunt non ſecus ac olim Pharifæi, ejicere e Synagoga, ſive a Dignitatibus, Beneficiis, muniiſque Eccleſiaſticis rejicere, aut obtentis privare, vel ab illis ſaltem ſuſpendere, qui obedire renuunt, aut Chriſtum, hoc eſt, veritatem ſibi adverſam, publice, confitebuntur & propugnabunt.

Quare & indubitatum eſt, inter perſecutiones a Chriſto Apoſtolis, & in ipſis omnibus Chriſtianis, ac notanter Miniſtris Eccleſiæ prænuntiatas, etiamnum hodie eſſe hanc e Synagoga ejectionem, ſeu Excommunicationem, aliaſque Eccleſiaſticas Cenſuras, quas veri Chriſti diſcipuli & veritatis defenſores & prædicatores ſuſtinere injuſte coguntur; & quarum metu plures ſuccumbunt, *quoniam diligunt magis gloriam hominum, quam gloriam Dei*. Joan. *cap.* 12. *verſ.* 43.

CAPUT IX.

De Interdicto.

§. I.

Interdictum uti & ſuſpenſio ſubinde infligitur per modum Cenſuræ, & ſubinde per modum meræ pœnæ: & quomodo ab aliis Cenſuris diſtinguatur.

PRæter Excommunicationem famoſiſſimam ſpeciem Cenſuræ, hodie duæ aliæ ſpecies Cenſuræ a Theologis & Canoniſtis numerantur, ſcilicet Interdictum, & Suſpenſio; idque conformiter ad reſponſum Innocentii III. in *Cap.* 20. ¨ *De V. S.* Qui cuidam quærenti, quid per Cenſuram debeat intelligi, reſpondit, quod per eam *non ſolum Interdicti, ſed ſuſpenſionis, & Excommunicationis ſententia valeat intelligi*.

Hinc igitur uno conſenſu concluſere Theologi & Canoniſtæ tres eſſe ſpecies Cenſuræ, Excommunicationem, Interdictum, & Suſpenſionem.

At notandum, non omne Interdictum, neque omnem Suſpenſionem infligi per modum Cenſuræ, aut eſſe ſpeciem Cenſuræ.

Convenit enim inter Theologos & Canoniſtas, Interdictum, & Suſpenſionem ſæpius infligi per modum *meræ pœnæ*, inſtar aliarum pœnarum Canonicarum in punitionem commiſſi delicti.

Et quidem quandocumque Interdictum aut Suſpenſio infligitur alicui ob commiſſum delictum, abſque reſpectu ad contumaciam & perſeverantiam in delicto, potius reputanda

da eſt inflicta per modum pœnæ in vindictam commiſſi delicti, quam per modum Cenſuræ.

Cenſura enim non infligitur proprie in vindictam commiſſi delicti, ſed ob contumaciam in crimine; neque principaliter ut ob perpetratum delictum quis puniatur, ſed potius ut frangatur ejus contumacia, & a crimine recedat, & Eccleſiæ obediat.

Quapropter Interdictum vel Suſpenſio per modum pœnæ infligi poſſunt ad certum tempus, prout gravitas ipſius delicti poſtulaverit; eoque elapſo, Interdictum vel Suſpenſio evaneſcit. At tamquam Cenſura ad certum tempus infligi non poteſt; eo quod ſic infligatur ad reprimendam contumaciam, adeoque pro tempore incerto, quo contingit durare contumaciam.

Hinc ulterius concluditur, non tantum prævie ad Excommunicationem, ſed etiam prævie ad Interdictum & Suſpenſionem in ratione Cenſuræ, prærequiri contumaciam, ipſaſque Canonicas monitiones eſſe & hic præmittendas, ut de contumacia conſtet.

Hæ autem non requiruntur, ubi in *meram vindictam* per modum pœnæ Interdictum aut Suſpenſio infligitur, uti notant Scholaſtici paſſim, atque inter alios Suareſius *De Cenſuris diſp.* 25. *ſect.* 1. eo quod non requiratur prævia contumacia in delicto, ut quis ob commiſſum delictum puniatur.

Igitur Interdictum, prout eſt ſpecies Cenſuræ diſtincta in ratione Cenſuræ a cæteris pœnis & impedimentis Canonicis, dicitur: *Cenſura Eccleſiaſtica prohibens uſum quarumdam rerum ſacrarum, ut fidelibus communem, quatenus talis eſt.*

Dicitur hic excluſa Excommunicatio, quia, etſi etiam hæc interdicat excommunicato quarumdam rerum ſacrarum uſum, non tamen eum prohibet, *quatenus talis eſt*, ſive ſub ratione uſus; ſed prout eſt quædam communicatio cum fidelibus, ſive quia illis uti nequit, niſi una cenſeatur habere communicationem cum fidelibus, a qua communicatione per Excommunicationem eſt ſeparatus & prohibitus.

Per hæc verba, *ut fidelibus communem*, diſtinctum volunt Interdictum a Suſpenſione, ut eſt Cenſura: eo quod hæc ſolummodo privet uſu rerum ſacrarum, uti eſt proprius ipſis *Clericis*. Quare etiam ſolis Clericis Cenſura Suſpenſionis infligitur.

Denique dicitur in deſcriptione, ALIQUARUM *rerum ſacrarum uſu*, quia hæc Cenſura non privat generaliter omnium rerum ſacrarum uſu, ſed duntaxat quæ in Jure expreſſæ ſunt.

Hæc autem ſufficienter oſtendunt, Interdicti deſcriptionem deſumptam & circumſcriptam eſſe conformiter ad ea, quæ recentiores Scholaſtici, & Decretalium Gloſſatores invenerunt & propoſuerunt, ut Interdictum a reliquis pœnis Canonicis, & Excommunicatione, & Suſpenſione tamquam ſpecialem ſpeciem Cenſuræ diſtinctam, probarent.

Nec enim facile reperies apud Veteres, Interdictum, adinſtar Excommunicationis, fuiſſe habitum ut ſpeciem Cenſuræ a poteſtate Clavium ligandi & ſolvendi dependentis, aut ſcrupuloſe a reliquis pœnis Canonicis diſtinctam.

§. II.

De diſtinctione Interdicti perſonalis, localis, & mixti; item particularis, & generalis.

Juxta recentiorem & modernam diſciplinam, ipſamque receptam loquendi phraſim, Interdictum, ut eſt Cenſura, diſtingui ſolet in perſonale, locale, & mixtum.

Perſonale dicitur, quod dirigitur *directe* & immediate in *perſonam*, eidem interdicendo aliquarum rerum ſacrarum uſum ob contumaciam in delicto.

Vocatur vero *locale*, quod *directe* & immediate refertur ad locum aliquem ſacrum, ita ut prohibitio ſeu interdictio rerum ſacrarum reſpiciat ipſum locum ſacrum, in quo res ſacræ peragi deberent.

Mixtum appellatur, quod quaſi ex utroque conflatur, dum ſcilicet æque directe prohibitio ſive interdictio uſus rerum aliquarum ſacrarum, & perſonas & locum reſpicit.

Perſonale Interdictum vocatur paſſim *ambulatorium*; eo quod perſonas, quocumque loco conſiſtant, ſequatur. Perſonæ quippe Interdicto ligatæ in nullo loco habent uſum rerum ſacrarum, ipſis nempe interdictum, ſive in nullo loco ſacro Divinis intereſſe poſſunt: tametſi eo in loco ſacra fieri poſſint, & alii

& alii non interdicti intereſſe poſſint, uti declaratur in *cap. 16. De ſentent. Excommunicat. in VI.*

Interdictum vero *locale* ſolum locum afficit, ut nimirum in eo ſacra Officia celebrari nequeant, aut rerum ſacrarum uſus haberi, ſalva moderatione in Jure expreſsâ.

At perſonæ, ſi alias non ſint interdictæ, alio in loco non interdicto Sacris intereſſe poſſunt, uti declaratur in dicto *Cap. 16. De ſentent. Excommunicat. in VI.*

Ex his facile intelligitur, effectum Interdicti mixti eſſe, impedire uſum rerum ſacrarum in loco interdicto, in quantum refertur ad locum, & quatenus reſpicit perſonas, eumdem uſum interdicere perſonis quocumque in loco, etiam alias non interdicto.

Interdictum tam locale, quam perſonale, ſubdividitur in ſingulare, & univerſale ſive generale.

Locale *univerſale* ſive *generale* dicitur, quando locus aliquis continens ſub ſe plura loca ſacra ſine expreſſione alicujus determinati loci ſacri indefinite & generaliter ſubjicitur Interdicto: puta Regnum integrum, aut Provincia, vel Reſpublica, Diœceſis, Civitas, &c.

Hujus Interdicti meminit Bonifacius VIII. in *Cap. 10. De ſentent. Excommunicat. in VI.* ibidem declarans: „ Beneficium relaxa-„ tionis ad cantelam quoad Interdicti ſen-„ tentias in civitates, caſtra, vel quælibet „ alia loca, ſive terras aliquas generaliter „ promulgatas, locum aliquatenus non ha-„ bere „.

Similis Interdicti mentionem facit idem Pontifex in *Cap. 17. eod. in VI.* declarans: „ Quod ſi civitas, caſtrum, aut villa Eccle-„ ſiaſtico ſubjiciantur Interdicto, illorum „ ſuburbia, & continentia ædificia eo ipſo „ intelligi velit interdicta „.

Dicitur autem *particulare*, ſi unus locus ſacer, vel etiam plura loca, ſed *ſingulatim* & *nominatim* expreſſa ſubjiciantur Interdicto.

Perſonale Interdictum vocatur generale, ſive univerſale, ſi communitas aliqua perſonarum plures *indefinito* numero complectens perſonas, *generatim* ſine ullius in particulari expreſſione, ſed ſub expreſſione communitatis ſubjiciatur Eccleſiaſtico Interdicto.

Hujus mentio occurrit in citato *Cap. 16. De ſentent. Excommunicat. in VI.* declaraturque: „ Si Sententia Interdicti proferatur „ in Clerum, non intelligi (niſi aliud ſit „ expreſſum in ea) interdictus populus, ne-„ que etiam e contrario: unde (ait) uno „ interdicto ipſorum, alius licite admittitur „ ad Divina „.

Si vero unus, aut etiam plures expreſſo nomine ſingularium Interdicto ſubjiciantur, dicitur Interdictum particulare.

Porro hodie nomine Interdicti ſolet communiter intelligi Interdictum generale, quo communitas aliqua ſine ſpeciali perſonarum expreſſione & nominatione interdicitur.

Ad hanc vulgarem Interdicti acceptionem indubie reflexit Vir eruditus Dandinus Alteſerra *lib. 6. De Juriſdict. Eccleſiæ cap. 12.* dicens, quod Interdictum „ ſit Cenſura Ec-„ cleſiaſtica, per quam Sacris interdicitur „ civitati vel univerſitati ob crimen & ſcan-„ dalum publicum. Item, quod Interdictum „ nihil aliud ſit quam Excommunicatio *ge-„ neralis*, quâ interdicitur populo vel uni-„ verſitati, ut Excommunicatio ſingularibus „ perſonis „.

§. III.

An olim notum fuerit Interdictum generale, prout hodie ſumitur?

INterdictum prout eſt Cenſura, ac ſignanter locale vel mixtum generale, parum notum fuiſſe primis Eccleſiæ ſeculis apparet.

In primis S. Auguſtinus *Epiſt. 250.* reprehendit Auxilium Epiſcopum, quod ob delictum a patre commiſſum excommunicaſſet filium, & totam familiam; ſcribitque quod cupiat edoceri: „ Quomodo recte anatheme-„ tur pro Patris peccato Filius, aut pro Ma-„ riti Uxor, aut pro Domini Servus, aut „ quiſquam in domo etiam nondum natus, „ ſi eodem tempore, quo univerſa domus „ eſt anathemate obligata, naſcatur, nec ei „ poſſit per Lavacrum regenerationis in mor-„ tis periculo ſubveniri „.

„ Audiſti forſan (ait) aliquos magni no-„ minis Sacerdotes cum domo ſua quemquam „ anathemaſſe peccantium? Sed forte ſi eſ-„ ſent interrogati, reperirentur idonei red-„ dere inde rationem. Ego autem (pergit „ Auguſtinus) quoniam ſi quis ex me quærat, „ utrum recte fiat, quid ei reſpondeam non „ in-

Digitized by Google

„ invenio: numquam hoc facere auſus ſum,
„ cum de quorumdam facinoribus immaniter
„ adverſus Eccleſiam perpetratis graviſſime
„ permoverer „.

Poſt hæc rogat Epiſcopum, ut, ſi filium illius, qui crimen admiſit, innocentem deprehendat, ſententiam Anathematis, quam forſan paſſione aliquâ præventus & commotus in ipſum ejuſque familiam tulerat, revocet. „ Nec arbitreris (inquit) ideo nobis
„ non poſſe ſubrepere injuſtam commotio-
„ nem, quia Epiſcopi ſumus: ſed potius co-
„ gitemus inter laqueos tentationum pericu-
„ loſiſſime vivere, quia homines ſumus „.

Fragmentum hujus Epiſtolæ refert Gratianus *Cauſ.* 24. *quæſt.* 3. *can.* 1. quo relato concludit: „ Ut ergo ex hac auctoritate evi-
„ dentiſſime monſtratur, illicite quis excom-
„ municatur pro peccato alterius: neque ali-
„ quâ ratione uituntur, qui pro peccato uni-
„ us in totam familiam ſententiam ferunt
„ Excommunicationis „.

Non obſcure tamen fatetur Auguſtinus in verbis ſupra citatis: *Aliquos magni nominis Sacerdotes cum domo ſua aliquem anathemaſſe*, aut ſaltem id tamquam a dictis Sacerdotibus factum, tunc fuiſſe relatum.

Et ſane legitur de S. Baſilio *Epiſt.* 244. quod interrogatus quid agendum de illo, qui filiam alicujus rapuerat; reſponderit, filiam parentibus reſtituendam, ipſum autem raptorem, ejuſque complices excommunicari debere: „ Villa vero (ait) quæ raptorem ſu-
„ ſceperit cum rapta, nec reddiderit, pror-
„ ſus ſuſpenſa ſit a precibus & orationum
„ communione „.

Hic in primis notandum, Baſilium Excommunicationem duntaxat denuntiare in ipſum *Raptorem*, ejuſque *Complices*: at ipſam villam ſive homines villæ tantum a precibus & orationum communione ſuſpendere, idque ſi raptorem cum rapta ſuſceperit, nec reddiderit: quâ ſuſceptione & non redditione eos raptui cooperatos eſſe apparebat.

Quin enim Baſilius in eo loco intellexerit per *villam*, non ædificium ſeu domum materialem, ſed familiam ſeu homines villæ, qui raptorem cum rapta ſuſceperant, ex ipſo contextu manifeſtum eſt.

Ex quo ulterius manifeſtum eſt, S. Baſilium nequaquam excommunicaſſe, aut Eccleſiaſtico Interdicto ſubjeciſſe totam familiam innocentem ob peccatum unius: ſed ad claſſim pœnitentium relegaſſe, qui crimini raptus, recipiendi raptorem cum rapta cooperati videbantur.

Si illi *magni nominis Sacerdotes* (quorum facta in ſuam defenſionem adducebat Auxilius Epiſcopus, ad quem citatam Epiſtolam ſcripſit Auguſtinus) auditi fuiſſent (uti eos audiri avebat S. Auguſtinus) non aliud forſan, quam quod Baſilius fecerat, ſe egiſſe probaſſent.

Quidquid ſit, neſcio num ullum apud quatuor primorum ſeculorum Auctores exemplum Interdicti *generalis* in familiam aut communitatem ob *unius*, quamvis Patrisfamilias aut Superioris crimen, quantumvis enorme, pronuntiati reperietur.

Pro antiquitate Interdicti antiquius proferri non ſolet, quam quod occurrit apud Gregorium Turonenſem *lib.* 8. *Hiſtoriæ Francicæ cap.* 31. Narrat eo loco Gregorius, quod, cum S. Prætextatus Epiſcopus Rothomagenſis, in Eccleſia ipſo die Paſchatis peragens divina Officia eſſet trucidatus „ Leudovval-
„ dus Epiſcopus Epiſtolas per omnes Sacer-
„ dotes direxerit, & accepto conſilio *Eccle-*
„ *ſias Rothomagenſes* clauſerit, ut in his
„ populus *Solemnia Divina non ſpectaret*,
„ donec indagatione communi reperiretur
„ hujus Auctor ſceleris „.

Circa hanc ſpeciem Interdicti in primis notandum, hìc de immaniſſimo & admodum ſcandaloſo ſcelere agi.

Secundo, quod criminis hujus Auctor ignoraretur.

Tertio, Interdictum duntaxat fuiſſe poſitum, *donec indagatione communi reperiretur hujus Auctor ſceleris*.

Ad hæc admodum veriſimile eſt, Sanctum hunc Epiſcopum non alia de cauſa trucidatum, niſi quia Evangelicâ libertate & conſtantiâ vitia populi argueret, atque ea de cauſa multorum odia in ſe concitaſſet; ut proinde Leudovvaldus merito populum a divinorum Officiorum uſu in Eccleſiis Rothomagenſibus, tamquam aliquatenus de trucidatione ſui Paſtoris ſuſpectum excluſerit, *donec communi indagatione reperiretur hujus Auctor ſceleris*.

Neque prohibuit Leudovvaldus in his Eccleſiis celebrari *Solemnia Divina*, ſed duntaxat Eccleſias Rothomagenſes clauſit, ut in his

his populus Solemnia Divina non ſpectaret: ita ut tantum populus videatur a Divinis excluſus & interdictus fuiſſe.

Interim ex hoc facto Leudovvaldi non oſtenditur, quod ob crimen tametſi atrociſſimum, & ſummopere execrandum, cujus *Auctor ignoratur*, integra Civitas aut Communitas Interdicto ſubjiceretur, donec Auctor criminis a prætenſo crimine ceſſaverit & ſatisfecerit, & Eccleſiæ ſe ſubmiſerit: cum expreſſe Leudovvaldus hoc ſuum Interdictum duntaxat durare voluerit, *donec indagatione communi reperiretur hujus Auctor criminis*.

Nec facile invenietur, *generale* hujuſmodi Interdictum ante ſeculum X. vel XI. inflictum, ut criminis Auctor, quantumvis is eſſet Communitatis vel Civitatis Caput, vel Superior aut Dominus, ad ſubmiſſionem & correctionem per ſimile generale Interdictum adigatur.

Legitur quod in Synodo Lemovicenſi anno 1031. adverſus generalem morbum, qui contumaciæ Principum & Magiſtratuum ſecularium adſcribebatur, Odoricus Abbas Epiſcopis pro remedio ſuggeſſerit inflictionem publicæ & *generalis Excommunicationis* per totam terram Lemovicenſem, eo modo quo in Actis Synodi deſcribitur, *tomo 9. Concil. general. col.* 902. *& ſeqq.*

Huic conſilio acquieviſſe Epiſcopum Lemovicenſem indicat Ademarus Engoliſmenſis ſub idem tempus ſcribens: „ Alduinus
„ Epiſcopus Lemovicenſis pro nequitia po-
„ puli *novum* obſervantiam conſtituit, ſcili-
„ cet Eccleſias & Monaſteria ceſſare a Di-
„ vino cultu, a ſacroſancto Sacrificio, &
„ populum quaſi Paganum a divinis Laudi-
„ bus ceſſare, & hanc obſervantiam Excom-
„ municationem cenſebat „.

Cum Ademarus hanc obſervantiam vocet *novam*, & eodem ſeculo Ivo Carnutenſis de ſimili interdicto ſcribens *Epiſt. 94.* illud vocet *Remedium inſolitum*, admodum veriſimile eſt, ante hæc tempora notum non fuiſſe, aut ſaltem admodum rarum & inuſitatum.

§. IV.

Interdictum generale labentibus ſeculis frequentius impenſum: quam funeſti ejus ſoleant eſſe effectus.

Ante ſeculum undecimum vix notum fuiſſe generale Interdictum, prout hodie id accipitur, præcedenti §. oſtenſum eſt.

At labentibus ſeculis, præſertim poſt Gregorii VII. Papæ tempora frequenter invaluit uſus Interdicti, notanter *generalis* in integras Provincias, quin & Regna; ita ut ad frangendam Regum aut Principum contumaciam Regna & Provinciæ Interdicto tam locali quam perſonali ſubjicerentur.

Nec tantum a Romanis Pontificibus, ſed & tandem ab Epiſcopis Civitates & Diœceſes integræ involvebantur generali Interdicto, præſertim ob violatam, ut prætendebant, Eccleſiaſticam immunitatem.

Plura ſimilia generalia Interdicta occurrunt & deſcribuntur apud Hiſtoricos præſertim Germanos, Gallos, & Anglos, quorum Regna his Interdictis generalibus non ſemel leguntur fuiſſe involuta ſeculis XI. XII. & XIII.

Famoſum fuit & ab Auctoribus deſcriptum generale Interdictum in totum Regnum & terras Regis Galliæ tempore Philippi II. per Innocentium III.

Philippus enim Rex Galliæ, qui Auguſtus dicitur, defunctâ primâ uxore filiâ Balduini Comitis Hannoniæ, duxit uxorem Ingeburgem ſororem Canuti Regis Danorum: vix contracto Matrimonio, ipſa Ingeburgis Regi diſplicere cœpit, eamque tandem variis exquiſitis prætextibus dimiſit, aliamque, ipsâ adhuc vivente, in uxorem duxit.

Rex Danorum ob hanc ſororis ſuæ dimiſſionem offenſus, primum apud Cœleſtinum III. Pontificem, ac dein apud Succeſſorem ejus Innocentium III. inſtitit, ut Philippus ad dimittendam ſuperinductam, & recipiendam dimiſſam cogeretur.

Cum autem Philippus ſæpius monitus obtemperare nollet, tandem Innocentius III. ſub finem ſeculi XII. *generale* Interdictum per totum Regnum Galliæ, omneſque Philippi Ditiones per ſuum in Galliam miſſum Legatum promulgari fecit.

Octo menſibus Interdictum hoc duravit; ejuſque occaſione contentiones & ſcandala plurima per Galliam exorta fuere, ipſique Epiſcopi inter ſe diviſi, aliis in gratiam Pontificis Interdictum ſervantibus, aliis, qui Regi obſequi malebant, illud ſpernentibus.

Inter non obſervantes Interdictum fuerat Epiſcopus Altiſſiodorenſis, qui una cum aliis nonnullis Epiſcopis Pontifici ſcripſerat, exponens rationes, ob quas ſibi videretur Interdictum in ſuis Diœceſibus hactenus non obſervandum, poſtulans ut mentem Pontificis ſuper his intelligere poſſet. Sed cum dictus Epiſcopus interim Interdictum non ſervaret, eum ut irregularem habuit Innocentius.

Hac de cauſa cum Epiſcopus Altiſſiodorenſis, durante hoc Interdicto, eſſet electus ſeu poſtulatus ad Eccleſiam Metropolitanam Senonenſem, ejus electionem admittere noluit Innocentius ob non ſervatum hoc Interdictum: & ejus occaſione ſcriptæ ſunt ab Innocentio litteræ, quarum fragmenta referuntur in *cap.* 1. *&* 2. ꝟ *De Poſtulat.* Item *cap.*7. ꝟ *De Officio Legati*, & *cap.*47. *De Appellationibus*, quæ ſine notitia hujus Interdicti, ejuſque hiſtoria vix intelligi poſſunt, de quibus conſulenda Geſta, & Epiſtolæ hujus Pontificis, edita per Stephanum Baluzium.

Attento primævo horum Interdictorum rigore, in omnibus Eccleſiis Interdicto ſubjectis omnia plane Divina Officia ceſſare jubebantur; ipſeque populus interdictus uſu Divinorum Officiorum & Sacramentorum, quin & inſtructionum privabatur.

Et quidem prædictus Innocentius III. Legato ſuo præſcribens formulam jam dicti Interdicti per Regnum Galliæ promulgandi, in caſum quo Philippus Rex Galliæ dimiſſam uxorem & Reginam non reciperet, & ſuperinductam non dimitteret, mandat *Epiſt.* 145. *lib.* 1. ut ex tunc totam terram ejus, appellatione poſtpoſitâ, ſubjiciat Interdicto: *Ita quod præter Baptiſma parvulorum, & Pœnitentias morientium nullum in ea Divinum Officium celebretur.*

Unde & in Chronico Altiſſiodorenſi ad annum 1200. occaſione hujus Interdicti ſcribitur: „ Erat in toto Regno (Galliæ) „ lugubris Eccleſiæ facies, quia nulla cele„ brantur in Eccleſiis Sacramenta, vel Di„ vina Officia præter Viaticum & Bapti„ ſma: nec modo in Eccleſiis, ſed & Mo„ naſteriis ceſſatum eſt a Divinis, negaba„ tur mortuis ſepultura: erat igitur ubique „ per Regnum mœſtitia circumfuſa, cum „ hic Eccleſiæ ſilerent organa, & ora ca„ nentium Domino clauderentur „.

Experientia autem docuit, quod ex diſtrictione hujuſmodi Interdictorum excreſceret indevotio populi, pullularent hæreſes, & infinita pericula animarum inſurgerent, uti fatetur Bonifacius VIII. in *Cap.* Alma Mater *De ſentent. Excommunicat. in VI.* Quin & adoleſcentes & parvuli participantes rarius Sacramenta, minus in„ flammantur & ſolidantur in Fide, Fide„ lium tepeſcit devotio „. Uti idem Pontifex aſſerit in *Extravag. De ſentent. Excommunicat. inter communes.*

Et refert Gloſſographus ad citatum *Cap.* Alma Mater, verbo *inſurgunt*: „ Audivi de quodam loco in Marchia, quod „ tanto tempore ſteterat Interdictum, quod „ factâ relaxatione, homines 30. vel 40. „ annorum, qui numquam audiverant Miſſam, „ deridebant Sacerdotes celebrantes „.

Ut his incommodis occurratur, varii Pontifices diſtrictionem ſeu rigorem Interdictorum, ſignanter quoad ceſſationem Divinorum Officiorum & Sacramentorum uſum & adminiſtrationem mitigarunt, præſertim prædictus Bonifacius VIII. in allegato Cap. *Alma Mater;* atque propterea in deſcriptione Interdicti dictum eſt, quod ſit Cenſura privans uſu aliquarum rerum ſacrarum, *prout in Jure expreſſum eſt*, id eſt, ſalvis modificationibus in Jure expreſſis.

Inſuper teſte eodem Bonifacio in citata Extravagante: „ Nonnulli Judices nimis „ prompti ad proferendas ſententias Inter„ dicti erant, etiam in cauſis, quæ inter„ dum plus ex cupiditatis, quam charitatis „ radice perſpicuis indiciis procedere argue„ rentur „.

Ex eadem Extravagante edocemur, quod Judices Eccleſiaſtici, etiam Civitates, quin & Provincias Interdicto ſubjicerent pro *pecuniario debito*, vel cujuſvis monetæ vel pecuniæ quantitate: quod ne in poſterum quocumque quæſito colore fiat, *auctoritate ordinariâ vel delegatâ* ibidem prohibetur.

Quin ex Pragmatica Sanctione Caroli VII.

VII. Regis Galliæ, titulo *De Interdictis non leviter ponendis*, intelligitur, quod ad ſubjiciendum Interdicto integrum Territorium ſufficeret, ſi Toparcha ſive Caput illius Communitatis, vel Magiſtratus Communitatem repræſentans, nollet ejicere e ſuo Territorio aut Communitate aliquem nominatim excommunicatum.

Cum autem frequenter ex levibus cauſis ad Interdicta Judices Eccleſiaſtici proſilirent, moderatio ſervanda ibidem præſcribitur: *Quoniam* (ait) *ex indiſcreta Interdictorum promulgatione multa conſueverunt ſcandala evenire*.

Recte autem hic monet Gloſſographus Pragmaticæ Sanctionis: „ Diſcretio ſuadet,
„ ut prius delinquentes ſpecialiter & nomi-
„ natim interdicantur, & non alii, ut ab
„ initio delinquentes generaliter non inter-
„ dicantur quoad omnes effectus Interdicti,
„ ſed quoad quoſdam: ſcilicet primo inter-
„ dicatur culpabilibus Corpus Chriſti, &
„ ſepultura in Cœmeterio, & ſic paulatim
„ procedendo de effectu in effectum; &
„ demum cum in malorum profundum la-
„ berentur, propter eorum culpam Interdi-
„ ctum generale proferendum, ut omnes
„ inculpabiles contra delinquentes inſurgant„.

Quam funeſti fuerint ſæpe ſimilium generalium Interdictorum effectus, experientia docuit, ſignanter dum hæc proferebantur, ut ſubditi inculpabiles in Reges aut Principes vel Magiſtratus inſurgerent.

Quam id a mente Patrum ac notanter S. Auguſtini eſſet alienum, ex dictis ſupra intelligi facile poteſt; quandoquidem nequidem per Cenſuras contra ſimiles perſonas ob periculum ſchiſmatis & diviſionis procedendum judicaret.

Ob hos quoque indubie funeſtos effectus tandem contigit, ut rarior his poſtremis temporibus fuerit Interdictorum generalium uſus; neque ullum ſcitur a Romanis Pontificibus poſitum poſt illud, quod Paulus V. 17. Aprilis ann. 1606. contra Rempublicam Venetam evulgavit, ob violatam, ut prætendebatur, immunitatem & libertatem Eccleſiaſticam, occaſione quorumdam Statutorum ab eadem Republica editorum.

In hac Bulla in primis Dux Venetorum, Senatus Reipublicæ, Statuarii, & eorum Fautores, Conſultores, Adhærentes, & horum quilibet, etiamſi non eſſent ſpecialiter nominati, excommunicabantur, Excommunicatione Romano Pontifici reſervatâ.

Deinde Civitatem Venetiarum, & alias Civitates, Terras, Oppida, & loca quæcumque, ac univerſum temporale Dominium dictæ Reipublicæ Eccleſiaſtico Interdicto ſuppoſuit, uti latius in Bulla exprimitur, quæ integra habetur apud Melchiorem Goldaſtum tomo 3. Monarchiæ Romani Imperii, *pag.* 282.

Subjungitur & ibidem Decretum Leonardi Donati Ducis Venetiarum, omnibus Patriarchis, Archiepiſcopis, Epiſcopis, aliiſque Eccleſiaſticis ſub dominio Reipublicæ Venetæ exiſtentibus inſcriptum, quo declarat prædictum Breve Pauli V. „ non modo ut
„ injuſtum indebitumque, verum etiam uti
„ nullum, nulliuſque valoris atque momen-
„ ti habendum eſſe; atque ita invalidum,
„ (ait) irritum & fulminatum illegitime,
„ & de facto, nulloque Juris ordine ſer-
„ vato, ut ea remedia adhibenda nos du-
„ xerimus, quibus Majores noſtri, & alii
„ Supremi Principes uſi ſunt cum Pontifi-
„ cibus, qui poteſtatis ſibi a Deo in ædi-
„ ficationem traditæ limites ac modos egreſ-
„ ſi fuerunt (*a*).

Referuntur & in eodem tomo varia Opuſcula & Conſultationes Theologorum & Juriſperitorum occaſione hujus Interdicti compoſita, ex quibus, uti & ex Hiſtoria hujus Interdicti perſpicuum eſt, horrendis contentionibus, diſſenſionibus & ſcandalis ratione hujus Interdicti expoſitam fuiſſe Rempublicam Venetam.

Cæterum effectus Interdicti localis eſt, ut „ is, qui ſcienter celebrat in loco ſuppo-
„ ſito interdicto (niſi ſuper hoc privile-
„ giatus exiſtat, aut a jure ſit conceſſum
„ eidem) irregularitatem incurrat; a qua
„ nequit per alium, quam per Romanum
„ Pontificem abſolvi, & adeo efficitur ine-
„ ligibilis, quod nec cum aliis ad eligen-
„ dum admitti debebit „: uti ſtatuitur in *Cap.* 18. *De ſentent. Excommunicat. in VI.*

Hunc effectum non habet Interdictum, niſi latum in *ratione Cenſuræ*. Quapropter licet nequeat celebrari in loco *ceſſationi a Divinis ſubjecto*, nihilominus in eodem celebrans

(*a*) Hoc Ducis Venetiarum Decretum ſexto die Maii datum eſt an. 1606.

lebrans irregularis non efficitur, uti evidenter ſupponitur in citato *Capitulo* 18. ubi declaratur, quod is „ qui in Eccleſia ſanguinis effuſione polluta ſcienter celebrare præſumit, licet in hoc temerarie agat, irregularitatis tamen laqueum non incurrat „.

Rationem allegat: *Cum id in Jure expreſſum non ſit*.

Evidenter igitur ſupponit, ceſſationem a Divinis eſſe omnino diſtinctam, etiam quoad effectum Juris ab Interdicto. Quam diſtinctionem Veteribus notam fuiſſe non invenitur.

Hinc recte monet Claudius Fleury in ſuis Inſtitutis *parte* 3. *cap.* 2. quod Interdictum non minus requirat prævias monitiones Canonicas, & ſententiam ut minus declaratoriam, atque ipſa Excommunicatio; non autem ceſſatio a Divinis, utpote quæ Cenſura non eſt, ſed potius rationem habet meræ pœnæ, quæ præviam contumaciam nequaquam requirit: uti ſupra annotatum eſt.

CAPUT X.

De Suſpenſione.

Quæ præcedenti capite §. 1. dicta fuerunt de diſtinctione Interdicti inflicti per modum pœnæ, & inflicti per modum Cenſuræ Eccleſiaſticæ, eadem obtinent circa Suſpenſionem.

Et quemadmodum Interdictum primitus inter ſpecies Cenſuræ numeratum non legitur, ita nec Suſpenſio: neque hæc ſcrupuloſe a depoſitione, aliiſque pœnis Canonicis tamquam proprie dicta Cenſura ſecernebatur: ſed de Suſpenſione loquebantur Veteres, prout de aliis pœnis Eccleſiaſticis infligendis Clericis pro ratione culpæ; neque eam a Poteſtate clavium magis, quam pœnarum Canonicarum inflictionem credebant procedere.

Unde deſcriptio Suſpenſionis prout eſt ſpecies Cenſuræ, deſumenda eſt, æque ac ipſius Interdicti, ex illis, quæ induxit & recepit poſterior tandem diſciplina, fundata præcipue ſuper quibuſdam recentioribus Pontificum Decretalibus, atque Theologorum Scholaſticorum, & Canoniſtarum communi opinione, qui his Decretalibus firmiter inhæſerunt; nullâ pene ad priſtinam Diſciplinam, aut ad veterem loquendi modum reflexione factâ „.

Conformiter proinde ad hanc Doctorum, & receptam hodie opinionem definiri ſolet Suſpenſio ut eſt ſpecies Cenſuræ: „ Cenſura Eccleſiaſtica, quâ Clericus ob culpam ſuam prohibetur ab executione Poteſtatis Eccleſiaſticæ, quam habet ratione Officii vel Beneficii Eccleſiaſtici „.

Eam diſtingui ab Excommunicatione obſervant, quod Excommunicatio non privet Excommunicatum uſu poteſtatis Eccleſiaſticæ, quatenus *tali*, uti privat directe Suſpenſio: ſed duntaxat privet illo uſu, in quantum habet rationem communicationis cum reliquis Fidelibus.

Hinc & profluit alia differentia, nimirum, quod Excommunicatio ſit Cenſura communis Clericis & laicis, Suſpenſio autem propria ſit *ſolis Clericis*, utpote quibus ſolis interdici poteſt uſus Poteſtatis Eccleſiaſticæ *ut talis*: quandoquidem non niſi Clericis hic uſus ratione Officii vel Beneficii Eccleſiaſtici competere queat.

Ex prædicta deſcriptione etiam deducitur, Suſpenſionem poſſe dividi in eam, quæ eſt ab Ordine, in eam, quæ eſt a Beneficio, & in eam, quæ eſt ab omnibus functionibus, quæ tum ab Ordine, tum a Beneficio dependent; hæcque dicitur Suſpenſio *totalis*.

Et quidem Suſpenſio ab Officio ſimpliciter prolata importat Suſpenſionem, tam ab his quæ Ordinis ſunt, quam quæ ſunt Juriſdictionis, uti communiter tradunt Canoniſtæ ad *Cap.* 1. *De ſententia Excommunicat. in VI.*

Suſpenſio autem ſubinde partialis duntaxat eſt, quando nimirum ſolum quoſdam actus vel functiones reſpicit; puta ſolius Ordinis vel Juriſdictionis duntaxat, aut etiam aliquem vel aliquos particulares actus Ordinis, vel Juriſdictionis, uti notat Gloſſa ad *Clement.* 3. *De pœnis*, verbo *Suſpenſio*.

Et cum hodie frequenter ſumatur Beneficium, præſertim a Canoniſtis, pro jure percipiendi fructus, eâque ratione dicatur Beneficium dari *propter Officium;* idcirco dubitari cœpit, num ſuſpenſus *ab Officio* ſimpliciter, intelligatur quoque ſuſpenſus a Bene-

Beneficio, ſive jure percipiendi fructus: quæ ambiguitas ut tollatur, in generali & abſoluta Suſpenſione ſolet expreſſe dici, *ab Officio & Beneficio*.

Cæterum ad ea, quæ Clericis & laicis ſunt communia, Suſpenſio quantumvis generalis proprie non extenditur, ſed tantum ad ea, quæ Clericis propria ſunt.

Unde Suſpenſio non privat Clericum paſſivâ Sacramentorum ſuſceptione, neque ingreſſu Eccleſiæ, aut Eccleſiaſticâ ſepulturâ imo nec functionibus ſecularibus, ſi quæ forſan Clerico competant, & Beneficio ſint annexæ; quia non ſunt functiones Eccleſiaſticæ, ſive Clericales, neque eas Clericus proprie exercet ut Clericus, quandoquidem & eas laicus obire queat.

Præterea Suſpenſio, prout eſt Cenſura, non attingit proprie, niſi ea quæ *jure ordinario* competunt Clerico ratione Ordinis vel Beneficii; nec proprie verſatur circa ea, quæ ex mera gratia vel jure delegato ad beneplacitum delegantis Clerico ſunt demandata.

Cum enim hæc ad arbitrium ſeu beneplacitum delegantis revocari queant, non eſt impendenda Cenſura, ut hæc Clerico interdicantur, vel ab his ſuſpendatur; ſed nuda & ſimplex revocatio ſufficit, ut recte notat Suareſius De Cenſuris *diſp.* 4. *ſect.* 7. *num.* 33.

At illis, quæ Clerico competunt *jure* ſui ordinis vel Beneficii, non poteſt interdici, niſi ob culpam ſive cauſam in Jure probatam, quemadmodum privari aliter non poteſt ſuo Beneficio.

Dum enim quis interdicitur ſimilibus functionibus ipſi Beneficio *jure ordinario* annexis, quodammodo privatur in totum vel pro parte Beneficio, quod proprie in *Officio* ejuſque exercitio conſiſtit; puta ſi Parochus ſuſpendatur a functionibus Paſtoralibus Beneficio ſuo Parochiali annexis, aut Canonicus a functionibus Canonicalibus, in effectu a ſuo Paſtoratu vel Canonicatu ſuſpenditur.

Et quidem ſicuti Beneficiatus a ſuo Beneficio deponi, aut in ejus pacifica poſſeſſione impediri vel turbari nequit, niſi ex juſta & Canonica cauſa, idque ſervato Juris ordine, ita nec a functionibus Beneficio annexis ſuſpendi poteſt, niſi juſta de cauſa, ac ſervato Juris ordine; ſive hæc Suſpenſio infligatur per modum pœnæ, ſive per modum Cenſuræ: quandoquidem tam per unam quam per alteram Beneficiatus in poſſeſſione ſive exercitio ſui Beneficii impediatur, ſeu turbetur.

Quapropter ſi Suſpenſio fuerit inflicta ſervato Juris ordine, ſed tamen eam injuſtam credat Suſpenſus, poterit ab hac ſententia, non ſecus atque ab Excommunicatione, aut ab alia pœna Canonica injuſte inflicta, appellare.

Si autem citra Juris ordinem fuerit Suſpenſio inflicta, atque ita *viâ facti* per hanc Suſpenſionem in ſua pacifica poſſeſſione Beneficiatus turbetur, poterit ad comprimendam hanc violentiam & vim tollendam, recurrere ad Regios Magiſtratus, quemadmodum ſupra circa Excommunicationem *viâ facti* inflictam expoſitum eſt.

At vero, ſi Clericus exerceat functiones Eccleſiaſticas ex *mera gratia* & *ſimplici delegatione* ſine ullo Canonico titulo, ſufficiet ordinarie ſola revocatio hujus gratiæ vel delegationis: eo quod hæc gratia vel delegatio ſoleat unice dependere a voluntate & beneplacito dantis vel delegantis.

Cum ergo nullo alio fundamento, ſeu jure vel titulo in tali Clerico ſubſiſtat exercitium talium functionum, proprie Clericus hic a functionibus non ſuſpenditur; ſed duntaxat Epiſcopus, aliuſve delegans revocat gratiam ſive delegationem, declarando contrariam ſuam voluntatem, a qua dependet quidquid juris ad has functiones Clericus ille prætendere poteſt.

Suſpenſio non tantum ad certos actus, ſed etiam ad determinata loca reſtringi poteſt; puta, quod his vel illis locis functiones Eccleſiaſticas Suſpenſus exercere nequeat, ſive quod ab illis in tali loco obeundis ſuſpendatur.

Suſpenſionem quoque limitari poſſe ad *certum* & *determinatum* tempus communiter docent Doctores poſt Gloſſam in *Clement.* 3. *De Pœnis*. Verum hæc diſtinctio de Suſpenſione, ut eſt *Cenſura*, intelligi nequaquam poteſt.

Cenſura enim, quæ præcipue infligitur ad correctionem, & frangendam contumaciam in delicto, ad *certum* & *determinatum* tempus limitari non poteſt, ſed ſemper habet tempus indeterminatum, nimirum quouſque ligatus Cenſurâ ſe emendaverit, & Eccle-

ſiæ

ſiæ ſe ſubmiſerit & ſatiſfecerit.

Cum ergo reſipiſcentia peccatoris non habeat terminum definitum, repugnat plane fini & naturæ Cenſuræ, ut pro definito tempore imponatur; uti recte notat Suareſius De Cenſuris *diſp*. 7. *ſect*. 1. *num*. 9.

At Suſpenſio, quæ infligitur per modum pœnæ, ſive pœnitentiæ pro culpa commiſſa, ad *certum* tempus limitari vel extendi ſolet, pro ratione culpæ per pœnitentiam eluendæ, aut per pœnam puniendæ.

Hæc ſuſpenſio per modum pœnæ inflicta, & ad certum tempus limitata, lapſo hoc tempore, ipſo jure exſpirat, ut Suſpenſus functiones, a quibus fuerat ſuſpenſus, poſſit ſine ulla prævia abſolutione reſumere: cum tamen ligatus *validâ* Cenſurâ nequaquam plene liberari queat, niſi obtentâ abſolutione.

Hinc manifeſtum eſt, quod Concilium Tridentinum *Seſſ*. 23. *cap*. 8. *De Reform*. loquatur de Suſpenſione incurrenda per modum *pœnæ*, non autem per modum *Cenſuræ;* declarans Epiſcopum ordinantem alienum Diœceſanum ſine licentia ſui Ordinarii ſuſpenſum *per annum* a collatione Ordinum.

Et ſimiliter *cap*. 10. *eâdem Seſſ*. declarans Suſpenſos *ipſo jure* ab Officio & Beneficio ſimiliter *per annum*, concedentes litteras dimiſſoriales contra formam ibi præſcriptam.

Cum autem pleræque Suſpenſiones in Jure expreſſæ, quæ vocari ſolent Suſpenſiones Juris, ſint ad certum & determinatum tempus reſtrictæ, argumentum evidens eſt, Jura illa non loqui de Suſpenſione, ut eſt Cenſura, ſed ut eſt *pœna:* monetque etiam Suareſius loco citato: „ quotieſcumque privatio aliqua Communionis Euchariſticæ, „ vel alia ſimilis Suſpenſio pro *certo* tem„ pore abſolute & ſine ulla conditione po„ nitur, illam non eſſe Cenſuram, ſed *pœ„ nam* quamdam alterius rationis, quæ non „ pro contumacia comprimenda, ſed ut „ pœna pro delicto commiſſo pure impo„ nitur „.

Quod de Suſpenſione ad certum & determinatum tempus hìc notatum eſt, id & de Interdicto ad certum tempus reſtricto ſimiliter dicendum: ſcilicet ſimile Interdictum non poſſe reputari Cenſuram, ſed meram pœnam Canonicam.

Quare circa ſimilia Interdicta & Suſpenſiones ſervandæ potius ſunt Regulæ, quæ in infligendis pœnis Canonicis præſcriptæ ſunt, quam quæ in materia Cenſurarum ſunt ſtatutæ.

Suſpenſio ab Ordine vel Beneficio reddit Clericum irregularem, ſi durante Suſpenſione functiones Ordinis aut Beneficii, a quibus ſuſpenſus eſt, exerceat.

Imo ſi quis Presbyter ſimpliciter ſit ſuſpenſus ab Ordine, & exerceat durante Suſpenſione vel functiones Ordinum minorum, ipſum per hoc incurrere irregularitatem, docet Fagnanus ad *Cap*. 2. *De Clerico excomm. miniſt.* modo tamen has functiones obeat *tamquam inſignitus Ordine illo*, cui functio, quam exercet, eſt propria: ſecus, ſi exerceat eam functionem, ſicuti etiam laici eam hodie obire ſolent ſine ullo ad Ordines minores reſpectu.

Proinde ſtante Eccleſiarum conſuetudine, quæ functiones has minorum Ordinum etiam in publicis Officiis permittit indifferenter per laicos, aut non inſignitos his Ordinibus exerceri, non apparet, quod Suſpenſus ab Ordine eas in his Eccleſiis exercens propterea fieret irregularis; eo quod functiones ibi exerceantur abſque reſpectu ad hos Ordines.

At, ſi in quadam Eccleſia laudabili conſuetudine aut ſtatuto nullus ad has functiones obeundas admitteretur, ſaltem in ſolemni & publico divino Officio, niſi his Ordinibus inſignitus, tunc Suſpenſus ab Ordine incurreret irregularitatem exercendo eo modo illas functiones: eo quod eas exercere tunc cenſeatur cum reſpectu ad Ordines.

CAPUT XI.

De Abſolutione a Cenſuris.

§. I.

Cenſura tollitur per Abſolutionem.

PRimis Eccleſiæ ſeculis fere incognitum fuiſſe apparet hoc *Abſolutionis* verbum ſumptum pro relaxatione Cenſuræ.

In

In antiquis quippe Canonibus, & Scriptoribus hæc relaxatio verbo *pacis*, *veniæ*, *reconciliationis*, vel *communionis* ſolet exprimi.

Poſtquam enim peccatores emendationem & reſipiſcentiam ſuam probaverant, paſſim dicebantur recipi ad *pacem*, *veniam*, vel *communionem*, vel etiam *reconciliari*.

At poſtmodum hæc relaxatio a Cenſuris dici cœpit *Abſolutio*; eo quod per eam relaxationem a vinculo, quo per Cenſuram vi clavium Eccleſiæ fuerant ligati, cenſerentur virtute earumdem clavium *ſolvi*, juxta illud Chriſti: *Quæcumque alligaveritis ſuper terram, erunt ligata & in cœlis; & quæcumque* SOLVERITIS *ſuper terram, erunt* SOLUTA *& in cœlis*. Matth. *cap.* 18. *verſ.* 18.

Itaque Abſolutio a Cenſuris, de qua hic agitur, eſt remiſſio ſive relaxatio Cenſuræ ſecundum Eccleſiæ formam conceſſa.

Et quidem ex præcitatis Chriſti verbis evidens eſt, non minus hanc abſolutionem a Cenſuris eſſe actum dependentem a poteſtate Clavium, quam ipſam Cenſurarum inflictionem.

Hinc ulterius conficitur, quod ſicuti ratione admiſſi criminis, licet admodum atrocis, nemo in Foro exteriori, & quoad Eccleſiam militantem cenſetur ligatus, niſi virtute Clavium fuerit per Cenſuram ligatus; ita nec a vinculo hoc habeatur ſolutus, prinſquam auctoritate Clavium fuerit abſolutus a vinculo illo per Cenſuram ipſi injecto; tametſi coram Deo & Eccleſia triumphante eſſet per ſinceram converſionem & actam pœnitentiam abſolutus.

Juxta hoc reſpondit Innocentius III. in *Cap.* 28. ✠ *De ſentent. Excommunicat.* quod *vinculum, quo peccator ligatus eſt apud Deum, in culpæ remiſſione diſſolvatur: illud autem, quo ligatus eſt apud Eccleſiam, cum ſententia remittatur, relaxetur*.

Inde infert Pontifex: *Quantumcumque ſe quis juramento præſtito, quod Eccleſiæ mandato pareret, humiliare curaverit; quantacumque pœnitentiæ ſigna præceſſerint: ſi tamen morte præventus Abſolutionis non potuerit beneficium obtinere, quamvis abſolutus apud Deum fuiſſe credatur, nondum tamen habendus eſt apud Eccleſiam abſolutus*.

Quare recte notat Suareſius poſt alios Scholaſticos *diſp.* 7. *ſect.* 1. *num.* 8. quod „ certum ſit, Cenſuram ſemel contractam „ non tolli *ipſo facto* per emendationem ſo„ lam, vel quamcumque ſatisfactionem pec„ catoris. Quod ita fieri merito inſtitutum „ eſt (ait) ut quod juridicè & publicè po„ teſtate ligatum erat, eâdem diſſolvatur „.

§. II.

De Abſolutione in Foro pœnitentiæ, & Foro contentioſo.

NOtatum eſt ſupra *Capite* 2. §. 2. plurimis ſeculis ignotam fuiſſe in Eccleſia diſtinctionem Fori contentioſi ſive externi, a Foro interno ſeu pœnitentiæ, in uſu & exercitio Clavium: quodque inflictio Cenſurarum, & impoſitio pœnitentiæ pro peccatis ab eodem Clavium actu procederet, & in eumdem finem tenderet.

Tunc etiam ignota erat diſtinctio Abſolutionis a Cenſuris & peccatis, quoad Forum externum ſeu contentioſum, ab ea, quæ dicitur Abſolutio in Foro interno ſive pœnitentiæ: utraque enim ab eodem Clavium actu procedebat, & ad eumdem finem tendebat.

At labentibus ſeculis dum invaluit in Eccleſia diſtinctio Fori contentioſi a Foro interno ſeu pœnitentiali, una inducta fuit diſtinctio Abſolutionis a Cenſuris quoad Forum externum, & Abſolutionis quoad Forum internum ſive pœnitentiæ duntaxat.

Hinc una invaluit utriuſque Abſolutionis diſtinctus effectus; ut ſcilicet Abſolutio effectum ſuum operaretur ſolum in ſuo reſpective Foro.

Inſuper ſicuti ex ſeparatione utriuſque Fori, tandem inductum eſt, ut alius eſſet Miniſter Clavium in Foro externo per inflictionem Cenſurarum, & alius Clavium Miniſter quoad Forum internum & pœnitentiæ; ita & circa Abſolutionem a Cenſuris contigit, ut ſæpius qui poteſt abſolvere a Cenſuris in Foro pœnitentiæ, non poſſit abſolvere in Foro externo & contentioſo, vel e contrario.

Quapropter Abſolutio obtenta in Foro pœnitentiæ vigore Litterarum Jubilæi alteriuſve gratiæ, nequaquam prodeſt in Foro exteriori ſive contentioſo, uti notat & probat Covarruvias ad *Cap.* ALMA MATER *part.* 1. §. 11. *num.* 16.

Monet præterea *verſ. Quanto* 8 „ quod „ abſolutus in animæ judicio, etiam pœnitentiâ peractâ, poſſit in exteriori Foro „ accuſari & puniri „. Quod latius probat *lib.* 2. *var. Reſolut. cap.* 10. *num.* 3.

Rationem addit: „ Quia prior examinatio in conſcientiæ judicio præcipue fit ad „ pœnitentiam & ſatisfactionem divinæ of„ fenſæ, poſterior autem ad publicam vin„ dictam & Reipublicæ ſatisfactionem „.

Obſervat quoque, uſitatum ſtylum Curiæ Romanæ manifeſte hanc diſtinctionem abſolutionis quoad utrumque Forum ſupponere. Juxta hunc enim ſtylum „ Romanus Ponti„ fex non conſuevit per Jubilæum aut Bullas „ Confeſſariis Sacerdotibus committere ea, „ quæ Forum contentioſum concernunt, ſed „ tantum ea, quæ ad pœnitentiæ Forum & „ conſcientiæ purgationem ſpectant „.

Deinde ſubjungit in hujus probationem ex Ludovico Gomeſio ſtylum, quem ſervat ſacra Pœnitentiaria apud Curiam Romanam in committendis abſolutionibus in Foro pœnitentiæ: „ Quoties (ait) petitur quid ad „ conſcientiæ Forum & judicium animæ in„ terius pertinens, id negotium Confeſſario „ committitur, ut id expediat nullis teſti„ bus adhibitis, litteris ſtatim poſt ejus per„ fectam actionem laniandis & dilaceran„ dis: nec ulla fit tunc compoſitio cum Ro„ manæ Curiæ Datario pecuniaria quidem, „ quæ fieri ſolet & fit quoties quoad judi„ cium exterius & contentioſum aliqua di„ ſpenſatio ſimileve negotium in Romana „ Curia expeditur „.

Hæc diſtinctio autem præcipue obtinet, quando ipſa Cenſura a Judice lata & denuntiata eſt. Tunc enim neceſſarium eſt, ut abſolutio & reconciliatio etiam Judici probetur, ut per eum ſaltem abſolutus declaretur; uti recte monet Suareſius *Diſp.* 7. *ſect.* 5. *num.* 29. notatque Zypæus *Reſp.* 2. De Sentent. Excommun. *num.* 6. „ Acta „ in Foro conſcientiæ non præjudicare Fo„ ro externo; ac propterea in hoc non pro„ deſſe abſolutionem etiam ex vi Jubilæi in „ Foro pœnitentiæ obtentam, ad tollendos „ actus *Fori judicialis*, inquiſitionem Judi„ cis, accuſationem partis, alioſque „.

Sed quid? ſi agatur de illo, qui crimen, cui Excommunicatio *latæ* ſententiæ eſt annexa, commiſit; puta, manus violentas injecit in Clericum ad ſenſum & mentem Canonis, *Si quis ſuadente diabolo*; ſed qui antequam Judex pronuntiaverit ſententiam declaratoriam incurſæ Excommunicationis, facti pœnitens ad Sacerdotem recurrerit, qui a caſibus, & cenſuris etiam reſervatis eum in foro pœnitentiæ abſolvere poſſit, & reipsâ ipſum abſolvit, & abſolutus etiam injunctam a Sacerdote pœnitentiam implevit, ſcandalumque publice datum modo per Sacerdotem præſcripto publice reparavit. Num is ob factum illud, non obſtante hâc Abſolutione obtentâ, & publicâ pœnitentiâ ad reparandum ſcandalum peractâ, queat ulterius a Judice in Foro externo impeti, & declarari excommunicatus, examinat Zypæus citato *Reſp.* 2. monetque, quod hic a Judice ſpectandus ſit finis & ſcopus Excommunicationis, ut ſcilicet *caute provideat Judex Eccleſiaſticus, ut in ea ferenda oſtendat ſe proſequi quod corrigentis fuerit & medentis.* Cap. 1. *De ſent. Excomm. in VI.*

Hinc concludit, quod Judex ſaltem ex officio ad Sententiam declaratoriam incurſæ Cenſuræ proſilire non debeat, ſi publice conſtet, Reum de crimine commiſſo pœnituiſſe, & ſcandalo publico ſatisfeciſſe, ac in foro pœnitentiæ reconciliatum & abſolutum. Cum enim de emendatione & correctione conſtet, non apparet, ad medelam ac converſionem ipſius pœnitentis ulterius Excommunicationem, aut ejuſdem declarationem adhibendam eſſe.

Refertque ibidem Zypæus *num.* 7. ex Praxi Genuenſi Marci Antonii *cap.* 27. „ Nea„ poli obſervari, ut in Foro conſcientiæ ab„ ſolutus non inquietetur in judiciali, ne„ que tum conſiderari publicam utilitatem; „ præſertim ubi Pars non inſtat, ſed Ju„ dex agit ex Officio, ſeu Promotor, qui „ hic in illud quoad inquiſitionem ſurro„ gatur „.

Quod ſane ſat juſtum & ſcopo Excommunicationis, qui ab Apoſtolo exprimitur, 1. *Cor. cap.* 5. *verſ.* 5. ut *ſpiritus ſalvus ſit in die Domini*, conforme apparet, quando ipſe pœnitens ſcandalum publicum reparavit, quemadmodum ſupra eſt expoſitum.

§. III.

§. III.

De Abſolutione ad cautelam, & cum reincidentia.

HOdie notiſſima eſt Abſolutio *ad cautelam*, cujus & in Decretalibus Gregorii IX. & ſubſequentium Pontificum Conſtitutionibus frequens mentio fit.

At apud Antiquos nihil de hac ſpecie Abſolutionis occurrit. Primitus enim nemo ab Excommunicatione abſolvebatur, niſi vel plene ſatisfeciſſet Eccleſiæ, vel plene injuſtitiam aut invaliditatem Excommunicationis, vel Cenſuræ probaſſet; ideo non niſi ſimplex & plena abſolutio nota erat.

Id recte notavit Franciſcus De Roye Anteceſſor Andegavenſis *lib.* 3. Inſtitut. Juris Can. *cap.* 15. dicens: „ Eſt Abſolutio *ad* „ *cautelam* antiquis Canonibus *incognita*; „ ex quibus non datur abſolutio niſi cauſâ „ cognitâ, & *ad finem litis* „.

Idipſum annotavit Cujacius ad *cap.* 1. ꝟ *De Judiciis*, ibidem advertens Decretum dicti *capituli* 1. a Raymundo Decretalium Collectore eſſe inflexum ad diſciplinam ſui temporis.

Refertur enim in illa Decretali Canon Carthaginenſis, in cujus Textu, quemadmodum & in prima Decretalium collectione apud Antonium Auguſtinum, legitur conformiter ad priſtinam diſciplinam: *Placuit omnibus Epiſcopis, ut nullus eidem Quodvultdeo* (Epiſcopo Centurienſi) *communicet, donec cauſa ejus, qualem potuerit*, TERMINUM *ſumat:* id eſt, plene fuerit examinata, & *terminum* ſive finem ſumpſerit.

Raymundus autem his verbis ſubſtituit: *Placuit, ut nullus eidem communicet, donec ſatisfactione præmiſſâ abſolutus ſit.*

Quæ verba, *donec ſatisfactione præmiſſâ abſolutus ſit*, deſumpta eſſe a Raymundo ex Decretali Innocentii III. in *Cap.* 23. ꝟ *De V. S.* notavit citatus Cujacius: in qua Decretali agitur de Excommunicatione *ad cautelam*.

Apparet autem, hanc ſpeciem Abſolutionis *ad cautelam* circa ſeculum nonum aut decimum invaluiſſe.

Cum enim illo tempore frequentiores eſſe cœpiſſent Cenſuræ, præſertim Excommunicatio, earumque effectus ſummo cum rigore extendi, durum multoties videbatur, tanto tempore in Excommunicatione eſſe hærendum; atque omni civili & Eccleſiaſtico commercio manere excluſum, quouſque cauſa eſſet plene finita: præſertim poſtquam in Forum Eccleſiaſticum ſtrepitus & formalitates forenſes intrarunt, & Appellationum frequentia admiſſa fuit.

Igitur tandem ex quadam benignitate & gratia concedi cœpit, etiam pendente adhuc quæſtione ſuper invaliditate ipſius Cenſuræ, Abſolutio *ad cautelam:* ſic dicta, quia datur ad majorem *cautionem*, ſeu *cautelam* & ſecuritatem, uti inſinuat Pontifex in *Cap.* 40. ꝟ *De ſentent. Excommunic.* „ Si enim „ quis proponat, ſe poſt appellationem legitimam interpoſitam Excommunicatione „ fuiſſe notatum, vel in forma Excommunicationis intolerabilem errorem patenter „ fuiſſe expreſſum; in quibus caſibus (ait „ Pontifex) ad probationem eorum, etiamſi „ abſolutionem non petat, debet admitti; „ ſed *donec ipſis conſtiterit, in aliis evitari* „ *debet:* quamquam Apoſtolica Sedes etiam „ tales conſueverit abſolvere *ad cautelam* „: ſcilicet ex quadam benignitate, uti notat Covarruvias ad *Cap.* ALMA MATER *parte* 1. §. 12. *num.* 7.

Obſervat autem ibidem Covarruvias non tantum concedi hanc Abſolutionem *ad cautelam* „ dum ſententia Excommunicationis „ prætenditur *nulla* ex cauſa intolerabilis „ erroris, vel ex eo quod lata ſit poſt appellationem legitimam: ſed & quoties „ *nulla* dicitur ex defectu Juriſdictionis, aut „ ex aliis ſimilibus cauſis, quæ *nullam* efficiant Excommunicationis Sententiam, cum „ eadem ſit ratio „.

Recte etiam notat ibidem Covarruvias, quod „ ſi Excommunicatus allegaverit defectum Juriſdictionis in Judice ordinario ratione exemptionis, non ſit tam facile danda Abſolutio *ad cautelam*, niſi prius exemptio aliquâ ex parte probetur, ſaltem ſemiplenâ probatione, ne Judici ordinario „ paſſim illuſio fiat „.

Quin & recte advertit, quod nullitatis cauſa in univerſum ſit *aliquo modo probanda*, priuſquam detur hæc Abſolutio *ad cautelam;* quod ſat clare fundatur in *Cap.* 7. §. SED SI, & §. FUI *De ſentent. Excommunicat.* in VI.

VI. ubi reſolvit Innocentius IV. quod ſi quis dicat, ſe excommunicatum poſt interpoſitam appellationem „ poſſit Archiepiſcopus, poſtquam ſibi de interpoſita appellatione *conſtiterit* (etiam priuſquam incipiat de veritate cauſæ appellationis cognoſcere) Abſolutionis illi beneficium *ad cautelam* juxta formam Eccleſiæ impertiri „.

Hinc ſatis clare patet, requiri aliquam, ſaltem ſummariam de interpoſita appellatione præmittendam ab Archiepiſcopo cognitionem, priuſquam abſolutionem *ad cautelam* impendat.

Declarat autem Concilium Lugdunenſe ſub Innocentio IV. in *Cap.* 2. *De ſent. Excommun. in VI.* hanc abſolutionem *ad cautelam* Excommunicato petenti, & nullitatem Sententiæ alleganti non eſſe negandam propter oppoſitionem Excommunicatoris vel adverſarii, *niſi eum excommunicatum pro* MANIFESTA *dicat offenſa*.

Hoc autem caſu vult Concilium, ut *terminus octo dierum indulgeatur ſic dicenti : Ut ſi probaverit quod oppoſuit, non relaxetur ſententia, niſi prius ſufficiens præſtetur emenda*.

Deinde adjungit: *Vel competens cautio de parendo Juri præſtetur, ſi offenſa dubia proponatur*.

Itaque juxta hanc Decretalem, ſi opponens intra præfixum 8. dierum terminum non probaverit *manifeſtam* offenſam, aut ſi *dubia* remaneat; tunc non obſtante contradictione & interceſſione Excommunicatoris, vel Partis, Abſolutio *ad cautelam* non differetur; dummodo ante juret Excommunicatus, quod parebit mandatis Eccleſiæ, & idoneam præſtabit cautionem de ſatisfaciendo, in caſum quo fuerit inventus juſte excommunicatus; uti latius deducit Joannes Tournetius in ſuo Tractatu de hac ſpecie Abſolutionis *ad cautelam cap.* 7. qui Tractatus exſtat impreſſus inter Opera Franciſci Florentis edit. Pariſienſis anni *1679*.

In Pragmatica Sanctione, ſive Conſtitutione Clementis VIII. de anno *1600*. ſuper Controverſiis Juriſdictionalibus, impreſſa ad calcem Statutorum Curiarum Eccleſiaſticarum Provinciæ Mechlinienſis, præſcribitur *art.* 14. forma, quam Judices in danda hac abſolutione ſervare debent. „ Abſolutio (ait) *ad cautelam* non niſi *Parte citatâ*, & *viſis actis* (cum dubitatur de nullitate Excommunicationis ab homine prolatæ vel a Jure) ſi occurrat *dubium* facti vel probabile dubium Juris, concedenda erit: tuncque ad tempus breve cum reincidentia, & præſtitâ per Excommunicatum cautione de ſtando Juri, & parendo mandatis Eccleſiæ tantum, & (ſi juxta formam a jure præſcriptam apparebit, quem ob manifeſtam offenſam excommunicatum fuiſſe) debitam etiam ſatisfactionem præſtare, & (ſi ob contumaciam manifeſtam) expenſas pariter ſatisfacere, & cavere de judicio ſiſti coram Excommunicatore quis tenebitur, priuſquam *ad cautelam* abſolvatur „.

Hæc quidem ſervanda, dum agitur de Abſolutione Cenſuræ quoad Forum externum; & in caſu quo dubitatur de validitate Cenſuræ.

At ſolet & ſimilis Abſolutio *ad cautelam* etiam impendi quoad Forum internum & pœnitentiale, nullâ etiam præcedente cognitione, nec dubitatione Cenſuræ : quæ non ſolum ad cautelam, ſed etiam ad ſuperabundantiam, & ad tollendum omne periculum dici poteſt; uti monet Suareſius De Cenſuris *Diſp.* 7. *ſect.* 8. *num.* 12.

Poſtquam autem frequentiores fuere Cenſuræ Juris, ac ſignanter *latæ ſententiæ*; tandem invaluit, ut ad majorem cautelam, & ad tollendum omne periculum nullitatis Abſolutionis Sacramentalis, Sacerdos ſemper ante hanc Abſolutionem, pœnitenti etſi nihil de Cenſura contracta cogitanti aut dubitanti, impendat Abſolutionem *ad cautelam*, his verbis: *Abſolvo te ab omni vinculo Excommunicationis, Suſpenſionis, aut Interdicti in quantum & poſſum, ac indiges*.

Similiter, ne proviſio Beneficii, aliave gratia, quam alicui facere intendit Sedes Apoſtolica, ob contractam forſan etiam ignoranter Cenſuram, nullitatis periculo exponatur, conſuevit ex ſtylo Curiæ Romanæ proviſionibus, aliiſque Reſcriptis Romanis inſeri Abſolutio *ad cautelam*, idque duntaxat ad conſequendum effectum Litterarum, his verbis: *Te ab omni vinculo Excommunicationis, quod incurriſti abſolventes, vel abſolutum fore cenſentes, ad effectum præſentium Litterarum conſequendum, & non alias*.

Georgius Louetius in Notis ad Commentaria

Digitized by Google

taria Caroli Molinæi in Regulam Cancellariæ De Infirmis reſignant. *num.* 397. cum notaſſet ex ſententia Molinæi „ Reos criminum, Infames, Excommunicatos, Suſpenſos a Divinis, Beneficiis honorari, nec donari debere „: ſubjungit: „ Quod in ordinariis Collatoribus, in Legato & Summo Pontifice procedit: ſed Apoſtolicæ Cancellariæ Miniſtri huic morbo hanc medicinam dedere; ut in Proviſionibus impetrantes a quovis Excommunicationis, Suſpenſionis, aut Interdicti vinculo, aliiſque Cenſuris Eccleſiaſticis & pœnis abſolverentur ad effectum obtinendi Beneficii. Quæ clauſulæ (ait) delicta communia delent & extinguunt, majora vero & graviora non comprehendunt „.

Verum Vir doctiſſimus Antonius Le Vaillant Advocatus Pariſienſis, in Nota marginali ait: „ Hæ clauſulæ non reddunt habilem, ſi aliunde ſit inhabilis & rite excommunicatus, vel crimen ante proviſionem commiſerit, quod Suſpenſionem inducat (*a*) „.

Ut hinc appareat, ſimiles clauſulas Litteris Romanis inſeri ſolitas reputari *meri ſtyli*; nec ullum in Partibus effectum operari, uti de pluribus aliis clauſulis notant paſſim Pragmatici.

Eſt & alia ſpecies Abſolutionis, priori non abſimilis, & Antiquis quoque incognita, quæ vulgo dicitur Abſolutio *cum reincidentia*, vel *ad reincidendum*.

Dicitur Abſolutio *cum reincidentia*, quando Abſolutio datur ad determinatum tempus; aut ad certum actum, ut illo tempore elapſo, aut actu illo peracto, ſic abſolutus rurſus reincidat in Cenſuram.

Sed quia ſimilis Abſolutio in caſu, quo de Cenſura *non certo* conſtat, ſolet dari *ad cautelam*, & ita vulgo appellari, proprie tunc demum dicitur Abſolutio *cum reincidentia*, ad diſtinctionem Abſolutionis *ad cautelam*, ſi detur quidem ad limitatum tempus vel certum actum cum reincidentia, modo de Cenſura contracta *conſtet*; ita quod ipſa Cenſura *nec dubia* ſit; uti ex Covarruvia late adſtruit Suareſius ſupra *Sect.* 8. *num.* 16. & *ſeq.*

Poteſt hæc Abſolutio concedi ſub certo modo ſeu obligatione; puta ſatisfaciendi Parti læſæ, vel exercendi certum pium opus; quodque hæc infra certum & præfixum terminum debeant eſſe impleta, alias termino elapſo & obligatione non impletâ *reincidet* in Cenſuram.

Sed quid? ſi per Abſolutum non ſteterit quominus conditio ſit impleta, nullaque ex parte Abſoluti nova culpa intervenerit. Hunc non reincidere veriſimilius credit D. Du-Caſſe Archidiaconus & Officialis Condomenſis in ſuo Tractatu *De Juriſdictione Eccleſiaſt.* tomo 1. *cap.* 12. §. 1. *num.* 3. eo quod injunctio ſimilium obligationum intelligenda ſit cum ſubintellecta conditione, modo is, cui injungitur, non impediatur ea implere; uti colligitur ex *Cap.* 22. *De ſentent. Excommunicat. in VI.*

Ad hæc ſimilis *reincidentia* in Cenſuram apparet habere ſpeciem quamdam pœnæ, quæ culpam aliquam præſupponit, & contemptum Cenſurarum; uti innuitur in citato *capitulo* 22.

Recte autem notat ibidem D. Du-Caſſe, quod ſi ſpectemus effectum Cenſuræ quoad Forum *externum*, neceſſaria ſit nova Sententia, ſeu declaratio Judicis, quâ declaret Abſolutum *reincidiſſe* in Cenſuram ob non impletam conditionem, & nominatim quod in Cenſuram relapſus denuntiatus ſit: alias nequaquam ut Excommunicatus, aliâque Cenſurâ innodatus in Foro exteriori tractandus ſit; cum hactenus juridice non conſtet, ipſum in Cenſuram reincidiſſe.

§.IV.

[*a*] In laicis Gallorum Tribunalibus *Abſolutio ad cautelam non admittitur*, niſi ſupremi Senatus eam putent eſſe neceſſariam Excommunicato, ut teſtimonium de re aliqua coram Judicibus poſſit dicere. Quid autem tunc obſervari debeat, docet Ludovicus Rex XIV. in Edicto, quod menſe Aprili ann. 1695. dedit. Extat ejus contextus art. 41. poſitus his verbis: *Lorſque nos Cours, aprés avoir vû les charges & informations faites contre des Eccléſiaſtiques, eſtimeront juſte qu'ils ſoient abſous à cautele, elles les renvoiront aux Archevêques & Evêques, qui auront procédé contr'eux; & en cas de refus, à leurs Supérieurs dans l'ordre de l'Egliſe, pour en recevoir l'abſolution, ſans que leſdits Eccléſiaſtiques puiſſent en conſéquence faire aucunes fonctions Eccleſiaſtiques, ni en prétendre d'autre effet que d'eſter à droit.*

§. IV.

Quis abſolvere poſſit a Cenſuris a Judice latis.

QUemadmodum Abſolutio a Cenſuris profluit ab eadem poteſtate & exercitio Clavium, a quo ipſarum Cenſurarum inflictio, ita quoque jure ordinario Abſolutio impendenda eſt ab eodem illo, qui auctoritate Clavium eas inflixit.

Et quidem jam pridem receptum fuit, Excommunicatum ab uno Epiſcopo, ab omnibus Epiſcopis ut Excommunicatum eſſe reputandum, donec ab Excommunicatione rurſus fuerit Canonice abſolutus.

Cum autem Epiſcopus, aliuſve Prælatus Eccleſiaſticus, vel Judex, infligat Cenſuras auctoritate Clavium Officio & Dignitati ſuæ annexâ; non autem tamquam hæc ſingularis perſona, non ſingularis perſona, ſed ipſum Officium ſive Dignitas, cui auctoritas Clavium eſt annexa, & a qua inflictio Cenſurarum profluxit, conſideranda eſt in ordine ad Abſolutionem.

Unde ab eodem cenſetur emanare Abſolutio a Cenſuris, a quo ipſa inflictio proceſſit, ſi Abſolutio impendatur ab eo, qui in Officium aut Dignitatem cum annexa auctoritate Clavium ſucceſſit illi, qui virtute illius Officii vel Dignitatis Cenſuram inflixit; licet revera ſit perſona a perſona excommunicante diverſa.

Quare recte notat Suareſius *De Cenſuris* Diſput. 7. *ſect.* 2. *num.* 5. „ quod formalius „ loquemur, ſi dixerimus non eamdem per- „ ſonam, ſed eumdem in munere & Offi- „ cio poſſe auferre Cenſuram, quam tulit„.

Cum igitur Epiſcopo, aliove Judice Eccleſiaſtico mortuo, aut alio titulo Officium vel Dignitatem, deferente, ſucceſſor in Officium vel Dignitatem, cenſeatur idem in munere & Officio cum prædeceſſore; indubitatum eſt, innodatum Cenſurâ a defuncto, poſſe abſolvi a ſucceſſore; eoque caſu cenſeri, Cenſuram tolli ab eodem, a quo fuit inflicta.

Similiter cum eadem ſit Juriſdictio Vicarii vel Delegati & Delegantis, eadem quoque reputanda eſt perſona Excommunicantis & Abſolventis, dum Vicarius aut Delegatus abſolvit Excommunicatum virtute ſibi factæ delegationis a Delegante.

Capitulum quoque Cathedrale Sede vacante ſuccedens in juriſdictionem & auctoritatem Epiſcopi, & hâc auctoritate abſolvens Excommunicatum ab Epiſcopo, reputatur eadem cum Epiſcopo perſona; eo quod juriſdictio & auctoritas, non ipſa ſingularis Epiſcopi perſona attendenda ſit.

Tametſi & Epiſcopus Suffraganeus ſit diſtinctus a Metropolitano ſuo, ſuamque habeat juriſdictionem Epiſcopalem, ejuſque exercitium independenter a juriſdictione Metropolitani, nihilominus propter ſubordinationem Hierarchicam, ipſa Epiſcopalis juriſdictio quodam modo ſubjicitur Metropoliticæ; ut ſi illa exorbitet, & a præſcripto Canonum aberret, per hanc tamquam Superiorem ad rectam normam reducatur.

Hinc jam pridem voluit Synodus Nicæna *Canone* 5. ut bis in anno Synodus Epiſcoporum Provinciæ haberetur, in qua examinarentur querelæ contra Excommunicationes quaſi ab Epiſcopis injuſte latas; & ſi injuſtæ apparerent, corrigerentur, ipſique injuſte excommunicati ad communionem reciperentur.

Juxta autem modernam diſciplinam, non ſolet ad Epiſcoporum Synodum querela de Cenſurarum injuſtitia deferri; ſed ab Epiſcopo ad Metropolitanum, aliumve immediatum Judicis Excommunicantis, aliamve Cenſuram infligentis, Superiorem: idque viâ Appellationis ab inflicta vel comminata Cenſura; uti ſupra *Capite VIII.* §. 3. latius expoſitum eſt.

Quomodo autem Metropolitanus, aliuſve Superior, ad quem appellatum eſt, circa impendendam Abſolutionem procedere debeat, ne facile ipſius Epiſcopi aut Judicis ordinarii auctoritatem in contemptum adducat, exponitur in *Cap.* 7. §. SANE *De ſentent. Excommunicat. in VI.*

Cum autem hodie frequens ſit Appellatio & Recurſus a Cenſura ad Sedem Apoſtolicam, notandum, quod juxta notoriam & receptam praxim Belgii & vicinarum Provinciarum, hæc Appellatio & Recurſus debeat inſtitui & terminari per Judices delegatos in Partibus; neque Abſolutio a Cenſuris per Judices hîc in partibus inflictis, etiam auctoritate Apoſtolicâ impendi queat, ſed duntaxat per Judicem delegatum in Partibus.

Cum

Digitized by Google

Cum enim ſimilis Abſolutio quoad Forum externum dari nequeat ſine exercitio Juriſdictionis contentioſæ, debet cauſa inſtrui & decidi coram Judicibus delegatis in Partibus; uti pluribus oſtenſum eſt ſupra.

§. V.

Quis poſſit abſolvere a Cenſuris Juris?

Cenſuras Juris dicimus, quæ feruntur per modum legis, vel generalis alicujus Decreti, in omnes, qui legem vel Decretum tranſgrediuntur.

Unde Cenſura Juris procedit & dependet a juriſdictione & auctoritate Legiſlatoris, non ſecus ac Cenſura hominis procedit a juriſdictione & auctoritate reſidente in perſona Judicis ſeu Prælati Cenſuram infligentis.

Indubitatum proinde Cenſuras Juris tolli poſſe per Legiſlatorem, aliumque in eamdem juriſdictionem ſuccedentem, ejuſve Superiorem, qui eamdem auctoritatem eminenter poſſidere cenſetur, quemadmodum Cenſura hominis tolli poteſt per illum, qui inflixit, aliumque in eamdem juriſdictionem ſuccedentem, vel ejus Superiorem, quemadmodum præcedenti §. expoſitum eſt.

At illud in hac ſpecie Cenſurarum Juris ſpeciale invaluit; idque indubie ob earum frequentiam, quod etiam ab his nonnumquam abſolvere poſſint, qui nec immediate, nec mediate juriſdictionem vel auctoritatem illam, a qua hæ Cenſuræ proceſſerunt, poſſident; ſive qui Prælatorum, a quibus Cenſuræ Juris inflictæ ſunt, nec Succeſſores ſunt, nec Superiores.

Et quidem quoad Cenſuras Juris Romanorum Pontificum generalibus Decretis, vel Conſtitutionibus ſeu Bullis inſertas, hæc Regula traditur, & communiter recepta eſt.

Si Pontifex Romanus ſimilem Cenſuram per generalem Conſtitutionem promulgans, Abſolutionem illius ſibi expreſſe non reſervaverit, poterit hâc Cenſurâ innodatus abſolvi non tantum a Pontifice, qui eam tulit, aut in eamdem Pontificalem Juriſdictionem ſuccedente, ſed etiam a proprio ſuo Epiſcopo, imo & a proprio Sacerdote.

Hæc Regula deſumpta eſt ex Reſponſo Innocentii III. in *Cap.* 29. Nuper ꝟ *De ſentent. Excommunicat.* ubi interrogatus, a quo abſolvi queat, qui ob communicationem cum nominatim Excommunicato incurrit Excommunicationem, reſpondit, quod „ ſi communicaverit extra crimen, a ſuo „ Epiſcopo, vel a proprio Sacerdote poterit „ Abſolutionis beneficium obtinere. Quamvis enim (ait) & tunc non Judicis, ſed „ *Juris* ſententiâ Excommunicato communicans ſit ligatus; quia tamen Conditor „ Canonis ejus Abſolutionem ſibi ſpecialiter non retinuit, eo ipſo conceſſiſſe videtur aliis facultatem relaxandi „.

Quamvis autem Pontifex hîc loquatur de una particulari ſpecie Excommunicationis contractæ per communicationem cum nominatim Excommunicato extra crimen, nihilominus hinc concluſere Canoniſtæ ac Theologi, & hodie in praxi receptum eſt, omnem Cenſuram Juris, ſive per Jus commune, ſive per Pontificis, aut alterius Judicis inferioris generale Decretum latam, poſſe a proprio Epiſcopo, aut proprio Sacerdote relaxari, ſi *Conditor Canonis* ſive Decreti Abſolutionem illius ſibi ſpecialiter non retinuerit: eo quod ratio a Pontifice adducta, generalis, & omnibus Cenſuris *Juris* communis ſit.

Conſtat nomine *ſui Epiſcopi* intelligi proprium Epiſcopum illius, qui Cenſuram *Juris* incurrit: qui ſcilicet Excommunicatum poſſit tamquam ſibi ſubditum etiam ſacramentaliter in Foro Pœnitentiæ abſolvere a peccatis.

Præterea nomine Epiſcopi hîc non tantum intelligitur ille, qui reipsâ eſt Epiſcopus & charactere Epiſcopali eſt inſignitus, ſed omnis ille, qui in Juriſdictionem Epiſcopalem ſuccedit, aut eam ex delegatione aliove titulo exercet.

Hæc enim abſolvendi auctoritas Epiſcopo cenſetur competere jure ordinario. Uti enim recte obſervat Suareſius *De Cenſuris Diſp.* 7. *ſect.* 3. *num.* 11. „ Quia abſolvere ab Ex„ communicatione per ſe & ex officio con„ venit Epiſcopo juxta *Cap.* Nuper ꝟ *De* „ *ſentent. Excommunicat.* per reſervationem „ autem extrahitur Cenſura reſervata ab illa „ juriſdictione, & ideo ablatâ reſervatione, „ quaſi in naturalem ſtatum reducitur, atque „ ita manet ſub ordinaria juriſdictione Epi„ ſcopi, ſicut fuiſſet, ſi ab initio reſervata „ non eſſet „.

Per

Per *proprium Sacerdotem* proprie intelligitur proprius Parochus ipſius Excommunicati.

Sicuti autem nomine Epiſcopi ad ſenſum dicti capituli non intelligitur duntaxat proprie dictus Epiſcopus; ſed omnis, qui in ipſam juriſdictionem Epiſcopalem ſuccedit, vel alio titulo eam exercet: ita de proprio Sacerdote dicendum, quod non is duntaxat, qui vere eſt *proprius Sacerdos* ſive Parochus, poſſit a Cenſuris Juris in Foro interno abſolvere; ſed quilibet Sacerdos, qui in hoc Foro interno ſive pœnitentiali auctoritate & juriſdictione *proprii Sacerdotis* fungitur.

Cum autem omnes Sacerdotes, ſeu ſeculares, ſeu Regulares, legitime ad excipiendas confeſſiones approbati vices obeant proprii Sacerdotis; & in hoc Tribunali eâdem Clavium auctoritate abſolvant a peccatis, quâ ipſi Parochi: hi quidem ordinariâ & propriâ, alii vero Vicariâ ſeu delegatâ, etiam invaluit, quod omnes ad excipiendas confeſſiones, & abſolvendum a peccatis admiſſi, poſſint abſolvere a Cenſuris *Juris* non reſervatis.

Hinc & receptum eſt, ab omnibus paſſim Confeſſariis præmitti Abſolutioni Sacramentali Abſolutionem a Cenſuris, juxta formulam ſupra relatam.

§. VI.

De Abſolutione a Cenſuris reſervatis.

VIdimus Paragrapho præcedenti, proprium Epiſcopum, quin & proprium Sacerdotem poſſe abſolvere a Cenſuris *Juris*, modo Conditor Canonis earum Abſolutionem ſpecialiter non reſervaverit, juxta Reſponſum Innocentii III. in *Cap.* Nuper ✠ *De ſentent. Excommunicat.*

Ab hac reſervatione, quâ Conditor Canonis ſibi Abſolutionem reſervat, dici ſolet Cenſura *Reſervata*.

Cum autem ſimilis Reſervatio poſſit habere Auctorem ipſam Sedem Apoſtolicam ſeu Pontificem Romanum, qui ſit Auctor Canonis, vel Epiſcopum, aliumve Prælatum, a quo Canon ſeu Decretum generale cum annexa Cenſura procedat: inde Reſervatio Cenſuræ alia dicitur Pontificia, alia Epiſcopalis, aut alterius Prælati, prout huic vel illi Abſolutio fuerit reſervata.

Porro hæc Cenſurarum reſervatio, & illarum abſolutio pari pene paſſu cum Reſervatione criminum, & eorum in foro pœnitentiæ Abſolutione procedunt.

Unde ſicuti Reſervatio Abſolutionis a gravioribus quibuſdam criminibus non niſi ſeculo XI. & *ſeqq.* Papæ reſervari cœpit; ita nec ante illa tempora facile reperietur Pontifici Cenſura reſervata.

Sicuti autem hæc caſuum Pontificia Reſervatio ſenſim magis ac magis invaluit, ita quoque & Cenſurarum hæc Reſervatio: adeo ut nunc pro regula ſit receptum, nullum eſſe caſum Papæ reſervatum, qui non habet Cenſuram *reſervatam* annexam.

Hinc ulterius receptum eſt, quod is, qui habet facultatem abſolvendi a caſibus Pontifici reſervatis, una habeat facultatem abſolvendi a Cenſuris Papæ reſervatis: eo quod pœnitens a crimine illo reſervato abſolvi Sacramentaliter nequeat, niſi prius a Cenſura fuerit abſolutus.

Cum autem hæc reſervatio Cenſurarum æque procedat a juriſdictione & auctoritate Clavium, atque ipſa Cenſurarum inflictio, poteſt facultas ab iis abſolvendi adinſtar juriſdictionis vel ſpecialiter vel generaliter delegari; vel etiam ipſa reſervatio, vel generaliter vel particulariter tolli per Reſervantem.

Specialis delegatio ſive facultas abſolvendi a reſervatis dicitur, quæ quibuſdam inferioribus Prælatis vel Sacerdotibus dari conſuevit, vel pro quibuſdam caſibus & Cenſuris reſervatis duntaxat, vel etiam pro omnibus indiſtincte.

Sunt & caſus, in quibus generaliter Reſervatio ceſſat; omnibuſque patet facultas abſolvendi, ac ſi nulla reſervatio eſſet.

Talis in primis eſt dum inſtat periculum mortis, & nemo adeſt, qui facultatem abſolvendi a reſervatis habeat. Nam uti declarat Synodus Tridentina *Seſſ.* 14. *cap.* 7. *De Sacramento Pœnitentiæ*: „ Pie admodum, ne occaſione reſervationis caſuum „ aut Cenſurarum aliquis pereat, in Eccleſia Dei cuſtoditum ſemper fuit, ut nulla „ ſit Reſervatio in articulo mortis; atque „ ideo omnes Sacerdotes a quibuſvis peccatis & Cenſuris abſolvere poſſunt „.

Eadem Synodus *Seſſ.* 24. *cap.* 6. *De Refor-*

Digitized by Google

format. declarat, quod „ liceat Epiſcopis in „ quibuſcumque caſibus occultis, etiam Sedi Apoſtolicæ reſervatis, delinquentes quoſcumque ſibi ſubditos, in Diœceſi ſua per „ ſeipſos, aut per Vicarium ad id ſpecialiter deputandum; in foro conſcientiæ abſolvere impoſitâ pœnitentiâ ſalutari „.

Notat autem Du-Caſſe Archidiaconus & Officialis Condomenſis *in ſuo Tractatu De Juriſdictione Eccleſ. Tom. I. cap.* 12. *num.*1. quod Epiſcopi in his caſibus abſolvant jure proprio, ſive auctoritate ordinariâ, non autem delegatâ; ideoque & hæc auctoritas competat eorum Vicariis Generalibus, qui & eam aliis Sacerdotibus communicare queant.

Nec mirum in Gallia Epiſcopos in his & ſimilibus caſibus procedere ex juriſdictione ordinaria, non autem tamquam ex delegata auctoritate Sedis Apoſtolicæ; quia ut ſupra *pag.*49. *col.*2. ex Michaële Rouſſellio notavimus, clauſula illa, *auctoritate Apoſtolicâ*, Delegationibus ſive Commiſſionibus Judicum inſerta, ibidem reprobatur & rejicitur; neque permittitur, ut Epiſcopi aut Judices procedant tamquam auctoritate Apoſtolicâ ſibi delegatâ.

In *Cap.* 11. ✠ *De ſentent. Excommunicat.* ſcribit Alexander III. quod ſi quis pro violenta manuum injectione in Clericum eſt vinculo Excommunicationis adſtrictus, poſſit ab Epiſcopo Diœceſano Abſolutionis gratiam impetrare, ſi ob rationabiles excuſationes nequeat itineri ſe committere, & quod ſine periculo, Apoſtolico ſe nequeat conſpectui præſentare.

Hinc eliciunt Doctores, Epiſcopos poſſe a Cenſuris Sedi Apoſtolicæ reſervatis abſolvere, dum ſine notabili periculo ad Sedem Apoſtolicam acceſſus non patet.

Aſſeritque Du-Caſſe loco ſupra citato, Epiſcopos Galliæ eſſe in poſſeſſione abſolvendi a Cenſuris Sedi Apoſtolicæ reſervatis, quandocumque neceſſitas id exigit.

In citato *Cap.* 11. ✠ *De ſentent. Excommunicat.* additur hæc clauſula, ab Epiſcopo abſolvente innodatum Excommunicatione ob injectas manus violentas in Clericum, eo quod ſine periculo ſe nequeat Apoſtolico conſpectui præſentare, eidem *ſub juramenti debito injungendum, ut quam citius opportunitatem habuerit, Romanum Pontificem adeat, mandatum Apoſtolicum ſuſcepturus.*

Hinc concludunt Canoniſtæ, quod a Cenſura reſervata Sedi Apoſtolicæ ob neceſſitatem aut periculum abſolutus teneatur, periculo aut neceſſitate ceſſante, a Pontifice, aut illo, qui abſolvendi facultatem obtinet, Abſolutionem rurſus poſtulare.

At monet allegatus Du-Caſſe, plures inſignes & probatos Auctores aſſerere, Epiſcopos Galliæ eſſe in poſſeſſione abſolvendi a Cenſuris reſervatis, quando id neceſſitas exigit, ut nec teneatur abſolutus, neceſſitate ceſſante, pro abſolutione recurrere ad Sedem Apoſtolicam; ipſaque conſuetudo & praxis Juri prævaluerit.

Ceterum plura de Cenſurarum Reſervatione, & Abſolutione a reſervatis examinant Scholaſtici, ubi de caſibus reſervatis & eorum abſolutione agunt.

Hoc unum hic notandum, quod quæ hic de Abſolutione & reſervatione dicuntur, locum non habeant niſi in Cenſuris Juris. Quæ enim per Sententiam Judicis in certam ac determinatam perſonam ob contumaciam in crimine feruntur, ſemper ſunt reſervatæ illi, qui eas tulit; nec niſi ab illo, vel qui illum repræſentat, ejuſve Superiore, relaxari poſſunt.

FINIS TRACTATUS DE CENSURIS.

DISSERTATIO CANONICA

DE

INTERCESSIONE

SIVE

INTERVENTIONE

Epiſcoporum pro Reis apud Principes & Magiſtratus Civiles:

ET

DE CONFUGIENTIBUS AD ECCLESIAS

Sive de Immunitate locali, ſeu Aſylo Templorum.

CAPUT PRIMUM.

De Interventione Epiſcoporum pro Reis.

§. I.

Intercedere pro Reis jam pridem Epiſcopis familiare.

INTERCEDERE pro Reis apud Principes & Magiſtratus Civiles admodum familiare fuiſſe jam pridem etiam ſanctiſſimis Epiſcopis, dubitat nemo; quin & hoc interceſſionis officium non minimam Epiſcopalis muneris portionem eſſe exiſtimabant.

Uſitatam eam fuiſſe tempore Concilii Sardicenſis, id eſt, circa medium ſeculi IV. probat ejuſdem Concilii Canon, qui eſt ſeptimus apud Græcos, octavus apud Dionyſium Exiguum. Hoc enim Canone poſtquam Oſius Concilii præſes Patribus expoſuiſſet, ſtatuendum videri, nullum oportere Epiſcopum ad Caſtra accedere præter eos, quos prius Imperator noſter ſuis litteris accerſit, ſubjungit: „ Sed quia ſæpe contingit „ aliquos, qui egent miſericordiâ, *ad Eccleſiam confugere*, qui propter ſua pecca- „ ta vel relegatione vel in inſulam depor- „ tatione damnati, vel quâvis aliâ Senten- „ tiâ addicti ſunt, iis non eſſe negandum „ *auxilium*, ſed ſine cunctatione & dubi- „ tatione iis *veniam* eſſe petendam.

Hæc Oſii propoſitio Patribus placuit: *reſponderuntque omnes, Decernatur & hoc.*

Erat igitur tempore hujus Concilii in more poſitum, quod criminum Rei ad Eccleſia-

cleſiam confugerent, ut per interceſſionem Epiſcoporum veniam ſive miſericordiam a Principe ejuſve Magiſtratu impetrarent.

Conſtat præterea, viſum eſſe Patribus Sardicenſibus Epiſcopos non poſſe hoc pium officium ſeu auxilium confugientibus Reis negari, *ſed ſine cunctatione & dubitatione iis* (ſcilicet Reis) *veniam eſſe petendam*. Sive uti legit Dionyſius, *ſubveniendum eſt his*, & *ſine dubitatione petenda indulgentia*. Quin & permittit Concilium, ut eam ob cauſam, *ad Caſtra* ſeu *Comitatum Principis* accedat Epiſcopus, ſaltem per ſuum Diaconum ſeu Miniſtrum, ut Canone ſequenti ejuſdem Concilii cautum eſt (a).

Nec tantum pro leviorum criminum Reis, ſed & pro criminum capitalium conſciis, imo & ad mortem damnatis, Epiſcopos hoc interceſſionis officium impendiſſe, manifeſtum eſt ex Auguſtino, aliiſque Patribus, qui & officium Sacerdotii ſui id exigere exiſtimabant.

Scribit enim ad S. Auguſtinum Macedonius epiſtolâ 152. inter Epiſtolas S. Auguſtini: „ *Officium Sacerdotii veſtri* eſſe dici- „ tis, intervenire pro Reis, & niſi obti- „ neatis offendi, quaſi quod erat officii ve- „ ſtri, minime reportetis „.

Similiter luculenter probant Epiſtolæ S. Ambroſii, ipſum non tantum pro Reis interceſſiſſe, ſed ſuâ interceſſione plurimos non ſolum de exiliis, de carceribus, ſed & de æternæ *necis* pœnis liberaſſe, uti ſcribit Epiſtolâ 41. ad Theodoſium. Ad quæ verba Ambroſii notant eruditi noviſſimæ editionis hujus operum Reviſores (quâ editione hìc utimur) „ & certe Epiſcoporum „ eſſe, ut pro miſetis Imperatores conve- „ niant, non ſemel a nobis obſervatum eſt „ apud Ambroſium, & ex pluribus Augu- „ ſtini Epiſtolis advertere licet. Non tan- „ tum ex Ambroſii & Auguſtini, ſed o- „ mnium pene tam Græcorum quam Lati- „ norum Patrum operibus & geſtis id ipſum „ elucet „.

§. II.

Pro quibus intercederent, & quis interceſſionis ſcopus?

Ex præcitato Canone Sardicenſi liquet, Epiſcopis permiſſum fuiſſe ad Comitatum Principis accedere, ut pro Reis intervenirent; nimirum quia ſæpe contingebat, *aliquos, qui egent miſericordiâ, ad Eccleſiam confugere*.

Liquet proinde hoc interventionis officium iis fuiſſe impenſum, qui pro obtinenda miſericordia ad Eccleſiam ſive ad Epiſcopos confugiebant.

Cum vero Eccleſia non mortem peccatoris deſideret, ſed magis ut convertatur & vivat, hoc interventionis officium impendere illis deſideravit, qui vitæ emendationem ſive veram converſionem implorando miſericordiam præferebant & promittebant.

Id non obſcure colligitur ex Epiſtola Macedonii ad Auguſtinum, & Auguſtini Epiſtolâ reſponſoriâ ad Macedonium.

Scribit enim Macedonius „ hoc ſibi gra- „ ve videri in Epiſcoporum pro Reis in- „ terventione, quod omnia peccata videan- „ tur veniabiliora, cum is, qui reus eſt, „ *correctionem promittit* „: quaſi diceret Epiſcopos pro quorumcumque ſcelerum Reis intervenire ſive pœnæ relaxationem poſtulare, modo ſcelerum ſuorum correctionem promittant. Quod gravius videbatur Macedonio, rationem ſubjungens: „ Verum nunc, „ ut mores noſtri ſunt, & ſceleris pœnam „ cupiant homines ſibi relaxari, & id pro- „ pter quod ſcelus admiſſum eſt, poſſidere. „ Pro his quoque interveniendum putat Sa- „ cerdotium veſtrum, de quibus adeo fu- „ turi nulla ſpes eſt, ut etiam in præſenti „ eadem criminis ratio perſeverat; nam „ qui tam pertinaciter tenet, propter quæ „ crimen admiſit, oſtendit ſe, ubi licentia „ fuerit, ſimilia peccaturum.

Hic non obſcure ſignificat Macedoniu- Epiſcopos crediſiſſe pro criminum Reis intervenire, officium Sacerdotii ſui eſſe, quia

(a) Conſulantur hac de re Scholia in prædictos Canones; & præſertim Articulus II. inſertus in Codice Africano poſt Canonem 56. ubi latius de hac interceſſione Epiſcoporum pro reis apud Principes & Magiſtratus civiles agitur: quo item refertur legatio, ab Epigonio & Vincentio Epiſcopis pro confugientibus ad Eccleſiam quocumque reatu involutis ſuſcepta. Exſtat citatus articulus *Tom. VII. pag.* 247. *col.* 2. hujus editionis.

Reus correctionem promittit; ſed arbitrabatur Macedonius hanc correctionis promiſſionem, vitæ emendandæ ſpem modicam vel nullam ſuppeditare.

Et S. Auguſtinus Epiſtolâ 153. reſpondens Macedonio, atqne notanter ad eam objectionem, quod *veniabiliora omnia peccata videantur, cum is, qui Reus eſt, correctionem promittit ;* id nequaqnam uegat, ſed profitetur & hanc ſuam eſſe ſententiam: *Hæc tua eſt* (ait) *hac & noſtra ſententia*.

Præterea non diffitetur Auguſtinus, plures ex iis, qui correctionem promittunt, poſtmodum in ſceleribus permanere, & quod promiſerunt non præſtare.

Nihilominus credit Auguſtinus, nequaquam propterea negandum officium interventionis pro Reis, qui correctionem promittunt, qnod & ibidem multis probat, atqne inter alia hoc argumento: „ Quod ſi (ait *num. 6.*) iniquis & ſceleſtis ille (Deus) parcendo, eiſque vitam ſalutemque largiendo, etiam pleriſque eorum, quos novit non acturos pœnitentiam, tamen exhibet patientiam; quanto magis nos in eos, qui correctionem promittunt, incerti ſumus, miſericordes eſſe debemus, ut rigorem veſtrum pro eis intercedendo flectamus, pro qnibus & Dominnm, quem nihil de moribus eorum etiam futuris latet, non tamen impudenter, quia hoc ipſe præcepit, oramus „.

Itaqne concludit Auguſtinus, ut nolit dubitare Macedonius hoc officium Epiſcoporum ex Religione deſcendere: „ cum Deus, apud quem nulla eſt iniquitas, cujus ſumma poteſtas eſt; qni non tantum qualis quiſque ſit videt, verum etiam qualis futurus ſit prævidet; qui ſolus poteſt in judicando non labi, quia in cognoſcendo non poteſt falli; *facit* tamen, ſicut Evangelinm loquitur, *ſolem ſuum oriri ſuper bonos & malos, & pluit ſuper juſtos & injuſtos*,,. Matth. *cap.* 5. *verſ.* 45.

Inſuper *num.* 18. ait S. Doctor: Quod licet ſecus accidat quam interceſſores Epiſcopi intenderaut, id tamen interceſſoribus imputandum non ſit, ſed potius illa bona, quæ cum id facimus, intuemur & volumus; id eſt, commendatio manſuetudinis ad conciliandam dilectionem verbo veritatis; & ut qui liberarentur a temporali morte, ſic vivant, ue in æternam, unde numquam liberentur, iucurrant.

Scopum hujus iuterceſſionis luculenter expreſſit S. Auguſtiuus in Epiſtola ad Macedouium.

Macedonius ſcripſerat Auguſtino, ſe vehementer ambigere, unm officium Sacerdotii interveniendi pro Reis ex Religione deſcenderet? „ Nam ſi a Domino peccata adeo prohibentur, ut ne pœnitendi quidem copia poſt primam (pœnitentiam publicam) tribuatur; quemadmodum uos poſſimus ex Religione contendere, nt nobis qualecumqne illud crimen fuerit, dimittatur? Quod utique cum impunitum volumus, probamus. Et ſi conſtat non minus auctorem quam probatorem teneri in omnibus, quæ peccantur; certum eſt nos culpæ ſocietate vinciri, quoties eum impunitum eſſe cupimus, qui culpæ tenetur obnoxius „.

Huic objectioni ſive rationi dubitandi reſpondet Auguſtinus: „ Nullo modo culpas, qnas corrigi volumus, approbamus; nec quod perperam committitur, ideo volumus impunitum eſſe, qnia placet; ſed hominem miſerantes, facinus autem ſeu flagitium deteſtantes, quanto magis nobis diſplicet vitium, tanto minus volumus inemendatum interire vitioſum. *Facile enim eſt atque proclive malos odiſſe, quia mali ſunt: rarum autem & pium eoſdem ipſos diligere, quia homines ſunt; ut in uno ſimul & culpam improbes, & naturam approbes; ac propterea culpam juſtius oderis*, quod eâ *fœdatur natura*, qnam diligis. Non eſt igitur iniquitatis, ſed potius humanitatis ſocietate devinctus, qui propterea eſt criminis perſecutor, ut ſit hominis liberator. Morum porro corrigendorum nullus alius, quam in hac vita locus eſt: nam poſt hanc quiſque id habebit, quod in hac ſibimet conquiſierit. Ideo compellimur (concludit Auguſtinus) humani generis charitate intervenire pro Reis, ue iſtam vitam ſic finiant per ſupplicium, ut eâ finitâ non poſſint finire ſupplicium „.

Intercedebant ergo Epiſcopi, uon tam ut Reos a morte corporali liberarent, ſed potius

tius ut eos tantiſper in hac vita retinentes, emendatos & per pœnitentiam caſtigatos a vita mortali ad vitam immortalem mitterent.

Deinde proponit Auguſtinus, quomodo Deus etiam impiis parcat; nobiſque præcipiat, malos & impios noſtros perſecutores diligere: nec tamen (ait) „ nos hoc pacto „ ſocietati adjungit impiorum, quibus & „ ipſe parcendo, & vitam ſalutemque largiendo, non utique ſociatur.

Poſt hæc addit: „ Conſilium quippe ejus „ (Dei) quantum homini pio noſſe donatum eſt, exponit Apoſtolus, dicens: *Ignoras, quia patientia Dei ad pœnitentiam te adducit?* Ad hanc volumus adduci, „ pro quibus intervenimus; non eorum peccatis vel parcimus, vel fovemus „.

Ideo ergo interveniebant, ut liberatos a morte temporali ad pœnitentiam ſalutarem adducerent; unde & ſubjicit: „ Nam quoſdam, quorum crimina *manifeſta* ſunt, a „ veſtra ſeveritate liberatos, a ſocietate tamen removemus altaris, ut *pœnitendo* „ placare poſſint, quem peccando contempſerant, ſeque ipſos puniendo. *Nam nihil aliud agit*, quem veraciter pœnitet, ut id „ quod mali fecerit, impunitum eſſe non ſinat. Eo quippe modo ſibi non parcenti „ ille parcit, cujus altum juſtumque judicium nullus contemptor evadit „.

Eumdem interventionis Epiſcopalis ſcopum expreſſit S. Chryſoſtomus *Hom.* 15. *in Epiſt.* 2. *ad. Corinth.* ita alloquens Judicem: „ Judex ſi adulterum arripuerit, in „ eum protinus animadvertit. Hoc non eſt „ vitium de medio tollere, ſed ſauciam animam abigere. At Sacerdos hoc agit, „ non ut de nocente ſupplicium ſumat, „ ſed ut vitium evellat. Nam tu quidem „ perinde facis, ac ſi morbo aliquo in capite enato, non morbum ipſe comprimas, ſed caput amputes; ego vero non „ ita, ſed morbum trunco. Tu quidem ſive impunitum dimiſeris, pejorem reddis; „ ſive ſupplicio affeceris, incurabilem reliquiſti: ego autem nec impunitum abire „ ſino, nec tuo more plecti; verum ſimul „ & pœnam quam debeo, ab eo expeto; „ & quod commiſſum eſt, corrigo „.

Auguſtino & Chryſoſtomo conſonat & Sanctus Ambroſius. Et quidem *Epiſt.* 25. ſcribens cuidam Magiſtratui, eum ad manſuetudinem excitare volens, proponit exemplum Chriſti mulierem adulteram impunitam dimittentis, ac dein ſubjungit. „ Habes quod ſequaris; poteſt enim fieri, „ ut ille criminoſus poſſit habere ſpem correctionis: ſi ſine Baptiſmo eſt, ut poſſit „ accipere remiſſionem: ſi baptizatus, ut „ pœnitentiam gerat, & corpus ſuum pro „ Chriſto offerat „.

Hic notant eruditi horum operum Pariſienſes Reviſores: „ Canonicæ pœnitentiæ „ labores olim tanti tamque diuturni erant, „ ut non immerito pro capitali pœna, tamquam mors quædam importunior, ſubjici „ poſſent „.

Non ergo intervenientes Epiſcopi Reos a ſupplicio & pœna eximere contendebant, ſed ſupplicium & pœnam Judicis ſecularis, in ſupplicium & pœnam ipſis Reis ad vitam beatam, & veram emendationem magis profutura, convertere contendebant.

Hinc anno 625. Synodus Rhemenſis, quam celebravit Sonnatius Rhemenſium Epiſcopus, cum aliis quadraginta vel etiam amplius Galliarum Epiſcopis, teſte Flodoardo *lib.* 2. *Hiſt. Eccleſ. Rhemenſ. cap.* 5. inter quos & erat Bertradus Cameracenſis, ſtatuit *Canone* 7. „ Ille, qui ſanctæ Eccleſiæ beneficiis liberatur a morte, non prius egrediendi accipit libertatem, quam pœnitentiam ſe pro „ ſcelere eſſe facturum promittat, & quod „ ipſi Canonice imponetur impleturum „.

§. III.

Effectus interceſſionis expectabatur a benignitate Principis.

EPiſcopos nequaquam crediddiſſe, ſe poſſe propriâ auctoritate dare impunitatem Reis ad ipſos confugientibus, ſive illos a ſupplicio mortis liberare, aut pœnas mitigare; ſed id totum a benevolentia & arbitrio Principum & Magiſtratuum dependere, ipſa formula interventionis ſive interceſſionis, quâ apud Magiſtratus & Principes preces ſuas pro Reis interponebant, evincit.

Quapropter S. Auguſtinus in Epiſtola ad Macedonium, totus in eo eſt, ut Judicem roget, & *moveat* ad molliendam ſeveritatem & induendam benignitatem ac manſuetudinem;

nem; & *Epiſtolâ* 134. Apringium Proconſulem rogat, ut Circumcelliones atrocia confeſſos mitius puniat, memor Eccleſiaſticæ manſuetudinis. „ Time (ait) nobiſcum judicium Dei Patris, & commenda *manſuetudinem* Matris. Cum enim tu facis, Eccleſia facit, propter quam facis, & cujus filius facis. Contende bonitate cum malis. Illi ſcelere immani membra de corpore vivo avulſerunt; tu opere miſericordi effice, ut illa qui nefandis operibus exercebant, alicui utili operi integra eorum membra deſerviant . . . . Illi miniſtro Eccleſiæ occiſo extorſerunt ſpatium vivendi; tu inimicis Eccleſiæ viventibus relaxa ſpatium *pœnitendi*. Talem te oportet eſſe in cauſa Eccleſiæ Judicem Chriſtianum, *petentibus*, *monentibus*, *intercedentibus nobis* „.

Et rurſus *Epiſtolâ* 139. ad Marcellinum, inſtans ut Donatiſtæ puniantur mitius, totus rurſus in eo eſt, ut mitigationem ultimi ſupplicii impetret, ſcribitque Marcellino: „ Si Proconſul nec litteris meis ad hoc conſenſerit, hoc ſaltem præſtet, ut in cuſtodiam recipiantur, atque hoc de *clementia* Imperatorum impetrare curabimus, ne paſſiones ſervorum Dei, quæ debent eſſe in Eccleſia glorioſæ, inimicorum ſanguine dehoneſtentur „.

Quid evidentius, quam Auguſtinum ſuis interceſſionibus aliud non egiſſe, niſi rogando & inſtando Judicem movere, ut ſententiam mortis mitigando, Reis vitam clementer indulgeat; quo oſtendat Eccleſiæ Matris manſuetudinem, & ut Reis tempus pœnitendi non auferatur.

Et ſanctus Ambroſius *Epiſtolâ* 42. Theodoſium Magnum ita alloquitur: „ Debeo *beneficiis* tuis, quibus, me petente, liberaſti plurimos de exiliis, de carceribus, de ultimæ *necis* pœnis „.

His palam agnoſcebat Ambroſius Reos a pœnis liberare, petentibus ſeu intercedentibus Epiſcopis, beneficio Imperatoris referendum.

§. IV.

Confugientes ad Eccleſias cenſebantur implorare interventionem Epiſcoporum.

Confugientes ad Eccleſias non tantum ipſam materialem ſtructuram divino cultui dedicatam intuebantur, ſed vel præcipue Epiſcopos & Clericos, ad quorum auxilium & opem confugere videbantur; tum ad ipſas Eccleſias, quibus Epiſcopi & Clerici præerant, confugiebant.

Hoc ipſum non obſcure ſignificavit S. Auguſtinus in *Epiſtola* 115. ad Fortunatum Cirtenſem Epiſcopum, in qua de quodam Faventio, qui ad Eccleſiam Hipponenſem confugerat, hæc ſcribit: „ Is, cum ab ejuſdem poſſeſſionis Domino neſcio quid ſibi metueret, ad Hipponenſem confugit Eccleſiam; & ibi erat, ut confugientes ſolent, expectans quomodo per interceſſionem noſtram ſua negotia terminaret „. Hinc manifeſtum eſt, confugientes ad Eccleſiam non tam ex confugio ad ipſam materialem Eccleſiam, quam ex patrocinio & interceſſione Epiſcoporum & Clericorum, ad quorum patrocinium per confugium ad Eccleſiam confugiſſe videbantur, impunitatem ſive miſericordiam exſpectaſſe.

Idipſum ſat manifeſte indicavit S. Auguſtinus *Sermone* 18. De verbis Domini, Reum confugientem ad Eccleſiam, ita compellans: „ Contremiſcis, conturbaris, palleſcis, ad Eccleſiam curris, videre deſideras Epiſcopum, ad pedes ejus volutaris: Domine, concutior; Domine, in carcerem mittor, miſerere mei. Ego quidem curro propter carnem tuam, utinam tu curreres propter animam tuam „!

Ex his manifeſtum eſt, confugientes ad Eccleſiam Epiſcoporum interceſſionem expetiiſſe; ipſoſque Epiſcopos pro ipſis confugientibus ad Eccleſiam interceſſionem interpoſuiſſe.

Idem inſinuat Theodoſius Imperator in *L.* 5. *Cod. Theod. De his qui ad Eccleſiam confugiunt*, uti Cap. ſequenti oſtendetur.

Et quemadmodum Rei criminum ad Epiſcopos pro interceſſione apud Principes eorumve Magiſtratus emendationem ſive correctionem promittebant; ita quoque confugientes ad Eccleſias correctionem & vitæ con-

converſionem hoc ſuo ad Eccleſiam confugio præferebant & promittebant: atque hâc promiſſione Epiſcopi & Clerici fidentes eos recipiebant, & pro ipſis intercedebant, uti ex verbis S. Auguſtini ſupra relatis, necnon ex Legibus Imperatorum (de quibus Capite ſequenti) liquet.

Id notavit Boërius Epo Canonum Profeſſor primarius apud Duacenſes, in Commentario ad *Cap. 6. De Immunitate Eccleſiarum, num.* 38. „ Nec enim (ait) recipiuntur in „ Eccleſias homines iſti facinoroſi, pro aſylo „ ad tempus confugientes, ut ac tamquam „ in ſuis ſceleribus permanſuri; ſed ut ſcelera ſua deploraturi, vereque Eccleſiam „ pro Domo orationis habituri „.

§. V.

Aſylum confugientium ad Eccleſias dependens ab arbitrio Principum.

Præterea quemadmodum Epiſcopi pro Reis etiam criminum capitalium apud Principes & Magiſtratus intercedendo, palam agnoverunt Reorum liberationem, aut pœnarum mitigationem a ſola benignitate & pietate Principum dependere; ita quoque agnovit Eccleſia nullum aſylum aut immunitatem Templa Deo dedicata aut Epiſcoporum interceſſionem confugientibus ad ea dare poſſe; ſed omne illud, quod iis locis aut confugientibus competere poteſt, ex Principum auctoritate & arbitrio profluere debere.

Et ſane quandoquidem Deus Principem miniſtrum conſtituerit in *iram ei, qui male agit*, atque hunc in finem, ſcilicet ad punitionem malorum, gladium eum portare juſſerit, hanc in Principe auctoritatem, nec per Templorum aliorumque locorum ad divinum Cultum dedicatorum extructionem, aut per Epiſcoporum interceſſionem tollere, aut vel in minimo minuere aut labefactare intendit; ſed integram conſervatam voluit, ut eâ Princeps utatur, & gladio ſuo materiali in malefactores animadvertat, prout tranquillitas Reipublicæ & pacis conſervatio & bonum Religionis exigere judicaverit.

Unde nec legitur, quod Eccleſia per novem ut minus ſecula ullum de hoc aſylo Templorum ediderit Decretum, quo vel hoc aſylum Templis concederet, vel modum vel legem præſcripſerit, quibus hoc aſylum circumſcriberetur: ſed ea omnia ex præſcripto Principum metiebatur, & eorum legibus in uſu aſyli ſive immunitatis ſe ſubjiciebat, uti Capite ſequenti oſtendetur.

CAPUT II.

Expenduntur Leges Principum Chriſtianorum, quæ exſtant in Codice Juſtinianæo & Theodoſiano, quibus terminos & formam Aſylo Templorum præſcribunt.

§. I.

Expenditur Conſtitutio Theodoſii ſenioris.

Exstat Conſtitutio Theodoſii ſenioris in *Leg.* 1. *Cod. Theod. De his qui ad Eccleſias confugiunt*, hanc immunitatem ſive Eccleſiarum aſylum ſpectans. Sed notandum quod hâc Conſtitutione Theodoſius nequaquam Aſylum concedat, ſed modum & limites huic Aſylo figat, cum in immenſum jam tum uſus ejus excreviſſet, ut vel inde pateat, etiam ante hanc editam Legem, uſum hujus Aſyli fuiſſe, licet antiquior poſitiva Conſtitutio, nec in Codice Theodoſiano, nec Juſtinianæo ſuperſit.

Et ſane conſtat ante prædictam Conſtitutionem Theodoſii, aſylum ſeu immunitatem aliquam confugientibus ad Aras ſeu Templa Chriſtianorum competiiſſe.

Scribit enim Ammianus Marcellinus auctor licet Gentilis, qui ſub Conſtantio floruit circa annum 355. *lib.* 15. memorat „ Sylvanum Agrippinæ extractum Edycolâ, „ quâ examinatus confugerat, ad *conventiculum ritus Chriſtiani* tendentem trucidatum „: & *lib.*26. „ Sub Valentiniano anno „ 364. Hilarius auriga magiæ convictus & „ confeſſus, capitali animadverſione damnatus, laxius retinente carnifice, ſubito elapſus confugit ad ritus Chriſtiani Sacrarium „. Plura referuntur apud Zoſimum auctorem ſimiliter Gentilem.

Interim ex hac Lege Theodoſii intelligitur, quod non tantum criminum Rei, ſed & publicorum tributorum debitores ad Eccleſias

Eccleſias

Digitized by Google

cleſias immunitatem ſive aſylum contra Exactores horum debitorum conſecuturi, confugerent; quin & ab Epiſcopis & Clericis protegerentur, & nonnumquam in latebris occultarentur.

Contra hunc Aſyli ſive immunitatis exceſſum ſtatuit Theodoſius: „ Publicos debitores, ſi confugiendum ad Eccleſias crediderint, aut illico extrahi de latebris oportebit, aut pro his ipſos, qui eos occultare probantur, Epiſcopos exigi. Sciat igitur præcellens auctoritas tua, neminem debitorum poſthac a Clericis defendendum; aut per eos ejus, quem defendendum eſſe crediderint, debitum eſſe ſolvendum „.

Hæc Conſtitutio non tantum probat Theodoſium, publicos debitores hâc lege extrahi ex Eccleſiis, ad quas confugerant, permiſiſſe; adeoque illos immunitate ſeu aſylo Templorum privaſſe; ſed inſuper Epiſcopos & Clericos, qui eos protegerent, vel in latebris occultarent, obligatos declaraſſe, debitum, quod confugientes debebant, ſolvere debere, ſive ab Epiſcopis exigi.

Hujus Conſtitutionis meminit S. Auguſtinus ſcribens ad plebem Hipponenſem, *Epiſtolâ* 268. „ Cum frater noſter Faſcius debito decem & ſeptem ſolidorum ab oppigneratoribus urgeretur, ut reddere quod ad præſens, unde ſe explicaret, non inveniebat, ne corporalem pateretur injuriam, ad auxilium ſanctæ Eccleſiæ convolavit: illi etiam exactores cum proficiſci cogerentur, & ideo delationem dare non poſſent, graviſſimis me querelis oneraverunt; ita ut eis illum traderem, aut quod ſibi deberi oſtendebant, unde acciperent, providerem „.

Nihil evidentius quam ad hanc Theodoſii Legem hîc reflecti, uti & Cardinalis Baronius notavit *ad annum* 392. *num.* 29. Sed quid hîc S. Auguſtinus? Num forſan ſolutionem recuſavit? aut Legem, ut male & temerarie latam in materia ad Principis auctoritatem minime ſpectante rejecit? vel hiſce debitoribus aſylum, independenter a voluntate Principis, competere contendit? Abſit. Sed cum eam ſummam ut perſolveret non haberet, accepit mutuo a quodam Macedonio prædictos decem & ſeptem ſolidos pro debitore in hanc cauſam ſolvendos. Ut autem hos decem & ſeptem ſolidos Macedonio reſtituere poſſet, continuo dedit Epiſtolam ad plebem Hipponenſem, ut dictos ſolidos mittat, atque in ipſum Faſcium, ut fratrem ſuum, hanc liberalitatem & charitatem oſtendat conformiter ad legem Theodoſii. Itaque Auguſtinus non de Lege conqueſtus eſt, ſed eidem ſat fecit, & Faſcium liberavit.

§. II.

Lex Arcadii & Honorii.

CUm ſub hoc tempus Judæi gravium criminum rei vel debitis obærati ad Eccleſias Chriſtianorum confugerent, ac Chriſtianæ Religionis fidem ſe amplecti velle ſimulantes, & Clerici ſummo deſiderio hanc ad fidei Chriſtianæ converſionem ſummopere deſiderantes, facile eorum ſimulatæ promiſſæ converſioni nimiâ facilitate fidem adhibentes, eos ad Eccleſiarum aſylum recipiebant: quo fiebat, ut & publica tranquillitas per hanc criminum impunitatem pateretur, & creditores ſuis creditis fruſtrarentur.

Itaque ut & Judæorum ſimulationi, & Clericorum in recipiendis hiſce Judæis nimiæ facilitati occurrerent Imperatores, hâc Conſtitutione edixere: „ Judæi, qui reatu aliquo, vel debitis fatigati, ſimulant ſe Chriſtianæ Legi velle conjungi; ut ad Eccleſias confugientes vitare poſſent crimina, vel pondera debitorum, arceantur: nec ante ſuſcipiantur, quam debita univerſa reddiderint, vel fuerint innocentiâ demonſtratâ purgati „.

Non dubitarunt igitur Principes limites huic aſylo ſeu immunitati Eccleſiarum ſuâ auctoritate poſſe præfigere, & quoſdam ab hac immunitate ſubtrahere.

Ex hac quoque Conſtitutione intelligitur, confugientes ad Eccleſiam converſionem morum, aut erroris emendationem prætuliſſe.

§. III.

Arcadii Conſtitutio aſyli Eccleſiarum abrogatoria.

SCribit Socrates *lib.* 6. Hiſtoriæ *cap.* 5. „ Eutropius Eunuchus præpoſitus Im- „ pe-

Digitized by Google

„ perialis cubiculi, & qui Conſulatus dignitatem ab Imperatore primus ex omnibus Eunuchis acceperat, cum de nonnullis, qui ad Eccleſiam confugerant, pœnas ſumere vellet, operam dederat, ut Lex ab Imperatoribus promulgaretur, jubens ne quis ad Eccleſias profugeret, ſed ut quicumque ad eas confugiſſent, inde abſtraherentur „.

Ejuſdem legis meminit Sozomenus *lib.* 8. Hiſtoriæ *cap.* 7. qui & ibidem latius deſcribit, occaſione cujus Eutropius hanc legem ab Arcadio extorſerit.

Credit Jacobus Gothofredus, eam Arcadii Conſtitutionem, cujus meminere prædicti Hiſtorici, & cujus occaſione S. Chryſoſtomus habuit Sermonem in Eutropium, exſtare in Codice Theod. in plures partes ſub diverſis ritulis diſtributam, ſcilicet in *Lege* 3. *Cod. Theod. De his qui ad Eccleſiam confugiunt*, & in *Lege* 16. *De pœnis*, *Lege* 32. *De Epiſcopis*, *Lege* 17. *De Appellationibus*.

Hæ Leges ſi ſimul in unum conjungantur, conficient eam Arcadii Conſtitutionem aſyli abrogatoriam, uti notat Gothofredus.

Et quidem in ea parte, quæ conficit prædictam legem 3. edixit Arcadius: „ Si quis impoſterum ſervus, ancilla, curialis, debitor publicus, procurator, murilegulus, quilibet poſtremo publicis privatiſve rationibus involutus, ad Eccleſiam confugiens, vel Clericus ordinatus, vel quocumque modo a Clericis fuerit defenſatus, nec ſtatim conventione præmiſſâ priſtinæ conditioni reddatur; Decuriones quidem, & omnes, quos ſolita ad debitum munus functio vocat, vigore & ſolertiâ judicantium ad priſtinam ſortem, velut manu mox injectâ, revocentur: quibus ulterius legem prodeſſe non patimur, quæ ceſſione patrimonii ſubſecutâ, Decuriones eſſe Clericos non vetabat. Sed etiam ii, quos Œconomos vocant (hoc eſt qui Eccleſiaſticas conſueverunt tractare rationes) ad eam debiti, vel publici vel privati redhibitionem amotâ dilatione cogantur, in qua eos obnoxios eſſe conſtiterit, quos Clerici defenſandos receperint, nec mox crediderint exhibendos „.

Hâc parte Conſtitutionis, quæ dictam legem conficit, non tantum qui publicis rationibus ſive debitis ſunt obnoxii, ſed & qui privatis duntaxat debitis & rationibus ſunt onerati, jubentur a Clericis adhiberi; & ſi eos poſt primam monitionem ſeu ſummationem redhibere renuerint, per Œconomos Eccleſiarum debita, quibus erant obnoxii, ſolvenda eſſe decernit: atque ita non tantum debitores publicos, ſed generatim omnes etiam privatos ab aſylo Eccleſiarum ſubſtrahit, ſive a Clericis protegi ſeu defenſari, prætextu aſyli vetat, ſub pœna, quod ſi eos protegant Œconomi Eccleſiarum, debita eorum ſolvere teneantur.

Alterâ vero parte Conſtitutionis, quæ conficit *Legem* 16. *Cod. Theod. De pœnis*, ſat patenter ab aſylo eximit criminum reos, eoſque a Clericis aut Monachis defenſari ſeu protegi vetat.

Cum itaque & debitores & criminum reos prætextu aſyli a Clericis aut Monachis defendi vetet, ſed eos exhiberi velit; non immerito dixere prædicti Hiſtorici per hanc Arcadii Conſtitutionem aſylum fuiſſe revocatum, quod & pluribus probat Jacobus Gothofredus in Commentario ad hanc legem 3. & conſentit Dominus Fleury *lib.* 21. *Hiſt. Eccleſ. num.* 36.

Quantumvis autem & Socrates & Sozomenus ſcribant Eutropium ob hanc ab Arcadio ſollicitatam Conſtitutionem, iram Dei ſuper ſe ſenſiſſe; & ſanctus Chryſoſtomus in Eutropium non ſine magna vehementia & animi commotione pronuntiaverit Sermonem in eum: nullus tamen legitur arguiſſe Arcadium, quaſi per hanc Conſtitutionem poteſtatis ſuæ limites exceſſiſſet, ut proinde crediderint, hanc immunitatem ſive aſylum totaliter dependere a benignitate Imperatorum ſeu Principum.

Creditur autem occaſione hujus Arcadianæ Conſtitutionis anno ſequenti e Concilio Africano decretam Legationem (*a*) quæ legitur in Codice Africano *cap.* 61. „ Ut pro confugientibus ad Eccleſiam, quocumque reatu involutis legem de glorioſiſſimis Principibus mererentur, ne quis eos audeat abſtrahere „.

Non

(*a*) Hæc legatio & ejus ratio deſcripta leguntur poſt Scholion in Canonem 56. Codicis Africani: ſcilicet in Articulo II. poſt dictum Canonem: exſtatque *Tom. VII. pag.* 247. hujus editionis.

Digitized by Google

Non dubitarunt proinde Patres Africani, ab Imperatoribus aſyli ſive immunitatis petendam reſtitutionem: atque integram manere Magiſtratibus facultatem reos criminum ab Eccleſiis extrahendi, niſi per Imperatores immunitas ſive aſylum indultum eſſet, ſive ipſis inhibitum, ne ad Eccleſias confugientes ab iis extrahere poſſent.

§. IV.

Conſtitutio Theodoſii junioris terminos Aſyli extendens.

POſt Conſtitutionem Arcadii ſequitur Conſtitutio Theodoſii junioris, cujus fragmentum occurrit in *Lege 4. Cod. Theod. De his qui ad Eccleſias confugiunt*, & in *Lege 3. Cod. Juſt. eodem*, & integra exſtat Græce & Latine ad calcem Auctorum Concilii Epheſini *Tomo 3.* Conciliorum Generalium apud Labb. Item in Cod. Theod. per Jacobum Gothofredum notis illuſtrato poſt dictam *legem 4.*

Hujus Conſtitutionis Theodoſianæ finis ſeu ſcopus fuit, uti recte notat Gothofredus in Commentario dictæ *legis 4.* „ non tam ut „ Eccleſiaſticorum aſylorum jus & ſecuritas „ ſeu immunitas Eccleſiarum firmetur (etſi „ obiter quoque *dicto initio legis*, & verſ. „ *Nec in extrahendis*, Aſyli Eccleſiaſtici jus „ ſanciatur adverſus vim extrahentium) quam „ ut Eccleſiarum hinc *ſanctitas* ſanciatur adverſus irruentium in eas ſeu confugientium veſaniam, & inde reverentia loci non „ violetur: id eſt, Eccleſias humanitati, juſteque timentibus ita patere voluit Theodoſius junior (quod hujus legis initio præfatur) ut eas ex obtentu violari ſeu contaminari noluit irruentium veſaniâ: quod „ integrâ Conſtitutione non uno loco expreſſum eſt „.

Quanta autem eſſet circa tempus editæ Conſtitutionis ſervorum indignationem Dominorum ſuorum declinare ſimulantium, & aſyli & immunitatis conſequendæ fiducia, & in Eccleſias irruentium audacia & inſolentia, probat quod de hac inſolentia narrat Socrates *lib. 7. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ cap. 33.* „ Cujuſdam enim (ait) præpotentis viri ſervi, „ natione Barbari, Domini ſui atrocitatem „ experti, ad Eccleſiam confugerunt; ſtrictiſque gladiis ad ipſum altare proſilierunt. „ Cumque rogarentur, ut inde abſcederent, „ nullâ ratione adduci potuerant, ut parerent, „ ſed impedimento erant quominus divinum „ Officium celebraretur. Et plurimis diebus „ evaginatos vibrantes gladios, quemvis ad „ ſe accedentem ferire parati erant. Tandem vero cum ex Clericis unum interfeciſſent, alium autem vulneraſſent, ſemetipſos peremerunt „.

Ut igitur hanc confugarum inſolentiam comprimeret; necnon irreverentiis, necnon profanationibus Eccleſiarum, & divini Officii turbationi, quæ per remoram confugarum in ipſis Eccleſiis, & circa aras contingebant, per hanc Conſtitutionem occurrere voluit Theodoſius. Media autem, quibus hunc finem ſibi propoſitum aſſequi intendebat Theodoſius, fuerunt: „ Primum, fines & terminos immunitatis Eccleſiarum, Eccleſiaſticique Aſyli, ampliat augetque, ut in integra Conſtitutione dicitur, ut ita ipſum ſacrarium „ templi (quod altare vocat) itemque interiorem partem Eccleſiæ (id eſt oratorium) ab irruentium temeritate, audacia „ & turba, ſi quid forte tale contingat, ut „ in prædicta tragœdia evenerat, ad ipſum „ ſacrarium, vindicetur. Itaque immunitati „ iſti ſeu Aſylo Eccleſiaſtico patere vult, „ non tantum ipſum ſacrarium ſive altarium, imo non tantum vel ſacrarium vel „ oratorium, quod quatuor murorum ſeu parietum ſeptis includitur (quod narthex dicitur) ſed & ultra illa laxius aliquod ſpatium: quidquid ſcilicet extra, ſeu trans „ templum ad primas uſque fores ambitus „ Eccleſiaſtici ſeu templi, per quos populus „ oratum geſtiens oratorium ingreditur. Quod „ quidem intermedium ſpatium, cellulis, „ domibus, hortulis, balneis, areis, porticibus occupabatur „.

Ita obſervat Jacobus Gothofredus, qui & ibidem multis probat, primum fuiſſe Theodoſium juniorem, qui per hanc Conſtitutionem terminos immunitatis extendit, & ante hanc Conſtitutionem ſolum Altare & Templum Aſylo Eccleſiaſtico ceſſiſſe.

Præterea notat ibidem Gothofredus ſpatium illud, quod Eccleſiæ adjacebat, & cui Theodoſius Aſylum Eccleſiaſticum cedere voluit, etiam dictum fuiſſe *Septum Eccleſiæ*, atque hinc factum, ut apud Scriptores medii ævi

ævi *Septorum Eccleſiæ* frequens mentio occurrat.

Itaque hoc totum ſpatium ſubjacens, adjacens Templo, haud aliter atque ipſum Templum, Aſylo cedere vult hàc lege Theodoſius junior, ut ipſe loquitur: id eſt, *interioris Templi vice*; ſicut inde non magis quis extrahi poſſit, quam ab ipſomet Templo. Ne alioquin ſi ſolum Templum in aſylum cederet, vel ſolum ſacrarium, divinum Officium turbetur; vel ſi vim adhiberi contingat, loci ſanctitas violetur: quod utrumque evenerat, in ea ſpecie, quæ huic Legi occaſionem præbuit.

Et ſane Theodoſium ad hanc immunitatis ſive Aſyli extenſionem indulgendam inductum fuiſſe, non tam ex erga confugientes indulgentia, quam ex reverentia & religione ipſis Templis & aris Deo conſecratis conſervanda, ratio editæ Conſtitutionis probat: „ Hanc autem (ait) ſpatii latitudinem „ ideo indulgemus, ne in ipſo Dei Templo, „ & ſacro-ſanctis Altaribus, confugientium „ quemquam mane, vel veſpere cubare, vel „ pernoctare liceat, ipſis hoc Clericis reli„ gionis causâ vetantibus; ipſis qui confu„ giunt, pietatis ratione ſervantibus „.

Notat autem Gothofredus in Commentario hujus *legis* 4. *Codicis Theod.* pro his verbis, *mane* vel *veſpere*, legi, *manere* vel *veſcere*, ut ſenſus ſit, ut nemini confugientium in Dei Templo, aut apud ſacras aras manere, aut cibum ſumere, aut dormire, aut etiam pernoctare liceat; uti & exprimitur in *lege* 4. *Codicis Theod.* & in *lege* 3. *Juſtin.* etiam in textu Latino ſat manifeſte exprimitur.

Idcirco autem confugas in Dei Templo aut apud ſacras Ædes manere ſeu moram trahere vetuit Theodoſius, ne occaſione hujus moræ ſubinde violentia aut ſtrepitus contra reverentiam divini Cultus in ipſis Templis excitaretur, uti tragœdia, de qua ſupra, docuerat.

Similiter ob reverentiam Dei Templis & ſacris aris conſervandam, vetuit confugas in Templis, aut apud ſacras aras veſcere aut dormire: „ Nam etſi (ait) Dei Templum „ humanâ naturalique neceſſitate fœdari, & „ ſacro-ſancta Myſteria infami infirmitate „ miſceri, ac divina a profanis contaminari, „ ſacra denique ab impuris inquinari nequa„ quam patimur; non tamen confugientibus, „ quominus opem implorarent, præſidii oſti„ um præcluſimus, ſed amplioribus longio„ ribuſque ſpatiis illorum ſecuritati conſulen„ dum exiſtimavimus, & quod divinitati, „ & quod humanitati debetur, ſollicite re„ ligioſeque obſervantes „.

Legimus quoque eamdem ob reverentiam Dei Templis debitam anno 681. in Concilio Toletano XII. *Can.* 10. „ Conſentiente „ pariter & jubente glorioſiſſimo Domino „ Ervigio Rege ſtatutum, ut his ipſis, qui „ Eccleſiam petunt, per omnia licitum in „ triginta paſſibus ab Eccleſiæ januis pro„ gredi: in quibus triginta paſſibus, u„ niuſcujuſque Eccleſiæ in toto circuitu re„ verentia defendetur: ſic tamen, ut hi „ qui ad eam confugiunt in extraneis, vel „ longe ſeparatis ab Eccleſia domibus nullo „ modo obcellentur. Sed in hoc triginta paſ„ ſuum numero, abſque domorum extranea„ rum receptaculis, progrediendi aditum ob„ tinebunt: qualiter & requiſitæ naturæ u„ ſum debitis expleant locis; & nullo te„ neantur eventu neceſſitudinis, qui Domi„ nicis ſe defendendo commiſerint clauſtris„.

Denique præcipit hàc Conſtitutione Theodoſius: „ Arma quoque, in quovis telo, „ ferro, vel ſpecie, eos, qui confugiunt, mi„ nime intra Eccleſias habere præcipit: quæ „ non modo (ait) a ſummi Dei Templis „ ac divinis altaribus prohibentur, ſed etiam „ cellulis, domibus, hortulis, balneis, areis, „ atque porticibus „.

Poſt hæc qui armati Eccleſiam ingrediuntur, & arma deponere nolunt, quid de his agendum ſit, ſubjicit: „ Dehinc ſi telis „ cincti, quovis Eccleſiæ loco, vel ad tem„ pli ſepta, vel circa, vel extra ſint, ſta„ tim eos, ut arma reponant auctoritate E„ piſcopi a ſolis Clericis ſeverius conveniri; „ datâ eis fiduciâ, quod Religionis nomine „ melius, quam armorum præſidio muni„ antur „.

„ Sed ſi Eccleſiæ voce moniti, poſt tot „ tantorumque denuntiationes, noluerint arma „ relinquere, jam clementiæ noſtræ apud „ Deum & Epiſcoporum causâ purgatâ, ar„ matis, ſi ita res exegerit, intromiſſis, tra„ hendos ſe abſtrahendoſque eſſe cognoſcant, „ & omnibus caſibus eſſe ſubdendos. Sed „ neque Epiſcopo inconſulto, nec ſine noſtra

P 2 „ ſive

„ ſive Judicum in hac alma Urbe, vel ubi-
„ cumque, juſſione, armatum quemquam ab
„ Eccleſiis abſtrahi oportebit; ne ſi multis
„ paſſim hoc liceat, confuſio generetur „.
Igitur Theodoſius hâc Conſtitutione non tantum terminos immunitatis ſive Aſyli extendit & præſcripſit, ſed inſuper vetuit, confugas infra terminos immunitatis arma habere: formamque præſcripſit Clericis, quâ confugas ad arma deponenda commonere deberent; nimirum ut auctoritate Epiſcopi ad deponendum arma ſeverius conveniantur, id eſt commoneantur; *datâ eis fiduciâ, quod religionis nomine, melius quam armorum præſidio muniantur:* quo Theodoſius id unum ſignificare voluit, ut Clerici armis cinctum convenirent & commonerent, ut arma deponat; hâc fiduciâ datâ, hac ratione, quod religione magis tutus ſit quam armis.

Si autem a Clericis eo modo commoniti arma deponere nolint, non vult Theodoſius, ut per Clericos extrahantur, aut vis aliqua a Clericis eis inferatur; ſed mandat, *armatis intromiſſis*, trahendos ſe abſtrahendoſque eſſe cognoſcant, & omnibus caſibus eſſe ſubdendos. Sed neque Epiſcopo inconſulto, nec ſine noſtra ſive Judicum in hac alma Urbe, vel ubicumque, juſſione, armatum quemquam ab Eccleſiis abſtrahi oportebit; ne ſi multis paſſim hoc liceat, confuſio generetur.

Priuſquam igitur quiſquam eorum, qui metu aliquo ad Eccleſias confugiunt armati, abſtrahantur, arma deponere nolentes, tria requiruntur; primo, ut commonitio Clericorum & Epiſcopi auctoritas præceſſerit, cui confuga parere noluit. Secundo poſt hæc, juſſio *Principis*, vel ſane *Judicum*. Tertio, *Epiſcopo conſulto*, quod in hac lege, & in hac ſpecie requiſiviſſe legitur Theodoſius. Hæc tria requiruntur, ut armati ab Aſylo Eccleſiaſtico abſtrahi poſſint; ne alioquin, ſi alia forma obſervetur, hæcque negligatur, & promiſcue armatos abſtrahere liceat, generetur confuſio, & (ut in Græco amplius eſt) ſcilicet Clericis forte ipſis vim adhibentibus, & confugis contra nitentibus, quod ipſum evenerat in ea ſpecie tragœdiæ, quæ huic legi occaſionem præbuit: uti hìc recte obſervavit Jacobus Gothofredus.

Qui ejuſmodi modum tum circa terminos Aſyli, tum formam in commonendis confugis, & in eorum extractione ſervandam præſcripſit, ſat demonſtravit indulgentiam Aſyli Eccleſiaſtici a ſua dependere auctoritate.

§. V.

Altera Theodoſii junioris Conſtitutio de ſervis confugientibus ad Eccleſias.

Sequitur Lex Theodoſii junioris, quâ ſervorum ad Eccleſiam confugientium immunitatem intra terminos certi temporis concludit, & eorum inſolentiam reprimit; habetque duas partes, prout in Codice Theodoſiano conficit *legem* 5. at in Codice Juſtiniani, *lex* 4. ſolam partem ſecundam complectitur.

In primis hanc ſuam Conſtitutionem ita exorditur: „ Super confugientibus ad ſan-
„ ctæ religionis Altaria, Sanctionem in
„ perpetuum valituram credidimus promul-
„ gandam „: quâ loquendi formulâ patenter ſignificat ſibi eſſe auctoritatem ſuper confugientibus ad ſanctæ religionis Altaria, ſive de Eccleſiarum aſylis, Legem ſanciendi in perpetuum valituram.

Primâ parte hujus Conſtitutionis edicitur:
„ Ut ſiquidem ſervus cujuſquam Eccleſiam,
„ Altariave, loci tantum veneratione confi-
„ ſus, ſine ullo telo petierit, is non plus
„ uno die ibidem dimittatur, quin domi-
„ no ejus, vel cujus metu pœnam immi-
„ nentem viſus eſt declinaſſe, a Clericis
„ quorum intereſt, nuntietur. Iſque eum
„ impertitâ indulgentiâ peccatorum, ut
„ nullis reſidentibus iracundiæ menti reli-
„ quiis, in honorem loci, & ejus reſpectu,
„ ad cujus auxilium convolavit, abducat „.
Itaque hâc parte voluit Theodoſius, ſervus Domini ſui iram metuens ad Eccleſiam confugiens obtentu Aſyli, non niſi uno die a Clericis retineatur, quo elapſo, Domino, a quo aufugit, nuntietur: iſque eum impertitâ indulgentiâ peccatorum, ut nullis reſidentibus iracundiæ menti reliquiis, in honorem loci, & ejus reſpectu, ad cujus auxilium convolavit, abducat.

Credidit enim Theodoſius, uti hìc notat Ja-

Digitized by Google

Jacobus Gothofredus, ſat eſſe Dominum unâ die carere ſervo ſuo, ut hâc modicâ morâ ira Domini molliatur, accedente loci religione & deprecatoris alicujus reſpectu.

Servis enim iram Domini fugientibus duplex hoc perfugium erat, ara ſeu Templum, & deprecator. Et ſane uti recte ibidem Gothofredus: „ Nihil aliud ad Eccleſiam perfugium erat, quam Clericorum deprecatio ſeu interceſſio „.

Hoc ipſum non obſcure ſignificavit S. Auguſtinus in Epiſtola ad populum Hipponenſem, uti ſupra obſervavimus.

Hinc manifeſtum eſt confugientes ad Eccleſiam non tam ex confugio ad ipſam materialem Eccleſiam, quam ex patrocinio & interceſſione Epiſcoporum & Clericorum, ad quorum patrocinium per confugium ad Eccleſiam confugiſſe videbantur, impunitatem ſive miſericordiam expectaſſe. Idque eſt quod hâc lege indicari videtur per hæc verba, *ejus reſpectu, ad cujus auxilium convolavit*.

Hinc quoque intelligitur ita Theodoſium voluiſſe ſuccurrere ſervis iram Dominorum fugientibus per Eccleſiarum immunitatem ſive aſylum, ut tamen hæc immunitas Dominis nihil aut parum obſit.

Secunda pars Conſtitutionis, quæ conficit dictam *legem* 4. in *Cod. Juſtin. De his qui ad Eccleſias confugiunt*, dirigitur in ſervos, qui armati ad Eccleſias confugiunt, ediciturque: „ Si ſervus cujuſquam in Eccleſiam altariave armatus, nullis hoc ſuſpicantibus, inopinatus irruerit, exinde protinus abſtrahatur, vel continuo Domino, vel ei, unde eum tam furioſa formido proripuit, indicetur: eique mox abſtrahendi copia non negetur. Sed ſi armorum fiduciâ reſiſtenti animos inſaniâ impellente conceperit, abripiendi, extrahendique eum Domino, quibus id poteſt efficere viribus concedatur. Quod ſi illum etiam confligi in concertatione pugnaque contigerit, nulla erit ejus noxa, nec conflanda criminationis relinquetur occaſio, ſi is, qui ex ſtatu ſervili in hoſtilis & homicidæ conditionem tranſiliit, ſit occiſus „.

Hâc itaque lege Theodoſius ſervum armatum in Eccleſiam irruentem non tantum permittit quocumque modo per Dominum ex Eccleſia abduci & abſtrahi, ſed inſuper ſervum reſiſtentem occidi in Eccleſia a Domino impune permittit; id eſt, ut non ſit obnoxius pœnæ ordinariæ *Legis Corneliæ de ſicariis*. Uti enim ibidem obſervat Gothofredus: „ Eccleſia ſinum ſuum quidem pandit ſervo pœnam imminentem, iramque Domini fugienti, ſed non (ut eleganter hic dicitur) ex ſtatu ſervili *in hoſtilis & homicidæ conditionem tranſeunti* „.

Præterea cum hæc ſervorum inſolentia ſæpenumero per Clericos foveri videretur, qui vel ſpecie humanitatis eos contra præſcripta Legum tuerentur, vel etiam occultarent, aut etiam contra Dominorum voluntatem ad Clericatum promoverent, Theodoſius hâc lege in Clericos ultra legis præſcripta ſervos ad Eccleſias confugientes, detinentes, vel occultantes pœnam decernit, uti legitur in ipſa Conſtitutione, prout exſtat in Codice Theodoſiano; nimirum ſimiles Clerici tranſgreſſores Epiſcopali auctoritate e gradu Clericali ſubmoti in laicorum ordinem rejiciantur, hoc eſt degradentur (a).

Qui Eccleſiarum aſylum eo modo circumſcribit, legeſque ejus uſu præſcribit, ſat oſtendit Aſylum ad ſuam pertinere auctoritatem.

Rurſus hic ita circumſcribit immunitatem, ut hanc Dominis ſervorum obeſſe non ſinat.

§. VI.

Leonis Imperatoris Conſtitutio.

OCcurrit in Codice Juſtiniani Conſtitutio Leonis Imperatoris, quæ conficit *legem 6. De his qui ad Eccleſias confugiunt*, hanc immunitatem Eccleſiarum ſpectans; conſtituitque lege per omnia loca valiturâ: „ Nullos penitus cujuſcumque conditionis ſint, de ſacro-ſanctis Eccleſiis, orthodoxæ fidei expelli, aut trahi, vel protrahi confugas, nec pro his venerabiles Epiſcopos, vel religioſos Œconomos exigi, quæ ab ipſis debeantur. His, qui hoc moliri, aut facere, aut nudâ ſaltem cogitatione, atque tractatu auſi fuerint tentare, capitali & ultimi ſupplicii animadverſione plectendis „. Vo-

(a) Mirum ſane videri debet, quod Imperator Clerici degradationem, quæ eſt pœna Eccleſiaſtica, in Clericos decernat.

Digitized by Google

Voluit igitur Leo Imperator, *Lege per omnia loca valiturâ*, ut debitores tum publici, tum privati immunitate Eccleſiarum gaudeant, neque a quoquam ab iis locis ſacris, ad quæ refugerint, abſtrahi queant, ſub pœna capitali ſive ultimi ſupplicii in extrahentes.

Inſuper nec venerabiles Epiſcopos, nec religioſos Œconomos pro ipſis exigi poſſe, ſive cogi eorum debita ſolvere.

Hâc igitur lege revocat Leo Imperator leges Theodoſii & Arcadii, de quibus ſupra; quarum priore Theodoſius volebat debita ab Epiſcopis exigi, ſi publicos debitores confugas protegere & retinere vellent: uti & Arcadius in poſteriore, qui & pro privatis debitis Œconomos exigi poſſe ſtatuit.

Quoad pœnam vero ultimi ſupplicii in extrahentes ab Eccleſiis confugas, non in Magiſtratus, aut in eos, qui Reipublicæ perſonam gerunt, ſed in privatos, qui privatâ auctoritate id attentare auſi eſſent, decretam eſſe pro comperto facile habebit, quiſquis Romanorum mores ac inſtituta noverit, apud quos non cujuſquam Judicis lictores, nec miniſtri, reos ipſos aut rei capitalis aut debiti detinebant, ſed creditoribus ipſis, aut iis, qui injuriam acceperant, reum obtorto collo in Judicium trahere jus erat. Quod cum in Eccleſiis etiam ipſis indecenter facerent, reoſque vi & impetu ab Altaribus divellerent & in jus raperent, in eos lata lex.

Ne autem ſub obtentu confugii creditores ſuis fraudarentur creditis, varia hic præſcripſit Imperator; atque in primis, quod non obſtante confugio poſſint confugæ ſuper debitis ſuis conveniri coram legitimis Judicibus, atque coram eis, ſive per ſe, ſive per procuratorem ſolemniter conſtitutum & inſtructum reſpondere cogantur: & ſi poſt examen per Judicem declarati ſint debitores, excuti queant, judiciorum ordine ſolito ſervato.

„ Itaque (ait §. 4.) ſi res immobiles poſ-
„ ſidet poſt Edictorum ſolemnium citatio-
„ nem, ex Sententia judicantis uſque ad
„ modum debiti bonorum ejus ſive prædio-
„ rum traditio ſive venditio celebretur „.
Poſt hæc proſequitur: „ Quod ſi res mobi-
„ les habet, eaſque extra terminos occultat
„ Eccleſiæ, Sententiâ judicantis, & execu-
„ toris ſollicitudine perquiſitæ, quocumque
„ loco occultentur, erutæ, pro æquitatis tra-
„ mite, modoque debiti publicis rationibus,
„ privatiſque proficiant. Sane ſi intra fines
„ habentur Eccleſiæ, vel apud quemlibet
„ ex Clericis abſconditæ ſive depoſitæ fuiſſe
„ firmantur: ſtudio & providentiâ Viri re-
„ verendiſſimi Œconomi ſive defenſoris Ec-
„ cleſiæ diligentiâ inquiſitæ, hæ quolibet
„ modo ad ſacroſanctam Eccleſiam perveni-
„ entes, proferantur; ut pari æquitatis or-
„ dine, iiſdem ex bonis fiſco vel Reipubli-
„ cæ, ſive creditoribus, & quibuſcumque ju-
„ ſtis petitoribus ad modum debiti conſula-
„ tur. Sicubi depoſitæ vel commodatæ di-
„ cantur inquirendi volumus eſſe cautelam,
„ ut ſi ſolâ ſuſpicione apud aliquem adſe-
„ rantur abſconditæ, de ſua etiam conſcien-
„ tia ſatisfacere auctoritate venerabilis An-
„ tiſtitis jubeatur: adjicientes, quod ea, quæ
„ de principalibus perſonis decrevimus (in
„ cauſis) fidejuſſorum ſive mandatorum,
„ ſeu rerum ad eos pertinentium, vel fami-
„ liarium & ſociorum, ſeu participum, &
„ omnino in iiſdem cauſis obnoxiorum per-
„ ſonis præcipimus obſervari: ſcilicet ſeipſos
„ quoque ſecum confugæ intra Eccleſiarum
„ terminos habere voluerint; ut eorum quo-
„ que bonis publica debita privataque ſol-
„ vantur, & per eos rerum, ubicumque de-
„ poſitæ ſunt, præcedat inquiſitio, & hæc
„ quidem de ingenuis, liberiſque perſonis „.

Cum autem ſervi, coloni, liberti, aliique domeſtici, ut ſe ſervitio Dominorum & Patronorum refugiendo ad Eccleſias ſubducere tentarent, quin & res Dominorum ſecum afferrent & occultarent, his mederi volens ſtatuit §. 5. „ Sane ſi ſervus aut colo-
„ nus, vel adſcriptitius, familiaris ſive liber-
„ tus, & hujuſmodi aliqua perſona domeſti-
„ ca, vel conditioni ſubdita, conquaſſatis
„ rebus certis atque ſubtractis, aut ſeipſum
„ furatus, ad ſacroſancta ſe loca contulerit,
„ ſtatim a religioſis Œconomis ſive defen-
„ ſoribus, ubi primum hoc ſcire potuerint,
„ per eos videlicet, ad quos hoc pertinet,
„ ipſis præſentibus pro Eccleſiaſtica diſcipli-
„ na & qualitate commiſſi, aut ultione com-
„ petenti, aut interceſſione humaniſſimâ,
„ procedente remiſſione veniæ, & Sacra-
„ menti interventione, ſecuri ad locum ſta-
„ tumque proprium revertantur: rebus, quas
„ ſecum habuerint, reformandis: diutius e-
„ nim eos in Eccleſiis non convenit com-
„ morari, ne Patronis ſeu Dominis per ipſo-
„ rum

Digitized by Google

„ rum abſentiam obſequia juſta denegentur, „ & ipſi per incommodum Eccleſiæ & pauperum alantur expenſis „.

Denique quid circa confugas ſive confugientes ad Eccleſias Œconomos ſive defenſores Eccleſiæ agere oporteat, præſcribit §. 6. „ Inter hæc autem, quæ ſedulo ad religioſi „ Œconomi ſive defenſoris Eccleſiæ ſollicitudinem curamque reſpiciunt, erit etiam „ illud obſervandum, ut ſingulorum intra „ Eccleſias confugientium perſonas cauſaſque „ inceſſanter conquirant: deinde Judices vel „ eos, ad quos cauſæ & perſonæ pertinent, „ inſtantius inſtruant, & æquitati convenientia diligentius exequantur „.

Hæc omnia jam præſcripta Leo Imp. lege *per omnia loca valiturâ*, obſervari voluit: „ Exceptâ tamen (ait, ſub initium hujus „ legis) hâc Urbe Regiâ, in qua nos Divinitate propitiâ degentes, quoties uſus „ exegerit, invocati, ſingulis cauſis atque perſonis præſentanea conſtituta præſtamus „.

Sane Leo Imperator aſylum Templorum eo modo extendendo, & normam, quâ & confugæ eo uti & gaudere poſſent, præfigendo, necnon qualiter defenſores ſeu Œconomi Eccleſiarum circa confugas, eorumque res ſe gerere deberent; ſat oſtendit, omnem de Aſylo ſtatuendi & ordinandi ſibi eſſe poteſtatem. Imo clauſula, quâ ſuo judicio reſervat deciſionem quæſtionum, quæ in Urbe Regia ſuper hac immunitate exoriri poſſent, patenter probat, nequaquam dubitaſſe Leonem, incidentium dubiorum ad Principis, ſuorumque Magiſtratuum cognitionem & deciſionem pertinere.

Ex præſcriptis hâc lege per Leonem rurſus intelligitur, quam ſollicitus fuerit hic Princeps, ne per immunitatem Eccleſiarum juſtitia violaretur, aut jus alicui auferretur.

§. VII.

Novella Juſtiniani Imperatoris.

Inter Novellas Juſtiniani legitur, *Novellâ* 17. *cap.* 7. Juſtinianum mandaſſe Triboniano Quæſtori Palatii: „ Neque homicidis, neque adulteris, neque virginum raptoribus delinquentibus terminorum cuſtodies *cautelam*; ſed etiam inde extrahes, „ & ſupplicium eis inferes: non enim talia „ delinquentibus parcere competit, ſed hoc „ patientibus, ut non talia a præſumptoribus patiantur. Deinde Templorum cautela non nocentibus, ſed læſis datur a lege, „ & non erit poſſibile utrumque tueri cautelâ ſacrorum locorum lædentem & læſum„.

Monet autem hic Dionyſius Gothofredus notâ 10. *fidem publicam* & *ſecuritatem* ſignificari per *cautelam* Templorum.

Poſt hæc ſubjungit Juſtinianus: „ Publicorum vero tributorum exactiones etiam „ intra Templa decenter fieri procurabis: „ quoniam Fiſcalium ratio & militibus & „ privatis, ipſiſque Templis & cunctæ Reipublicæ utilis & neceſſaria eſt. Auxiliabuntur tibi ad hoc etiam Deo amabiles „ Eccleſiarum defenſores & Œconomi: nullum horum, qui Fiſcalia tributa exigunt, abripientes exactioni, ſed neque permittentes „ violentum aut ſeditioſum aliquid pati exactionem inferentes; ſcientes quia ſi quid tale „ geſſerint, de ſuo ſatisfacere Fiſco cogentur„.

Ratio per Juſtinianum adducta, ut criminum reos aſylo Templorum indignos eſſe evincat, videtur omnium criminum reis convenire, ut propterea nonnulli non ſine fundamento crediderint, Juſtinianum omnes criminum reos ab aſylo ſive immunitate Templorum excluſiſſe, & a ſacris locis eſſe extrahendos: atque inter alios Jacobus Cujacius in Commentario hujus Novellæ reflectens ad allegatam rationem, ait: *Ratio aperta eſt, quod* INNOCENTES *Aſyla tuentur, non* NOCENTES.

Et Dionyſius Gothofredus in nota 19. ad eamdem Novellam, ait: „ Hujus autem loci ſententia eſt, Templa innocentibus & „ injuriam patientibus, non autem inferentibus aut nocentibus prodeſſe „.

Quidquid ſit, hoc conſtat Juſtinianum non dubitaſſe, quin ſibi jus eſſet gravium criminum reos ab aſylo ſive cautela Templorum excludere, atque Magiſtratui ſuo mandare, ut non obſtante hâc conceſsâ immunitate hos criminum reos ab Eccleſiis extrahant, eiſque ſupplicium inferant: quod circa tributorum debitores ad Eccleſias confugientes præcipit ob rationem in textu expreſſam, una declarans, quod extrahenti hujuſmodi publicorum debitores, auxiliabuntur ad hoc etiam Deo amabiles Eccleſiarum defenſores & Œconomi.

Quis

Digitized by Google

Quis non videt Juſtinianum haud dubitaſſe ſibi plenum eſſe jus de hac immunitate ſtatuendi ea, quæ Reipublicæ tranquillitati & utilitati convenire pro temporum conditione judicabat, quin & leges prædeceſſorum revocando vel abrogando. Renovat enim hâc Novellâ Conſtitutionem Theodoſii circa publicos debitores, de qua ſupra, & revocat Conſtitutionem Leonis de immunitate hiſce debitoribus indulta, de qua in præcedentibus.

C A P U T III.

Reflexiones in Canones relatos in Decreto Gratiani, *Causâ* 17. *Quæſt.* 4.

§. I.

Auctoritate Decreti Gratiani credi cœpit, Aſylum Eccleſiarum dependere ab auctoritate Eccleſiaſtica.

CAPITE præcedenti vidimus, Imperatores Aſylum & immunitatem Eccleſiarum ſuis Conſtitutionibus pro temporum varietate reſtrinxiſſe vel extendiſſe, variaſque leges præſcripſiſſe, quibus abuſibus & incommodis ex ejus uſu metuendis, aut inductis occurrerent: ut evidens ſit uſque ad tempora Juſtiniani, id eſt uſque ad ſeculum ſextum, dubitatum haud fuiſſe, Aſylum hoc, aut immunitatem omnino ab eorum benignitate & auctoritate dependere.

Unde nec ullum hiſce ſeculis legitur editum Eccleſiaſticum Decretum de hoc Eccleſiarum aſylo; imo neſcio, utrum ullum auctoritate Epiſcoporum aut Synodorum reperiatur Decretum de hoc Aſylo ſine auctoritate Principis editum ante evulgatas per Pſeudo-Iſidorum falſas Decretales, vel etiam receptum Decretum Gratiani.

Quinimo demum poſt editum hoc Decretum cœperunt nonnulli Canoniſtæ aſſerere, penes Eccleſiam eſſe auctoritatem hoc Aſylum locis ſacris indulgendi, eique leges pro temporum & locorum varietate præſcribendi: idque potiſſimum auctoritate Canonum, quos ſub nomine priſtinorum Pontificum, Synodorum, & Patrum apud Gratianum *Causâ* 17. *Quæſt.* 4. relatos reperiebant. At quam levi fundamento, hoc Capite oſtenditur.

§. II.

Expenditur fragmentum Epiſtolæ ſub nomine Nicolai Papæ per Gratianum relatæ.

INter Canones a Gratiano relatos occurrit primo loco *Canone* 6. Decretum ſub nomine Nicolai Papæ, tamquam deſumptum ex Epiſtola hujus Pontificis *Omnibus Epiſcopis*.

In hoc prætenſo Decreto ſcribit: „ Sicut „ ANTIQUITUS a ſanctis Patribus ſtatutum „ eſt, ſtatuimus, ut major Eccleſia per circuitum XL. paſſus habeat, Capellæ vero „ vel minores Eccleſiæ XXX. Qui autem confinia earum confringere tentaverit, aut „ perſonam hominis vel bona ejus inde ſubtraxerit, niſi publicus latro fuerit, quouſque emendet, & quod rapuerit reddat, „ excommunicetur „.

Quod hîc a Nicolao ſcriptum fertur, illud *antiquitus a SS. Patribus ſtatutum eſſe, ut major Eccleſia per circuitum* XL. *paſſus, & Capellæ xxx. duntaxat* habeant, ad quos aſylum ſeu immunitas Templorum ſe extendit, non parum reddit ſuſpectum hoc Decretum, aut certe recentiorem redolet ætatem, quâ plurima jam ſuppoſititia Patribus afficta, ut eorum authentica ſcripta recipiebantur.

Nihil ſimile a SS. Patribus antiquitus ſtatutum legitur, uti nec excommunicationis cenſura in extrahentes ex Eccleſiis confugas comminata, prout in hac Epiſtola comminatur Nicolaus.

Vel hoc igitur titulo, Decretum hoc admodum redditur de falſitate & ſuppoſitione ſuſpectum, monetque Antonius Auguſtinus *lib.* 2. de emendatione Gratiani Dialogo 17. *in nullis hujus Pontificis Epiſtolis hoc Decretum reperiri*.

Joannes Cochlæus ſub variis titulis in unum collegit Decreta, quæ a Gratiano ſub nomine Nicolai I. relata reperiuntur, atque inter cætera & hoc Decretum tamquam hujus Pontificis a Gratiano relatum, & in nullis ejus Epiſtolis repertum retulit. Hæc Cochlæi collectio apud Labbæum *Tom. VIII. Concil. General.* ad calcem Epiſtolarum hujus Pontificis exſtat.

Le-

Digitized by Google

Legitur & prætenſum Decretum apud Ivonem in Decreto *parte* 3. *cap.* 104. ſub hoc titulo: *De confiniis Cœmeteriorum;* & in Panormia Ivonis *lib.* 2. *cap.* 81. cum hac epigraphe: *Excommunicentur, qui confinia Eccleſiarum frangere tentaverint.*

Utroque etiam loco apud Ivonem pro his verbis *xl. paſſus*, legitur *lx. paſſus*, quæ lectionis varietas non leve quoque argumentum ſuppeditat ſuppoſitionis.

Interim veriſimile eſt, ea quæ tum in recentioribus Synodis, tum apud Canoniſtas de paſſibus Eccleſiarum, ad quos ſe Aſylum extendit, necnon de aſylo Palatii Epiſcopalis intra hos paſſus conſiſtentis leguntur, demum poſt receptum Decretum Gratiani occaſione hujus Canonis initium accepiſſe.

§. III.

Epiſtola ſancti Auguſtini ad Bonifacium.

Sequitur apud Gratianum eâdem diſtinctione & quæſtione *Canone VIII.* quo profert Gratianus Epiſtolam ſub nomine Auguſtini ad Bonifacium Comitem: „ Miror quomodo tam ſubito fidei murum „ aries ruperit inimici. Novi enim quâ „ religione ſemper ſis Eccleſiam Dei veneratus. Quo inſtigante facere auſus es? „ hominem de Eccleſia rapuiſti? Tuus ſi „ de tuo amico forte præſumeret fugitivus, „ poſſet procul dubio interceſſoris causâ veniam promereri. Ergo ſi amicus intenditur, cur Deus offenditur? Sed ſi de poteſtate præſumitur, Nabuchodonoſor Regem intende, qui causâ ſuperbiæ in bovem ex homine eſt commutatus. *Non ut* „ *confundam te, hæc ſcribo; ſed ut filium* „ *meum chariſſimum moneo.* Eccleſiæ igitur „ illæſum revoca, quem ut irreligioſiſſimus „ rapuiſti. Oblatio vero domus tuæ a Clericis ne ſuſcipiatur, indixi; communionemque tibi interdico, donec peractâ pro „ auſibus vel errore a me definitâ tibimet „ pœnitentiâ, & tempore ordinato pro hoc „ facto, corde contrito & humiliato dignum offeras ſacrificium Deo „.

Exſtant in *Appendice Tomi ſecundi Operum S. Auguſtini* editionis Benedictinorum ſexdecim Epiſtolæ breviores ſub nomine S. Auguſtini ad Bonifacium Comitem, & Bonifacii ad Auguſtinum: inter has & hæc a Gratiano relata occurrit.

His autem Epiſtolis brevioribus hoc monitum ad Lectorem præmittendum cenſuerunt hi eruditi & exacti Operum S. Auguſtini Reviſores: „ Breviores Epiſtolas ſexdecim ſub nomine Auguſtini & Bonifacii, prout in pervetuſtis MSS. prænotantur, hic exhibitas repudiarunt poſt Eraſmum Lovanienſes Theologi. Primum, „ quia multum diſcrepant a vena & ſtylo „ Auguſtini. Deinde non recenſentur a „ Poſſidio, neque ab ullo veterum citantur, „ exceptâ tamen tertiâ-decimâ, quam ante „ annos fere ſexcentos in ſuam collectionem *lib.* 13. *cap.* 5. retulit Anſelmus Lucenſis, & poſt ipſum Ivo, & Gratianus „.

Ac dein plurimis adductis ſuppoſitionis argumentis, concludunt: „ Itaque docti pleri que cenſent eas ab otioſo ſcriptore, „ ſtyli exercendi gratiâ, confictas fuiſſe. „ Quorum judicio, tametſi adverſetur Baronius, ſubſcribendum eſſe exiſtimamus.

Nihil igitur ſolidi ex hac Epiſtola tot titulis ſuſpecta, erui poteſt; imo etſi ſincera ſupponeretur, non aliud ex ea haberetur, quam Auguſtinum admodum indigne tuliſſe extractionem hominis ab Eccleſia, per Bonifacium temere attentatam, eique ob hanc abſtractionem ingreſſum Eccleſiæ interdixiſſe, donec per pœnitentiam huic delicto ſatisfeciſſet.

§. IV.

Fragmenta Epiſtolarum Gelaſii Papæ.

Deinde Gratianus Canone X. refert fragmentum Epiſtolæ ſub nomine Gelaſii Papæ, Victori, Conſtantino, Martyrio, Feliciſſimo, Sereno, & Timotheo Epiſcopis inſcriptæ.

Canone autem XI. exhibet fragmentum Epiſtolæ ſub nomine ejuſdem Pontificis Epiphanio Epiſcopo inſcriptæ.

Circa has Epiſtolas ſub nomine Gelaſii Papæ per Gratianum relatas in primis notandum, neutram reperiri inter Epiſtolas hujus Pontificis tomo IV. Conciliorum Generalium editionis Philippi Labbæi, & Gabrielis Coſſartii. Non exiguum argumen-

Digitized by Google

„ cleſiæ, vel de porticibus Eccleſiæ quolibet modo adhærentibus per vim abſtraxerit; pro emunitate nongentos ſolidos Epiſcopo componat: & ipſe publicâ pœnitentiâ juſto judicio Epiſcopi mulctetur „.

Circa hunc Canonem in primis notandum, in nullo Concilio Triburienſi hæc a Gratiano relata reperiri.

In ea Conciliorum collectione, quam Labbæus concinnavit, unicum exſtat Concilium Triburienſe, a quo Canones editi leguntur. Sed *Can. XX.* nihil ſimile occurrit. Legitur quidem *Can. IV. & VI.* contra ſacrilegia in perſonas ſacras & loca ſacra attentata, plura eſſe Decreta, atque pœnas & pœnitentias ſimilia attentantibus imponendas fuiſſe præſcriptas: ſed de Aſylo Eccleſiis concedendo, aut limites ei præfigendo nihil omnino legitur eorum, quæ a Gratiano huic Concilio adſcribuntur.

Præterea notandum in hoc a Gratiano relato Decreto unice agi de pœna & pœnitentia perſolvendis ab his, qui ſacrilege & propriâ auctoritate confugas ab Eccleſiis abſtrahunt: nequaquam de his, qui publicâ auctoritate juxta Legum præſcripta Reos criminum ex locis ſacris, ſervatâ hiſce locis debitâ reverentiâ & modeſtiâ, extrahunt.

§. VII.

Fragmentum Epiſtolæ ſub nomine Joannis VIII.

EXſtat apud Gratianum Canon XXI. relatus ſub nomine Joannis VIII.

Hic Canon continet fragmentum prætenſæ cujuſdam Epiſtolæ Joannis Papæ VIII. *Omnibus Epiſcopis*.

Hujus fragmenti contextus rurſus evincit, in hoc demum tractari de ſacrilegiis in perſonas & loca ſacra: & ipſe Gratianus non obſcure indicavit idipſum, monens ſe hunc Canonem producere, ut pobet „ ſacrilegium duplicem continere pœnam, pecuniariam videlicet & excommunicationis. Pecuniaria perſolvenda eſt iis, ad quos querimonia ſacrilegii pertinet „.

Inſuper ad hunc Gratiani Canonem monent Correctores Romani: „ In Epiſtola manuſcripta Joannis VIII. ſcripta Epiſcopis & Abbatibus per Narbonenſem, & Hiſpanicas Provincias conſtitutis; præcipitur lex obſervari contra ſacrilegos in Concilio Trecaſenſi edita coram Ludovico Imperatore & quinquaginta tribus Epiſcopis. Diverſa autem ſunt iſtius Epiſtolæ verba ab his, quæ recitantur & a Gratiano & cæteris Collectoribus: ſed eadem ſententia „.

Huic Correctorum Romanorum monito ſi addantur, quæ de hoc Canone ſeu Epiſtola notavit Antonius Auguſtinus *lib.* 2. De Emendatione Gratiani *Dialogo IX.* & poſt ipſum Stephanus Baluzius in notis ad eumdem Canonem, apparebit, quam levis ponderis reputandum ſit hoc a Gratiano adductum fragmentum, præſertim ad adſtruendum Epiſcopis jus ſtatuendi aliquid circa Eccleſiarum aſylum, ſine auctoritate Principum.

§. VIII.

Canon Concilii Toletani XII.

SEquitur apud Gratianum Canon XXXV. relatus ſub nomine Concilii Toletani XII.

Hoc Canone nonnulla ſtatuuntur circa terminos ſive paſſus in circuitu Eccleſiæ, ad quos confugæ tranſire poſſunt, ne alias in Eccleſiis morantes, locis ſacris irreverentia, & divino cultui impedimentum inferatur, uti *Cap.* præcedenti notavimus, ubi & Canonis verba relata ſunt.

Gratianus hæc ita retulit, ac ſi Concilium hæc ſuâ auctoritate ſtatuiſſet & definiviſſet, his verbis Canonem referens: *Definivit ſanctum Concilium, ut nullus audeat*, &c.

Exſtat hic Canon *Tom. VI. Conciliorum Generalium*, Edit. Labb. conficitque Canonem X. Concilii Toletani XII. anni 681. cujus Concilii Acta ſi legantur, manifeſtum erit nihil in hoc Canone a Patribus propriâ auctoritate in hac Aſyli ſive immunitatis materia eſſe ſtatutum, uti tamen indicat Textus Canonis, prout eum exhibet Gratianus.

In primis conſtat huic Concilio non tantum Epiſcopos, eorumque Vicarios interfuiſſe, ſed & viros *illuſtriſſimi Officii Pala-*

latini, qui & una cum Epiſcopis & vicem Epiſcoporum abſentium gerentibus Concilii Decretis ſubſcripſerunt, quæ ſubſcriptiones citato *Tomo VI. Conciliorum Generalium*, Canonibus hujus Concilii ſubjiciuntur.

Hiſce ſubſcriptionibus ſubjicitur & lex ſive Edictum Regis Flaviani Ervigii in confirmatione hujus Concilii: per quam nominatim Canones Concilii ſuâ auctoritate confirmat & approbat, atque omnibus ſervari mandat, indictâ pœnâ, ut „ Si quis autem „ hæc inſtituta contemnat, contemptorum „ ſe noverit damnari ſententiâ; id eſt, ut „ juxta voluntatem noſtræ gloriæ, & ex„ communicatus a cœtu noſtro reſiliat, & „ inſuper decimam partem rei ſuæ, fiſci „ partibus ſociandam amittat: quod ſi ni„ hil habuerit facultatis, unde prædictam „ compoſitionem perſolvere poſſit, abſque „ aliquo infamio ſui, quinquaginta eum „ oportebit ictibus verberari „.

Habentur hæc *Tomo VI. Conciliorum Generalium*, *col.* 1237. Edit. Labb.

Ex pœna contra tranſgreſſores hic indicta nequaquam obſcurum Decreta hujus Concilii auctoritate Regiâ non tantum fuiſſe roborata, ſed & ſub ejus auctoritate executioni mandata.

Denique Patres hujus Concilii nequaquam exiſtimaſſe ſibi jus eſſe circa Eccleſiarum aſylum ſeu immunitatem quidquam auctoritate propriâ ſtatuendi, ſeu terminos ejus extendendi vel præfigendi, ſed eam auctoritatem eſſe penes Principem, ipſoſque ex auctoritate Principis ſtatuere, evincit clauſula huic Canoni ſpeciatim a Patribus inſerta, & a Gratiano omiſſa.

In Canone ita legitur: „ Pro his, qui „ quolibet metu vel terrore Eccleſiam ap„ petunt, *conſentiente pariter & jubente* „ *glorioſiſſimo Domino noſtro Ervigio Rege*, „ hoc ſanctum Concilium definivit „ &c.

Gratianus autem Canonem hunc exhibet hâc clauſulâ prætermiſſâ, quaſi Concilium ſuâ auctoritate decreviſſet: *Definivit ſanctum Concilium, ut nullus*, &c.

Quamvis manifeſtum ſit, quod nihil ex hoc Canone Concilii Toletani haberi queat, quo adſtruatur Epiſcopis eſſe jus aliquod de hac Eccleſiarum immunitate ſtatuendi; ſed econtra, quod Concilium in hoc ipſo Canone ſat manifeſte agnoverit penes Principem hanc eſſe auctoritatem; nihilominus non dubium, quin hic mutilatus Canon Canoniſtis occaſionem dederit attribuendi Epiſcopis ac notanter R. Pontifici auctoritatem huic Aſylo ſive immunitati terminos legeſque præfigendi, utpote unice Decreto Gratiani inſiſtentibus, & ut authenticum recipientibus, quidquid apud Gratianum repetiebant.

Et quidem Antonius Anſelmo in Triboniano Belgico *cap.* 10. §. 35. fatetur Clerum, ut probet penes Eccleſiam eſſe jus ſtatuendi de hac immunitate, ſe fundare in hoc mutilato per Gratianum relato Canone.

§. IX.

Canon Synodi Aurelianenſis.

SEquitur apud Gratianum Canon XXXVI. ſub nomine Concilii Aurelianenſis I. in quo Gratianus Decretum exhibet, quo præſcribuntur plura, tum a ſervis ad Eccleſiam confugis, tum a repetentibus ſervos ſuos fugitivos obſervanda.

Hæc a Gratiano hic ita referuntur, quaſi Epiſcopi & Patres hujus Concilii illa omnia propriâ auctoritate independenter a conſenſu Principis decreviſſent.

Verum ſi acta hujus Concilii, quæ una cum ipſis Canonibus extant *Tomo IV. Conciliorum Generalium* inſpiciantur, apparebit, quod quæ in hoc Concilio ſtatuta leguntur, de conſenſu, imo ex ſuggeſtione Principis fuerint conſtituta.

Legitur ibidem Epiſtola Synodi ad Clodovæum Regem, in hæc verba: „ Quia „ tanta ad Religionis Catholicæ cultum „ glorioſæ fidei cura vos excitat, ut Sa„ cerdotalis mentis affectu Sacerdotes de „ rebus neceſſariis tractaturos in unum col„ ligi juſſeritis, ſecundum voluntatis ve„ ſtræ conſultationem, & *titulos*, quos „ dediſtis, eâ quæ nobis viſum eſt de„ finitione reſpondimus; ita ut ſi ea, quæ „ nos ſtatuimus, etiam veſtro recta eſſe ju„ dicio comprobantur, tanti conſenſus Re„ gis ac Domini majori auctoritate ſervan„ dam tantorum firmet Sententiam Sacer„ dotum „.

Ex hac Synodi Epiſtola intelligitur, Clodovæum Regem non tantum Epiſcopos ex
variis

Digitized by Google

variis Regionibus ad Synodum convocaſſe, ut ſecundum ipſius voluntatis conſultationem conſtituerent, ſed inſuper *titulos* ſive articulos, de quibus eſſet deliberandum, Synodo ſuggeſſiſſe; omniaque jam conſtituta, petente Synodo, Regiâ auctoritate fuiſſe probata & roborata.

Proinde nihil a Patribus in hac materia ſtatutum fuit ſine Regis conſenſu & auctoritate, quin & ſuggeſtione.

Quod enim Rex Clodovæus quoſdam articulos Patribus propoſuerit in materia, de qua ipſe ſuâ auctoritate legem ferre poſſet, ut ipſi in Synodo congregati ſuper illis deliberarent & ſtatuerent, Principibus Chriſtianis jam pridem ſolitum fuiſſe legitur: atque ſcitur Marcianum Imperatorem Patribus Concilii Chalcedonenſis propoſuiſſe tria Capitula, ut de iis quid ſtatuendum eſſet ipſi deliberarent & ſtatuerent, ut ita concurrente Imperiali & Synodali auctoritate Decreta promptiori animo a fidelibus ſuſciperentur, & obſervarentur, uti intelligitur ex allocutione nomine ipſius Imperatoris ad Patres facta, quæ habetur apud Labbæum *Tomo IV.* Conciliorum Generalium *col.* 609. „ Diviniſſimus & piiſſimus „ Dominus noſter ad ſanctam Synodum di- „ xit: Quædam Capitula ſunt, quæ ad ho- „ norem veſtræ reverentiæ vobis ſervavi- „ mus, decorum eſſe judicantes a vobis hæc „ regulariter potius formari per Synodum, „ quam noſtrâ lege ſanciri. Et jubente di- „ viniſſimo & piiſſimo Principe noſtro, Be- „ ronicianus vir devotus, Secretarius divini „ Conſiſtorii, Capitula ſic relegit „.

Itaque ex hoc Decreto Concilii Aurelianenſis nequaquam concludi poteſt, non magis quam ex Canone Concilii Toletani, de quo ſupra, Patres hujus Concilii exiſtimaſſe ſibi eſſe auctoritatem de hac immunitate Eccleſiarum aliquid ſtatuendi ſine Principis conſenſu.

CAPUT IV.

Quæ loca gaudeant Immunitate ſive Aſylo?

§. I.

Solæ Eccleſiæ antiquitus Aſylo gaudebant.

NULLA loca pia aut religioſa primitus Aſylo ſeu immunitate gaviſa fuiſſe præter Eccleſias, ſat indicant tituli Codicis Theodoſiani & Juſtiniani, ſub quibus de hoc jure Aſyli tractatur, utpote qui inſcribuntur *De his qui ad* ECCLESIAS *confugiunt*, & non niſi de confugientibus ad *Eccleſias*, ſub his titulis agitur (*a*).

Unde & Petrus Gambacurta in ſuo ſpeciali de hac immunitate Tractatu, *lib.* 4. *cap.* 1. *num.* 1. etiam fatetur: „ Quod antiquioribus temporibus ſola Eccleſia exprimeba- „ tur: Paulatim vero, ait, poſtea cœpe- „ runt alia quædam loca exprimi „.

§. II.

Quid nomine Eccleſiæ veniat?

ECcleſiæ nomine veniunt Ædes ſacræ publicâ auctoritate ad divinum cultum, ac notanter ad Miſſæ Sacrificium deſtinatæ, & ad quas publicus & ordinarius populi ad divina Officia patet acceſſus.

Sub his Ædibus ſacris non comprehendi privata ſive domeſtica Sacella ſeu Oratoria, multis probat Gambacurta in citato Tractatu, *lib.* 4. *cap.* 1. cui & praxis conformis eſt.

Illud certum, nomine Eccleſiæ non tantum Chorum aut Altare vel Sacrarium ad effectum Aſyli venire, ſed totum ſpatium, quod intra parietes Ædis ſacræ continetur, & in quo populus ſolet convenire.

Quod Eccleſia ſeu Ædes ſacra hâc immunitate gaudeat, mox ut Epiſcopi auctoritate erecta, & ad divinum cultum in ea publice celebrandum deſtinata eſt, tametſi hacte-

(*a*) Alaricus dum Romam expugnaret, jus Aſyli Eccleſiis conceſſit. „ Alaricus (inquit Oroſius *lib.* 7. „ *cap.* 39) præcepit ſuis ut ſi qui in ſancta loca, „ præcipueque Apoſtolorum Petri & Pauli Baſilicas „ confugiſſent, hos inprimis inviolatos ſecuroſque „ eſſe ſinerent „. Vide quoque Hieronymum *Epiſtolâ ad Principiam*, & Sozomenum *lib.* 9. *cap.* 10.

Digitized by Google

hactenus ſolemni ritu non fuerit conſecrata, neque in ea divina Officia fuerint celebrata, modo in ſtatu ſit, ut in ea divina Officia celebrari queant, communior eſt opinio, ut pluribus citatis Auctoribus aſſerit Covarruvias *lib.* 2. *cap.* 20. *num.* 4. Monet tamen ibidem præfatus Auctor, plurimum hac in re valere conſuetudinem, *quæ* (ait) *potiſſimum eſt inſpicienda*.

Addit & hoc monitum: „ Præterea præ„ cavendum, ne hiſce temporibus Canones „ ipſos extendamus, cum oporteat audaciam „ eorum reprimere, qui paſſim crimina hâc „ immunitate freti committunt; quâ ratione „ aliquot in urbibus Prælati immunitatem „ iſtam tantum admittunt in his Eccleſiis, „ quæ ſanctiſſimam Euchariſtiam ad publi„ cam venerationem & adorationem ha„ bent „.

Expendere poſſunt Principes & Magiſtratus ac Prælati, num & hiſce temporibus, & hiſce in Provinciis non oporteret hanc immunitatem ad pauciora loca reſtringere, ne plures hâc immunitate & frequentiâ locorum eâ gaudentium freti, crimina liberius committant.

§. III.

Circa loca Immunitatis attendenda conſuetudo.

POrro recte notatum a Covarruvia, in hac re potiſſimum inſpiciendam conſuetudinem. Cum enim hæc Immunitas dependeat mere a jure poſitivo, indubitatum quoque eſt, eam poſſe eſſe variam pro varietate & conditione temporum & regionum.

Scitur jam pridem auctoritate Canonum, quos retulit Gratianus, de quibus Capite præcedenti, hanc immunitatem protenſam fuiſſe ad XL. aut XXX. paſſus extra ſepta Eccleſiarum, uti oſtendit Covarruvias *lib.* 2. *var. Reſol. cap.* 20. ibidem pluribus exponens quam ſpatii menſuram paſſus conficeret.

Porro & illud ſcitur hanc extenſionem ad hos ultra ſepta Eccleſiarum XL. aut XXX. paſſus plerifque in Provinciis exoleviſſe, uti teſtantur Ignæus *ad lib.* 1. *ff. ad Senatus-Conſultum Sillianum*, & Remigius de immunitate Eccleſiæ, item Julius Clarus in ſua Practica criminali *quæſt.* 30. qui & addit, *hanc hodie conſuetudinem ſervari debere, quoniam communis eſt*.

Unde & conſuetudine paſſim receptum eſt, nec domum ſeu Palatium Epiſcopi, tametſi intra hos XL. aut XXX. paſſus extructum hâc immunitate gaudere.

Cœmeteria quidem & hodie ubique hâc immunitate gaudent non ſecus ac ipſæ Eccleſiæ, ſed non propter conſiſtentiam intra hos XXX. aut XL. paſſus; ſed quia tamquam loca ſacra ſolemni ritu ab Epiſcopo benedicuntur, & humandis fidelium cadaveribus ſpecialiter deputantur; uti latius oſtendit Gambacurta, *lib.* 4. *cap.* 3.

C A P U T V.

Quinam Aſylo ſeu Immunitate non gaudeant?

§. I.

Soli confugientes Aſylo fruuntur.

UT quis immunitate ſeu aſylo Eccleſiæ gaudeat, requiritur, ut ipſe ad Eccleſiam ſponte & propriâ voluntate confugiat, ut hoc ſuo ad eam confugio palam oſtendat & præferat, quod ad Eccleſiam confugiendo, Eccleſiæ protectionem & patrocinium imploret.

Hinc titulus utriuſque Codicis Theodoſii & Juſtiniani non inſcribitur ſimpliciter de Immunitate ſeu Aſylo Eccleſiarum, ſed *de his, qui ad Eccleſias* CONFUGIUNT; ut vel hinc pateat *confugii* potius, quam materialium templorum, ſive ædium ſacrorum intuitu immunitatem eſſe indultam: quod & notavit Jacobus Cujacius ad hunc titulum Codicis: „ Imperatores, inquit, præſidium „ & ſecuritatem tribuunt his, qui ad eas „ confugiunt vexationis evitandæ causâ „.

Hinc poſt Covarruviam, alioſque, obſervat Emanuel Gonzales in notis ad *Cap.* 6. De Immunitate Eccleſ. verbo *Confugientes*: „ Quod eo privilegio non potiantur arrepti „ & in Eccleſiam conducti; cum illis, „ ait, confugii ratio nulla ſit „.

Ille quoque, qui per ſatellites vel lictorem ducitur ſive trahitur ad locum ſupplicii per ipſam Eccleſiam aut cœmeterium ſive alium

um locum Immunitatis, Aſylo non gaudet, tametſi in loco Immunitatis exiſtens declararet ſe velle confugere ad Eccleſiam; uti poſt Covarruviam, alioſque notat Gonzales loco citato: „ Quia, ait, cum non ſit in „ libertate confugiendi, non gaudet hoc pri„ vilegio „.

Si vero de manibus ſatellitum elabatur, aut ex carcere evadat, & ita elapſus aut evaſus ad Eccleſiam confugiat, eum immunitate gaudere communiter creditur: eo quod in libertate poſitus videatur libere & voluntarie ad Eccleſiam confugere, eoque confugio, Eccleſiæ auxilium & interceſſionem implorare.

Si autem aliâ ratione & animo ad Eccleſiam acceſſiſſe appareat & probetur, quam ad eam *confugiendi*, nequaquam ob exiſtentiam corporalem in Eccleſia aut loco Immunitatis immunitate gaudebit; & ſi ibi ita fuerit repertus, poterit extrabi tamquam qui immunitate non potitur, uti loco citato monet Gonzales, eo quod ad Eccleſiam non acceſſerit ſive confugerit præſidii conſequendi, aut ejus interceſſionem implorandi causâ.

Similiter voluntarie & ſponte egreſſus e loco Immunitatis, ad quem confugerat, ipſo facto excidere immunitate, & libere apprehendi poſſe communis eſt opinio praxi conformis; quia, ut notat Gonzales, cenſetur Eccleſiam, ejuſque imploratum ſubſidium deſeruiſſe.

§. II.

Quid potiſſimum in concedenda, aut extendenda, vel interpretanda Immunitate, attendendum.

Itaque confugientibus ad Eccleſiam, ejuſque auxilium & interceſſionem implorantibus, & converſionem & emendationem præferentibus, Principes immunitatem & aſylum aliquod conceſſerunt; ita tamen ut una proſpexerint, ne hæc immunitas vel injuriam paſſis obeſſet, vel Reipublicæ tranquillitatem turbaret, aut ſcelerati & malevoli homines ad crimina liberius perpetranda, ſpe impunitatis per hanc immunitatem conſequendæ incitarentur.

Unde notatum fuit *cap.* 2. quomodo Principes Chriſtiani hoc Eccleſiarum aſylum tam quoad loca, perſonas, imo & tempus circumſcripſerint per ſuas leges, ut nec injuriam paſſis, nec Reipublicæ tranquillitati & quieti obeſſet, aut ſceleratis & malevolis ſua ſcelera perpetrandi fomitem ſubminiſtraret.

In primis noverant Principes, Eccleſiarum immunitatem ob innocentium ſecuritatem & eorum, qui juſtam aliquam ſceleris aut erroris excuſationem adferre poſſunt, & maleſactorum emendationem, ac erroris correctionem præferunt, inſtitutam & a Principibus indultam; non autem, *ut læſis obſit, & lædentibus proſit*, uti loquitur Juſtinianus *Novellâ* 17. *cap.* 7.

Præterea notum erat ipſis, duo eſſe honorum & cultuum genera, quæ Deo tribuuntur: alterum, quod Deus ipſe ab omnibus ſibi tribui velle declaravit & præcepit: alterum, quod homines Deo certo modo & tempore exhibendum ſtatuerunt.

Porro & illud manifeſtum erat ipſis, quod ſi uterque cultus Deo in certis circumſtantiis ſimul exhiberi nequeat, cultum ab hominibus inſtitutum cedere debere cultui, quem Deus ipſe inſtituit, & exhiberi ſibi præcepit.

Hoc ipſum nos docuit Chriſtus: cum enim divinum præceptum foret Moſaïcâ lege firmatum, parentibus opem ferendam, cumque ex hominum pietate ſponte inductum fuiſſet, templo maxima dona elargiri, Chriſtus Jeſus Deus noſter reprehendit acerrime Phariſæos, qui templo munera offerre, quam genitoribus auxilium ferre atque ſubvenire, impenſius laudabant.

Rationem hujus acerrimæ redargutionis adjiciens, dicendo *Matth. cap.* 15. *verſ.* 6. *Irritum feciſtis mandatum Dei propter traditionem veſtram.*

Cum igitur Principibus exploratum eſſet juſtitiæ adminiſtrationem in iram maleſactorum, laudem vero bonorum diſerte & impenſe a Deo præcipi, atque Deum aperte & multoties declaraſſe per juſtitiæ adminiſtrationem ſuum ſibi honorem & cultum exhiberi: quin ſi hæc deſit Principibus, ipſis ob id Regna & Imperia auferenda, & in alios transferenda.

Igitur cum certum ſit, immunitatem Eccleſiarum & cultum ſeu honorem, qui per eam exhibetur Deo, duntaxat eſſe ex hominum inſtituto; conſequens eſt, eum cedere

dere debere, ſi in certis circumſtantiis cum divino præcepto de adminiſtranda juſtitia conſiſtere nequeat.

Ulterius, conſequens eſt ante omnia rationem habendam juſtitiæ, eamque veluti regulam & normam ſpectandam in hac de immunitate Eccleſiarum conceſſione, uſu, extenſione, aut interpretatione.

Laudandum proinde Principum, Magiſtratuum, ac Prælatorum conſilium, qui dum Eccleſiarum immunitatem tueri ac ſervare volunt, intra certos limites ita concludunt, ut non pereat juſtitia adeo neceſſaria ad publicam tranquillitatem conſervandam, tollendaſque injurias & detrimenta, quæ privatis & innocentibus inferuntur.

Quomodo jam pridem Chriſtiani Imperatores ſuis legibus hoſce legitimos limites figere ſtuduerint, *cap.* 2. expoſuimus.

§. III.

Romani Pontifices quædam crimina ab Aſylo exceperunt per ſuas Decretales; & quæ harum Decretalium auctoritas?

SImiliter Romani Pontifices, dum circa ſeculum XII. præſertim poſt evulgatum & paſſim receptum Decretum Gratiani, cœperunt ſuper his & ſimilibus materiis conſuli, & per Decretales reſpondere, aut etiam motu proprio decernere, quoſdam limites huic immunitati fixerunt.

Porro hæ Decretales in unum corpus ſub certis titulis auctoritate Gregorii IX. redactæ, una cum ſubſequentium Pontificum, puta Sexti Decretalium, Clementinarum, & Extravagantium collectionibus Libros Juris Canonici conficiunt, quibus in Belgio, ut & in aliis paſſim Regionibus Catholicis tamquam jure communi in hac & ſimili materia utimur: reputanturque in Belgio uti in Gallia (quemadmodum noviſſime notavit Ludovicus Hericourt in ſuo erudito opere, cui titulus: *Les Loix Ecclésiaſtiques de France dans leur ordre naturel*, part. 1. cap. 15. num. 12.) adinſtar Juris Romani contenti in libris Juris Civilis; id eſt, inquit Auctor præfatus, quod hiſce Decretalibus utamur in deciſionibus cauſarum Eccleſiaſticarum, quemadmodum *Jure Romano* in patria conſuetudinaria: cujus in deciſione incidentium quæſtionum uſus eſt, dum earum deciſio non habetur ex aliis ſpecialibus legibus aut ſtatutis, vel inveteratis & receptis in Regno conſuetudinibus.

§. IV.

Ab Aſylo excluſi delinquentes in loco Immunitatis, aut ſpe conſequendæ immunitatis.

INter has Decretales occurrit una Gregorii IX. admodum famoſa, & ob ſuam æquitatem ubique communiter recepta & praxi comprobata, inſcripta Toletano & Compoſtellano Archiepiſcopis, refertorque in *Cap. fin. De Immunitate Eccleſ.* ſed uti ex clauſula, *& infra*, textui inſerta manifeſtum eſt, non integra, ſed per Raymundum reciſa exſtat; ut & propterea certo ſciri nequeat, quis fuerit caſus, ſuper quo conſultus Pontifex reſpondit.

Interim in hac Decretali Pontifex declarat hâc immunitate gaudere non debere, qui homicidia aut membrorum mutilationes in ipſis Eccleſiis, aut eorum cœmeteriis committere non verentur.

Siquidem mandat Pontifex his duobus Archiepiſcopis, *quatenus* PUBLICE *nuntient tales non debere gaudere Immunitatis privilegio, quo faciunt ſe indignos.*

Licet autem duntaxat loquatur de homicidio & mutilatione membrorum, nihilominus ratio deciſionis per Pontificem adducta, ſat patenter oſtendit Pontificem nequaquam ad duo illa crimina deciſionem voluiſſe reſtringere; ſed homicidii & mutilationis membrorum ſpeciatim factam mentionem, eo quod in caſu propoſito de his ſolis quæſitum fuiſſet. Dicit enim Pontifex, idcirco eos immunitate eſſe indignos, cum in eo, in quo delinquit, puniri quis debeat: & fruſtra legis auxilium invocet, qui committit in legem. Quæ ratio omnibus criminibus in Eccleſia perpetratis communis eſt.

Itaque ex hac Decretali communiter concludunt Canoniſtæ, non gaudere hâc immunitate, qui quodcumque crimen in loco Immunitatis committit; quod & pluribus probat Covarruvias *lib.* 2. *variar. Reſol. cap.* 20. *num.* 14.

Obſervat & ibidem *num.* 19. quod commit-

mittentes crimina in loco Immunitatis, non tantum excidant privilegio Immunitatis loci vel Eccleſiæ, in qua crimen fuit perpetratum, ſed & omnium aliarum, ita ut ſimpliciter & indefinite excidant hoc privilegio.

Ipſum tamquam indubitatum aſſerit Boërius Epo apud Duacenſes quondam SS. Canonum Anteceſſor primarius, in Commentario hujus Decretalis: *quia violatio*, ait, *unius Eccleſiæ generaliter pertinet ad omnium Eccleſiarum injuriam, & uni Deo dedicatarum*.

Ut autem crimen cenſeatur in Eccleſia commiſſum, non requiritur, ut committens crimen fuerit actualiter & perſonaliter in Eccleſia tempore criminis commiſſi; ſed ſufficit ut vere dici queat, ipſum crimen, puta homicidium, intra Eccleſiam conrigiſſe, ſive hominem per homicidium in Eccleſia fuiſſe occiſum.

Unde & poſt alios aſſerit Covarruvias *lib.* 2. *variar. Reſol. cap.* 20. *num.* 15. *verſ.* 27. „ eum non gaudere immunitate, qui ex „ loco profano ſagittâ, jaculo, vel ſclopeto „ exiſtentem in Eccleſia percuſſerit: non „ enim, ait, commode negari poteſt crimen iſtud in Eccleſia commiſſum eſſe; „ cum id ſcelus, etiamſi *initium* habuerit „ a loco non ſacro, in Eccleſia tamen executionem & perfectionem habuit, quamobrem non poſſimus inficiari Eccleſiæ factam fuiſſe injuriam „.

Ulterius, cum in hac Decretali præcipue improbet Pontifex, quod nonnulli ſpe conſequendæ impunitatis ſuorum exceſſuum per confugium ad Eccleſiam, ad perpetranda facilius ſcelera incitentur; concludunt Interpretes, per hanc Decretalem privari hâc immunitate, ſi ex circumſtantiis appareat crimen perpetratum fuiſſe ſpe conſequendæ impunitatis per confugium ad Eccleſiam, licet etiam extra Eccleſiam in loco profano commiſſum ſit: quod & notavit poſt alios Covarruvias loco citato *verſ.* 26. dicens: „ Attentâ ratione textus, ſi quis prope Eccleſiam ex propoſito delictum commiſerit, „ ita deliberate, ut conjectare poſſimus, „ cum ſpe Eccleſiaſticæ immunitatis deliquiſſe, ab Eccleſia abduci poterit is ad „ criminis punitionem „.

§. V.

Decretalis Innocentii III. & qualiter ei in pleriſque Provinciis derogatum.

Occurrit præterea in Decretalibus Gregorii IX. Decretalis Innocentii III. quâ reſpondet Regi Scotiæ, uti præfert vulgaris inſcriptio (de qua videri poterit nota Emanuelis Gonzales) qui uti in Decretali aſſeritur, Pontificem ſuper variis quæſtionibus, ac ſignanter, qui hâc immunitate gaudere deberent, conſuluerat.

Hâc itaque Decretali reſpondet Innocentius, in primis ſecundum ſtatuta Canonum & traditionem Legum Civilium, diſtinguendum eſſe inter hominem *liberum* & hominem *ſervum*.

Notant hic Interpretes Innocentium III. qui ſedit circa ſeculum XIII. palam agnoviſſe in hac materia auctoritatem Legum Civilium, ſive Principum: manifeſtumque eſt Innocentium in hac Decretali nominatim reflexiſſe ad Legem Theodoſii, quæ integra exſtat in Lege v. Codicis Theodoſiani, & fragmentum illius in Lege IV. Codicis Juſtinianæi, *De his qui ad Eccleſias confugiunt*. Ubi de confugientibus ſervis ad Eccleſias, idem quod in hac Decretali decernitur, uti *cap.* 2. expoſitum fuit.

Quantum ad hominem *liberum* reſpondit: „ Quantumcumque gravia maleficia „ perpetraverit, non eſt violenter ab Eccleſia extrahendus, nec inde damnari debet ad mortem, vel pœnam; ſed Rectores Eccleſiarum ſibi obtinere debent „ membra & vitam. Super hoc tamen, „ quod inique fecit, eſt alias legitime puniendus; & hoc verum eſt, niſi publicus „ latro fuerit, vel nocturnus depopulator „ agrorum, qui dum itinera frequentat, „ vel publicas ſtratas obſidet aggreſſionis „ inſidiis, ab Eccleſia extrahi poteſt, impunitate non præſtitâ ſecundum Canonicas „ Sanctiones „.

„ Si vero *ſervus* fuerit, ait, qui confugit ad Eccleſiam; poſtquam de impunitate ſua Dominus ejus Clericis juramentum præſtitit, ad ſervitium Domini ſui „ redire compellitur etiam invitus; alioquin „ a Domino poterit occupari „.

Cum in hiſce aut vicinis Regionibus veros

ros *ſervos* non agnoſcamus, quoad hanc partem, Decretalis hæc uſum non habet.

Quantum vero ad priorem partem, quâ reſpondet hominem liberum, quantumcumque grandia crimina perpetraverit, non eſſe violenter ab Eccleſia abſtrahendum, nec inde damnari debere ad mortem, niſi præſtita fuerit cautio ibidem deſcripta, exceptis caſibus hic expreſſis, certum eſt hoc non eſſe conforme præſcripto Legum Civilium: quandoquidem notorium ſit, Juſtinianum *Novellâ* 17. *cap.* 7. mandaſſe, ut homicidæ, raptores virginum, & adulteri ex loco Immunitatis extrahantur, & ſupplicio afficiantur, nullâ factâ præſtandæ cautionis mentione.

Notorium quoque eſt, & hic in Belgio, aliiſque pleriſque Provinciis, plura gravia crimina tum ex antiqua conſuetudine, tum Principum Legibus & Edictis excipi ab hac Eccleſiarum immunitate, quam hâc Novellâ aut Decretalibus in libris Juris Canonici contentis excepta reperiantur: atque illorum criminum reos ab Eccleſia ſive loco Immunitatis violenter extrahi, & etiam ad mortem condemnari poſſe.

Licet enim in pleriſque Provinciis Catholicis Decretales Pontificum, quæ Corpus Canonicum conſtituunt, pro Jure communi Eccleſiaſtico in hac & ſimilibus materiis fuerint receptæ, integra tamen ſemper manſit Principum auctoritas, ea tum circa perſonas, loca ſtatuendi, legeſque præfigendi, aliaque omnia ordinandi, ne hæc immunitas juſtitiæ adminiſtrationi obſtaculo eſſe, vel ſcelera & crimina liberius perpetrandi occaſionem ſubminiſtraret, uti ſupra notatum fuit.

Et quidem legitur Franciſcum I. Galliarum Regem anno 1539. declaraſſe, quod dum præviis informationibus contra reum, qui ad Eccleſiam confugit, fuerit decreta apprehenſio, poſſit extrahi ab Eccleſia, ſalvâ tamen redintegratione, ſi per Judicem ita fuerit ordinatum.

Evidens eſt hâc Conſtitutione permitti, ut generatim omnium criminum Rei, adverſus quos præviis informationibus decreta fuerit apprehenſio, extrahantur de Eccleſia, & pro qualitate criminum puniantur. Nullâ interveniente de *impunitate*, ſive de vita & membris conſervandis cautione, de qua in hac Innocentii III. Decretali.

§. VI.

De furibus ab Aſylis excluſis.

SImiliter & Principes noſtri attendentes enormia etiam ſcelera ſpe conſequendæ impunitatis per confugium ad Eccleſias, aliaque Immunitatis loca, liberius committi, cenſuerunt expediri pro tranquillitate publica & ſubditorum quiete, enormia & pernicioſa nonnulla crimina, nec Jure communi Civili aut Canonico ſeu Decretalium excepta, ab hac immunitate ſubſtrahere; una mandantes ſuis Officiariis & Magiſtratibus, ut horum criminum reos proſequantur, quocumque loco reperiantur, non attentâ locorum etiam Deo dedicatorum Immunitate.

Et quidem Philippus II. per Edictum de 5. Julii *anno* 1570. *art.* 66. declaravit hâc immunitate non gaudere publicos ſive notorios fures, OPENBARE DIEVEN, ROOVERS.

Videtur in hoc Edicto Principem per *publicum* furem intellexiſſe eum, qui in Decretali Innocentii III. dicitur *publicus latro*, qui ſcilicet furandi & domos expoliandi artem exercet.

Hinc plures poſt Gloſſam ad legem CAPITALIUM §. FAMOSOS ff. *De pœnis*, credunt, quod fures, poſtquam plura furta commiſerunt, habendi ſint pro publicis furibus ſive latronibus, atque ut tales excipiendi ab hac immunitate.

Verum quandoquidem furta plurima diverſis locis & temporibus ab eodem potuerint eſſe facta, ut ea nec publice innoteſcant, neque profeſſionem quaſi furandi & domos expoliandi facere cenſeatur; neſcio, num ad ſenſum & mentem citatæ Decretalis aut hujus Edicti ſimilis pro publico latrone, ſive ut Edictum loquitur, *publique Dieven*, *roovers*, ſit habendus.

Hinc & Petrus Gambacurta *lib.* 5. *cap.* 7. de Farinacii & aliorum opinione dicit, ſe eam non facile admittere in iis „ qui „ licet plura furta commiſerint, non ſunt „ tamen de iis accuſati, ſed de iis, ut „ ſummum, qui ita multum commiſerunt, „ ut de illis ſæpe accuſati, damnatique in „ ju-

Digitized by Google

„ judicio fuerint, qui in corpore etiam ſignari conſuevere, alicubi enim auriculas illis ſecundâ vice recidunt, alibi candenti ferro ad humerum ſiniſtrum vel ad pectus notam imprimunt; ut ſi quando poſtea in furto deprehendatur, ex eo ſigno convinci poſſint, ſæpe furari conſueviſſe, ut famoſorum more latronum puniantur extremo ſupplicio „.

Num hæc Gambacurtæ reſtrictio reſtrictior non ſit, quam ipſa Decretalis & Edicti expreſſio ſonat, neſcio: illud conſtat veriſſimum eſſe, quod ibidem monet hic Auctor, etiam graviori ſupplicio, imo & capitali puniri furem, qui dum ſemel in judicio de furto convictus pœnam furti ſubiit, rurſus de novo furto in judicio convincitur.

Cum autem Edictum hoc furum genus ſpeciatim ab hac immunitate excipiat, apparet, quod noluerit ſimplices fures ab ea excludere, ſed jure communi relinquere.

Porro fures ob commiſſum furtum ſimplex non qualificatum, Jure communi ab immunitate non excludi communis eſt opinio, uti & poſt alios probat Covarruvias *lib.* 2. *cap.* 20. *verſ.* 19. una monens: „ Quod tamen conſuetudo Clericorum & laicorum conſenſu inſtituta obtinuerit, fures ſimplices etiam non gaudere immunitate Templorum; atque ita paſſim, ait, ab Eccleſia abducuntur, etiam a Judicibus ſecularibus „.

Idipſum propter magnam furum copiam receptum fuiſſe in Gallia, teſtatur Joannes Ignæus ad *l.* 1. *ff. ad Sillianum*.

Hanc inductam conſuetudinem notavit quoque Petrus Gambacurta in Tractatu De Immunitate Templorum, *parte* 1. *lib.* 3. *cap.* 14. *num.* 10. & 11. Cumque ſibi objeciſſet, num Immunitati Eccleſiaſticæ, quæ eſt quædam divini cultus ſpecies & reverentia, non poſſet conſuetudine præjudicari citra illius cultus ac reverentiæ præjudicium? Recte reſpondet: „ Non eſſe ex natura ſua, naturali jure cultum Dei; ſed ex hominum inſtitutione, qui hoc ad ejus cultum excogitarunt; quo fit ut hæc ipſa Dei reverentia aliquando cum majore ejuſdem reverentia certet: quando ergo populi advertunt hanc reverentiam immunitatis favere peccatis quibuſdam gravibus, recipiendo uſu ac moribus contrarium, ac reſtringendo immunitatem, non reverentiam Dei tollunt, ſed reverentiam illam Dei ex occaſione minorem factam majore reverentiâ permittant „.

Conſuetudinem in Belgio receptam hactenus non reperi, quæ ſimplices fures ab hac immunitate excludit.

Teſtatur quoque Petrus Sarpi in Tractatu De Aſylo templorum *cap.* 5. quod hæc conſuetudo privans omnes generatim fures hâc immunitate in ſuo Ducatu numquam invaluerit: „ ſed ſolummodo in furtis gravibus atque enormibus locum obtinet, prout etiam e finitimis noſtris Senatus Venetus conſtituit anno M. D. C. X. 3. Aprilis: quare, ait, quod eſt uſu receptum, omni contentione retinendum „.

Deinde Edictum publicis furibus adjungit graſſatores *ſtraet-ſchinders*, qui nimirum in viis & plateis publicis graſſantur, & violentias atque commotiones excitant.

§. VII.

De homicidis ab Aſylo exceptis.

Excipit dein hoc Edictum homicidas ex inſidiis ſive deliberatâ voluntate & propoſito, *Doodt slagers door beſpiedinge ofte gedelibererde vville en propooſte*.

Edicta de *anno* 1589. *art.* 20. & de *anno* 1616. *art.* 22. addunt poſt hos ſic expreſſos & deſcriptos homicidas, *Aſſaſinos*, *Aſſinateurs*.

Licet enim inſpectâ origine hi deſcripti homicidæ non ſint proprie dicti *Aſſaſini*, de quibus Concilium Lugdunenſe in *Cap.* 1. *De homicidio in VI.* nihilominus certum eſt, tempore horum Edictorum, uti & hodie, ſimiles homicidas venire nomine *Aſſaſinorum*, atque *Aſſaſini* dici, uti & notavit Covarruvias *lib.* 2. *variar. Reſol. cap.* 20. ibidem late exponens, qui proprie primitus reputati fuerint *Aſſaſini*, & unde nomen illud originem habuerit.

Cæterum perſpicuum eſt, his Edictis ab hac immunitate excludi homicidas, qui per induſtriam & inſidias animo ac propoſito deliberato hominem occidunt, idque conformiter ad *Cap.* 1. *De homicidio*, in quo dicitur: „ Si quis per induſtriam occiderit proximum ſuum, & per inſidias, ab Al-

„ tari meo evelles eum, ut moriatur „.

Ex hoc enim textu nequaquam obſcurum eſt, multiſque probat Covarruvias *lib.* 2. *variar. Reſol. cap.* 20. *num.* 7. *verſ.* 8. „ homicidam proditorium, quique alium inſidioſe occiderit, ab Eccleſia publice, & vi publicâ ad punitionem criminis abduci poſſe „. Multiſque citatis ejuſdem opinionis Auctoribus, ait: „ Hæc quidem interpretatio communis eſt, & conſuetudine Chriſtiani orbis recepta „.

Hanc conſuetudinem & interpretationem ſecutos eſſe Principes noſtros in citatis Edictis, manifeſtum eſt.

Monet autem ibidem Covarruvias, eſſe proditorium ſive inſidioſum homicidam conformiter ad prædictum textum „ qui occiderit eum, qui ejus inimicus non eſt, nihilque tale præcaventem, cum nulla eſſet præcavendi cauſa „. Eumque omnem dicere per induſtriam occidere, qui per inſidioſam induſtriam occiderit.

Hinc ulterius infert, eum etiam debere dici homicidam per inſidias & induſtriam, „ qui proprium inimicum etiam, a tergo & incautum occiderit; quia, ait, ſufficit, ut homicidium proditorium dicatur, id fuiſſe commiſſum *per induſtriam inſidioſam* „.

Poſt hæc concludit eam opinionem eſſe recipiendam, quæ generaliter in caſibus, quibus aliquis *proditorie* alterum occidit, & ut Hiſpani vulgo dicunt, *a traycion, y alevoſamente*, immunitatem negat, ſimilemque homicidam ab Eccleſia eſſe abducendum, ut dignam patiatur pœnam.

Quin & plurimi, quos citat ibidem Covarruvias, exiſtimant, nec eum gaudere immunitate Eccleſiarum, qui abſque ulla proditione, conſulto tamen & prævià deliberatione poſt repentinum iræ motum alium occiderit; teſtaturque Navarrus, in Luſitania per Leges Regias ſimilem homicidam ab immunitate excludi: ſimilemque in Hiſpania Legem fuiſſe fatetur ipſe Covarruvias, & Farinacius concludit Eccleſiam nullum omnino genus homicidii conſulto perpetrati tueri poſſe, addit conveniens non eſſe ab hac ſententia diſcedere in judicando, licet Doctor aliquis aliter cenſerit: uti refert Sarpi in Tractatu De Jure Aſylorum *cap.* 5. qui & addit: „ Hoc ipſum Veneti nobis finitimi, & quorum exemplo ob inſignem & ſpectatam ejus Reipublicæ pietatem moveri maxime decet, *anno* 1609. octavo Idus Feb. Senatus-Conſulto ſtatuerunt homicidam videlicet Bergomi in Eccleſia detentum, ſi impetu quodam raptus eſt *& caſu*, ut vocant, *puro*, hominem interemerit, reſtituendum eſſe; ſi vero *conſulto* & *cogitato*, quod caſu *penſato* dicunt, prehendendum „.

Edicta Principum noſtrorum ab hac immunitate ſimiliter excludere illos, qui deliberatâ voluntate & propoſito alterum occiderunt, patet ex eo, quod nominatim exprimant eos, qui per inſidias *door beſpiedingen*, & eos qui deliberatâ voluntate & propoſito, *gedelibereerde wille ende propoſt*, occiderunt.

§. VIII.

Rei læſæ Majeſtatis ab Aſylo excluſi.

Deinde declarant Edicta, ab immunitate excluſos Reos criminis *læſæ Majeſtatis, criminele perſonen læſæ Majeſtatis*, uti expreſſit Edictum de *anno* 1570. aut ut Edictum de *anno* 1589. *perſoonen die betuyght-zyn van het crimen læſæ Majeſtatis*, quemadmodum & expreſſit Edictum de *anno* 1616.

Evidens eſt, his Edictis ſecluſos declarari ab hac immunitate Reos criminis *læſæ Majeſtatis*, cujuſcumque generis crimen hoc fuerit, modo revera ſit crimen, quod de jure aut conſuetudine pro crimine *læſæ Majeſtatis* reputatur.

Et ſane generaliter crimen *læſæ Majeſtatis* fuiſſe inter crimina ab hac immunitate excepta reputatum, ſaltem ex generali & probata conſuetudine refert Petrus Gambacurta *lib.* 5. *cap.* 45. *num.* 6. ex Hieronymo Gigante *lib.* 3. *De crimine læſæ Majeſtatis*, Rub. de variis quæſtionibus *Quæſt.* 3. *num.* 6. qui ibidem teſtatur, *ſe vidiſſe Reos Majeſtatis extrahi de Eccleſia, ac puniri, neque ab Eccleſia defendi*.

Ut autem Principes evidentius ſignificarent, non tantum ab hac immunitate exceptum crimen læſæ Majeſtatis in *perſonam Principis* commiſſum & in Rempublicam & Magiſtratum, declarant deſuper hàc immu-

munitate privari, qui accuſati fuerint de publica ſeditione aut commotione in populo, vel de vi aut violentia Eccleſiis aut Juſtitiæ illata. *De gene die geaccuſeert zyn van openbare ſeditie, ofte beroerte onder het volk gemaekt te hebben, ofte der kerken ofte juſtitie gevvelt ofte violentie gedaen.*

§. IX.

Fraudulenti Decoctores immunitate privati.

Denique his Edictis ab hac immunitate excipiuntur fraudulenti decoctores, vulgo *Bancqueroutiers:* quos deſcribit Edictum anni 1540. de 4. Octobris; exſtatque *part.* 1. Edictorum Flandriæ *lib.* 3. *Rub.* 1. quo decernitur mercatores ſive mercatrices, alioſque cujuſcumque conditionis debitores aut qualitatis fuerint, qui ſe ſubſtrahent e loco ſuæ reſidentiæ, non ſatisfaciendo ſuis creditoribus, & occulto ſive ſecreto transferent, aut occultabunt & ſilebunt ſua bona, ut hæc abſcondant, reputabuntur & habebuntur pro publicis furibus, & platearum graſſatoribus, & hoſtibus publicæ quietis & communis boni: „ Alle cooplieden ofte
„ coopwyſven ende andere ſchuldenaers van
„ wat conditie ofte qualiteyt ſy zyn, *die*
„ *henliedien* abſenteren zullen vander plek-
„ ke van hare reſidentie zonder te vernoe-
„ gen haerlieder crediteurs, ende heymely-
„ ken tranſporteren ofte verſwygen zullen
„ haerlieder goeden om de zelve te bedrie-
„ gen, *zullen gehouden ende geagt vvorden*
„ *voor openbare Dieven als ſtraet ſchenders,*
„ *ende vyande van de gemeyne vvelvaert:*
„ ende zulks hebben wy die *verklaert ende*
„ *verklaren*, ordonnerende alle onze Rech-
„ teren ende Officieren die aentetaſten ende
„ apprehenderen *in vvat plaetſe datſe die vin-*
„ *den:* zonder dat de zelve zullen mogen
„ gebruyken eenige privilegie, vryheyt ofte
„ libertyt, hoe dat het zy„.

Quantumvis hoc Edictum non exprimat nominatim immunitatem ſive Aſylum locis ſacris indultum, nihilominus nequaquam ambiguum eſt, hoc Edicto deſcribi eos fraudulentos debitores ſive decoctores, vulgo *Bancqueroutiers*, quos Edicta nominatim hàc Eccleſiarum & ſacrorum locorum immunitate cavere declarant, uti etiam fatetur Antonius Anſelmo in ſuo Triboniano Belgico, *cap.* 10. §. 43. *verſ. Qui autem*, remittens ad hoc Edictum, ut ſciatur qui habendi ſint pro *Bancafilitis*, ſcilicet ad effectum privationis hujus immunitatis.

Monet autem ibidem recte Anſelmo, quod „hi Bancafiliti ſint omnino diſtinguen-
„ di a ſimplicibus fallitis & obæratis ſine
„ ſua culpa, quive non ſupinâ negligentiâ
„ res ſuas amiſere„.

Et ſane cum Edicta Principum ſolos hujuſmodi fraudulentos decoctores & debitores ab hac immunitate excluſos declararint, hactenus ſimplices debitores, & bonis ſine fraude cedentes non cenſentur ab hac immunitate ſecluſi; ſed conformiter ad Conſtitutionem Leonis Imperatoris *leg.* 6. *Cod. De his qui ad Eccleſias confugiunt*, immunitate hàc gaudere cenſentur; ſub eadem tamen moderatione in hac lege nominatim præſcripta, ne alias per eam immunitatem creditoribus nimium inferretur nocumentum, uti ſupra *cap.* 2. expoſitum eſt.

CAPUT VI.

De Judice hujus Immunitatis.

§. I.

Pluribus oſtenditur Judicium de immunitate ſpectare ad Principem, ejuſve Magiſtratum.

Immunitatem ſive Aſylum Eccleſiarum & ſacrorum locorum a Principum indulgentia dependere, atque Principes Chriſtianos huic Immunitati modum, quo eâ utendum eſſet, necnon eamdem & quoad loca, perſonas, & tempus reſtrinxiſſe vel extendiſſe, in præcedentibus ac notanter *cap.* 2. & 4. abunde demonſtratum fuit.

Porro nemini ambiguum eſt, quin ejus ſit de re quapiam cognoſcere, cui de ea ſtatuendi, & leges præfigendi competit auctoritas.

Inſuper indubitatum eſt, interpretationem legis, necnon dubiorum ejus occaſione exorientium deciſionem pertinere ad eum, qui legem tulit.

Unde

Unde & vidimus, quod Principes leges de hac immunitate promulgandas, non ad alios quam ad ſuos Magiſtratus direxerint, ut hi ex Principum auctoritate illas proponerent & exequerentur, atque de his, non ſecus ac de cæteris legibus, ac quæſtionibus ſuper iis incidentibus judicarent.

Idipſum ſat expreſſe declaravit Leo Imperator, in *l. 6. Cod. De his, qui ad Eccleſiam confugiunt*, & de qua ſupra *cap.* 2.

Hanc ſuam Conſtitutionem voluit per omnes ſui Imperii ditiones per ſuos Magiſtratus promulgari & executioni mandari; *exceptâ*, ait, *hâc Urbe Regiâ, in quâ nos, Divinitate propitiâ, degentes, quoties uſus exegerit, invocati, ſingulis cauſis & perſonis, præſentes, conſtituta præſtamus*.

Evidens eſt, Leonem Imperatorem in hac lege voluiſſe, ut per ſuos Magiſtratus in hac materia ſingulis cauſis & perſonis jus diceretur, exceptis iis, quæ in Urbe Regia exorirentur, & jus ſibi dici peterent.

Et ſane quoties Principes in ſimilibus materiis Leges ſive Edicta ſua ad Magiſtratus ſive Officiarios ſuos promulganda & exequenda mittunt, etiam eorum interpretationem, ſive dubiorum aut quæſtionum ſuper iis exorientium deciſionem committere cenſentur: niſi ſpecialiter ſibi eam reſervent, quemadmodum Leo Imperator incidentes quæſtiones in Urbe Regia ſuper hac Immunitate ſibi reſervavit.

Cum enim hæ Leges ſive Edicta a voluntate & intentione Principis dependeant, & vim ſuam habeant, juſtum eſt ut Princeps ſibi vel Magiſtratibus, qui vices ejus gerunt, earum interpretationem & dubiorum ſuper iis emergentium deciſionem reſervet.

Unde & in praxi notorium eſt, quod incidente quæſtione ſuper ſimili Edicto, non ad Judicem Eccleſiaſticum, ſed ad Judicem Regium pro hujus quæſtionis deciſione recurſus habeatur. Exempli gratiâ, ſi quæſtio incidat, utrum ex certis fructibus ſolvi debeant decimæ, conformiter ad Edictum Caroli V. de *anno* 1520. vel quis ad reparationem vel reſtaurationem Eccleſiarum teneatur, conformiter ad Edictum Principum noſtrorum de *anno* 1613. non ad Judicem Eccleſiaſticum, ſed Regium, hæc quæſtio decidenda defertur.

Et quod propius ad præſentem materiam accedit, ſi ſuper immunitate perſonali Clericorum a Jurisdictione laica quæſtio ſive conflictus inter Judicem Eccleſiaſticum & Civilem Magiſtratum incidat, hic conflictus non per ſuperiorem Judicis Eccleſiaſtici, ſed per Principem ſive ejus Conſilium Principem repræſentans, terminandus eſt, uti pluribus Principum noſtrorum Edictis declaratum eſt.

In primis occurrit Edictum Caroli V. de 4. Octobris 1540. exſtatque integrum parte 1. Edictorum Flandriæ *lib.* 3. Rubricâ 1. quo ſtatuitur Judices Eccleſiaſticos non poſſe procedere per cenſuras contra Judices Regios occaſione eorum, quæ ex officio ſuo ab his acta ſunt: ſed ſi (ait) Judices Eccleſiaſtici prætendant per Judices ſive Magiſtratus Civiles Jurisdictionem ſuam læſam, debeant per libellum ſuper eo informare Judices laicos, qui ſi credant Jurisdictionem nequaquam læſam aut lædi, debeant interim ab ulteriore proceſſu per menſem ſubſiſtere, ut interea *Superiorem horum Judicum informare queant*.

Igitur quæſtio de violata Jurisdictione ad Principem ſive ejus Magiſtratum ſuperiorem Judicum laicorum deferenda, & ab eo ejus deciſio expectanda eſt.

Hoc Edictum quoad hunc articulum renovatum eſt per Edictum Philippi II. de 1. Junii 1587. ad Synodum Cameracenſem, articulo 16. quo nominatim præcipitur, ut ſi Archiepiſcopi aut Epiſcopi prætendant per Magiſtratus Regios ſive Civiles quidquam contra Jurisdictionem Eccleſiaſticam attentatum, recurſum habeant ad Principem ejuſve ſupremum & laterale Conſilium, quod privatum vulgo dicitur. Verba Edicti ſunt: *Si leſdicts Archeveſques & Eveſques prætendroient y avoir emprinſe, auront leurs recours vers Nous, ou vers nos tres-chers & feaus les Chief-Præſident & Gens de noſtre Conſeil Privé, pour y ordonner ce que de raiſon*.

Quandoquidem Immunitas localis Eccleſiarum æque dependeat ab auctoritate Principum, ac ipſa Jurisdictio Eccleſiaſtica, quidni in controverſiis & conflictibus ſuper hac Immunitate ad Principem ejuſve ſupremos Senatus recurrendum erit? (quod & Principes voluiſſe, & Epiſcopos & Prælatos æque ad Principem ejuſve Senatus recurſum habuiſſe exorto conflictu ſuper hac Immunitate, ac ſuper conflictu Jurisdictionis, infra *Capite* 8. oſtenditur.)

CA-

Digitized by Google

CAPUT VII.

De Extractione Rei ex loco Immunitatis.

§. I.

Extractio a loco immunitatis ſpectat ad Curiam ſecularem, ſive ejus Miniſtros.

EFFECTUS Immunitatis ſive aſyli Eccleſiarum is eſſe ſcitur, quod confugientes ad Eccleſias ab his per Magiſtratus Civiles violenter in ordine ad punitionem abſtrahi vel abduci nequeant.

Unde ſuper hac Immunitate conſultus Innocentius III. reſpondit, quod juxta ſtatuta ſacrorum Canonum, & traditionem Legum, „ ſi liber homo quantumcumque gravia maleficia perpetraverit, non eſt violenter ab „ Eccleſia extrahendus, nec damnari debet „ ad mortem vel ad pœnam „.

Itaque quod criminis Reus ex Eccleſia, ad quam confugit, extrahi nequeat, effectus eſt Immunitatis, quâ confuga gaudet.

Proinde ceſſante hâc Immunitate, nequit Eccleſia aut alius locus ſacer Reum criminis a pœna, aut proſecutione Judicis, ſive Magiſtratus, qui *gladium portat ad vindictam malefactorum, laudem vero bonorum*, ullatenus tutum reddere.

Idipſum evidenter & expreſſit in eadem hac Decretali Innocentius III. Poſtquam enim aſſeruit, nullum liberum hominem, quantumcumque gravia crimina maleficia perpetraverit, non eſſe ab Eccleſia violenter abſtrahendum, immediate ſubjungit: „ Niſi „ publicus latro fuerit, vel nocturnus depo„ pulator agrorum: qui dum itinera frequen„ tat vel publicas ſtratas obſidet aggreſſionis „ inſidiis, ab Eccleſia extrahi poteſt, im„ punitate non præſtitâ, ſecundum Canoni„ cas Sanctiones „.

Evidens eſt, quod Innocentius reſponderit, publicum latronem extrahi poſſe violenter ex Eccleſia; eo quod eum ſecundum Canonicas Sanctiones ſupponeret non gaudere immunitate Eccleſiarum.

Quod autem hìc dicat Innocentius, quod publicus latro ſecundum Canonicas Sanctiones abſtrahi poſſit ab Eccleſia, indubie more ſui temporis reſpexit ad ea, quæ apud Gratianum legerat.

Scitur Innocentium III. cæteroſque ejus ætatis Pontifices pro *Canonicis Sanctionibus* reputaſſe, quæ ſub nomine Conciliorum aut Pontificum apud Gratianum reperiebant: unde quia ſub nomine Nicolai Papæ reperit, relatum *Cauſ.* 17. *quæſt.* 4. *Can.* 6. legiſſet, ſub comminatione excommunicationis hominem a ſeptis Eccleſiæ extrahi non poſſe, niſi fuerit *publicus latro*, dicere non dubitavit, quod ſecundum *Canonicas Sanctiones*, *publicus latro* violenter ab Eccleſia abſtrahi poſſit, utpote immunitate non gaudens.

Præterea evidens eſt, Innocentium loqui in hac exceptione de violenta abſtractione per Judicem ſecularem; de quo fuerat locutus in priore parte Decretalis, & qui Reos criminum proſequitur, & e loco Immunitatis abſtrahere vult, ad inferendam Reis pœnam mortis, aut mutilationem membrorum; & a quibus Rectores obtinere debent pro Reis *membra* & *vitam*; id eſt, ſecuritatem, quod nec membra nec vitam pendent: quæ ſecuritas non niſi a Judice ſeculari, qui ſolus eam pœnam infligere poteſt, petenda erit.

Et cum in ſecunda parte nominatim expreſſerit publicum latronem ab Eccleſia violenter abſtrahi poſſe impunitate non præſtitâ; evidens eſt Innocentium hìc de Judice ſeculari loqui, & declarare per hunc Judicem, publicum latronem, utpote ab immunitate Eccleſiarum excluſum, abſtrahi poſſe, & ad mortem, vel mutilationem membrorum damnari & puniri; atque ad eum effectum ab Eccleſia violenter extrahi poſſe, nullâ impunitate ab eo præſtandâ.

Et ſane dum Reis immunitas ſubſtrahitur, non poteſt ipſis ad Eccleſias confugium præſtare Aſylum ſive immunitatem: quandoquidem ipſa Eccleſiarum immunitas ad ipſos non ſe extendat; & conſequenter hoc confugium ad Eccleſias impedire nequit Civiles Magiſtratus, quominus eos proſequantur, & abducant ab Eccleſiis ſeu locis Immunitatis, utpote quæ reſpectu ſimilium confugientium loca Immunitatis non ſunt, nec ut talia a Magiſtratibus civilibus reputanda.

Quare Principes ſuis Legibus & Edictis decla-

Digitized by Google

declarantes quoſdam Eccleſiarum immunitate non juvari, una Magiſtratibus & Officiariis ſuis injungunt, ut proſequantur, & e locis ſacris abducant, tamquam hâc Immunitate non gaudentes, uti ſupra *Cap.* 2. & 5. vidimus, ac ſignanter ibidem obſervatum eſt, quod Juſtinianus declarans Novellâ 17. *Cap.* 7. homicidas, adulteros, & virginum raptores hâc Immunitate non eſſe juvandos, injungat Triboniano ſacri Palatii Quæſtori, ut eos a ſacris locis abducat.

Unde & unanimis eſt Canoniſtarum opinio, quam & praxis probavit, Reos criminum in caſibus exceptis, & dum conſtat eſſe crimen exceptum, confugam poſſe violenter e loco Immunitatis abſtrahi, & pœnâ condignâ puniri: atque inter alios Covarruvias *lib.* 2. *var. Reſol. cap.* 20. *verſ.* 35. notans, quod juxta Capitulum finale 10. *De Immunitate Eccleſiarum*, laicus committens crimen in Eccleſia non gaudeat immunitate, mox ſubjungit, eum poſſe a Judice *ſeculari* inde invitus abduci.

Ulterius cum in caſibus exceptis Eccleſiarum immunitas non obtineat, neque confuga Immunitate gaudeat, non poſſunt Clerici huic confugæ in ſimili caſu immunitatem concedere, conſequenter nec eum tueri contra Magiſtratus & Officiarios civiles, cum proſequentes, & e loco ſacro, tamquam in hoc caſu, Immunitate non gaudente, extrahentes.

Neque in his caſibus exceptis Officiarii Regii Reos criminum ex Eccleſiis aut locis Immunitatis extrahentes, immunitatem Eccleſiarum violare dici queunt; quandoquidem hiſce in caſibus nulla ſit reſpectu horum confugientium Eccleſiarum immunitas.

§. II.

De Jure non requiritur licentia Epiſcopi ad extrahendum.

PRæterea cum Officiarii ſeu Magiſtratus civiles ſuo jure proprio criminum Reos proſequantur, neque Eccleſia in his caſibus poſſit confugientibus Aſylum vel immunitatem dare; conſequens eſt, quod Officiarii ſimiles Reos criminum ex Eccleſiis, tamquam reſpectu horum immunitate non gaudentibus, propriâ auctoritate abſque licentia Epiſcopi aut Judicis Eccleſiaſtici extrahere queant.

Et ſane neque in Legibus aut Principum Edictis, quin nec in Decretalibus Pontificum, in quibus violenta Reorum extractio ex Eccleſiis, in quibuſdam caſibus permittitur, illa ab Epiſcopo aut Judice Eccleſiaſtico obtinendæ licentiæ mentio habetur.

Hinc & communis eſt Canoniſtarum opinio, Judices ſeculares ſeu eorum Officiarios poſſe de jure Reos criminum ſine licentia Epiſcopi aut Judicis Eccleſiaſtici in caſibus exceptis ex Eccleſiis extrahere: teſtanturque communiter Pragmatici hanc Canoniſtarum opinionem in praxi receptam eſſe; atque inter cæteros Covarruvias *lib.* 2. *var. Reſol. cap.* 20. *verſ.* 34. aſſerit: „ Judicem laicum jure poſſe abducere criminoſum ab Eccleſia, etiam abſque licentia Epiſcopi, quoties juxta Canonicas Sanctiones delinquens ab Eccleſia extrahi poteſt, nec immunitas Eccleſiarum ex eo violatur. Siquidem cum Eccleſia tunc ad eam fugientes minime tuetur, nec tutari velit, nulla fit ei injuria, ſi propriâ auctoritate Judex etiam ſecularis eos per vim abduxerit, *quod moribus & praxi Chriſtiani orbis ſatis receptum eſt* „.

Et Guillelmus Benedicti ad Caput RAYNUTIUS in *De Teſtam.* verbo, *Et uxorem nomine Adelam*, *num.* 444. ſcribit: „ Ubi delinquentes ſunt in caſu, quo ubi gaudere non debent Eccleſiaſticâ Immunitate, Officiarii Regii eos capiunt, & ab Eccleſia abſtrahunt *abſque alia declaratione per Eccleſiam facta* „.

§. III.

Praxis Belgii.

VErum tametſi de Jure, quin & de conſuetudine ubique paſſim recepta non requiratur licentia aut declaratio Epiſcopi, aut Judicis Eccleſiaſtici, ut in caſibus exceptis confugæ per Officiarios civiles ab Eccleſia violenter extrahantur & carcere includantur, nihilominus in quibuſdam Provinciis, ac notanter in Belgio ſolitum eſt, ut petatur licentia extrahendi ab Ordinario, ſive ejus vices agente: quantumvis hæc licentia neceſſaria non credatur, imo nec petenda,

tenda, ſi forſan remora in hac petitione licentiæ impedimentum aliquod juſtitiæ objiceret.

Id ſat patenter ſignificavit Rex Catholicus in litteris ſuis de anno 1700. occaſione exortæ difficultatis & quæſtionis inter Archiepiſcopum Mechlinienſem & Senatum Brabantiæ, ob extractionem quorumdam Civium Bruxellenſium ex locis Immunitatis.

Cum enim circa annum 1700. excitati fuiſſent tumultus populares ſeditionem præferentes in Civitate Bruxellenſi, atque nonnulli Cives refugiſſent ad Eccleſias vel Monaſteria, Senatus Regius Brabantiæ ad inſtantiam Procuratoris Regii, viſis & examinatis informationibus per eum ad onus Civium confugarum captis, declaravit, quod attento eorum crimine, non debeant gaudere Immunitate; poſſintque auctoritate Senatus e locis Immunitatis extrahi, & ad Regios carceres transferri.

Archiepiſcopus Mechlinienſis vero ſuſtinebat, confugas ex Eccleſiis extrahi non potuiſſe, antequam ab ipſo ejuſve Commiſſario eſſet obtenta licentia extrahendi: hancque licentiam dari non debere, niſi prius ſibi vel ſuo Officiali exhibitæ eſſent copiæ informationis; atque iis viſis & examinatis ſibi conſtaret, crimen, de quo agitur, eſſet *de exceptis;* eamque eſſe praxim Regnorum Hiſpaniæ aſſerere non dubitavit in litteris ad Aulam Madritenſem, quibus conqueſtus fuit de violata Immunitate per Senatum Brabantiæ per extractionem dictorum Civium e locis Immunitatis ſine ſua obtenta licentia, uti habetur ex litteris Conſilii Regii de 16. Junii 1700. ad Parlamentum Mechlinienſe, quas integras recitat D. Laury in ſua Arreſtorum collectione, *Arreſto 63. pag.* 114. in quibus inter alia aſſeritur, per litteras Regias de 20. Maii 1700. reſponſum fuiſſe Archiepiſcopo eam eſſe praxim Regnorum Hiſpaniæ, quod modo conſtet *Judici ſeculari* crimina eorum, qui ſe ad locum Aſyli retraxerunt, ſint de qualitate criminum exceptorum ab Immunitate, prædictum Judicem eos poſſe extrahere, etſi Ordinarius poſtquam fuit requiſitus, difficilem ſe præberet in conſentiendo: additque, quod informatus intellexerit eam ſimiliter eſſe praxim inviolabiliter in Belgio obſervatam.

Verba Epiſtolæ Regiæ ſunt: „ L'Archevêque de Malines en a écrit en notre „ Cour de Madrid, ſe plaignant comme „ d'infraction de ladite immunité; & prétendant, qu'auparavant de conſentir a „ ſemblable extraction, il devoit voir les „ Actes d'information, & connoître ſi leſdits Bourgeois étoient coupables ou convaincus de délicts, qui pour leur qualité „ ne pouvoient jouir de l'immunité de l'„ Egliſe, & que tel ſeroit l'uſage en Eſpagne: Nous vous dirons, qu'ayant fait „ examiner en notre Cour de Madrid cette affaire, nous avons trouvé convenir de „ répondre audit Archevêque par notre Royale Dépêche du 20. de May dernier, „ que l'uſage eſt dans nos Royaumes d'Eſpagne, que moyennant qu'il conſte au „ Juge ſeculier, que les crimes de ceux „ qui ſe ſont retirés en lieu d'azyle, ſont „ de la qualité des crimes exceptés de l'„ l'Immunité, que ledit Juge les en peut „ tirer, encore que l'Ordinaire après en „ avoir été requis, ſeroit difficulté d'y conſentir: & que Nous étant informés, que „ cela ſeroit auſſi inaltérablement obſervé „ en nos Pays-Bas, Nons confians en la „ prudence du Sereniſſime Prince Electeur „ de Baviere, qu'en ce regard il ne ſera „ aucune nouveauté „.

Hiſce Regiis litteris erat accluſa Epiſtola Regia, quâ Archiepiſcopo Mechlinienſi ſignificata fuerat reſolutio Regia ſuper dictis litteris per Archiepiſcopum ad Aulam Madritenſem datis: quæ litteræ Regiæ ſimiliter exhibentur per Dominum Laury loco citato: atque in his litteris occurrit hoc notandum monitum Regium datum Archiepiſcopo, ſcilicet, ſe confidere quod ipſe Archiepiſcopus in hoc puncto non ſit receſſurus a praxi ſuorum Anteceſſorum, aliorumque Epiſcoporum: „ Conſiderant (ait) que „ le trop de facilité à ſoûtenir (ſans beaucoup de fondement) l'azyle de l'Egliſe, „ cauſe un grand deſſervice à Dieu, & préjudice aux Sujets, vû qu'il en réſulte „ que les fautes ſe multiplient, & que ceux „ qui peuvent être coupables évadent ſans „ châtiment „.

Ex his intelligitur, quod Judices ſeculares non debeant acta informationis communicare Judici Eccleſiaſtico, ut hic hiſce

Digitized by Google

viſis examinet, utrum licentia extrahendi e loco ſacro danda ſit: ſed Judicem Eccleſiaſticum ſine remora hanc licentiam, dum ab eo petita eſt, concedere debere; alias ſi in ea danda difficilem ſe præbeat, poſſe confugam auctoritate Judicis ſecularis extrahi, ſi ipſi ex informationibus conſtiterit eſſe crimen exceptum.

§. IV.

Quomodo probatum eſſe debeat, caſum eſſe exceptum, ut Reus extrahatur.

INſuper ex prædictis conſtat, quod priuſquam Judex ſecularis permittat confugam ſuâ auctoritate extrahi e loco Immunitatis, debeat ipſi conſtare crimen, de quo agitur, eſſe crimen exceptum: ſed & illud habetur, non debere ſibi *plene* eſſe probatum, quod crimen ſit revera exceptum, vel quod conſuga revera ſimile crimen perpetraverit, & propterea immunitate ſit excluſus; ſed ſufficere eam de crimine excepto notitiam & probationem, qualis ex informationibus præparatoriis haberi ſolet, quod & non improbandum aſſerit Gambacurta *lib. 6. cap. 1. num. 6.* „ De illis (ait) qui neminem ex„ trahi de Eccleſia, & carceribus includi „ jubebant, niſi eos, de quibus vel conſta„ bat ex ipſa eorum narratione, vel ſaltem „ prætendebatur ex aliqua *apparenti*, quam„ vis forte non verâ ratione, immunitatem „ eis non competere: poſtea vero intra bre„ ve aliquod tempus cognito num deberetur, necne immunitas, ſiquidem debeba„ tur, ſtatim ſuis, unde extracti fuerant, „ Eccleſiis reſtituebant; nihil mihi occur„ rit, quod reprehenſione dignum judicem; „ rationabiliter enim id faciebant „.

Verum quia ſubinde hærerent Judices, num crimen, tametſi ſat grave, eſſet *de exceptis*; & ob hanc in diſcutiendo remoram criminum Reis occaſio aufugiendi præbebatur, jam pridem in quibuſdam Regionibus receptum fuit, ut extractio e loco Immunitatis permitteretur in quocumque delicto graviore; neque confugæ in Eccleſiis adverſus Officiarios ſive miniſtros Juſtitiæ ſecularis tuti eſſent, niſi ſolummodo in delictis levioribus.

Teſtatur Julius Clarus in ſua Practica criminali *quæſt. 30. num. 6.* „ Quod in Ur„ be & in Statu Eccleſiaſtico numquam vi„ derit confugientes ad Eccleſias eſſe tutos, „ niſi in *levibus* delictis, & debito *civili*. „ Et ita (ait) vidi ſervari in Provincia A„ prutina „.

Similiter Proſper Farinacius, uti refert Petrus Sarpi De Templorum Aſylo *cap. 5.* aſſerit: „ numquam vidiſſe Romæ Eccleſia„ rum immunitatem uſu receptam, niſi in „ *levioribus* delictis & debitis, ut vocant „ *Civilibus* „.

Et ex Martino Navarra refert Petrus Sarpi loco citato: „ Nullam omnino Eccle„ ſiam Romæ hâc uti immunitate, ſed Ju„ dices ipſos ſeculares, Reos a quavis Ec„ cleſia abſtrahi jubere; quod a Pontifice „ Maximo permittitur, ne juſtitia oppri„ matur, & publica quies & tranquillitas „ perturbetur „.

§. V.

Conſtitutio Franciſci I. Regis Galliæ, & ejus occaſione Eccleſiarum Aſyla abrogata.

IMo nonnullis viſum eſt juſtitiam ſervari non poſſe, uti nec quies & tranquillitas Reipublicæ & populi, niſi indifferenter confugientes ad Eccleſias aut loca Immunitatis protinus extrahere liceret & carceribus includere, ſaltem cum jure eos extractos reducendi ad locum Immunitatis, e quo erant extracti, ſi poſt inſtitutum examen ſive diſcuſſionem cauſæ repertum fuerit, caſum, de quo agitur, non eſſe exceptum, & conſequenter confugam debere gaudere Immunitate.

Hanc jam pridem fuiſſe in Regno Galliæ conſuetudinem, conformiter ad Conſtitutionem Franciſci I. Francorum Regis de anno 1539. *Art. 166.* non tantum uno conſenſu teſtantur illius Regni Pragmatici; ſed & ipſe Covarruvias *lib. 2. var. Reſol. cap. 20.* ejuſdem meminit: „ Cæterum ut & „ hoc (ait) non omittamus, annotandum „ eſt, in Franciæ & Gallorum Regno, de„ linquentes ſtatim ab Eccleſiis abduci, „ vinctoſque a laicis Judicibus obſervari: ac „ demum tractatur, ſit-ne is, qui abductus „ fuit, dignus juxta Canonicas Sanctiones

„ Ec-

„ Eccleſiarum immunitate: quod ſi dignus eâ judicetur, remittitur, & reſtituitur Eccleſiæ; alioquin punitur a Judice ſeculari „.

Inter Pragmaticos Galliæ de hac Franciſci I. Conſtitutione & conſuetudine ei conformi in Regno Galliæ conſervata fuit Eccleſiarum immunitas uſque ad editam prædictam Conſtitutionem: ſed cum deprehenderetur, multiplicari etiam enormiſſima & perniocioſiſſima crimina ob impunitatem, quam criminum Rei per confugium ad Eccleſias ſe obtenturos prævidebant, vel ſperabant, editam fuiſſe hanc Conſtitutionem, quâ declaratur, quod dum per Judicem fuerit datum Decretum apprehenſionis contra accuſatum de crimine, vel de debito Civili, poterit extrahi ex loco Immunitatis, cujuſcumque fuerit conditionis.

Et Boërius *Deciſ.* 103. conſormiter ad eam Conſtitutionem ait: „ In omnibus criminibus atrocioribus poteſt criminoſus extrahi ab Eccleſia, & per Judicem ſecularem extrahitur ſine auctoritate Epiſcopi „.

Ex his concludit Fevretius loco citato, verſ. *Il ſe collige:* quod ſi Judex Eccleſiaſticus interdiceret extractionem Rei criminis ex loco Immunitatis Judici ſeculari vel Officiario, cenſuram minaretur ob factam hanc extractionem ex Decreto Judicis ſecularis, poſſet a Decreto Judicis Eccleſiaſtici appellari *tamquam ab abuſu:* „ Par cette raiſon (ait) que les Egliſes, quoique ſacrées & dédiées à Dieu, ſont toutefois dans le territoire du Roy, qui a toute Juriſdiction & puiſſance dans l' étenduë d'y celu, mêmement qui ſont ſes Juſticiables, *vel ratione criminis, vel domicilii, vel loci, in quo delictum eſt commiſſum* „.

Ludovicus Thomaſſinus De Diſciplina Eccleſiaſtica *part.* 4. *lib.* 2. *cap.* 88. *num.* 8. reflectens ad illam Franciſci I. Conſtitutionem, notat per eam nequaquam abolita Aſyla Eccleſiarum; ſed duntaxat datam eſſe auctoritatem Judicibus ſecularibus ſeu eorum Officiariis extrahendi quoſcumque vel ob crimina, vel ob debita etiam civilia confugas, & carceribus mancipandi, dum ex informationibus præviis per Judicem datum fuerit Decretum apprehenſionis; ut interim confuga ponatur ſub cuſtodia & cura Judicis ſecularis, quouſque causâ inſtructâ & examinatâ judicatum ſit, utrum extractus Aſylo gaudere debuerit, vel non, quodque hoc examen & judicium Judici ſeculari deferatur.

Per hæc autem Judicibus ſecularibus hâc Conſtitutione indulta, Regem nequaquam intendiſſe ipſa Eccleſiarum Aſyla in Caſibus, in Legibus & Canonibus non exceptis, auferre, uti ſat intelligi ex ipſa Conſtitutione credit Thomaſſinus: quandoquidem in ipſa Conſtitutione expreſſe injungatur Judicibus ſecularibus, ut ſi reperiatur, quod extractus debuerit Aſylo gaudere, ad locum Aſyli, e quo fuit extractus, reducatur; atque Aſylum redintegretur.

Verum ut ibidem *num.* 9. recte advertit Thomaſſinus, dum hâc Conſtitutione data fuit Judicibus ſecularibus facultas Reos ex Eccleſiis extrahendi, priuſquam cognitum eſſet crimen eſſe de genere exceptorum, eoſque ſuis carceribus includendi; ac inſuper hiſce Judicibus examen & Judicium, num crimen eſſet de exceptis delatum, vix poſſibile fuit hanc Immunitatem ſalvam manere: oſtenditque quomodo ſenſim occaſione hujus Conſtitutionis Franciſci I. *oblique & labefactata ſint Aſyla omnia Gallicana*.

Idipſum monent ejus Regni Pragmatici, aſſerentes, jura de hoc Templorum Aſylo ſeu immunitate hodie in Gallia uſum non habere.

Monet autem & ibidem Thomaſſinus: „ Nec Eccleſia Gallicana magnopere ſibi laborandum cenſuit ad defenſionem Aſylorum ſacrorum, quorum jam fructus non ille erat, qui olim optatiſſimus, pœnitentiæ publicæ liber uſus; ſed ille potius triſtiſſimus, ſcelerum impunitas „.

Ulterius reflectendo monet: „ Aſyla Legibus divinis veteris Teſtamenti conſtituta, & civilibus Paganorum Conſtitutionibus, ad unam ſpectaſſe ſcelerum impunitatem, mortiſque reorum amolitionem. Non eum autem ſibi Eccleſia ſcopum proponebat in Aſylis ſuis tuendis. Mortalis enim hominis, aliquando tandem interituri mortem differri, humanitatis eſt illud quidem inculpatæ, nec illaudatæ. At oculi mortalium fide Chriſti ſemel illumi-

„ nati, & charitatis Chriſtianæ inſtinctus, non in his hærent: ulterius altiuſque ſpirant aliquid; ad beatiſſimæ vitæ immortalitatem cœleſtem aſpirant. Ea quâ ſe Eccleſia induebat cura, prorogandæ Reorum vitæ ad aras confugientium, *ad otium ſpectabat ſeriæ Canonicæque pœnitentiæ conſequendum, cui ſe ipſo ſuo in Eccleſiam ingreſſu mancipabant*. Eâ ſepoſitâ ſpe, jam alternare poterit non injuriâ animus, inter malum & dedecus criminis inulti, & decus indultæ indignis veniæ. Ubi ergo in nihilum recidit, qui fructus fuerat uberrimus Aſylorum, jam nec eſt quod magnopere nobis doleat, ſi & ipſa nobis Aſyla deperiere: ſive imminuto paulatim criminum numero, quibus patebat: ſive factâ Civili Magiſtratui copiâ, & Reos comprehendendi in ipſo Aſylo, & dijudicandi, an ei reſtituendi ſint „.

Conſuetudinis, quæ permittit confugientes ad Eccleſias protinus extrahi & carceribus includere, dummodo Decretum apprehenſionis per Judicem fuerit datum, meminit quoque Petrus Gambacurta *lib. 6. cap. 1. num.* 5. faterurque Magiſtratus Civiles conformiter ad hanc conſuetudinem *tutâ conſcientiâ* procedere, ſi hæc conſuetudo inducta videatur ex cauſa aliqua rationabili: „ quia, exempli gratiâ (ait) periculum eſſet in mora, & niſi ſtatim capti, & carceribus mancipati fuiſſent, per Clericos Eccleſiarum occultabantur, demittebantur, evadebant omnino, neque ulla poterat amplius fieri indago vel cauſæ cognitiò, tutâ conſcientiâ id faciebant, & abſque peccato. Non enim immunitati detrahere, non Reos male accipere intendebant, ſed Reum in tuto ponere; ut quandoquidem non poterat incontinenti conſtare, num debetur immunitas, necne; Reum in tuto ponerent, ut ſuus juri locus eſſet „.

Merito expendent Principes eorumque Magiſtratus quid ſtatui conveniat, attentis ſingularum Provinciarum moribus, criminum & Aſylorum frequentiâ, necnon Clericorum ad confugas occultandum & dimittendum propenſione; ne Immunitatis & Aſylorum occaſione creſcat ſpes impunitatis, atque per hanc audacia perpetrandi crimina foveatur (*a*).

Prælati quoque, qui in tuenda Eccleſiarum immunitate zelum ſuum oſtendere geſtiunt, non immerito expendent, num zelus eorum ſit ſecundum ſcientiam.

CAPUT VIII.

Quid de hac Immunitate Eccleſiarum habeant Concordatum vulgo Brabantinum, necnon prætenſum Concordatum vulgo Hannoniæ?

§. I.

Concordatum vulgo Brabantinum.

SCITUR, quod ante erectionem novorum Epiſcopatuum in Belgio (quæ contigit circa annum 1557. ſub Paulo IV. Pontifice) Diœceſis Leodienſis in ſpiritualibus notabilem partem Ducatus Brabantiæ comprehenderet, eâque occaſione frequentes inciderent conflictus inter Judices Regios hujus Ducatus, & Officiales Curiæ ſpiritualis Leodienſis, quibus ſopiendis tandem circa annum 1541. tum ex parte Caroli V. Cæſaris & Ducis Brabantiæ, tum ex parte Epiſcopi Leodienſis deputati fuerint Commiſſarii, qui hiſce pro controverſiis componendis, & certis utrique Juriſdictioni præfigendis limitibus quoſdam articulos conceperunt.

Hos articulos communi Commiſſariorum utriuſque poteſtatis conceptos, & ſub diſtinctis titulis diſtributos, exhibuit Antonius Anſelmo Juriſconſultus Antuerpienſis, & ibidem Curiæ ſpiritualis Advocatus Fiſcalis, parte 1. Edictorum Brabantiæ, *lib. 1. cap.* 8. cum hac inſcriptione: *Concordatum inter Carolum V. Cæſarem ex una, & Epiſcopum Leodienſem ex altera parte, ſuper Juriſdictione*, 10. *Martii* 1541.

Exhibet & ibidem litteras Caroli Imperatoris, quibus prædictos articulos omnes & ſingulos, per ſuos Commiſſarios conceptos ſub beneplacito ipſius, ratificat & approbat, hâc tamen infertâ clauſulâ, quando *Præfatus Epiſcopus (Leodienſis & Capitulum* bene-

(*a*) In Galliis ob iſta incommoda non obſervantur Canones, quibus vetatur, ne Rei, qui ad Eccleſias confugerunt, ex iis ſine licentia Judicis Eccleſiaſtici abducantur, aut avellantur.

beneplacitum S. Sedis Apoſtolicæ obtinuerint, nobis exhibuerint, atque realiter tradiderint, & alias non.

Cum hactenus non ſciatur, beneplacitum S. Sedis Apoſtolicæ per Epiſcopum & Capitulum Leodienſe eſſe obtentum, multo minus realiter Cæſari traditum, dubium aliquibus incidit, num hi articuli ſub hac conditione ſive clauſula ratificati, poſſint dici veri Concordati rationem & vim obtinere.

Verum cum aſſentiente utrâque Poteſtate, ſi articuli ſub nomine initæ concordiæ fuerunt tam in Curia Brabantiæ, præſente ejuſdem Curiæ Cancellario & Conſiliariis, quam in Curia ſpirituali Leodienſi ſolemniter publicati, etiam hactenus tamquam completam ſuam approbationem & ratificationem obtinentes fuere obſervati; & etiam hodie obſervantur, & eorum ratio in deciſione quæſtionum habetur, notanter in diſtrictu Brabantiæ, qui ante erectionem novorum Epiſcopatuum fuit ſub Diœceſi Leodienſi.

§. II.

Exhibetur & diſcutitur articulus Concordati de Eccleſiarum immunitate.

HOc Concordato *titulo 9. art. 9.* conventum eſt: „ De crimine violatæ „ Juriſdictionis ſeu Libertatis Eccleſiaſticæ „ per laicum, prius cognoſcet Princeps vel „ ejus Conſilium; & ſi Juriſdictionem præ„ dictam vel libertatem offenſam compere„ rint & judicaverint, eo caſu Judex Ec„ cleſiaſticus talem delinquentem punire po„ terit, ſecundum qualitatem ſuæ Juriſdi„ ctionis „.

Itaque Judex Eccleſiaſticus juxta hunc Concordati articulum non poteſt cognoſcere aut decidere de quæſtione violatæ Juriſdictionis aut Libertatis Eccleſiaſticæ per laicum; ſed hæc cognitio & deciſio prius Principi ſive ejus Conſilio defertur.

Si autem Princeps ejuſve Conſilium cognoverit, & judicaverit, Juriſdictionem ſive libertatem Eccleſiæ per laicum fuiſſe offenſam ſeu violatam, tum demum juxta articulum Concordati, Judex Eccleſiaſticus *talem delinquentem punire poterit ſecundum qualitatem ſuæ Juriſdictionis*, id eſt, pœnis Eccleſiaſticis, & juxta formam in foro Eccleſiaſtico admiſſam.

Cum autem infractio ſeu violatio Immunitatis & juriſdictionis Eccleſiaſticæ ſive libertatis offenſæ ejuſdem ſint conditionis, vel potius ad idem crimen violatio utriuſque ſpectare videatur, non mirum idem reipsâ circa Immunitatem Eccleſiarum ejuſve violationem conventum eſſe, quod ſuper Juriſdictione Eccleſiaſtica, aut ejus exercitio vel violatione conventum erat; ut patet ex tenore articuli immediate ſequentis: „ Quod „ ad violationem immunitatis Eccleſiæ, co„ gnoſcat Judex Eccleſiaſticus, ſi violatio „ immunitatis ſeu extractio fiat per priva„ tos, vel per communitatem, in caſu a „ Jure non permiſſo, & hoc quoad crimen „ violationis immunitatis, non autem quoad „ injuriam factam perſonæ extractæ, vel „ quoad vim publicam vel privatam, de „ quibus caſibus cognoſcet ſolus Judex ſecu„ laris, niſi perſona extracta fuerit Eccle„ ſiaſtica, quo caſu uterque poterit cogno„ ſcere. Quod ſi facta fuerit extractio per „ Officiarium Judicis ſecularis de ejus man„ dato, poterunt extractus & Eccleſia de „ hoc conqueri ſuperiori ipſius mandantis, & „ petere juſtitiam ſibi fieri „.

Itaque hoc Concordato, quæſtio ſive conflictus inter Magiſtratum Civilem ſive ejus Officiarios, & Judicem Eccleſiaſticum, de violata Juriſdictione ſeu Libertate Eccleſiaſtica, necnon de violatione immunitatis ſeu Aſyli Eccleſiarum, evidenter reſervata eſt Principi vel ejus Conſilio, ſive ſuperiori Judicis ſecularis, de cujus mandato extractio facta fuit, qui indubie eſt Princeps aut ejus Conſilium.

Dum vero vel per Principem ejuſve Conſilium judicatum fuerit Juriſdictionem ſive libertatem eſſe læſam; vel ex conditione extrahentium manifeſtum ſit, immunitatem Eccleſiæ eſſe infractam: eo caſu punitio quantum ad crimen violationis Juriſdictionis vel etiam Immunitatis Eccleſiarum defertur Judici Eccleſiaſtico *ſecundum qualitatem ſuæ Juriſdictionis*; id eſt, quantum ad reparationem ſcandali & correctionem delinquentis.

Igitur hoc Concordato idem in effectu conventum eſt ſuper materia Immunitatis ſive Aſyli Eccleſiarum, & Juriſdictionis Eccleſiaſticæ; ut ſcilicet, dum quæſtio ſive con-

flictus

flictus oritur inter Magiſtratum Civilem & Eccleſiaſticum, num vel Immunitas Eccleſiarum, vel Juriſdictio Eccleſiaſtica fuerit violata, quæſtio & deciſio ad Principem ejuſve Conſilium deferenda ſit; dum autem conſtiterit hanc vel illam eſſe violatam, tunc punitio hujus criminis violationis ad Judicem Eccleſiaſticum pertineat, ſecundum qualitatem ſuæ Juriſdictionis.

Hoc tamen diſcrimen intercedit, quod violatio Immunitatis ſive Aſyli Eccleſiarum manifeſte & notorie eſſe queat ex ſola conditione extrahentium, dum ſcilicet *per privatos vel communitatem* ſine ulla auctoritate Judicis attendatur; at violatio Juriſdictionis ſeu Libertatis Eccleſiaſticæ utpote per Judicem prætenſæ facta, debet per Judicem ſuperiorem ut talis declarari, priuſquam Judex Eccleſiaſticus ad punitionem violationis procedere queat.

Et ſane quandoquidem Immunitas ſeu Aſylum Eccleſiarum non magis dicenda ſit materia Eccleſiaſtica aut ſpiritualis, quam Juriſdictio & Libertas Eccleſiaſtica, atque utraque pariter a Principe dimanet; non apparet, quare aliter de una ac de altera inter Partes conventum fuiſſet; aut potius deciſio conflictus ſuper Juriſdictione ſeu Libertate Eccleſiaſtica, quam aſylo Eccleſiarum Principi ejuſve Conſilio delatus fuiſſet, dum inter Magiſtratum Civilem & Eccleſiaſticum quæſtio oritur.

§. III.

Prætenſum Concordatum vulgo Hannoniæ.

SUb idem tempus, quo initum fuit prædictum Concordatum vulgo Brabantinum, leguntur Deputati ex parte ejuſdem Caroli V. ut Comitis Hannoniæ, & ex parte Epiſcopi Cameracenſis, ad ſopiendas quæſtiones quotidie incidentes inter Magiſtratus Civiles Comitatus Hannoniæ & Officiales Curiæ ſpiritualis Cameracenſis.

Deputati ex parte Epiſcopi poſt varios inter ſe tractatus, tandem in quoſdam articulos conveniunt, quibus mediantibus ipſis videbatur concordia inire poſſe, quos ipſi Deputatis ſive Commiſſariis Principis diſcutiendos & probandos exhibuerunt cum hac expreſſa clauſula: „ *Sur le bon plaiſir toutefois dudit Seigneur Réverendiſſime, ſe ſubmettans ès cas de difficulté, à l'Ordonnance de ladite Majeſté en enſuivant l'apoſtille donnée ſur la Requête par ledit Seigneur Réverendiſſime à la Majeſté.*

Hos articulos & ipſi Commiſſarii Principis tandem probarunt 2. Martii 1541. ſub hac expreſſa clauſula: „ *Sauf le bon & notable plaiſir deſdits Seigneurs* „ eorum ſcilicet quorum nomine agebant.

Hi articuli prout per Deputatos utriuſque Poteſtatis fuerunt concepti & probati, ſub beneplacito tamen utriuſque Poteſtatis, exſtant *parte* 1. *Edictorum Brabantiæ, titulo* 1. *cap.* 3.

Cum nullibi legatur aut ſciatur, quod hi articuli vel per Epiſcopum Cameracenſem aut Comitem Hannoniæ, vel magnum Ballivium Hannoniæ fuerint probati vel ratificati, non ſcitur quo fundamento Antonius Anſelmo Juriſconſultus hos articulos retulerit inter Principum Edicta ſub hac inſcriptione: *Concordant entre l'Evêque de Cambray & ceux de Haynault:* quandoquidem rationem Concordati habere non poſſent, nec pro tali reputari, niſi haberetur ſuper his articulis beneplacitum ſive ratificatio utriuſque Poteſtatis, ad quam Deputati ſe expreſſe retulerant (a).

In-

(a) Obſervat D. De Wiquefort in ſuo Opere Gallico, cui hunc fecit titulum, *L'Ambaſſadeur & ſes fonctions*, quod independenter a ratificatione ſeu comprobatione Principum, qui paciſcuntur, Concordatum poſſit ſubſiſtere: en prædicti Auctoris contextus, qui extat *tom.* 2. *lib.* 2. *ſect.* 15. *La Ratification n'eſt pas une partie eſſentielle du traité. Ce qui eſt d'autant plus evident, non-ſeulement parce que le Traité eſt une pièce commune & publique, & la Ratification une pièce privée & particulière; mais auſſi parce que le Traité ne laiſſeroit pas de ſubſiſter ſans la Ratification, ſi on étoit aſſuré que le Traité & celui qui qui l'a fait ne fuſſent point déſavoués.* Plurimis deinde exemplis ſuam theſim probat Vir doctiſſimus. Attamen quaſi vellet eam emollire vel quodammodo emendare, ſubjicit: *Bien que la Ratification ne ſoit pas une partie eſſentielle du Traité, ... il ſemble pourtant qu'elle en ſoit devenue une dépendance néceſſaire . . . puiſque c'eſt par elle que le Traité reçoit ſa dernière perfection, & que ſans elle on ne peut pas s'aſſurer qu'il ſera exécuté. Ce qui eſt une des raiſons pourquoi la publication des Traités ne ſe fait qu'après que les Ratification ont été échangées; quoiqu'en cela on ne ſoit pas toujours fort exact, pour la raiſon que je viens de remarquer, que la Ratification n'eſt pas de l'eſſence du Traité, & n'en fait pas partie.* Hæc de re legatur D. De Wiquefort.

Digitized by Google

Interim ſi hi articuli, uti per Antonium Anſelmo relati ſunt, rite expendantur, apparebit quod circa hanc Eccleſiarum immunitatem ſive aſylum nihil fuerit Judici Eccleſiaſtico conceſſum, ultra id quod per Concordatum vulgo Brabantinum, de quo ſupra.

§. IV.

Exhibetur & diſcutitur articulus prætenſi Concordati.

INter hos articulos unicus hanc Immunitatis ſive Aſyli Eccleſiarum materiam ſpectans occurrit, ſcilicet undecimus his verbis expreſſus: „ *Item, les grands Baillys* „ *d'Haynault, Officiers de Sa Majeſté, ou* „ *autres Juges ſeculiers de la Comté d'Hay-* „ *nault, pourront en cas permis de Droit* „ *Canon; ſi comme les trois cas exprimés* „ *au Chapitre* Inter alia ü De Immuni- „ tate Eccleſiarum. *Et pareillement pour* „ *homicides, vilains faits de propos délibe-* „ *ré, & de fait d'aguet ſeulement, tirer* „ *ou faire tirer hors de l'immunité d'Egliſe,* „ *ſans attendre que l'Official de Cambray* „ *ait déclaré, qu'il ne devroit joüir d'icelle* „ *immunité* „.

„ *Mais s'ils tireroient hors de ladite im-* „ *munité perſonne non ayant commis leſdits* „ *cas, ils ſeront tenus réintegrer & remettre* „ *en ladite immunité le plutoſt que faire* „ *pourront; & en cas de refus, la connoiſ-* „ *ſance & déclaration appartiendra à l'Of-* „ *ficial de Cambray, comme de tout temps* „ *a appartenu* „.

Bimembris eſt hic articulus. Priore membro decernitur, quod Ballivus Hannoniæ, Officiarii ſuæ Majeſtatis, aliique Judices ſeculares Comitatus Hannoniæ, poterunt, in caſibus permiſſis de Jure Canonico, puta, tribus expreſſis *in Cap. Inter alia* ü *De Immunitate Eccleſiarum*; necnon pro homicidio enormi & ex propoſito deliberato & inſidioſo, poſſunt Reos ejuſmodi criminum extrahere, ſeu mandare per alios extrahi ex Eccleſia, non expectatâ declaratione Officialis Cameracenſis, quâ declaraverit crimen eſſe exceptum: *ſans attendre que l'Official de Cambray ait déclaré, qu'il ne devroit joüir d'icelle immunité.*

In primis ex hoc articuli membro manifeſtum eſt, judicium ſive deciſionem dubii vel quæſtionis, utrum crimen commiſſum ſit *de exceptis*, ſive Reus debeat gaudere aſylo Eccleſiæ, non deferri Judici Eccleſiaſtico vel Officiali Cameracenſi.

Si enim ipſi hujus quæſtionis vel dubii declaratio aut deciſio competeret, non poſſent Officiarii aut Judices ſeculares ad extractionem Rei ex Eccleſia ſeu loco Aſyli procedere, niſi prius per Judicem Eccleſiaſticum ſeu Officialem Cameracenſem hæc declaratio ſive deciſio hujus quæſtionis data eſſet, atque per hanc conſtaret, Reum non gaudere Aſylo; ac per conſequens e loco Aſyli per Officiarios poſſe extrahi.

Cum igitur dicatur Ballivum, alioſque Judices ſeculares, Reos in caſibus exceptis poſſe extrahere e loco Aſyli, non expectatâ hâc Officialis declaratione; quid manifeſtius, hanc declarationem ei non fuiſſe in hoc articulo delatam?

Porro cum certum ſit, Judicem non poſſe concedere Decretum extractionis e loco immunitatis ſeu Aſyli, niſi cognoverit ſaltem ſummarie ex præviis captis informationibus, utrum Reus commiſerit crimen exceptum, non minus manifeſtum eſt, hoc examen & judicium ſpectare ad Judicem ſecularem, utpote cui data auctoritas permittendi, vel mandandi Officiariis Reos extrahere ex loco Aſyli, non expectatâ declaratione Officialis Cameracenſis, quâ declaraverit Reum crimen exceptum commiſiſſe, ſupponens conſequenter ſufficere, ut Judici ſeculari conſtet crimen commiſſum eſſe *de exceptis*.

Igitur hoc articulo, quemadmodum ſuperiore Concordato, deciſio ſive declaratio, utrum confuga gaudeat immunitate, ſive utrum e loco immunitatis extrahendus ſit, defertur Judici ſeculari.

Altero hujus articuli membro ſupponitur per Judices ſeculares extracta perſona, quæ crimen exceptum non commiſit: decerniturque Judices ſeculares in hujuſmodi caſu teneri, quo citius fieri poterit ſine remora, extractum in loco Immunitatis reponere, & quod in caſum recuſationis cognitio & declaratio competat Officiali Cameracenſi, *uti ab omni tempore competit.*

Evidens eſt, hoc articuli membro nequaquam dici, quod Officiali Cameracenſi competat,

petat, aut omni tempore competierit cognitio & deciſio dubii aut quæſtionis, utrum Reus admiſerit crimen exceptum; ſed ſupponitur illud conſtare, ſive quod Reus extractus per Judices ſeculares ſive per Officiarios ex eorum decreto non admiſiſſe crimen *de exceptis*; adeoque indebite fuiſſe extractus, puta ſi per ſuperiorem Judicis mandantis ita declaratum eſſet.

Si hoc caſu Judex ſecularis recuſaret, ſeu remoram traheret reducendi extractum ad locum Immunitatis, cognitio & declaratio, num juſta ſit recuſationis vel remoræ ratio, defertur Officiali, quemadmodum punitio Officiarii ſecularis ſuperiore Brabantiæ Concordato, defertur Judici Eccleſiaſtico, dum per ſuperiorem Judicis ſecularis mandantis declaratum fuit, per extractionem læſam & violatam fuiſſe immunitatem Eccleſiæ; uti ſupra expoſitum eſt.

§. V.

Praxis Belgii hiſce conformis.

HInc & legimus & ante & poſt prædictum Concordatum, necnon conceptos dictos articulos, quæſtionem inter utramque poteſtatem ſive utriuſque Magiſtratus, ſeu Officiarios, delatam fuiſſe ad Judices ſeculares, atque per hos quæſtionem incidentem deciſam.

Ita legimus, quod cum circa annum 1531. Prætor Mechlinienſis quemdam confugam extraxiſſet e loco Immunitatis, & carceri incluſiſſet; Officialis autem Epiſcopi Cameracenſis (cui eo tempore ſuberat Mechlinia) prætenderit, per hanc extractionem fuiſſe violatam immunitatem Eccleſiæ: quæſtio hæc delata fuit ad Parlamentum Mechlinienſe, tamquam ad Judicem ſuperiorem Magiſtratus Mechlinienſis, ex cujus Decreto extractio facta fuerat; atque quæſtio hæc inter Partes, ſcilicet, inter dictum Prætorem eidem juncto Procuratore Regio ex una, & Epiſcopum Cameracenſem ſuſcipientem cauſam ſuorum Officialium ex altera parte, uti intelligitur ex Sententia Parlamenti de 13. Julii 1532. quâ declaratum fuit, quod non obſtante oppoſitione Epiſcopi, Prætor procedere queat contra extractum & incarceratum, ob enormitatem criminum, de quibus accuſabatur.

Circa annum 1556. cum quidam commiſſo homicidio in Parochia de Poperinge, tunc temporis Diœceſis Tornacenſis, confugiſſet ad cœmeterium Eccleſiæ S. Joannis ibidem, atque per Ballivum dictæ Parochiæ eſſet e loco Immunitatis abductus & carceri incluſus, Officialis Epiſcopi Tornacenſis Ipris reſidens, eum petiit Immunitati reſtitui, eo quod prætenderet homicidium, de quo quæſtio, fuiſſe in ſui defenſionem commiſſum; cumque Ballivus reſtitutionem recuſaret, ipſe Officialis Libellum ſupplicem obtulit Conſilio Flandriæ, quo petebat hunc extractum & incarceratum Immunitati reſtitui, tamquam qui crimen *exceptum* non commiſiſſet, uti habetur ex Sententia hujus Conſilii de 2. Maii 1556. inter prædictum Officialem ſupplicantem, & dictum Ballivum intimatum, quâ ordinatum fuit Ballivo, incarceratum reſtituere immunitati Eccleſiæ, e qua fuerat extractus.

Quid evidentius quam Officialem Epiſcopi agnoviſſe Conſilium Flandriæ ut Judicem competentem & legitimum quæſtionis incidentis, utrum extractus deberet gaudere immunitate Eccleſiæ, vel non; atque ad hoc Conſilium tamquam *ſuperiorem* Judicis mandantis pro deciſione hujus quæſtionis eſſe recurrendum?

Rurſus circa annum 1560. ſimilis difficultas exorta fuit in Civitate Aloſtana; cum quidam confugiſſet ad Monaſterium Guillelmitarum in eadem civitate, Vice-Ballivus prætendit, confugam ſibi per Religioſos dicti Monaſterii eſſe tradendum; ſive ſibi permitti intrare Monaſterium ad extrahendum confugam: cumque id recuſarent Religioſi, Vice-Ballivus obtulit Libellum Conſilio Privato, quo petiit, injungi dictis Religioſis & Decano Chriſtianitatis Epiſcopi Cameracenſis, ut permitterent confugam e ſuo Conventu extrahi.

Hunc Libellum remiſit Conſilium Privatum ad Conſilium Flandriæ, ut viſis & examinatis informationibus diſponat prout Juris: *pour être diſpoſé, après qu'ils auront vû les informations préparatoires.*

Viſis & diſcuſſis hiſce informationibus, Conſilium Flandriæ injunxit nomine Regis dicto Vice-Ballivo Aloſtano procedere ad appre-

apprehenſionem & extractionem confugæ e Monaſterio, ad quod confugerat, non obſtante oppoſitione: atque ad eum effectum miſit Conſilium Procuratorem Generalem ad dictum Monaſterium, ut confuga remitteretur interim inter manus Procuratoris Generalis, donec cauſa, partibus utrimque auditis, ulterius inſtructa quæſtio de Immunitate decideretur.

Tandem partibus, ſcilicet Vice-Ballivo Aloſtano, qui de mandato Judicis confugam e loco Immunitatis extrahendum ſuſtinebat, & Religioſis dicti Monaſterii, & Decano Chriſtianitatis ex altera parte, Conſilium Flandriæ declaravit, hunc confugam potuiſſe e loco ſacro & Immunitatis extrahi & carceribus includi; poſſeque Vice-Ballivum cauſam contra extractum coram Magiſtratu Aloſtano proſequi; uti hæc plenius habentur ex Sententia de 9. Julii 1561. & cujus Sententiæ & controverſiæ mentio occurrit apud Laury in collectione Arreſtorum, *Arreſto 63. pag.* 105.

Non dubitavit igitur Conſilium Privatum ſive Laterale Principis, quæſtionem ſuper Immunitate, id eſt, num confuga e loco Immunitatis extrahi poſſit vel non, eſſe deferendum ad Judicem ſuperiorem Judicis mandantis ſive decernentis extractionem & apprehenſionem confugæ, qui indubitanter erat Conſilium Flandriæ reſpectu Judicis Aloſtani mandantis.

Præterea ex his intelligitur, Conſilium Privatum exiſtimaſſe, quod Conſilium Flandriæ poſſit proviſionaliter decernere extractionem & detentionem confugæ ex ſolis informationibus præparatoriis, donec cauſâ plenius inſtructâ decidatur, num Reus extrahi potuerit e loco Immunitatis.

Conſtat ex Sententia ejuſdem Conſilii Flandriæ de 27. Octobris 1562. inter Epiſcopum Tornacenſem ſupplicantem ex una, & Nicolaum Stoop Apparitorem, necnon Procuratorem Generalem Conſilii Flandriæ ex altera parte intimatos, quod cum dictus Apparitor extraxiſſet quemdam confugam e cœmeterio Eccleſiæ Parochialis de Saſſelaër, Epiſcopus per ſuum Decanum Chriſtianitatis petierit, ut per Apparitorem extractus reſtitueretur in loco Immunitatis, ex quo fuerat extractus. Apparitore reſtituere recuſante, Epiſcopus obtulit Libellum ſupplicem Conſilio Flandriæ, tamquam Judici ſuperiori Judicis, cujus auctoritate ſive Decreto Apparitor confugam e loco Immunitatis extraxerat.

Conſtat autem cauſâ utrimque inſtructâ Conſilium declaraſſe, querelam Epiſcopi non fundatam, ipſamque extractionem rite factam.

Hujus Sententiæ mentio quoque occurrit in citato Arreſto 63. relato a Domino Laury *pag.* 106.

Non dubitavit proinde Epiſcopus, quin querela vel quæſtio de violata immunitate per extractionem e loco Immunitatis factam ex Decreto Judicis ſecularis, eſſet deferenda ad Judicem ſuperiorem Judicis mandantis, & ab eo quæſtionem decidendam conformiter ad Principum Edicta & prædicta Concordata.

Cum anno 1635. quidam Robertus Baart commiſiſſet homicidium, atque refugiſſet ad Monaſterium Monialium, vulgo De Byloque, in civitate Gandenſi, atque eodem die ex Decreto Conſilii Flandriæ per Procuratorem Generalem ejuſdem Conſilii eſſet extractus ex dicto Monaſterio & carceribus incluſus, idque nec petitâ nec obtentâ licentiâ Epiſcopi aut Judicis Eccleſiaſtici, Libellum obtulit Conſilio Privato petens declarari, ad ſupplicantem pertinere judicare & declarare ſi dictus Baart poſſet gaudere immunitate dicti Monaſterii De Byloque; & præcipere dignaretur tam Procuratori Generali quam ipſi Conſilio Flandriæ deponere eumdem Baart *pede ligato* in carcere ſupplicantis, ut per ipſum aut ejus Delegatum declararetur, ſi debeat gaudere dicto Aſylo; & mandare dicto Conſilio ut impoſterum ſe huic declarationi Regiæ conformet.

Conſilium Privatum hunc Libellum ſupplicem remiſit ad Conſilium Flandriæ, ut intra octiduum ab inſinuatione de contentis in hoc Libello Conſilium Privatum informaret.

Hunc Libellum ſupplicem Epiſcopi una cum reſcriptione Conſilii Flandriæ exhibet Laury in ſæpe citato Arreſto. His viſis & examinatis, Conſilium Privatum per Sententiam de 28. Januarii 1636. declaravit, quod poſtulatum per ſupplicantem ei annui non poſſet: ſcilicet ut ipſe Epiſcopus, ejuſve De-

Delegatus cognoſceret & judicaret, an prædictus confuga ſive extractus deberet gaudere immunitate Eccleſiæ, nti per litteras Conſilio Flandriæ intimatum fnit: quas & ibidem integras exhibet Laury.

Ex reſcriptione ſive reſpouſo Conſilii Flandriæ ad Libellnm Epiſcopi Gandenſis intelligitur, quod Epiſcopus ſuo Libello annexiſſet Extracta & Acta nonnulla, quibus adſtruere intendebat, eſſe receptam praxim in ſua Diœceſi, ut ad extractionem Reorum ex Eccleſia non procedatur, etiam in caſibus *exceptis*, niſi prius petitâ & obtentâ liceutiâ Epiſcopi aut ejus Officialis aut Commiſſarii: quodque his ex parte Epiſcopi productis actis & exemplis reſponderit Conſilinm Flandriæ hæc nnllateuus huic caſui applicari poſſe; eo quod eorum pleraque concernant perſonas aut Officiarios militares, nec Conſilio, nec Regiis Fiſcalibus ad tuenda Regia & ejus Magiſtratuum jura conſtitutis, ſubjectos: quodque per militares inſciis Fiſcalibus & Conſilio hæc acta ſint; qui voluntarie ad Epiſcopum ejuſve Officialem recurrerunt. Verba reſcriptionis ſunt;

„ *Quant aux Actes & exemples que le Sup-*
„ *pliant allegue & produit, iceux ne ſont*
„ *de conſideration, pour concerner la plûpart*
„ *Gens & Officiers militaires, n'étant de*
„ *notre Reſſorte ni Juriſdiction, & être*
„ *néanmoins tous avenus à notre deſçeu, &*
„ *au deſçeu des Fiſcaux du Roy, leſquels*
„ *partant n'y ont pû garder le droit de Sa*
„ *Majeſté, joint que leſdits Militaires &*
„ *autres ſe ſont volontairement adreſſez au-*
„ *dit Remontrant ou à ſon Official, au lieu*
„ *de s'adreſſer au Juge ſeculier, comme ils*
„ *devoient* „.

Interim ex his habetur, & hnnc Epiſcopum non dnbitaſſe, qnin quæſtio ſuper hac immunitate eſſet decidenda per Judicem Regium ſuperiorem Judicis mandantis, nti erat indubitanter Conſilium Privatum reſpectu Conſilii Flandriæ.

Anno 1658. cum quidam conſeqnendæ immunitatis cauſâ confugiſſet ad Chorum & Altare Eccleſiæ Metropolitanæ Mechlinienſis, Prætor ejuſdem civitatis Mechlinienſis hunc confugam cum ſnis ſatellitibus inſequens, eum ex loco Aſyli violenter extraxit, & carceribus civitatis inclnſit.

Præpoſitus, Decanus, & Capitulum dictæ Eccleſiæ Metropolitanæ, una cum Officiali nomine Archiepiſcopi Mechlinienſis, exiſtimantes per hanc extractionem attentatam per Prætorem immunitatem Eccleſiæ læſam, recurrerunt per Libellum ſupplicem pro conſequenda redintegratione Immunitatis ad Parlamentum Mechlinienſe, tamquam hnjus Prætoris & Magiſtratus Mechlinienſis indnbitatum ſuperiorem.

Parlamentum plenarie cauſâ inter dictos Supplicantes & Prætorem reſcribentem inſtructâ, & viſis informationibus contra extractum captis, per Sententiam de 11. Maii 1658. declaravit extractionem per Prætorem male & indebite factam; condemnando eumdem Prætorem, nt perſonaliter, una cum Vice-Prætore & ſuis ſatellitibus extractum redncat ad locum Immunitatis, e quo eum extraxerat: condemnando ulterius eumdem Prætorem ob attentatam hanc extractionem in mulctam 300. florenorum, necnon in damna & intereſſe reſpectu extracti; permittens præterea Officiali ſive Judici Eccleſiaſtico punitionem dicti Prætoris ob violatam immunitatem Eccleſiæ & reverentiam Eccleſiæ, ſecundum qualitatem ſuæ Juriſdictionis.

Nihil manifeſtius, quam Capitulum Metropoliticum una cum Epiſcopo nullatenus hæſitaſſe, quin juxta Principum Edicta & Concordata, querela de læſa immunitate eſſet deferenda ad Superiorem Judicis aut Officiarii ſecularis, cujus auctoritate extractio indebite facta prætenditur.

Sed & illud non obſcurum eſt, Parlamentum reflexiſſe ad præallegatum Concordatum vulgo Brabantinum, permittens Officiali ſeu Judici Eccleſiaſtico punitionem Prætoris ob infractam immunitatem ſecundum qualitatem ſuæ Juriſdictionis: prout hanc punitionem Concordatum Judici Eccleſiaſtico defert, uti ſupra dictum eſt.

Nonnullas recentiores deciſiones ſuper ſimilibus quæſtionibus refert Dominus Laury in ſua Arreſtorum collectione, *Arreſto 63.* atque inter cætera refert, quod anno 1670. Prior & Conventus Carthuſianorum in Civitate Valecinenſi obtulerint Libellum ſupplicem Conſilio Privato contra Præpoſitum, Juratos, & Magiſtratum dictæ civitatis; Carthuſiani prætendebant auctoritate hujus Magiſtratus per Præpoſitum civitatis vi armatâ

e ſuo

e ſuo Conventu quemdam fuiſſe male & indebite extractum.

Ex Actis hujus cauſæ per D. Lanry ſuo Arreſto inſertis habetur, dictos Supplicantes prætendiſſe, hanc extractionem indebite attentatam, quod ante extractionem Reſcribentes debuiſſent ut minus petere licentiam extrahendi a Vicariatu, nec potuiſſent inſcio dicto Vicariatu ad extractionem procedere ſine adjunctione Decani Chriſtianitatis, aut alterius perſonæ Eccleſiaſticæ ad hoc deputatæ.

Reſpondit Magiſtratus per ſuam Duplicam, quod dum ex præviis informationibus ſibi conſtaret, homicidium, de quo quæſtio, fuiſse præmeditatum & inſidioſum, & conſequenter *de exceptis*, ipſi non indigerent ullâ licentiâ Ordinarii, aut adjunctione alicujus perſonæ Eccleſiaſticæ.

Imo licet dubium fuiſſet utrum crimen eſſet *de exceptis*, non obligarentur nihilominus expectare declarationem Officialis; ne eam expectando, criminis Reo daretur occaſio effugiendi & Juſtitiæ illudendi: aſſeruntque quod praxis notoria ita habeat, pluribus Arreſtis, ac notanter Conſilii Privati de 4. Novembris 1650. confirmata.

Ulterius aſſerunt, ſufficere ut Ordinario ejuſve Officiali aut vices gerenti, intimetur per Judices ſeculares *acta non præjudicii*, quodque examine facto repertum ſit, quod caſus occurrens eſſet de caſibus *exceptis*; quodque Archiepiſcopus Cameracenſis ſimili actâ fuerit contentus, uti ex ejus litteris patebat.

Ulterius, cum Supplicantes impendiſſent Bullam Gregorii XIV. de anno 1591. necnon prætenſum Concordatum inter Magiſtratus Comitatus Hannoniæ, & Curiam ſpiritualem Cameracenſem, de quo ſupra, reſponderunt Reſcribentes, Bullam hanc non eſſe placetatam; & prætenſum illud Concordatum non eſſe in uſu.

Ex hoc reſponſo veriſimile quoque redditur quod ſupra notavimus, hoc Concordatum numquam perfectionem Concordati accepiſſe, ob defectum ratificationis utriuſque poteſtatis.

Inſtructâ autem plenariâ hâc cauſâ, atque allegatis ab utraque parte, quæ videbantur congruere ad deciſionem principalis quæſtionis, utrum homicidium per extractum & incarceratum perpetratum, eſſet ſimplex duntaxat homicidium vel præmeditatum & inſidioſum de genere criminum exceptorum, Conſilium Privatum remiſit Partes ad Parlamentum Mechlinienſe pro obtinenda finali deciſione quæſtionis. Parlamentum viſis & examinatis actis litis, per Arreſtum de 10. Junii 1671. declaravit Supplicantes in ſuis concluſionibus non receptibiles vel fundatos; & levato interdicto dato ad Libellum ſupplicem Supplicantium, permittitur Reſcribentibus, ſcilicet Officiario & Magiſtratui Valecinenſi, procedere ad inſtructionem proceſſus criminalis contra extractum & incarceratum, atque pœnam congruentem decernere.

Ex his perſpicuum eſt, eam fuiſſe & eſſe Belgii praxim, ut Magiſtratus & Judices ſeculares ex præviis informationibus cognoſcant & judicent, utrum caſus occurrens ſit *de exceptis* vel non; quodque Officiarius poſſit ad apprehenſionem Rei & extractionem e loco Immunitatis, ejuſque incarcerationem procedere ex Decreto Magiſtratus ſive Judicis ſecularis; neque debeant informationes præviæ Epiſcopo ejuſve Officiali communicari, ut iis viſis & examinatis hic judicet, num caſus, de quo agitur, ſit *de exceptis*; & conſequenter utrum licentia extrahendi ſit danda vel neganda.

Imo ex dictis ſat manifeſtum eſt, ex praxi & conſuetudine Belgii, non eſſe neceſſariam licentiam Epiſcopi ejuſve Commiſſarii, ut Officiarius ex Decreto Judicis ad extractionem & apprehenſionem confugæ procedere queat; præſertim ſi Epiſcopus ejuſve Commiſſarius in ea concedenda moram trahat, ſive difficilem ſe præbeat.

Præterea ex prædictis habetur, eam eſſe notoriam & probatam Belgii praxim conformiter ad Edicta Principum, & ſpeciatim juxta Concordatum, vulgo Brabantinum, quod ſi querela moveatur, vel per extractum, vel per Judicem Eccleſiaſticum de indebita extractione; & per eam violatâ immunitate Eccleſiæ hæc querela debeat deferri ad Judicem ſuperiorem Judicis mandantis, ſive qui Decretum apprehenſionis & extractionis dedit, & cognoſci ac decidi ab eodem debeat.

Digitized by Google

CAPUT IX.

De Bulla Gregorii XIV.

§. I.

Præcipuus hujus Bullæ ſcopus.

ADMODUM famoſa in hac materia Immunitatis ſive Aſyli eſt Bulla Gregorii XIV. de anno 1591. quæ incipit: *Cum alias nonnulli*; eamque recentiores Theologi & Canoniſtæ, præſertim qui hanc immunitatem Judicibus Eccleſiaſticis vendicare volunt, tamquam firmum & ineluctabile fundamentum impendunt, uti ex noſtratibus Antonius *Anſelmo* Juriſconſultus Antuerpienſis, & ibidem Curiæ Eccleſiaſticæ Advocatus Fiſcalis, in ſuo Triboniano Belgico *cap.* 10. & Franciſcus Zypæus Officialis Antuerpienſis *in Jure novo*, *Tit. De Immunitate Eccleſiarum num.* 6. & ſequentibus, qui per Bullam illam Judicibus Eccleſiaſticis omnia ad hanc immunitatem pertinentia competere prætendunt.

Imo & Petrus Gambacurta e Societate Jeſu hanc Bullam ſpeciali Tractatu explanandam & tuendam ſuſcipiens, de ea dicere non dubitavit: „ quod ut eſt ſapientiæ, „ prudentiæ, ac pietatis pleniſſima, ita u„ niverſam hanc Eccleſiarum immunitatem, „ noſtris ſeculis occaſione nonnullorum In„ dultorum plene collapſam reſtituit, mo„ deratur & meliorem in formam reducit „. Ita in proœmio Libri ſecundi.

Num hæc Bulla *ſapientiæ*, *prudentiæ*, *ac pietatis pleniſſima ſit*, prout eam ejus Patronus deprædicat, ex dicendis æquus & non præventus Lector judicabit.

Hoc haud inficiari poteſt, per hanc Bullam univerſam Eccleſiarum immunitatem omnino reſtitutam juxta eorum opinionem, ſcilicet, qui hanc immunitatem & quoad inſtitutionem, moderationem, necnon de quæſtionibus ſuper ea incidentibus, judicandi & decidendi auctoritatem Eccleſiæ ſeu Judicibus Eccleſiaſticis deferendam opinantur; nullamque eſſe Principis aut Magiſtratus ſecularis de ea ſtatuendi, aut judicandi, aut agendi auctoritatem independenter a judicio & auctoritate, ſeu licentia Judicis Eccleſiaſtici, juxta regulam hâc Bullâ præſcriptam.

Et unicum hujus Bullæ ſcopum eſſe, omne de hac immunitate judicium attribuere Judici Eccleſiaſtico, & auctoritatem Magiſtratus ſecularis dependentem reddere a judicio & arbitrio Judicis Eccleſiaſtici ex contextu Bullæ manifeſtum eſt, & ex dicendis patebit.

§. II.

Quæ de Indultis ſuorum Prædeceſſorum narrat in ſua Bulla Pontifex ad recentiorem ætatem referenda.

IN primis in narrativa ſuæ Bullæ exponit Pontifex: „ Quod nonnulli ſui Prædeceſſo„ res, & præſertim Sixtus V. & Pius V. „ *ſancto zelo ducti* diverſas facultates & ex„ trahendi etiam in caſibus quibuſdam a „ Jure non permiſſis ex Eccleſiis crimino„ ſos & delinquentes, compluribus ſeculari„ bus Principibus, eorumque Curiis & Ma„ giſtratibus ſub variis modis & formis con„ ceſſerint „.

Quod hic aſſerit Gregorius a nonnullis ſuis Prædeceſſoribus ſimiles facultates & indulta Principibus & Magiſtratibus ſecularibus fuiſſe conceſſa, indubie ad recentioris ætatis Pontifices referendum: & merito tamquam præcipuos harum facultatum & indultorum auctores expreſſit Sixtum V. & Pium V. qui demum ſeculo XVI. ſederunt.

Quis enim Principum Chriſtianorum ante ultima hæc ſæcula, id eſt, ante receptas Decretales, legitur, hujuſmodi facultates ſive indulta a Romanis Pontificibus poſtulaſſe aut accepiſſe?

Vidimus ſupra *Cap.* 2. Principes ſuâ auctoritate extendiſſe vel reſtrinxiſſe Eccleſiarum Aſyla, iiſque modum & formam in eorum uſu pro temporum & locorum conditione præſcripſiſſe: quin & vidimus Patres Africanos ad Imperatorem pro reſtitutione hujus immunitatis obtinenda legationem deſtinaſſe. Sed Imperatores ad Romanos Pontifices pro poſtulandis facultatibus & indultis extrahendi confugientes ex Eccleſiis legationem miſiſſe non legimus.

§.III.

§. III.

Enarrat Pontifex ſcandala & abuſus, quæ prætendit ex prædictis Indultis ſecuta: & quis ſcopus hujus enarrationis?

QUod antem dicit, quod Prædeceſſores ſui hæc Indulta conceſſerint *ſancto zelo inducti*, id eum dixiſſe monet Gambacurta *lib.* 2. §. 1. *in Gloſſa verſ. Sancto zelo*. „ Quoniam uarraturus erat, Indulta per hos „ Pontifices conceſſa non bene ceſſiſſe, quia „ & eorum occaſione ſubortos abuſus, ne illos „ in invidiam trahat, intentionem atque in- „ teriorem animi voluntatem commendat„.

Et admodum veriſimile eſt, Pontifices in concedendis hiſce facultatibus & Indultis *ſancto zelo* inductos fuiſſe, ſcilicet „ Ut peccandi libertas atque impudentia, quæ ſpe „ confugii ad Eccleſias quotidie creſcebat, „ factâ Principibus eos extrahendi poteſtate „ comprimeretur, id eſt, neque immunitatis præſidio ad peccandi libertatem abu- „ terentur, ſanctiſſimus hic zelus fuit, fe- „ liciſſimeque ſucceſſit. Mirum enim dictu „ eſt quantâ ſolum hujuſmodi Indultorum fa- „ mâ repreſſa ſit audacia delinquentium, quan- „ tum quietis ac pacis ſequutum ſit in Repu- „ blica„. Quemadmodum monet Gambacurta.

Recte ſane notavit Gambacurta, Gregorium voluiſſe præmittere, Prædeceſſores ſuos *ſancto zelo inductos* ad concedenda hæc Indulta, ne illos in invidiam trahat: quia revera in hac ſua Bulla aſſerere non veretur: „ Quod experientia docuerit, quod tum ob „ diverſitatem hujuſmodi Indultorum, tum „ quia plerique eorumdem Principum Mi- „ niſtri ex hoc ipſo illa diverſimode & la- „ tius quam par erat ad ſuum libitum in- „ terpretandi occaſionem arripere cœperint, „ ſubortam eſſe non mediocrem in aliquibus „ locis libertatis & immunitatis Eccleſiaſti- „ cæ perturbationem & confuſionem „.

Quin & dicere non veretur: „ Alibi ne „ ipſos quidem laicos indultis hujuſmodi uti „ voluiſſe, aut potuiſſe, quod populis inve- „ teratam erga Eccleſiæ immunitatem de- „ votis & conſuetis, *ſcandali* potius quam „ quietis occaſionem præberent „.

Ad hanc Bullæ periodum reflectens Gambacurta *lib.* 2. §. 2. *in Gloſſa verſ.* ALIBI VERO, notat, quod Pontifex hoc loco ipſis Indultis ſuccenſere videatur: „ Ex ipſis enim „ Pontificis verbis facile intelligere eſt, ait, „ ipſa Indulta ejuſmodi in ſe fuiſſe, ut ejuſ- „ modi populis ſcandali occaſionem præbe- „ rent; eoque clarius ipſis Indultis ſuccenſet, „ quod populi devotioni, quæ laude digna eſt, „ tribuit, quod ea recipi non potuerint „.

Num occaſione horum Indultorum, orta fuerint ea ſcandala, perturbationes, difficultates, aut violationes Immunitatis Eccleſiaſticæ, quæ enarrat Pontifex, non conſtat: illud conſtat, hæc per Pontificem enarrata eſſe & aſſerta, ut probaret neceſſariam fuiſſe novam hanc Bullam, ut prætenſis ſcandalis & abuſibus & confuſioni, aliiſque incommodis occaſione ejuſmodi Indultorum exortis occurreretur, quod ſub initium ſuæ diſpoſitivæ expreſſit.

Enarratis enim hiſce malis ex Indultis ſubortis, ſubjungit: „ Quare pro commiſſo „ nobis a Domino Paſtoralis Officii mune- „ re, prædictis abſurdis & ſcandalis obvia- „ re, ac differentias hujuſmodi ad uniformem „ regulam reducere, omnemque dubitandi „ ac perperam interpretandi occaſionem di- „ lucidâ declaratione ſubmovere, abuſus tol- „ lere, & ne Eccleſiaſtica jura plane con- „ culcentur & negligantur, opportune pro- „ videre decrevimus, prout etiam dictus „ Sixtus prædeceſſor noſter iiſdem de cauſis „ motus ſtatuere decreverat, licet morte „ præventus hoc adimplere nequiverit; ita „ tamen ut quando præſertim temporum ca- „ lamitas, & nimia quæ jam invaluit perver- „ ſorum hominum malitia id expoſcit, ali- „ quid etiam ad terrorem delinquentium, „ & ad coërcenda illorum facinora, ultra „ id quod priſca illa morum diſciplina & „ vetus ſacrorum Canonum norma præſcri- „ pſerat, in quibuſdam caſibus congruâ mo- „ deratione adhibitâ permittamus „.

Recte obſervat hic Gambacurta, quod Pontifex in hac nova Conſtitutione ſe quinque præſtiturum pollicetur. „ Primum eſt, „ ait, abſurdis omnibus & ſcandalis ſuperi- „ us dictis obviare. Secundum, omnes In- „ dultorum differentias ad unam regulam „ formamque reducere. Tertium, omnem „ dubitandi ac perperam interpretandi occa- „ ſionem dilucidâ declaratione ſubmovere. „ Quartum, abuſus tollere. Quintum, ne „ Eccleſiaſtica Jura conculcentur, aut ne- „ gligantur, providere „.

Num hæc omnia per hanc novam Conſtitutionem conſecutus fuerit Pontifex, & utrum

Digitized by Google

utrum hæc Conſtitutio ad procurandam quietem & tranquillitatem Reipublicæ, & cohibendos homines ſceleratos in ſe fuerit idonea & ſufficiens, ex dicendis judicabit æquus Lector: interim illud hìc notat Conſtitutionis ſtrenuus Patronus ſæpius citatus Gambacurta *lib.* 2. §. 4. *in Gloſſa verſ.* OMNEMQUE DUBITANDI, Pontificem aſſeruiſſe, quod ſecundum malum occaſione Indultorum exortum eſſet: „ prava eorumdem „ Indultorum interpretatio, cui obviaturum „ ſe ſpondet hoc loco, ſpondens omnem du„ bitandi ac perperam interpretandi occaſio„ nem *dilucidâ declaratione* ſubmovere „. Poſt hæc ſubjungit Gambacurta: „ Miror, „ poſt hanc dilucidam interpretationem, quâ „ Pontifex intendit omnem dubitandi occa„ ſionem ſubmovere, tam multa paſſim du„ bia emergere, ut vix aliquis quovis ad„ miſſo delicto ad Eccleſiam confugiat, „ quin de ejus immunitate dubitetur „.

§. IV.

Revocat facultates & indulta a ſuis Prædeceſſoribus conceſſa.

HIſce ſuperius enarratis tandem Pontifex aggreditur diſpoſitivam ſuæ Conſtitutionis, ſive de Immunitate diſponere. In primis itaque revocat & omni omnino effectu evacuat omnia & ſingula Indulta per Prædeceſſores, nominatim Sixtum V. & Pium V. aut forte etiam per ſemetipſum ante tempus hujus Conſtitutionis conceſſa, ſub quibuſcumque clauſulis & quibuſcumque perſonis, & quacumque ex cauſa fuerint conceſſa, ſublatâ omni differentiâ ad unam & uniformem normam hâc Conſtitutione præſcriptam reduci voluit.

Verba Conſtitutionis ſunt: „ Hâc itaque „ noſtrâ perpetuo valiturâ Conſtitutione o„ mnia & quæcumque privilegia, indulta, „ & gratias, tam per prædictum Sixtum, „ ac Pium V. quam alios quoſcumque Præ„ deceſſores noſtros, aut noſmetipſos, Se„ demque Apoſtolicam, ejuſve Legatos ſu„ per abducendis vel extrahendis ab Eccle„ ſiis, Monaſteriis, Sacellis, Domibus Re„ gularibus & ſecularibus, locis ſacris aut „ Religioſis, alias quam in caſibus a Jure „ expreſſis, hominibus certorum tunc expreſ„ ſorum vel non expreſſorum criminum re„ is, aut fraudulentis decoctoribus, etiam „ in odium certorum delictorum, & pro „ bono, pace & quiete publica, & ex cau„ ſis urgentiſſimis ac neceſſariis & æquipol„ lentibus caſibus in Jure expreſſis, atque „ ex paritate, identitate, aut majoritate ra„ tionis extenſis perpetuo vel ad certum „ nondum elapſum tempus, ſeu ad vitam „ alicujus Principis aut beneplacitum ſeu „ alias quomodolibet conceſſa, etiam itera„ tis aut multiplicatis vicibus approbata, & „ innovata ac uſu recepta, litteras Apoſto„ licas ſub plumbo aut in forma Brevis, „ ſeu alias quomodocumque deſuper confe„ ctas, quarum tenores hìc haberi volumus „ pro expreſſis, ac ad verbum inſertis, ſub„ latâ penitus omni differentiâ, ita ad unam „ formam tantum reducimus ac moderamur „.

Reflectens Petrus Gambacurta ad cauſas, ob quas Pontifex aſſerit, per ſuos Prædeceſſores fuiſſe conceſſa Indulta Reos extrahendi, ſcilicet, *etiam in odium certorum delictorum, & pro bono, pace & quiete publica, & ex cauſis urgentiſſimis ac neceſſariis, & æquipollentibus caſibus in Jure expreſſis, atque ex paritate, identitate, aut majoritate rationis*, dicere non veretur, quod ſingulæ adeo graves ſint, ut rationabiliter eos movere potuerint. „ Unde (ait) mihi proba„ bile eſt, ſi qua aliquando hujuſmodi cau„ ſarum valde urgeat, ut re diligenter ac „ ſerio per Epiſcopum examinatâ, adhibito „ prudentum conſilio, videatur publico bo„ no neceſſarium extrahi confugam de Ec„ cleſia, etiamſi caſus non eſſet in Jure „ expreſſus, poſſit concedere facultatem illum „ extrahendi. Imo addo, quod gravius eſt, „ ſi Epiſcopus abeſſet, & periculum eſſet „ in mora, vel adeſſet quidem, ſed facul„ tatem concedere non auderet, poſſe Prin„ cipem vel ejus Magiſtratum jubere extra„ hi, & contra eum procedere ad pœnam. „ Idque propter jus illud naturale, quod ha„ bet Reſpublica conſervandi ſeipſam, & „ faciendi omnia neceſſaria ad ſui conſer„ vationem „.

Ne autem a contextu Conſtitutionis, cujus patrocinium & æquitatem demonſtrare ſuſceperat, recedere viſus eſſet, dum dixit Epiſcopum poſſe ex cauſis *urgentiſſimis* concedere facultatem extrahendi e loco Immunitatis etiam in caſu Jure non excepto, imo ſi Epiſcopus abeſſet, Principem vel ejus Ma-

Digitized by Google

Magiſtratum poſſe extrahere, & ad punitionem procedere, reſpondet Pontificem „ non „ prohibere, ne in his caſibus extrahant, „ neve naturali Jure utantur; ſed ſolum revocare eam licentiam extrahendi, quæ „ illi per ea Indulta conceſsa eſt „.

Verum ſi Pontifex Indulta & facultates a Romanis Pontificibus conceſſa ex cauſis etiam urgentiſſimis revocanda & in irritum mittenda, & omni effectu evacuanda cenſuerit, & his ita revocatis omnia in hac materia ad Regulam in ſua Conſtitutione expreſſam reduci voluerit; quis credat, mentem Pontificis fuiſſe, ut Epiſcopi ex cauſis urgentiſſimis facultatem extrahendi in caſibus a Jure non expreſſis concedere poſſent; vel etiam Principem ejuſve Magiſtratum ſine licentia Epiſcopi ad extractionem & punitionem procedere poſſet, ſi Epiſcopus abſens eſſet?

Quod autem addit Patronus Conſtitutionis: „ Id ratione optimâ factum eſt, quo„ niam eâ facultate jam indultâ abuteban„ tur „: minime advertens, quod ſi ratione optimâ fuerit facultas Indultorum revocata, quoniam eâ abutebantur, quidni dicamus eam facultatem Epiſcopis, & Principi ſeu ejus Magiſtratui extrahendi ex cauſis *urgentiſſimis* eadem de cauſa ſubſtractam, quia eâ facile abuterentur?

Et revera totus contextus Conſtitutionis patenter evincit, Pontificem omnia in hujus immunitatis materia ad *uniformem* regulam hìc præſcriptam reducere voluiſſe, atque extractionem confugientium ad locum Immunitatis nequaquam permittendam extra caſus hâc ſuâ Conſtitutione expreſſos.

Proinde non ſine fundamento dubitatur, num hic Pontifex ad edendam ſuam Conſtitutionem *eo ſancto zelo inductus* fuerit, quo ad Indulta ſua concedenda dicit ſuos Prædeceſſores inductos; ut ſcilicet peccandi libertas atque impudentia, quæ ſpe confugii ad Eccleſias quotidie creſcit, comprimeretur: ſed num potius zelus hujus Pontificis in hac edenda Conſtitutione fuerit, omnia, quæ hanc immunitatem ſpectant, Judicibus Eccleſiaſticis ſubmitttere, & omnia a Poteſtate Eccleſiaſtica reddere dependentia.

Poſt revocata & omni effectu evacuata ſuorum Prædeceſſorum Indulta, ad *uniformem* Regulam in hac materia ab omnibus ſervandam procedit.

§. V.

Exprimit caſus, in quibus, & non in aliis, confugientes ab Eccleſiis abſtrahi poſſint.

IN prima hujus Regulæ parte, quæ incipit ab his verbis Conſtitutionis, *Ut laicis ad Eccleſias*, &c. & finit ad hæc verba, *non ſuffragetur*, ponit caſus, in quibus laici non gaudent immunitate ſive Aſylo Eccleſiarum, eaſque ad octo reducit: Primus, ſi fuerint *publici latrones*. Secundus, ſi *viarum graſſatores*, qui publicas ſtratas obſident, ac viatores ex inſidiis aggrediuntur. Tertius, ſi *depopulatores agrorum*. Quartus, ſi homicidia & mutilationes membrorum *in ipſis Eccleſiis, earumve cœmeteriis* committere non verentur. Quintus, ſi *proditorie* proximum occiderint. Sextus, *Aſſaſini* (*a*). Septimus, ſi rei ſint hæreſis. Octavus & ultimus, ſi rei ſint læſæ Majeſtatis in *perſonam ipſius Principis*.

Si extra hos caſus in Bulla expreſſos nullus ab Immunitate excludatur, nulluſque criminis Reus præter hos ex locis Immunitatis etiam de licentia Epiſcopi aut Judicis Eccleſiaſtici, quin nec cum adjunctione perſonæ Eccleſiaſticæ extrahi queat; quis non videt, atrociſſimorum etiam criminum & ſcelerum Reos per Eccleſiarum immunitatem punitionem evaſuros, quodque atrocia etiam ſcelera ſpe conſequendæ immunitatis in dies multiplicabuntur; ipſique Principi & Reipublicæ auctoritas & poſſibilitas auferetur, tranquillitatem & quietem publicam conſervandi, atque ſceleratos homines per jus gladii, quem ad vindictam malefactorum portant comprimendi, & ſubditos ab injuriis malefactorum liberandi?

§. VI.

(*a*) Planum eſt ſummum Pontificem hac in parte idem ſancire voluiſſe, quod in lege Moſaica ſanxerat Deus, his verbis *Exod. cap. 21. verſ. 14. Si quis per induſtriam occiderit proximum ſuum & per inſidias, ab altari meo evelles eum, ut moriatur.* Quod intelligi debet de iis, qui deditâ operâ homines obtruncant. Huc reſpexiſſe ſummum Pontificem veriſimilius eſt, quam ad frigidam quorundam Leguleiorum in interpretanda voce *Aſſaſini* argutationem. Iſti in Bulla Gregoriana exponenda per Aſſaſinos intelligunt tantum eos, qui ſine *pretio hominem incautum necant*. Verum ea expoſitio quam abhorreat a communis vocis hujus ſenſu, nemo non videt.

Digitized by Google

§. VI.

Prætendit ſatisfacere querelis Curiæ ſecularis.

POſtquam in prima diſpoſitivæ parte hujus Bullæ pro *uniformi Regula* ubique & omnibus tenenda expreſſiſſet caſus, ſive criminum Reos, quibus Eccleſiarum immunitatem non ſuffragari declarat, progreditur ad ſecundam diſpoſitivæ partem, in qua Prælatis Eccleſiarum tam majoribus quam minoribus, ſive ſecularibus ſive Regularibus cujuſcumque ordinis præſcribit, quid ipſis agendum ſit, ſi aliquem prædictorum exceptorum criminum Reum ad eorum Eccleſias vel Monaſteria confugere contingeret; ipſis ſcilicet præcipiendo diſtricte mandat: „ Ut laicos in caſibus prædictis delinquen- „ tes ad eorum Eccleſias, Monaſteria, do- „ mos, & alia loca ſupradicta ſacra ſeu „ religioſa reſpective confugientes, & in „ eis ſe recipientes, atque morantes, qui „ prædicta delicta, eorumve aliquod *judicio* „ *ſuo* commiſiſſe videbuntur, quando a Cu- „ ria ſeculari fuerint requiſiti, & quilibet „ eorum fuerit requiſitus, Miniſtris & Of- „ ficialibus Curiæ ſecularis abſque irregulari- „ tatis nota, aut alicujus Cenſuræ Eccleſiaſticæ „ incurſu tradi & conſignari curet & faciat „.

Prætendit Gambacurta *lib.* 2. §. 7. *in Gloſſa verſ.* Sed universis, Pontificem hîc ſufficientiſſimum contra querelas ſecularium Magiſtratuum remedium adhibuiſſe: tota enim ratio, quâ ſe Miniſtri Curiæ ſecularis tuebantur „ ea erat, inquit, quod „ ſi tantiſper diſtuliſſent Reos capere in „ Eccleſia, Clerici eos modis omnibus li- „ berabant, & quantumcumque horum cri- „ minum Reos impune abire faciebant. His „ ita ſatisfacit, ſi certo ſibi perſuadeant, „ poſtquam ipſi ſemel Clericos requiſierint, „ Reos, ſi aliquod horum criminum commi- „ ſerint, ſibi conſignatum iri abſque ulla vi „.

Verum ipſe Gambacurta monet ibidem, quod, ut a Clericis aut Prælatis confugæ, Miniſtris Curiæ ſecularis tradi & conſignari curare debeant, non tantum requiratur, quod fuerint a Curia ſeculari requiſiti, ſed inſuper, ut *judicio ſuo* Rei, qui ad Eccleſias vel Monaſteria, vel domos, aut loca ſacra confugerunt, videantur aliquod horum criminum in Conſtitutione exceptorum commiſiſſe.

Si itaque Prælati obligentur curare, ut Rei horum criminum Miniſtris Curiæ ſecularis tunc demum tradantur, poſtquam prædicta delicta, eorumve aliquod *judicio ſuo* commiſiſſe videbuntur; quis non videt merito & poſt hanc Conſtitutionem juſtas eſſe Magiſtratuum querelas, quod per tanti temporis moram Reis talium criminum ſubminiſtretur occaſio elabendi, & impunitatem conſequendi, ipſiſque Clericis tempus eos occultandi, & a poteſtate Curiæ ſecularis liberandi?

Nec enim judicium ſuum de crimine perpetrato formare poſſunt Prælati, utrum ſit aliquod *de exceptis*, & caſus occurrens ſit unus de octo caſibus in Bulla expreſſis, niſi prævie de crimine & caſu fuerint informati & inſtructi. Quæ informatio & inſtructio non modici temporis moram indubie requirere ſolet, intra quam Reis effugiendi, & Clericis occultandi, & eos liberandi occaſio præbetur: ut vel ex hoc Capite hæc Conſtitutio audaciam hominum ſceleratorum ſpe conſequendæ impunitatis potius augeat, quam comprimat.

§. VII.

Vetat confugientes etiam in caſibus exceptis per Curiam ſecularem extrahi, ſine licentia Epiſcopi & adjunctione perſonæ Eccleſiaſticæ.

POſt hæc proſequitur ſecundam partem hujus uniformis Regulæ ab omnibus in hac materia impoſterum ſervandæ, declarando quomodo in illis octo caſibus ab immunitate exceptis procedere debeant tam Miniſtri Curiæ ſecularis Reos inſequentes, quam Prælati Eccleſiarum & locorum ſacrorum, ad quæ Rei criminum confugerunt.

In primis „ Ne ſecularis Curiæ Mini- „ ſtri facultate illos per ſe & propriâ au- „ ctoritate extrahendi, ipſis olim attributâ, „ & per præſentes revocatâ abutantur; vo- „ lumus, ait, dictâque auctoritate Apo- „ ſtolicâ decernimus & declaramus, ut „ Curia ſecularis ejuſque Judices & Of- „ ficiales ab Eccleſiis, Monaſteriis, locíſque „ ſacris prædictis laicum aliquem, ut præ- „ fertur, delinquentem, in nullo ex caſibus „ ſupradictis, ſine expreſſa licentia Epiſco- „ pi, vel ejus Officialis, & cum interventu „ perſonæ Eccleſiaſticæ ab eo auctoritatem „ habentis „ &c.

Quod hîc innuit Pontifex, Miniſtris Cu-

tiæ

riæ ſecularis jus non fuiſſe per ſe & propriâ auctoritate extrahere Reos e locis ſacris ſine expreſſa licentia Epiſcopi aut ejus Officialis in caſibus exceptis ante prædeceſſorum ſuorum indulta, & per hanc Conſtitutionem revocata, repugnat praxi decem & amplius primorum ſeculorum; imo univerſi orbis conſuetudine ante hanc Conſtitutionem obſervatum fuiſſe, ut ſine licentia Epiſcopi ejuſve Officialis, Miniſtri Curiæ ſecularis ad extractionem & capturam procederent, ex Covarruvia, aliiſque *Cap.* 7. oſtendimus: & pluribus auctoritatibus probat Proſper Farinacius *Tom.* 1. *Quæſtionum criminalium quæſt.* 28. *num.* 75. qui licet fateatur nonnullos Doctores ibidem citatos contrarium ſuſtinuiſſe; monet tamen propterea non eſſe recedendum ab hac opinione, *quæ non ſolum, ut refertur, communis & in praxi recepta eſt, ſed etiam verior.*

Indubitatum proinde eſt, quod Pontifex in hac Bulla declarando & præcipiendo Miniſtros Curiæ ſecularis non poſſe per ſe & propriâ auctoritate ſine licentia Epiſcopi ejuſve Officialis procedere in caſibus exceptis ad extractionem & captionem confugarum ex locis ſacris, intervertiſſe conſuetudinem univerſaliter probatam & in praxi receptam: neque legitur, quod pro adſtruenda hac generali conſuetudine & recepta praxi adducta fuerit auctoritas Indultorum per Romanos Pontifices Principibus & eorum Curiis conceſſorum, prout innuit Pontifex in hac Bulla.

Imo nec ſcitur, quod in ulla Decretali Pontifices requiſierint licentiam Epiſcopi, ejuſve Officialis, ut *in caſibus exceptis* Miniſtri Curiæ ſecularis Reos ex loco Immunitatis extrahere poſſint, uti *Cap.* 7. notavimus.

§. VIII.

Auctoritatem dandi licentiam extrahendi ſolis Epiſcopis competere declarat, in quo Conſtitutio ſibi non cohærere videtur.

Ulterius declarat, ad Epiſcopos *ſolos*, & non alios Epiſcopis inferiores, „ etiamſi alias Ordinarii ſint, aut nullius „ Diœceſis, aut conſervatores ab hac Sede „ ſpecialiter vel generaliter deputati, prædictam licentiam dandi facultas pertineat„.

Si hæc conferantur cum his, quæ in præcedenti parte ſuæ diſpoſitivæ præcepit & declaravit, difficulter Bulla hæc a contradictione & ſibi repugnantibus eximetur. In præcedenti namque periodo ſuæ Bullæ diſtricte mandat omnibus Eccleſiarum Prælatis, non tantum majoribus, ſed & minoribus ſive Epiſcopis inferioribus, tam ſecularibus quam Regularibus, ut ſcilicet Reos ad ſuas reſpective Eccleſias confugientes Miniſtris Curiæ ſecularis tradi & conſignati curent, ſi ab his requiſiti fuerint, & *judicio ſuo* aliquod delictorum in Bulla expreſſorum commiſiſſe videbuntur.

Cum itaque Prælatis minoribus, ſive qui *Epiſcopis inferiores* ſunt, non tantum permittat, ſed & diſtricte præcipiat, ut confugientes ad ſuas reſpective Eccleſias Miniſtris Curiæ ſecularis *tradi & conſignari curent*, ſi *judicio ſuo* aliquod criminum in Bulla exceptorum commiſiſſe videbuntur, videtur & his Prælatis minoribus ſive Epiſcopis inferioribus tribuiſſe auctoritatem dandi licentiam extrahendi Reos e loco immunitatis, ſi *judicio ſuo* crimen exceptum commiſiſſe videbuntur; quam tamen dandi licentiam auctoritatem in hac periodo ſuæ Bullæ ipſis ſpeciatim adimit, & ſolis Epiſcopis competere declarat.

Ut autem amplius & generalius hanc dandi licentiam extrahendi e locis ſacris auctoritatem ſolis Epiſcopis aſſereret, & inferioribus Prælatis adimeret, declarat, quod „ occurrente caſu in loco exempto, „ & nullius Diœceſis, tunc ad Epiſcopum „ viciniorem devolvatur hæc cognitio, & „ non ad alios„.

Advertit hanc in Conſtitutione repugnantiam ipſe Gambacurta *lib.* 2. §.7. *in Gloſſa verſ.* JUDICIO SUO, fateturque *difficultatis pleniſſimum locum eſſe.*

Cum autem Conſtitutionis patrocinium ſuſcepiſſet, eamque ut *ſapientiæ, prudentiæ, ac pietatis pleniſſimam* commentariis exponere, etiam ſtuduit eam ab hac repugnantia eximere.

„ Quamvis enim, ait, clarius loqui Pon„ tifex potuiſſet, puto tamen certo nullam „ eſſe hujus Conſtitutionis repugnantiam„.

Duobus autem modis hanc repugnantiam tollere nititur. Primo, quod in priori Conſtitutionis periodo ubi *judicium*, utrum crimen commiſſum ſit crimen exceptum, defert æque minoribus Prælatis, ac majoribus: „ Pontifex diſponat de ſubſtantia hujus a„ ctio-

„ ctionis, quæ eſt curare tradi & conſigna- „ ri Curiæ ſeculari eos omnes, quos Præ- „ latus quilibet judicaverit horum aliquod „ criminum commiſiſſe; ita ut quiſquis ita „ judicaverit, teneatur in conſcientia, quan- „ tum in ſe eſt, curare Reum tradi & „ conſignari. Paragrapho vero ſequenti mo- „ dum præſcribere hujus actualis traditio- „ nis & conſignationis, ut non fiat niſi de „ licentia Epiſcopi, & cognitio prius per „ Epiſcopum illum vere commiſiſſe aliquod „ horum delictorum & cum interventu per- „ ſonæ Eccleſiaſticæ, &c. quo fit, ut in- „ feriores Eccleſiarum Prælati eos, qui *ju-* „ *dicio ſuo* videbuntur aliquod horum com- „ miſiſſe, poſteaquam per Curiam ſecula- „ rem fuerint requiſiti, non poſſint amplius „ occultare, neque ullâ arte aut vi ad fu- „ gam juvare ne capiantur, non curare ut „ tradantur, conſequenter teneri illos cuſtodi- „ re, donec Epiſcopi mandatum exſpectatur„.

Sane Pontifex in priori periodo eodem plane modo præcipit omnibus indiſtincte Prælatis ſive majoribus ſive minoribus, tam ſecularibus quam Regularibus, ut requiſiti a Miniſtris Curiæ ſecularis confugientes, qui *judicio ſuo* aliquod crimen exceptum commiſiſſe videbuntur, Miniſtris Curiæ ſecularis *tradi & conſignari curent*.

Porro cum indubitatum ſit, Pontificem voluiſſe, ut realiter & cum effectu Miniſtris Curiæ ſecularis tradantur & conſignentur, ſi Epiſcoporum aliorumque majorum Prælatorum *judicio* crimen exceptum commiſiſſe videbuntur; nullatenus dici poteſt de alia traditione & conſignatione a Prælatis minoribus curanda Pontificem loqui voluiſſe.

Deinde cum præcipiat, ut eos *tradi & conſignari curent*, poſtquam per Miniſtros Curiæ ſecularis requiſiti fuerint, non obſcurum eſt, Pontificem de traditione & conſignatione *reali* loqui; quandoquidem certum ſit, Miniſtros Curiæ ſecularis de hac traditione & conſignatione loqui, dum confugas ſibi tradi requirunt: evidenſque ſit, Pontificem voluiſſe, ut Prælati etiam minores & Epiſcopis inferiores requiſitioni Miniſtrorum Curiæ ſecularis ſatisfaciant, curando, ut confugæ eis tradantur & conſignentur, dum *judicio ſuo* crimen exceptum commiſiſſe videbuntur.

Advertens indubie Gambacurta, quam parum conſona eſſet hæc reconciliandi ratio textui Conſtitutionis, addit & hanc, quod ſcilicet in priori Conſtitutionis periodo de traditione & conſignatione reali univerſis Prælatis præcipitur, ut ſcilicet confugientes tradi & conſignari curent Miniſtris Curiæ ſecularis, qui videbuntur crimen exceptum commiſiſſe *judicio ſuo*, in inferioribus Eccleſiarum Prælatis locum habeat ſolum, quouſque ad Epiſcopum cauſa deferatur.

Qui attenderit uno eodemque verborum contextu omnibus indifferenter Prælatis majoribus & minoribus præcipi, ut poſtquam a Miniſtris Curiæ ſecularis fuerint requiſiti, *tradi & conſignari* curent confugas, qui *judicio ſuo* crimen exceptum commiſiſſe videbuntur, facile intelliget, quam congrua ſit hæc reconciliationis ratio.

Interim hinc habemus, pro dilucida declaratione admodum obſcuram Conſtitutionem edidiſſe hunc Pontificem Gregorium XIV.

Præterea ex poſteriori hac Conſtitutionis periodo evidens eſt, Pontificem voluiſſe, ut extractio confugientium ad Eccleſias omnino eſſet dependens a licentia & judicio Epiſcoporum, vel etiam Officialium, nulloque caſu Miniſtri Curiæ ſecularis, etiam de mandato Judicis ſecularis ad extractionem procedere queant „ niſi eo caſu, quo Epi- „ ſcopus, & dictæ perſonæ Eccleſiaſticæ re- „ quiſitæ illos in delictis ſuperius expreſſis „ culpabiles tradere, aut capturæ, carcera- „ tioni intereſſe & aſſiſtere recuſarent„.

Sed & hic veritus Pontifex, ne laici quidquam contra reverentiam loci ſacri committerent, eos monet: „ Tuncque reverentiæ „ Eccleſiæ & locis ſacris debitæ memores „ prædictos delinquentes minori, quo id fieri „ poterit, cum ſcandalo & tumultu extra- „ here curent „.

§. IX.

Præcipit extractos per Miniſtros Curiæ ſecularis duci ad carceres Curiæ ſpiritualis.

ET ne confugæ eo caſu per Miniſtros Curiæ ſecularis ſine interventu perſonæ Eccleſiaſticæ extracti ſub cura & cuſtodia Curiæ ſecularis remanerent, ſed duntaxat eo caſu videretur Eccleſiaſticus operâ duntaxat Miniſtrorum Curiæ ſecularis uti voluiſſe, præcepit, ut „ delinquentes Laici prædicti, „ poſtquam, ut præfertur, ab Eccleſiis lo- „ ciſve ſacris extracti & capti fuerint, ad „ carce-

Digitized by Google

„ carceres Curiæ Eccleſiaſticæ reponantur, & „ inibi ſub tuto ac firmo carcere, ac op- „ portunâ cuſtodiâ datâ illis, ſi opus fuerit, „ per Curiam ſecularem detineri debeant „.

Hic rurſus conſuetudinem & praxim univerſalem & in jure fundatam invertit hæc Pontificis Conſtitutio. Notorium enim eſt, laicos gravium criminum Reos, aut de his graviter ſuſpectos, tum de jure, tum de conſuetudine conſueviſſe carceribus Curiæ ſecularis includi, atque ſub hujus Curiæ cuſtodia conſignari; quandoquidem ad hanc Curiam pertineat de hoc crimine cognoſcere, & coram ipſa proceſſus criminalis inſtrui & decidi debeat: quid juſtius, quam ut Reus ſub ejuſdem Curiæ cuſtodia interim conſiſtat, atque ad eum pro proceſſus criminalis pleniori & faciliori inſtructione acceſſus habeatur?

Ad hæc quis neſcit recentem ſat eſſe uſum carcerum Eccleſiaſticorum, eorumque uſum hactenus pene non niſi delinquentibus Clericis ſerviviſſe, & paucis admodum caſibus, ſive pro delictis Eccleſiaſticis laicos potuiſſe hiſce carceribus includi? Unde & hodie in pluribus locis, imo & civitatibus etiam Cathedralibus ſimiles carceres non habentur, uti & monet Gambacurta *lib. 6. cap. 6. num. 2.*

Præterea cum etiam de jure ſemper pertinuerit ad Judicem ſecularem, ejuſve ſatellites, confugas in caſibus *exceptis* extrahere ex Eccleſiis tamquam non gaudentes immunitate, & qui conſequenter titulo confugii ab Eccleſia defendi non poſſunt, uti *cap. 7.* oſtenſum eſt, & fatetur ipſe Gambacurta *lib. 6. cap. 5. num. 10.* quidni eâdem ratione carceribus Curiæ ſecularis includi deberent? Nec creditur unquam auditum, aut ab ullo Pontifice traditum ante editam hanc Conſtitutionem criminis Reum ex Eccleſia per Miniſtros Curiæ ſecularis extractum, carceribus Curiæ Eccleſiaſticæ eſſe includendum.

§. X.

Tradi non permittit Curiæ ſeculari, niſi prius causâ cognitâ, Judex Eccleſiaſticus declaraverit eſſe caſum exceptum.

IMo nec Pontifici ſat viſum fuit, Reum ab Eccleſia extractum per Miniſtros Curiæ ſecularis carceribus Curiæ Eccleſiaſticæ eſſe conſignandum; ſed inſuper vult, ut „ nec inde extrahatur, Curiæque ſeculari „ conſignetur aut tradatur, niſi cognito prius „ per Epiſcopum, ſeu ab eo deputatum, „ an crimina excepta vere commiſerit. Tunc- „ que demum de mandato Epiſcopi per Ju- „ dicem Eccleſiaſticum Curiæ ſeculari quâ- „ cumque poſtpoſitâ appellatione, ait, con- „ ſignetur „.

Sane quid hoc aliud, niſi omnia enormiſſima crimina & ſcelera etiam perduellionis & parricidii in perſonam Principis Tribunali Eccleſiaſtico ſubjicere, ipſamque Principis auctoritatem in puniendis criminibus reddere plane dependentem a judicio & arbitrio Epiſcopi ejuſve Officialis? uti recte advertit Petrus Sarpi in Tractatu De Jure Aſylorum *Cap. 7.* ubi relato ſummatim prædictæ Conſtitutionis hujus textu, ſubjungit: „ Quæ omnia ſi obſervare poſſent, jam ſa- „ cra loca omni ſcelerum genere refertiſſi- „ ma eſſent, & quodcumque juſtitiæ Tri- „ bunal everſum; Regeſque & Principes, „ quibus jure ſceptra conveniunt a Deo tri- „ buta, eadem precario tenerent, & Sacerdo- „ tis arbitrio in juſtitia exercenda penderent „.

§. XI.

Bulla non recepta.

NOn mirum igitur hanc Conſtitutionem ſive Bullam nullibi pene receptam hactenus fuiſſe. De Regno Galliæ notius eſt quam ut probari debeat; ſcitur in illo Regno conſtanter fuiſſe obſervatam Conſtitutionem Franciſci I. ejuſque occaſione ſenſim in Regno illo Eccleſiarum Aſyla abolita eſſe.

De Regno Hiſpaniæ teſtis eſt Franciſcus Salgado De ſupplicatione ad Sanctiſſimum *parte 1. cap. 2. ſectione 3. num.* 141. ubi poſt relatas plures Bullas in Regno Hiſpaniæ non receptas ſeu uſitatas, ait: „ Pariformi- „ ter Bulla *Gregorii XIV.* ſuper immunita- „ te Eccleſiarum diſponens, in Hiſpania „ non ſervatur; quia uſu recepta non fuit „.

Probant idipſum Litteræ Regis Catholici anno 1700. ſcriptæ ad Archiepiſcopum Mechlinienſem, in quibus teſtatur de praxi Hiſpaniæ huic Conſtitutioni plane contraria, uti *cap. 7.* oſtendimus.

De Germania teſtatur Antonius Faber in Codice *ad titulum de his, qui ad Eccleſias confugiunt, definitione unicâ.* Ubi poſtquam

V 2 dixit

Digitized by Google

dixit, immunitatem Eccleſiarum ab Imperatoribus Romanis religioſiſſime conceſſam ſanctiſſime conſervandam, ſubjicit: „ Hoc „ tamen ita accipi placuit, niſi conſuetu„ dine & lege aliquâ in contrarium perpe„ tuo obſervatâ his immunitatibus deroga„ tum fuiſſe conſtet „. Valere enim talem conſuetudinem & legem certum eſt, qualem in *Gallia* & *Germania* eſſe ſcimus.

In Sabaudia hanc Conſtitutionem ſimiliter non fuiſſe receptam, manifeſtum eſt ex iis, quæ in citata definitione aſſerit Antonius Faber.

In primis enim teſtatur anno 1605. adeoque pluribus annis poſt editam hanc Conſtitutionem, diſputatum fuiſſe in Senatu, utrum per conſuetudinem in Ducatu Sabaudiæ quemadmodum in Gallia derogatum eſſet immunitati Eccleſiarum; quæ diſputatio ſive quæſtio mota non fuiſſet, ſi hæc Conſtitutio recepta fuiſſet. Hæc enim Conſtitutio uniformem regulam *ubique ſervandam* præſcribit, non obſtante quâcumque conſuetudine contrariâ.

Præterea ibidem teſtatur Antonius Faber per Senatum dictum fuiſſe: „ Plane obſer„ vandum diſtricte eſt, ne ab Eccleſiis ex„ trahantur inconſulto Epiſcopo, ut appa„ reat, non violandæ pietatis animo, ſed „ mero juſtitiæ zelo rem agi: quamquam „ ſi graviora ſint crimina, quorum impuni„ tas per immunitatem quæritur, vulgo cre„ ditum eſt, non eſſe neceſſarium, ut ullus „ Epiſcopi conſenſus ad permittendum pre„ henſionem requiratur „.

Cum igitur judicaverit Senatus, non eſſe neceſſarium conſenſum Epiſcopi, ut extrahantur graviorum criminum Rei ex Eccleſiis, manifeſtum eſt, Senatum auctoritatem hujus Conſtitutionis non agnoviſſe.

De Germania, necnon Venetorum Republica, quin de Eccleſiaſticis Provinciis, teſtatur Petrus Sarpi citato *Cap.* 7. ubi poſt ſuperius relata verba concludit: „ His igi„ tur de cauſis factum eſt, ut Conſtitutio, „ ſive, ut ajunt, Bulla iſta, inter Decre„ tales numquam recepta, nullibi etiam con„ ſuetudine invaluerit, imo contrariâ pror„ ſus conſuetudine antiquata atque ſublata „ fuerit: quod ſicuti Jure certiſſimum eſt, „ ita reipsâ Gallia, Hiſpania, Germania, „ Venetorum ditio, Ducatus *hic noſter*, „ numquam eam admiſerunt: quodque cun„ ctis jure optimo admirationi eſſe poſſit, „ in ipſa Eccleſiaſtica ditione atque Provin„ ciis, non hæc Conſtitutio, ſed vetus illa „ conſuetudo ſervatur, quæ juſtitiam ſuſtinet„.

In Belgio hanc Bullam Gregorianam non receptam fuiſſe ex præcedentibus, ac notanter ex iis, quæ *Cap.* 7. & 8. retulimus, abunde conſtat.

Retulit quidem Antonius Anſelmo Juriſconſultus Antuerpienſis, & ibidem Curiæ Eccleſiaſticæ Advocatus Fiſcalis, hanc Bullam inter Edicta Principum noſtrorum; ſed cum ipſe eam Edictorum collectionem privatâ auctoritate, & proprio labore & operâ compilaverit, & in lucem ediderit, nihil per hanc inter Edicta Principum relationem huic Bullæ auctoritatis acceſſit: unde nec ipſe Anſelmo approbationem ſive Placitum Principis ſuper hac Bulla adducit; neque in ſuo Triboniano Belgico, ubi *Cap.* 10. de hac Bulla rurſus tractat, aſſerere audet eam in Belgio fuiſſe receptam aut placetatam: imo fateri debuit etiam poſt hanc Conſtitutionem per Principum Edicta plures caſus & crimina fuiſſe ab hac immunitate excepta, quam in hac Bulla excepta reperiuntur: certum argumentum, Principes auctoritatem hujus Bullæ non agnoviſſe, neque exiſtimaſſe eam in Belgio obligare.

Licet enim in Belgio hactenus religioſe ſervata fuerit Eccleſiarum immunitas, ipſaque Templorum Aſyla etiam ipſi Principes conſervata voluerint, nihilominus & hoc noverant quotidianis rerum experimentis compertum eſſe, uti jam pridem monuit Antonius Faber in citata definitione: „ Ni„ hil poſſe dici aut conſtitui periculoſius, „ nec pernicioſius, quam ſi ſceleratis homi„ nibus liberum ſit confugiendo ad Eccle„ ſiam effugere Judicis laici coërcitionem. „ Ne, dum immunitas quæritur, impunitas „ concedatur; quod ſane ab utilitate publi„ ca omnino alienum eſſet, ad quam ma„ xime pertinet, ut crimina omnia, ſed ea „ potiſſimum, quæ atrociora exiſtimantur, „ publice vindicentur „.

Ex dictis obſcurum non eſt, Regiam auctoritatem in criminibus puniendis prædictâ Conſtitutione multum enervari.

CON-

Digitized by Google

CONCORDIA
IMMUNITATIS ECCLESIASTICÆ
ET
JURIS REGII

Adverſus Certamen Immunitatis, &c. a D. PETRO GOVARTS R. S. M. in Magno ſuo Conſilio Mechliniæ Conſiliario Eccleſiaſtico, & ejuſdem Diœceſis Vicario Generali, inſtitutum.

Ubi una oſtenditur, coram quibus juxta mores Belgii Materiæ Eccleſiaſticæ citra violationem Immunitatis ſint tractandæ.

PROŒMIUM.

Immunitatem Sacerdotum Belgii in cauſis perſonalibus (*a*); præcipue criminalibus, non concuti duntaxat, aut in aliqua ſua parte violari, ſed in totum peſſumdari ac penitus conculcari a Theologis Belgis facile crederet, qui vel ſolum characterem ſeu officium Auctoris hujus certaminis attenderet.

Hic quippe eſt D. Petrus Govarts Regiæ Suæ Majeſtatis in Magno ſuo Conſilio Mechliniæ *Conſiliarius Eccleſiaſticus*. *Regium* ſane in *laico* Tribunali Conſiliarium, pro Eccleſiaſtica Immunitate, & Sacer-

(*a*) In eo Opuſculo agitur de Immunitate perſonali, quæ Privilegium Clericale vocari ſolet. Ea dividitur 1. in privilegium Canonis, quo fulmine excommunicationis *ipſo facto* percuſſi dicuntur, qui manus violentas in Clericos injiciunt. 2. In privilegium ſervitiorum, quæ ſtatum Clericalem dehoneſtant, ut militia, excubiæ, &c. 3. In privilegium fori, quo Clerici quoad actiones perſonales eximuntur a foro Judicis ſecularis. De poſtremi hujus privilegii realitate non tam diſputatur in eo Opuſculo, quam perpenditur, an illud violetur aut penitus conculcetur, cum Clerici Belgæ in cauſis perſonalibus ad laica Tribunalia provocant, aut provocantur.

Digitized by Google

Sacerdotum a laica Poteſtate & ſeculari Tribunali exemptione, *Certamen* ſuſcipere, quis crederet, niſi ea eſſet Eccleſiaſticæ Immunitatis profanatio & conculcatio, ut illam vel ipſa Regia Parlamenta exhorrerent?

Neque diſſimulavit Govartius hanc profanationem exaggerare, ac palam profiteri hâc horrendâ profanatione ſe excitatum, ac quodammodo violenter adactum, hoc religioſum pro Immunitate Eccleſiaſtica *Certamen* ſuſcipere.

Citatis enim nonnullis Hiſpanicorum Conciliorum pro Immunitate Sacerdotum Decretis, ac enarrato, quod in Concilio Dertoſenſi anno 1429. ab Alphonſo Arragoniæ Rege impetrata ſint diplomata complura ad reſtituendam labefactatam Immunitatem Eccleſiæ non tantum adverſus Judices, Nobiles, & Virorum Dominos, ſed & ipſos prævaricatores *Clericos*, ſubjungit *pag.* 24. ſui certaminis: „ Quidni ſperare licet, ut & jam Hiſpania & Pontifex ſimiles correptiones & cenſuras tranſmittat ad Clerum & Theologos Belgas, „ qui in materia morum & doctrinæ meriſſime perſonali, non tantum clandeſtinis ludificationibus, ſed publicis Libellis libriſque Judices ſeculares, & *Belgii Tribunalia vocant Judices ſuos legitimos & naturales*, a quibus ipſos retrahere in materia *morum* & *doctrinæ*, per Decreta Hiſpanica, nefas ſit: ut vel hoc prætextu „ *horrenda* dici mereantur, & veluti rabies non latratu continetur, „ ſed ad morſus abripitur; ita nec verbis & libris tantum Immunitas hæc impetitur, ſed ad executionem doctrinæ procedentes Viri iſti, Belgæ Theologi, coram Judicibus illis ſecularibus lites „ inſtituunt, eaſque criminales & diffamatorias non tantum contra „ Clericos, ſed ipſos ſuos Prælatos & Epiſcopos, Judicibus illis, „ ut innocentiam ſuam probent, doctrinam ſuam moreſque judicandos ſubmittunt; coram illis Archiepiſcopum ſuum, quod Decreta „ Regia amplecteretur, iiſque contradictores judicaſſet, aggrediuntur „.

Eodem tendit lacrymoſa & ſuſpiriis plena exclamatio *pag.* 15. „ Si conſecratio Templorum reos eo confugientes manibus eripit „ Laicorum, quidni Clericis id tribuat ſua ipſorummet conſecratio? „ Si profanatur Templum, ubi reus inde abſtrahitur ad ſupplicium, „ nonne & Sacerdotii ſanctitas contaminabitur, ſi ejus conſortes & „ Miniſtri rapiantur ad ſecularium Tribunalia; ſi vita, ſi mores „ Eccleſiaſticorum diſcutiantur & judicentur a laicis; ſi doctrina eo-

„ rum

Digitized by Google

„ rum & Eccleſia ſubmittatur judicanda a profanis; ſi tandem Dei
„ Miniſtri ſubdantur Miniſtris hominum„?

Nec tantum Theologos hujus profanationis reos facit, ſed & ipſos Regios Officiales & Miniſtros, ejuſdem cooperatores eſſe haud ſilet. Recitatis enim nonnullis Regum Galliæ Edictis, quibus ipſam Epiſcoporum in Clericos auctoritatem, ut SS. Canonum executores, ſtabiliunt, addit *pag.* 22. „ At quamvis inter ſupremas Leges &
„ Poteſtates ſæpe ſit ſumma unio & conſonantia; interim Officiales
„ & minores Miniſtri non abſtinent ab inſidiis; & dum manifeſte
„ aut directe non audent, oblique & per cuniculos poſſeſſorii, vio-
„ lentiæ, aut alio fuſco colore libertatibus Eccleſiæ, & Clericorum
„ perſonali Immunitati inſidiantur Judices ſeculi, collaborantibus ſæ-
„ pe ipſis Clericis pro cauſarum commoditate „.

Quis jam audeat dubitare, de Clericorum a Juriſdictione laicorum exemptione & Immunitate, etiam in materia *morum* & *doctrinæ*, actum eſſe in Belgio; dum, etiam ſcribente & dolente, & pene lacrymante Regio Conſiliario, in ejus deſtructionem & ipſi Sacerdotes & Miniſtri Regii conſpirant? Quis non laudet zelum Govartii, qui ſepoſito affectu naturali, quo Conſiliarii Regii in amplificationem ſuæ Juriſdictionis, etiam interdum cum diminutione Eccleſiaſticæ, ferri conſueverunt, Certamen aggreditur pro Immunitate Sacerdotum, eorumque a Tribunalibus *Regiis* exemptione, idque pro ipſis Sacerdotibus, contra quoſdam Theologos Belgas, & Officiales ac Miniſtros Regios eis faventes?

Quis ſuſpicari audeat, alio quam veritatis & juſtitiæ zelo adactum Regium Conſiliarium, hoc Certamen ſuſcipere? Dum pro exemptione Sacerdotum a Tribunalibus Regiis decertans, non tantum decertare videtur in ſui Magni Conſilii depreſſionem; ſed & cum proprii emolumenti jactura, cauſas Eccleſiaſticorum a ſuo Conſilio ablegare.

Verum, Lector benevole, meminiſſe oportet, Govartium non tantum eſſe R. S. M. in Magno ſuo Conſilio Mechliniæ Conſiliarium Eccleſiaſticum; ſed & Diœceſis Mechlinienſis *Vicarium Generalem*, ab Illuſtriſſimo Archiepiſcopo Mechlinienſi moderno conſtitutum.

Hoc ſi attenderis, non miraberis, ſi alius quam juſtitiæ veritatiſque zelus Govartium ad Certamen hoc excitaſſe potuerit; præſertim una attendendo, hos Belgas Theologos, qui horrendæ hujus profanationis inſimulantur, ſupponi; neque Govartium dubitare, eſſe

e *præ-*

Digitized by Google

e *prætenſis illis Janſeniſtis*, contra quos vel ſolum decertare, imo in Certamine nominari, non glorioſum duntaxat, ſed & utile eſſe, atque ad primas dignitates ſemitam, quâ nulla commodior, compendioſior, aut ſecurior, novit Govartius.

Qui & hodiernos vagos & odioſos clamores de Janſeniſmo, Rigoriſmo, novitatibuſque & naſcentibus hæreſibus per Belgium, imo Europam integram per annos jam plures excitatos expenderit, haud mirari deberet, ſi & hi de conculcatione Immunitatis Eccleſiaſticæ clamores & lamentationes eſſent voces inanes & vacuæ, Certamenque hoc contra fictitios potius, quam veros Eccleſiaſticæ Immunitatis violatores, non tuendæ Immunitatis Eccleſiaſticæ zelo, ſed altiori Poteſtati placendi ſtudio ſuſceptum.

Hoc ut aptius diſcutiatur, Confutatio hæc in tria capita dividetur; quorum primo examinabitur, an Theologi Belgæ in materia *morum* & *doctrinæ* declinent Judices Eccleſiaſticos, & ad Tribunalia laica in hac materia recurrant, eoque titulo violatæ Immunitatis Eccleſiaſticæ rei ſint? Secundo Capite examinabitur, num Theologi Belgæ, inſtantes ut cauſæ eorum etiam Eccleſiaſticæ, in *poſſeſſorio* tractentur coram Tribunalibus Regiis, Immunitati Eccleſiaſticæ præjudicent: & utrum prætextu *poſſeſſorii* turbetur Juriſdictio Eccleſiaſtica in materia *morum* & *doctrinæ*? Tertio denique Capite diſcutietur, num prætextu *poſſeſſorii*, aliove titulo Theologi Belgæ violent aut violaverint Immunitatem Eccleſiaſticam in cauſis criminalibus? ac ſignanter an eam violaverint, conveniendo D. Archiepiſcopum Mechlinienſem coram Conſilio Regio?

Quæ vero D. Govartius contra Theologos Belgas immiſcet de *novitate* & *Rigoriſmo* in materia dogmatica, ut ſe vel ſic Theologiæ Licentiatum oſtendat, Theologis examinanda & refutanda relinquimus, & intra ſolam materiam Juris hanc Conſultationem reſtringimus.

CA-

CAPUT PRIMUM.

An Theologi Belgæ in materia morum & doctrinæ declinent Judices Eccleſiaſticos, & ad Tribunalia laica in hac materia confugiant?

§. I.

Proponitur ſtatus Quæſtionis.

IN hoc Certamine certat, vel ſaltem certare ſe ſimulat Govartius pro Immunitate ſeu exemptione Sacerdotum Belgii a Juriſdictione Judicum ſecularium in cauſis *mere* & *puriſſime* perſonalibus, quibus unice ipſorum *perſona*, ejuſque *regimen* impetitur, uti loquitur *pag.* 54. vel, ut clarius expreſſit *pag.* 55. „ quibus Dei Miniſtrorum *regi-* „ *men*, *vita*, *mores*, & *doctrina* eorum ju- „ dicantur, puniuntur, & corriguntur „. Hanc Immunitatem ut probet, & Sacerdotibus inviolatam ſervandam evincat, Canones Eccleſiaſticos, & Regia Edicta undique agglomerat; & iis tertiam pene Certaminis partem adimplet; ſed aërem verberat, & adverſarios ſibi fingit.

Quis enim hactenus Canoniſtarum, ac Theologorum hanc Immunitatem negavit, aut in dubium revocavit? Non ergo adſtruenda erat Sacerdotum in hujuſmodi materia exemptio; ſed probandum erat hanc a Theologis negari, aut violari (*a*).

Ut ergo a ſtatu quæſtionis & ſcopo hujus Certaminis non aberretur, omnibuſque manifeſtum ſit, ſuper quo decertetur; ſciendum, nullum eſſe dubium nec quæſtionem hic moveri, an Immunitas competat Sacerdotibus Belgii in cauſis *mere* & *puriſſime perſonalibus*, ſive in quibus de *moribus* & *doctrina* Sacerdotum agitur.

Hanc Immunitatem ſi negaverint aut violaverint Theologi Belgæ, cauſas has Tribunalibus ſecularibus vendicando, aut iis deferendo; non Govartius duntaxat, ſed omnes quotquot in Belgio Juriſconſulti ſunt, Theologos hos Immunitatis Eccleſiaſticæ violatæ & profanatæ reos pronuntiabunt.

Unica eſt ergo quæſtio, num Theologi Belgæ hanc vel negaverint, vel in aliquo violaverint; quod hoc capite examinandum eſt.

§. II.

Nullo exemplo violationem Immunitatis probat Govartius.

CLamat Govartius, palamque accuſat Theologos Belgas, tamquam Immunitatis Eccleſiaſticæ & Sacerdotalis ſacrilegos profanatores, utpote qui in materia *morum* & *doctrinæ*, Sacerdotes Tribunalibus laicis, contra tot ſacrorum Canonum Decreta ſubjicere non erubeſcunt.

Horrenda ſane accuſatio, & quæ pro ſua gravitate etiam gravia exigit argumenta, quibus adſtruatur.

Verum, quod in Judice, & quidem Magni Conſilii Mechlinienſis miremur, hanc accuſationem, & quidem publice inſtituit Govartius, ne uno quidem prolato exemplo, quo hanc Immunitatis Eccleſiaſticæ profanationem, vel per ſpeciem attentaſſe Theologos Belgas, quos hujus criminis reos agit, probet.

Ubi, quæſo, oſtendit, aut unquam oſtendet Govartius, hos Theologos Belgas ad Tribunalia laica in materia *morum* aut *doctrinæ* recurſum inſtituiſſe? Proferat Govartius vel unum libellum ſupplicem, vel ſcriptum, quo hi Theologi in materia *morum* aut *doctrinæ* a Tribunali laico audiri poſtularunt.

Dicat quandonam coram Tribunali Eccle-

(*a*) Apud Gallos non ita conſtat hæc Immunitas de cauſis Clericorum vere perſonalibus, cum illæ publicum ac Civile regimen ſpectare poſſint. In Galliis dicitur, quod *nulla ſit immunitas ſine titulo; & conſuetudo non ſufficeret*. Titulus de immunitate illarum cauſarum a Rege conceſſus debet oſtendi, ut de ea non dubitetur.

cleſiaſtico in materia *morum* aut *doctrinæ* legitime citati Tribunal hoc tamquam incompetens in hac materia recuſarint, & ad Tribunalia *Laica*, ut hujus materiæ proprios Judices, recurrerint aut appellaverint.

Pervolvatur integrum Govartii Certamen, exclamationes quidem, graveſque Theologorum Belgarum de infracta Immunitate Eccleſiaſtica in materia *morum* & *doctrinæ* accuſationes in oculos inſilient; actumque de Immunitate Eccleſiaſtica credet, qui ſolis verbis fidem habet: at probatio nulla, exemplum infractæ Immunitatis in materia *morum* & *doctrinæ* nullum; ut vel ſolo probationis defectu hi Theologi a reatu ipſis affícto eſſent abſolvendi, & accuſator falſitatis & temeritatis pœnis ſubjiciendus.

Sed ut magis eluceſcat Theologorum innocentia, & accuſationis temeritas, ne quid gravius dicam, oſtendam vel ex ipſis Actis, quæ huic accuſationi & Certamini occaſionem dediſſe, ipſe Govartius ubique clamat, & in quæ vehementius inſurgit, Theologos Belgas, non Judices laicos, ſed Eccleſiaſticos in materia *morum* & *doctrinæ*, conformiter ad SS. Canones, Sacerdotes legitimos Judices agnoſcere & ſemper agnoviſſe.

§. III.

Ex Actis a Govartio reclamatis evincitur, Theologos Belgas in materia morum *&* doctrinæ *Judices Eccleſiaſticos non declinare ut incompetentes.*

DUo ſunt Libelli ſupplices Statibus Brabantiæ oblati ex parte plurimorum Eccleſiaſticorum, unus quidem brevior, & alter prolixior, quibus immunitatem Eccleſiaſticam in materia *morum* & *doctrinæ* non violatam duntaxat, ſed totaliter peſſumdatam eſſe in toto ſui Certaminis decurſu clamat Govartius. Quâ fide? paucis videamus.

Hi Libelli e Gallico idiomate, quo fuerant oblati, in Latinum verſi exſtant in Appendice *Confutationis per Theologos Belgas*, quam editionem hic in textu ſequuti ſumus, quia & eam Govartius ſequitur; utrumque tamen Libellum Gallice huic Diſſertationi appendemus, ut in ipſo idiomate originali videre queat Lector, quæ latine in textu allegantur.

In primo ſuo Libello (qui exhibetur in Appendice Confutationis ſub *num.* 11.) dicunt Theologi hi *pag.* 78. „ ſe non petere „ ſupprimi querelas & accuſationes, quæ ad„ verſus eos per quemcumque inſtitutæ eſſe „ poſſunt. Parati ſunt (aiunt) de *doctri„ næ* & *vitæ ſuæ* ratione coram *quovis* Ju„ dice *legitimo*, & non ſuſpecto reſpondere „. Et *pag.* 96. poſtulant Ordinum Brabantiæ deprecationem „ quâ a Sua Majeſtate ob„ tineatur, ut Leges & Privilegia Patriæ „ circa eos eorumque conſortes religioſe ob„ ſerventur; ita ut contra ipſos non proce„ datur *viâ facti*, ſed coram Conſilio Bra„ bantiæ, aut aliis Tribunalibus Patriæ *in* „ *re* ipſis *competente*, juxta formas Juris „ & conſuetudines in cauſis omnibus, quæ „ ipſos ſpectant „.

En Theologi, quos de violata Immunitate Eccleſiaſtica accuſat Govartius, cauſas ſuas tractari volunt, non tantum coram Conſilio Brabantiæ, ſed & aliis Tribunalibus Patriæ juxta materiæ *competentiam*, ſive, ut ipſi loquuntur, in *re* ipſis (Tribunalibus) *competente*, hoc eſt, in materia *morum* & *doctrinæ*, coram Tribunalibus Eccleſiaſticis, & in materia poſſeſſorii coram Conſilio Brabantiæ, juxta Leges & Privilegia & conſuetudines Patriæ.

Et ut Govartio omnis cavillandi materia ſubtrahatur, quaſi Theologi ſub Tribunalibus Patriæ in generalibus his terminis non comprehendiſſent Tribunalia Eccleſiaſtica, coram quibus materia *morum* & *doctrinæ* tractanda foret; & quæ in hac re pro competentibus agnoſcerent; ecce expreſſa Theologorum in eodem Libello ſupplice *pag.* 83. profeſſio. Poſtquam enim conqueſti ſunt, recurſum ad Conſilium Brabantiæ pro tuenda ſua innocentia contra violentam Adverſariorum oppreſſionem ſibi occludi, ne hâc querelâ viderentur in materia *morum* & *doctrinæ* Conſilium Brabantiæ Judicem expetere, ipſoſque Ordinarios declinare, hanc prævíſam calumniam ſollicite præveniunt dicentes: „ Non quod Supplicantes non agno„ ſcant judicium accuſationum in materia „ *doctrinæ* & *morum* contra Eccleſiaſticos de „ jure pertinere *ad Epiſcopos*; ſed nemo eſt „ etiam qui non conſentiat, quod omnia „ illic fieri debeant viâ juſtitiæ, & formâ „ procedendi ordinariâ „.

Non-

Nonne hæc tam expreſſa profeſſio æquo Judici ſufficere debuiſſet, ut Theologos a crimine violatæ Immunitatis abſolviſſet, præſertim aliunde hactenus non convictos? Sed Govartio hæc diſſimulanda fuerunt, ut contra Theologos Belgas, ſeu potius *prætenſos Janſeniſtas*, Certamen ſuſtinuiſſe ſaltem videretur.

§. IV.

Idipſum pluribus argumentis aliunde petitis adſtruitur.

ORbi & Urbi (*a*) notiſſimum eſt, quod Theologi Belgæ, qui a Govartio violatæ Immunitatis Eccleſiaſticæ rei aguntur, anno 1692. communi conſenſu deputarint ad Sedem Apoſtolicam Doctorem Joannem Libertum Hennebel, ut *morum* & *doctrinæ* ipſorum Sedi Apoſtolicæ rationem redderet, ipſiuſque Sedis Apoſtolicæ judicium expoſceret: ut ſi quid ſive in moribus ſive in doctrina corrigendum emendandumque judicaret, ſignificare dignaretur, paratiſſimos ſeſe exhibentes, oraculis Sedis Apoſtolicæ in omnibus ſeſe ſubjicere; atque in moribus ac doctrina corrigere & emendare quidquid Sedes Apoſtolica corrigendum emendandumque judicaret.

Scitur, nec ipſum Govartium latere poteſt, quomodo per ſeptem & amplius annos per hunc ſuum Deputatum inſtare omnibus modis pergant, ut Adverſarii compellantur exhibere coram Sancta Sede, ſi quid vel in materia morum vel doctrinæ ipſis opponendum habeant; ut ita tandem plena Sedis Apoſtolicæ deciſio, cui ſe conforment, habeatur.

Quoties non apud ipſos Cardinales, Regiſque Catholici in Urbe Oratorem pro hac expeditione inſtiterunt, & inſtare pergunt hi Theologi? Quot ab Univerſitate Lovanienſi ad Sedem Apoſtolicam, Sacram Congregationem Sancti Officii, Regium Oratorem, alioſque Miniſtros pro hac expeditione, his Theologis allaborantibus, ſcriptæ fuerunt litteræ, quibus Univerſitas horum quoque Theologorum promptum animum deciſionibus Sedis Apoſtolicæ per omnia acquieſcendi teſtata eſt?

Ad hæc SS. D. Innocentius XII. per Breve ſuum de 6. Februarii 1694. mandavit Epiſcopis Belgii: „ ne ullâ ratione quemquam „ vagâ illâ accuſatione & invidioſo nomine „ Janſeniſmi traduci aut nuncupari ſinant, „ niſi prius ſuſpectum eſſe legitime conſti- „ terit, aliquam ex his propoſitionibus do- „ cuiſſe aut tenuiſſe; nec quemquam ſub „ hoc prætextu ab officiis, muniis, benefi- „ ciis, gradibus, ac concionibus habendis, „ vel aliâ quâcumque functione Eccleſiaſticâ „ privari permittant, niſi *ſervato Juris or-* „ *dine*, eam pœnam, quæ Viris alioquin „ Catholicis graviſſima eſt., commeruiſſe „ probatum fuerit „.

An Theologi Belgæ dubitare potuerunt, quin Sedes Apoſtolica ipſos ad Judices *Eccleſiaſticos* in materia *doctrinæ* remitteret, velletque illos pro *legitime* ſuſpectis, aut *ſervato Juris ordine* convictis ad pœnam incurrendam reputari, qui eoram hiſce Tribunalibus *Eccleſiaſticis* legitime ſuſpecti, aut ſervato juris ordine eam pœnam commeruiſſe declarati eſſent?

Nonne in ſecundo Brevi ad Epiſcopos Belgii de 24. Novembris 1696. expreſſe remiſit SS. D. Innocentius XII. hos Theologos in materia doctrinæ ad Epiſcopos, his verbis: „ Sin vero iidem prætenſi Janſeniſtæ „ voce aut ſcripto edant proprios ſenſus A- „ poſtolicarum Conſtitutionum, prædictique „ Brevis ſenſui diſſentaneos, debent *Epiſco-* „ *pi prout de jure* contra eos procedere, „ non ſolum auctoritate ordinariâ, ſed et- „ iam ſpeciali facultate ipſis indultâ „ &c.

Et tamen qui majori promptitudine & gaudio utrumque hoc Sedis Apoſtolicæ Mandatum receperunt, quam ii Theologi?

Quot non auditæ eorum querelæ de nimia Epiſcoporum in utroque hoc Brevi exequendo mora ac tergiverſatione?

Quis neſcit, nihil tantopere a Theologis his continuo inclamari & urgeri, quam utriuſque Brevis exactam & plenam executionem?

Quid in eorum ſcriptis frequentius auditur, quam Brevis Apoſtolici retardatæ executioni adſcribendam eſſe, quæ in Belgio uſque modo, cum ſummo populi ſcandalo viget, Theologorum diſſenſionem, & animorum exulcerationem?

Quoties apud R. S. M. ejuſque Conſilia non inſtiterunt hi Theologi, ut Brevis Pontificii

(*a*) Scilicet Romæ.

tificii ſperata tandem executio haberetur; utque omnibus, etiam auctoritate Regiâ mandaretur, ut ſe in ſingulis punctis Suæ Sanctitatis Brevi exacte conformarent?

Quoties tum per litteras, tum per ſuum in Urbe Deputatum ſupplicarunt Suæ Sanctitati, ut Brevis ſui executionem apud C. S. M. urgere dignaretur!

Quantâ demum animi exultatione iidem hi Theologi Litteras S. M. de data 20. Decembris 1697. quibus utriuſque Brevis executio mandatur, ac una injungitur omnibus, ut controverſias dogmaticas Sedi Apoſtolicæ ſubjiciant, exceperunt; & quaſi de parta victoria pro his triumphum cecinerunt!

Nonne hæc ſunt evidentiſſima argumenta, quibus Theologi Belgæ Orbi & Urbi palam probarunt, ſe *morum* & *doctrinæ* Judices & Arbitros, non laicos, ſed Eccleſiaſticos, ac ſignanter Sedem Apoſtolicam agnoſcere, eorumque ſententiis & deciſionibus ſe velle ſincere ſubmittere? Sed hæc ſilentio preſſit Govartius, quamvis tam notoria ſint, ut eum latere vix potuerint. Quo conſilio? ipſe viderit.

§. V.

An Adverſarii horum Theologorum æque ſint immunes a violatione Immunitatis Eccleſiaſticæ in materia doctrinæ?

THeologos Belgas vulgo *prætenſos Janſeniſtas*, adverſus quos tamquam Immunitatis Eccleſiaſticæ violatores Govartius Certamen pro Immunitate Sacerdotum ſuſcepit, materiam *morum* & *doctrinæ* numquam judicio aut deciſioni Judicum laicorum ſubmittere voluiſſe, ſed hujus materiæ competentes Judices agnoviſſe Eccleſiaſticos, ac notanter Sedem Apoſtolicam, palam teſtatos eſſe, horum ſententiis ſe velle acquieſcere, in præcedentibus oſtenſum eſt. Sed an eorum, qui hiſce Theologis cum Govartio jam pridem indefeſſum certamen indixerunt & indicere pergunt, eoſque ab omnibus muniis Eccleſiaſticis excludere nituntur, eadem ſit innocentia circa violationem Immunitatis Sacerdotum in materia *morum* & *doctrinæ*, utinam Govartius examinaſſet!

Nemo enim in Belgio ignorat, quomodo vel Cathedrâ aliquâ in Academia Lovanienſi, vel Eccleſiaſticâ Dignitate, Officiove Regiæ nominationis alibi vacante, ſi quiſquam horum Theologorum, ſive prætenſorum Janſeniſtarum concurrere videatur, mox ad Regem & Miniſtros accuſationes de *Janſeniſmo*, *Rigoriſmo*, *Novitate* in materia *dogmatica* deferantur; ut ni Theologi ſe coram Rege aut Miniſtris Regiis ſuper his accuſationibus purgent, a Cathedris, Dignitatibus, & Officiis excludantur.

Scit & luxit jam dudum Belgium, viros vitâ & doctrinâ integerrimos, vagâ illâ accuſatione, & invidioſo nomine Janſeniſmi paſſim traductos; idque non coram Judicibus Eccleſiaſticis, ut coram iis ſe in materia doctrinæ juſtificare poſſent, aut ſi rei eſſent legitime convinci, ſed in Aulis Principum apud Miniſtros Regios.

An ſimiles accuſationes Sacerdotum in materia *doctrinæ* apud Poteſtates laicas, neglectis Judicibus Eccleſiaſticis, quibus de jure judicium de doctrina competit, conſiſtant cum Immunitate Sacerdotum in *moribus* & *doctrina*, cujus defenſionem ſe ſuſcipere ſaltem fingit Govartius, ipſe perſpiciat.

Sane indignum & plane profanum nuperrime judicavit Privatum Regium Conſilium modum hunc deferendi materiam dogmaticam ad ſuum Tribunal: palamque declaravit, hujus materiæ cognitionem nequaquam ad ſe ſpectare, per Apoſtillam ad Libellum exhibitum a Doctore Franciſco Martin (omnium qui in Academia Lovanienſi prætenſis Janſeniſtis adverſantur Mandatario) & Epiſtolam Illuſtriſſimi D. Archiepiſcopi Mechlinienſis hodierni, contra duos e Theologis Belgis, quos a Gradu Doctorali ſuſcipiendo impedire conabantur. Tenor Apoſtillæ erat: „ Viſo hoc Libello & Epiſtolâ Archiepiſcopi die 7. hujus menſis datâ, Majeſtas Sua declarat materiam dogmaticam, de qua illic mentio, ad cognitionem hujus Conſilii non pertinere: mandat Supplicanti, aliiſque omnibus, quorum intereſt, conformare ſe Decreto Suæ Sanctitatis dato 6. Februarii 1694. & Mandatis Suæ Majeſtatis ſuper eo ſecutis 20. Decembris 1697. Declarat Gradum Doctoralem, quem prætendunt Licentiati Verſchuren & Claës, non impediturum quominus privari poſſint prærogativis jurium, quas Gradus Doctoralis illis tribuet, ſi ita „ de-

Digitized by Google

„ decernatur per Suam Sanctitatem vel a-
„ lios, quibus materiæ dogmaticæ cognitio
„ competit juxta Breve & Suæ Majeſta-
„ tis Decretum. Actum Bruxellis 14. Fe-
„ bruarii 1699. „.

Hinc videat Govartius, qui materiam dogmaticam ad Tribunalia Regia & incompetentia deferant, ut ſuos Adverſarios a Gradibus Academicis excludant; intelligatque, ſi ſincerum pro Immunitate Sacerdotum Certamen ſuſcipere animus eſſet, in quos aciem dirigere oporteret: ſed alia ſunt Govartio conſilia; non enim in hos decertando pervenitur ad id, quo cogitationes Govartii Vicarii Generalis & Conſiliarii Eccleſiaſtici feruntur.

CAPUT II.

An Theologi ob recurſum in materia poſſeſſorii ad Tribunalia Regia, recte accuſentur de violata Immunitate Eccleſiaſtica?

§. I.

Poſſeſſorium rei ſpiritualis ubique pene, ac præſertim in Belgio ex conſuetudine immemoriali ſpectat ad Judices Regios.

POSSESSORIUM in materia Beneficiali, Juris patronatus, Decimarum, aliarumque rerum Eccleſiaſticarum ubique pene gentium, ea præcipue in Belgio, Gallia, viciniſque provinciis ſpectare, & jam pridem ſpectaſſe ad Tribunalia Regia, unanimis eſt omnium Pragmaticorum, tam veterum quam modernorum aſſertio; cui non tantum quotidiana & notoria praxis, ſed & Principum Edicta & Ordinationes conſonant: ipſique Pontifices ſuis quoque Reſcriptis hunc inveteratum uſum agnoverunt & probarunt.

De immemorabili conſuetudine Galliæ teſtatur, qui a ducentis & amplius annis ſcripſit Guillelmus Benedicti, primo Parlamenti Burdigalenſis, ac dein Tholoſani Conſiliarius Regius, in ſuo doctiſſimo & elaboratiſſimo Commentario ad *Cap.* RAYNUTIUS ※ *De Teſtamentis*, verbo *Et uxorem*, *num.* 331. dicens: „ Ex antiqua &
„ *immemorabili* conſuetudine remedia poſ-
„ ſeſſoria etiam in Beneficialibus & Eccle-
„ ſiaſticis cauſis in iſto Regno Franciæ con-
„ ceduntur & tractantur per Judices Re-
„ gios: quam conſuetudinem Beatus Pater
„ Martinus Papa ad Requeſtam Regis Fran-
„ ciæ videlicet Caroli VII. Domini noſtri
„ Regis moderni nunc regnantis avi pater-
„ ni approbavit etiam reſpectu cauſarum
„ Beneficialium tam in Regno, quam Del-
„ phinatu, ſeu declaravit dictæ conſuetudi-
„ ni & ſtylo per quamcumque Conſtitutio-
„ nem Apoſtolicam derogatum non fuiſſe,
„ nec Judices Regios de talibus quæſtioni-
„ bus cognoſcentes Cenſuris Eccleſiaſticis
„ ligaſſe; nec derogare aut ligare velle „.

Bulla Martini V. cujus hic mentio, eſt illa, quam integram refert Guido Pape in ſuis deciſionibus Gratianopolitanis *quæſtione* 1. in qua declarat Pontifex, ſe per Conſtitutiones ſuper Immunitate aut Juriſdictione Eccleſiaſtica, & contra laicos ſibi cauſas Eccleſiaſticas attribuentes editas, ſuæ intentionis non fuiſſe, neque eſſe „ Eidem
„ Regi Galliæ, & ejus Regiæ Juriſdictioni,
„ per quam, ſicut aſſeritur, tam ipſe quam
„ progenitores ſui ſuper hujuſmodi *poſſeſſo-*
„ *rio* a tanto tempore, circa quod de ejus
„ contrario memoria hominum non exiſtit,
„ conſueverunt agnoſcere, in aliquo dero-
„ gari voluiſſe, aut velle quoquo modo:
„ decernentes Partes moleſtatas ſuper earum
„ conſervatione ad ſuorum Beneficiorum *poſ-*
„ *ſeſſionem* ipſius Regis *auxilium* imploran-
„ tes, dummodo in contemptum Juriſdi-
„ ctionis & libertatis Eccleſiaſticæ, & ut
„ Partes ſibi adverſas in rebus Eccleſiaſticis
„ diutius perturbarent, hoc non fecerint,
„ pœnas in dicta noſtra Conſtitutione con-
„ tentas nullatenus incurriſſe aut debere in-
„ currere quovis modo „.

Refert quoque dictus Guillelmus Benedicti Breve Leonis X. de anno 1513. ad Senatum Tholoſanum, quo cauſam *poſſeſſoriam* Beneficii Eccleſiaſtici coram eodem Senatu pendentem commendat in favorem cujuſdam Joannis quondam Apoſtolicarum Litterarum Abbreviatoris. Ex quo patet, Pontifices nullatenus hanc conſuetudinem improbaſſe; ſed potius probaſſe. Unde citatus Benedicti indicatâ Bullâ Martini V. & re-

Digitized by Google

& relato Brevi Leonis X. ſubjungit: „ Ex „ quibus reſultat, Judices Regios ſine ſcru„ pulo conſcientiæ, cognoſcere poſſe de *tali* „ *poſſeſſione*, poſtquam Summi Pontifices, „ qui poteſtatem ſuper hoc diſpenſandi ha„ bent, ſcienter hoc tolerarunt tanto tem„ pore, quinimo approbarunt, ut videtur „.

Utrumque Pontificium Diploma ad calcem hujus Diſſertationis integrum adjungam; ut vel ex ipſis pateſiat, quam inique traducant Judices Regios, dum poſſeſſorium cauſarum Eccleſiaſticarum ex *antiquo* uſu ad eorum Tribunal ſpectans, ſuſcipiunt, & Eccleſiaſticos ſuper eo ad Judices Regios recurrentes, tamquam Sedi Apoſtolicæ injurioſos, aut Eccleſiaſticæ Immunitatis proſanatores inſimulent.

De eodem inveterato uſu inſtituendi poſſeſſorium cauſarum ſpiritualium apud Judices Regios, teſtis quoque eſt, qui a ſeculo & amplius floruit, Guido Pape in Senatu Gratianopolitano Conſiliarius *Deciſ*. 1. aſſeritque, ſæpius ita fuiſſe judicatum circa medium ſeculi XV. citans plures ex antiquioribus Canoniſtis idipſum probantibus hâc ratione: „ Quia poſſeſſorium non eſt quid „ ſpirituale, ſed temporale: nec eſt incon„ veniens (ait) quod reſpectu ejuſdem rei „ petitorium ſit ſpirituale, & poſſeſſorium „ temporale, cum nihil commune inter ſe „ habeant „.

Eumdem inveteratum uſum Regni Galliæ jam pridem notavit Præſes Anfrerius in *Clem*. 1. *De Officio Ordinarii*, *Regulâ* 2. *fallentiâ* 24. & conſentiunt tam antiqui, quam moderni Galliæ Pragmatici (*a*).

Idipſum apud Hiſpanos & Luſitanos receptum eſſe aſſerit Alvares Velaſco *Conſult*. 93. & latius de recurſu pro *caſu violentiæ* ſeu exturbationis in poſſeſſione apud Hiſpanos, agit Salgado *De Protect. Reg. præl*. 5. *num*. 209. & ſequentibus, ubi allegatâ in hujus confirmationem dictâ Bullâ Martini V. ait: „ Quæ licet ſpecialiter ſit „ inducta in favorem Regum Franciæ, ta„ men ejus deciſio & determinatio *generalis eſt*, & univerſaliter comprehendit *o*„ *mnes Reges & Principes* ſuperiores, ſi„ mile jus & conſuetudinem immemorabi„ lem habentes cognoſcendi in aliquibus ca„ ſibus inter perſonas Eccleſiaſticas „.

Deinde citat Joſephum de Seſe in *Tract. De Inhibit. cap*. 8. §. 3. *num*. 3. aſſerentem, quod „ Omnes ex identitate rationis „ (quæ generalis) intelligant illam Bul„ lam (Martini V.) *in omnibus* Regibus „ ſimile jus & conſuetudinem immemora„ bilem habentibus, maxime Regibus Hi„ ſpaniæ, qui cæteris ſunt præſtantiores, & „ maximo amore & privilegio ſunt ſemper „ a Sede Apoſtolica honorati, prout debe„ tur „.

Apud Germanos hanc quoque conſuetudinem ab antiquo viguiſſe, & uſque in hodiernum diem vigere, teſtatur Andreas Gail *lib*. 1. *Obſerv*. 37. ubi poſtquam dixit, Clericum regulariter coram Judice laico conveniri non poſſe, addit *num*. 5. „ Non pro„ cedit quando agitur ſuper *poſſeſſorio*, vel „ *quaſi*, etiam in cauſis *ſpiritualibus*, quia „ *poſſeſſorium* non eſt quid ſpirituale, ſed „ *temporale* „. Similiter Mynſingerus *Cent*. 2. *Obſerv*. 67. ubi dixit vulgati juris eſſe, Laicum non poſſe eſſe Judicem in cauſis ſpiritualibus, nec inter perſonas Eccleſiaſticas, pro limitatione addit: „ Si tamen verſen„ tur in *mero poſſeſſorio*, etiam laicus dici„ tur Judex competens, utcumque ſit *ſpi*„ *ritualis*, ut tradunt Innocentius, Joannes „ Andreas, & Antonius de Butrio in *Cap*. „ *fin. de Judiciis* „.

In Senatu Neapolitano idem jus eſſe refert Matthæus De Aſſlictis *Deciſ*. 2. *num*. 10. & ibidem in notis Grammaticus, & *Deciſ*. 24. *num*. 7.

De uſu Senatus Pedemontani teſtatur Antonius Theſſaurus Senator Pedemontanus Primarius, Aſtenſiſque Comitatus & Marchiæ cevæ Præſes *Deciſ*. 82. ubi *num*. 1. ait: „ Judex laicus poteſt cognoſcere, quotieſ„ cumque requiſitus fuerit ſuper *poſſeſſorio*, „ ac Beneficiis inter *Clericos*; quia eſt quid „ temporale & facti poſſeſſio . . . . . Et „ hoc jure *utitur continue* Senatus, & fuit „ reſolutum de jure fieri poſſe, me inter„ veniente cum Reverendiſſimo Domino „ Nuntio Apoſtolico, Domino a Sancta „ Cruce, nunc Nuntio apud Cæſarem „. Hæc ille; quam praxim multis adſtruit, & ubique communem eſſe oſtendit in Additionibus

(*a*) In Galliis adeo certum eſt, quod Judex laicus debeat litem de poſſeſſorio Beneficii dirimere, ut hodie non permittatur ejuſdem petitorium ad Judicem Eccleſiaſticum deferre.

nibus Gaſpar Theſſaurus Antonini filius.

Senatum Sabaudiæ de poſſeſſorio rerum ſpiritualium judicare teſtis eſt Antonius Faber *lib.* 3. *Cod. tit.* 1. *definit.* 38. dicens: „ Si agatur de poſſeſſorio Beneficii, aut alterius rei, de cujus jure non niſi apud Judicem Eccleſiaſticum in petitorio agi poſſet, competens erit Juriſdictio ſecularis; quia Poſſeſſorii cauſa etiam in ſpiritualibus temporale quid eſſe creditur, & ad Principis laici curam pertinens, non ſpirituale „.

Utque ad Belgium noſtrum propius accedamus, teſtis eſt Joannes Grivellus in Senatu Dolano Senator, & Archiducibus Alberti & Iſabellæ Principibus noſtris a Conſiliis intimis & a Libellis, *Deciſ.* 128. *num.* 9. Quod in cauſis *poſſeſſoriis* retinendæ vel recuperandæ poſſeſſionis Judicum ſecularium ſit juriſdictio in Clericos: „ idque (ait) ex conſuetudine a tempore *immemorabili*, hoc in Senatu (Dolano) & in *omnibus* Regiis inferiorum Judicum ſubſelliis obſervata in hoc Burgundiæ Comitatu „.

Quod ſeculo XV. eſſet recepta in Belgio conſuetudo *poſſeſſorium* Beneficiorum tractandi coram Judicibus Regiis, ſupponit evidenter Edictum Philippi Archiducis de 20. Maii 1497. ubi expreſſe mandat, ut ſi ſuper proviſione Romana de Beneficiis oriatur quæſtio, in *poſſeſſorio* tractetur coram *Judicibus Regiis*. Indicium non obſcurum, hanc praxim tunc fuiſſe ſtabilitam.

Concordata inita anno 1542. *tit.* 4. *art.* 1. habent: „ Poſſeſſionis recuperandæ & retinendæ quæſtio & cognitio ſpectabit ad Judices ſeculares privative, ſive agatur de poſſeſſorio Beneficiorum, Decimarum, Juriſpatronatus, vel aliorum jurium „. Notandum, Principem in hæc Concordata conſenſiſſe ſub hac expreſſa conditione: „ Siquando præfatus Epiſcopus (Leodienſis) & Capitulum beneplacitum *Sanctæ Sedis* obtinuerint, nobis exhibuerint, atque *realiter* tradiderint, alias non „.

Cum autem conſtet, Concordata hæc 11. Januarii 1543. ſolemniter & publice januis apertis in Camera Conſilii Brabantiæ fuiſſe lecta & publicata, & hactenus obſervata; non dubium, quin Principi *realiter* exhibitum fuerit beneplacitum Sedis Apoſtolicæ; adeoque admodum veriſimile eſt, quod a Paulo III. (qui tunc Pontifex erat) hæc Concordata probata fuerint; uti ſcribit Antonius Anſelmo J. C. Antuerpienſis.

Verum quidem eſt, Concordata in hoc citato titulo tantum ſtatuiſſe, quaſi *per proviſionem*; ita ut „ Partes infra unius anni ſpatium de ſuo jure, conſuetudine, & obſervantia legitime præſcripta poſſent, ſi velint, docere & probare, & ad illum finem articulos pertinentes exhibere „. Sed veriſimile eſt, Partes circa hunc articulum nihil ulterius moviſſe; atque ita per proviſionem ordinata in abſolutam & perpetuam obſervantiam tranſiviſſe; præſertim, quia univerſali & inveteratâ conſuetudine ubique pene gentium *poſſeſſorium* etiam rei Eccleſiaſticæ ad Judices Regios delatum jam eſſet.

Uſum Senatus Brabantiæ, Parlamenti Mechlinienſis, aliorum in Belgio Regi Catholico ſubjecto Regiorum Conſiliorum, non tantum Pragmatici & Auctores de conſuetudine & ſtylo horum Senatuum ſcribentes, *unanimi* voce teſtantur; ſed & ſingulorum Ordinationes Principum auctoritate præſcriptæ illum abunde evincunt, & evidenter ſupponunt; pluribus articulis formam in cauſis *poſſeſſoriis* rerum ſpiritualium ſervandam præſcribentes.

Hoc jus ſibi ſuiſque Conſiliis illibatum voluit Rex noſter in ipſius Concilii Tridentini publicatione. In Litteris enim, quas anno 1565. nomine Regis ad Epiſcopos Belgii dedit Margareta Parmenſis tunc Belgii Gubernatrix, pro executione Conſilii Tridentini, hanc clauſulam additam voluit: *Et quia inter articulos dicti ſacri Concilii nonnulli ſunt concernentes Regalia jura, eminentias, & prærogativas dictæ ſuæ Majeſtatis, ſuorum Vaſſallorum, Statuum, & ſubditorum, quæ pro bono & tranquillitate Patriæ, & nequaquam ad retardandam S. Religionis materiam, & evitandum omnem conflictum, oppoſitionem, & contradictionem, non conveniret immutari aut innovari; Sua Majeſtas declarat, ut circa illa procedatur ſicuti hactenus uſitatum fuit: ita ut, ſicut dictum eſt, nihil immutetur aut innovetur, & ſignanter circa Juriſdictionem laicalem, jus Patronatus laicis indultum, ſeu jus Nominationum, cognitionem cauſarum, & materia*

toria POSSESSORIÆ *Beneficiorum, decimarum poſſeſſarum, aut prætenſarum per laicos, ſuperintendentiam & adminiſtrationem Hoſpitalium, aliorumque piorum locorum; non ad contraveniendum dicto Concilio*, inquit, *ſed ut executio accommodetur naturæ cujuſque Provinciæ*. Exſtant hæ Litteræ *parte* 2. Editorum Flandriæ *lib.* 1. *rubricâ* 2.

Nequaquam obſcurum eſt, clauſulam hanc quoad hoc punctum alludere ad notam, quam Senatus Belgii prævie ad publicationem Concilii Tridentini adjecerunt, prout refertur ab Antonio Anſelmo Juriſconſulto Antwerpienſi, in ſuo Triboniano Belgico *Cap.*32. §.55. ubi ait: „ *Seſſ.* 25. *cap.* 20. monentur omnes Principes Chriſtiani libertatem, Immunitatem, & Juriſdictionem Eccleſiaſticam protegere & conſervare. Hìc rurſus „ Brabanti auctoritatem & privilegia Regiæ „ Majeſtatis & Provinciarum ingeminant. „ Alii id intelligere ſe aiunt exceptis neceſſitatibus aliiſque caſibus Jure expreſſis, „ proque Provinciarum inculpato more ac „ uſu legitime præſcripto ſive privilegio „ confirmato „.

Conformiter ad has notas & clauſulam Regiis Litteris inſertam, manſit illibatum jus cognoſcendi de *poſſeſſorio* in materia Eccleſiaſtica; illudque Epiſcopi, Capitula, & omnes Eccleſiaſtici uſque in hodiernum diem recognoſcunt, in dies in *poſſeſſorio* ad hæc tribunalia recurrendo: & tamen nulli, niſi hi Theologi eo titulo violatæ Immunitatis Eccleſiaſticæ accuſantur. Grande myſterium!

§. II.

Theologi Belgæ non conqueruntur, vetari recurſus ad Conſilia Regia in materia morum & doctrinæ; ſed ſibi negari protectionem Regiam contra violentias & viam facti.

NOn audet Govartius ſimpliciter & indefinite poſſeſſorium etiam *rei Eccleſiaſticæ* Conſiliis Regiis negare, ne ſui Parlamenti quotidianum uſum reprobare, & notiſſimam totius Belgii praxim inficiari videretur: nec tantum hos Theologos Belgas, ſed & Epiſcopos, Prælatos, Capitula, omnes denique Eccleſiaſticos violatæ Immunitatis Eccleſiaſticæ reos faceret. Verumtamen quia cauſa, ſeu potius amicorum affectus, pro quibus Certamen ſuſcipit, poſtulat, ut in cauſa *poſſeſſorii* Theologis Belgis ad Tribunalia Regia porta occludatur, perſuadere conatur Govartius, Judices Regios ac notanter Conſilium Brabantiæ ſub prætextu *poſſeſſorii* materiam *morum* & *doctrinæ* Clericorum ſibi attrahere, & Epiſcopis adimere: ipſoſque Theologos ſub colore *poſſeſſorii* hanc materiam, uti & criminalem, Tribunalibus Regiis deferre, ut ſe a judiciis Epiſcoporum eximant & ſubducant.

Huc reſpiciunt, quæ habet Govartius *pag.* 22. „ At quamvis inter ſupremas Leges & „ Poteſtates ſæpe ſit ſumma unio & con„ ſonantia; interim Officiales & minores „ Miniſtri non abſtinent ab *inſidiis*; & „ dum manifeſte aut directe non audent, „ oblique & per cuniculos, *poſſeſſorii*, *vio„ lentiæ*, aut alio fuſco colore Libertatibus „ Eccleſiæ, & Clericorum perſonali Im„ munitati inſidiantur Judices ſeculi; colla„ borantibus ſæpe ipſis Clericis pro cauſa„ rum commoditate „.

Nemo non intelligit, Govartium his tecte indicare velle id, quod Adverſarii horum Theologorum continuo magis aperte inclamare, & utrique Poteſtati perſuadere pergunt; nimirum, Judices Regios ſub colore *poſſeſſorii* velle ſibi attrahere judicium de *moribus* & *doctrina* Eccleſiaſticorum: ipſoſque Eccleſiaſticos recurrentes ad Tribunalia Regia, ſpecie *poſſeſſorii* ſubterfugere judicium Eccleſiaſticum in hac materia *morum* & *doctrinæ*.

Hoc ipſum pene toto ſui Certaminis decurſu repetit Govartius, dum toties inducit Theologos Belgas tamquam ſe opponentes Decreto S. C. E. ad Senatum Brabantiæ, aliaque Regia Conſilia die 7. Novembris 1695. tranſmiſſo, quod Latine e Gallico translatum exhibet Govartius *pag.* 13. & nos eodem tenore exhibebimus.

MAXIMILIANUS EMMANUEL, &c.

„ Quandoquidem experientia docuerit mul„ ta in rerum ſpiritualium directione incon„ venientia oriri, ex eo quod in præjudi„ cium auctoritatis Epiſcopis & Diœceſanis „ debitæ, circa doctrinam & mores Con„ cionatorum, Paſtorum, & Confeſſariorum, „ Rei

Digitized by Google

„ Rei ſuo ad Conſilia & Tribunalia ſecularia recurſu atque aſylo quod iſtic invenerunt titulo poſſeſſionis, proceſſus Judiciales Epiſcoporum ſiſterint ac impediverint; has ad vos ſcribimus, ut vobis interdicamus quemadmodum ſerio interdicimus, ne ullos ad vos recurrentes Eccleſiaſticos, quos Epiſcopi propter mores aut doctrinam aggreſſi fuerint, vel deinceps aggredientur, recipiatis, neve vos iis immiſceatis, aut ullâ ratione præſtetis patrocinium, ſive poſſeſſionis, ſive alio titulo quocumque „.

Decretum hoc vocari vult Govartius *Interdictum*, aſſeritque *pag.* 13. illud eſſe primum & principale Decretum, quod *tanto horrore averſantur* Theologi Belgæ.

Et *pag.* 14. ait: „ Quod hoc Decretum a poteſtate ſeculari (ut loquitur *confutatio*) obtinuerit Archiepiſcopus, quodque per illud Clericis & Theologis Belgis ad Conſilium Brabantiæ & Tribunalia Patriæ ubi morantur, Judices ſuos naturales, recurſum atque viam juſtitiæ præcluſerit, prima & præcipua querela eſt: imo tam profundis ſuſpiriis illam exhalant, ut in dicto libello Ordinibus Brabantiæ oblato non pudeat dixiſſe, quod nihil ſit non modo æquitati naturali, ac legibus tum divinis, tum humanis, ac antiquiſſimis privilegiis harum provinciarum magis oppoſitum, quam auſus & fraudes, quibus horrendum hoc Decretum impetratum eſt „.

Poſtquam autem Theologos Belgas adeo alte & lacrymabiliter de hoc *Interdicto* conquerentes induxit, multis inculcare conatur, „ Senſum hujus Interdicti alium eſſe non poſſe, quam Regiam voluntatem eſſe, ut Paſtores, Concionatores, Confeſſores, & ſi velitis, Sacerdotes omnes, ubi contra eos agitur ratione *morum* aut *doctrinæ*, adeoque factorum, quæ perſonalitatem non egrediuntur, ſubjiciantur juriſdictioni & judicio Epiſcoporum, atque in actione illa perſonali & criminali eximantur a Juriſdictione laica „. *Pag.* 28.

Cum ergo Interdicto hoc, juxta Govartium, unice caveatur ne Judices ſeculares ſe immiſceant cauſis Eccleſiaſticis, quæ *mores* & *doctrinam* eorum concernunt, & tamen juxta Govartium huic Decreto tantopere adverſentur Theologi Belgæ, tandem hinc conficit Govartius, omnem Theologorum Belgarum querelam eſſe, quod ſibi in materia *morum* & *doctrinæ* per hoc *Interdictum* recurſus ad Tribunalia *Regia* occludatur.

Vafrities, ne quid durius dicam, hæc eſt, quâ Adverſarii iſtorum Theologorum, nunc tot annis Poteſtatibus ſublimioribus, totique Belgio imponunt, ipſiſque Theologis viam juſtitiæ occludere ſciverunt.

Falſum itaque & calumnioſum eſt, Theologos Belgas conqueri de *Interdicto*, quia Conſiliis Regiis ſerio interdicit: „ Ne ullos ad vos recurrentes Eccleſiaſticos, quos Epiſcopi propter *mores* aut *doctrinam* aggreſſi fuerint, vel deinceps aggredientur, recipiatis, neve vos iis immiſceatis, aut ullâ ratione præſtetis patrocinium, ſive *poſſeſſionis*, ſive alio titulo quocumque „. Ita verba *Interdicti* Latine reddit Govartius: at in originali idiomate Burgundico-Gallico aliter nonnihil ſonant, magiſque referri videntur ad *Ordinationes* Epiſcoporum in materia *morum* & *doctrinæ*, quam ad ipſorum *particulares proceſſus*; verba ſunt: *Nous vous faiſons cette pour vous interdire, comme nous vous interdiſons ſérieuſement de reçevoir, vous mêler, ni proteger aucune inſtance ou prétention, que l'on voudroit former, pardevant vous, ſoit à titre de poſſeſſoire ou autrement, contre les* DISPOSITIONS *&* ORDONNANCES *que les Evêques ou Dioceſains pourroient avoir fait, ou feroient ci-après, pour cauſe de doctrine & mœurs deſdits Eccleſiaſtiques.*

Sed quocumque ſenſu Interdictum accipiatur, falſum ac calumnioſum eſt, Theologos Belgas æquitatem *Interdicti* non agnoſcere, in quantum inhibet Judicibus laicis, ne ordinationes aut proceſſus Epiſcoporum in materia *morum* & *doctrinæ* Eccleſiaſticorum convellant; aut ſub colore *poſſeſſorii* ad ſe trahant cauſas *morum* & *doctrinæ*: ſed queruntur duntaxat de vafritie & calumniis Adverſariorum, quibus ſub hoc prætextu Regis Catholici religione & zelo pro tuenda Eccleſiaſticorum Immunitate abutuntur; Suæque Majeſtati falſo imponunt, Theologis Belgis, quos calumniari amant, viam juſtitiæ occludant.

Porro ut hanc juſtitiæ occluſionem aſſequerentur, bina media impenderunt.

Digitized by Google

Primum Regi Catholico impoſuerunt, Theologos Belgas titulo & prætextu *poſſeſſorii* incurrere in materia *morum* & *doctrinæ* ad Tribunalia Regia, ut hoc pacto legitimos Judices harum cauſarum ſubterfugiant, & ab eorum ſe correctione & cenſuris eximant, ipſoſque Epiſcopos in ſpirituali Diœceſium ſuarum regimine impediant.

Ubi vero id S. M. C. perſuaſerunt, atque *Interdictum* in ſe quidem æquiſſimum obtinuerunt, non jam *ordine judiciario* in materia *morum* & *doctrinæ* procedunt, ſed *viâ facti*, Theologos Belgas ſibi odioſos a muniis, Cathedris, & Beneficiis excludunt. Dumque ad protectionem Regiam contra violentiam *viâ facti* ſibi illatam hi Theologi recurrunt, portam ſibi reperiunt occluſam, contra mentem quidem S. M. C. protectionem contra *violentiam* ſubditis ſuis illatam numquam negare intendentis, ſed artibus & calumniis Adverſariorum, qui clamant, tractari de materia *morum* & *doctrinæ*; ac proinde non poſſe his Theologis protectionem ſive manutenentiam a Conſiliis Regiis concedi, hoc Regio Interdicto obſtante.

De duobus ergo queruntur Theologi Belgæ: primo, quod falſo & calumnioſe impoſitum ſit S. M. C. & E. S. C. quod Theologi Belgæ materiam *morum* & *doctrinæ* ſubjici velint judicio *Judicum laicorum*; quodque iidem Theologi Belgæ ad Judices illos laicos recurrant, ut ſe a judicio Epiſcoporum, aut aliorum Judicum Eccleſiaſticorum in hac materia *morum* & *doctrinæ* eximant.

Secundo, quod Adverſarii ipſorum hoc *Interdicto* abutantur, protectionem Regiam & poſſeſſorium in caſu violentiæ & *turbationis*, per *viam facti* ipſis adimendo.

Ipſos Theologos loquentes audiamus in Libellis Ordinibus Brabantiæ oblatis, & in quos Certamen Govartii præcipue convertitur.

In priore quidem *pag*. 78. de ſuis Adverſariis exponunt: „ quin & *Interdicta* obtinuere, quibus naturalibus cauſarum noſtrarum Judicibus in ipſo Conſilio Brabantiæ cognitio adimitur, ne in Tribunali ordinario locorum, ubi Supplicantes morantur, innocentia adverſus ſubreptiones & artes eorum, qui ipſos calumniantur, *protectionem* inveniat „.

Deinde ibidem concludendo: „ Quod unum petunt, eſt, ut non judicentur extra Patriam, nec ſine *forma Juris ordinaria*, nec habeantur indignius aut iniquius quam ſceleratiſſimi quique, quibus Legum *protectio* numquam negatur, quantumvis fortia & violata ſint contra eos criminum illorum præjudicia „.

Et infra efflagitant „ Ordinum Brabantiæ deprecationem, quâ a Sua Majeſtate obtineatur, ut Leges & Privilegia Patriæ circa ipſos religioſe ſerventur; ita ut contra ipſos non procedatur *viâ facti*, ſed cauſæ omnes, quæ ad ipſos ſpectant, agantur coram Judicibus Provinciæ legitimis, & ſecundum formam Juris „.

Hic videre poterat Govartius, ſi videre voluiſſet, Theologos non recuſare Judices ordinarios & competentes Eccleſiaſticos in materia *morum* & *doctrinæ*; ſed hoc unum efflagitare, ne contra eos procedatur *viâ facti*, neque ipſis contra violentias & oppreſſiones Adverſariorum adimatur *protectio Regia*, quæ *nec ſceleratiſſimis negatur*.

Utque ad ipſum Interdictum accedamus: Queruntur quidem Theologi Belgæ in altero ſuo Libello Ordinibus Brabantiæ *pag*. 83. de Adverſariis, quod ſuis artibus & calumniis in Aula Suæ Majeſtatis obtinere ſciverint hoc Interdictum.

Sed quæ querelarum cauſæ? An forſan quia in cauſis *morum* & *doctrinæ* remittuntur ad Judices Eccleſiaſticos, & inhibetur Conſiliis Regiis, ne in his cauſis Epiſcopos turbent? Ita quidem perſuadere conatur Govartius. At quâ fide, Theologos audiamus (quos non audiri vellent Adverſarii, quibus Govartius ſuppetias ferre amat) querelarum rationem exponentes: „ Non quod Supplicantes non agnoſcant, inquiunt, judicium accuſationum in materia *doctrinæ* & *morum* contra Eccleſiaſticos de jure pertinere *ad Epiſcopos*: ſed nemo eſt etiam qui non conſentiat, quod omnia illic fieri debeant viâ juſtitiæ, & formâ procedendi ordinariâ. Interim nimis ſæpe contingit, ut, quemadmodum exempla recentia mox commemoranda clare probant, Judices Eccleſiaſtici, dum ſe Poteſtatum auctoritate fretos vident, facile viam juſtitiæ prætermittant, ſeſeque

„ in

Digitized by Google

„ in poſſeſſione collocent privandi ſuæ Diœ-
„ ceſis Eccleſiaſticos ſuis muniis *viâ facti*.
„ Hac de cauſa S. Majeſtas tamquam juſti-
„ tiæ protector reſervavit ſibi cognitionem
„ poſſeſſorii, ut impediat ne qua violentia
„ fiat ſubditis, neve fortiorum auctoritate
„ opprimantur, ac *viâ facti* e ſua poſſeſſio-
„ ne turbentur „.

Agnoſcat Govartius Theologorum querelam non eſſe, quod judicium accuſationum in materia *morum* & *doctrinæ* contra Eccleſiaſticos remittatur ad Epiſcopos; ſed quod contra violentiam & viam facti protectio Regia ipſis per fraudes Adverſariorum Regis Interdicto abutentium denegetur.

Quod Govartius dicat, a Theologis Belgis Decreta Regia dici *Decreta horrenda*, falſum eſt. Dixit quidem, qui Gallice compoſuit Libellum ſupplicem Theologorum, ea Decreta eſſe terribilia, *des ordres terribles*, utpote quæ merito terrorem incuterent Theologis Belgis, contra quos Adverſarii Regem commoverant, eos apud ipſum per ſummam calumniam traducentes, velut de hæreſi & aperta adverſus Eccleſiam rebellione convictos. Porro vox illa *terribilis* nihil habet a reverentia Regio nomini debita alienum. Imo vero ſæpius a ſacris Scriptoribus uſurpatur, ut hominibus ſanctum & caſtum erga Majeſtatem divinam timorem incutiant. *Sanctum & terribile nomen ejus*, inquit Pſalmiſta. *Deus magnus & terribilis*. Deuteron. 7. 21. *Potens & terribilis*. Deut. 20. 17. *Quam terribilia ſunt opera tua, Domine*. Pſalm. 65. *Terribilis in conſiliis ſuper filios hominum*. Ibid. verſ. 5.

At Govartius, ut invidiam Adverſariis conciliaret, quaſi irreverenter de Regiis mandatis locuti eſſent, ſemper Gallicam illam vocem vertit per *Decreta horrenda*, quod epithetum etſi nonnumquam in bonam partem accipiatur, ſæpius tamen immane aliquid, truculentum ac cruentum ſignificat: ita *crimen horrendum*, *monſtrum horrendum*, *cædem horrendam*, *belluam horrendam* dicimus. Imo vox Gallica, *horrible*, illi reſpondens, & quam uſurpatam eſſe a Scriptore Gallo perſuadere ille vult, vix ac ne vix quidem in bono ſenſu accipitur. Quoties igitur voce illâ *horrenda* utitur Govartius, ut Gallicam exprimat, toties immanem & horrendam calumniam ſtruit Theologis Belgis: utitur autem plurimis in paginis, ut *pag.* 8. 9. 14. 32. 33. 36. & 51. ſemperque charactere Italico, ut magis conſpicuam redderet Adverſariorum, ut vult, materiam, ſed ſuam potius, ut res eſt, calumniandi libidinem.

§. III.

Forma ſervanda in Cauſis Eccleſiaſticis juxta conſuetudines, Leges, & Privilegia Belgii, quam Theologi Belgæ in ſuis cauſis ſervari poſtulant.

Triplex diſtinguenda eſt Cauſa Eccleſiaſtica; mere *dogmatica*, *petitoria*, & *poſſeſſoria*; videndumque quis harum reſpectivè ſit Judex competens, juxta leges, conſuetudines, & Privilegia Belgii S. M. C. ſubjecti.

Cauſa ſeu materia dogmatica eſt, in qua de ſolo dogmate ſive doctrina agitur, abſtrahendo ab omni facto ſeu perſonalitate; puta, an aliqua propoſitio ſit hæretica, erronea, ſcandaloſa, vel alio titulo reprobanda, aut in Scholis non ſuſtinenda.

Hoc judicium ſpectare ad Judicem Eccleſiaſticum, præcipue autem ad Sedem Apoſtolicam nemo dubitat. Neque hoc ſpeciale eſt Belgio noſtro, ſed toti Orbi Catholico commune: omniſque Catholicus libenter fatetur, definitionem dogmaticam ac fidei noſtræ depoſitum, Eccleſiæ ejuſque Miniſtris, ac ſignanter Pontifici Romano, non autem Regibus & Principibus ſeculi, a Chriſto creditum eſſe; niſi duntaxat, ut hi, quod illa definivit, executioni mandare ſatagant: atque in hoc conſentire Belgas Theologos ſupra oſtenſum eſt.

Similiter in cauſa *petitoria* rei ſive materiæ pure Eccleſiaſticæ, Belgæ Theologi non alium Judicem pro competente agnoſcunt, niſi Eccleſiaſticum: neque poſſunt Eccleſiaſtici in petitorio rei *mere Eccleſiaſticæ*, ad Tribunal laicum, etiam Regium evocari.

Cauſa autem in primis dicitur *petitoria*, & quæſtio ſuper *petitorio*, ſi ipſum jus ſive titulus rei ſpiritualis in quæſtionem trahatur, ſeu controvertatur: puta in materia Beneficiaria, num quis ſit legitime & Canonice electus; num capax fuerit vocis paſſi-

 væ;

Digitized by Google

væ; num eligentes habuerint jus eligendi; an Patronus jus præſentandi, aliudve ſimile quo ipſum jus & titulus controvertitur.

Ulterius, ſi quis impetatur de doctrina Hæretica, aut alio crimine, ut impudicitiæ, &c. & concludatur ad pœnam Canonicam, erit cauſa *petitoria perſonalis*, eaque coram Judice Eccleſiaſtico & Ordinario ipſius Clerici in hac cauſa competente tractanda erit.

Praxis Belgii deferens Judici Eccleſiaſtico cauſas mere Eccleſiaſticas, præſertim ubi & inter Eccleſiaſticos agitur, conformis eſt juri communi, & omnibus paſſim Orbis Catholici regionibus: ſed illud ſpeciale eſt Belgio cum aliis quibuſdam Provinciis & Regnis, quod cauſæ ſimiles non coram quibuſcumque Judicibus Eccleſiaſticis, alias de *jure communi* quoque competentibus, agitandæ ſint, ſive quod Reus ad quoſcumque Judices alias de jure competentes evocari non poſſit: at duntaxat coram Judicibus *in Partibus*, ut aiunt, id eſt, *in Provincia*, in qua Reus domicilium habet, ſi cauſa *perſonalis* ſit, aut ſi *realis* ſit, puta ſuper Beneficio, Decimis, jure Patronatus, &c. in qua Beneficia aliæve res Eccleſiaſticæ, de quibus diſputatur, ſitæ fuerint.

Privilegium quippe Belgarum, ac nominatim Brabantinorum eſt, eos extra Provinciam in judicium ſuper materia ſive Eccleſiaſtica, ſive profana, trahi non poſſe; ſed judicari debere coram Judicibus *in Provincia*, ſive *in Partibus*.

Hoc Belgarum jus & privilegium in antiquiſſimis harum Provinciarum Legum Tabulis, necnon Principum Edictis, etiam juramento in eorum inauguratione firmari ſolitis expreſſum, adeo notorium eſt, ut & exteri Scriptores paſſim illius meminerint.

Ludovicus Guicciardinus Italus in generali deſcriptione Belgii, ait: Pontifex „ nullius „ omnino prætenſionis vel correctionis prætextu quemquam hominem, ſive Eccleſiaſticus ſit, ſive laicus, evocare poteſt „ extra Provincias. Unde ſi quid forte occurrat, oportet ut mittat, vel hìc deputet Commiſſarios, qui de prætenſa cauſa „ cognoſcant „.

Ejuſdem Belgici Juris meminit Renatus Choppinus *lib.* 2. *De S. P. tit.* 4. *num.* 8.

Agnovit quoque hoc Belgicum jus Paulus V. & Sacra Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum anno 1613. Cum enim per Philippum Maſium Archiducum Alberti & Iſabellæ Ablegatum, Sacræ Congregationi expoſitum eſſet, quod in Burgundiæ, Brabantiæ, Flandriæ, ac aliis Belgii partibus dominio Alberti Archiducis Auſtriæ ſubjectis, inter alia Archiepiſcoporum & Epiſcoporum Synodalia Statuta, ex immemorabilibus conſuetudinibus, Concordatis, & Privilegiis notoriis earumdem partium huc uſque in viridi tentum & obſervatum ſit; omnium Incolarum *coram* externis *Judicibus* nullatenus evocabilium, cauſas præſertim appellatorias, Judicibus Synodalibus *Patriæ duntaxat* committi, & nihilominus inter alias Nuntiorum Apoſtolicorum Belgii facultates inſertum aſſeratur Indultum, eas cauſas generaliter committendi, cognoſcendi; quæſitumque per eumdem Philippum, an per dictas facultates Nuntiorum Apoſtolicorum hìc annexas, poſſit dictis Statutis & privilegiis aliquatenus derogatum cenſeri juxta *Cap.* 20. *Seſſ.* 24. *De Reformat.* „ Sacra Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum facto prius verbo cum „ SS. D. N. Paulo Papa V. reſpondit, „ Sanctiſſimi D. & Patrum dicti Concilii „ intentionem non fuiſſe, nec eſſe, Statutis „ & privilegiis hujuſmodi derogare: firmâ „ tamen ac alias in reliquis illæsâ permanente dicti Capituli 20. *Seſſ.* 24. diſpoſitione. Romæ 23. Junii 1616. Signatum, „ S. Cardinalis Lancelottus dictæ Congregationis Præfectus „.

Quam ſollicite cautum fuerit, ne huic Belgico Juri in minimo derogatum videretur per Concilii Tridentini in his Provinciis promulgationem, apparet ex notis, quas ad capita Reformationis appoſuere Senatus Regii, ac notanter Brabantini, hujus Privilegii præ reliquis tenaciores & defenſores zeloſiores.

Ad *cap.* 8. *Seſſ.* 13. quo decernitur, ut cauſæ Epiſcoporum, cum pro criminis objecti qualitate comparere debeant, coram Pontifice Maximo referatur, ac per ipſum terminentur: „ Speciatim Brabantini obſervarunt, hâc ratione ſubditos *extra Patriam* fore trahendos, quod directe adverſatur Indulto Summorum Pontificum Leonis & Clementis, & Conſtitutionibus Suæ „ Majeſtatis, & Illuſtriſſimorum ejus Prædeceſſorum, qui non ſine gravi & prægnan-

„ gnanti cauſa id conceſſerunt. Rurſus ad „ *cap.* 5. *Seſſ.* 22. Quod ſtatuitur de cognitione adhibenda in diſpenſationibus, cum „ hac cautione accipiendum eſſe monetur, „ ne ſubditi hâc occaſione *extra Provincias* „ ſuas evocentur „.

Indultum Leonis decimi, cujus ad *cap.*8. *Seſſ.* 13. fit mentio, exſtat *parte* 1. *Ediſt. Flandriæ Rubricâ* 4. datum anno 1515. quo conceditur ad preces Caroli V. quod nullus harum Provinciarum ſubditus, ſive laicus, ſive Clericus Secularis vel Regularis in prima inſtantia pro cauſis ſpiritualibus, civilibus, aut mixtis, citari vel conveniri extra Patriam poſſit.

Itaque ſi de petitorio in materia Eccleſiaſtica agatur, juxta notorium Belgii uſum inſtituenda coram Judicibus ordinariis aut delegatis in Partibus; neque ad extera Tribunalia, etiam Romanæ Urbis, trahenda eſt cauſa: ſed ſi ad Sedem Apoſt. pertineat, aut devoluta ſit per appellationem, debent dari Judices Synodales in Partibus, qui de cauſa, auctoritate delegatâ, cognoſcant: quod & notoria & quotidiana praxis docet.

Denique ubi de poſſeſſorio ſive poſſeſſione agitur, id eſt, ubi poſſeſſorium ſeu quaſi poſſeſſorium, puta Beneficii, alteriuſve juris ſpiritualis aut Eccleſiaſtici controvertitur, vel viâ *facti* in poſſeſſione quis turbatur, juxta notorias Belgii Leges, Conſuetudines, & Concordata, cognitio ad Regia Tribunalia ſpectat; quemadmodum §. 3. latius oſtenſum fuit.

Hanc notoriam Belgii conſuetudinem & praxim tam quoad cauſas ſuper *petitorio*, quam *poſſeſſorio*, toties renovant Conſilia Regia, quoties ſuper proviſione Pontificia litteras Placeti annuunt; expreſſe in iiſdem litteris ordinantia, ut ſi occaſione hujus proviſionis quæſtio incidat, ea inſtituenda ſit in *poſſeſſorio* coram *Tribunali Regio*; in *petitorio* autem coram Judice Eccleſiaſtico ordinario in *Partibus* reſidente, aut Delegatis ſimiliter in *Partibus*, conformiter ad Edictum Philippi Archiducis de 20. Maii 1479. quo mandatur litteris *Placeti* eam clauſulam inſeri. Exſtat integrum Edictum *parte* 1. *Ediſt. Flandriæ Rubricâ* 8.

Quin & illa notoria Belgii praxis in Concordatis, necnon Curiarum Ordinationibus expreſſa eſt, quod intentato poſſeſſorio coram Tribunali Regio ſuſpendatur *petitorium*, ſive petitorium coram Judice Eccleſiaſtico intentari non poſſit, niſi poſſeſſorium inchoatum coram Judice Regio fuerit plene evacuatum, uti habent Concordata Curiæ Brabantiæ *tit.* 4. *art.* 1. Item Ordinationes Brabantiæ, *art.* 445. & Ordinationes Parlamenti Mechlinienſis, tit. *Des Complaintes & autres matiéres poſſeſſoires*, *art.* 10. Item Ordinationes Curiæ Hannoniæ, *art.* 421. & 422.

Ut ergo compendio totum comprehendam; Theologi Belgæ juxta leges, conſuetudines, & privilegia Patriæ judicari poſtulantes, petunt primo, ut dogmata ſive quæſtiones doctrinales inter ipſos controverſæ deferantur ad Sedem Apoſtolicam (quemadmodum & S. M. C. datis litteris 20. Decembris 1697. omnibus mandavit) atque hujus Sedis judicium & deciſio cum *plena* ſubmiſſione exſpectetur; nulluſque interim judicium Sedis Apoſtolicæ prævenieudo aut uſurpando, alterius opiniones nondum damnatas aut cenſuratas, damnare aut cenſurare audeat, uti ſerio omnibus Theologis injungit Innocentius XI. in Decreto, quo 65. Propoſitiones laxioris moralis damnavit.

Secundo petunt, ut in petitorio, aut actione mere perſonali ſeu morum ſeu doctrinæ, non judicentur, nec judicari jubeantur, niſi coram Judicibus ſuis Ordinariis, ſive Delegatis in partibus: idque juxta formam & ſtylum in his Tribunalibus ſervari ſolitum, id eſt, ſervato Juris ordine, ſecundum Leges & conſuetudines Belgii.

Tertio, ſi ſuper poſſeſſorio ipſis quæſtio moveatur, ſeu turbentur quocumque prætextu in ſua poſſeſſione, aut quaſi poſſeſſione, priuſquam in ipſo petitorio legitime & ſervato Juris ordine auditi & condemnati fuerint, liceat eis contra violentiam *facti*, ſive turbationem poſſeſſionis, juxta inveteratum & notorium Belgii uſum protectionem Regiam, ſive manutenentiam in Senatu Regio petere; & cauſam poſſeſſoriam ibidem tamquam coram legitimo Judice introducere, & ſervato Juris ordine proſequi, omni interim ſuper petitorio quæſtione ſilente.

Hæc eorum poſtulatio conformis eſt, non tantum Juri naturali ac Divino, necnon Principum noſtrorum ſolemni promiſſo; quo ſancte promittunt, ſe non paſſuros, ut ſubditi ſui extra formam Juris tractentur; ſed etiam

iam Sanctiſſimi D. N. Innocentii XII. Brevi ad Epiſcopos Belgii de 6. Februarii 1694. & Litteris Regiis de 20. Decembris 1697 quibus Brevis hujus executionem præcipit; quo nimirum mandatur neminem a muniis Eccleſiaſticis excludi poſſe, niſi ſervato Juris ordine eam pœnam commeruiſſe probatum fuerit.

Sic enim in Brevi ſerio mandat Epiſcopis: *Ne ullâ ratione quemquam vagâ iſtâ accuſatione, & invidioſo nomine Janſeniſmi traduci aut nuncupari ſinant, niſi prius* LEGITIME *eſſe ſuſpectum conſtiterit aliquam ex his propoſitionibus docuiſſe, aut tenuiſſe; nec quemquam ſub hoc prætextu repelli ab officiis, muniis, Beneficiis, gradibus, ac concionibus habendis, vel aliâ quâcumque functione Eccleſiaſticâ permittant, niſi* SERVATO JURIS ORDINE, *eam pœnam, quæ viris alioquin Catholicis graviſſima eſt, commeruiſſe probatum fuerit.*

Et ſane ſi permittatur, quod Theologis ſub vaga accuſatione Janſeniſmi, novitatis, alteriuſve erroris aut defectus adimatur poſſeſſorium, iiſque via poſſeſſorii occludatur, priuſquam ſervato Juris ordine de Janſeniſmo, &c. convicti ſint, jam reipsâ contra intentionem Pontificis & Regis, a muniis & Beneficiis Eccleſiaſticis vagâ illâ accuſatione excluſos iri, priuſquam *ſervato Juris ordine*, eam pœnam eos commeruiſſe probatum ſit, tametſi petitorium ipſis apertum maneret, paragrapho ſequenti oſtendemus.

§. IV.

Theologi merito conqueruntur, ſibi viam juſtitiæ negari, dum via poſſeſſorii ipſis occluditur.

PEr totum ſui Certaminis diſcurſum accuſat Govartius Theologos Belgas, quod querantur ſibi aditum ad Conſilia Regia, ac ſignanter ad Conſilium Brabantiæ occludi. Verum diceret Govartius, ſi non adderet, Theologos *ideo* conqueri, quod in materia *morum* & *doctrinæ* ad hoc Tribunal iis aditus negetur; quod ſine injuria & calumnia iis affingi nequit. Nimis enim notum eſt, quod Conſilium illud *hujus materiæ* Judicem non expetant; ſed unice petant ſibi aditum aperiri ad Tribunalia Regia in *mero poſſeſſorio*, idque juxta notorias Belgii conſuetudines, patriaſque leges.

Sciunt enim, hoc aditu occluſo, reipsâ omnem eis viam juſtitiæ eſſe occluſam; ſeque Adverſariorum & potentiorum violentiis eſſe palam expoſitos, & omni defenſionis remedio reipsâ deſtitutos: atque idcirco ſe inſtare, ne Regii Senatus protectio & aditus juxta patrias Leges ſibi claudatur.

Ipſos in altero eorum Libello ſupplice Ordinibus Brabantiæ oblato conquerentes audiamus *pag.* 86. Poſtquam dolentes narrarunt Adverſariorum artibus & calumniis viâ poſſeſſorii occluſâ, non aliam Eccleſiaſticis viam ſupereſſe, niſi petitorii coram Judice Eccleſiaſtico, ſeſe ad Ordines Brabantiæ convertentes dicunt. „ Scitis vero, illuſtriſſimi Domini, quot incommodis hæc via „ obnoxia ſit: dura enimvero res eſt, cogi ad videndum res ſuas, conſtitutionem „ ſuam, & ut dicitur, fortunam ſuam commiſſam uni homini, qui agit nomine & „ ex mandatis, & dependenter a Superiore „ ſæpe præoccupato vel male diſpoſito. „ Præterea priuſquam miſer litigator obtinuerit tres Sententias conformes, jam „ ſumptibus exhauſtus eſt, timetque non „ immerito, ne prius vitæ ſuæ, quam litis „ finem accipiat. Ita accidet, ut idoneus „ Eccleſiaſticus, bene meritus, prius e poſſeſſione ſui officii, aut Beneficii alteriuſve „ muneris deturbatus, dum a Concilio „ manuteneri non poterit, per vitam omnem „ eo privatus maneat, conſumptâque juventute totâ in ſtudiis & labore, deprehendat ſe abſque bonis, abſque munere, „ abſque ſuſtentatione, abſque auxilio, videatque cum horrore properantem ad ſe „ magnis paſſibus ſenectutem, nec habeat „ quo illius incommoda & neceſſitates ſuſtineat „.

Sciunt non hi duntaxat Theologi Belgæ, ſed univerſi, qui ſunt in Belgio Epiſcopi, Prælati, Capitula, vel Eccleſiaſtici, quot incommodis ſit obnoxia via *petitorii* coram Judice Eccleſiaſtico: ſciunt quod citius finem vitæ, quam finem controverſiæ ordinarie ſperare poſſint, qui hanc viam ingredi coguntur.

Nonne idipſum Epiſcopi, Prælati, & quotquot ſunt Eccleſiaſtici ſive Seculares ſive Regulares, quotidie ſuo exemplo oſtendunt,

dunt, & palam manifeſtant & probant, dum in ſuis controverſiis ſuper Beneficiis, Decimis, Jure patronatus, aliiſque quibuſcumque cauſis Eccleſiaſticis ad Conſilia Regia titulo *poſſeſſorii* recurrunt, prætermiſſo *petitorio* coram Judice Eccleſiaſtico? Revolvat D. Govartius Regeſta Curiarum Eccleſiaſticarum Belgicarum, & videat, quot ex centenis controverſiis ſuper Beneficiis, Cathedris, aliiſque ſimilibus materiis Eccleſiaſticis, etiam inter Eccleſiaſticos, a ſeculo motis & agitatis, coram Judice Eccleſiaſtico agitatæ fuerint.

Scit indubie D. Govartius, abſoluto & evacuato *poſſeſſorio* coram Tribunali Regio, ſupereſſe victo *petitorium* coram Judice Eccleſiaſtico. Dicat autem D. Govartius, quotuſquiſque petitorium coram Judice Eccleſiaſtico intentet, poſtquam in poſſeſſorio ſuccubuit.

Revolvat rurſus D. Govartius Acta Curiarum Eccleſiaſticarum, & nobis referre dignetur, quot inquiſitione factâ repererit e cauſis coram Conſiliis Regiis in *poſſeſſorio* terminatis fuiſſe in petitorio renovatas coram Judice Eccleſiaſtico. Fallor, ſi non ſit futurus pene numerus ſine numero.

Et quæ horum ratio? An forſan quod Eccleſiaſticis deſit animus & affectus erga Beneficia, præſertim opima, aliave munia aut res Eccleſiaſticas, quæ notabile emolumentum ſecum trahunt, ut propterea amiſſo poſſeſſorio, ulterius petitorium aggredi nolint? Credo nec D. Govartio id perſuaſum iri: nimis quippe, proh dolor! nota eſt plurimorum Eccleſiaſticorum aviditas, & ad litigandum pruritus, ubi vel minima ad Beneficia aliave Eccleſiaſtica, præſertim majora Officia, perveniendi ſpes affulget.

Vera ergo ratio, quam nec D. Govartius inficiabitur, eſt, quod Eccleſiaſticis omnibus paſſim perſuaſum ſit, amiſſo poſſeſſorio, omnem pertingendi ad Beneficia, aliave munia Eccleſiaſtica, a quorum poſſeſſione per Sententiam Senatus Regii ſecluſi ſunt, ſpem omnem quodammodo eſſe ademptam; tametſi ſciant ſibi *petitorium* ſupereſſe, illudque poſſe coram Judice Eccleſiaſtico intentari: non ignorantes quantis expenſis in annos plurimos, imo ſæpius ultra tempus vitæ, coram Judice Eccleſiaſtico litigandum foret, priuſquam *petitorium* plene & ordine Juris ſervato, eſſet terminatum, & ipſius effectu gaudere poſſent, contra eum, qui in *poſſeſſorio* obtinuit.

Et quis, ubi *poſſeſſorium* perdidit, non credit cauſam plane ſe amiſiſſe, etiamſi non ignoret ſibi petitorium ſupereſſe; & ex adverſo plenam victoriam ſibi non applaudat, qui plenum *poſſeſſorium* adeptus eſt; licet ſciat, liberum eſſe Adverſario ſuo petitorium intentare?

Si igitur paſſim omnes quotquot ſunt in Belgio Eccleſiaſtici credant, ſibi omnem ad munia Eccleſiaſtica viam præcluſam, ubi poſſeſſorium ipſis ademptum eſt, licet petitorium coram Judice Eccleſiaſtico ipſis liberum adhuc maneat; quidni Theologi Belgæ merito queruntur, ſe *viâ facti* a muniis Eccleſiaſticis excludi, dum a poſſeſſorio, nullo Juris ordine ſervato, ſecluduntur?

Quidni merito conqueruntur, nec Breve Apoſtolicum, nec Mandata Regia pro hujus Brevis executione emanata ſervari, quæ vetant quemquam vagâ accuſatione Janſeniſmi a muniis excludi, niſi ſervato Juris ordine probatum ſit, eum hanc pœnam commeruiſſe, dum viâ facti *poſſeſſorio* eis occluſo, reipſâ a muniis Eccleſiaſticis *viâ facti* nullo Juris ordine ſervato excluduntur?

Neque id ignorant horum Theologorum Adverſarii, qui propterea tanto ſtudio, totque artibus & falſis informationibus conantur impedire, quominus hi Theologi in poſſeſſorio audiantur; ſecuri de ipſorum excluſione, & de ſuorum victoria, quamdiu *poſſeſſorium* his Theologis occluſum retinere poſſunt: parum anxii de petitorio a Theologis his coram Judice Eccleſiaſtico intentando: quod vel vix cum vita illorum finiendum ſciunt.

CAPUT III.

An Theologi recte accuſentur de violata Juriſdictione Eccleſiaſtica in Cauſis Criminalibus?

§. I.

Falſo accuſantur Theologi Belgæ, quod in Criminalibus declinent Tribunal Eccleſiaſticum.

CERTAMEN ſe ſuſtinere pro Immunitate Sacerdotum Belgii in cauſis perſonali-

nalibus præcipue *criminalibus*, profitetur D. Govartius in ipſo ſui Certaminis titulo.

Unde & *pag.* 57. accuſat Theologos Belgas, quod a *Poteſtate ſeculari*, eaque inferiore & ſubalterna poſtulent, ut rebus, perſonis, doctrinis, moribuſque Eccleſiaſticorum ſe immiſceant, non ut eorum Protectores, ſed ut *Judices;* ut omnem diſciplinam, omnemque Jurisdictionem Eccleſiaſticam civilem & *criminalem* adimant Epiſcopis, veris illarum dominis & proprietariis.

Si ergo fides Govartio, poſtulant Theologi Belgæ, ut & in civilibus, etiam quæ materiam *doctrinæ* & *morum* tangunt, & *criminalibus* habeant ſibi *Poteſtatem ſecularem*, non Protectricem duntaxat, ſed Judicem; omniſque eorum conatus eo collimat, ut jurisdictio civilis & *criminalis* in Eccleſiaſticos Epiſcopis adimatur, & in poteſtatem ſecularem transferatur.

Quam temere ac nullo plane fundamento, ne quid durius dicam, id aſſeruerit Govartius quoad jurisdictionem civilem in materia *doctrinæ* & *morum*, ex iis, quæ *capite* 1. hujus Diſſertationis dicta ſunt, intelligi poteſt. Nunc examinandum, an majori cum fundamento translatæ jurisdictionis *criminalis* in Poteſtatem ſecularem hos Theologos reos faciat.

Num forſan Theologi Belgæ aliquando coram Epiſcopis eorumque Officialibus *criminaliter* in materia doctrinæ aut morum, ad requiſitionem Promotorum citati fuere? An citati Tribunal horum declinarunt tamquam incompetens, ad Poteſtatem laicam refugientes?

Si materiam doctrinæ attendamus, nonne quotidiana ac notoria horum Theologorum auditur querela, quod continuo per ſuos Adverſarios clametur, totum Belgium ſcatere Janſeniſtis, Rigoriſtis, & Novatoribus, hominibuſque hæreticâ pravitate, & doctrinis erroneis, pernicioſis, & infectis; & tamen nemo per tot annos, quibus hæc ſparguntur, ſuper *mala doctrina* legitime fuerit citatus: licet Adverſariis ipſorum, nec animus deſit, nec auctoritas, nec poteſtas, ſi eos reos eſſe probare poſſent?

Nonne notum eſt toti Belgio, ut nec Govartium latere poſſit, hos Theologos per ſuum in Urbe Deputatum Doctorem Hennebellum, urſiſſe Doctorem Deſirantium Adverſariorum Mandatarium, ut vel unum de Janſeniſmo legitime convictum aut ſaltem legitime citatum, coram Sede Apoſtolica produceret? nec unquam Deſirantium (*a*) quantumvis iterato, & ſæpius interpellatum id præſtare potuiſſe? An non vel hoc argumento publice utuntur hi Theologi, ut Janſeniſmum ſuſtineant eſſe in Belgio *merum phantaſma*, quo hominibus illuditur, & Poteſtatibus imponitur?

An non hæc moverunt SS. D. Innocentium XII. ut in ſecundo ſuo *Brevi* ad Epiſcopos Belgii dato 26. Novembris 1696. noluerit ſimpliciter uti voce *Janſeniſtæ*, ſed addito epitheto *prætenſi*, ut ita abſtraheret, an revera *Janſeniſtæ* darentur; an ſolum eſſe *prætenderentur*.

Producat igitur D. Govartius Theologum Belgam vel unum in materia *doctrinæ* citatum *criminaliter* coram Judice Eccleſiaſtico.

Dein oſtendat, eum hoc Tribunal tamquam in hac materia *incompetens* declinaſſe, & ad Poteſtatem *Secularem* ut Judicem hujus actionis *criminalis* convolaſſe. Si oſtendat, hunc cum Govartio *violatæ* Immunitatis Eccleſiaſticæ reum eſſe dicemus; atque contra ſimiles Certamen pro Immunitate Sacerdotum in cauſis *criminalibus* laudabimus. Sed ſi producere nequeat, patiatur, ut ipſum de temeraria accuſatione reum habeamus.

Sed forſan in materia morum, ſuiſque exceſſibus, jurisdictionem *criminalem*, ac cenſuram Epiſcoporum declinant: & ad Poteſtatem ſecularem, ſpe immunitatis, confugiunt Theologi Belgæ, atque in hoc ſaltem ipſam *Jurisdictionem Eccleſiaſticam criminalem adimunt Epiſcopis*, uti loquitur Govartius.

Sed quis in Belgio ignorat, Theologos Bel-

(*a*) Vir erat ex Ordine Mendicantium Auguſtinorum in Belgio: hic an. 1707. ſcripta plena conſiliis adverſus Religionem & Rempublicam a D. Van-Eſpen cogitatis falſo ſuppoſuerat: re maturius expensâ declaratus eſt innocens D. Van-Eſpen; Pater vero Deſirantius ex Provinciis Belgicis exul pulſus eſt.

Digitized by Google

Belgas, quos *prætenſos Janſeniſtas* vocant, vel eo titulo appellari hoc nomine, quod ſeveriorem ac exactiorem Moralem, & vitæ rationem præferant: atque ab exceſſibus, qui judicio *criminali* occaſionem dare poſſent, præ aliis Eccleſiaſticis ſint exempti?

Quis in rebus hiſce adeo hoſpes, ut neſciat, vel eo paſſim pharmaco maculam *Janſeniſmi* jam contractam elui, quod liberiorem, & Eccleſiaſticis minus convenientem vivendi rationem quis aſſumat; nec ab iis ſollicite caveat, quæ Epiſcoporum & Officialium cenſuram mereri poſſent, & in quæ Promotores ex Officio jure invigilarent?

An non Theologi Belgæ ſunt, qui in altero ſuo Libello Ordinibus Brabantiæ oblato *pag.* 90. alte queruntur, ſe per Epiſtolam Paſtoralem Illuſtriſſimi D. Archiepiſcopi de multifariis exceſſibus publice proſcindi: *idque (quod ſatis repeti non poſſet) nullo ipſorum unquam legitime de erroribus aut abuſibus, qui in ea Epiſtola ipſis adſcribuntur, convicto*, uti ipſi loquuntur?

Nonne ipſi *pag.* 191. ut ſuam innocentiam probent, omni *legitimo Judici* ſe ſiſtere paratos offerunt: „ Et qui (Theologi Belgæ) licet omni humano auxilio „ (inquiunt) deſtituti, *offerunt* ſe, ut *compareant* coram *omni* Judice *legitimo*, ut „ illic ſe condemnari & rigore omni puniri videant, ſi rei deprehendantur „.

Theologi, qui ſuper exceſſibus ſuis offerunt comparere coram *omni* Judice *legitimo*, eximuntne ſe juxta Govartium a juriſdictione *criminali* Epiſcoporum?

Forſan replicabit Govartius: Aliud verbis profitentur, & aliud factis exhibent. Id ſane Govartio probandum eſſet, & eatenus fides adhibenda his Theologis, qui de reſtrictione mentali, ſimilibuſque mendaciorum palliamentis minus ſunt ſuſpecti, donec Govartius probaverit, Theologos hos aliud verbis, aliud factis profiteri. Proferat Govartius Theologos Belgas, quos vulgo *prætenſos Janſeniſtas* dicimus, qui ſuper exceſſibus ſuis in moribus *criminaliter* fuere ad inſtantiam Promotoris citati coram Curia Epiſcopi. Oſtendat dein Govartius, quod citati Curiam hanc tamquam *incompetentem in hac materia* declinarint, & ad *Poteſtatem ſecularem*, ut Judicem competentem convolarint. Niſi hæc protulerit & probaverit Govartius, ſinat, ut hos tamquam ſincere loquentes, & ipſum tamquam temerarie nimis, & præcipitanter accuſantem reputemus.

§. II.

Hallucinatio Govartii circa cumulationem & concurſum judicii poſſeſſorii & criminalis.

Tametſi totus Certaminis Govartii contextus ſit admodum confuſus, & neſcio quibus parergis involutus, imo quaſi ad intricandam & obſcurandam materiam totus compoſitus videatur, nihil equidem obſcurius & intricatius, quam diſcurſus ipſius *pag.* 46. & 47. de cumulatione judicii poſſeſſorii & criminalis, ut vix capere potuerim, quid toto hoc diſcurſu probare contendat, aut quo ejus diſcurſus tendat.

Sane aliud eruere non potui quam omnia eo collimare, ut evincat, judicium criminale per Promotorem Curiæ Eccleſiaſticæ inſtitutum, impediri non poſſe titulo poſſeſſorii, aut manutenentiæ in Conſilio Regio obtentæ, aut obtinendæ: hoc autem ſi probare intenderit Govartius, labori parcere poterat, Adverſarioſque ſibi fingit. Quis enim id ei negavit? Sicut nec quiſquam negat, Beneficiato *criminaliter* etiam ad privationem Beneficii per Promotorem convento, fas non eſſe ad manutenentiam recurrere eo *ſolo* titulo, quia a Procuratore criminaliter adverſus ipſum ad privationem beneficii coram Judice Eccleſiaſtico concluditur: & ſi manutenentiam a Senatu Regio eo titulo petat, eam illi denegandam nemo negat. Sed quid, ſi priuſquam ſervato Juris ordine condemnatus eſſet, *viâ facti* in poſſeſſione ſui Beneficii turbaretur? Tunc ſane non ob criminale adverſus ſe intentatum judicium; ſed ob illatam violentiam, ac viâ facti turbatam, poſſeſſionem ad Regium Tribunal pro manutenentia recurrere poſſet. Itaque ut exemplo involutum Govartii diſcurſum paucis exponam.

Dico, ſi Paſtor aliquis ob exceſſum in *moribus*, vel malam *doctrinam* conveniatur *criminaliter* coram ſuo legitimo Judice Ec-

cleſiaſtico; quamdiu Promotor juxta formam Juris, ac ſervato Juris ordine, adverſus illum legitime procedit, nulla poterit eſſe quæſtio *manutenentiæ* aut poſſeſſorii: nec enim Paſtor hic *viâ facti* in ſua poſſeſſione turbatur, uti ſupponitur, ſed judicialiter & viâ Juris contra illum in petitorio proceditur; nullaque violentia ei infertur, ſed omnia ſecundum formam Juris procedunt.

Et quomodo pendente hoc criminali judicio poſſet eſſe locus *manutenentiæ*, quandoquidem eo durante poſſeſſio integra ei maneat, quouſque ſervato Juris ordine judicatum fuerit in petitorio, ipſum pœnam privationis Beneficii commeruiſſe? quod petitorium ſic rite & juxta formam Juris abſolutum, abſorbet ipſum poſſeſſorium, nec poſt illud ulterius *manutenentiæ* locus eſſe poteſt. Hæc D. Govartio nemo Juriſconſultorum negabit, ipſique Theologi Belgæ ultro concedent.

At ponamus, Paſtorem accuſatum aut ſuſpectum de exceſſibus in moribus, aut de mala doctrina, pendente accuſatione aut judicio durante criminali, *viâ facti* in ſui paſtoratus poſſeſſione turbari, aut ab ea dejici, manutenentiæ locus erit, eaque a Senatu Regio concedetur; non uti ſupra dictum eſt, quia criminaliter adverſus ipſum agitur, ſed quia in ſua poſſeſſione & jure ſuo *viâ facti* turbatur, priuſquam ſervato Juris ordine probatum & judicatum ſit ipſum eam pœnam commeruiſſe.

Petet Govartius: „ Quis hujuſmodi ma-„ nutenentiæ ſit futurus effectus; vel enim „ (ait *pag.* 48.) illâ durante permittet „ Judex laicus Promotori cauſam inchoatam „ proſequi coram Eccleſiaſtico, qui tandem „ convictum Paſtorem condemnando, eum „ Beneficio & curâ privabit: ſi acquieſcat „ Judex ſecularis, manutenentia erit ſine o-„ peratione ulla: ſin vero Judex ſecularis „ ſe Sententiæ opponens executionem ejus „ impediat, nihil iniquius „.

An hæc ratiocinatio digna ſit Conſiliario Eccleſiaſtico Magni Conſilii Mechlinienſis? an hujus Senatus famæ ac ſplendori per hujuſmodi ſcribillationes nihil detrahatur, alii judicent? Interim dicimus Govartio, per hujuſmodi manutenentiam nequaquam ſiſti judicium criminale, poſſeque Promotorem cauſam inchoatam ſervato Juris ordine uſque ad finem proſequi: neque ei obſuturam manutenentiam, modo judicio criminali adhuc pendente & condemnatione necdum plene ſecutâ, ipſum manutentum in ſua poſſeſſione *viâ facti* non turbet; imo poterit condemnatus ſuo Beneficio & curâ privari, non obſtante ſuâ manutenentiâ, aut etiam pleno poſſeſſorio a Senatu Regio ei adjudicato; quia Sententia lata in petitorio elidit poſſeſſorium, ut notiſſimum eſt.

At quam ineptum quod aſſerit Govartius, quod eo caſu *manutenentia erit ſine effectu!* An ergo credit Govartius, manutenentiam *eſſe ſine effectu*, quæ accuſatum de crimine aut mala doctrina retinet in poſſeſſione Beneficii & Curæ, donec in *pleno* petitorio, ſervato Juris ordine, de crimine aut mala doctrina fuerit *plene* convictus, & legitime condemnatus?

Quam gauderent Theologi Belgæ, ſi vel hoc manutenentiæ effectu potiri poſſent; ut ſaltem in poſſeſſione ſuorum jurium & officiorum manutenerentur, quouſque ſervato Juris ordine coram legitimo Judice Eccleſiaſtico convicti & condemnati eſſent, ſe pœnam privationis aut excluſionis commeruiſſe! Nequaquam ſane progreſſum judicii criminalis adverſum ſe, nec Sententiæ condemnatoriæ executionem, ſi rei invenirentur, impedire vellent vi ſuæ manutenentiæ, quâ duntaxat adverſus violentiam & viam facti ſe tueri velle palam nimis profitentur.

Si Doctor Huygens hoc effectu manutenentiæ gaudere potuiſſet, nunc per duodecim & amplius annos loco Facultatis ſtrictæ Theologicæ, ad quem legitime electus eſt, gaviſus eſſet, nec multum terreretur, viâ Juris & ſervato Juris ordine ob malam doctrinam excludi, qui tamen ob præcluſam ſibi viam manutenentiæ fruſtratus manet jure ſibi ad dictum locum competente; tametſi non ſemel apud ſupremas Poteſtates inſtiterit, ut in judicio audiri poſſet, ſibique aperiretur quid vel in doctrina, aut moribus ſuis diſpliceret, ob quod ei via juſtitiæ, quæ nec ſceleratiſſimo negatur, occludatur; atque ita inauditus viâ facti jure ſuo privatus maneat.

Scimus quam grata fuerit Theologis Apoſtilla a Privato Regis Conſilio data ad Libellum Doctoris Martin (quæ ſupra *cap.* 1. §. 4.

Digitized by Google

§.4. integra relata eſt) ad obtinendam excluſionem duorum Theologorum a Gradu Doctorali, licet eidem hæc clauſula eſſet inſerta: *Declaratque* (Sua Majeſtas) *Gradum Doctoralem, quem prætendunt Licentiati Verſchuren & Claës, non impediturum quominus privari poſſint prærogativis jurium, quas Gradus Doctoralis illis tribuet, ſi ita decernatur per Suam Sanctitatem vel alios, quibus materiæ dogmaticæ cognitio competit, juxta dictum Breve* (ſcilicet de 6. Februarii 1694.) *& Suæ Majeſtatis Decretum*.

Hæc clauſula reipsâ totum continet, quod de effectu manutenentiæ dictum eſt; hanc nimirum impedire, ne *viâ facti* quis jure ſuo, puta ſuſcipiendi Gradum Doctoralem, excludatur: at nequaquam obſtare, quominus a muniis Eccleſiaſticis excludatur, ſiquando, *Juris ordine ſervato*, juxta Breve Apoſtolicum eam pœnam commeruiſſe probatum fuerit.

§. III.

An Theologi Belgæ evertant judicium criminale prætextu poſſeſſionis ſuæ famæ; aut ex Lege diffamari recurrendo ad Tribunalia Regia?

GOvartius ut Certamen ſuum veriſimilius oſtentet, nec contra umbras certare videatur, quorumdam, neſcio quorum, Practicorum *ſuſtentum* adducit, quo omnis Sacerdotum Immunitas in criminalibus, juxta Govartium, evertitur & conculcatur.

„ Novimus (ait *pag.* 48.) reſponſum „ ſuſtentumque Practicorum quorumdam di„ centium: Sacerdotibus Beneficiatis crimi„ naliter accuſatis, conventiſque manutenen„ tiam concedi per laicos, non ita pro cuſtodia „ poſſeſſionis Beneficialis, quam *famæ* ipſo„ rum: & cum a Practicis hiſce inquiri„ mus, num prætextu ſimili Judex laicus „ fiat Judex competens, & quidem ante Ec„ cleſiaſticum, cauſæ iſtiuſmodi criminalis? „ reſpondent eouſque laicum Judicem fieri, „ ut præveniendo etiam Eccleſiaſticum, ſal„ tem cognoſcat ſummarie & pro intereſſe „ civili Beneficiati, utrum facinora ei ob„ jecta minus aut magis veriſimilia ſint, „ ut poſſeſſionem ei adjudicet, aut auferat, „ ſecundum quod apparebit veriſimilius „.

Sed dicat, quæſo, Govartius, qui ſunt hi Practici, Juriſconſulti, an Theologi?

Si Juriſconſultos intelligat, proferat Govartius vel unum in Belgio Practicum, qui hâc praxi uſus fuerit, aut eam ſcripto probarit.

Ad Proſperum Fagnanum nos remittit Govartius, ut hoc Practicorum ſuſtentum reprobatum videamus: ſed nonne ipſe Fagnanus, etiam Govartio fatente, intrepide aſſerit, *non eſſe hactenus auditum apud Juriſconſultos, ut in hac materia* (criminali) *allegaverint poſſeſſionem*?

Niſi ergo nobis indicaverit Govartius Juriſconſultos Practicos, qui hoc *ſuſtento* uſi ſunt, patiatur & ſuſtentum hoc annumerari illis, quæ ad colorandum Certamen adinventa ſeu conficta ſunt.

Dicet forſitan Govartius Practicos hos eſſe Theologos Belgas; quaſi hi praxim litigandi, & cauſas omnes Eccleſiaſticæ Juriſdictionis trahendi ad Tribunalia laica melius noverint.

Profecto, ni Govartius Theologos hujuſmodi practicos deſignet, eoſque hujuſmodi *ſuſtento* & arte uſos eſſe, ut cauſam *criminalem* contra ipſos intentatam a foro Eccleſiaſtico ad forum laicum avocarent, patiatur creditum iri, hos Theologos non ſecus ac ipſos Juriſconſultos Practicos confictos a Govartio fuiſſe, ut Certaminis juſtitia aliqua in ſpeciem ſaltem appareret, & Theologos Belgas Eccleſiaſticæ Immunitatis violatores eſſe publico perſuaderet.

Sed nonne ipſe Fagnanus hoc ſuſtentum reprobat, multiſque argumentis *fictitium* probat adverſus *Theologos* eo utentes; ut proinde nequaquam a Govartio fingi hi Theologi videantur? Verum eſt Fagnanum ad Cap. NE INNITARIS ✠ *De Conſtit.* agere contra nonnullos Theologos hoc fictitio ſuſtento abutentes.

Sed an forſan contra Theologos Belgas vulgo *prætenſos Janſeniſtas*, hoc ſuſtentum reprobat Fagnanus? Nequaquam: ſed contra *Probabiliſtas*, atque nonnullos Caſuiſtas, laxitatum patronos, & totius Moralis Evangelicæ corruptores, quibus ita Theologi Belgæ bellum indixerunt & indicere pergunt, ut hoc præcipuè titulo, invidioſo nomine *Janſeniſmi* traducantur, quod nec Govartium latet.

Digitized by Google

Probabiliſtæ igitur ſunt, qui, teſte Fagnano, abutuntur hoc ſuſtento; non autem Theologi Belgæ. Illi, inquam, ſunt, qui hoc ſuſtento utuntur, ut ſuum *Probabiliſmum* (cui tam ſtrenue ſe oppoſuit Fagnanus) ſtabiliant. Hi ſunt, qui poſſeſſorium non tantum valere in materia *civili*, & foro *judiciario*; ſed & in materia *virtutum moralium*, & foro *conſcientiæ* ſuſtineut; eoque titulo hominem in foro *conſcientiæ* eſſe *manutenendum* in poſſeſſione ſuæ *libertatis* contra *Deum* & legem, aſſerere audent.

Audiamus ipſum Fagnanum loco citato, ubi poſtquam multis Canonibus probavit hanc Regulam: *In dubio partem tutiorem in foro conſcientiæ eſſe eligendam*; dicit *num.* 172. quod plures Theologi ex recentioribus hanc Regulam Canonum multifariam conentur evertere; additque *num.* 173. eos præcipue moveri hoc fundamento: „ Quia cum quilibet ſit in poſſeſſione ſuæ libertatis & *famæ*, in dubio non debet ſpoliare ſe hâc poſſeſſione judicando ſe culpabilem, aut nexu alicujus obligationis innodatum, cum ſecundum Regulam Juris, *In pari cauſa melior ſit conditio poſſidentis*: quam Regulam habere locum non ſolum in materia *juſtitiæ*, ſed etiam in materia *aliarum virtutum*, & in foro *animæ*, putat ibidem Sanchez, ubi ſupra (*in Decalogum tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 10.) Suarez de Religionis parte *lib.* 4. *De Voto cap.* 5. *num.* 7. Henriquez in Summa *libro* 8. *capite* 3. *in Gloſſa littera P.* & alii multi „ (*a*).

Hoſne credit Govartius eſſe e numero Theologorum Belgarum, ſeu *prætenſorum Janſeniſtarum*, aut hos ſimilium Theologorum placitis adhærere? Neſcio, an ſepoſito pauliſper partium ſtudio, quo ad certandum contra hos Theologos Belgas incitatus eſt, id credere aut ſibi ipſi perſuadere poterit: interim id certum habeat, ſi credat, ſe nullum in rebus Belgicis, & hodiernis controverſiis vel parum verſatum, ſuæ credulitatis habiturum conſortem.

Et tamen hi ſunt illi *Probabilitatum* patroni, qui ſoli hoc paradoxum invenerunt & ſuſtinuerunt, & contra quos aciem certaminisglorioſe direxit Fagnanus. Unde & poſtquam multis ſolidiſſimis argumentis ſtolidam dictæ Regulæ applicationem evicit; atque probavit, prædictam Juris Regulam, *In dubio melior eſt conditio poſſidentis*, nequidem in foro *judiciario* in cauſa *criminali* poſſe aſſumi, tandem concludit *num.* 205. „ Quare ſi, ubi agitur *de crimine*, inepte allegatur poſſeſſio in materia juſtitiæ, etiam in foro *judiciali*; multo ineptius allegatur in materia aliarum *virtutum*, & in foro *conſcientiæ*, in quo non beniguior, ſed tutior pars eligenda eſt „.

Adverte nunc ſaltem, Govarti, quo te paſſio contra hos Theologos Belgas adduxerit; ut his Theologis affingas pernicioſiſſimum & ipſis adeo execrabile, & publice toties ab eiſdem reprobatum *ſuſtentum*; illudque eis eſſe uſitatum, fingere & publice eis affricare te non puduerit; atque neſcio quibus exclamationibus omnem Juriſdictionem Eccleſiaſticam, hoc paradoxo per Theologos Belgas everti, per paginas integras intrepide declamare non erubueris.

Alterum æque fictitium titulum priori non abſimilem, quo ad Tribunalia laica Cauſæ Eccleſiaſticæ criminales deferantur, Theologis Belgis uſitatum eſſe aſſerit Govartius. „ Non rarus (ait *pag.* 52.) ipſorum Belgii Sacerdotum ad Regia Tribunalia titulo manutenentiæ aut ex Lege *diffamari* recurſus; qui ultimus interdum tolerari poſſet, niſi legitimus ejus uſus in abuſum verteretur „.

Nec de uſu, nec de abuſu recurſus ex Lege *diffamari* ad Tribunalia Regia hìc quæſtionem cum Govartio volo habere. At id unum peto, num Govartius, qui octo aut novem circiter annis Parlamento Mechlinienſi interfuit, unquam viderit, Sacerdotes Belgas, ac ſignanter quemquam e Theologis hiſce, recurſum habuiſſe ex Lege *diffamari* ad hoc Parlamentum, ut ſe a judicio criminali Epiſcoporum eximeret; aut ſciat, aliquando eos hoc titulo ad Regia Conſilia, puta Brabantiæ, convolaſſe, ut judicium *Criminale* in foro Eccleſiaſtico declinaret?

Ego, ut verum fatear, nullum hactenus exemplum vidi aut audivi, niſi hoc unum. Cum in Academia Lovanienſi cujuſdam Collegii

(*a*) Conſule quid de hac Regula docuerit D. Van-Eſpen in *Expoſitione Regulæ Juris: In pari delicto, vel Cauſa melior eſt conditio poſſidentis &c.* quæ exſtat *Tom. VI. pag.* 137. hujus editionis.

Digitized by Google

legii Proviſores intendere viderentur Præſidem ejuſdem Collegii amovere a ſua Præſidentia, hunc ad Conſilium Brabantiæ ex Lege *diffamari* recurſum habuiſſe intellexi: at ejus recurſus initium, progreſſum, & exitum Govartio enarrandum remitto, ſi enarrationem ſibi favorabilem & convenientem judicet: neminem enim exactius de tota ejus recurſus ſerie inſtructum credo ipſo Govartio; teſtes, acta, Judices iſtius cauſæ, cui aderat, optime novit.

§. IV.

Accuſantur Theologi Belgæ, quod adverſus Epiſcopos, & ſignanter Archiepiſcopum Mechlinienſem actiones Criminales inſtituant coram Judicibus ſecularibus.

HActenus viſum eſt, quam temere nullo omnino adducto exemplo accuſet Govartius Theologos Belgas, quod in *materia morum* & *doctrinæ* ad Tribunalia Regia provocent, ut ſe ab Eccleſiaſticis & ordinariis harum cauſarum Judicibus ſubducant: nunc examinandum num majori cum fundamento inſimulet hos Theologos, quod alios Eccleſiaſticos, quin & Prælatos ac Epiſcopos, atque ſignanter Archiepiſcopum Mechlinienſem conveniant coram Tribunali Regio; idque in cauſa *Criminali:* atque ex hoc capite, Immunitatis Eccleſiaſticæ violatores & profanatores ſint.

Ipſam primo Govartii accuſationem audiamus, *pag.* 24. ſui Certaminis: „ Nec „ verbis & libris tantum Immunitas hæc „ impetitur; ſed ad executionem doctrinæ „ ſuæ procedentes viri iſti, Belgæ Theologi coram Judicibus illis ſecularibus lites „ inſtituunt, eaſque *Criminales* & diffamatorias, non tantum contra Clericos, ſed „ ipſos *ſuos Prælatos* & *Epiſcopos:* Judicibus illis, ut innocentiam ſuam probent, „ doctrinam ſuam, moreſque judicandos ſubmittunt; coram illis *Archiepiſcopum ſuum*, „ quod Decreta Regia amplecteretur, iiſque contradictores indicaſſet, aggrediuntur; concludunt, ut deductio denuntiationis iſtius laceretur, & Archiepiſcopus injurias revocet, palinodiam canat, „ uno eodemque ictu Prælatum ſuum, ſuam „ & Eccleſiæ Immunitatem cruentantes. „ Gravius certe eſt vulnus, quod a fratre, „ quod ab amicis venit, graviſſimum quod „ a filiis „.

Et *pag.* 5. ſui Certaminis, relatis verbis *Confutationis* Memorialis P. Palazol per Belgas Theologos, quibus Theologi Belgæ narrant, quod a D. Archiepiſcopo oblatus fuerit Regi Libellus una cum Deductione contra quinque ex his Theologis, atque ab his viciſſim Libellus in ſui juſtificationem præſentatus ſit, ſubjicit: „ Interim omittunt „ hic indicare, quod Libellos, de quibus lo„ quuntur, exhibuerint Conſiliis *ſecularibus;* „ coram quibus Archiepiſcopus reſpondere „ noluit, quod exiſtimaverit nec ſe id poſſe, nec debere, prohibente id Eccleſiâ „.

Tota igitur Immunitatis Eccleſiaſticæ profanatio, quam tantopere hic exaggerat Govartius, conſiſtit in oblatione Libelli adverſus Illuſtriſſimum D. modernum Archiepiſcopum Mechlinienſem, per quinque Theologos Conſilio Regio Privato, quo hi ſuam innocentiam contra objecta Archiepiſcopi probare offerunt, & famæ ſuæ reparationem poſtulant: neque alterius facti in toto ſuo Certamine meminit Govartius, quo Prælatus quiſquam aut Epiſcopus, vel etiam Eccleſiaſticus *criminaliter* a Theologis Belgis coram Tribunalibus ſecularibus conventus aut accuſatus eſſet. Animus non eſt hic examinare, num D. Archiepiſcopus juſtam rationem, ſufficienſque fundamentum habuerit inſimulandi aut denuntiandi Theologos hos de exceſſibus in ſuo Libello & *Deductione* adjuncta expreſſis; ſed hoc unum diſcutere animus eſt, num Theologi Belgæ per Libelli oblationem, actionem *criminalem* contra D. Archiepiſcopum coram Judicibus ſecularibus inſtituerint, aut aliunde ob hanc Libelli oblationem violatæ Immunitatis a Govartio jure arguantur.

§. V.

Caſus, occaſione cujus hæc accuſatio a D. Govartio adverſus Theologos Belgas inſtituta.

CAſus, qui violatæ Immunitatis Eccleſiaſticæ graviſſimam querelam adverſus Theologos Belgas movendi occaſionem dedit

dedit Govartio, hic eſt.

Anno 1697. D. Archiepiſcopus Mechlinienſis obtulit Libellum Conſilio Status, & E. S. C. adverſus Paſtorem S. Catharinæ in civitate Bruxellenſi, qui e Gallico Latine verſus exhibetur a Theologis Belgis in appendice ſuæ *Confutationis* ſub *num. 6.* & integrum Gallice, ut oblatus fuit, ad calcem hujus Libelli exhibebo. In hoc Libello dicit, quod offerat S. M. in Conſilio Status inſtrumenta hic juncta, quæ ſunt (ait)
„ probationes convincentes variorum aliorum
„ exceſſuum, magis quam ultimus eſt ſedi-
„ tioſorum & criminalium, quos dictus Pa-
„ ſtor commiſit; humillime ſupplicans ve-
„ ſtræ Majeſtati, ut jubere dignetur ea legi
„ & examinari in ſuo Conſilio Status, ad
„ ſtatuendum id quod cauſæ momentum exi-
„ git pro defenſione ſuæ auctoritatis & ſu-
„ premæ Poteſtatis Regiæ, pro ſanctæ no-
„ ſtræ Religionis conſervatione & pace pu-
„ blica in his Provinciis „.

Libellus hic Conſilio Status oblatus erat ſcriptus manu D. Ottart Secretarii D. Archiepiſcopi Mechlinienſis, in cujus dorſo manu Domini van-Suſteren, quondam etiam Secretarii & nunc Officialis Domini Archiepiſcopi inſcriptum erat: *Au Roy en ſon Conſeil d'Eſtat, l'Archevêque de Malines.*

Inter inſtrumenta huic Libello juncta, erat unum, cui titulus: *Deductio proceſſus criminalis Paſtoris S. Catharinæ, & adhærentium ipſius*, quâ non tantum Paſtor S. Catharinæ, ſed & alii quatuor e Theologis Belgis de variis enormiſſimis exceſſibus notantur; atque tandem concluditur: „ Nunc
„ Suæ Majeſtati & ſuis conſiderandum re-
„ linquitur, quid ab ejuſmodi Presbyteris
„ expectandum ſit, quem reverentiæ & o-
„ bedientiæ erga ſupremos ſuos Principes
„ ſenſum inſpirabunt ſuis ſubditis, quibus
„ tam pernicioſa præbent ſeditionis & re-
„ bellionis exempla? Si Lutherus, Calvinus,
„ & primi illorum Sectatores compreſſi fuiſ-
„ ſent initio, Europa adhuc tota Catholica
„ foret, nec tot in Statu viſæ eſſent mu-
„ tationes, nec tot Provinciæ a legitimo
„ ſuo Principe ſeparatæ „.

Deductionem hanc e Gallico Latine verſam exhibent quoque Theologi in dicta appendice ſub *num. 7.* Et ut de ſtatu quæſtionis certius & ſecurius judicari queat, eam Gallice, ut Regi exhibita fuit, ad calcem hujus Libelli adjiciam.

Poſtquam Theologi in hac *Deductione* nominati, copiam illius nacti ſunt, reſolverunt, Libellum offerendum Regi, quo ab impactis exceſſibus ſe juſtificarent, poſtulantes famam ſuam per hanc Deductionem non mediocriter læſam, reſtitui. Libellus hic e Gallico Latine verſus exſtat ſimiliter in citata appendice ſub *num.* 8. & eum ſimiliter Gallice, uti oblatus fuit, ad calcem hic adjiciam.

In hoc Libello variis argumentis adſtruere conantur Theologi ſuam innocentiam adverſus objecta D. Archiepiſcopi; ac tum concludendo ſupplicant humillime Suæ Majeſtati: „ ut declarare non gravetur, dictas
„ denuntiationes, accuſationes, & terminos
„ injurioſos, quæ D. Archiepiſcopus Me-
„ chlinienſis allegat & profert, tum in di-
„ cto ſuo Libello, tum in Deductione, quæ
„ Libello jungitur, eſſe abuſiva, ficta, &
„ veritati contraria; ac proinde mandare
„ dignetur, ut dictus Libellus & Deductio
„ lacerentur, aut ſaltem dictæ injuriæ, ac-
„ cuſationes, & termini injurioſi deleantur
„ & expungantur eâ ratione, quâ Majeſtas
„ Veſtra expedire judicaverit, vel aliter, cum
„ expenſis & damnis. Quod faciendo „ &c.

Libellus hic Conſilio Privato oblatus per apoſtillam ejuſdem Conſilii communicatus fuit D. Archiepiſcopo, qui licet iterato interpellatus, non reſpondit; unde tandem hoc Decretum Seclusionis ſequutum eſt: „ Sua
„ Majeſtas decernens Seclusionem intenta-
„ tam per apoſtillam de undecima Martii
„ præteriti, admittit ſupplicantes ad proban-
„ dum facta per ipſos allegata, Parte ad
„ hoc prius citatâ „.

Quin caſus hic ſit ſincere expoſitus, nec Govartius, ut credo, negabit. Diſcutiendum nunc ſupereſt, an ratione obligationis hujus Libelli, Theologi Belgæ Immunitatis Eccleſiaſticæ violatæ Rei ſint tamquam „ qui
„ coram Judicibus Secularibus lites inſtitu-
„ ant, eaſque *criminales* & diffamatorias,
„ non tantum contra Clericos, ſed ipſos
„ ſuos Prælatos & Epiſcopos „ : uti vult Govartius.

§. VI.

§. VI.

An in caſu propoſito Theologi Belgæ actionem criminalem inſtituerint contra D. Archiepiſcopum Mechlinienſem?

PRo clariore hujus quæſtionis reſolutione ſciendum, quod ex omnium Juriſconſultorum ſententia „ Judicium dicatur Criminale, quo agitur ad publicam vindictam, „ ſive ſit ex delicto imponenda pœna corporalis ad commodum publicum , ſive ſit „ imponenda pœna pecuniaria , quæ venit applicanda Fiſco „ . Judicium vero dicatur „ Civile „ quando agitur ad commodum „ privatum, ſive cauſa deſcendat ex delicto, „ ſive ex contractu „ . Ita ex omnium paſſim recepta opinione tradit Julius Clarus in Practica Criminali, §. *finali libri quinti*, *quæſt.* 1.

Ulterius indubitatum eſt, actione injuriarum agi poſſe criminaliter & civiliter, quemadmodum expreſſum eſt a Juſtiniano *lib.* 4. *Inſtitut. tit.* 4. §. 10. ubi dicit: „ In ſumma ſciendum eſt, de *omni* injuria eum , „ qui paſſus eſt , poſſe vel *Criminaliter* agere vel *Civiliter* „ . Idipſum indicatur in *L. fin. Cod. De Injuriis*, ipſumque injuriarum delictum *privatis* delictis ibidem annumeratur.

Si jus commune attendamus, per actionem *Civilem* Actor poſtulat, ut Reus in tantam ſummam condemnetur *ſibi* applicandam, quanti ipſe injuriam æſtimat ; quod Juſtinianus ſignificat , verbis relatis immediate ſubjiciens: „ Et ſiquidem *Civiliter* agatur æſtimatione factâ, ſecundum quod „ dictum eſt, pœnâ Reo imponitur „ .

At moribus hodiernis, actionem injuriarum *Civilem* plerumque inſtitui ad reparationem famæ & honoris, quæ conviciis & exprobrationibus , & imputationibus criminum læſa creditur, notum eſt.

Cum autem concluſio ſive actio ad reparationem honoris & famæ tendat unice ad *commodum privatum* , neqnaquam vero ad vindictam *publicam* , etiam actio hæc non Criminalis, ſed mere *Civilis* eſt ex omnium ſententia .

Hæc, quæ nemo, qui vel in limine Juriſprudentiam ſalutavit, ignorat, atque apud omnes Juriſconſultos in confeſſo ſunt, ſi attendere voluiſſet Govartius; numquam, ut credo, accuſaſſet Theologos Belgas , quod Illuſtriſſimum D. Archiepiſcopum Mechlinienſem *Criminaliter* coram Judicibus ſecularibus conveniſſent, aut actiones *Criminales* contra Epiſcopos coram iiſdem Judicibus inſtituiſſent.

Legatur & relegatur concluſio , imo & Libellus integer ab hiſce Theologis Conſilio Privato adverſus Libellum & Deductionem D. Archiepiſcopi oblatus; nihil omnino reperietur , quod vel in ſpeciem *Criminale* Judicium, aut vindictam *publicam* ſapiat : ſed & concluſio , totuſque Libellus unice collimant ad reparationem *famæ*, quam per dictum Libellum & Deductionem ei junctam, & Regi exhibitam, enormiter læſam conqueruntur Theologi ; quod totum ad Judicium *Civile* pertinere non negabit Govartius.

Sed replicabit Govartius: Theologi hi in Libello ſuo ſupplicant, ut *Deductio* denuntiationis iſtius *laceretur* , *& Archiepiſcopus injurias revocet*, *palinodiam canat*, uti ipſe loquitur *pag.* 24.

Verum eſt, Theologos ſupplicare Regi , ut declarare non gravetur, *dictas denuntiationes*, *accuſationes*, *& terminos injurioſos, quæ D. Archiepiſcopus Mechlinienſis allegat & profert tum in dicto ſuo Libello , tum Deductione, quæ Libello jungitur, eſſe abuſiva, ficta, & veritati contraria, ac proinde mandare dignetur, ut dictus Libellus & Deductio lacerentur;* ſed quo hæc tendunt concluduntque? Nonne unice ad reparationem *famæ propriæ*, quam injuſte & graviter læſam prætendunt? Unde , quod notandum , & Govartius diſſimulavit , *non ſimpliciter* Libellum & Deductionem *lacerari* ſupplicant; ſed addunt: „ Aut ſaltem dicta, in„ juriæ, accuſationes , & termini injurioſi „ deleantur & expungantur, eâ ratione, quâ „ Majeſtas Veſtra expedire judicaverit , vel „ aliter „ . Nonne hâc clauſulâ palam declarant , ſe non niſi ad reparationem *famæ ſuæ* concludere , hancque ſolam intendere? Modum autem & formam , quibus hæc fiat, etiam cum minima D. Archiepiſcopi infamia ejuſque incommodo, Judicio Regii Senatus dimittentes. Quid hâc concluſione modeſtius , aut reverentius deſiderari poſſet a Theologis & Presbyteris , qui ſe de enormiſſimis criminibus, & quidem coram Rege ſuo injuſtiſſime accuſatos non dubitabant?

Quod

Digitized by Google

Quod autem aſſerit D. Govartius, Theologos concluſiſſe, ut D. Archiepiſcopus *injurias revocet*, *palinodiam canat*: quamvis hæc concluſio in actione injuriarum ſit hodie utiliſſima, ab hac tamen abſtinuerunt Theologi ob reverentiam D. Archiepiſcopo debitam: nec ſcio quibus oculis concluſionem Theologorum legerit Govartius, ut aſſerere potuerit, Theologos concluſiſſe, ut D. Archiepiſcopus *injurias revocet*, *palinodiam canat*; cum nec verbum in Theologorum concluſione de *hac revocatione*, aut *palinodia* occurrat.

Sed ſi ad revocationem injuriarum, aut *palinodiam* concluſiſſent Theologi, eam, quæ alias iis debetur, modeſtiæ & reverentiæ erga D. Archiepiſcopum laudem forſan amiſiſſent; ſed propterea contra D. Archiepiſcopum nec *criminaliter* concluſiſſent, nec actiones *criminales* inſtituiſſent.

An forſitan neſcit D. Govartius actionem ad *palinodiam*, non criminalem, ſed *civilem* reputari? „ Neque enim inſtituitur, ut vel „ corpori pœna infligatur, vel quidquam „ applicetur Fiſco, ſed tantum ut honori & „ exiſtimationi ejus, qui læſus eſt, conſulatur „: uti poſt Mynſingerum & Andream Gail loquitur Arnoldus Vinnius ad citatum §. 10. quem indubie Auctorem D. Govartius adhuc ſtudioſus Juris evolvit.

Audiat & D. Stockmannum *Deciſ.* 108. dicentem: „ actionem *criminalem* injuriarum „ ægre hodie admitti, & ſæpius (ait) *pu-* „ *blicam* negari vidi; conſentibus pleriſque „ ſufficere debere *privatam* perſecutionem, „ quæ ad *palinodiam* & mulctam honorari- „ am tendit „.

Attendat Govartius, D. Stockmannum perſecutionem, quæ ad *palinodiam* tendit, non *publicam* & criminalem, ſed *privatam* ac civilem reputare. Si hi non ſufficiant, addat Paulum Chriſtinæum ad Conſuetudines Mechlinienſes *tit.* 2. *art.* 4. *num.* 23. plurimos in eamdem ſententiam citantem, atque inter alios Binsfeldium aſſerentem, „ ſententiam, quâ dicitur eam actionem ad „ *recantationem* eſſe *civilem communi* cal- „ culo & uſu Imperialis Cameræ receptam, „ ac proinde merito amplectendam „.

Et Zypæus in Notitia Juris Belgici *tit. De Injuriis num.* 3. notat, moribus obtinuiſſe, ut *palinodia exigatur, quæ reparationem famæ ſpectat, adeoque* CIVILIS *eſt*.

Demus ergo, quod hi Theologi adverſus D. Archiepiſcopum concluſiſſent, *ut injurias revocaret*, *& palinodiam caneret*, quod non fecerunt tamen; ineptiſſime & contra notoria Juris principia hinc confeciſſet Govartius, Theologos Belgas adverſus Epiſcopos actiones *criminales* inſtituiſſe, qui per ſimilem concluſionem unice ad reparationem *propriæ* famæ concluſiſſent.

Sed quid plura? Ignoratne Conſiliarius Parlamenti Mechlinienſis, moribus hodiernis, nemini, exceptis Officiariis publicis, fas eſſe inſtituere actionem *criminalem* ad vindictam *publicam?* Si hoc ignorat, inſpiciat Notas Chriſtinæi ad Bugnionem *lib.* 1. *cap.* 13. & ibidem reperiet notatum: „ Ho- „ die *ſolus* Fiſcus, ejuſdemque Procurator „ *publicam* ex crimine vindictam, cæteri „ *privatum tantum intereſſe* perſequuntur: „ quod & ita in Belgio obſervatur „.

Audiat & Petrum Gudelinum *De Jure noviſſimo lib.* 5. *cap.* 14. dicentem: „ Qui- „ libet olim ſecundum Juris Romani re- „ gulam accuſator eſſe potuit; ſed moribus „ noſtris licet quivis ad indicandum denun- „ tiandumque flagitium admittatur, tamen „ unus qui ex officio, nomine Fiſci ſeu „ Reipublicæ, ultionem criminum perſequi- „ tur, atque is in Tribunalibus Regiis Pro- „ curator Generalis ſeu Regius; in Tribu- „ nalibus autem Epiſcoporum, necnon hu- „ jus Univerſitatis, Promotor vocatur: quod „ optime videtur introductum, quandoqui- „ dem nemo privatus perſonam accuſatoris „ abſque ſumma invidia & odio illius, quem „ accuſat amicorumque ejus ſuſcipere po- „ teſt (a) „.

Si hi Govartio non ſufficiant, adeat & alios ejuſdem praxeos teſtes, quos citat D. Chriſtinæus loco citato.

Quomodo ergo Theologi Belgæ, qui nullâ ad agendum *publicâ* auctoritate ſunt inſtructi, actiones *criminales* adverſus Epiſcopos inſtituiſſent? Nonne eos tamquam incompetentes actores, Conſilium Privatum a limine judicii repuliſſet? Niſi forſan hujus Conſilii Senatores, æque ac Govartium, hujus notoriæ & vulgatiſſimæ praxeos ignaros fuiſſe dicamus.

At

(a) In Galliis neceſſaria quoque eſt publicæ Partis requiſitio. Conſulatur Ordinatio Criminalis an. 1670.

At dicet forſan Govartius: Theologi Belgæ non quidem directe D. Archiepiſcopum *criminaliter* convenerunt; ſed ut adverſus ipſum *criminalis* actio inſtitueretur per Fiſcalem Regium poſtularunt, aut ſaltem eum in finem denuntiarunt.

Verum eſt, teſte D. Stockmanno citatâ *Deciſ.* 108. interdum actionem *publicam* concedi ob injurias illatas: „ ſi is, qui magiſtratum gerit, in publica functione muneris ſui læſus ſit, vel aliunde in commune plurium detrimentum redundet, aut ſpeciem Libelli famoſi contineat, vel atrocitas facti vel dicti coërcitionem extra ordinem poſtulet „: ſed hujuſmodi actionem *publicam* adverſus D. Archiepiſcopum inſtitui poſtulaſſe Theologos Belgas, aut eum in finem hunc denuntiaſſe, calumnioſum & ab omni ſpecie veri remotiſſimum eſt.

Examinetur & diſcutiatur Theologorum non concluſio duntaxat, ſed integer quantus eſt Libellus, & videatur, num vel unicum jota ſit, hujuſmodi accuſationem aut denuntiationem vel inſinuans.

Non diffiteor, quod non ſine fundamento ſimilis denuntiationis ad actionem *publicam* & *criminalem* contra D. Archiepiſcopum argui potuiſſent Theologi Belgæ, ſi ob atrocitatem criminum ipſis impoſitorum concluſiſſent in *caſu non probationis*, quemadmodum ipſe D. Archiepiſcopus in ſuo contra Theologos Libello & Deductione concluſerat, ut nimirum S. M. jubere dignetur „ ea legi & examinari in ſuo Conſilio „ Status, ad ſtatuendum id, quod cauſæ momentum exigit pro defenſione ſuæ auctoritatis, & ſupremæ Poteſtatis Regiæ, pro ſanctæ noſtræ Religionis conſervatione, & pace publica in his Provinciis „.

Abſit autem, quod Theologi Belgæ hujuſmodi adverſus ſuum Archiepiſcopum concluſionem ceperint: ſuffecit ipſis *propriæ* famæ proſpicere, quam ſibi pro regimine populi aut Cleri, cui præſunt, neceſſariam judicabant; ejuſque reſtaurationem modeſte & humiliter poſtulare, nullâ vel in ſpeciem accuſatione aut denuntiatione ad pœnam *publicam*, imo nec ad recantationem aut palinodiam contra D. Archiepiſcopum inſtitutâ.

§. VII.

An Theologi recte coram Conſilio Regio egerint civiliter ad reparationem ſuæ famæ?

EX Theologorum Libello, quem Conſilio Privato contra Libellum Illuſtriſſimi D. Archiepiſcopi Mechlinienſis & Deductionem ei annexam obtulerunt, evidenter probavimus, nec in ſpeciem hos Theologos actionem *criminalem* contra Archiepiſcopum coram Conſilio Privato inſtituiſſe, aut ipſum *criminaliter* accuſaſſe; ſed unice poſtulaſſe reparationem famæ, quam enormiter læſam per illius Libellum & Deductionem ei junctam prætendebant, idque per actionem *mere civilem*.

Quid autem in hac poſtulatione aut exhibitione Libelli contrarium Immunitati Sacerdotum Belgii in cauſis perſonalibus, præſertim criminalibus, pro qua certamen ſuſcipit D. Govartius?

Nonne Libellus una cum Deductione ex parte D. Archiepiſcopi Regi erat oblatus? Nonne conſequenter de criminibus & exceſſibus in Libello & Deductione expreſſis apud Regem erant delati & infamati Theologi?

Quid igitur naturalius, Jurique conformius, quam ut Theologi ſe a criminibus objectis purgare, ſuamque innocentiam probare contendant coram Rege, apud quem de criminibus exceſſibuſque delati & infamati erant; ſuæque famæ reparationem petant ab eo Tribunali, coram quo famam ſuam enormiter læſam prætendebant?

Quid hîc, amabo te! Govarti, Immunitati Sacerdotum Belgii adverſum? Num forſan Immunitas Sacerdotalis præripiet Sacerdotibus facultatem ſe de criminibus objectis purgandi apud eum Judicem, coram quo ſe falſo accuſatos aut delatos eſſe credunt? An hæc Immunitas impediet, quominus Sacerdotes, aut Theologi Belgæ reparationem propriæ famæ petant a Regio Tribunali, ſi ſciant ibi per falſam accuſationem famam ſuam enormiter læſam?

Dicit Govartius *pag.* 59. „ Hîc (in Libello & Deductione Regi oblatis) aliud „ nihil egit Prælatus impiger, quam veluti „ Bel-

„ Belgii Primas, & Status utriuſque Mini-„ ſter fidelis, obedire mandato Regio & Suæ „ Celſitudinis „.

Tum rurſus refert Litteras S. C. E. ad Archiepiſcopum de 7. Novembris 1695. quibus ei communicat mandata Regia : „ ut „ perſpecta habeat omnia iis contenta, ni-„ hilque fit, quod non quam accuratiſſime „ ſervetur & executioni mandetur. Simul „ monens, ut vel minimas illarum tranſ-„ greſſiones ſibi aut Conſilio Status denun-„ tiet, ut opportuna remedia afferantur „.

His relatis ſubdit Govartius : „ Paruit „ monitis Archiepiſcopus, ut Status Mini-„ ſter, oppoſitiones & Decretis Regiis con-„ trarios conatus indicavit Conſilio Status ; „ in quo igitur peccavit denuntiando, quid „ mali fecit obediendo „?

Nolim ego accuſare D. Archiepiſcopum; neque hic diſcutere, num hanc denuntiationem conformiter ad mentem Regis, atque S. E. Celſitudinis mandatis obediendo, recte inſtituerit.

Hoc ſcio, Theologos prætendere, imo nec dubitare, ſe de conatibus contrariis Regiis mandatis, aliiſque gravibus exceſſibus, ab Archiepiſcopo falſo ac ſine ullo plane fundamento eſſe delatos ſeu denuntiatos; an id fundate, an infundate prætendant, hic non quæritur.

Illud quæritur, utrum per Litteras S. E. Celſitudinis ſupra relatas, ita mandatum ſit D. Archiepiſcopo, vel minimas mandatorum Regiorum tranſgreſſiones S. E. Celſitudini vel Conſilio Status denuntiare, ut integrum non ſit Denuntiatis, ſe a tranſgreſſionibus, aut exceſſibus objectis purgare, innocentiamque ſuam probare; atque propriæ famæ reparationem poſtulare, ſi ſe falſo delatos probare poſſent.

Sane omnibus ſubditis Regis jure naturali ac poſitivo mandatum eſt, denuntiare omnes, qui in perſonam Regis, ejuſque Statum machinari & inſidias ſtruere ſciuntur.

Quis tamen dicet, de ſimili aliove crimine læſæ Majeſtatis aut rebellionis accuſatis, vel denuntiatis, non eſſe integrum, ſe de hoc crimine defendere, ſuamque innocentiam oſtendere, & propriæ famæ reſtaurationem petere?

Demus igitur, D. Archiepiſcopum denuntiaſſe Theologos iſtos, ut Regiis mandatis & Litteris S. E. C. obſequeretur; num idcirco Theologi a ſua defenſione, omnibus jure naturali competente, erunt excluſi; integrumque eis amplius non erit, oſtendere, accuſationes vel denuntiationes adverſum ſe inſtitutas eſſe falſas, famamque ſuam calumnioſe laceratam? ipſique D. Archiepiſcopo ſimiles denuntiationes inſtituenti per ipſorum adverſarios eſſe ſubreptum?

At forſan dicet Govartius, hanc defenſionem innocentiæ, propriæque famæ reparationem petere coram Judice Eccleſiaſtico debuiſſent Theologi.

Itane vero, accuſati vel denuntiati coram Rege, defendere ſe debebunt, aut famæ reſtitutionem coram Judice Eccleſiaſtico poſtulare tenebuntur? Hæc Conſiliario Regio neſcio quomodo incidere poſſent.

Dicunt Theologi in Libello Regi oblato: „ Inſtrumenta & denuntiationes, quæ „ adeo atroces contra ipſos accuſationes con-„ tinent, cum ſtrepitu oblatæ fuerunt E. S. „ Celſitudini per Eccleſiæ Belgicæ Prima-„ tem, & totius Corporis Eccleſiaſtici in „ hac Provincia Caput. Exſtant indubie in „ Tabulario Conſilii Veſtri Sanctioris; ad „ Aulam veſtram veriſimiliter miſſæ ſunt; „ a Miniſtris Veſtræ Majeſtatis lectæ in „ Conſiliis; poſteritati conſervari poſſunt: „ quin & accidet fortaſſis, ut aliquando da-„ ta occaſione proferantur in detrimentum „ memoriæ Supplicantium, honoris, nomi-„ nis, & fortunæ eorum, qui de familia il-„ lorum ſunt, veluti ad repellendum eos a „ muniis, Officiis, aut Beneficiis, Capitu-„ lis, ubi ſolet circa probitatem & bonam „ Majorum famam rigidiſſime inquiri „.

Dein concludunt: „ Quare Supplicantes „ teneri ſe credunt, ut non patiantur ſibi „ ſuiſque familiis hanc notam adhærere, ni-„ hilque omittant, quod neceſſarium ſit ad „ avertendum dedecus, detrimentum, & op-„ probrium, quod vel ipſi deinceps vel ipſo-„ rum Conſanguinei inde poſſent perferre „.

Nunc dicat Govartius, an coram alio, quam Regio Tribunali adverſus hæc remedium poſtulandum fuerit a Theologis? Num forſan Judex Eccleſiaſticus a Theologis interpellandus fuiſſet, ut hic e Tabulariis Regiis extrahi, lacerari, aut corrigi juberet inſtrumenta Regi oblata, & in ejus Tabularia relata?

Non

Digitized by Google

Non credo, quòd Govartius vellet Parlamenti ſui Tabularia Judici Eccleſiaſtico ſubjicere; aut ei de inſtrumentis & denuntiationibus ſuo Parlamento oblatis judicandi aut diſponendi auctoritatem tribuere.

Et quis unquam audivit, Judicem Eccleſiaſticum in Belgio adeundum eſſe, ut de his quæ Conſiliis Regiis exhibita ſunt, eorumque Tabulariis inſerta, cognoſcat Judex Eccleſiaſticus? niſi forſan Parte inſtante, vel Conſilio Regio ex officio ita judicante „ ad Judicem Eccleſiaſticum Conſilii auctoritate cauſa cum inſtrumentis remittatur.

Ulterius ſcribit Govartius *pag.* 59. D. Archiepiſcopum nihil aliud egiſſe, niſi parendo Mandatis Regiis *oppoſitiones & Decretis Regiis contrarios conatus indicare Conſilio Status*. Ergo, fatente Govartio, agitur de *oppoſitionibus & conatibus contrariis Decretis Regiis*. Et quis, quæſo, de his Judex competens, niſi Rex, de cujus Decretis agitur, & quibus ſe opponere, & *contrarios conatus* ſtruere accuſantur Theologi?

Imo, aſſerente D. Archiepiſcopo in ſuo Libello ſupplice Regi oblato, de adeo enormibus exceſſibus quæſtio erat, ut dicat, eorum cognitionem *privative* ſpectare ad Conſilium Status cum excluſione Conſilii Brabantiæ: „ eo quod ſint ſupra curſum juſtitiæ ordinarium, cum Status & Religio„ nis conſervatio inde pendeat, & auctoritas „ ſupremaque poteſtas Regis tam valide il„ lic tangantur, & lædantur tam graviter „.

Si igitur, aſſerente ipſo D. Archiepiſcopo, ageretur de tam enormibus exceſſibus, ut nequidem ſupremus Brabantiæ Senatus iis cognoſcendis ſufficeret, ſed *privative* eorum cognitio ad Conſilium Status pertineret; quâ ſpecie conqueri poteſt D. Archiepiſcopus, ejuſve Vicarius Generalis D. Govartius, dum coram Rege ſuper his judicium petunt Theologi, ut nimirum, ſi rei probentur, condemnentur & puniantur; ſin minus, abſolvantur, & innocentes declarentur? Nam, uti recte in ſuo Libello notant Theologi, ad quem Judicem ſpectat Supplicantes condemnare, ſi rei ſint; ejuſdem eſt, ſi rei non ſint, eos abſolvere.

Nobis ergo aperiat Govartius, in quo Theologi & Sacerdotes Belgæ contra formam judicii peccaverint, aut violatæ Immunitatis Eccleſiaſticæ rei ſint, vel erga Illuſtriſſimum D. Archiepiſcopum irreverentes fuerint, qui coram Rege, apud quem de *oppoſitionibus & Decretis Regiis contrariis conatibus*, quin & exceſſibus *privative* ad cognitionem Conſilii Status ſpectantibus delati fuerant, de objectis hiſce exceſſibus ſe purgare poſſe putant, innocenteſque declarari poſtulant?

Licuit citra violationem Immunitatis Sacerdotum Belgii D. Archiepiſcopo de hiſce criminibus apud Regem deferre Theologos & Sacerdotes Belgas, ſuæque Majeſtati ſupplicare, ut „ jubere dignetur inſtrumenta „ hìc juncta legi & examinari in ſuo Con„ ſilio Status ad ſtatuendum id, quod cauſæ „ momentum exigit pro defenſione ſuæ au„ ctoritatis, & ſupremæ Poteſtatis Regiæ, „ pro ſanctæ noſtræ Religionis conſervatio„ ne, & pace publica in hiſce Provinciis „: quemadmodum concludit per Libellum S. E. Celſitudini oblatum. Quidni ergo citra violationem Immunitatis ſaltem licuit, Theologis & Sacerdotibus coram Judice Regio prius accuſatis & provocatis, coram eodem ſe defendere ſuamque innocentiam probare; atque concludere, ut ſi rei non ſint, innocentes declarentur, famaque læſa reparetur? (a)

(a) In Galliis Judex Regius eſt competens & legitimus Judex criminum, quorum Clerici adverſus alterius famam accuſantur. Canones a Juriſdictione ſeculari Clericos delinquentes eximere non potuerunt ſine auctoritate Principis, a quo emanat ea Juriſdictio, quæ in omnes illius ſubditos jure communi extenditur. Quid de hac re a Gallis obſervari debeat, habetur in *Edicto* 1695. *art.* 38.

A P P E N D I X

Monumentorum ad hanc CONCORDIAM *pertinentium.*

I.

BULLA MARTINI V.

De Cognitione Poſſeſſorii Rei ſpiritualis coram Conſiliis Regiis.

MARTINUS Epiſcopus ſervus ſervorum Dei, ad futuram rei memoriam. Romani Pontificis providentia circumſpecta nonnumquam geſta & ordinata per eum, ne lites & ſcandala pariant, dilucidat & declarat, prout locorum & temporum qualitate penſatâ in Domino conſpicit expedire. Dudum ſiquidem in noſtri Apoſtolatus primordiis provide conſiderantes, quod licet Clerici & Eccleſiaſticæ perſonæ, qui ſuas cauſas & querelas, in iis præcipue quæ de jure vel conſuetudine ad forum Eccleſiaſticum pertinere noſcuntur, eo temere derelicto ſecularibus judiciis ſe ſubmittere, ſeu partes ſibi adverſas ad forum de jure vetitum convenire vel trahere præſumebant, gravibus proinde pœnis tam ſpiritualibus quam temporalibus, etiam jure diſponente alligarentur: pœnas tamen ipſas non ſine propriæ ſalutis periculo ſæpius habere videbantur in contemptum. Nos, qui ex debito Paſtoralis officii ſalutem quærimus ſingulorum, ſuper his opportune providere volentes, ſtatuimus & ordinamus, quod quicumque ex Clericis & perſonis eiſdem de cætero reus talis præſumptionis exiſteret, niſi de hoc in quibuſcumque conceſſionibus, diſpenſationibus, & gratiis per eum a nobis impetrandis ab eo ſpecialem & expreſſam mentionem faceret, quod inde ſibi ſuper hoc opportune providere valeret pro ſuæ cautela ſalutis, eo ipſo omni commodo careret eorum, ipſæque conceſſiones, diſpenſationes, & gratiæ totaliter inefficaces, nulliuſque roboris vel momenti exiſterent, & nihilominus pœnæ Canonum contra tales locum haberent & etiam declararentur, prout in quadam Ordinatione noſtra ſuper hoc edita, & in libro Cancellariæ noſtræ deſcripta & publicata latius continetur. Cum autem, ſicut pro parte chariſſimi in Chriſto filii noſtri Caroli (*a*) Regis Francorum illuſtris nobis fuit expoſitum, a nonnullis revocetur in dubium, an per hujuſmodi noſtram Conſtitutionem derogari voluerimus juri & Juriſdictioni Regiæ, præſertim in caſu Poſſeſſorii retinendæ poſſeſſionis, ſuper quibuſcumque Eccleſiis & Beneficiis Eccleſiaſticis ſuorum Regni Franciæ & Delphinatus Vienneuſis, per quam Juriſdictionem præfatus Rex ſibi licere aſſerit in omni caſu etiam juridice tueri poſſeſſores: Nos ad omnis ambiguitatis tollendum dubium, ſuper his opportune conſulere & providere volentes, ejuſdem Regis in hac parte ſupplicationibus inclinati, auctoritate Apoſtolicâ, tenore præſentium declaramus noſtræ intentionis non fuiſſe, neque eſſe, per prædictam aut quamcumque aliam Conſtitutionem noſtram, eidem Regi, & ejus Regiæ Juriſdictioni, per quam, ſicut aſſeritur, tam ipſe quam progenitores ſui ſuper hujuſmodi Poſſeſſorio a tanto tempore, citra quod de ejus contrario memoria hominum non exiſtit; conſueverunt cognoſcere, in aliquo derogari voluiſſe aut velle quoquo modo: decernentes partes moleſtatas ſuper earum conſervatione ad ſuorum Beneficiorum poſſeſſionem ipſius Regis auxilium implorantes, dummodo in contemptum Juriſdictionis & libertatis Eccleſiaſticæ, & ut partes ſibi adverſas in rebus eccleſiaſticis diutius

(*a*) Eo loci intelligi debet Carolus VII.

tius perturbarent, hoc non fecerint, pœnas in dicta noſtra Conſtitutione contentas nullatenus incurriſſe aut debere incurrere quovis modo. Per hoc autem nullum jus ſeu Juriſdictionem in præmiſſis cognoſcendis eidem Regi de novo acquiri volumus, ſed antiquum, ſi quod habet, tantummodo conſervari. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ Conſtitutionis & voluntatis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus, ſe noverit incurſurum. Datum Genezani Præneſtin. Diœceſis, 12. Kalendas Septembris, Pontificatus noſtri anno nono. B. DE MONTEPOLITTAN. T. BATENSEN. *Et a tergo*, Regiſt. in Camera Apoſtolica.

II.

BREVE LEONIS X,

De eadem Materia.

Dilectis Filiis Præſidentibus & Conſiliariis Parlamenti Curiæ Tholoſanæ LEO Papa X.

DIlecti Filii, ſalutem & Apoſtolicam Benedictionem. Intelleximus litem ſeu controverſiam *ſuper Poſſeſſorio* Monaſterii S. Petri de Salino, & Prioratu S. Saturnini de Portu in Ponte S. Spiritus Ordinis Cluniacenſis, quæ olim certo modo vacantia dilecto Filio Magiſtro Joanni de Anſeduna Litterarum Apoſtolicarum Abbreviatori, per eum quoad viveret tenenda & gubernanda auctoritate Apoſtolicâ commendata fuerunt, inter eumdem Joannem & certos ejus Adverſarios coram vobis Judicibus pendere. Nos autem eumdem Joannem ob grata obſequia, quæ tam ipſe quam bonæ memoriæ Roſtagnus Archiepiſcopus Ebredunenſis ejuſdem Joannis Patruus dum viveret nobis impendit, & quæ idem Joannes adhuc impendere non deſiſtit, gratioſo favore proſequi volentes, hortamur vos in Domino, ut pro noſtri & Apoſtolicæ Sedis reverentia eidem Joanni in præmiſſis juſtitiâ mediante aſſiſtatis, ac auxilium & favores opportunos præbeatis; Vos in præmiſſis taliter gerentes, ut apud nos & Sedem eamdem non immerito commendati valeatis. Datum Romæ apud S. Petrum ſub Annulo Piſcatoris, die 17. Novembris 1513. Pontificatus noſtri anno primo.

III.

Libellus ſupplex Statibus Brabantiæ oblatus ex parte plurimorum Eccleſiaſticorum,

Quo petunt, ut nemo niſi auditus coram legitimo Judice puniatur, & ut executioni mandentur Brevia Apoſtolica.

A MESSEIGNEURS

MESSEIGNEURS LES ETATS DE BRABANT

UN grand nombre de Theologiens de l'Univerſité de Louvain, & d'autre. Eccleſiaſtiques de la Province de Brabant s'adreſſent à vos Seigneuries Illuſtriſſimes, avec d'autant plus de confiance, qu'ils ſe flatent, que vous regarderez l'affaire qui les y oblige, non comme leur affaire particuliere, mais comme la cauſe de la Religion, de la Juſtice, & de la Patrie. C'eſt la cauſe de la Religion, puis qu'ils s'agit de la doctrine de la Foy dont on les accuſe de violer la pureté par des erreurs: C'eſt la cauſe de la Juſtice, puis qu'on les traite d'heretiques déclarez, ſans aucunes procédures de Juſtice: C'eſt la cauſe de la Patrie, puis que leurs Adverſaires, pour les opprimer, plus aiſément, foulent aux pieds les Loix fondamentales de l'Etat, & les Privileges les plus ſacrez du Païs, qui ont toûjours fait la ſûreté de Public, & le ſalut des particuliers. Car vous jugez bien, trés-honorez Seigneurs, que tien n'eſt plus contraire non ſeulement à l'équité naturelle, & aux Loix divines & humaines, mais encore aux plus autentiques Privileges de ces Provinces; que les entrepriſes

Digitized by Google

priſes des Adverſaires des Supplians, qui fuïant la lumiere & la juſtice des Tribunaux ordinaires de la Patrie, portent à leur inſçu contr'eux des accuſations capitales au-delà des Monts à la Cour de S. M. où leſdits Supplians ne ſont point connus, où ils n'ont perſonne pour ſe défendre contre des Adverſaires qui y ont beaucoup de crédit & toutes ſortes de ſecours. Là ces Adverſaires expoſent tout ce qu'il leur plaît ſans contradiction; ils empêchent que leurs accuſations ne ſoient communiquées à leurs Parties, & ne ſoient renvoyées aux Conſaux établis dans ce Païs; ſurprennent des Sentences & des ordres terribles, pour être executez par voye de fait, ſans formalitez, ſans appel, ſans reſſource, comme ils ont fait tout nouvellement, ayant obtenu de S. M. des Ordres en date du 7. Novembre 1695. que l'on ait à exclure des Offices, Benefices, Charges & Emplois Eccleſiaſtiques, tous ceux qui ſont ſuſpects de Janſeniſme, de Rigoriſme, & de Nouveautez. Ils ont même obtenu des interdictions, pour ôter la connoiſſance aux Juges naturels de nos Cauſes, au Conſeil même de Brabant, de peur que l'Innocence ne trouve quelque protection dans la Juſtice ordinaire des lieux où ſont les Supplians, contre les ſurpriſes & artifices de ceux qui les calomnient.

Vos Seigneuries Illuſtriſſimes qui ſont regardées avec raiſon comme les Peres de la Patrie, les Conſervateurs des Privileges du Païs, les Défenſeurs de la liberté publique, jugent aſſez par leur lumiere combien tout cela eſt éloigné des mœurs de nos Peres; combien contraire au bien de l'Etat & à la ſûreté de la vie, des biens, du repos, & des perſonnes de tous ceux qui le compoſent: elles n'ont pas de peine à comprendre, que c'eſt donner atteinte aux plus anciennes de nos Loix, de ſapper par le fondement la liberté de ces Provinces, appuyée ſur la parole ſacrée de nos Princes, & ſur le Serment ſolemnel que nôtre Auguſte Monarque a fait ſur les ſaints Evangiles à ſon joyeux avénement à la Couronne, de conſerver ces Privileges, & de ne permettre jamais qu'aucun de ſes Sujets de deçà ſoit jugé autrement, que par les voyes ordinaires de la Juſtice, & devant les Conſaux du Païs.

C'eſt, Noſſeigneurs, pour la conſervation de ces Privileges, que les Supplians ont recours à l'intervention de vos Seigneuries Illuſtriſſimes; ils ne demandent point que l'on étouffe les plaintes & les accuſations qui purroient êtres faites contr'eux par qui que ce ſoit. Ils ſont prêts de répondre de leur doctrine & leur conduite, devant tous Juges legitimes & non ſuſpects.

Ce qu'ils demandent uniquement, c'eſt de n'être pas jugez hors du Païs, ni ſans les formalitez ordinaires de la Juſtice, ni traitez plus indignement ni plus injuſtement, que les plus grands criminels, à qui la protection des Loix n'eſt jamais refuſée, quelques forts & violens que ſoient contr'eux les préjugez de leurs crimes.

Et les Supplians le demandent avec d'autant plus de juſtice, que le S. Siege ayant pris une connoiſſance trés-exacte de leur doctrine & de leurs maximes, demande pour eux la même choſe par ſes Brefs.

Les Supplians requierent donc trés-humblement, Noſſeigneurs, l'intervention puiſſante de vos Seigneuries Illuſtriſſimes, pour obtenir de S. M. que les Loix & les Privileges du Païs ſoient religieuſement obſervez à leur égard, en ſorte qu'il ne ſoit point procédé contr'eux par voye de fait, mais devant les Juges légitimes de la Province, & ſelon les formes de droit, dans toutes les cauſes qui les regarderont.

Secondement, que puis qu'il a plû à S. S. d'envoyer des Brefs à M. l'Archevêque & aux autres Evêques de ces Provinces, pour terminer avec équité les conteſtations qui troublent le Païs, & empêcher les vexations & les injuſtices que pourroient ſouffrir les foibles par le crédit des plus forts, S. M. ait la bonté de donner ſes ordres, pour les faire exécuter ſelon leur teneur; & en conſequence, que perſonne ne puiſſe être tenu, ni traité comme Janſeniſte, Rigoriſte, ou Novateur, ni enſuite compris dans les Ordres ſuſdits de S. M. qu'aprés qu'il aura été cité, jugé & déclaré tel, ſelon l'ordre de la Juſtice.

Troiſiémement, qu'il ne ſoit permis à aucun Superieur Eccleſiaſtique ou Seculier de ces Provinces, de rien entreprendre contre le repos ou la perſonne des Eccleſiaſtiques, ni de les troubler dans l'exercice ou la

la poſſeſſion de leurs Charges, Fonctions ou Benefices, qu' après qu' il les aura fait adjourner pardevant les Juges competens, pour procéder contr' eux dans l'ordre de la Juſtice, s' il y a de juſtes plaintes à leur charge, ſur leſquelles il y ait lieu de leur faire le procès.

Et les Supplians continuëront de prier Dieu pour la conſervation de vos Seigneuries Illuſtriſſimes, & pour la proſperité des Etats de la Province.

IV.

Alter Libellus ſupplex Statibus Brabantiæ oblatus, quo exhibentur commiſſæ inobſervationes Privilegiorum Patriæ.

A MESSEIGNEURS

MESSEIGNEURS LES ETATS DE BRABANT.

UN grand nombre de Theologiens de l' Univerſité de Louvain, de Chanoines, Archi-Prêtres, Paſteurs, Vice-Paſteurs, Confeſſeurs, & autres Eccleſiaſtiques de la Province de Brabant, dont la Procuration a été produite devant vos Seigneuries Illuſtriſſimes, & qui a été depuis ſignée par un grand nombre d' autres, s' adreſſent de nouveau à vous, Meſſeigneurs, comme aux Peres de la Patrie, aux Conſervateurs des Privileges du Païs, & aux Défenſeurs de la liberté publique, pour leur expoſer très-humblement, qu' ayant preſenté depuis peu de temps à vos Seigneuries Illuſtriſſimes une Requête, où ils leur remontrent très-humblement, que depuis pluſieurs années en çà, on a fait pluſieurs notables inobſervations des Privileges du Païs, afin qu' il leur plût penſer à des moyens efficaces d' y remedier, & faire obſerver la voye de la Juſtice dans les occaſions y mentionnées; Elles auroient fait connoître aux Supplians par leur Apoſtille, qu' *Elles ne trouvoient pas quant à preſent aucune matiere qui concerne les Privileges du Païs*: ce qui les oblige à recourir de nouveau à vos Seigneuries Illuſtriſſimes, pour leur expoſer plus en détail leſdites inobſervations arrivées à l' égard du premier Article de la Joyeuſe Entrée, qui contient.

1. Que le Roy ne fera ni ne ſouffrira point, qu' il ſoit fait aucune violence, en quelque maniere que ce ſoit, aux Habitans de la Province.

2. Que S. M. n' agira & ne ſouffrira point, qu'on agiſſe à l'egard de ſes Sujets, autrement que par la voye de la Juſtice.

3. Que Sa Majeſté les gouvernera tous par cette même voye de la Juſtice, conformément aux Droits & aux Coûtumes des lieux, c' eſt-à-dire par les Juges legitimes établis dans le Païs.

Suivant ce premier Article, que les Ducs de Brabant ont toûjours juré d' obſerver, la Province s' eſt par le paſſé maintenuë dans cet uſage & ce Droit inviolable, de ne reconnoître point d'autres Tribunaux, ni d' autres Juges, ſoit Eccleſiaſtiques ou Seculiers, que ceux qui ſont établis de toute ancienneté dans le Païs, & d' y être renvoyez, pour y pourſuivre toutes leurs affaires, & y être jugez dans l' ordre du Droit, & ſelon les procédures ordinaires de la Juſtice, ſans pouvoir jamais être traduits ailleurs, ni privez de leurs droits, qu' après avoir eu la liberté de les défendre, ni traitez en aucune maniere par voye de fait.

Les Supplians uniquement appliquez à ce qui eſt de leur état, ne ſont pas ſi bien informez de ce qui ſe paſſe à cet égard dans les affaires Civiles & ſeculieres: mais pour ce qui regarde les affaires Ecléſiaſtiques, il y a longues années qu'ils gémiſſent dans le ſilence, d' y voir de très-grands deſordres, & des maux infinis arrivez par l' inobſervation du premier Article de la Joyeuſe Entrée, par la privation de liberté dans les Corps Eccleſiaſtiques, & particulierement dans l' Univerſité de Louvain, & par les atteintes ſouvent données aux Privileges du Païs.

Le reſpect & l' amour de la paix ont long-temps fermé la bouche à ceux qui en ſouffroient davantage; mais les maux qui en arrivent ſe multiplient ſi fort depuis quelque temps, & le peril d' une ruine totale pour l' Univerſité de Louvain, pour l' Ordre Eccleſiaſtique, & pour tout le bien qui en

Digitized by Google

en dépend, leur paroît ſi viſible & ſi proche, qu'il y va de leur ſalut de n'être pas plus long-temps ſans en avertir vos Seigneuries Illuſtriſſimes, afin que par leur prudente & ſage intervention, ils contribuent à arrêter le cours des maux veritables qui ſe gliſſent, ſous le pretexte de remedier à des maux chimeriques & imaginaires.

Ce n' eſt point une terreur panique qui fait parler ainſi les Supplians; ce n' eſt qu'après un grand nombre de vexations ſouffertes avec beaucoup de patience, par la vûë d' une infinité de maux qu' ils voyent prêts de fondre ſur cette pauvre Univerſité, & ſur toute l' Egliſe Belgique, enſuite des Ordres rigoureux venus d' Eſpagne depuis quelques mois, à la ſollicitation de certaines perſonnes puiſſantes, qui ont trouvé moyen de ſurprendre la Religion de S. M. par des accuſations avancées avec d' autant de confiance, que ſi ceux qu'ils en chargent avoient été juridiquement convaincus des crimes qu'ils leur imputent, ou qu' au moins ils en fuſſent legitimement ſoupçonnez, quoique ces accuſations n' ayent pour fondement qu'un zéle qui n' eſt pas ſelon la ſcience, mais qui n'eſt que le fruit d' une avengle prévention. Cependant à la faveur de ces accuſations abſolument fauſſes, ils ont ſurpris les derniers ordres venus d' Eſpagne, dont il y aura toûjours ſujet de craindre qu' on n' abuſe contre l' ordre de la Juſtice.

Ces ordres envoyez le 7. Novembre dernier à M. l' Archevêque, au Conſeil de Brabant, & au Magiſtrat de Louvain, ſont viſiblement ſurpris par de faux expoſez, comme vous le jugerez, Meſſeigneurs, quand vous ſcaurez en quoy ils conſiſtent: Car dans ceux qui ont été envoyez au Magiſtrat de Louvain, après avoir énoncé, *Qu'en conformité des ordres réïterez du Roy, il convient d'exclure de toutes les proviſions qui ſe preſenteront, tant des dignitez Eccléſiaſtiques, que des Charges Seculieres, les perſonnes qui ſe trouveront ſuivre la doctrine de Janſenius, ou qui ſeront ſoupçonnez d' être Rigoriſtes ou Novateurs, comme auſſi leurs adherans & protecteurs; & qu' enſuite il eſt neceſſaire de prévenir, que ceux qui ſont ſuſpects deſdites doctrines, ne ſoient pourvûs d' aucunes Préſidences de Colleges dans l' Univerſité de Louvain, afin que la jeuneſſe ne ſoit pervertie, mais bien élevée & inſtruite à la bonne doctrine; on interdit ſerieuſement au nom & de la part de S. M. au Magiſtrat de Louvain, de conferer à des perſonnes adherantes à cette doctrine ou ſuſpectes de l' être, aucunes Regences, Preſidences, Leçons & Benefices, qui ſont de la Collation dudit Magiſtrat en ladite Univerſité, & ailleurs, à peine de nullité.*

Vous voyez, Meſſeigneurs, comment les Habitans du Païs ſont accuſez devant S. M. du crime d'hereſie, de former des ſectes pernicieuſes, d' être de dangereux Novateurs, de corrompre la doctrine de l' Egliſe, & d' être capables de pervertir la jeuneſſe; & vous voyez en même temps, que ſans parler d' aucunes informations, ni d' accuſations dans les formes de Droit, ni d' inſtruction de procès, ni de procedures juridiques, ni des Tribunaux du Païs, d'aucuns Juges legitimes pardevant qui les accuſez & les ſuſpects puiſſent avoir la liberté de ſe défendre & de ſe juſtifier, on y commence par exécuter contre les Sujets du Roy les peines les plus rigoureuſes & plus infamantes dont les Eccleſiaſtiques puiſſent être punis, & qu' on n' y parle que d' excluſions de Regences, de Préſidences, de Leçons, de Benefices, & de toutes ſortes de Charges & d' Emplois dont ils peuvent être capables.

Loin même de renvoyer les accuſez pardevant le Conſeil de la Province, & de laiſſer au moins aux Sujets du Roy la liberté d'y recourir, pour y ſoûtenir leur droit, & leur innocence, on leur ferme la porte de cet azyle, qui a toûjours été le refuge des innocens accablez par la violence des plus forts, & qui eſt même ouvert aux criminels les plus odieux: Car les Adverſaires des Supplians ſuſpectant par un attentat inoüy la juſtice & l' équité du Conſeil de Brabant, qui s' eſt toûjours ſignalé par ſon zéle pour le ſervice du Roy, & par ſa fermeté pour le maintien des Loix & de la Juſtice, ils ont eu aſſez d' artifices pour ſurprendre à la Cour de S. M. un ordre *qui interdit à ce Conſeil de ſe mêler ni proteger aucune Inſtance ou prétention que l' on voudroit*

formet

former pardevant ledit Conſeil de Brabant, ſoit à titre de poſſeſſoire, ou autrement, contre les diſpoſitions & Ordonnances que les Evêques ou Dioceſains pourroient avoir faites ou feroient cy-après, pour cauſe de doctrine & mœurs des Eccleſiaſtiques. Ce ſont les paroles des ordres envoyez à ce Conſeil le 7. Novembre dernier.

Ce n'eſt pas que les Supplians ne reconnoiſſent, que le Jugement des accuſations faites en matiere de doctrine, & des mœurs des Eccleſiaſtiques, appartiennent de droit à Noſſeigneurs les Evêques; mais il n'y a perſonne qui ne demeure auſſi d'accord, que tout s'y doit faire par les voyes de la Juſtice, & avec les procédures ordinaires. Cependant il peut arriver, & il n'arrive que trop ſouvent, comme les exemples récens cy-après mentionnez le prouvent clairement, que les Juges Eccleſiaſtiques ſe voyant appuyez de l'autorité des Puiſſances, ſe diſpenſent aiſémeut d'employer ces voyes de la Juſticc, & ſe mettent en poſſeſſion de priver par voye de fait de leurs Emplois, les Eccleſiaſtiques de leurs Dioceſes. C'eſt pour cela que S. M. comme Protecteur de la Juſtice, s'eſt reſervé la connoiſſance du poſſeſſoire, afin d'empêcher qu'il ne ſoit fait aucune violence à ſes Sujets, & qu'ils ne ſoient pas accablez par le crédit des plus forts, en les mettant par voye de fait hors de leur poſſeſſion.

C'eſt ce à quoy S. M. s'eſt obligée devant Dieu par le premier Article de ſa Joyeuſe Entrée, & ce qu'on prétend rendre effectivement inutile par les ordres ſignifiez au Conſeil de Brabant.

Vôtre lumiere, Meſſeigneurs, vous fait aſſez connoître que cette ſurpriſe eſt pour le public d'une terrible conſequence; il ne s'agit pas icy de quelques particuliers, tout l'Etat y eſt intereſſé. Ce traitement fait ſans aucun ſujet legitime à un Tribunal auſſi venerable & auſſi neceſſaire qu'eſt le Conſeil de Brabant, à qui on arrache par voye de fait une infinité des Cauſes des plus conſiderables, eſt une playe qui bleſſe la Province dans toutes ſes parties. C'eſt un coup qui ſappe par les fondemens la liberté publique, & les Privileges du Païs; car en liant les mains à ce Conſeil, on expoſe toutes ſortes des perſonnes à la vexation des plus puiſſans, ou les dépoüille de la protection des Loix, & ou les livre, pour ainſi dire, à leurs ennemis, ſans leur laiſſer aucun moyen de ſe défendre.

De plus, il ne faut pas s'imaginer qu'on n'en veüille icy qu'aux Eccleſiaſtiques; car outre que quand cette maniere de traiter les Sujets du Roy ſera une fois introduite, il ſera aiſé de faire dans une autre occaſion contre les Seculiers ce qui eſt ordonné dans cellecy contre les Eccleſiaſtiques. Vos Seigneuries Illuſtriſſimes remarqueront, s'il leur plaît, que dans l'Ordre envoyé au Magiſtrat de Louvain, il eſt expreſſément parlé d'exclure de toutes les Proviſions qui ſe preſenteront, tant de Dignitez *Eccléſiaſtiques*, que de Charges *Seculieres*, les perſonnes atteintes ou ſoupçonnées d'être Janſeniſtes, Rigoriſtes ou Novateurs; que non contens de renfermer en cette excluſion ces perſonnes, on y comprend encore *leurs adherans & leurs Protecteurs*; c'eſt-à-dire generalement tous ceux à qui des ennemis ſecrets ou déclarez voudront donner cette réputation, de quelqu'état, condition ou profeſſion qu'ils ſoient, Evêques ou Abbez, Eccleſiaſtiques ou Religieux, Princes & Seigneurs, Gentilshommes ou Bourgeois, Membres des Conſeils ou des Magiſtrats, tous Proviſeurs des Colleges, Collateurs ou Patrons des Benefices, de Charges & d'Emplois.

Pour ce qui eſt des Eccleſiaſtiques, quoiqu'il n'y en ait aucun dénommé dans ces ordres, comme on ſçait aſſez qui ſont ceux qui les ont obtenus, & qui cherchent par là à ſe rendre maîtres de tout, en renverſant l'ordre de la Juſtice & les Privileges de l'Etat; on n'a pas auſſi de peine à voir contre qui ils les ont obtenus, ni qui ſont ceux qui doivent être les victimes de leur faux zéle. Ils n'ont fait nommer perſonne, afin de n'épargner perſonne; & quand ils voudront perdre quelqu'un, il ne faudra ni accuſation ni procés, ni Juges, ni Sentences, pour en venir à bout; le ſeul ſoupçon de Janſeniſme, de Rigoriſme, de Nouveauté, tiendra lieu de tout. Il n'y aura qu'avoir la puiſſance en main pour exécuter; & les Protecteurs de l'innocence, les Conſervateurs & les E-

xécuteurs des Loix ayant les mains liées par ces ordres, auront la douleur de voir ravager impunément la Province par cette eſpece de proſcription, ſans pouvoir ſecourir l'innocence la plus viſible & la plus entiere; car l'interdiction du Conſeil de Brabant lui ôte ſon unique appuy; & toute Collation faite par le Magiſtrat de Louvain contre la diſpoſition des nouveaux ordres, étant déclarée nulle par ces ordres même, il n'y aura point d'autre party à prendre, que de gémir, en voyant exclure des Emplois les plus gens de bien, les plus capables de les remplir, & mettre dans toutes les Charges, & dans les poſtes les plus importans de l'Univerſité & de l'Egliſe, ceux qui auront pour tout merite l'amitié & la faveur de ceux qui cauſent tout ce renverſement, que l'on eſt aſſuré qui eſt fort éloigné des intentions de S. M.

Ce qu'ils ont engagé le Roy à ordonner au Magiſtrat de Louvain, pour les Benefices, les Charges, & les Emplois qui ſont à ſa Collation, ils s'efforcent par leurs artifices de porter S. M. à le faire ellemême, pour les Benefices & les Charges qui dépendent d'Elle; & il leur eſt aiſé d'y faire entrer un Prince ſi religieux & ſi zélé pour la pureté de la Foy: car d'une part on luy a fait une affreuſe peinture de ces Provinces, comme ſi elles étoient remplies de plusieurs ſectes pernicieuſes, qui ſont profeſſion ouverte de ſoûtenir des erreurs condamnées par l'Egliſe, de ſuivre des maximes exceſſivement rigoureuſes & cruelles, & d'introduire partout des nouveautez fort dangereuſes.

Et d'un autre côté, ils ont fait entendre à S. M. que luy étant libre de diſpoſer des Benefices & des Charges qui ſont de ſa Collation, Elle ne fait tort à aucun de ceux qu'Elle en exclut.

Mais il eſt évident que l'un & l'autre eſt très-faux, & très préjudiciable à l'Egliſe & à l'Etat.

Le premier eſt injurieux à la Nation, & la déshonore aux yeux de toute l'Europe, où on répand ces faux bruits avec ſoin; les derniers ordres de S. M. ayant même été imprimez dans plusieurs Etats étrangers, avec des titres fort déshonorables à S. M. & à ſes Miniſtres: ce qui en partie a obligé de dreſſer le Memorial cy-joint, *n.* 1. pour faire voir à tout le monde, que ces accuſations de Janſeniſme, de Rigoriſme, & de Nouveautez, que les Adverſaires ont fait inſerer dans ces ordres, n'ont aucun fondement en ce Païs, que dans la prévention de quelques uns, & dans la malignité de quelques autres, qui ne comptent pour rien de le troubler au dedans, & de le rendre mépriſable au dehors, pourvû qu'ils arrivent à leurs fins par ce déteſtable moyen.

Le ſecond eſt encore un artifice fort dangereux; car quoiqu'il ſoit vray que le Roy ſoit maître de ſon droit de nomination, ſa pieté, ſa religion, ſa justice, ſon amour pour l'Egliſe, les régles des ſaints Conciles ne luy permettent, ni d'exclure perſonne des Charges & des Benefices, ſous un prétexte infamant & une accuſation calomnieuſe, ni de priver l'Egliſe & le Public des plus dignes ſujets, à qui tous Patrons & Collateurs des Benefices ſont obligez de les conférer, ſous peine de péché mortel, ſelon la déclaration du Concile de Trente: ce que l'on force S. M. de ne pas faire, par les mauvaiſes impreſſions qu'on lui donne des plus gens de bien, par des voyes illegitimes, ſecrettes, contraires à l'ordre de la Juſtice, & propres à couvrir la calomnie.

L'on n'a pas de peine à comprendre que ce décri général que l'on fait de certaines perſonnes, par des accuſations ſi odieuſes, ſe trouvant appuyé des ordres du Roy dont on parle icy, & de l'exemple même de S. M. fait de terribles impreſſions ſur l'eſprit du Magiſtrat de Louvain, & de ceux des autres Villes, qui comme celui-là, ont une dépendance continuelle de la Cour, & ſur l'eſprit des perſonnes de qualité, & de tous ceux qui ont des Charges ou Benefices à conférer; ce qui fait qu'ils ne veulent s'expoſer, ni à faire à faux leur Nomination, ni à déplaire à S. M. en choiſiſſant des perſonnes qu'on luy a renduës odieuſes, quoique d'ailleurs ils ſoient perſuadez de leur innocence.

Il eſt aiſé de juger que les plus gens de bien ſerot toûjours exclus de tout par cette raiſon; car on ne manque pas d'ambitieux, qui

qui ardens à chercher les Charges & les Benefices, n'auront pas beaucoup de peine à faire paſſer pour Janſeniſtes, Rigoriſtes ou Novateurs ceux qui pourroient ſans cela leur être preferez. Par-là la porte eſt ouverte à la calomnie, aux diffamations, aux brigues, aux cabales, & à toutes les voyes injuſtes, par leſquelles les Eccleſiaſtiques ambitieux & avares ſe voudront ouvrir le chemin aux Emplois & aux Benefices, au préjudice de ceux qui y peuvent legitimement prétendre, ou qui même en ſont déja en poſſeſſion: car la voye de la maintenuë leur étant fermée par l'interdiction faite au Conſeil de Brabant, *de ſe mêler ou de proteger aucune Inſtance ou prétention formée devant luy, ſoit à titre de poſſeſſoire ou autrement*, il ne reſte aux Eccleſiaſtiques que la voye du petitoire devant le Juge Eccleſiaſtique.

Et vous ſçavez, Meſſeigneurs, à combien d'inconveniens cette voye eſt ſujette; car c'eſt une choſe bien fâcheuſe d'être obligé de voir ſes interêts, ſon établiſſement, & comme on dit, ſa fortune entre les mains d'une perſonne qui agit au nom, ſous les ordres & avec dépendance d'un Superieur quelqueſois prévenu ou mal diſpoſé. D'ailleurs avant qu'un pauvre Plaideur ait obtenu trois Sentences conformes, il eſt ruiné en frais, & il court riſque de voir plûtôt la fin de ſa vie, que la fin de ſon procès. Ainſi il arrivera qu'un habile Eccleſiaſtique, de merite, de pieté, étant mis hors de poſſeſſion de ſon Office ou Benefice, ou autre Charge, & ne pouvant être maintenu par le Conſeil, en demeurera privé toute ſa vie; & après avoir conſumé ſa jeuneſſe dans l'étude & dans le travail, ſe trouvera ſans biens, ſans emplois, ſans établiſſement, ſans reſſource, & verra avec frayeur la vieilleſſe s'avancer vers luy à grands pas, ſans avoir de quoy en ſoûtenir les incommoditez & les beſoins. C'eſt ſans doute de quoy rebuter les meilleurs eſprits de l'étude de la Théologie, & du ſervice de l'Egliſe.

Ce ne ſont pas, Meſſeigneurs, des craintes frivoles, ni des ſpeculations vaines, qui obligent les Supplians d'expoſer à vos Seigneuries Illuſtriſſimes ces ſujets de plaintes; les exemples dont ils pouvant les appuyer, ne ſont pas en petit nombre, & on ne peut exprimer le préjudice que l'Univerſité de Louvain, l'Egliſe & le Public ont déja ſouffert de l'inobſervation du premier Article de la Joyeuſe Entrée, & des empêchemens qu'on a mis au cours ordinaire de la Juſtice.

L'excluſion qui fût donnée en 1683. aux cinq des principaux Docteurs en Théologie, pour les places qui vaquoient dans la Faculté Etroite, priva la Faculté, & la tient encore aujourd'huy privée, pour le choix des Sujets qui doivent compoſer ce Corps autrefois ſi illuſtre & ſi venerable. Le tort que ce défaut de liberté cauſe aux études & à toute la diſcipline de cette Ecole de la Province, eſt plus grand qu'on ne penſe; & les Supplians oſent dire, qu'il n'y en a point qui dût réveiller plus puiſſamment le zéle de vos Seigneuries Illuſtriſſimes, ni qui meritât davantage leurs ſoins & leur application. Les plaintes de cette infraction du premier Article furent portées en ce temps-là à Noſſeigneurs Illuſtriſſimes les Etats de Brabant, même avant qu'elle fût arrivée, & ſur le bruit qui en avoit couru: Et les Etats employerent leurs bons offices & leurs interventions auprès de S. M. & du Gouverneur Géneral, pour empêcher ou faire réparer cette bréche faite aux Privileges & aux Loix de l'Univerſité, comme il paroît par leurs Requêtes du 27. Septembre & 16. Octobre 1683. cy-jointes par Copies, *num.* 2. 3.

L'année ſuivante 1684. une Leçon de Théologie, & une place dans l'Etroite Faculté ayant vaqué, M. le Marquis de Grana Gouverneur Géneral, interdit au Magiſtrat de Louvain de conférer la Leçon juſqu'à nouvel ordre, & empêcha la Faculté Etroite de procéder à l'ordinaire dans la Fête de S. Jerôme, au choix qui s'y devoit faire d'un membre de cette Faculté: & on ſoûtint toûjours la même excluſion, par où l'on empêcha que les meilleurs Sujets ne fuſſent choiſis pour cette importante place.

On la fit encore valoir dans l'élection qui ſe fit de M. Steyaert l'an 1686. car comme il étoit un des exclus, il obtint ſeul par la faveur de l'Internonce de ce tems-là, d'en être relevé, les quatre au-

Digitized by Google

tres étant demeurez exclus.

Le Docteur Huygens ayant été élû tout d'une voix en 1687. pour remplir une place vacante dans la Faculté, ſur l'aſſurance qu'on avoit euë de la part de pluſieurs des Miniſtres de S. M. qu'il n'y avoit plus d'excluſion, & ce Docteur en ayant exercé les fonctions durant quelque temps, on fit revivre cette ancienne excluſion, pour l'empêcher de continuer l'exercice de ſa Charge; & il y a plus de huit ans & demy, que par une voye de fait, qui n'a point d'exemple depuis la fondation de l'Univerſité, le plus ancien, le plus ſçavant, le plus digne en toute maniere des Docteurs de Louvain, eſt tenu dans cet interdit, à la honte de nôtre ſiecle, & avec la joye des Adverſaires, qui ſous ce prétexte répandent mille calomnies contre ſa réputation, & luy inſultent par des Ecrits publics, ſans qu'on ait juſqu'à préſent donné aucune raiſon de cet interdit. Il avoit demandé il y a quelques années maintenuë au Souverain Conſeil de Brabant, & par des voyes ſecrettes on empêcha qu'elle ne fût ſcellée. Ce n'eſt pas tout; par une ſuite de la même vexation, on l'obligea par un ordre de Madrid à ceſſer de faire la Leçon qu'il avoit faite durant pluſieurs années à la place de feu M. van Vianen, avec un fruit merveilleux & un applaudiſſement géneral. Et enfin depuis quelques mois ayant été élu Recteur de l'Univerſité dans les formes ordinaires, & le procès ayant été commencé, il n'a jamais pû avoir juſtice, ni obtenir la liberté de faire la fonction de ſa Charge.

Les Supplians voudroient bien pouvoir ſe diſpenſer de parler icy d'une perſonne pour qu'ils conſervent toûjours un profond reſpect, & dont l'autorité & la dignité ſacrée trouvera toûjours en eux une parfaite ſoûmiſſion, & une obéïſſance achevée, tant que leur conſcience le pourra ſouffrir. Mais ils craindroient d'être accuſez de prévarication au jugement de Dieu, s'ils n'expoſoient avec une entiere ſincerité à vos Seigneuries Illuſtriſſimes ce qui ſe paſſe de la part de M. nôtre Illuſtriſſime & Reverendiſſime Archevêque, dont le zéle pourroit faire des grandes choſes pour le bien de ce Diocèſe, ſi quelques perſonnes ne le détournoient ailleurs par des vûës particulieres. C'eſt donc avec une ſenſible douleur, que les Supplians ſont forcez de vous dire, Meſſeigneurs, que les mauvais conſeils qu'on a donné à ſa Seigneurie Illuſtriſſime, ont produit de fort fâcheux effets contre la liberté de l'Egliſe Belgique, contre les Privileges du Païs, contre l'Univerſité de Louvain, contre l'honneur & le repos d'un grand nombre d'Eccleſiaſtiques de toutes ſortes, & même contre pluſieurs des Supplians qui ſe ſont vûs traitez par voye de fait contre tout l'ordre de la Juſtice, contre le premier Article de la Joyeuſe Entrée, par lequel les Ducs de Brabant s'engagent non-ſeulement à ne point faire de violence, & à ne point traiter leurs Sujets par voye de fait; mais auſſi (ce que vos Seigneuries Illuſtriſſimes ſont ſuppliées de bien remarquer) *à ne point permettre* que d'autres le faſſent. Or il eſt bien certain que M. l'Archevêque n'auroit pas entrepris une grande partie de ce qu'il a fait, s'il n'avoit été autoriſé & ſoûtenu par la puiſſance Royale, qu'on a trouvé moyen de ſurprendre en ſa faveur en pluſieurs occaſions.

1. A peine y avoit-il trois mois qu'il avoit pris poſſeſſion de l'Archevêché, qu'il préſenta une Requête au Gouverneur Géneral, pour ſe faire appuyer de l'autorité Royale, dans le deſſein de priver de leurs Charges pluſieurs Archi-Prêtres Ruraux par voye de fait, ſans aucune forme de droit, comme il a fait. Pour cela, il les accuſe d'être tout-à-fait inidoines à cette fonction; & par là non-ſeulement il déshonore la mémoire de feu M. Alphonſe de Berges ſon Prédeceſſeur de pieuſe mémoire, qui les avoit mis dans ces places, les eu jugeant très-capables; mais encore il donne lieu à de mauvais ſoupçons contre les perſonnes qui ont toûjours été en bonne réputation, & qui demeurent déshonorez par leur dégradation, & par l'impuiſſance où on les met, de mettre leur réputation à couvert des ſoupçons deſavantageux. Cette Requête, dont la Copie eſt jointe, *num.* 4. déshonore auſſi tout le Diocèſe, en le repréſentant comme rempli de beaucoup d'abus très-préjudiciables à la Foy & à la Religion. Enfin par cette même Requête, Monſeigneur l'Archevêque demandoit, qu'

il fût

Digitized by Google

il fût défendu aux Conſeils de S. M. de donner maintenuë aux Archi-Prêtres, & aux Confeſſeurs des Monaſteres, afin de les pouvoir priver de leurs Charges ſans forme de procès ; ce qui lui fût accordé par un ordre de S.M. du 4. Décembre 1690. annexé par Copie, *num. 6.*

M. l'Archevêque a continué de faire éclatèr ſa prévention par ſa Lettre Paſtorale, qu' il publia le 12. Octobre 1692. C' eſt une voye de fait infamante & tres-préjudiciable aux meilleurs Eccleſiaſtiques du Païs, & à tout ſon Diocèſe : Car tout ce que leurs ennemis avoient répandu de calomnies contr'eux pendant vingt ans, ils l'ont raſſemblé & renfermé dans cette Lettre. De ſorte que ſans qu' aucun d' un ſi grand nombre d' Eccleſiaſtiques ait pû juſqu' à préſent être convaincu d' aucun crime, ils ſe voyent diffamez par une Sentence publique de leur Archevêque, à la face de toute la terre, & expoſez au mépris des Heretiques & des Catholiques, comme des gens ſans foy, ſans religion, ſans pieté ; comme des profanateurs des Sacremens, des corrupteurs de la parole de Dieu, des ſectateurs d'hereſies, des réformateurs cruels, des hypocrites, des rebelles au S. Siege, des ennemis du culte de la ſainte Vierge & des Saints, des gens qui mépriſent l'autorité des Superieurs, qui renverſent la diſcipline Eccleſiaſtique, qui deſeſperent les pécheurs, comme des ſacrileges violateurs du ſceau de la Confeſſion, qui éloignent de la Communion, qui décrient les Indulgences & la vertu du Sacrifice pour les Ames du Purgatoire ; enfin comme des ennemis déclarez des Ordres Religieux. Tout cela, Meſſeigneurs, eſt compris dans la Lettre Paſtorale, qui a paſſé dans les Païs étrangers, traduite en pluſieurs langues vulgaires par le ſoin de ceux qui l'ont compoſée. Quoique perſonne n'y ſoit nommé en particulier, perſonne n' ignore qui ſont ceux qu' il a voulu deſigner & flétrir ; & (ce qu'on ne ſçauroit trop répeter) ſans qu' aucune de ces perſonnes ait été convaincuë en Juſtice des erreurs, ni des abus qui leur ſont imputez dans cette Lettre. Que ſ' il eſt vrai que ce ſeroit une entrepriſe contre la Juſtice & contre les Privileges du Païs, d' enlever à un Bourgeois de la Ville un heritage temporel par voye de fait, & ſans forme de procès ; que doit-on penſer d'un grand nombre de ces ſçavans & pieux Theologiens, Paſteurs, & autres Ouvriers Eccleſiaſtiques, à qui on ravit ce qu' ils ont de plus précieux, qui eſt leur honneur & leur réputation, ſi néceſſaire pour travailler utilement dans leurs Charges, en les diffamant par une proclamation de cette nature, qui ne laiſſe à ceux que l'on condamne d' une maniere ſi publique, aucun moyen de ſe défendre contre des accuſations ſi atroces, & dont l' on eſt bien aſſuré que l' on n' a aucunes preuves ſuffiſantes ? Et c' eſt parce qu'on n'en a point, & qu' on n' en peut avoir, que l' on prend cette voye ſi irréguliere, de condamner les gens : Car ſi on en avoit de bonnes, des ennemis qui ſont appuyez de toutes les Puiſſances ſpirituelles & temporelles, fuyeroient-ils les Tribunaux ordinaires, & voudroient-ils perdre l'avantage de faire condamner dans les formes ceux qu' ils pourroient convaincre de tant de crimes, & qui quoique dénuez de tout appui humain, ſ' offrent de paroître devant tous les Juges legitimes, pour ſ'y voir condamnez & punis à la rigueur, ſ'ils ſont trouvez coupables ? Comme ils ont fait à l'égard du S. Siege, devant lequel ils ont comparu par un Député exprés, fondé en procuration, pour rendre raiſon de leur doctrine & de leur conduite a S. S. Le S.Siege après avoir fait examiner ſoigneuſement toutes les accuſations faites de part & d'autre, & particulierement les plaintes contenuës dans ladite Lettre Paſtorale, a choiſi les moyens les plus propres à terminer avec équité les conteſtations, & à mettre l' innocence à couvert de la calomnie. Car c' eſt depuis cette Lettre Paſtorale, que nôtre S. Pere le Pape touché des maux de cette pauvre Egliſe, a adreſſé à M. l'Archevêque, & aux autres Evêques du Païs, un Bref tout rempli des marques de ſa charité Apoſtolique, & de ſon zéle pour la paix de ces Provinces. Ce Prélat n'a rien changé pour cela dans ſa conduite, & quelques preſſantes inſtances que S. S. lui ait faites de ſuivre l'ordre preſcrit par ſon Bref du 6. Février 1694. M. l'Archevêque n'a pû ſe réſoudre à changer de conduite ; car

Digitized by Google

car ce Bref porte expreſſément, qu' il ne ſouffrira point *en aucune maniere que qui que ce puiſſe étre, ſoit diffamé ou decrié par cette accuſation vague & odieuſe du nom de Janſeniſme, à moins qu'il ne ſoit conſtant par des preuves legitimes, qu'il s'eſt rendu ſuſpect d'avoir enſeigné ou ſoûtenu quelqu'une de ces Propoſitions; & que perſonne ne ſoit exclus d'aucun Emploi, Charge, Benefice, dégré, pouvoir de prêcher, ni de quelqu' autre fonction Eccleſiaſtique que ce ſoit, juſqu' à ce qu' on ait prouvé, en gardant l'ordre de la Juſtice, qu'il ait encouru & merité cette peine ſi dure, & qui ne peut être que très-ſenſible à des perſonnes d'ailleurs Catholiques*. Nonobſtant cet ordre du S. Siege, il n'a pas laiſſé d'accuſer, ſans garder aucun ordre de Juſtice, le Docteur Hennebel comme Janſeniſte, pour l'exclure de la Charge de Cenſeur Royal, ce que vos Seigneuries Illuſtriſſimes pourront voir dans la Lettre de M. l'Archevêque cy-jointe, & dont il ſera parlé dans la ſuite: Et à l' égard des autres accuſations vagues, il n'a rien non plus changé de ſa maniere d'agir.

M. l' Archevêque loin d'embraſſer cette voye juſte, ſi aiſée, ſi propre à ôter toute excuſe aux accuſez s'ils ſont criminels, jugea plus à propos de faire donner les ordres ſuſmentionnez, du 10. Décembre 1690. & de faire venir d' Eſpagne ceux qui ont été intimez le 7. Novembre de l' année derniere, pour pouvoir accabler tout d'un coup ceux que ſon Conſeil ſecret jugera criminels: Car on ne croit pas faire un jugement temeraire, quand on ſe perſuade que M. l' Archevêque a eu beaucoup de part à la ſollicition de ces ordres, qui concourent à ſes deſſeins, qui ſont conformes & à ſes menaces & à toute ſa conduite, qu'il a reçûs en effet avec une grande joye, qu' il a envoyez à ſon Chapitre de Malines avec empreſſement, en lui recommandant avec inſtance de veiller à l'execution deſdits ordres, ſans jamais faire mention du Bref de S. Sainteté.

C'eſt dans cet eſprit, & en vertu de ces ordres, qu' il a exclus & dégradez des le commencement de ſon gouvernement & depuis:

1. M. Ryſſack Archi-Prêtre de Bruxelles, lequel ſe croyant obligé de ne pas abandonner ſon innocence, s' adreſſa au Conſeil de Brabant, pour avoir maintenuë; mais M. l'Archevêque commençant à recueillir le fruit de ſa Requête, fit donner à ce Conſeil un ordre de la Cour, qui lui défendit de ſe mêler davantage de cette affaire.

2. Ayant ainſi fait lier les mains à la Juſtice, il n'eut pas de peine de venir à bout de tout ce qu'il entreprit. Il dégrada donc M. Teſtelmans de l'Archi-Prêtre de Louvain.

3. M. Colſon, de l'Archi-Prêtre de Tirlemont.

4. M. Vander Borght, du Doyenné Rural de Lieuw.

L' on dira que M. l' Archevêque a crû uſer de ſon droit, perſuadé que les Archi-Prêtres ſont amovibles *ad nutum*. Mais M. Ryſſack, le premier des Archi-Prêtres que M. l'Archevêque a attaqué, n'en eſt point demeuré d'acord; & il étoit preſt au contraire de ſoûtenir en Juſtice, que ces Charges ſont perpetuelles, ſi la porte de la Juſtice ne lui avoit été fermée. Ce n' eſt point icy le lieu d' examiner cette queſtion; mais ce qui eſt certain eſt, que ſuppoſé même que ce fuſſent des emplois amovibles, un Superieur n' a pas droit d'en dépoüiller un Eccleſiaſtique avec une note infamante, telle qu' eſt celle de la Requê, où l' on décrie dans l' eſprit de S. M. les Archi-Prêtres qu'on vouloit dépoüiller; car il déclare en termes exprès, *qu' il les juge tout à fait inidoines pour l'aſſiſter à porter le grand fardeau dont il ſe trouve* (dit-il) *preſque accablé*, c'eſt-à-dire, comme il parle plus haut, *à remedier à plusieurs abus tendant manifeſtement à l'entiere destruction de nôtre ſainte Religion*.

5. Ce fût de la même maniere, & ſur le même fondement, que M. Kerremans Confeſſeur des Carmelites de Vilvorde, & Paſteur de l'Hôpital du même lieu, fût ôté de ces deux emplois. Sur quoi ayant préſenté Requête au Conſeil de Brabant, pour demander maintenuë, il trouva la porte de la Juſtice à lui fermée, tant de la part du Juge Séculier, que du Tribunal Eccleſiaſtique Raport à ſon atteſtation ci-jointe, *num.* 5.

6. M.

Digitized by Google

6. M. Opſtraet ci-devant Profeſſeur en Theologie au Seminaire de Malines, a été privé de l'Office de Confeſſeur, ou Paſteur des Noires Sœurs, par le même moyen.

7. M. Colſon dont on a déja parlé, qui exerçoit la Charge de Paſteur des Griſes Sœurs, & des Religieuſes Norbertines ou Blanches Sœurs, en a été chaſſé, auſſi bien que du Monaſtere de Cabbeeck.

8. M. Vander Borght Doyen de Lieuw étoit outre cela Paſteur de l'Hôpital de ce lieu, & on l'a obligé de ſe retirer.

9. M. Paindavain Confeſſeur ou Paſteur des Noires Sœurs à Louvain, a auſſi été privé de cet emploi, ſans autre raiſon, que parce que M. l'Archevêque l'a voulu.

10. Comme auſſi M. le Zaach, de celui de Confeſſeur des Religieuſes Lorainoiſes de Bruxelles.

11. * M. Van Deuren, de l'Office de Vice-Paſteur du Beginage de Louvain, qui eſt permanent & perpetuel, comme on eſt preſt de le juſtifier, auſſi-tôt que la voye de la Juſtice ſera ouverte.

12. M. Laderir ayant été pourvû de la Cure de la Chapelle de cette Ville de Bruxelles, avoit obtenu du Conſeil de Brabant maintenuë contre ſon Competiteur; mais M. l'Archevêque en vertu des derniers ordres d'Eſpagne, a fait interdire à ce Conſeil, de prendre davantage connoiſſance de cette affaire; ainſi point de juſtice. Et pluſieurs même des ci-deſſus nommez, ayant fait inſtance pour ſçavoir de quoi ils étoient coupables, ou accuſez, n'ont jamais pû en rien ſçavoir.

13. L'on ne peut ſe diſpenſer de parler ici de M. Hennebel, ancien Docteur en Théologie, & actuellement Député de l'Univerſité de Louvain vers le S. Siege. La Charge de Cenſeur Royal étant venu à vaquer pendant qu'il travaille ſi utilement à Rome, pour procurer la paix entre les Theologiens du Païs, S. A. E. informée de ſon merite, eut la bonté de l'en pourvoir. Il y avoit d'autant plus de ſujet de croire, qu'un choix ſi juſte ne ſeroit point traverſé, qu'il avoit été applaudi de tous les gens de bien, que S. A. E. étoit aſſûrée qu'il ſeroit approuvé à Rome, puis qu'elle avoit reçu de M. le Duc de Medina-Celi Ambaſſadeur à Rome pour le Roy, une Lettre du 28. Novembre 1693. en ces termes: *Sereniſſime Seigneur, je viens de recevoir avis de M. le Cardinal Aguire, par ordre de la Congregation du S. Office, pour en informer V. A. E. qu'il n'y a rien de la part de la même Congregation, qui empêche que le Docteur Hennebel ne puiſſe être pourvû de quelque Charge ou Leçon que ce ſoit, de l'Univerſité de Louvain. C'eſt ce qu'on a fait auſſi ſçavoir à l'Internonce de Bruxelles, par des Lettres à lui écrites: J'en donne part à V. A. E. afin que de concert avec le même Internonce, Elle ne ſouffre pas qu'il ſoit fait à cet égard aucun obſtacle à ce Docteur, de qui je dois rendre ce témoignage à V. A. E. que je l'ay trouvé ici fort circonſpect & aviſé, & digné qu'on ait beaucoup d'égard pour luy, & que V. A. E. le favoriſe de ſa protection.*

Le même Ambaſſadeur en écrivit dans les mêmes termes en Eſpagne à M. le Comte de Monterey, Preſident du Conſeil de Flandres, le 20. Décembre 1693.

Outre cela, la Faculté de Theologie par Acte du 7. May 1694. & l'Univerſité entiere par celui du jour ſuivant, avoient aprés une mûre déliberation rendu le témoignage le plus avantageux qu'on pouvoit deſirer de la capacité, de la pieté, & de la ſageſſe du même Docteur; le tout eſt prouvé par les Copies ci-jointes, *num.* 7. 8. 9. & 10.

Rien de tout cela ne pût empêcher M. l'Archevêque de traverſer en toutes les manieres poſſibles l'effet de la nomination de S. A. E. en remuant tout, pour cet effet, ſoit en Eſpagne ou à Bruxelles.

Le 19. May 1694. ce Prelat écrivit à feu M. d'Oudenhove, Chef-Préſident d'alors, une Lettre dont il eſt néceſſaire, Meſſeigneurs, que vous ſçachiez les termes, comme ils ſont dans la Copie ci-jointe, *num.* 11.

Cette Lettre fût ſuivie quinze jours aprés d'un ordre du Roy, du 10. Juin 1694. par lequel S. M. excluoit ledit Docteur Hennebel de la Charge de Cenſeur, comme ſuſpect

* Cette Cauſe a été décidée par aprés en Juſtice.

Digitized by Google

ſuſpect de Janſeniſme, dont il y a Copie, *num.* 12.

Vous verrez, Meſſeigneurs, par cet ordre, & par la Lettre de M. l'Archevêque, comment un Docteur conſiderable eſt traité notoirement ſuſpect de Janſeniſme, ſans aucune accuſation juridique, condamné ſans aucune Sentence, ſans même aucune information, à être exclus avec ignominie de l'étroite Faculté de Theologie, puni encore par la privation de la Charge honorable de Cenſeur, dont il étoit déja pourvû, noté pour cela par M. l'Archevêque, *comme un homme dont la promotion à la Cenſorie cauſeroit un préjudice irréparable & des ſuites funeſtes à la Religion & à l'Etat*. Si ce n'eſt pas traiter les Sujets de Brabant par voye de fait, dans la choſe du monde la plus importante, & la plus chere à un Docteur Catholique; ſi ce n'eſt point là encore faire une playe mortelle aux Privileges du Païs, à la Juſtice, aux droits de l'Univerſité, & même au bien public & à l'Egliſe, il eſt difficile de dire quand cela ſera vrai: Car comme il n'y a gueres de places plus importantes que celle d'un Cenſeur des Livres, & de membre de la Faculté, pour la conſervation de la bonne doctrine, il n'y a rien de plus odieux que d'exclure par voye de fait les plus capables de les remplir.

Que ſi un Docteur fort diſtingué, & qui eſt actuellement auprés du S. Siege Apoſtolique, pour la paix des Theologiens, qui a des témoignages ſi avantageux de la part du S. Siege, des Miniſtres de S. M. de la Faculté de Theologie, de toute l'Univerſité entiere, qui mettent ſa foy à couvert de tout ſoupçon, & qui relevent ſi fort ſon merite, eſt encore chargé des plus atroces accuſations, ſans qu'on oſe les produire devant un Tribunal & dans un Jugement réglé, y a-t'il une cauſe qui merite davantage d'être protegée par vos Seigneuries Illuſtriſſimes, & qui en même tems ſoit plus capable de vous faire toucher au doigt, avec quelle liberté on attaque clandeſtinement les Sujets du Roy? Et combien il eſt neceſſaire que par vôtre ſageſſe, vous cherchiez des remedes à ces maux pour ne pas laiſſer accabler l'innocence, comme celle de ce Docteur l'a été en cette occaſion, & comme celle de beaucoup d'autres l'a auſſi été ou le ſera infailliblement encore, ſi vous ne prévenez par vos bons offices & par d'efficaces repreſentations les malheurs qui pendent ſur la tête.

C'eſt pourquoi les Supplians conjurent, Meſſeigneurs, vôtre pieté paternelle, d'agis puiſſamment auprès de S. M. & de S.A.E. pour procurer & à euxmêmes & à tous ceux qui leur ſont joints, la paix, la tranquillité, la conſervation de leur honneur, & leur ſûreté, qui leur ſont ſi neceſſaires, pour être utiles à l'Egliſe & à l'Etat, & de faire en ſorte qu'ils ne ſoient point expoſez ſans ſecours & ſans protection à la *mauvaiſe* volonté de leurs adverſaires.

Les Supplians requierent donc très-humblement, Noſſeigneurs, l'intervention de vos Seigneuries Illuſtriſſimes, pour obtenir de S. M. que les Loix & les Privileges du Païs ſoient religieuſement obſervez à leur égard & de leurs conſors, enſorte qu'il ne ſoit procedé contr'eux par une voye de fait, mais devant le Conſeil de Brabant ou les autres Tribunaux du Païs, en matieres à eux competantes ſelon les formes de Droit, & les coûtumes dans toutes les cauſes qui les regarderont.

Et comme les Supplians viennent de mettre devant les yeux de vos Seigneuries Illuſtriſſimes un dénombrement aſſez long des particuliers qui ont été privez de leurs Charges & de leurs Emplois par M. l'Archevêque, ſans qu'ils aient été convaincus ni d'erreur, ni de crime, ni de mauvaiſe conduite en aucun Jugement ſelon l'ordre du Droit; & qu'il y en a d'autres, qui demeurent exclus par des ordres d'Eſpagne, executez ſans forme de Juſtice, des divers Emplois ou Charges auſquelles ils ont droit de prétendre, ils vous ſupplient très-humblement, Meſſeigneurs, de faire inſtance auprès de S. M. & de S. A. E. à ce que la voye de la Juſtice leur ſoit ouverte, afin qu'ils puiſſent y pourſuivre la juſtification de leur innocence, & joüir enſuite paiſiblement de leurs Droits, comme les autres Sujets de la Province.

Secondement, que S. M. en expliquant ſes ordres du 7. Novembre dernier, ait la bon-

bonté de déclarer, que ſon intention n' eſt pas d' exclure par là aucun de ſes Sujets des Charges, Offices, Benefices & Emplois, ſous le nom de Janſeniſtes, Rigoriſtes ou de Novateurs, ſinon après qu' ils auront été citez, jugez & déclarez tels ſelon l'ordre de la Juſtice, conformément au premier article de la Joyeuſe Entrée; à l' execution duquel le S. Siége concourt d' une maniere ſi ſage & ſi équitable, par ſon Bref du 6. Février 1694. adreſsé aux Evêques du Païs.

Troiſiémement, qu' il ne ſoit permis à aucun Superieur Eccleſiaſtique ou Seculier de ces Provinces, de rien entreprendre contre le repos ou la perſonne des Eccleſiaſtiques, ni de les troubler dans l'exercice ou la poſſeſſion de leurs Charges, Fonctions ou Benefices, qu' après qu' il les aura fait ajourner pardevant les Juges competens, pour être procedé contr' eux dans l'ordre de la Juſtice, s' il y a des juſtes plaintes à leur charge, ſur leſquelles il y ait lieu de faire leur procès.

Et les Supplians continuëront de prier Dieu pour la conſervation de Vos Seigneuries Illuſtriſſimes, & pour la proſperité des Etats de la Province.

V.

ILLUSTRISSIMI ARCHIEPISCOPI Mechliniensis Memoriale Regi oblatum adverſus quinque Deputatos.

SIRE

Etant venu à la connoiſſance de l' Archevêque de Malines, que les remontrances qu' il avoit faites à Vôtre Majeſté ſur les excès énormes du Paſteur de Sainte Catherine de cette ville, étoient renvoyées au Conſeil de Brabant pour en informer; quoique la connoiſſance de ſemblables matieres touche privativement au Conſeil d'Etat, pour être d' une nature ſuperieure au cours ordinaire de Juſtice, puiſque la conſervation de l'Etat en dépend, & que l'autorité & ſouveraineté Royale y ſont puiſſamment intereſſées, & ſi griévement bleſſées: Aiant de plus appris, que le ſuſdit Paſteur étant informé (apparemment par ſes amis & pareus du Conſeil de Brabant) de l' inquiſition qui ſe doit faire contre lui, particulierement du dernier excès, qu' il doit avoir commis il y a environ deux mois contre les ordres du Roy, va courant par la Ville, pour prévenir les témoins qui pourront dépoſer contre lui ſur ce fait, afin d' en empêcher la verification; l' Archevêque de Malines, pour juſtification de ſes remontrances, preſente au Conſeil d' Etat de V. M. les Pieces ci-jointes, qui ſont des preuves convainquantes de divers autres excès dudit Paſteur, bien plus ſéditieux & plus criminels que le dernier; ſuppliant très humblement V. M. d' avoir la bonté de les faire lire & examiner en ſon Conſeil d' Etat, pour y prendre telle reſolution que l' importance de la matiere exige, pour le maintien de ſon autorité & ſouverainité Roïale, pour la conſervation de nôtre ſainte Religion & le repos public dans ces Provinces. Quoy faiſant, &c.

VI.

Deductio Proceſsûs criminalis Paſtoris Sanctæ Catharinæ, & Adhærentium ipſius.

SA Majeſté ſçachant les funeſtes ſuites que les nouveautez, en matiere de Religion, ont cauſé à ſon Païs-Bas, & à la plus grande partie de l' Europe, y renverſant non-ſeulement l' Etat ſpirituel, mais auſi le temporel, a fait en diverſes occaſions expedier aux Gouverneurs du Païs-Bas des ordres neceſſaires pour éteindre ce feu pernicieux, qui s' y étoit allumé depuis long-tems. Mais S. M. voïant que les ordres précedens n' avoient pas eu tout le ſuccès qu' Elle en avoit eſperé, a voulu y apporter des remedes plus efficaces, défendant qu'on n'ait à avancer aucun des Novateurs, ou qui eſt ſuſpect d' en être, à aucun Office ou Dignité, ſoit Seculiere, ſoit Eccleſiaſtique; ordonnant en même tems aux Juges Seculiers, de n' empêcher

pêcher point les Evêques, mais plûtôt de les aſſiſter quand ils voudront châtier quelque Eccleſiaſtique, pour les mœurs ou ſentimens pernicieux. Cet ordre a été donné au nom de S. M. par S. A. S. E. de Baviere (*a*) le 7. de Novembre 1695.

Cette conduite ſi ſage & ſi neceſſaire pour le bien public, a été incontinent reçuë avec approbation & applaudiſſement de tous les bons Catholiques; & comme perſonne n'y étoit diffamée ou nommée, auſſi perſonne qui ne vouloit ſe déclarer pour Janseniſte, Rigoriſte, Novateur, ou de leurs Adherens ou ſuſpects, ne s'y pouvoit oppoſer. Mais quelques Prêtres levans le maſque, & ne ſe ſoucians plus de leur honneur, du reſpect & de l'obéiſſance qu'ils doivent au Roy, & à S. A. S. E. ou de leur conſcience, ſe ſont publiquement revoltez.

Les Chefs de ces Conſpirez, qui ſe déclarent prêts à répondre au nom du Parti, ſont; à Louvain, le fameux Docteur HUYGENS; à Gand, VAN GEET Chanoine de l'Egliſe Cathedrale; & à Malines, le Pleban BAERTS; à Anvers, le Pleban BACX; à Bruxelles, VANDE NESSE Curé de Sainte Catherine: ce qui paroît, tant par une Lettre du Docteur HENNEBEL, que par l'Acte ſolemnel de leur Synode, tenu à Louvain le 27. de Decembre 1695.

Ces Prêtres rebelles ont jugé à propos d'attaquer & ruiner l'autorité du Roy & de S. A. S. E. même par les Etats de Brabant, où ils s'étoient imaginé qu'ils trouveroient aſſez d'appui. A cette entrepriſe, les Conſpirez de trois Villes de Brabant, Louvain, Bruxelles, & Anvers, ont par un Acte public autoriſé le Prêtre VAN DE NESSE, Curé de Sainte Catherine à Bruxelles, où les Etats de Brabant s'aſſemblent.

Ce Curé donc pour s'acquiter de ſa nouvelle Charge, a preſenté trois Memoriaux à ces Etats: l'un etoit ſeulement de la part d'un Prêtre étranger, nommé ERNETS RUDHANS, pour le maintenir dans ce Païs contre les ordres du ROY.

Les autres deux Memoriaux étoient de la part de tout le Parti, qui eſt dans les trois ſuſdites Villes de Brabant. Dans ces Memoriaux, ils accuſent le ROY d'injuſtice, de perfidie & de parjure, à cauſe de ſes Decrets; & enſuite prient les Etats de s'y oppoſer, & de ne permettre jamais leur execution.

L'un de ces Memoriaux eſt écrit à la main, l'autre imprimé, qui eſt une Piece fort artificieuſe, & pleine de fauſſetez. Les Députez des Etats ont communiqué ces Memoriaux à l'Archevêque de Malines, & lui en ont demandé ſon avis par des Lettres, auſquelles l'Archevêque a incontinent répondu, & donné ſon avis touchant ces Memoriaux ici nommez.

Et comme l'Archevêque marquoit en ſa Réponſe, que cet Imprimé étoit ſans nom de l'Auteur, ſans lieu de l'impreſſion, & ſans aucune Approbation; ce qui eſt expreſſément défendu par le Concile de Trente; les Diſtributeurs de cette Piece y ont ajoûté une Page ſéparée, marquant *Cologne* pour lieu d'Impreſſion, & M. Eyben, Chanoine de la Cathedrale d'Anvers, pour Approbateur. On croit le premier faux, parce que c'eſt l'ordinaire de ces Theologiens, d'inſcrire *Cologne* à leurs ouvrages, encore qu'ils ſont imprimez à Louvain ou à Bruxelles. Mais pour l'Approbateur il conſte que c'eſt M. Eyben par ſa propre confeſſion, comme on le voit par la Lettre N. 4. de l'Evêque d'Anvers, écrite à l'Archevêque de Malines, le 13. May 1696.

Dans la même Lettre on voit, que c'eſt le Curé de Sainte Catherine à Bruxelles, qui a porté cet Imprimé à M. Eyben, & lui en a demandé l'Approbation.

C'eſt donc à ce Curé de dire, en étant legitimement requis, qui eſt l'Auteur de cet Ouvrage; lequel étant découvert, il ne ſera pas difficile à deviner l'Auteur de pluſieurs autres Libelles fameux du même ſtyle.

Les Prêtres mutins ne recevans pas d'Apoſtille ſi-tôt qu'ils avoient eſperé, s'attrouperent, & allerent en foule au Greffe des Etats, pour extorquer ce qu'ils ne pouvoient autrement.

On laiſſe maintenant à conſiderer à S.M. & à ſes Miniſtres, ce qu'il faut attendre de ſemblables Prêtres: Quels ſentimens de reſpect, & d'obéiſſance vers leur ſouverain Prin-

(*a*) Maximilianus Bavarus dux, ſacri Imperii Elector, erat tum Belgii Gubernator.

Prince ils inſpireront à leurs Sujets, à qui ils donnent de ſi pernicieux exemples de ſedition & de rebellion. Si on eût arrêté Luther, Calvin, & leurs premiers Sectateurs au commencement, l'Europe ſeroit encore toute Catholique, & on n'auroit point vû tant de révolutions dans l'Etat, ni tant de Provinces ſeparées de leur Prince legitime.

VII.

Libellus ſupplex quinque Deputatorum Regi oblatus adverſus Memoriale Illuſtriſſimi Archiepiſcopi Mechlinienſis.

AU ROY,

REmontrent très-humblement Gommarus Huygens, Docteur en Theologie; Lambert Baerts, Chanoine & Pleban de l'Egliſe Metropolitaine de Malines; E. van Geet, Chanoine & Penitencier de la Cathedrale de Gand; Rumoldus Bacx, Chanoine & Pleban de la Cathedrale d'Anvers; & Guillelmus van de Neſſe, Paſteur de Sainte Catherine à Bruxelles; qu'ils ſe trouvent chargez dans une Requête & une Déduction, preſentées à V. M. ſous le nom de M. l'Archevêque de Malines, de pluſieurs injures très-atroces & accuſations énormes, leſquelles (ſi les Miniſtres de l'Egliſe étoient maîtres de leur propre réputation) ils n'auroient pas de peine à ſupprimer, comme auſſi les juſtes plaintes qu'ils en ſont forcez de faire à V. M. à ce ſujet, contre ledit Seigneur Archevêque de Malines, pour la perſonne & l'autorité duquel ils conſerveront toûjours un profond reſpect. Mais ces accuſations & injures retombant ſur leur miniſtere & ſur l'Egliſe même, ils ſont d'autant plus obligez d'en deſirer la réparation, que la dignité de leur accuſateur donneroit plus de poids à ſes accuſations, & que celles-ci perdroient les Supplians de réputation dans l'eſprit de leur ſouverain Seigneur & Monarque, dont l'eſtime ne pouroit ſans crime leur être indifferente.

Ils ſont demeurez juſqu'à preſent dans le ſilence, en partie par reſpect, en partie parce qu'ils n'ont pû durant long-tems donner creance à ce qui leur a été rapporté des outrages contenus contre eux dans leſdites Pieces preſentées à V. M. par M. l'Archevêque. Mais enfin ils en ont été informez de ſi bonne part, qu'il ne leur eſt plus permis d'en douter.

Les crimes qu'on leur impute ſont ſi énormes, que s'ils étoient vrais, il n'y auroit que le fer & le feu qui les pût expier; & que ſi au contraire ils ſont faux (comme les Supplians ſont prêts de les juſtifier devant tous Juges competens) ils ne ſe peuvent diſpenſer de ſupplier très-humblement V. M. de ne leur pas refuſer les moïens que les Loix accordent à ceux qui ſont calomniez, pour réparer leur honneur & rétablir leur réputation, le plus précieux de tous les biens, & l'un des plus neceſſaires aux Miniſtres de l'Egliſe pour ſervir utilement les ames.

Car quelle confiance les Fidelles pouroient-ils avoir en des Paſteurs qu'un Archevêque repreſente à V. M. comme des ſcelerats achevez, comme des ennemis de Dieu, de l'Egliſe, & de vôtre Perſonne ſacrée; qui ont fait une conſpiration funeſte pour détruire de fond en comble la Religion, ruiner l'Autorité Roïale, ſoûlever contre elle tous ſes Sujets, en inſpirant la rebellion aux Peuples; enfin, comme des gens ſans loy, ſans foy, ſans Roy, ſans honneur, ſans conſcience, & à qui l'on fait grace de ne les comparer qu'à Luther, à Calvin, & à ces autres monſtres d'impieté & de révolte, *qui ont renverſé non-ſeulement l'Etat ſpirituel, mais auſſi le temporel.*

Une des moindres accuſations de M. l'Archevêque, eſt celle par laquelle il dénonce à V.M. les Remontrans comme des gens, *qui ont levé le maſque*, en ſe déclarant *Rigoriſtes, Novateurs & Janſeniſtes; & qui ne ſe foucians plus ni d'honneur, ni du reſpect & de l'obéiſſance dûë à V. M. & à S.A.S.E. ſont publiquement révoltez.* Mais il eſt bien étrange, qu'après les ordres du S. Siege adreſſez directement & principalement à M. l'Archevêque, par un Bref exprès du 6. Février 1694. dont V. M. a promis *d'appuïer l'execution de ſa prote-*

ſtion Royale, par ſes Lettres du 10. Juin dernier, adreſſées à M. l'Archevêque, & à tous les Evêques de vos Païs-Bas; & dont S. M. vient de donner de nouvelles aſſeurances par ſes ordres du 20. Decembre dernier, qui donnent un nouveau moïen aux Accuſateurs de prouver leurs accuſations, & aux Accuſez de s'en juſtifier. Il eſt, dis-je, bien étrange qu'après cela M. l'Archevêque entreprenne encore de remettre ſur pied ces accuſations vagues & ſans preuves, que S. S. lui a défendu ſi fortement d'emploïer, ou de permettre qu'on emploïe contre qui que ce ſoit, & que l'on voye cette deſobéïſſance aux ordres du Saint Siege, & à ceux de V. M. dans l'endroit même, où il accuſe fauſſement vos fidelles Sujets de déſobéïſſance envers V.M. & envers ſes Miniſtres. Depuis le tems que l'on a défié M. l'Archevêque d'appuïer de la moindre preuve une telle accuſation, il n'auroit pas manqué de la produire, s'il en avoit eu quelqu'une. Il l'auroit fait ſans doute à Rome par le moïen de ſon Député, s'il avoit pû le faire, en étant preſſé par le Pape, & par les Eminentiſſimes Cardinaux de la Sainte Congregation; & d'ailleurs, le Memorial imprimé dont ce Prélat ſe plaint, a mis dans une telle évidence la fauſſeté de ces trois ſortes d'accuſations, qu'on ne peut aſſez s'étonner qu'après tout cela, on oſe encore en faire un tel uſage contre les Remontrans, qui, graces à Dieu, n'ont jamais donné aucun lieu d'en être legitimement ſoupçonnez, & d'en faire un crime au Paſteur de Sainte Catherine.

Comme les autres accuſations ne ſont ni mieux fondées, ni mieux prouvées, les Remontrans ont cette confiance, que V.M. les regardera comme provenans de leurs ennemis, auſquels ils ſçavent par une longue experience, que M. l'Archevêque prête l'oreille trop facilement.

Ils ont horreur de rapporter ſeulement les crimes qu'il leur impute. Il appelle les Remontrans, & pluſieurs autres avec eux, *les Chefs des Conſpirez, qui ſe déclarent prêts à répondre au nom du Parti;* & pour en faire concevoir à V. M. une idée plus horrible, il les dépeint comme des gens de qui il ne faut rien de moins attendre, que ce que le ſiecle paſſé a vû pratiquer par Luther, par Calvin, & par les premiers Sectateurs de ces infâmes Hereſiarques; c'eſt-à-dire, que loin d'inſpirer aux Peuples le reſpect & l'obéïſſance envers V. M. leur ſouverain Seigneur, ils ne ſont capables que de les porter à la déſobéïſſance & à la révolte; aſſurant même, que dès maintenant les Supplians *donnent aux Peuples de pernicieux exemples de ſédition & de rebellion:* que comme ces Chefs de révolte ont ſoûlevé les Provinces entieres & les Roïaumes contre les Ancêtres de V. M. Elle doit regarder les Supplians comme des gens capables de ſemblables entrepriſes. M. l'Archevêque ne diſſimule point la concluſion qu'il veut que V. M. tire de toutes ces noires accuſations, lorſqu'il dit: *Que ſi l'on eût arrêté Luther, Calvin, & leurs premiers Sectateurs au commencement, l'Europe ſeroit encore toute Catholique, & on n'auroit pas vû tant de Révolutions dans l'Etat, ni tant de Provinces ſéparées de leur Prince legitime*. Car il eſt aiſé de voir qu'il veut porter par ces raiſonnemens V. M. à faire aux Remontrans les mêmes traitemens qu'on auroit dû exercer contre ces Hereſiarques, ces trompettes de ſédition & de révolte, & prendre les mêmes précautions qu'on doit prendre contre des ſéditieux & des rebelles déclarez. Les Supplians ont cette confiance, que V. M. voit aſſez par Elle-même combien de telles accuſations ſont incroïables, & dépourvûës de la moindre vrai-ſemblance. Et elles ſont en effet ſi contraires à la veritable diſpoſition de leur cœur, que M. l'Archevêque ne pouvoit les attaquer par un endroit, où il y eût moins de priſe ſur eux.

Quoi! Nous ſerions aſſez perdus, pour ne nous ſoncier ni du reſpect, ni de l'obéïſſance que nous devons à nôtre Prince, pour tramer contre V. M. des deſſeins de rebellion, & de révolte, pour entreprendre d'attaquer & de ruiner ſon Autorité ſouveraine, nous qui la cimenterions de nôtre ſang, s'il étoit beſoin, & qui n'avons rien plus à cœur que d'inſpirer aux Peuples la ſoûmiſſion, la fidelité & l'amour qu'ils lui doivent comme à l'Image vivante de

te de la grandeur & de la ſouveraine Majeſté de Dieu?

Et pour ce qui concerne en particulier le Paſteur de Sainte Catherine de Bruxelles, que M. l'Archevêque traite de mutin, de rebelle, & un des Chefs des Conſpirez, c'eſt une nouvelle accuſation particuliere que ce Prélat a formée contre ce Paſteur devant V. M. Voïant qu'il n'avoit rien ſçû prouver de ſa premiere Requête; il dit dans ſa ſeconde Requête, comme pour éluder par avance cette Sentence du Conſeil, que ledit Paſteur a obtenuë en ſa faveur, qu'il auroit fait tout ce qu'il avoit pû pour empêcher les témoins pour dépoſer contre lui. C'eſt, ſauf le reſpect, une fauſſeté dont on defie qui que ce ſoit d'apporter la moindre preuve, non plus que des prétendus nouveaux excès, dont il eſt fait mention dans la Déduction & dans les Requêtes de ce Prélat.

Enfin il nous accuſe d'avoir tenu à Louvain le 27. de Decembre 1695. un Synode, *où ces Prêtres mutins & rebelles, ces Chefs des Conſpirez*, comme il nous appelle, ſe feroient trouvez au nom du prétendu *Parti*, pour y cabaler contre l'Egliſe & contre l'Etat.

Ce qui conſole les Supplians, lorſqu'ils ſe voïent chargez de tous ces excès ſi incroïables; c'eſt premierement que pour y donner quelque couleur, il faudroit auparavant prouver qu'ils auroient perdu l'eſprit, puiſqu'il faudroit en effet que des Prêtres ſans credit, ſans appui, & ſans biens, fuſſent ſous pour entreprendre de renverſer l'Egliſe & l'Etat. Mais en ſecond lieu, c'eſt que ces accuſations, qui ſont les plus énormes, ſont auſſi les plus aiſées à détruire, puiſqu'elles n'ont aucun fondement qui ait la moindre apparence de verité, mais ſur de purs ſoupçons dont la fauſſeté eſt viſible. Car ce que M. l'Archevêque avance d'un prétendu Synode, tenu à Louvain le 27. Decembre 1695. pour y paſſer un Acte ſolemnel dont il parle, eſt une pure chimere. Les Remontrans ſont en état de prouver en toutes manieres, qu'ils étoient ce jour-là chacun au lieu de ſa réſidence; le premier, à Louvain; le ſecond, à Malines; le troiſiéme, à Gand; le quatriéme, à Anvers; & le cinquiéme, à Bruxelles, y faiſans leurs fonctions ordinaires à la vûë de tout le monde. De plus, les cinq prétendus Conſpirez ne ſe ſont jamais trouvez tous enſemble en toute leur vie; & ce qui eſt encore remarquable, les deuxiéme & troiſiéme Supplians ont été ſi éloignez de s'aſſembler pour cabaler, qu'ils ne croïent pas s'être jamais vûs l'un l'autre depuis qu'ils ſont au monde.

Le Chanoine van Geet peut même aſſurer, qu'il y a dix ans qu'il n'a été à Louvain, & qu'il ne s'eſt jamais trouvé dans cette Ville de Louvain avec le Paſteur de Sainte Catherine.

L'un & l'autre enfin ſupplient très-humblement V. M. d'être perſuadée, que tout ce qui eſt avancé d'eux dans les Dénonciations qui lui ont été preſentées, ſous le nom de M. l'Archevêque, eſt abſolument faux; & qu'ils ſe ſoûmettent à toutes les peines les plus rigoureuſes, ſi ce Prélat en peut apporter la moindre preuve legitime.

Mais ce qui fait voir évidemment que l'on a ſurpris la Religion de M. l'Archevêque, pour lui faire avancer ces ſortes d'injures & accuſations, c'eſt qu'on a peine à croire que ce Prélat ait voulu manquer de ſe ſouvenir en cette occaſion des devoirs de la charité Chrétienne, & de la douceur Epiſcopale. Il n'ignore pas l'obligation de la correction paternelle, que la Parole de Dieu impoſe à tous les Evêques: il ſait ſans doute que le propre d'un Evêque eſt, ſelon les ſaints Peres de l'Egliſe, de ne nuire à perſonne, de faire du bien à tout le monde, d'être le Pere des pécheurs, de couvrir autant qu'il peut de ſon manteau ſacré les fautes de ſes enfans, & ſur-tout de ſes cooperateurs dans la vigne du Seigneur; de ſe rendre même l'interceſſeur des criminels, & le liberateur même de ceux que la Juſtice juge indignes de vivre. Cependant loin de porter M. l'Archevêque à ſuivre ces inſtincts de charité & de douceur que l'Evangile, que ſon caractere lui inſpiroient, on lui fait omettre l'avis charitable qu'il auroit dû donner aux Supplians, & tout au moins au Pleban de Malines, qui eſt ſon premier Cooperateur, qui fait dans ſa Cathedrale les fonctions Paſtorales, qui a de tems en tems l'honneur de lui rendre ſes devoirs, & de le conſulter

ſur

Digitized by Google

ſur les difficultez qui lui arrivent dans l'exercice de ſon Miniſtere. Cependant ce Pleban n'a jamais reçu de M. de Malines aucun avis ſur ce ſujet ſi important.

M. l'Archevêque ne lui a jamais dit un ſeul mot qui pût lui faire croire qu'il fût mécontent d'aucun de ſes ſentimens en particulier, ou de ſa conduite, & qu'il le ſoupçonnât de quelque pratique contraire à ſon devoir. Il a même ſouvent prié M. l'Archevêque, & notamment depuis quelques mois, de vouloir bien lui faire connoître s'il avoit remarqué en lui quelque choſe à corriger, ſoit dans ſes mœurs ou dans ſes fonctions, lui promettant avec beaucoup de reſpect & de ſincerité, de ſe ſoûmettre à ſa correction & d'en faire tout l'uſage qu'il lui ſeroit poſſible.

Mais au lieu de recevoir de ce Prélat aucun avis charitable, peu de mois aprés on l'a vû tout d'un coup paroître à la Cour, chargé d'une Requête, & la preſenter à V. M. pour demander en quelque ſorte le ſang & la vie de ce Pleban, & de ceux qu'il lui a aſſociez. Car n'eſt-ce pas demander leur ſang, que de les accuſer de crimes, qui ne peuvent être lavez que dans le ſang des Criminels; & il le demande à V. M. aux pieds de laquelle on le devroit voir pour demander leur grace, s'ils avoient été ſi malheureux que de s'engager en quelque entrepriſe contraire à leur fidelité & à leur devoir.

Quoique M. l'Archevêque ſemble s'être épuiſé dans ſes deux Requêtes, en y produiſant tout ce qu'on peut trouver d'accuſations plus capables d'irriter un Prince contre ſes Sujets, ſa Déduction nous fait voir qu'on peut encore aller plus loin. Car il prend occaſion de quelques Memoriaux preſentez aux Etats par le Paſteur de Sainte Catherine, comme conçus par quelques Eccleſiaſtiques & Theologiens: il en prend dis-je, occaſion de faire d'eux la plus horrible peinture qui s'en pouvoit faire. Le recours aux Etats du Païs a toûjours été regardé comme la conduite la plus innocente; & il a été de tout tems mis en uſage, comme un moïen neceſſaire à des Particuliers qui n'ont aucune habitude à la Cour, ni aucun accés auprés des Miniſtres & des Conſeils de V. M. ſoit pour faire connoître par ce canal les vexations qu'ils peuvent ſouffrir par les crédits des Perſonnes puiſſantes, ou pour ſe plaindre du deni de Juſtice. Et il eſt bien étrange que M. l'Archevêque, qui eſt le premier des Etats, & qui doit être le Pere des miſerables & le Protecteur des opprimez, leur veüille ravir cette derniere reſſource. Car n'eſt-ce pas la leur ravir, que de vouloir faire paſſer ce recours pour une action ſeditieuſe, pour un attentat contre l'Autorité Roïale, pour une conſpiration contre l'Etat, pour un deſſein de ſoûlever les Etats contre V.M. C'eſt ainſi que ce Prélat traite une action de charité & de juſtice, à laquelle le Paſteur de Sainte Catherine a crû devoir prêter ſon miniſtere en faveur de l'innocence, pour laquelle il n'a fait autre choſe que d'implorer lui ſeul la ſage & modeſte interceſſion des Etats envers V.M. par trois Memoriaux.

Si dans ces Memoriaux on prioit les Etats de s'oppoſer aux Decrets de leur Souverain, & de n'en permettre jamais l'execution, il auroit pû tirer quelque matiere des plaintes; ſi ces Memoriaux contiennent des accuſations d'injuſtice, de perfidie & de parjure contre la Perſonne Sacrée de Vôtre Majeſté, comme M. l'Archevêque l'avance, rien n'eſt plus inſolent, plus ſéditieux, ni plus puniſſable. Mais s'il n'y a rien de ſemblable, s'il n'y a pas même l'ombre, & qu'au contraire il n'y a rien que de modeſte, que de reſpectueux, que de conforme à l'obéïſſance & à la ſoûmiſſion dûë à Majeſté Roïale, comme on eſt prêt de le prouver dans un Jugement réglé. C'eſt à V. M. de juger Elle-même, combien les Remontrans ſont à plaindre, de voir noircir d'une maniere ſi horrible leurs plus innocentes actions dans l'eſprit de V. M. par celui qui leur devroit ſervir de Protecteur & de Pere auprés d'Elle contre les calomnies de leurs ennemis.

C'eſt pourquoi les Supplians ne peuvent s'empêcher de ſoûtenir à M. l'Archevêque, nonobſtant le reſpect qu'ils lui doivent, qu'il n'y a rien de plus faux dans le fond & dans les circonſtances; & ils oſent ſupplier trés-humblement V. M. de vouloir bien ordonner à M. l'Archevêque d'en fournir les preuves pardevant vos Conſeils,

ou

Digitized by Google

ou de ſouffrir qu' on les regarde comme des calomnies , dont il s'eſt laiſſé ſurprendre trop legerement.

Il en eſt de même de ce qu'il avance, que les Supplians ſe ſoient attroupez, & aïent été en foule au Greffe des Etats, pour extorquer ce qu'ils ne pouvoient, dit-il, obtenir autrement. Une telle accuſation eſt de ſoi ſi peu vrai-ſemblable, qu'elle ſe refute d'elle même.

Enfin pour ce qui concerne le Memorial imprimé, dont M. l'Archevêque fait un crime au Paſteur de Sainte Catherine, il eſt certain qu'il n'a jamais été publié qu' avec l'Approbation du Cenſeur d'Office, & dans les formes requiſes; & ce Cenſeur en a porté un jugement ſi équitable, qu'il a été ſuivi par tout ce qu'il y a de perſonnes déſintereſſées. Les plus habiles de la Cour Romaine, les plus éclairez de N. N. S. S. les Cardinaux l'ont lû avec eſtime; & le Saint Office, auquel M. l'Archevêque l'avoit fait déferer, comme *une Piece fort artificieuſe & pleine de fauſſetez*, n'y a rien trouvé qui merite la cenſure.

Que ſi la juſtice, dont l'amour eſt gravé ſi avant dans le cœur de Vôtre Majeſté, ne lui permettoit pas d'épargner les Supplians, s'ils ſe trouvoient coupables; les Remontrans ſe confient qu'elle la portera avec encore plus d'inclination à faire rendre à leur innocence tous les témoignages néceſſaires, pour réparer l'injure faite à leurs perſonnes, leur miniſtere & à leurs familles, qui ſe trouvent flétries par les accuſations énormes de M. l'Archevêque; les piéces & les dénonciations ſi atroces qui les contiennent, ont été préſentées avec éclat à S. A. E. par le Primat de l'Egliſe Belgique, & le Chef de tout le Corps Eccleſiaſtique de la Province. Elles ſubſiſtent ſans doute dans le Secretariat de vôtre Conſeil privé: elles ont été apparemment envoyées à vôtre Cour, lûës dans les Conſeils par les Miniſtres de Vôtre Majeſté, elles peuvent être conſervées à la poſterité; & il peut même arriver qu'elles ſeroient produites un jour en quelque occaſion au préjudice de la mémoire des Supplians, de l'honneur de leur nom, & de la fortune de ceux de leurs familles, comme pour les empêcher d'entrer dans des Emplois, des Charges ou des Benefices de Chapitres, où l'on a accoûtumé de faire de rigoureuſes informations touchant la probité & la bonne renommée de leurs Ancêtres: c'eſt pourquoi les Supplians ſe croient obligez en conſcience de ne pas laiſſer cette tache dans leurs perſonnes, ni dans leurs familles, & de ne rien omettre de ce qui eſt néceſſaire pour prévenir la honte, le dommage & les reproches, qu'eux & leurs parens en pourroient recevoir à l'avenir. C'eſt ce qui oblige les Supplians de preſenter cette Requête au Tribunal de Vôtre Majeſté, le Juge (à qui il appartient de condamner les Supplians s'ils ſont coupables) étant naturellement & néceſſairement le Juge de leur abſolution, s'ils ne le ſont pas. D'autant plus que cette Cauſe n'eſt point en elle-même Eccléſiaſtique, ni du nombre de celles dont il eſt fait mention dans les ordres venus de Madrid, & ſignifiez au mois de Novembre de l'année 1695. & M. l'Archevêque même a porté cette Cauſe audit Tribunal de Vôtre Majeſté. Et comme cette Requête même que les Supplians ont l'honneur de mettre aux pieds de V. Majeſté, peut être auſſi conſervée & paſſer à la poſterité, elle pourroit être pareillement employée contr'eux & contre leurs familles, ſi Vôtre Majeſté n'y avoit point d'égard, & qu'Elle n'eût pas la bonté de leur faire expedier les Actes neceſſaires pour leur pleine & entiere juſtification.

Ils ſupplient très-humblement Vôtre Majeſté qu'Elle ſoit ſervie, de déclarer que leſdites Dénonciations, Accuſations & termes injurieux que M. l'Archevêque de Malines a employez & produits, tant en ſadite Requête que dans la Déduction y jointe, ſont abuſifs, controuvez, & contraires à la verité; & qu'en ſuite Vôtre Majeſté ait la bonté d'ordonner que ladite Requête & Déduction ſoient lacerées, ou du moins leſdites injures, accuſations & termes injurieux, ſoient biffez & tracez, par tel moïen que Vôtre Majeſté trouvera convenir, ou qu'autrement, avec dépens, dommages & interêts. Quoi faiſant, &c.

CEN-

C E N S U R A.

ACcuſati nuper ſunt coram univerſo Theologi Belgæ, de violata Immunitate Eccleſiaſtica, neglectis Patriæ Edictis, & contemptis tam Regis, quam Sereniſſimi Gubernatoris Decretis. Ut pars altera audiatur, eâque auditâ æquum de hac accuſatione feratur judicium, convenienter evulgabitur Libellus hic, cui titulus: CONCORDIA IMMUNITATIS ECCLESIASTICÆ ET JURIS REGII, &c. Actum Antuerpiæ hâc 2. Martii (*a*) 1700.

A. EYBEN Lib. Cenſor.

TRA-

(*a*) In editione Colonienſi anni 1719. legitur 3. *Feb.*

TRACTATUS
DE
PROMULGATIONE LEGUM ECCLESIASTICARUM
Ac ſpeciatim Bullarum & Reſcriptorum Curiæ Romanæ;
UBI ET
DE PLACITO REGIO, QUOD ANTE EARUM PUBLICATIONEM
Et executionem in Provinciis requiritur.

PRÆFATIO.

APoſtolos fuiſſe admodum ſolicitos, ut primis Chriſti fidelibus perſuaderent, Principibus & Magiſtratibus civilibus, tametſi adhuc gentilibus, obedientiam eſſe exhibendam, oſtendunt eorum Epiſtolæ, idque ne apud Principes hujus ſæculi & Magiſtratus locorum male audiret Chriſtiana Religio, ſi qui forte Chriſtiani Legibus illorum & Edictis minus obtemperarent, ac rurſum ne ipſi Fideles Religionis Privilegio ſeſe exemptos ab obedientia Poteſtatis ſecularis exiſtimarent.

Obſervant autem paſſim interpretes, veriſimile eſſe, hanc curam præcipue impendiſſe Apoſtolos propter eos, qui crediderant ex Judæis, eo quod ex Hiſtoricis, ac notanter Joſepho conſtet, Judæos proclives fuiſſe ad rebellandum Principibus Romanis, ipſiſque Tributa ſolvere detrectaſſe, eo prætextu quod eſſet populus Dei, quem liberum ab hujuſmodi ſervitute hominum, præſertim infidelium, eſſe oporteret.

Digitized by Google

Præſtitit id egregie Apoſtolus in Epiſtola ad Romanos *cap.* 13. ſcribens: *Omnis anima poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit.*

Apoſtolum hoc loco de poteſtate duntaxat ſeculari agere, una fuit tam Græcorum quam Latinorum Patrum Sententia, uti notat hic Guilielmus Eſtius, quod & contextus Sermonis & Gladii ac Tributorum mentio ſatis indicat.

Ut autem Apoſtolus fideles eam obedientiam Principibus & Magiſtratibus civilibus exhibendam perſuaderet, ſubjungit: *Non eſt enim poteſtas niſi a Deo, quæ autem ſunt, a Deo ordinatæ ſunt:* quaſi diceret, tametſi hi Principes & Magiſtratus gentiles ſint, & a Fide Chriſtiana alieni, imo ejuſdem Fidei perſecutores, nihilominus eis obedientia exhibenda eſt, quia quæcumque ſunt poteſtates, id eſt, quicumque ſunt homines poteſtate præditi, ut Principes & Magiſtratus, ii ſunt ordinati atque inſtituti a Deo, ideoque tamquam a Deo inſtitutis ſeu miſſis obediendum: Unde & ſubjungit Apoſtolus: *qui reſiſtit poteſtati, Dei ordinationi reſiſtit.*

Ut autem intelligerent Fideles, quam grave eſſet hac in parte ordinationi Dei reſiſtere, adjungit: *qui autem reſiſtunt, ipſi ſibi damnationem acquirunt.*

Pluribus hoc argumentum ibidem proſequitur Apoſtolus, oſtendens Magiſtratum ſecularem poſitum ut Dei Miniſtrum ad vindictam malorum & laudem bonorum: *nec enim*, ait, *ſine cauſa gladium portat: Dei enim Miniſter eſt, vindex in iram ei, qui malum agit:* hoc eſt, ait Eſtius, ut ejus vice ac nomine juſtitiam exerceat vindicativam in puniendis iis, qui malum agunt, vel pacem publicam turbantes vel honeſtatem vitæ communis lædentes.

Quapropter & infert, quod Magiſtratibus eorumque præceptis ſubditi eſſe debeant tamquam Dei Vicariis *non ſolum propter iram, ſed etiam propter conſcientiam.*

Hiſce Judæos convincebat Apoſtolus, quod vel eo titulo, quod ſe ſpecialem Dei populum dicerent, ſpecialius quoque obedientiam exhibere deberent Poteſtatibus ſublimioribus & Magiſtratibus tamquam a Deo inſtitutis & ordinatis, ac tamquam Dei Miniſtris vices ejus in terris agentibus, ut proinde, qui eorum ordinationi reſiſtunt, Dei ordinationi reſiſtant.

Similiter & Princeps Apoſtolorum ſolicitus fuit, ut hunc prætextum Judæorum ad Fidem converſorum detrectandi obedientiam Principibus Ethnicis, quod eſſet ſpecialis populus Dei, ex animis Fide-

lium

lium evelleret tamquam Religioni Chriſtianæ ſummopere adverſum.

Igitur in prima ſua Epiſtola *cap.* 2. eos adhortans, *ut converſationem inter gentes haberent bonam, ut in eo quod detrectant de vobis* (inquit) *tamquam malefactoribus ex bonis operibus vos conſiderantes glorificent Deum in die viſitationis*, a generali exhortatione ad particularia præcepta ſanctæ & honeſtæ converſationis deſcendit, atque primo loco proponit hanc Regibus & Magiſtratibus obedientiæ exhibitionem ſcribens: *Subjecti igitur eſtote omni humanæ creaturæ propter Deum.*

Quid autem per creaturam intelligi voluerit Petrus, oſtendunt verba ſubſequentia, *ſive Regi quaſi præcellenti, ſive Ducibus tamquam ab eo miſſis ad vindictam malefactorum, laudem vero bonorum, quia ſic eſt voluntas Dei, ut benefacientes obmuteſcere faciatis imprudentium hominum ignorantiam*, quaſi diceret, Dei voluntas eſt, ut Regi & Ducibus ſive Poteſtatibus ſecularibus obediendo convincatis imprudentium hominum ignorantiam, qui vos tamquam obedientiam recuſantes ſub prætextu libertatis Chriſtianæ incuſant, de contrario convincatis vos exhibendo omnibus in ſublimitate conſtitutis ſubditos, idque *quaſi liberos, & non quaſi velamen habentes malitiæ libertatem*, quo ſignificare voluit, obedientiam Principibus etiam Ethnicis a Chriſtianis præſtandam liberaliter ſive ex animo & voluntarie tamquam a ſervis Dei, non autem libertatem Chriſtianam quaſi velamen prætexendam malitiæ & inobedientiæ.

Ex his perquam manifeſtum eſt, Apoſtolos Fidelibus ad Chriſtum converſis inculcatum voluiſſe, Regnum Chriſti non eſſe de hoc mundo, nec Chriſtum veniſſe, ut Imperia ſtabilita deſtrueret, aut enervaret, ſed ut in Imperio & ſub Imperatoribus tamquam peregrini & advenæ liberâ charitate, quæ eis mandaverat, exercerent, ſubjecti interim ſublimioribus Poteſtatibus tamquam a Deo ordinatis, ut veriſſime propterea canat Eccleſia:

Hoſtis Herodes impie,
Chriſtum venire quid times?
Non eripit mortalia,
Qui Regna dat cæleſtia.

Similiter dum Chriſtus Apoſtolis eorumque Succeſſoribus claves tradidit ligandi & ſolvendi, eoſque miſit, ut Evangelium prædicarent omni creaturæ, atque ut Fideles diſpenſatores Myſteriorum Dei Regulas Evangelicas populis proponerent, atque ad Chriſti ovile per Doctrinæ prædicationem & Sacramentorum exhibitionem ad-

ducerent, nequaquam hâc poteſtate imminui aut convelli voluit jura Imperii, aut ſublimiores Poteſtates in adminiſtranda Republica turbare, ſed e contrario verbo & exemplo omnibus perſuaderent, Regnum Chriſti, quod prædicabant, non eſſe de hoc mundo, nec ad hanc vitam, ſed ad æternam vitam ſpectare.

Quidquid igitur poteſtatis & libertatis Chriſtus ſuæ Eccleſiæ acquiſivit & dedit, nihil temporali Principum auctoritati a Deo ipſis immediate conceſſæ officit, nec illi, qui eam a Chriſto libertatem aut poteſtatem ſunt conſequuti, ſub prætextu aut velamine Eccleſiaſticæ libertatis ſubſtrahere ſe poſſunt a ſubjectione, quâ ex Dei ordinatione omnis anima ſublimioribus Poteſtatibus ſubjecta eſt.

Omnis igitur poteſtas, quæ a Chriſto Apoſtolis donata fuit, unice ad fundandum & propagandum Spirituale hoc Regnum Chriſti, quod non eſt de hoc mundo, pertinet, & in hujus poteſtatis exercitio eos ut ſemetipſum audiri voluit ipſe Chriſtus, dicens, *qui vos audit me audit*, & *qui vos ſpernit me ſpernit*, atque in hoc conſiſtit proprie, quam hodie vocamus, libertas Eccleſiaſtica, ſive eorum, qui ad miniſterium verbi tamquam Apoſtolorum Succeſſores cum eadem poteſtate ſucceſſerunt, ut nimirum libertate gaudeant annuntiandi Miniſterium Evangelii, ac imbuendi Chriſti Fideles præceptis Evangelicis, quam libertatem primum quodammodo adepta fuit Eccleſia Chriſti, poſtquam per tria pene ſecula ſub Imperatoribus Ethnicis & Infidelibus procellis perſecutionum agitata, tandem ſub Conſtantino Magno ejuſque Succeſſoribus Principibus Chriſtianis eâ libertate donata fuit, ipſoſque Imperatores etiam eos tamquam Chriſti Miniſtros in iis, quæ ad ſalutem æternam ſpectabant, audire iiſque ſubjici voluerunt.

Duæ igitur ex Dei ordinatione ſunt poteſtates, una quæ Apoſtolis eorumque Succeſſoribus a Chriſto donata tota eſt Spiritualis, ſolamque æternam Beatitudinem intuetur, & pro fine habet: Altera temporalis Reipublicæ pacem & tranquillitatem ſpectans, omniaque avertens, quæ eam turbare aut infeſtare poſſent, atque hæc eſt poteſtas ſublimioribus Poteſtatibus a Deo donata, & cui omnis anima ſubdita eſſe jubetur.

Per utramque hanc Poteſtatem Orbem Chriſtianum regi & gubernari jampridem recte monuit Imperatorem Anaſtaſium Gelaſius Papa I.: „ Duo quippe ſunt (inquit) Imperator Auguſte, quibus „ principaliter mundus hic regitur, auctoritas Sacra Pontificum, & „ Regalis poteſtas. In quibus tanto gravius eſt pondus Sacerdotum, „ quan-

„ quanto etiam pro ipſis Regibus Domino in divino reddituri ſunt „ examine rationem. Noſti etenim, Fili Clementiſſime, quod licet præſideas humano generi dignitate, rerum tamen Præſulibus „ divinarum devotus colla ſubmittis, atque ab eis cauſas tuæ ſalutis expectas, inque ſumendis Cœleſtibus Sacramentis, eiſque (ut „ competit) diſponendis ſubdi te debere cognoſcis Religionis ordine „ potius quam præeſſe. Noſti itaque inter hæc ex illorum te pendere Judicio, non illos ad tuam velle redigi voluntatem. Si enim, „ quantum ad ordinem pertinet publicæ diſciplinæ, cognoſcentes, „ imperium tibi supernâ diſpoſitione collatum, legibus tuis ipſi quoque parent Religionis Antiſtites, ne vel in rebus mundanis excluſæ videantur obviare Sententiæ; quo [rogo] te decet affectu „ eis obedire, qui pro erogandis venerabilibus ſunt attributi Myſteriis? proinde ſicut non leve diſcrimen incumbit Pontificibus, ſiluiſſe pro Divinitatis cultu, quod congruit: ita his [quod abſit] „ non mediocre periculum eſt, qui, quum parere debeant, deſpiciunt „. Hæc ex ipſa Epiſtola Gelaſii, prout integra exſtat Tomo 4. Concil. General. Editionis Labbeanæ columnâ 1181., cujus fragmentum, ſed multum truncatum & interpolatum retulit Gratianus *Diſtinct. 96. Can.* DUO SUNT, ſub nomine quidem Gelaſii, ſed, uti recte notat correctio Romana, potius ex Epiſtola Gregorii VII. quam ipſius Gelaſii.

Teſte igitur Gelaſio Pontifice duæ ſunt Poteſtates, quibus etiam ſub Chriſtianis Imperatoribus mundus hic regitur, nimirum *ſacra auctoritas Pontificum, & Regalis poteſtas.*

Priorem res ſacras ſpectare, atque inde ipſos Pontifices dici rerum divinarum præſules, quibus Imperatorem tamquam Eccleſiæ filium devote colla ſubmittere, aſſerere non dubitat, atque ab eis cauſas ſuæ ſalutis expectare, inque ſumendis cæleſtibus Sacramentis, eiſque [ut competit] diſponendis ſubdi ſe debere, atque de his intelligi debet, quod ſubjicit: „ Noſti itaque inter hæc ex illorum te pendere Judicio, non illos ad tuam velle redigi voluntatem „.

Manifeſtum proinde eſt, ſacram Pontificum auctoritatem ex Sententia Gelaſii totam ſpectare ad res ſacras & ſpirituales, atque ipſos Reges eatenus huic auctoritati ſe ſubjectos agnoſcere debere, ut ab iis tamquam rerum ſacrarum præſulibus, & cæleſtium Sacramentorum diſpenſatoribus cauſas ſalutis, ut cæteri Chriſti fideles, expectent, atque hoc eſt, quod ait Gelaſius „ tanto gravius eſſe pondus

„ Sa-

Digitized by Google

„ Sacerdotum, quanto etiam pro ipſis Regibus Domino in divino „ redditurі ſunt examine rationem „.

Regalis autem poteſtas, quâ mundum Catholicum regi aſſerit Gelaſius, hanc & integram eſſe apud Imperatorem fatetur, agnoſcitque hâc auctoritate Auguſtum humano generi præſidere.

Quo autem hæc Regalis poteſtas, quâ Principes humano generi præſident, pertineat, his verbis expreſſit: „ ſi enim, quantum ad ordinem pertinet publicæ diſciplinæ, cognoſcentes, imperium tibi ſupernâ diſpoſitione collatum, Legibus tuis ipſi quoque parent Religionis Antiſtites, ne vel in rebus mundanis excluſæ videantur „ obviare ſententiæ „.

Ex Sententia igitur Gelaſii Principes Chriſtiani Regali poteſtate humano generi præſident, & ea, quæ ad ordinem publicæ diſciplinæ vigore imperii ſupernâ diſpoſitione ſibi collati ordinaverint, etiam ſacri Antiſtites obſervare jubentur, ſive Legibus pro conſervando ordine publicæ diſciplinæ parere tenentur.

Certum autem eſt, hunc ordinem publicæ diſciplinæ ſive pacem & tranquillitatem temporalis reipublicæ conſervari non poſſe, ſi Principi reſcire non liceat, quid in Rempublicam ſibi commiſſam aliunde invehatur, quidque etiam ſub velamine ac prætextu Religionis divulgetur, & populo per modum Legis imponatur.

Scitur enim nihil eſſe, quod magis ordinem publicæ diſciplinæ invertere, pacemque & tranquillitatem Reipublicæ temporalis turbare poſſit, quam novas Leges Populo imponere.

Proinde Leges, quibus Principes vetant quidquam per modum Legis per ſuas Provincias quâcumque auctoritate ſine ſuo ſcitu, aut eorum, qui Reipublicæ vice ſuâ præſunt, placito atque aſſenſu divulgari & executioni mandari, ex iis ſunt, quæ ad ordinem publicæ diſciplinæ pertinent, quibus proinde, fatente Gelaſio, ipſi etiam Religionis Antiſtites parere jubentur.

Quapropter ſat mirari non potui ſtupendam hominum quorumdam ignorantiam, ne dicam, irreligioſam temeritatem, qui non verentur tamquam Libertati Eccleſiaſticæ contrarias, & ſacram Pontificum auctoritatem evertentes, aut ſaltem enervantes, publice traducere Leges Principum, quibus vetant, Decreta quæcumque ſive Reſcripta e Curia Romana emanantia per ſuas Provincias divulgari, vel quâcumque ratione executioni mandari, niſi prius ab iis, qui vice Principis per Provincias Juriſdictioni præſunt, viſa & examinata fuerint, & eo-

& eorum publicatio & executio conveniens judicata ſit, quod in Belgio hodie *Jus Placiti*, in aliis nonnullis Regnis *Jus Pareatis* vel *Exequatur* nuncupari ſolet.

Adverſus hanc nonnullorum temeritatem & ignorantiam, præſentem de hoc Jure Placiti Tractatum conſcribendum exiſtimavi, eumque pro majori claritate & elucidatione in quinque partes diſtribuendum, in quarum prima generaliter de publicatione Legum Eccleſiaſticarum tractandum credidi, pluribuſque adſtruere conatus ſum, nullam Legem Eccleſiaſticam etiam Pontificiam Belgas obſtringere, niſi ritu conſueto per ſingulas Diœceſes, ſervato Ordine Hierarchico, per ſuos reſpective Epiſcopos & Paſtores fuerit propoſita iis, quos concernit, neque ſolam publicationem Romæ more ſolito factam ſufficere, ut Belgas, alioſque remotiſſimos populos Legibus ſeu Decretis hiſce conſtringat.

Secundâ vero parte hujus Tractatus de prædicto Jure Placiti Principis agere aggreſſus pluribus antiquorum teſtimoniis oſtendi, uſum Placiti & apud Belgas, aliaſque Chriſtianas Nationes jampridem fuiſſe uſitatiſſimum, ac proinde nihil novi hodiernos Magiſtratus Regios in hoc Jure prætendere, quod a Majoribus non acceperunt.

Ulterius oſtendo, unicum hujus Juris Placiti ſcopum eſſe, præcavere, ne ex præcipiti Bullarum ſeu Decretorum e Curia Romana emanantium publicatione aut executione Reſpublica in varia incommoda incidat, ſive præcavere, ne per hujuſmodi publicationem temporalis Reipublicæ tranquillitas aut pax turbetur, & Ordo publicæ diſciplinæ invertatur.

Ex quo ulterius evici, Jus hoc Placiti Principi non ex ſpeciali aliqua conventione aut Privilegio, ſed titulo ſuæ dignitatis Regalis ſive Coronæ & Supremæ Regaliæ competere, eique inſeparabiliter inhærere, neque liberum eſſe Principi hoc Jus a ſe abdicare, atque hinc mirum non eſſe, Jus illud omnibus Supremis Principibus eodem Jure Regaliæ eſſe commune, ipſoſque Regios Officiarios ſuo juramento non minus obſtrictos eſſe, Jus hoc integrum Principi conſervare, ac cætera Jura Regaliæ.

Hoc Juris Placiti ſcopo attento, parte tertiâ hujus Tractatus oſtendo, hoc Jus Placiti ad nullam ſpecialem Reſcriptorum ſeu Bullarum Curiæ Romanæ ſpeciem reſtringi poſſe, atque in primis ab hoc Jure, inſpecto ejus ſcopo, eximi nequaquam poſſe Decreta generalia morum reformationem præferentia, atque reipsâ ob defectum

Pla-

Digitized by Google

Placiti plura ſimilia Decreta vim obligandi hactenus in Belgio non habuiſſe, quin ipſa Decreta Reformationis Concilii Tridentini non niſi prævio Principis Placito & conformiter ad moderationem Litteris Placiti inſertam in Belgio publicata aut recepta fuiſſe.

Parte quartâ expoſui non uno titulo Decreta Romana, quibus libri proſcribuntur, eorumque lectio interdicitur, poſſe in publica commoda impingere, atque ex eorum publicatione & executione Provinciarum pacem & tranquillitatem, ipſaque Principum Jura convelli & infringi, ideoque nec hæc Decreta ab hoc Jure Placiti, inſpecto ejus ſcopo, exempta eſſe poſſe, oſtendique pluribus exemplis, etiam quoad ſimilia Decreta non in Belgio duntaxat, ſed & aliis in Regnis uſum Placiti obtinuiſſe, eorumque publicationi ſine prævio Placito attentatæ Principem ejuſve Miniſtros ſtrenue ſe oppoſuiſſe, pluresque libros tametſi Romano Decreto proſcriptos, aut in Indicem librorum prohibitorum relatos hic & alibi publice legi & diſtrahi, eo quod Decreta illa numquam fuerint prævio Principis Placito rite publicata & recepta.

Quintâ denique parte etiam Bullas ſeu Decreta vulgo Dogmatica ab hoc Jure Placiti exempta eſſe non poſſe, attento ejus ſcopo, expoſui, oſtendens etiam & hæc Decreta pluribus titulis in publica commoda impingere poſſe, atque adeo ex eorum publicatione & executione Ordinem publicæ diſciplinæ, necnon Reipublicæ tranquillitatem & pacem turbari, ipſiſque nonnumquam Regis populique Juribus, & inveteratis Provinciarum moribus non ſine plurimorum incommodorum ſequela præjudicium generari poſſe.

In his omnibus Principes, eorumque Miniſtros nequaquam velle ſe erigere in Fidei aut Religionis Arbitros & Judices, pluribus adſtruxi, neque prætendere, Fidei Dogmata aut Decreta Religionis a ſuo dependere arbitrio, ſed duntaxat Principem Regali poteſtate, quâ humano generi præſidet, & res humanas moderatur, hoc jure Placiti velle præcavere, ne Ordo publicæ diſciplinæ, & Reſpublica ſuo imperio ſubjecta ſub prætextu Religionis per publicationem & executionem Decretorum e Curia Romana emanantium etiam præter intentionem Eccleſiæ & ipſorum Pontificum turbetur, atque huic Juri, Legibuſque ad id ſpectantibus ſacros Antiſtites parere debere, dum & ipſi Principes, eorumque Miniſtri divinarum rerum Præſulibus devoti colla ſubmittunt, atque ab eis cauſas ſuæ ſalutis expectant, inque ſumendis cœleſtibus Sacramentis, eiſque [ut competit] diſponendis ſubdi ſe debere cognoſcunt.

TRA-

Digitized by Google

TRACTATUS

DE

PROMULGATIONE LEGUM ECCLESIASTICARUM

Ac ſpeciatim Bullarum & Reſcriptorum Curiæ Romanæ;

UBI ET

DE PLACITO REGIO, QUOD ANTE EARUM PUBLICATIONEM

Et executionem in Provinciis requiritur.

PARS PRIMA.

DE PUBLICATIONE LEGUM.

CAPUT PRIMUM.

Oſtenditur ad rationem Legis requiri ejuſdem publicationem.

§. I.

Nulla Lex vim obligandi habet ante factam illius promulgationem.

LEGIBUS humanis nullam obligandi vim ineſſe ante factam rite earum promulgationem, ſat eſt expeditum, juxta illud Gratiani Diſtinct. 4. ad calcem CANONIS 3. *Leges inſtituuntur, cum promulgantur.*

Supponit ibidem Gratianus, leges proprie non eſſe inſtitutas, ſive non habere rationem Legis, niſi fuerint promulgatæ.

Similiter in *l. 9. Cod. de Legibus*, declaratur, quod Lex, ut obliget, debeat *ab omnibus intelligi;* quod fieri nequit, niſi per promulgationem, uti recte notat Henricus Zoëſius ad Titulum Digeſtorum de Legibus *num.* 10. addens: „ eam promulga„ tionem ita eſſe de ratione Legis, ut „ ante nequidem nomen Legis mereatur, „ quæ nondum ſit lecta, id eſt, promul„ gata „.

Rationem ſubjungit idem Auctor, quæ ab

Digitized by Google

ab omnibus poſt S. Thomam 1. 2. *quæſt.* 90. *art.* 4. paſſim probatur, quod „ Lex „ ſit regula humanorum actuum, quæ non „ dirigit, niſi applicetur; applicatur au- „ tem per promulgationem, ut obligare ne- „ queat, niſi iis ſufficienter propoſita, qui- „ bus fertur, cum ad incognitum nemo „ teneatur „.

Hinc & uno conſenſu concludunt Docto-res, legem a Legislatore conceptam, ſcriptam, quin & ejus mandato impreſſam, & ejus ſigillo ſignatam, & in Conſiſtorio Principis probatam, vim nullam legis habere, nullamque inducere obligationem, nec conſcientias conſtringere, priuſquam rite fuerit promulgata; quia Regula actionum eſſe nequit, niſi fuerit ut talis populo propoſita & intimata, ut mediante promulgatione ſcire queat, Legislatoris voluntatem eſſe, ut juxta hanc legem actiones dirigat, faciendo quod Lex imperat, vel cavendo quod lex caveri jubet.

§. II.

Qualis Promulgatio ſit neceſſaria?

NOn apparet de ratione Legis eſſe, præveniendo omne jus poſitivum, ut ejus promulgatio certo ac determinato ritu fiat, aut certis & determinatis locis lex publice affigatur, vel proclametur; ſed talis in genere promulgatio ſufficere creditur, vi cujus ipſa lex iis, quibus fertur, ſit ſufficienter propoſita, ut facile hâc publicâ propoſitione ſeu promulgatione in notitiam univerſitatis ſeu populi, cui fertur, venire queat.

Id non obſcure ſignificant Imperatores in *l.* 9. *Cod. de Legibus*, dum dicunt: ſacratiſſimas leges *ab omnibus intelligi debere*, ſcilicet per promulgationem, *ut univerſi, præſcripto earum manifeſtius cognito, prohibita declinent, permiſſa ſectentur*.

Itaque de ratione legis eſt, ut ejus publicatio ſive promulgatio in hujuſmodi locis, atque eo temporis intervallo vel duratione fiat, ut per hanc promulgationem moraliter univerſi, quibus lex fertur, ejus notitiam vigore hujus promulgationis accipere queant.

Et quidem cum lex ſit *commune* præceptum, quod non tam ſingulis de populo ſive Communitate, ſed ipſi Communitati ſive populo in communi fertur, debet ita publice proponi, ut facile in ipſius Communitatis ſeu univerſi populi queat devenire notitiam, uti poſt alios Scholaſticos & Juriſperitos obſervat Henricus Pyringh e Societate Jeſu in Univerſitate Dilinganâ SS. Canonum Profeſſor, qui Commentarium in Decretales per quæſtiones more Scholaſtico & ex Scholaſticis compilavit, atque ad Titulum Decretalium De Conſtitutionibus *ſect.* 1. §. 4. poſt alios concludit: Quod etſi Lex ſeu Conſtitutio fuerit lata vel edita *ſolemniter*, hoc eſt, in publico Conſilio Regio, vel Senatorum Reipublicæ, vel Concilio generali, ſi tamen non fuerit publice *Communitati* promulgata non obligat etiam præſentes & ſcientes.

Rationem aſſignat idem Auctor: „ Quia „ lex non obligat ſingulos, antequam poſ- „ ſit Communitatem obligare, adeoque ali- „ quo publico modo Communitati ſit pro- „ poſita, quia non ſingulis, ſed toti Com- „ munitati fertur „.

Idem notat Suarez in Tractatu De Legibus *lib.* 1. *cap.* 11. *num.* 3. ubi ait: „ Quia lex non obligat ſingulos, niſi qua- „ tenus ſunt partes Communitatis; ideo ut „ obliget, debet Communitati proponi, „ quod eſt promulgari „.

Et *num.* 6. notat „ neceſſariam eſſe ali- „ quam propoſitionem externam & ſenſi- „ bilem factam ita publice, & cum tan- „ ta temporis latitudine, ut moraliter poſ- „ ſit ad notitiam totius *Communitatis* de- „ venire; quia hoc ſaltem neceſſarium eſt, „ ut obligare poſſit, quod per ſe ad legem „ ſpectat „.

Idem Auctor *lib.* 3. *cap.* 16. *num.* 2. obſervat: „ Quod non ſit lex, donec reſpe- „ ctu Communitatis habeat ſtatum legis, „ nec incipiat obligare ſingulos, donec poſ- „ ſit Communitatem obligare. Quod opti- „ me (addit) explicatur in legibus editis in „ generali Concilio; nulla enim poteſt eſſe „ ſolemnior editio ante promulgationem, & „ nihilominus non ſufficit, niſi ſequatur pro- „ mulgatio „.

Hæc dum attendebant jam olim Legislatores Romani, admodum ſolliciti erant, ut legis promulgatio fieret tam publice tam-

que

que ſolemniter, & eâ temporis duratione, ut fieri vix poſſet, quin Communitati & populo univerſo innoteſceret.

Legem enim dictatam & probatam, æri inciſam affigebant in locis publicis; atque ut nulla poſſet prætendi ignorantia, tribus vicibus hæc promulgatio ſive publica affixio reiterabatur.

Præterea cum ipſa lex, ejuſque obligatio dependeat a publica auctoritate Legislatoris, omniſque legis vigor ab hac auctoritate emanare debeat, neceſſe quoque eſt, ut promulgatio dans legi ſuum complementum, & vim obligandi, fiat auctoritate publicâ, atque per eam Communitas ſive populus ipſius legis notitiam publicæ auctoritati innixam accipiat.

§. III.

Pluribus titulis convenit Legem generalem per ſingulas Provincias publicari.

Ut lex generalis rite dicatur promulgata, requiritur, ut auctoritate publicâ ſic publicetur, & intimetur populo, ut per eam publicationem & intimationem facile in notitiam totius populi ſeu Communitatis, cui lex illa fertur, deveniat, ut ſupra notatum eſt.

Si igitur lex feratur uni duntaxat Provinciæ, neceſſe eſt, ut auctoritate publicâ talis fiat legis notificatio & promulgatio, ut per eam populus iſtius Provinciæ in communi, ſive univerſitas populi facile queat iſtius legis notitiam accipere: ita ut, eâ factâ, moraliter contingere non poſſit, ut populus eam legem inculpabiliter ignoret.

Si vero lex illa feratur a Principe, qui plures ſuæ juriſdictioni Provincias ſubjectas habet, ſuâque lege omnes has Provincias generaliter obſtringere intendat, ea indubie legis publicatio ſive intimatio neceſſaria erit, quâ poſſit univerſus populus Principi illi ſubjectus, & per diverſas Provincias diſperſus, legis hujus notitiam habere.

Porro, moraliter impoſſibile eſt, ut populus ita diſperſus certam & auctoritati publicæ innixam legis notitiam accipiat, ſi lex duntaxat in urbe Regia, aut in unius Provinciæ Metropoli publicetur.

Cum enim non ſufficiat per incertos rumores, aut privatorum hominum relationes legis notitiam populo deferri, ſed neceſſarium ſit, ut certâ & publicâ auctoritate munita legis habeatur notitia, uti etiam obſervavit Petrus De Marca *lib.* 2. *De Concord. Sacerd. & Imp. cap.* 15. *num.* 2. vix poſſibile eſt, ut ſolâ promulgatione in urbe Regia, aut unius Provinciæ Metropoli factâ, reliqui populi per diverſas Provincias diſperſi eam legis notitiam accipiant.

Deinde cum ſingulæ Provinciæ, quin & ſingulæ Civitates, ſuos habeant ſpeciales Præfectos & Magiſtratus, qui immediate ſingularum Provinciarum, Civitatum, & ab eis dependentium Territoriorum curam & directionem obtinent, admodum durum eſſet, populum lege aliquâ obligare velle, priuſquam ipſi populo per immediatos ſuos Præfectos & Magiſtratus foret lex intimata.

Hâc quoque ratione fiet, ut dum lex per Provincias a ſingulis Magiſtratibus populo publice intimatur, facile legis hujus univerſus populus certam notitiam ſit accepturus, neque probabilem illius ignorantiam poterit prætendere.

Præterea per ſingulas Provincias legum promulgatio non tantum conducit, ut Conſtitutio nova facilius in notitiam omnium, quos conſtringit, deducatur; ſed inſuper ut mitigetur legis duritia, ſi forte quid in ea occurrat, quod huic illive Provinciæ ſive populo non congruat.

Cum enim infinita ſit morum varietas, & unaquæque pene Provincia ſuis particularibus ſtatutis, conſuetudinibus, legibuſque, & privilegiis regatur, difficile eſt, ut lex generalis a Principe ſupremo lata congruat Provinciis & populis omnibus, & non aliquando in publica commoda impingat. Cui rei vix aliter occurri poteſt, quam ſi de his, quæ incidunt, admoneant Legislatorem ii, quibus particularem per Provinciam promulgationem Princeps delegavit, qui deinde legem temperet, ut e re eſſe viderit.

Digitized by Google

§. IV.

Juſtinianus Imperator formam publicationis per Provincias probavit, eaque Juſtiniani Conſtitutio ubique recepta eſt.

JUſtinianus Imperator intelligens ultimas hominum voluntates nonnumquam everti, tamquam contra leges factæ eſſent, cum hactenus ob defectum debitæ promulgationis, earum legum notitiam Teſtatores non habuiſſent, ſancivit in *Novella 66. cap.* 1. ex illo demum tempore ſuas Conſtitutiones, quæ pro teſtamentis ſunt, valere, ex qua in commune factæ ſunt manifeſtæ. In Provinciis autem ex quo diſcretæ (ſive ut græca lectio habet, *evulgatæ*) per Metropolitas palam factæ ſunt, vel poſtea factæ fuerunt.

Deinde in Epilogo Novellæ mandat ſuo per Orientem ſacrorum Prætoriorum Præfecto, ut, quæ in præſenti Novella conſtituta ſunt, præceptis propriis omnibus faciat manifeſta, & qui in hac maxima Civitate, & qui foris habitant, quatenus omnibus fiant palam, quæ a Nobis (ait) pro omnium cautela ſancita ſunt.

Hinc ſtatuunt communiter Doctores a Juſtiniano eam promulgationis formam eſſe præſcriptam, ut lex a Principe concepta & probata mittatur ad Præfectum Prætoriorum, qui Edictis publicis ſeu *præceptis propriis* eam proponat in *civitate maxima*, in qua ſedes Prætoriana habetur, & omnibus notam reddat, deinde eam publicandam mittat ad omnes Provinciarum præſides (quos hic *Metropolitas*, tamquam Metropoli præfectos vocat) qui eam in ſua ſinguli reſpective Metropoli publicent.

Quantumvis hæc promulgationis forma a Juſtiniano edita duntaxat ſit pro Conſtitutionibus teſtamenta concernentibus, nihilominus adeo æqua, adeo promulgandis generalibus legibus accommoda viſa eſt, ut tamquam forma generalis in legum promulgatione adhibenda communi interpretatione recepta fuerit.

Nec ſolum in terris Imperii Romani, Jurique Romano ſubjectis, ſed & apud cæteras gentes extra fines Imperii, & Jus Romanum pro lege non recipientes, ea promulgationis forma ob ſuam æquitatem paſſim uſu invaluit.

Teſtatur Petrus De Marca Archiepiſcopus Pariſienſis a Rege deſignatus, *lib.* 2. *De Concord. Sacerd. & Imp. cap.* 15. quod etſi Regnum Galliæ Juris Romani auctoritate non teneatur, ejus tamen rationes amplectatur.

„ Edicta enim, ait, Principum noſtrorum ad Curias Parlamenti (a quibus vice ſacra judicatur, æque ac olim a Præfectis Prætorio) eo conſilio mittuntur, ut in earum Auditoriis publicentur, in acta redigantur, & præcepto Curiarum deinde ad Seneſchallos exempla Conſtitutionum deferantur; qui promulgationi curandæ in civitate, cui præſunt, incumbant „:

Non abſimilis promulgandorum Edictorum Principum modus in Belgio hodie ſervatur, eumque breviter deſcribit Zypæus in Introductione ad Notitiam Juris Belgici.

In hac enim teſtatur in primis *num.* 5. quod Principes noſtri ſoleant in condendis legibus præmittere conſultationes cum ſuis Conſiliis plerumque ſupremis.

Secundo, quod ſoleant publicationem Edictorum generalium omnibus Provincialibus in Epilogo injungere.

Tertio, quod hæc Conſilia Regia, antequam publicatio fiat, examinare ſoleant, an Juri patrio lex non refragetur.

Quarto, quod poſt illud examen publicationis mandatum primipilari Apparitori ſeu Officiario dare ſoleant. Poſt hæc ſubjungit *num.* 6. „ Ea hic publicatio eſt ſemper neceſſaria in ſingulis Provinciis, ſingulaque Metropolibus, tametſi plures ſint, ut in Brabantia Lovanium, Bruxella, Antuerpia, Sylva-Ducis; in Flandria Gandavum, Brugæ, Ipræ, aliæ alibi. Ante hanc promulgationem (inquit) lex non ſolet obligare „.

CAPUT II.

Forma promulgationis per Provincias etiam ſervanda in promulgatione Legum Eccleſiaſticarum.

§. I.

§. I.

Forma promulgandi leges per Provincias etiam in Legibus Eccleſiaſticis obſervari voluit Juſtinianus: eamque Juſtiniani legem Eccleſia Romana probavit.

JUSTINIANUS conſiderans, quod non minus durum & injuſtum eſſet, ſi in materia Eccleſiaſtica ſubditorum conſcientiæ illaquearentur per leges, quarum notificatio ipſis rite non eſſet facta, quam in materia teſtamentaria, aliave mere civili, eamdem promulgationis formam in utriſque ſervandam præſcripſit, nimirum ut & Leges Eccleſiaſticæ per ſingulas Provincias populo publice proponerentur.

Quoad leges teſtamentarias id expreſſit Juſtinianus in *Novella 66.* uti ſuperiori capite §. 4. expoſuimus.

Formam vero quoad leges in materia Eccleſiaſtica ſervandam expreſſit *Novellâ 6.* ubi præſcribens modum, quo oporteat *Epiſcopos & reliquos Clericos ad ordinationem adduci*, præcipit in Epilogo, ut „ ſanctiſſimi „ Patriarchæ utriuſcujuſque Diœceſis hæc pro- „ ponant in Eccleſiis ſub ſe conſtitutis, & „ manifeſta faciant Metropolitis, quæ a „ Nobis (ait) conſtituta ſunt, illi rur- „ ſus conſtitutis ſub ſe Epiſcopis manifeſta „ faciant, illorum vero ſinguli in propria „ Eccleſia proponant, ut nullus noſtræ Rei- „ publicæ ignoret, quæ a nobis ad hono- „ rem & augmentum magni Dei & Salva- „ toris noſtri Jeſu Chriſti diſpoſita ſunt „. Novellas Juſtiniani ab Eccleſia Romana receptas & probatas eſſe, notum eſt.

Et S.Gregorius quidem Joannem Defenſorem euntem in Hiſpaniam inſtruens, quid in cauſa ſibi delegata ſequi deberet, eum remittit ad Novellam 123. Juſtiniani *lib. 2. Epiſt.* 57.

Hincmarus Rhemenſis in Opuſculo 50. Capitulorum *cap. 17.* ſcribit: „ Sed & le- „ ges Romanæ ab Imperatore Juſtiniano „ promulgatæ, *quas probat Eccleſia*, de- „ cernunt de Epiſcoporum, ſive de Metro- „ politani ſui auctoritate, profectione „ &c. S. Ivo Carnutenſis de hac Novellarum approbatione teſtatur *Epiſtolâ* 280. ita ſcribens: „ Dicunt Inſtituta legum Novella- „ rum, quas commendat & ſervat Romana „ Eccleſia „ &c.

Quin & hanc ipſam Novellam *6.* atque modum promulgandi in ea præſcriptum probaſſe reipsâ S. Gregorium, palam facit ejus Epiſtola ad Mauritium Imperatorem *lib. 2. Indict. 11. Epiſt. 62.* quâ ei ſignificat ſe legem Imperatoris, quâ vetabat milites impoſterum ad Monaſterium recipi, per diverſas terrarum partes tranſmitti feciſſe.

§. II.

Eamdem promulgandi formam a primis ſeculis Eccleſia ſervavit.

TAmetſi leges ſuâpte naturâ non requirant certam & præciſam promulgationis formam, talis tamen neceſſaria eſt, quâ lex facile queat vigore ipſius publicæ promulgationis devenire in certam notitiam Communitatis, ſive illorum, quibus lex fertur, uti ſupra oſtenſum eſt.

Cum autem vix ſimilis notificatio haberi queat, niſi Lex generalis Eccleſiaſtica per ſingulas Provincias ſeu Diœceſes populo per ſuos reſpective Epiſcopos proponatur, aut publice exponatur iis in locis, ad quæ facilis & frequens eſt populi acceſſus; videmus eam promulgandi formam a primis ſeculis Eccleſiam ſervaſſe.

Prima quippe generalis Synodus Nicææ ſub Conſtantino M. celebrata, litteras ſcripſit ad Epiſcopos, qui Synodo non interfuerant; quibus, quæ in Synodo geſta & decreta fuiſſent, ſignificabat. *Quæ* (ait Synodus) *litteris ad vos præſcribere neceſſarium viſum eſt, ut intelligere poſſitis, quæ decreta ſancitaque ſint*. Habetur apud Socratem, *lib. 1. Hiſt. Eccleſ. cap. 9.*

Alios vero, qui Synodo præſentes interfuerant, redire noluit Synodus, niſi inſtructos Canonibus omnibus, qui de rebus controverſis editi eſſent, quo pertinet inſcriptio quædam actis ejuſdem Concilii inſerta: „ Catalogus ſanctorum Epiſcopo- „ rum, per quos magna & univerſalis Sy- „ nodus Nicææ coacta miſit omnibus in to- „ to orbe terrarum Dei Eccleſiis ea, quæ „ ab ipſis per Spiritum ſanctum in ea con- „ ſtituta ſunt „.

Ad quid enim Epiſcopos, qui Synodo inter-

terfuerant, atque de editis Canonibus poterant ſat eſſe inſtructi, ad ſuas remeare Eccleſias ſine certis Canonum omnium Exemplaribus noluit Synodus, niſi ut hos per ſuas quiſque Eccleſias ſuis ſubditis notos faceret, & eorum executionem & obſervationem procuraret?

Similiter Epheſi habita Synodus Epiſtolâ circulari Provinciarum omnium Epiſcopos de geſtis ſuis certiores reddidit, his verbis: *Quoniam autem oportebat & abſentes a ſancta Synodo, morantesque in Urbibus & Provinciis ob aliquod impedimentum ſive Eccleſiaſticum ſive corporeum non ignorare, quæ de ipſis ſunt conſtituta, &c.*

Evidens eſt, has Litteras circulares ob id unum conſcriptas & ad Epiſcopos quaquaverſum eſſe tranſmiſſas, ut Synodi Decreta per ipſos in Diœceſibus populo proponerentur.

Quin & conſtat, Decreta nonnunquam per Synodos ad Metropolitanos tranſmiſſa fuiſſe, ut per hos primum inſinuarentur Epiſcopis eorum Metropoli ſubjectis, deinde vero per Epiſcopos ſubditis ſibi populis promulgarentur: quod propius ad Ordinem a Juſtiniano expreſſum & obſervatum accedit.

Prima Synodus Arelatenſis an. 314. habita, ex variarum Provinciarum conſtans Epiſcopis, varia Diſciplinæ capita conſtituerat; uti in ſua ad Sylveſtrum Epiſcopum Romanum Epiſtola ſignificat, multum dolens, quod & ipſe Synodo adeſſe non potuerit, quia in „ eos (ſcilicet Donatiſtas) ſeverior fuiſſet ſententia prolata, „ & te (inquiunt) pariter nobiſcum judicante, Cœtus noſter majori lætitiâ „ exultaſſet; ſed quoniam recedere a partibus illis minime potuiſti, in quibus & „ Apoſtoli quotidie ſedent, & cruor ipſorum ſine intermiſſione gloriam Dei teſtatur „ &c.

Deinde ipſi ſignificant, quod non tantum cauſam Cæciliani & Donatiſtarum (ob quam præcipue per Conſtantinum Imperatorem fuerant evocati) judicaverint: „ ſed „ & ea, quæ ipſos Epiſcopos propius concernebant, & cum diverſæ ſint Provinciæ (inquiunt) ex quibus advenimus, „ & varia contingunt, quæ nos cenſemus „ obſervare debere „.

Cum igitur hæc Decreta pro recta Provinciarum Diſciplina cenſerent eſſe obſervanda, etiam placuit ea mitti ad Metropolitanos per Diœceſes ſub illis conſtitutas divulganda.

Et quidem in hac ad Romanum Epiſcopum Epiſtola ſcribunt: *Placuit etiam a Te, qui majores Diœceſes tenes, per Te potiſſimum omnibus inſinuari.*

Utque hæc inſinuatio exactius & facilius fiat, ipſa Decreta Epiſtolæ adjungunt, ut & ea hodie Epiſtolæ inſerta habemus *Tomo 1. Concil. general. Edit. Labb.*

Per *majores* Diœceſes hic intelligi Diœceſes per Provincias ſuburbicarias diſperſas, Eruditis paſſim notum eſt.

Scitur enim Epiſcopo Romano per has Provincias jus Metropoliticum competiiſſe: quemadmodum ſimili jure per Pentapolim, Lybiam, & Ægyptum utebatur Epiſcopus Alexandrinus, uti ad Canonem *6.* Nicænum notant meliores Canonum Interpretes (*a*).

Idipſum clarius expreſſit Synodus Sardicenſis in Epiſtola Synodica ad Julium Epiſcopum Romanum; ſignificant enim, ſe mittere omnia, quæ contra Arianos & Euſebianos acta & decreta erant, ac dein ſubjungunt: *Tua autem excellens prudentia diſponere debet, ut per tua ſcripta, qui in Sicilia, qui in Sardinia, & in Italia ſunt fratres noſtri, quæ acta ſunt, & quæ definita ſunt, cognoſcant.*

Quam ob cauſam Synodus Sardicenſis voluit per Epiſcopum Romanum acta & definita notificari fratribus ſive Epiſcopis per Siciliam, Sardiniam, & Italiam conſtitutis, niſi quod ſciret has Provincias & Eccleſias, tamquam ſuburbicarias, aut ad eas ſpectantes, jure Metropolitico eſſe Romano Pontifici ſubjectas?

Non dubium proinde, quin jam a primis Eccleſiæ temporibus Decreta Eccleſiaſtica miſſa fuerint Metropolitanis, ut per hos mitterentur iis, qui ipſis ſubdebantur Epiſcopis, ipſi vero Epiſcopi illa per ſuas ſinguli Diœceſes promulgarent & notificarent.

Idipſum ſuppoſuit Concilium Lateranenſe

(*a*) De hoc jure Metropolitico, quo utebantur Epiſcopi Alexandrini per Ægyptum, Lybiam, & Pentapolim, fuſius jam ſupra in Scholiis in Canonem VI. Nicænum a D. Van-Eſpen actum eſt. Exſtat citatus hic Canon *Tom. VI. pag.* 419. hujus editionis, quem, ſi quis perplura ad hoc jus pertinentia velit perſcrutari, conſulat.

ſe IV. ſub Innocentio III. in *Cap.* 13. *De pœnitent. & remiſſ.* ubi quamdam ſuam Conſtitutionem diſtricte a Medicis obſervari præcipiens, addit hanc cautionem: *Poſtquam per Prælatos locorum fuerit publicata.*

Excontextu evidens eſt, Concilium hanc clauſulam adjeciſſe tamquam omni Conſtitutioni communem, non autem huic propriam.

Quid? quod adeo neceſſarium judicatum fuerit Decretorum & Conſtitutionum etiam Conciliorum generalium per Prælatos fieri promulgationem, ut propterea Synodos Epiſcoporum congregandas putarint Eccleſiæ Præſules, in quibus Epiſcopi & Paſtores de modo publicandi ac recipiendi novas leges deliberarent & reſolverent.

Unde cum Margareta Parmenſis Belgii Gubernatrix ſcripſiſſet nomine Regis Catholici Philippi II. ad Archiepiſcopum Cameracenſem, ut expenderet, quâ ratione poſſit haberi publicatio & executio Decretorum Concilii Tridentini ſecundum Jura, Privilegia, & conſuetudines Diœceſis.

Reſpondit Archiepiſcopus die 23. Julii anni 1564. celebrationem *Synodi Provincialis* ſuper receptione Concilii, & publicationem Decretorum per ſingulas Eccleſiarum Parochias, eſſe *modos Juri conſentaneos*, & antehac in re ſimili uſitatos.

Additque Archiepiſcopus ſe hæc ſcripſiſſe, re prius communicatâ cum Capitulo Eccleſiæ Metropolitanæ, adhibitis in conſilium viris Theologiæ & Canonum peritis.

Notavit & id S. Carolus in oratione ad inchoationem ſuæ Synodi Diœceſanæ XI. dicens alias inter cauſas congregandarum Synodorum, hanc eſſe: *Quod hic applicatio fiat magis particularis Conciliorum tam generalium quam particularium.*

§. III.

Ratio inſtituti a Chriſto regiminis Eccleſiaſtici requirit Promulgationem per Diœceſes.

Certum eſt, Chriſtum noluiſſe regimen Eccleſiæ imperium eſſe, aut poteſtatem Dominorum in ſervos, ſed paternum potius ſeu quaſi patris in filios, qui amore potius & dilectione, quam timore & imperio ad Legum obſervantiam alliciuntur, & ſuaviter adducuntur.

Unde priuſquam Petro ovium ſuarum curam & regimen Chriſtus committeret, trinâ interrogatione Petri in ſe amorem exploratum voluit, ut ita oſtenderet curam iſtam ac regimen debere eſſe regimen amoris.

Quapropter & illud verbo *paſcendi* expreſſum voluit Chriſtus, quo ſignificaret tanto illud amoris & benevolentiæ affectu eſſe exercendum, quanto mater paſcere ſolet ſuos infantes.

Eadem de cauſa in Apoſtolis eorumque ſucceſſoribus omnem tantopere dominatus ſpeciem Chriſtus redarguit, ac humilitatem e contrario ſpiritumque manſuetudinis inculcavit.

Cum enim ſciret Chriſtus, decem e ſuis Apoſtolis indignari de duobus fratribus, Joanne & Jacobo, quod viderentur ambire primatum, mox eos redarguit, dicens: *Scitis, quia Principes gentium dominantur eorum; & qui majores ſunt, poteſtatem exercent in eos: non ita erit inter vos; ſed quicumque voluerit inter vos major fieri, ſit veſter miniſter; & qui voluerit inter vos primus eſſe, ſit veſter ſervus.* Matth. *cap.* 20. *verſ.* 25.

Et rurſus cum jam inſtante Chriſti paſſione, eadem de primatu Apoſtolis cogitatio incidiſſet, Chriſtus perſpectâ eorum cogitatione, redarguit eos his verbis: *Reges gentium dominantur eorum; & qui poteſtatem habent ſuper eos, benefici vocantur: vos autem non ſic.* Luc. *cap.* 22. *verſ.* 25. 26.

His Magiſtri ſui monitis inſtructus Princeps Apoſtolorum, & ſpiritu humilitatis poſt acceptum Spiritum ſanctum repletus, monuit Eccleſiæ Paſtores, ut in Eccleſiaſtico regimine omnem dominationis ſpeciem evitarent, ſed affectu materno paſcerent *gregem Dei, providentes non coacte, ſed ſpontanee ſecundum Deum, neque ut dominantes in Cleris, ſed forma facti gregis ex animo.* 1. Epiſt. Petr. *cap.* 5. *verſ.* 2. & 3.

Ex his evidens eſt, Chriſtum a regimine ſuæ Eccleſiæ, ejuſque Paſtoribus omnem vel ſpeciem dominatus abeſſe voluiſſe, illudque totum in humilitate, ſpirituque manſuetudinis & charitatis eſſe fundatum, eoque ſpiritu exercendum.

Qua de re ſerio monebat Eugenium Papam III. S. Bernardus *lib.* 2. *De conſiderat. cap.* 6. „ Nec enim tibi ille (Petrus) „ dare, quod non habuit, potuit; quod ha„ buit,

„ buit, hoc dedit, ſollicitudinem, ut dixi,
„ ſuper Eccleſias, numquid dominationem?
„ audi ipſum, *Non dominantes in Clero,*
„ *ſed formâ facti gregis.* Et ne dictum ſo-
„ lâ humilitate putes, non etiam veritate,
„ vox Domini eſt in Evangelio: *Reges gen-*
„ *tium dominantur eorum; & qui poteſta-*
„ *tem habent ſuper eos, benefici vocantur:*
„ & infert, *vos autem non ſic.* Planum
„ eſt, Apoſtolis interdicitur dominatus: I
„ ergo tu, & tibi uſurpare aude aut domi-
„ nans Apoſtolatum, aut Apoſtolicus do-
„ minatum, plane ab alterutro prohiberis;
„ ſi utrumque ſimiliter habere velis, per-
„ des utrumque „.

Quidquid igitur aſperum apparet ac durum, & vel ſpeciem duntaxat præfert dominatus in regimine Eccleſiaſtico, id a Prælatis Eccleſiæ ſollicite cavendum eſt.

Quid autem apertius duritiem & ſpeciem ſecularis dominatus ſapit, quam conſtringere velle conſcientias Provincialium populorum unicâ Legis in Metropoli, aut alio quantumvis frequentato loco factâ promulgatione?

Quid id aliud eſt, quam abſolutâ quaſi & arbitrariâ auctoritate populo & Communitati legem velle imponere, in cujus notitiam numquam, vel admodum difficulter pervenire poterit, & vix aliter quam per incertos & populares rumores, aut quorumdam privatorum relatum?

Quin reipsâ idem eſt, ac velle populum & Communitatem, cui lex fertur, ad legis obſervantiam cogere, priuſquam ipſi fuerit lex tamquam regula ſuarum actionum propoſita.

Et quidem ob hanc duritiem noluerunt etiam Reges & Principes ſeculi legibus ſuis Provinciales conſtringi per ſolam in Urbe Regiâ factam promulgationem; ſed prius volunt eas in Provinciis publicatas & populo eſſe propoſitas.

Quin adeo durum exiſtimatur, populo imponere obligationem ſervandi legem in ſola Urbe Regia promulgatam, ut communis ſit Doctorum opinio, nequaquam Principes ſeculi hoc modo poſſe populum ad obſervantiam legis conſtringere; eo quod non credatur populus tam immoderatam & effrænem poteſtatem in Principem tranſtuliſſe.

Quis igitur credat, Chriſtum, qui dixit *Matth. cap. 11. verſ. 30. jugum ſuum ſuave eſſe, & onus ſuum leve*, nec dedit populo ſuo *ſpiritum ſervitutis iterum in timore, ſed ſpiritum adoptionis filiorum Dei, in quo clamaret Abba Pater*: Rom. *cap.* 8. *verſ.* 15. tantam dediſſe Vicariis ſuis poteſtatem, ut jugum adeo durum, & dominatum potius, quam patris dilectionem in filios præ ſe ferens, fidelibus imponerent?

Præterea Principes leges ſuas ad Præſides & Auditoria Provinciarum mittendas cenſent, ut ab his recognoſcantur, priuſquam populo proponantur pro legibus; ne forte præter intentionem Principum aliquid in lege concepta occurrat, quod huic illive Provinciæ non congruit, illudque Principi per Provinciarum Præſides ſignificari poſſit, ut vel legem ſuam Princeps temperet, vel ejus publicationem pro hac ſaltem Provincia ſuſpendat.

Quanto magis Eccleſia Romana, a cujus regimine omnis durities abeſſe debet, Leges ſuas & Conſtitutiones, priuſquam per eas populos remotiores obſtringere velit, merito mittit ad Eccleſiaſticos ſingularum Diœceſium Præfectos, id eſt, Epiſcopos, ut hi diſpicere queant, num lex concepta huic illive populo hoc tempore, hoc loco conveniat.

Scimus quantâ ſollicitudine, quantoque ſtudio conentur & allaborent pii parentes filios per amorem ad voluntariam & filialem obedientiam allicere, atque ad ultroneam inclinare ſubjectionem, ut ita præceptis ſuis non tamquam ſervi, ſed tamquam filii, non coacte, ſed voluntarie & lubenti animo ſubmittant.

Cum ergo Prælati Eccleſiæ teneantur populum Chriſtianum regere ſecundum Spiritum Chriſti, qui *non eſt Spiritus ſervitutis in timore, ſed adoptionis filiorum Dei*, tenentur profecto etiam allaborare, ut fideles Leges eorum non ut ſervi timore pœnæ, ſed voluntarie & tamquam filii recipiant.

Nihil autem opportunius in id eſſe poteſt, quam ut leges populo ſuaviter per ſuos reſpective immediatos Paſtores proponantur, & intimentur, earumque utilitas & neceſſitas exponatur illi tam efficaciter & ſuaviter, ut potius Legis obſervantiæ ſuà ſponte & affectu Chriſtiano ſe ſubmittat, quam ut ad ejus obſervantiam auctoritate & timore pœnæ adigatur.

Quæ

Digitized by Google

Quapropter in Legibus Eccleſiaſticis præcipue obtinet, quod dixit Gratianus Diſtinct. 4. *Leges firmari, cum moribus utentium approbantur*.

Et quod dixere paſſim Canoniſtæ, & inter hos Covarruvias: „ Certum eſt, Legem „ nullam vim obtinere, ſi ab initio rejecta fuerit a ſubditis. Nam (ait) maxime præſumendum eſt, eam Legem, quæ „ a Republica non recipitur, ei non convenire „.

Hic quoque promulgandi modus Ordini Hierarchico plane conveniens eſt, imo quodammodo neceſſarius.

Nihil enim tantopere naturale eſt Ordini Hierarchico, quam ut ſingulis Paſtoribus ſua integra ſervetur auctoritas.

Inter Paſtorales autem functiones præcipua ſcitur eſſe populi inſtructio; quæ ſi ſingulis Paſtoribus integra non ſervetur, totus Ordo Hierarchicus plane evertitur.

Cum igitur per immediatos Paſtores conveniat populum inſtrui, convenit quoque, ut per eoſdem ſuos Paſtores intelligat novas leges, juxta quas debeat impoſterum vitam ſuam inſtituere, & mores ſuos dirigere.

Mirum proinde non eſt, quod Eccleſia eam promulgandi rationem ſemper tenuerit & conſervaverit, uti §. præcedenti oſtenſum eſt.

CAPUT III.

De forma publicationis hodie Romæ uſitatæ, ejuſque effectu.

§. I.

Deſcribitur publicationis forma, quâ Leges & Decreta Pontificia in urbe Roma promulgari hodie ſolent.

Nihil apud priſtinos Eccleſiaſticos Auctores legitur de ſpeciali aliqua publicationis forma, quam Romani Epiſcopi in promulgandis ſuis Decretis ſervaverint.

Admodum veriſimile eſt, Epiſcopum Romanum in promulgandis Decretis, quæ propriam ſuam Diœceſim ſpectabant, eamdem olim obſervaſſe publicationis formam, quam tenebant Epiſcopi reliqui.

Quoad ea vero Decreta, quæ ad plures Diœceſes Romano Epiſcopo Jure Metropolitico ſubjectas ſe extendebant, ſupra oſtenſum eſt, Epiſcopum Romanum cum aliis Metropolitis id obſervaſſe, ut illa ad Epiſcopos ſibi Jure Metropolitico ſubjectos per ſuas reſpective Diœceſes publicanda tranſmitteret.

Et quandoquidem ex S. Gregorio aliiſque conſtet, ab Eccleſia Romana probatas ſuſceptaſque fuiſſe Leges, ac ſpeciatim Novellas Juſtiniani, dubium non apparet, quin & Eccleſia Romana normam publicandi Leges & Decreta Eccleſiaſtica a Juſtiniano præſcriptam ſervaverit.

Quo vero tempore Eccleſia Romana cœperit ſpecialem publicationis formam hodie uſitatam aſsumere, incertum eſt (*a*).

Hoc conſtat, quod tandem invaluerit publicationis modus per affixionem Decretorum ſeu Bullarum in locis quibuſdam publicis urbis Romæ.

Decreta quippe Romana, ſive immediate a Pontifice, ſive a Congregatione Cardinalium in modum legis concepta, conſuevere per Curſorem Apoſtolicum affigi & publicari ad valvas Baſilicæ Principis Apoſtolorum, Eccleſiæ Lateranenſis, vel in Acie Campi Floræ, aliiſque locis ſolitis, uti ad calcem Decretorum & Bullarum, quarum facta eſt publicatio, paſſim exprimitur hâc vel ſimili formâ.

In nomine Domini. Amen. Anno a Nativitate Domini noſtri Jeſu Chriſti .... Indictione .... die vero .... menſis .... Pontificatus autem ſanctiſſimi in Chriſto Patris & Domini noſtri .... divinâ providentiâ Papæ anno .... retroſcripta Litteræ Apoſtolicæ affixæ & publicatæ fuerunt ad valvas Baſilicarum S. Joannis Lateranenſis, Principis Apoſtolorum de

(*a*) Quod ſi conjicere liceat, forſan modus ille promulgationis cœpit XI. vel XII. ſeculo. Eo tempore ſummi Pontifices cœperunt ſibi arrogare auctoritatem deponendi Imperatores. Cum autem nemo tunc reperiretur qui vitæ ſuæ periculo vellet Principi ſignificare Sententiam depoſitionis, vel excommunicationis; tunc ſummi Pontifices ſibi perſuadere potuerunt hanc ſufficere promulgationem, ſi Decretum depoſitionis vel excommunicationis Romæ promulgaretur & affigeretur. Inde forſan mos cætera Decreta eodem modo promulgandi manavit.

de Urbe, ac Cancellariæ Apoſtolicæ, & in Acie Campi Floræ, dimiſſis ibidem earumdem Litterarum originalibus appenſis per aliquod temporis ſpatium, & exinde remotis, deinde dimiſsis earumdem Litterarum copiis affixis, ut moris eſt, per me N. Sanctiſſimi Domini noſtri Papæ Curſorem.

Si autem Decreta duntaxat concernant certum Tribunal, tunc publicatio fieri conſuevit in illo ipſo Tribunali, ut per eam in notitiam deveniant eorum, ad quos Decreta illa ſpectant.

Hàc formâ publicari conſueverunt a ſingulis Pontificibus Regulæ Cancellariæ in ipſa Cancellaria, per unum ex RR. PP. DD. majoris Præſidentiæ Abbreviatoribus, eo quod hæ Regulæ ſive Ordinationes primitus ad directionem Cancellariæ fuerunt ordinatæ, & principaliter ad hoc Tribunal pertineant.

Similiter ſi Decreta ſpectent particulare aliquod Corpus, aut Inſtitutum, vel Religioſum Ordinem, conſueverunt ea dirigi ad Superiores ſeu Directores iſtius Corporis, Inſtituti, vel Ordinis, ut hi ea notificent omnibus, quorum illa ſcire intereſt.

§. II.

Quis ſit effectus hujus Promulgationis?

IN præcedentibus obſervatum eſt, quod licet de ratione Legis ſit rite facta illius promulgatio, forma tamen in promulgatione ſervanda pro temporum & locorum varietate poſſit eſſe varia; nec hæc varietas obeſſe poſſit, quin promulgatio ſuum obtineat effectum, & per eam lex vim obligandi obtineat, modo ipſa legis promulgatio ita fiat, ut per eam ipſa Communitas, cui lex fertur, poſſit facile in certam legis notitiam venire.

Itaque tametſi forma promulgationis hodie in publicatione Decretorum & Bullarum Romæ uſitata, & prout §. præcedenti eſt exhibita, plurimis ſeculis adhibita non legatur; nihilominus quia per eam Decreta ita publicâ auctoritate ex mandato Pontificis exponuntur, ut facile in certam multorum notitiam vi hujus publicationis devenire queant, non dubium, quin ſufficiens ſit, ut eâ mediante hæc Decreta ſive Ordinationes reſpectu illorum, puta populi Romani, aliorumque adjacentium dici queant rite promulgata, & hi in vim hujus promulgationis Decretis illis tamquam ſibi ſufficienter propoſitis conſtringantur.

Verum cum moraliter impoſſibile ſit, ut per eam Romæ factam publicationem, ſive Decretorum & Bullarum in publicis locis fieri ſolitam affixionem, populi & Communitates fidelium per vaſtiſſima locorum intervalla diſperſi certam horum Decretorum notitiam accipiant; non apparet, quâ ratione poſſit huic promulgationi is attribui effectus, ut vigore hujus ſolius publicationis Decreta illa reſpectu remotiſſimi illius populi vim legis obtineant, ſive ut hâc ſolâ publicatione in urbe Romæ factâ poſſint illa Decreta dici ſufficienter illi populo propoſita, ut reſpectu illius poſſint dici publicata.

Quantumvis enim nullus certus & determinatus promulgandi ritus ad rationem legis unquam ab Eccleſia fuerit præſcriptus, ſemper tamen de ratione Legis poſitivæ ſeu Eccleſiaſticæ ſeu Civilis fuit, ut ea præcedere deberet legis publicatio, quâ poſſit ipſa Communitas, cui lex fertur, certam & publicæ auctoritati innixam legis notitiam accipere, nullamque ejus probabilem ignorantiam prætendere, uti *Cap.* 1. pluribus fuit expoſitum.

Unde & viſum fuit, ut non tantum Leges Civiles & Politicæ, ſed & Eccleſiaſticæ jam pridem per ſingulas reſpective Diœceſes & Provincias eo modo publicari juberentur, quo ipſi Communitati, cui ferebantur, ita eſſent palam expoſitæ & propoſitæ, ut Communitas probabilem ignorantiam prætendere nequiret.

Cum vero promulgandi ratio, quæ hodie Romæ ſervari ſolet, notorie ſit inſufficiens, ut eâ mediante ſimilem legis notitiam populi per diverſa terrarum ſpatia diſperſi accipiant, mirum non eſt, ſi nec exiſtimatum fuerit, nec hodie plerique exiſtiment, eam ſolam promulgationem ſufficere, ut Decreta ita Romæ publicata ſine ulteriori publicatione hos populos obſtringant.

Scio quidem a recentioribus quibuſdam præſertim Decretaliſtis, quos nonnulli Theologi Scholaſtici videntur ſequuti, cœpiſſe tan-

Digitized by Google

tandem labentibus ſeculis in quæſtionem adduci, num ob auctoritatem Pontificiam ſola in Urbe facta publicatio per totum Chriſtianum Orbem ſuum non protenderet effectum, atque hunc a nonnullis ſoli iſti promulgationi attribui. Sed, uti non male obſervat Petrus De Marca *De Concord. Sacerd. & Imp. lib. 2. cap. 15. num. 2.* hi plerique ſunt ex Italia Doctores, qui eam amplexi ſunt opinionem: at vero „Panormitanus (ait de Marca) & omnes „ fere Galli, Germani, & Hiſpani, qui „ quæſtionem iſtam attigerunt, imo & Cajetanus unus e purpuratis Patribus, neceſſariam eſſe per ſingulas Provincias legis Eccleſiaſticæ publicationem contendunt„.

Et ſane „ ſi ex naturalis rationis præſcripto, (uti bene ratiocinatur ibidem „ de Marca) Imperatoriâ Lege Juſtiniani, quæ vim in rebus ipſis obtinet, cantum fuerit, ut nemo teneri debeat novâ Conſtitutione, donec in Provinciis auctoritate publicâ fuerit promulgata, „ etſi in urbe Regia publicis Edictis propoſita fuerit, indeque cognitio novæ Legis manare & per Provincias ob frequentem Provincialium commeatum diffundi „ poſſit; cur alio jure (pergit de Marca) utemur, cum de Lege Eccleſiaſtica „ Romæ promulgata agetur, quo non adeo „ frequenter ſe conferunt hodie Comprovinciales, quam olim, cum eſſet Orbis „ gentiumque domina„?

§. III.

Solvitur primum Argumentum eorum, qui prætendunt, promulgationem Romæ factam eſſe ſufficientem, ut per eam omnes ubique fideles obſtringantur.

JAm ſupra obſervatum eſt, poſteriori tandem ætate a recentioribus quibuſdam Decretaliſtis, & qui hos ſequuti ſunt, Theologis moveri cœptam quæſtionem de promulgatione Decretorum ac Bullarum Romani Pontificis in ſola Urbe more ſolito facta, atque a nonnullis, præſertim Italis, huic promulgationi eum effectum tribui, ut Decretis ſic publicatis omnes ubique fideles obſtringerentur ſine ulla ulteriori publicatione.

His noviſſime acceſſit Pater Henricus Pyringh e Societate Jeſu in Univerſitate Dilingana SS. Canonum Profeſſor, in Commentario ſuo ad Jus Canonicum, ad Titulum de Conſtitutionibus *ſect. 1. §. 4. quæſt. 4.* ſequutus Suareſium, ejuſque argumentis innixus.

Fatetur in primis cum Suareſio, quod ſuper hac quæſtione varie ſentiant Auctores, inter quos aliquorum opinio eſt „ in „ Legibus Canonicis ſervandam eſſe regulam datam de Legibus Civilibus latis pro „ ampliſſimis Regnis plures ac principales „ & diſtantes Provincias comprehendentibus; videlicet pro talibus Legibus non „ ſufficere unam promulgationem Romæ factam, ſed neceſſarium eſſe ſingulas promulgationes in ſingulis Provinciis Eccleſiaſticis, id eſt, in ſingulis Epiſcopatibus fieri „ citatis pro ea opinione pluribus tum Canoniſtis tum Theologis.

Ipſe tamen cum Suareſio contrariam opinionem tamquam ſibi probabiliorem, argumentis ex Suareſio depromptis propugnare nititur.

Primum Argumentum hujus opinionis proponit his verbis: „ Spectatâ rei naturâ non „ requiritur promulgatio in ſingulis Provinciis vel Diœceſibus, cum lex ſuâpte naturâ ſit ſufficienter propoſita, ſi ſit promulgata in loco aliquo celebri, vel Romæ, unde facile per alia loca divulgari „ poſſit„.

R. Verum quidem eſt, ad rationem legis nequaquam pertinere, quo ritu legis promulgatio contingat; verumtamen ad legis rationem ſpectat, ut talis fiat legis publicatio, vigore cujus populus ſive Communitas, cui lex fertur, certam legis notitiam auctoritati publicæ innixam de facilè accipere queat, uti in præcedentibus probatum fuit.

Porro moraliter impoſſibile eſt, ut vigore publicationis Romæ ex conſueto ſtylo fieri ſolitæ, populus per diffuſas Provincias diſperſus ſimilem legis notitiam accipere queat, uti §. præcedenti notatum eſt; ſed ad ſummum ad aliquos particulares de Communitate, cui lex fertur, per vagos rumores aut privatorum relationes & infor-

Digitized by Google

mationes ſimilis publicatæ legis notitia perveniet : quæ notitia, etiam hoc ipſo Auctore fatente, inſufficiens eſt, ut ſingulos de Communitate, qui legis notitiam acceperunt, obſtringat, priuſquam ipſi Communitati lex fuerit rite notificata.

§. IV.

Refellitur ſecundum Argumentum deſumptum ex publicatione Bullæ Cœnæ Domini.

IN opinionis ſuæ fundamentum adducit quoque prædictus Auctor cum Suareſio famoſam illam Bullam, quæ dicitur Bulla *Cœnæ Domini*. *Hæc enim Bulla* (ait Suareſius) *univerſaliter obligat, cum tamen raro in ſingulis Epiſcopatibus publicetur*.

R. Fatemur hanc Bullam annis ſingulis in ipſa *Cœna Domini*, unde & nomen accepit, ſolemniter in urbe Roma promulgari (*a*).

Inſuper & illud fatendum, eam Bullam raro in ſingulis Epiſcopatibus publicari.

At eam univerſaliter obligare, affirmare auſit nemo, qui mores Provinciarum extra Italiam, & ditiones temporaliter Pontifici ſubjectas, non plane ignorat.

In primis ſcitur, hanc Bullam numquam in Gallia eſſe receptam, imo ſæpius rejectam, & auctoritate publicâ vetitam hujus Bullæ publicationem.

Qua de re videri poſſunt Probationes libertatum Eccleſiæ Gallicanæ per Pithæos *cap.* 7. *num.* 50. & 55. & Commentarium in eaſdem libertates *art.* 17. ubi referuntur plura Parlamentorum Arreſta, quibus ſub graviſſimis pœnis vetita fuit dictæ Bullæ publicatio, tamquam Regis Juribus, ejuſque Officialium, necnon libertatibus Eccleſiæ Gallicanæ in pluribus articulis oppoſitæ.

Notatur inſuper in additione ad *num.*54. dicti *cap.* 7. qualiter Imperator Rodulphus II. publicationi hujus Bullæ ſe oppoſuerit, eamque impedierit.

Item quod Archiepiſcopus Moguntinus, unus ex Electoribus Imperii, recuſaverit publicationem hujus Bullæ in ſua Diœceſi & Terris.

Additur quoque eodem loco, quid in Hiſpania tempore Philippi II. publicationi hujus Bullæ oppoſitum fuerit.

In Belgio nullum eſſe hujus Bullæ uſum, praxi quotidianâ notorium eſt, neque hactenus ejus publicatio hîc facta ſcitur.

Imo ſcribit Zypæus in Jure Novo, titulo De Ordinandis *num.* 14. „ hanc Bullam *Cœnæ Domini* hìc numquam eſſe publicatam, etſi tertio Nuntius Bentivolus ad hoc cum Aula laboraverit : miſit tamen publicandam ad Epiſcopos, qui nec tamen fecerunt „.

Et ſane ſi Bentivolus Nuntius Apoſtolicus credidiſſet, Bullam hanc per ſolam publicationem Romæ in die *Cœnæ Domini* fieri ſolitam, univerſaliter obligare, ut contendit Suareſius, numquam cum Aula, nec cum Epiſcopis pro publicatione hujus Bullæ ſe committere, nec ad ejus publicationem tantopere allaborare voluiſſet.

Tantum proinde abeſt, ut hæc Bulla probet publicationem Romæ ſolemniter factam ſufficere ad obligandum fideles omnes ſine alia publicatione in Provinciis facta, ut e contrario hæc Bulla evincat, paſſim fidelibus perſuaſum eſſe, Bullam, tametſi Romæ non ſemel duntaxat, ſed iterato, & per annos ſingulos ſolemniter publicatam, vim ſuam non exercere in aliis Provinciis & Regnis, priuſquam rite fuerit per Provincias publicata, & populis legitime propoſita.

§. V.

Refellitur Argumentum deſumptum ex publicatione Regularum Cancellariæ.

PRædictus Auctor poſt Suareſium in Argumentum hujus ſuæ opinionis, nimirum ſolam publicationem Romæ factam eſſe ſufficientem ad obligandum omnes Chriſti fideles, urget Regulas Cancellariæ, „ quæ (inquit) in Provinciis non promulgantur, & tamen ſecundum eorum præſcriptum cauſæ omnes definiuntur „.

R. Et hic iterum fallitur, ſi velit ſecundum earum præſcriptum cauſas omnes in Provin-

(*a*) Bulla, *in Cœna Domini*, cenſetur confecta a plurimis Pontificibus. Hac de re conſulantur Scholia Flavii Cherubini in Bullam 63. Pauli quinti.

Digitized by Google

vinciis definiri ob ſolam in Cancellaria Romana publicationem.

Nimis enim notum eſt, has Regulas tametſi in Cancellaria Romana publicatas, in aliis Provinciis tamquam Regulas ſeu leges non reputari, priuſquam in Provinciis fuerint publicatæ, aut ſaltem longo uſu receptæ.

Quis neſcit, ex his Regulis Cancellariæ plures eſſe, quarum nullus in Belgio, Gallia, aliiſque Regnis ſit uſus?

Scitur quoque, nonnullas illarum eſſe paſſim ubique receptas, non vi publicationis in Cancellaria Romana, ſed quia ob ſuam æquitatem vel publicâ auctoritate, vel longo uſu, tamquam leges Regni ſunt publicatæ & receptæ, adeo ut non tamquam leges a Cancellaria Romana pendentes, ſed ut leges Regni ſpectentur.

Unde tametſi ex ſtylo Curiæ vis harum regularum ceſſet morte Pontificis, tamen in Belgio, Gallia, aliiſque Regnis plures ex his Regulis, puta, *de* 20. *diebus*, *de veriſimili notitia*, *de annali & triennali poſſeſſore*, vim ſuam retinent etiam jam mortuo Pontifice.

Imo tametſi regula *de publicandis reſignationibus* per Gregorium XIII. e numero harum regularum fuerit expuncta, & hactenus expuncta manſerit, ſurrogatâ in ejus locum Conſtitutione Gregorii XIII. quæ incipit, *Humano*; ſcitur tamen uſum illius regulæ in Belgio, Gallia, aliiſque Regnis hactenus perſeveraſſe, numquam in uſum receptâ prædictâ Gregorianâ Conſtitutione, tametſi Romæ more ſolito promulgatâ, uti infra notabitur.

Similiter tametſi hæ regulæ per ſingulos Pontifices de novo publicentur, additis nonnumquam nonnullis novis clauſulis, vel etiam regulis, nulla ad has publicationes in Provinciis extra Curiam Romanam fit reflexio, aut additionum ulla habetur ratio, priuſquam publicâ auctoritate expreſſe, vel ſaltem tacite longo uſu ſint probatæ & admiſſæ.

§. VI.

Refellitur quartum Argumentum deſumptum ex ratione congruentiæ.

QUantumvis imbecillitas Argumentorum, quæ hactenus refutavimus, non obſcurum præbeat in Auctore iſto præoccupati animi indicium, ſive ſtudium placendi, evidentius tamen illius Argumentum eſt *ratio congruentiæ*, quam in ſuæ opinionis fundamentum adducit ex Suareſio.

„ Ratio (ait) congruentiæ eſt, quia „ Summus Pontifex non ſolet vagari per „ Provincias, ſicuti Reges & Imperatores, „ ſed Romæ fixam ſedem habet, & ideo „ Romana Curia eſt aptus & ſufficiens lo„ cus ad promulgandas leges pro univerſa „ Eccleſia, tum propter majorem Eccleſiæ „ unionem, majoremque ejus obedientiam „ Vicario Chriſti debitam, tum etiam ne „ Leges Pontificiæ ab Epiſcopis dependere „ videantur „.

Admodum in primis impertinens eſt, majorem idcirco efficaciam tribuere publicationi Legis Pontificiæ in ipſa urbe Roma factæ, quam publicationi Legis Imperialis in Civitate Imperiali, eo ſolo titulo, quod *Pontifex non ſoleat vagari per Provincias, ſicuti Reges & Imperatores, ſed Romæ fixam ſedem habeat*.

Ut enim per Provincias ſeu Diœceſes Lex Pontificia per Epiſcopos publicetur, nequaquam exigitur, ut Pontifex perſonaliter Provincias illas accedat; ſed ſufficit leges ad Epiſcopos, alioſque, qui Diœceſibus præſunt, publicandas tranſmitti, Pontifice Romæ remanente.

Neque enim voluit Concilium Sardicenſe, ut Papa Julius I. per Sardiniam, Siciliam, & Italiam vagaretur, dum ad ipſum miſit Decreta, Epiſcopis per Provincias illis conſtitutis intimanda.

Sed & Principes, licet ad Provincias ſibi ſubditas nonnumquam deſcendant, eaſque perluſtrent, nequaquam tamen ipſi ſua publicant Edicta, ſed ea mittunt ad Prætoria & Provinciarum Præfectos, quibus & curam ea publicandi committunt.

Nihil autem ineptius, quam id, quod inde concludit prædictus Auctor, nimirum quod ideo „ Romana Curia ſit aptus & „ ſufficiens locus ad promulgandas leges pro „ univerſa Eccleſia „: quaſi ob continuam & fixam Pontificis in Urbe reſidentiam publicatio Legis ibidem facta aptior foret, ut vigore illius populus per diſſitas Provincias diſperſus ejus certam & auctoritati publicæ innixam notitiam acciperet, quam per publica-

blicationem legis in Urbe Imperiali, eo quod Reges & Imperatores per Provincias vagari conſueverint.

Quod autem contendit iſte Auctor, conveniens eſſe per ſolam publicationem Romæ factam omnes fideles conſtringi, propter *majorem Eccleſiæ unionem, majoremque ejus obedientiam Vicario Chriſti debitam*, non minus impertinens eſt.

Neque enim unio inter particulares Eccleſias intercedens, neque obedientia Pontifici tamquam Vicario Chriſti debita efficere poſſunt, ut publicatio in uno loco facta ex ſua conditione aptior ſit, ut eâ mediante Eccleſia univerſalis, ſeu Communitas populi Chriſtiani per tot inter ſe diſſitas Eccleſias & Provincias diſperſa, in ejus notitiam deveniat.

Neque populus Chriſtianus legibus Romani Pontificis ullam tenetur exhibere obedientiam, niſi poſtquam hæ leges toti Communitati, non autem aliquibus de illa Communitate, fuerint debite notificatæ & intimatæ: quandoquidem, ut ſupra notatum eſt, Conſtitutiones Pontificiæ ante hanc notificationem rationem legis non habeant, neque ſingulos de Communitate, etiam notitiam iſtius Conſtitutionis habentes, ante eam notificationem adſtringant.

Ineptius eſt, quod ſola publicatio Romæ facta propterea ſufficere debeat, *ne Leges Pontificiæ ab Epiſcopis dependere videantur*, ut ratiocinatur dictus Auctor: quaſi ipſæ Leges Imperiales dependere viderentur a Præfectis Provinciarum, aliiſque, quibus earum promulgationem per Provincias Imperatores & Reges committere ſolent.

Si Imperatores & Reges non dedignentur ſuis Magiſtratibus leges examinandas & publicandas dirigere, ut ipſi perſpiciant, num quid forte in legibus illis ſit, quod huic vel illi Provinciæ hoc vel illo tempore poſſet obeſſe, vel quod, attentis circumſtantiis, conveniret, mutari, addi, vel demi: ſane non dedignabitur Pontifex Decreta ſua mittere ad Epiſcopos, *quos*, teſte Apoſtolo, *Act. cap.* 20. *verſ.* 28. *Spiritus ſanctus poſuit regere Eccleſiam Dei*, qui tamquam Apoſtolorum Succeſſores una cum Pontifice Eccleſiam Dei gubernant, *& quibus ſingulis* (ut loquitur ſanctus Cyprianus) *portio gregis fuit adſcripta, quam regat unuſquiſque & gubernet.*

Et ſi Principes ad ſuos Magiſtratus & Præfectos Provinciarum leges ſuas examinandas & publicandas mittant, ne ob diverſas Conſuetudines & Provinciarum mores lex in publicum commodum contra intentionem Principis impingeret: quanto magis Pontifex tenetur Decreta ſua Paſtoribus Eccleſiarum communicare, ne alias ob varietatem conſuetudinum & morum cujuſque Eccleſiæ & populi, poſſent magis eſſe in deſtructionem, quam in ædificationem hujus illiuſve Eccleſiæ?

Licet enim Eccleſia una ſit unitate fidei, eſt tamen ſumma quoad exteriorem Diſciplinam Eccleſiarum particularium varietas, ut propterea paſſim SS. Patres Eccleſiæ accommodarint illud Pſalmiſtæ: *Adſtitit Regina a dextris tuis in veſtitu deaurato, circumdata varietate.* Pſalm. 44. *verſ.* 11.

Præterea cum Pontifici præcipue incumbat, ut Hierarchia Eccleſiaſtica divinâ ordinatione inſtituta integra conſervetur, etiam hoc ex capite omnino convenit, ut novas leges populo per immediatos ſuos Paſtores, ſervato Ordine Hierarchico, faciat proponi; quandoquidem hæc novarum legum propoſitio pertineat ad populi inſtructionem, quæ immediatis Paſtoribus eſt commiſſa.

Ad hæc ſi etiam Concilia Generalia nolint ſua Decreta obligare, niſi prius per Provincias publicata fuerint, nec tamen propterea ea dicantur a ſingulis in particulari Epiſcopis dependere; etiam Pontificum Decreta non propterea dicentur a ſingulis Epiſcopis ſuam auctoritatem mutuare, tametſi illa obligandi vim non habeant, priuſquam per Epiſcopos populo fuerint notificata.

§. VII.

Occurritur Argumento, quod deſumitur ex clauſula Bullis Pontificiis nonnumquam inſerta, quâ declaratur, ſolâ publicatione Romæ factâ omnes ubique fideles Decretis Pontificiis obſtringi abſque ulteriori publicatione.

Plures ſunt e recentioribus, qui concedant, Legem Pontificiam non obſtringere

gere Belgas, alioſque remotiores populos ſolâ promulgatione in Urbe factâ, ſi Pontifex expreſſe non declaret in ipſa lege, ſe velle, ut mediante ſolâ promulgatione Romanâ omnes ubique fideles abſque ulteriori promulgatione lege ſuâ obſtringantur.

Dum enim Pontifex ſimpliciter legem promulgat, præſumitur ſe conformare legibus & moribus gentium paſſim ubique receptis, quæ publicationem per Provincias & Diœceſes præſcribunt & obſervant.

Verum, inquiunt, Leges illæ & populorum mores Pontificiam auctoritatem reſtringere non poſſunt, quin ab iis quandoque ex cauſa recedere, iiſque derogare queat.

R. Sed non advertunt ſimiles Auctores, auctoritatem Pontificiam, quantumvis eam ipſi extollere velint, tantæ nihilominus dici non poſſe efficaciæ, ut Pontifex poſſet lege poſitivâ fidelium conſtringere conſcientias, prinſquam lex ipſa Communitati, cui fertur, fuerit rite intimata; quandoquidem, ut ſupra probatum eſt, de ratione legis ſit, ut publicâ auctoritate ita lex fuerit notificata & promulgata, ut mediante eâ promulgatione ipſa Communitas, cui lex fertur, in certam legis notitiam de facili devenire poſſit, neque ullam probabilem illius legis ignorantiam prætendere.

Et licet ritus & modus publicationis dici queat Juris mere poſitivi, ac varius eſſe poſſit pro locorum & temporum varietate, neque hic ritus ad rationem legis pertinere dicatur; ipſa tamen ſupra deſcripta publicatio ad rationem legis adeo neceſſaria habetur, ut nullâ humanâ auctoritate prætermitti queat, ſive nullâ humanâ poſſit auctoritate effici, ut Communitas, cui lex poſitiva ſeu Eccleſiaſtica ſeu Civilis fertur, ſimili lege obſtringatur, prinſquam taliter ei fuerit notificata, ut mediante eâ notificatione certam ipſius legis notitiam habere poſſit; ne alioquin dicamus, poſſe Pontificem lege ſuâ poſitivâ fidelium obſtringere conſcientias, etiam dum probabilem legis poſitivæ ignorantiam habere poſſunt.

Porro ſupra ſufficienter oſtenſum fuit, publicationem Romæ factam eſſe inſufficientem, ut eâ mediante Belgæ, aliique remotiores populi in certam legis ſic promulgatæ notitiam deveniant, & conſequenter nec eam promulgationem ſufficere, ut Lex ſic promulgata apud Belgas alioſque populos rationem legis obtineat.

Ad hæc certum eſt, Pontificem non poſſe ſuâ auctoritate uti, niſi juxta regimen a Chriſto inſtitutum.

Cum autem regimini a Chriſto inſtituto nullatenus conforme ſit, unicâ promulgatione in Urbe factâ populum Chriſtianum per remotiſſimas Provincias diffuſum velle obſtringere, uti *cap.* 2. §. 3. probatum eſt; non appatet, quâ ratione id poſſet Pontifex qui auctoritatem ſuam ultra fines a Chriſto præſtitutos extendere nec poteſt, nec velle præſumitur.

Non mirum proinde clauſulam illam, quæ recentioribus nonnullis Bullis vel Decretis Pontificiis inſerta legitur, quâ declaratur, velle Pontificem ſolâ promulgatione in Urbe factâ legem ſuam ubique obligare, antiquitus fuiſſe ignotam; imo nec ejus mentionem in libris Corporis Canonici etiam recentioribus, puta, Extravagantibus communibus, aut Joannis XXII. fieri.

Ut proinde Clauſula illa recentioris ætatis & inventionis merito reputetur, & ſtudiis Curiæ Romanæ, cujus (ut jam pridem dixit S. Bernardus *De conſiderat. lib.* 4. *cap.* 2.) *omnis Eccleſiaſticus zelus fervet ſolâ pro dignitate tuendâ*, adſcribendæ ſint hæ deſpoticæ & vetuſtati incognitæ adjectiones, & cum pluribus aliis Clauſulis recentioris ætatis in Bullas & Decreta Romana irrepſerint.

Unde hæc Clauſula tamquam nova & receptis moribus, necnon publicæ tranquillitati & inſtitutioni regiminis Eccleſiaſtici contraria, & pluribus difficultatibus obnoxia, apud Belgas alioſque pleroſque populos habetur, ad inſtar multarum aliarum clauſularum, pro Clauſula nullius effectus, uti *parte* 3. *cap.* 1. ſignanter §. 3. hujus Tractatus notabitur; oſtenderturque plures Bullas & Conſtitutiones Romani Pontificis in Belgio, Gallia, aliiſque Regnis non eſſe receptas, tametſi Romæ more ſolito publicatas etiam cum inſerta prædicta Clauſula. Item *parte* 4. *cap.* 3. §. 3. & 4. probatur Clauſulam illam conſtanter fuiſſe rejectam, tamquam moribus Belgii contrariam.

PARS

PARS SECUNDA.

DE PLACITO REGIO SUPER PUBLICATIONE

Et executione Decretorum & Litterarum Curiæ Romanæ; ejus antiquitate, fundamento, & ſcopo.

CAPUT PRIMUM.

De inveterato uſu Placiti Regii.

§. I.

Uſus Placiti Regii ſuper Bullis & Reſcriptis Romanis jam pridem apud Belgas receptiſſimus fuit.

LITTERÆ *Placeti*, ſive, ut alii loquuntur, Litteræ *Pareatis*, vel *Exequatur*, ſunt Litteræ ſive *Patentes*, ut vocant, quibus Princeps permittit publicationem & executionem Bullarum ſeu Reſcriptorum, quæ in ſuas Ditiones e Curia Romana invehuntur.

Vocantur autem Litteræ *Placiti*, ut ſignificetur, Bullas ſeu Reſcripta per Principem ejuſve Curias diſcuſſa ipſi non diſplicere, ideoque ſibi placere, ut executionem in ſuis Ditionibus obtineant, & effectum ſortiantur juxta morem & ſtylum in ſuis Ditionibus uſitatum.

Idipſum verbo *Pareatis*, vel *Exequatur*, alii ſignificatum volunt.

Hujus vero Regii Placiti uſus ſuper Diplomatibus, Bullis & Reſcriptis e Curia Romana emanantibus adeo notorius jam pridem apud Belgas fuit, ut & exteri Scriptores de hoc tamquam de re notoria ſcribant; atque inter alios Ludovicus Guicciardinus Nobilis Florentinus in deſcriptione Belgii de hoc uſu ita ſcribit: „ Quoad „ res Eccleſiaſticas attinet, eaſdem fere ha„ bet cum Pontifice maximo Princeps in „ hac Ditione conventiones, quas in Regno „ Galliarum Rex; nec Beneficium ullum, „ nec gratiam poteſt conferre, nec expedi„ re in hanc terram Diplomata, aut quid „ aliud tale, quod effectum ſortiatur, abſ„ que Principis vel Conſiliorum ejus Pla„ cito atque conſenſu „.

Et qui a ducentis & amplius annis ſcripſit Didacus Covarruvias Epiſcopus Segovienſis *pract. quæſt. cap.* 35. *num.* 4. hunc Belgarum morem tunc notorium adducit, ut eumdem in Regnis Hiſpaniarum vigentem a ſingularitate contra ejuſdem obtrectatores vindicet: „ Exſtat (ait) hujus „ praxis fundamentum, ex eo quod idem „ fiat apud Gallos, & pleraſque Chriſtiani „ nominis Gentes „.

Deinde relatis verbis cujuſdam Auctoris, qui nominatim exprimit varia Regna, in quibus hic uſus obtinet, concludit Covarruvias: „ Ex quo apparet, non tantum in „ Hiſpania, ſed & in *Flandria*, & apud „ Gallos hoc ipſum frequentiſſime fieri, „ nimirum executionem, & publicationem „ Diplomatum Curiæ Romanæ ſuſpendi, „ quouſque apud ſuprema Regis Auditoria „ recognita fuerint„: uti loquitur hic Auctor.

Quapropter Auctores, qui de hoc Placiti uſu apud Belgas loquuntur, eum apud Majores quoque noſtros uſitatum fuiſſe teſtantur: atque inter alios Hubertus Loyens in ſuo Tractatu De Curia Brabantiæ loquens de Litteris Placiti, quæ in hac Curia expediuntur, dicere non dubitat, Principes noſtros *pluribus jam ſeculis* hoc Jure uſos fuiſſe.

Indubie antiquitatem hujus uſus hauſerat hic Auctor ex vetuſtis Libris & Regeſtis Curiæ Brabantiæ, cui a pluribus annis fuerat a Secretis, dum hunc ſuum De Curia Brabantiæ Tractatum publicavit.

Et Bertrandus Loth in ſuis Reſolutionibus

Digitized by Google

bus Belgicis, *Tractatu* 2. *articulo* 3. teſtatur uſum hunc tam longâ annorum ſerie in hoc Belgio, ſcientibus Summis Pontificibus & non reluctantibus, obtinuiſſe, ut etiam hic tanti temporis lapſus vim privilegii habere poſſet.

Quandoquidem hic Theologus vellet illuſtriores difficultates in hoc Belgio emergentes exponere & enodare, vix dubium quin omnem operam impenderit, ut de ſingulari uſu circa materias harum difficultatum plenarie eſſet informatus, ut proinde nec dubitari queat, quin poſt diligentem inquiſitionem repererit uſum Placiti Regii ſuper Litteris & Decretis Apoſtolicis ab antiquo hìc in Belgio obtinuiſſe.

Cæterum quæ hic Theologus ex Scholaſticis, aliiſque Auctoribus in fundamentum hujus Juris adducit, hìc non examino; id unum ſufficere ratus, quod Doctor ille, qui reſolutiones illuſtrium difficultatum in Belgio emergentium ex profeſſo reſolvere & enodare ſtuduit, de hoc inveterato uſu Belgii tamquam de re notoria teſtari non dubitet.

§. II.

Idem Placiti uſus apud alias Gentes jam pridem obtinuit.

Uſum Placiti jam pridem fuiſſe receptum & uſitatum in Regnis Hiſpaniarum teſtis eſt præcitatus Didacus Covarruvias, qui *cap.* 35. *pract. qq. num.* 4. poſtquam notavit, quod „ apud Hiſpanos po„ teſtas Legatorum ſeu Nuntiorum Apo„ ſtolicæ Sedis examinetur, ut admoneri „ poſſint a ſummo Regis Prætorio, quibus „ uti conveniat diſpenſationibus & com„ miſſionibus, ne quid fiat in Reipublicæ, „ diſpendium „ ſubjungit: „ Sic etiam in his „ Regnis multis in caſibus & negotiis Lit„ teræ Apoſtolicæ ante executionem earum „ ad Regia mittuntur Auditoria & Tri„ bunalia. Idque fit (ait) ex Regio De„ creto, ut illic examinentur, ne quid fiat „ & obtineatur, falſis precibus & impor„ tunis ſuggeſtionibus, a Summo Pontifice „ adverſus Regni Regumque Hiſpaniarum „ privilegia & Apoſtolicas conceſſiones „.

De hoc Placiti uſu teſtantur paſſim Regni illius Pragmatici, atque inter alios Hieronymus Cevallos de uſu retinendi Bullas Pontificias in Senatu Regio, quoadusque ibidem examinatæ fuerint, agit in ſuo Opere *Communium contra Communes*; aſſeritque in Prologo *Tomi* 5. *num.* 160. quod Senatores Regii non teneantur rationes retentionis Bullarum exponere Pontifici, niſi Summus Pontifex ipſemet petat.

Et de hac tamquam notiſſima apud Hiſpanos Bullarum Apoſtolicarum retentione, ſive ſuſpenſione executionis earumdem, latiſſime egit Franciſcus Salgado in ſpeciali ſuo Tractatu *De Supplicatione ad Sanctiſſimum*, ſcilicet Papam, ubi ejus uſum & utilitatem latiſſime exponit.

Apud Gallos nullam Legem Pontificiam aut Reſcriptum Curiæ Romanæ publicari aut executioni mandari poſſe, niſi prius in ſupremo Regis Auditorio examinata fuerint & probata, notius eſt quam ut probari debeat; probaturque hic uſus integro *capite* 10. inter probationes Libertatum Eccleſiæ Gallicanæ, ubi etiam vetuſta admodum hujus uſus & praxeos proferuntur exempla & Parlamentorum Arreſta (*a*).

Hunc quoque uſum jampridem viguiſſe apud Germanos probat in primis, quod circa Bullam *Cœnæ Domini* factum eſſe circa annum 1586. narratur auctoritate Rodulphi II. Imperatoris, qui Legatum Apoſtolicum cohibuit a promulgatione Bullæ *Cœnæ Domini*, quam ille in Bohemia jam cœperat programmate publico inſinuare cum perturbatione ſtatus illius Regni. Qui Imperator hâc occaſione generaliter edixit, ne ullæ Bullæ Pontificiæ deinceps, niſi ſe conſcio & probante, emitterentur in lucem, atque executioni mandarentur, quod & præſcribi mandavit ad Epiſcopos Sileſiæ atque Moraviæ, uti fidem faciunt Litteræ Domini Ancel Oratoris Regis Galliæ apud dictum Im-

(*a*) In Litteris, quibus Galliarum Reges ad ſupremum Senatum Pariſienſem ſolent Bullas Summorum Pontificum dirigere, vetus illa & ſemper uſitata clauſula legitur: *Si donnons en mandement à nos amés & féaux les Gens tenant notre Cour de Parlement, que s'il leur appert que dans ladite Conſtitution en forme de Bref, il n'y ait rien de contraire aux ſaints Decrets, Conſtitutions Canoniques, aux droits & prééminence de notre Couronne, aux libertés de l'Egliſe Gallicane, ils ayent à faire lire & publier, &c.*

Imperatorem, quæ referuntur in additione ad *num.* 54. *capitis* 7. probationum Libertatum Eccleſiæ Gallicanæ.

Ex his Litteris quoque conſtat Archiepiſcopum Moguntinum noluiſſe publicare dictam Bullam *Cœnæ Domini*, eo quod prævideret, per dictam publicationem plus detrimenti quam utilitatis Eccleſiæ ſuæ obventurum.

Refert Auguſtinus Manuel Eques Ordinis Chriſti in Hiſtoria Joannis II. Luſitaniæ Regis *lib.* 4. quod Luſitania hunc uſum & morem tenaciſſime ſemper coluerit, ut Regni Cancellarius cum Secretario non Bullas tantum Pontificias, ſed mandata omnia Eccleſiaſtica cognoſceret, neque ante ſinerentur effectum ſortiri, quam ex ſubſcriptione Secretarii liqueret, nullum præjudicium fieri Regiæ auctoritati.

De hoc Placiti uſu vigente in Ducatu Brittanniæ teſtis eſt Argentreus *lib.* 2. *Hiſt. cap.* 14. ibidem narrans, edixiſſe „ Petrum „ II. Britanniæ Ducem ſub pœna corpo„ ris & confiſcationis bonorum, ne Bullæ „ quæcumque in publicum Ducatus ſui pro„ dirent, antequam examinatis in ſuo „ Conſiſtorio ipſe annueret.

In Sabaudia ab antiquo hunc Placiti uſum fuiſſe, ſufficienter probatur ex Deciſione Senatus Sabaudici relata ab Antonio Fabro in ſuo Codice, *lib.* 7. *tit. De Appellat. ab Abuſu*, qui ibidem refert, cenſuiſſe Senatum, recte poſſe appellari ab executione Brevis Apoſtolici quamvis æquiſſimi, hoc ſolo titulo, quod inconſulto Senatu facta ſit publicatio, ne Principis Juriſdictio impune contempta videatur.

In Regno Neapolitano, quamvis nexu feudali Sedi Apoſtolicæ obnoxio, hunc uſum probat vel ſola illa Pragmatica data 30. Auguſti 1561. quâ declaratur, Clauſulam Litteris Curiæ Romanæ inſertam, *quod ſola publicatio Romæ facta ſufficiat*, habendam eſſe pro clauſula nullius effectus.

Conſtat inſuper, Regni illius conſuetudinem jampridem fuiſſe, ut ſine aſſenſu eorum, qui ſupremæ Juriſdictioni præſunt, ſeu uti loquuntur, ſine *Regio Exequatur*, nulla Reſcripta aut Bullæ Romanæ admittantur. Atque extat exemplum Litterarum Ferdinandi Catholici hujus Regni & Arragoniæ Regis de anno 1508. quo offenſionem ſuam denuntiat Proregi Neapolitano, quod remiſſius in hac re egiſſe videretur, & hominem, qui mandata Romana, ſpreto Regni more, intulerat, protinus in furcam non egiſſet, quæ Litteræ idiomate Hiſpanico referuntur integræ ab Auctore De Jure Belgarum circa Bullarum receptionem *cap.* 2. *num.* 2. & in Gallicum verſæ exhibentur in Appendice Monumentorum ſub *litt. A.*

Ex qua inſuper Epiſtola pateſcit, quantopere pro conſervatione Regiæ dignitatis, & tranquillitate Regnorum intereſſe crediderit Rex Catholicus, ut Jus hoc integrum conſervaretur.

Hanc omnium pene Regnorum in hunc Placiti uſum conſonantiam deducit, citatis omnium Gentium Auctoribus, Franciſcus Salgado in Tractatu *De Supplicat. ad Sanctiſſimum parte* 1. *cap.* 2. ubi *num.* 37. allegat Marium Cuteli Siciliæ Senatorem, qui ponit Praxim & Stylum Regni Siciliæ in examinandis omnibus Litteris a Sede Apoſtolica emanantibus. Quapropter non immerito hunc uſum Placiti adſcribendum cenſent paſſim Pragmatici Juri Gentium, utpote apud omnes paſſim Gentes ex Juris naturalis inſtinctu probatum (*a*).

CAPUT II.

De Scopo Placiti Regii.

§. I.

Oſtenditur Scopum Placiti eſſe præcavere, ne executio Bullarum impingat in commoda publica.

SI rite attendatur quid Principes Catholici in uſu hujus Placiti præ oculis habeant, apparebit, unicum hujus ſcopum eſſe, præcavere ne quid aliunde in Ditiones ſuas invehatur, quod Rempublicam ſibi creditam in plura nonnumquam incommoda præcipitet.

Unde citatus Didacus Covarruvias notans,

(*a*) Neceſſitas autem Placiti fundatur in eo, quod Bullæ receptione fiant leges Regnorum; rectus ordo poſtulat, ut in his aliqua lex nova non ſanciatur ſine auctoritate eorum, a quibus reguntur.

Digitized by Google

tans, quod apud Hiſpanos, uti & apud Gallos & Flandros „ poteſtas Legatorum „ ſeu Nuntiorum Apoſtolicæ Sedis examinetur,„ rationem hujus examinis ſubjungit: „ ut admoneri poſſint a ſummo Regis Prætorio, quibus uti conveniat diſpenſationibus & commiſſionibus; „ ne quid fiat (ait) in Reipublicæ diſpendium, cum plerumque Nuntii Apoſtolici exteri ſint, nec ſatis noverint, quæ „ ſunt omnino præcavenda, ne falſis precibus & ſuggeſtionibus decipiantur „.

Deinde monens quod non tantum prævie ante admiſſionem Nuntiorum Apoſtolicorum in Regnis Hiſpaniarum ad Regia eatur Auditoria, ſed multis in negotiis & caſibus Litteræ Apoſtolicæ ante executionem earum ad Regia mittantur Auditoria & Tribunalia, rationem hujus miſſionis allegans, ait „ id fieri ex Regio Decreto, „ ut illic examinetur, ne quid fiat & obtineatur falſis precibus & importunis ſuggeſtionibus a Summo Pontifice adverſus „ Regni Regumque Hiſpaniarum privilegia, „ & Apoſtolicas conceſſiones, denique ne „ Litteræ ſummi Eccleſiæ Præſulis contra „ publicam ſpiritualis, Eccleſiaſticæ, & „ temporalis hujus Provinciæ utilitatem, „ præter ipſius Concedentis voluntatem & „ conſenſum executioni mandentur „.

Tandem pluribus in hujus Juris aſſertionem productis fundatiſſimis argumentis, præveniens eorum maledicentiam, qui hoc Jus Regium in invidiam vocabant, quaſi per hanc detentionem Bullarum, Pontificis auctoritati detraheretur, rurſus admonet enim duntaxat in finem eam Bullarum detentionem fieri: „ ut maximus Chriſti Vicarius „ interim certior fiat, quot & quantis afficiantur incommodis & gravaminibus „ Reſpublicæ iſtæ propter multa, quæ ab „ ipſo falſis precibus & ſuggeſtionibus impetrantur, quæ minime Sanctiſſimus Pontifex foret conceſſurus, ſi per ſinceram „ juſtamque narrationem certo ſciret, quid „ ſpirituali, Eccleſiaſtico, & temporali hujus Regni & Principatus recto regimini „ ſit conducibilius „.

Et Franciſcus Salgado in Tractatu *De Supplicat. ad Sanctiſſimum cap.* 8. *num.* 11. expreſſe monet, recurſum ad Senatum Regium pro retentione Bullarum inſtitui non poſſe, niſi occurrat utilitas publica, quâ impediatur turbatio Reipublicæ ſpiritualis, Eccleſiaſticæ, aut temporalis: „ quo unico „ fundamento (ait) hæc retentionis co„ gnitio & facultas defertur Principi ſupremo Eccleſiæ & Regni Protectori „.

Et *cap.* 13. *num.* 13. aſſerit idem Salgado, quod „ omnes caſus, in quibus dari poteſt Bullarum retentio in Senatu, uni „ tantum rationi nitantur, & unico fundamento juſtificentur; nempe præjudicio „ Reipublicæ, ac damno publicæ utilitatis, „ quodque ad hunc duntaxat finem tendat, „ ob illumque fuerit ſalubre hoc remedium „ introductum „: quod latius deducit *cap.* 3. ubi *num.* 28. dicit eam praxim hoc uno fundamento ab omnibus Doctoribus juſtificari.

Eumdem hujus praxeos ſcopum paucis expreſſit Hubertus Loyens in Tractatu *De Curia Brabantiæ*, notans quod nullæ Bullæ Pontificiæ mandentur executioni ſine permiſſu Regis, aut cognitione eorum, qui ſupremæ Juriſdictioni præſunt, quorum partes ſunt eas inſpicere atque cognoſcere, an nihil contineant, aut admixtum habeant, quod Rempublicam lædere poſſit; *in quo uno* (ait) *omnis Placiti uſus conſiſtit*.

§. II.

Idem ſcopus eruitur ex Principum Edictis.

Tametſi Principes Catholici Conſtitutionibus Eccleſiaſticis debitam ſemper exhibuerint reverentiam, quin & pro earum executione & debita obſervantia ſuam etiam interpoſuerint auctoritatem, una tamen ſolliciti quoque ſemper fuere, ne ſub religionis prætextu ſubreptitie & obreptitie quidquam in ſuam Rempublicam inveheretur, quod in publica commoda impingeret, pacem Eccleſiæ & Reipublicæ tranquillitatem turbaret, diſciplinæ rite ſtabilitæ præjudicium adferret, aut etiam Juribus Principis ac Vaſſallorum privilegiis præjudicaret, aut per violentiam ſubinde ſubditos opprimeret.

Quapropter in omnibus paſſim Legibus ſeu Principum Edictis, quæ diverſis temporibus, variiſque in Regnis ſuper uſu hujus Placiti edita legimus, hoc unum Principes

Digitized by Google

præ oculis habuiſſe conſpicimus.

Apud Belgas habemus inter alia Edictum Philippi Boni Ducis Brabantiæ, datum 3. Januarii 1447. quo vetat ſub graviſſimis pœnis, ne quis Brabantinorum in hanc Provinciam invehat aut exequatur, invehi aut exequi faciat ullas Eccleſiaſticas Litteras Monitoriales, Inhibitoriales, aliave Mandata contra quoſcumque Officiarios, aliosve Incolas hujus Ducatus Brabantiæ occaſione cujuſcumque cauſæ (exceptis ſolis Beneficialibus) priuſquam ſimiles Litteræ aut Mandata exhibita fuerint Officiariis & Magiſtratui ſeptem reſpective Capitalium Civitatum Brabantiæ (ſub quarum reſpective diſtrictu moratur is, contra quem prædictæ Litteræ aut Mandata diriguntur) teneanturque, qui hiſce Litteris vel Mandatis uti prætendunt, ipſis Officiariis & Magiſtratibus dilucide exponere rationes & motiva, ex quibus intendant dictas Litteras ſeu Mandata Eccleſiaſtica impendere.

Ulterius pergit Princeps, quod ſi Officiarii & Magiſtratus allegatas rationes & motiva judicent talia, ut ſecundum Jura & Privilegia hujus ſui Ducatus Brabantiæ cognitio hujus materiæ ſpectet ad Judicem Eccleſiaſticum, tunc prædicti Officiarii & Magiſtratus permittent & conſentient, ut his, qui ſimilia Mandata impetravit, illa executioni mandare poſſit, & in conſequentiam pro eorum executione ulteriora Mandata & Monitoriales e Curia a Judice Eccleſiaſtico impetrata in hanc Provinciam inferre, & jubere exequi poſſit; de qua licentia ipſi Officiales & Magiſtratus Litteras expedient, ut iis mediantibus Mandatorum Eccleſiaſticorum & Monitorialium promptior executio habeatur.

Quod ſi quiſquam Litteras aut Mandata Eccleſiaſtica contra Incolas, Officiarios, aut Magiſtratus hujus Ducatus Brabantiæ invehere aut executioni mandare tentaverit, ante obtentam ab Officiariis & Magiſtratu, ut prædictum eſt, expreſſam licentiam declaratur incidiſſe in pœnam confiſcationis omnium ſuorum bonorum temporalium, ac inſuper tenebitur ſuſcipere perſonaliter iter Romanum ad limina Apoſtolorum Petri & Pauli, nullo nummo pecuniario redimendum, aliâve pœnâ arbitrariâ pro qualitate factorum puniendus dicitur.

Nemo dubitaverit, quin licentia impetranda ab Officiariis & Magiſtratibus Capitalium Civitatum Ducatus Brabantiæ, priuſquam Litteræ Monitoriales, Inhibitoriales, aliave Mandata Judicum Eccleſiaſticorum contra Incolas, Officiarios, aut Magiſtratus Ducatus Brabantiæ executioni mandari queant, plane reſpondeat, & re ipsâ æquivaleat Litteris *Placeti*, quæ hodie in ſupremis Principum Auditoriis obtineri debent, priuſquam Bullæ aut Reſcripta Curiæ Romanæ hic publicari aut executioni mandari queant.

Porro in hac Philippi Boni Ordinatione videmus, Principem nullatenus voluiſſe Judicum Eccleſiaſticorum legitimam auctoritatem, eorumve Juriſdictionem infringere aut violare, ſed tantum tranquillitati ſuæ Provinciæ conſulere, & injuſtis ſubditorum vexationibus, eorumque violentis oppreſſionibus occurrere & mederi.

Deplorat enim Princeps, in ſuam notitiam deveniſſe, quod frequentius Monitiones, Inhibitiones, aliave Mandata ex pluribus Curiis Eccleſiaſticis in hanc Provinciam contra Officiarios, Magiſtratus, & Incolas, quam antehac fieri conſueverat, inveherentur & executioni mandarentur; quodque Judices Eccleſiaſtici evocarent Incolas ad ſua Tribunalia non tantum ſuper teſtamentis, contractibus antenuptialibus, & bonis amortizatis (in quibus tribus materiis duntaxat juxta Jura & Privilegia hujus Provinciæ Monitoriales & Mandata dirigere poſſunt) ſed in pluribus aliis cauſis, in notabilem diminutionem & præjudicium præeminentiæ ac Juris Regalis ipſius Principis, ac inſuper in notabile damnum & onus Vaſſallorum ac Incolarum, pluraque inde incommoda ſucceſſu temporis eſſe proventura, niſi provideretur.

Declarat autem Princeps hunc Judicum Eccleſiaſticorum exceſſum cum illa incommodorum ſequela invaluiſſe ex eo, quod Litteræ Monitoriales, Inhibitoriales, aliave Mandata e Curiis Eccleſiaſticis emanantia haece in Provincia permiſſa fuerint inferri & executioni mandari, priuſquam Officiariis & Magiſtratibus prædictarum reſpective Civitatum eſſent exhibita & ab his examinata, licentiaque ea exequendi obtenta, prout (inquit) ab antiquo ſolitum fuerat fieri.

Ex

Ex his manifeſtum eſt, Principem per hanc ſuam Ordinationem id unum præcavere voluiſſe, ne impoſterum per Monitiones, Inhibitiones, cæteraque Mandata Judicum Eccleſiaſticorum, Jura Regia, Provinciarumque Privilegia cum notabili Subditorum & Incolarum præjudicio & intereſſe violarentur, & ſic paci & tranquillitati Reipublicæ conſuleretur: inſuper habetur ex verbis Edicti, quod per hanc Ordinationem nihil novi per Principem inductum ſit, ſed duntaxat fuiſſe renovatum, quod ab antiquo obſervari conſuetum fuerat.

Similiter dum Maximilianus & Philippus Archiduces vetant per Edictum de 12. Septembris 1485. admitti ſub graviſſimis pœnis ullam reſervationem aut expectativam, aliamve Beneficiariam proviſionem e Curia Romana, quoaduſque aliter ordinatum eſſet, ad hanc prohibitionem inducti fuere ob multimoda & graviſſima incommoda, quæ ſubditis, ipſique Eccleſiæ & Reipublicæ per ſimiles Romanas proviſiones inferebantur, & quæ ſingulatim Procurator Regius expoſuerat, poſtulans iis omnibus remedium adferri.

Exponebat quoque, quod ob incommoda a ſe jam expoſita in pluribus Regnis, Provinciis, & Ditionibus Catholicis (quorum etiam nonnulla ſubjecta ſunt in temporalibus Eccleſiæ Romanæ) prædictæ Proviſiones Curiæ Romanæ non admittantur in magnum commodum & ſolatium Eccleſiarum, Subditorum, & Incolarum illorum Regnorum, Provinciarum, & Ditionum.

Ut proinde manifeſtum ſit, Principes non alio fine executionem Proviſionum Romanarum in ſuis Provinciis vetuiſſe, quam ut publicis incommodis occurrerent.

Hoc Edictum, quo ſimpliciter & indiſfinite interdicitur omnis cujuſcumque Proviſionis Apoſtolicæ de Beneficiis his in partibus conſiſtentibus admiſſio, paucis annis vim ſuam habuit.

Legitur enim Edictum alterum Philippi Archiducis de 20. Maii 1497. quo rurſus Proviſiones Romanæ curſum habere in his partibus ſinuntur, ſub hac tamen reſtrictione, ut nullus iis uti poſſit, niſi prius viſæ & examinatæ fuerint in magno Conſilio Regio, & ſuper executione earumdem obtentæ fuerint Litteræ Patentes Principis in forma conſueta.

Si rurſus integer contextus hujus Edicti attendatur, apparebit, quod hujus reſtrictionis unicum fundamentum ſit, præcavere incommoda & gravamina, quæ ex fraudulentis & parum Canonicis Romanis Proviſionibus, necnon in iis contentis Clauſulis & Cenſuris in Rempublicam, Eccleſias, & Subditos cum ſumma eorum perturbatione invehebantur.

Nequaquam igitur Principum intentio fuit, per uſum Placiti aut denegationem executionis, Canonicas & hiſce in Provinciis receptas Curiæ Romanæ Proviſiones beneficiarias impedire, aut convellere, vel earum executionem ſiſtere; ſed duntaxat præcavere, ne quid ſub prætextu hujuſmodi Proviſionum Jura Reipublicæ aut Eccleſiarum patiantur, vel ſubditi vexentur, & in varia incommoda incidant.

Si ulterius omnia, quæ tum per Principes noſtros ſuper uſu Placiti ſancita fuerunt, tum ipſis Principibus de hoc uſu retinendo a Regiis Conſiliis variis occaſionibus fuerunt expoſita, pervolvantur, deprehendetur omnem hunc uſum unice refundi in multiplicia incommoda, in quæ Eccleſia & Reſpublica nata ſunt incidere, ſi e Curia Romana emanantes Bullæ vel Litteræ ſeu Reſcripta permitterentur ſine prævio examine in Regiis Auditoriis, ſine Principis Placito publicari & executioni mandari, uti ex pluribus in decurſu hujus Tractatus adducendis plenius patebit.

Et quidem ſicuti omnibus pene Orbis Chriſtiani Regnis Placiti uſus eſt communis, uti ſupra oſtenſum eſt, ita quoque apud omnes idem hujus uſus ſcopus invenitur.

Inter Probationes Libertatum Eccleſiæ Gallicanæ *cap.* 10. cujus hic eſt titulus: *Bulles ou Lettres Apoſtoliques ne peuvent être exécutées en France ſans Pareatis du Roy ou de ſes Officiers*, leguntur Litteræ Ludovici XI. Regis Galliæ datæ 8. Januarii 1475. quibus mandatur, ut per Commiſſarium a Rege conſtitutum in Civitate Ambianenſi viſitentur omnes quæcumque Litteræ, Bullæ, aliave e Curia Romana emanantia.

Scopum hujus viſitationis ſubjungit, nimirum ut inſpiciatur, ſi nihil in his Bullis aut Litteris occurrat contra jura Regni & liber-

libertates Eccleſiæ Gallicanæ.

Si attendantur etiam cætera tum a Regibus Galliæ, tum a Parlamentis Regiis pro hoc uſu edita, quæ tam in his Probationibus, quam in Commentario earumdem libertatum adducuntur, apparebit quoque hoc unum voluiſſe Reges Galliæ, per hunc uſum Placiti ſive *Pareatis* præcavere incommoda, quæ poſſent ex præcipiti Bullarum aut Reſcriptorum Curiæ Romanæ executione Eccleſiæ Gallicanæ ipſique Regno accidere (*a*).

§. III.

Oſtenditur quibus ex cauſis per Regia Auditoria executio Bullarum ſiſti queat inſpecto Placiti ſcopo.

SUpra notavimus, unicum Placiti Regii ſcopum eſſe, ne quid in Principis Ditiones invehatur & executioni mandetur, quod Jura publica invertere, ipſamque Rempublicam ſeu Eccleſiaſticam ſeu Civilem turbare poſſet.

Igitur Senatus Regii id potiſſimum in retentione Bullarum, vel denegatione Placiti attendere debent, utrum ex ipſarum Bullarum reſcriptorumve executione cum fundamento timenda ſit Reipublicæ ſeu Eccleſiaſticæ ſeu Civilis turbatio, aut publica prævideantur oritura incommoda.

Unde recte notant Doctores in hac Bullarum retentione, ſeu earumdem ſuſpendenda executione, non tam eſſe attendendam earum ſimplicem ſubreptionem vel obreptionem, quam publicam utilitatem, in quam ipſa Bullarum executio impingere poſſet, uti late oſtendit Salgado in Tractatu *De Supplicat. ad Sanctiſſ. parte* 1. *Cap.* 8. ubi *num.* 10. late probat „ ſimplicem ſubreptionem Litterarum Apoſtolicarum nullatenus eſſe fundamentum habile ad earumdem retentionem in Senatu diſcernendam nec etiam diſponendam, niſi concurrat, aut inde inferatur damnum publicæ utilitatis, vel aliqua ex cauſis, ex quibus inferri poſſit turbatio Reipublicæ ſpiritualis, Eccleſiaſticæ, aut temporalis; quo ſolo unico fundamento (ait) hæc retentionis cognitio & facultas defertur Principi ſupremo Eccleſiæ & Regni Protectori „.

Exinde infert Salgado poſt alios, Reſcripti Romani executionem ſuſpendi, ſive in Senatu Regio retineri poſſe, tametſi Reſcriptum ipſum validum ſit, neque ullo ſubreptionis aut obreptionis vitio laboret eo quod in hac retentione non tam ſit conſideranda ſubreptio vel obreptio, quam ratio boni publici „ quæ conſiſtit in vitando ſcandalo, ſive alio quovis malo notabili, quod vel timetur, vel timeri poteſt quod (ait Salgado) verificatur, ubi Litteræ mero jure valent, & omni ſubreptionis vitio carent „.

Fundatur hæc retentio Bullarum ſcandali vitandi causâ in *cap.* CUM TENEAMUR 6. ☧ *De Præbendis:* ubi Alexander III. ſcribit cuidam Epiſcopo, quod ſi non poſſit illi, pro quo mandatum de providendo miſerat, ſine *ſcandalo* provideri, æquanimiter ſuſtineret, ſi pro ea vice mandatum ſuum non duxerit exequendum.

Monet autem Petrus De Marca *lib.* 3. De Concord. Sacerd. & Imp. *cap.* 15. *num.* 8. reflectens ad prædictum Alexandri III. reſponſum: „ ſcandala & offenſiones in Rempublicam Chriſtianam invehi, quando Status Eccleſiaſticus aliquâ novitate percellitur, & conſuetudines receptæ convelluntur „.

„ Probatur id quoque (ait de Marca ibidem) ex Decretali Innocentii III. in *cap.* CUM OLIM ☧ *De Clericis conjugat.* qui filium Græci Sacerdotis ex legitima uxore ſuſceptum in Epiſcopum conſecrari jubet, niſi (inquit) *pro eo quod inter Latinos Græci hujuſmodi converſantur, regionis conſuetudo repugnet:* ubi Joannes Andreas recte adnotavit, hanc exceptionem additam ob vitandum ſcandalum & offenſionem, quæ inde contingere poſſit, ſi quid alienum a conſuetu- „ dine

(*a*) Sæpius contingit quod Proviſiones e Curia Romana emanatæ clauſulas complectantur contrarias quibuſdam Eccleſiarum particularium juribus. Adverſus has clauſulas fiunt a Gallis & Belgis querimoniæ & proteſtationes; ſed de his minus ſollicita videtur Curia Romana, cum nihilominus pergat in ſuis Proviſionibus eaſdem adhibere clauſulas. Ut ergo iſtæ juribus Gallorum & Belgarum non noceant, Placitum Regium intervenit, quod ſuis reſtrictionibus in permittendo Proviſionum uſu clauſulas Romanas reddit inutiles.

„ dine inter Latinos induceretur „.

Quidquid enim in publicam utilitatem impingit, nomine ſcandali venire poteſt, eo quod publicis commodis offendiculum ponat.

Quare non minus retentioni Bullarum & Reſcriptorum Curiæ Romanæ locum eſſe, ſi per ea inveteratæ conſuetudines, & Provinciarum Jura & Privilegia invertantur, paſſim obſervant Doctores adducti per Franciſcum Salgado loco citato *cap.* 6. ubi in primis notat, quod „ laudabiles conſuetu- „ dines in aliquibus Regnis & Provinciis a „ S. Sede Apoſtolica diu toleratæ, inta- „ ctæ ſemper manere debeant „; quodque (ut ait S. Auguſtinus) *ipſa mutatio conſuetudinis, etiam quæ adjuvat utilitate, novitate perturbet*.

Atque ibidem fuſius oſtendit Salgado, mutationem antiquarum conſuetudinum & inveteratorum morum ſolere eſſe cauſam turbationis, multaque ſecum incommoda trahere in Rempublicam Chriſtianam.

Hinc ulterius concludit *num.* 19. Reſcripta Pontificia retineri „ quando moribus „ laudabilibus, & vetuſtiſſimis alicujus Re- „ gni aut Provinciæ minime conveniunt: „ (additque) a Conſtitutionibus ſummi „ Pontificis ſupplicari poſſe, ut judicant „ Doctores omnes, cum ex hac novitate, „ & morum mutatione turbatio Reipubli- „ cæ, & Status Eccleſiaſtici probabiliter „ timeatur, & exinde facillime ſcandala „ oriri aſſoleant „.

„ Et cum hæ novitates & abuſus ſint „ genitrices ſcandali & turbationis pacis & „ tranquillitatis publicæ, ex quibus nota- „ bilia damna & inconvenientia dilabun- „ tur, omni modo præcavenda ſunt, ju- „ ſtaque tunc cauſa & legitima dicitur ad „ ſuſpendendam executionem Litterarum A- „ poſtolicarum, ne pax publica turbetur, „ & bonum commune detrimentum patia- „ tur „: uti proſequitur Salgado, recte notans Bullas Romanas ob hanc novitatem, & quæ ex ea ſequuntur incommoda, eâdem ratione retineri poſſe, quâ retinentur, ſcandali vitandi cauſâ.

Ulterius, quia vix contingere poteſt, ut ſine perturbatione publica, & damno publicæ utilitatis Jura Principum & populorum privilegia infringantur aut lædantur, inter cauſas retentionis Bullarum hanc paſſim recenſent Doctores: nimirum ſi Reſcripta Romana impingant in Jura Regia aut antiqua populorum privilegia, uti multis oſtendit ſupra allegatus Salgado *capite* 5. per totum, ubi a *num.* 45. recitat Doctores hanc retentionis cauſam fundantes, ac ſignanter *num.* 47. recitat verba Didaci Covarruviæ, quibus inter cauſas retentionis Bullarum expreſſe ponit „ ne quid fiat & „ obtineatur falſis precibus ac importunis „ ſuggeſtionibus adverſus Regni, Regum- „ que Hiſpaniarum Privilegia & Apoſtoli- „ cas conceſſiones „.

Porro omnes hi caſus retentionis Bullarum in hac unica ratione fundantur, quod ex Bullarum executione timeatur, vel prævideatur fore ut Reſpublica ſeu Eccleſiaſtica ſeu Civilis in plura incommoda poſſet incidere, ideoque ſine ſcandalo ſeu offenſione populi executio facile haberi non poſſet.

Hinc recte probat ſæpius allegatus Salgado *cap.* 9. quod licet ſpeciales aliquæ cauſæ retentionis exprimantur in Lege Regia pro Regnis Hiſpaniæ „ Senatum ſupre- „ mum poſſe (prout quotidie fit) hâc „ uti Regaliâ in omnibus caſibus compre- „ henſis ſub jure & ratione generica, in „ quibus militat ratio utilitatis & turba- „ tionis pacis, ac per conſequens tollendæ „ violentiæ „.

Et cum hoc ſit unicum fundamentum hujus recurſus, ne pax publica, ſtatuſque Regni turbetur, per neceſſariam conſequentiam ſequitur (ait Salgado) quod iis omnibus in caſibus „ in quibus ſua turbetur „ Reſpublica, vel notabile aliquod damnum „ patiatur, & violentiam, ſuam poterit (Prin- „ ceps) imponere auctoritatem œconomi- „ ce, atque omni modeſtiâ & reverentiâ „ humili Sedis Apoſtolicæ iſtâ Regaliâ uti „.

Atque ibidem pluribus oſtendit, Reſcripta Romana a Senatu Regio retineri, ſive executionem eorum ſuſpendi ex multis cauſis, quæ in Lege Regia ſpecialiter non ſunt expreſſæ.

Quin ſi Reſcripta Pontificia principaliter quidem duntaxat vergant in detrimentum privatum alicujus tertii, conſequutive autem in notabile præjudicium publicæ utilitatis, etiam eo caſu per Senatum Regium reti-

retineri poſſe, ſive eorum executionem ſuſpendi probat ſæpe allegatus Salgado *cap.7.* ubi notat *num. 62.* quod Litterarum retentio non ex quolibet præjudicio tertii procedat:
„ ſed tantum quando ex earum exe-
„ cutione contra privatum intentata infer-
„ tur, atque conſequutive inducitur da-
„ mnum aliquod publicum, cederetve in
„ detrimentum Reipublicæ Eccleſiaſticæ aut
„ temporalis „.

Exemplum primo ponit, ſi præter præjudicium tertii in executione ipſius Reſcripti inferretur violentia: cum enim omnis violentia etiam privatis inferenda cedat in præjudicium publicæ tranquillitatis, necnon ſpeciali ratione Principi incumbat remedium præſtare. adverſus violentias, hæc violentia dabit juſtam cauſam retentionis.

Idipſum exemplificat: Si „ Reſcriptum
„ verſetur in Litteris expeditis in præjudi-
„ cium Juris Patronatus laicorum, quæ
„ ideo retinentur (ait) non quatenus tan-
„ gunt ſimpliciter jus tertii, hoc eſt, Pa-
„ tronum, ſed quatenus conſequutive ver-
„ gunt in detrimentum, vel perniciem Rei-
„ publicæ ſpiritualis „.

Verbo, quandocumque executio non tantum læderet jus tertii, ſed quâcumque ratione vergeret in detrimentum publicum, poterit eſſe juſta cauſa retentionis, uti ibidem concludit Salgado.

Si vero agatur de ſimplici ſubreptione vel obreptione, quæ duntaxat jus privatorum concernit, ita ut executio Reſcripti, ſive Proviſionis nullatenus offendere poſſit Jura publica, nec ejus occaſione timenda ſit Reipublicæ aut Eccleſiæ turbatio, retentioni Bullæ ſive Reſcripti locus nequaquam erit: obſervatque dictus Salgado citato *cap. 8. num. 24.* „ tentare non poſſe
„ Senatum ſupremum Regium fundare reten-
„ tionem Bullarum ſuper ſimplici ſubreptio-
„ ne, quando alias omnino ex executione
„ ceſſat qualitas damni publici, aut publi-
„ cæ utilitatis Regni aut Regis, ac inde
„ turbatio Status publici, quod quidem in
„ ſimplici, & non ita qualificatâ ſubreptio-
„ ne Litterarum penitus ceſſat „.

Dum enim quæſtio eſt de ſimplici ſubreptione vel obreptione inter partes, ac unice quæritur, num Proviſio ſit rite expedita, nulloque vitio ſubreptionis laboret, vel utrum proviſus qualitates requiſitas habeat, utrumve proviſus ab Ordinario in aliquo particulari caſu præferri non debeat proviſo Apoſtolico, atque ita de ſolo jure Partium contendentium quæratur, quæſtio hæc per Judicem decidenda venit, nec ob hoc jus Partium retentioni locus eſſe poteſt; quandoquidem Senatus Regius nec intendat, nec poſſit retardare executionem Reſcripti Apoſtolici, ſi illud in publica commoda non impingat, neque Senatus Regius poſſit, nec intendat jus, quod tertius ex hoc Reſcripto vel Proviſione prætendit, ipſi auferre, ſed tantum præcavere, ne per executionem hujuſmodi Reſcriptorum lædatur Jus publicum, aut ſubditis violentia inferatur.

Quapropter notat allegatus Salgado loco citato *num. 28.* quod „ Doctores, qui de
„ retentione Bullarum tractavere, expreſſe
„ loquantur, quando Litteræ lædunt Jus
„ publicum Regni vel Regis, & in da-
„ mnum vergunt publicæ utilitatis, ex qua-
„ rum executione turbari timetur Reſpubli-
„ ca, ac publicus Status Eccleſiæ „.

Refertque ibidem Salgado *num. 38.* ex Antonio Amato variarum Reſolutionum *lib. 2. reſolut. 72.* quod in Regno Siciliæ communis praxis habeat, ut Litteræ quidem Apoſtolicæ in Senatu Regio retineantur ob cauſas tendentes in præjudicium Juris Regii ac Reipublicæ, aut in turbationem pacis ſubditorum, vel præjudicium tertii; ſed ſi „ aliquis conqueratur in Senatu
„ opponens ſe petenti Executorias Littera-
„ rum Apoſtolicarum non eſſe denegandas,
„ quando continent ſubreptionem vel ob-
„ reptionem duntaxat, imo tunc concedun-
„ tur Executoriæ, ſalvis juribus Partis co-
„ ram Judice delegato proponendis & pro-
„ ſequendis „.

Similiter & in Belgio Reſcripta ſeu Bullæ Apoſtolicæ ſuſpendi ſeu retineri non ſolent, dum de ſolo jure contendentium eſt quæſtio; ſed Placitum annui ſolet, ſalvo jure contendentium, & ne forſan occaſione Proviſionis Apoſtolicæ partes extra Provincias, vel coram Judicibus, qui ſpectatis moribus & privilegiis patriæ, eſſent incompetentes, litigare cogerentur: haber praxis Senatus Brabantiæ, ut Placito Regio ſuper Proviſione Apoſtolica inferatur hæc expreſſa cautio: „ Si occaſione hujus Proviſionis
„ quæ-

Digitized by Google

„ quæſtio incidat, ea inſtituenda & agitan-
„ da ſit in poſſeſſorio quidem coram ipſo
„ Senatu Brabantiæ, in petitorio autem
„ coram Judice Eccleſiaſtico competente &
„ in Brabantiâ reſidente; & ſi quæſtio per
„ appellationem ad Curiam Romanam ſo-
„ ret devoluta, tunc ea coram Judicibus
„ delegatis & competentibus atque itidem
„ in Brabantia reſidentibus proſequenda erit,
„ conformiter ad Edicta de annis 1497. &
„ 1574. „

Et ſi forſan in Reſcriptis aut Bullis Pontificiis nonnulla contineantur, e quibus poſſet reſultare aliquod incommodum publicum, inſeri conſueverunt aliæ nonnullæ clauſulæ & limitationes, quibus prædictis incommodis occurratur.

CAPUT III.

Quo titulo Principi hoc Jus Placiti competat?

§. I.

Oſtenditur Jus hoc Principibus competere titulo ſui Principatus ſive jure Regaliæ.

QUandoquidem uſus Placiti eo ſolum tendat, ut Principes præcaveat, ne ex præcipiti Bullarum ſeu Reſcriptorum Curiæ Romanæ publicatione & executione quidquam in Rempublicam ſeu Civilem ſeu Eccleſiaſticam invehatur, quod eam turbare, aut ſubditos opprimere poſſet, perſpicuum eſt, hoc Jus Principi vi ſuæ auctoritatis & officii competere.

Quis enim dubitet, quin Regium officium ſit, incommoda a Republica, quin & ab Eccleſia eorum tuitioni commiſſis avertere, earumque pacem & tranquillitatem conſervare.

„ Principes ſeculi (ait apud Gratianum
„ *Cauſâ* 23. *Quæſt.* 5. *Can.* 2. S. Iſidorus)
„ nonnumquam intra Eccleſiam poteſtatis
„ adeptæ culmina tenent, ut per eam-
„ dem poteſtatem diſciplinam Eccleſiaſti-
„ cam muniant „.

Poſt hæc oſtendit, quâ ratione neceſſaria ſit Principum ſecularium auctoritas pro tuenda Eccleſiæ diſciplina; ac tandem ad Principes ſe convertens, ait: „ Cognoſcant
„ igitur Principes ſeculi Deo debere ſe ra-
„ tionem reddere propter Eccleſiam, quam
„ a Chriſto tuendam ſuſceperunt: nam ſi-
„ ve augeatur pax Eccleſiæ, ſive ſolvatur,
„ ille ab eis rationem exiget, qui eorum
„ poteſtati Eccleſiam ſuam credidit „. Hanc Iſidori ſententiam anno 829. adoptavit Concilium Pariſienſe *lib.* 2. *cap.* 2. ut Reges ſui officii moneret.

Cum igitur Principis ſit curam tam Eccleſiæ quam Reipublicæ gerere, fatendum eſt, nequaquam ab ejus officio alienum eſſe, examinare & revidere, quid aliunde in ſuas Ditiones invehatur, quo præcaveat, ne per id forſan Reſpublica aut Eccleſia turbetur, atque in gravia incommoda incidat.

Itaque ex ipſo Principis officio uſus hic Placiti originem traxit: nam ex prædictis indubitatum manet, Principibus ex natura & inſtitutione ipſius Principatus publicæ tranquillitatis tutelam incumbere, ſine diſcrimine perſonarum & cauſarum, ac conſequenter auctoritatem habere ſuper actionibus externis etiam Eccleſiaſticis, quatenus pacem Reipublicæ temporalis intempeſtive perturbant, ut incommoda, quæ inde emergunt, prævertant, & iis medeantur.

Quod ſi vero ad officium Principum pertinet incommoda a Republica avertere, poſſunt ſine dubio & inquirere in ea omnia, quæ peregre inferuntur, ne quid forte noxæ lateat contra publica commoda, & ulterius etiam edicere, ne quid novi invehatur, aut executioni mandetur, quod prius recognitum non ſit ab iis, qui rebus cognoſcendis delegati ſunt, & morum popularium periti habentur.

Hinc Franciſcus Salgado in ſuo Tractatu *De Supplicatione ad Sanctiſſimum*, differens de Jure retentionis Bullarum, ſive Jure ſuſpendendi executionem Reſcriptorum Romanorum, priuſquam apud Auditoria Regia fuerint examinata & probata, (quod in Regnis Hiſpaniæ jampridem receptum fuit, & juri Placiti in his Provinciis uſitato æquivalet) illud juri Regaliæ ſive ſupremæ Principis auctoritati adſcribere non dubitat.

Quapropter & *cap.* 9. *num.* 13. jus illud retentionis non ſolum in caſibus in Lege Regia expreſſis locum habere affirmat, ſed

„ Senatum ſupremum poſſe hâc Regaliâ uti „ in omnibus caſibus, in quibus militat „ ratio publicæ utilitatis & turbationis pa- „ cis, ac per conſequens tollendæ violen- „ tiæ „.

Rationem ſubjungit: „ Nam cum hæc „ ſit principalis nervus, unicum fulcrum, & „ ſolidum fundamentum inductivum & pro- „ vocativum hujuſmodi recurſus retentionis, „ ne pax publica, Statuſque Regni tran- „ quillus turbetur, & ne commune bonum „ detrimentum patiatur, Princeps tamquam „ ſuæ ſibi commendatæ Reipublicæ prote- „ ctor, ac Status Eccleſiaſtici, necnon „ Reipublicæ ſpiritualis, ad ejuſque offi- „ cium proprie pertineat ſalus populi, quies „ & tranquillitas publica; per neceſſariam „ inde conſequentiam ſequitur, quod iis „ omnibus in caſibus, in quibus ſua tur- „ betur Reſpublica, vel notabile aliquod „ damnum patiatur & violentiam, ſuam „ poterit interponere auctoritatem œcono- „ mice, atque omni modeſtiâ & reveren- „ tiâ humili Sedis Apoſtolicæ iſtâ Regaliâ „ uti (a) „.

Et *num.* 19. notat, quod Princeps in Lege Regia, in qua diſponit ſuper retentione Bullarum & Supplicatione ad Sedem Apoſtolicam in caſibus ibidem ſpecialiter expreſſis, motus ſit ratione generali & fundamentali, ſuper qua fundatur hujuſmodi retentio.

Et Principes noſtri in ſuis Edictis, quibus hujus Placiti formam præſcribunt, eâ ſolâ ſuâ supremâ auctoritate procedunt, neque ullum alium particularem titulum, cui jus illud inniteretur, adducunt.

Non mirum proinde, quod & paſſim omnes ſupremi Principes Catholici, tametſi etiam nexu feudali Sedi Apoſtolicæ obnoxii, utantur hoc Jure tamquam ex ipſo Jure Regaliæ & Coronæ profluente.

Nequaquam igitur pro aſſerendo hoc Jure, laborandum eſt de titulo conſenſionis Pontificem inter & Principem, aut de titulo præſcriptionis, vel ſpeciali aliquo privilegio Apoſtolico, quo Jus illud Principibus fuiſſet indultum; quandoquidem Principes ſoli Deo acceptum ferant Imperium ſuum, qui publicam tranquillitatem, & quæ ad eam auxilia neceſſaria ſunt, in manus ipſorum collocavit.

§. II.

Jus hoc inſeparabiliter inhæret ipſi Principatui, nec Princeps illud a ſe abdicare poteſt.

PRincipi ex officio & titulo ſuæ Regaliæ incumbere protectionem ſuorum ſubditorum, necnon curam procurandi tranquillitatem Reipublicæ, atque inveterata ſubditorum Jura & Privilegia ſarta tecta ſervandi, ac ipſam quoque Eccleſiaſticam diſciplinam ſuâ auctoritate muniendi, expeditum eſt.

Igitur Princeps vi ſuæ ſupremæ dignitatis tenetur ea omnia curare, quibus tranquillitas Reipublicæ conſervetur, ſubditorum jura & Eccleſiaſtica diſciplina intacta conſerventur, ac ſubditi ab oppreſſione & violentia liberentur; hocque Jus una cum Regno ipſo natum eſt, & Poteſtati Regiæ tam indivulſe connexum, ut Jus hoc a ſe Princeps nequeat abdicare, niſi una ſeipſum Principatu exuat.

Non eſt enim inane Regiæ Poteſtatis nomen, nec Inſignibus Majeſtatis ideo decoratur Princeps, ut otioſe præſideat humano generi: *Non ſine cauſa gladium portat* (inquit Apoſtolus ad Romanos *cap.* 13. *verſ.* 4.) *Dei enim miniſter eſt: vindex in iram ei qui malum agit*. Et, ut Doctores loquuntur, intelligitur regimen a Deo commiſſum Principibus non ſimpliciter, ſed cum qualitate & attributo ei naturaliter inhærente & inſeparabili, quod conſiſtit in protectione ſubditorum, propulſatione injuriarum, tuitione communis tranquillitatis.

Franciſcus Salgado poſt alios allegatos Auctores in Tractatu *De Supplicatione ad San-*

(a) Quocirca D. Talon in Parlamento Pariſienſi Advocatus Catholicus, poſtquam agnovit Regem non poſſe impedire, quin ſint in Eccleſia Presbyteri, verbi divini Præcones, & Confeſſarii; aſſerit tamen eſſe penes Regem ut prohibeat, ne hic vel ille ſit Presbyter, ne hic vel ille concionetur, aut Confeſſiones excipiat: ne Petrus v. g. concionetur in hac potius quam in altera Eccleſia; *ſe pouvant faire*, inquit D. Talon, *que l'Etat ait interêt que tels & tels n'ayent aucune fonction dans l'Egliſe*, &c. Traité de l'autorité des Rois, *part.* 1. *differt.* 4. & *part.* 2. *differt.* 1. & 2.

Sanctiſſimum, *parte* 1. *cap.* 1. *num.* 109. notat hoc jus, aliaque ſimilia ad ſupremam Principis Regaliam ſpectantia Principem a ſe abdicare non poſſe, & ſic eſſe impraeſcriptibilia.

Quinimo notat idem Salgado in Tractatu *De Protectione Regia*, *parte* 1. *cap.* 1. *prælud.* 5. *num.* 310. quod „ naturale attri-„ butum ſit, propriumque Regis officium „ inhærens regimini, a quo avelli non po-„ teſt, niſi ſimul & iis cauſis, quibus re-„ gimen & Regnum tolli poteſt; & tunc „ non per ſe tollitur, ſed tamquam ſub-„ ſtantia, medulla, anima, & qualitas to-„ tius ſui ſubjecti „.

Quapropter, ut narrat Auguſtinus Manuel Eques Ordinis Chriſti in Hiſtoria Joannis II. Regis Luſitaniæ *lib.* 4. cum dictus Rex anno 1486. poſtulante Innocentio VIII. renuntiaſſet Juri, quod in Regno illo tenaciſſime fuerat obſervatum, nimirum ut Regni Cancellarius cum Secretario non Bullas tantum Pontificias, ſed Mandata omnia Eccleſiaſtica cognoſceret, neque ante ſinerentur effectum ſortiri, quam ex ſubſcriptione Secretarii liqueret, nullum præjudicium fieri Regiæ auctoritati, interpoſuerunt ſe Regni Primores, Conſiliarii, & Juriſconſulti, negantes licere Regi ſine Ordinum conſenſu abdicare ſe eo Jure, quod ad communem populi utilitatem, tranquillitatemque pertineret, & nihil delibaret de debita Jure divino Apoſtolicæ Sedi reverentia.

Indubie jam tum perſpectum habebant Primores Regni Luſitaniæ, quod ſi jus hoc Placiti, ſive examinandi Diplomata Romana conſiſtat intra hos limites, ut cognoſcant Judices Regii, an nihil contineant novæ Bullæ adverſus Regni Statum, adverſus Privilegia, inveteratas conſuetudines, aut quietem publicam, juſtus, imo & neceſſarius ſit hic mos ad ipſam Reipublicæ conſervationem, quodque veriſſimum ſit, ut poſtmodum obſervavit Didacus Covarruvias *pract. qq. cap.* 35. *num.* 3. quod „ ſi „ quis contendat a Principibus Chriſtianis „ hanc tollere poteſtatem, ſtatim compe-„ riet experimento maniſeſtiſſimo, quantum „ calamitatis Reipublicæ invexerit „.

Principes Belgii ſpeciali titulo conſervationi hujus Juris obſtringuntur, eo quod non tantum in ſuo Læto Introitu ſive Inauguratione promittant, ſed etiam ſolemni jurejurando ſe obſtringant conſervare ſubditis ſuis & Provinciis ſua antiqua Privilegia & laudabiles conſuetudines, necnon ſubditos ſuos ab omni violentia & oppreſſione protegere, atque omnino curare, ne quid contra dicta Privilegia aut laudabiles conſuetudines inducatur, vel quidquam violentiæ aut oppreſſionis contra ſuos ſubditos attentetur.

Porro nequaquam dubitari poteſt, & experientiâ notiſſimum eſt, Privilegia Provinciarum & inveteratas conſuetudines integra conſervari non poſſe, ipſoſque ſubditos frequenter periclitari ab oppreſſionibus & violentiis, niſi hoc jus Placiti integraliter quoad omnia cujuſcumque generis e Curia Romana emanantia Reſcripta ſeu Litteras, integrum conſervetur, quemadmodum ipſis Principibus per ſua Conſilia frequenter expoſitum eſt, ut ex ſequentibus patebit.

Conſtat igitur Principes Belgii ſuo juramento conſtringi ob conſervationem hujus juris Placiti, eo quod ſine hujus Juris conſervatione Privilegia, & laudabiles conſuetudines vix ſalva futura ſint, nec vix tuti eſſe poſſint ſubditi contra violentias & oppreſſiones.

§. III.

Pro recto hujus Juris uſu poſſunt Principes pro temporum & locorum varietate Leges præſcribere.

CUm uſus Placiti Regii unice tendat ad conſervanda Jura, Privilegia, necnon inveteratas Provinciarum, Eccleſiarumque conſuetudines, uti latius ſupra deductum fuit, merito Principes non modo ſollicite hoc Jus ſibi conſervant, ſed & legitimo ejus uſui invigilant, Legeſque præſcribunt, quas in ejus uſu Regii Miniſtri diligenter obſervent.

Hinc licet in omnibus pene Chriſtiani Orbis Provinciis hic Placiti uſus ab antiquo obtinuerit, non iiſdem tamen ubique Legibus regitur.

Et quidem in hoc Belgio non eaſdem ſemper fuiſſe circa hunc uſum Leges deprehendimus.

Digitized by Google

In primis enim conſtat ex Edicto Philippi Boni de anno 1447. quod Litteræ Monitoriales, Inhibitoriales, aliave Mandata Judicum Eccleſiaſticorum exterorum in Ducatu Brabantiæ executionem habere non poſſent adverſus ejuſdem Ducatus Incolas, niſi prævie fuiſſent exhibitæ Officiariis & Magiſtratibus ſeptem reſpective Capitalium Civitatum Ducatus Brabantiæ (ſub cujus Ditione morabatur is, contra quem Mandata dirigebantur) atque ab illis licentia Mandata Eccleſiaſtica exequendi per Litteras *Patentes*, ut vocant, fuiſſet obtenta, quæ Litteræ cum hodiernis Placiti Litteris coincidebant.

At poſterioribus Principum Edictis auctoritas hæc reſervata eſt ſolis ſupremis Principum Auditoriis.

Et quidem juxta Edicta Principum, hodiernum morem & praxim, duo duntaxat ſunt Regia Auditoria, quibus placetandi facultas concredita eſt: nimirum pro Ducatu Brabantiæ Cancellaria ſive Curia Brabantiæ, pro reliquis vero Provinciis Conſilium, quod dicitur Privatum.

Unde licet præter hæc duo Conſilia plures in Belgio ſint Regii Senatus, quorum etiam aliqui per Arreſtum Sententias pronuntiant; puta, Parlamentum Mechlinienſe, Conſilium Hanoniæ, & Conſilium Gueldriæ; nulli tamen ex his Regiis Senatibus hæc placetandi facultas indulta eſt.

Expreſſe enim in Principum Belgii Edictis ac nominatim de anno 1574. cautum eſt, ut nullæ Litteræ Romanæ Curiæ, aut Nuntiorum Apoſtolicorum hic executioni mandentur, niſi prius comprobatæ fuerint vel in Sanctiori Conſilio, vel in Conſilio Brabantiæ.

Similiter & in Regno Galliæ litteræ Placiti ſive *Pareatis* ſuper executione Bullarum e Curia Romana emanantium, conceduntur in Regis Conſilio, quod immediate auctoritatem Regis repræſentat.

Et quidem cum anno 1638. Breve aliquod Apoſtolicum ſine præviis Litteris Patentibus ſuæ Majeſtatis, ſeu ejus ſupremi Conſilii Regio Sigillo majori munitis, regiſtraſſet Parlamentum Burdegalenſe, adverſus hanc Regiſtrationem tamquam factam contra uſum & Legem Regni per ſuos Deputatos apud Regem ſeu ejus ſupremum Conſilium querelas depoſuit Clerus Gallicanus. Quibus auditis, Edicto ſuo de 14. Decembris 1639. Rex in ſuo Conſilio caſſavit & annullavit dictam Regiſtrationem Parlamenti Burdegalenſis tamquam attentatam contra uſum & Legem Regni, ac inſuper Edicto ſuo inhibuit prædicto Parlamento, & quibuſcumque aliis Parlamentis regiſtrare poſthac quamcumque Bullam aut Reſcriptum Curiæ Romanæ ſine præviis Litteris Patentibus ſuæ Majeſtatis ſeu ejus Conſilii munitis majori Sigillo Regio. Integrum Edictum refert Petrus de Marca ad calcem *Libri IV. De Concord. Sacerd. & Imp.*

In Hiſpania quoque, aliiſque Regnis Diplomata Romana non publicari, niſi prius in *Supremis* Regis Auditoriis reviſa & examinata fuerint, ac ibidem litteræ Placiti ſive *Exequatur*, ut vocant, obtentæ fuerint, patet ex illis, quæ leguntur tum apud Covarruviam *pract. qq. cap.* 35. tum apud Franciſcum Salgado *De Supplicatione ad Sanctiſſimum* per totum, aliosque paſſim de hoc uſu Placiti tractantes.

Et teſtatur Camillus Borellus in *Commentario ad Statum Neapolitanum*, quod in Regno Neapolitano Bullæ non tantum debeant in Conſiliis Regiis examinari & placetari, ſed inſuper ſignari per Secretarium Conſilii Status, ut inde appareat, eas fuiſſe examinatas in Conſilio Regio.

Ex quibus facile intelligitur, Principes exiſtimaſſe hanc admiſſionem ſeu Placetationem rem eſſe tanti momenti, eamque circumſpectionem & prudentiam requirere, ut eam non niſi ſupremis & quaſi a latere ſuo reſidentibus Conſiliis ac Senatoribus crediderint, quos Regalis poteſtatis & auctoritatis fideliores depoſitarios conſtituerunt.

Præterea ex præallegato Edicto Philippi Boni habetur, anno 1447. Proviſiones Beneficiales ſine litteris Placiti in Ducatu Brabantiæ fuiſſe admiſſas, quas tamen poſtmodum, rebus mutatis, Edicto Philippi Archiducis Auſtriæ de 20. Maii 1497. vetitum fuit ſine litteris Placiti admitti ſive executioni mandari, quod & hodie inconcuſſe ſervatur.

At vero in Regno Galliæ etiamnum hodie Proviſiones beneficiariæ in Curia Romana expeditæ ſine litteris Placiti ſive *Pareatis* admittuntur (uti infra latius notabitur)

bitur): tametſi nullæ aliæ Bullæ aut Decreta ſine prædictis Placiti litteris publicari aut executioni mandari queant (*a*).

Speciali Edicto Caroli V. de 20. Octobris 1541. cantum eſt, ut in omnibus litteris Placiti ſuper Proviſionibus Romanis, de Beneficiis Curatis & Parochialibus inſeratur clanſula: Quod proviſus teneatur perſonaliter reſidere in loco ſuæ Curæ, nec poſſit eam facere deſervire per alium.

Item, ut Litteræ non concedantur ſuper privilegio de non reſidendo in Beneficio Curato, uti nec ſuper diſpenſatione in ætate requiſita, vel ſuper idiomate.

Item, nec dentur hæ Litteræ ſuper Coadjutoriis Canonicatuum ſeu Præbendarum, aliorumve ſimplicium Beneficiorum.

Similiter cum dubitaretur, num Proviſiones & Diſpenſationes Legatorum ſeu Nuntiorum Apoſtolicorum requirerent ſpeciales litteras Placiti, non obſtante, quod facultates Nuntiorum & Legatorum prius eſſent in ſupremo Principis Conſilio reviſæ & probatæ, declarat Maria Regina Hungariæ Gubernatrix Belgii nomine ſuæ Majeſtatis per Litteras ad Parlamentum Mechlinienſe, nullam ſimilem Proviſionem aut Diſpenſationem eſſe admittendam, niſi prius ſpeciales litteræ Placiti eſſent obtentæ. Habentur hæ Litteræ *parte* 3. Edictorum Flandriæ, *lib.* 1. *Rubricâ* 2.

In Regno Galliæ litteræ Placiti expedire vetantur ſuper Decretis Romanis, quæ non immediate ab ipſo Pontifice, ſed a Congregatione Cardinalium emanaſſe ſciuntur, tametſi a Pontifice Congregationi aſſiſtente & in ea præſidente probata fuerint, eo quod auctoritas harum Congregationum in Gallia non recognoſcatur, de quo uſu conſulendus Diſcurſus Domini Talon Advocati Regii relatus inter Probationes libertatum Eccleſiæ Gallicanæ *cap.*10. *num.* 11. & Areſtum Parlamenti conforme ejus concluſioni, quod ſequutum eſt, ibidem relatum, *num.*12.

Pariter quidquid e Curia Romana emanaverit contrarium libertatibus Eccleſiæ Gallicanæ, ſuper eo litteræ Placiti non expediuntur.

Ut proinde licet Placiti uſus omnibus paſſim Provinciis & Regnis ſit communis, ipſumque jus Placiti inter ipſa Jura Regaliæ (quæ Princeps a ſe abdicare nequit) ſit recenſendum; tamen pro varietate temporum & Regnorum diverſimode hoc Jure Principes uſi fuere, variaſque pro recto ejus uſu leges præſcribere potuerunt, eâ tamen cautione, ut jus illud ita ſibi integrum conſervent, & a ſuis Miniſtris obſervari faciant, ut incommoda ex non obſervantia oritura præcaveantur.

§. IV.

Officium Fiſcale conſervationi hujus Juris tenetur invigilare.

Advocati & Procuratores Regis ſeu Fiſci jam pridem conſtituti fuere, ut Jura Regia & publica proſequerentur, iiſque conſervandis ſedulo invigilarent; uti conſtat ex *Titulo Codicis de* Advocatis Fisci; & eumdem in finem etiamnum hodie in omnibus paſſim Curiis habentur *Advocati & Procuratores Fiſci*, qui Juribus Regiis & publicis invigilare jubentur.

Cum igitur uſus Placiti Regii ſuper Bullis Romanis unice tendat ad conſervationem Jurium Regiorum, & publicorum commodorum, conſequens eſt, Advocati & Procuratoris Fiſcalis Officium exigere, ut invigilent, ne ex neglectu hujus juris Placiti per præcipitem Bullarum aut Reſcriptorum Curiæ Romanæ executionem Juribus Regiis & Reipublicæ præjudicium generetur.

Quapropter ſi contingat quidquam contra hoc Jus attentari, puta, ſi Brevia vel Reſcripta Romana in Ditiones Principis inferantur, eaque ſine prævio Principis Placito quocumque modo publicentur aut executioni mandentur, Officii Fiſcalis eſt contra ſimilem attentatam publicationem, vel Bullarum executionem, actionem inſtruere, atque ad caſſationem ejuſmodi attentati apud Regia Auditoria concludere, conformiter ad Inſtructiones a Principibus paſſim Curiis Regiis præſcriptas, in quibus ante omnia injungitur Advocato Fiſcali tueri & defendere Jura Principis, iiſque conſervandis ſedulo invigilare.

Hinc omnia paſſim Parlamentorum Areſta apud Auctores ſignanter Pragmaticos relata contra evulgationem ſeu publicationem Bullarum Curiæ Romanæ citra Regium Placitum, pronuntiata leguntur ad inſtan-

(*a*) Id reperitur inferius part. 5. *de uſu Placiti Regii, &c. cap.* 3. §. 4. cum nota, quæ omitti non debet.

Digitized by Google

ſtantiam & concluſionem Procuratoris Regii, & inſtructionem & perorationem Advocati Fiſcalis, qualia plurima in unum congeſta habentur apud Pythœos inter Probationes libertatum Eccleſiæ Gallicanæ.

Quinimo praxis communis obtinet, ut Placitum Regium in Auditoriis Regiis expediri non conſueverit, niſi prius Litteræ, quarum executio petitur, communicentur Officio Fiſcali, ut hoc diſpicere queat, utrum nihil in iis occurrat, quod Jura Regia, aut publica commoda lædere poſſet.

Ulterius, cum Placitum annuendum non ſit, niſi prius per examen Litterarum ſeu Bullarum conſtiterit, nihil in iis occurrere, quod in publica commoda impingere poſſet, indubie ex mente Principis audiendi ſunt, quibus incumbit publica hæc commoda ſarta tecta tueri, & quibus, quid huic vel illi Provinciæ, hoc illove tempore, ſpectatis Provinciarum Juribus, Privilegiis, & inveteratis moribus officere poſſet, præ reliquis innoteſcit.

Legitur quoque quod ad inſtantiam Cleri Gallicani ſtatutum fuerit per Ordinationem Regiam de 14. Decembris 1639. ut, quicumque obtinuerit Bullas ſeu Reſcripta in Curia Romana, teneatur ea exhibere Epiſcopis, in quorum reſpective Diœceſibus ſunt exequenda, ut Epiſcopi, iis viſis & examinatis, intra triduum ſuper iis ſuum proferant judicium, ut id una cum Reſcriptis impetratis exhibeatur Regiæ Majeſtati in ſuo Conſilio, ut, iis viſis, ſuper dando vel denegando Placito ſive *Pareatis* diſponatur. Extat hæc Ordinatio Regia apud Petrum De Marca, ad calcem *lib. 4. De Concord. Sacerd. & Imp.*

Quapropter non immerito Conſilium Flandriæ in ſua Conſulta de 16. Maii 1658. data Conſilio Privato poſtulavit, ut expeditio Placiti ſuper Bullis Romanis ſuſpenderetur, ut minus quoadusque habeatur prævium adviſamentum Conſiliorum Provincialium. Quæ Conſulta integra habetur in Appendice hujus Tractatus, ſub *litt. B.*

Quinimo ſi contingat, quemquam privatum, aut etiam Communitatem aliquam ſeu Civilem ſeu Eccleſiaſticam ſe formare Partem opponentem executioni alicujus Bullæ Romanæ, eumque in finem apud Regia Auditoria concludat, Placitum non eſſe annuendum; poterit, vel ipsâ Parte inſtante, vel etiam ex officio ſe jungere Officium Fiſcale, ſi apparet quidquam occurrere Jura publica concernens.

Unde notat Tuldenus ad Titulum Codicis *De Advocatis Fiſci*: „ quod hodie ad „ Officium quoque Advocati Fiſcalis perti- „ neat, ut in cauſis privatorum ſe conſor- „ tem profiteatur, ſi Majeſtatis intereſſe „ cognoſcet, nimirum ſi commodum ejus „ vel detrimentum aliquod ex eventu Judicii „ pendeat „: quod & conforme eſſe Inſtructionibus Conſilii Brabantiæ ibidem obſervat.

Quia autem Officium Fiſcale in ſimili cauſa publica commoda proſequitur, non poteſt Pars illa, cui ſe junxit Officium Fiſcale, per ſuam ab Inſtantia deſiſtentiam, proſecutionem Officii Fiſcalis impedire; poteritque, non obſtante hâc deſiſtentiâ, Officium Fiſcale cauſam, in quantum publicum concernit, ad finem uſque proſequi.

Quod & pluribus probat Franciſcus Salgado in Tractatu *De Supplicatione ad Sanctiſſimum, parte* 1. *cap.* 13. aſſeritque *num.* 16. „ concordiâ initâ inter collitigan- „ tes, pendente recurſu ad Regem ob Bul- „ larum retentionem, recurſum minime ceſ- „ ſare, ſed poſſe nihilominus Regium Fi- „ ſcalem illum proſequi „.

Rationem autem ſubjungit: „ quoniam „ omnes caſus, in quibus dari poteſt Bul- „ larum retentio in Senatu, uni tantum „ rationi nituntur, & unico fundamento „ juſtificantur, nempe præjudicio Reipu- „ blicæ ac damno publicæ utilitatis „: quod avertere Principi, ſeu Officio ejus Fiſcali incumbit, nec per quamcumque Partium concordiam auferri a Principe poteſt, nec quominus iis invigilet Fiſcalis, impediri.

Similiter in Regno Galliæ praxis obtinuit, ut in Appellationibus tamquam ab abuſu officium Fiſcale ſemper ſe formet partem principalem, eo quod hæ Appellationes fundantur ſuper notorio abuſu, qui ſemper reſpicit publicum intereſſe, uti notat Fevretius *lib.* 1. De abuſu *cap.* 2. *num.* 9. qui & ibidem ſubjungit, quod privati non poſſint convenire, aut tranſigere, niſi de conſilio & aſſenſu Officii Fiſcalis, quod & media compoſitionis a Partibus litigantibus propoſita rejicere poteſt, ſi intelligat ſubeſſe aliquam colluſionem inter litigantes publico præjudicioſam; atque ita non ſemel judicatum refert.

PARS

Digitized by Google

PARS TERTIA.

USUS PLACITI ADSTRUITUR RESPECTU LEGUM

Generalium externum Eccleſiæ regimen concernentium.

CAPUT PRIMUM.

Hic uſus probatur ex ſcopo ipſius Placiti, conditione ipſarum Legum generalium, necnon plurium earumdem non receptione.

§. I.

Evincitur ex ſcopo ipſius Placiti ejus uſum ad certam & determinatam Bullarum ſpeciem reſtringi non poſſe.

IN præcedentibus abunde probatum fuit, quod jus Placiti in id unum collimet, ut Principes vi ſui officii curent & invigilent, ne quidquam aliunde in Ditiones ſuas inducatur, quod vel Rempublicam vel Eccleſiam curæ ſuæ commiſſam in ſuis Juribus, Privilegiis, aut inveteratis moribus læderet & turbaret, cum notabili frequenter incommodorum ſequela.

Hinc facile intelligi poteſt, quod, inſpecto hujus juris Placiti ſcopo, uſus illius ad certam & determinatam Diplomatum, Bullarum aut Reſcriptorum ſpeciem reſtringendus non ſit.

Quis enim ſecernet Diplomata aut Conſtitutiones ſive Bullas, quarum publicatio & executio his incommodis ſit ſubjecta, ab illis, e quarum publicatione & executione prædicta incommoda nullatenus ſint timenda?

Unde & videmus, quod Doctores de hoc uſu Placiti ſcribentes, & ſcopum hujus Juris attendentes, nulla inter Bullas aut Reſcripta Curiæ Romanæ diſtinctione adhibitâ, pronuntient indiſtincte e Curia Romana emanantia Diplomata in Auditoriis Regiis, priuſquam publicentur, aut executioni mandentur, revideri & approbari debere.

Atque inter alios Didacus Covarruvias (quem cæteri Doctores de hac materia tractantes paſſim ſequuntur, tamquam qui de hac materia accuratius loquutus fuerit) nullâ inter Litteras Apoſtolicas adhibitâ diſtinctione, teſtatur, quod „ in pluribus caſibus „ & negotiis Litteræ Apoſtolicæ ante executionem earum ad Regia mittantur Auditoria & Tribunalia, idque fiat ex Regio Decreto, ut illic (ait) examinentur, „ ne quid fiat & obtineatur falſis precibus, „ & importunis ſuggeſtionibus a Summo Pontifice adverſus Regni, Regumque Hiſpaniarum Privilegia & Apoſtolicas Conceſſiones; „ denique ne Litteræ ſummi Eccleſiæ Præſulis „ contra publicam ſpiritualis, Eccleſiaſticæ, „ & temporalis hujus Provinciæ utilitatem „ præter ipſius concedentis voluntatem & „ conſenſum executioni mandentur „.

Neque ſcio an ex innumera illa Doctorum turba, quam in ſuo Tractatu *De Supplicatione ad Sanctiſſimum* ſuper hac materia reproducit Franciſcus Salgado, vel unus reperiatur, qui Placiti uſum ad certam & determinatam Litterarum Apoſtolicarum ſpeciem reſtringat; ſed ſicuti generalem rationem hujus uſus per Covarruviam ſupra expoſitam adducunt, ita quoque uſui Placiti in Litteris & Bullis Apoſtolicis locum indeterminate & indiſtincte eſſe teſtantur.

§. II.

Idem evincitur ex ipſa Legum generalium conditione.

CUm varii ſint Provinciarum mores & inſtituta, diverſaque hominum ingenia, facile contingit, ut lex uni Provinciæ ſit con-

conveniens, quæ alteri Provinciæ populoqne, qni aliis inſtitutis & moribus regi hactenus conſuevit, non tantum non foret conveniens, ſed & multum nociva.

Id permaxime in Legibus Pontificiis & Conciliorum generalium, quæ pro univerſali Eccleſia feruntur, locum habere ſolet, nti poſt Suareſium alioſque, obſervat Franciſcus Salgado in Tractatu *De Supplicatione ad Sanctiſſimum*, *parte* 1. *cap.* 2. *Sect.* 4. *num.* 151. „ Nam eo ipſo (ait) quod Lex „ univerſaliter fertur, facile accidere poteſt, „ ne congruat moribus aut diſpoſitionibus „ gentium omnium, pro quibus fertur, quod „ maxime contingere poſſe, ait, in Legibus „ Canonicis & Pontificiis, quæ pro uni- „ verſali Eccleſia feruntur. Eccleſia qnippe „ complectitur varia Regna, & Provincias „ habentes varios ritus & modos vivendi: „ unde licet talis Lex regulariter loquendo „ non ſit diſconveniens vel nimis dura pro „ univerſali Eccleſia, idcirco licet reſpectu „ totius locum non habeat Supplicatio, ni- „ hilominus uni vel alteri Regno aut Pro- „ vinciæ poteſt eſſe nimis diſſentiens a mo- „ ribus ejuſdem „.

Hinc ulterius cum Suareſio aliiſque concludit Salgado, quod a ſimilibus Pontificiis Decretis poſſit per Principem aut Magiſtratum Provinciæ juxta mores Regnorum Hiſpaniæ inſtitui Supplicatio ad Sanctiſſimum, ac interim ſiſti executio ſimilis Legis, eo quod Princeps ſeu Magiſtratus Civilis perſpiciat, Legem illam univerſalem, ſpectatis moribus & inſtitutis ſuæ Provinciæ, minus eſſe convenientem, imo nec ſine ſcandalo & perturbatione executionem illius Legis hìc & nunc permitti poſſe; quo caſu, uti ipſe Suareſius fatetur, *ipſa Lex Pontificia non obligat*, & *ceſſat omne periculum peccati.*

Et ipſe Zypæus fateri debet in Analyſi Juris Canonici titulo *De Conſtitut. num.* 4. quod „ non omnibus vulneribus eadem em- „ plaſtra, omnibus morbis venæſectiones, „ eademque remedia conveniant; adeoque „ pro regimine Eccleſiæ Belgicæ non eadem „ commoda ſint, quæ Italiæ aliiſque locis „ apta ſunt „.

Si igitur, etiam fatente Zypæo, Leges Pontificiæ quantumvis de ſe juſtæ poſſint quibuſdam Provinciis eſſe minus convenientes, quin & ex earum executione ſcandalum & perturbatio notabilis in hiſce Provinciis oriri; quidni Principi fas ſit vetare executionem Legum & Ordinationum Pontificiarum per ſuas Provincias, quoaduſque viſæ & examinatæ fuerint per illos, qui vice Regiâ juriſdictioni præſunt, ne ex præcipiti executione Reſpublica aut Eccleſia in notabilia incommoda incidat?

Uti enim jampridem obſervatum eſt ab Iſidoro apud Gratianum *Diſtinct.* 4. *Canone* 2. „ Lex erit honeſta, juſta, poſſibilis, „ ſecundum naturam, ſecundum patriæ con- „ ſuetudines, loco temporique conveniens, „ neceſſaria, utilis, manifeſta quoque; ne „ aliquid per obſcuritatem in captionem „ contineat, nullo privato commodo, ſed „ pro communi civium utilitate conſcripta „.

§. III.

Plures generales Pontificiæ Conſtitutiones ad Diſciplinam Eccleſiaſticam ſpectantes, receptæ non ſunt; eo quod moribus Provinciarum convenire non viderentur.

QUandoquidem inter cætera, quæ ad rationem Legis requiruntur, neceſſarium ſit, ut Lex ſit *ſecundum naturam, ſecundum patriæ conſuetudines, loco temporique conveniens*, merito notarunt Doctores contingere poſſe, ut Lex generalis licet de ſe non injuſta, tamen quibuſdam Provinciis ejus executio minus conveniat, imo foret noxia, uti §. præcedenti notatum fuit.

Hinc ipſe Zypæus poſtquam monuit „ non „ omnibus vulneribus eadem emplaſtra, nec „ omnibus morbis venæſectiones, eademque „ remedia convenire, adeoque pro regimi- „ ne Eccleſiæ Belgicæ non eadem commo- „ da eſſe, quæ Italiæ aliiſque locis apta „ ſunt „ immediate ſubjungit, quod „ pau- „ cæ Extravagantes, quæ Corpori Juris Ca- „ nonici (quod vocamus) junctæ non ſunt, „ hìc promulgatæ, vel Romæ publicatæ, „ hìc uſu receptæ ſint „: indubie eo quod moribus & Juribus harum provinciarum contrariari viderentur.

Et *Conſult.* 10. *De Regularibus* reſolvit, Conſtitutionem Bonifacii VIII. de clauſura Monialium in his Belgicis Provinciis generaliter non fuiſſe receptam, eo quod non eadem

eadem ſit Belgii & Italiæ ratio; imo addit: Si „ qua hic Italicarum fœminarum clauſura teneretur, proxima videretur cenſuræ atque infamiæ „.

Inſuper jam ſupra notavimus ex Zypæo aliiſque famoſam illam Bullam, quæ ritu ſolemni ſingulis annis in Cœna Domini (unde ei nomen adhæſit) in Urbe (Roma) promulgatur, nec hic, nec pleriſque aliis in Regnis & Provinciis extra Ditiones temporales Romani Pontificis eſſe receptam, ac ob defectum Placiti Regii publicationem ejus fieri non potuiſſe.

Et quidem cum anno 1591. inſtituta eſſet lis coram Conſilio privato Bruxellis inter Decanum & Capitulum Eccleſiæ Cathedralis Tornacenſis Supplicantes ex una parte, & Conſiliarium ejuſdem Conſilii commiſſum ad Cauſas Fiſcales intervenientem pro Joanne de Ouſte Reſcribentem, atque ex parte Supplicantium quædam eſſent allegata ex Leonardo Leſſio & Martino Navarro, quibus probari videbatur, prædictam Bullam *Cœnæ Domini* etiam Belgas obligare; prædictum Conſilium Privatum, prinſquam ſuper cauſa principali jus diceret, injunxit Supplicantibus 3. Aprilis ejuſdem anni eradere ea, quæ allegarant circa Bullam *Cœnæ Domini*, ejuſque obligationem ſeu obſervantiam, iiſdem inhibens, ne in futurum ſimili allegatione utantur ſub pœna, quod providebitur, prout pro conſervatione ſui Status & auctoritatis videbitur requiri. Verba Sententiæ ſunt: *Veu au Conſeil Privé du Roy noſtre Sire, le Procès pendant entre les Doyen & Chapitre de l' Egliſe Cathedrale de Tournay, Supplians, d' une part; & le Conſeiller Commis aux Cauſes Fiſcales dudit Conſeil, ayant pris la cauſe de deffenſe pour Jean Van Ouſte, Commis de la Recette des Impoſts par eux, avec autres membres des Eſtats de Tournay & Tourneſis, accordez ſur la Riviere de l' Eſcaut, pour l' entretenement de la Garniſon eſtant aut Chaſteau dudit Tournay; & ledit Reſcribent au contraire: SA MAJESTE, avant faire droit au principal, ordonne que leſdits Supplians auront à tracer tout ce qu' ils ont allegué de la Bulle* Cœnæ Domini, *& obſervance d' icelle; leur deffendant de ne ſe ſervir à l' avenir de ſemblable allegation, à peine que y ſera pourveu, comme pour la conſervation de ſon Eſtat & autorité elle verra eſtre requis . . . . . Fait audit Conſeil tenu à Bruxelles le troiſiéme jour du mois d'Avril* 1591.

Inter Regulas Cancellariæ jam pridem fuit illa, quæ dicitur *De publicandis Reſignationibus*, quæ tum in Belgio, tum in Gallia, Hiſpania, aliiſque Regnis uſu recepta fuit, & tamquam Lex Provinciæ aut Regni conſtanter obſervata. Conſtitutio autem Gregorii XIII. quæ in locum hujus Regulæ fuit ſurrogata, præſcriptâ aliâ publicationis formâ, recepta non fuit; ſed conſtanter conſervata prædicta Regula, quæ jam uſu invaluerat, quemadmodum de Belgio teſtatur Zypæus, & probat notoria praxis, ſimiliter de Gallia fidem faciunt ejuſdem Regni Pragmatici: & de Hiſpania poſt Garciam teſtatur Salgado *De Supplicatione ad Sanctiſſimum, parte* 1. *cap.* 2. *ſect.* 3. *num.* 137. tametſi dicta Conſtitutio Gregorii XIII. quæ incipit *Humano vix*, ritu conſueto Romæ publicata legatur, prout exſtat in Bullario Romano, & a tempore editæ hujus Conſtitutionis prædicta Regula *De publicandis Reſignationibus*, ex numero Regularum Cancellariæ a Romanis Pontificibus fuerit expuncta, neque in Cancellaria Romana ulla ratio illius Regulæ amplius habeatur.

Conſtitutionem Pii V. quâ inhibuit per Ordinarios admitti Reſignationes aut Permutationes Beneficiorum, niſi ex cauſis in eadem Conſtitutione expreſſis, vetuitque ne Ordinarii admittentes Reſignationes ex cauſis ibidem expreſſis conferre poſſint ulla Beneficia ſuis aut Reſignantium conſanguineis & affinibus vel familiaribus, hic ſimiliter in Belgio quoad formam ibidem præſcriptam receptam non eſſe, teſtatur Zypæus in Jure Novo, titulo *De Renuntiatione*. Poſtquam enim ſummatim retulit hanc Conſtitutionem ſubjungit: „ Sed, ut multæ aliæ, hæc „ Bulla hic publicata aut uſu recepta non „ eſt, quia reſtringit Ordinariorum faculta- „ tes, etiamſi hic forte non expreſſæ cau- „ ſæ, Jure tamen non improbatæ eſſent „.

Et loquens de hac Conſtitutione Garcias *parte* 11. De Beneficiis *cap.* 3. *num.* 270. aſſerit: „ eam non videri ſervari in Hi- „ ſpania, ubi (ait) prætenditur eam non eſſe

Digitized by Google

„ eſſe receptam, ſed eſſe ab ea ſupplica-
„ tum, ſaltem quoad illud de non confe-
„ rendis Beneficiis reſignatis conſanguineis,
„ affinibus aut familiaribus Collatorum, vel
„ Reſignantium; & audivi ita fuiſſe per
„ Conſilium Regium ſcriptum Epiſcopis „.

Id autem ex ſtylo Regni Hiſpaniæ idem ſonat, ac Conſtitutionem hanc ſive Bullam in Auditorio Regio fuiſſe retentam, ſive ut more Belgii loquamur, non fuiſſe placetatam.

Hæc tamen Conſtitutio Pii V. eſt generalis, & non ſolum conſueto more Curiæ Romanæ publicata fuit, ſed inſuper expreſſe declaravit & voluit Pontifex, *eam ſic publicatam omnes & ſingulos perinde afficere & obligare, ac ſi illis ipſis fuiſſet ſingulariter intimata.*

Pari modo Litteræ Monitoriales ad finem revelationis, ſive quibus injungitur omnibus, qui de re aliqua aut etiam de delicto perpetrato notitiam habent, ut ſub pœna excommunicationis revelent (quarum meminit Concilium Tridentinum *Seſſ.* 25. *cap.* 3. *de Reformat.*) hìc in Belgio uſu receptæ non ſunt, quamvis in pluribus aliis Regnis etiam extra Italiam earum uſus ſub certis tamen modificationibus & reſtrictionibus ſit receptus, uti de Regno Galliæ noviſſime teſtatur, & earum uſum ibidem receptum, & per Edicta Regia modificatum exponit D. Du-Caſſe Officialis Condomenſis in ſua Praxi Juriſdictionali, *tomo* 2. *cap.* 8. §. 3.

Quapropter cum anno 1628. quædam Anna de Bilhé ejuſque fratres proles Caroli de Bilhé ſimiles Litteras Monitoriales ad finem revelationis impetraſſent in Curia Romana; eaſque Officialis Archiepiſcopi Mechlinienſis 30. Aprilis ejuſdem anni per Parochos & Concionatores in Civitate Bruxellenſi publicari feciſſet, indilate ad inſtantiam Officii Fiſcalis expeditæ fuere die 5. Maii per Conſilium Brabantiæ Litteræ Caſſatoriales factæ executionis & publicationis dictarum Litterarum: prout hæc omnia fuſius exponuntur in Conſulta Conſilii Brabantiæ data ad Duciſſam Iſabellam occaſione querelarum, quas apud dictam Duciſſam contra Conſilium Brabantiæ depoſuerat Nuntius Apoſtolicus.

In illa Conſulta duo præcipue urget & adſtruit Conſilium: primum quod ſimiles Litteræ Monitoriales nec ante, nec poſt Concilium Tridentinum hìc fuerint admiſſæ: alterum, quod licet ſimilium Litterarum uſus hìc notus fuiſſet, nihilominus ſimiles Litteræ in Curia Romana impetratæ executioni mandari non poſſent ſine prævio Placito Regio; quod Jus ab antiquo hìc in Belgio, aliiſque Regnis obtinuiſſe pluribus tum rationibus tum exemplis adſtruit integra Conſulta. Exhibetur in Appendice Monumentorum ſub *litt. C.*

Si quis plures in omni pene materia Pontificias Conſtitutiones Romæ publicatas, & in Belgio, Gallia, aliiſque Regnis ob defectum publicationis non obſervatas videre velit, conſulat Canoniſtas, qui Juri communi praxim & Conſuetudines ſuarum reſpective Provinciarum adjunxerunt; atque inter alios vir eruditus Franciſcus Florens ſub finem ſuæ Diſſertationis De Origine Juris Canonici monet: „ generaliter tam in
„ ſtudiis Juris Canonici, quam Civilis in
„ Regno Galliæ obſervandum, quod Phi-
„ lippus Pulcher præcepit in Litteris qui-
„ buſdam M. S. quibus multa Privilegia
„ conceſſit Univerſitati Aurelianenſi anno
„ Chriſto milleſimo trecenteſimo duodecimo:
„ *Non putet igitur aliquis nos recipere, vel*
„ *progenitores noſtros recepiſſe conſuetudines*
„ *quaslibet ſive Leges, ex eo quod eas in*
„ *diverſis locis & ſtudiis Regni noſtri per*
„ *Scholaſticos legi ſinantur. Multa namque*
„ *eruditioni & doctrinæ proficiunt, licet re-*
„ *cepta non fuerint. Nec Eccleſia recipit*
„ *quamplures Canones, qui per deſuetudi-*
„ *nem abierunt, vel ab initio non fuere re-*
„ *cepti, licet in ſcholis a ſtudioſis propter*
„ *eruditionem legantur. Scire namque ſen-*
„ *ſus, ritus, & mores hominum diverſo-*
„ *rum, locorum & temporum valde proficit*
„ *ad cujuſcumque doctrinam* „.

CAPUT II.

Uſus Placiti ſuper Decretis generalibus Diſciplinam Eccleſiæ concernentibus probatur ex iis, quæ contigerunt in receptione & publicatione Concilii Tridentini.

§. I.

§. I.

Quid de recipiendis Decretis hujus Concilii, tum ab ipſo Concilio, tum a Pio IV. Summo Pontifice fuerit decretum.

Poſtquam ſub finem anni 1563. reſolutum eſſet a Patribus Concilii Tridentini tandem huic Concilio finem imponere, ex reſolutione Patrum denuo relecta & probata fuerunt omnia, quæ ſub Paulo III. & Julio III. quoad dogmata & morum reformationem ſtatuta & definita fuerant.

Poſt hæc ex Patrum deliberatione, edito Decreto, placuit, ut omnium & ſingulorum, quæ in hac Synodo decreta & definita fuerunt, confirmatio nomine Sanctæ hujus Synodi per Apoſtolicæ Sedis Legatos & Præſidentes a Beatiſſimo Romano Pontifice peteretur.

In conformitatem hujus Decreti Cardinales Moronus & Simoneta, qui fuerant Concilii Præſides, nomine ipſius Synodi confirmationem omnium & ſingulorum, quæ ſub diverſis Pontificibus a Synodo erant ſtatuta & definita, a Romano Pontifice Pio IV. die 26. Januarii 1564. in Conſiſtorio ſecreto poſtularunt, qui, auditis votis Cardinalium, ea omnia auctoritate Apoſtolicâ confirmavit, & ab omnibus Chriſti fidelibus recipi & inviolabiliter obſervari mandavit.

Utque hæc omnibus publice conſtarent, Bullam edidit idem Summus Pontifex ſeptimo Kalendas Februarii eodem anno, quæ incipit, *Benedictus Deus;* in qua declarat, quod in conformitatem Decreti Concilii Tridentini omnia & ſingula, quæ in eo definita & ſtatuta erant, auctoritate Apoſtolicâ confirmaverit, & ab omnibus ſuſcipienda ac ſervanda eſſe decreverit, *ſicut*, inquit, *harum Litterarum tenore ad clariorem omnium notitiam confirmamus, & ſuſcipi obſervarique decernimus:* poſt hæc ſubjungit: *Mandamus in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub pœnis a ſacris Canonibus conſtitutis aliiſque gravioribus, etiam privationis, arbitrio noſtro infligendis, univerſis & ſingulis Venerabilibus Fratribus noſtris Patriarchis, Archiepiſcopis, Epiſcopis, & aliis quibuſvis Eccleſiarum Prælatis, cujuſcumque ſtatus, gradus, ordinis, & dignitatis, etiam ſi Cardinalatus honore præfulgeant, ut eadem Decreta & Statuta in Eccleſiis ſuis, Civitatibus, & Diœceſibus in Judicio & extra Judicium diligenter obſervent, & a ſubditis quiſque ſuis, ad quos quomodolibet pertinet, inviolabiliter faciant obſervari.*

Tandem ut hæc ad omnium notitiam perveniant, neque quis excuſatione ignorationis uti poſſit, vult & mandat Pontifex, *ut hæ Litteræ per aliquos Curiæ Curſores in Baſilica Vaticana Principis Apoſtolorum, & in Eccleſia Lateranenſi, tunc cum in eis populus, ut Miſſarum ſolemnibus interſit, congregari ſolet, palam & clarâ voce recitentur; & poſtquam recitatæ fuerint, ad valvas earum Eccleſiarum, itemque Cancellariæ Apoſtolicæ, & in loco ſolito Campi Floræ affigantur, ibique, ut legi & omnibus innoteſcere poſſint, aliquantiſper relinquantur; cum autem inde amovebuntur, relictis de more ibidem exemplis, in alma Urbe ad impreſſionem tradantur, quo commodius per Chriſtiani nominis Provincias & Regno divulgari poſſint. Tranſumptis quoque earum exemplaribus, quæ manu alicujus publici Notarii ſcripta, ſubſcriptave, & ſigillo ac ſubſcriptione alicujus perſonæ in dignitata Eccleſiaſtica conſtitutæ munita fuerint, fidem ſine ulla dubitationa haberi mandat atque decernit.*

Hanc Bullam ſequuta eſt alia ejuſdem Pontificis, quæ incipit, *Sicut ad ſacrorum,* edita & publicata Romæ 20 Julii ejuſdem anni, in qua narrat, ſibi relatum, multos eſſe qui dubitent, ex quo tempore cœperint Decreta ſacri generalis Concilii Tridentini ad reformationem & Jus poſitivum duntaxat ſpectantia, eos, ad quos pertinet, obligare.

Ut autem omnis controverſia dubitatioque tolleretur, motu proprio eam rem, prout rationi, Juri, & æquitati convenire cenſuit, duxit declarandam; cenſuitque *prædicta decreta omnia ad reformationem Juſque poſitivum duntaxat ſpectantia, a Kalendis Maii proxime præteriti omnes obligare cœpiſſe; neque poſt eam diem excuſationem cujuſquam, quod ea ignoraverit, admittendam; atque ita* (ait) *Apoſtolicâ auctoritate declaramus & definimus, & ab omnibus judicari debere mandamus atque ſtatuimus.*

Si ſola Romæ facta publicatio ſufficiens ju-

judicaretur ad obſtringendos omnes ubique fideles ſine ulteriori per Provincias & Eccleſias publicatione, nemini dubium eſſe poterat, quin ſaltem a Kalendis Maii anni 1564. omnes ubique fideles fuiſſent obſtricti omnia & ſingula Decreta Concilii Tridentini ad reformationem & Jus poſitivum duntaxat etiam ſpectantia obſervare, atque ad earum obſervantiam Cenſuris aliiſque pœnis potuiſſe conſtringi; quod tamen nec a Belgis, nec a pleriſque extra Italiam Provinciarum Incolis creditum fuiſſe ex dicendis patebit.

§. II.

Quid in Belgio ſuper receptione & publicatione Concilii Tridentini actum fuerit?

PHilippus II. Rex Catholicus deſiderans, ut per omnes ſuas ditiones Concilii Tridentini Decreta & definita publicarentur & reciperentur, mentem hanc ſuam per Litteras intimavit anno 1564. Margaretæ Parmenſi Belgii tunc temporis Gubernatrici.

Margareta autem, intellectâ Regis Catholici voluntate ſuper receptione & publicatione Concilii Tridentini, ea de re conſulere voluit Epiſcopos, ut modum ſuggererent, quo voluntati Regis hac in parte ſatisfieri poſſet.

Porro tantum abeſt, ut Epiſcopi crederent, ſolâ publicatione Romæ factâ Belgas Decretis Concilii conſtringi, nec aliam hiſce in Provinciis publicationem eſſe neceſſariam, ut e contrario ex particulari eorum promulgatione & receptione multas difficultates metuerent, eaſque non niſi auctoritate Regiâ ſuperari poſſe cenſerent, ut intelligitur ex Litteris Archiepiſcopi Cameracenſis.

Ad hunc enim cum ſcripſiſſet Margareta Duciſſa Parmenſis, reſpondet 23. Julii 1564. quod, re communicatâ cum Capitulo Metropolitanæ Eccleſiæ, & adhibitis in Conſilium Theologis & Canonum peritis, celebratio Synodi Provincialis ſuper receptione Concilii & Decretorum per ſingulas Eccleſiarum Parochias ſit quidem modus Juri conſentaneus, & antehac in re ſimili uſitatus; ſed magnis difficultatibus foret implicatus, niſi Regiâ auctoritate Decreta Concilii prius probentur & admittantur.

Hic ſupponit Archiepiſcopus, formam publicandi Decreta etiam Concilii generalis per *ſingulas Parochias*, eſſe Juri conſentaneam, & antehac in Belgio uſitatam.

Præterea evidens eſt, Archiepiſcopum alioſque in Conſilium ab eo adhibitos citra ſcrupulum ſuppoſuiſſe & exiſtimaſſe, Decreta Concilii ſolâ Tridenti & Romæ factâ publicatione Belgas obſtringere non poſſe ante factam per Provincias publicationem.

Margareta Parmenſis, acceptis hiſce Archiepiſcopi Cameracenſis Litteris, præſagiens ex tumultibus in Belgio excitari cœptis, quot difficultatibus receptio & publicatio Concilii Tridentini foret obnoxia, uti narrat Famianus Strada *De Bello Belgico*, prius explorare voluit non tantum judicium Epiſcoporum Belgii, ſed & Conſiliorum Regiorum, ac Magiſtratuum præcipuarum Civitatum ſuper hac publicatione.

Litterarum hunc in finem datarum ſumma erat, ut Decreta Reformationis hujus Concilii quantocyus expenderent; atque deliberarent de modo, quo hæc Decreta executioni mandari poſſent, quo eorum uberior fructus ſperari queat; una monens, ut in hoc examine attenderent quoque ad prærogativas & Jura ſuæ Majeſtatis, ſuorumque Vaſſallorum, necnon ad Jura, Privilegia, ac Conſuetudines Eccleſiarum, & ſingularum Provinciarum.

His Litteris receptis, Conſilia & Magiſtratus ſine mora demandarunt horum Decretorum examen ſuis reſpective Fiſcalibus, aliiſque de corpore ſuo deputatis, qui plura in his Decretis adnotarunt, quæ videbantur præjudicium adferre poſſe Prærogativis & Juribus Regis, ſuorumque Vaſſallorum, necnon contrariari inveteratis harum Provinciarum moribus & conſuetudinibus, quæ ſine notabili perturbatione & periculo tumultuum popularium interverti non poſſent; & conſequenter publicationem dictorum Decretorum non eſſe permittendam, niſi quoad hoſce annotatos Articulos adferretur ea modificatio, quâ prædicta Jura & privilegia atque Conſuetudines ſalva & intacta manerent.

Hâc Conſiliorum ac Magiſtratuum reſolutione receptâ, necnon Litteris Philippi II. Re-

Digitized by Google

II. Regis Catholici, quibus publicationem Concilii Tridentini vehementer urgebat, Margareta hanc publicationem Epiſcopis injunxit, datis Litteris 17. Julii 1565. inſertâ hàc clauſulâ: „ Mentem Regis eſſe, „ ne propter promulgationem hanc licet „ illimitate & ſine reſtrictione factam, „ quidqnam immutetur aut innovetur circa „ Regalia Jura, Privilegia ſuæ Majeſtatis, „ aut ſuorum Vaſſallorum, Statuumque „ ſuorum & Subjectorum, & ſpeciatim „ circa Juriſdictionem Laicalem, jus Pa- „ tronatus laicis indultum, ſen jus Nomi- „ nationum, cognitionem Cauſarum mate- „ riæ Poſſeſſoriæ Beneficiorum, Decimarum „ poſſeſſarum aut prætenſarum per laicos, „ ſuperintendentiam & adminiſtrationem „ Hoſpitalinm, aliorumqne piorum loco- „ rum: non (inqnit) ad contravenien- „ dum dicto Concilio, ſed nt ejus execu- „ tio accommodetur naturæ cujuslibet Pro- „ vinciæ „. Eadem Clanſula inſerta erat Litteris datis 24. Julii 1565. ad Senatus Regios & Magiſtratus ſuper executione Concilii Tridentini.

Litterarum Exemplar ad Epiſcopos extat *part.* 3. Edictorum Flandriæ *lib.* 6. *Rubricâ* 1. & Exemplar Litterarum ad Senatus Regios *parte* 2. Edictorum Flandriæ *lib.* 1. *Rub.* 2.

Si notæ a Conſiliis Regiis & Civitatum Magiſtratibus conferantur cum materiis in hac Clanſula expreſſis, patebit ad oculnm, Clanſulam illam ad illas notas dirigi, atque Regem earum rarionem in executione Concilii haberi volniſſe.

Unde & Bertrandus Loth in Reſolntionibus Belgicis, *Tract.* 2. *articulo* 9. relatis annotationibus Concilii Artheſiæ, mox ſubjungit: *Concilium Tridentinum quoad dicta puncta non fuit receptum in Artheſia.*

Similiter Antonius Anſelmo in ſuo Triboniano Belgico *cap.* 32. volens exprimere, quæ per dictam Clauſulam Rex volnit reſervata, retulit, ſervato ordine Seſſionum & Capitum Concilii Tridentini, quid ad ſingula a Conſiliis Belgicis fuerit obſervatum; haud dubitans, quin hæc eſſent, quæ Rex per dictam Clauſulam reſervata voluerat, quod & quotidiana praxis confirmat.

Nequaquam proinde exiſtimabant Belgæ, ſe Decretis Concilii Tridentini adſtringi, priuſquam per Provincias more in Belgio uſitato eſſent publicata, & populo per ſuos Paſtores intimata: tametſi Romæ eorum publicatio jam pluſquam ab anno facta ſciretur, quin & Bullam eſſe ibidem publicatam, quâ declarabatur, hæc Decreta ſine ulteriori publicatione univerſos fideles obſtringere. Quin nec poſt publicationem dictorum Decretorum hæc recepta creduntur, niſi ſalvâ prædictâ modificatione; eo quod non putetur publicatio a Principe placetata, niſi ſub hac expreſſa modificatione, nec conſequenter publicatio horum Decretorum hìc eſſe facta, niſi ſnb hac limitatione ſaltem tacite ſubintellecta (*a*).

§. III.

Uſus Placiti adſtruitur per ea, quæ ſuper receptione Concilii Tridentini contigere in Gallia.

GAllos non magis qnam Belgas crediſſe ſe conſtringi Decretis Concilii Tridentini ſolâ publicatione Tridenti vel Romæ factâ, neque Epiſcopos reputaſſe pnblicationem Concilii fieri poſſe ſine præviis Litteris Placiti ſive *Pareatis* Regis, maniſeſtum eſt ex urgentiſſimis inſtantiis, quas & ipſe Clerus Gallicanus & Romani Pontifices per ſnos Legatos iterato apud Regem ejnſque Miniſtros fecerunt. Hæ inſtantiæ Cleri Gallicani ordine temporis referuntur inter Probationes libertatum Eccleſiæ Gallicanæ *capite* 14.

Ex illis antem, quæ ibidem proferuntur, conſtat, qnod, non obſtantibus omnibus his fortiſſimis tum Pontificum, tum Cleri Gallicani ſollicitationibus, numqnam a Rege ejnſque Conſiliis impetrari potuerit hujus Concilii ſolemnis publicatio.

Inter cauſas vero hujus reſiſtentiæ & hæc fuit, quod Regii Magiſtratus prætenderent, & exhiberent in Decretis Reformationis hujus Concilii plura occurrere, quæ vetuſtis conſuetudinibus, necnon Jnribus Regiis, atque Eccleſiæ Gallicanæ libertatibus præjudicare videbantur.

Inſu-

(*a*) Refertur in Hiſtoria Thuana, quod Philippus II. Hiſpaniarum Rex juſſerit promulgari in Provinciis ſuæ ditionis Concilium Tridentinum, *nuſquam* tamen *mentione Summi Pontificis factâ.*

Inſuper ex diſcurſibus & poſtulationibus per Clerum Gallicanum pro receptione hujus Concilii apud Regem factis, habetur, quod Clerus agnoſceret, penes Regem eſſe auctoritatem, Decreta Reformationis ipſius Concilii examini & reviſioni ſubjicere, priuſquam ſineret ea in ſuo Regno publicari, ut perſpiceret, num nihil in his Decretis occurreret, quod moribus Regni, Juribuſque Regiis, vel Eccleſiæ Gallicanæ libertatibus & privilegiis contrariaretur, & per quæ ipſius Regni vel Eccleſiæ tranquillitas turbari poſſet.

Præterea conſtat, Clerum non dubitaſſe, quin ea eſſet penes Regem auctoritas, publicationi & receptioni Concilii, eam adjiciendi moderationem & reſtrictionem, ut prædicta Jura in omnibus ſalva manerent: qualem cautionem in receptione ejusdem Concilii Principes Belgii pro conſervandis ſuis & Vaſſallorum Juribus, & Eccleſiarum Privilegiis adjeciſſe ſupra notatum eſt.

Legitur enim quod Epiſcopi deputati ex parte Cleri Gallicani congregati Pariſiis anno 1585. ad poſtulandam apud Regem publicationem Concilii, habuerint in mandatis, ut eam ſolummodo peterent cum hac reſtrictione: *Salvis libertatibus Eccleſiæ Gallicanæ & exemptionibus Eccleſiarum Cathedralium*.

Rurſus eaſdem inſtantias reiterans Clerus Gallicanus anno 1596. ipſam publicationem non niſi ſalvis Libertatibus Eccleſiæ Gallicanæ & Juribus Regiis poſtulavit.

Quinimo & ipſi Romani Pontifices nequaquam improbarunt, Decreta Concilii ita moderari, eorumque receptionem cum ea fieri moderatione, ut inveteratæ conſuetudines, receptaque Privilegia & Jura non inverterentur, ne alias ipſa Provinciarum & Regnorum tranquillitas turbaretur, & ita ipſa Decreta interdum plus ſuâ novitate nocerent, quam utilitate prodeſſent.

Idipſum ſat oſtendit Clemens VIII. qui, ſequutus exemplum ſuorum Prædeceſſorum, fortiter publicationem Concilii apud Henricum IV. Regem Galliarum ſollicitavit; & cum Rex vehementer deſideraret per Pontificem abſolvi a Cenſura, quâ per Sixtum V. ob profeſſionem Hæreſis fuerat innodatus, non dubitavit Pontifex inter conditiones, ſub quibus ipſam abſolutionem impertiebatur, requirere ipſam Concilii Tridentini publicationem, quam & Litteris in forma Brevis ipſius abſolutionis inſeruit, cum hac tamen notanda Clauſula: *Exceptis, ſi quæ eſſent, quæ Regni tranquillitatem turbare poſſent;* quâ manifeſte oſtendit Pontifex Regi eam permitti libertatem & auctoritatem, ut, ſi quid in Decretis illis occurrat, quod Regni tranquillitatem turbare poſſet, pro ea parte Decreta non reciperentur, aut ſub ea moderatione publicarentur, ut tranquillitas Regni ſalva maneret.

Hæc eadem enarrat Petrus De Marca *lib. 2. De Concord. Sacerd. & Imp. cap. 17. num. 6.* monetque Decreta quidem fidei in Gallia eſſe admiſſa: „ ſed Decreta (inquit) quæ diſciplinam reſpiciunt, non „ ſervantur in Gallia, *quia lege Principis* „ *deſtituuntur:* quamvis præcipua capita, „ quæ Gallicanæ Eccleſiæ receptos mores, „ & Jura antiqua non infringunt, comprehenſa ſint Conſtitutionibus Regiis, quæ „ hac de re variis temporibus editæ ſunt „. Deinde poſtquam retulit, quod „ frequentiſſime totius Cleri Gallicani Conventus Concilii Tridentini Promulgationem a Regibus libellis ſupplicibus poſtulaverit eâ lege, ut imperio ſuo ea capita exciperent, quæ moribus Regni, id eſt, libertatibus Eccleſiæ Gallicanæ adverſarentur, obſervat quod horum deſideriis Principes, toto hoc negotio ſæpe in Conſilium prudentiſſimorum virorum relato, ſe accommodare non potuerint „: ſubjungens: „ Quod non ita interpretari oportet, ac ſi contumaci animo ejus Concilii communionem reſpuerent; quam in negotiis fidei ſanctiſſime colunt, quin potius eam ſententiam amplexi ſunt, ſtudio tueudæ libertatis Eccleſiæ Gallicanæ, quæ in quampluribus capitibus hujus Concilii Decretis peſſumdatur. Eam perniciem, non admiſſis Synodi Conſtitutis, amoliri tutius eſſe duxerunt, quam receptæ ſemel auctoritati, quæ pondere ſuo delicata ingenia premere poſſet, exceptionibus quibuſdam Jura Gallici Imperii ſubducere (a) „.

PARS

(a) Quamdiu Pontifices ſpem aliquam habuerunt impetrandæ promulgationis Concilii Tridentini in Gal-

PARS QUARTA.

DE USU PLACITI REGII SUPER DECRETIS

Quibus Libri proſcribuntur.

CAPUT PRIMUM.

Oſtenditur ſcopum Placiti Regii etiam obtinere quoad Decreta Romana, quibus lectio Librorum interdicitur.

§. I.

Forma hodierna Curiæ Romanæ in decernendis & concipiendis Decretis, quibus Libri proſcribuntur, evincit uſum Placiti, inſpecto ejus ſcopo, merito ad hæc Decreta extendi.

Decreta prohibitoria librorum plerumque conduntur vel in Congregatione Cardinalium *S.Officii* ſive Inquiſitionis contra Hæreticam pravitatem, vel in Congregatione Cardinalium, quæ *Indicis* vocatur; raro vero extra has Congregationes ſub nomine Pontificis & immediate a Pontifice prodeunt.

Sed ſive Congregatione Cardinalium, ſive a Pontifice proficiſcantur hæc Decreta, præcipue illa concipiuntur ex ſententia Theologorum, quibus examen librorum, eorumque cenſura committi ſolet.

Dum enim libri quaſi perucioſi ad Congregationem Cardinalium, vel ſummum Pontificem deferuntur, ſolet eorum examen Theologis quibuſdam, quos *Conſultores* vel Qualificatores vocant, committi.

Hi autem Theologi, facto examine, judicium ſuum depromunt in Congregatione Cardinalium, interdum præſente, frequentius tamen abſente ipſo Pontifice, atque ex votis Theologorum ſoliti ſunt ipſi Cardinales ad prohibitionem librorum ſine ulteriori examine vota ſua depromere; & ſi Pontifex præſens fuerit, ipſe ſe votis Cardinalium conformare conſuevit.

Et quidem in Congregatione, quæ *Indicis* vocatur, Pontifex numquam intervenit, ſed ſoli Cardinales cum Præfecto Congregationis, auditis Theologorum ſuffragiis, Decretum prohibitionis ſive relationis librorum in Indicem concipiunt; illudque poſtmodum, antequam publicetur, Pontifici exhibetur, qui illud ſine novo examine probare conſuevit.

Congregationi vero *S.Officii*, quæ habetur feriâ 3. & 4. ſimiliter Pontifex non intervenit, ſolique Cardinales ſuper prohibitione librorum ex votis Theologorum, quibus examen commiſſum fuerat, reſolvunt; nullaſque partes in his Decretis ſolet habere Pontifex, niſi quod ipſe Aſſeſſor *S.Officii* eodem die poſt meridiem Decreta Congregationis Pontifici referat, & ſummarie exponat.

Congregationi vero *S.Officii*, quæ habetur feriâ 5. in Palatio Apoſtolico intervenire quidem ſolet ſummus Pontifex, ſed ex votis Cardinalium negotia concludere conſuevit.

Cum

Galliis, tamdiu faciles exſtiterunt in concedendis rebus, quas petebant Galli. Inter exempla quæ poſſent afferri, ſufficit Regis Henrici IV. abſolutionem indicare, a cujus conceſſione ſummum Pontificem deterrere conabatur Philippus II. Hiſpaniarum Rex; abſolutio tamen conceſſa eſt ob ſpem, quam ſibi fecerat Papa, quod Henricus publicationem Concilii Tridentini in Gallia procuraret.

Deinde paratus erat Clemens VIII. permittere Concilii Tridentini approbationem cum iſta Clauſula, *ſalvis Eccleſiæ Gallicanæ libertatibus*: porro ex ea diſpoſitione hoc emolumentum cepit Gallia, quod Pontificem ad ſuas libertates approbandas adduxerit.

Cum vero Cardinales rariſſime per ſe libros proſcribendos legant & examinent, ſed relationi Theologorum, aut ad ſummum alicujus Cardinalis, qui forſan ad examen libri fuiſſet deputatus, ſe in ſuis votis conforment, quâcumque formâ Decreta a Congregatione *Indicis* vel *S. Officii* prodeant, illa non tam Pontifici aut Cardinalibus, quam ipſis Theologis, quibus eorum examen & qualificationem Congregatio Cardinalium vel Pontifex commiſit, adſcribenda ſunt, ſive eorum potiſſimum judicio & relationi innituntur.

Quinimo tametſi Decreta immediate a Pontifice procedant, nihilominus ea ex relatione Theologorum & ſubinde aliquorum Cardinalium, quibus a Pontifice librorum reviſio committitur, dependent.

Scitur enim quod nec ſoleat nec poſſit Pontifex pluribus altioribus negotiis diſtractus, lectioni & accurato librorum examini per ſe intendere; quin & plures ad cenſuram deferuntur eo conſcripti idiomate, cujus vel nullam vel modicam notitiam Pontifices frequenter habent, ut libri Hiſpanico, Polonico, Germanico, &c. idiomate conſcripti.

Itaque omnis pene illa e Curia Romana procedens librorum proſcriptio ex paucorum Theologorum ſignanter Regularium, vel ad ſummum aliquorum (quod tamen rarius contingit) Cardinalium, judicio & relatione dependet.

Neque Pontifex ullas in his proſcriptionibus partes habere conſuevit, niſi ad ſummum quod ſubinde ipſe & Theologorum & Cardinalium perſonaliter relationes audiat, & ex ipſorum relatione judicium ſuum ſuper hac prohibitione formet.

Quam facile autem ſubreptitie & obreptitie judicium formetur, quando ex aliorum relatione illud depromitur, nemo non videt.

Præſertim dum agitur de negotiis, in quibus præventio, ignorantia, & error frequenter admodum dominantur.

Quis enim neſcit, quam frequentes ſoleant eſſe Theologorum in materia Doctrinæ, ſignanter Regularium, qui præ reliquis Theologis magis tenaciter Magiſtris ſuis adhæreſcunt, in ſuis opinionibus præventiones, & quanto zelo & ardore, Scholæ ſuæ opiniones ut fidei pene articulos propugnent, & contrarias aliorum Theologorum opiniones ut hæreticas, ſcandaloſas, vel erroneas palam rejiciant.

Plures inſuper reperiri ſcitur, qui quidquid a Scholaſticorum, quorum lectioni aſſueverunt, opinione recedit, mox ut novitatem noxiam reputant.

Denique nihil pene facilius, quam ſimilium Theologorum animos prævenire contra libros, qui potentiores naneiſcuntur Adverſarios.

Quæ omnia evincunt, nihil mirum eſſe, ſi ſimilia Curiæ Romanæ Decreta, hujuſmodi relationi Theologorum innixa, ſubreptitie & obreptitie a Pontifice vel Congregatione Cardinalium impetrentur, poſſitque hoc ex capite eorum publicatio & executio in publica commoda impingere, ut propterea & his merito invigilent, qui publicis his incommodis avertendis intendere debent.

Inſuper conſtans eſt hodiernus Curiæ Romanæ Stylus in formandis Decretis, quibus libri proſcribuntur, nullum ſpecialem errorem exprimere vel deſignare, qui prohibitioni locum dare potuiſſet.

Ex hoc prohibendi modo natum eſt fieri, ut inter Doctores ac ſignanter Theologos frequenter acerrima excitentur diſſidia, dum inter hos diſceptatur, quæ in hiſce libris doctrina Romanis Pontificibus diſplicuerit.

Ac proinde hoc ex capite contingere poteſt, ut ex ſimilis Decreti publicatione & receptione plus incommodi, quam ex libri illius lectione timendum ſit; ideoque ad præcavenda hæc Theologorum diſſidia executionem ſimilis Decreti Regiâ auctoritate ſuſpendi publica Reipublicæ utilitas ſuadet.

Hinc rurſus patet, ſuper his Decretis merito requiri Placitum Regium, inſpecto ejus ſcopo.

Accedit quod hiſce Decretis contra legentes vel retinentes libros per hæc Decreta proſcriptos Cenſuræ, aliæque pœnæ decernantur, necnon inſerantur frequenter Clauſulæ, quæ moribus & privilegiis Provinciarum contrariantur, nec ſine periculo turbationis admitti poſſent, uti ex dicendis patebit.

Ex quibus patet ſcopum Placiti Regii,

Digitized by Google

gii, nimirum avertere incommoda, quæ Reipublicæ & Eccleſiæ ex præcipiti Decretorum publicatione imminent, etiam in hiſce Decretis obtinere.

§. II.

Exponitur alius modus, quo idem contingere poteſt.

INter cauſas, ob quas contingit Decreta Romana nonnumquam in publica commoda impingere, & illa notari poteſt, quod „ lumen Spiritus ſancti (verba ſunt Auctoris Tractatus *De Libertatibus Eccleſiæ Gallicanæ*, qui ex profeſſo auctoritatem Pontificiam contra quatuor Articulos Gallicanos tuetur) non perpetuo Pontifici hypocritarum fraudes, Aulicorum adulationes, improborum mendacia detegat, non adverſus Ambitioſorum importunitates, Magnatum preces, ſuſpecta Officialium Conſilia immotum ſervet „ : quidni & hac de cauſa ipſa Decreta, quibus libri proſcribuntur, in publica commoda nonnumquam impingant?

Nam & in eliciendis & procurandis hiſce Decretis non raro ſe hypocritarum fraudes immiſcent, quibus procurent & extorqueant proſcriptionem librorum & ſcriptorum, quibus eorum hypocriſis & artificia ſub pallio Religionis nonnumquam ad turpem quæſtum compoſita, detecta & improbata vident.

Nec minus timenda hic improborum mendacia adverſus ſcripta, quibus eorum vitia & crimina, ac improba vivendi ratio arguuntur, exſufflanturque palpantia Caſuiſtarum commenta, quibus vitia, & licentioſa vivendi ratio indulgentur.

Evidens eſt, & in his impetrandis Decretis plurimum poſſe valere Ambitioſorum importunitates, Magnatum ſeu Potentium preces, ubi conſpiciunt ſcripta ſuis prætenſionibus & prætenſis Juribus & opinionibus contraria, præſertim cum librorum proſcriptio plurimum dependere ſoleat a Theologorum, ad examen eorum deputatorum, judicio & relatione.

Quam difficile antem ſit, hujuſmodi Theologos contra Potentum importunitates & preces immotos ſervari, nemo ignorat.

Quid de Officialium ſuſpectis Conſilii, non metuendum, adverſus libros & ſcriptas quibus eorum abuſus & exceſſus deteguntur & palam redarguuntur?

Sed nihil adeo in librorum proſcriptionem influere natum eſt, quam Aulicorum adulationes.

Scitur enim quantopere per Aulicorum adulationes Juriſdictio & Immunitas Eccleſiaſtica, & notanter auctoritas Romani Pontificis ſupra modum extollatur, & quam ſollicite invigilent hi Adulatores, ne quidquam evulgetur, quod ſuis de Juriſdictione & Immunitate Eccleſiaſtica, ac auctoritate Pontificia conceptis opinionibus contrarietur.

Et ſane conſtat, per has Aulicorum adulationes tandem factum eſſe, ut plurima circa Juriſdictionem & Immunitatem Eccleſiaſticam, auctoritatem Pontificis Romani ſuper temporalia Regum & Principum, circa poteſtatem diſponendi de Beneficiis, derogandi Juri Patronatus etiam laicorum, aliaque ſimilia, Romanis Pontificibus, eorumque Miniſtris & Curialibus perſuaſa ſint, quæ moribus & Juribus Provinciarum omnino contrariantur, nec ſine ſumma Eccleſiæ & Reipublicæ perturbatione admitti poſſent.

Et tamen ut has ſuas prætenſiones amplius ſtabiliat Curia Romana, nihil frequentius, magiſque obvium, quam paſſim, generatim & indifferenter proſcribi, & in Indicem librorum prohibitorum referri quoſcumque libros, quibus adſtruuntur conſuetudines, Privilegia, & Statuta Provinciarum, necnon jura Principum, Vaſſallorum, vel etiam Epiſcoporum, quæ circa Immunitatem & Juriſdictionem Eccleſiaſticam, necnon auctoritatem Pontificiam præconceptis Curiæ Romanæ opinionibus vel in ſpeciem adverſari ipſis videntur.

Scribit Franciſcus Salgado *De Supplicat. ad Sanctiſſimum part.* 2. *cap.* 38. *num.* 141. jam pridem advertiſſe Reges Catholicos, quod „ libri Catholicorum Regnorum Hiſpaniæ tractantes ac fundantes Regis Juriſdictionem & Regalia, maxime in rebus Eccleſiaſticis, ob id ſolum ſoleant integraliter in Curia Romana prohiberi & vetari, & ad hoc Brevia Apoſtolica transferri ad ſupremam Inquiſitionem Hiſpaniæ publicanda „.

Notat autem idem Auctor, quod „ Rex „ huic *violentiæ* ſuis Juribus Regalibus, & „ ſibi ipſi illatæ occurrat, agnoſcens hanc „ prohibitionem duntaxat tendere ad infringenda ſua Jura, necnon in grave & intolerabile præjudicium ſuorum „.

Et ulterius monet idem Auctor, quod Rex Catholicus ad occurrendum hujuſmodi violentiis, & ne per ſimilem prohibitionem Jura ſua infirmentur, ejuſmodi Reſcripta juxta morem in Regnis Hiſpaniarum uſitatum *penes ſe retineat*, ſive executionem non permittat, quod idem eſt, ac ſi juxta Stylum & Praxim Belgii executio ſuſpenderetur ob defectum Placiti Regii.

Inter Probationes libertatum Eccleſiæ Gallicanæ *cap.* 10. *num.* 11. legitur diſcurſus, quem nominatiſſimus ille Regis Chriſtianiſſimi Advocatus Dominicus Talon pronuntiavit coram Conſilio Regio, occaſione cujuſdam Decreti a Congregatione Cardinalium *ſancti Officii* ſeu Inquiſitionis emanati, quod Nuntius Apoſtolicus apud Regem Chriſtianiſſimum reſidens miſerat Archiepiſcopo Pariſienſi, aliiſque Epiſcopis per ſuas reſpective Diœceſes publicandum; ubi concludit dictus Advocatus Regius ad caſſationem prædictæ tranſmiſſionis & interdictionem publicationis ejuſdem Decreti.

Inter cætera autem ſuæ concluſionis fundamenta obſervandum monuit, quod per Congregationem *S. Officii* conficiatur Index prohibitorius & expurgatorius librorum, qui quotidie accipit augmentum, atque per hanc Congregationem quondam proſcripta fuerint Arreſta Parlamenti contra Joannem Chaſtel, Opera Præſidis Thuani, Libertates Eccleſiæ Gallicanæ, aliique libri concernentes perſonam Regis, Regiamve Juriſdictionem.

Similiter Conſilium Brabantiæ in ſua Conſulta de 17. Decembris 1657. ad Archiducem Leopoldum tunc temporis Belgii Gubernatorem, inter alia incommoda, quæ ex publicatione Bullarum & Decretorum Curiæ Romanæ ſine prævio Regio Placito hiſce Provinciis obvenire poſſent, notare non omiſit, quod ſi liberum ſit Archiepiſcopo vel Internuntio publicare ſine prævio Placito Regio quodcumque Decretum Curiæ Romanæ proſcribens libros aut impreſſa; nihil ipſos remorabitur publicare ſimile Decretum, quo Pontifex proſcribet & interdicet Suæ Catholicæ Majeſtatis Edicta, vel libros ſeu ſcripta, quibus Jura Suæ Majeſtatis, & ſuorum Vaſſallorum adſtruuntur.

Et ut aſſerta exemplo confirment, notant, quod a quatuor circiter annis facta & impreſſa fuerit quædam Deductio ſub titulo: *Jus Belgarum circa Bullarum receptionem*: nullum tangens fidei aut dogmatis articulum, ſed unice adſtruens Jus Suæ Catholicæ Majeſtatis non admittendi publicationem ſeu executionem Bullarum ſine prævio examine & Placito. Et hoc ſcriptum (inquiunt) una cum altero ejuſdem naturæ (*Defenſio Belgarum contra evocationes & peregrina Judicia*) licet fundatum ſuper Suæ Majeſtatis Edictis & ſolemnibus promiſſionibus, quas in ſuo Læto Introitu, interpoſito juramento, Rex facere conſuevit, etiam Pontificio Decreto proſcriptum fuit. Integra hæc Conſulta exhibentur in Appendice ſub *littera Q.*

Et profecto has querelas fundatiſſimas agnoſcet, quicumque attenderit, quantopere hæc librorum proſcriptio Juribus Regis, & Vaſſallorum, necnon inveteratis Provinciarum moribus & Privilegiis queat obeſſe, ac etiam Eccleſiæ & Reipublicæ pacem & tranquillitatem turbare.

Neque enim fas eſt dubitare, quin hâc librorum proſcriptione contingat, Jura Principum, Vaſſallorum, & Provinciarum non parum infirmari, præſertim apud vulgus, cum intelligit libros tamquam perniciofos, imo ut hæreticos proſcribi vel eo ſolo titulo, quod in illis Jura illa, & Provinciarum Conſuetudines & Privilegia aſſerantur.

Ulterius, abuſus cum ſummo Religionis nocumento quodammodo ſtabiliuntur, ubi libri hos abuſus detegentes & arguentes, ut noxii in Indicem librorum prohibitorum relati conſpiciuntur.

Quin & per facilem nimis librorum proſcriptionem Potentiorum importunis ſollicitationibus nonnumquam extortam, diſſidia inter Theologos & Principis Subditos cum pacis & tranquillitatis noxia perturbatione excitantur.

Cum igitur non uno ex capite librorum proſcriptio in publica commoda impingere poſſit, quidni uſus Placiti ad eam ſe exten-

tendat, quandoquidem (ut ſæpius dictum fuit) hic uſus non tendat niſi ad præcavenda incommoda, quæ ex præcipiti Decretorum ſeu Bullarum Curiæ Romanæ publicatione in Rempublicam ſeu Civilem, ſeu Eccleſiaſticam induci poſſent?

§. III.

Contingere poteſt, ut ſimilia Decreta etiam juſta, ob certas circumſtantias, non expediat in certis Provinciis publicari.

QUemadmodum contingere poteſt, ut Lex aliqua uni Provinciæ eſſet admodum conveniens, quæ in alia tamen Provincia plus ſcandali & turbationis, quam utilitatis adferret (uti ſupra notatum fuit): ſimiliter contingere poteſt, ut prohibitio quorumdam librorum merito fieret in certa Provincia, aut Natione, quæ non ſimiliter in aliis Provinciis conveniret, quod non uno ex capite evenire poteſt.

Certum in primis eſt, expreſſiones aliquas poſſe eſſe nocivas apud populum minus in fide Catholica aut Religione inſtructum, aut hæreticis permixtum, quæ nequaquam offenderent populum melius inſtructum, vel nullam cum hæreticis communionem habentem; adeoque librum aliquem ob hujuſmodi expreſſiones eſſe uno in loco prohibendum, & non in alio: idem eſto de tempore judicium.

Ad hæc contingere ſubinde poteſt, ut liber aliquis in certa Provincia aut Diœceſi a Paſtoribus & animarum Directoribus tamquam pius & inſtructioni populi conveniens fuerit commendatus, & viciſſim a populo avide receptus, & ſine offenſione lectus, vel etiam a viris ſpectatæ doctrinæ & magnæ apud populum auctoritatis probatus. Quis porro ambigat, quin hujuſmodi circumſtantiis concurrentibus fieri ſubinde poſſit, ut libri illius prohibitio in tali loco non conveniret, tametſi alio in loco non eſſet improbanda?

Quid enim ſi liber ille revera quidem obſcuriores quaſdam contineat expreſſiones, aut etiam leviores aliquos errores, ita ut ex ejus lectione aliquod erroris periculum populo imminere poſſet, ideoque ſepoſitis particularibus circumſtantiis, merito prohiberetur? ſed ſi periculum ex hujuſmodi obſcurioribus expreſſionibus, aut levioribus erroribus populo imminens conſeratur cum ſcandalo, quod ob particulares circumſtantias concurrentes ex libri illius prohibitione in tali loco imminet, fieri poteſt, ut periculum ex lectione iſtius libri imminens nullatenus æquiparari queat ſcandalo ex prohibitione ejuſdem orituro: ideoque convenientius foret a prohibitione ſuperſedere, ipſorumque Paſtorum curæ permittere, ut obſcuriores expreſſiones populo clarius exponant.

Facile quippe contingeret, ut ob libri hujuſmodi prohibitionem populus de Paſtorum, qui librum illum commendarant, ſinceritate vacillare inciperet, atque ſuſpecta habere, quæ de articulis fidei, aut morum præceptis a Paſtoribus audivit: quod malum multo gravius, atque populo nocentius ſubinde eſſe poſſe, quam periculum erroris, quod ex lectione illius libri populo eſſet metuendum, dubitari nequit.

Merito proinde apud Auditoria Regia vel hoc ſolo titulo examinantur ſimilia Reſcripta, ut perſpiciatur, idque, ſi viſum fuerit, conſultis Epiſcopis & Paſtoribus, aut etiam Academiis, num ſimilium librorum proſcriptionem hic & nunc conveniat executioni mandari, & utrum forſan ex illius executione non plus incommodi quam commodi ſit metuendum?

CAPUT II.

Adſtruitur uſus Placiti ſuper Decretis, quibus libri proſcribuntur, ex iis quæ contigerunt in publicatione & receptione Indicis librorum prohibitorum vulgo Tridentini.

§. I.

Exponitur quid circa hunc Indicem actum ſit in Concilio Tridentino.

POSTQUAM Synodus Tridentina rurſus poſt decem circiter annorum ſuſpenſionem reſumpta fuit ſub Pio IV. Pontifice, habita fuit Congregatio Patrum die 26. Januarii 1562. „ in qua per Præſides Conci-

„ lii inter alia propoſitum fuit, ut libri a „ diverſis Auctoribus poſt Hæreſes natas e- „ diti una cum Catholicorum contra eos „ Cenſuris examinarentur; quo Synodus, quid „ habeat ſuper illis decernendum, ſtatuat „. Super hoc articulo variæ fuere Patrum ſententiæ, ac tandem, pleriſque conſentientibus, conclnſum fuit, ut aliquibus conficiendi Indicis cura demandaretur, quorum delectus ipſis Concilii Præſidibus commiſſus fuit, per quos delecti fuere octodecim Patres, qui huic operi intenderent.

Hanc Patrum reſolutionem edito Decreto Synodus Tridentina publicavit *Seſſ.* 18. declaravitque „ Synodum cenſuiſſe, ut delecti „ ad hanc diſquiſitionem Patres de Cenſuris „ libriſque quid facto opus eſſet, diligenter „ conſiderarent, atque etiam ad eamdem „ ſanctam Synodum ſuo tempore referrent, „ quo facilius ipſa poſſit varias & peregri- „ nas doctrinas tanquam zizania a Chriſtia- „ næ veritatis tritico ſeparare, deque his „ commodius deliberare & ſtatuere, quæ „ ad ſcrupulum ex complurium animis exi- „ mendum, & tollendas multarum querela- „ rum cauſas magis opportuna videbuntur „.

Poſt hunc Patrum delectum, & publicatum hoc Decretum, nihil de hoc Indicis negotio in Concilio ulterius actum legitur uſque ad illum diem, quo finis Concilio impoſitus fuit, quando inter alia etiam Decretum Patribus prælectum & ab ipſis approbatum fuit, in quo, relatis prius quæ *Seſſ.* 18. decreta erant, ſubditur: „ Audiens „ nunc (Synodus) huic operi ab iis (qui- „ bus opus conficiendi Indicis fuerat de- „ mandatum) extremam manum impo- „ ſitam eſſe, nec tamen ob Librorum „ varietatem & multitudinem poſſit diſtin- „ cte & commode a ſancta Synodo diju- „ dicari, præcepit, ut quidquid abillis præ- „ ſtitum eſt, Sanctiſſimo Romano Pontifici „ exhibeatur, ut ejus judicio & auctoritate „ terminetur & evulgetur „.

§. II.

Quid circa Indicem vulgo Tridentinum, factum fuerit per Pium IV. Papam?

CONformiter ad Decretum in fine Synodi Tridentinæ ſuper conficiendo Indice evulgatum, quo cura illius perficiendi committebatur Pontifici, mox a ſoluta Synodo Index librorum a delectis Patribus confectus Pio IV. Pontifici oblatus fuit, uti ipſe teſtatur in Brevi, quod incipit: *Dominici gregis;* additque quod eum doctiſſimis probatiſſimiſque Prælatis accuratiſſime legendum examinandumque tradiderit, ipſeque etiam legerit.

Tandem poſt hoc examen inſtitutum Index hic completus & abſolutus fuit, diviſuſque in tres Claſſes, in quarum prima non libri, ſed nomina Auctorum exprimuntur, ut omnes intelligerent, *eorum ſcripta non edita ſolum, ſed edenda etiam eſſe prohibita*, ut monet Franciſcus Foretius ex Ordine S. Dominici, deputationis Tridentinæ ad conficiendum Indicem Secretarius, in Præfatione Indici præfixa.

In ſecunda claſſe referuntur libri „ qui „ propter doctrinam non ſanam aut ſuſpe- „ ctam, aut quæ offenſionem etiam in mo- „ ribus fidelibus adferre poteſt, rejiciuntur, „ etiamſi Auctores, a quibus prodiere, „ ab Eccleſia nunquam deſciverint „.

Tertia „ eos libros complectitur, qui ſi- „ ne ſcriptoris nomine exierunt in vulgus, „ & doctrinam continent, quam Eccleſia „ Romana tamquam Catholicæ fidei aut „ morum integritati contrariam, refutan- „ dam ac refellendam eſſe decernit „.

Hunc Indicem, ſubjectis quibuſdam Regulis (quas *Indicis* vocamus) Pius IV. evulgavit & ſolemniter publicavit editâ prædictâ Bullâ in forma Brevis, quâ præcipit, hunc Indicem cum adjunctis Regulis ab omnibus ſuſcipi & obſervari, cum inflictione & comminatione graviſſimarum pœnarum & Cenſurarum in legentes aut retinentes quoſcumque libros in hoc Indice contentos; declarans, quod hæc prohibitio poſt tres menſes a facta Romæ publicatione & affixione omnes ita obligabit, *ac ſi ipſimet hæ Litteræ editæ, lectæque fuiſſent*. Hæc Bulla habetur in Bullario inter Conſtitutiones hujus Pontificis, ſub *num.* 77.

§. III.

§. III.

Prædictus Index Romanus vulgo Tridentinus, nec in Belgio, nec in Hiſpania ſimpliciter receptus fuit.

QUemadmodum Decreta Concilii Tridentini ſignanter circa Reformationem in Belgio non leguntur publicata, niſi poſtquam Regiâ auctoritate fuiſſent reviſa, ac tum demum publicatio eorum facta cum ea cautione, quâ inveterata Provinciarum Privilegia & conſuetudines, atque ipſa Jura Regiæ Majeſtatis omnibus intacta ſervarentur, uti *parte 3. cap. 2. §. 2.* latius fuit expoſitum: ita Index librorum juſſu Concilii Tridentini per Pium IV. abſolutus & evulgatus, ut §. præcedenti expoſitum eſt, nequaquam hìc in Belgio ſimpliciter receptus fuit, aut vigore publicationis Romæ factæ obligandi hìc vim obtinuit, ſed non minus quam ipſa Concilii Tridentini Decreta, examinari & revideri Regiâ auctoritate juſſus eſt.

Cum enim in prædicto Indice librorum prohibitorum permulti libri in omni facultate ſcientiaque comperti eſſent, qui alias caſtigati, & a zizaniis impuræ doctrinæ opinionumque emendati, deinceps bonâ ſui parte utiliter & cum fructu legi poſſe viderentur, & quorum hìc in Belgio erat Exemplarium copia: Dux Albanus Belgii Gubernator juſſit, nomine Philippi II. Regis Hiſpaniarum, libros hos, licet per Indicem Romanum proſcriptos conſervari, ſolis Hæreſiarcharum operibus incendio abolitis.

Ne forſan tamen horum librorum lectione quiſquam infici poſſet, ſtudio Orthodoxæ Fidei conſervandæ, juſſit idem Princeps ex Canone & Ordine ad eam rem inſtituto Decretorum & Catalogorum ſacroſancti Concilii Tridentini prædictorum librorum lectionem & recognitionem inter Prælatos, Academias, & viros eruditos ſuarum Provinciarum diſtribui; ut ſinguli in partibus ejus ſibi creditis ſummâ ope & alacri ſtudio ita verſentur, quo iſta librorum prædictorum expurgatio commodius breviuſque procedat & adimpleatur.

Poſtquam autem Indices documentaque expurgationi & correctioni librorum ſubſervientia, per Academias, alioſque viros doctos confecta ad manus Regias perveniſſent: Antuerpiæ Collegium Cenſorum ipſe Princeps inſtituit, cui ex Ordine Eccleſiaſtico præfuit quidam Epiſcopus, & nomine Regio præfuit famoſiſſimus ille Theologus Arias Montanus.

Hi vero Cenſores maturo conſilio & diligentiâ libros in prædictis Catalogis contentos excuſſerunt, collatiſque locis per priores Cenſores annotatis cum exemplaribus, confecerunt ex ea re convenientem cenſuram, & librum conſcripſerunt hoc titulo: *Index Expurgatorius.*

Hic Index expurgatorius tandem anno 1570. abſolutus, per ſpeciale Diploma Regis Philippi II. probatus, & ejus auctoritate imprimi juſſus fuit.

In hoc autem Indice expurgatorio plures libri per Indicem Romanum ſimpliciter proſcripti, vel nullâ, vel aliquâ adhibitâ expurgatione vel caſtigatione legi poſſe declarantur.

Et ut plures omittamus, ſufficiet notare ab his delectis viris Opera Caroli Molinæi (cujus nomen in prima claſſe Indicis Tridentini ſive Romani fuerat ſimpliciter ſine ullius operis deſignatione expreſſum, quo ſignificabatur non edita tantum, ſed & edenda ejus opera eſſe proſcripta) non reviſa duntaxat fuiſſe, ſed plura poſt factam reviſionem vel nullâ vel modicâ additâ expurgatione legi permiſſa.

De Commentario in Conſuetudines Pariſienſes dicitur: *In hoc opere nihil eſt, quod Hæreſim ſapiat, quapropter admittitur.* De ejus Tractatibus De Donatione & inofficioſo Teſtamento: *Nihil habent, quod Religioni adverſetur, aut pias aures offendere poſſit: quapropter admittitur.* Idipſum de aliis nonnullis ejus operibus judicatum fuit.

Quis vero credat, quod præſtantiſſimi illi viri, quibus præſidebat Arias Montanus, qui & ipſe Concilio Tridentino interfuerat, talia contra Indicem Romanum & Bullam Pontificiam vel ſolum cogitaſſent attentare, ſi exiſtimaſſent per ſolam publicationem Romæ factam Belgas fuiſſe obſtrictos?

Evincunt quoque, quæ circa Indicem Romanum hìc in Belgio contigiſſe retulimus, Principem ejuſque Miniſtros non dubitaſſe, quin hic Index non minus prævie ante ejus in Belgio receptionem examini & reviſioni

ſioni ſubjaceret, quam ipſius Concilii Tridentini Decreta Reformationis, ut nimirum hujus quoque Indicis publicatio & executio cujuſque Provinciæ moribus & utilitatibus accommodaretur.

Similiter ex Indice expurgatorio Gaſparis Quiroga Cardinalis & Archiepiſcopi Toletani, Hiſpanici Generalis Inquiſitoris juſſu edito ſub finem ſeculi decimi ſexti, & Salmuri 1601. impreſſo, conſtat, nec in Hiſpania prædictum Indicem Romanum vulgo Tridentinum in omni ſuo rigore fuiſſe receptum, quandoquidem etiam inter alia, prædicta Caroli Molinæi Opera, quædam, nullâ notatâ expurgatione, alia aliquâ expurgatione notata legi & retineri permittantur.

§. IV.

Bulla Clementis VIII. proſcribens de novo Opera Caroli Molinæi, nec in Belgio, nec in Gallia obligare credita eſt.

INtelligens Romana Curia Opera Molinæi Curiæ illi ſupra modum exoſa ſub modicis expurgationibus fuiſſe per Cenſores poſitive permiſſa, atque ita paſſim omnium Juriſconſultorum & aliorum manibus teri, & in magno pretio haberi, ſpeciali Bullâ omnia ejus Opera licet expurgata Clemens VIII. judicavit ſub graviſſimis pœnis & Cenſuris proſcribenda.

Prodiit hæc Bulla 21. Auguſti 1602. incipiens: *Apoſtolicæ Sedis*, quâ *motu proprio & ex certa ſcientia* (ut loquitur) *ac maturâ deliberatione hâc perpetuo valiturâ Conſtitutione, omnia & quæcumque prædicti Molinæi tamquam hominis impii & hæretici Opera perpetuo damnat, reprobat, interdicit, & anathematizat; necnon lectionem eorumdem & retentionem univerſis Chriſti fidelibus cujuſcumque ſtatus & conditionis, licet de illis ſpecialis & individua mentio habenda foret, ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, aliiſque Cenſuris, & pœnis in Indice librorum prohibitorum contentis, ac etiam ſuſpicionis ipſius hæreſis, quantumvis Scripta, Opera, & Commentaria ipſa jam quovis modo fuiſſe* EXPURGATA *prætendant, diſtricte perpetuo interdicit & prohibet.*

Et præterea omnes & quaſcumque licentias quibuſvis perſonis, tam ab Ordinariis locorum, quam etiam ab ipſis Cardinalibus ſuper dicto Indice deputatis, ac ſupremis S. Univerſalis Inquiſitionis contra Hæreticam pravitatem Inquiſitoribus, ac a Nobis (ait) *& Apoſtolica Sede quomodolibet conceſſas legendi & retinendi libros ejuſdem Caroli Molinæi etiam ſub alio nomine inſcriptos vel expurgatos, cum non aliter quam igne expurgari poſſint, revocat, caſſat, & annullat.*

Ulterius inhibet omnibus & ſingulis ſupradictis, ne de cætero hujuſmodi licentias cuiquam concedant vel impertiantur.

Quinimo (ait) *omnem facultatem concedendi hujuſmodi licentias retinendi vel legendi Opera hujus impii Auctoris ex quacumque cauſa & ſub quovis prætextu & colore, quibuſcumque perſonis quâvis auctoritate etiam Apoſtolicâ ſuffultis, & quâcumque dignitate præditis, etiam ipſiſmet Cardinalibus ſuper Indice librorum prohibitorum deputatis, ac ſupremis Inquiſitoribus prædictis adimimus, eamque Nobis & Succeſſoribus noſtris Romanis Pontificibus tantum reſervamus.*

Et quod amplius eſt, *caſſat & ex nunc irritat quaſcumque licentias etiam a Nobis* (ait) *conceſſas, & a Succeſſoribus noſtris Romanis Pontificibus reſpective concedendas, quæ manu noſtrâ, aut Succeſſorum noſtrorum prædictorum ſubſcriptæ non fuerint.*

Hinc invaluit modernus Stylus Congregationis Sancti Officii ſive Inquiſitionis, ut in Litteris, quibus ab hac Congregatione conceditur licentia legendi libros prohibitos, quantumvis pernicioſos, ſemper inſeratur hæc Clauſula: *Exceptis Operibus Caroli Molinæi.*

Publicata fuit hæc Bulla Romæ 26. Auguſti 1602. cum hac expreſſa Clauſula: *Ut præſentes ad valvas Baſilicæ Principis Apoſtolorum, & in acie Campi Floræ affixæ & publicatæ omnes ita arctent ac afficiant, perinde ac ſi omnibus & ſingulis intimatæ fuiſſent.*

Verum nec ob hanc Bullam, ejuſque Romæ factam publicationem exiſtimarunt Belgæ, ſe hâc poſitivâ lege obſtrictos, & in vim illius ſibi Operum illius Auctoris lectionem eſſe interdictam, multo minus ſe ob hanc lectionem aut Operum retentionem incur-

incurrere Cenſuras, aliaſve pœnas in hac Bulla contra legentes aut retinentes Molinæi Opera comminatas.

Notorium enim eſt, uti etiam recte advertit Bertrandus Loth in ſuis Reſolutionibus Belgicis *Tract.* 13. *quæſt.* 2. *art.* 7. quod „ omnes Juriſconſulti utantur illo Au„ ctore familiariſſime; ita ut ſit frequentior „ inter Practicos & tritior quam Baldus & „ Bartolus, quem extollunt tamquam pro„ fundiſſimum Juriſtam, & omnino ſibi ne„ ceſſarium deprædicant; ita ut nullus inſi„ gnis Practicus aut Advocatus carere poſ„ ſit, maxime in Artheſia propter ſcripta „ illius Auctoris ſubtiliſſima ad Conſuetudi„ nes Pariſienſes, quæ ſimiles ſunt Conſue„ tudinibus Artheſiæ „.

Obſervat inſuper Bertrandus, quod „ ex„ tra Belgium etiam in Foris & Curiis „ celebris ſit ille Auctor, & omnium ma„ nibus teratur, videntibus & non contra„ dicentibus Epiſcopis „.

Monet quoque prædictus Auctor, hanc Bullam Clementis VIII. teſte Zypæo in Jure Novo, hic in Belgio non eſſe promulgatam, & conſequenter hic non obligare.

Quantopere Molinæi Opera a Pragmaticis Galliæ æſtimentur, quamque trita ſit eorum quotidiana & hactenus uſitata lectio, probant, quotquot hactenus prodierunt, & quotidie prodeunt Pragmaticorum illius Regni ſcripta in omni pene tam Juris Civilis, quam Canonici materia.

Nihil vero magis Operum illorum exiſtimationem deprædicat, quam elegans illa & exacta omnium Operum Caroli Molinæi nova Editio in quinque voluminibus procurata præcipue operâ Franciſci Pinſonii junioris, celeberrimi, & ſignanter in materia Eccleſiaſtica apud Pariſienſes Advocati verſatiſſimi, qui & notas admodum eruditas & ad modernam praxim accommodatas adjecit Operibus Molinæi materiam Eccleſiaſticam ſpectantibus, quæ quartum & quintum tomum Operum hujus Editionis conficiunt.

Evulgata fuit hæc Operum Editio Pariſiis ſumptibus Viduæ Damiani Foucault Regis & Urbis Typographi, cum expreſſo Privilegio Regis; ut vel hinc pateat, in Regno Galliæ Romanam proſcriptionem nequaquam eſſe receptam, nec ullam illius rationem haberi.

Et ſane cum juxta ſeptimam Regulam Indicis, libri antiqui ab Ethnicis conſcripti (in quibus plurima laſciva & obſcœna occurrunt, & tractantur) propter ſermonis elegantiam & proprietatem ab Inquiſitoribus & ad Indicem librorum prohibitorum Deputatis permitti poſſe dicantur, hâc ſolâ limitatione adjectâ, ut nullâ ratione pueris prælegantur; quid mirum ſi Opera Caroli Molinæi ob ſummam in utroque Jure, necnon in patriis Conſuetudinibus & moribus peritiam & eruditionem legi permittantur Juriſperitis, qui non exiguos ex hac lectione fructus carpere poſſunt; tametſi nonnulla hinc inde immiſceantur, quæ cum Eccleſiæ Catholicæ doctrina non omnino convenire videntur, quibus ne lector Catholicus inficiatur, in ſuis Notis Gabriel Dupineau, & Franciſcus Pinſonius occurrunt?

Imo quicumque attenderit, quam facile & quam profunde inſigantur laſciva ſeu obſcœna animis legentium præſertim Stylo elegantiori & acutiori expreſſa, haud difficulter agnoſcet, plus periculi ex lectione Ethnicorum illorum librorum ad ſubverſionem morum imminere adoleſcentibus, quam Juriſperitis ex lectione Operum Molinæi immineat periculum deviandi ab Eccleſiæ Catholicæ doctrina; tametſi hinc inde nonnulla occurrant, quæ ſint *liberioris ſtyli & quandoque ſequioris doctrinæ*, uti habet Præfatio huic novæ Editioni Operum Molinæi præfixa.

CAPUT III.

Adſtruitur uſus Placiti ex iis, quæ contigerunt occaſione proſcriptionis Libri, cui titulus: *Auguſtinus* Cornelii Janſenii Epiſcopi Iprenſis.

§. I.

Exponitur quid actum ſit occaſione Decreti S. Congregationis Inquiſitionis Romanæ de 1. Auguſti 1641. quo dictus Liber proſcriptus fuit.

Inter cætera, quæ uſum Placiti ſuper Decretis libros proſcribentibus adſtruunt, & hiſce

& hiſce in Provinciis uſitatum probant, notabile admodum eſt, quod circa medium ſeculi elapſi contigiſſe legitur circa librum, cui titulus: *Auguſtinus Cornelii Janſenii*, & Bullas ac Decreta, quæ ejus occaſione ſub Urbano VIII. & Innocentio X. emanarunt.

Hic liber primum evulgatus & impreſſus fuerat Lovanii anno 1640. & quamprimum, tamquam qui ex profeſſo tractaret materiam de Divinis Auxiliis, non obtentâ licentiâ a S. Congregatione Cardinalium, prout a Sede Apoſtolica fuerat decretum, delatus & denuntiatus fuit Congregationi Cardinalium S. Officii ſive Inquiſitionis generalis, e qua anno ſequenti prodiit Decretum, quo hic liber proſcribebatur, ejuſque lectio interdicebatur.

Hoc Decretum, poſtquam Romæ ritu conſueto fuiſſet affixum & publicatum; Internuntius Bruxellis reſidens mox a recepto exemplari copias ejuſdem divulgari cœpit, cujus divulgationis a Procuratore Regio Generali Conſilii Brabantiæ acceptâ notitiâ, Libellum ſupplicem obtulit dicto Conſilio contra hanc divulgationem; quo viſo, Conſilium publicationem hujus Decreti fieri proviſionaliter interdixit, quoadusque Rex informatus foret, num revera prædictus liber Janſenii excitaſſet *grave ſcandalum & offenſionem Eccleſiæ Catholicæ*, uti ipſum Decretum præferre videbatur.

Inſuper Internuntius copiam prædicti Decreti communicaverat Univerſitati Lovanienſi, adjunctis ſuis Litteris, quibus hortabatur Univerſitatem, ut Decretum hoc cum debita reverentia reciperet, & obſervari juberet; una ſignificans, hunc librum ob id proſcriptum, quod tractaret ex profeſſo de Auxiliis Divinis contra Mandata Sedis Apoſtolicæ. Integræ Litteræ exhibentur in Appendice ſub *littera D.*

Super his Litteris congregata Univerſitas 28. Septembris ejuſdem anni 1641. reſolvit, parendum quidem eſſe Bullis Pontificiis; verum antequam publicentur, e re fore, ut negotium communicetur cum Illuſtriſſimo Archiepiſcopo Mechlinienſi, Conſiliis Privato & Brabantiæ, cujus utriuſque Conſilii Privilegio dictus Janſenii liber editus erat.

Cum igitur intellexiſſet Procurator Generalis Internuntium etiam ipſi Univerſitati copiam hujus Decreti communicaſſe, ut per Univerſitatem reciperetur, indilate obtulit alterum Libellum ſupplicem Conſilio Brabantiæ, in quo conquerebatur, Internuntium ſine prævio Principis Placito hoc Decretum publicaſſe, & adjuncto proprio Mandato illud recipi mandaſſe, concludens ut ea omnia per Internuntium attentata caſſarentur, & irrita declararentur: quæ concluſio ei per Conſilium fuit adjudicata.

Poſtquam vero Pontifex Urbanus VIII. intellexiſſet Univerſitatem Lovanienſem Decretum Congregationis una cum Mandato Internuntii tranſmiſſum non publicaſſe, ſed Mandatum Internuntii una cum ipſo Decreto communicaſſe Conſilio Brabantiæ, ipſumque Conſilium ad inſtantiam Procuratoris Generalis per Internuntium acta caſſaſſe & irrita declaraſſe, ſcripſit Breve ad Univerſitatem Lovanienſem, quo alte de Univerſitatis procedendi modo conqueritur. Breve integrum exhibetur in Appendice Monumentorum ſub *littera E.*

Hoc Breve Univerſitati communicavit Internuntius, adjunctis propriis ad eam Litteris, quibus Univerſitatem hortabatur, ut indilate ipſum Decretum reciperet & publicaret.

His litteris Pontificiis in forma Brevis Univerſitati prælectis, eadem Univerſitas reſolvit die 21. Martii 1642. Bullam ſeu Decretum S. Congregationis eſſe publicandum *per eos ad quos ſpectat.*

Cum vero dubium eſſet, quid Facultates ſingulæ per eam Clauſulam, *per eos ad quos ſpectat*, intellexiſſent, dilata fuit aliquantiſper ipſa publicatio.

Interea de his certior factus Procurator Regius libellum obtulit Conſilio, exponens ad notitiam ſuam perveniſſe, quod, non obſtante interdictione factâ, & intimatâ Domino Internuntio de non publicando prædicto Decreto S. Congregationis, Univerſitas per ipſum Internuntium nova Mandata recepiſſet continentia in effectu idem quod prædictum Decretum, quodque ipſa Univerſitas reſolviſſet procedere ad publicationem ejuſdem Decreti ſine prævie obtentis litteris Placiti; concludens, ut auctoritate Conſilii interdiceretur Rectori & Univerſitati Lovanienſi procedere ad publicationem aut affixionem Bullarum vel Reſcriptorum Sedis Apo-

Apoſtolicæ, priuſquam ipſis conſtiterit de litteris Placiti.

Super hoc Libello reſolvit Conſilium, illum Univerſitati Lovanienſi per Litteras clauſas eſſe communicandum, ut reſpondeat intra octiduum, interim eidem interdicendo procedere ad publicationem aut affixionem Bullarum, de quibus in dicto Libello. Integer Libellus una cum Apoſtilla exhibetur in Appendice Monumentorum ſub *littera F.*

Hâc Conſilii Brabantiæ interdictione Univerſitati intimatâ 26. Martii 1642. ſuſpenſa fuit ſupradicti Decreti publicatio, neque poſthac hujus Decreti S. Congregationis per Univerſitatem ſpecialem publicationem factam reperimus.

§. II.

Adſtruitur idem Placiti uſus ex iis, quæ acta ſunt occaſione Bullæ Urbani VIII. quæ incipit, In eminenti, *uſque ad annum* 1647.

CUm viderent, qui proſcriptionem libri Cornelii Janſenii in Curia Romana ſollicitaverant, ob multiplices oppoſitiones publicationem Decreti S. Congregationis obtineri hactenus non potuiſſe, remedium efficacius impendere volentes ſollicitarunt apud Urbanum VIII. ut per ſpecialem Bullam ipſius Pontificis, Decretum hoc S. Congregationis confirmaretur, & innovaretur, ac de novo dictus liber, aliaque eo ſpectantia proſcriberentur.

Prodiit itaque tandem hæc Bulla incipiens, *In eminenti*, & publicata fuit Romæ 19. Junii 1643. quâ in primis renovantur Conſtitutiones Pii V. & Gregorii XIII. quibus damnabantur nonnullæ Theologorum ſententiæ & opiniones, necnon confirmatur & renovatur jam dictum Decretum Congregationis Sacri Officii contra librum Cornelii Janſenii, aliaque nonnulla ad damnationem dicti libri ſpectantia adducuntur.

Hanc Bullam per Internuntium Bruxellis reſidentem receptam divulgavit Epiſcopus Namurcenſis per ſuam Diœceſim, cujus divulgationis conſcius factus Procurator generalis Conſilii Namurcenſis indilate obtulit Libellum ſupplicem dicto Conſilio, exponens per Principum Edicta vetitum eſſe, ne quis cujuſcumque conditionis aut qualitatis publicari aut exequi faciat ullam Bullam Romanam ſine obtentis litteris Placiti in forma expeditis; idque (ait) ad præcavendum, ne quid fiat in præjudicium Status, Jurium Suæ Majeſtatis, ejuſque Vaſſallorum & Subditorum: quodque eo non-obſtante Epiſcopus Namurcenſis dictam Bullam Urbani VIII. ſpargi fecerit per Conventus Religioſorum Civitatis Namurcenſis, & quod amplius eſt, dictus Epiſcopus ſubſcripſerit huic Bullæ, quâ confirmantur Conſtitutiones Pii V. & Gregorii XIII. quibus condemnantur quædam Theologorum opiniones, necnon Decretum S. Congregationis, quo vetatur lectio libri, cui titulus: *Auguſtinus*.

Cum autem (ait) ejuſmodi publicationes contra Edicta Regia poſſent habere funeſtas ſequelas, concludit Procurator Regius, petitque provideri per Litteras caſſatorias hujuſmodi publicationis, utque omnibus interdicatur, ne quid ſimile impoſterum attentetur, exacteque obſerventur Regia Edicta ſuper hac materia jampridem edita. Integer Libellus habetur in Appendice ſub *littera G.*

Conſilium Regium Namurcenſe adjudicaſſe dicto Procuratori generali ſuam concluſionem, ipſamque publicationem citra Regium Placitum attentatam caſſaſſe & nullius effectus declaraſſe, non obſcure innuit iterata publicatio ejuſdem Bullæ facta per dictum Epiſcopum Namurcenſem 21. Aprilis 1646. præſertim cum in ipſa publicatione ſingulatim moneat, ſe hanc publicationem facere, *receptis Litteris Regiæ Majeſtatis de* 26. *menſis Martii* (1646.) *quibus teſtatum facit, ſe nolle impedimentum afferri publicationi dictæ Bullæ.*

Et licet ex parte Curiæ Romanæ multum urgeretur publicatio dictæ Bullæ, nequaquam tamen ea obtineri potuit, priuſquam conſenſus & Placitum Regis ſuper hac publicatione haberetur.

Et quidem licet per ſpeciale Breve Pontificis rogatus eſſet Marchio Franciſcus De Mello Gubernator Belgii, ut hanc publicationem procuraret, ipſe tamen Bullæ hujus publicationem non ante fieri voluit, niſi prius de voluntate Regis conſtaret, uti habetur ex Litteris hujus Gubernatoris de 7. Maii

Digitized by Google

Maii 1644. ad Univerſitatem Lovanienſem, quibus nomine Regis mandat, ut per Univerſitatem omnibus Suppoſitis imponatur ſilentium ſuper controverſiis exortis occaſione doctrinæ contentæ in libro Cornelii Janſenii Epiſcopi Iprenſis, quoadusque habeatur finalis reſolutio Pontificis ſuper hoc puncto, & reſolutio Suæ Regiæ Majeſtatis ſuper modo & forma, quibus hanc Bullam executioni mandari velit. Hæ litteræ habentur integræ in Appendice ſub *littera H.*

Eodem die 7. Maii idem Gubernator dedit Litteras ad Facultatem Theologicam Univerſitatis Lovanienſis, quibus huic Facultati nominatim interdicit procedere ad publicationem hujus Bullæ, niſi habitâ Regis licentiâ.

Harum Litterarum meminit Conſilium Brabantiæ in Litteris ad Belgii Gubernatorem de 3. Junii 1645. in quibus narrat Conſilium, ſibi expoſitum fuiſſe per Procuratorem generalem, quod Internuntius omni modo conetur de novo ipſam Univerſitatem Lovanienſem inducere ad recipiendum Bullas & Decreta edita contra librum Cornelii Janſenii Epiſcopi Iprenſis: quin per aliquorum Doctorum ejuſdem Univerſitatis factionem capta eſſet reſolutio contra inhibitionem ipſis factam per *dictas Litteras* de 7. Maii anni præcedentis (1644.) ſignatis per Marchionem *Tor de Laguna* tunc Belgii Gubernatorem, quodque ſimilia attentata directe contrarientur & repugnent juri Regaliæ Suæ Majeſtatis in his Provinciis, utpote quæ eſt in poſſeſſione immemorabili non admittendi ullius Bullæ Romanæ publicationem ſine præviis litteris Placiti in ſuo Conſilio obtentis; ideoque dictus Procurator generalis petierit Litteras caſſatoriales contra Internuntium, Rectorem & Doctores dictæ Univerſitatis, qui cooperati eſſent prædictæ reſolutioni.

Ex iiſdem Litteris habetur, quod Conſilium Brabantiæ per binas reſolutiones jam ante ſuſpendiſſet & inhibuiſſet publicationem hujus Bullæ, necnon quod rurſus ad hunc libellum Procuratoris generalis Litteras inhibitoriales tam Internuntio quam Rectori & Doctoribus dictæ Univerſitatis communicandas expediri curaverit. Integræ hæ Litteræ referuntur in Appendice ſub *litt.G.*

Tandem anno 1646. Rex Catholicus poſt multas apud ſe factas inſtantias ex parte Curiæ Romanæ dedit Litteras ad Gubernatorem Belgii, quibus declaravit, ſuam intentionem eſſe, ut hæc Bulla reciperetur & publicaretur.

Archidux Leopoldus factus Gubernator Belgii in conformitatem harum Litterarum ſcripſit Conſilio Brabantiæ, prima Septembris 1647. eidem injungens, ut decerneret publicationem hujus Bullæ, eamque exequeretur, uti patet ex Reſponſo Conſilii ad Litteras Archiducis de 25. Septembris 1647. quibus ſignificat, Conſilium reſolviſſe ſe conformare Litteris Regiis, necnon conceptæ ordinationi per Archiducem tranſmiſſæ; una tamen monens Archiducem, ſibi videri publicationem & executionem hujus Bullæ ita eſſe moderandam, ut duntaxat reſpiciat condemnationem doctrinæ, & prohibitionem librorum, de quibus in dicta Bulla, eo quod hæc Bulla habeat inſertas Clauſulas aperte inſinuantes, intentionem Curiæ Romanæ eſſe excutere obligationem poſtulandi Placitum Regium ſuper executione Bullarum, noſque obligandi recipere omnes Bullas Papales vigore ſolius publicationis Romæ factæ, non credentes, eam eſſe Suæ Majeſtatis intentionem. Hæ Litteræ referuntur in Appendice ſub *littera K.*

Similiter Cancellarius Conſilii Brabantiæ in ſuo ſpeciali Reſponſo ſuper dictis Litteris Archiducis ſub idem tempus dato reſpondet, ſeſe quoque conformare reſolutioni Conſilii de exequenda prædicta Bulla conformiter ad Litteras Regias; modo tamen per hanc publicationem & executionem non alteretur aut lædatur jus Suæ Majeſtatis, ſcilicet quod nulla Bulla Pontificia, aut quodcumque aliud Decretum Eccleſiaſticum poſſit in hoc Ducatu Brabantiæ effectum ſortiri aut executionem habere ſine præviis Litteris Placiti Suæ Majeſtatis. Quod hactenus (inquit) inviolabiliter obſervatum fuit: alias non ſine fundamento verendum foret, ne ob ſolam publicationem Bullarum Romæ factam tandem vellent prætendere obſtrictos harum Provinciarum Incolas, quod hic hactenus inuſitatum fuit, licet id Romani non ſemel in has Provincias introducere moliti ſint, ut ita jus hoc Placiti irritum redderent, & quoddam Eccleſiaſticum Tribunal in hiſce Provinciis ſibi erigerent; qui-

Digitized by Google

quibus conatibus ſemper obviam itum eſt, uti pluribus exemplis oſtendi poſſet: monet itaque ut ad conſervandum jus hoc Placiti & præcavendum intereſſe, quod Subditi harum Provinciarum tam Eccleſiaſtici quam laici pati poſſent per ſimiles novitates, provideatur per aliquam declarationem, ad præveniendum ſequelam, quæ ex hujus Bullæ publicatione trahi poſſet, quaſi ſola publicatio Romæ facta ad obligandos harum Provinciarum Subditos ſufficeret. Conſulta integra refertur in Appendice ſub *littera L.*

Verum prædictæ Litteræ Ducis Leopoldi ad Conſilia Regia ſuum non ſunt ſortitæ plenum effectum, ipſaque publicatio per tempus notabile fuit ſuſpenſa, eo quod per Archiepiſcopum Mechlinienſem, Epiſcopum Gandenſem, & per quoſdam Abbates Ordinis Præmonſtratenſis, ipſamque Univerſitatem Lovanienſem Archiduci expoſitum eſſet, hanc publicationem poſſe habere funeſtas ſequelas, atque ſe reſolviſſe, Deputatos aliquos mittere in Hiſpaniam ad ſuam Catholicam Majeſtatem, ad eamdem informandam de rationibus, ob quas non conveniat hanc Bullam hiſce in Provinciis publicari, poſtulantes ut tantiſper ipſa Bullæ publicatio ſuſpenderetur, quouſque finalis ſuæ Majeſtatis ſuper his reſolutio haberetur.

§. III.

Idem Placiti uſus adſtruitur ex illis, quæ contigerunt occaſione publicationis prædictæ Bullæ In eminenti *anno* 1651.

IN §. præcedenti notatum fuit, quod non obſtantibus Litteris Regiis de anno 1646. ad Gubernatorem Belgii ſuper publicatione Bullæ *In eminenti*, necnon Litteris Archiducis Leopoldi de anno 1647. ad Conſilia Regia, quibus mandabat hujus Bullæ publicationem, nihilominus ipſa publicatio fuerit ſuſpenſa, eo quod quidam Epiſcopi & Abbates, necnon ipſa Academia Lovanienſis ſupplicaſſent Archiduci Leopoldo, ut tantiſper ſuſpenderetur publicatio, quoadusque rationes ſuas expoſuiſſent Regiæ ſuæ Majeſtati, ob quas credebant non convenire, ut Bulla hæc per Belgium publicaretur.

Supplicationi annuit Archidux, atque ipſa publicatio Bullæ dilata fuit, quouſque anno 1650. Rex Catholicus, datis Litteris ad Archiducem Leopoldum mandavit ſine remora Bullam publicari; quibus Litteris receptis, Ordinationem ſeu Edictum confici juſſit Archidux Leopoldus, quo executio dictæ Bullæ, ejuſque obſervantia omnibus mandabatur: hoc Edictum per Litteras miſit ad Conſilium Brabantiæ publicandum, a quo in conformitatem Mandati Archiducis publicatio facta fuit die 25. Martii 1651. Integrum Edictum cum ipſa Bulla habetur *parte* 3. Edict. Brabantiæ *lib.* 1. *tit.* 3.

Declarat autem Archidux in prædictis Litteris ad Conſilium Brabantiæ, mentem Suæ Majeſtatis non eſſe, per Clauſulam contentam in dicta Bulla, quâ in ſubſtantia ſignificatur, quod ſola publicatio Romæ facta induceret obligationem ſine alia particulari publicatione in Ditionibus & Provinciis Catholicis, admittere ullam novitatem in præjudicium Privilegiorum, Libertatum, & Conſuetudinum harum Ditionum; ſed quod in ſimili occurrenti caſu procedatur juxta hactenus uſitata. Similes Litteræ ejuſdem tenoris miſſæ quoque fuere ad alia Conſilia Regia. Habentur hæ Litteræ *parte* 3. Edictorum Flandriæ *lib.* 1. *Rubricâ* 6.

Eadem declaratio & Clauſula erat inſerta Litteris Archiducis ad Archiepiſcopum Mechlinienſem, & Epiſcopos Belgii, quibus ipſis injungebatur publicatio hujus Bullæ, conformiter ad Edictum Regium eiſdem acclusum.

Quæ Litteræ leguntur in 3. *parte* Edict. Flandriæ, *lib.* 1. *Rubricâ* 6.

Publicatio per Archiepiſcopum & Epiſcopos Belgii facta fuit primâ menſis Aprilis ejuſdem anni, cum expreſſa Clauſula in ipſis Litteris Archiducis contenta.

Hoc Decretum Archiepiſcopi Mechlinienſis exhibetur in Appendice ſub *litt. M.* ex quo ſufficienter intelliguntur rationes, quæ Archiepiſcopum moverant, ad poſtulandam ſuſpenſionem publicationis hujus Bullæ.

Ordines ſive Status Brabantiæ ſolliciti quoque, ne ex publicatione hujus Bullæ Juribus & inveteratis Conſuetudinibus hujus Provinciæ præjudicium generaretur, libellum obtulerunt Archiduci Leopoldo, exponentes ad ſuam notitiam veniſſe, Suam Majeſtatem Catholicam reſolviſſe & ordinaſſe exe-

Digitized by Google

qui Bullam Urbani VIII. emanatam circa librum, cui titulus, *Auguſtinus Cornelii Janſenii*, & alia quædam ſcripta. Et cum dicta Bulla (inquiunt) contineat plura puncta & Clauſulas incompatibilia cum Privilegiis & inveteratis hujus Provinciæ moribus, atque inter alia comminationem pœnæ corporalis in Contraventores cujuſcumque ſtatus & conditionis, tam laicos, quam Eccleſiaſticos, & Excommunicationis latæ ſententiæ, cujus abſolutio a nemine niſi a Romano Pontifice poſſit obtineri, qui rigor numquam in his Provinciis notus aut uſitatus fuit, nec illius ullum exemplum occurrit, attento quod hoc modo Subditi hujus Provinciæ traherentur extra Patriam ad ipſam Perſonam Romani Pontificis, quod eſt plane contrarium Privilegiis hujus Provinciæ; attento inſuper, quod hæc Bulla nominatim declaret, ſolam publicationem Romæ factam vim ſuam habere & effectum ſortiri in omnibus Regnis & Provinciis, tamquam ſi ibidem ſingularim publicata eſſet, quod rurſus contrariaretur dictis Juribus & receptis moribus; ac tandem his aliiſque præmiſſis concludunt, ut per Archiducem nomine Regis expediatur Acta publica, quâ declaret, intentionem Suæ Majeſtatis nequaquam eſſe, per publicationem hujus Bullæ ullum præjudicium generari Juribus, Privilegiis, & inveteratis moribus hujus Provinciæ, quodque nulla Bulla Papalis quantumvis publicata Romæ hìc effectum ſortietur, niſi ſit placetata, & hìc in Provinciis publicata, ac ut interim publicatio hujus Bullæ maneat ſuſpenſa. Hic libellus ſupplex integer exhibetur in Appendice ſub *litr. N.*

Ad hunc libellum reſpondit Archidux, ſufficienter eſſe proviſum ſuper querelis in hoc libello comprehenſis per Litteras datas ad Conſilium Brabantiæ ſuper executione hujus Bullæ; & quod Sua Majeſtas dabit Mandatum Conſilio Brabantiæ, ut ſupplicantibus concedat copiam authenticam dictarum Litterarum, ut eas datâ occaſione impendere poſſint; una declarans mentem Suæ Majeſtatis, ipſinſque Archiducis nequaquam eſſe, ut per hanc publicationem novitas aliqua inducatur contra Conſuetudines & Privilegia hactenus recepta.

Intelligebant quoque Miniſtri Regii æque ac Ordines Brabantiæ, Excommunicationes, ſimileſque Cenſuras, notanter Sedi Apoſtolicæ reſervatas, eſſe pœnas hiſce in Provinciis inuſitatas, variiſque incommodis obnoxias, ut propterea nec dubitarint in hujus Bullæ placetatione & receptione has pœnas in alias moribus patriæ magis accommodas immutare.

In Edicto enim ſeu ordinatione Regia ſuper ipſa publicatione ſtatuitur in tranſgreſſores pœna 500. florenorum pro prima vice, & in eos qui ſecundâ vice tranſgreſſi fuerint, pœna exilii ad ſex annos, & in caſu quo inter tranſgreſſores invenirentur Regulares nihil proprium poſſidentes, comminata pœna veniet ad onus ipſius Superioris, & ab eo exigi poterit; & ſi tranſgreſſor fuerit ex aliquo Ordine Mendicantium nihil in communi poſſidente, etiam pro prima vice erit pœna exilii tam contra ipſum tranſgreſſorem, quam ejus Superiorem, qui tranſgreſſionem illam ſimulaverit & permiſerit.

Inſuper edicitur in eadem Ordinatione, quod tranſgreſſores hujus Ordinationis, cujuſcumque fuerint qualitatis & ſtatus, quantum ad executionem & adjudicationem pœnæ temporalis poterunt trahi & citari coram Conſiliis & Tribunalibus Regiis, quæ de tranſgreſſione & violatione ſimilium Edictorum & Ordinationum cognoſcere & judicare conſueverunt, prout latius in ipſa Ordinatione exprimitur, quæ una cum ipſa Bulla *In eminenti*, cui & inſertum eſt Decretum Congregationis de prima Auguſti 1641. exſtar integra *parte* 3. Edictorum Brabantiæ, *lib.* 1. *tit.* 3. *cap.* 4.

Ex his omnibus evidens eſt, nullatenus hìc in Belgio creditum fuiſſe, Bullam Romæ publicatam hìc obligare, licet habeat inſertam expreſſam Clauſulam, publicationem & affixionem Romæ more conſueto factam *quoad omnia ſufficere & pro ſolemni & legitima haberi, nec aliam in Regnis, Provinciis, Civitatibus, Oppidis, & locis requiri aut expectari debere, omneſque & ſingulos perinde arctare & afficere, ac ſi unicuique nominatim & perſonaliter intimata & præſentata fuiſſent.*

§. IV.

Digitized by Google

§. IV.

Uſus Placiti adſtruitur per ea, quæ contigerunt poſt publicationem Bullæ In eminenti, *occaſione Litterarum Archiducis Leopoldi & Ordinationis Regiæ.*

NOtatum fuit §. præcedenti, quod Archidux Leopoldus in Litteris ſuis ad conſilia Regia & Epiſcopos de 28. Februarii 1651. quibus in conformitatem Litterarum Suæ Majeſtatis mandabat fieri publicationem Bullæ Urbani VIII. quæ incipit *In eminenti*, inſeruiſſet Clauſulam, quâ declarabatur, mentem Suæ Majeſtatis non eſſe, per Clauſulam contentam in diĉta Bulla, quâ in ſubſtantia ſignificatur, quod ſola publicatio Romæ facta induceret obligationem ſine alia particulari publicatione in Ditionibus & Provinciis Catholicis, admittere ullam novitatem in præjudicium Privilegiorum, Libertatum, & Conſuetudinum harum Ditionum; ſed quod in ſimili occurrenti caſu procedetur juxta hactenus uſitata.

Inſuper in ipſa Ordinatione ſeu Edicto publicationis ſtatutam fuiſſe pœnam pecuniariam & exilii in tranſgreſſores hujus Edicti ſeu Ordinationis, cujuſcumque eſſent Status, ſive Eccleſiaſtici, ſive laici; imo & pœnam exilii pro prima vice, ſi tranſgreſſor eſſet ex Ordine Mendicantium, qui bona temporalia nec in communi poſſidet.

Præterea adjudicationem & executionem hujus pœnæ & mulctæ temporalis contra quoſcumque tranſgreſſores tam Eccleſiaſticos quam laicos, commiſſam fuiſſe Conſiliis & Tribunalibus Regiis, quæ de tranſgreſſione ſimilium Edictorum cognoſcere conſueverunt.

His Clauſulis ac notanter eâ, quæ continebatur in Litteris Archiducis, admodum irritatus Internuntius reputans per hanc ultimam Clauſulam læſam auctoritatem Sedis Apoſtolicæ, imprimi juſſit, & ſpargi fecit quamdam Declarationem & Proteſtationem de data 20. Aprilis 1651. quâ aſſerebat, Litteras Regias, in quantum per hanc Clauſulam ſignificabant, ſolam publicationem Bullarum ſeu Decretorum Sedis Apoſtolicæ Romæ factam, non ſufficere ſine ulteriori per Provincias publicatione ad obſtringendum omnes ubique fideles, eſſe contrarias auctoritati & juriſdictioni Sedis Apoſtolicæ, necnon libertati & immunitati Eccleſiaſticæ; proteſtabaturque contra prædictam Clauſulam, eam irritabat, nullamque & ſine effectu declarabat; mandans inſuper ut ab omnibus ut irrita & nullius effectus reputaretur, ſub pœnis & Cenſuris per Decreta Conciliorum, & Pontificum Conſtitutiones latis; declarans conſtantem eſſe mentem Pontificis, publicationem Bullarum Romæ factam omnes fideles quorumcumque Regnorum & Provinciarum obſtringere ſine ulteriori aliqua publicatione in Provinciis facienda.

Publicatione hujus Declarationis & Proteſtationis vehementer offenſus Archidux Leopoldus, reputanſque id tendere in apertum contemptum Suæ Regiæ Majeſtatis, ejuſque auctoritatis vilipendium, ſcripſit Litteras expeditas per Conſilium Status 23. Junii 1651. ad Conſilia Regia, in quibus enarravit quid per ſuam Declarationem & Proteſtationem contra Litteras Archiducis, & editam in conformitatem earum Ordinationem Regiam ſuper publicatione dictæ Bullæ *In eminenti* attentaſſet Internuntius; ſignificavit mentem ſuam eſſe præcavere, ne ſimile attentatum contra Regiam auctoritatem ſenſim irreperet inter Subditos in præjudicium Privilegiorum, Conſuetudinum, & obſervantiarum harum Provinciarum, declaratque, Proteſtationem, & Declarationem Internuntii nihil poſſe innovare, aut derogare illis, quæ per ſuas Litteras & Ordinationem declarata erant ſuper dicta Clauſula in Bulla contenta: declarans inſuper ſe velle prædictam Internuntii Declarationem & Proteſtationem reputari & haberi pro nulla & ſine ullo effectu, quemadmodum eam de facto (inquit) caſſamus & annullamus per præſentes.

Mandat inſuper, ut his omnes ſe conforment, procurentque ut omnia exemplaria prædictæ Declarationis & Proteſtationis referantur ad manus Procuratoris Regii & ſupprimantur, inquiraturque, quis fuerit hujus Declarationis & Proteſtationis impreſſor; ad cujus notitiam ut facilius deveniatur, voluit palam notificari, quod ſi quis poſſit indicare impreſſorem, habiturus ſit in præmium ſuæ notificationis mille florenos ſolvendos per Receptorem Regium; voluitque copiam harum

Digitized by Google

re, niſi prius ritu conſueto, prævio Regio Placito, per Provincias fuerint publicata, etiamſi haberent inſertam Clauſulam, quâ declaretur, Pontificem velle, Decretum obligare omnes ubique fideles per ſolam publicationem Romæ factam.

CAPUT IV.

Adſtruitur idem uſus Placiti ex iis, quæ contigerunt occaſione Decreti S. Officii de 6. Septembris 1657. quo Libri quidam proſcribebantur.

§. I.

Exponuntur ea, quæ contigerunt ob factam publicationem hujus Decreti ante obtentum Placitum Regium, & caſſationem ejuſdem publicationis per Conſilium Brabantiæ.

DECRETUM hoc Congregationis S. Officii editum 6. Septembris 1657. more ſolito Romæ publicatum eſt die 15. ejuſdem menſis.

Hoc Decreto proſcribuntur Litteræ vulgo *Provinciales* (a) Gallico idiomate evulgatæ, & plura alia ſcripta edita occaſione libri & doctrinæ Cornelii Janſenii Epiſcopi Iprenſis; ac una renovantur Decreta Congregationis S. Officii ſub Paulo V. & Urbano VIII. quibus generaliter omnibus interdicitur quidquam edere ſuper materia de Divinis Auxiliis ſine expreſſa licentia hujus Congregationis, & prohibentur omnes libri de hac materia tractantes hactenus editi vel impoſterum edendi, non obtentâ prædictâ licentiâ.

Prædictum Decretum per Internuntium Bruxellis reſidentem miſſum fuit ad Archiepiſcopum Mechlinienſem Andream Crueſen, qui illud per ſuam Diœceſim eodem anno 29. Octobris promulgavit.

Cum vero ſuper hoc Decreto hactenus non eſſet petitum aut obtentum Placitum Regium, Conſilium Brabantiæ ad inſtantiam Procuratoris Regii per ſuam Sententiam de 23. Novembris ejuſdem anni hanc attentatam miſſionem Decreti per Internuntium ad Archiepiſcopum, necnon ipſam publicationem caſſavit, irritamque declaravit. Integra Sententia exhibetur in Appendice ſub *littera Q.*

Super hac Caſſatione per Conſilium Brabantiæ facta querelas ſuas depoſuerunt apud Archiducem Leopoldum tunc Belgii Gubernatorem Archiepiſcopus Mechlinienſis & Internuntius Apoſtolicus per ſuos reſpective libellos ſupplices, quibus annexum erat ſcriptum, quo prædicta Caſſatio impugnabatur, quos una cum dicto ſcripto Archidux Conſilio Brabantiæ communicavit; iiſque reſpondet Conſilium per ſuum Adviſamentum de 17. Decembris 1657.

In primis in hoc ſuo Adviſamento exponit Conſilium, quanta cum moderatione & humanitate egerit cum Domino Archiepiſcopo, priuſquam hanc Sententiam Caſſationis evulgaverit, quodque ad eam non proceſſerint, niſi ut ſatisfacerent juramento, quo omnes in ſua ad Conſilium admiſſione ſe obſtrinxerunt ad conſervanda jura Suæ Majeſtatis & hujus Ducatus, inter quæ non minimum eſt hoc jus Placiti.

Secundo, ex ipſo Adviſamento habetur, quod in ſcripto illo, quod ſuo libello annexuerat Internuntius, dicatur per Conſilium Brabantiæ caſſatum fuiſſe prædictum Decretum, ipſumque Conſilium velle ſibi aſſumere auctoritatem judicandi de juſtitia vel injuſtitia Decreti.

His reſpondet Conſilium, falſum eſſe per Sententiam Conſilii caſſatum fuiſſe aut irritum declaratum prædictum Decretum; falſum quoque eſſe, Conſilium voluiſſe cognoſcere de ſcriptis ſeu impreſſis in dicto Decreto contentis; quodque Conſilium hactenus ignoret, num hæc ſcripta compoſita ſint in defenſionem doctrinæ Janſenianæ. Poſt hæc ultro agnoſcunt, ad ſe non ſpectare decidere articulos fidei, nec ſuper iis quidquam a ſe fuiſſe attentatum; at caſſatam duntaxat fuiſſe tranſmiſſionem iſtius Decreti factam per Internuntium ad Archiepiſcopum Mechlinienſem in ordine ad ejus publicationem faciendam, necnon Decretum Archiepiſcopi, quo Decreti hujus publicationem mandabat, cum omnibus, quæ inde ſequuta ſunt, quæ (inquiunt) ſunt, mera

(a) Priores Epiſtolæ, quæ dicuntur *Provinciales*, anno 1656. ineunte conſcriptæ ſunt.

Digitized by Google

mera temporalia, nec ullatenus concernunt ipſam Deciſionem Pontificis ſuper prohibitione ſcriptorum in Decreto expreſſorum, ſed ſolummodo formam & modum executionis.

De hac diſtinctione inter deciſionem articulorum fidei, & publicationem ac formam executionis latius agetur Parte ſequenti.

Inſuper ex hoc Adviſamento colligitur, quod Internuntius in ſuo ſcripto prætendiſſet, hoc Decretum non egere Placito Regio, eo titulo quod dogmaticum eſſet, nihilque contineret, niſi declarationem & definitionem aliquorum articulorum fidei.

Ut huic argumento ſatisfaciat Conſilium, monet, quod nec ſub hoc prætextu hoc Decretum admitti poſſit, ſine prævio examine Principis in ſuo Conſilio; quia, quid Bulla contineat, in facto conſiſtit, cujus notitiam accipere debet Princeps, ne alias ſub prætextu definitionis aut interpretationis aliquorum articulorum fidei, per publicationem Bullæ irrepat aliquid præjudiciale.

De hac Conſilii animadverſione ſimiliter agetur latius Parte ſequenti; ac una oſtendetur, hoc Decretum proprie non poſſe referri inter Decreta dogmatica.

Colligitur ex eodem Adviſamento, Internuntium ad enervandam neceſſitatem Placiti ſuper ſimilibus Decretis allegaſſe, quod, ſi Bullæ Pontificiæ, antequam coſtringant conſcientias fidelium, debeant prius habere Placitum Principis, & ſubjici Cenſuræ Tribunalium laicorum, propoſitiones aliquæ poterunt eſſe fidei in una Provincia, & non in alia, & conſequenter quod non eſſet una fides omnium.

Huic argumento ab inconvenienti reſpondet Conſilium, quod hic appareat defectus debitæ informationis; quia Conſilium non examinat ipſos articulos fidei, nec ſe immiſcet declarationi ipſius fidei, ipſaque Deciſio non definit eſſe generalis, tametſi publicatio Decreti, quo Deciſio continetur, non ſit generalis, nec fiat ubique eodem tempore: quod & infra Parte ſequenti fuſius exponetur.

Auctor ſcripti ex parte Internuntii exhibiti tamquam indubitatum admittebat, quod Conſilia Regia merito prætendere poſſent examinare & revidere Bullas Pontificias, quæ directe vel indirecte impingunt in ſuperioritatem temporalem Principis, vel ejus jus Patronatus Eccleſiaſticum; ſed negat poſſe Conſilia prætendere examen Bullarum, quæ ſpectant materiam dogmaticam, decidentium ſeu declarantium, ſi quædam propoſitiones ſint fidei, vel e contrario ſint hæreticæ, erroneæ, ſcandaloſæ, &c. quibus una declarantur hæretici & excommunicati, qui ſimiles propoſitiones pertinaci & obſtinato animo propugnant: inſuper prædicti ſcripti Auctor negat poſſe Conſilia Regis examinare Bullas, quæ proſcribunt libros, quibus propoſitiones hæreticæ, erroneæ, &c. continentur.

Hiſce repoſuit Conſilium, quod ſi examen priorum Bullarum Conſiliis Regiis competat, poſſit & debeat quoque examen illarum, quæ vulgo dogmaticæ aſſeruntur, a Regiis Conſiliis inſtitui; non quidem ut ipſa Conſilia Regia cognoſcant de articulis fidei, vel definiant, quid ſit fidei, aut quid erroneum; ſed duntaxat ut diſpiciat, utrum publicatio, & executio ejuſmodi Bullarum nullum adferat præjudicium Juribus Regiis aut Vaſſallorum. Integrum Conſilii Reſponſum habetur in Appendice Monumentorum ſub *littera R.*

§. II.

Exponitur quid poſt Caſſationem a Conſilio Brabantino factam decreverit S. Congregatio 14. Martii 1658. & quid ei oppoſuerit Conſilium Brabantiæ.

INternuntius Apoſtolicus ſollicitus, ne quid omitteretur, quod ad fundandam auctoritatem Pontificiam circa publicationem & executionem Bullarum ſine Regio Placito facere poſſet, de omnibus, quæ per Conſilium Brabantiæ fuerant acta, Pontificem & Congregationem S. Officii informavit.

In hac Congregatione habita 14. Martii 1658. præſente Pontifice Alexandro VII. editum fuit Decretum, quo Sua Sanctitas probat & confirmat tranſmiſſionem dicti Decreti in ordine ad publicationem ejuſdem factam per Internuntium Archiepiſcopo Mechlinienſi, necnon publicationem ſecutam in vim Decreti Archiepiſcopalis die 29. Octobris 1657.

De-

Decretum vero ſeu *Sententiam Conſilii Brabantiæ cum omnibus & ſingulis eam præcedentibus, & quomodolibet conſequentibus, licet ipſo Jure nulla, irrita, & inania, viribuſque & effectu penitus & omnino vacua ab ipſo initio fuerint & ſint, nihilominus ad abundantiorem cautelam, & quatenus opus ſit, auctoritate Apoſtolicâ damnat, improbat, caſſat, irritat, & nullius roboris & momenti fuiſſe & eſſe decernit & declarat, ac pro infectis haberi vult.*

Mandat inſuper Sanctitas Sua quibuſcumque perſonis cujuslibet gradus, Ordinis, præeminentiæ, vel dignitatis, etiam ſpeciali vel ſpecialiſſimâ notâ dignis, ne præfato Decreto ſeu Sententiæ, vel eam quoquo modo præcedentibus aut conſequentibus ullo pacto obediant, aut deferant, vel illa in Judicio aut extra allegare, ſeu iis, uti præſumant, proinde ac ſi illa non emanaſſent, ſub pœnis & Cenſuris contra violantes Eccleſiaſticam libertatem, immunitatem, & Juriſdictionem inflictis, a quibus a nemine niſi a Romano Pontifice, præterquam in mortis articulo, beneficium abſolutionis obtinere valeant.

Poſtremo Conſilio Brabantiæ Sanctitas ſua mandat & præcipit, ut prædictum Decretum ſeu Sententiam cum omnibus eam præcedentibus, & quomodolibet ſubſequentibus ex libris, Codicibus, & Regiſtris, in quibus deſcripta & adnotata fuerint, tolli, aboleri, & caſſari faciat cum effectu, ne alias contra eos Conſiliarios, alioſque quotquot præfatæ Sententiæ cooperati ſunt, aut quomodolibet conſenſerunt, pœnis & Cenſuris prædictis ea de cauſa jam irretitos, ad alia remedia majora procedere compellatur.

Hoc Decretum Congregationis per Internuntium ſignatum & ſigillatum nocte inter 12. & 13. Maii affixum fuit Cancellariæ Brabantiæ.

Advertens Conſilium Brabantiæ hoc procedendi modo jus Placiti Regii penitus everti, ipſamque Regiam auctoritatem omninò ſubjici Placitis Curiæ Romanæ, reſolverat contra affixionem hujus Decreti, ejuſque publicationem media ordinaria caſſationis impendere; voluit tamen, priuſquam caſſationem decerneret, de hoc procedendi modo, & quæ inde timenda eſſet auctoritatis Regiæ depreſſione, informare Archiducem Leopoldum Belgii Gubernatorem, per Conſultam de 22. Maii 1658. quæ integra habetur in Appendice Monumentorum ſub *littera S.*

Poſt hanc Archiduci datam informationem Sententia caſſationis per Conſilium Brabantiæ decreta integra remanſit, ſuumque ſortita eſt effectum.

Conſtat enim quod Archiepiſcopus Mechlinienſis Decretum ſuum de 29. Octobris, & publicationem vigore illius Decreti factam, ac per Conſilium Brabantiæ caſſatam tamquam irritam & nullius momenti non obſcure recognoverit, denuo idem Decretum in vim Epiſtolæ Regiæ per novum Decretum promulgando, ut infra notabitur.

Unde intelligitur Decretum hoc Congregationis in tenebris & obſcuro affixum, ſub tenebris manſiſſe quodammodo ſepultum, & ſine effectu.

§. III.

Probatur idem Placiti uſus ex actis per Conſilium Privatum & Conſilium Flandriæ occaſione publicationis ejuſdem Decreti de 6. Septembris 1657.

Occaſione prædicti Decreti de 6. Septembris anno 1657. viſum fuit non tantum Conſilium Provinciæ Brabantiæ conſervationi hujus Juris Placiti invigilare, ſed & reliqua Conſilia ſuam oſtenderunt pro ejuſdem juris antiqui conſervatione vigilantiam.

Nam cum Conſilium Privatum Principis intellexiſſet, publicationem dicti Decreti de 6. Septembris 1657. ſine præviis Litteris Placiti attentatam fuiſſe in aliis Provinciis, ſcripſit die 29. Novembris ad Conſilia Provincialia, ut ſe ſuper hac re in ſuis reſpective Provinciis informarent, publicationemque ſine prævia Regis licentia Epiſcopis interdicerent.

Conſilium Flandriæ per ſuas Litteras de 16. Maii 1658. (adeoque poſt affixionem Decreti Congregationis S.Officii, quo caſſabatur Sententia Conſilii Brabantiæ, de quo §. præcedenti) reſpondit primo, quod Litteras dederint ad Epiſcopos, quibus ipſis indicarent, publicationem hujus Decreti non eſſe faciendam, niſi prius obtentâ licentiâ Re-

Digitized by Google

Regis, ac una ut Conſilium informarent, quid hactenus hac in re per ipſos actum eſſet.

Secundo, reſcripſit Conſilium Flandriæ ex Reſponſis Epiſcoporum conſtare, quod publicatio hujus Decreti nullibi in Flandria eſſet facta, non obſtantibus Litteris Internuntii Apoſtolici eum in finem datis, niſi Brugis, ubi Epiſcopus ad exemplum ſui Metropolitani (Archiepiſcopi Mechlinienſis) publicationem attentaverat.

Tertio, ſignificavit Conſilium, quod contra attentatam hanc publicationem per Epiſcopum Brugenſem Fiſcales Regii egerint ad ejus Caſſationem, quemadmodum contra attentatam publicationem per Archiepiſcopum Mechlinienſem factum fuerat *per Fiſcales* Brabantiæ, uti in initio ſui Reſponſi notaverant.

His mediantibus ſat proviſum contra ſimilem novitatem credebat Conſilium Flandriæ, una tamen ſupplicans apud Conſilium Privatum, ut impoſterum publicationem ejuſmodi Bullarum ſuſpendat, ſive non permittat earum executionem, ſaltem quoadusque prævie habeatur ſuper illis judicium Conſiliorum Provincialium.

Monent præterea, id vel maxime hoc tempore videri neceſſarium, ubi Curia Romana tantopere Principum Jura intercipit, & ubi nonnulli nimiâ audaciâ contra Jus Placiti continuo declamare audent, cum tamen (inquiunt) hoc Jus ſit unicum medium ſuſtinendis libertatibus, ac Juribus Eccleſiarum & populorum contra uſurpationes indebitas Officialium Curiæ Romanæ. Integræ hæ Litteræ exhibentur in Appendice Monumentorum ſub *littera B.*

§. IV.

De Litteris Regiis ſuper publicatione ejuſdem Decreti de 6. Septembris 1657. per Nuntium Hiſpaniæ impetratis.

CUria Romana probe intelligens ſpem nullam affulgere, ut apud Gubernatorem, aut Conſilia Belgii publicationem ſæpe dicti Decreti de 6. Septembris 1657. ſub prætextu quod eſſet Dogmaticum, ſine præviis Litteris Placiti hìc in Belgio obtineret, reſolvit in Hiſpania per Nuntium Apoſtolicum apud Regem Catholicum reſidentem impetrare Mandata Regia, quibus ipſe Rex publicationem independenter a litteris Placiti fieri juberet.

Habetur in primis ex Epiſtola Philippi IV. de prima Aprilis 1659. data ad Gubernatorem Belgii, per Nuntium Apoſtolicum depoſitas fuiſſe apud Regem Catholicum querelas, quod Conſilia Regia prætenderent impedire Decretorum & Bullarum Suæ Sanctitatis in materia Dogmatica publicationem & executionem, quoadusque illa examinaſſent & probaſſent, & litteræ Placiti ſuper iis eſſent expeditæ; atque ita Decreta fidei a ſuo examine & judicio dependere facerent.

His Nuntii Apoſtolici querelis permotus Rex Catholicus voluit per Gubernatorem Belgii ſuper hoc negotio informari, qui Regiis Litteris reſpondit die 3. Aprilis ejuſdem anni, una Regi ſubmittens Conſultas ſive Adviſamenta in hoc negotio, expedita tam per Conſilium Privatum, quam Brabantiæ.

Porro Nuntius Apoſtolicus, ut contra has informationes Regis animum præveniret, menſe Junio offerendum cenſuit Memoriale ipſi Regi, in quo inter alia aſſerebat, Placitum Regium non requiri ſuper Decretis dogmaticis, ſed duntaxat *in materiis Beneficialibus & litigioſis inter partes*, idque conſonare doctrinæ Juriſperitorum Belgarum.

Conformiter ad hoc Memoriale Rex Catholicus Philippus IV. Litteras dedit ad Gubernatorem Belgii, quibus mandat, hujus Decreti publicationem permitti, attento quod materia, de qua agitur, ſit pure Dogmatica, & Placitum non requiratur, niſi *in materiis Beneficialibus & litigioſis inter partes.*

Poſt hæc addit Rex, intentionem ſuam eſſe, ut non recedendo a ſtylo & aliis apud Belgas in aliis occaſionibus ſimili in materia obſervari conſuetis, publicatio hujus Decreti permittatur fieri ſub eadem forma, quâ ex Mandato meo (ait) facta fuit publicatio aliarum Bullarum Suæ Sanctitatis concernentium librum Janſenii. Epiſtola habetur in Appendice ſub *littera T.*

Ex toto contextu harum Litterarum nequaquam obſcurum eſt, Miniſtros Regios, qui

qui in his Litteris conficiendis Regi fuere a Conſiliis & Secretis, voluiſſe Suæ Sanctitati & Curiæ Romanæ hac in re ſatisfacere; ne tamen inveterata Provinciarum Jura, & uſitatas hactenus Conſuetudines invertere viderentur, Clauſulam adjeciſſe, quâ dicta Jura illæſa ſervari velle indicabant, & quâ mediante quod in favorem Suæ Sanctitatis & Curiæ Romanæ datum videbatur, quodammodo invertebatur, ut ex dicendis patebit.

§. V.

Quæ pro conſervatione Juris Placiti facta ſint poſt receptas prædictas Litteras Regias?

GUbernator Belgii, receptis his Regiis Litteris, volens procedere juxta ſtylum & uſum in Belgio hactenus uſitatum, prout in Litteris Regiis idipſum ſignificabatur, eaſdem communicavit Conſilio Status, & Conſilio Privato, cum omnibus quæ Litteris Regiis fuerant annexa; atque habitâ eorum ſententiâ, ſcripſit ad Conſilia Regia, iiſdemque ſignificavit, intentionem ſuæ Majeſtatis (ut Ipſa expreſſis verbis ad Nos, ait, reſcripſit) non eſſe, ut velit ad publicationem Conſtitutionum dogmaticarum a Sua Sanctitate emanatarum neceſſarium eſſe litteras Placiti obtinere.

Quare (inquit) cum ſufficienter appareat, dictam Conſtitutionem eſſe dogmaticam, ordinamus nomine & ex parte Suæ Majeſtatis, ne moveatis aut interponatis difficultatem quamcumque adverſus publicationem illius Conſtitutionis aut aliarum, quæ ejuſdem naturæ ſe poſſent offerre, *cum viſæ atque intellectæ fuerint eſſe tales*. Litteræ hæ integræ exhibentur in Appendice ſub *littera V.*

Cum igitur Litteræ, quæ mittebantur nomine Regis per Gubernatorem ad Conſilia Provincialia, eſſent expeditæ per Conſilium Status vel Privatum, ſecundum uſitatum ſtylum Præſes Conſilii appoſuerat his Litteris, quibus publicatio Decreti permittebatur, ſignaturam ſuam appoſitis duabus litteris *Vt.* quæ duæ litteræ idem ſonant quod *Vidit*; quo ſtylo ſignificatur, quod Decretum, cujus publicatio permittitur, fuerit una cum Litteris in Conſilio viſum & examinatum.

Hanc ſignaturæ appoſitionem reputavit Nuntius Apoſtolicus æquivalere reipsâ litteris Placiti, eo quod per eam indicari videretur, quod etiam Bullæ dogmaticæ, antequam publicari poſſent, deberent in Regiis Conſiliis recognoſci & examinari; præſertim, quia in ipſis Litteris Gubernatoris idipſum non obſcure ſignificabatur, quandoquidem expreſſis terminis declararetur intentionem Suæ Majeſtatis quidem eſſe, non requiri prævie ad publicationem Bullarum dogmaticarum litteras Placiti, additâ hâc Clauſulâ: *Cum viſæ atque intellecta fuerint eſſe tales;* quæ Clauſula evidenter ſupponit, Bullas, quæ Dogmaticæ eſſe prætenduntur, ut minus Conſiliis Regiis eſſe exhibendas, priuſquam publicentur, ut Conſilia Regia videant & intelligant, quod ſint Dogmaticæ.

Itaque Nuntius Apoſtolicus apud ſuam Catholicam Majeſtatem in Hiſpania reſidens, rurſus contra hanc ſignaturam & prædictam Clauſulam querelas ſuas per Libellum ſupplicem depoſuit apud Regem Catholicum, quo exponebat Regi, quod in Litteris, quibus intentio Suæ Majeſtatis ſuper publicatione Bullarum dogmaticarum, ac ſignanter hujus Decreti de 6. Septembris 1657. intimata fuerat Conſiliis Regiis, permitteretur adhuc libertas iiſdem Conſiliis examinandi & recognoſcendi ſimiles Bullas, priuſquam earum publicationem deberent permittere, quodque illud eſſet reipsâ harum Bullarum publicationem declarare dependentem & ſuſpenſivam a judicio & recognitione Conſiliorum Regiorum; necnon idem eſſet, ac ſi ſuper his Bullis requireretur Placitum Regis ante earum publicationem.

Hunc Libellum ſupplicem Nuntii Apoſtolici una cum annexis miſit Rex Catholicus per Litteras de 12. Auguſti 1660. ad ſuum in Belgio Gubernatorem, qui illum examinandum miſit ad Conſilium Status, & Conſilium Privatum.

Cum autem Conſilia probe intelligerent, quam periculoſum eſſet, & quantum præjudicii Juribus Regiis & Provinciarum Privilegiis, ac inveteratis Conſuetudinibus generari poſſet, ſi Bullæ, quæ dicuntur Dogma-

maticæ, permitterentur indifferenter in his Provinciis publicari, antequam in Conſiliis Regiis viſæ & recognitæ eſſent ut tales, non judicarunt quidquam circa Litteras nomine Regis ad Conſilia miſſas eſſe mutandum; unde & hic Nuntii Apoſtolici conatus manſit ſine effectu.

Interim Archiepiſcopus Mechlinienſis, acceptâ notitiâ intentionis Suæ Majeſtatis ſuper publicatione dicti Decreti, prout ea per Litteras Gubernatoris intimata erat, per novum Decretum de 18. Februarii 1660. ſæpe dictum Decretum denuo publicari juſſit.

Sed quia in ſua Ordinatione ſive Litteris nullam feciſſet Archiepiſcopus mentionem Litterarum Regiarum, quibus hujus Decreti publicatio permittebatur, Conſilium Brabantiæ cenſuit ſui muneris eſſe, ut cognoſceret, num Archiepiſcopus Litterarum Regiarum notitiam accepiſſet, atque in vim harum ad publicationem proceſſiſſet. Hunc in finem unum e ſuis Secretariis ad Archiepiſcopum miſit, ut ſuper hac re ab Archiepiſcopo intelligeret, quid hac in parte contigiſſet: reſponditque Archiepiſcopus, ſe accepiſſe notitiam Litterarum Regiarum, & conformiter ad intentionem Suæ Majeſtatis publicationem mandaſſe: quæ habentur ex Conſulta Conſilii Brabantiæ ad Gubernatorem Belgii de 7. Aprilis 1660. apud quem querelas depoſuerat Internuntius Apoſtolicus, quaſi Conſilium Brabantiæ voluiſſet per hanc Secretarii ſui ad Archiepiſcopum miſſionem novum impedimentum adferre publicationi hujus Decreti contra prædictas Litteras Regias.

In eadem Conſulta ſignificavit Conſilium Gubernatori, quod, poſtquam intellexiſſet, publicationem per Archiepiſcopum factam in vim Litterarum Regiarum, iterato miſerit ſuum Secretarium ad Archiepiſcopum, ut ipſi ſignificaretur, reſolutionem Conſilii eſſe, ut nulla Bulla, quæ prætenderetur publicari tamquam Dogmatica, poſſit publicari ut talis per ſuum Diſtrictum ſive Diœceſim, niſi prius Bullæ illæ fuerint *viſæ & recognitæ ut tales*.

Ulterius ſcribunt ipſi Gubernatori, hanc ſuam reſolutionem ſibi videri plane conformem intentioni Suæ Majeſtatis in Litteris ad Conſilium datis expreſſæ, & plane conformem rationi & quieti ipſius Status; adduntque, quod aliud velle prætendere, eſſet eripere Suæ Majeſtati indubitatum Jus, quod ipſi jure Supremæ Regaliæ competit, nimirum ut intelligere queat, quid in ſuo Statu & Regno agatur, & prævenire, ne ſub prætextu Bullarum dogmaticarum publicentur talia, quæ Statum ipſum turbare poſſent: cui Juri (inquiunt) non magis quam ſuæ ſupremæ Regaliæ ſive Coronæ Suam Majeſtatem velle vel poſſe renuntiare credimus in præjudicium ſuorum Vaſſallorum & Subditorum. Integra hæc Conſulta una cum Reſolutione Conſilii & Relatione ipſius Secretarii, quarum in Conſulta mentio occurrit, exhibentur in Appendice ſub *littera X.*

Eamdem fuiſſe Reſolutionem firmam & conſtantem ipſius Conſilii Privati, publicationem ſcilicet aut executionem Bullarum Romanarum, ſub prætextu quod eſſent Dogmaticæ, hic in Belgio nequaquam eſſe permittendam, priuſquam in Conſiliis Regiis fuerint viſæ, & ut tales recognitæ, habetur ex iis, quæ acta fuerunt anno 1682. occaſione Decretorum de 8. Auguſti & 5. Septembris Congregationis S. Officii, quibus proſcribebantur reſpective Theſes Gummari Huygens Doctoris Theologi in Univerſitate Lovanienſi, & Petri de Vos Theologi Societatis Jesu.

Horum Decretorum publicationem commiſit Dominus Internuntius Archiepiſcopo Mechlinienſi: quod ut intellexit Conſilium Privatum, Litteras miſit ad dictum Archiepiſcopum 9. Decembris ejuſdem anni 1682. quibus declarabat Bullas, aliaſque Pontificias Diſpoſitiones, dum concernunt materias Dogmaticas, exhibendas eſſe Conſilio, ut ab eodem inſpiciantur ac pro talibus agnoſcantur, priuſquam publicentur.

Cum vero harum Litterarum notitiam accepiſſet Internuntius, Libellum obtulit Gubernatori Belgii, in quo prolixe adſtruere conatur, publicationem Bullarum vulgo Dogmaticarum non poſſe impediri vel ſuſpendi, quoaduſque in Conſiliis Regiis fuerint viſæ & examinatæ, ac ut tales recognitæ; prætenditque Litteras Conſilii Privati, in quantum publicationem fieri non permittunt, quoaduſque ut tales in Conſilio fuerint recognitæ, eſſe revocandas eo præcipue fundamento, quod eſſent contrariæ

Digitized by Google

riæ prædictis Litteris Philippi IV. de prima Aprilis 1659.

Quin & prætendit Marchionem De Caracena tunc Belgii Gubernatorem in Litteris ſuis, quibus Litteras Philippi IV. miſit ad Conſilia Regia, inſerendo eam Clauſulam: publicationem Bullarum dogmaticarum non eſſe impediendam, *ubi viſæ & recognitæ fuerint ut tales*, contraveniſſe menti & intentioni Suæ Regiæ Majeſtatis. Integer Libellus exhibetur in Appendice ſub *littera Y.*

Hunc Libellum Gubernator examinandum miſit Conſilio Privato.

Conſilium, viſo & examinato hoc Libello Internuntii, Litteras ſcripſit nomine Regis ad Archiepiſcopum Mechlinienſem menſe Decembri 1685. in quibus ſignificat Domino Archiepiſcopo, quod bene fecerit in conformitatem Litterarum de 9. Decembris 1682. non publicando dicta Decreta, antequam Conſilium vel per ipſum Archiepiſcopum vel Internuntium Apoſtolicum eſſet informatum; nunc autem (ait) conſideratis & attentis contentis iſtorum Decretorum, eorum publicationem permittimus. Litteræ hæ integræ habentur in Appendice ſub *littera Z.*

Ex quibus evidens eſt, Conſilii Privati, non ſecus ac Brabantiæ firmam ac conſtantem fuiſſe ſententiam, etiam omnibus rationibus Internuntii in contrarium examinatis & perpenſis, Bullas dogmaticas non eſſe publicandas, niſi prius in Conſiliis Regiis viſæ fuerint & ut tales recognitæ, quod in effectu coincidit cum ipſa placetatione; nec Marchionem De Caracena, eam Clauſulam ſuis Litteris inſerendo, Litteris Regiis contraveniſſe, ſed e contrario menti & intentioni Regiæ fuiſſe obſecutum.

Hanc Conſiliorum Reſolutionem quoad Bullas dogmaticas inveteratæ praxi Belgii, necnon ſcopo Placiti Regii eſſe conſonam, & ad præcavenda incommoda ex præcipiti Romanæ Curiæ Decretorum publicatione & executione omnino neceſſariam eſſe, Parte ſequenti fuſius oſtendetur; atque inde conſequens apparebit, quod Regi Catholico fuerit obreptum, dum per Nuntium Apoſtolicum ipſi fuit perſuaſum, litteras Placiti in Belgio non requiri, niſi *in materiis Beneficialibus & litigioſis inter partes.*

CAPUT V.

Idem Placiti uſus adſtruitur ex Actis occaſione Decretorum de 17. Januarii 1691. & 20. Aprilis 1668. reſpective per Conſilium Brabantiæ, & Parlamentum Mechlinienſe.

§. I.

Exponuntur Acta per Conſilium Brabantiæ occaſione præfati Decreti de 17. Januarii 1691.

MOx ut hujus Decreti, quo proſcribebantur plures Libri, exemplar recepit Internuntius Bruxellis reſidens, illud miſit die 3. Martii per litteras ad Archiepiſcopum Mechlinienſem, eidem Archiepiſcopo ſignificans, quod tuto in hac & aliis Diœceſibus Decretum hoc poterit propalari: etenim (inquit) prævie curavi illud notificari Regio Miniſterio. Epiſtola integra Internuntii exhibetur in Appendice ſub *littera AA.*

Protinus a receptis his litteris Archiepiſcopus Mechlinienſis Decretum illud juſſit publicari & affigi valvis Eccleſiæ Collegiatæ SS. Michaëlis & Gudulæ Bruxellis.

Hæc affixio & publicatio ut innotuit Procuratori generali Conſilii Brabantiæ, obtulit Libellum ſupplicem Conſilio, quo expoſuit, ſe vidiſſe die 8. menſis Martii ejuſdem anni affixum valvis prædictæ Collegiatæ Eccleſiæ ſæpe memoratum Decretum Romanum, ad cujus calcem habebatur: *Publicetur. Datum Mechliniæ die 5. Martii 1691.* (& inferius) *De Mandato Illuſtriſſimi ac Reverendiſſimi Domini Archiepiſcopi Mechlinienſis*, & in margine habebat ſigillum Archiepiſcopi.

Cumque hæc affixio & publicatio Romani Decreti (ut proſequitur Procurator generalis) fieri nequeat ſine præviis litteris Placiti ab hoc Conſilio obtentis, concludit petitque, ut prædicta affixio & publicatio hujus Decreti declaretur irrita & nullius effectus, & in conſequentiam eidem Archiepiſcopo mandetur, ut eamdem affixionem & pu-

Digitized by Google

& publicationem revocet & annullet. Libellus integer exhibetur in Appendice ſub *litt. BB.*

Conſilium Brabantiæ, priuſquam diſponeret ſuper hoc Libello, eumdem per Litteras clauſas communicari fecit Domino Archiepiſcopo, ut intra octiduum ab inſinuatione reſponderet, interdicendo interim ſine præjudicio Parti ulterius quidquam attentare. Apoſtilla una cum Litteris ad Archiepiſcopum habentur in Appendice ſub *litt. CC.*

Dominus Archiepiſcopus, habitâ communicatione Libelli Procuratoris Regii, miſit Dominum Malo Secretarium ſuum ad Procuratorem Regium, ut nomine Archiepiſcopi oſtenderet illi Epiſtolam Domini Internuntii, cujus authenticam Copiam porrexit ad manus Procuratoris Regii, ut inde pateret, Dominum Archiepiſcopum non proceſſiſſe motu proprio ad hanc publicationem.

Declarans inſuper idem D. Malo nomine ejuſdem Domini ſui Archiepiſcopi, haudquaquam mentem Archiepiſcopi eſſe poſthac attentare ullam ſimilem publicationem aut affixionem Decreti a Sacra Congregatione, vel a Sua Sanctitate emanantis, abſque prævio Conſilii Brabantiæ Placito: quâ mediante datâ Declaratione quæſtio hæc ſopita fuit, nihilque per Conſilium ulterius actum; monuit tamen Cancellarius Procuratorem Regium, ut hujus Declarationis memoria ſervaretur. Integra hæc Declaratio refertur in Appendice Monumentorum. ſub *litt. DD.*

Igitur etiam Archiepiſcopus Mechlinienſis agnovit non tantum Decreta Romana in materia Beneficiali, ſed etiam ſuper prohibitione librorum, non poſſe in Brabantia publicari, niſi prævio obtento Placito in Supremo Brabantiæ Conſilio.

§. II.

Referuntur Acta Parlamenti Mechlinienſis occaſione prædicti Decreti de 20. Aprilis 1668.

ANno 1666. prodiit libellus Gallicus, cui titulus: *Le Nouveau Teſtament de Noſtre Seigneur Jeſus-Chriſt traduit en François ſelon l' Edition Vulgate, avec les differences du Grec*, impreſſus Montibus Hannoniæ cum approbatione Archiepiſcopi Cameraeenſis & Epiſcopi Namurcenſis, necnon approbatione Jacobi Pontani Doctoris Theologi in Univerſitate Lovanienſi, & Cenſoris librorum Apoſtolici & Regii, una cum Privilegio Regis Catholici in Conſilio Privato.

Hic libellus, non obſtantibus prædicto Privilegio Regio, ac dictis approbationibus, denuntiatus fuit tamquam noxius, & in perverſum ſenſum textum Novi Teſtamenti detorquens, Clementi IX. Pontifici, a quo tandem prodiit Decretum de die 20. Aprilis 1668.

Hujus Decreti exemplaria mox per Belgium ſpargi cœperunt, atque ſingulatim nonnulla per Diœceſim Mechlinienſem, Sede Archiepiſcopali vacante.

Hoc cum inaudiiſſet Procurator Regius Parlamenti Mechlinienſis, nimirum hoc Decretum Romanum ſine prævio Placito Regio ſub diſtricto Parlamenti ſpargi & divulgari, mox Libellum ſupplicem huic Parlamento offerendum duxit.

In hoc Libello primum exponit Procurator Regius, quod ratio fundamentalis Provinciæ, exemplum vicinorum Regnorum, & inveterata conſuetudo a tempore immemoriali inviolate conſervata, necnon plurimorum Pragmaticorum Principum noſtrorum Sanctiones non permittant, ut Epiſcopi aut eorum Vicarii, Sede vacante, recipiant aut permittant publicari aut introduci in ſuam reſpective Diœceſim ullam Bullam aut Reſcriptum Curiæ Romanæ, priuſquam examinata & in Regiis Conſiliis ad hoc deputatis diſcuſſa, riteque placetata fuerint; idque (ait) juſtiſſima ex cauſa, ne alias hinc contingat, auctoritatem Regiam, & Regaliam Suæ Majeſtatis violari, & ejus Vaſſalli adigantur ad parendum mandatis, quæ contingeret eſſe incompatibilia cum moribus & conſuetudinibus patriæ legitimis.

Deinde exponit, ſibi innotuiſſe, quod is, qui vices Internuntii tunc temporis gerebat, prædictam Bullam contra hunc libellum, licet prædictis Approbationibus & Regio Privilegio munitum, inſinuare feciſſet Epiſcopis & Vicariis, Sede vacante, ſub diſtrictu hujus Parlamenti, licet hæc Bulla necdum,

Digitized by Google

dum per Conſilia Regia eſſet viſa, multo minus placetata. Poſt hæc concludit, petitque, ut per Parlamentum Vicario generali & Vicariatui Sede vacante, mandetur conſignare omnia exemplaria hujus Bullæ per ipſos recepta, cum inhibitione reimprimendi, reimprimi faciendi, publicandi aut divulgandi per Diœceſim ſub pœna apprehenſionis ſeu arreſtationis temporalium, aut aliâ, ut Conſilio videbitur.

Super hoc Libello Procuratoris Regii Parlamentum interdixit tam Vicario generali, quam Vicariatui publicationem dictæ Bullæ directe vel indirecte ſive per impreſſa ſive per ſcripta, quoadusque aliter fuerit ordinatum. Libellus cum Apoſtilla exhibetur in Appendice Monumentorum ſub *litt. EE.*

Concors proinde fuit Regiorum Conſiliorum Sententia, uſum Placiti etiam ſe extendere ad Decreta, quibus libri proſcribuntur, ne alias per ſimilium Decretorum & Bullarum executionem Jura Principis, Privilegia, & inveteratæ Provinciarum Conſuetudines nonnumquam inverterentur, atque hinc in plurima incommoda Reſpublica & Eccleſia incidere poſſent.

CAPUT VI.

Adſtruitur idem uſus Placiti in Regno Galliæ ſuper Decretis Romanis, quibus Libri proſcribuntur.

§. I.

Adſtruitur ex iis, quæ acta ſunt occaſione Bullæ Alexandri VII. contra binas Cenſuras Facultatis Theologicæ Pariſienſis.

NON tantum in Belgio uſum Placiti Regii ad omnem Bullarum ſpeciem extendi & uſitatum eſſe, ſed & in aliis paſſim Regnis & Provinciis obtinuiſſe, jam ſupra probatum fuit.

Et quidem *parte 4. cap. 2. §. 2.* vidimus, quod & in Regnis Hiſpaniæ frequenter ſoleant Decreta Romana, quibus libri Jura Regia propugnantes proſcribuntur, auctoritate Regiâ retineri, ſive eorum executio ſuſpendi; quod idem eſt, ac ſi juxta uſitatum in Belgio morem ob non obtentum Placitum Regium publicatio & executio Decretorum ſiſteretur.

In Regno Galliæ notius eſt, quam ut probari debeat, uſum Placiti eo in Regno ad nullam ſpecialem Bullarum ſpeciem reſtringi; ſed iteratis Regum Edictis, & Parlamentorum Arreſtis decretum eſſe, ut nullæ qualeſcumque Bullæ ſeu Decreta Romana ibidem publicari aut executioni mandari queant, niſi prius Litteris Patentibus, quas *Pareatis* vocant, in Supremo Regis Conſilio obtentis & expeditis.

Ut tamen amplius eluceat hujus Regni praxis, & qualiter ſe interponant Regia Parlamenta ſuper publicatione & executione Bullarum ſeu Decretorum Romanæ Curiæ, quibus libri ſeu ſcripta proſcribuntur; duo, eaque recentiora, hic juvabit exempla adducere.

Primum ſpectat ea, quæ acta fuere occaſione Bullæ Alexandri VII. de anno 1665. quâ proſcribuntur binæ Cenſuræ Facultatis Theologicæ Pariſienſis. Prima earum Cenſurarum de 24. Maii 1664. ſpectabat librum ſub fictitio nomine *Jacobi de Vernant*, cui titulus: *La Deffenſe de noſtre Saint Pere le Pape & de Noſſeigneurs les Cardinaux, les Archeveſque & Eveſques, & de l'employ des Religieux Mendians, & contre les erreurs de ce temps, par* JACQUES DE VERNANT; e quo libro plures extractæ propoſitiones ſingulatim per Facultatem Theologicam Pariſienſem cenſurabantur, tamquam Eccleſiaſticam Hierarchiam, auctoritatem Eccleſiæ, necnon ipſam Regalem poteſtatem enervantes.

Altera Cenſura ejuſdem Facultatis de 3. Februarii 1665. dirigebatur adverſus librum cui titulus: *Opuſcule de Amadeus Guimenius de Lomara autrefois principal Profeſſeur de la Sacrée Theologie, traitant en particulier de la plûpart des matieres de la Theologie Morale, pour ſatisfaire aux plaintes que font quelques perſonnes des opinions morales des Jeſuites ſur les Traitez des pechez, de l'opinion probable, &c.* e quo ſimiliter plurimæ propoſitiones excerptæ ſingulatim Cenſurâ inurebantur, tamquam in praxi perniciosæ, & omnem Moralem Chriſtianam penitus evertentes.

Ut

Digitized by Google

Ut primum hæ Cenſuræ Typis mandatæ in publicum prodierunt, & Romam delatæ fuerunt, non parum Pontificem Alexandrum VII. ipſamque Curiam Romanam offenderunt, ac notanter Cenſuræ in propoſitiones extractas ex Libro *Jacobi de Vernant*, quaſi per eas Cenſuras in Juriſdictionem & auctoritatem Sedis Apoſtolicæ temerario auſu attentatum fuiſſet.

Hanc ſuam indignationem & offenſionem ſignificavit Pontifex per Litteras in forma Brevis de 6. Aprilis 1665. ad Regem Chriſtianiſſimum, in quibus hæc ſcribit: *Venerabilis Frater noſter Archiepiſcopus Tarſenſis, & Nuntius Apoſtolicus nomine noſtro referet Majeſtati tuæ, quam gravi ſenſu doloris ex Cenſuris Theologorum Sorbonæ Pontificius animus afficiatur; omnique ſtudio, quantum maxime poterit, a te petet, ut auctoritate Regiâ praſto eſſe velis, quo illæ omnino revocentur; quod profecto ſperamus de ſingulari pietate tua, quæ propoſitiones Apoſtolicæ Sedi tam adverſas & injurioſas in Regno, & Academia tua tolerare non poterit.*

Cum vero intellexiſſet Pontifex ſpem non eſſe, Regem velle auctoritate ſuâ inducere Facultatem Theologicam ad revocandas Cenſuras in prædictas propoſitiones ex Libro *Jacobi de Vernant* excerptas, tandem ſeptimo Kalendas Julii 1665. Bullam, quæ incipit, *Cum ad aures*, edidit & publicari juſſit, in qua primum ſignificat ad aures ſuas perveniſſe, prodiiſſe duos Libellos, quorum alteri titulus eſt: *Cenſura Sacræ Facultatis Theologiæ Pariſienſis in Librum, cui titulus eſt:* La Deffense, &c. *Alteri vero titulus eſt: Cenſura Facultatis Theologiæ Pariſienſis in Librum, cui titulus:* Amadei Guimenii, &c. *in quibus Libris* (ait) *Cenſurâ præſumptuoſâ notantur aliquæ propoſitiones, eæque præſertim quæ ad Romani Pontificis, & Sanctæ Sedis Apoſtolicæ auctoritatem, Epiſcoporum Juriſdictionem, Parochorum munus, Privilegia a S. Sede conceſſa, diſpenſationes Apoſtolicas, actionumque moralium regulam pertinent; & aliæ, quæ & graviſſimorum auctoritate Scriptorum, & perpetuo Catholicorum uſu nituntur.*

Ulterius aſſerit, quod ſine publico Catholicæ Religionis detrimento prædictæ Cenſuræ in commemoratis Libris, ſine debita Eccleſiæ animadverſione & damnatione remanere nequeant.

Hinc *motu proprio & ex certa ſcientia & de plenitudine poteſtatis præfatas Cenſuras uti præſumptuoſas, temerarias, atque ſcandaloſas auctoritate Apoſtolicâ damnat, & pro damnatis haberi vult, eaſque nullius valoris & roboris fuiſſe, ſed caſſas & irritas eſſe declarat* (a). Pluraque addit, ut omnis harum Cenſurarum uſus & memoria penitus aboleretur, ut plenius cognoſci poteſt ex ipſa Bulla, quæ integra exhibetur in Appendice ſub *lit. FF.*

Ne tamen ob hanc ſuam Bullam prædicti Libri, aut propoſitiones in iis contentæ ſive a Facultate cenſuratæ, ſive non cenſuratæ, per Sedem Apoſtolicam probari viderentur, ſuæ Bullæ hanc clauſulam annectendam cenſuit: *Cæterum ulterius de præfatis Cenſuris Judicium, deque opinionibus in prædictis libris Jacobi de Vernant, & Amadei Guimenii contentis, necnon de aliis in eiſdem Cenſuris expreſſis, ſive in eis præmemoratæ opiniones notentur, ſive non, nobis ac S. Sedi Apoſtolicæ reſervamus.*

Hæc Bulla ut primum in Gallia innotuit, ejuſque exemplaria per Regnum quaquaverſum diſperſa fuere, mirum in modum ipſam Facul-

(a) Alexandri VII. ejuſque Bullæ ſeveritatem plurimi mirati ſunt: at ſtupor eorum deſiit, ubi adverterunt grave Pontificem inter & Gallos diſſidium extitiſſe, nec niſi ſopitum fuiſſe pactione, quæ Piſis an. 1664. geſta eſt. En hujus diſſidii cauſa, quam Auctor Compendii Chronologici Hiſtoriæ Franciæ his narrat verbis ad annum 1662. *Le Duc de Crequi, Ambaſſadeur du Roi de France, eſt inſulté à Rome le 20. Août par les Corſes, ſoldats ſque dont la fonction principale eſt d'accompagner les Sbires aux executions de la Juſtice: le Pape refuſe de lui en faire ſatisfaction. Le Roi fait ſortir le Nonce, ſe ſaiſit d'Avignon, & ſe prépare à faire marcher une armée en Italie. Alexandre VII. eſt forcé d'implorer ſa clémence; & en conſéquence du traité ſigné à Piſe en 1664. le Cardinal Chigi neveu du Pape vint faire excuſe au Roi. Les coupables furent punis, les Corſes bannis à perpétuité de l'Etat Eccleſiaſtique, & il fut élevé une Pyramide vis-à-vis leur ancien corps de garde avec une inſcription qui contenoit les articles de la ſatisfaction. Cette Pyramide dura tout le temps du Pontificat d'Alexandre VII. Le Roi voulut bien qu'elle fut abbatue en 1667.* Hæc graviter offenderant Alexandrum; nec ſimultates ita ſopitæ erant pactione Piſis confectâ, quin identidem ſcintillarent. Inde nata videtur ea Conſtitutio, quam adverſus duas Cenſuras Facultatis Theologicæ Pariſienſis dedit Alexander VII.

Digitized by Google

Facultatem Theologicam Pariſienſem turbavit & exacerhavit, atque ſine mora Regios Miniſtros de ea certos reddidit.

Hi expendentes ipſam Bullam, exiſtimarunt, per hanc Bullam per indirectum quodammodo probari propoſitiones ex libtis illis excerptas, Juribus Regiis, necnon Libertatibus Eccleſiæ Gallicanæ, ac Doctrinæ hactenus per Eccleſiam Gallicanam tam conſtanter conſervatæ oppoſitas, necnon ipſam Moralem Chriſtianam funditus evertentes, ac inſuper ipſam Facultatem Theologicam Patiſienſem ſpoliari anctoritate cenſurandi per Judicium doctrinale Doctrinas pernicioſas, quâ anctoritate per pluta ſecula hactenus pacifice uſa fuerat.

Itaque Officium Fiſcale contra hanc Bullam Pariſienſe Parlamentum interpellavit, atqne coram Parlamento 29. Julii 1665. querelas ſnas depoſuit Advocatus Regius Dionyſius Talon, tamqnam prædicta Bulla, reprobando Cenſuras Facultatis Theologicæ, ſat patenter probaret Doctrinam in propoſitionibus illis contentam, non tantum Moralis Chriſtianæ everſivam, ſed & Regiæ auctoritati & præeminentiæ, necnon Libertatibus Eccleſiæ Gallicanæ directe oppoſitam, ae ipſam Facultatem auctoritate cenſurandi erroneas doctrinas ſpoliaret, uti latius in ſuo Diſcurſu expoſuit, qui integer exhibetur in Appendice ſub *litt. GG.*

Poſt hæc ipſe Advocatus & Procurator Regius concluſerunt poſtulantes, nt reeiperentur tamquam appellantes ab abuſu, & ut Jus dicendo ſuper appellatione, Bulla declararetur nulla & abuſiva, tamquam contraria ſacris Canonibus, Libertatibus Regni, & Juribus Univerſitatum; & in caſum, quo Curia ſuper principali Jus dicendum non exiſtimaret, ſaltem Acta daretur receptæ appellationis, atque intra triduum aſſerta probare offerebant; pluraqne addunt, quæ ad integram Bullæ ſuppreſſionem, & Cenſurarum Theologicæ Facultatis conſervationem & obſervationem facere poſſent, uti intelligi poteſt ex integra Concluſione, quæ habetur in Appendice ſub *litt. HH.*

Super his concluſionibus Parlamentum Regium pronuntiavit eodem die 29. Julii, conceſſitque Procuratori Actam interjectæ appellationis tamquam ab abuſu ab hac Bulla, eidem injungens, ut infra triduum media appellationis reproduceret. Interim inhibuit omnibus Regis Subditis, retinere, legere, publicare, aut vendere prædictam Bullam; mandans inſuper, ut qui copias dictæ Bullæ habuerint, eas ad Curiam deferant, ut ſupprimantur, manutenens ipſam Facultatem Theologicam in quaſipoſſeſſione Juris cenſurandi libros continentes Doctrinam contrariam Eccleſiaſticæ Diſciplinæ, Moralis Chriſtianæ puritati, Juribus Coronæ Regiæ, & Libertatibus Eccleſiæ Gallicanæ: declarans inſuper quod Cenſuræ Facultatis Theologicæ ſuper libris *Jacobi de Vernant*, & *Amadei Guimenii*, in Regiſtris Curiæ regiſtrabuntur; præterea inhibens omnibus aliquam ex propoſitionibus cenſuratis ſuſtinere, ſive in ſuis libris evulgandis, ſive in Concionibus aut Prælectionibus, ſub pœna quod contra eos extraordinarie procedetur. Voluit ad hæc ut Superiores quatuor Ordinum Mendicantium, necnon Bernardinorum Collegii Claromontani, aliorumque Collegiorum, in quibus prælegitur Theologia, ad Curiam venire juberentur, ut ipſis ibidem præciperetur, ne ii, qui in eorum Collegiis aut Domibus ſacram Theologiam prælegunt, ullam ex propoſitionibus cenſuratis prælegerent aut ſuſtinerent: Quod ſine mora ad inſtantiam Procuratoris Regii procedetur ad informationem eorum, qui hanc Bullam imprimient, aut publicabunt, & præſenti Arreſto contravenient, injungentes Stephano Sainctot, & Petro Brillac Conſiliario Regio, ut una cum aliquo ex Subſtitutis Procuratoris generalis Sabbato ſequenti interſint congreſſui Facultatis Theologicæ ipſam Facultatem exhortaturi, ut continuet ſuas Cenſuras, ubi occaſio ſe offeret, eodem zelo, quo hactenus proceſſit, ac una prælegi faciant præſens Arreſtum, & Regiſtris Facultatis inſeri. Denique injungitur, ut hoc Arreſtum Parlamenti mittatur ad omnia Tribunalia & Univerſitates ſub diſtrictu ipſius Parlamenti, ut ibidem prælegatur, publicetur, & regiſtretur, injungens Subſtitutis Procuratoris Regii, necnon Rectori Univerſitatis invigilare, ipſamque Curiam intra menſem de omnibus informare, prout hæc omnia in ipſo Arreſto exprimuntur, quod integrum exhibetur in Appendice ſub *litt. II.*

In conformitatem hujus Arreſti deſigna-

to die Sabbati primâ Auguſti, comparuit in Congregatione Facultatis Theologicæ Petrus Brillac, eamque certiorem reddidit, de protectione Regia adverſus ea omnia, quæ occaſione Cenſurarum contra libros *Jacobi de Vernant*, & *Amadei Guimenii* attentari poſſent, eamque exhortatus eſt nomine Parlamenti, ut zelum, quo hactenus proceſſit, continuaret, ut per ſuas Cenſuras aliis præiret, atque quodammodo moveret & incitaret, ad conſervanda priſtina Eccleſiæ Jura, quæ ipſam in ſuo ſplendore retinuerunt, & Sedem Apoſtolicam in ſuis legitimis prærogativis: uti latius in ipſo Diſcurſu, qui integer exhibetur in Appendice ſub *litt. KK.*

Poſt hunc Diſcurſum, prolixiorem habuit Dominus De Harlay Subſtitutus Procuratoris Regii patris ſui, in quo fuſius diſcurrit de nullitatibus hujus Bullæ, ac de juſtitia harum Cenſurarum, necnon de auctoritate, quam hæc Facultas in cenſurandis libris & Doctrinis ab antiquo habuerit, quantoque hæc Facultas Theologica tam apud Reges, quam apud Pontifices in pretio fuerit, & quantum ejus Cenſuris & Judicio delatum fuerit. Integer Diſcurſus exhibetur in Appendice ſub *litt. LL.*

Quemadmodum ex Litteris Pontificis ad Regem Chriſtianiſſimum, necnon ex ipſa Bulla nequaquam obſcurum eſt, præcipuam offenſionem & indignationem Curiæ Romanæ contra has Cenſuras fuiſſe ob Cenſuram in librum *Jacobi de Vernant*, & propoſitiones ex eo excerptas, necnon ob auctoritatem, quam ſibi aſſumpſerat Facultas Theologica Pariſienſis propoſitiones cenſurandi: ita ex prædictis Diſcurſibus coram Facultate Theologica pronuntiatis, necnon Diſcurſu Advocati Regii coram ipſo Parlamento, & concluſionibus adverſus ipſam Bullam, Arreſtoque ſuper iis ſequuto, nequaquam obſcurum eſt, præcipuam cauſam indignationis & offenſionis Regiorum Miniſtrorum contra hanc Bullam fuiſſe, quod per eam viderentur probatæ propoſitiones ex libro *Jacobi de Vernant* excerptæ, dum Cenſuræ in eas a Facultate Theologica pronuntiatæ ut temerariæ & ſcandaloſæ declarantur, & ut ex hominum memoria abolendæ damnantur, ac inſuper quod per hanc Bullam ipſa Facultas Theologica auctoritate cenſurandi, quâ hactenus gaviſa fuerat, ſpoliari videretur.

Liber enim ſub nomine *Jacobi de Vernant* evulgatus, necnon propoſitiones ex eo excerptæ in hoc unice collimant, ut Conciliorum generalium Eccleſiam univerſalem repræſentantium auctoritatem, non a Chriſto immediate, ſed a Romano Pontifice dependere & deſcendere faciant, atque ipſam infallibilitatem in fide & moribus non tam Conciliis generalibus, quam Romano Pontifici attribuant, ipſumque Romanum Pontificem ipſis Conciliis generalibus conſtituant ſuperiorem, adeoque qui nec eorum Decretis conſtringi poſſit: Inſuper Epiſcoporum auctoritatem non immediate a Chriſto, ſed a Romano Pontifice emanare, & ab ipſo eſſe dependentem, in ipſo libro & propoſitionibus afferatur: Quin & ipſam Regiam Dignitatem & Coronam a Romano Pontifice eſſe dependentem.

Has ſimileſque Doctrinas in ipſo libro ac propoſitionibus expreſſas Galli exiſtimabant exitioſas, & Eccleſiæ Gallicanæ Libertatum plane everſivas, & contrarias Doctrinis & opinionibus ab antiquo conſtantiſſime ab Eccleſia Gallicana conſervatis & propugnatis. E contrario Romana Curia exiſtimabat per libri illius & propoſitionum ex eo excerptarum Cenſuras, auctoritatem & Juriſdictionem Romani Pontificis ipſi tamquam Vicario Chriſti & Petri Succeſſori competentem & a Chriſto datam, temerarie & præſumptuoſâ audaciâ labefactari.

De hac Curiam Romanam inter & Eccleſiam Gallicanam ſuper his quæſtionibus controverſia animus non eſt, nec hujus ſcripti ſcopus judicium ferre; ſed id unum oſtendere, non tantum in Belgio, ſed & in Regno Galliæ, uſum Placiti ſuper executione Bullarum, quibus libri proſcribuntur & cenſurantur, frequentari, ſimileſque Bullas in Regiis Auditoriis revideri & examinari; earumque promulgationem & executionem ſuſpendi & vetari, ſi conſtiterit ex earum publicatione & executione Libertates Eccleſiæ Gallicanæ, inveteratas Conſuetudines, aut Regia Jura convelli aut enervari poſſe.

§. II.

Digitized by Google

§. II.

Adſtruitur uſus Placiti in Regno Galliæ ex iis, quæ acta ſunt occàſione Bullarum ſive Brevium, quibus proſcribebantur reſpective quædam Scripta Epiſcopi S. Pontii, & Tractatus de Origine & uſu Regaliæ, Auctore D. Audoul.

EOdem die 18. Januarii 1710. prodierunt duo Brevia SS. D. N. Clementis XI. quorum uno proſcribebantur tria Scripta Epiſcopi S. Pontii ſub hoc titulo: *Mandement de Monſeigneur l' Eveſque de S. Pons touchant l'acceptation de la Bulle de N.S.P. le Pape Clement XI. ſur le cas ſigné par XL. Docteurs, avec la juſtification de XXIII. Eveſques, qui voulant procurer la paix à l'Egliſe de France en 1667. ſe ſervirent de l' expreſſion du ſilence reſpectueux, pour marquer la ſubmiſſion, qui eſt deuë aux Déciſions de l' Egliſe ſur les faits non revelez, avec les moyens de rétablir à preſent cette paix*, 1706. . . . . . *Nouvelle Lettre de Monſeigneur l' Eveſque de S. Pons, qui refute celles de Monſeigneur l'Archeveſque de Cambray touchant l'infallibilité du Pape*, 1707. . . . . . . *Lettre de Monſeigneur l' Eveſque de S. Pons à Monſeigneur l' Archeveſque de Cambray, où il juſtifie les XIX. Eveſques, qui écrivirent en 1667. au Pape & au Roy au ſujet des IV. celebres Eveſques d' Alet, de Pamiers, de Beauvais, & d' Angers. Réponſe de Monſeigneur l' Eveſque de S. Pons à la Lettre de Monſeigneur l' Archeveſque de Cambray*, tamquam continentia propoſitiones falſas, pernicioſas, ſcandaloſas, ſeditioſas, temerarias, ſchiſmaticas, erroneas, & ſapientes reſpective hæreſim, &c. Altero vero proſcribebatur Tractatus Idiomate Gallico conſcriptus, cui titulus: *Traité de l'Origine de la Régale, composé par le Sieur Audoul.*

Horum Brevium exemplaria mox per Regnum Galliæ ſpargi & divulgari cœperunt. Hujus divulgationis mox ut Regii Miniſtri notitiam acceperunt, Brevium illorum tenore expenſo, ac attendentes hanc divulgationem & publicationem ſine prævìis litteris Placiti ſive *Pareatis* in Jura & Libertates Regni impingere, querelas ſuas ſuper his Brevibus, & eorum divulgatione ad Regium Parlamentum detulerunt; Diſcurſumque coram Parlamento ſuper iis habuit Guilielmus Franciſcus Joly de Fleury Advocatus Regius, quo expoſuit in manus ſuas incidiſſe exemplaria prædictorum Brevium, eaque ſibi viſa eſſe in forma adeo irregulari expedita, totque Clauſulis adeo abuſivis referta, ut reverentia Sedi Apoſtolicæ debita videretur exigere, ut adhuc merito dubitandum eſſet, utrum revera hæc Decreta a Sede Apoſtolica emanaſſent.

Exponit dein ſingulatim Clauſulas in his Brevibus occurrentes, quas prætendit Juribus, ac receptis Privilegiis ipſius Regni, necnon Libertatibus Eccleſiæ Gallicanæ contrarias, eoque titulo abuſivas, & in Regno non receptibiles.

Inter has occurrunt plures utrique Brevi communes, ut eſt illa in primis, quod hæc Brevia contineant condemnationem Scriptorum in hoc Regno Galliæ impreſſorum, abſque eo quod hæc Cauſa, vel per appellationem ad Sedem Apoſtolicam fuiſſet devoluta, vel per Regem aut Epiſcopos ad ipſam delata: monetque in Brevibus quidem diſcrte non aſſeri, ea eſſe expedita *motu proprio*, ex tenore tamen Brevium manifeſtum eſſe, ea reipsâ ſub hac forma eſſe expedita.

Contendit autem, quod, ſi in ſimili forma expedita Brevia admitterentur, Pontifices hinc prætendere poſſent exercere auctoritatem & juriſdictionem immediatam in totam Eccleſiam, quam prætenſionem ſacris Canonibus in Regno Galliæ in ſua puritate hactenus conſervatis contrariari, aſſerere non dubitat.

Secundo, tamquam abuſivam arguit Clauſulam utrique Brevi communem, quâ declaratur, ſub prohibitione generali legendi aut retinendi ſcripta, necnon ſub Cenſuris contra legentes aut retinentes comminatis, omnes cujuſcumque ſtatus & ordinis perſonas comprehendi, etiam illas, quæ alias ſub generali expreſſione non comprehenduntur, ſed nominatim exprimi debent, & conſequenter hæc Brevia ſub generali prohibitione & Cenſuris comprehendi velle etiam Epiſcopos, Regios Magiſtratus, quin

 & ipſam

& ipſam perſonam Regis.

Tertio contendit, Clauſulam, quæ executionem horum Brevium committit Epiſcopis, idque ſub Cenſuris, quarum abſolutio extra articulum mortis ſoli Pontifici reſervatur, Libertatibus Eccleſiæ Gallicanæ, ac notanter Juriſdictioni Epiſcoporum eſſe adverſam.

Ut autem hujus Clauſulæ abuſum probet, aſſerit, has Clauſulas non aliter poſſe conſiderari, quam ſequelas Doctrinæ Ultramontanorum ſuſtinentium Papam eſſe Ordinarium Ordinariorum, Judicem ſupremum & immediatum fori interioris in omni Diœceſi, Epiſcopum univerſalem omnium fidelium; quam Doctrinam prætendit & a S. Gregorio juſtiſſime damnatam, & frequenter per Parlamentorum Arreſta reprobatam.

Quin & ibidem pluribus oſtendere conatur, quod, ſi ſimiles Clauſulæ in hac Ultramontanorum opinione fundatæ admitterentur, ſequeretur totius auctoritatis Epiſcopalis, necnon Ordinis Hierarchici everſio.

Quarto, tamquam alium abuſum utrique Brevi communem notat, quod quoad executionem horum Brevium Epiſcopis & locorum Ordinariis adjungantur Inquiſitores fidei, & his æqualis cum Epiſcopis auctoritas tribuatur exequendi Brevia, quorum executionem præcipue in hoc Regno Galliæ fieri debere ipſa Brevia inſinuant, cum tamen in hoc Regno auctoritas hujus Tribunalis Inquiſitionis numquam recognita fuerit nec recognoſci poſſit.

Quinto prætendit, hæc Brevia Juribus Regiis, & Juriſdictioni Regiorum Magiſtratuum adverſari, quia in his mandatur Epiſcopis & Inquiſitoribus, ut exemplaria damnatorum ſcriptorum ad ſe delata faciant igne abſumi, quam auctoritatem in Regno Galliæ Judicibus Eccleſiaſticis non competere contendit.

Sexto, tamquam abuſivam & Juribus Regni ac Libertatibus Eccleſiæ Gallicanæ adverſam proponit Clauſulam in utroque Brevi expreſſam, quâ declaratur, per ſolam publicationem Romæ factam omnes ubique fideles hâc prohibitione obſtringi, & Cenſuras comminatas incurrere, nullâ aliâ per Provincias factâ publicatione.

Circa Breve vero, quo Scripta Epiſcopi Sancti Pontii, necnon doctrina in eis contenta damnantur, illud ſpecialiter obſervat, quod per condemnationem doctrinæ contentæ in Scriptis ſub nomine Epiſcopi Sancti Pontii damnatis, cenſeatur condemnata perſona ipſius Epiſcopi, tamquam qui doctrinam illam damnatam ſuſtinuerit.

Hanc autem damnationem vel eo titulo ſuſtineri & recipi non poſſe, quod Sententia pronuntiata ſit contra Epiſcopum, qui in ſua accuſatione numquam citatus vel auditus fuit; idque ſuper exemplari Scriptorum, quæ quidem nomen ejus præferebant, ſed tamen ut ſua propria Scripta coram Tribunali, in quo hæc Cauſa agitata fuit, numquam recognovit.

Notat autem ſimilem damnationem, licet in nulla etiam privata perſona, nec in ullo ſeculari Judicio probari poſſit, multo tamen amplius improbanda veniat in Tribunali Eccleſiaſtico, & in perſona Epiſcopi, cui vigore ſui characteris Epiſcopalis competit judicare de Doctrina, eamque fidelibus exponere.

Ulterius urget, quod, ſi hæc per Pontificem facta condemnatio ut legitima admittatur & recipiatur, nihil relinquatur Epiſcopis Provinciæ Narbonenſis (ſub qua continetur Epiſcopatus Sancti Pontii) in hac Cauſa, qui tamen ſunt naturales Judices ſuper doctrina & perſona Epiſcopi Sancti Pontii, tamquam Suffraganei hujus Provinciæ.

Quin ſi hoc Breve in Regno Galliæ admitteretur, & recognoſceretur immediata Juriſdictio, quam hic exercere prætendit Pontifex, ſequeretur, uti prætendit Advocatus Regius, quod Epiſcopi, qui judicare debent de Doctrina & perſonis ſuorum Coëpiſcoporum, nullas alias partes retinerent, niſi condemnandi perſonam Epiſcopi, cujus doctrinam Papa damnaſſet.

Exponit præterea nullam ſpecialem propoſitionem in hoc Brevi deſignari, in quam cadat condemnatio, ſed generaliter & indeterminate damnari doctrinam contentam in Scriptis Epiſcopi Sancti Pontii; ita ut ipſa damnatio non tantum in particularem aliquam doctrinam hujus Epiſcopi, ſed & in Sententias de auctoritate Epiſcoporum in hoc Regno Galliæ generaliter receptas, & quæ in hiſce Scriptis ſparſim occurrunt & aſſeruntur, cadere queat: quin & aſ-

Digitized by Google

& aſſerere non veretur, quod ſi ex tenore hujus Brevis, necnon Clauſulis immediatam Juriſdictionem Papæ in totam Eccleſiam præferentibus, de ipſa condemnatione ſit judicandum, dicendum videretur, quòd, dum per hoc Breve Papa intendit condemnare particularem doctrinam Epiſcopi S. Pontii, quæ erronea eſſe poſſet, una condemnare intendat doctrinam de auctoritate Epiſcoporum in hoc Regno receptam & conſervatam.

Cum vero in hoc Brevi non tantum Scripta Epiſcopi Sancti Pontii, & doctrina in iis contenta damnentur, ſed præterea Pontifex declaret, quod *contra Auctorem libellorum eorumdem pro tradita ſibi divinitus poteſtate procedere intendat*, etiam eo ex capite hoc Breve ſacris Canonibus & Libertatibus Eccleſiæ Gallicanæ, moribuſque in Regno receptis, adverſari contendit; eo quod nequaquam obſcurum ſit, Pontificem prætendere Cauſas Epiſcoporum etiam in prima inſtantia ad Sedem Apoſtolicam ſpectare, quod ſacris Canonibus, ac Libertatibus Eccleſiæ Gallicanæ Epiſcoporum Cauſas deferentibus Judicio Epiſcoporum ſuffraganeorum vel Comprovincialium omnino adverſari, fuſius ibidem aſſerere conatur.

Circa Breve, quo condemnatur *Tractatus de Origine Regaliæ*, ſpecialiter monet advertendum, adeo generaliter doctrinam hujus Tractatus damnari, ut ſi Breve hoc recipiatur, facile apprehendi poſſet, ipſum Jus Regaliæ eſſe reprobatum, ſed vel præcipue Cenſuram contra doctrinam hujus Tractatus directam videri adverſus univerſalitatem ipſius Regaliæ declaratam per ſpeciale Edictum Regium de anno 1673. atque hinc concludit, Breve hoc vel eo titulo non poſſe admitti tamquam Juribus Regiis omnino adverſum.

Hoc Diſcurſu finito, nomine Procuratoris Regii concluſit ſupplicans, ut Parlamentum per ſuum Arreſtum mandaret ſuppreſſionem exemplarium, ſive manuſcriptorum, ſive impreſſorum prætenſorum Brevium, necnon fieri informationem contra impreſſores aut diſtributores exemplarium eorumdem Brevium; ac more ſolito hâc occaſione reiterari inhibitionem diſtrahendi aut divulgandi ullas Bullas, Brevia, vel Reſcripta Curiæ Romanæ ſine præviis Litteris Patentibus in Supremo Conſilio Regio expeditis, & una mandetur, ut præſens Arreſtum publicetur, & conſuetis locis affigatur.

Et ne tamen per hoc Arreſtum prætendi poſſet, particularis Epiſcopi Sancti Pontii doctrina in his ſcriptis contenta probari, monet huic poſtulato Arreſto apponi poſſe Clauſulam, quâ declaretur, Curiam nolle per hoc Arreſtum eam doctrinam Epiſcopi S. Pontii approbare, ſimilemque Clauſulam poſſe adjici quoad doctrinam contentam in *Tractatu de Origine Regaliæ*.

Hoc Advocati Regii Diſcurſu, necnon Concluſione captâ per Procuratorem Regium in Parlamento viſis & diſcuſſis, prodiit ejuſdem Parlamenti Arreſtum conforme in omnibus præfatæ Concluſioni. Integer Libellus una cum Arreſto ipſius Parlamenti exhibetur in Appendice ſub *litt. MM.*

Hoc Arreſtum evincit, Miniſtros Regios uſque in hunc diem admodum ſollicitos eſſe, ut hoc Jus Placiti ſive *Pareatis* integrum in ſua generalitate quoad omnes Bullas ſeu Reſcripta Curiæ Romanæ conſervetur.

Inſuper ex eodem Arreſto, uti & ex Diſcurſu Advocati Regii pateſcit, uſum Placiti ſive *Pareatis* & in hoc Regno dirigi & impendi, ut præcaveatur, ne per præcipitem Bullarum aut Reſcriptorum Curiæ Romanæ publicationem vel executionem, Jura Regia, & inveteratæ Regni Conſuetudines, necnon Eccleſiæ Gallicanæ Libertates evertantur.

PARS

PARS QUINTA.

DE USU PLACITI REGII SUPER BULLIS DOGMATICIS.

CAPUT PRIMUM.

Exponitur quodnam cenſeatur Decretum dogmaticum, & quæ auctoritas circa Decreta dogmatica Principibus competere poſſit.

§. I.

Quid intelligatur per Bullam dogmaticam?

BULLA dogmatica proprie dicitur a Dogmate ſeu Doctrina, quæ per Bullam tamquam Fide credenda & populo proponenda definitur; vel e contrario tamquam hæretica, erronea, proſcribitur.

Hoc modo ſumpta Bulla dogmatica nequaquàm comprehendit Conſtitutiones aut Decreta, quibus morum Diſciplina vel Eccleſiaſtica politia, ſive aliqua ad illam pertinentia præſcribuntur.

Similes enim Conſtitutiones ſeu Decreta non tam dogmatica, quam Diſciplinæ Decreta dicuntur.

Hâc diſtinctione utens Synodus Tridentina Decreta ad Diſciplinam morum ſpectantia inter Decreta Reformationis retulit, & ſpeciatim a Decretis dogmaticis, quibus fidei articuli continentur, ſeparavit.

Et quia in librorum prohibitione vel approbatione non ſolet aliquod ſpeciale Dogma tamquam fide credendum, aut ut erroneum vel hæreticum rejiciendum declarari, idcirco quidquid Synodus Tridentina quoad prohibitionem vel approbationem librorum, vel eorum reviſionem edixit, id totum inter Decreta Reformationis retulit.

Fatendum quidem eſt, Decreta quædam, licet duntaxat ad Diſciplinam pertineant, atque ita pro temporum, locorum, & perſonarum diverſitate varia & mutationi obnoxia, poſſe eſſe conducibilia ad Fidei & Doctrinæ puritatem conſervandam & ſtabiliendam, ſed tamen quia nullum Fidei Dogma tamquam a Deo revelatum proponunt, aut definiunt, proprie dici non poſſunt Decreta dogmatica, ſeu Decreta Fidei nulli mutationi aut variationi obnoxia; ſed inter Decreta Diſciplinæ referenda ſunt, quæ pro temporum, locorum, ac perſonarum conditione ad conſervandam Fidei integritatem & puritatem poſſint eſſe convenientia, vel non convenientia, atque ita tamquam Decreta Diſciplinæ mutationi obnoxia (a).

Hujuſmodi Decreta ſunt non tantum ea, quæ librorum proſcriptionem concernunt, ſed & illa, quibus interdum pro locorum & temporum conditione vetatur; ne quis in hac vel illa materia dogmatica utatur certis terminis vel expreſſionibus, eo quod hoc vel illo tempore & loco termini illi vel expreſſiones facile nata ſint inducere in errorem contra Fidem, ubi alio tempore & loco a ſimilibus terminis & locutionibus, nullum metuendum eſſet erroris periculum, eo quod ejuſmodi termini & expreſſiones eo loco & tempore ab omnibus in ſenſu vere Catholico intelligerentur & acciperentur.

Dum igitur quæſtio eſt de Bullis dogmaticis, illæ duntaxat vere Dogmaticæ dicendæ ſunt, quibus certum & determinatum Dogma ut credendum, vel ut rejiciendum fidelibus proponitur.

§. II.

(a) Hanc Eſpenii ſententiam aggreſſus eſt Eminentiſſimus Cardinalis De Biſſy, Epiſcopus Meldenſis, in ſuo Documento Paſtorali, *pag.* 292. *an.* 1722.

Digitized by Google

§. II.

Principes non ſunt Judices Fidei.

INdubitatum eſt, examen ac deciſionem Fidei Eccleſiæ, ejuſque Miniſtris, non autem Principibus laicis eſſe a Deo concreditam, juxta illud S. Leonis: *Sicut Reges præſunt in cauſis ſeculi, ita Sacerdotes in cauſis Dei*. Et illud Gregorii II. in Epiſtola ad Leonem Iſaurum: „ Scis, Imperator, „ ſanctæ Eccleſiæ Dogmata non Imperatorum eſſe, ſed Pontificum, qui tuto aſſolent Dogmata tradere: idcirco Eccleſiis „ præpoſiti, ſunt Pontifices a Reipublicæ „ negotiis abſtinentes; & Imperatores ergo „ ſimiliter ab Eccleſiaſticis abſtineant, & „ quæ ſibi commiſſa ſunt, capeſſant „.

Hac de re Oſius Cordubenſis Epiſcopus ſerio monuit Conſtantinum Imperatorem in Litteris ad eum datis (quas refert S. Athanaſius in Epiſtola ad Solitarios): „ Tibi „ Deus (inquit Oſius) Imperium com- „ miſit; nobis quæ ſunt Eccleſiæ, concredi- „ dit: & quemadmodum, qui tuum impe- „ rium malignis oculis carpit, contradicit „ Ordinationi divinæ, ita & tu cave, ne „ quæ ſunt Eccleſiæ ad te trahens magno „ crimini obnoxius fias: ſcriptum eſt: QUÆ „ SUNT CÆSARIS CÆSARI, ET QUÆ SUNT „ DEI DEO „. *Matth. cap.* 22. *verſ.* 21.

Veriſſimum igitur eſt, Principes in rebus Fidei Judices non eſſe, atque eatenus ad ipſos non ſpectat Fidei Dogmata ad ſuum examen revocare, ut de illis tamquam Judices decernant aut definiant. Nec id unquam Principes Catholici ſibi attribuerunt, ſed ipſos Pontifices & Epiſcopos, atque Eccleſiæ Paſtores Judices Doctrinæ numquam non agnovere.

Atque ad ſimile examen pertinet illud Joannis Papæ apud Gratianum in Canone SI IMPERATOR Diſtinct. *66.* „ Si Imperator Catholicus eſt, filius eſt, non Præ- „ ſul Eccleſiæ: quod ad Religionem compe- „ tit, diſcere ei convenit, non docere „.

§. III.

Quas partes habuerint Principes in Conciliis, in quibus de Fide agebatur, necnon in definitorum confirmatione & executione.

QUantumvis Eccleſia numquam recognoverit in Principibus & Magiſtratibus ſecularibus auctoritatem decidendi articulos Fidei, nec legamus Principes Catholicos in Judices aut arbitros Fidei ſeſe unquam erexiſſe; diffiteri tamen nullatenus poſſumus, jampridem non exiguas fuiſſe Principum partes in dirigendis Eccleſiaſticis Conventibus, in quibus de Fide agebatur, quibus Imperatores & Principes per ſe vel per Oratores ſuos interveniſſe conſtat ex Actis & hiſtoriis Conciliorum, & teſtatur ipſe Nicolaus I. ad Michaëlem Imperatorem his verbis: „ Imperatores Synodalibus Con- „ ventibus interfuerunt, in quibus de Fide „ tractatum eſt, quæ univerſalis eſt, quæ „ omnium communis eſt, quæ non ſolum „ ad Clericos, verum etiam ad Laicos, „ & omnes omnino pertinet Chriſtianos „. Exſtat hoc fragmentum Epiſtolæ apud Gratianum, *Diſtinct. 96. Canone* UBINAM.

Neque tantum partes ſuas interpoſuerunt Imperatores & Principes, ut ordo debitus in his Conventibus ſervaretur, atque tumultus & ſimultates compeſcerentur, omniaque tranquille peragerentur; ſed inſuper quid ageretur, & modum, quo in decidendis Dogmatibus in his Conventibus procederetur, obſervabant, omnem tamen Epiſcopis tamquam Apoſtolorum Succeſſoribus judicandi & decidendi libertatem ſuper articulis Fidei conſervantes.

Quæ tandem in hiſce Conciliis rite deciſa & judicata eſſe videbant, ipſi ſuâ quoque auctoritate muniebant, ipſis Conciliorum definitionibus ſubſcribendo, vel etiam ſuis Legibus & Edictis earum executionem & obſervantiam urgendo.

Id autem potiſſimum deſiderabant Patres, ut mediante Principum ſubſcriptione etiam laici facilius ad ſuſcipiendas Conciliorum definitiones inducerentur & allicerentur.

Hinc Patres Concilii Arauſicani II. poſtquam contra Hæreſim Pelagianam, ejuſque reli-

reliquias veritatem Catholicam de peccato Originali, libero Arbitrio, Gratiæ neceſſitate, & divinâ Prædeſtinatione, 25. Canonibus expreſſiſſent, ſubjungunt: „ Et quia „ definitionem antiquorum Patrum, noſtramque, quæ ſupra ſcripta eſt, non ſolum Religioſis, ſed etiam laicis medicamentum eſſe & deſideramus & cupimus, „ placuit, ut eam etiam & illuſtres & magnifici viri, qui nobiſcum ad præfatam „ feſtivitatem convenerunt, propriâ manu „ ſubſcriberent „.

Deſiderio Patrum obſequutos fuiſſe viros illuſtres, probant eorum ſubſcriptiones, quæ ad calcem hujus Synodi appoſitæ leguntur *tomo* 4. Conciliorum generalium, *columnâ* 1673. Editionis Labbæanæ.

Quin & definita, ut promptius executioni mandari, & in omnium notitiam deduci poſſent, auctoritate Principum promulgari Patres Synodi deſiderabant.

Qua de re fidem facit Epiſtola prioris Synodi Ariminenſis, in qua ad Conſtantem Imperatorem Patres iſtius Synodi adhuc Catholicæ ita loquuntur: *Imperator Conſtans ab obitu ſuo dignus omni memoriâ, hanc Fidem omni curâ & diligentiâ conſcriptam promulgavit.*

Omnia quoque acta Conciliorum fidem faciunt, quod Principes Conciliorum Decreta etiam in materia Fidei ſuâ auctoritate confirmarint & muniverint.

Et quam utilem, imo pene neceſſariam pro felici & prompta definitorum executione hanc Principum confirmationem ſive approbationem crediderint, ſignificarunt Patres Concilii generalis Conſtantinopolitani ad Theodoſium Imperatorem: „ Rogamus „ (inquiunt) tuam Clementiam, ut per „ Litteras quoque tuæ pietatis confirmetur „ Concilii Decretum; ut ſicut Litteris, quibus nos convocaſti, Eccleſiam honore „ proſequutus es, etiam finem eorum, quæ „ decreta ſunt, obſignes „.

De hac confirmatione Imperatoria, ejuſque ſcopo dixit ad Patres Concilii Chalcedonenſis Marcianus Imperator: „ Nos ad „ Fidem confirmandam, non ad potentiam „ oſtendendam exemplo religioſiſſimi Principis Conſtantini Synodo intereſſe voluimus, ut veritate inventâ, non ultra multitudo pravis doctrinis attracta diſcordet „. Referuntur hæc verba Marciani apud Gratianum *Diſtinct.* 96. *Canone* Nos ad Fidem (*a*).

Neque hæc olim tantum, ſed & in noviſſima generali Synodo, quæ Tridenti habita fuit, obſervata ſunt. Mandato enim Caroli V. quo tribus Oratoribus vices ſuas commiſit, ita continetur actorum Concilii Tridentini *Seſſ.* 11. „ Noſtrum locum ut „ Oratores & Mandatarii noſtri habere, res „ & negotia Religionis & Fidei, & alia „ quæcumque in prædicto Concilio tractandi una cum aliis, &c. per omnia adeſſe, conſilium, votum, & Decretum „ noſtro nomine dare, impertiri, atque interponere „.

Cui ſimile eſt Ferdinandi Cæſaris Mandatum datum die primâ menſis Januarii anno 1552. „ Locum & vices noſtras in omnibus Seſſionibus, Conſultationibus, Deliberationibus, Tractationibus, & Actibus obtinere & gerere; Conſilium, Suffragium, Votum, & Decretum nomine „ noſtro dare, ferre, & interponere, aliaque omnia & ſingula agere, tractare, „ exercere, concludere, & determinare poſſint & debeant, quæ ad conſtituendam „ veræ Fidei & Religionis concordiam & „ unionem, ac Chriſtianæ Reipublicæ ſalutem & conſervationem promovendam „ facere & ſpectare videbuntur „.

Ex his compertum eſt, non minimas fuiſſe Principum partes tum in dirigendis Conciliis, in quibus de Fidei & Religionis negotiis tractabatur, tum in confirmando, & in exequendo, quæ circa Fidem & Religionem decernebantur.

Quin & ſcitur, Principes ab Epiſcopis & etiam a Romanis Pontificibus inſtanter provocatos fuiſſe, ut ſuâ auctoritate Fidei. De-

(*a*) Veſtigiis Imperatorum inſtitiſſe Gothorum Principes teſtatur Binius in ſua Conciliorum collectione. „ Leges condere, inquit, poſt acta Concilia „ in eorum confirmationem ab Imperatoribus Romanis Reges Gothorum acceperunt „.

Id quoque fecerunt Francorum Reges. Etenim Clotarius II. Concilium quintum Pariſienſe confirmavit. Guntramnus ſuâ auctoritate executioni mandari & promulgari curavit Canones Concilii ſecundi Matiſconenſis. „ Cuncta, inquit, quæ hujus Edicti tenore decrevimus, perpetualiter volumus cuſtodiri; „ quia in ſancta Synodo Matiſconenſi hæc omnia, „ ſicut noſtis, ſtuduimus definire, quæ præſenti auctoritate vulgamus „. *Tom.* 5. *Conc. Labb. col.* 993.

Decreta & Eccleſiæ Doctrinam munirent, & ſuis Edictis ad eorum obſervantiam populos conſtringerent, perquam convicti difficulter ad Eccleſiæ obedientiam populum induci, niſi temporalibus pœnis Principum auctoritate conſtringatur.

Eo pertinet ſerium monitum S. Leonis ad Imperatorem ſibi cognominem: „ Debes „ (inquit) incunctanter advertere, Regiam poteſtatem tibi non ſolum ad mundi regimen, ſed maxime ad Eccleſiæ præſidium eſſe collatam, ut auſus nefarios comprimendo, & quæ bene ſunt ſtatuta defendas, & veram pacem iis, quæ ſunt turbata (*a*), reſtituas „. *Epiſt.* 125. *cap.*3. *Edit. Quenell.*

Et illud S. Gregorii ad Genadium Exarchum Africæ *lib.* 3. *Regiſt. Epiſt.* 7. „ Scito, „ excellentiſſime fili, ſi victorias quæris, „ ſi de promiſſæ vobis Provinciæ ſecuritate „ gloriamini, nihil in vobis magis ad hoc „ proficere, quam zelare Sacerdotum vitas, „ & inteſtina Eccleſiarum, quantum poſſibile eſt, bella compeſcere „.

§. IV.

Principes in uſu Placiti non prætendunt ſe conſtituere Judices ſuper Decretis Fidei.

Quemadmodum olim Principes Conciliis generalibus aſſiſtendo, eaque dirigendo, ac una cum Patribus deliberando, qualiter controverſia ac diſſidia in materia Religionis & Fidei congruentiori modo dirimi & componi poſſent, necnon Decreta & definita ſuâ auctoritate munientes & confirmantes, eorumque executionem urgentes, nequaquam ſe conſtituerunt Religionis & Fidei Arbitros & Judices; ita hodie Principes volentes per ſe, vel in ſuis ſupremis Auditoriis examinari Bullas Romanas, in quibus Fidei aut Religionis Dogmata definiuntur, neutiquam ſe præſumunt in Judices Fidei aut Religionis erigere, aut decidere quid fide credendum, aut non credendum ſit, ſed duntaxat ſuo examini has Bullas ſeu Conſtitutiones ſubjici prætendunt, priuſquam in ſuis reſpective Ditionibus & Territoriis per *modum Legis* promulgentur & executioni mandentur.

Aliud enim longe eſt, Principem ſe interponere promulgationi novæ Legis per ſuas Provincias, ejuſque executioni, & aliud velle judicare de ipſis Articulis & Dogmatibus, ſive quid de fide credendum, vel non credendum definire; uti enim §. præcedenti dictum eſt, numquam a Principis officio alienum eſſe exiſtimatum eſt externum illud jus, quod conſiſtit in imperando, cogendo, promulgando, pacem cuſtodiendo.

Licet enim ſupponatur Decretum aliquod rite conceptum eſſe in materia Fidei aut Religionis, in quantum ſpectat nudam Fidei declarationem, ſive quid de certo & ſpeciali articulo Doctrinæ ſit ſentiendum; plurima tamen circa modum & normam promulgationis & executionis occurrere poſſunt, quæ Principis examen merito requirant.

Cum enim, ut ſupra dictum eſt, Principis officium ſit Reipublicæ tam Eccleſiaſticæ quam Civilis paci & tranquillitati conſulere, eaque omnia, quæ eam turbare poſſent, prævenire, in quantum ipſa Fides & Religio Catholica ſinit, jure ac merito contendunt Principes Decreta Romana etiam Fidem aut Religionem ſpectantia ad examen eſſe revocanda, & Placito ſuo firmanda, priuſquam per ſuas Ditiones in modum novæ legis promulgentur, aut populus ſibi ſubjectus illis adſtringatur, aut ad earum obſervantiam per Cenſuras, aliave media compellatur.

Et ſane dum Principes edixerunt, nullum Decretum Romanum hic eſſe publicandum, priuſquam in Regiis Auditoriis fuerit viſum & examinatum, & Litteris Placiti munitum, unice intenderunt præcavere, ne quidquam in ſuas Ditiones induceretur, quod paci publicæ obeſſet, & ne forſan ſub prætextu Fidei Jura & Privilegia Provinciarum cum notabili populi perturbatione & publicis incommodis inverterentur, vel nonnumquam Subditi per violentiam opprimerentur, eumque eſſe unicum Placiti ſcopum & fundamentum *parte* 2. *cap.* 2. oſtenſum eſt.

(*a*) Eâdem auctoritate & jura ſua ſanciunt Principes, & divina tuentur. *Habet Rex cœleſtis*, inquit Sixtus III. *terrarum Reges ſuo numini fœderatos* Conſulatur Epiſtola Conciliorum nuncupatoria, quam eorumdem Collectioni præmiſit Labbæus.

Digitized by Google

Hæc porro incommoda non minus ex Decretorum, vulgo dogmaticorum, quam cæterorum præcipiti promulgatione & executione merito timenda eſſe, Capite ſequenti oſtendetur.

CAPUT II.

Oſtenditur unde contingere queat, ut publicatio & executio Decretorum dogmaticorum in Jura publica impingat.

§. I.

Oſtenditur id contingere poſſe ex modo publicationis ſeu propoſitionis eorumdem.

INDUBITATUM eſt Eccleſiam Catholicam eamdem ſemper & ubique Fidem ex Traditione Apoſtolica, ſive ſcripto, ſive ſine ſcripto conſervaſſe, nec circa articulos Fidei quidquam novi poſt tempora Apoſtolorum accidiſſe.

Ulterius certum eſt, nequaquam neceſſarium eſſe ad hoc, ut quis Fide divinâ Dogma aliquod revelatum credere debeat, Dogma illud aliquâ poſitivâ Lege fuiſſe ipſi propoſitum aut intimatum; ſed ſufficere, ut quâcumque ratione ipſi conſtet, articulum illum, ſive ſcripto, ſive non ſcripto a Deo eſſe revelatum, & ab Eccleſia declaratum & definitum.

Itaque nequaquam dependet a publicatione vel executione Decreti ſeu Bullæ dogmaticæ, ut quis Dogmati aſſenſum fidei præbere teneatur; eo quod præveniendo omnem publicationem & executionem teneatur quis Fide divinâ credere Dogma, quod ipſi ſufficienter conſtat ex divina revelatione eſſe traditum.

Quapropter Placitum Regium nequaquam ſpectat ipſum Fidei aſſenſum præſtandum Dogmati, de quo fidelibus ſufficienter conſtat eſſe divinitus revelatum; ſed duntaxat externum illud, quod conſiſtit in ipſa Dogmatis externa propoſitione, publicatione, & executione, quibus ipſi fideles ad profitendum exterius dictum Dogma conſtringuntur, vel circa modum, quo illud populo proponitur, quod externum plane poſitivum eſt; nec ipſum Fidei articulum ſecundum ſe conſideratum, & prout divinitus revelatus eſt, attingit (*a*).

Hinc licet Dogmata Fidei ubique & ſemper ſint eadem, ipſe tamen modus, quo populo hæc Dogmata proponuntur, & populus ad profeſſionem alicujus Dogmatis conſtringitur, varius eſſe poteſt, & plurima occurrere poſſunt, quæ uno tempore & uni populo conveniant, & alio tempore & populo plurimum obeſſent. Exempli causâ, Dogma Fidei eſſe proceſſionem Spiritus-Sancti non tantum ex Patre, ſed etiam ex Filio ſemper agnovit Eccleſia Catholica; at modum, quo Dogma illud populo credendum proponeretur, varium fuiſſe nemo ignorat.

Scitur enim in primis Patres Concilii Conſtantinopolitani I. in Symbolo Fidei populo propoſuiſſe Proceſſionem Spiritus-Sancti ex Patre, ſed proceſſio Spiritus-Sancti ex Filio nominatim non exprimebatur.

Hoc Dogma proceſſionis Spiritus-Sancti ex Filio in Symbolo Conſtantinopolitano ſeculo ſexto in quibuſdam Eccleſiis Hiſpaniæ inſertum, atque una cum Symbolo fuiſſe populo propoſitum habetur ex Concilio Toletano III. in quo Gothi in Hiſpania, abjuratâ Arianæ hæreſeos perfidiâ, orthodoxam Fidem profitentur. In hoc Concilio non tantum Anathema dicitur ei, qui Spiritum-Sanctum non credit, aut non crediderit a Patre & Filio procedere, ſed inſuper hic articulus inſertus legitur Symbolo Conſtantinopolitano, quod ibidem recitari jubetur his verbis: *Et in Spiritum-Sanctum ex Patre & Filio procedentem.*

Tametſi aliæ Eccleſiæ non minus quam Hiſpanicæ articulum illum ut Fidei Dogma agnoſcerent, nequaquam tamen illum Symbolo fidei addendum putaverunt, neque ante ſeculum nonum Eccleſias Gallicanas eam additionem admiſiſſe legimus.

At tandem ſub initium ſeculi noni tempore

(*a*) Ex ea Theologia duo incommoda naſcuntur. 1. quidem fideles tenerentur interius credere dogma, quod non tenerentur profiteri; id profecto adverſari videtur doctrinæ Apoſtoli *ad Rom. cap.* 10. *verſ.* 10. *Corde enim creditur ad juſtitiam, ore autem confeſſio fit ad ſalutem.* 2. In Fidei profeſſione uniformitas non foret neceſſaria. Hæc autem doctrina conſentire non videtur cum veteri Patrum traditione.

Digitized by Google

pore Caroli Magni eam in Eccleſiis Gallicanis invaluiſſe, ſed ab Eccleſia Romana non admiſſam, imo rejectam fuiſſe fidem facit collatio, quam cum Leone III. habuere Legati Caroli M. relata tomo VII. Conciliorum generalium *columnâ* 1194. *Edit. Labb.*

Ex hac relatione conſtat, Leonem III. agnoviſſe proceſſionem Spiritus-Sancti ex Filio eſſe Dogma Fidei, ſed additionem in Symbolo Fidei per particulam *Filioque* nequaquam probavit; ratus nefas eſſe, quidquam citra Eccleſiæ Univerſalis definitionem in Symbolum Fidei admittere.

Petentibus autem Legatis Caroli Magni,
„ numquid non bene idem feciſſent Au-
„ ctores, ſi quatuor tantum addendo ſylla-
„ bas, tam pernéceſſarium Fidei Sacra-
„ mentum cunctis deinceps ſeculis perſpi-
„ cuum redderetur„? reſpondit Leo: „ Sicut
„ non audeo dicere; non bene feciſſe ſi
„ feciſſent, quia procul dubio ſicut cætera,
„ quæ vel omiſerunt, ſcientes utique &
„ non tam humanâ quam divinâ illumina-
„ ti ſapientiâ fecerunt; ita quoque non
„ audeo dicere, iſtud eos nobis minus in-
„ tellexiſſe, perpendiſſe cur dimiſerunt, vel
„ cur dimiſſum, ne ultra mitteretur, ſicut
„ & cætera prohibuere. Tu & Tui, vide-
„ te quid ſentiatis de vobis: nam & ego
„ me illis, non dico, præferam, ſed etiam
„ illud abſit, mihi ut coæquare præſumam„.

Tandem perſuadentibus Legatis, ut vox *Filioque* mox penitus non expungeretur, ne videretur id eſſe contra Fidem, ſed ut paulatim in Palatio intermitteretur, quatenus aliæ Eccleſiæ eam vocem decantare ejus exemplo dediſcerent; reſpondit Pontifex: „ Si priuſquam ita cantaretur in-
„ terrogatus eſſem, ne infereretur, utique
„ reſpondiſſem: at nunc, quod tamen non
„ affirmando, ſed vobiſcum pariter tractan-
„ do dico, quantum menti occurrit, ita
„ mihi videtur poſſe utrumque fieri, ut
„ paulatim in Palatio, quia in noſtra San-
„ cta Eccleſia non cantatur, cantandi con-
„ ſuetudo ejuſdem Symboli intermittatur,
„ ſicque fiat; ut quod idipſum ut cantaretur,
„ non quælibet imperantis auctoritas, ſed po-
„ tius id audiendi fecerat novitas, ſi dimittatur
„ a vobis, dimittetur ab omnibus; & ita for-
„ taſſe, quantum eſſe poteſt, non incongrue
„ utrumque fieri poſſit, ut quod jam nunc
„ a quibuſque prius neſcientibus recte cre-
„ ditur, credatur, & tamen illicita cantan-
„ di conſuetudo ſine cujuſque Fidei læſione
„ tollatur„.

Verum vox ſemel admiſſa revocari non potuit, imo propagatus eſt ejus uſus ad alias Eccleſias, etiam Romanam, adeo ut ſub medium ſeculi noni litem de hac additione moverit Latinis Photius Patriarcha Conſtantinopolitanus, ac poſt eum Michaël Cerularius circa medium ſeculi undecimi ſub Pontificatu Leonis Papæ IX. Ab hac voce deventum eſt ad Dogma ipſum, quod fuit ſeminarium, & præcipuus prætextus funeſti ſchiſmatis Græcorum a Latinis, quod & modo ingemiſcimus: ut vel hinc intelligi liceat, quam difficulter circa formulas Fidei & Religionis aliquid mutandum veniat.

Tametſi igitur Decretum aliquod, in quantum continet ipſum Dogma fidei, ab omnibus & ubique recognoſci debeat, fieri tamen poteſt, ut formula ſeu modus, quo proponitur huic populo vel hoc tempore, minime conveniret, ut proinde vel hoc ex capite Decretum, priuſquam publicetur per modum Legis, & populo imponatur, examinari queat, num hoc vel illo modo publicari & populo proponi conveniat.

Et ut exemplo recentiori utamur, cum abſoluto Concilio Tridentino Pius IV. Papa edidiſſet & promulgaſſet novam formulam Fidei ab omnibus indifferenter fidelibus præſtandam, eamque Synodus Provincialis Cameracenſis anno 1586. *tit.* 1. *cap.* 1. emitti ſtatuiſſet ab omnibus Ludi-Magiſtris, Typographis, Bibliopolis, & qui libros quomodolibet diſtrahunt, tam viris quam mulieribus, ac inſuper *cap.* 2. decreviſſet, ut ſupplicaretur „ Regiæ Majeſtati, ut idem
„ mandare velit de iis, qui ad gerendos
„ Magiſtratus, aut alia Officia publica tam
„ in urbibus, quam in pagis aſſumuntur„:
Philippus II. Rex Catholicus, poſtquam Decreta hujus Synodi in ſuo Conſilio Privato examinari & diſcuti juſſiſſet, tandem Edicto ſuo Synodi Decreta ſub certis limitationibus & modificationibus confirmavit, atque circa profeſſionem Fidei eam adjecit modificationem, ut in primis a Magiſtratibus & Officiariis ſuis emitti quidem voluerit profeſſionem Fidei, ſed non juxta For-

mulam a Pio IV. conceptam & evulgatam, ſed juxta breviorem Formulam in ipſo Edicto expreſſam.

Inſuper tametſi ipſa Synodus Cameracenſis conformiter ad ipſam Bullam Pii IV. ſtatuiſſet, profeſſionem Fidei ab omnibus indifferenter Ludi-Magiſtris, Typographis, Bibliopolis, & qui libros quomodolibet diſtrahunt, tam viris quam mulieribus juxta Formulam Fidei a Pio IV. editam emitti debere, in ſuo tamen Edicto *art.* 4. voluit quidem Rex Catholicus ab omnibus prædictis emitti Profeſſionem Fidei, ſed duntaxat juxta Formulam breviorem in ſuo Edicto propoſitam, exceptis ſolis Magiſtris Scholarum *Latinarum*, a quibus eam emitti voluit ad normam Formulæ Pii IV.

Et quidem Profeſſio Fidei non aliter a Magiſtratibus, cæteriſque in Edicto nominatis emitti hactenus conſuevit, niſi juxta præſcriptum Edicti.

Hinc manifeſtum eſt, Principem nequaquam exiſtimaſſe, alienum eſſe examinare & decernere, quâ Formulâ Fidei Profeſſio emitti & proponi conveniat; utque tamen nihil in præjudicium articulorum Fidei, quos Eccleſia ut tales declaraſſe conſtat, immutetur, in ipſa Formula in Edicto expreſſa ſit profeſſio omnium articulorum, quos credit & tenet Catholica, Apoſtolica, & Romana Eccleſia, &c.

Ad hæc contingere poteſt, ut ob certas circumſtantias, puta ob excitatas diſſenſiones ſuper aliquo Dogmate non conveniat repente populum conſtringere præſertim ſub gravibus pœnis ad aſſentiendum ſive profitendum, quid ſuper hoc Dogmate Fide divinâ ſit credendum; ſed potius ſuaviter prius populum conveniat diſponi & inſtrui ſuper ipſo Dogmate, ut ita quodammodo ſuâ ſponte ad veritatem Dogmatis amplectendam alliciatur.

Hoc Conſilio uſus eſt Theodoſius Imperator anno 380. Ut enim populos ſibi ſubjectos muniret contra hæreſim Arianam, & in Fide Catholica firmaret, Edicto ſuo ſignificavit & expreſſit, quid de Myſterio SS. Trinitatis ipſe teneret, & quid ab omnibus tenendum eſſet, nullâ pœnâ adjectâ. Edictum integrum habetur in *l.* 1. *Cod. de Fide Catholica*; recitatque Sozomenus *lib.* 7. *Hiſt. Eccleſ. cap.* 4. qui & monet ibidem, quod Theodoſius ad hanc legem deſcenderit: „ cum apud ſe reputaſſet ſatius „ eſſe, ut ſuam de Divinitate ſententiam „ ipſe ſuis Subditis palam prædicaret, ne „ vim inferre videretur repente invitis, „ quid colendum eſſet præcipiendo „.

In hoc quoque ſollicite laborandum & attendendum, ut Fidei Formulæ, ipſaque Decreta dogmatica claris & ſpecificis terminis ipſum Fidei Dogma fidelibus proponant; ne alias aliquando contingat, ut dum per ſimiles Fidei Formulas fideles in unam Fidei conſonantiam adunare volunt, ipſaſque circa Fidei dogmata diſſenſiones componere & extinguere ſtudent, ipſa diſſidia & ſcandala per obſcuritatem & æquivocationem magis augeant, & diſſenſiones excitent.

Nemo ignorat, quantas in partes Eccleſiam ſciderint variæ illæ Formulæ pro Fide Catholica aſſerenda, ut præferebatur, contra Arianos compoſitæ, & per Epiſcopos evulgatæ, idque ob terminos æquivocos, quibus erant conceptæ.

Quis neſcit, quantos motus ob ſuam obſcuritatem excitaverit hæc propoſitio tamquam pro Dogmate Catholico propoſita, *Unus de Trinitate pro nobis crucifixus fuit?*

Quidni igitur etiam hoc titulo Decreta Romana vulgo dogmatica revideri in Provinciis poterunt, priuſquam publicentur aut executioni mandentur, ne ſubinde ob ſuas obſcuritates & æquivocationes non tam ſint apta, ut populum in Fide inſtruant, & in Fidei unitatem fideles coaleſcant, quam potius ut majores diſſenſiones circa ea, quæ credenda ſunt, excitentur, & populus ſuper eo, quod credendum eſt, in partes ſcindatur (*a*).

§. II.

Idipſum contingere poteſt ob Clauſulas Decretis dogmaticis inſertas.

Placitum Regium nequaquam attingere ipſum articulum ſeu Dogma Fidei, neque ipſum aſſenſum Fidei, quem ipſi fideles articulo Fidei quâcumque ratione ipſis cogni-

(*a*) Quod ſi hoc reviſionis jus tribuatur Magiſtratibus laicis, cavendum eſt ne inde concludatur Fidei Formulas ab ipſis poſſe attingi, immutari, & contrahi, uti e re populorum ipſis viſum fuerit.

cognito præbere tenentur, §.præcedenti obſervatum fuit. Sed quia Decreta dogmatica, ut per modum Legis poſitivæ ad exteriorem profeſſionem alicujus articuli Fidei ſub certis pœnis populum conſtringant, debeant adinſtar aliarum Legum promulgari & populo proponi, merito inde Principes prætendunt, nec ſimilem quoque Legem in ſuis Provinciis & Ditionibus poſſe publicari, & per modum Legis populo ſuo ſine prævio ſuo Placito imponi.

In primis enim §. præcedenti oſtenſum eſt, quod licet circa ipſa Dogmata Fidei nihil poſſit temporum vel locorum varia conditio vel populorum genius, circa modum tamen ea proponendi & exponendi varia poſſint contingere, quæ publico, ſalvâ Fidei integritate, hic & nunc poſſint obeſſe.

Præterea quemadmodum in aliis Decretis ſive Legibus poſitivis, ita & in Decretis dogmaticis contingere poteſt, ut Decretum Romanum, etiamſi rem dogmaticam ſeu punctum doctrinale definiat, una habeat adjunctas Clauſulas, quæ Jura Principum & populorum, inveteratos Provinciarum Eccleſiarumve uſus, aut recepta jampridem & obſervata Privilegia offendant, unde ipſa Reſpublica & Eccleſia turbari, & populus gravibus incommodis exponi poſſet: quemadmodum ipſos Ordines Brabantiæ, ubi de promulgatione Bullæ Urbani VIII. contra doctrinam & Librum Cornelii Janſenii agebatur, Archiducem Leopoldum præmonuiſſe ſupra *parte* 4. *cap.* 3. §. 3. notatum eſt.

Quid enim ſi ſimilis Decreti violatores extra Provincias in Judicium evocarentur, aut Judicibus in Provinciis illis hactenus non admiſſis, puta, Fidei Inquiſitoribus ſubderentur, vel pœnæ pecuniariæ etiam contra laicos decernerentur, aliaque ſimilia præſcriberentur, quæ moribus & Juribus in Provinciis illis receptis repugnent; quis dubitet, quin ob ſimiles Clauſulas Princeps ſimilis Decreti publicationem ſiſtere poſſit, ut quieti publicæ conſulat, aut ſaltem publicationem eâ moderatione admittat, ut dictarum Clauſularum, quæ Jura Patriæ & Eccleſiæ violarent, nulla ratio habeatur, quemadmodum Principem Bullas aliquas, quibus libri proſcribebantur, ac nominatim Bullam Urbani VIII. *In eminenti* cum ſimili moderatione admiſiſſe oſtenſum eſt *part.* 4. *cap.* 3. §. 3. & 4.

§. III.

Sub prætextu definitionis Dogmatum, Jura Regia, inveteratæ Provinciarum Conſuetudines & Privilegia ſubinde infringi poſſunt.

QUod jampridem divinitus pronuntiavit Apoſtolus *Hebr. cap.* 5. *verſ.* 1. *Omnis Pontifex ex hominibus aſſumptus, & ipſe circumdatus eſt infirmitate: & propterea debet, quemadmodum pro populo, ita etiam pro ſemetipſo offerre pro peccatis*, libenter agnoſcunt Romani Pontifices ſibi æque ac reliquis Epiſcopis dictum eſſe, fatenturque ſe ut homines mortales & Adæ filios infirmitatibus & paſſionibus humanis eſſe obnoxios, ſeque debere non tantum pro populo, ſed & pro ſemetipſis offerre pro peccatis.

Similiter & de Cathedra Petri, æque ac de Regiis Soliis verificatur, quod *altitudo & ſanctitas Solii Sanctum non faciat, nec a peccato ſecurum.*

Quantumcumque igitur Pontifex Romanus ex dignitate ſuæ Cathedræ & Eccleſiæ ſuper aliis in Eccleſia ſit ſublimatus, iiſdem affectibus & paſſionibus humanis manet ſubjectus.

Quapropter, ut etiam fatetur Auctor anonymus libri, cui titulus, *Libertates Eccleſiæ Gallicanæ*, propugnans ex profeſſo auctoritatem Romani Pontificis contra prætenſos articulos Libertatum Eccleſiæ Gallicanæ, contingere poteſt, *quod Summus Pontifex aliquo ulciſcendæ injuriæ, congregandarum divitiarum, augendæ familiæ, aliove pravo affectu impelli poſſit ad præcipiendum aliquid ſuæ poteſtatis limites tranſcendens, aut juſtitiæ repugnans.*

Hinc & contingere poteſt, ut Pontifices quærant ſibi Miniſtros & Adulatores, a quibus diſcant & intelligant ea, quæ ſuis affectibus & prætenſionibus ſunt conformia; quod a prædeceſſoribus Pauli III. cum ingenti abuſuum in Eccleſiam invectione factum fuiſſe deplorant, & Paulo III. ingenue expoſuerunt præclariſſimi illi novem Prælati ab eodem Pontifice delecti, & ſpeciali juramento obſtricti, ut libere & ſine

fuco

Digitized by Google

ſuco ſibi exponerent abuſus, eorumque fontes in Concilio Tridentino tunc temporis convocato reformandos.

Hi igitur Prælati aſſerere non diſſimularunt „ principium horum malorum inde fuiſſe, quod nonnulli Pontifices ejus præceſſores *prurientes auribus*, ut inquit Apoſtolus Paulus, coacervaverint ſibi Magiſtros ad deſideria ſua; non ut ab eis diſcerent, quid facere deberent, ſed ut eorum ſtudio & calliditate inveniretur ratio quâ id liceret, quod liberet.

Illud inſuper notarunt hi Prælati, quod „ Principatum omnem ſequatur adulatio ut umbra corpus, difficillimuſque ſemper fuerit aditus veritatis ad aures Principum „.

Et ſicuti Principum favor facile ad omnia, quæ Principi placere noſcuntur, hominum ingenia contorquet; mirum non eſt, quod ſubjunxerint dicti Prælati „ inde confectum eſſe, quod confeſtim prodirent Doctores, qui docerent, Pontificem eſſe Dominum Beneficiorum, ac ideo cum Dominus jure vendat id quod ſuum eſt, neceſſario ſequi in Pontificem non poſſe cadere Simoniam. Ita quod voluntas Pontificis, qualiſcumque ea fuerit, ſit regula, quâ ejus operationes & actiones dirigantur „.

Hos turpiſſimos Pontificum adulatores graphice depinxit Cardinalis Contarenus (qui & unus fuerat ex delectis illis Prælatis) in Epiſtola ad ipſum Paulum III. quod nonnulli intèr illos „ nimio quodam affectu ſtudeant Pontificis auctoritatem amplificare, adeo ut eorum quidam non vereantur dicere, VOLUNTATEM PONTIFICIS REGULAM QUAMDAM ESSE, quâ ejus actiones dirigantur, neque in Jure poſitivo conſtituendo, aut abrogando, aut etiam diſpenſando, regulam quampiam Pontifici eſſe conſtitutam „.

Recte advertit dictus Cardinalis, quod „ hæc doctrina ſeu poſitio adeo falſa, adeo repugnans ſenſui communi, adeo ſit contraria Doctrinæ Chriſtianæ, adeo depravet univerſi populi Chriſtiani gubernationem, ut nihil pernicioſius inveniri potuerit „.

Nec ipſi doctiſſimi novem Prælati hanc opinionum perniciem diſſimularunt, ſed aperte faſſi ſunt, quod ex hac impia adulantium doctrina „ tamquam ex equo Trojano eruperint in Eccleſiam Dei tot abuſus & tam graves morbi, quibus nunc conſpicimus (inquiunt) eam ad deſperationem fere ſalutis laboraſſe „.

Si igitur illa impia quorumdam adulatio origo fuerit tot abuſuum & malorum, quibus Eccleſia ad deſperationem fere ſalutis laborare conſpiciebatur; quidni hæc pernicioſa adulatio, & nimia Pontificum hujuſmodi adulationi aures præbendi facilitas occaſionem dare poſſit, ut per Bullas dogmaticas ſub prætextu aſſerendæ Pontificiæ auctoritatis, aut conſervandæ immunitatis & Libertatis Eccleſiaſticæ Jura Regia, inveteratæ Conſuetudines, & recepta Provinciarum Privilegia cum plurimorum incommodorum ſequela, atque Reipublicæ tum Civilis tum Eccleſiaſticæ perturbatione inverterentur, utpote quæ ab ejuſmodi adulatoribus auctoritati Sedis Apoſtolicæ, aut immunitati & Libertati Eccleſiaſticæ contraria eſſe aſſeruntur.

§. IV.

Ex hactenus dictis concluditur Placitum Regium æque requiri ante publicationem Bullarum Dogmaticarum, quam cæterorum Reſcriptorum: ejuſque uſum ſuper Bullis Dogmaticis ab antiquo in Belgio fuiſſe uſitatum probatur auctoritate Joannis Driedonis.

OBſervatum eſt ſupra §. 1. hujus Capitis, ſufficere, ut quis articulo Fidei aſſentiri debeat, quod quâcumque ratione ipſi conſtet, articulum illum divinitus eſſe revelatum; ita ut non dependeat a publicatione aut executione Decreti dogmatici ipſe aſſenſus Fidei, qui præſtandus eſt ipſi Dogmati hoc ipſo, quo quâcumque ratione innotuerit, Dogma illud divinitus eſſe revelatum, ſed duntaxat requiri publicationem, ut quis Decreto dogmatico conſtringatur quoad ea, quæ reſpiciunt modum externæ profeſſionis, vel pœnas in non profitentes in Decreto comminatas, aliave ſimilia, quæ poſitiva ſunt, & Regium Placitum hæc duntaxat reſpicere.

Unde & recte obſervavit ampliſſimus ac eruditus Auctor Tractatus de Jure Belgarum circa Bullarum Pontificiarum receptio-

nem

Digitized by Google

nem *cap.* 1. *num.* 15. quod ſi ſuper Bullis
dogmaticis „ ſola publicatio Romana adhi-
„ beatur, non ex vi promulgationis tene-
„ buntur Belgæ, ſed ex notitia ſua quiſ-
„ que conſtringitur, qui citra omnem pu-
„ blicationem Dogma Fidei hauſit, ſed nul-
„ læ pœnæ aut Clauſulæ appoſitæ Fidei de-
„ ciſioni ex tali promulgatione effectum hìc
„ habebunt „.

Præterea obſervatum eſt, Decreta dog-
matica ſeu Fidei quoad modum publicatio-
nis, aliaque externa ipſam Decretorum exe-
cutionem ſpectantia, quæque ipſum Dog-
ma Fidei non mutant, ejuſdem eſſe ratio-
nis cum aliis Decretis, ut proinde merito
monuerit prædictus Auctor loco citato,
quod, ſi Proceribus Eccleſiæ viſum fuerit,
Decretum pure dogmaticum, id eſt, in
quo Fidei articulus credendus proponitur,
promulgare, eam promulgationem fieri,
ſervatà veteri formâ, ratio exigat: „ ne-
„ que enim (ait) materia Fidei hoc ſin-
„ gulare adfert, ut quoad publicandi ritum
„ omnia turbentur, cum poſſit, con-
„ ſervatis receptis moribus, res tranquil-
„ le peragi, & ad notitiam populi per-
„ duci „.

Probatum quoque eſt, Decreta Fidei plu-
ribus titulis, non minus quam cætera De-
creta, in publica commoda ex præcipiti
eorum publicatione & executione poſſe im-
pingere.

Cum igitur non ſemel in hoc Tractatu,
ac notanter *parte* 2. oſtenſum fuerit, uni-
cum Placiti Regii ſcopum eſſe, ut incom-
moda præcaveantur, quæ ex præcipiti De-
cretorum aut Bullarum Pontificiarum publi-
catione & executione in Rempublicam ſeu
Civilem ſeu Eccleſiaſticam irrepere poſſent,
manifeſtum eſt, Placitum Regium, atten-
to ejus ſcopo, non minori ratione prævie
ad publicationem & executionem horum De-
cretorum, quam cæterorum requiri.

Idipſum rectiſſime obſervavit jam citatus
Auctor De Jure Belgarum: poſtquam enim
monuit, quod Bullæ, quæ circa Dogma-
ta vel libros aliquid ſtatuunt, non magis,
quam Bullæ quamcumque aliam materiam
concernentes, ſint immunes ab incommo-
dis, quibus Reſpublica & Eccleſia turbari
poſſet, tamquam conſequens infert: „ Quas
„ proinde æquum non eſt eximi a ſolitis
„ cautionibus & obſervationibus, quibus no-
„ va Decreta munienda ſunt, ut ſine pe-
„ riculo tranquillitatis in Rempublicam ad-
„ mittantur „.

Eumdem fuiſſe ſenſum Auctorum, qui
de hoc uſu Placiti ſcripſerunt, vel inde pa-
tet, quod, nullo inter Bullas facto diſcri-
mine, uſum Placiti ſuper earumdem pu-
blicatione & executione requiri aſſerant;
ejuſque uſum jam pridem indifferenter ſu-
per omnibus Bullis uſitatum teſtentur, uti
retulimus ſupra *parte* 2. *cap.* 1. §. 2.

Quin & Joannes Driedo Theologus Lo-
vanienſis non tantum de hoc uſu Placiti
generaliter recepto, ſed ſpecialiter de ejus
uſu ſuper Bullis dogmaticis apud Belgas
jampridem uſitato ſcripſit, & teſtimonium
reddidit *libro* 2. *De Libertate Chriſtiana*,
cap. 2. ubi tractat & inquirit de iniquitate
& æquitate humanorum Statutorum & Man-
datorum, præmiſſiſque iis, quæ in famo-
ſa Bulla *Cœnæ Domini* pro Libertate &
Immunitate Eccleſiaſtica decernuntur, con-
cludit: „ poteſtatem ſecularem abſolute man-
„ dare & ſtatuere non poſſe, ne quiſquam
„ pareat Litteris Apoſtolicis Juſtitiam aut
„ Gratiam concernentibus, aut executioni
„ mandet eaſdem „: nam cum hoc ſit
(ait) „ directe contra poteſtatem ſeu Liber-
„ tatem Eccleſiaſticam, eſſet eam prorſus
„ tollere & extinguere „.

Deinde addit: „ Aliud eſt poteſtatem
„ ſecularem mandare aut conſtituere, ut
„ ſine ſuo beneplacito & examine nemo
„ pareat hujuſmodi Litteris, aut executione
„ mandet eaſdem; quod (ait) videtur
„ poſſe fieri abſque contemptu poteſtatis Ec-
„ cleſiaſticæ, & abſque injuria, & odio
„ aut gravamine ſeu præjudicio Eccleſiaſti-
„ cæ Libertatis, & S. Sedis Apoſtolicæ vel
„ Litterarum ejuſdem „.

In probationem iſtius addit, quod „ Prin-
„ ceps id poſſit facere vel ex privilegio
„ ſeu commiſſione Papæ (*a*), vel (ait) ex
„ cauſa rationabili ſecundum congruentiam
„ loci & temporis, ad ſic ſtatuendum &
„ man-

(*a*) Superius *Capite* 3. §. 2. *part.* 2. huius Tractatus demonſtravit D. Van-Eſpen non ex privilegio jus Placiti Principibus competere; ſed eorum *Principatui inſeparabiliter inhærere, nec Principem jus illud abdicare poſſe, niſi una ſe ipſum Principatu exuat.*

Digitized by Google

„ mandandum moveatur propter abuſus tollendos „.

Nequaquam obſcurum eſt, hujus Theologi mentem fuiſſe, quantum in ſe erat, uſum Placiti, quem hiſce in partibus uſitatum cernebat, conciliare cum prædicta Bulla *Cœnæ Domini*. Num ratio conciliandi ſit adæquata, hìc non inquirimus; ſed hoc unum quæritur, quid hic Theologus de uſu Placiti teſtetur.

Et quidem poſtquam recitavit quoſdam abuſus, qui in Reſcripta Romana notanter Beneficiaria irrepere poſſunt, recte monet, quod poteſtas ſecularis executionem Bullarum ſeu Reſcriptorum Curiæ Romanæ non permittens, antequam ſint examinata: „ non velit ſibi aut Judicium Eccleſiaſticarum rerum uſurpare, aut viros idoneos auctoritate Apoſtolicâ inſtitutos impedire, aut ſuper eorum idoneitate Judicium ſumere; ſed quod velit ad ædificationem Reipublicæ Statum Eccleſiaſticum promovere „.

Poſt hæc monet: „ de omnibus Litteris & Mandatis Papæ præſumendum quidem eſſe, quod eis oporteat obedire, modo conſtet, aut conſtare debeat, tales revera eſſe Litteras a Sede Apoſtolica emanatas, ſubſiſtentibus etiam rationibus & cauſis, quibus ipſe Papa veriſimiliter motus inductus eſt ad præcipiendum „.

Poſtmodum tamen recte animadvertit: „ quod hæc præſumptio tam violenta eſſe non debeat, ut non liceat hujuſcemodi Mandata etiam veriſſime emanata a S. Sede Apoſtolica examinare & inveſtigare ſollicite, an eis oporteat obedire „.

Utque oſtendat, id quoque militare in Decretis Fidei, ſubdit: „ unde & Sententia Papæ circa Fidem tantâ Conſilii moderatione concipi debet, tantâque maturitate patientiæ decoqui, & tantâ deliberationis gravitate proferri, ut omnino recta ſit credenda: verum quia Papa quatenus homo talem modum deliberationis circa ea, quæ ſunt Fidei, poteſt omittere, & inniti proprio ſenſui, propriæque prudentiæ, idcirco etiam plerumque liceret examinare Litteras Mandatorum Papæ definientis aliquid credendum eſſe, aut Fide tenendum „.

Perſpicuum eſt, ex toto contextu Driedonis, quod, cum videret uſum Placiti ſuo tempore ad omnes indifferenter a Romano Pontifice emanantes Bullas ſe extendere, atque ſuper iis examen in Principum Auditoriis requiri, priuſquam adinſtar novæ Legis publicari & executioni mandari ſinerentur, oſtendere voluerit, quâ ratione contingere queat, quod Decreta, quibus a Papa aliquid de Fide tenendum definitur, examinari poſſint.

Conſtat autem ex Faſtis Academicis Studii Generalis Lovanienſis per Andream Valerium digeſtis, Driedonem renuntiatum fuiſſe S. Theologiæ Doctorem anno 1517. adeoque a ducentis circiter annis de hoc uſu Placiti jam in Belgio uſitato teſtimonium reddidiſſe.

Non mirum proinde, quod Conſilia Regia ſuſtinuerint, hunc uſum Placiti ab antiquo ſuper omnibus indifferenter Bullis etiam dogmaticis a tempore immemoriali fuiſſe uſitatum, quandocumque hunc uſum apud Principem ejuſve Gubernatorem ſuſtinere & vindicare debuerunt contra importunas inſtantias Miniſtrorum Curiæ Romanæ Principi perſuadere nitentium, hunc uſum Placiti ad Bullas vulgo dogmaticas extendi non poſſe, vel ad certam Bullarum ſpeciem eſſe reſtringendum. Quæ occaſio ſpecialiter ſe obtulit circa annos 1659. & 1660. occaſione Litterarum Philippi IV. in quibus Bullæ dogmaticæ ab hoc Placito eximi videbantur, de quibus *parte* 4. *cap.* 4. §. 4. & 5. Ubi una videre eſt, qualiter Magiſtratus Regii expoſuerint & ſuſtinuerint, non minus periculi imminere Juribus Regiis & Subditorum, ſi Bullarum dogmaticarum publicatio ſine prævio examine & reviſione in his Provinciis a Principe permitteretur, quam ſi abſque prævio Principis Placito tolleretur aliorum quorumcumque Decretorum publicatio; & uſum Placiti ſuper Bullis vulgo dogmaticis non minus ab antiquo fuiſſe in his Provinciis uſitatum, quam ſuper aliis quibuſcumque Reſcriptis & Decretis, ac propterea ea cum moderatione has Regias Litteras (quas ſubreptitie a Rege impetratas ſciebant) recepiſſe, ut ipſum Jus Placiti ſuper Bullis dogmaticis reipsâ integrum conſervaretur, quamvis ob reverentiam Principi debitam terminis mollioribus uterentur.

CA-

Digitized by Google

CAPUT III.

Diſcutitur opinio Franciſci Zypæi de hoc uſu Placiti Regii.

§. I.

Zypæus fatetur, quod Conſilia Regia jampridem Placito ſubjecerint Decreta Romana, etiam non Beneficialia.

Quotquot uſum Placiti Regii apud Belgas ad ſola Reſcripta privatis data, eaque Beneficiaria reſtringere moliuntur, uni pene auctoritati Franciſci Zypæi Officialis quondam & Archidiaconi Antuerpienſis innituntur, creduntque ejus præ reliquis majorem in hoc Placiti uſu eſſe auctoritatem, tamquam qui Juris Belgici notitiam & peritiam in multis oſtenderit.

Quapropter non inutile judicavi penitus inquirere, quæ fuerit hujus Auctoris de hoc uſu Placiti ſententia, & quod fundamentum reſtrictionis hujus uſus *ad Reſcripta tantum privatis data, eaque non omnia, ſed Beneficiaria tantum*, quam reſtrictionem in ſua *Analyſi Juris Pontificii novi* probare quantumvis vacillanter videtur.

In primis agnoſcit Zypæus, jampridem uſum Placiti obtinuiſſe quoad omnia paſſim e Curia Romana emanantia Decreta; verum uſum hunc, *ſi non errorem, at opinionem nullo Edicto Regio fundatam dicere non veretur.*

Quod enim (ait) „ plerique, qui Româ aliquid accipiunt, Placitum petant, „ fit, quia ad nomen Fiſci & minas ingentium mulctarum omnes privatim horrent, nec ob ſumptum paucorum aureorum, quo id Placitum impetratur, vitandum, vult aliquis quæſtionem univerſalem ſeu omnium ſuam privatam ſolius facere, diſputare, inquam, num egeat Placito an non: ſed hæc ſingulorum in re ſua agendi ratio ipſi univerſæ Jurisdictioni Eccleſiæ præjudicium inferre non poteſt, ut & tota petendi Placiti ratio, ſi non fit in gratiam, non præjudicium Eccleſiæ, atque Reipublicæ omni Jure, ratione atque poteſtate deſtituitur „.

Fatetur igitur Zypæus, quod Regia Conſilia per ſuos Fiſcales omnium paſſim Decretorum Romanorum Placetationem urgerent, ſive quod mulctarum exactione cogerent quoſque ad impetrandum Placitum ſuper Decretis & Bullis Romanis, priuſquam ea executioni mandarent, quodque per has Fiſcalium proſecutiones adverſus Diplomatum Romanorum executores, privati quique inducerentur ad petendum Placitum.

Itaque, ipſo Zypæo fatente, Regiorum Conſiliorum jampridem ea fuit opinio, quod non tantum *Reſcripta privatis data, eaque non omnia, ſed Beneficiaria tantum*, Placitum Regium requirerent, uti contendit Zypæus, ſed omnia paſſim.

At illud mirandum, quod Juriſconſultus Belga incuſare non vereatur ipſa Conſilia Regia, eorumque Fiſcales, quaſi ipſos Subditos Regis minarum intentatione, & mulctarum indictione cogerent irrationabiliter ad poſtulandam Placetationem nullo Principis Edicto probatam.

Quod autem ait Zypæus, quod „ hæc „ ſingulorum in re ſua agendi ratio ipſi univerſæ Jurisdictioni Eccleſiæ præjudicium „ inferre non poſſit „ verum eſt; ſed illud falſum eſt, quod uſus Placiti, quantumvis ad omnia Decreta Romana extendatur, & Principes velint, ut indifferenter omnia e Curia Romana emanantia Decreta Regiis Auditoriis examinanda & probanda deferentur, priuſquam executionem habere queant, quidquam præjudicii Jurisdictioni Eccleſiaſticæ adferat; nam ut ſæpius in hoc Tractatu annotatum eſt, uſus Placiti non tendit ad impediendam Jurisdictionem Eccleſiaſticam, vel auctoritatem Romani Pontificis enervandam, ſed tantum ad præcavendum, ne ex præcipiti dictorum Decretorum executione Eccleſia vel Reſpublica præter Romani Pontificis & Eccleſiæ mentem, in gravia ſubinde incommoda incidat.

Illud quoque libenter concedimus, quod ſubdit Zypæus ibidem, *ut & tota petendi Placiti ratio, ſi non fit in gratiam, non in præjudicium Eccleſiæ, atque Reipublicæ, omni jure, ratione, atque poteſtate deſtituatur*. At illud contendimus, quod tota pe-

tendi Placiti ratio ſit in gratiam, non in præjudicium Eccleſiæ atque Reipublicæ, uti ſupra fuſius oſtenſum eſt.

Agnoſcit quoque Zypæus, Concilium Tridentinum hìc quidem in Belgio eſſe ſimpliciter publicatum, ſed tamen Litteris Regiis, quibus & Epiſcopis & Regiis Conſiliis ejuſdem Concilii executio demandabatur, inſertam fuiſſe Clauſulam, quâ Rex declarabat, eam publicationem & executionem cum ea moderatione accipiendam & faciendam: „ ut nihil immutetur
„ aut innovetur circa Regalia Jura, Privi-
„ legia Suæ Majeſtatis, aut ſuorum Vaſ-
„ ſallorum, Statuum aut Subjectorum,
„ & præſertim circa Juriſdictionem laica-
„ lem, Jus Patronatus, indultum ſeu Jus
„ Nominationum, cognitionem Cauſarum
„ & materiæ poſſeſſoriæ Beneficiorum, De-
„ cimarum poſſeſſarum aut prætenſarum per
„ laicos, ſuperintendentiam & adminiſtra-
„ tionem Hoſpitalium, aliorumque piorum
„ locorum, denique alia ſimilia Jura; non
„ (inquit) *ad contraveniendum dicto Con-*
„ *cilio, ſed ut executio accommodetur natu-*
„ *ræ cujuſcumque Provinciæ* „.

Videt ergo quod jam tum uſus Belgii, etiam probante Principe, haberet, quod Decreta generalia non tantum ipſius Pontificis, ſed etiam Concilii generalis per Pontificem Romanum non ſemel confirmati, ſine litteris Placiti & prævio examine publicari non ſinerentur, imo quod Decretorum executio moderationem & limitationem per Litteras Regias ſive Placiti acciperet.

Et hæc quidem acta fuere, priuſquam per Philippum II. evulgatum eſſet Edictum de anno 1574. quo generaliter & indefinite vetatur admiſſio ſeu executio cujuſcumque Bullæ aut Decreti Romani, priuſquam vel in Conſilio Privato vel in Conſilio Brabantiæ litteræ Placiti ſuper ejus executione fuerint obtentæ; ut proinde etiam ante hoc Edictum hìc in Belgio dubitatum non fuerit, quin ſuper Decretis Eccleſiaſticis Placitum Principis requireretur, antequam per modum novæ Legis promulgari & executioni mandari per Ditiones Principis poſſent, quodque ipſe uſus Placiti Regii non reſtringeretur ad Reſcripta privatis data, eaque Beneficiaria.

§. II.

An ex Edictis Principum reſtrictio Placiti ad Reſcripta Beneficiaria deduci queat, ut opinari videtur Zypæus?

AGnoſcere debuit Zypæus, uſum Belgii jampridem habuiſſe, ut ſuper omnibus indifferenter e Curia Romana emanantibus Bullis & Reſcriptis litteræ Placiti Regii peterentur; ac dicere non veretur, quod ſi „ res, ut ſe habet, examinetur, ad
„ nullius Conſtitutionis, Legiſque Eccleſiæ
„ promulgationem Placito principali opus
„ eſſe judicabit, qui non ex præjudicata
„ aliqua opinione, ſed ex vero ſtatuere volet „.

Rationem ſui aſſerti ſubjungit: „ nulla
„ enim Principum Edicta id mandant quoad
„ Leges Conſtitutioneſque Apoſtolicas, ſed
„ quoad Reſcripta tantum privatis data;
„ eaque non omnia, ſed Beneficiaria tan-
„ tum. Quæ enim reperiuntur in libro E-
„ dictorum Rubricâ VIII. De Cauſis Be-
„ neficialibus, omnia tam in enarrativis
„ verbis (quæ impulſivam & finalem cau-
„ ſam earum Conſtitutionum continent)
„ quam diſpoſitivis de Proviſionibus Bene-
„ ficialibus ſonant „. Hactenus Zypæus.

Bina ſunt Principum Edicta ſub Rubrica per Zypæum citata, in quorum primo de 12. Septembris 1485. nulla Placiti Regii mentio fit, ſed generaliter vetatur admiſſio ullius Proviſionis Beneficialis, aut Reſervationis e Curia Romana emanantis propter abuſus, fraudes, ſordeſque, quibus proviſiones illæ reperiebantur refertæ.

Alterum de 20. Maii 1497. meminit Regii Placiti, vultque nullam ſimilem Beneficii Proviſionem aut Reſervationem ob eaſdem ſordes & abuſus admitti, niſi prævie in Conſilio Regio fuerit examinata, & Litteræ Placiti in forma debita expeditæ.

Verum igitur ſit, hæc Edicta proviſiones ſeu Reſcripta Beneficiaria duntaxat ſpectare; ſed quis inde concludet, mentem Principis eſſe, reliqua ſeu generalia ſeu particularia Decreta aliam materiam complectentia, ab hoc Placiti jure declarare exempta?

An quia Princeps intelligens incommoda ex

Digitized by Google

ex facili nimis admiſſione Reſcriptorum Beneficialium in ſuas Ditiones exorta, Magiſtratus admonet, ut iis remedium apponant, & eorum admiſſioni invigilent; num propterea dicemus, Principem nolle, ut eamdem vigilantiam & cautelam impendant circa alia Diplomata iiſdem aut ſimilibus incommodis ſubjecta?

Sane mentem Principis ſeu Archiducis Philippi non fuiſſe, per ſuum Edictum de anno 1497. uſum Placiti ad Reſcripta Beneficiaria, eaque inter partes litigioſa reſtringere, manifeſtum eſt ex Litteris ejuſdem Principis datis die 16. Martii 1501. quibus mandat ritu ſolito edici & denuntiari per totam Flandriam, ne ullus poſthac auſit adferre aut in publica Concione denuntiare ullam quæſtuationem faciendam, aut libellos indulgentiales ſive Indulgentias aliunde in hanc Patriam allatas ſub obtentu Bullæ Litterarum permiſſionis ſive Placiti, quas forſitan a Principe potuiſſent impetraſſe: quas (inquit) omnes Litteras permiſſionis ſeu Placiti a Nobis obtentas ſuper prædictis quæſtuationibus, Indulgentiis vel Remiſſionibus ſuſpendimus, prout & per præſentes ſuſpenſas declaramus, quoaduſque aliter per Nos declaratum fuerit. Epiſtola integra exhibetur in Appendice ſub *litt. NN.*

Et anno 1503. Procurator Regius expoſuit, ſe deprehendiſſe quoſdam, qui ſe dicebant Commiſſarios Eccleſiæ Cathedralis B. Mariæ Rhemenſis, affixiſſe ad valvas cujuſdam Eccleſiæ in civitate Gandenſi quamdam Schedulam, quâ continebatur certa Indulgentia, quæ dicebatur jampridem data dictæ Eccleſiæ Cathedrali per Pontificem; eſſeque veriſimile, quod dicti Commiſſarii etiam aliis Eccleſiis eamdem affigere tentarent, idque non obtentis hactenus Litteris Placiti, in ſummum præjudicium Regaliæ, & ſupremæ poteſtatis, quod nec permitti, nec tolerari poteſt.

Ad hanc querelam & Concluſionem Procuratoris Regii ſcriptum fuit nomine ejuſdem Principis ſeu Archiducis Conſilio Flandriæ, mandatque ut ſimilem affixionem nullatenus diſſimulet aut permittat, ac per totum Comitatum Flandriæ nomine Principis interdicat, ſimilem fieri affixionem, arreſtando vel arreſtari faciendo, qui hujuſmodi affixionem attentarunt, aut attentare vellent, donec legitime docuerint, ſe Litteras Placiti obtinuiſſe. Epiſtola integra exhibetur in Appendice ſub *litt. OO.*

Evidens eſt ex contextu harum Litterarum, in hiſce mentionem fieri de libellis Indulgentiarum, quas ad emulgendas fidelium & ſimplicium eleemoſynas ætate illâ circumferebant illi, quos Quæſtores nominabant; de quorum abuſibus plura referuntur in Clementina 2. *De Pœnitent. & Remiſſ.* & quos tandem in totum abrogandos cenſuit Synodus Tridentina *Seſſ. 21. cap. 9. De Reformat.*

Ex his interim liquet, plane alienum fuiſſe a mente Principis, quod per allegatum Edictum voluiſſet uſum Placiti ad ſolas Proviſiones Beneficiarias reſtringere.

Sed & illud falſum eſt, nullam extare in Belgio Principis Sanctionem, quæ litteras Placiti requirat generaliter ſuper omnibus e Curia Romana emanantibus Litteris, Reſcriptis, aut Mandatis.

Exſtat enim Sanctio Pragmatica Philippi II. Regis Catholici de anno 1574. quam, habitâ prius conſultatione & exquiſitâ ſententiâ Conſiliorum Belgii tum Supremorum tum Provincialium, edidit Rex, quâ diſerte vetuit, ne quis ullius argumenti Bullas, aut Decreta ex Urbe Roma, aut a Legatis Pontificis profecta per Belgium executioni mandare auſit, niſi litteris Placiti prius comprobata fuerint, vel in Sanctiori Conſiſtorio, vel in Brabantiæ Conſilio. Integra hæc Pragmatica Sanctio exhibetur in Appendice ſub *litt. PP.*

Meminit & hujus Sanctionis ipſe Zypæus; ſed ut ejus auctoritatem infirmet, addit, *ſibi non conſtare hoc Edictum eſſe authenticum & promulgatum.*

Authenticum eſſe facile reperiſſet Zypæus, ſi id ſcire voluiſſet; quandoquidem hæc Sanctio ſive Edictum Principis ad Conſilia Regia juſſu Principis miſſum fuerit, & in publicis monumentis cuſtodiatur, & in Curiarum Regiſtris conſervetur.

Quod & notavit Antonius Anſelmo Juriſconſultus Antuerpienſis in ſuo Codice Belgico, titulo *De Litteris Placiti*, §. 3.

Quantum ad publicationem neque de hac dubitari poteſt, quandoquidem ambigi nequeat, quin regiſtratio hujus Pragmaticæ in Regiſtris Curiarum auctoritate publicâ

inter privatos res agatur, & ſi quid ſubreptum fuerit, non niſi præjudicium privatorum concernet: imo ſi quæ in iis ſordes ſe immiſceant, hæ non ſoleant tam facile publicum inficere, eo quod inter privatos hæreant, quandoquidem ſimilia Reſcripta publicari & in populo divulgari, aut ut regulæ actionum proponi non conſueverint.

Ad hæc ſimilia Reſcripta & Proviſiones Beneficiariæ eodem pene ſemper ſtylo atque iiſdem ſub Clauſulis conſueta ſunt in Curia Romana expediri.

Quapropter ubi ſemel ſimiles formulæ fuerunt examinatæ, & per Principum Edicta, necnon conſuetam praxim per Arreſta Conſiliorum firmatam Reſcripta Beneficiaria quoad Clauſulas in iis occurrentes modificationem ſuam acceperunt, ſine magnis incommodis, aut notabili Reipublicæ ſeu Eccleſiaſticæ ſeu Civilis turbationis periculo, eximi poſſent ab hoc Placiti uſu.

Et quidem in Gallia, tametſi ſummo cum rigore ſuper omnibus Reſcriptis & Mandatis Curiæ Romanæ uſus Placiti ſervetur, eumque in finem plura continuo emanent Regia Edicta, tamen Reſcripta Beneficiaria per privatos in conſueta forma obtenta Placito Regio declarantur exempta. Id probat in primis ſolemne Parlamenti Pariſienſis Arreſtum de 15. Maii 1647. in quo, poſtquam Curia inhibuerat omnibus Archiepiſcopis, Epiſcopis, &c. recipere, jubere publicari aut exequi Decreta, aliave Reſcripta Inquiſitionis Romanæ, quemadmodum & omnes alias Bullas & Brevia, ſine Placito Regio obtento in ſupremo Regis Auditorio, hanc ſubjungit exceptionem: ita tamen ut Proviſiones Beneficiariæ, & expeditiones ordinariæ concernentes Cauſas privatorum, quæ in Curia Romana obtinentur, conformiter ad Ordinationes Regni & Leges Status, ſub dicta prohibitione non comprehendantur.

Hoc Arreſtum integrum exſtat inter Probationes Libertatum Eccleſiæ Gallicanæ, *cap.* 10. *num.* 12.

Eadem exceptio repetitur in Arreſto de 9. Maii 1703. dato adverſus Mandatum Epiſcopi Claromontani, in quo poſt factam inhibitionem recipiendi, legendi, imprimendi, publicandi, aut exequendi quæcumque Decreta, Bullas, Brevia, aliaſve Expeditiones e Curia Romana emanantes, ſine Litteris Regiis Patentibus, quibus ipſa publicatio injungitur, in Curia regiſtratis, adjungitur hæc limitatio: exceptis Proviſionibus Beneficialibus, Brevibus obtentis in Pœnitentiaria, aliiſque ordinariis expeditionibus concernentibus negotia & res privatorum (*a*).

Eâdem ratione hìc in Belgio ſine Placito Regio paſſim recipiuntur & executioni mandantur Reſcripta Juſtitiæ, Diſpenſationes Matrimoniales ſuper ætate, aliiſque Ordinum Sacrorum impedimentis, & hujuſmodi per privatos obtentis; eo quod ſimilia in ordinaria forma expediantur, & non niſi privatos concernant, nec facile ex ſimilium admiſſione publica incommoda ſint timenda.

Imo admodum veriſimile eſt, etiam in Belgio Reſcripta Beneficiaria ſine Placito Regio fuiſſe admiſſa, & recepta ante Edicta de annis 1485. & 1497. poſtquam ſcilicet Principes advertiſſent, circa Proviſiones Beneficiorum plurima irrepſiſſe, quæ non tantum in præjudicium privatorum, ſed etiam in ſummum Reipublicæ & Eccleſiarum præjudicium vergebant.

In priori enim Edicto de 1485. expreſſe aſſeritur, per Procuratorem Regium expoſitum fuiſſe, per Principes harum Provinciarum hactenus Bullas ſeu gratias expectativas, aliaſque Proviſiones Curiæ Romanæ ſuper Collationibus Beneficiorum fuiſſe admiſſas in his Ditionibus amplius, quam in aliorum Principum Ditionibus admiſſæ fuiſſent.

Poſt hæc expoſuit Procurator Regius, quod ex hac faciliori dictarum Proviſionum admiſſione & receptione magni abuſus & turbationes provenerint in hiſce Ditionibus, in magnum gravamen, damnum, & intereſſe, turbationem & vexationem Vaſſallorum & Subditorum, etiam eorum, qui ſunt Sta-

(a) Revera Expeditiones, quæ circa negotia ordinaria Romæ obtinentur, executioni mandantur in Galliis ſine Litteris Patentibus & Arreſtis Parlamentorum. Ab hac tamen conſuetudine excipi debent Arteſia, Flandria, & Provincia Provinciæ; in iis quippe poſſeſſio Beneficiorum rata non habebitur, niſi Litteris ſupremorum Senatuum, quibus iſtæ Provinciæ diriguntur, antea approbetur.

Status & Ordinis Eccleſiaſtici, quos abuſus & gravamina ibidem nominatim enarrat.

Idipſum & ſufficienter innuit integer contextus ſubſequentis Edicti de 1497. quo mandatur nullam Proviſionem Romanam in materia Beneficiali *poſthac* admitti, aut executioni mandari, niſi expeditis & obtentis Litteris Placiti in forma conſueta; idque, ut in eodem Edicto præmittitur, ob magnos abuſus, qui in has Proviſiones irrepſerant, *in maximum Reipublicæ & Eccleſiarum incommodum & perturbationem, necnon Subditorum oppreſſionem.*

Non dubium, quin exceptio Proviſionum ſuper Beneficiis expreſſa in Edicto Philippi Boni de anno 1447. facile potuerit præbere occaſionem Proviſiones Romanas materiam Beneficiariam concernentes in his Ditionibus ſine Placito Regio admittendi, quoadusque tandem viſum fuit per facilem horum quoque Reſcriptorum ſeu Proviſionum admiſſionem & executionem has Provincias & Eccleſias in plura eaque notabilia incommoda incidere, & Subditos, præſertim Eccleſiaſticos frequenter per Cenſuras & evocationes in Curiam Romanam vexari & opprimi.

Et quantumvis ſenſim tum per Concilium Tridentinum, tum per Principum Edicta & Provinciarum Conſuetudines variis Curiarum Regiarum Arreſtis firmatas circa Proviſiones Beneficiorum inter Sedem Apoſtolicam & ordinarios Collatores, necnon ſuper Stylo in Curia Romana ſervari ſolito, Clauſuliſque inſeri conſuetis ita ſit proviſum, ut hiſce publicis incommodis magna ex parte remedium ſit allatum, nihilominus hactenus praxis Belgii uſum Placiti ſuper Reſcriptis Beneficiariis retinuit.

At & illud notum eſt, hodie Proviſiones Romanas in materia Beneficiaria a privatis obtentas paſſim de facili in forma conſueta placetari, eo quod ſi juxta Stylum ordinarium Curiæ Romanæ expeditæ fuerint, ſpectatis præſertim Regiis Edictis, & notoriis Provinciarum Conſuetudinibus, nihil ſoleat in his Proviſionibus occurrere, quod impingat in publica commoda, notanter eo quod quæſtiones ſuper his Proviſionibus inter privatos incidentes agitari & decidi plerumque ſoleant in Conſiliis Regiis, quæ Clauſulas in Proviſionibus Romanis occurrentes, quæ Privilegia aut inveteratos Provinciarum mores offendere poſſint, pro Clauſulis nullius effectus reputant, & quæſtiones conformiter ad Regia Edicta, Privilegia & mores Patriæ, necnon ad Regulas Cancellariæ & Apoſtolicas Conſtitutiones hic ab antiquo receptas decidunt.

His attentis mirum non eſſet, ſi hactenus in Conſilio Brabantiæ non eſſet formulare Placiti aliud quam pro Bullis Beneficialibus, ut vult Zypæus.

Quandoquidem enim ſimiles Proviſiones eâdem ſolitè formulâ ex Stylo Curiæ Romanæ conſueverint expediri, nec ſoleant ſimiles Proviſiones a privatis obtentæ in publica commoda impingere, ſintque frequentiores & quaſi quotidianæ, non mirum ſi habeatur formulare Placiti ſuper ſimilibus Bullis Beneficialibus.

At ſimile Formulare quoad generalia Decreta, quæ Communitatem vel Rempublicam integram concernunt, & per modum Legis Communitati aut populo publicari & proponi prætenduntur, nequaquam facile concipi aut haberi poteſt, eo quod ſimilia Decreta non ſub eadem formula, nec ſub iiſdem clauſulis, aut in eadem materia ſint concepta, necnon facilius in publica commoda impingere poſſent, niſi ut minus per litteras Placiti quædam moderatio pro locorum & temporum circumſtantiis adhibeatur; & per conſequens formula Placiti pro varietate Decretorum & Clauſularum in iis contentarum diverſimode concipi & expediri debet.

Frivolum proinde eſt argumentum, quo Zypæus uſum Placiti ad ſola Reſcripta privatis data, eaque non omnia, ſed Beneficiaria tantum reſtringere nititur, eo quod „ hactenus (ut ipſe prætendit) poſt integrum ſeculum a primis Edictis lapſum „ & amplius, nequidem in Conſilio Brabantiæ eſſe videatur formulare Placiti aliud, quam pro Bullis Beneficialibus „.

Ulterius ex jam dictis ſufficienter intelligi poteſt, quod, inſpecto ſcopo Placiti, potius Reſcripta Romana privatis data, eaque Beneficiaria ab hoc uſu Placiti poſſent eximi, quam Bullæ ſeu Reſcripta generalia, quæ dum per modum Legis ſeu Ordinationis ad Communitatem ſeu populum diriguntur, facilius in publica commoda impingere

re poſſunt; & per conſequens in his præ illis obtinet ſcopus Placiti, qui eſt præcavere, ne per præcipitem Bullarum aut Reſcriptorum publicationem & executionem Reſpublica ſeu Civilis ſeu Eccleſiaſtica in aliqua publica incommoda incidat, uti ſupra pluribus expoſitum eſt.

§. IV.

Zypæus in reſtrictione Placiti ad Reſcripta Beneficiaria eaque privatis data, ſibi non conſtat.

VIdimus §. 1. hujus Capitis Zypæum in ſua Analyſi, ubi ipſum uſum Placiti reſtringere velle videtur ad ſola Reſcripta Beneficiaria, agnoſcere debuiſſe, jampridem in Belgio obtinuiſſe, ut nec cætera Reſcripta Curiæ Romanæ, imo nec Decreta Concilii Tridentini publicari ſinerentur, priuſquam Placitum Regium ſuper iis eſſet obtentum.

Verum in ſuis Conſultationibus ad caſus particulares ſibi propoſitos reſpondens non tantum teſtatur, hunc fuiſſe in Belgio uſum, ſed inſuper adſtruit ob defectum Placiti Regii Bullas hic in Belgio non obligare; atque ita uſum Placiti ſuper Bullis extra materiam Beneficiariam evidenter approbat, & agnoſcit ob defectum Placiti Conſtitutiones Pontificias etiam generales Belgas non obſtringere.

In primis *Conſultatione* 10. *De Regularibus*, interrogatus utrum Moniales, quibus ex fundatione licitus eſt egreſſus, tenerentur hodie recipere clauſuram; ante omnia probat, Conſtitutionem Bonifacii VIII. Papæ in *cap.* PERICULOSO *De ſtatu Regularium in VI.* & per Synodum Tridentinam *Seſſ.* 25. *cap.* 5. *De Regularibus* renovatam, licet generaliter loquentem, hic in Belgio nec fuiſſe generaliter, nec in omni ſuo rigore receptam.

Ulterius aſſerit, quod Conſtitutiones Pii V. & Gregorii XIII. ſuper Clauſura Monialium, *quamvis contineant ampliores derogatorias, tamen dicantur in Synodo non publicatæ hic, aut non receptæ.*

Poſt hæc ſibi objiciens Zypæus, quod,
„ in Synodo Provinciali Mechlinienſi anni
„ 1607. titulo De Regularibus, *cap.* 3. di-
„ catur obſervanda Piana, quæ egreſſum
„ non permittit niſi tribus ex cauſis, adeo-
„ que ea ſatis cenſeatur publicata (nam
„ publicatio Eccleſiaſtica fit in Synodis)
„ & eidem Synodo acceſſerit Placitum Re-
„ gium ad Decretorum faciliorem executio-
„ nem, ut dicitur generaliter in Proœmio „.

Huic objectioni ut ſatisfaceret Zypæus, reſpondet, quod „ in eodem Proœmio dica-
„ tur, quod articuli Synodi fuerint Principi
„ exhibiti, iiſque etiam proponendis Præſes
„ Parlamenti interfuerit: atqui Synodus in
„ iis articulis habebat (inquit) ut Epiſco-
„ porum conſcientiæ committeretur obſer-
„ vantia Clauſuræ, qui eam urgerent, prout
„ promptitudo vel pervicacia Monialium
„ permitteret: *id ergo Princeps probaverat;*
„ verum Romani ſubſtituerunt *capite* 3. De
„ Regularibus, *ne Sanctimoniales egrederen-*
„ *tur, niſi tribus ex cauſis in Piana expreſ-*
„ *ſis, eadem inviolabiliter obſervaretur* „.

His præmiſſis concludit: „ Si ergo Pia-
„ næ & Gregorianæ non ſint hic receptæ,
„ *nec aſſentiant Principes*, neque Triden-
„ tinum hic receptum deroget ipſis funda-
„ tionibus, atque fundatio Monialibus egreſ-
„ ſum permittat, Clauſura utique invitis
„ imponenda ibi non eſt, aut Novitiis præ-
„ cipienda in tempus futurum.

Probat igitur Zypæus Clauſuram invitis imponendam ibi non eſſe, aut Novitiis præcipiendam in tempus futurum, ubi fundatio Monialibus egreſſum permittit, non obſtante Conſtitutione Pii V. qua Clauſura præcipitur omnibus Monialibus, *etiamſi ex Inſtituto, vel* FUNDATIONIBUS *earum regulæ ad Clauſuram non teneantur, nec unquam in earum Monaſteriis ſeu domibus etiam ab immemorabili tempore ea ſervata fuerit.*

Hanc autem libertatem egrediendi, ſive non ſervandi Clauſuram, quam hic Monialibus quibuſdam vindicat Zypæus, unice fundat & fundari debet in defectu Placiti Regii ſuper receptione & admiſſione Conſtitutionis Pii V.

Nec enim prædicta Conſtitutio Pii V. ſolummodo fuerat Romæ more ſolito publicata, ſed inſuper auctoritate Pauli V. (cui Synodi Provincialis Mechlinienſis Decreta pro obtinenda confirmatione fuerant nomine Archiepiſcopi præſentata) expreſſum fuit inter Decreta Synodi Provincialis Mechli-

nienſis,

nienſis, ut hæc Pii V. Conſtitutio exacte obſervaretur: ipſaque Synodus juxta reformationem Romanam hic evulgata & typis impreſſa fuerit.

Proinde evidens eſt, quod in hoc ſuo Reſponſo non potuerit Zypæus eximere Moniales a Clauſura ſervanda juxta Conſtitutionem Pii V. tametſi fundatio earum egreſſum permittat, niſi una probaret, Conſtitutiones Pontificias etiam generales, nec materiam Beneficialem ſpectantes Belgas non obligare ob defectum Placiti Regii.

Quod & evidenter ſupponunt plurimæ in Belgio Moniales, notanter Ordinis Ciſtercienſis, quæ Clauſuram ad præſcriptum Conſtitutionis Pii V. palam & videntibus ac permittentibus Superioribus non obſervant.

Rurſus *Conſultatione unicâ de cognatione ſpirituali* interrogatus Zypæus, an impedimenta per Concilium Tridentinum remiſſa, ſublata ſint, ubi illud non eſt publicatum? agnoſcit cum Paulo Layman ibidem citato „ credi communius Concilium Tri„ dentinum effectu ipſo non obligare in il„ lis Provinciis, in quibus non eſt publica„ tum, aut conſenſione aliquâ publicâ re„ ceptum „.

Atque hinc infert: „ adeoque dum Con„ cilium Tridentinum *Seſſ.* 24. *cap.* 6. *De* „ *Matrim.* ſtatuit contra *Cap. fin.* ✠ *De* „ *Rapt.* ut conſiſtere Matrimonium non „ poſſit inter raptam & raptorem, quam„ diu eſt in poteſtate raptoris, non cenſe„ bitur inductum novum hoc impedimen„ tum dirimens, ubi non eſt Concilium pu„ blicatum, aut ſic receptum; ſic non af„ fici perſonam, aut Matrimonium irritum, „ ſi conſenſus raptæ ſuperveniat, etſi ad„ huc exiſtentis ſub poteſtate raptoris; & „ ſic de ſimilibus Concilii Decretis Jus no„ vum poſitivum inducentibus „.

Inſuper agnoſcit *num.* 6. quod „ raræ „ ſint extra Italiam Provinciæ, ubi Con„ cilium Tridentinum quoad omnia De„ creta ſit receptum, minime in Francia, „ ſed neque quoad omnia in Hiſpania, aut „ Belgio „.

Nequaquam obſcurum eſt, Zypæum hic reflexiſſe ad limitationem Litteris Regiis in receptione Concilii Tridentini expreſſam, cujus in ſua Analyſi meminerat, ut ſupra annotatum eſt, atque idcirco dixiſſe, Concilium Tridentinum quoad omnia in Belgio non eſſe receptum, atque quoad illa Concilium effectu ipſo non obligare.

Nullatenus tamen in hac ſua Conſultatione omiſerat notare Zypæus, quoad Pius IV. per ſuam Bullam declaraſſet, omnia Decreta Concilii Tridentini etiam mere poſitiva, ſive ad Reformationem pertinentia cœpiſſe obligare & conſtringere omnes fideles a Kalendis Maii 1564.

Quantumvis igitur Zypæus in ſua Analyſi, licet admodum vacillanter & obſcure videatur uſum Placiti ex mente Principis velle reſtringere ad ſola Reſcripta privatis data, eaque non omnia, ſed Beneficiaria tantum, mentem ſuam clarius expoſuit, dum ſuper caſibus occurrentibus conſultus Reſponſa dedit, aperteque uſum Placiti ex mente Principum ad generalia etiam Decreta extendit, atque a Placito Regio obligationem Decretorum dependere adſtruxit.

AP-

APPENDIX

Monumentorum, quorum in hoc Tractatu mentio occurrit.

CUM plurima Inſtrumenta in hoc Tractatu in probationem uſus Placiti Regii adducta ſint, quæ prolixiora eſſent, quam ut integra in textu referrentur, & quæ vel numquam impreſſa fuerunt, vel quorum Exemplaria difficulter haberi poſſunt, opportunum exiſtimavit Eſpenius ea integra ob commodum Lectoris in modum Appendicis appendere.

Quæ idiomate Gallico edita fuere, Latine reddenda non judicaverat Eſpenius; eo quod pauciſſimi Lectores, inquiebat, reperiantur latini idiomatis periti, qui & Gallicæ linguæ peritiam non habeant. At in Editione Colonienſi, quæ an. 1748. *prodiit in lucem, aliter judicatum eſt. Quæ idiomate Gallico in anterioribus Editionibus ſolum data fuere, in Colonienſi Latine reddita ſunt; ſicut in prioribus Editionibus, quæ Flandrico idiomate edita ſunt, in Latinum quoque verſa una cum Autographo exhibentur, ut qui in lingua Gallica hoſpites ſunt, poſſint de veritate Monumentorum judicare.*

A.

EPISTOLA

FERDINANDI REGIS CATHOLICI de 22. *Maii* 1508. *ad Vice-Regem Neapolitanum, occaſione Brevis, quod Papa miſerat in Regnum, volens illud ibidem obſervari, non obtentis Litteris Placiti ſive* Pareatis.

ILLUSTRE *& Venerable* Comte *&* Chá*telain d'Ampoſte nôtre très-cher Neveu, Vice-Roy, & Lieutenant Géneral, Nous avons veu vos Lettres du 6. de ce mois, relatives à une précedente & à celle en chifre, par leſquelles vous nous auriez amplement aviſé tout le cas du Bref, que le* Courier *du Pape vous a préſenté, & à ceux de nôtre* Conſeil*, qui reſide prés de Vous. Vos* Let-

ILLUSTRIS & Venerabilis Comes & Caſtellane Ampoſtenſis, chariſſime noſter Nepos, Vice-Rex, & Locum-tenens Generalis, vidimus litteras veſtras de 6. hujus menſis relativas ad unam præcedentem epiſtolam, per quam nos fuſe certiores reddideratis de caſu omni Brevis Apoſtolici, quod Curſor Pontificius vobis obtulit, & noſtro Conſilio apud vos reſidenti. Lit-

 teræ

teræ veſtræ debent vel deviaſſe vel eſſe oblivioni datæ, cum eas hìc non viderimus; ſed per illas, quas nobis ſcripſit Dominus Souch, totum illarum contentum comperimus, ſicut etiam id quod contigit reſpectu Cellæ; id nobis non parum indignationis & iræ cauſavit; & ſummopere miramur, ac de vobis conquerimur, quod intuitu caſus tam momentoſi & præjudicii, quod noſtra Dignitas Regalis per actum Curſoris Apoſtolici patiebatur, qui eſt facti & contra omne jus, nec unquam practicatus contra ullum Regem, vel Vice-Regem mei Regni, nun curaveritis etiam viâ facti curſorem ſuſpendi, qui vobis præſentavit: conſtat enim quod ſi detur conſenſus, ut Papa non tantum in hoc Regno, ſed etiam in Hiſpania & in Gallia ſimilia faciat attentata, talia ſit continuaturus, ad augendam ſuam Juriſdictionem; & dum Vice-Reges eo modo punient, ut antea dixi, ad illa ſuffocanda in ſuo principio, nun ulterius audebit talia attentare, ut experientia antiquitus docuit: ſed cum viderit toleratas eſſe excommunicationes latas a Cummiſſario Apoſtolico, & quod permiſſum ſit ut intimarentur in negotio Cellæ, certum eſt, quod debuerit ſumere animos ad ulterius progrediendum. Scripſimus de illa materia Hieronymo de Vique Legato noſtro in Curia Romana, quod videbitis per extractus, quos hìc adjunxi; & reſolvimus, ſi Sua Sanctitas nun revocet Breve, & omnes actus ſecutos, ſubtrahere ejus obedientiæ omnia Regna coronarum Caſtiliæ & Arragoniæ, & uti aliis viis convenientioribus ſecundum exigentiam caſus adeo gravis & momentoſi. Quod ergo debetis nunc facere immediate poſt receptionem harum, eſt, ſi Legati, quos mittere debebatis Romam, prout comperi ex litteris Domini Souch, & aliis, nundum ſint profecti, non permittatis ut illuc eant; hoc enim eſſet oſtendere ſuam infirmitatem, & magnum inferre huic negotio præjudicium: ſi autem illos miſeritis, mandate ipſis ut ſtatim revertantur abſque hoc, quod Pontifici loquantur; & ſi ipſi eſſent locuti, non amplius faciant, ſed revertantur tacite in hoc Regnum abſque hoc, quod ab eo licentiam accipiant & valedicant: omnem adhibebitis diligentiam, ut Curſorem illum apprehendatis, qui dictum Bre-

Lettres doivent avoir été égarées ou oubliées, puiſque nous ne les avons pas veuës icy; mais par celle que nous a écrite Meſſire Souch, nous en avons appris tout le détail, comme auſſi ce qui s'eſt paſſé au regard de la Cava: cela Nous a cauſé beaucoup d'alteration, de reſſentiment & de colere; & nous ſommes très-ſurpris, & très-mécontens de vous, qu'à la vuë de l'importance du cas, du prejudice, que nos Prééminences & nôtre Dignité Royale ſouffroient par l'Acte du Courier Apoſtolique, qui eſt de fait & contre tout droit, & ne s'eſt jamais entrepris de nôtre mémoire contre aucun Roy, ni Vice-Roy de mon Royaume, vous n'avez pas auſſi fait pendre par voye de fait le Courier, qui vous l'a préſenté: car il eſt conſtant, que ſi l'on conſent, que le Pape non ſeulement en ce Royaume, mais auſſi en Eſpagne & en France, faſſe des attentats pareils, qu'il les continuera pour augmenter ſa Juriſdiction; & que lors que des bons Vice-Rois les châtieront de la maniere que je vous l'ay dite, pour les arrêter dans leur principe, il n'oſera plus en entreprendre, comme l'experience l'a fait connoître d'ancienneté: mais ayant veu, que l'on a ſouffert les excommunications du Commiſſaire Apoſtolique, qui ont précedées, & qu'on luy a laiſſé intimer dans l'affaire de la Cava, il eſt ſeur, qu'il devoit s'encourager pour outrer ſon entrepriſe. Nous avons écrit ſur la matiere à Jerôme de Vicque nôtre Ambaſſadeur à la Cour de Rome, ce que vous verrez par les Copies, qui accompagnent cette (Lettre): & nous ſommes très-reſolus, ſi Sa Sainteté ne révoque pas le Bref, & tous les Actes qui en ſont ſuivis, de ſouſtraire de ſon obéiſſance tous les Royaumes des Couronnes de Caſtille & d'Arragon, & de nous ſervir d'autres voyes les plus convenables ſelon l'exigence d'un cas auſſi grave & auſſi important. Ce que donc devez faire à préſent en ce regard, ſi-tôt après la reception de cette, eſt que ſi les Ambaſſadeurs, que vous deviez envoyer à Rome ſelon que je l'ay appris par les Lettres de Meſſire Souch & par d'autres, ne ſont pas parties, vous ne permettiez pas qu'ils y aillent; car ce ſeroit témoigner de la foibleſſe, & préjudicier beaucoup cette affaire; & ſi vous les avez envoyez, que vous leur ordonniez auſſi-tôt de retourner, ſans par-

Digitized by Google

parler au Pape, & ſ'ils luy avoient parlé, de ne plus le faire, & de revenir en ce Royaume ſans rien dire, & ſans prendre congé de perſonne ; & vous ferez tous les devoirs poſſibles pour ſaiſir le Courier, qui vous a préſenté ledit Bref ; ſ'il ſe trouve en ce Royaume, & que vous puiſſiez l'avoir, vous luy ferez déſavouer la préſentation qu'il vous en a faite, & y renoncer par Acte, aprés quoy vous le ferez auſſi-tôt pendre ; & ſi vous ne pouvez pas l'avoir, vous ferez ſaiſir ceux qui exerceront Juſtice en nôtre nom ſur cette affaire pour ceux d'Aſcoli, & les ferez mettre ſous bonne garde dans quelque foſſe du Château Neuf, ſans que l'on ſçache où ils ſont, & les obligerez auſſi de déſiſter & renoncer à tous & quelconques Actes, qu'ils peuvent avoir faits en cette affaire, procédant contre ceux d'Aſcoli, qui ſont entrez avec le drapeau & à main armée dans ce nôtre Royaume, pour faire punir les coupables ſelon toute la rigueur des Loix, ſans rien relâcher ni diminuer de la peine qu'en Juſtice ils peuvent avoir meritée ; que l'on diſe & que l'on faſſe a Rome tout ce que l'on voudra, qu'ils ayent recours au Pape, & vous à la Loy, vous ordonnant d'ainſi l'exécuter & accomplir, ſans autre délay ni conſulte, parce qu'il importe & conveint à nôtre Royal ſervice. Quant à l'affaire de la Cava, nous vous avons déja écrit, que ſans avoir égard à tout ce que la Sereniſſime Reine nôtre Sœure pourroit faire ou dire, ſi Elle ne faiſoit pas d'abord juſtice aux Moines de Monaſtere de la Cava, que vous les favoriſiez en nôtre nom : & vous avez grandement manqué à vôtre devoir de ne point l'avoir fait ſans en avoir reçeu nos commandemens ; car puiſque le Duc de Fernandine, ſes Fils & ſes Conſeillers ſont faire à la Sereniſſime Reine nôtre Sœure de choſes, qui embaraſſent le cours & l'exécution de nôtre Juſtice, vous ne deviez pas le ſouffrir. C'eſt pourquoy nous vous ordonnons, attendu que ladite Sereniſſime Reine ne veut pas la rendre dans ladite affaire, que vous y pourvoyez auſſi-tôt, châtiant les coupables, & protegeant ceux qui ſe trouvent gravez ; & ſi la Reine nôtre Sœure venoit à la Vicairie pour retirer les perſonnes, que vous auriez fait prendre en vertu de cet ordre, en ce cas Nous vous commandons très-ſerieuſement,

Breve obtulit ; ſi adhuc moretur in Regno, ſi eum habere poſſitis, retractabit præſentationem, quam vobis fecit, & renuntiabit per actum, & ſtatim jubebitis eum ſuſpendi : ſi autem eum habere non poſſitis, jubebitis eos apprehendi, qui noſtro nomine ſuper illa materia Juſtitiam adminiſtrabunt pro incolis Aſcoli, & ſub bona cuſtodia in aliquem carcerem Caſtri-novi conjicietis, ut non ſciatur ubi ſint, & cogetis deſiſtere & renuntiare omnibus actis, quæ in hoc negotio feciſſe potuerunt, procedentes contra incolas Aſcoli, qui ingreſſi ſunt cum vexillis & armatâ manu in hoc noſtrum Regnum, puniatis omnes reos juxta omnem legum rigorem, nihil relaxando de pœna, quam ſunt promeriti ; dicant Romæ quidquid voluerint, & recurſum habeant ad Papam, & vos ad legem : mandamus vobis ſic exequi & adimplere ſine ulla dilatione aut conſulto, quia ita convenit noſtro Regali ſervitio. Quantum ad negotium Cellæ, vobis jam ſcripſimus, ut non habito reſpectu ad omne id, quod Sereniſſima Regina Soror noſtra poſſet facere vel dicere, ſi illa non ſtatim adminiſtraret Juſtitiam Monachis Monaſterii Cellæ, ipſis faveatis noſtro nomine : & multum defuiſtis veſtro officio, quod non feceritis ſine prævio mandato ; nam cum Dux Fernandinenſis, ejus filii & Conſiliarii curent, ut faciat Sereniſſima Regina noſtra Soror, res, quæ impediunt curſum & executionem Juſtitiæ, ferre non debebatis. Quare mandamus vobis, cum dicta Sereniſſima Regina nolit eam adminiſtrare in dicto negotio, ut quamprimum provideatis, punite reos, & protegite illos, qui ſe gravatos ſentiunt: & ſi Regina Soror noſtra veniret ad Vicariam ad relaxandos eos, quos juſſiſſetis apprehendi virtute hujus mandati, in tali caſu vobis ſerio mandamus ſub pœna noſtræ indignationis, & ne faciatis contra fidelitatem, quam Nobis debitis, ut apprehendatis Ducem Fernandinenſem, ejus filios, & omnes Conſiliarios Sereniſſimæ Reginæ Sororis noſtræ jubeatis incarcerari in Caſtro-novo in carcere Millo, ubi optime erunt, quamvis conquerantur ; nec illos relaxabitis ullo modo ſine noſtro ſpeciali mandato. Et ſi Regina Soror noſtra prætenderet ire ad Caſtrum-novum ad illos liberandos, man-

damus vobis per præſeutes & commeutarienſi dicti Caſtri ut arceatis ab ingreſſu, faciat quodcumque velit; quia permittendum Nobis non eſt, ut vel ſrater vel Soror vel alius conſanguineus, qualiſcumque ſit, impediat executiouem noſtræ Juſtitiæ, & omnes, qui audebunt id attentare, debent pœnam ſubire. Quantum ad id quod factum eſt a Commiſſario Pontificis, ſi adhuc ibi ſit, jubebitis apprehendi & detineri abſque hoc quod ſciatur ubi ſit, & curabitis ut deſiſtat, & retractet omnes actus ſuper dictis excommunicatiouibus; ſed ſi poſſibile eſt, præcedant termini & proviſiones Juſtitiæ in negotio Cellæ ad puniendos reos, & ſatiſfaciendum gravatis, ſicut dictum eſt, cum fuerit res turpis peſſimi exempli, & digna punitione, videtis intentiouem noſtram & quid determinaverimus: quare pro nulla re aut reſpectu humano non patiemini iu futurum, ut qualiſcumque ſit, uſurpet noſtras Regales præeminentias; nam ſi non tueamini noſtram authoritatem & Dominium ſupremum, uihil reſtat defendendum: defeuſio eſt juris naturalis, & unicuique permiſſa, & maxime pertinet ad Reges, ad ſervationem ſuæ dignitatis, ad bene gubernandos ſuos Status & Regna, & ad eoſdem in pace & juſtitia defendendos.

Cum primum appulerit hic Curſor, perſonas fideles conſtitueris in omnibus finibus Regni ad ſollicite cuſtodiendos ingreſſus & vias, ut ſi aliquis Commiſſarius, Curſor, & qualiſcumque alia perſona veniret cum Bullis, Brevibus, aut aliis Litteris Apoſtolicis continentibus Cenſuras, Interdicta, vel alias Proviſiones circa dictum negotium

directe

ſement, à peine de nôtre indignation, & de manquer à la fidelité que vous nous devez, que vous ſaiſiſſiez le Duc de Fernandine, ſes Fils, & tous les Conſeillers de la Sereniſſime Reine nôtre Sœure, les faſſiez mettre au Château Neuf dans la foſſe de Millo, où ils ſeront très-bien, quoy qu'ils s'en plaignent, & vous ne les relâcherez pour choſe du monde ſans nôtre ordre ſpecial; & ſi la Reine nôtre Sœure prétendoit d'aller au Château Neuf pour les delivrer, Nous vous ordonnons par ces Préſentes, & à nôtre Alcalde dudit Château, de ne point la laiſſer entrer, nonobſtant tout ce qu' elle pourroit faire, parce que nous ne devons pas conſentir, que ni Frere, ni Sœure, ni autre parent quel qu' il ſoit, empêche l'exécution de nôtre Juſtice; & tous ceux qui oſeront l'entreprendre, doivent en ſubir le châtiment. Au regard de ce qui a été fait par le Commiſſaire du Pape, s'il eſt encore par-delà, vous le ferez prendre & retenir, ſans que l'on ſçache où il eſt, & vous le ferez deſiſter, & deſavoüer ſecrétement tous les Actes qu'il a faits ſur leſdites excommunications: mais s'il eſt poſſible, vous laiſſerez préceder les termes & proviſions de Juſtice dans l'affaire de la Cava pour punir les coupables, & dédommager les gravez, comme dit eſt, puiſque ç'a été un vilain cas de mauvais exemple, & digne de châtiment. Vous voyez nôtre intention, & ce que Nous avons déterminé: c'eſt pourquoy pour aucune choſe, ni égard humain, vous ne ſouffrirez pas à l'avênir, que qui que ce ſoit uſurpe nos Prééminences Royales; car ſi vous ne défendez pas nôtre autorité & domination ſuprême; il ne reſte rien à défendre: la défenſe eſt du droit naturel, & permiſe à un chacun, & elle apportient ſur tout aux Rois, pour la conſervation de leur dignité, pour bien gouverner leurs Etats & Royaumes, & les maintenir en paix & en juſtice.

Si-tôt que vous recevrez ce Courier, vous ferez mettre des perſonnes fidèles & de confiance dans toutes les avenuës de ce Royaume, pour en garder ſoigneuſement les entrées & paſſages; afin que ſi quelque Commiſſaire, Courier ou telle perſonne que ce ſoit, venoit avec des Bulles, Brefs, ou autres Ecrits Apoſtoliques contenant des Cenſures,

Le

Digitized by Google

Interdits, ou autres Proviſions touchant ladite affaire directement ou indirectement, on les ſaiſiſſe, & que l'on vous apporte leſdites Bulles, Brefs, ou Ecrits, dont ils ſeront chargez, ne permettant pas qu'ils les préſentent, les publient, ou faſſent aucun Acte en ce regard. Donné en la Ville de Bruges, le 22. de May 1508. (Eſtoit ſigné) YO EL REY. (plus bas, Almazan *Secretaire.*

directe vel indirecte apprehendantur, & vobis adferantur dictæ Bullæ, Brevia, vel Scripta, quæ adferent, non permittetis ut eadem præſentent, publiceot, aut ullum actum deſuper exerceant. Datum in Civitate Brugenſi 22. Maii 1508. (Signatum erat:)

YO EL REY. & paolo inferius, *Almazan Secretarius.*

B.

EPISTOLA

CONSILII FLANDRIÆ AD CONSILIUM PRIVATUM

quâ exponit Conſilium, Procuratorem Regium egiſſe ad caſſationem publicationis Decreti Romani attentatæ per Epiſcopum Brugenſem, ſine præviis Litteris Placiti; item ſupplicat Conſilio Privato, ut Litteræ Placiti non expediantur, niſi prius auditis Conſiliis Provincialibus; atque una exponit, quam neceſſarium ſit, ut Jus Placiti quoad omnia Decreta Romana etiam dogmatica ſollicite conſervetur.

MESSIEURS.

EN ſatisfaction de celles qu'il a plû à vos SS. nous écrire le dernier de Novembre 1657. au ſujet de la publication, qui ſans le Placet du Roy *pourroit avoir été faite en Flandres, de certaine Bulle émanée à Rome, portant déſenſe de quelques Livres, Lettres, ou autres Ecrits y reprins, & dont la publication ainſi faite en Brabant, a été caſsée le 20. dudit mois de Novembre par le Conſeil de ladite Province; diſons qu'ayant écrit lettres aux Evêques de nôtre reſſort, portantes interdiction de procéder à telles publications ſans la permiſſion de Sa Majeſté, & ordre de nous informer de ce que déja y ſeroit paſſé, par leurs réponſes nous conſte qu'en nul endroit de la Flandre n'a été publiée ladite Bulle, nonobſtant les lettres que l'Internonce de Sa Sainteté a écrites à cet effet, ſauf à Bru-*

ges,

IN ſatisfactionem earum, quas placuit Veſtris Dominationibus nobis ſcribere ultimâ Novembris 1657. in cauſa publicationis, quæ ſine Placito Regis poſſet eſſe facta in Flandria cujoſdam Bullæ, quæ emanavit Romæ contioentis prohibitionem qoorumdam librorum, Litterarum, aot aliorum Scriptorum, & quorum publicatio ſic facta in Brabantia caſſata fuit 20. dicti meoſis Novembris per Conſilium dictæ Proviociæ, dicimos quod ſcriptis Litteris ad Epiſcopos noſtri diſtrictus cootinentibus interdictionem, ne procedatur ad tales publicationes ſine permiſſione ſuæ Majeſtatis, & mandatum nos certiores reddendi ſuper eo quod factum eſſet, per eorum reſponſa nobis conſtat, qood in nullo loco Flaodriæ ſit publicata dicta Bulla non obſtantibus Litteris, quas Internuntius Suæ Sanctitatis ſcripſit in illum

finem,

finem, exceptis Brugis, ubi Epiſcopus cum feciſſet Bullæ publicationem exemplo ſui Metropolitani Mechl. (uti allegat) Conſiliarii Fiſcales hujus Conſilii eum citaverunt ad effectum ſimilis Caſſationis : idcirco ſuſtinemus, quod pro nunc ſatis ſit proviſum contra dictam novitatem conſervationi & defenſioni Superioritatum & Præeminentiarum Regalium, & quod in poſterum Veſtræ Dominationes ſint retenturæ tales Bullas & denegaturæ placitum requiſitum ad illas publicandum, ſaltem uſque ad prævium ſentimentum Conſiliorum Provincialium ; quod videretur tanto magis neceſſarium in hac temporum conjunctura, ubi Curia Romana eſt adeo novitatum inventiva ſuper juribus & auctoritate Principum, & ubi quidam audaces Spiritus audent quotidie denigrare antiquiſſimum & ſaluberrimum uſum dicti Placiti, quod tamen eſt unicum medium ad ſuſtinendum libertates & immunitates Eccleſiarum, & Populorum contra uſurpationes indebitas Officialium dictæ Curiæ Romanæ, quas reprimere convenit vigoroſius hoc tempore, quo advertitur dictum Internuntium velle in contemptum poteſtatis ſupremæ ſuæ Majeſtatis ſtylum introducere publicandi tales Bullas ſine prævia requiſitione dicti Placiti, ſub prætextu quod illud non requireretur in materiis dogmaticis, prout prætenditur eſſe ſcripta prohibita per dictam ultimam Bullam, neque etiam Tractatus Morales, quos moderni Caſuiſtæ alteraverant modo extraordinario. Cui rei judicamus tempeſtive eſſe obviandum, & conſervandam eſſe laudabilem conſuetudinem aliquot ſeculorum, obligantem ad impetrationem dicti Placiti pro publicatione omnis generis Litterarum, Bullarum, Reſcriptorum, & aliarum Proviſionum emanatarum in terris alienis, & ſignanter illarum, quæ veniunt ex Curia Romana, ne ſub velo illo doctrinæ ſubrepat aliquid præjudicioſum authoritati Regiæ, & quieti ac tranquillitati publicæ. Interea ſupplicamus Deum Dominum noſtrum,

Domini mei, quatenus dignetur Veſtras Dominationes manutenere in ſua ſancta gratia per multos annos. Datum Gandavi 16. Maii 1658.

ges, où l'Evêque s'étant émancipé à en faire la publication à l'exemple de ſon Metropolitain de Malines (comme il allegue) les Conſeillers Fiſcaux de ce Conſeil l'ont mis en action aux fins de caſſation pareille. Parmy quoy Nous tenons, que pour maintenant il ſera aſſez pourveu contre ladite nouveauté, à la garde & au maintien des Hauteurs & Prééminences Royales, & qu'à l'avenir vos SS. ſeront ſervies de retenir ſemblables Bulles, en refuſant le Placet requis à les publier, du moins juſques après les avis préalables des Conſeils Provinciaux. Ce qui ſemble de tant plus neceſſaire en cette conjoncture de tems, où la Cour de Rome eſt ſi entreprenante ſur les droits & autoritez des Souverains, & où quelques audacieux oſent décrier journellement le très-ancien & très-ſalutaire uſage dudit Placet, lequel toutefois eſt le moyen unique pour ſoûtenir les libertez & franchiſes des Egliſes & des Peuples, contre les uſurpations indeuës des Officiers de ladite Cour Romaine, leſquelles il convient réprimer plus vigoureuſement à cette heure, que l'on entend ledit Internonce vouloir au mépris de la puiſſance ſuprême de Sa Majeſté, introduire un ſtyle de publier telles Bulles, ſane même demander ledit Placet, ſous ombre qu'iceluy ne ſeroit requis ès matieres dogmatiques, telles que l'on prétend être les écrits défendus par ladite derniere Bulle, non pas même au regard des Traitez de la Morale que les Caſuiſtes modernes ont alterée d'une façon étrange. A quoy nous jugeons qu'il eſt beſoin d'obvier à tems, & de conſerver la coûtume louable de quelques ſiecles, obligeant à l'impetration dudit Placet pour les publications & emplois de toute ſorte de Lettres, Bulles, Reſcrits, & autres Proviſions émanées des Pais étrangers, & ſignamment celles de la Cour Romaine; afin que ſous ce voile de doctrine, il ne ſe gliſſe quelque choſe préjudiciable à l'autorité du Roy, & au repos du Commun & Public. Cependant nous prions Nôtre Seigneur Dieu,

Meſſieurs, qu'il veüille maintenir vos SS. en ſes ſaintes graces longues années. A Gand, le 16. de May 1658.

CON-

C.

CONSULTA

CONSILII BRABANTIÆ SUB CANCELLARIO FERDINANDO BOISSCHOT, AD ARCHIDUCISSAM ISABELLAM, *de anno* 1628. *cum Decretis caſſatoriis in illa memoratis, quâ exponitur, Litteras Monitoriales ad effectum revelationis hactenus in Belgio non fuiſſe uſitatas, neque eas admitti poſſe ſine Litteris Placiti; atque uſus Placiti pluribus rationibus & exemplis adſtruitur.*

MADAME.

LA diſpute que nous avons avec le Sr. Fabio de Lagoniſſa des Marquis du Mont-Hercule, par la grace de Dieu, & permiſſion du S. Siege Apoſtolique Archevêque de Compſan, & Nonce Apoſtolique en ce Païs, eſt la diſpute du Roy & de Vôtre Alteze, en laquelle nôtre ſerment nous a ſi étroitement obligé d'entrer, que ne le faiſant, euſſions vrayement été indignes de la robe, dont Sa Majeſté & vôtre Alteze nous ont honorez, comme Elle verra par ce diſcours, qui ſervira d'ailleurs pour informer V. A. particulierement de tout ce qui s'eſt paſſé en cette affaire, & dont Elle pourra auſſi juger, que nous ſerons peut-être plûtôt blâmables d'avoir uſé de trop de courtoiſie & délay, que d'avoir perdu le reſpect audit Nonce, ou précipité l'affaire, où que toutesfois, en toutes les choſes qui touchent la Majeſté, Grandeur, Hauteur, Juriſdiction, & autorité des Princes, eſt plus neceſſaire la réſolution que déliberation, durant laquelle ſe donne ſouvent le coup, qui par après ne peut être redreſſé.

Or le cas eſt, que l'Official de Malines a ſans préalable permiſſion ou Placet de ce Conſeil, exploité en cette Ville certaines Lettres Monitoriales du S. Siege, accordées à l'inſtance d'Anne de Bilhé & ſes freres, enfans de feu Charles de Bilhé, portant ordre à tous ceux qui pourroient avoir aucuns biens meubles ou immeubles deſdits enfans, de

Sereniſſima DOMINA.

DIſputatio, quam habemus cum Domino Fabio de Lagoniſſa de Marchionibus Montis-Herculis, Dei gratiâ & permiſſione S. Sedis Apoſtolicæ Archi-Epiſcopi Campſarienſis & Nuntii Apoſtolici in hac Patria, eſt diſputatio Regis & Veſtræ Celſitudinis, in quam juramentum noſtrum tam ſtricte obligavit ingredi, ut illud non facientes revera nos indignos togâ reddidiſſemus, quâ Sua Majeſtas & Veſtra Celſitudo nos honorarunt, ſicut patebit ex hoc Diſcurſu, qui aliunde conducet ad informandam Veſtram Celſitudinem de omnibus, quæ contigerunt in hoc negotio; & unde etiam judicare poterit, quod forſitan potius reprehenſibiles ſimus ob nimiam urbanitatem & dilationem, quam quia reſpectum debitum non exhibuerimus dicto Nuntio, vel negotium præcipitaverimus, ubi tamen in omnibus, quæ concernunt Majeſtatem, Superioritatem, & juriſdictionem, & auctoritatem Principum magis eſt neceſſaria reſolutio, quam deliberatio, quâ durante ſæpe vulnus infligitur inſanabile.

Caſus autem eſt, quod Officialis Mechlinienſis ſine prævio Placito hujus Conſilii in hac urbe expediverit certas Litteras Monitoriales ſanctæ Sedis conceſſas ad inſtantiam Annæ de Bilhé, ſuorum fratrum & filiorum Caroli de Bilhé piæ memoriæ, mandantes omnibus, qui poſſent habere bona mobilia vel immobilia dictorum filiorum

Digitized by Google

rum, ut eadem revelent, & ea tradant Dominis & Proprietariis eorumdem, vel dicto Officiali ſub pœna excommunicationis, quamvis in illa cauſalis pendeat in hac Curia..

Hæ Monitoriales notæ ſunt in Jure Can. C. *qui cum jure* ẍ *de furtis ibi d. d.* & ſpecialiter approbatæ per Concilium Tridentinum *Seſſ. 25. cap. 3. de Reform.* etiam practicatæ in quibuſdam Regnis, Statibus, & Provinciis, ſed in aliis caſibus.

Et fuerunt omni tempore prohibitæ in hac Provincia Brabantina notanter per programma ſive mandatum affixum a Duce Philippo 3. Januarii 1447. qui prohibet expreſſe omni incolæ Brabantiæ citare Partes ante Judicem Eccleſiaſticum, exequi vel curare exequi monitiones, inhibitiones, vel alia mandata Eccleſiaſtica reſpectu quorumdam Officialium, Judiciorum, vel aliorum ſubditorum dictæ Patriæ, pro qualicumque cauſa, exceptis tantum illis, quæ poſſent concernere Beneficia Eccleſiaſtica, niſi illi, qui iis vellent uti, prius præſentaſſent Officialibus & Magiſtratibus ſeptem capitalium Civitatum Brabantiæ, nempe Lovanii, Bruxellarum, Antuerpiæ, Silvæ-Ducis, Tirlemont, Lievve vel Nivellæ, ſub qua ille, qui citaretur, haberet ſuam habitationem, ad hoc ut per dictos Officiales judicaretur, an materia eſſet talis, de qua Judex Eccleſiaſticus poſſet cognoſcere necne; & caſu quo ſic eſſet, darentur impetranti Litteræ patentes, per quas darent ſuum conſenſum, ut dictæ Litteræ Eccleſiaſticæ poſſent executioni mandari, & ille, qui attentaret tales Litteras Eccleſiaſticas ſine prævia permiſſione delinqueret & amitteret omnia ſua bona, caſu quo juxta Privilegia Patriæ poſſet amittere, & obligaretur perſonaliter ad peregrinationem Romanam ad ſanctos Petrum & Paulum, abſque hoc quod poſſet redimere, & deſuper adhuc puniretur ſecundum arbitrium Judicis; & caſu quo ille, qui recurſum ſuum habuiſſet ad Officiales dictarum Civitatum, judicaret ſibi ſine cauſa denegatam eſſe permiſſionem, poſſet habere recurſum ad Principem vel ad hoc Conſilium, ut ibi pronuntiaretur quid juris.

Cauſæ autem, in quibus poteſt denegari permiſſio, ne cognoſcantur per Judicem Ec-

de les reveler, & livrer aux Maîtres & Proprietaires d'iceux, ou audit Official, ſous peine d'excommunication, nonobſtant qu' à cauſe de ce eſt Procès pendant en cette Cour.

Ces Monitoires ſont connuës au Droit Canon, C. qui cum jure ẍ De furtis ibi d. d. *& particulierement approuvées par le S. Concile de Trente* Seſſ. 25. c. 3. De Reform. *même auſſi pratiquées en aucuns Royaumes, Etats, & Provinces, mais en autres points.*

Et elles ont de tout temps été défenduës en ce Païs de Brabant, notamment par le Placard du bon Duc Philippe, du 3. Janvier 1447. qui défend expreſſément à tous habitans de Brabant d'ajourner leurs Parties pardevant quelque Juge Eccleſiaſtique, d'exécuter ou faire exécuter Monitions, inhibitions, ou autres ordres Eccleſiaſtiques au regard de quelques Officiers, Juſtices, ou autres Sujets dudit Païs, pour quelles cauſes que ce ſût, hormis ſeulement celles qui pourroient toucher Benefices Eccleſiaſtiques, ne fût, que ceux qui s'en voudroient ſervir, les euſſent premierement préſenté aux Officiers & Magiſtrats de celle des ſept Chefs-Villes de Brabant; à ſçavoir Louvain, Bruxelles, Anvers, Boisleduc, Thirlemont, Lieuvve, ou Nivelle, deſſous laquelle celuy que l'on voudroit ajourner tint ſa réſidence, pour par leſdits Officiers & Magiſtrats être jugé ſi la matiere eſt telle, que le Juge Eccleſiaſtique en pourroit connoître ou point; & en cas que ſi, en donner à l'Impetrant leurs Lettres ouvertes, par leſquelles ils en conſentiroient que leſdites Lettres Eccleſiaſtiques, ſe pourroient exécuter; & que celuy qui s'avanceroit d'exécuter leſdites Lettres Eccleſiaſtiques ſans ſemblable permiſſion, auroit méfait & perdroit tout ſon bien, en cas que ſelon les Privileges du Païs il les puiſſe méfaire, & ſeroit obligé de faire perſonnellement un voyage à S. Pierre & ſaint Paul à Rome, ſans le pouvoir racheter; & outre ce encore puni ſelon l'arbitrage du Juge; & en cas que celuy qui ſe ſeroit ainſi adreſſé aux Officiers deſdites Chefs-Villes, jugeroit qu'à tort on luy refuſeroit ladite permiſſion, il ſe pourroit adreſſer au Prince, ou à ce Conſeil, pour y être ordonné comme de raiſon.

Or les cauſes eſquelles ladite permiſſion ſe peut dénier d'être connu par le Juge Eccleſia-

Digitized by Google

eleſiaſtique, ſont celles qui touchent la validité ou invalidité des Teſtamens, validité ou invalidité des Traitez de Mariage, & des biens Eccleſiaſtiques amortis, & point d'autres, ſelon qu'eſt narré au commencement dudit Placard.

Ce qui eſt plus clairement expliqué par autres Placards, & Traitez poſterieurs, dont ſera parlé cy-deſſous.

Les Nobles & le Tiers-Etat de ce Païs, ont toûjours eu cette affaire tellement à cœur, qu'ils ſe ſont par Contrat ſolemnel du 9. Novembre 1486. réciproquement obligez d'aider l'un l'autre, afin que ledit Placard fût obſervé, & d'en pourſuivre la juſtice à l'inſtance du Duc, à la conſervation de la hauteur d'iceluy, à leurs frais communs.

Or il eſt notoire, que l'autorité que le bon Duc Philippe donne par ſondit Placard, auſdites Chefs-Villes, leur eſt depuis ôtée & donnée privativement à cettuy Conſeil, ſans le Placet ou permiſſion duquel, nulles Bulles Apoſtoliques, nulles Lettres Eccleſiaſtiques ne peuvent être exploitées ou executées, quand même elles ſeroient du tout ſpirituelles & Beneficielles; ce qui eſt ordonné par plusieurs Placards, & notamment par celuy de l'an 1574. du Roy Philippe II. Pere de V. A. de très-haute & très-glorieuſe mémoire, lequel avec les autres de même ſubſtance ont toûjours été pratiquez & obſervez, comme ils ſe pratiquent & obſervent encore journellement, ſans aucun debat ou contradiction. Les Archevêques & Evêques de ce Païs même, s'en ſervent en ce que leur touche en leur particulier, même ſi avant, que quand ils ſçavent à Rome être accordé choſe qui leur pourroit donner du préjudice, ils préviennent le Placet, & requierent le Conſeil de ne l'accorder, ſans qu'ils ſoient oüis auparavant, comme l'Archevêque de Malines a fait n'aguêres au regard d'une Bulle Papale qu'il craignoit ſe pouvoir impetrer pour le Cloître de Jerico en cette Ville, où il avoit changé la Prieure: & ſe pourroit cette obſervance prouver par centaines d'exemples en toutes ſortes de Proviſions Apoſtoliques, auſſi du tout Spirituelles en cas de beſoin, même en publication des Indulgences, Jubilez, & Viſitations des Cloîtres.

Mais il ſuffira de citer quelques-uns nouveaux, & dont la mémoire eſt encore toute fraî-

Eccleſiaſticum, ſunt illæ, quæ concernunt validitatem aut invaliditatem teſtamentorum, pactorum dotalium, & bonorum Eccleſiaſticorum mortificatorum, & non aliorum, prout narratum eſt in principio dicti programmatis.

Quod clarius explicatum eſt per alia programmata, & tractatus poſteriores, de quibus infra erit ſermo.

Nobiles & Tertiarius Status hujus Patriæ ſæpe hoc negotium ſic cordi habuerunt, ut ſe per contractum ſolemnem 9. Novembris 1486. reciproce obligarint ſe invicem juvare, ut dictum programma obſervaretur, & proſequi ejuſdem juſtitiam ad inſtantiam Ducis, ad conſervationem ſuperioritatis ejuſdem ſuis communibus ſumptibus.

Notorium autem eſt, quod authoritas, quam Dux Philippus dat per ſuum programma dictis capitalibus Civitatibus, ipſis poſtea ſit adempta & data privative huic Conſilio, ſine cujus Placito aut permiſſione nullæ Bullæ Apoſtolicæ, nullæ Litteræ Eccleſiaſticæ poſſunt executioni mandari, & quamvis eſſent mere ſpirituales & Beneficiariæ, quod ordinatum eſt per plura programmata, & notanter per illud de anno 1574. Regis Philippi Secundi Patris Veſtræ Celſitudinis glorioſiſſimæ memoriæ, quæ cum aliis ejuſdem ſubſtantiæ ſemper fuerunt practicata & obſervata, ſicut adhuc quotidie practicantur & obſervantur ſine ulla contradictione. Archi-Epiſcopi & Epiſcopi hujus Patriæ iis utuntur in eo quod ipſos concernit, imo adeo ut, quando ſciunt Romæ aliquid eſſe conceſſum, quod ſibi poſſet eſſe præjudicioſum, Placitum præveniunt, & requirunt Conſilium, ne concedatur, niſi prius audiantur, ſicut fecit Archi-Epiſcopus Mechlinienſis non ita pridem ratione Bullæ Papalis, quam timebat ne eadem poſſet impetrari pro Monaſterio de Jerico in hac Civitate, ubi mutaverat Prioriſſam: & hæc obſervantia poteſt probari per centena exempla in omnis generis Proviſionibus Apoſtolicis etiam mere Spiritualibus, ſi opus fuerit, imo in publicatione Indulgentiarum, Jubilæorum, & Viſitationis Monaſteriorum.

Sed ſufficiet quædam nova adducere, & quorum memoria eſt adhuc recentiſſima, ſicut

Digitized by Google

cut eſt illud Patrum Minoritarum Recollectorum hujus Civitatis reſpectu Patris Georgii de Bailly apprehenſi per Nuntium Apoſtolicnm prædeceſſorem moderni & incarceratum Vilvordæ anno præterito, quâ de re P. Guardianus, Commiſſarius Generalis, & tandem totus Ordo conquerebatur & apud Veſtram Celſitudinem & apud nos, imo etiam apud Status, ſicut de re concernente Privilegia Patriæ, utentes verbis violentiæ, qnam Nuntius inſerebat, illos tractando contra ſua Privilegia particularia, & contra Privilegia generalia Patriæ, quibus frui ſe prætendebant, & ſpecialiter feſtivi Introitus, requirentes ſe protegi per Veſtram Celſitudinem, per Conſilium, & per Status, & ut incarceratus elaxaretur a carcere.

Aliud eſt PP. Dominicanorum etiam hujus Civitatis, qui opponebant ſe Viſitationi, quam Pater quidam Româ miſſus a Generali illius Ordinis ad illum effectum, voluit facere in hac Provincia, conquerentes apud Veſtram Celſitudinem, fundantes ſe ſuper eo, quod ſua Privilegia & illa Patriæ non permitterent hanc Viſitationem, quæ fuit ſuſpenſa, & Pater remiſſus re infectâ per mandatnm Veſtræ Celſitudinis.

Adhuc aliud Patrum Recollectorum & aliorum Ordinum ſe opponentium contra quamdam Bullam Suæ Sanctitatis de anno 1623. per qnam fuit ordinatum, ut omnes, qui habent curam animarum, vel prætendunt adminiſtrare Sacramenta, ſive eſſent Regulares ſive Seculares, eſſent ſubjecti Juriſdictioni, Viſitationi, & Correctioni Epiſcoporum Diœceſanorum; & plura erant contenta in dicta Bulla impreſſa per Gerardum Rivius Lovanii ſine Placito & permiſſione Curiæ hujus, quæ ad requiſitionem Conſiliarii & Procnratoris Generalis, factâ relatione ad Veſtram Celſitudinem, ordinavit omnibus Scribis Judicii & Secretariis, ne expedirent Placitum ſuper dicta Bulla, niſi prius dictus Procurator Generalis eſſet auditus, & dicto Rivius & omnibus aliis Bibliopolis, ne reimprimerent, venderent, aut affigerent dictam Bullam ſub pœnis ſtatutis contra illos, qui ſimile qnid tentant ſine dicto Placito; & ab illo tempore nulla fuit facta inſtantia ad obtinendnm vel executioni mandandum dictam Bullam.

Adhuc

fraîche, comme celuy des Peres Cordeliers de cette Ville, au regard du Pere George de Bailly ſaiſi par le Sr. Nonce de Sa Sainteté, prédeceſſeur du moderne, & envoyé priſonnier à Villevorde l'année paſſée, dont le Pere Gardien, le Commiſſaire General, & enfin l'Ordre ſe plaignoit, & à Vôtre Alteze & à Nous, même auſſi aux Etats, comme de choſe touchant les Privileges du Païs, uſans des mots de force & de violence, que le Nonce leur faiſoit, en les traitant contre leurs Privileges particuliers, & les Privileges generaux du Païs, dont ils prétendoient joüir, & particulierement de la joyeuſe Entrée; requerans être protegez par V. A. par le Conſeil & par les Etats, & que le priſonnier fût relaxé de ſa priſon.

Un autre des Peres Jacobins ou Dominicains auſſi de cette Ville, qui s'oppoſerent à la viſitation qu'un Pere venu de Rome, & envoyé du General de l'Ordre à cet effet, voulut faire en cette Province, en faiſant leurs plaintes a V. A. fondés ſur ce que leurs privileges & ceux du Païs ne permettoient cette viſitation, laquelle fût ſuſpenduë, même le Pere renvoyé ſans rien faire, par ordre de Vôtre Alteze.

Encore un deſdits Peres Cordeliers & des autres Ordres, s'oppoſans contre une Bulle de Sa Sainteté de l'an 1623. par laquelle fût ordonné, que tous ceux qui ont ſoin des ames, ou prétendent adminiſtrer les ſaints Sacremens, fuſſent-ils Reguliers ou Seculiers, Exempts ou non, & leurs ſujets, de même Reguliers ou Seculiers, ſeroient ſujets à la Juriſdiction, viſitation, & correction des Evêques Dioceſains, & pluſieurs autres choſes contenuës en ladite Bulle, imprimée par Gerard Rivius à Louvain, ſans Placet ou permiſſion de cette Cour; laquelle, à la requête du Conſeiller & Procureur General, rapport fait à Vôtre Alteze, a ordonné à tous Greffiers & Secretaires de ne dépêcher Lettres de Placet ſur ladite Bulle, ſans que ledit Procureur General fût premierement oüi; & audit Rivius, & à tous autres Libraires, de n'imprimer, vendre ou afficher ladite Bulle, ſur les amendes ſtatuées contre ceux qui font choſes ſemblables ſans ledit Placet; & n'a depuis été faite aucune inſtance, pour obtenir ou mettre ladite Bulle en pratique ou exécution.

En-

Encore un des Peres Auguſtins de cette Ville, pour le fils du Conſeiller Maes leur Religieux, qui furent excommuniez par le Pere Prieur des Chartreux commis par Sa Sainteté pour exploiter certaine Bulle Papale, à laquelle ils ne voulurent obeïr; & fût la publication de l'excommunication à leur requête caſſée, & leur Egliſe, qui avoit enſuite d'icelle été ferée, ouverte, & le Service Divin qui avoit ceſſé, repris & continué comme auparavant.

Un autre des Peres Minimes, qui ne voulurent admettre certain ordre venu de Rome; à faute de Placet, par ordre du Sereniſſime Archiduc de glorieuſe mémoire.

Et pour le dernier, un autre très-notable des Peres de la Societè de Jesus, *qui avoient commencé à enſeigner la Philoſophie* more Academico, *en la Ville de Liege, ou en la forme qu'elle s'enſeigne ès Univerſitez, dont les plaintes étant faites à feu Son Alteze par la Ville & l'Univerſité de Louvain, icelle a auſſi-tôt commandé au Pere Provincial de la Province Walonne, de fermer leurs Ecoles de Philoſophie à Doüay, juſques à ce qu'on ceſsât d'enſeigner en la forme ſuſdite à Liege, & a ledit Pere Provincial incontinent obeï.*

A tous ces exemples de ce Païs de Brabant, on ajoûte encore un tout nouveau de Flandre, à ſçavoir une excommunication de l'Evêque de Bruges, qui a été caſſée par le Conſeil de Flandres; & ledit Evêque s'en étant plaint au Conſeil Privé, iceluy luy a ordonné par Lettres cloſes, de renvoyer ladite excommunication.

Or pour revenir audit Placard du bon Duc Philippe, du 3. Janvier 1447. iceluy eſt encore confirmé par un Indult particulier du même Duc, du 19. Février de la même année, n'étant ainſi que ſix ſemaines poſterieur à l'autre accordé à l'Univerſité de Louvain, par lequel eſt dit, qu'il n'entend que ſondit Placard précedent auroit lieu au regard des Lettres du Conſervateur des Privileges d'icelle; & enſuite de ce, ſont leſdits Placards depuis toûjours été pratiquez & obſervez inviolablement.

Même ledit bon Duc Philippe a en ſubſtance encore renouvellé ſondit premier Placard par deux autres, qui ſont en effet par forme de privileges accordez aux Habitans de

Adhu cunum Patrum Auguſtinianorum hujus Civitatis pro filio Conſiliarii Maes eorum Religioſo, qui fuerunt excommunicati per Priorem Carthuſianorum, Commiſſarium Suæ Sanctitatis ad exequendam quamdam Bullam Pontificiam, cui noluerunt obedire; & publicatio excommunicationis fuit caſſata ad eorum requiſitionem, & eorum Eccleſia, quæ fuerat propterea clauſa, fuit aperta; & Servitium Divinum, quod ceſſaverat, fuit reinchoatum & continuatum ſicut antea.

Aliud Patrum Minimorum, qui noluerunt admittere quoddam mandatum Romanum defectu Placiti per mandatum Sereniſſimi Archi-Ducis glorioſæ memoriæ.

Et tandem aliud notabile Patrum Societatis JSEU, qui inceperant docere Philoſophiam *more Academico*, in civitate Leodienſi, vel ſicut docetur in Univerſitatibus; qua de re factâ querimoniâ ad Veſtram Celſitudinem per Civitatem & Univerſitatem Lovanienſem ſtatim præcepit Patri Provinciali Provinciæ Wallonicæ, ut clauderent ſuas Scholas Philoſophiæ Duaci, donec ceſſaretur Leodii in forma prædicta doceri, & Pater Provincialis ſtatim obtemperavit.

His omnibus exemplis Patriæ Brabantiæ adhuc adjungitur plane recens Flandriæ: nempe excommunicatio Epiſcopi Brugenſis, quæ fuit caſſata per Conſilium Flandriæ; & cum dictus Epiſcopus deſuper conquereretur apud Conſilium Privatum, illud ordinavit per litteras clauſas, ut remitteretur illa excommunicatio.

Et ut redeamus ad programma Ducis Philippi de 3. Januarii 1447. illud fuit adhuc confirmatum per indultum particulare ejuſdem Ducis 19. Februarii ejuſdem anni, conceſſi Univerſitati Lovanienſi, per quod dicitur quod non intelligat, quod ſuum programma præcedens locum haberet reſpectu litterarum Conſervatoris Privilegiorum, & ex poſt ſemper dicta programmata ſunt practicata & obſervata inviolabiliter.

Imo dictus Dux Philippus adhuc in ſubſtantia renovavit ſuum primum programma per duo alia, quæ revera ſunt in forma privilegii conceſſi incolis hujus Patriæ Brabantiæ re-

Digitized by Google

ſpective data 20. Septembris 1451. & 28. Novembris 1457. per quæ adhuc dicit inter alia, quod numquam ſit toleraturus, ut incolæ ſuæ dictæ Patriæ in Judicium trahantur ex parte Judicum Eccleſiaſticorum Leodii & Cameraci (qui nunc repræſentantur per Epiſcopos poſtea creatos) vel Univerſitatis Lovanienſis aliter, quam prout convenit juxta privilegia & antiquam obſervantiam.

Imperator Carolus Quintus Avus Veſtræ Celſitudinis glorioſæ memoriæ etiam hoc totum confirmavit per ſecundam additionem feſtivi Introitus, quam juravit Statibus Brabantiæ Articulo 3. ubi declarat & promittit aperte, quod dictæ Curiæ Leodienſes & Cameracenſes ſervabuntur in Brabantia, nec poterunt cognoſcere niſi de tribus cauſis, nempe de validitate & invaliditate teſtamentorum, de pactis dotalibus, & bonis Eccleſiaſticis mortificatis.

Verum eſt quod poſſet dici, quod omnia dicta programmata ſint anteriora publicatione SS. Concilii Tridentini publicata in hac Patria anno 1565. per mandatum Regis Philippi ſecundi, Patris Veſtræ Celſitudinis, & quod dictum Concilium approbans Monitoriales ſicut ſupra, & Rex approbans per ſuum mandatum dictum Concilium, derogaſſet illis programmatibus anterioribus.

Sed ſolutio eſt in promptu, quod Sua Majeſtas ordinans ut publicaretur & ſervaretur dictum Concilium dicto anno 1565. per Duciſſam Parmenſem tum temporis Gubernatricem hujus Patriæ, expreſſe conditionavit, & voluit ut cum inter Articulos dicti Concilii aliqui concernerent Regalia jura & præeminentias Suæ dictæ Majeſtatis, Vaſſallorum, Statuum & Subditorum, Sua Majeſtas intelligeret, quod in hiſce caſibus ſervaretur ſicut antea fuiſſet ſervatum, abſque hoc quod aliquid mutaretur vel innovaretur; & ſpecialiter circa Juriſdictionem laicalem antea uſitatam, ſimul de jure Patronatus Laicalis, cum indulto & jure nominationis & cognitionis cauſæ in materia poſſeſſionis Beneficiorum & Decimarum poſſeſſarum, vel prætenſarum a ſæcularibus, junctâ ſuperintendentiâ & adminiſtratione,

etiam

de ce Païs de Brabant, reſpectivement datez du 20. Septembre 1451. & du 28. Novembre 1457. par leſquels il dit encore, entr'autres, qu'il ne ſouffrira jamais que les inhabitans de ſondit Païs ſoient tirez en droit de la part des Juges Eccleſiaſtiques de Liege & Cambray (qui ſont repreſentez maintenant par les Evêques depuis créez pardeçà) ou de l'Univerſité de Louvain, autrement que ſelon les Privileges & ancienne obſervance appartient.

L'Empereur Charles cinquiéme Grand-Pere de V. A. de très-glorieuſe mémoire, a auſſi confirmé tout cecy par la deuxiéme addition de ſa Joyeuſe Entrée, qu'il a juré aux Etats de Brabant, Article 3. où il déclare & promet ouvertement, que leſdites Cours Eccleſiaſtiques de Liege & de Cambray ſe tiendront en Brabant, & ne pourront prendre connoiſſance, ſinon de trois cauſes, ſans plus, à ſçavoir de la validité ou invalidité des Teſtamens, des Traitez de Mariage, & des biens Eccleſiaſtiques amortis.

Il eſt vray qu'on pourroit dire, que tous leſdits Placards ſont anterieurs à la publication du ſaint Concile de Trente publié en ce Païs l'an 1565. par ordre du Roy Philippe II. Pere de V. A. & que ledit Concile approuvant les Monitoires, comme deſſus, & le Roy par ſondit ordre approuvant ce Concile, auroit dérogé auſdits Placards anterieurs.

Mais à cela ſert de ſolution, que Sa Majeſté ayant ordonné de publier & obſerver ledit Concile, en ladite année 1565. par la Ducheſſe de Parme lors Gouvernante de ce Païs, a expreſſément pourparlé, conditionné & voulu, que comme entre les Articles dudit Concile, il y en avoit aucuns concernant les Régales, Droits, Hauteurs, & Prééminences de Sadite Majeſté, ſes Vaſſaux, Etats & Sujets; Sadite Majeſté entendoit, qu'en ce regard on ſe conduiroit comme juſqu'alors avoit été fait, ſans rien y changer ou innover; & ſpecialement à l'endroit de la Juriſdiction laïcale, juſqu'alors uſitée, enſemble du droit de Patronage Lay, avec l'Indult & droit de nomination, & connoiſſance de cauſe en matiere poſſeſſoire des Benefices, auſſi des Dimes poſſedées ou prétenduës des Gens Seculiers, y joint la ſuperin-

ten-

Digitized by Google

tendance & adminiſtration, auſſi juſques lors uſitée par Loix, Magiſtrats, & autres Gens Laïs, ſur Hôpitaux & autres pieuſes Fondations; à tous leſquels droits & autres ſemblables, qui par après (ſi beſoin eſt) ſeront touchez plus particulierement, Sadite Majeſté n'entend être dérogé par ledit ſaint Concile, ni qu'on doive changer aucune choſe, non point en intention de contrevenir audit Concile, mais pour tant mieux l'effectuer, & le mettre à deuë exécution, ſelon la qualité & nature de chacun Païs & Province; à laquelle ſe dit, l'exécution devoit être accommodée: Ce ſont en ſubſtance les mots contenus ès Lettres de la Ducheſſe de Parme, du 24. de Juillet 1565. pour la publication dudit Concile, écrites aux Villes de Brabant; même y eſt encore ajoûté, que ſi les Villes avoient quelque choſe particuliere concernant leſdits Droit, & requerant ulterieur remede, ils en avertiroient Sa Majeſté, ou ladite Ducheſſe, pour y pourvoir comme il appartiendroit.

Etant en ces Lettres particulierement à conſiderer la reſerve de la Juriſdiction laïcale juſqu'alors uſitée, qui eſt proprement nôtre cas, & confirme leſdits Placards des années 1447. 1451. *&* 1457. *& ladite ſeconde addition de la Joyeuſe Entrée de l'Empereur Charles le Quint: Leſquelles d'ailleurs ſont encore confirmées en termes beaucoup plus forts par la Joyeuſe Entrée du feu Roy Philippe* II. articulo 57. *où après avoir confirmé à tous les Etats de ce Païs de Brabant en general, & à chaque Etat en particulier, tous les Droits, Franchiſes, Chartres, Coûtumes & Uſances, lors accordées & ſcellées par ſes Ancêtres Ducs & Ducheſſes de Brabant, & auſſi celles dont ils avoient uſé & pratiqué, il confirme & ratifie particulierement leſdits deux Placards du* 20. *Septembre* 1451. *& du* 18. *Novembre* 1457. *enſemble ladite Addition de la Joyeuſe Entrée de l'Empereur.*

Et a Sa Majeſté ſur cet Article, comme ſur tous les autres de ſadite Joyeuſe Entrée, fait ſon ſerment ſolemnellement aux Etats du Païs, comme de même Monſeigneur l'Archiduc de très-haute & très-glorieuſe mémoire, & V. A. Sereniſſime depuis en leur nom particulier, le feu Sereniſſime Archiduc encore par après au nom du feu Roy Philippe

etiam hactenus uſitatâ per Leges, Magiſtratus, & alios ſeculares, Hoſpitalium & aliarum fundationum piarum, quibus juribus & aliis ejuſmodi, quæ poſtea (ſi opus eſt) tangentur magis particulariter, Sua Majeſtas non intendit eſſe derogatum per dictum ſanctum Concilium, nec quod debeat ulla res mutari, non intentione contraveniendi dicto Concilio, ſed ad illud eo melius executioni mandandum, ſecundum qualitatem & naturam cujuſvis Patriæ & Provinciæ, cui dicitur executio eſſe accommodanda: Sunt in ſubſtantia verba contenta in Litteris Archi-Duciſſæ Parmenſis de 24. Julii 1565. pro publicatione dicti Concilii, ſcriptis ad Civitates Brabantiæ; imo ibi erat adhuc adjunctum, quod ſi Civitates aliquid haberent particulare concernens dicta jura & requirens ulterius remedium, informarent Suam Majeſtatem vel dictam Archi-Duciſſam, ut poſſet provideri ſicut conveniret.

In his Litteris etat particulariter conſideranda reſervatio Juriſdictionis laicalis hactenus uſitatæ, quod proprie eſt noſter caſus, & confirmat dicta programmata de annis 1447. 1451. & 1457. & dictam ſecundam additionem feſtivi Introitus Imperatoris Caroli Quinti: quæ aliunde adhuc confirmata ſunt in terminis multo fortioribus per feſtivum Introitum Regis Philippi ſecundi piæ memoriæ Articulo 57. ubi poſt confirmationem factam omnibus Statibus hujus Patriæ Brabantiæ in genere, & ſpeciatim unicuique Statui omnium jurium, libertatum, conſuetudinum, & uſuum illis conceſſorum & ſigillatorum per ſuos Anteceſſores Duces & Duciſſas Brabantiæ, prout & illorum, quibus uſi fuerant, confirmat & ratificat particularitet dicta duo programmata de 20. Septembris 1451. & de 18. Novembris 1457. & ſimul additionem feſtivi Introitus Imperatoris.

Et Sua Majeſtas ſuper hoc Articulo ſicut ſuper omnibus aliis ſui feſtivi Introitus præſtat ſolemne juramentum Statibus Patriæ, ſicut etiam Sereniſſimus Dominus Archi-Dux glorioſiſſimæ memoriæ & Veſtra Celſitudo ex poſt eorum nomine, deinde Sereniſſimus Archi-Dux piæ memoriæ nomine Philippi III. & Veſtra Celſitudo nomine Regis

Regis noſtri Domini noſtri qui vivit & nunc regnat (cui Deus det longam & felicem vitam) nam dictus Articulus 57. inſertus eſt in omnibus feſtivis Introitibus, & nos pariter jurato promiſimus obſervare dictis Statibus.

Unde Veſtra Celſitudo videre poteſt quam ſtricta ſit obligatio, quam vos & nos habemus non permittendi, ut aliquid refrænetur de Juriſdictione Eccleſiaſtica, & quamvis vellemus facere, aut pati, Veſtra Celſitudo poſſet habere præjudicium, cum tamen Duces Brabantiæ prudenter conſideraverint importantiam ordinationis Juriſdictionum, tum ad continendum populum in ſuo officio, tum ad vitandam confuſionem & inconvenientia, quæ confuſio Juriſdictionum poſſet producere.

Et illud non ſolum in hac Patria tam ſtricte omni tempore fuit ordinatum & ſervatum, ſed ferme in omnibus Regnis & Provinciis Catholicis totius orbis, notanter in Hiſpania, prout ſcribit Covarruvias Epiſcopus Segovienſis, quamvis dicatur tales Monitoriales ibi eſſe permiſſas *pract. quæſt. cap.* 35. *num.* 3. §. 4. ubi primo dicit quod in Regno Caſtiliæ a tempore immemoriali ſit obſervatum, illi, qui opprimuntur per Judices Eccleſiaſticos violente per Cenſuras, poſſint habere ſuum recurſum ad Auditores & Conſiliarios Tribunalium Regiorum & Supremorum, ut curent ceſſare violentiam; & allegat Leges Regni, per quas ſic ſtatutum eſt, & præterea plures rationes, nempe primo magnam utilitatem, quam Reſpublica ex hac lege percipit, ſine qua innocentes alias opprimerentur a Judicibus Eccleſiaſticis: allegat ſecundo textus Juris Canonici, in quo dictæ Ordinationes Regiæ fundantur, C. *filiis vel nepot.* 16. 4. 7. *C. Principes* 23. 4. 5. & pro alia ratione dicit, quod juſtitia hujus practicæ probetur ex eo, quod fere omnes Principes Chriſtiani ſeculares eâdem utantur & uſi ſint tot annis ex Conſilio virorum ſapientum & prudentum, qui id illis perſuaſerunt ex zelo juſtitiæ & pietatis Chriſtianæ, quod probat hoc tendere ad magnam utilitatem & commodum Reipublicæ.

Quod

lippe III. & V. A. au nom du Roy nôtre Seigneur, qui vit & régne préſentement (à qui Dieu veüille donner longue & heureuſe vie): car ledit Article 57. eſt inſeré en toutes les Joyeuſes Entrées, leſquelles Nous avons pareillement juré & promis d'obſerver ausdits Etats.

Par où Vôtre Alteze peut voir combien étroite & particuliere eſt l'obligation, qu'Elle & Nous avons à ne rien laiſſer enfreindre au regard de ce point de Juriſdiction Eccleſiaſtique; & que quand Nous le voudrions faire, ou ſouffrir, V. A. s'en pourroit juſtement reſſentir, ayant les Ducs de Brabant prudemment conſideré l'importance du Réglement des Juriſdictions, tant pour contenir le peuple en ſon devoir & reſpect, que pour éviter les troubles & grands inconveniens que la confuſion des Juriſdictions pourroit produire.

Et ce n'eſt pas ſeulement en ce Païs que cecy eſt ſi étroitement ordonné & obſervé de tout tems, mais quaſi en tous les Royaumes & Provinces Catholiques du monde, notamment en Eſpagne, ſelon qu'en écrit Covarruvias, Evêque de Segovia, quoique l'on veuille que ces Monitoires y ſont permiſes pract. quæſt. cap. 35. §. 4. *qui dit premierement, qu'au Royaume de Caſtille a de tems immemorial été obſervé, que ceux qui ſont opprimez par les Juges Eccleſiaſtiques par force, ou Cenſures, ſe peuvent adreſſer aux Auditeurs & Conſeillers des Tribunaux Royaux & Souverains, afin qu'ils faſſent ceſſer la violence; & il allegue des Loix du Royaume, par leſquelles cela eſt ainſi ſtatué, & outre ce pluſieurs raiſons, ſçavoir premierement la grande utilité que la République reſoit de cette Loy, ſans laquelle les innocens ſeroient autrement opprimez par les Juges Eccleſiaſtiques: il allegue ſecondement les Textes du Droit Canon, ſur leſquelles leſdites Ordonnances Royales ſont fondées,* C. filiis vel nepot. 16. 4. 7. C. Principes 23. 4. 5. *& dit pour une autre raiſon, que la juſtice de cette pratique ſe prouve de ce que quaſi tous les Princes Chrétiens Seculiers s'en ſervent, & s'en ſons ſervi tant d'années, avec avis des Hommes ſçavans & prudens, qui le leur ont perſuadé par un zéle de juſtice & de pieté Chrétienne, & que partant fait à croire, que cela tend à grande*

uti-

Digitized by Google

utilité & profit de la République.

Que ſi quelqu'un voulût ôter aux Princes Seculiers cette puiſſance, il ſentiroit auſſi-tôt par experience manifeſte, quelle calamité cela cauſoit à la République; il allegue auſſi particulierement l'exemple de France où cecy ſe pratique de même, & y ajoûte, qu'on eſt accoûtumé de menacer les Clercs & Juges Eccléſiaſtiques de ſaiſiſſement de leur Temporel qu'ils ont au Royaume d'Eſpagne (ce qui eſt auſſi la pratique de par-deça) & qu'on les tiendra pour étrangers; & que c'eſt le bien & le profit de la République, que ce qui a été obſervé des long-tems, & que l'Empereur Charles & ſes ſages Conſeillers avoient decreté ſur ces choſes, ſoit ponctuellement obſervé, comme les Juges Royaux en avoient la forme & maniere preſcrite par le Roy, laquelle ils devoient ſuivre en examinant & vuidant ces affaires.

Il dit encore davantage, qu'en Eſpagne le pouvoir des Legats ou Nonces Apoſtoliques s'examine, afin qu'ils puiſſent être admonetez par les Juges Royaux, de quelles Commiſſions & Diſpenſations ils ſe pourroient ſervir, & de quelles point, afin qu'ils ne fiſſent rien en préjudice de la République, d'autant que les Nonces ſont le plus ſouvent étrangers, qui ne ſçavent point ce qu'ils doivent éviter.

Il allegue davantage, que cela ſe pratique pareillement en France, où les Legats ne peuvent exécuter aucunes Bulles Papales ſans en avoir premierement obtenu la permiſſion du Roy homologuée au Parlement de la Province, où le Prélat prétend exécuter quelque choſe; & il allegue même la Flandre pour exemple, & un Placard de l'Empereur Charles Quint de l'an 1531. *ſur ce ſujet, & qu'en Eſpagne de même les Lettres Apoſtoliques doivent en pluſieurs cas d'avant leur publication, être envoyées aux Tribunaux Royaux par Decret du Roy, afin qu'elles ſoient illecq examinées, & que rien ne ſe faſſe contre les Privileges du Royaume & des inhabitans d'iceluy: ce ſont en ſubſtance les mots de Covarruvias tranſlatez du Latin.*

Hierôme de Cevallos, auſſi Ecrivain Eſpagnol, a écrit un Traité fort grand & particulier ſur ce ſujet, comme auſſi pluſieurs

Quod ſi quis vellet Principibus ſecularibus hanc poteſtatem adimere, ſentiret quamprimum per manifeſtam experientiam quantam calamitatem induceret in Rempublicam; allegat etiam ſpeciatim exemplum Galliæ, ubi hoc eodem modo practicatur, & addit quod moris ſit Judicibus Eccleſiaſticis bona temporalia, quæ poſſident in Regno Hiſpaniæ occupare (quod etiam eſt practica harum Regionum) & iidem pro extraneis habeantur: & hoc eſt commodum Reipublicæ, quod obſervatum eſt a longo tempore, & Imperator Carolus ejuſque prudentes Conſiliarii ſic deſuper decreverunt, ut punctatim obſervetur, ſicut Judices Regii formam & modum præſcriptum a Rege habebant, quem deberent ſequi examinando & decidendo ejuſmodi negotia.

Adhuc quid amplius dicit, quod in Hiſpania poteſtas Nuntiorum Apoſtolicorum examinetur, ut poſſint moneri a Judicibus Regiis, quibus Commiſſionibus & Diſpenſationibus poſſint uti, & in quibus caſibus, ut in nihilo faciant præjudicium Reipublicæ, quia Nuntii ſunt ſæpiſſime extranei, qui ignorant quid ſibi vitandum ſit.

Amplius allegat, quod illud pariter practicetur in Gallia, ubi Legati nullam poſſunt exequi Bullam Papalem, niſi prius obtentâ permiſſione a Rege, homologatâ in Parlamento Provinciæ, in qua Prælatus prætendit aliquid exequi; imo allegat Flandriam pro exemplo & unum programma Imperatoris Caroli V. de anno 1531. ſuper hac materia, & quod pariter in Hiſpania Litteræ Apoſtolicæ debeant in pluribus caſibus ante earumdem publicationem mitti ad tribunalia Regia per Decretum Regis, ut poſſint illic examinari, & ut nihil fiat contra Privilegia Regni & incolarum illius: hæc ſunt in ſubſtantia verba Covarruviæ traducta ex Latino.

Hieronymus de Cevallos etiam ſcriptor Hiſpanus ſcripſit Tractatum valde magnum & particularem ſuper hac materia, ſicut etiam

Digitized by Google

etiam alii plures, quos hic non allegamus, ne tædium afferamus Veſtræ Celſitudini.

Sufficit, quod praxis Hiſpanica & aliorum Regnorum Catholicorum ſatis conveniat cum praxi harum Patriarum, in quibus fuit ſemper rigor obſervatus in non admittendis Bullis Apoſtolicis ſine Placito aut permiſſione Conſiliorum, quod ſæpe fuerint banniti & incarcerati ii, qui illas tentarant exequi ſine ejuſmodi permiſſione: imo ſuper una difficultate & controverſia, quæ erat anno 1595. inter Abbatem ſancti Arnoldi Metis ex una, & Patres Societatis JESU Luxemburgi ex altera parte ratione ſimilis Bullæ, ſcriptum fuit per Conſilium Privatum Comiti de Mansfeld tum temporis Gubernatori Luxemburgenſi, & Conſilio ejuſdem Patriæ, ut impedirent progreſſum & executionem dictæ Bullæ, etiamſi opus eſſet manu forti: & hoc adeo eſt hic notorium, ut nemo unquam contradixerit, niſi Franciſcus Zypæus Officialis Antuerpienſis, qui ante aliquot annos in lucem edidit certum quemdam librum intitulatum: *Jus Pontificium novum*, ubi in dubium vellet vocare hanc Regis & Conſiliorum authoritatem; ſed cum certum eſſet, quod hic permiſſionem non potuiſſet obtinere imprimendi dictum ſuum librum (quia multa continet repugnantia ſuperioritati Regali) curavit imprimi Coloniæ, & non Antuerpiæ, qui locus erat ſuæ reſidentiæ, ubi optimos habebat Impreſſores ſive Typographos ad manum; & hoc non obſtante impedire non potuit, quominus dictus liber prohiberetur per reſolutionem hujus Conſilii, quamvis non publice.

Inde ſatis etiam patet, quod Bulla, quæ annue promulgatur Romæ die Jovis ſanctâ, nominata *Bulla Cœnæ Domini*, per quam illi, qui impediunt progreſſum Bullarum Apoſtolicarum, ſpeciatim excommunicantur, non ſit recepta nec practicata in dictis Regnis, & particulariter in hac Patria, ubi nunquam fuit promulgata; & quando ibi deberet obſervari, etiam non poſſemus cognoſcere de poſſeſſorio materiarum Beneficialium, Decimarum, & aliarum cauſarum, quæ nobis etiam prohibentur per dictam Bullam, quarum tamen judicatura ad

ſieurs autres, leſquelles on laiſſe d'alleguer, pour n'ennuyer trop V. A.

Mais tant y a, que la pratique d'Eſpagne & des autres Royaumes Catholiques s'accordent aſſez avec celle de ce Païs, ès quels toûjours on a été ſi rigoureux à n'admettre aucunes Bulles Apoſtoliques ſans Placet, ou permiſſion des Conſeils, qu'on a ſouventefois banni & conſtitué priſonniers ceux qui s'étoient avancez de les executer ſans ſemblable permiſſion: même ſur une difficulté qui étoit en l'an 1595. entre l'Abbé de ſaint Arnould à Metz d'une, & les PP. de la Societé de Jesus *à Luxembourg, d'autre part, à cauſe d'une Bulle ſemblable, fût écrit par le Conſeil Privé au Comte de Mansfeld lors Gouverneur dudit Luxembourg, & au Conſeil du même Païs, qu'ils empêchaſſent le progrès & execution de ladite Bulle, quand ce ſeroit même par main forte. Et tout cecy eſt ſi notoire par-deçà, que perſonne n'y a oncques contredit, ſinon* Franc. Zypæus *Official d'Anvers, qui paſſé quelques années, a mis en lumiere certain Livre intitulé:* Jus Pontificium novum, *où il voudroit bien tirer en doute cette autorité du Roy & de ſes Conſeils; mais comme il étoit aſſuré, qu'il n'eût ſçû obtenir icy permiſſion pour y faire imprimer ſondit Livre (parce qu'il contient encore pluſieurs autres points repugnans à la Hauteur & Souveraineté du Roy) il eſt allé le faire imprimer à Cologne, au lieu de le faire en Anvers lieu de ſa réſidence, où il avoit les meilleurs Imprimeurs du monde à la main, & ce nonobſtant il n'a ſçû empêcher, que ledit Livre n'ait été défendu par réſolution de ce Conſeil, laquelle cependant n'a pas été publique.*

Par où ſe voit auſſi, que la Bulle qui ſe publie annuellement à Rome au jour du Jeudi Saint, nommée Bulla Cœnæ Domini, *par laquelle tous ceux qui empêchent les progrès des Bulles Apoſtoliques, ſont particulierement excommuniez, n'eſt reçuë ni pratiquée eſdits Royaumes, & particulierement en ce Païs, où elle ne fût oncques publiée; & quand elle y devroit être obſervée, Nous ne pourrions auſſi prendre connoiſſance du Poſſeſſoire des matieres Beneficielles, des Dixmes, & autres Cauſes, qui Nous ſont auſſi défenduës par ladite Bulle,*

Digitized by Google

Bulle, & dont toutefois la Judicature Nous appartient de toute ancienneté, même entre perſonnes Eccléſiaſtiques, à l'exemple de tous autres Royaumes & Terres Catholiques.

De maniere que qui voudroit icy pratiquer la Bulle de la Cene, bouleverſeroit quant & quant non-ſeulement toute la Juriſdiction Seculiere pratiquée par-deçà de tout tems; mais ôteroit auſſi à Sa Majeſté une bonne partie de toutes ſortes d'Aides, Subſides & Contributions, puiſque la Bulle excommunie auſſi tous ceux qui en veulent charger le Clergé, lequel s'en eſt autrefois, ſçavoir en l'an 1591. voulu ſervir au Duché de Limbourg, s'excuſant de certaine Aide que les Etats du même Païs avoient pour lors conſenti à Sa Majeſté, prenans ſeulement leur fondement ſur ladite Bulle, & s'étoient adreſſé à Rome, où ils avoient impetré un Mandat Apoſtolique par lequel fût défendu au Gouverneur de ladite Province, & à tous autres, de ne lever ladite Aide ſur ledit Clergé, ſous peine d'excommunication.

Par où V. Alteze peut voir le grand préjudice que l'obſervance de ladite Bulle cauſeroit icy, & au Roy & à tous les inhabitans du Païs, qui voyant que le Clergé demeureroit exempt des Aides, ſeroient auſſi refractaires à les conſentir.

Et pour revenir au fait de la Juriſdiction, les Prélats de Brabant jouiſſent d'un Privilege particulier, qu'ils eſtiment beaucoup, de ne pouvoir être jugé en toute action perſonelle, active ou paſſive, par autre Juge que par cette Cour, nonobſtant que les SS. Canons & Conciles ne permettent qu'aucunes perſonnes Eccléſiaſtiques puiſſent pour raiſon que ce ſoit proroger la Juriſdiction des Juges Laïs, quand ce ſeroit même par ſerment, C. ſi diligenti ✠ De for. comp. *parce que c'eſt un privilege de l'Ordre Eccleſiaſtique univerſel, & non pas des perſonnes en particulier.*

Or il eſt que M. Jean le Roy Official de Malines, jadis Avocat de ce Conſeil, & qui comme tel ne pouvoit être ignorant, que leſdites Monitoires ne ſe pratiquent en ce Païs, & que d'ailleurs nulle Bulle Apoſtolique n'y peut être executée ſans préalable Placet de cette Cour, a nonobſtant tout cecy, de ſon autorité propre ſans Nous connoî-

ad nos pertinet ex antiquis temporibus, etiam inter perſonas Eccleſiaſticas ad exemplum aliorum Regnorum Catholicorum & Provinciarum.

Ita ut qui vellet hìc practicare Bullam Cœnæ, ſubverteret non ſolum totam Juriſdictionem ſecularem ab omni tempore practicatam, ſed etiam adimeret Suæ Majeſtati bonam partem omnis generis Subſidiorum & Contributionum, cum Bulla excommunicet etiam omnes, qui illis Clericos volunt onerare, qui alias nempe anno 1591. illâ voluerunt uti in Ducatu Limburgenſi, excuſantes ſe de certis Subſidiis, quæ tum temporis Status ejuſdem Patriæ conceſſerant Suæ Majeſtati, non alibi ſumentes ſuum fundamentum quam in dicta Bulla, & ſuum recurſum habuerunt Romam, ubi impetrarant Mandatum Apoſtolicum, per quod fuit prohibitum Gubernatori ejuſdem Provinciæ, & omnibus aliis, ne dictum Subſidium exigerent a Clericis ſub pœna excommunicationis.

Unde Veſtra Celſitudo videre poteſt magnum præjudicium, quod obſervantia dictæ Bullæ hìc cauſaret & Regi & omnibus incolis hujus Patriæ, qui videntes quod Clerici manerent exempti a Subſidiis, eſſent etiam refractarii, & iiſdem nollent conſentire.

Et ut revertamur ad punctum Juriſdictionis, Prælati Brabantiæ gaudent Privilegio particulari, quod magnifaciunt, ut non poſſint judicari in omni actione perſonali activâ vel paſſivâ per alium Judicem quam per hanc Curiam, quamvis ſacri Canones non permittant, ut perſonæ Eccleſiaſticæ pro quacumque ratione poſſint prorogare Juriſdictionem Laicalem etiam per juramentum, *C. ſi diligenti ✠ de foro compet.* quia eſt privilegium univerſale Ordinis Eccleſiaſtici, & non certarum perſonarum in particulari.

Jam autem Dominus Joannes le Roy Officialis Mechlinienſis, olim Advocatus hujus Conſilii, & qui ut talis non poterat ignorare, quod dictæ Monitoriales non practicentur in hac Patria, & quod aliunde nulla Bulla Apoſtolica poſſit executioni mandari ſine prævio Placito hujus Curiæ, tamen his non obſtantibus, propriâ authori-

tate, nobis non requiſitis, juſſit publicari 30. Aprilis ultimi (le Sermon du matin achevé) per omnes Parochias hujus civitatis prædictis Monitorialibus impetratis Romæ 9. Februarii 1627. per filios Caroli de Bilhé piæ memoriæ.

Videbantur quidam Concionatores quamdam deſuper facere difficultatem, his tamen non obſtantibus vel ſaltem plerique illorum fecerunt publicam lecturam, quam non feciſſent in caſu, quo fuiſſent informati de deneganda practica ſimilium Monitorialium in hac Patria, ſicut erat Dominus Cornelius Van-Worſſel penultimus Plebanus ſanctæ Gudulæ vir doctus & maſculus, qui aliquando abſolute negavit publicationem ſimilium Monitorialium ſibi oblatarum, & Nuntium, qui tunc ibi erat, informavit tales Monitoriales non poſſe practicari, ita ut dictus Nuntius acquieſceret, nec ulteriorem faceret inſtantiam pro publicatione.

Cum Conſiliarius & Procurator Generalis repræſentarit novitatem hujus practicæ & indebitam ejuſdem executionem, neceſſarium duximus pro conſervatione ſuperioritatis Regiæ, authoritatis hujus Conſilii, Privilegiorum & immunitatum hujus Patriæ remedium adhibere, cujus omni tempore fuit uſus in talibus, occurrentiis, decernentes Litteras Caſſationis contra indebitam publicationem & executionem dictarum Monitorialium, onerando eos quæ concernit, juxta præſcripta & Statuta per Edicta & Ordinationes Principum hujus Patriæ ſucceſſive, & notanter per Edictum de anno 1574. hîc ſupra allegatum, ordinans expreſſe ut nulla proviſio Romana executioni mandetur, niſi prius fuerit viſitata, & impetrantibus fuerit conceſſum Placitum, ſub pœna amittendi effectum dictarum Bullarum & proviſionum, & dictæ Ordinationes hactenus exacte ſunt obſervatæ, nec poſſet ullum exemplum produci in contrarium.

Et ſunt juxta hoc noſtræ Litteræ Caſſationis conceſſæ 5. Maii ultimi, & 8. ejuſdem menſis per primum Nuntium Judicii ſive apparitorem hujus Conſilii tantum executioni mandatæ reſpectu Joannis Van-Meerbeeck, qui impreſſerat dictas Litteras Monito-

nito-

tre, fait publier le 30. Avril dernier, le Sermon du matin achevé, par toutes les Paroiſſes de cette Ville, les Monitoires ſuſdits impetrez à Rome le 9. Février 1627. par les enfans du feu Charles de Bilhé.

Il ſemble qu' aucuns des Prédicateurs en faiſoient de la difficulté; mais ce nonobſtant tous, ou du moins la plûpart d' iceux, en ont fait la lecture, laquelle ils n' euſſent fait en cas qu'ils euſſent ſi bien été informez de la non pratique de ſemblables Monitoires en ce Païs, comme en étoit M. Cornille Van Vorſſel penultiéme Pleban de Sainte Gudule, homme docte & masle, qui a autrefois abſolument refuſé la publication de ſemblables Monitoires, qui luy furent préſentez, & tellement informé le Nonce d' alors de ce que les Monitoires ne ſe pouvoient pratiquer par-deçà, qu' il en eut tout appaiſement, & n' en fit ulterieure inſtance pour la publication.

Le Conſeiller & Procureur General ayant repreſenté la nouveauté de cette pratique, & l' indeuë exécution d'icelle, Nous avons trouvé neceſſaire, pour la conſervation de la Hauteur Royale de Sa Majeſté, autorité de ce Conſeil, Privileges & Franchiſes de ce Païs, d'y pourvoir de remede, dont de tout temps on s' eſt ſervi en ſemblables occurrences, decernant Lettres de Caſſation contre l' indeuë publication & execution deſdits Monitoires à la Charge de ceux qu' il appartient, ſuivant ce qu' on trouve preſcrit & ſtatué par les Edits & Ordonnances des Princes de ce Païs, ſucceſſivement, & notamment par celle de l' an 1574. alleguée encore cy-deſſus, ordonnant expreſſément, que nulle Proviſion de Rome ſoit miſe en exécution, n' eſt que préalablement elle ait été viſitée & examinée aux Conſeils, & aux Impetrants accordé Lettres de Placet, à peine de perdre l' effet deſdites Bulles & Proviſions, ayant leſdites Ordonnances juſques ores exactement été obſervées, ſans qu' il ſe pourroit produire aucun exemple au contraire.

Et ſont enſuite de ce leſdites nos Lettres de Caſſation accordées le 5. de May dernier, & le 8. du même mois, par le premier Huiſſier de ce Conſeil, tant ſeulement exploitées au regard de Jean Van-Meerbeeck ayant imprimé leſdites Lettres Monitoires,

&

& iceluy ſommé, afin qu'il eût à livrer audit Huiſſier tous les Exemplaires qu'il en avoit, enſemble tous autres Papiers & munimens touchant cette matiere, & luy ordonné de caſſer le tout, à peine de cent Réaux d'or au profit de Sa Majeſté; ayant ledit Van-Meerbeeck donné pour réponſe audit premier Huiſſier, qu'il avoit livré le tout audit Official, ſans que pour alors a été faite autre publication, ſommation, ou exécution deſdites Lettres de Caſſation; même pour obvier à toutes difficultez, le Chancelier en a par trois fois parlé à l'Archevêque de Malines, à qui ladite Bulle s'adreſſoit, luy faiſant entendre les raiſons ſuſdites, & qu'il ſçavoit que ſemblables Monitoires ne pouvoient être pratiquez en ce Païs; lequel fit réponſe, que cette affaire touchoit au Nonce, & qu'il luy en parleroit, ayant ledit Chancelier laiſſé ès mains dudit Archevêque un Extrait dudit Placard de l'an 1574. & de fait, ledit Chancelier fit surſeoir la publication, affixion & exécution deſdites Lettres caſſatoires, comme l'Archevêque le luy avoit inſtamment requis, donnant à entendre, que l'affaire ſe pourroit accommoder à l'amiable; ce qu'euſſions bien deſiré, ſçachans que cette procédure par excommunication cauſe ſouvent du ſcandale, notamment en des Païs ſi voiſins aux Heretiques, comme ſont ceux-cy, ledit ſaint Concile de Trente ordonnant même d'en uſer ſobrement.

Mais le Sr. Nonce ſans en faire aucun devoir, ni faire parler à Nous, en cas qu'il eût deſiré quelque plus grand éclairciſſement de la notoire obſervance touchée cydeſſus, tout à coup, quaſi deux mois après, au lieu d'accommoder l'affaire, s'en eſt commencé à mêler luy-même ouvertement, ayant fait afficher le 30. de Juin dernier Lettres d'adjournement à charge du Conſeiller & Procureur General de ce Païs, de comparoir pardevant ſon Auditeur endeans ſix jours après l'Exploit pour s'excuſer de ladite Caſſation; & pourquoy il penſoit n'avoir encouru l'excommunication decretée par les SS. Canons contre ceux qui empêchent l'effet des Mandats Apoſtoliques, ou qu'autrement ſeroit procédé à ladite excommunication, diſant par ſes Lettres, que la Caſſation deſdits Monitoires auroit été exploitée par af- *fixion*

nitoriales, & fuit ille citatus, ut extraderet dicto apparitori omnia exemplaria, quæ habebat, ſimul omnes alias chartas & monumenta ſuper illa materia, & illi fuit ordinatum, ut caſſaret omnia ſub pœna centum Imperialium ſive Realium aureorum impendendorum Suæ Majeſtati: dictus autem Van-Meerbeeck reſpondit dicto apparitori, quod omnia tradidiſſet dicto Officiali abſque hoc, quod tum temporis fuerit facta alia publicatio vel executio dictarum Litterarum Caſſationis, imo ad obviandum omni difficultati, Cancellarius ter deſuper locutus eſt Archi-Epiſcopo Mechlinienſi, ad quem dicta Bulla deſtinabatur, ei explicando rationes ſupradictas, & quod ſciret tales Monitoriales non poſſe practicari in hac Patria; qui reſpondit hoc negotium concernere Nuntium, & quod illi deſuper vellet loqui, relicto a Cancellario in manibus Archi-Epiſcopi extractu dicti programmatis de anno 1574. & de facto dictus Cancellarius juſſit ſuſpendi publicationem, affixionem, & executionem dictarum Litterarum Caſſatorialium, deſuper inſtanter requiſitus ab Archi-Epiſcopo, dicens negotium poſſe amicabiliter componi; quod certe deſideraſſemus ſcientes hunc modum procedendi per excommunicationem ſæpe cauſare ſcandalum, notanter in patriis, quæ adeo ſunt vicinæ Hæreticis, ſicut ſunt hæ, & imo ſacrum Concilium Tridentinum ordinat, ut ſobrie excommunicationibus Prælati utantur.

Sed Nuntius abſque hoc quod peteret majorem dilucidationem notoriæ obſervantiæ ſupra prætactæ, duobus fere menſibus poſtea, re non compoſitâ ſe ipſum aperte incepit immiſcere juſsâ affixione 30. Junii Litterarum citationis Conſiliarii & Procuratoris Generalis hujus Patriæ, ut compareret coram ſuo Auditore intra 6. dies poſt expeditionem, ut ſe excuſaret ſuper dicta Caſſatione, & quare putaret ſe non incurriſſe excommunicationem decretam per ſacros Canones contra eos, qui impediunt effectum Mandatorum Apoſtolicorum, vel quod alias procedetur ad dictam excommunicationem, dicens per ſuas Litteras, quod Caſſatio dictarum Monitorialium fuiſſet executioni mandata per affixionem tum ad portam Cancellariæ, tum alia loca publica, quod numquam probabitur; imo in contrarium

Digitized by Google

fnit dicta publicatio & affixio ſuſpenſa ſicnt ſupra, mandato dicti Cancellarii ſub ſpe amicabilis compoſitionis.

Qua de re informati fuimus coacti vi noſtri officii & jnramenti jubere executioni mandari dictas noſtras Litteras caſſatorias in forma debita, quod factum eſt 3. menſis Jnlii per dictum primum Apparitorem, & ordinatum dicto Officiali & omnibus, quos tangit, nt ſe regularent juxta contentum dictarum Litterarum caſſatoriarum ſub pœna qningentorum Imperialium ſive Realium aureorum impendendorum Suæ Majeſtati.

Et ad requiſitionem dicti Procuratoris Generalis identidem conceſſimus alias Litteras caſſationis dictæ citationis & comminationis excommunicationis decernendæ contra dictnm Procuratorem Generalem, quæ noſtræ Litteræ etiam fuerunt executioni mandatæ per dictum primnm Apparitorem dictâ 3. Julii per affixionem ad Eccleſias ſanctæ Gudulæ, ſanctæ Catharinæ, & ad valvas Conſilii & Curiæ.

Unde Veſtra Celſitudo videt, quod non poſſimus argui præcipitantiæ vel reſpectus, ſed potius nimiæ dilationis & reſpectus in negotio tanti momenti, quamvis hoc & aliud eſſet fundatum in ſpe amicabilis compoſitionis.

Nuntins certior redditus de hac executione juſſit qnamprimum, nempe 5. Julii, expediri & poſterâ die execntioni mandari & affigi quaſdam alias Litteras eitationis coram ſuo Auditore contra Cancellarium hujus Conſilii, Secretarium Steinhuyſe (qui expedivit dictas Litteras caſſatorias) & dictum primnm Apparitorem, qui eas executioni mandavit, etiam comminatorias, ut venirent ſe excnſare ob dictas Litteras caſſatorias, & ſe purgare ratione excommunicationis alias contra ipſos decernendæ.

Et Nos non potentes pati illum deſpectum, has novitates & vias facti mandatas executioni contra primum caput Juſtitiæ ſupremæ hujus patriæ non ſine ſtupore generali, qui non poſſnnt excommunicari nec ullo modo in Judicium trahi coram dicto Nuntio, vel ejus Auditore, conceſſimus iden-

fixion, tant à la porte de la Chancellerie, qu'aux autres lieux publiques, ce qui ne ſe trouvera jamais; même au contraire a ladite publication & affixion, comme deſſus, été ſuſpenduë par ordre dudit Chancelier, ſous eſpoir d'accommodement.

Dont étant avertis, ſommes été contraints en acquit de nôtre devoir & ferment, de faire exploiter leſdites nos Lettres caſſatoires en forme deuë, ce qui a été fait le 3. du mois de Juillet par ledit premier Huiſſier, & ordonné audit Official, & à tous autres à qui ce touche, de ſe régler ſelon le contenu deſdites Lettres caſſatoires, ſur peine de cinq cens Réaux d'or au profit de Sa Majeſté.

Et Nous avons quant & quant ſur autre Requête dudit Procureur General, accordé autres Lettres de caſſation dudit Adjournement & commination d'excommunication à decreter contre ledit Procureur General, leſquelles nos Lettres ſont auſſi été exploitées par ledit premier Huiſſier ledit 3. jour de Juillet, par affixion aux Egliſes de Sainte Gudule, ſainte Catherine, & aux Portes du Conſeil & l'Hôtel de Ville.

Par où V. A. voit que Nous ne pouvons être blâmez d'aucune précipitance ou de peude reſpect, mais plûtôt de trop de délay & de trop de reſpect en choſe de ſi grande importance, combien que l'un & l'autre étoit fondé ſur l'eſpoir d'accommodement.

Le Nonce averti de cet Exploit, a auſſitôt, ſçavoir le 5. de Juillet, dépêché, & le lendemain fait exploiter & afficher certaines autres Lettres d'adjournement pardevant ſon Auditeur contre le Chancelier de ce Conſeil, le Secretaire Steenhuyſe (ayant dépêché leſdites Lettres caſſatoires) & le premier Huiſſier ſuſdit les ayant exploité, auſſi comminatoires d'excommunication, pour y aller excuſer leſdites Lettres caſſatoires, & s'excuſer de l'excommunication, laquelle autrement contr'eux ſeroit decretée.

Et Nous ne pouvans ſouffrir ce peu de reſpect, ces nouveautez & voyes de fait executées contre le Chef & premier Officier de la Juſtice Souveraine de ce Païs, non ſans admiration generale, qui ne peuvent être excommuniez, & ne ſont aucunement traitables en Juſtice pardevant ledit Nonce, ou ſon

Digitized by Google

ſon Auditeur ; avons quant & quant ſur autre Requête dudit Conſeiller & Procureur General, accordé autres Lettres caſſatoires deſdites Lettres dernieres dudit Nonce, qui ſont dattées du 6. de Juillet, mais point exploitées, l'Exploit étant ſuſpendu par ordre de V. A. parce que le même ayant apperçu qu'il avoit procédé ſans fondement & contre les Privileges de ce Païs, ſembloit vouloir entendre à la raiſon ; mais comme Nous ſommes informez de bonne part, il fait à craindre qu'il trame encore quelque choſe de nouveau au grand préjudice de la Souveraineté de Sa Majeſté & de ſondit Conſeil.

Et partant Nous ſemble, que noſdites Lettres devroient être exploitées ; même tant fait que le Nonce & Official ſuſdits révoquent & rétractent le tout, qu'ils effacent entierement de leurs Papiers & Regiſtres, tous les Actes par eux faits & tenus touchant cette matiere, en ſorte qu'à l'avenir on ne puiſſe lire, connoître, ni ſçavoir ce que c'eſt, remede qui auroit été trop doux au Roy Ferdinand le Catholique, ſi on conſidere bien ſa Lettre écrite à un Viceroy de Naples, par où ſe peut voir combien les Rois ſont portez à la conſervation de leur Hauteur, & particulierement au fait de la Juſtice.

Les heritiers dudit Bilhé Impetrants deſdites Lettres Monitoires confeſſant leur tort ſe ſont excuſez par Requête, diſant l'aîné n'avoir rien ſçû deſdites Monitoires, même préſentant s'en expurger par ferment, & de ne s'en vouloir ſervir ; & les autres ont demandé Placet pour les pouvoir exploiter, priant être excuſez & relevez de la faute par eux commiſe de ne l'avoir demandé plûtôt ; mais le Sr. Nonce & l'Official ne font rien de ſemblable, ains ſemblent Nous vouloir contenter de paroles, ce qui Nous eſt très-ſuſpect, d'autant plus que Nous voyons journellement, que l'un & l'autre d'eux tâche par toute maniere d'étendre ſa Juriſdiction en préjudice de la Souveraineté du Roy & de ſon Conſeil ; le premier ayant dès le commencement de ſon arrivée par-deça prétendu ériger un nouveau Tribunal, auquel luy & ſon Auditeur euſſent pris connoiſſance de toutes les Cauſes, ou du moins telle partie d'icelles qu'

identidem ad aliam requiſitionem dicti Conſiliarii & Procuratoris Generalis alias Litteras caſſatorias ultimarum litterarum dicti Nuntii, quæ datæ ſunt nonâ Julii, ſed non executioni mandatæ, ſuſpensâ executione mandato Veſtræ Celſitudinis, quia cum idem advertiſſet ſe proceſſiſſe ſine fundamento, & contra privilegia hujus Patriæ, videbatur velle ſe emendare ; ſed cum eſſemus informati a bene ſentientibus, timendum fuit, ne adhuc aliquid moliretur novi magno cum præjudicio ſuperioritatis Suæ Majeſtatis & dicti Conſilii.

Et ideo videntur noſtræ Litteræ executioni mandandæ, ut Nuntius & Officialis dicti revocent & retractent omnia, & plane deleant ex ſuis chartis & Regiſtris omnia per ſe geſta concernentia hanc materiam, ut in poſterum non poſſit legi, cognoſci vel ſciri quid ſit ; remedium nimis lene Regi Ferdinando Catholico, ſi bene conſideretur Epiſtola ſcripta ad Vice-Regem Neapolitanum, in qua poteſt videri quam ferventes ſint Reges in conſervatione ſuæ ſuperioritatis, & ſpecialiter in materia Juſtitiæ.

Hæredes dicti Bilhé impetrantes has Litteras Monitoriales fatentes ſe non jure proceſſiſſe, excuſarunt ſe per Supplicam, imo natu maximus allegat ſe nihil ſciviſſe de dictis Monitorialibus, imo offert quod velit ſe expurgare per juramentum, & illis non vellet uti ; & alii petierunt Placitum, ut poſſent ad executionem procedere, rogantes, ut excuſentur ratione culpæ commiſſæ, quod non citius petiiſſent : ſed Nuntius & Officialis nihil ſimile præſtant, ſed viderentur velle nos verbis circumvenire, quod nobis eſt valde ſuſpectum, eo amplius, quod quotidie videamus, quod unuſquiſque illorum omni modo conetur extendere ſuam Juriſdictionem in præjudicium ſuperioritatis Regis & Conſilii ; primus illorum ab initio ſui adventus prætendit erigere novum Tribunal, in quo ipſe & ejus Auditor cognoſcerent de omnibus cauſis vel ſaltem de multis, quas voluiſſent, quæ debent juxta Concilium Tridentinum *Seſſ.* 25. *cap.* 10. *De Re-*

Reformat. committi Judicibus nominatis per Synodos Provinciales, & jam erexiſſet, ſi Nos & quædam alia Conſilia non oppoſuiſſemus, cum tamen deberet punctatim ſe conformare Legibus & privilegiis hujus patriæ, ſecundum exemplum ſuorum anteceſſorum, & excuſare ſcandalum & inconvenientia, quæ introductio talium novitatum cauſat in aliquo Statu tam vicino undequaque hæreticis: & dictus Officialis etiam multas incepit novitates, quibus pariter decrevimus Nos opponere, nec ulterius pati, ſicut non potuimus pati novitates attentatas per dictum Nuntium & Officialem in hac agendi methodo, in qua ipſi nos aggreſſi ſunt. Qui etiam nos coëgerunt defendere omni meliori modo, quod licet per omnia jura tam Divina, quam naturalia & poſitiva; imo cogebamur per noſtrum Juramentum pro conſervatione Privilegiorum, conſuetudinum, & ordinationum antiquarum Patriæ, ſicut Veſtra Celſitudo videre poteſt ex hoc diſcurſu, qui conducit inſtructioni Regis, & non ad conteſtandum litem coram alio Judice qualicumque, vel ad ſubmittendum alteri cenſuræ hoc ſcriptum, quam Veſtræ Celſitudini: nam hoc eſſet diminuere authoritatem Conſilii (quod hoc negotium privative tangit) & alias res peſſimi exempli & peſſimæ conſequentiæ, tendens aliunde ad præjudicium ſuperioritatis Suæ Majeſtatis, privilegiorum, ordinationum, bonarum & juſtarum conſuetudinum hujus Patriæ, & notanter in præjudicium feſtivi Introitus, quem Veſtra Celſitudo ſancte obſervavit.

Addimus præterea conſiderandum a Veſtra Celſitudine, quod Nuntii non poſſint uti facultate & poteſtate ſibi conceſſâ a Sua Sanctitate, niſi prius obtinuerint Placitum, quod conceditur in Conſilio cum reſtrictione & ſalvâ ſuperioritate Regis & obſervantiâ Legum & Privilegiorum Patriæ, & non aliter. Supereſt, ut humillime oſculemur manus Regias Veſtræ Celſitudinis, rogantes Deum,

Sereniſſima Domina, ut Veſtram Celſitudinem

qu'ils euſſent voulu, qui ſe doivent enſuite du Concile de Trente Seſſ. 25. cap. 10. De Reform. *commettre aux Juges nommez par les Synodes Provinciaux; & il l'eut de fait ja érigé, ſi Nous & aucuns des autres. Conſeils ne nous y euſſions oppoſez, en lieu qu'il devoit ponctuellement ſe conformer aux Loix & Privileges de ce Païs, ſuivant le bon exemple de ſes devanciers, & excuſer le ſcandale & inconveniens que l'introduction de ſemblables nouveautez cauſe en un Etat ſi proche des Heretiques de tous côtez: & ledit Official a auſſi ja commencé beaucoup de nouveautez, auſquelles ſommes pareillement reſolu de Nous oppoſer, & ne les ſouffrir davantage, comme n'avons pareillement pû ſouffrir les nouveautez faites par ledit Nonce & Official en cette Procedure, en laquelle ſommes été attaquez par eux, qui Nous ont par-là contraint à Nous défendre le mieux qu'il Nous a été poſſible; ce qui eſt permis par tous Droits, tant Divins, Naturels que Humains; même Nous y étions obligez par nôtre ſerment, pour le maintennement des Privileges, Coûtumes & Obſervances anciennes du Païs; comme V. A. peut voir par ce diſcours qui ſert ſeulement pour inſtruction de ſa perſonne Royale, & non pas pour conteſter l'affaire pardevant quelqu'autre Juge que ce pourroit être, ou pour ſoûmettre cet Ecrit à autre Cenſure que celle de V. A. puiſque ce ſeroit diminuer l'autorité du Conſeil (à qui cecy touche privativement) & autrement une choſe de très-mauvais exemple, & pire conſequence, tendant d'ailleurs en prejudice de la Hauteur de Sa Majeſté, des Privileges, Ordonnances, bonnes & juſtes Coûtumes de ce Païs, & notamment en préjudice de la Joyeuſe Entrée, laquelle V. A. a toûjours ſaintement obſervée.*

Mettant au ſurplus à V. A. en conſideration, que les Nonces ne peuvent uſer de leur faculté ou pouvoir qu'ils ont de Sa Sainteté, ſans au préalable obtenir Placet, lequel s'accorde au Conſeil avec reſtriction, & ſauf la Souveraineté du Roy & obſervance de ſes Loix & Privileges du Païs, & non autrement. Sur ce, baiſans tres-humblement les Royales mains de V. A. prions Dieu,

MADAME, *de conſerver V. A. longues an-*

années ſous ſa protection, de V. A. Sereniſſime très-humbles & très-obeïſſans Serviteurs les Chancelier & Gens du Conſeil du Roy en Brabant.

dinem per multos annos in ſua protectione conſervet, Veſtræ Celſitudinis humillimi & obedientiſſimi ſervi, Cancellarius & Procurator Generalis Conſilii Regii in Brabantia.

D E C R E T U M

CONSILII BRABANTIÆ die 5. Maii 1628. quo caſſatur publicatio Bullæ Romanæ impetratæ in cauſa hæredum Caroli de Bilhé, & in ſuperiori Conſulta enarratum.

PHilips by der gratien Godts Coninck van Caſtillien, van Leon, van Arragon, van beyde Sicilien, van Jeruſalem, van Portugael, &c. Aerts-Hertoge van Ooſtenrijck, Hertoge van Bourgognien, van Lothrijck, van Brabant, van Limbourg, &c. hier op verſocht, Saluyt. Van wegen onſen lieven ende getrouwen Raedt ende Procureur General van Brabant is ons verthoont ende te kennen gegeven dat hoe wel, volgbens die notoire Edicten hier in onſe Landen inviolabelijck onder houden, gheene Bulle Apoſtolique gepubliceert, noch ter executie geſtelt en mogen worden ſonder voorgaende Placet van onſen voorſz. Raede Soo is 't nochtans dat den Officiael van Mechelen hem heeft vervoordert te bevelen aen alle Paſtoors ende Vicariſſen van de Kercke des Aertsbiſdoms van Mechelen, dat ſy ingevolge van ſekere Bulle Papale geimpetreert by Jouffrouwe Anna de Bilhé, ende haere Erfgenaemen in Februario leſt leden, ſouden hebben t' ordonneren aen ſulcken onbekenden Perſoon als uyt het Sterf-Huys van wylen Carle de Bilhé hunnen Vaeder ſouden mogen genomen hebben ende ſouden mogen beſitten alſulcken goeden meubelen ende immeubelen als 't voorſz. Sterf-Huys ſoude toebehooren, dat ſy allen de ſelve ſouden hebben te reſtitueren ende die de ſelve ſouden weten, dat ſy die ſouden denunceren aen de voorſz. Erfgenamen Bilhé oft wel aen den voorſz. Officiael, ende dit alles binnen den tyt van dertigh daegen op pene van excommunicatie, welken volgende verſcheyde Plebanen, Paſtoors, ende Vice-Paſtoors hun hebben vervoordert binnen deſen onſen Lande die voorſz. Bulle

PHilippus Dei gratià Rex Caſtiliæ, Leonis, Arragoniæ, utriuſque Siciliæ, Jeroſolymorum, Luſitaniæ, &c. Archidux Auſtriæ, Dux Burgundiæ, Lotharingiæ, Brabantiæ, Limburgi, &c. primario Apparitori ſeu Nuntio Conſilii noſtri in Brabantia, ad hoc requiſito, ſalutem. Expoſuit nobis charus & fidelis noſter Conſiliarius & Procurator generalis Brabantiæ, quod quamvis ſecundum notoria Edicta in hiſce Provinciis inviolabiliter obſervata, nullæ Bullæ Apoſtolicæ publicari aut executioni mandari poſſint ſine Placito præfati noſtri Conſilii; tamen Officialis Mechlinienſis auſus ſit injungere omnibus Paſtoribus & Vicariis Parochiarum Diœceſis Mechlinienſis, ut in vim cujuſdam Bullæ Papalis, per Domicellam Annam de Bilhé & Cohæredes ejus impetratæ in Februario ultimo elapſo, mandarent cuicumque perſonæ ignotæ, quæ ex Domo mortuaria Caroli de Bilhé patris eorum, forte ſurripuit & adhuc poſſidet bona quæcumque mobilia aut immobilia ſpectantia ad dictam Domum mortuariam, eamdem reſtitueret; & quiſquis perſonam illam noſceret, eamdem dictis Hæredibus de Bilhé, aut memorato Officiali denuntiaret, idque infra triginta dies, ſub pœna excommunicationis. Vi cujus Mandati, varii Plebani, Paſtores & Vice-Paſtores eamdem Bullam cum præfacto Mandato in hac noſtra Provincia, ſub concione publicarunt, datis de hac publicatione teſtimoniis ſuis, uti inter alia conſtat ex copia dictæ Bullæ publicata per D. Plebanum Divæ Gudulæ in ejuſdem Eccleſia. Quæ omnia cum directe repugnent præfatis noſtris Edictis, & non interruptis conſuetudi-

Digitized by Google

tudinibus in Provincia noſtra Brabantica obſervatis: quæque adhuc nata ſunt evenire, niſi tempeſtive provideatur. Idcirco exponens nobis ſupplicavit, ut dignaremur ei concedere Litteras Patentes caſſationis ad hoc congruas. Hinc eſt quod Nos, hiſce mature expenſis, tibi injungimus, authoriſando per præſentes, ut, ſi præmiſſa vera eſſe ſufficienter conſiſterit, eo caſu ad inſtantiam Exponentis, nomine noſtro dictis Officiali Mechlinienſi, Domicellæ de Bilhé & Cohæredibus, Plebanis, Paſtoribus & Vice-Paſtoribus, qui prætactam Bullam & Mandatum publicarunt, inſuper & Joanni Van-Meerbeeck qui eamdem Bullam & Mandatum impreſſit, omnibuſque aliis, quos hæc quomodolibet concernunt, ac cuilibet eorum ſub gravibus mulctis noſtro obſequio applicandis, etiam injiciendo manus in temporalia bona, expreſſe & ſevere mandes præfatum Mandatum dicti Officialis, ac ſubſecutam publicationem ejuſdem, & quidquid inde dependet, ſuis ſumptibus, damnis & intereſſe caſſent, revocent, & annullent, ſibique caveant a ſimilibus impoſterum attentandis ſub gravioribus pœnis; deinde ſolvant expenſas hujus Sententiæ ac executionis ejuſdem; eos ad hæc congruis Juris mediis compellendo; ad quæ omnia tibi impartimur plenam facultatem. Mandamus inſuper omnibus aliis inferioribus Tribunalibus, Judicibus, Officiariis, & Subditis Brabantinæ Provinciæ noſtræ, ut in hiſce exequendis tibi obediant & auxilium præſtent, (ſi indigueris, eoſque requiſieris) tale enim eſt beneplacitum noſtrum. Datum in urbe noſtra Bruxellenſi 5. Maji, anno Domini 1628. & Regni noſtri octavo. Infra habebatur, per Regem in ſuo Conſilio, & ſignatum *Steenhuys*, & ſigillatum majori ſigillo Suæ Majeſtatis rubræ ceræ impreſſo.

Bulle met het voorſz. Mandaet onder het Sermon te verkondigen, ende daer af hunne relatien te geven, als blijckt onder andere by een dobbel van de ſelve Bulle gepubliceert by den Plebaen van Sinte Goedelen Kerke alhier. Ende want 't ſelve is contrarie die voorſz. Edicten ende oude onverbrekelijcke obſervatien hier in onſen Lande van Brabant gehouden, ende noch meer ſyn ſoude, ſoo verre daer inne niet en worde verſien. Soo verſocht daerom die Remonſtrant dat ons gelieven wilde hem te verleenen onſe opene Brieven van Caſſatie daer toe dienende W. A. C. K. D. M. M. C. S. D. D. J. S. T. dat wy deſen aengeſien U. ontbieden ende bevelen daer toe committerende by deſen, dat ſoo verre U. blijckt van 't gene voorſz. is, ſoo veele dats genoech ſy. Ghy in dien gevalle t' en verſuecke des voorſz. Remonſtrant, doet expres ende ſcherp bevel van onſen t' wegen die voorſz. Officiael van Mechelen, die voorſz. Jouffrouwe de Bilhé ende haer mede Erſgenamen, die voorſz. Plebaens, Paſtoors ende Vice-Paſtoors de voorſz. Bulle ende Mandaet gepubliceert hebbende, mitſgaeders Jan van Meerbeeck die voorſz. Bulle ende Mandaet gedruckt hebbende, ende alle anderen dien 't ſelve aengaen mach, op ſekere groote penen 't onſen behoeve te verbeuren oock by ſaiſiſſemente van hunne temporele goeden dat ſy ende een iegelijck van hun, ſoo hun dat aengaen ſal, ende toeſtaet 't voorſz. Mandaet des voorſz. Officiaels, mitſgaeders die publicatien daer naer gevolght, ende daer af eenichſints dependeert koſteloos ende ſchadeloos ſouden caſſeren, revoceren, of doodt ende te niet doen ende doen doen, ende hen verdraegen van gelijcken meer te doene, oft t' attenteren, in eeniger manieren op meer penen. Ende tot dien betalen die coſten van deſen, ende executien der ſelver, de ſelve daer toe op dats noodt ſy bedwingende by ende met alle behoorelijcke weghen ende manieren van bedwange daer toe dienende. Van des te doene, met dieſſer aenkleeſt gheven wy U. volcomen macht by deſen. Ontbieden voorts ende bevelen allen anderen onſen ende onſer Vaſſallen, oft der Smaelre Heeren Rechteren, Juſticieren, Officieren ende Onderſaeten ons voorſz. Lants van Brabant dat ſy U. (dit doende) gehoorſaem ſyn, behulp ende byſtandt doen ſoo verre ghys behoeſt ende ſy des van U. verſocht worden. Wantons alsoo Gelieft. *Gegeven in onſer Stadt van Bruſſel den 5. Maii 1628. ende van onſen Rijcke d'achtſte. Onder ſtondt geſchreven by den Coninck in ſynen Raede ende was onderteeckent* Steenhuys, *ende beſegelt metten grooten Segel van Syne Majeſteyt in rooden waſſe gedruckt onder aenhangende in enkelen ſteerte.*

Uyt

Uyt chrachte van d'Originele opene Brieven waer af deſe Copye is, hebbe ick eerſte Deurweerdere ordinaris van den Raede van Brabant op den 3. Julii 1628. in den naem van Syne Majeſteyt geordonneert, den Officiael van Mechelen, de voorſz. Jouffrouwe Anna de Bilhé ende haere mede Erfgenaemen, de voorſz. Plebanen, Paſtoors ende Vice-Paſtoors de voorſz. Bulle monitoriael ende Mandaet gepubliceert hebbende, mitſgaeders Jan van Meerbeeck die de voorſz. Bulle ende Mandaet gedruckt heeft ende alle andere dien 't ſelve aengaen mach, dat ſy hun promptelijck ſullen hebben te reguleren naer d' inhout van de voorſz. opene Brieven op pene van 500. goude Realen by elck van hun te verbeuren die op hun oft hunne goeden binnen dry daegen daer naer ſullen worden verhaelt ende binnen andere dry daegen naer d'expiratie van d' eerſte dry daegen op pene van duyſent goude Realen te verhaelen als vooren: alles ten behoeve van Syne Majeſtydt, ende voorts op alſulcken meerdere pene als daer naer ſal worden geordonneert, ende tot dien eynde hebbe deſe geaffigeert den 3. Julii 1628. &c. Ende was onderteeckent P. Chriſtyn.

Vigore Originalium Litterarum Patentium, quarum ſupra copia exhibetur, ego primarius & ordinarius Apparitor Conſilii Brabantiæ 3. Julii 1628. nomine Suæ Majeſtatis mandavi Officiali Mechliniensi, dictæ Domicellæ Annæ de Bilhé ejuſque Cohæredibus, ac inſuper memoratis Plebanis, Paſtoribus & Vice-Paſtoribus, qui præfatam Bullam publicarunt, & Joanni Van-Meerbeeck ejuſdem Bullæ impreſſori, omnibuſque, quos hæc concernere poſſunt, ut ſine mora ſeſe conforment contento præfatarum patentium Litterarum, ſub mulcta quingentorum aureorum ſolvendorum a quolibet eorum, quorum ſolutio infra triduum ex illorum perſonis aut bonis fiet. Et primo triduo elapſo, ſub mulcta mille aureorum, altero triduo elapſo, ſolvenda ut ante, ad utilitatem ærarii Suæ Majeſtatis; aut aliâ majori pœnâ poſtmodum ſtatuendâ. In quem finem haſce affixi 3. Julii 1628. Erat ſignatum, *P. Chriſtyn.*

D E C R E T U M

CONSILII BRABANTIÆ de 3. Julii 1628. quo caſſatur citatio quædam affixa ex parte Internuntii, præfata in Conſulta pariter enarratum.

PHilips by der Gretien Godts Coninck van Caſtillien, van Leon, van Arragon, van beyden Sicilien, van Jeruſalem, van Portugael, &c. Aerts-Hertoge van Ooſtenryck, Hertoge, van Bourgognien, van Lothryck, van Brabant, van Limbourg, &c. Den eerſten van de Deurweerderen oft Boden van onſen Raede geordonneert in Brabant hier op verſocht, ſaluyt. Van wegen onſen lieven ende getrouwen Raedt ende Procureur General van Brabant is ons verthoont ende te kennen gegeven, dat alſoo d' Erfgenaemen wylen Charles de Bilhé te Roomen hadden geimpetreert ſekere Bulle

PHilippus Dei gratiâ Rex Caſtiliæ, Legionis, Arragoniæ, utriuſque Siciliæ, Jeroſolymorum, Luſitaniæ, &c. Archi-Dux Auſtriæ, Dux Burgundiæ, Lotharingiæ, Brabantiæ, Limburgi, &c. primario Apparitori, ſive Nuntio Conſilii noſtri Brabantiæ, ad hoc requiſito, ſalutem. Expoſuit nobis charus & fidelis noſter Conſiliarius & Procurator generalis Brabantinus, hæredes Caroli de Bilhé Romæ impetraſſe Bullam quamdam Papalem, Monitorialem nuncupatam, quâ ſub pœna excommunicationis injungitur perſonis ignotis, reſtituere quidquid ex Domo mortuariâ Patris eorum ſurripuerunt. Quodque

quæ Dominus Le Roy Officialis Mechlinienſis mandaſſet eamdem publicari, uti etiam varii Paſtores fecerant, licet nullum ad hoc Placitum fuiſſet petitum nec conceſſum. Quare Exponens vi officii coactus fuit hæc nobis ſignificare, ut de opportuno remedio providere dignaremur; cum notorium ſit in noſtra Provincia Brabantiæ, nullas Proviſiones Apoſtolicas ſine prævio Placito noſtro poſſe executioni mandari. Quare dictum Conſilium noſtrum eidem conceſſit Patentes noſtras Litteras caſſationis, cum detentione bonorum temporalium tam dicti Officialis, Paſtorum aut Vice-Paſtorum, qui præfatam publicationem fecerant, quam memoratæ Domicellæ de Bilhé & Fratrum ejus: poſtquam vero dictæ Patentes Litteræ cœperant executioni mandari, relatum eſt charo noſtro & fideli Cancellario, partes controverſiam amicabiliter velle componere; rogantes ut interea omnis ulterior executio Caſſationis ſuſpenderetur. Quibus non obſtantibus, Illuſtriſſimus Dominus Nuntius Apoſtolicus juſſit Exponentem Litteris ſuis de 28. Junii noviſſimi, affixis ad valvas Eccleſiarum 3.mo ſequenti cirari infra trinum biduum coram Auditore ſuo, ad ibidem defendendam præfatam Caſſationem, & probandum quod non inciderit in excommunicationem: alias contra ipſum pronuntiandum Decretum Excommunicationis, illudque in forma publicandum. Quæ omnia cum directe contrarientur tam ſupremæ noſtræ authoritati & memorati Conſilii noſtri, quam Privilegiis & Conſuetudinibus dictæ noſtræ Provinciæ; Exponens ſupplicavit, ut dignaremur ei concedere Patentes noſtras Litteras caſſationis in forma, cum licentia injiciendi manus in bona temporalia. Hinc eſt quod nos hiſce attentis, te authorizamus & injungimus, ut, cum tibi debite conſtiterit vera eſſe quæ narrata ſunt, nomine noſtro expreſſe & ſevere mandes præfato Illuſtriſſimo Domino Nuntio, ejus Auditori, dicto etiam Officiali, aliiſque omnibus Eccleſiaſticis & ſecularibus, ac nominatim præfatæ Domicellæ Annæ de Bilhé & Fratribus ejus, qui ſe memoratæ cauſæ immiſcuerunt & adhuc immiſcebunt, ſub gravi pœna, arbitrio noſtro infligendâ, ut quilibet eorum, in quantum id eum concernit ſuis diſpendiis, damnis & intereſſe caſſent, revocent,

le Papale genoemt Monitoriale, daer by op pene van excommunicatie aen onbekende perſoonen worde geordonnoert te reſtitueren 't gene ſy uyt hen Vaders Sterf Huys mochte hebben ontvremt, ende dat den Officiael van Mechelen Heere Jean le Roy hem hadde verwoordert t' ordonneren dat de ſelve ſoude worden gepublieeert gelijck verſcheyde Paſtoors alhier oock hadden gedaen, niet tegenſtaende dat daer toe geen Placet, en was verſocht, noch geaccordeert, ſoo is den Remonſtrant van Officie wegen genoodt ſaeckt geweeſt 't ſelve te kennen te geven ende te verſoecken proviſie daer toe dienende mits notoirelijck in deſen onſen Lande van Brabant egeene Apoſtolike proviſien en mogen te werck geſtelt worden ſonder voorgaende Placet, welcken volgende, onſen voorſz. Raede hem heeft geaccordeert onſe opene Brieven van Caſſatie met ſaiſiſſement van de temporele goeden van den voorſz. Officiael, Paſtoors, oft Vice-Paſtoors die publicatie gedaen hebbende, mitſgaders van de voorſz. Jouffrouwe Anna de Bilhé ende haere Broeders, ende naer dien de ſelve waeren begonſt t' exploicteren, ſoo is by onſen ſeer lieven ende getrouwen Cancellier onſen Raede gerelateert dat-men malkanderen metter minnen ſoude verſtaen ende dat ondertuſſchen alle voordere executie van de voorſz. Caſſatie ſoude worden opgehouden, gelijck gebeurt is, dien niet-tegenſtaende ſoo heeft den Heere Illuſtriſſimus Nuncius Apoſtolicus den Remonſtrant by affixie ter Kerckdeuren doen citeren by ſyne Brieven van den 28. Junii leſt leden, geaffigeert den 30. daer naer, om te compareren binnen dry mael twee daegen voor ſijnen Auditeur om aldaer te verantwoorden die voorſz. Caſſatie, ende waerom hy niet en ſoude gevallen zijn in excommunicatie, anderſſints dat teghen hem ſoude worden ghegeven Decret van excommunicatie, ende dat 't ſelve naer behooren ſoude worden gepubliceert, allen d' welck want directelijck is ſtrydende teghen d' oude Privilegien ende Coſtumen van deſen onſen voorſz. Lande, mitſgaeders teghen onſe Souveraine autoriteyt ende van onſen voorſz. Raede. Soo verſocht die Remonſtrant dat ons gelieven wilde hem daer op te verleenen onſe opene Brieven van Caſſatie in forma met permiſſie van ſaiſiſſement van

Digitized by Google

van hunne temporele goeden. WAEROM SOO IS 'T *dat wy deſen aengeſien U. ontbieden ende bevelen daer toe committerende by deſen, dats ſoo verre U. blijcke van't gene voorſz. is ſoo veel dats genoech ſy, ghy in dien gevalle ten verſuecke des voorſz. Remonſtrant doet expres ende ſcherp bevel van onſer t'wegen den voorſz. Illuſtriſſimus Heere Nuncius, ſynen Auditeur, den voorſz. Officiael, mitſgaeders alle andere Geeſtelijcke ende Werelijcke Perſoonen, naementlijck oock de voorſz. Jouffrouwe Anna de Bilhé ende haere Broeders die hen 't gene des voorſz. is hebben gemoyt ende noch ſullen moyen oft onderwinden op ſekere groote penen 't onſen behoeve te verbeuren, dat ſy ende een iegelijck van hun ſoo hem dat aengaen ſal ende toeſtaet, ſullen de voorſz. Citatie, affixie, ende alles was daer af dependeert uyt ende naergevolght is oft volgen ſal, coſteloos ende ſchadeloos Caſſeren, revoceren, af, doodt ende te niet doen ende doen doen, ende hun verdraegen van gelijchen meer te doen, oft 't attenteren in eeniger manieren ende tot dien betaelen die Coſten van deſen ende d'executie der ſelver, de ſelve elck in't beſunder daer toe op dats noot ſy bedwingende by ende met alle behoorelijcke weghen ende manieren van bedwangende daer toe dienende. Van des te doene gheven wy U. volcomen macht, mitſgaders om hunne temporele goeden te moghen ſaiſeren tot verhaelen van de voorſz. Penen, Ontbieden ende bevelen voorts allen anderen onſen, ende der Smaelre Heeren Rechteren, Juſticieren, Officieren ende onderſaeten ons voorſz. Landts van Brabant dien dit aengaen ſal mogen, dat ſy ende een iegelijck van hun ſoo hem toebehoort U. (dit doende) gehoorſaem ſyn, behulp ende byſtandt doen, ſoo verre Ghys behoeft ende ſy des van U. verſocht worden.* WANT ONS ALSOO GELIEFT. *Ghegeven in onſer Stadt van Bruſſel den 3. Julii 1628. ende van onſe Rijcken d'achſte. Onderſtonde by den Coninck in ſynen Raede ende was onderteeckent* Steen-Huys, *ende beſegelt metten grooten Segel van Syne Majeſteyt in rooden waſſe gedruckt onder aen uythangende in enckelen Steerte.*

cent, & annullent dictam citationem & affixionem cum omnibus inde ſecutis & ſecuturis, ſibique caveant a ſimilibus quomodolibet attentandis: ac inſuper ſolvant expenſas hujus Decreti ac executionis ejuſdem, quemlibet eorum in ſolidum ad hoc compellendo mediis Juris congruis. Ad hæc omnia damus tibi plenam facultatem, uti etiam ad injiciendas manus in bona eorum temporalia, ut ex his pœnas prætactas recuperare poſſis. Mandamus inſuper omnibus aliis inferioribus Tribunalibus, Judicibus, Officiariis & ſubditis Brabantinæ Provinciæ noſtræ, quos hæc tangunt, ut ipſi & quilibet eorum in hiſce exequendis tibi obediant, & auxilium præſtent, ſi indigueris, eoſque requiſieris; tale eſt enim beneplacitum noſtrum. Datum in Urbe noſtra Bruxellenſi 3. Julii anno Domini 1628. & octavo Regni noſtri. Inferius habebatur, Per Regem in ſuo Conſilio; & ſignatum, *Steenhuyſe.* Et ſigillatum majori Sigillo ſuæ Majeſtatis rubræ ceræ impreſſo.

Uyt crachte van d'Originele opene Brieven waer af deſe Copye is, hebbe ick eerſte Deurweerdere Ordinaris van den Raede van Brabant in den naem van Syne Majeſteyt ende ten verſuecke des voorſz. Heere Remonſtrant gedaen expres ende Scherp bevel aen den voorſz. Illuſtriſſimus Heere Internuncius, ſynen voorſz. Auditeur, den voorſz. Officiael ende alle andere Geeſtelijcke ende Werelijcke perſoonen, naementlijck oock aen Jouffrouwe Anna de Bilhé, ende haere Broeders die in 't gene voorſz. hen hebben gemoeyt ende noch ſullen moyen ende onderwinden, dat ſy hun promptelijck ſullen hebben te reguleren naer d'inhoudt

Vigore Originalium Litterarum Patentium, quarum copia ſupra exhibetur, ego primarius Apparitor Conſilii Brabantiæ nomine Suæ Majeſtatis, & ad inſtantiam Domini exponentis, expreſſe & ſevere mandavi præfato Illuſtriſſimo Domino Internuntio, ejus Auditori, memorato etiam Officiali, omnibuſque perſonis Eccleſiaſticis & ſecularibus, nominatim Domicillæ Annæ de Bilhé & Fratribus ejus, qui ſe hiſce negotiis miſcuerunt & adhuc immiſcebunt; ut prompte ſeſe conforment contento dictarum Patentium Litterarum ſub pœna 500. aureorum ſolvendorum per quemlibet eorum in perſona aut ex bonis eorum, infra triduum: quo elapſo,

ſi non obedierint, ſub mille aureorum ſolvendorum, ut ante, applicandorum ærario Suæ Majeſtatis, ac inſuper ſub alia graviore mulcta poſtmodum ordinanda. In quem finem haſce affixi 3. Julii 1628. Erat ſignatum, *P. Chriſtyn.*

van de voorſz. opene Brieven op pene van 500. goude Realen by elck van hen te verbeuren die op hun, heet ende binnen andere dry daegen daer naer ſullen worden veroſt hunne goeden binnen dry daeghen naer d'expiratie van d'eerſte dry daegen op pene van duyſent goude Realen te verbaelen als voorſz. alles tot behoef van Syne Majeſtydt ende voorts op alſulcken meerder penen als daer naer ſal worden geordonneert, ende hebbe tot dien eynde deſe geaffigeert den 3. Julii 1628. ende was onderteeckent P. Chriſtyn.

D.

EPISTOLA

INTERNUNTII de 24. Septembris 1641. ad Univerſitatem Lovanienſem, cui annexum erat Decretum S. Congregationis univerſalis Inquiſitionis contra Librum Cornelii Janſenii Epiſcopi Ipren-ſis per Univerſitatem publicandum.

R.DI A.DUM EXIMII AC AMPLISSIMI D.NI

PRodiit in lucem contra Sedis Apoſtolicæ Mandata ac Decreta Liber Reverendiſſimi Cornelii Janſenii Epiſcopi Iprenſis, cui titulus *Auguſtinus*, tractans ex profeſſo de Auxiliis Divinis; ac deinde occaſione ejuſdem operis editæ ſunt pariter contra prædicta Decreta ac Mandata Theſes PP. Societatis Jeſu de ejuſmodi materia agentes, quam alii Libelli, Orationes, Scripturæ, ac Epiſtolæ in Decreto Sanctiſſimi Domini noſtri hiſce Litteris annexo annotatæ: quorum omnium uſum cum Sanctitas ſua de Conſilio Eminentiſſimorum Cardinalium Supremæ & Univerſalis Inquiſitionis interdixerit, ſimulque inhibuerit, ne quiſquam impoſterum Libros, & tractatus ullos de prædicta materia imprimere, aut in lucem edere audeat, mitto DD. Veſtris juſſu ejuſdem Sanctitatis Suæ exemplar prædicti Decreti, ut in iſta Univerſitate id quamprimum promulgetur, ac ſub Cenſuris & pœnis in eo contentis inviolabiliter ab omnibus obſervetur. Quod DD. Veſtras pro ſua in Sedem Apoſtolicam obſervantia non gravate præſtituras ſperans rogo eaſdem, ut de receptis hiſce me illico reddant certiorem: interea vero omnia proſpera & felicia eis precor. Bruxellis 24. Septembris 1641. (Inferius habebatur) Reverendarum admodum Exim. ac Ampliſſ. DD. Veſtrarum (magis infra habebatur) Devotiſſimus Servus (ſignatum) J. P. STRAVIUS *Internuntius Apoſtolicus.*

BRE-

Digitized by Google

E.

BREVE URBANI VIII.

De 11. Januarii 1642. ad Univerſitatem, in quo conqueritur de non facta executione prædicti Decreti S. Congregationis.

URBANUS PP. VIII.

Dilecti filii, Salutem & Apoſtolicam benedictionem. Cum admiratione audivimus in vobis, qui Religioſæ Fidei defenſionem profitemini, non eam inveniri alacritatem ad Juſſa Apoſtolica capeſſenda, quæ tum Eccleſiæ anthoritati, tum integritati ac pietati veſtræ par eſſet, dum Decretum ad coërcenda circa materiam de Auxiliis ingeniorum diſſidia a nobis publicatum debitæ executioni minime demandari curaviſtis; ſed ad illius editionem impediendam, neſcimus quo malo affectu ducti, inani certe ſpecie & prætextu, quemadmodum ad Nos perlatum eſt, laicos Magiſtratus inducere non dubitaſtis. Patet quantum hoc ab iis, qui Eccleſiæ militant, abhorreat, quod offendiculum hinc puſillis, quantum hoſtibus ſcandalum exoriatur. Sedi quidem Apoſtolicæ non eadem ſuggerunt conſilia, quæ fuere & opera & novis Univerſitatem iſtam Beneficiis cumulandi. Speramus tamen fore, ut hoc in negotio ejuſmodi ſuſcipiatis deliberationem, quæ non averſionis, ſed confirmandæ noſtræ erga vos benevolentiæ augmentum ſit. Id a vobis propediem expectamus, quibus Apoſtolicam benedictionem in Domino impertimur. Datum Romæ apud S. Petrum ſub annulo Piſcatoris die 11. Januarii 1642. Pontificatus noſtri anno XIX. (Signatum erat) JULIUS PORPIGLIORIUS. Superſcriptio erat talis: Dilectis filiis Decano & Univerſitati Lovanienſi.

F.

LIBELLUS SUPPLEX

PROCURATORIS REGII OBLATUS CONSILIO BRABANTIÆ, quo petit interdici Rectori Univerſitatis Lovanienſis procedere ad Publicationem ullius Bullæ aut Decreti Romani, niſi ipſi primo conſtiterit de obtentis Litteris Placiti, & nominatim ad Publicationem prædicti Decreti S. Congregationis contra Librum Cornelii Janſenii Epiſcopi Iprenſis.

AEN HET HOF.

Verthoont den Raedt ende Procureur Generael van Brabant, hoe dat gekomen ſynde tot ſynder kenniſſe dat den Heer In-

CURIÆ.

Exponit Conſiliarius, & Procurator Generalis Brabantiæ, quod ad ejus notitiam pervenerit, Dominum Internuntium Stra-

Stravium auſum fuiſſe in hiſce Ditionibus evulgare Decretum Romanum, quo prohibentur lectura Libri piæ memoriæ D. Cornelii Janſenii Epiſcopi Ipreuſis, Theſes PP. Societatis Jeſu contra ejuſdem Librum, variaque alia ſcripta; abſque eo quod hic in Curia viſum aut placetatum fuerit: quare ultimâ Septembris proxime elapſi obtulit Libellum huic Curiæ, ut dignaretur prædicto D. Internuntio Stravio, omnibuſque aliis, quorum intereſt, injungere, Mandatum ab ipſo editum, circa Publicationem dicti Decreti, affixionem ejus ad valvas, omniaque inde ſequuta caſſare & annullare, & in caſum communicationis omnia ſuſpendere: ad quem Libellum decreta eſt excommunicatio cum ſuſpenſione executionis prædictæ Bullæ; quâ Supplicâ Litteris clauſis miſsâ præfato D. Internuntio, hic contra eamdem exhibuit declarationem hic adjunctam, & quamvis hactenus Conſilium nihil diſpoſuerit, nec prædicta ſuſpenſio ſublata ſit, nihilominus didicit Supplicans, quod Univerſitas Lovanienſis receperit nova Mandata Romana, ejuſdem ſubſtantiæ cum præcedenti Decreto de 20. Auguſti ultimo præteriti, quodque eadem Univerſitas reſolverit die Lunæ proximo idem Decretum publicare, ſine præviis litteris Placiti; cumque hoc vergat in præjudicium prædictæ ſuſpenſionis, ac ſupremæ Regalis Poteſtatis, cui ab omni immemoriali tempore in hiſce Brabantiæ Ditionibus competit Jus Placiti diverſis Edictis confirmatum: recurrit Supplicans ad hanc Curiam;

Internuntius Stravius hem hadde vermeten hier te Lande uyt te geven ſeker Decreet van Roomen, waer by verboden wordt de lecture van den Boeck van wylen den Heere Biſſchop van Ipre Cornelius Janſenius, die Theſes van de Paters der Societeyt JESU *daer tegens gemaeckt ende andere verſcheyde Geſchriften, ſonder hier te Hove geviſiteert oft geplaceteert geweeſt te zyn, heeſe Requeſte gepreſenteert op den leſten September leſtleden, ten eynde het Hof ſoude gedient weſen aen den voorſz. Heere Internuntius Stravius, ende aen alle andere die ſulkx ſoude mogen raecken te injungeren, koſteloos ende ſchadeloos te caſſeren, doodt ende te niet te doen het Mandement by hem gegeven, nopende de publicatie van het voorſz. Decreset, d'affictie* ad valvas, *ende allen 't gene daer uyt ende naer is gevolgt, houdende ingevalle van communicatie, alles in ſtaet ende ſurceantie; op welke Requeſte is gevolgt appointement van communicatie, houdende ondertuſſchen in ſtaet ende ſurceantie d'excutie van de Bulle aldaer vermelt, welcke Requeſte geſonden geweeſt zynde by beslotene Brieven aen den voorſz. Heere Internuntius, heeft daer tegens gedient van ſeker verklaeren hier mede gaende: ende hoewel tot noch toe daer op niet en is gereſolveert, noch de voorſz. ſurceantie afgedaen: ſoo is 't nochtans dat hy Suppliant verſtaet, dat die van de Univerſiteyt van Loven ſouden ontſangen hebben nieuwe Depeſchen van Roomen, inhoudende het ſelfſte dat ingehouden heeft 't voorgaende Decreet van den 20. Auguſti leſtleden, ende dat ſy en Maendag toekomende ſouden verſtaen tot publicatie te komen van de ſelve, ſonder daer toe te hebben eenige Brieven van Placet, ende want het ſelve ſoude ſtrecken in prejudicie van de voorgaende ſurceantie, ende dat het ſelve ſoude weſen tegens de Souverainiteyt van Syne Majeſteyt, die welcke competeert het recht van Placet te geven in deſen Lande van Brabant van alle oude ende immemoriale tyden, by verſcheyde Placaerten geconfirmeert, ſoo neemt hy ſijnen toevlucht totten Hove.*

Ut dignetur interdicere D. Rectori aliiſque Univerſitatis Lovanienſis ſubditis, ne publicent, aut alibi publicis locis affigant Bullas quaſcumque vel Reſcripta Sedis Apoſtolicæ, priuſquam illis conſtiterit de obtentis litteris Placiti ad hoc neceſſariis, & in caſum communicationis, interim prædicta interdictio, quod faciendo &c. (ſignatum erat *M. vanden Hove*.

Ten eynde het ſelve gedient zy aen den Heere Rectoor ende andere der Univerſiteyt van Loven t' interdiceren te procederen tot publicatie oft affixie van eenige Bullen oft Reſcripten van den Stoel van Roomen, aleer dat hun ſal zyn gebleken van Brieven van Placet daer toe dienende, ende ingevalle van communicatie, interim *de voorſz. interdictie, Dit doende, &c. (ende was onderteeckent)* M. vanden Hove.

Sequi-

Sequitur Apoſtilla marginalis ad prædictum Libellum.

SY deſe by besloteue Brieve gecommunicéert aen die van de Univerſiteyt van Loven, om daer tegens te ſeggen binnen acht dagen, die ſelve middelertyt interdicerende te procederen tot publicatie ende affixien van de Bullen in deſe geruert. Actum 22. *Martii* 1642. *geparapheert* BOISS. Vt. *ende onderteeckent* Loyens.

COmmunicetur hæc Supplica Litteris clauſis Univerſitati Lovanienſi, ad contradicendum intra octiduum, eidem interim interdicendo ne procedat ad publicationem & affixionem Bullarum in eadem memoratarum. Actum 22. Martii 1642. Erat ſignatum, Boiss. Vt. & ſignatum *Loyens.*

G.

LIBELLUS

PROCURATORIS GENERALIS CONSILII NAMURCENSIS, quo petit caſſationem publicationis Bullæ Urbani VIII. factæ per Epiſcopum Namurcenſem ſine prævio Placito Regio.

REmontre .... qu' encore que par les Placards du dernier jour de Mars 1595. *&* *du* 19. *Mai* 1499. *il ſoit clairement déſendu à toutes perſonnes, tant Eccleſiaſtiques que Seculiers, de quelque condition & dignité qu' elles ſoient, de faire publier ou exécuter aucunes Bulles de Rome, pour quelque cauſe que ce ſoit, avant que d' avoir obtenu du Roy ſes Lettres de* Placet *expediées dans les formes, & cela pour empêcher qu' il ne ſe faſſe rien au prejudice de l' Etat, des droits de Sa Majeſté, & de ceux de ſes Sujets; néanmoins le Reverendiſſime Evêque de Namur auroit fait publier dans les Communautez Religieuſes de cette Ville une certaine Bulle qu' on dit avoir été donnée à Rome le* 6. *Mars, de l' an de l' Incarnation du Seigneur* 1642. *le dix neuviéme du Pontificat du Pape Urbain VIII. Que de plus, le même Reverendiſſime Evêque auroit ſouſcrit cette Bulle, par laquelle ſont confirmées les Conſtitutions de Pie V. & de Gregoire XIII. portant probibition de certaines opinions Théologiques, & de la lecture du Livre intitulé,* AUGUSTINUS, *de Corneille Janſenius cy-devant Evêque d' Ipres. Et com-*

EXpouit quod quamvis per programmata ultimæ diei Martii 1595. & 19. Maii 1499. clariſſime prohibeatur omnibus perſonis tam Eccleſiaſticis quam Sæcularibus, cujuſcumque ſint conditionis & dignitatis, curare publicari aut exequi ullas Bullas Romanas pro quacumque cauſa ſit, niſi prius obtentis a Rege litteris Placiti expeditis in forma, & hoc ad impediendum ne quid fiat in præjudicium Status, jurium Suæ Majeſtatis, & ſuorum Subditorum; tamen Reverendiſſimus Epiſcopus Namurcenſis curavit publicari in Communitatibus Religioſis illius Civitatis certam quamdam Bullam, quæ dicitur eſſe data Romæ *6.* Martii de an. 1642. 19. Pontificatus Papæ Urbani Octavi, quod amplius Reverendiſſimus Epiſcopus ſubſcripſiſſet dictam Bullam, per quam confirmantur Conſtitutiones Pii V. & Gregorii XIII. continentes prohibitionem quarumdam opinionum Theologicarum, & lecturæ Libri intitulati, AUGUSTINUS Cornelii Janſenii antehac Epiſcopi Iprenſis: & cum ex talibus publicationibus factis contra Ordinationes Regis poſſint oriri ſequelæ periculoſæ, dictus Procurator Generalis ad providendum conſervationi dictarum Ordina-

diṅationum vel Edictorum Suæ Majeſtatis requirit, ut provideatur per Litteras, vigore quarum dicta publicatio caſſetur & declaretur nulla & nullius effectus, & ut fiant prohibitiones omnibus, ad quos pertinet, ne impoſterum fiat aliquod attentatum ſimilis naturæ, & ut omnibus ſerio præceptum fiat obſervandi dictas Ordinationes Regias.

Signatum, ADRIANI.

comme de telles publications faites contre les Ordonnances du Roy peuvent avoir des ſuites dangereuſes, ledit Procureur General pour pourvoir à la conſervation deſdites Ordonnances ou Edits de Sa Majeſté, requiert qu'il y ſoit pourvu par des Lettres, en vertu deſquelles ladite publication ſoit caſſée & declarée nulle, & de nul effet, & que défenſes ſoient faites à tous qu'il appartiendra, de faire à l'avenir aucune entrepriſe de cette nature, & qu'il ſoit fait à tous commandement d'obſerver leſdites Ordonnances Royaux.

Signé, *ADRIANI.*

H.

EPISTOLA

GUBERNATORIS BELGII AD UNIVERSITATEM LOVANIENSEM, quâ mandatur Univerſitati, ut ceſſare faciat diſputationes & altercationes excitatas inter Theologos occaſione doctrinæ contentæ in libro, cui titulus, Auguſtinus Cornelii Janſenii*, quoadusque habeatur finalis reſolutio Summi Pontificis, necnon Suæ Regiæ Majeſtatis ſuper modo & forma executionis Bullæ, quâ prædictus liber erat proſcriptus.*

AUX VENERABLES NOS CHERS ET BIEN-AMEZ LE RECTEUR, &c. DE NOTRE UNIVERSITE' DE LOUVAIN.

Dominus Franciſcus de Mello, Marchio Torrenſis de Laguna, Comes Aſſumarienſis, Locum-tenens, Gubernator, & Capitaneus Generalis Belgii & Burgundiæ, Venerabiles Chariſſimi & Dilectiſſimi, compertis inconvenientibus, quæ oriuntur ex diſputationibus & diſcurſibus in Concionibus & Lectionibus ſuper doctrina tradita in Libro intitulato, AUGUSTINUS, compoſito per Epiſcopum Iprenſem Dominum Cornelium Janſenium piæ memoriæ, cui multum intereſt providere, donec Sanctiſſimus Pater Pontifex ſumat reſolutionem finalem, & Rex nobis mandet, quo modo illam debeamus executioni mandare, in quem ef-

fe-

Dom Franciſco de Mello, Marquès de Tor de Laguna, Comte d'Aſſumar, Lieutenant Gouverneur & Capitaine General des Païs-Bas & de Bourgogne, Venerables chers & amez, ayant reconnu les inconveniens naiſſants des diſputes & diſcours aux Prédications & Leçons ſur le ſujet de la doctrine traitée au Livre intitulé, AUGUSTINUS, *compoſé par feu l'Evêque d'Ipres Meſſire Corneille Janſenius; à quoy il importe de pourvoir, en attendant que N. S. P. le Pape y prenne reſolution finale*, ET QUE LE ROY NOUS MANDE COMMENT ON LA DEVRA METTRE EN EXECUTION, *auquel effet luy avons rendu*

com-

compte de cette affaire : nous dépêchons la Préſente, vous enchargeant de la part de Sa Majeſté de donner en icelle Univerſité l'ordre qu'il appartient, afin que ſemblables controverſes, diſcours & leçons y ſoient excuſées, & ayent à ceſſer, ſans y revenir directement ou indirectement, juſqu'à ce que nous vous ferons avertir de ladite reſolution de nôtre Saint Pere & de l'ordre de Sa Majeſté. A tant, venerables chers & bien-amez, Nôtre Seigneur Dieu vous ait en ſa ſainte garde. De Bruxelles, le 7. May 1644. RO. Vt. & ſigné Dom Francisco de Mello M. De Tor de Lagnna.

fectum de hoc negotio illi ſcripſimus, has præſentes expedimus, vobis mandantes ex parte Suæ Majeſtatis, ut in illa Univerſitate conveniens edatur Mandatum, ut ſimiles controverſiæ, diſcurſus & lectiones ibidem ceſſent, abſque hoc quod reinchoetur directe vel indirecte, donec certiores redditi ſimus de dicta reſolutione noſtri Sanctiſſimi Patris, & de Mandato Suæ Majeſtatis. Venerabiles & Chariſſimi, Deus vos protegere dignetur. Datum Bruxellis 7. Maii 1644. RO. Vt. Et ſignatum, Dom. FRANCISCUS DE MELLO *M. Torrenſis De Laguna.*

I.

LITTERÆ

CONSILII BRABANTIÆ AD GUBERNATOREM BELGII, in quibus exponit, quâ ratione providerit, ne per Internuntium, vel Univerſitatem Lovanienſem publicaretur Bulla condemnatoria Libri, cui titulus, Auguſtinus Cornelii Janſenii, *ſine obtentis prius Litteris Placiti.*

MONSEIGNEUR.

LE Procureur General de Sa Majeſté en Brabant, Nous ayant remontré par Requête, que l'Internonce du Saint Siege de Rome réſidant en cette Ville de Bruxelles, par l'adreſſe qu'il a en l'Univerſité de Louvain, tâche de nouveau d'introduire la publication & Exploit des Bulles & Decrets émanez du Saint Siege de Rome, touchant le Livre composé par feu l'Evêque d'Ipres Janſenius, & que par la même faction de quelques Docteurs de ladite Univerſité, ſe feroit priſe quelque reſolution contraire aux inhibitions ſur ce ſujet à eux faites par Lettres du 7. May de l'an paſſé, *ſignées du Marquis* Tor de Laguna, *& que ſemblables attentats répugnent directement aux Droits de la Souve-*

PRocurator Generalis Suæ Majeſtatis nobis expoſuit per Supplicam, quod Internuntius Apoſtolicus reſidens in hac Civitate Bruxellenſi, per dexteritatem, quam habet in Univerſitate Lovanienſi, conetur denuo introducere publicationem & executionem Bullarum & Decretorum emanatorum a Sancta Sede Romana, circa librum compoſitum per defunctum Epiſcopum Iprenſem Janſenium, & per eamdem factionem quorumdam Doctorum dictæ Univerſitatis dicitur eſſe capta quædam reſolutio contraria Inhibitionibus hac ſuper materia factis, per Litteras 7. Maii anni præteriti, ſignatis a Marchione Torrenſi de Laguna, & ejuſmodi attentata repugnant directe juribus Superioritatis Suæ Majeſtatis in his Patriis, cum

Digitized by Google

cum ſimus in poſſeſſione immemoriali non admittendi publicationem ullarum Bullarum Romanarum, niſi prius fuerint inſpectæ & placitatæ per Conſilium Suæ Majeſtatis; requirimus ideo pro Litteris Caſſationis contra dictum Internuntium, Rectorem, & Doctores dictæ Univerſitatis, qui cooperati ſunt dictæ reſolutioni: hæc Supplica tracta eſt in deliberationem, & fuit conſideratum, quod Conſilium ab anno 1641. ſuſpenderit publicationem & executionem Bullarum, quam Internuntius, & quidam Doctores dictæ Univerſitatis Lovanienſis facere prætendebant ſuper materia ſupradicti libri, & continuarit per aliam Ordinationem de 22. Martii 1642. conſiderato etiam quod exſpectetur reſolutio ſuæ Majeſtatis, quæ ſpeciatim de illo negotio certior eſt reddita, continuando ordinavimus dictam ſuſpenſionem, & communicavimus dicto Internuntio, Rectori, & Doctoribus Lovanienſibus, qua de re conſultum eſſe duximus, ut Veſtram Excellentiam certiorem redderemus, ut ſit informata, caſu quo dictus Internuntius, vel alii quaidam vellent deſuper deponere querelas vel expoſitionem in contrarium: inſuper poſt oſculum manuum Veſtræ Excellentiæ rogamus Deum, quatenus eam conſervare dignetur ſub ſua ſancta protectione. Bruxellis 3. Junii 1645.

veraineté de Sa Majeſté en ces Païs, étant en poſſeſſion immemoriale de n'admettre la publication d'aucunes Bulles de Rome, ſans être venuës & placetées par le Conſeil de Sa Majeſté; Nous requerant partant pour nos Lettres de Caſſation à la charge dudit Internonce, Recteur, & Docteurs de ladite Univerſité, ayant cooperé à la ſuſdite reſolution: laquelle Requête étant miſe en déliberation, & conſideré que depuis l'an 1641. ce Conſeil a tenu en ſurſéance l'Internonce STRAVIUS, *& quelques Docteurs dudit Louvain prétendoient de faire ſur le ſujet du Livre ſuſdit, & l'a continué par autre Ordonnance du 22. de Mars 1642. Attendu auſſi qu'on attend la reſolution de Sa Majeſté, à laquelle on a donné particuliere avertence de cette affaire, avons en continuant leſdits devoirs autrefois ordonné ladite ſurſéance avec communication audit Internonce, Recteur & Docteur de Louvain, de quoy avons auſſi trouvé convenir d'aviſer vôtre Excellence; afin qu'elle ſoit informée, en cas que ledit Internonce, ou autres en voudroient former quelque plainte ou remontrance au contraire. Et ſur ce, après avoir baiſé les mains de V. E. prions Dieu de la conſerver, Monſeigneur, ſous ſa ſainte protection. De Bruxelles le treiſiéme de Juin mil ſix cens quarante cinq.*

K.

EPISTOLA

CONSILII BRABANTIÆ AD ARCHIDUCEM LEOPOLDUM, quâ reſpondet Conſilium reſolviſſe admittere publicationem Bullæ, quâ proſcribitur Liber Cornelii Janſenii Epiſcopi Iprenſis, conformiter ad Mandatum ab Archiduce tranſmiſſum; una tamen monens, hanc publicationem ita moderandam, ut Jus Placiti integrum conſervetur.

Viſis Litteris Veſtræ Celſitudinis Sereniſſimæ de prima hujus menſis, quas

9. die-

MONSEIGNEUR.

Ayans vû la Lettre de V. A. S. du premier de ce mois, qu'avons reçu le 9.

après,

après, nous enchargeant l'exécution de la Bulle Papale, & prohibition de la lecture du Livre de feu Evêque d'Ipres Janſenius, & des autres Livres & Ecrits mis au jour enſuite d'iceluy, tant oppugnant que défendant la matiere y traitée, enſemble le Placard que V. A. S. trouve convenir de publier ſur ce ſujet, en conformité de l'ordre de Sa Majeſté, à laquelle euſſions répondu plûtôt, ne fût été l'abſence de la plûpart des Conſeillers, à cauſe des vacances: & y répondant, dirons (à très-humble correction) que nous nous conformons unanimement à la teneur du projet dudit Placard & volonté de Sa Majeſté, joint à la Lettre ſuſdite; ſauf que pour ne préjudicier au droit lui compétant en ce Païs & Duché de Brabant, de placeter tous Decrets & Bulles venant de Rome auparavant en faire publication, trouvons neceſſaire de joindre au pereode faiſant mention de l'obſervance de la Bulle du Pape, &c. en tous ſes points, les mots ſuivans, pour autant qu'elle touche la matiere & doctrine repriſe eſdits Livres & Traitez, *parce qu'en ladite Bulle ſe trouvent des clauſes qui découvrent ouvertement le deſſein que les Romains ont de ſe décharger de l'obligation du Placet de Sadite Majeſté, & neus obliger à l'avenir à l'obſervance de toutes les Bulles Papales, par la ſeule publication de leurs Decrets faite dans la Ville de Rome: croyant fermement n'être telle l'intention de Sa Majeſté, dont le devoir de nôtre charge & fidelité que nous devons à ſon ſervice, nous obligent d'en avertir V. A. S. ſuppliant de le prendre en bonne part, & de creire, qu'en toutes occaſions demeurerons, Monſeigneur, de V. A. S. très-humbles & très-obeïſſans ſerviteurs, les Chancelier & Gens du Conſeil du Roy en Brabant. Bruxelles, le 25. Septembre 1647.*

9. diebus poſt accepimus, in eiſdem mandat nobis publicationem & executionem Bullæ Pontificiæ, & prohibitionem lecturæ Libri Epiſcopi Iprenſis Janſenii, & aliorum librorum ſcriptorum & in lucem editorum illius occaſione, tam oppugnando quam defendendo materiam ibidem tractatam, eodem modo programma, quod Veſtra Celſitudo ducit convenire, ut publicetur ſuper illa materia, juxta mandatum Suæ Majeſtatis; cui citius reſpondiſſemus, niſi plerique Conſiliarii fuiſſent abſentes propter vacantias, & reſpondentes dicemus (ſalvâ humillimâ correctione) quod nos conformemus unanimiter tenori dicti programmatis & voluntati Suæ Majeſtatis, quod junctum eſt dictis Litteris, excepto quod ad non inferendum præjudicium juri ſibi competenti in hac Patria Ducatu Brabantiæ, placitandi omnia Decreta & Bullas venientia Româ, antequam eorumdem fiat publicatio, neceſſarium judicamus adjungere periodo, quæ facit mentionem obſervantiæ Bullæ Pontificiæ, &c. in omnibus ſuis punctis, hæc verba ſequentia: In quantum tangit materiam & doctrinam in dictis Libris & Tractatibus contentam: quia in dicta Bulla quædam inveniuntur, quæ aperte detegunt mentem, quam habent Romani ſe exonerandi obligatione Placiti Suæ Majeſtatis, & nos in poſterum obligandi ad obſervantiam omnium Bullarum Pontificiarum per ſolam publicationem ſuorum Decretorum factam Romæ, nec credimus illam eſſe mentem Suæ Majeſtatis, unde Officium noſtræ curæ & fidelitatis, quam debemus veſtro obſequio, faciunt, ut Veſtram Celſitudinem commoneamus, rogantes, ut in bonam partem ſumat, ſive æqui bonique conſulat, credatque quod in omni occaſione ſimus permanſuri Veſtræ Celſitudinis humillimi & obedientiſſimi ſervi, Cancellatius & Conſiliarii Regis in Brabantia. Bruxellis 25. Septembris 1647.

Digitized by Google

L.

EPISTOLA

CANCELLARII CONSILII BRABANTIÆ *ad* ARCHIDUCEM LEOPOLDUM, *in qua monet Archiducem omnino præcavendum, ne per publicationem Bullæ, quâ prohibetur Liber Cornelii Janſenii Epiſcopi Iprenſis, ullatenus præjudicetur Juri Regio hactenus inviolabiliter conſervato, de non admittendis ullis Bullis aut Decretis Romanis ſine prævio Placito Regio.*

CUm exhibuerim Conſilio Brabantiæ Litteras, & projectum programmatis, quod Veſtra Celſitudo Sereniſſima mandat pro executione Bullæ Pontificiæ, concernens prohibitionem Libri defuncti Epiſcopi Iprenſis Cornelii Janſenii, & omnium aliorum, tractantium *pro & contra* de materia ibidem contenta, hoc ſe unanimiter conformavit ordinationi latæ per Litteras Suæ Majeſtatis, ſicut Veſtra Celſitudo videbit per ſententiam dicti Conſilii. Ut autem de meo particulari ipſi ſatisfaciam, prout ei placuit mihi mandare, dicam humillime quod me etiam plane conformem dictis ordinationibus Suæ Majeſtatis, modo in poſterum non offendatur jus illi competens, nempe quod nulla Bulla Pontificia aut alia Decreta Eccleſiaſtica poſſint in hac Patria & Ducatu Brabantiæ ſortiri effectum, ſine præviis litteris Placiti Suæ Majeſtatis, quod hactenus fuit inviolabiliter obſervatum: alias timendum eſſet multis de cauſis, ne per ſolam publicationem Bullarum & Decretorum Sanctæ Sedis factam Romæ, induceretur obligatio incolarum hujus Patriæ ad obſervantiam dictarum Bullarum aut Decretorum, quæ eſt forma inuſitata, & quam Romani antehac pluribus vicibus tentarunt in has partes introducere, ad annihilandum dictum jus Suæ Majeſtatis, & ſtabiliendum aliquod Tribunal Juſtitiæ Eccleſiaſticæ in hac Patria, cui rei ſemper facta eſt oppoſitio, ſicut poſſet probari per multa exempla, ad ma-

MONSEIGNEUR.

AYant fait voir au Conſeil de Brabant la Lettre & projet du Placard que V. A. S. ordonne pour l'exécution de la Bulle Papale, touchant la prohibition du Livre de ſeu l'Evêque d'Ipres Cornelius Janſenius, & de tous les autres traitans pro & contra *de la matiere y contenuë, iceluy s'eſt unanimement conformé aux ordres portez par les Lettres de Sa Majeſté, comme V. A. verra par l'avis dudit Conſeil. Et pour luy reſervir du mien particulier, ainſi qu'il luy a plû de m'ordonner, diray très-humblement, que je me conforme auſſi entierement auſdits ordres de Sa Majeſté, moyennant qu'à l'avenir par-là ne ſoit coqué ou préjudicié le droit compétant à icelle, ſçavoir, que nulle Bulle Papale, ou autres Decrets Eccleſiaſtiques puiſſent ſortir effet en ce Païs & Duché de Brabant, ſans préalables Lettres de* Placet *de Sa Majeſté: ce qui a été juſques aujourd'huy inviolablement obſervé; autrement il ſeroit à craindre avec beaucoup de ſujet, que par la ſeule publication des Bulles ou Decrets du Saint Siege faite à Rôme, on voudroit à l'avenir obliger ceux de ce Païs à l'obſervance deſdites Bulles ou Decrets; ce qu'eſt une forme inuſitée, & laquelle les Romains ont cy-devant taché par pluſieurs fois d'introduire par-deçà, pour anéantir ledit droit de Sa Majeſté, & établir un Tribunal de Juſtice Eccleſiaſtique en ce Païs: à quoy on s'eſt chaque fois*

fois oppoſé, comme on pourroit verifier par pluſieurs exemples, afin de maintenir le droit & autorité de Sa Majeſté, & prévenir l' intereſt que ſes Sujets, tant Eccleſiaſtiques que Laïcs, viendroient à ſouffrir par ſemblables nouveautez, s' il n' y étoit pourvu par quelque Déclaration, pour prévenir la conſequence qu' ils pourroient prétendre par la publication faite à Rome. Remettant à la prudence de V. A. de faire traiter ce point au Conſeil d' Eſtat, ſi elle le trouve convenir, pour être de grande conſideration, & nous délivrer des importunitez ordinaires deſdits Romaniſtes. Et luy baiſant ſur ce très-humblement les mains, demeure, Monſeigneur, &c. Bruxelles, le .... Septembre 1647.

manutenendum jus & auctoritatem Suæ Majeſtatis, & præcavenda incommoda, quæ ſui Subditi tam Eccleſiaſtici quam Laici paterentur per tales novitates, ſi non provideretur per quamdam declarationem, ad præveniendum ſequelis, quas prætendere poſſent per publicationem factam Romæ: relinquimus prudentiæ Veſtræ Celſitudinis, ſi velit hoc examinari a Conſilio Status, ſi id putat convenire, cum ſit res magni momenti & conſiderationis, ad nos liberandum ab importunitatibus dictorum Romanorum, & deſuper humillime oſculans manus Veſtras maneo, &c. Bruxellis..... Septembris 1647.

M.

DECRETUM

ARCHIEPISCOPI MECHLINIENSIS, quo mandat publicari & obſervari Bullam Urbani VIII. quâ proſcribebatur Liber Cornelii Janſenii Epiſcopi Iprenſis, ac una exponuntur rationes, quæ Archiepiſcopum moverant ad poſtulandam dilationem hujus publicationis.

JAcobus, Dei & Apoſtolicæ Sedis gratiâ Archiepiſcopus Mechlinienſis, omnibus has (*a*) uſuris Salutem in Domino. Notum facimus, quod cum circa publicationem Bullæ URBANI VIII. fel. rec. datæ pridie nonas Martii MDCXLII. quâ Liber, cui nomen Cornelii Janſenii Epiſcopi Iprenſis Auguſtinus, ac Theſes PP. Societatis JESU adverſus eumdem Librum, & alia opuſcula tam contra Janſenium, quam pro ejus defenſione in lucem emiſſa prohibentur, graves occurrerent difficultates, & præcipue quod non pauci viri pii & docti judicarent dicti libri prohibitione lædi auctoritatem doctrinæ ſancti Patris AUGUSTINI, a Summis Pontificibus, Conciliis, & SS. Patribus ſæpius approbatæ, atque adeo a tota Eccleſia receptæ in ea materia, quæ dicto Libro principaliter exponitur; adeo ut ab his, qui Librum impugnant, hæc ſancta doctrina in contemptum adduceretur, eorumque nonnulli palam aſſerere non vererentur, quaſdam propoſitiones in eodem ſenſu, quo a ſancto AUGUSTINO traditæ ſunt, jam eſſe damnatas; ex quo gravia oriri cœperant ſcandala, ac porro timebantur majora, in hiſce præſertim regionibus, hæreticis circumcinctis, quibus non levia ſuppeditanda videbantur argumenta ad oppugnandam perpetuam ſanctæ Romanæ Eccle-

(*a*) Apud Terentium legitur *uti bona*. Forſan in textu Decreti mendum eſt, & pro *has uſuris* legi debet *has viſuris*, quod mihi probabile videtur.

clesiæ in rebus Fidei conſtantiam & infallibilitatem: ac præterea ſpectabiles ex omni ordine Theologi affirmarent, Janſenium inique apud Sanctam Sedem traductum, tamquam qui propoſitiones olim a Sancta Sede damnatas, cum contemptu ejuſdem Sedis renovaſſet ac defendiſſet, atque ita dictam Bullam, quæ hoc fundamento nititur ſubreptitie fuiſſe obtentam; & interea eo prætextu vir integerrimus, & ob doctrinæ eminentiam, ſingularitatem, aliaſque dotes ad dignitatem Epiſcopalem evectus, & Veritatis Catholicæ adverſus hæreticam pravitatem acerrimus propugnator, atroci calumniâ non tantum ut hæreticus, ſed hæreſiarcha, voce & ſtylo proclamaretur: prævià maturâ deliberatione, & omnium virorum judicio, a promulgatione dictæ Bullæ hactenus ſuperſedendum eſſe cenſuimus, neutiquam hoc animo (uti a quibuſdam ſparſum eſt) ut Pontificiæ auctoritati ullo pacto obſiſteremus, pro qua defendenda etiam vitam & ſanguinem, ubi res poſtulaverit, parati ſumus effundere; ſed hoc unico propoſito, ut interea Sua Sanctitas de his, quæ commemorata ſunt, certior reddi poſſet, eique ſupplicari, ut deſignatis ſpecialiter ſupradictis propoſitionibus, ac parte utrimque ex æquo auditâ, Librum examinari, & cum ſcriptis Divi AUGUSTINI conferri mandare, dictiſque malis opportuno remedio occurrere dignaretur. Cumque per Deputatos Romam eâ cauſâ miſſos impetrari hoc non potuiſſet, ne ulla ex parte in negotio tanti momenti officio noſtro deeſſemus, Regiæ quoque Suæ Majeſtatis opem & auxilium implorandum eſſe duximus, ut ejus apud Sanctam Sedem interceſſione conſequi hoc daretur. Cum vero nihilominus Sancti.mus D. N. per Miniſtros ſuos dictæ Bullæ publicationem urgere pergat, & Regia quoque Sua Ma.itas ab iiſdem Miniſtris interpellata, ut Suæ Sanc.tis deſiderio ſatisfiat, datis ad Ser.mam Suam Cel.ſnem Litteris, ab eaque nobis cum ſpeciali mandato in hunc finem inſinuatis, quamprimum promulgandam eſſe decreverit: Hinc eſt quod nos Suæ Sanc.ti ac Regiæ Maj.ti Ser.mæque Celſit.ni humiliter obſequentes, Officii Curiæ noſtræ Archiepiſcopalis Procuratori, aliiſque, ad quos id pertinet, mandamus, ut dictam Bullam locis ac more conſuetis die primâ Aprilis, a Ser.ma Sua Celſit.ne deſignatâ, rite promulgent. Ac inſuper in virtute S. obedientiæ ſerio præcipimus omnibus juriſdictioni noſtræ ſubjectis, cujuſcumque dignitatis, ordinis & conditionis exiſtant, ne una pars alteram in Scholis, pulpitis, & concionibus, dicteriis, ſcommatibus, aut cenſuris perſtringat, ſub pœna Excommunicationis, aliiſque arbitrio noſtro infligendis. Ne vero hujus publicationis prætextu ſcandala ſupra commemorata, ſiniſtris aliquorum interpretationibus accendantur, monendos eſſe duximus omnes & ſingulos, certo conſtare Sanctitatis Suæ mentem nequaquam eſſe, ut per hanc publicationem auctoritati doctrinæ S. AUGUSTINI quicquam detractum eſſe intelligatur; ſed & Regiam Suam Maj.tem præfatis ſuis Litteris, ac etiam Ser.mam Suam Celſit.nem iis, quas ad nos dedit, diſerte mandare, ne harum contentionum occaſione auctoritati glorioſi Doctoris ſancti AUGUSTINI a quoquam lædi, aut aliquo modo deprimi toleretur, ſed ejus ac aliorum ſanctorum Patrum honor, quem ſemper in Eccleſia obtinuerunt, integer atque illibatus conſervetur. Deinde Regiam Suam M.tem hoc amplius voluiſſe, ut honori & exiſtimationi Reverendiſſimi Janſenii conſulatur; adeoque poſt Bullæ promulgationem & obedientiam Suæ Sanctitati præſtitam, apud eamdem ſe per Legatum ſuum interceſſuram, ut dictus Janſenii Liber penitus examinetur, ac ſi quis in eo reperiatur error, expungatur, & deinde imprimi ac vulgari poſſit; quomodo ſua M.tas cum aliorum magnorum virorum ſcriptis actum eſſe obſervat. Denique & illud expreſſe velle Ser.mam Celſ.nem ne dictâ publicatione Juribus, Privilegiis, ac inveteratis harum Provinciarum conſuetudinibus ullum præjudicium inferatur. Datum Bruxellæ die XXIX. Martii MDCLI. J. A. M. Vt.

Locus † Sigilli.

Ad mandatum Illuſtriſſimi & Reverendiſſimi Domini Archiepiſcopi,
N. MARIUS SECRET.

LI.

N.

LIBELLUS SUPPLEX

ORDINUM BRABANTIÆ OBLATUS ARCHIDUCI LEOPOLDO, quo exponunt per publicationem Bullæ proſcribentis Librum, cui titulus, Auguſtinus Cornelii Janſenii, *poſſe plurimum præjudicari Juribus & Privilegiis ac inveteratis moribus hujus Provinciæ, ob plures in ea occurrentes clauſulas hiſce Juribus, Privilegiis, & Conſuetudinibus contrarias: quapropter petunt, nomine Regis expediri Actam, quâ declaret Sua Majeſtas per hanc publicationem ſe non velle derogari prædictis Juribus, vel ullam novitatem inducere.*

A SON ALTESSE SERENISSIME.

Remontrent très-humblement les trois Etats de Brabant, qu'il ſeroit venu à leur connoiſſance, que Sa Majeſté auroit reſolu & ordonné de faire publier & exécuter certaine Bulle Pontificale du Pape Urbain VIII. émanée ſur le fait du Livre intitulé Auguſtinus Cornelii Janſenii, *& autres Ecrits. Et comme icelle Bulle contient pluſieurs points & clauſes non compatibles avec les Privileges & anciennes Uſances de cette Province, entr'autres la commination des peines corporelles contre les contraventeurs de quelle condition ou qualité ils ſoient, tant Seculiers qu'Ecclesiaſtiques, & d'excommunication* latæ ſententiæ, *non remiſſible par aucun autre inferieur au Pape, leſquelles rigueurs n'ont jamais été uſées ni pratiquées en ladite Province, & n'y ait auſſi de ce aucun exemple; vû que par ce moyen les Sujets d'icelle ſeroient attirez hors du Païs vers la perſonne de Sa Sainteté, qui eſt choſe entierement contraire auſdits Privileges: y joint auſſi que ladite Bulle contient que la publication en faite, enſemble des autres Bulles y inſerées, à Rome,* in acie Campi Floræ, *tiendroit lieu, & ſortiroit effet ès tous Royaumes, Provinces, Villes & Lieux, comme ſi elle y fût faite en particulier, ce que*

VESTRÆ CELSITUDINI SERENISSIMÆ.

Exponunt humillime tres Status Brabantiæ, quod ventum eſſet ad eorum notitiam, Suam Majeſtatem reſolviſſe & ordinaſſe, ut publicaretur & executioni mandaretur certa Bulla Pontificia Urbani Octavi emanata ratione Libri intitulati, Auguſtinus Cornelii Janſenii, & aliorum ſcriptorum, & cum dicta Bulla plures clauſulas contineat non compatibiles cum Privilegiis & antiquis uſibus hujus Provinciæ, inter alias comminationem pœnarum corporalium contra contraventores cujuſcumque ſint conditionis aut qualitatis, tam Eccleſiaſticos quam ſeculares, & excommunicationis latæ ſententiæ non remiſſibilis ab ullo inferiore Pontifice, qui rigores numquam fuerunt uſitati aut practicati in dicta Provincia, nec illius rei ullum adduci poteſt exemplum, cum hac ratione Subditi traherentur extra Patriam ad Suam Sanctitatem, quæ res eſt plane contraria dictis Privilegiis; juncto etiam quod dicta Bulla contineat, quod publicatio illius facta, prout & aliarum Bullarum ibi inſertarum, Romæ, *in acie Campi Floræ*, haberet locum & ſortiretur effectum in omni Regno, Provincia, Civitatibus, & locis, non ſecus ac ſi ibidem eſſet facta in particulari, quod rurſum repugnat dictis Privilegiis & uſibus, taliter ut ſi dicta

cta Bulla publicetur cum dictis clauſulis, feretur judicium, quod Sua Sanctitas haberet jus jubendi executionem in hacce Patria Bullarum & Brevium ſine ulla alia publicatione præter illam, quæ eſſet facta Romæ, & hoc eo amplius quod dictum programma Suæ Majeſtatis & ordinatio publicationis dictæ Bullæ illius nullam faciat mentionem, & nihil habeat de non præjudicio, cui etiam (ſalvâ humillimâ correctione) non eſt remedium adhibitum per Litteras, quas intelligimus eſſe ſcriptas ex parte Suæ Majeſtatis vel Veſtræ Celſitudinis ad Conſilia, continentes in effectu dictam clauſulam non præjudicii, in tantum ut per hoc medium dictæ infractiones non ſint curatæ, imo opus erit ad evitandum omnis generis præjudicia & ſequelas, ut bona intentio, quam Sua Majeſtas & Veſtra Celſitudo habent illo reſpectu, debite publicaretur per actum ad hoc inſerviens; alias dictum programma & ordinatio ſervirent in poſterum de prætextu ad introducendas ſimiles novitates. Ideo exponentes habent recurſum ad Veſtram Celſitudinem Sereniſſimam, rogantes humillime, ut dignetur illis concedere actum declaratorium, quod Sua Majeſtas per publicationem dictæ Bullæ nullum prorſus intendat inferri præjudicium Privilegiis & antiquis uſibus hujus Provinciæ Brabantinæ, & quod publicatio ullius Bullæ Pontificiæ, quamvis facta Romæ, nullum ſit habitura locum, niſi ſit placetata in dicta Patria, & quod interim debeat publicatio eſſe ſuſpenſa. Hoc facto, &c.

que derechef choque & répugne auſdits Privileges & Uſances : de ſorte que ladite Bulle étant publiée avec leſdites clauſes, on jugera que Sa Sainteté auroit droit de faire exécuter en cettuy Païs ſes Bulles & Brefs, ſans autre publication que celle faite à Rome ; & ce de tant plus que ledit Placard de Sa Majeſté & Ordonnance de publication de ladite Bulle, n'en fait aucune mention, & ne porte aucune clauſe de non préjudice, à quoy n'eſt auſſi (à correction très-humble) remedié par les Lettres qu'on entend être écrites de la part de Sa Majeſté, ou de Vôtre Alteſſe Sereniſſime aux Conſeils, contenantes en effet ladite clauſe de non préjudice : en tant que par ce moyen leſdites infractions ne ſont redreſſées, ains ſera beſoin, pour éviter toute ſorte d'inconveniens & conſequence, que la bonne intention que Sa Majeſté & Vôtre Alteſſe ont en ce regard, ſeroit dûëment publiée par Acte à ce ſervant ; autrement ledit Placard & Ordonnance ſerviroit à l'avenir de prétexte pour introduire ſemblables nouveautez. C'eſt à ce ſujet que les Remonſtrans ſe retirent vers Vôtre Alteſſe Sereniſſime, la ſuppliant très-humblement, que luy plaiſe leur accorder Acte déclaratoire, de ce que Sa Majeſté par la publication de ladite Bulle n'entend aucunement préjudicier aux Privileges & anciennes Uſances de cette Province de Brabant : ni que la publication d'aucune Bulle Papale, quoy que faite à Rome, aura lieu, ſans qu'elle ſoit placetée & publiée audit Païs : & que cependant ladite publication ſera tenuë en ſurſéance. Ce faiſant, &c.

Sequitur reſponſum Archiducis datum ad prædictum Libellum.

Sua Celſitudo habitâ relatione hujus Supplicæ, declarat, quod ſufficienter ſit proviſum querelis Supplicantium per Litteras ſcriptas ad Conſilium Brabantiæ ſuper materia publicationis Bullæ hìc mentionatæ; & mittet Sua Majeſtas mandatum illi dandi extractum authenticum ad illo utendum occaſione datâ; cum ſit intentio Suæ Majeſtatis & dictæ Celſitudinis, quod publicatio dictæ Bullæ nullas debeat inducere novitates contrarias Privilegiis & antiquis uſibus tam dictæ Pro-

Son Alteſſe *ayant eu rapport de cette Requête, déclare qu'il a été ſuffiſamment pourvû aux plaintes des Supplians par la Lettre écrite à ceux du Conſeil de Brabant ſur le ſujet de la publication de la Bulle icy mentionnée, & auxquels Sa Majeſté envoyera ordre de leur en donner extrait authentique, pour s'en ſervir aux occaſions : étant l'intention de Sa Majeſté & de Sa dite Alteſſe, que la publication de ladite Bulle ne puiſſe occaſionner ni induire aucu-* nes

Digitized by Google

nes nouveautez contraires aux Privileges & anciens Uſages, tant de cette Province de Brabant, que de toutes les autres de l'obeïſſance de Sa Majeſté. Fait à Bruxelles, le dernier de Mars 1651. *Paraphé F. Vt. Signé,* LEOPOLD-GUILLAUME. *Encore plus bas: Par Ordonnance de Son Alteſſe, Signé,* De Gottignies.

Provinciæ Brabantinæ, quam omnium aliarum ditionis Suæ Majeſtatis. Datum Bruxellis ultimâ Martii 1651. Signatum, LEOPOLDUS WILHELMUS. Et adhuc inferius: Per mandatum Suæ Celſitudinis, Signatum, De Gottignies.

O.

LITTERÆ

ARCHIDUCIS LEOPOLDI AD CONSILIUM BRABANTIÆ, quibus caſſat & annullat quamdam Proteſtationem Internuntii contra quaſdam clauſulas expreſſas in Litteris Archiducis, necnon Ordinatione Regiâ ſuper publicatione Bullæ Urbani VIII. proſcribentis Librum, cui titulus, Auguſtinus.

Leopold Guillaume par la grace de Dieu Archi-Duc d'Autriche, Duc de Bourgogne, &c. Lieutenant, Gouverneur, & Capitaine General des Païs-Bas & de Bourgogne. Mes très-chers & bien-amez; Ayant appris que l'Internonce de Sa Sainteté ès Païs de par-deçà auroit fait couler parmy les Sujets du Roy mon Seigneur certain imprimé intitulé, Ant. Bichus Abbas ſanctæ Anaſtaſiæ, Adminiſtrator Apoſtolicæ Juriſdictionis cum Facultatibus Nuntii, in Belgicis ditionibus, atque Burgundiæ Comitatu, a Sancta Sede Apoſtolica deputatus: *commençant*, Cum alias, *& daté en cette Ville de Bruxelles le vingtiéme d'Avril dernier, & ſigné*, Ant. Abbas S. Anaſt. *par lequel directement contre nos Lettres du* 28. *de Février dernier, que vous avons écrites, au regard de la clauſe contenuë ès Bulles du Pape Urbain VIII. émanées ſur le Livre de feu l'Evêque d'Ipres Janſenius, portant en ſubſtance:* Que la ſeule publication de ladite Bulle faite à Rome introduiſoit obligation ſans autre publication particuliere; que nôtre intention étoit de n'admettre en ce regard aucune nouveauté au préjudice des Privileges, Libertez, &

Leopoldus Wilhelmus Dei gratiâ Archi-Dux Auſtriæ, Dux Burgundiæ, &c. Locumtenens, Gubernator, & Capitaneus Generalis Belgii & Burgundiæ, &c. Chariſſimi & Dilectiſſimi, comperto quod Internuntius Suæ Sanctitatis in his patriis diſſeminaſſet inter ſubditos Regis Domini mei quoddam impreſſum intitulatum, *Ant. Bichus Abbas Sanctæ Anaſtaſiæ, Adminiſtrator Apoſtolicæ Juriſdictionis cum Facultatibus Nuntii, in Belgicis ditionibus, atque Burgundiæ Comitatu a Sancta Sede Apoſtolica deputatus*: incipiens, *Cum alias*, & datum in hac Civitate Bruxellenſi 20. Aprilis ultimi, & ſignatum, *Ant. Abbas S. Anaſt.* per quod directe contra noſtras Litteras 28. Februarii ultimi, quas vobis ſcripſimus, reſpectu clauſulæ contentæ in Bullis Papæ Urbani Octavi ſuper libro defuncti Epiſcopi Iprenſis, continentis in ſubſtantia: Quod ſola publicatio facta Romæ induceret obligationem abſque alia publicatione particulari, quod noſtra intentio eſſet nullam in hoc puncto admittendi novitatem in præjudicium Privilegiorum, libertatum, & conſuetudinum hujus Patriæ: ſed quod in tali occurrentia ſervaretur id, quod ſemper fuit obſervatum &

& intellectum; & videntes nunc dictum Internuntium, non obſtante noſtrâ declaratione, velle perſuadere contrarium, & introducere obligationem obſervandi omnes Bullas Suæ Sanctitatis per ſolam publicationem factam Romæ, imo quod eo progrediatur, ut annullet declarationem factam in contrarium per noſtras dictas Litteras, etiam programma Suæ Majeſtatis emanatum in ſatisfactionem ſubſidii ſecularis, quod Sua Sanctitas requiſiverat: nos cupientes remedium adhibere, & impedire ne tale attentatum contra authoritatem Suæ Majeſtatis ſubrepat inter ſubditos in hacce Patria, in præjudicium Privilegiorum, conſuetudinum, & antiquæ obſervantiæ, declaramus nos non intelligere, quod dicta declaratio & proteſtatio poſſint ullo modo innovare vel derogare huic, quod eſt reſolutum & declaratum per dicta programmata & dictas noſtras Litteras ſuper eadem materia, volentes e contra quod dictæ declarationes & proteſtationes habeantur pro nullis & nullius effectus, ſicut de facto caſſamus & annullamus per has præſentes; vobis mandantes & omnibus ſubditis Suæ Majeſtatis, ut vos illi mandato conformetis & procuretis, ut omnia exemplaria dicti impreſſi occupentur & tradantur in manus Procuratoris Generalis, & adferantur in veſtrum ſcrinium greffiarium, ut ibi ſupprimantur, & ut ſe informet, quis ex parte Internuntii fuerit Typographus, ad procedendum contra ipſum juxta programmata deſuper publicata; & quia difficulter per viam ordinariam poſſibile foret pervenire ad illius notitiam, authorizamus vos, ut curetis publicari in forma conſueta, quod quicumque denuntiarit Typographos, in mercedem habebit 1000. florenos, accipiendos a Theſaurario Suæ Majeſtatis, qui vult etiam, ut præſentes regiſtrentur in Regiſtris publicis, ut illius rei in poſterum habeatur notitia. Præterea, chariſſimi & dilectiſſimi, Dominus conſervet vos in ſua ſancta cuſtodia. Bruxellis 23. Junii 1651. Paraph. *F. Vt. Signatum*, LEOPOLDUS. *Et inferius*, GOTTIGNIES.

Coûtumes de ce Païs: mais bien qu' en ſemblable occurrence ſeroit ſuivi ce qui a toûjours été obſervé & entendu: *& voyant maintenant ledit Internonce, nonobſtant nôtre déclaration, vouloir autrefois faire entendre le contraire, & introduire une obligation d' obſerver toutes les Bulles de Sa Sainteté par la ſeule publication en faite à Rome, même qu' il paſſe ſi avant de non-ſeulement annuller la déclaration faite au contraire par noſdites Lettres, mais auſſi le Placard de Sa Majeſté émané en ſatisfaction à l' aide & aſſiſtance ſeculiere que Sa Sainteté avoit demandée: NOUS deſirans y remedier, & empêcher que telle entrepriſe contre l' authorité de Sadite Majeſté ne gliſſe parmy ſes Sujets en ce Païs, au préjudice de leurs Privileges, Coûtumes, & ancienne Obſervance, déclarons de n' entendre que ladite déclaration & proteſt puiſſent en aucune maniere innover ou déroger à ce qui a été reſolu & déclaré par leſdits Placards & noſdites Lettres précedentes ſur le même ſujet; voulant au contraire, que leſdites déclarations & proteſt ſoient tenus pour nuls & pour de nul effet, comme de fait nous les caſſons & annullons par ces Préſentes, vous ordonnans & à tous Sujets de Sa Majeſté de vous y conformer, & de procurer que tous les exemplaires dudit imprimé ſoient ſaiſis & livrez ès mains du Procureur General, & apportez en vôtre Greffe, pour être ſupprimez; & qu' il s' informe qui de la part dudit Internonce puiſſe avoir été l' Imprimeur, pour procéder à ſa charge, ſelon les Placards ſur ce publiez: & d' autant que poſſible il ſeroit difficile de par voye ordinaire parvenir à cette connoiſſance, nous vous autoriſons de faire publier en la forme accoûtumée, que quiconque denoncera l' Imprimeur ou les Imprimeurs, aura en récompenſe la ſomme de 1000. florins, à en être payé par le Receveur des Finances de Sadite Majeſté, laquelle entend auſſi, que la Preſente ſoit enregiſtrée ès Regiſtres publics de vôtre Reſſort, pour en avoir mémoire à l' avenir. A tant, treschers & bien-amez, Notre Seigneur vous ait en ſa ſainte garde. De Bruxelles, le vingt-troiſiéme Juin mil ſix cent cinquante-un. Paraphé F. Vt. Signé*, LEOPOLD. *Et plus bas*, GOTTIGNIES.

CON-

P.

CONSULTA

CONSILII BRABANTIÆ AD ARCHIDUCEM LEOPOLDUM, in qua oſtendit, clauſulas contentas in Litteris Archiducis & Ordinatione Regiâ ſuper publicatione Bullæ Urbani VIII. contra Librum Cornelii Janſenii Epiſcopi Iprenſis, eſſe conformes inveteratis moribus harum & omnium pene Provinciarum & Regnorum, nihilque continere contrarium auctoritati Romani Pontificis, vel Libertati & Immunitati Eccleſiaſticæ.

MONSEIGNEUR.

*LA Lettre de Vôtre Alteſſe Sereniſſime du 28. de Décembre dernier eſt au ſujet des 3. Points, deſquels l'Internonce auroit principalement fait éclat en Cour de Rome: le premier, que les publications des Bulles Apoſtoliques faites à Rome ſeroient obligatoires par-deçà, ſans autre publication dans le Païs. 2. Que le Placard repris dans la Lettre de V. A. s'adreſſeroit non-ſeulement contre les Laïs, mais auſſi contre les Eccleſiaſtiques, ſur leſquels Sa Majeſté n'auroit aucune Juriſdiction. Et le 3.me, que l'on y auroit imposé des peines, des banniſſemens contre iceux, & même contre les Mendians, qui ne poſſedent rien de temporel, au lieu que la force du Bras ſeculier luy auroit dû être purement & ſimplement prêtée, pour connoître luymême des contraventions, &c. A la déliberation deſquels nous ſommes été aſſemblez incontinent après la reception de la Lettre de V. A. lorſque chacun de nous s'enchargea de ramaſſer tout ce qu'il pourroit d'enſeignemens & d'exemples regardant cette matiere; & a été trouvé, que nous ne ſçaurions informer mieux au regard du premier point, que par employ de la Conſulte que nous préſentâmes à l'*Alteſſe défuncte la Sereniſſime Infante, *au ſujet de quelques Bulles Papales, que Meſſire Fabio de Lagoniſſa Marquis de Mont-Hercule, Nonce Apoſto-*

LItteræ Veſtræ Celſitudinis de 28. Decembris ultimi ſunt ratione 3. Punctorum, quæ in Curia Romana Internuntius præcipue jactavit: primo quod publicationes Bullarum Apoſtolicarum factæ Romæ eſſent obligatoriæ in his partibus ſine ulla publicatione in Patria. Secundo, quod programma mentionatum in Litteris Veſtræ Celſitudinis dirigeretur non tantum ad & contra laicos, ſed & contra Eccleſiaſticos, in quos Sua Majeſtas nullam haberet Juriſdictionem. Tertio, quod ibidem imponerentur pœnæ exilii contra illos, etiam contra Mendicantes, qui nihil temporale poſſident, cum vis brachii ſecularis ipſi pure & ſimpliciter debuiſſet commodari, ut ipſemet cognoſceret de contraventionibus, &c. Ad quorum deliberationem ſtatim fuimus congregati, poſt receptionem Litterarum Veſtræ Celſitudinis, dum quiſque noſtrum tentat colligere quidquid poteſt inſtructionis & exempli concernentis hanc materiam, & inventum eſt quod non melius poſſemus informare quantum ad primum punctum, quam per applicationem Conſulti, quod præſentavimus *Defunctæ Sereniſſimæ Infantiſſæ* ratione quarumdam Bullarum Pontificiarum, quas Dominus Fabius de Lagoniſſa Marchio Montis-Herculis, Nuntius Apoſtolicus in his Provinciis, curarat publicari ſine Placito Conſilii, in quo Conſul-

 to

to large expoſuimus & fuſe quidquid concernit hanc materiam, & confirmavimus per diverſa exempla & programmata clariſſime probantia, quod nunquam Proviſiones Romanæ habuerint effectum in hac Patria ſine alia publicatione & prævio Placito hujus Conſilii, idque ob varias conſiderationes partim relatas in programmate de 12. Septembris 1651.

ſtolique en ces Provinces, avoit fait publier ſans Placet de ce Conſeil ; dans laquelle Conſulte nous avons repréſenté largement tout ce qui concerne cette matiere, & le confirmé par divers exemples & Placards r'enſeignans à vüë d'œil, que jamais Proviſions de la Cour de Rome eurent effet par-deçà, ſans autre publication dans le Païs ſur préalable Placet de ce Conſeil, & ce pour diverſes conſiderations en partie repriſes au Placard du 12. *Septembre* 1651.

Neque eſt res tam nova, & extravagans ſicut dictus Internuntius videtur velle inſinuare Sanctæ Sedi: nam, ſicut dicitur in dicto programmate, plura ſunt Regna, Provinciæ, & Diſtrictus Chriſtianitatis, quarum aliquæ ſunt ſubjectæ in temporalibus Eccleſiæ Romanæ, & tamen curſus Bullarum, Gratiarum, & aliarum Proviſionum Pontificiarum ibidem non admittitur, quod eſt magnum bonum, tranquillitas, & ſolatium Eccleſiarum & Subditorum habitantium in dictis Regnis, Provinciis, & Diſtrictibus.

Et ce n'eſt pas choſe tant nouvelle, ni ſi extravagante, comme ledit Internonce ſemble vouloir faire entendre au Saint Siege ; car comme eſt porté audit Placard, pluſieurs Royaumes, Provinces, & Contrées de la Chrétienneté, dont aucunes ſont ſujettes en temporalité à l'Egliſe de Rome, le cours des Bulles, Graces, & autres Proviſions Papales, n'y eſt admis, qui eſt le grand bien, tranquillité, & ſoulagement des Egliſes & des Sujets habitans en iceux Royaumes, Provinces, & Contrées.

Covarruvias id docet, quantum concernit Regna Hiſpaniæ *pract. quaſt. cap.* 36. in his verbis: *Multis in caſibus Litteræ Apoſtolicæ ad Regia mittuntur Tribunalia, idque fit ex Regio Decreto, ut illic examinentur, ne quid fiat & obtineatur falſis precibus & importunis ſuggeſtionibus a Summo Pontifice adverſus Regnum, Regumque Hiſpaniarum Privilegia, &c. Etenim & alii Chriſtiani orbis Principes eodem Jure utuntur, & hactenus uſi fuere.*

Et *capite* 35. ſubdit: *Si quis contendat a Principibus Chriſtianis hanc tollere poteſtatem, ſtatim comperiet experimento maniſeſtiſſimo, quantum calamitatis Reipublicæ invexerit.*

Idem late P. Belluga in Speculo Principis, Rubricâ 13. in verbo *Reſtat*:

De las Bullas y Letras Apoſtolicas ſe puede conoſcer en el fuero ſeglar de la retencion ſuya, tomando las originalmente, y teniendolas ſin conſentir uſar dellas, haſta que viſtas por el Conſejo o Audiencias Reales, donde ſe han de embiar, ſe determine ſi ſon el perjuicio de las Leyes, &c. como conſta de unas Leyes de la nueva recopilacion y lo reſuelve. P. Belluga dit:

Ju-

Covarruvias l'enſeigne pour autant que touche les Royaumes d'Eſpagne, pract. quæſt. cap. 36. *in his verbis*: Multis in caſibus Litteræ Apoſtolicæ ad Regia mittuntur Tribunalia, idque fit ex Regio Decreto, ut illic examinentur, ne quid fiat & obtineatur falſis precibus & importunis ſuggeſtionibus a Summo Pontifice adverſus Regnum, Regumque Hiſpaniarum Privilegia, &c. Etenim & alii Chriſtiani orbis Principes eodem Jure utuntur, & hactenus uſi fuere.

Et capite 35. *ſubdit*: Si quis contendat a Principibus Chriſtianis hanc tollere poteſtatem, ſtatim comperiet experimento maniſeſtiſſimo, quantum calamitatis Reipublicæ invexerit.

Idem late P. Belluga in Speculo Principis, rubricâ 13. *in verbo* Reſtat:

De las Bullas y Letras Apoſtolicas ſe puede conoſcer en el fuero ſeglar de la retencion ſuya, tomando las originalmente, y teniendolas ſin conſentir uſar dellas, haſta que viſtas por el Conſejo o Audiencias Reales, donde ſe han de embiar, ſe determine ſi ſon el perjuicio de las Leyes, &c. como conſta de unas Leyes de la nueva recopilacion y lo reſuelve. *P. Belluga dit:*

La

Digitized by Google

La Juriſdiction ſeculiere peut prendre connoiſſance des Bulles & Lettres Apoſtoliques, les ſaiſir & retenir originelles, ſans conſentir qu'on s'en ſerve, juſques à ce qu'ayant été vuës par le Conſeil, ou Audiences Royales, où il faut les envoyer, on détermine ſi elles ſont au préjudice des Loix, &c. comme il conſte par des Loix & déciſions de la recopilation nouvelle.

Et quant au Royaume de France, c'eſt une choſe toute notoire, qu'ils y tiennent leur Egliſe exempte, & que de ce il y a audit Royaume pluſieurs Ordonnances, entr'autres celle du Roy Loüis XI. du 8. Janvier 1475. par laquelle eſt ordonné expreſſement, que toutes Lettres, Bulles, & autres Proviſions de la Cour de Rome, doivent être viſitées, pour reconnoître ſi elles ne portent rien de préjudiciable au Roy, ou à l'exemption de l'Egliſe Gallicane.

Enſuite de quoy, le Parlement de Paris a encore tout fraîchement, ſçavoir le 15. de May 1647. défendu generalement par forme d'Arreſt, de recevoir, publier & exécuter aucunes Bulles, Brefs & Proviſions de Rome, ſans permiſſion du Roy verifiée en la Cour.

Ayant même cette défenſe été adreſſée à tous Archevêques, Evêques, leurs Vicaires & Officiaux.

Quant au Royaume de Naples, il y a Ordonnance expreſſe in pragmatica Regni Neapolitani, titulo De Collationibus, *pragmaticâ 6.* quod publicatio Romæ facta non ſufficiat, licet contineat Bulla expreſſam Clauſulam, quod eamdem vim obtinere debeat Romæ facta publicatio, ac ſi in Provincia facta foret.

Et Jean II. Roy de Portugal rétroceda l'an 1486. au Pape Innocent VIII. ce droit d'examiner & conſentir en la publication des Bulles Papales, comme de toute ancienneté avoit été pratiqué dans ce Royaume; mais à cette rétroceſſion ſe ſont oppoſez les Conſeillers d'Etat & Juriſconſultes, diſans, non licere Regi tale Jus a ſe abdicare in præjudicium Regni & Subditorum. Auguſtinus Manuel Eques Ordinis Chriſti in Hiſtoria Joannis II. Regis Portugalliæ.

Juriſdictio ſecularis poteſt ſumere notitiam Bullarum & Litterarum Apoſtolicarum, illas apprehendere, & retinere originalia, nec conſentire ut illarum ſit uſus, donec fuerint inſpectæ per Conſilium, vel Audientiam Regiam, quo mitti debent, ibi determinatur, an ſint in præjudicium Legum, &c. ſicut conſtat ex legibus & deciſionibus novæ & recentis recopilationis.

Et quantum ad Regnum Galliæ, eſt res plane notoria, quod ibi retineant ſuam Eccleſiam exemptam, & quod deſuper in dicto Regno plures ſint Ordinationes: inter alias eſt Ordinatio Regis Ludovici XI. de 8. Januarii 1475. per quam expreſſe eſt ordinatum, ut omnes Litteræ, Bullæ, & aliæ Proviſiones Curiæ Romanæ debeant inſpici, ad cognoſcendum an nihil contineant præjudicioſum Regi, vel exemptioni Eccleſiæ Gallicanæ.

Unde Parlamentum Pariſienſe adhuc recentiſſime, nempe 15. Maii 1647. prohibuit generaliter per Decretum, ne reciperentur, publicarentur, & executioni mandarentur ullæ Bullæ, Brevia, & Proviſiones Romanæ ſine conſenſu Regis verificato in Curia.

Imo hæc prohibitio fuit miſſa ad omnes Archi-Epiſcopos, Epiſcopos, eorum Vicarios, & Officiales.

Quantum ad Regnum Neapolitanum, ibi eſt Ordinatio expreſſa *in pragmatica Regni Neapolitani, titulo de Collationibus,* pragmaticâ *6. quod publicatio Romæ facta non ſufficiat, licet contineat Bulla expreſſam Clauſulam, quod eamdem vim obtinere debeat Romæ facta publicatio, ac ſi in Provincia facta foret.*

Et Joannes II. Rex Luſitaniæ retroceſſit anno 1486. Papæ Innocentio VIII. hoc jus examinandi & conſentiendi publicationi Bullarum Pontificiarum, ſicut antiquitus fuerat practicatum in illo Regno: ſed illi retroceſſioni oppoſuerunt ſe Conſiliarii Status & Juris-Conſulti, dicentes, *non licere Regi tale jus a ſe abdicare in præjudicium Regni & Subditorum. Auguſtinus Manuel Eques Ordinis Chriſti in Hiſtoria Joannis II. Regis Portugalliæ.*

Au regard de la Savoye, dit: Ant. Faber ad tit. Cod. De Appellat. ab Abuſu definit. 3. & 4. ab executione Brevis Apoſtolici quamvis æquiſſimi, ſi inconſulto Senatu facta ſit, appellari tamquam ab abuſu poteſt, ne Principis juriſdictio impune contem-

tempta videatur: pertinet enim ad Senatus auctoritatem, ut provideat, ne quid ab extraneo ullo Principe fiat, quod vel Principis dignitatem vel publicam utilitatem poſſit lædere.

De Britanniæ Ducatu Argentreus lib. 2. hiſt. cap. 14. refert ſecundum Britanniæ Ducem edixiſſe ſub pœna corporis & confiſcationis bonorum, ne Bullæ quæcumque in publicum Ducatus ſui prodirent, antequam examinatis in ſuo Conſiſtorio ipſe annueret.

De Regno Siciliæ idem ſcribit Jacobus de Graffis in Deciſion. lib. 4. cap. 18.

De Ditione Florentinâ Angelus Conſil.23. De aliis Italiæ Ditionibus Antonius Amato, tomo 2. Reſolut. 28. (*a*).

Et in illis Provinciis viget obſervantia irrefragabilis plurium ſeculorum ſine minima oppoſitione & contradictione Sanctæ Sedis, quamvis ibi antiquitus ſuos habuerint Nuntios Apoſtolicos, & conſequenter deſuper fuerint informati.

Inde infertur requiſitum eſſe conſenſum & approbationem plane formalem, quæ deberet eſſe loco tituli; nam ſicut loquitur Papa Honorius in *Cap.* Quod dilectis ẍ *de conſanguinit. & affinit.* in ſimili materia, *conſultius duximus obſervata conſuetudini deferendum, quam aliud in diſſenſionem & ſcandalum populi ſtatuendum.*

Et in *Capitulo* Cum consuetudo, ẍ *de Conſult. Plerumque diſcordiam pariunt novitates:* & in *Cap.* Cum teneamur ẍ *de Præbendis: Si non poteſt ſine ſcandalo ei providere, æquanimiter ſuſtinemus, ſi pro eo mandatum noſtrum non duxeris exequendum.*

Neque eſt res nova, quod impetrentur in Curia Romana ſimilia Brevia; & ideo dicitur in *Can.* Nos si 2. *quæſt.* 7. *Nos ſi incompetenter aliquid egimus, & ſubditis juſtæ Legis tramitem non conſervavimus, veſtro, & miſſorum veſtrorum cuncta volumus emendare judicio.*

Et ideo credibile eſt, quod ſi Sua Sanctitas bene & debite informaretur ſuper illis omnibus, de quibus ſupra, & de illo quod continet Bulla Papæ Leonis, & alio Indulto conceſſo in particulari Bruxellenſibus, brevî illi negotio remedium adhiberetur.

Et ſpeciatim habito reſpectu magni numeri mandatorum Regiorum ſucceſſive publicatorum in his Provinciis in forma Lit-

te-

Et quant à ces Provinces on y eſt muni d'une obſervance irrefragable de pluſieurs ſiecles, ſans la moindre oppoſition ou contradiction du S. Siege, quoy que d'ancienneté ils y ayent entretenu leurs Nonces Apoſtoliques, & de ſuite en ayent été informez.

En faiſant à inferer un conſentement & approbation toute formelle, laquelle devroit en tout cas ſervir de titre; car, comme dit le Pape Honorius in Cap. Quod dilectis ẍ De conſanguinitat. & affinit. *ſur pareil ſujet*, conſultius duximus obſervatæ conſuetudini deferendum, quam aliud in diſſenſionem & ſcandalum populi ſtatuendum.

Et in Capitulo Cum consuetudo, ẍ De Conſult. Plerumque diſcordiam pariunt novitates: *& in* Cap. Cum teneamur ẍ De Præbendis: Si non poteſt ſine ſcandalo ei providere, æquanimiter ſuſtinemus, ſi pro eo mandatum noſtrum non duxeris exequendum.

Ce n'eſt pas auſſi choſe nouvelle, que d'impetrer en Cour de Rome ſemblables Brefs; & pour cela ſe dit in Can. Nos si 2. quæſt. 7. Nos ſi incompetenter aliquid egimus, & ſubditis juſtæ Legis tramitem non conſervavimus, veſtro, & miſſorum veſtrorum cuncta volumus emendare judicio.

Et à tant il eſt croyable, que ſi Sa Sainteté ſeroit bien & dûement informée de tout ce que deſſus, & de ce que contiennent la Bulle du Pape Leo, & un autre Indult du Saint Siege accordé en particulier à ceux de Bruxelles, cette affaire ſeroit bien-tôt remediée.

Et ſpecialement en regard au grand nombre de Mandemens Royaux publiez ſucceſſivement en ces Provinces en forme de Let-

tres

(*a*) Referunt Hiſtorici Angli, quod ante exortum ſchiſma Anglorum, adeſſent in ſingulis oppidis maritimis excubitores, qui Bullas Pontificias examinarent, quique eas Romam remitterent, cum in iis aliquid deprehenderetur, quod Juribus Regni erat contrarium.

tres Patentes, ſans aucun contredire du Saint Siege.

Et pour autant que touche l'ulterieure objection, de ce que les Eccleſiaſtiques ſeroient exempts de toute Juriſdiction Laicale.

Cela eſt derecheſ contre l'ancienne obſervance, coûtumes & pragmatiques du Païs, ſelon leſquelles les Eccleſiaſtiques in multis caſibus ſortiuntur forum ſeculare, *comme auſſi les Royaumes d'Eſpagne, France, & autres.*

Et principalement au regard des affaires regardant la tranquillité publique, comme au regard de ce qui eſt porté au dernier Placard touchant la doctrine de Janſenius, le principel but duquel a été de prévenir tous deſordres publics, factions & diſputes déreglées entre les Eccleſiaſtiques & autres: parmy quoy croyans avoir ſatisfait aux Mandemens de V. A. S. baiſans ſes mains en toute humilité, demeurons, &c. Bruxelles, le 16. de Février 1652.

terarum Patentium abſque ulla contradictione Sanctæ Sedis.

Et quantum ultimam objectionem concernit, quod Eccleſiaſtici eſſent exempti a juriſdictione Laicali.

Hoc denuo eſt contra aliquam obſervantiam, conſuetudines, & pragmaticas Patriæ, ſecundum quas Eccleſiaſtici *in multis caſibus ſortiuntur forum ſeculare*, ſicut etiam in Regnis Hiſpaniæ, Galliæ, & aliis.

Et præcipue in negotiis concernentibus tranquillitatem publicam, ſicut reſpectu hujus quod ſancitum eſt in ultimo programmate circa doctrinam Janſenii, cujus principalis finis fuit obviare confuſionibus publicis, factionibus, & diſputationibus inordinatis inter Eccleſiaſticos & alios; quare cum credamus nos ſatisfeciſſe mandatis Veſtræ Celſitudinis, oſculamur manus veſtras in omni humilitate, & permanemus, &c. Bruxellis 16. Februarii 1652.

Q.

SENTENTIA

CONSILII BRABANTIÆ, quâ publicatio Decreti Congregationis S. Officii de 6. Septembris 1657. quo proſcribuntur plures Libri, facta per Archiepiſcopum Mechlinienſem, caſſatur ob defectum Placiti Regii.

PHilips by der gratie Godts, Koninck van Caſtillien, van Leon, van Arragon, &c. Allen den genen die deſe tegenwoordige ſullen ſien Saluyt. Onſen lieven ende getrouwen Raedt ende Procureur Generael heeſt aen onſen Raede geordonneert in deſen onſen Lande ende Hertogdomme van Brabant te kennen gegeven, hoe dat den Internuntius van ſyne Heyligheyt reſiderende binnen onſe Stadt Bruſſele, geleden eenige dagen aen onſen lieven ende getrouwen in Godt den Aertsbiſſchop van Mechelen hadde toegeſonden ſeker Decreet van ſyne voorſchreve Heyligheyt in date den 6. Se-

PHilippus Dei gratiâ Rex Caſtiliæ, &c. Omnibus has viſuris Salutem. Charus noſter ac fidelis Conſiliarius & Procurator generalis, Conſilio noſtro hujus Patriæ ac Ducatus Brabantiæ expoſuit, quod Internuntius Sanctæ Sedis, Bruxellis reſidens, charo noſtro ac in Chriſto fideli Archiepiſcopo Mechlinienſi inſinuaverit Decretum Suæ Sanctitatis datum 6. Septembris 1657. ut illud publicaret, quo Decreto variæ Litteræ impreſſæ, ac ſcripta in eodem enarrata proſcribuntur, ſub pœnis latis per Concilium Tridentinum, ac Indicem Librorum prohibitorum: quod Decretum idem Internun-

nuntius aliis quoque perſonis Eccleſiaſticis ſubditis noſtris communicavit, illudque prædictus Archiepiſcopus ſuo programmate dato 29. Octobris ſubſequentis, evulgavit, & utrumque prelo publicum fecit, mandavitque Apparitoribus Curiæ Eccleſiaſticæ Mechlinienſis, ut prædicta Decreta affigerent valvis Eccleſiarum ac omnium Capitulorum, eademque mitterent Rectori Univerſitatis Lovanienſis, omniumque Monaſteriorum Superioribus, omnibus quoque Decanis Ruralibus, ut Paſtoribus Decreta illa diſtribuerent, atque ut eadem populo in Concione congregato prælegerent, & valvis ſuarum Eccleſiarum affigi curarent, mandantes omnibus ſuæ Diœceſeos ſubditis, ut prædicto Suæ Sanctitatis Decreto ſub pœnis in eo contentis, aliiſque ejus arbitrio infligendis, obedirent: qualia Decreta hìc publicare non licet aut executioni mandare abſque noſtro Placito & licentiâ; ac eapropter requirebat exponens, ut contra hæc de opportuno remedio providere dignaremur.

September 1657. ten eynde van publicatie, behelſende verbot van verſcheyde gedruckte Brieven ende Geſchriſten daerinne vermelt op die penen geſtatueert by het H. Concilie van Trenten ende by den Cataloge van de verbode Boecken, welk Decreet hy oock hadde toegeſonden aen andere Geeſtelycke perſoonen onſer onder ſaeten, ende op het welck den voorſchreven Aertsbiſſchop heeft gegeven het ſyn in date den 29. October daer naer, d'een ende d'ander doen drucken, onde belaſt aen de Appariteurs van het Geeſtelyck Hof van Mechelen, ende aen andere dat ſy die ſelve Decreten ſouden hechten aen de Kerckdeuren ende aen alle Capitulen, aen den Recteur van de Univerſiteyt, ende aen d' Overſten van alle Clooſters ſoude toeſeynden, mede aen alle die Lant-Dekens, om die ſelve aen de Paſtoors te diſtribueren, op dat ſy het volck in het Sermoon vergadert zynde, die ſouden publiceren, ende aen de deuren van hunne Kercken doen hechten met bevel aen alle Onderſaeten van ſyne Dioceſe, dat ſy aen het voorverhaelt Decreet van Syne Heyligheyt ſouden gehoorſaemen op de pene daerinne begrepen, ende andere ſyn goetduncken. Welckdanige Decreten alhier niet en ſouden vermogen gepubliceert oft ter executie geſtelt te worden, ſonder onſe permiſſie oft Placet; verſoeckende daeromme dat wy tegens het voorverhaelde ſouden willen verſien.

Igitur Nos rejicientes hujuſmodi novitates, nocivas auctoritati noſtræ, prævià deliberatione præfati noſtri Conſilii Brabantiæ, memoratam Decreti de 6. Septembris 1657. ab Internuntio factam inſinuationem & programma Archiepiſcopi Mechlinienſis die 29. Octobris ſubſequutum, ac ulteriorem ejuſdem Decreti publicationem cum omnibus inde ſubſequutis caſſavimus & annullavimus, caſſamus & annullamus per Præſentes. Datum in Urbe noſtra Bruxellenſi 23. Novembris 1657. Erat ſignatum, Assel. Vt. Inferius habebatur, Per Regem in ſuo Conſilio. Subſignatum *Loyens*.

Waeromme ſoo is t', dat wy (niet konnende toeſtaen ſulcke nieuwigheyt achterdeelig aen onſe authoriteyt) by deliberatie van onſen voorſchreven Raede van Brabant het voorſchreven toeſenden van den Internuntius van het voorſchreven Decreet van den 6. September 1657. ende het gene van den Aertsbiſſchop van Mechelen van den 29. October daer op gevolgt, het voorder uyt ſenden ende publiceren van de ſelve, met allen het gene daer uyt ende naer is gevolgt, hebben gecaſſeert ende te niet gedaen, caſſeren ende doen te niet by deſen. Gegeven in onſe Stadt van Bruſſele den 23. November 1657. ende was geparapheert Assel. Vt. *ende nederwaerts ſtont, geſchreven by den Koninck in ſynen Raede, odderteeckent* Loyens.

CON-

R.

CONSULTA

CONSILII BRABANTIÆ AD ARCHIDUCEM LEOPOLDUM; *in qua vindicat præallegatam Sententiam Conſilii contra ea, quæ Archiepiſcopus Mechlinienſis, & Internuntius Apoſtolicus eidem Sententiæ oppoſuerant in ſuis reſpective Libellis Archiduci Leopoldo oblatis.*

MONSEIGNEUR.

Nous avons vû l'ordre de Vôtre Alteſſe Sereniſſime donné à Gand l'onziéme du courant, par laquelle elle eſt ſervie de mander qu'aurions à l'informer ſur le contenu des Requêtes luy préſentées, tant par l'Illuſtriſſime Archevêque de Malines, que l'Internonce de Sa Sainteté, & ſur un autre Ecrit touchant la caſſation de le publication d'un Decret de Sa Sainteté, contenant prohibition de pluſieurs Ecrits rapportez audit Decret.

Nous ſommes fort aiſes d'avoir ſujet d'informer Vôtre Alteſſe de nôtre procedé, dans une affaire dans laquelle il y va tant de l'autorité & Droit de Sa Majeſté, & du repos de ſon Etat & Sujets; & de la pouvoir deſabuſer des mauvaiſes impreſſions, qu'on a voulu donner par leſdites Requêtes & Ecrits.

Ayant Sa Sainteté par Decret du 6. de Septembre 1657. défendu pluſieurs Lettres & autres Ecrits imprimez, l'Internonce la envoyé audit Archevêque à fin de publication; & ayant le même Archevêque fait dépêcher un autre Decret ſien, en date 29. Octobre de ladite année, il a fait publier l'un & l'autre par les Prédicateurs dans les Egliſes; les a diſtribuez par tout, & fait afficher en lieux publics, où bon luy a ſemblé, commandant l'obſervance dudit Decret de Sa Sainteté, ſous les peines & Cenſures y portées, & autres à impoſer à ſon arbitrage.

Ce que le Conſeiller & Procureur General

Vidimus mandatum Veſtræ Celſitudinis datum Gandavi undecimâ currentis, per quod mandatur nobis, ut illam informemus ſuper contento Supplicarum ſibi præſentatarum tum per Illuſtriſſimum Archiepiſcopum Mechlinienſem, tum per Internuntium Suæ Sanctitatis, & ſuper alio Scripto concernente publicationem cujuſdam Decreti Suæ Sanctitatis, continentis prohibitionem plurium Scriptorum relatorum in dicto Decreto.

Lætamur ſummopere, quod cauſam habeamus informandi Veſtram Celſitudinem ſuper geſtis in negotio, in quo multum agitur de authoritate & jure Suæ Majeſtatis, & quiete ſuorum Statuum & Subditorum, ut poſſimus evellere peſſimas impreſſiones, quas conati ſunt ingerere per dictas Supplicas & Scripta.

Cum Sua Sanctitas per Decretum 6. Septembris 1657. prohibuiſſet multas Litteras & alia Scripta impreſſa, Internuntius miſit ad Archi-Epiſcopum in finem publicationis; & cum Archi-Epiſcopus idem curaſſet expediri aliud ſuum Decretum, datum 29. Octobris ejuſdem anni, juſſit publicari utrumque per Concionatores in Eccleſiis, ubique diſtribuit, & juſſit affigi in locis publicis, ubicumque viſum ſibi fuit, præcipiens obſervantiam dicti Decreti Suæ Sanctitatis ſub pœnis & cenſuris ibi latis, & aliis imponendis ſecundum ſuum arbitrium.

Quod Conſiliarius & Procurator Generalis

ralis Brabantiæ dicens eſſe factum ſine ullo Placito & permiſſione Regis, obtulit Supplicam, per quam nos requiſivit, ut vellemus remedium adhibere conveniens pro conſervatione jurium & Regalium Suæ Majeſtatis.

Antequam reſolveremus ſuper iſta Supplica, conſultum duximus, ut Conſiliarius & Advocatus Fiſcalis adiret dictum Archi-Epiſcopum, ut ab ipſo diſceret, num haberet aliquam permiſſionem vel Placitum pro publicatione & executione dicti Decreti: cum autem non poſſet ei loqui ob ejus indiſpoſitionem, locutus eſt ejus Secretario, dicens quod ex parte Conſilii haberet aliquid proponendum ejus Domino, & quod vellet ei declarare, eſſet autem reverſurus, quamprimum ejus diſpoſitio poſſet permittere: cujus rei cum Secretarius dixiſſet ſe velle facere relationem, & adferre reſponſum dicto Fiſcali intra tres horas poſt meridiem, abiit; & dictâ horâ venit dictus Secretarius ferens reſponſum dicto Fiſcali, dicens quod ſuus Dominus ægre ferret, quod non potuiſſet ei loqui, & quantum ad dictam publicationem vellet dare ſatisfactionem Conſilio intra biduum vel triduum, & quod tamdiu differri deberet & nihil attentari.

Cujus factâ relatione Conſilio 22. menſis præteriti, Caſſatio, de qua Archi-Epiſcopus & Internuntius conqueruntur, fuit conceſſa die poſterâ cum hac tamen reſtrictione, quod non publicaretur, nec executioni mandaretur, ſi Archi-Epiſcopus daret ſatisfactionem intra terminum petitum; ſed cum nihil ſimile faceret, dicta Caſſatio fuit inſinuata & affixa 27. dicti menſis.

Per quam non caſſavimus Bullam vel Decretum Suæ Sanctitatis, ut loquitur dictus Internuntius, & præſupponit dictum Scriptum, nec ſumpſimus notitiam impreſſorum vel librorum prohibitorum per dictum Decretum, & ignoramus an eadem impreſſa ſint facta ad defenſionem aliquarum opinionum Janſeniſticarum: ſcimus quod non pertineat ad nos decidere articulos fidei; ſed caſſavimus miſſionem, quam fecit Internuntius ad Archi-Epiſcopum dicti Decreti in finem publicationis, Decretum dicti Archi-Epiſcopi, & eorum publicationem cum omni-

ral de Brabant diſant avoir été fait ſans aucun Placet ou permiſſion du Roy, a préſenté Requête par laquelle il Nous a requis, que voudrions y pourvoir de remede convenable, pour la conſervation des Droits & Hauteur de Sa Majeſté.

Devant que de reſoudre ſur cette Requête, avons trouvé bon que le Conſeiller & Avocat Fiſcal iroit trouver ledit Archevêque, pour ſçavoir de luy, s'il avoit quelque permiſſion ou Placet pour la publication & exécution dudit Decret; mais n'ayant pû luy parler à cauſe de ſon indiſpoſition, parla à ſon Secretaire, luy donnant à entendre ce que de la part du Conſeil il avoit à propoſer à ſon Maître, & qu'il voudroit le luy déclarer, & qu'il retourneroit, ſi la diſpoſition dudit Archevêque le pouvoit permettre; ſur quoy ayant ledit Secretaire dit d'en faire le rapport, & de porter réponſe audit Fiſcal devant trois heures après midy, il s'eſt retiré; & à l'heure dite, vient ledit Secretaire porter la réponſe audit Fiſcal, luy diſant que ſon Seigneur & Maître étoit marry de n'avoir pû luy parler, & qu'au regard du point de ladite publication, il donneroit ſatisfaction au Conſeil en deux ou trois jours, & que l'on voudroit ſuperſeder juſques alors ſans rien faire.

De quoy rapport ayant été fait au Conſeil le 22. du mois paſſé, la Caſſation, de laquelle ledit Archevêque & Internonce ſe plaignent, fût accordée le jour après, avec cette reſolution néanmoins, qu'elle ne ſeroit publiée ou exécutée, ſi l'Archevêque donnoit aucune ſatisfaction endeans le terme par luy demandé; mais n'ayant rien fait de ſemblable, a ladite Caſſation été inſinuée & affichée or primes le 27. dudit mois.

Par laquelle n'avons pas caſſé ou anéanti la Bulle, ou Decret de Sa Sainteté, comme donne à connoître ledit Internonce, & comme préſuppoſe ledit Ecrit: n'avons auſſi pris connoiſſance des Imprimez ou Livres défendus par ledit Decret, & ignorons ſi les mêmes Imprimez ſont faits en défenſe de quelques opinions Janſeniennes; nous ſçavons, qu'il ne nous touche pas de décider les articles de la Foy; mais avons caſſé l'envoy que ledit Internonce a fait à l'Archevêque dudit Decret à fin de publication, le Decret dudit Archevêque, & leur pu-

publication, avec tout ce qu'eſt enſuivi, qui ſont choſes du tout temporelles, & qui ne concernent en aucune façon la déciſion de Sa Sainteté au regard desdits Imprimez défendus, ains ſeulement la forme de l'exécution.

Ce n'eſt pas auſſi une nouveauté, comme préſuppoſe ledit Archevêque, Internonce & Ecrit, que de requerir Placet de Sa Majeſté, pour l'exécution des Decrets ou Bulles Papales; & l'autorité de Sa Sainteté n'eſt par le Conſeil réduite à autre point, qu'elle n'a été depuis pluſieurs ſiecles en çà: mais c'eſt une nouveauté, vouloir publier ſemblables Bulles ſans préalable permiſſion de Sa Majeſté ou de ſes Conſeils, & de prendre comme le Placet un Decret confirmatif de l'Ordinaire de la Dioceſe, au lieu de celuy du Roy. Ce ſeroit ennuyer V. A. de rapporter icy tous les Placards, exemples, autoritez, & raiſons, qui démontrent & convainquent, que les Bulles Apoſtoliques ne peuvent être exploitées ſans préalable Placet ou permiſſion de Sa Majeſté; nous en rapporterons ſeulement aucuns avec des exemples, qui ſont au cas preſent des motifs, raiſons & experiences très-importantes, qu'a ſubminiſtré l'année courante.

Par divers Placards des glorieux Prédeceſſeurs de Sa Majeſté, par divers Ordres & Lettres ſur ce émanez, & Ecrits, eſt défendu de n'admettre l'exécution d'aucunes Bulles Papales, ſans qu'au préalable elles ne ſoient viſitées, & cette viſitation fût par Placard du Duc Philippe de Bourgogne, de l'an 1447. enchargée aux Villes capitales de Brabant, mais depuis donnée à ce Conſeil pour tout ſon reſſort; & entre divers autres Placards émanez ſur ledit ſujet, il y en a un du Roy Philippe II. de l'an 1574. qui parle en termes fort clairs, & contient en effet un abregé des Placards & Mandemens anterieurs.

Il défend expreſſément par forme d'Edit perpetuel l'exécution de toutes Bulles, Proviſions, ou autres Dépêches ou Impetrations de Rome, des Légats ou Nonces Apoſtoliques, ou révocations d'aucune Graces, Induits, Privileges, Sentences ou Exécutoriales renduës & decretées hors les Païs par-deçà, tendant directement au préjudice de ces Païs, ou d'aucun tiers particulier, n'eſt

omnibus, quæ ea ſequuntur; quæ res ſunt mere temporales, & nullo modo concernunt deciſionem Suæ Sanctitatis circa dicta impreſſa prohibita, ſed tantum formam executionis.

Neque etiam eſt novitas, ſicut præſupponit dictus Archi-Epiſcopus, Internuntius, & Scriptum, requirere Placitum Suæ Majeſtatis pro executione Decretorum, & Bullarum Pontificiarum, & authoritas Suæ Sanctitatis per Conſilium non redigitur ad aliud, quam fuerit a pluribus ſeculis in his partibus; ſed eſt novitas velle publicare ejuſmodi Bullas ſine prævia permiſſione Suæ Majeſtatis & ejuſdem Conſiliorum, & aſſumere ſicut Placitum Decretum confirmativum ab Ordinario Diœceſis loco Placiti Regis. Tædium afferremus Veſtræ Celſitudini, hîc referre omnia Diplomata, exempla, authoritates, & rationes, quæ demonſtrant & convincunt, quod Bullæ Apoſtolicæ non poſſint expediri & publicari ſine prævio Placito & permiſſione Suæ Majeſtatis: aliquas ſolum referemus cum exemplis; quæ ſunt in caſu præſenti motiva, rationes, & experientiæ momentoſæ, quas ſubminiſtravit annus currens.

Per varia Diplomata glorioſiſſimorum Prædeceſſorum Suæ Majeſtatis, per diverſas Ordinationes & Litteras deſuper emanatas & ſcriptas prohibitum eſt admittere executionem ullarum Bullarum Pontificiarum, niſi prævie fuerint inſpectæ; & hæc inſpectio fuit per Diploma Ducis Philippi Burgundiæ de anno 1447. mandata Civitatibus capitalibus Brabantiæ, ſed ex poſt data huic Conſilio, & inter varia alia Diplomata emanata ſuper hac materia, unum eſt Regis Philippi II. de anno 1574. quod loquitur in terminis valde claris, & continet reipsâ epitomen Programmatum & Mandatorum anteriorum.

Prohibet expreſſe in forma Edicti perpetui executionem omnium Bullarum, proviſionum, vel aliarum expeditionum vel impetrationum Romanarum, Legatorum vel Nuntiorum Apoſtolicorum, vel revocationem gratiarum, Indultorum, Privilegiorum, Sententiarum, Executorialium decretarum extra hanc Patriam, tendentium directe in præjudicium harum patriarum, vel alicujus

tertii privati, niſi prævie dictæ Litteræ, Bullæ, Sententiæ, vel aliæ impetrationes fuerint inſpectæ & examinatæ a Sua Majeſtate in Conſilio Privato vel in Brabantino, & Impetrantes obtinuerint Placitum.

Qua ſuper re cum fuiſſet diſputatio & controverſia anno 1631. inter hoc Conſilium & Nuntium Apoſtolicum tum temporis, Sua Majeſtas reſcripſit defunctæ Sereniſſimæ Infantinæ Iſabellæ glorioſæ memoriæ, & mandavit per Litteras datas Madriti 14. Auguſti anno 1631. ut bene tueretur ſua jura, nec pateretur perdi vel minimam ſuarum prærogativarum.

Anno 1632. fuit quæſtio de publicatione cujuſdam Bullæ vel Decreti, per quod Sua Sanctitas vel Congregatio Cardinalium prohibuerat Opera Patris Joannis Baptiſtæ Poſa Biſcayni Societatis Jeſu, & ne Archi-Epiſcopus Mechlinienſis procederet ad publicationem dicti Decreti, dicta Sereniſſima Infantina per ſuas Litteras de 7. Januarii 1633. ipſi ſcripſit, ſe intellexiſſe, quod Nuntius Apoſtolicus eſſet intentionis jubendi publicari quoddam Decretum Congregationis Cardinalium ſuper indice librorum prohibitorum, & per quod prohiberetur Liber dicti Poſa, abſque quod Sua Majeſtas eſſet informata de ratione dictæ prohibitionis, vel a Sua Majeſtate eſſet conceſſa ulla permiſſio faciendi dictam publicationem; & mandavit dicto Archi-Epiſcopo, ut differret publicationem, donec eſſe certior reddita de intentione Suæ Majeſtatis; & ſi haberet rationes in contrarium, deberet informare Suam Celſitudinem, & tamen differret publicationem uſque ad aliud mandatum.

Quomodo Auguſtiſſimi Reges Hiſpaniæ ſemper habuerint cordi hoc jus & prærogativam tam in Regnis Hiſpaniæ, quam Neapolitano, & alibi, teſtantur dicta & alia Diplomata & Ordinationes, & plures Theologi & Juris-Conſulti Hiſpani, Itali, & aliarum Nationum.

Quod hæc etiam ſit obſervantia, & jus aliorum Regum, & ſuprémorum Principum, poſſet probari per authoritatem plurimorum Scriptorum.

Et

que préalablement leſdites Lettres, Bulles, Sentences, & autres Impetrations ayent été vûës & examinées par Sa Majeſté en ſon Conſeil Privé, ou en celuy de Brabant, & que les Impetrants ayent obtenu Lettres Patentes de Placet.

Sur quel point y ayant eu diſpute en l'an 1631. entre ce Conſeil & le Nonce du Pape d'alors, Sa Majeſté écrivit à feuë la Sereniſſime Infante Iſabelle de glorieuſe mémoire, & luy manda par Lettres datées à Madrid le 14. d'Août 1631. de bien garder ſes droits, & de ne laiſſer perdre un ſeul point de ſes prérogatives.

En l'an 1632. il y eut queſtion pour la publication d'une Bulle ou Decret, par lequel Sa Sainteté ou Congregation des Cardinaux avoit défendu les Œuvres de Pere Jean-Baptiſte Poſa Biſcayn de la Compagnie de Jesus; *& afin que l'Archevêque de Malines ne procéderoit à la publication dudit Decret, ladite Sereniſſime Infante par ſes Lettres du 7. de Janvier 1633. luy écrivit qu'elle avoit entendu, que le Nonce Apoſtolique ſeroit d'intention de faire publier certain Decret de la Congregation des Cardinaux ſur l'Index des Livres réprouvez, & par lequel ſeroit défendu le Livre dudit Poſa, ſans que Sa Majeſté ſeroit informée du ſujet de ladite défenſe, ou que par Sa Majeſté ſeroit accordée aucune permiſſion de faire ladite publication; & ordonna audit Archevêque de differer la publication juſques à ce qu'elle ſeroit éclaircie de l'intention de Sa Majeſté; & s'il avoit raiſon au contraire, qu'il en avertiroit Sadite Alteſſe, & que néanmoins il differeroit la publication juſques à autre ordres.*

Comment que les Auguſtes Rois d'Eſpagne ont toûjours eu ce droit & prérogative en très-grande recommandation, tant ès Royaumes d'Eſpagne, que Naples & ailleurs, témoignent leſdits & autres Placards & Ordres, & pluſieurs Theologiens & Juriſconſultes Eſpagnols, Italiens, & d'autre Nation.

Que cela ſoit auſſi une obſervation & droit des autres Rois & Princes Souverains, pourroit être verifié par l'autorité de grand nombre d'Ecrivains.

Et

Digitized by Google

Et qu' en effet, tous les Ordres Eccleſiaſtiques de ces Païs, ont eu recours aux Conſeils du Roy, pour empêcher l' exécution des Bulles Apoſtoliques qu'ils croyoient leur être préjudiciables, eſt de facile preuve.

Et ſeroit impoſſible que le Roy pourroit gouverner ſon Etat, & le tenir paiſible, ſi on y pouvoit publier & exécuter telles Bulles ou Decrets que Sa Sainteté y voudroit envoyer, ou ſon Nonce ou Internonce exploiter; car telles Bulles pourroient contenir choſes préjudiciables à l' Etat, & même à la Religion, de quoy le Prince eſt bien ſouvent mieux informé dans ſon Etat, que ne peut être Sa Sainteté à Rome.

Et il ne ſuffit pas de dire, que la Bulle ou Decret du Pape ne contient aucun préjudice du Roy ou de ſes Sujets; car c' eſt cela même que doit être examiné, & ne peut être examiné avec fruit, que la Bulle ne ſoit préſentée & vûë auparavant ſon exécution.

De dire que la Bulle ſeroit dogmatique, & ne contiendroit que définition ou declaration de quelque Article de la Foy, ne peut auſſi excuſer le préalable examen; car ce que la Bulle contient, giſt en fait, & le doit Sa Majeſté ſçavoir; afin que ſous prétexte de définition ou interprétation de quelque Article de la Foy dans la publication, ne ſe gliſſaſſe quelque choſe préjudiciable.

Et pour ce qu' eſt des Décisions ou Déclarations dogmatiques, ou de la Foy, en divers ſiecles, n' y eut Déciſions ou Interprétations plus importantes que celles données par le ſaint Concile de Trente.

Néanmoins, & nonobſtant que les Prédeceſſeurs de Sa Majeſté ayent été les premiers Solliciteurs de la convocation & aſſemblée dudit Concile, ont ſes Déciſions formellement été placetées devant que le Concile ait été publié, exécuté ou accepté; & le Placet n' a été accordé qu' après l'examen des Conſeils de Sa Majeſté.

Et le Pape Clement VIII. requerant le Roy de France Henry IV. de vouloir faire publier & obſerver ledit Concile de Trente, a été content qu' il ſeroit obſervé, exceptis iis, quæ ſine tranquillitatis perturbatione executioni mandari non poſſent.

Par le même Concile fût reſolu de dreſſer

Et quod omnes Ordines Eccleſiaſtici hujus Patriæ habuerint recurſum ad Conſilia Regis pro impedienda executione Bullarum Apoſtolicarum, quas credebant ſibi eſſe præjudicioſas, eſt facilis probationis.

Et impoſſibile foret, ut Rex gubernaret ſuos Status, & in tranquillitate tueretur, ſi ibi poſſint publicari & executioni mandari Bullæ & Decreta, quæ Sua Sanctitas vellet tranſmittere, vel ejus Nuntius aut Internuntius expedire; nam tales Bullæ poſſent continere res præjudicioſas Statui, imo Religioni, de quibus Princeps longe melius eſt informatus in ſuis Statibus, quam Sua Sanctitas Romæ.

Nec ſufficit dicere, quod Bulla vel Decretum Pontificis nullum contineat præjudicium Regis, vel ejus Subditorum: nam hoc idem eſt quod debet examinari; nec poteſt examinari, niſi Bulla præſentetur & examinetur ante ejuſdem executionem.

Dicere quod Bulla eſſet dogmatica, & nihil contineret niſi definitionem & deciſionem cujuſdam articuli Fidei, non poteſt excuſare prævium examen; nam quod Bulla continet, conſiſtit in facto: & debet Sua Majeſtas ſcire, ne ſub prætextu definitionis vel interpretationis cujuſdam articuli Fidei, per publicationem ſubintret aliquid præjudicioſum.

Et quantum ad Deciſiones vel Declarationes Dogmaticas, vel Fidei, in diverſis ſeculis non fuerunt deciſiones aut interpretationes majoris momenti, quam quæ fuerunt datæ per Concilium Tridentinum.

Non obſtante quod prædeceſſores Suæ Majeſtatis fuerint primi ſollicitatores convocationis & congregationis dicti Concilii, tam ejus deciſiones formaliter fuerunt placitatæ, antequam Concilium fuerit publicatum, executioni mandatum aut acceptatum; & Placitum non fuit conceſſum niſi poſt examen Conſiliorum Suæ Majeſtatis.

Et Papa Clemens VIII. requirens Regem Galliæ Henricum IV. ut vellet jubere publicari & obſervari dictum Concilium, acquievit ut obſervaretur, exceptis iis, quæ ſine tranquillitatis perturbatione executioni mandari non poſſent.

Per idem Concilium reſolutum fuit, erigen-

Digitized by Google

gendum eſſe Catalogum librorum prohibitorum, qui non fuit receptus in hac patria, non magis quam ipſum Concilium, niſi prævie fuerit placitatum a Sua Majeſtate, & fuit per programma expreſſum anno 1569. impreſſum Gallice, Flandrice, & Latine, ut ſancta intentio Concilii & Suæ Majeſtatis melius cognoſceretur ab unoquoque, & annis 1531. & 1540. fuerunt placitati alii ſimiles Catalogi: & ſic reperiuntur exempla in eodem caſu, qui hodie movetur, in dubium trahitur, & novitas appellari præſumitur.

Bulla Suæ Sanctitatis condemnans Librum Epiſcopi Janſenii non fuit recepta in his partibus, quam poſtquam Sua Majeſtas ordinaſſet ejus affixionem; & cum eadem illa Bulla anno 1642. de nocte eſſet affixa ad valvas Eccleſiæ ſancti Petri Lovanii, Fiſcales hujus Conſilii quamprimum præſentarunt Supplicam contra Internuntium Stravius, in finem Caſſationis; ſed declaravit ſe non dediſſe mandatum illam affigendi: & ita ceſſavit Caſſatio, medio ſuæ negationis.

Et quanti interſit pro Religione & quiete Status Suæ Majeſtatis, quod omnes Bullæ & Decreta Apoſtolica examinentur ante eorumdem publicationem & executionem; demonſtrat ſatis clare quoddam Decretum in forma Litterarum per Cardinalem Genetty miſſum ad Epiſcopum Antuerpienſem 7. Auguſti hujus anni, in quo dicit, quod Sancta Congregatio cum approbatione Suæ Sanctitatis declaraſſet, quod duæ partes Civium Antuerpienſium, & omnes, qui decreverant, quod Eccleſiaſtici dictæ Civitatis deberent ſolvere Gabellas ſuper vino & cereviſia, incurriſſent Cenſuras expreſſas & ordinatas per ſacros Canones & Conſtitutiones Apoſtolicas, & quod dictus Epiſcopus deberet mandare omnibus Eccleſiaſticis, ne ſolverent dictas Gabellas.

Publicatio & executio ſimilis Decreti potuiſſet cauſare magnam & irreparabilem alterationem, non tantum pro ſervitio & quiete Suæ Majeſtatis Statuum, ſed etiam in facto Religionis in Civitate tam vicina Hæreticis, cum quibus debet quotidianam habere communicationem; & publicatio ac declaratio contenta in dictis Litteris,

&

ſer un Catalogue des Livres réprouvez, lequel n'a pas été reçu en ces Païs, non plus que le Concile même, qu'au préalable il n'ait été placeté par Sa Majeſté, & le fût par le Placard exprès de l'an 1569. imprimé en François, Flamand, & Latin, afin que la ſainte intention du Concile & de Sa Majeſté fuſſent mieux connuës à un chacun; & ès années 1531. & 1540. ont été placetez autres Catalogues ſemblables: & ainſi ſe trouvent des exemples au même cas, que l'on veut maintenant tirer en diſpute, & faire paſſer pour nouveauté.

La Bulle de Sa Sainteté condamnant le Livre de l'Evêque Janſenius, n'a été reçuë en ces Païs, qu'après que Sa Majeſté avoit ordonné ſa publication; & ayant la même Bulle en l'an 1642. de nuit été affichée devant l'Egliſe de S. Pierre à Louvain, les Fiſcaux de ce Conſeil ont incontinent préſenté Requête contre l'Internonce Stravius, à fin de caſſation; mais il déclara n'avoir donné ordre pour ladite affiche: ainſi ceſſa la caſſation, au moyen de ſon deſaveu.

Et combien il importe pour la Religion & repos de l'Etat de Sa Majeſté, que toutes les Bulles & Decrets Apoſtoliques ſoient examinez devant leur publication & exécution, démonſtre aſſez clairement un Decret en forme de Lettre par le Cardinal Genetty, envoyé à l'Evêque d'Anvers le 7. d'Août de cette année, par où il dit, que la ſainte Congregation, avec approbation de Sa Sainteté, avoit déclaré que deux parties des Bourgeois de la Ville d'Anvers, & tous ceux qui avoient decreté que les Eccleſiaſtiques de ladite Ville auroient à payer les Gabelles ſur Vin & Bierre, avoient encouru les Cenſures exprimées & ordonnées par les ſaints Canons & Conſtitutions Apoſtoliques, & que ledit Evêque auroit à commander à tous Eccleſiaſtiques de ne payer leſdits Gabelles.

La publication & exécution de ſemblable Decret eût pû cauſer grande & irréparable alteration, non-ſeulement pour le ſervice & repos de l'Etat de Sa Majeſté, mais auſſi au fait de la Religion, même en une Ville tant voiſine aux Heretiques, avec leſquels elle doit avoir communication journaliere; & la publication de la déclaration conte-

nuë

Digitized by Google

nuë en ladite Lettre & déſenſe ordonnée par icelles, auroient indubitablement été exécutées, ſi ce Conſeil n'y eût promptement pourvû à la requête du ſuſdit Procureur General.

A tels ou ſemblables inconvenients ſont ſujettes toutes les Bulles & Decrets qui s'envoyent de Rome, & doivent partant être conferées aux circonſtances que le tems donne.

Et ſi l'Archevêque ou l'Internonce peuvent faire publier & exécuter ſans connoiſſance de Sa Majeſté les Bulles ou Brevets déſendans Ecrits ou Imprimez, rien ne les empêchera de publier auſſi des Decrets, par leſquels Sa Sainteté déſendra & condamnera les propres Placards de Sa Majeſté, ou Livres, ou Ecrits faits en faveur de ſon Droit, & de celuy de ſes Sujets.

De fait, il n'y a qu'environ quatre années, qu'a été fait & imprimé une Deduction intitulée : Jus Belgarum circa Bullarum Pontificiarum receptionem, *ne contenant ou ne parlant d'aucun Article de la Foy ou de choſe dogmatique, ſeulement de juſtification du droit que Sa Majeſté a de n'admettre l'exécution des Bulles ſans préalable examen & Placet : & cette déduction avec une autre de ſemblable matiere, l'une & l'autre fondée ſur Placards, ordres & promeſſes de Sa Majeſté, a auſſi été déſenduë par Sa Sainteté.*

Par la Requête dudit Archevêque préſentée à V. A. ſe dit, qu'ayant publié le ſuſdit Decret, a été empêché en acquit de ſon Office Paſtoral, de s'informer des Auteurs ou Publicateurs des Livres par Sa Sainteté déſendus, il ſe trouveroit empêché par ce Conſeil, en quoy il s'abuſe, ſous correction ; car le Conſeil n'a jamais eu intention d'empêcher la recherche d'aucuns Livres heretiques ou ſcandaleux ; au contraire a toûjours été prompt, & l'eſt encore d'aſſiſter & ſeconder telles informations, & de procéder contre ceux qui auroient contrevenu aux Placards de Sa Majeſté, déſendans rigoureuſement l'impreſſion, diſtraction ou publication de ſemblables Ecrits.

Ledit Archevêque reclame & veut ſeigner pour l'autorité du Pape ſans ſe ſouvenir de celle de Sa Majeſté, à la conſervation de laquelle néanmoins il a auſſi obli-

& prohibitio in illis imperata indubie fuiſſent executioni mandatæ, ſi hoc Conſilium prompte non providiſſet ad requiſitionem Procuratoris Generalis.

His & ſimilibus inconvenientibus ſubjectæ ſunt omnes Bullæ & Decreta, quæ mittuntur Romà : & ideo debent collationari circumſtantiis, quas tempus ſuggerit.

Et ſi Archi-Epiſcopus, ac Internuntius poſſint curare publicari & executioni mandari ſine cognitione Suæ Majeſtatis Bullas & Decreta prohibentia quædam ſcripta & impreſſa, non impedientur etiam publicare Decreta, per quæ Sua Sanctitas prohibebit & condemnabit propria Programmata Suæ Majeſtatis, vel Libros, aut Scripta facta in favorem ſui Juris & Subditorum.

De facto circumcirca ante 4. annos impreſſa eſt quædam Deductio intitulata : *Jus Belgarum circa Bullarum Pontificiarum receptionem* ; nil continens vel loquens de quodam articulo Fidei, vel re Dogmatica, ſolum de juſtificatione juris, quod Sua Majeſtas habet non admittendi executionem Bullarum ſine prævio examine & Placito : & talis deductio cum alia ſimilis materiæ, utraque fundata ſuper programmata, mandata & promiſſa Suæ Majeſtatis, fuerunt prohibita a Sua Sanctitate.

Per Supplicam dicti Archi-Epiſcopi præſentatam Veſtræ Celſitudini dicitur, quod publicato dicto Decreto, in adimpletione ſui officii Paſtoralis ne ſe informaret de Authoribus & publicatoribus librorum a Sua Sanctitate prohibitorum, impeditus fuerit per hoc Conſilium, ſed ſalvâ correctione fallitur : nam Conſilium numquam impedivit inquiſitionem librorum hæreticorum vel ſcandaloſorum, econtra ſemper fuit & adhuc eſt promptum ad ſuccurrendum talibus informationibus, & procedendum contra eos, qui contraveniſſent programmatibus Suæ Majeſtatis, rigoroſe prohibentibus impreſſionem, diſtractionem, vel publicationem ſimilium Scriptorum.

Dictus Archi-Epiſcopus reclamat ſe velle ſanguinem effundere pro authoritate Pontificis, & non vult meminiſſe authoritatis Suæ Majeſtatis, ad cujus tamen conſervatio-

Digitized by Google

tionem etiam obligatur, ut ejus Vaſſallus & ut Abbas Affligemenſis, & vi juramenti ſolemnis, quod præſtitit in Congregatione Statuum hujus Patriæ pro conſervatione & manutentione privilegiorum: inter quæ non eſt minimum jus, quod Sua Majeſtas & ejus Subditi habent non admittendi ullam Bullam niſi fuerit placitata.

Conqueritur de ſcandalo, quod cauſaviſſet Conſilium proprio ſuo Paſtori & Epiſcopo.

Sed ſi aliquod ſit, ejus præcipitantia, & neglectus agnoſcendi Regem, illius eſt cauſa.

Conqueritur etiam, quod non fuerit auditus, quamvis eſſet Bruxellis; ſed urbanitas, quâ uſum fuit Conſilium erga illum, & reſponſum, quod juſſit dari per ſuum Secretarium, ſunt ſupra relata.

Internuntius dicit per ſuam primam Supplicam, quod ſi Bullæ Pontificiæ debeant expectare Placitum Principis, & eſſe ſubjectæ Cenſuræ Tribunalis laici, antequam obligent conſcientias Subditorum, poſſent propoſitiones eſſe de Fide in una Provincia, & non in alia, & per conſequens fides Catholica non eſſet eadem ubique.

In hoc deeſt bona informatio, quia Conſilium non ſumit notitiam articulorum Fidei, & deciſio manet ſemper univerſalis, quamvis publicatio non fiat ubique eodem tempore.

Dicit, quod proceſſiſſet in diſtributione & publicatione dicti Decreti, ſicut practicarunt ſui prædeceſſores: ſed non credimus, quod poſſet aliqua producere exempla, quæ veniſſent ad notitiam Fiſcalium.

Dictum ſcriptum habet, quod ejus Authori indubitatum ſit, quod Conſilium poſſit juſte prætendere reviſionem & examen Bullarum Apoſtolicarum, quando contrariæ ſunt directe vel indirecte ſuperioritati temporali Suæ Majeſtatis, vel ejus Juri-Patronatus; dicit etiam ſuſtinere, quod Conſilium non poſſit revidere & examinare, quando tales Bullæ ſunt datæ in materia Dogmatica, decidentes quaſdam propoſitiones eſſe de fide, & contrarias eſſe hæreticas, erroneas, & male ſonantes, declarantes

obligation comme ſon Vaſſal & comme Abbé d'Affligem, & enſuite du ferment ſolemnel qu'il a fait à l'Aſſemblée des Etats de cette Province, pour la conſervation & maintien de ſes Privileges, entre leſquels n'eſt pas le moindre droit que Sa Majeſté & ſes Sujets ont de n'admettre aucunes Bulles, ſans qu'elles ſoient placetées.

Il ſe plaint du ſcandal que le Conſeil auroit cauſé à ſon propre Paſteur & Evêque.

Mais s'il y en a aucun, ſa précipitance, & d'avoir negligé de reconnoître le Roy, en eſt la cauſe.

Se plaint auſſi de ce qu'il n'auroit été ouï, quoy qu'il étoit en Bruxelles; mais la civilité, de laquelle le Conſeil a uſé en ſon endroit, & la réponſe qu'il a fait donner par ſon Secretaire, ſont rapportées cy-deſſus.

L'Internonce dit par ſa premiere Requête, que ſi les Bulles Papales doivent attendre le Placet du Prince, & être ſujettes à la Cenſure du Tribunal Lay, devant d'obliger les conſciences des Sujets, les propoſitions pourroient être de Foy en une Province, & non en l'autre, & que par conſequent la Foy Catholique ne ſeroit pas la même par tout.

En cecy manque bonne information, d'autant que le Conſeil ne prend pas connoiſſance des Articles de Foy, & la déciſion ne laiſſe pas d'être déciſion & univerſelle, encore que la publication ne s'en faſſe par tout en même tems.

Il dit qu'il auroit procédé au regard de la diſtribution & publication dudit Decret, comme auroient pratiqué ſes prédeceſſeurs; mais nous ne croyons pas, qu'il pourroit montrer des exemples qui ſeroient venus à la connoiſſance des Fiſcaux.

Ledit Ecrit porte, que ſon Auteur tient pour ſans doute, que le Conſeil peut juſtement prétendre la réviſion & examen des Bulles Apoſtoliques, quand elles contreviennent directement ou indirectement à la ſuperiorité temporelle de Sa Majeſté, ou de ſon droit Patronat; dit auſſi de tenir de même, que le Conſeil ne les peut réviser ou examiner, quand telles Bulles ſon données en matiere dogmatique, décidant qu'aucunes propoſitions ſont de Foy, les contraires heretiques & erroneuſes, ou malſonantes,

Digitized by Google

tes, déclarant pour heretiques & excommuniez ceux, qui opiniatrement conſentent en icelles, & les publient, & leſquelles Bulles défendent les Livres, dans leſquels elles ſe contiennent.

Avoüant ledit Ecrit, & tenant hors de doute, l'un ne peut excuſer d'admettre auſſi l'autre.

Car puiſqu'il avouë que le Conſeil du Roy a droit d'examiner les Bulles Apoſtoliques, qui pourroient directement ou indirectement contrevenir au droit de Sa Majeſté, ou de ſon Patronat Eccleſiaſtique (à quoy il faut ajoûter le droit & l'intereſt particulier de tous les Sujets de Sadite Majeſté, puiſque Sa Majeſté eſt intereſſée en eux) il ſuit par une conſequence neceſſaire que toutes les Bulles ſont ſujettes à viſitation & examen, pour ſçavoir ſi elles ne ſont telles, que le droit de Sa Majeſté ou de ſes Vaſſeaux pourroit être préjudicié par leur exécution.

Ou bien il faut admettre que le Pape, Archevêque ou l'Internonce, ſont Arbitres & Juges de ce point, ſi le Roy, ſon Etat, le Public ou les Particuliers ſont intereſſez ou non.

Ce n'eſt pas, comme le même Ecrit préſuppoſe, que le Conſeil prétendroit en matiere dogmatique jugement approuvant ou réprouvant, & qu'il ſeroit encore moins fondé de prétendre autorité pour faire & défaire définitions de Foy; car le Conſeil ne prétend rien de ſemblable, comme dit eſt, & avouë que ce ſeroient abſurditez de le prétendre, au regard de quoy ledit Conſeil, non plus que les autres que ſa Majeſté par-deçà ne prétendent auſſi aucune poſſeſſion, & celle qu'il prétend n'eſt à compater (ſous correction très-humble) ainſi que fait ledit Ecrit, à celle dont abuſe le Parlement d'Angleterre, au regard de l'admiſſion de ceux des ſept Sacremens qu'il trouve bon, & reſolutions en matiere de Foy qu'il veut prendre.

Le même Ecrit ayant avoüé que les Bulles Apoſtoliques ne peuvent être exécutées, quand elles ſeroient préjudiciables aux droits du Roy, donne pour remede préſervatif deſdits droits, de les laiſſer courir & paſſer, ſans procéder au bruit ſcandaleux de les caſſer, mais d'y mettre remede par après. Il

tes pro hæreticis & excommunicatis illos, qui obſtinate illis conſentiunt, & illas publicant, quæ Bullæ prohibent libros, in quibus continentur.

Dictum ſcriptum habens pro indubitato, unum non poteſt excuſare, quin admittat aliud.

Nam cum fateatur, quod Conſilium Regium habeat jus examinandi Bullas Apoſtolicas, quæ poſſent directe vel indirecte eſſe contrariæ juribus Suæ Majeſtatis, vel ejus juri-Patronatus Eccleſiaſtici (cui debet addi jus & intereſſe particulare omnium Subditorum Suæ dictæ Majeſtatis, cum Sua Majeſtas ſit in illis intereſſata) ſequitur per conſequentiam neceſſariam, quod omnes Bullæ ſint ſubjectæ inſpectioni & examini, ad ſciendum an ſint tales, quæ juri Suæ Majeſtatis, vel ejus Vaſſallorum poſſent præjudicare per earumdem executionem.

Vel admittendum eſt, quod Papa, Archi-Epiſcopus, aut Internuntius ſint arbitri & judices hujus rei, an Rex, Status, publicum, vel privati patiantur præjudicium, necne.

Conſilium, ſicut idem ſcriptum præſupponit, non prætendit in materia dogmatica judicium approbans vel reprobans, & quod adhuc minus eſſet fundatum authoritatem faciendi & deſtruendi definitiones Fidei; Conſilium nil ſimile prætendit, ſicut dictum eſt, & fatetur eſſe abſurditatem id prætendendi, reſpectu cujus rei dictum Conſilium non magis quam Sua Majeſtas nullam prætendunt poſſeſſionem; quod prætendunt (ſalvâ humillimâ correctione) comparari non poteſt, ſicut facit idem Scriptum, illi deciſioni, quâ abutitur Parlamentum Angliæ circa admiſſionem ſeptem Sacramentorum, & reſolutionum in materia fidei, prout ſibi placet admittere.

Poſtquam dictum Scriptum admiſit, quod Bullæ Apoſtolicæ non poſſint executioni mandari, ſi eſſent præjudicioſæ juribus Regiis, ſuggerit remedium præſervativum dictorum jurium illas tolerare abſque hoc quod procedatur ad ſcandaloſam caſſationem, & poſtea adhibere remedium.

Adhuc confundit caſſationem publicationis cum caſſatione Bullæ, in quo eſt magna differentia, & tolerare Bullas & iis curſum relinquere, ad impediendum expoſt earum executionem; ſi inveniretur quod Sua Majeſtas, vel ejus Subditi eſſent intereſſati, hoc eſſet pati ſe vulnerari, ut poſtea remedium adhiberetur: præſtat conſervare rem integram, quam poſt vulneratam cauſam remedium quærere; tale poſſet eſſe præjudicium ut eſſet irreparabile, & illa irreparabilitas demonſtrat, quod hoc remedium nullum ſit, & non poſſet admitti.

Il confond encore la caſſation de la publication avec la caſſation de la Bulle, en quoy il y a très-grande difference; & de laiſſer courir & paſſer les Bulles pour empêcher leur exécution par après, quand on trouveroit que Sa Majeſté ou ſes Sujets ſeroient intereſſez, ſeroit ſe laiſſer bleſſer, pour être penſé & curée par après; il vaut mieux de conſerver une choſe entiere que de la laiſſer rompre pour refaire; & tel pourroit être le deſſervice & préjudice, que par après il ſeroit du tout irréparable, & cette irréparabilité en un cas démontre que ce remede ne peut être reçû en nul.

Praxis plurium ſeculorum nunquam approbavit hoc novum remedium, quo non poſſemus uti niſi cum multo majori ſcandalo, quam examinare & placitare Bullas ante earum executionem; & numquam Sua Majeſtas, vel glorioſi ejus Prædeceſſores negarunt Placitum vel executionem Bullarum, quas bonum Eccleſiæ requirebat publicari; econtra ſemper ſunt cooperati earum obſervantiæ, & in hoc vicerunt omnes Principes Catholicos. Philippus II. Avus Suæ Majeſtatis, ſcribens Cardinali Granvelle ſuper materia publicationis & affixionis Bullæ *Cœnæ Domini*, ſine ſua permiſſione, uſus eſt his verbis:

La pratique de pluſieurs ſiecles n'a jamais trouvé bon ce nouveau remede, duquel on ne ſe pourroit ſervir qu'avec beaucoup plus grand ſcandale, que d'examiner & placeter les Bulles devant leur exécution; & jamais n'a Sa Majeſté, ou ſes glorieux Prédeceſſeurs, refuſé le Placet ou exécution des Bulles, que le bien de l'Egliſe requeroit être publiées; au contraire ont toûjours cooperé à leur obſervance, & en cela ſurpaſſé tous les autres Princes Catholiques. Le Roy Philippe II. Pere-Grand de Sa Majeſté (Philippe IV.) *écrivant au Cardinal Granvelle ſur le ſujet de la publication ou affixion de la Bulle* Cœnæ Domini, *ſans ſa permiſſion, uſa de ces mots:*

Es fuerte coſa, que por ver que yo ſolo ſoy el que reſpeto ala Sede Apoſtolica, y con ſuma veneracion mis Reynos, en lugar de agradecermelo, como devian, ſe aprovechan dello, para quererme uſurpar la autoridad que es tan neceſſaria y conveniente para el ſervicio de Dios, y por el buen govierno de la que el me ha encomendado, y aſſi podria ſer que me forcaſſen a tomar nuevo camino, y io os confieſſo que me trahen muy canſado y cerca de acaverſeme la paciencia, por mucho que tengo, y ſi a eſto ſe llega podria ſer que a todos peſaſſe dello.

Sunt verba Philippi II. quæ traducta de Hiſpanico ſignificant: „ Eſt res parum æqua, „ quod, quia cernitur quod ego ſim ſolus, „ qui revereor Sedem Apoſtolicam, ſicut „ etiam faciunt mea Regna cum profunda „ veneratione, tantum abeſt ut mihi grates rependantur, quin potius illâ volunt „ abuti, uti mihi auferant authoritatem „ adeo neceſſariam pro ſervitio Dei, & ad „ bene regendum eam, quam mihi commiſit: poſſet contingere, ut alia ſumerem „ media ad manum; nam fateor me fatigatum eſſe illis importunitatibus, & patientiam meam, licet ſumma ſit, ad „ finem vergere; & ſi ad extrema deduca- „ tur,

Paroles du Roy Philippe II. traduit de l'Eſpagnol.

„ *C'eſt une conduite peu équitable, que „ parce que l'on voit que je ſuis le ſeul „ qui reſpecte le Siege Apoſtolique comme „ le font auſſi mes Royaumes, avec une „ profonde veneration, au lieu de m'en ſçavoir du gré, l'on veüille en profiter, „ pour m'uſurper l'autorité qui eſt ſi neceſſaire pour le ſervice de Dieu, & pour „ bien gouverner celle dont il m'a enchargé: il pourroit bien arriver que l'on me „ forcera de prendre d'autres meſures; car „ j'avouë que j'en ſuis fort las, & que „ ma patience toute grande qu'elle eſt va à „ ſa*

„ *ſa fin ; & ſi on la pouſſe à bout , on* „ *pourroit bien s'en repentir* „.

Nôtre intention n'eſt pas de favoriſer ou fomenter en rien les Ecrits , qui pourroient être mis en lumiere par ceux qui ſuivent les erreurs de Janſenius , & que Sa Sainteté trouve bon de défendre , non plus que de ſouffrir nuls autres Ecrits heretiques , erroneux , ſcandaleux ou injurieux ; au contraire étant requis adminiſtrerons rigoureuſe juſtice contre les Auteurs , Diſtributeurs ou Détenteurs de ſemblables Ecrits , enſuite des Placards de Sa Majeſté ſur ce émanez , & ne croyons que ledit Archevêque ni ledit Internonce , ni les Fiſcaux de ce Conſeil , & autres ayent ſujet de ſe plaindre ; mais comme la ſuſdite publication cauſoit un ſcandal public à tous ceux qui ont aucune connoiſſance du droit de Sa Majeſté , & que l'on commençoit à tauxer publiquement les Fiſcaux de ce qu'ils ne demanderoient remede contre un Acte de telle nouveauté , & préjudiciable exemple & conſequence , n'avons pû prendre le tems pour en conſulter auparavant V. A. lors abſente ; & auſſi une ſi notoire infraction nous a ſemblé ne le point requerir , & croyerions avoir manqué à nos ſermens , & être indignes de la Robe dont Sa Majeſté nous a honorés , ſi ne l'euſſions fait.

Nous eſperons que tel ſera auſſi le ſentiment de Vôtre Alteſſe , & laquelle informerons de plus près , ſi elle n'a entiere appaiſement , au moyen de la ſuccinte relation du fait , verification du droit de Sa Majeſté , & ſolution aux objections faites par leſdites Requêtes & Ecrits ; & ſur ce , baiſans très-humblement les mains à Vôtre Alteſſe Sereniſſime , prions Dieu ,

MONSEIGNEUR,

De luy conſerver longue & heureuſe vie.
De Bruxelles , le 17. Décembre 1657.
de Vôtre Alteſſe Sereniſſime , &c.

„ tur , poſſet aliquem pœnitere „.

Noſtra intentio non eſt velle fovere Scripta , quæ poſſent eſſe edita ab iis , qui ſectantur errores Janſenii , & quos Sua Sanctitas ducit prohibendos , non magis quam ulla tolerare Scripta hæretica , erronea , ſcandaloſa aut injurioſa ; ſed econtra , ſi requiramur , juſtitiam rigoroſam adminiſtrabimus contra Authores , Diſtributores , vel Detentores talium Scriptorum , vigore Diplomatum Suæ Majeſtatis deſuper emanatorum : nec credimus , quod dictus Archi-Epiſcopus , dictus Internuntius , nec Fiſcales hujus Conſilii , & alii habeant cauſam conquerendi ; ſed cum dicta publicatio cauſaret ſcandalum publicum omnibus illis , qui aliquam habent notitiam juris Suæ Majeſtatis , & inciperentur publice taxari Fiſcales , eo quod peterent remedium contra actum talis novitatis & præjudicioſi exempli & conſequentiæ , tempus non potuimus ſumere ad prius conſulendum Veſtram Celſitudinem tum temporis abſentem ; & adeo notoria infractio viſa eſt nobis non illud requirere , & crederemus deſuiſſe noſtro officio & juramento , & nos eſſe indignos togâ , quâ Sua Majeſtas nos honoravit , ſi hoc non feciſſemus.

Speramus fore , ut talis ſit ſententia Veſtræ Celſitudinis , quam informabimus fuſius , ſi non plane acquieſcat ſuccinctæ relationi facti , verificationi jurium Suæ Majeſtatis , & ſolutioni objectionum factarum per dictas Supplicas & Scripta ; & deſuper oſculantes humillime manus Veſtræ Celſitudinis , rogabimus Deum ,

Ut V. C. dignetur diu ſoſpitem conſervare.

Bruxellis , 17. Decembris , 1657.

Veſtræ Celſitudinis humillimi Servi.

Digitized by Google

S.

CONSULTA

CONSILII BRABANTIÆ AD ARCHIDUCEM LEOPOLDUM, in qua exponit reſolutionem captam per Conſilium ſuper caſſatione Decreti Congregationis S. Officii de 14. Martii 1658. quo caſſabatur Sententia ipſius Conſilii Brabantiæ caſſatoria publicationis Decreti de 6. Septembris 1657. factæ per Archiepiſcopum Mechlinienſem, tamquam contraria Immunitati & Libertati Eccleſiæ, ſupplicans Archiduci, ut huic reſolutioni favere dignetur, utpote conſervandis Juribus Regiis omnino neceſſariæ.

ARchi-Epiſcopus Mechlinienſis, qui ut Prælatus & membrum Status Brabantiæ non debebat ignorare jura & prærogativas Suæ Majeſtatis, nec obligationem particularem, quam habet in dicta qualitate, illis deferendi æque ac conſuetudinibus & obſervantiis antiquis hujus Patriæ, ſignanter circa Placitum Decretorum & Bullarum emanatarum in Curia Romana, attentavit tamen menſe Octobri elapſo publicare in hac Urbe Bruxellenſi Bullam ſibi tranſmiſſam in illum finem ab Internuntio ibi reſidenti, continentem prohibitionem plurium Librorum & Scriptorum, abſque quod eam præſentarit huic Conſilio, aut obtinuerit dictum Placitum & conſenſum Suæ Majeſtatis; Conſiliarius & Procurator Generalis de illa re informatus, quamprimum depoſuit querelas apud Conſilium, requirens ut proviſio Juſtitiæ decerneretur contra hoc attentatum ſuper ſuperioritate Suæ Majeſtatis: & negotio tracto in plena Congregatione, comperimus, quod juramentum præſtitum, vi noſtri officii de tuendis & conſervandis juribus & Regalibus Suæ Majeſtatis, nos abſolute & præciſe obligaret illi rei providere, & non permittere introductionem novitatis tam præjudicioſæ Statui & poteſtati Regiæ, & conſequentiæ tam periculoſæ pro futuro; & illa fuit cauſa

MONSEIGNEUR.

L'Archevêque de Malines, qui comme Prélat & membre de l'Etat de Brabant, ne devoit pas ignorer les droits, & prérogatives de Sa Majeſté, ni l'obligation particuliere qu'il a en ladite qualité, d'y déferer auſſi-bien qu'aux coûtumes & obſervances anciennes du Païs, ſignamment touchant le Placet ou Pareatis *des Decrets & Bulles émanées de la Cour de Rome, s'étant toutefois avancé au mois d'Octobre dernier, de publier en cette Ville de Bruxelles celle qui luy avoit été envoyée à cette fin par l'Internonce y reſident, portant défenſe de pluſieurs Livres & Ecrits, ſans l'avoir préſentée à ce Conſeil, ni obtenu ledit aveu & conſentement de la part de Sa Majeſté; le Conſeiller & Procureur General étant informé de ce qui s'étoit paſſé en ce regard, en fit tout auſſi-tôt ſes plaintes au Conſeil, requerant que proviſion de Juſtice fût décernée contre cet attentat & empriſe ſur la Souveraineté de Sa Majeſté: Sur quoy l'affaire ayant été miſe en déliberation en pleine aſſemblée, avons trouvé que le ſerment par nous prêté à l'avenement de nos charges, de garder & conſerver les Droits & Hauteurs de Sa Majeſté, nous obligeoit abſolument & préciſément d'y pourvoir, & à ne point permettre l'introduction d'une nouveauté ſi préjudiciable à l'Etat & puiſ-*

Digitized by Google

puiſſance Royale , & d'une ſuite ſi dangereuſe pour l'avenir , cauſe que nous décernâmes Lettres de caſſation , tant de l'envoy de l'Internonce , que de la publication enſuivie , avec tout ce qu'en dépendoit , qui eſt une proviſion ordinaire que nous ſommes accoûtumez de decreter , quand il y a entrepriſe de Juriſdiction ou attentat ; & au même tems en donnâmes part à V. A. S. luy déduiſant les juſtes raiſons qui nous avoient portés à faire cette démonſtration , & ores qu'elle n'intereſſoit la Puiſſance Eccléſiaſtique , puiſque l'excès & contravention procédant de ſa part , celle du Roy avoit occaſion & juſte ſujet de s'en reſſentir : toutefois comme d'ordinaire les Miniſtres de la Cour de Rome tâchent de moyenner leurs interêts , par le prétexte d'avoir maintenu l'autorité Pontificale contre celle du Roy , quoy que par des empriſes & uſurpations , ſe ſouciant fort peu de troubler l'Etat d'un Prince Seculier , pourvû qu'ils aſſurent leurs accroiſſemens auprès de Sa Sainteté , celuy qui reſide en cette Ville a bien témoigné qu'il ſe gouverne par cette maxime , au moyen du Decret qu'il a obtenu de la Congregation de la Sainte & univerſelle Inquiſition de Rome , en date du 14. Mars dernier ; par lequel Sa Sainteté tient pour ferme le ſuſdit envoy & publication , réprouve , caſſe , irrite & déclare nulle la caſſation & Decret de ce Conſeil ; & ordonne à toutes perſonnes , de quel degré , ordre , prééminence ou dignité , que ſous prétexte de cettedite Caſſation eu Edit , ils ne ſe préſument exémpter ou excuſer des peines contenuës audit premier Decret de Rome , & qu'ils n'ayent à alleguer ledit Edit au Jugement ou dehors , ou qu'ils n'ayent à s'en ſervir en aucune façon , tout ainſi comme s'il n'eut jamais été émané , ſous les peines & cenſures par les ſaints Canons ordonnées contre les violateurs de l'Immunité & liberté Eccléſiaſtique , & de l'autorité Pontificale , & de laquelle perſonne ne les pourroient abſoudre que Sa Sainteté même , qu'en l'article de la mort : de plus ordonne Sa Sainteté à ce Conſeil , que nôtredit Placard ou Edit ſeroit été aboli , & effectivement caſſé aux Livres ou Regiſtres où il ſeroit écrit ou annoté , afin qu'autrement contre les Conſeillers & tous autres qui

ſa cur decerneremus Litteras caſſatorias tam miſſionis Internuntii , quam publicationis ſecutæ cum omnibus dependentiis , quæ eſt proviſio ordinaria , quam ſolemus decernere , quando aliquid attentatur contra Juriſdictionem ; & ſtatim certiorem reddidimus Veſtram Celſitudinem , exponentes juſtas rationes , quibus inducebamur ad faciendam hanc demonſtrationem , & quamvis non tangeret poteſtatem Eccleſiaſticam , cum exceſſus & contraventio procederet ex parte ipſius , poteſtas Regia habebat occaſionem & juſtam cauſam indignationis : tamen cum ordinarie Miniſtri Curiæ Romanæ conentur ſuum intereſſe promovere ſub prætextu manutenendi authoritatem Pontificiam contra Regiam , quamvis per vias iniquas & uſurpationes , non multum curantes perturbationem Status Principis Secularis , modo ſuam promotionem habeant a Sua Sanctitate , ille , qui reſidet in hac Urbe , ſatis oſtendit , quod ſe juxta illum modum gerat , mediante Decreto , quod obtinuit a Congregatione Sanctæ & univerſalis Inquiſitionis Romanæ , dato 14. Martii elapſi , per quod Sua Sanctitas approbat ſupradictam miſſionem publicationis , reprobat , caſſat , irritat , & declarat nullam Caſſationem & Decretum hujus Conſilii : & mandat omnibus cujuſcumque gradus , ordinis , præeminentiæ , vel dignitatis , ne ſub prætextu dictæ Caſſationis aut Edicti ſe præſumant eximere vel excuſare a pœnis contentis in primo Decreto Romano , & ne allegent dictum . Edictum in judicio vel extra , & ne illo utantur quocumque modo , non ſecus ac ſi numquam eſſet emanatum , ſub pœnis & cenſuris a ſacris Canonibus decretis contra violatores Immunitatis & Libertatis Eccleſiaſticæ , & authoritatis Pontificiæ , a quibus illos nemo poſſit abſolvere præter Suam Sanctitatem , niſi in articulo mortis : amplius ordinat Sua Sanctitas huic Conſilio , ut noſtrum dictum Diploma vel Edictum aboleatur , & deleatur ex Regiſtris , in quibus eſſet annotatum , ne alias Sua Sanctitas contra Conſiliarios & alios , qui conſenſiſſent huic Edicto (& qui ab illo tempore ſubjecti eſſent dictis pœnis & cenſuris) cogeretur progredi ad remedia majora . Hoc Decretum ſignatum ab Internuntio , & ſigillatum ipſius inſignibus , inventum eſt affixum ad valvas Can-

Digitized by Google

Cancellariæ Brabantiæ de nocte inter 12. & 13. hujus currentis, nec ſcitur ejuſdem expeditor, tantum quod dictus Internuntius abſentarit ſe ab hac civitate ab illo tempore; unde credimus, quod ille idem ſit author & director huius expeditionis: quomodocumque ſit, Veſtra Celſitudo humillime ſupplicatur, ut conſideret quod hìc agatur de conſervanda vel amittenda ſuperioritate Regis, & quod ſi in hac occurrentia non provideatur efficaciter & per remedia rigoroſa, patiendum erit ut juriſdictio Regia ſit abſolute dependens ab Eccleſiaſtica, & ut Subditi & officiales Suæ Majeſtatis, etiam in eo quod concernit ſuorum officiorum exercitium, ſubmittantur mandatis & præceptis alterius Poteſtatis, quam ſui Principis naturalis; quod cum ſit contra omne jus tam divinum quam humanum, & nimis præjudicioſum ſuperioritati Suæ Majeſtatis, mandet nobis, ut conſervemus & tueamur, inſtar Regis Philippi II. glorioſæ memoriæ, qui alias declaravit in caſu ſimili ſe non velle diminui vel ſolum punctum ſuæ authoritatis, cum Sua Majeſtas per feſtivum ſuum Introitum promiſerit ſe velle manutenere & defendere ſuos Subditos contra attentata Juriſdictionis Eccleſiaſticæ, non eſſemus fideles ſervi Regis, ſi nos non opponeremus, dum agitur de amittendo non tantum uno puncto, ſed de amittenda totaliter ejus ſuperioritate, & eâdem ſubalternandâ Curiæ Romanæ. Verum eſt quod Papa hìc agnoſcatur Dominus ſupremus rerum ſpiritualium, ſed ejus potentia abſoluta & infinita hìc non habet locum, ſed eſt limitata per Leges, privilegia, conſuetudines, Statuta, & obſervantias antiquas, Legati *a latere*, vel alii adminiſtratores Juriſdictionis Apoſtolicæ, quos Papa mittit, eam non poſſunt exercere, nec ſuâ poteſtate uti in terris & diſtrictibus ſubjectionis Regiæ, & præſertim in Brabantia, niſi prius præſentetur ejus Conſiliis, inſpiciatur, & examinetur, & regiſtretur ſub modificationibus; quæ videntur facere pro bono Status, inter quas numquam hæc omittitur; ut nihil attentetur contra Juriſdictionem Secularem, nec diſtrahantur Subditi Suæ Majeſtatis, nihil fiat contra Leges, conſuetudines, immunitates, & privilegia Patriæ, quod non eſt deprimere Juriſdictionem Eccleſiaſticam, ſed eſt tempera-

qui auroient conſenti audit Edit, (& qui dès à l'heure ſeroient tachez deſdites peines & cenſures) Sadite Sainteté ne ſeroit obligée de venir à des remedes plus grands. Ce Decret ſigné de l'Internonce, & cacheté de ſes Armes, a été trouvé affiché à la porte de la Chancellerie de Brabant la nuit entre le 12. & le 13. du courant, ſans qu'on en ſçache l'Exploiteur; ſeulement que ledit Internonce s'étant abſenté dès-lors de cette Ville, cela nous fait croire que luy-même eſt l'Auteur & Directeur de cet Exploit: quoy qu'il en ſoit, Vòtre Alteſſe eſt très-humblement ſuppliée de conſiderer qu'il s'agit maintenant de conſerver ou de perdre la Souveraineté du Roy, & que ſi l'on n'y pourvoit en cette occurrence efficacement & par remedes vigoureux, il faudra ſe reſoudre à ſouffrir que la Juriſdiction Royale ſoit abſolument renduë dépendante de l'Ecclèſiaſtique, & que les Sujets & Officiers de Sa Majeſté, même en ce qui concerne l'exercice de leurs Charges, ſoient ſoumis aux Ordres & Commandemens d'autre Puiſſance, que celle de leur Prince naturel; ce qu'étant contre tout droit, tant Divin que humain, & trop préjudiciable à la Souveraineté de Sa Majeſté, qu'Elle nous commande de garder & maintenir ſi avant, que le Roy Philippe II. de glorieuſe mémoire, a autrefois déclaré en cas ſemblable, de ne vouloir gliſſer ni perdre un ſeul point de ſon Authorité, vû que Sa Majeſté par ſa Joyeuſe Entrée, a expreſſément promis de garantir & défendre ſes Sujets contre les empriſes de la Juriſdiction Ecclèſiaſtique, nous ne ſerions pas bons ſerviteurs du Roy, ſi nous ne nous oppoſions pas, lors qu'il y va non-ſeulement de gliſſer quelque point, mais de perdre entierement ſa Souveraineté, & la ſubalterner à la Cour de Rome. Il eſt bien vray que le Pape eſt icy reconnu pour Souverain ès choſes ſpirituelles; mais ſa puiſſance abſoluë & infinie n'y a pas lieu, ains eſt bornée par les Loix, Privileges, Coûtumes, Statuts & Obſervances anciennes, les Legats a latere, *ou autres Adminiſtrateurs de la Juriſdiction Apoſtolique que le Pape y envoye, ne la pouvant exercer, ni uſer de leurs facultez ès Païs, Terres & Seigneuries de la ſujétion du Roy, & particulierement en celle de Brabant, qu'* au

Digitized by Google

au préalable elles ne ſoient préſentées à ſes Conſeils, vûës & examinées, & regiſtrées ſous les modifications que l'on voit être à faire pour le bien de l'Etat, entre leſquelles n'eſt jamais omiſe celle de n'entreprendre ſur la Juriſdiction Seculieres, ni diſtraire les Sujets de Sa Majeſté, ou faire choſe contre les Loix, Coûtumes, Libertez & Privileges du Païs, ce que n'eſt pas déprimer la Juriſdiction Ecclésiaſtique, ains eſt un temperament ſage & raiſonnable, pour ſervir de lien & entretien commun de deux Puiſſances, ſi que l'une & l'autre n'ont occaſion de ſe plaindre; mais la Cour de Rome ne peut en ce Païs exercer aucune Juriſdiction, ni faire exécuter aucunes Bulles ou Lettres Apoſtoliques, Fulminatoires, de Commandement ou autres, ſans Pareatis du Roy ou de ſes Officiers; & comme l'on voit par ledit Decret qu'elle prétend faire tout au contraire, attaquant même un Corps de Juſtice qui repreſente le Roy, & n'agit qu'en ſon nom: Nous avons bien voulu repreſenter à Vôtre Alteſſe que l'intereſt de Sa Majeſté, le bien de l'Etat, & le devoir de nos Charges, ne nous permettans de diſſimuler en ce cas, nous avons reſolu de decerner nouvelles Lettres caſſatoires de cet attentat, la ſuppliant très-humblement de ſeconder ceux qui n'ont autre but, que de faire le ſervice de Sa Majeſté, & du Public, & qui en cette reſolution n'ont uſé que trop de moderation de ſon pouvoir; & d'autant que la choſe ne ſouffre pas de remiſe, nous prions V. A. que nous puiſſions avoir ſa Royale reſolution au plûtôt, afin de mettre à exécution ledit remede ordinaire, & faire ceſſer l'oblocution du peuple étant dans la croyance, que le Conſeil auroit déja encouru les Cenſures fulminées par ledit Decret: ſur ce baiſans les mains de V. A. S. en toute ſoumiſſion, prierons le Tout-puiſſant, &c.

MONSEIGNEUR,

Bruxelles, 22. de Mai 1658.

ramentum prudens & rationabile ad vincalandum & tuendum utramque Poteſtatem, ut neutra habeat occaſionem conquerendi, ſed Curia Romana non poteſt in hac patria exercere ullam juriſdictionem, nec curare exequi ullas Bullas vel Litteras Apoſtolicas fulminatorias, vel mandatum, aut aliud, niſi prævio Placito Regis vel ejus Officiariorum; & cum videatur per dictum Decretum, quod prætendat facere totum contrarium, etiam aggrediens Corpus vel Conſilium Juſtitiæ, quod Regem repræſentat, & non agat niſi ſuo nomine, voluimus Veſtræ Celſitudini exponere, quod intereſſe Suæ Majeſtatis, bonum Status, & officium noſtri muneris nobis non permittant diſſimulare in hoc caſu: reſolvimus decernere novas Litteras caſſatorias hujus attentati, humillime rogantes, ut ſuccurrat iis, qui nullum alium habent finem, quam inſerviendi Suæ Majeſtati & publico, & qui in hac reſolutione nimiâ tantum ſunt uſi moderatione ſuæ poteſtatis; & quia res non patitur moram, rogamus Veſtram Celſitudinem, ut quamprimum poſſimus reſolutionem Regiam habere, ut executioni mandetur dictum remedium ordinarium, & imponatur finis oblocutioni populi, qui credit, quod Conſilium jam incurrerit Cenſuras fulminatas per dictum Decretum: deſuper oſculamur manus Veſtræ Celſitudinis in omni ſubmiſſione, & rogabimus Omnipotentem, &c.

Bruxellis 22. Maii 1658.

LIT-

T.

LITTERÆ

PHILIPPI IV. AD GUBERNATOREM BELGII,

quibus mandat, publicationem fieri Decreti de 6. Septembris 1657. & inſinuat, ſuper hoc Decreto tamquam Dogmatico Litteras Placiti non requiri; una tamen monet, ut in hac re nihil novi inducatur.

VIſis Litteris veſtris de 3. Aprilis ultimi, quibus reſpondetur meis de prima Februarii antecedentis, ſuper materia querelarum Nuntii Apoſtolici, concernente publicationem Edicti prohibitivi quorumdam Librorum & ſcriptorum Doctrinæ condemnatæ Janſenii, cum duobus Conſultis Conſiliorum Privatorum & Brabantiæ junctis dictis noſtris Litteris; omnibus bene conſideratis, cum etiam materia, de qua agitur, ſit pure dogmatica, Placitis non requiſitis niſi in materia Beneficiaria & litigioſa inter partes, volui vobis has mittere, ut non tranſgrediamur ſtylum, & illud quod ante fieri ſoluit in aliis occaſionibus ſimilis materiæ, ut permittatis dicti Edicti publicationem eodem modo, quo ex meo mandato ſunt publicatæ aliæ Bullæ Suæ Sanctitatis circa libros Janſenii. Deum precor, Cognate mi, ut Deus vos ſuâ ſanctâ cuſtodiâ protegere dignetur. Madriti 13. Junii 1659.

MON COUSIN.

AYant vû vôtre Lettre du 3. d'Avril dernierement paſſé, reſponſive à la mienne du premier Février antecedent, ſur le ſujet des plaintes du Nonce de Sa Sainteté, concernant la publication d'un Edit de Sadite Sainteté, prohibitif de certains Livres & Ecrits de la Doctrine condamnées de Janſenius, avec les deux Conſultes des Conſeils Privé & de Brabant, jointes à vôtredite Lettre; & le tout bien conſideré, attendu même que la matiere dont il s'agit, eſt purement dogmatique, n'étant les Placets requis qu'en matiere Beneficiale & litigieuſe entre parties, j'ai bien voulu vous faire cette, afin que ſans ſortir du ſtile, & de ce que par-delà s'eſt accoûtumé de faire en autres occaſions de ſemblables matieres, vous permetriez que ledit Edit ſoit publié de la même ſorte, que par mon ordre ont été publiées les autres Bulles de Sa Sainteté touchant les Livres de Janſenius. A tant, mon Couſin, Dieu vous ait en ſa ſainte garde. De Madrid, le treiziéme de Juin 1659.

LIT-

V.

LITTERÆ

GUBERNATORIS BELGII AD CONSILIUM REGIUM, quibus mandat, ut conformiter ad Litteras Regias permittant fieri publicationem Decreti de 6. Septembris 1657. neque impedimentum ponant publicationi Decretorum vulgo Dogmaticorum, quæ ut talia fuerunt viſa & recognita.

Dom Louis de Benavides, Carillo et Toledo, Marquis de Fromiſta & de Caracena, Comte de Pinto, du Conſeil d'Etat du Roy nôtre Sire, Lieutenant, Gouverneur & Capitaine General des Païs-Bas & de Bourgogne, &c.

MESSIEURS.

AYant été vû & meurement examiné par Sa Majeſté ce qu'avez repreſenté par vôtre avis ſur le ſujet de la publication de la Bulle de Sa Sainteté, du 6. de Septembre 1657. touchant la prohibition d'aucunes Lettres, Traitez & Ecrits concernant les cinq Propoſitions condamnées de la Doctrine de l'Evêque Janſenius; nous dirons que l'intention de Sa Majeſté, ſelon qu'Elle nous a expreſſément écrit, n'eſt pas de prétendre que pour la publication des Bulles dogmatiques émanées de Sadite Sainteté, il faille obtenir Lettres de Placet, ainſi qu'il ſe pratique & a été toûjours uſité au regard des Bulles qui ne ſont de cette qualité; & pour ainſi, comme il ſe voit aſſez que ladite Bulle dudit 6. Septembre 1657. eſt de la nature & qualité de Dogmatique, Nous vous ordonnons, au nom & de la part de Sadite Majeſté, de ne mouvoir ou apporter aucune difficulté pour tous à la publication d'icelle Bulle, ni d'autres qui pourroient avoir été vûës & reconnuës être telles. *A tant, Meſſieurs, Nôtre Seigneur Dieu vous ait en ſa ſainte garde. De Bruxelles, le 10. De-*

VIſis & cum matura deliberatione a Sua Majeſtate his, quæ expoſuiſtis per Veſtrum Conſilium ſuper materia publicationis Bullæ Suæ Sanctitatis de 6. Septembris 1657. circa prohibitionem quarumdam Litterarum, tractatuum, & ſcriptorum concernentium quinque Propoſitiones condemnatas doctrinæ Epiſcopi Janſenii, dicemus quod intentio Suæ Majeſtatis, ſicut expreſſe nobis ſcripſit, non ſit prætendere, ut pro publicatione Bullarum Dogmaticarum a Sua Sanctitate debeant obtineri Litteræ Placiti, ſicut practicatur & ſemper fuit uſitatum ratione Bullarum, quæ non ſunt hujus qualitatis; & ideo cum ſatis appareat quod dicta Bulla de 6. Septembris 1657. ſit plane Dogmatica, vobis mandamus & ordinamus nomine Suæ Majeſtatis, ut nullam moveatis aut afferatis difficultatem contra publicationem dictæ Bullæ, nec aliarum, quæ tales eſſe vel viderentur vel recognoſcerentur. Interim Dominus Deus vos conſervet in Sua Sancta cuſtodia. Bruxellis 10. Septembris 1659. Paraphé (C. Ho. Vt.) Signatum, MARCHIO COMES DE PINTO; & inferius, DE COTTIGNIES; Et

Et in dorſo, A Meſſieurs Præſidenti & Conſiliarius Regis in Flandria.

Décembre 1659. Paraphé C. Ho. Vt. *Signé*, Le Marquis Comte de Pinto. *Et plus bas*, De Gottignies. *Au dos*, *A Meſſieurs les Preſident & Gens du Conſeil du Roy en Flandres.*

X.

CONSULTA

CONSILII BRABANTIÆ AD GUBERNATOREM BELGII, in qua exponit, miſſum fuiſſe Secretarium Conſilii ad Archiepiſcopum Mechlinienſem, ut ſciret, ſi in vim Litterarum Regiarum publicaſſet Decretum de 6. Septembris 1657. ac una eidem Archiepiſcopo inſinuaret reſolutionem Conſilii de non permittenda publicatione ullius Decreti Romani, etiam quod prætenditur Dogmaticum, niſi prius in Conſilio fuerit viſum, & ut tale recognitum; oſtenditque hanc cautionem eſſe neceſſariam, ut Jus Placiti conſervetur.

ACcepimus illas, quas dignata eſt Veſtra Excellentia nobis ſcribere 17. menſis præteriti, circa querelam, quam fecit Internuntius de eo, quod miſiſſemus Secretarium Loyens ad Archi-Epiſcopum Mechlinienſem ad ſciendum ab ipſo vigore cujus juſſiſſet publicari Decretum emanatum a Sua Sanctitate 6. Septembris 1657. quod Veſtræ Excellentiæ impreſſiſſet quaſi non accepimus præcedentes expeditiones ſuper eadem materia 10. Decembris præcedentis, & caſu quo accepiſſemus & inſpexiſſemus eaſdem Litteras, ut informaremus, ſuper eo quod nos moviſſet ad adferendum novam difficultatem publicationi; cui ſatisfacientes dicemus, quod nos plane conformaverimus intentioni & voluntati Suæ Majeſtatis nobis declaratæ per Litteras de dicta 10. Decembris: nam cum dictus Archi-Epiſcopus curaſſet imprimi dictum Decretum, & per aliud ſuum Decretum datum .... ultimi, ordinaſſet ejuſdem republicationem, hæc facta fuit per Concionatores, & affixa ad valvas diverſarum Ecclecle-

MONSEIGNEUR.

NOus avons reçû celles qu'il a plû à V. E. nous écrire le 17. du mois paſſé, touchant la plainte qu'auroit fait l'Internonce, de ce qu'aurions envoyé le Secretaire Loyens à l'Archevêque de Malines, afin de ſçavoir de lui en vertu de quoy il auroit fait publier le Decret émané de Sa Sainteté le 6. Septembre 1657. ce qu'auroit fait croire V. E. que nous n'avions pas reçûſes précedentes dépêchées ſur le même ſujet le 10. de Décembre auparavant; & en cas que nous avions reçû & vû les mêmes Lettres, que l'avertirions de ce que nous auroit mû d'apporter nouvelle difficulté à ladite publication; à quoy ſatisfaiſans, dirons que nous ſommes ponctuellement conformez à l'intention & volonté de Sa Maieſté nous déclarée par celle dudit 10. de Décembre: car ayant ledit Archevêque fait reimprimer ledit Decret, & par autre ſien Decret, en date .... dernier, en ordonné la republication, elle fût faite par les Prédicateurs, & affiché aux portes de diverſes Egliſes, ſans que Nous

Digitized by Google

Nous ou les Fiſcaux y ayent apporté le moindre empêchement, ou mû aucune difficulté ou obſtacle; mais comme nous ne ſçavions pas, ſi l'Archevêque avoit ordonné ladite publication enſuite dudit ou ſemblable ordre de Sa Majeſté, & s'il en avoit aucune connoiſſance, nous luy envoyâmes ledit Secretaire, afin de ſçavoir de luy, comment ou en vertu de quoy il avoit fait ladite ſeconde publication: & ayant déclaré, qu'il l'avoit fait conformément à l'intention de Sa Sainteté & de Sa Majeſté, en avons pris appaiſement; & afin que pour l'avenir il n'y auroit plus aucune queſtion pour la publication des Bulles dogmatiques, & que ladite intention de Sa Majeſté ſeroit paiſiblement ſuivie, envoyâmes autrefois ledit Secretaire vers l'Archevêque, pour luy faire ſçavoir, que la reſolution du Conſeil portoit, que nulles Bulles que l'on voudroit publier comme Dogmatiques, ne ſe pourroient publier ſous ſon diſtrict, ſans qu'elles y auroient été vûës & reconnuës telles; ce que nous ſemble entierement conforme à l'intention de Sa Majeſté portée par leſdites Lettres, & auſſi à la raiſon & repos de l'Etat; & vouloir prétendre autrement, ſeroit ôter à Sa Majeſté le droit indiſputable que luy compete comme à Prince ſouverain, qui eſt de ſçavoir ce que ſe paſſe dans ſon Etat, & de prévenir, que ſous prétexte des Bulles Dogmatiques, ne ſe publiaſſent choſes qui le pourroient troubler; auquel droit, non plus qu'à la Souveraineté même, nous ne croyons pas (ſous correction très-humble) que Sa Majeſté veüille ou puiſſe renoncer au préjudice de ſes Sujets. Nous demeurons, &c.

cleſiarum, abſque hoc quod nos vel Fiſcales vel minimum ponerent impedimentum, vel moverent ullam difficultatem aut obſtaculum; ſed cum non ſciremus an Archi-Epiſcopus ordinaſſet dictam publicationem vigore dicti vel ſimilis mandati Suæ Majeſtatis, & an ullam ejuſdem haberet notitiam, miſimus ad eum dictum Secretarium, ut ſciremus ab ipſo, quomodo & vigore cujus feciſſet dictam ſecundam publicationem: & cum declaraſſet ſe illam feciſſe conformiter intentioni Suæ Sanctitatis & Majeſtatis, acquievimus; & ut in poſterum nulla moveretur quæſtio de publicatione Bullarum Dogmaticarum, & dicta intentio Suæ Majeſtatis pacate ſortiretur effectum, miſimus iterum dictum Secretarium ad Archi-Epiſcopum, ad ei intimandum, quod reſolutio Conſilii eſſet, quod nullæ Bullæ, quas ut Dogmaticas quis vellet publicare, poſſent publicari in ſuo diſtrictu, niſi prius inſpicerentur & recognoſcerentur ut tales; quod nobis videtur eſſe plane conforme intentioni Suæ Majeſtatis, ſignificatæ per dictas Litteras, & etiam rationi & quieti Status: & velle aliter prætendere, eſſet adimere Suæ Majeſtati jus indiſputabile, ei competens ut ſupremo Principi, quod in eo conſiſtit, ut ſciat quid agatur in ſuo Statu, & præcaveat ne ſub prætextu Bullarum Dogmaticarum publicentur talia, quæ perturbationem inducerent; cui juri non minus quam ſuperioritati ſuæ (ſalvâ humillimâ correctione) Suam Majeſtatem velle aut poſſe renuntiare in præjudicium ſuorum Subditorum, permanemus, &c.

Sequitur Reſolutio ipſius Conſilii, de qua in prædicta Conſulta.

GEſien den Brief van ſyne Excellentie aen den Raede geſchreven op den 10. December leſtleden medebrengende d'intentie van Syne Majeſteyt te zyn, dat gheene difficulteyt en ſoude ghemaeckt worden in de publicatie van de Bullen dogmaticque naer dien de ſelve ſoude geſien ende voor ſulcken gerekent weſen, mitſgaders het Reales van den Secretaris Loyens geſproken hebbende aen ſyne Hoogweirdigheyt van Mechelen op den 15. deſer, is geresolveert in

VIſis Litteris ſuæ Excellentiæ ad hoc Conſilium datis die 10. Decembris proxime elapſi, ſignificantibus intentionem Suæ Majeſtatis eſſe, ut nulla difficultas moveretur in publicandis Bullis Dogmaticis, poſtquam eædem viſæ, ac pro talibus fuerint recognitæ: necnon auditâ relatione Secretarii Loyens, qui allocutus eſt Archiepiſcopum die 15. hujus, reſolutum eſt in pleno Conſilio, utrâque Camerâ congregatâ, ut prædicto Archiepiſcopo, ac E-

Digitized by Google

piſcopo Antuerpienſi, aliiſque, quorum intereſt, per prædictum Secretarium indicetur, reſolutum eſſe in Conſilio, nullas Apoſtolicas (quas tamquam Dogmaticas quis publicare vellet) ſub diſtrictu hujus Conſilii publicari poſſe, niſi eædem Bullæ in prædicto Conſilio viſæ, ac ibidem pro Dogmaticis fuerint recognitæ; quodque publicationes aliter factæ, ſubjectæ erunt caſſationi. Actum 17. Martii 1660. Signatum, ASSEL Vt.

vollen Raede beyde de Kamers vergadert, dat aen ſyne voorſchreven Hoogweirdigheyt ende aen den Eerweerdigen Biſſchop van Antwerpen ende andere, die ſulckx is raeckende door den voorſchreven Secretaris ſal worden te kennen gegeven in den Reede geresolveert te zyn, dat gheene Apoſtolicque Bullen, die men ſoude willen publiceren als dogmaticqua en ſullen mogen gepubliceert worden onder het Diſtrict van deſen Raede, 't en zy de ſelve Bullen in den ſelven Raede geſien, ende aldaer voor dogmaticque gekent zyn, ende dat die Publicatien anders geſchiedende ſullen ſubject weſen aen Caſſatie. Actum 17. Martii 1660. præſentibus DD. Fiſcali, Van Thulde, Bourgoigne, Ryckquaert, Stockmans, Uwens, Bailly, Van Male, Prooſt de Frene, Loqnet, Verjnys, Leemputte, Dongleberge, & Cancellario. *Etoit paraphé*, ASSEL Vt.

Sequitur Relatio Secretarii Loyens.

Infraſcriptus declaro, me die 18. Martii 1660. acceſſiſſe Illuſtriſſimum Dominum Archiepiſcopum Mechlinienſem, eique notificaſſe ſupraſcriptam reſolutionem Conſilii: quâ auditâ reſpondit, ſe nullatenus velle auctoritatem Suæ Majeſtatis; ac conſequenter Supremi ſui in Brabantia Senatus, imminuere aut quocumque modo offendere, ſed cum prædicto Conſilio in bona & mutua correſpondentia vivere; ſeque in occaſionibus, quibus offerentur Bullæ Apoſtolicæ, tamquam Dogmaticæ publicandæ, id relicturum judicio Suæ Sanctitatis & Regiæ Májeſtatis, ſeque earum voluntati & mandatis obtemperaturum. (Signatum erat) *Loyens:* (Inferius habebatur) Concordat de verbo ad verbum per me (& ſignatum erat) *A. Marſelle.*

Ick onderſchreven verklare dat ick op den 18. Martii 1660. my hebben getranſporteert aen den perſoon van ſyne Hoogweirdigeyt den Aertsbiſſchop van Mechelen, ende hem genotificeert hebbende die boven geſchreven reſolutie, dat den ſelven my heeſt geantwoort, dat hy gheene intentie en heeſt om d' authoriteyt van Syne Majeſteyt ende conſequentelijck van ſynen Souverainen Raede in Brabant ergens in te ;verminderen ofte ta chocqueren, maer met den ſelven Raede te blyven in goede ende mutuelle correſpondentie, ende in voorvallende occaſien van eenige Bullen Apoſtolicque, die men ſoude willen doen publiceren als Dogmaticque, dat hy Syne Heyligheyt des aengaende ſal laeten overkomen met Syne Majeſteyt, ende achtervolgen der ſelver wille ende ordre. (was onderteekent) Loyens, (*onder ſtont*) *Accordeert van woorde tot woorde* per me (*ende onderteekent*) A. Marſelle.

LI-

Digitized by Google

V.

LIBELLUS

INTERNUNTII APOSTOLICI

Oblatus GUBERNATORI BELGII, *quo adſtruere conatur, Bullas vulgo Dogmaticas non eſſe exhibendas Conſiliis Regiis, ut recognoſcantur ut tales, priuſquam publicari poſſint.*

ILLUST.ME ET EXCELL.ME D.NE

INternuntius Suæ Sanctitatis humiliter exponit veſtræ Excellentiæ, quod cum de Mandato ſanctæ Sedis Illuſtriſſimo Archiepiſcopo Mechlinienſi commiſerit publicationem accluſorum Decretorum, quibus Romæ proſcriptæ fuerunt Theſes Doctoris Huygens, & Patris De Vos Societatis Jesu, dictus Præſul eidem miſit exemplum cujuſdam Epiſtolæ, quæ a ſanctiori Conſilio ad ipſum ſcripta fuit 9. Decembris 1682. quâque declaratur Bullas aliaſque Pontificias diſpoſitiones, dum concernunt materias Dogmaticas, exhibendas eſſe Conſilio, ut ab eodem inſpiciantur ac pro talibus agnoſcantur, priuſquam publicentur: ejuſmodi declaratio adverſatur determinationibus in Aula Madritenſi pluries initis poſt maturum controverſiæ examen, obſtatque non minus Libertati Eccleſiaſticæ, quam inveterato harum Provinciarum uſui. Quam ob rem Internuntius non dubitat, quin a ſpectato zelo ac prudentiâ Excellentiæ Veſtræ ſit revocanda ſupra memorata Epiſtola, ac interea injungendum Senatui Brabantino, aut cui expedierit, ne aliquid attentetur contra publicationem prædictorum Decretorum ab Illuſtriſſimo Mechlinienſi faciendam. Cum proſcriptæ fuiſſent a Sancta Sede propoſitiones Janſenianæ, & ſubinde etiam nonnullæ epiſtolæ ac libri in illarum propugnationem editi, Dominis Epiſcopis, ac Belgii tunc temporis Internuntio mota fuit difficultas circa promulgationem Decretorum Suæ Sanctitatis, contendentibus nonnullis Miniſtris Suæ Majeſtatis (Caroli II.) eadem prius placetari debere. Brabantinum & Namurcenſe Conſilium ſummis conatibus in id fuerunt enixa: attamen haud obſtante ſpecioſo prætextu Regiæ auctoritatis, quam in eo lædi jactitabant, & poſſeſſionis, quam abſque veritatis fundamento in proprium favorem allegarunt, Philippus Rex IV. glorioſæ memoriæ Litteris in Supremo Flandriæ Conſilio Madriti expeditis 13. Julii 1659. determinavit oneri placetationis ſubeſſe debere illas tantum Bullas, quæ ſuper materiis Beneficialibus aut litigioſis ſunt expeditæ, hujus rei habitâ deciſione, nulla amplius de ea facta fuiſſet mentio, niſi Dominus Marchio de Caracena Belgii Gubernator Litteris 10. Decembris 1659. datis exceſſiſſet mentem, imo attentaſſet totaliter evertere dictam Suæ Majeſtatis determinationem, declarando debere placetari Bullas Beneficiales aut litigioſas, & permitti Dogmaticarum publicationem, poſtquam fuerint inſpectæ, & pro talibus cognitæ. Ubi autem clara atque evidens apparet Regia voluntas, non videtur attendenda illius interpretatio, quam promit unus ex Miniſtris Suæ Majeſtatis; præſertim quia determinatio Regia cum emanaverit ad inſtantiam Nuntii Apoſtolici, neutiquam cenſeri poteſt eam fuiſſe ſex poſt menſes a Sua Majeſtate revocatam abſque ulla prævia cum illo communicatione: ſatis quoque conſtat, quod Rex Philippus IV. ſemper in eodem ſenſu perſtiterit. Etenim cum Illuſtriſſimus Nuntius Millinus haud diſſimiles non ita pridem porrexerit querelas Suæ Majeſtati, quam Dominus Deus diutiſſime conſervet, eadem Litteris

teris Maii 1676. datis, injunxit D. Duci de Villahermoſa, ut curaret obtemperari mandatis Regis ſui Parentis, quibus omnino adverſatur interpretatio D. Marchionis de Caracena, atque obſervari ſtylum in Belgio practicari conſuetum. Antequam vero præmemorata Epiſtola D. Marchionis de Caracena conſcriberetur, in hiſce Provinciis prorſus ignota erat diſtinctio placetandi Bullas, aut eas pro Dogmaticis agnoſcendi, & Conſilia Brabantinum & Namurcenſe, tametſi noſcerent, penitus eſſe Dogmaticam illam, quâ proſcribebantur Libri in defenſionem Janſenii impreſſi, attamen hìc & Madriti inſtiterunt pro ejuſdem Placetatione; condemnata tamen fuerunt a recto Suæ Majaſtetis Judicio, quæ dignata fuit injungere prædictis Litteris, ut, cum dicta Bulla eſſet mere Dogmarica, ſineretur illam publicari juxta ſtylum uſitatum in Belgio, ubi eatenus non fuerat excogitata novitas excludendi Diſpoſitiones Pontificias, ut cognoſceretur an eſſent Dogmaticæ: præterea fere idealis eſſe videtur in noſtro caſu pratacta diſtinctio, licet nonnulli ex Dominis Conſiliariis exiſtiment, quod placetatio importet plenam Decreti Pontificii cognitionem, formalemque illius publicationis aſſenſum, & quod exhibitio Bullæ, ut dignoſcatur an ſit Dogmatica, contineat meram inſpectionem illius tenoris, abſque eo quod Rex ejus promulgationi ſe ingerat. Dignetur, quæſo, Excellentia veſtra rem penitus introſpicere, & facile perſpectum habebit, quod in unum incidit placetare aliquam Bullam, ac examinare an ſit Dogmarica; utroque enim caſu ſubeſt arbitrio, voluntati, ac judicio Miniſtrorum Regis publicatio Apoſtolicarum diſpoſitionum, hæcque ſubordinatio & dependentja tolerari nequit a Sancta Sede in illis, quæ ſunt mere Dogmaticæ, quæque tantum concernunt puritatem Fidei atque animarum ſalutem: notorium eſt inde originem traxiſſe uſum placetandi Bullas Beneficiales & litigioſas, quod Summus Pontifex culpâ eorum, qui ipſum falſo informantes, aut tacerent quod eſſet exprimendum, aut in ſubſtantia non vera exponerent, poſſet conferre Beneficia, delegare Judices, aut definire lites in præjudicium Privilegiorum Patriæ aut obſequii Regii, quod non eveniſſet, ſi Suæ Majeſtati vere & ſincere delatæ fuiſſent relationes: id autem neutiquam timeri poteſt, dum agitur de materiis mere ſpiritualibus & Dogmaticis; nam cum hæ decidantur aſſiſtente dictanteque Spiritu Sancto, cumque nullo modo eſſe queant præjudicio alicui Principi aut Statui, qui revereatur ſupremam auctoritatem viſibilis Eccleſiæ Capitis, ubique publicari debent ex libertate, quâ Apoſtoli ac ſubinde eorum ſucceſſores docuerunt ſanctæ Fidei Myſteria independenter ab aſſenſu cujuslibet Supremæ Poteſtatis. Ad firmandam contentionem exhibendi Conſiliis Bullas Dogmaticas, ut pro talibus agnoſcantur, antequam promulgentur; adduci etiam poſſet, quod ſi Eccleſiaſtici publicarent tamquam Dogmaricas nonnullas diſpoſitiones Pontificias, quæ revera tales non eſſent, gravis oriretur difficultas, & Procurator Fiſcalis viam caſſationis inire tentaret; verumtamen hoc inconveniens non eſt ullo modo verendum, quoniam perquam remotum periculum, quod Eccleſiaſtici ſint exceſſuri Concordata & proprii muneris limites, quod neutiquam eſt præſumendum, præterquam quod ſemper liberum foret Suæ Majeſtati adhibere remedia manutentioni ſuæ auctoritatis convenientia: ſi hujuſmodi cautela & diffidentia locum habere deberent, operæ pretium eſſet, ut cuncta Tribunalia Epiſcopalia & laica, antequam ullam aggrederentur cauſam inter ſe conferrent inſpectura, ad utrum eorum pertineat illius cognitio: alias poſſet Epiſcopus ſibi attrahere Judicium Conſilio reſervatum, & Conſilium ſe immiſcere materiis privative ſpectantibus ad Epiſcopos, læſaque pars, ut propriam tueretur Juriſdictionem, caſſationem intentare cogeretur: ſic tamen defertur prudentiæ Judicum & praxi, quâ pollet, ut omnino cenſeatur, quod nullus eorum fines ſuæ auctoritatis ſit egreſſurus; & conſequenter pro certo etiam habendum eſt, quod in caſu noſtro Epiſcopi publicaturi ſint abſque prævia Placetatione pro Dogmaticis eas tantum Bullas, quæ revera tales erunt, & Beneficiales aut litigioſas materias non concernent. Sane ita ſemper fieri conſuevit in qualibet Belgii Diœceſi, ut ſi neceſſe fuerit, facile probabitur Dominorum Epiſcoporum teſtimoniis nemine excepto, nec

ab

ab ullo ex Conſiliis a proprio trelnvio extrahi poterit vel nnum documentum, quo doceatur, aliquem Epiſcopum exhibuiſſe Bullam Dogmaticam, ut ibi pro tali agnoſceretur, priuſquam publicaretur; quinimo poteſt Internuntius evidenter demonſtrare, quod pluries Fiſcalis Brabantinus ſe opponere tentavit liberæ Diſpoſitionum ſanctæ Sedis publicationi, quodque ſemper ei fuit impoſitum ſilentium a Generalibus hujus Patriæ Gubernatoribus, aut ipſomet Rege Madriti per Supremum Flandriæ Conſilium. Omiſsâ mentione difficultatum, quas paſſa fuit promulgatio Decretorum a Summo Pontifice editorum annis 1643. & 1653. in doctrinam Janſenianam, & anno 1657. contra nonnullorum Janſeniſtarum libros, quæque remotæ fuerunt, niſi præmemoratæ Regiæ Epiſtolæ allegabantur recentiora exempla, quæ reſidente moderno Internuntio contigerunt die 6. Auguſti 1675. Conſilium Brabantinum annullavit caſſavitque publicationem independenter ab aſſenſu Regio factam ab Illuſtriſſimo Archiepiſcopo Mechlinteſi Bullæ, qua Sua Sanctitas attento Jubilæo anni 1675. permiſit Religioſis Apoſtatis reditum ad propria Monaſteria abſque eo quod ſubjicerentur pœnis in Conſtitutionibus Ordinum expreſſis, Internuntius moleſtavit recurſum contra hanc caſſationem apud Dominum Ducem de Villahermoſa, qui re examinatâ injunxit Litteris, denuo publicandam eſſe dictam Bullam, & Rex præmemoratâ Epiſtolâ juſſit nihil innovari ea in re contra Decreta Regis ſui Parentis (Philippi IV.) glorioſæ memoriæ. Idem Conſilium 23. Octobris 1681. communicavit Illuſtriſſimo Archiepiſcopo Mechlinienſi libellum Fiſcalis, qui petebat annullari ob defectum Placetationis promulgationem cujuſdam Decreti Apoſtolici, quo proſcribebatur liber inſcriptus *Myſtica Cuidad. de Dios*; ſed cum dictus Præſul reſpondiſſet per modum advertentiæ, ac exhibuiſſet Epiſtolas Regias, fuit negotium ſilentio præteritum, rejectaque inſtantia Fiſcalis. Idem queſtus quoque fuit die 3. Auguſti 1682. quod Illuſtriſſimus Archiepiſcopus Mechlinienſis, nullâ prius habitâ communicatione cum Miniſtris Regiis, curaſſet imprimi & Regularibus ſuæ Diœceſis communicari Bullam Suæ Sanctitatis ſtatuentem modum & regulam quoad ſupplicationes & expoſitionem Venerabilis; verumtamen habito ab Internuntio recurſu ad Dominum Marchionem de Grana, in irritum ceciderunt querelæ Fiſcalis Conſilii Brabantini. Praxi harum Provinciarum conformis prorſus eſt uſus Regnorum Hiſpaniæ, Neapolis, & Ducatus Mediolanenſis, in quibus juxta aſſerta duorum Nuntiorum Suæ Sanctitatis Diſpoſitiones Pontificiæ, ſi Dogmaticæ ſint, ſpectentque res mere ſpirituales, nulli Placetationis oneri obnoxia ſunt, eæque duntaxat placetantur, quæ de Beneficiis aut litibus pertractant: hinc nullus mirabitur vigere in cunctis Hiſpaniæ Monarchiæ Dominiis ejuſmodi uſum, ſi ſerio perpendat materias Dogmaticas & mere ſpirituales a Domino Jeſu Chriſto privative commiſſas fuiſſe Summi Pontificis deciſioni, ac utpote reſpicientes ſolum animarum regimen nullo eſſe poſſe præjudicio Regis obſequio ac rationi Status: quocirca opus non eſt ejus Miniſtros advigilare inſpectioni ac diſcutioni eorum, quæ a Pontifice deſuper ſtatuuntur independenter ab aſſenſu; imo contra explicitam Principum Regnorum voluntatem, Apoſtoli & ſubinde eorum ſucceſſores ſacro-ſanctam Fidem publicaverunt, & nunc etiam abſque ſupremorum Dominorum conſenſu promulgantur, eo quo fieri poteſt modo, in partibus Hæreticorum Mandata Pontificia quoad materias dogmaticas & ſpirituales. Quo igitur fundamento auferri poſſet Sanctæ Sedi in Provinciis Belgicis libertas publicandi ſua Decreta, quâ nunc fruitur, & potita ſemper fuit in ipſiſmet Hæreticorum partibus? quænam ratio attribuere poteſt Regi Catholico jus videndi ac examinandi hujuſmodi Bullas antequam publicentur? aut quis in animum inducet, quod ipſe in Eccleſiam ab eo eximie cultam, & loco matris habitam exercere queat majorem authoritatem, quam alii Principes, qui eam non agnoſcunt, vel ab ejuſdem communione ſe ſubtraxerunt? Sedes Apoſtolica neutiquam timere debet tam grave ſibi inferri præjudicium, regente Belgium Veſtrâ Excellentiâ, cujus pietas eximia æque ac ſpectatus Regis Miniſtrorum zelus omnino ſpondet, nihil modo eſſe innovandum, ſed liberum fore omnibus Epiſcopis etiam impoſterum abſque ulla prævia

cum

cum Laicis communicatione publicare in propriis Diœceſibus Diſpoſitiones Pontificias dogmaticas, prout facere conſueverunt, ſcientibus idque tacite approbantibus Conſiliis; quandoquidem ignorare nequeunt quod eſt notorium, & nullus unquam vetuſto huic uſui ſe oppoſuit, excepto Fiſcali Senatus Brabantini, cujus conatus rejecti ſemper fuere. Quam inſtantiſſime igitur Internuntius ſupplicat Veſtræ Excellentiæ, ut tamquam contrariam menti Suæ Majeſtatis (Caroli II.) & Regis Philippi IV. revocare dignetur ſupra memoratam Epiſtolam a Sanctiori Conſilio ſcriptam Illuſtriſſimo Archiepiſcopo Mechlinienſi, datam 9. Decembris 1682. Quod ſi Excellentia Veſtra prævie communicare intendat hunc Libellum Dominis Conſiliariis Sanctioris Senatus, eamdem humillime rogat Internuntius, quatenus Conſilio Brabantino, aut cui expedierit, injungat, ne quidquam attentet contra publicationem, quæ ab Illuſtriſſimo D. Archiepiſcopo Mechlinienſi abſque ullius præjudicio fiet in propria Diœceſi, Decretorum nuper in Theſes Doctoris Huygens, & Patris De Vos prolatorum.

Z.

L I T T E R Æ

CONSILII PRIVATI AD ARCHIEPISCOPUM MECHLINIENSEM poſt examinatum prædictum Libellum Internuntii.

PER REGEM.

REverende in Chriſto Pater, dilecte & fidelis, viſâ Supplicâ præſentatâ per Internuntium Suæ Sanctitatis, quâ expoſuit, quod recuſaſſetis procedere ad publicationem Decretorum datorum 8. Auguſti, & 5. Septembris menſium proxime elapſorum, a Sancta Congregatione Cardinalium in materia Theſium Doctoris Gummari Huygens, & contra Theſes Patris Petri De Vos Societatis Jeſu, ratione illius quod vobis ordinavimus ſuper illa materia per noſtras Litteras de 9. Decembris 1682. has Vobis ſcribimus, indicantes, quod benefeceritis non publicando duo dicta Decreta, niſi prius bene effetis informati ab Internuntio Suæ Sanctitatis: inſpecto autem tenore dictorum duorum Decretorum, permittimus, ut procedatis ad eorumdem publicationem. Bruxellis.... Decembris 1685.

PAR LE ROY.

TRès-Reverend Pere en Dieu, très-cher & feal, ayant vû la Requête préſentée par l'Internonce de Sa Sainteté, par laquelle il a remontré, que vous aviez refuſé de procéder à la publication des Decrets donnez le 8. Août & le 5. Septembre derniers, par la Sainte Congregation des Cardinaux, au ſujet des Theſes du Docteur Gummare Huyghens, & contre les Theſes du Pere Pierre De Vos de la Socieţé de JESUS*, à raiſon de ce que Nous vous avons ordonné ſur ce ſujet par nos Lettres du 9. Décembre 1682. Nous vous faiſons cette, pour vous dire que vous avez bien fait de ne publier leſdits deux Decrets, ſans qu'en ayans été auparavant informé de vôtre part, ou de celle de l'Internonce de Sa Sainteté; & ayant conſideré le contenu deſdit deux Decrets, Nous vous permettons de procéder à la publication d'iceux: A tant, &c. De Bruxelles, le . . . . . . Décembre 1685.*

LIT-

Digitized by Google

A A.

L I T T E R Æ

D. INTERNUNTII AD ARCHIEPISCOPUM, quibus erat adjunctum Decretum S.Congregationis de 17. Januarii 1691. ut per Archiepiſcopum publicaretur.

ILLUSTRISSIME ET REVERENDISSIME SEIGNEUR.

J'Envoye avec ce Billet à V.S. Illuſtriſſime un Decret, par lequel eſt proſcrit entr' autres Livres un certain Opuſcule du Docteur Huyghens. Il pourra être au plûtôt répandu dans ce Dioceſe, & dans les autres; car j'ay eu ſoin avant toutes choſes d'en donner connoiſſance au Miniſtre de S.M. Je vous envoye en même temps deux Exemplaires des Decrets par leſquels les Papes Alexandre VII. & Clement IX. ont prohibé, *chacun en ſon temps*, le Miſſel & le Rituel Romain; *mais juſqu'à préſent je n'ay pas encore reçû* la condamnation du Canon, *que V. S. Illuſtriſſime deſiroit d'avoir. En priant Dieu qu'il la conſerve long-temps en bonne ſanté, je luy ſouhaite une heureuſe entrée dans le Carême, & je demeure avec un reſpect tous particulier,*

De V.S. Illuſtriſſime & Reverendiſſime

Le très humble Serviteur PIAZZA, *Abbé de S. George.*

A Bruxelles ce 3. Mars 1691.

ILLUSTRISSIME ET REVERENDISSIME DOMINE.

MItto cum his Litteris Illuſtriſſimæ Veſtræ Dominationi Decretum, quo proſcribitur inter alios libros Opuſculum quoddam Doctoris Huyghens. Poterit citiſſime diſſeminari in hac Diœceſi, & in aliis; ante omnia curavi, ut certificarem deſuper Miniſtrum Suæ Majeſtatis. Eodem tempore mitto vobis duo exemplaria Decretorum, per quæ Pontifices Alexander VII. & Clemens IX. *prohibuerunt*, quiſque ſuo tempore, *Miſſale & Rituale Romanum;* ſed hactenus nondum accepi *condemnationem Canonis*, quam Veſtra Illuſtriſſima Dominatio cupiebat habere. Rogo Deum, ut Dominationem Veſtram diu incolumem ſervet, & apprecans felicem Ingreſſum in Quadrageſimam, permaneo cum profundo reſpectu,

Illuſtriſſimæ & Reverendiſſimæ Dominationis Veſtræ

Humillimus Servus PIAZZA Abbas ſancti Georgii.

Bruxellis 3. Martii 1691.

BB.

L I B E L L U S

PROCURATORIS REGII, *in quo concludit ad caſſationem publicationis prædicti Decreti de 17. Januarii 1691. per Archiepiſcopum Mechlinienſem factæ ſine Placito Regio.*

Regi in ſuo Supremo Conſilio Brabantiæ.

EXponit Conſiliarius & Procurator Generalis, quod die octavâ hujus menſis Martii valvis Eccleſiæ Sanctæ Gudulæ Bruxellis repererit affixum impreſſum quoddam Decretum Suæ Sanctitatis de datâ 17. Januarii proxime elapſi, quo Decreto varii Libri condemnantur ac proſcribuntur, nempe *Compendium Theologiæ, id eſt, Theſes ex prima parte 1. 2. & 2. 2. D. Thomæ Hebdomadatim defenſæ ab anno 1672. uſque ad annum 1679. in Collegio Adriani VI. Pontificis, præſide eximio viro D. ac M. N. Gummaro Huyghens Lyrano S. T. D. Lovanii typis Georgii Lipſii, anno 1679.*

Recüeil de diverſes Pieces concernant le Quietiſme & les Quietiſtes, &c.

Trois Lettres touchant l'Etat préſent d'Italie, en l'année 1688. &c.

Opere Spirituali del Sig. du Bernieres-Louvigny, &c.

Ad calcem hujus Decreti ſcriptum erat: *Publicetur, datum Mechliniæ die 5. Martii* 1691. & inſerius, *De mandato Illuſtriſſimi ac Reverendiſſimi D. Archiepiſcopi Mechlinienſis*, ac inſuper impreſſum erat ſigillum præſati Archiepiſcopi, ut conſtat ex copia authentica prædicti Originalis affixi & abſtracti Decreti hìc adjuncti. Verum cum hujuſmodi affixio & publicatio indubie facta non fuerit, niſi præeunte Decreto aut Mandato Suæ Sanctitatis, quod nullatenus executioni mandari potuit, abſque prævia permiſſione & Placito hujus Curiæ, quod præ-

Aen den Koninck in ſynen Souverainen Raede geordonneert in Brabant.

VErthoont den Raedt ende Procureur Generael dat hy op den 8. deſer maendt van Meert 1691. op de Kerck-dure van Ste. Goedele alhier heeft bevonden geplecket te zyn ſeker gedruckt Decreet van Syne Heyligheyt in date 27. Januarii leſt leden, by d' welck zyn gecondemneert geworden ende verboden verſcheyde Boecken als te weten, Compendium Theologiæ, id eſt, Theſes ex prima parte 1. 2. & 2. 2. D. Thomæ Hebdomadatim defenſæ ab anno 1672. uſque ad annum 1679. in Collegio Adriani VI. Pontificis, præſide eximio viro D. ac M. N. Gummaro Huyghens Lyrano S. T. D. Lovanii typis Georgii Lipſii, anno 1679.

Recüeil de diverſes Pieces concernant le Quietiſme & les Quietiſtes, &c.

Trois Lettres touchant l'Etat préſent d'Italie, en l'année 1688. &c.

Opere Spirituali del Sig. du Bernieres-Louvigny, &c.

Op den voet van welck Decreet was geſchreven: Publicetur, datum Mechliniæ die quintâ Martii 1691. *ende onderweerts*, De Mandato Illuſtriſſimi ac Reverendiſſimi Domini Archiepiſcopi Mechlinienſis, *waer beneſſens was geſtelt het Cachet van den voorſz. Aertsbiſſchop, gelyck blyckt by de Copye autentique van het voorſchreven Origineel geplecket ende afgedaen Decreet hier gevuegt, maer alſoo ſulckdanige affixie ende publicatie ontwiffelyck niet en is geſchiedt dan op een voorgaende Decreet ofte Mandaet van Syne Heyligheyt, gediene heb-*

hebbende ten ſelven eynde, het welck geenſints en heeft vermogen geexecuteert oft volbrogt te worden ſonder voorgaende permiſſie oft Placet van deſen Hove, waer van nochtans den voorſchreven Aertsbiſſchop niet en is verſien geweeſt, ſoo is't dat den Vertoonder, om te beletten ſulckdanige nieuwigheden, ende tot conſervatie van de autoriteyt, Hoogheyt ende gerechtigheyt van uwe Majeſteyt verſueckt dat het Hof gelieve gedient te weſen de publicatie ende affixie van het boven gemelt Decreet te verklaeren nul, van geender weerden ende ſonder effect, ordonnerende dienvolgens aen voorſz. Aertsbiſſchop de ſelve te caſſeren, doode ende te niet te doen met alle het gene daer uyt ende naer ſoude mogen zyn gevolgt, met interdictie van int, 't toekomende ſulckx te doen op alſulcke amenden als het Hof ſal gelieven t' arbitreren cum expenſis *DD. &c. ende (was onderteeckent)* Van Kerrenbroeck.

prædicto Archiepiſcopo non fuit conceſſum. Hinc ſupplicans, ad impediendas hujuſmodi novitates, & ad conſervandum authoritatem, præeminentias, ac jura Tuæ Majeſtatis, ſupplicat, ut hæc Curia dignetur publicationem, ac prædicti Decreti affixionem, declarare nullam, nullius valoris & effectus, ordinando in hunc finem prædicto Archiepiſcopo eamdem, ac omnia inde ſequuta, caſſare & annihilare, interdicendo ſimilia poſthac attentare ſub pœnis arbitrio Curiæ ſtatuendis *cum expenſis*, &c. (Signatum erat) Van Kerrenbroeck.

Apoſtilla marginalis ſuper Libello Procuratoris Regii.

Geſien deſe ſy gecommuniceert by beſlotene aen Brieven aen partye om hier tegens te ſeggen binnen acht dagen naer de communicatie, ende ſonder prejudicie van dien het Hoft interdiceert aen de ſelve partye interim *iet voorders te attenteren. Actum 16. Meert 1691. was geparapheert* Herz. *Vt. ende onderteeckent*, Christyn.

Viſis his, communicetur Parti Litteris clauſis ad contradicendum infra octiduum poſt inſinuationem; & abſque præjudicio illius, Curia eidem Parti interdicit quidpiam attentare. Actum 16. Martii 1691. Erat ſignatum, HERZ. Vt. Et ſubſcriptum, Christyn.

C C.

L I T T E R Æ

CONSILII BRABANTIÆ AD ARCHIEPISCOPUM MECHLINIENSEM, quibus ipſi communicatur prædictus Libellus Procuratoris Regii.

BY DEN KONINCK.

Eerweerdigen Vader in Gode ſeer lieven ende getrouwen . . . . . . Wy ſenden u hier inne geſloten die Requeſte gepreſenteert in

PER REGEM.

Reverende in Chriſto Pater, chare & fidelis . . . . mittimus Vobis hiſce accluſam Supplicam in Conſilio noſtro

ſtro Brabantiæ ex parte chari noſtri ac fidelis Conſiliarii ac Procuratoris Generalis Brabantiæ præſentatam, & ob rationes in ea motas juſſimus eamdem Vobis communicari, ad contradicendum prout Conſilii infra octiduum a receptione harum, interdicendo Vobis interim, ne quidquam ulterius attentetis, ac, in caſum reſponſi aut reſcripti, idem cum prædicta Supplica & his præſentibus, remittatis in manus noſtri Secretarii, qui haſce ſignavit, ut viſo eodem reſponſo, prædictum noſtrum Conſilium diſponat prout juris, &c. Bruxellis 17. Martii 1691.

in onſen Raede geordonneert in Brabant by oft van wegen onſen lieven ende getrouwen Raedt ende Procureur Generael van Brabant, ende mits die redenen daer inne geruert, hebben wy de ſelve u wel willen doen communiceren om daer tegen te ſeggen, 't gene raedt ſal gedragen binnen acht dagen naer de receptie deſer, interdicerende u interim *iet voorders t' attenteren, ſendende in cas van antwoort oft reſcriptie de ſelve beneffens de voorſz. Requeſte ende deſe tegenwoordige in handen van onſen Secretaris de ſe onderteeckent hebbende, om de ſelve geſien by die van onſen voorſz. Raede geordonneert te worden naer behooren, hier mede, Eerw. Vader in Gode ſeer lieven ende getrouwen; onſen Heere Godt zy met u. Geſchreven binnen onſer Stadt Bruſſele den 17. Meert 1691.*

D D.

DECLARATIO

ARCHIEPISCOPI MECHLINIENSIS, quâ ſe excuſat ſuper facta præfata publicatione, & promittit, ſe impoſterum nullum Decretum Romanum publicaturum, niſi obtento prævie Placito Regio.

CUm Dominus Mato, Secretarius Domini Archi-Epiſcopi Mechlinienſis, adiviſſet ſubſcriptum Conſiliarium & Procuratorem Generalem Brabantiæ, pro parte dicti Archi-Epiſcopi, extradidit eidem hodie Litteras originales Domini Internuntii, quarum copia ſupra deſcripta habetur ad demonſtrandum, quod affixio & publicatio Decreti Suæ Sanctitatis ibi mentionati, non fuiſſent factæ proprio ſuo motu: declarando ulterius pro parte ut ſupra, quod Dominus ſuus impoſterum non ſit curaturus fieri tales vel ſimiles affixiones aut publicationes Româ vel a Sanctitate Sua afferendas, ſine prævio Placito Conſilii Brabantiæ. De quibus poſtquam infraſcriptus informaſſet Dominum Cancellarium in

LE S.r Mato *Secretaire du Seigneur Archevêque de Malines étant venu trouver le ſouſſigné Conſeillier & Procureur General de Brabant, de la part dudit Archevêque, luy a mis ès mains ce jourd' huy la Lettre originelle du Seigneur Internonce, dont le double eſt ſus écrit, pour faire voir que l' affixion & publication du Decret de Sa Sainteté y mentionné n' avoient pas été faites de ſon propre mouvement: luy ayant déclaré en outre de la part comme deſſus, que ſon Seigneur Maître ne prétendoit pas de faire faire doreſnavant telles ou ſemblables affixions, ou publications venantes de Rome, ni de Sa Sainteté, ſans* Placet *préalable du Conſeil de Brabant. De quoy le ſouſſigné ayant donné part au Seigneur Chanceiier*

celier en l'Aſſemblée du Conſeil, a été trouvé bon, qu'en ſeroit tenu cette notice, & que parmy ce viendrois à ceſſer la communication à faire de la Requête par luy préſentée à ce Conſeil contre ledit Archevêque, afin que leſdites affixion & publication du Decret ſus mentionné ſeroient déclarées nulles & ſans effet: luy ordonnant de les caſſer & annuller, enſemble tout ce qui pourrois en être ſuivi, avec interdiction de ne le plus faire à l'avenir, ſur telle amende qu'il plaira à la Cour d'arbitrer. Fait à Bruxelles, le 30. Mars 1691. Etoit ſigné, Busleyden.

in Congregatione Conſilii, conſultum viſum eſt hujus rei ſervare notitiam, & interea ceſſare a communicatione facienda Supplicæ, ab ipſo huic Conſilio præſentatæ contra dictum Archi-Epiſcopum; ut dictæ affixio & publicatio Decreti ſupra mentionati declarentur nullæ & ſine effectu: mandando eidem ut illas caſſet & annullet, & quidquid inde forte ſecutum eſſet, una cum inhibitione de tali impoſterum attentando ſub mulcta arbitrio Conſilii imponenda. Datum Bruxellis 30. Martii 1691. Erat ſignatum, Busleyden.

EE.

LIBELLUS

PROCURATORIS REGII

Oblatus Parlamento Mechlinienſi, in quo exponit ſub diſtrictu hujus Parlamenti ſpargi Decretum Romanum de 20. Aprilis 1668. non obtento Placito Regio, concluditque, ut mandetur tam Vicario, quam Vicariatui Mechlinienſi, Sede vacante, conſignari omnia dicti Decreti exemplaria eidem per Internuntium ſubmiſſa, eique interdicatur Decreti reimpreſſio & publicatio ſub pœna apprehenſionis temporalium, una cum Sententia Parlamenti, quâ tam Vicario, quam Vicariatui interdixit publicationem ejuſdem Decreti.

Remontre le Procureur General du Roy, que quoy que par la raiſon fondamentale de l'Etat, l'exemple des Royaumes voiſins, l'uſage conſtant de pluſieurs ſiecles, & bon nombre de Pragmatiques ſucceſſivement émanées de nos Souverains; il ne ſoit pas permis aux Evêques, ni à leurs Vicaires en cas de vacance du Siege, de recevoir, faire publier, ou gliſſer dans leurs Dioceſes aucunes Bulles ou Mandemens de la Cour de Rome, à moins que d'être examinez par les Conſaux Royaux à ce commis, & dûëment placetez, & ce à très-juſte ſujet; afin que la puiſſance Royale &

Exponit Procurator Regius, quod, quamvis juxta rationem fundamentalem Status, exemplum Regnorum vicinorum, uſum continuum plurium ſeculorum, & magnum numerum Pragmaticarum ſucceſſive emanatarum a noſtris Dominis territorialibus, non liceat Epiſcopis, nec eorum Vicariis, in caſu vacantis Sedis, recipere, curare publicari, vel divulgari in ſuis Diœceſibus ullas Bullas vel Mandata Curiæ Romanæ, niſi prius examinata fuerint a Cenſoribus Regiis ad hoc deputatis, & debite placitata: & hoc juſtiſſima de cauſa, ne poteſtas Regia, & ſuperioritas Suæ Maje-

ſta-

ſtatis hoc medio ſupplantetur, & boni Subditi cogantur obedire talibus Mandatis, quæ poſſent eſſe incompatibilia cum moribus & conſuetudinibus Patriæ; hoc non obſtante qui gerit officium Internuntii curaſſet mitti ad Epiſcopos, & Vicarios Sedium vacantium Bullam hic adjunctam, emanatam a Sua Sanctitate 20. Aprilis ultimi, condemnatoriam cujuſdam Libri intitulati: *Novum Teſtamentum Domini noſtri Jeſu Chriſti traductum Gallice ſecundum editionem Vulgatam cum differentiis Græci Idiomatis*, quamvis impreſſus ſit in Civitate Montenſi, cum prævia permiſſione Archi-Epiſcopi Cameracenſis, deinde Meſſire Gaſpar Nemius, qui ſecutus eſt ex approbatione Epiſcopi Namurcenſis, & Doctoris Pontanus, authorizatus per Litteras Patentes Suæ Majeſtatis, & ejus Conſilii privati 24. Julii 1666. abſque hoc tamen quod dicta Bulla ſit ſubmiſſa Cenſuræ Cenſorum Regiorum, multo minus Placitum ſit conceſſum, imo nulla ſit apparentia, quod ſit concedendum, cum autem Exponens juxta debitum ſui muneris non poſſit diſſimulare, dictam Bullam recipi in hac Diœceſi dependente ab hoc Conſilio, imo in Patria ſubdita Suæ Majeſtati, Curiæ ſupplicat, quatenus mandet Vicario Generali & omnibus, qui ſunt ſub Vicariatu dicti Archiepiſcopatus vacantis, ut extradant omnia, quæ acceperunt, exemplaria illius Bullæ, cum prohibitione ne denuo imprimatur, publicetur aut divulgetur per hunc diſtrictum vel Diœceſim, ſub pœna occupationis bonorum temporalium ad illos pertinentium, & ulteriore arbitrio Curiæ determinandâ.

Signatum, B. A. Van den Zype.

His omnibus inſpectis, & factâ relatione ad Curiam, implebuntur quæ ab ipſa ſunt reſoluta: interdiciturque interea tam Vicario Generali hujus Archiepiſcopatus, quam illis, qui ſunt de dicto Vicariatu, ne mentionatam Bullam publicent, vel publicari faciant directe vel indirecte, ſive per impreſſionem, ſive per Litteras particulares, uſque ad ulteriorem Ordinationem. Datum Mechliniæ 10. Julii 1668.

Signatum, RENGRAND.

& Souveraineté de Sa Majeſté ne ſoit par ce moyen ſupplantée, & les bons Sujets d'icelle expoſez à la néceſſité d'obeïr à ces Mandemens, qui pourroient être incompatibles avec les mœurs & coûtumes du Païs; ce néanmoins celuy faiſant l'office d'Internonce auroit fait gliſſer aux Evêques & Vicaires des Sieges vacans la Bulle cy jointe, émanée de Sa Sainteté le 20. d'Avril dernier, condamnatoire de certain Livre portant pour titre : Nouveau Teſtament de Nôtre Seigneur JESUS-CHRIST traduit en François ſelon l'Edition Vulgate, avec les differences du Grec, *nonobſtant qu'il ſoit imprimé dans la Ville de Mons, ſur la permiſſion préalable de l'Archevêque de Cambray, alors Meſſire Gaſpar Nemius, qui a été ſuivi de l'approbation de l'Evêque de Namur, & du Docteur Pontanus, le tout autoriſé par Lettres d'Octroy de Sa Majeſté, de ſon Conſeil Privé, le 24. Juillet 1666. ſans que pourtant ladite Bulle ait point encore été ſoûmiſe à la cenſure deſdits Conſaux Royaux, moins ledit* Placet *y ait été accordé, voire qu'il y ait apparence qu'il le ſera oncques : Comme le Remontrant par le devoir de ſa Charge ne peut diſſimuler que ladite Bulle ſoit reçûë dans ce Dioceſe, reſſort de ce Conſeil, voire point dans le Païs de l'obeïſſance de Sa Majeſté, ſupplie la Cour d'ordonner au Vicaire General, & ceux du Vicariat de cet Archevêché vacant, de conſigner entre ſes mains tous les Exemplaires qu'ils ont reçûs de ladite Bulle, avec déſenſes de leur faire réimprimer, publier ou gliſſer par ce diſtrict ou Dioceſe, à peine du ſaiſiſſement de leur temporel, & telle ulterieure que la Cour y trouvera y choir. Quoy faiſant, &c.*

Signé, *B. A. Van den Zype.*

Le tout vû & rapport fait à la Cour, feront faits les devoirs reſolus par icelle; interdiſant cependant, tant au Vicaire General de cet Archevêché, qu'à ceux du Vicariat, de publier la Bulle icy mentionnée, ou la faire publier directement ou indirectement, ſoit par imprimez, ou Lettres particulieres, juſques à autre Ordonnance. Fait à Malines, le 10. Juillet 1668.

Signé, RENGRAND.

BUL-

FF.

B U L L A

ALEXANDRI VII. quâ damnantur binæ Cenſuræ Facultatis Theologicæ Pariſienſis.

ALEXANDER EPISCOPUS *ſervus ſervorum Dei ad perpetuam rei memoriam*. Cum ad aures noſtras pervenerit duos produſſe Libros, quorum alteri titulus eſt: Cenſura Sacræ Facultatis Theologicæ Pariſienſis in librum, cui titulus eſt: *La Defenſe de N. S. P. le Pape, de Noſſeigneurs les Cardinaux, Archevêques & Evêques, & de l'employ des Religieux Mendians, contre les erreurs de ce tems, par Jacques de Vernant, à Mets 1668.* Alteri vero titulus eſt: Cenſura Facultatis Theologicæ Pariſienſis in librum, cui titulus eſt: *Amadæi Guimenii Lomarenſis, olim Primarii Sacræ Theologiæ Profeſſoris, Opuſculum, &c.* In quibus Libris Cenſurâ præſumptuoſâ notantur aliquæ Propoſitiones, eæque præſertim, quæ ad Romani Pontificis, & Sanctæ Sedis Apoſtolicæ auctoritatem, Epiſcoporum juriſdictionem, Parochorum munus, Privilegia a Sancta Sede conceſſa, Diſpenſationes Apoſtolicas, actionumque moralium regulam pertinent, & alia, quæ, & graviſſimorum auctoritate Scriptorum, & perpetuo Catholicorum uſu nituntur: & cum fieri non poſſit ſine publico Catholicæ Religionis detrimento, ut prædictæ Cenſuræ in commemoratis Libris ſine debita Eccleſiæ animadverſione & damnatione remaneant; Nos pro Apoſtolico munere, quo licet immeriti fungimur, ut graviſſimo ſcandalo, quod inde Catholicis accidere poſſet, occurramus; habitis prius doctiſſimorum ac inſignium in Sacra Theologia Magiſtrorum ac Profeſſorum, & Sacrarum Sedis Apoſtolicæ Congregationum Qualificatorum, quos ad hæc ſpecialiter deputavimus, conſultationibus, ut rei gravitas videbatur poſtulare, necnon auditis ſuffragiis Venerabilium Fratrum noſtrorum S. R. E. Cardinalium in tota Republica Chriſtiana generalium Inquiſitorum, motu proprio & ex certa ſcientia noſtra, deque Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine præfatas Cenſuras uti præſumptuoſas, temerarias, atque ſcandaloſas, auctoritate Apoſtolicâ damnamus, & pro damnatis haberi volumus, eaſque nullius valoris & roboris fuiſſe, ſed caſſas & irritas eſſe declaramus: mandamus inſuper, ne quiſquam ex Chriſti fidelibus, cujuſcumque gradus ac dignitatis exiſtat; etiam Epiſcopali, Archiepiſcopali, Patriarchali, aut aliâ majori dignitate, etiam ſpeciali, ac ſpecialiſſimâ notâ dignâ ſuffultis, prædictas Cenſuras approbet, ſequatur, atque defendat; neve in publicis, aut privatis lectionibus, diſputationibus, ſeſſionibus, aut aliis actibus publicis illas ſequatur, tueatur, aut doceat; neque in libris, aut etiam ſcripturis publicis vel privatis, aut alio quocumque modo illas alleget, ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ ipſo facto incurrendæ, cujus abſolutionem Nobis, ac Sedi Apoſtolicæ reſervamus. Præterea Thypographis, ac Bibliopolis expreſſe prohibemus, ne præfatos Libros, & Cenſuras imprimere, ac typis mandare, minuſque impreſſos vendere audeant, ac præſumant, ſub eadem pœna excommunicationis latæ ſententiæ ipſo facto incurrendæ. Inſuper Libros, Scripturas, & alia opera, in quibus præfatæ Cenſuræ quomodolibet continentur, laudantur, & defenduntur, Apoſtolicâ auctoritate prohibemus, ac pro vetitis haberi volumus; mandamuſque, ne aliquis illos, ac illa legere, aut penes ſe retinere præſumat, ſed locorum Ordinariis, aut hæreticæ pravitatis Inquiſitoribus in locis, in quibus S. Inquiſitionis officium exercetur, conſignet, ſub pœna excommunicationis, ut ſupra ipſo facto incurrendæ. Dictiſque

ctiſque Ordinariis, ut etiam tamquam Apoſtolicæ Sedis Delegatis, necnon præfatis hæreticæ pravitatis Inquiſitoribus diſtricte præcipimus, ut contra tranſgreſſores, inobedientes, ac rebelles diligenter inquirant, & procedant, & ad declarationem dictæ excommunicationis, & ad alias pœnas pro gravitate ipſorum inobedientiæ ac tranſgreſſionis pro eorum arbitrio procedant. Cæterum ulterius de præfatis Cenſuris judicium, deque opinionibus in prædictis Libris Jacobi de Vernant, & Amadæi Guimenii contentis, necnon de aliis in eiſdem Cenſuris expreſſis, ſive in eis præmemoratæ opiniones notentur, ſive non, Nobis, ac S. Sedi Apoſtolicæ reſervamus. Decernentes inſuper præſentes Litteras ſemper, & perpetuo validas, & efficaces exiſtere, & fore, ſuoſque plenarios, & integros effectus ſortiri & obtinere, ſicque per quoſcumque Judices ordinarios, & Delegatos ubique judicari & definiri debere, ſublatâ eis & eorum cuilibet quâvis aliter judicandi & interpretandi facultate, & auctoritate; ac irritum & inane eſſe, quidquid ſecus ſuper his a quocumque quâvis auctoritate, ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari. Volumus autem ut præſentium tranſumptis etiam impreſſis, manu Notarii publici ſubſcriptis, & ſigillo alicujus perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis, eadem fides prorſus adhibeatur, quæ ipſis Originalibus adhiberetur, ſi eſſent exhibitæ vel oſtenſæ. Nulli ergo hominum liceat hanc noſtram Conſtitutionem & Ordinationem infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem, anno Incarnationis Dominicæ 1665. ſeptimo kalendas Julii, Pontificatus noſtri anno undecimo.

I. Cardinalis Prodatarius,

S. Ugolinus.

Viſa de Curia, P. Ciampinus.

Regiſtrata in Secretaria Brevium.

P. Ciampinus.

Anno a Nativitate Domini Noſtri Jeſu Chriſti 1665. Indict. 3. die vero 26. menſis Junii, Pontificatus autem Sanctiſſimi in Chriſto Patris, & D. N. D. Alexandri, Divinâ Providentiâ Papæ VII. anno ejus undecimo, ſupradictæ Litteræ Apoſtolicæ affixæ & publicatæ fuerunt ad valvas Baſilicæ Principis Apoſtolorum, Cancellariæ Apoſtolicæ, ac in acie Campi Floræ, ac in aliis locis ſolitis & conſuetis urbis, per me Carolum Molanum ejuſdem Sanctiſſimi D. N. Papæ, ac Sanctiſſimæ Inquiſitionis Curſorem.

GG.

DISCURSUS

DIONYSII TALON ADVOCATI REGII, coram Parlamento Pariſienſi contra prædictam Bullam Alexandri VII.

ANno 1665. 29. Julii, Domini Conſiliarii Regii ingreſſi ſunt in Conclave majus, & Dominus Talon Advocatus Generalis hunc habuit diſcurſum.

Bul-

L'An 1665. le 29. jour de Juillet, Meſſieurs les Gens du Roy ſont entrez dans la Grand' Chambre, & Monſieur Talon Avocat General portant la parole, a dit à peu près ce qui s'enſuit.

Le

Digitized by Google

La Bulle eſt injuſte & inſoûtenable, en ce qu'elle condamne deux Cenſures de la Faculté de Théologie faite contre des Livres qui ſont remplis de maximes très-pernicieuſes, ſans néanmoins porter aucun jugement de ces mêmes Livres, le Pape ſe contentant de reſerver à luy & audit Siege d'y pourvoir en tems & lieu ; ce qui eſt autoriſer indirectement toutes ces corruptions que les Livres veulent introduire dans la Morale.

Le Pape dépoüille la Faculté d'un droit qui luy eſt acquis, & dont elle joüit depuis plus de cinq cens ans, en déclarant ſes Cenſures préſomptueuſes & temeraires, qu'il eſt aiſé de juſtifier par pluſieurs exemples, que les Facultez de Théologie ont toûjours cenſuré les Livres qui contiennent de mauvaiſes doctrines, ou contre la Foy ou contre les mœurs, ſans parler des Cenſures qui furent faites en 1300. ou environ, contre un nommé Amaury, & encore contre de certaines Propoſitions de Magie qui furent avancées en ce tems là par quelques Auteurs inconnus. Celle de Monteſſon Jacobin eſt d'autant plus celebre, qu'en ayont interjetté appel au Pape, les Docteurs firent un Livre pour ſe défendre, en ſorte que le Pape n'oſa y donner la moindre atteinte : dans les derniers temps la Faculté a encore exercé pluſieurs fois cette autorité, particulierement contre le Livre de Santarel, & au vû & ſçû des Papes.

Cette Bulle va directement établir l'infaillibilité du Pape, & ſa ſuperiorité prétenduë au-deſſus du Concile comme un article de Foy, puiſque c'eſt particulierement ce point dont la Cour *de Rome n'a pû ſouffrir la Cenſure. Qu'on ſçait avec quelle facilité cette Cour s'applique à établir cette prétenduë infaillibilité, qu'elle tire avantage de tout, & qu'elle fait ſans ceſſe de nouveaux pas, dont elle ne recule jamais ; que la Faculté de Theologie étant un des plus grands obſtacles qu'elle ait rencontré pour l'établiſſement de ſes prétentions, elle a reſolu dans cette rencontre de la flétrir par une Cenſure injurieuſe & pleine d'outrages, afin par ce moyen de luy impoſer ſilence, & établir enſuite paiſiblement leurs maximes ultramontaines. Cet artifice de la Cour*

Bulla eſt injuſta, nec ſuſtineri poteſt, eo quod condemnet duas Cenſuras Facultatis Theologicæ factas contra Libros plenos ſententiis pernicioſiſſimis, abſque hoc tamen quod ferat ullum judicium de ipſis libris, Pontifice contento ſibi & dictæ Sedi reſervare poteſtatem providendi in tempore & loco ; quod eſt authorizare indirecte omnes illas corruptiones, quas illi libri introducunt in Moralem.

Pontifex ſpoliat Facultatem dictam quodam jure, quod ipſi eſt acquiſitum, & quo fruitur ante plures quam quingentos annos, declarando ejus Cenſuras præſumptuoſas & temerarias, quas facile eſt juſtificare per multa exempla, quod facultates Theologicæ ſemper cenſuraverint Libros, qui continent prava dogmata, aut contra fidem, aut contra mores, abſque hoc quod fiat mentio Cenſurarum, quæ factæ fuerunt anno 1300. contra quemdam nominatum Amaury, & adhuc contra certas propoſitiones Magicas, quæ fuerunt productæ illo tempore ab aliquibus Authoribus incognitis : illa, quam produxit Monteſſon Dominicanus, eſt eo celebrior, quod cum interpoſuiſſet appellationem ad Pontificem, Doctores compoſuerint Librum ad ſe defendendum ; taliter ut Pontifex non auſus fuerit vel minimum quid attentare : ultimis temporibus Facultas adhuc exercuit authoritatem, ſpeciatim contra Librum Santarel, vidente & ſciente Pontifice.

Hæc Bulla directe ſtabilit infallibilitatem Pontificis, & ejus ſuperioritatem prætenſam ſupra Concilium contra articulum Fidei, cum hoc peculiariter ſit punctum, cujus Curia Romana non potuit pati Cenſuram. Scitur quantâ cum facilitate hæc Curia conetur ſtabilire hanc prætenſam infallibilitatem, quod omnia ad ſe trahat, & indeſinenter nova tentet, quæ numquam vult derelinquere; quod Facultas Theologica, cum ſit ei maximo obſtaculo, ne ſtabiliat ſuas prætenſiones, reſolverit in hac occurrentia illam ſupprimere per Cenſuram injurioſam & plenam calumniis, ut hoc medio illi imponat ſilentium, & conſequenter quiete ſtabiliat ſuas maximas ultramontanas. Hoc ſtratagema Curiæ Romanæ nimis eſt ſtupidum ut non obſervetur : quod Curia deberet

Digitized by Google

ret manutenere Facultatem, cum ſecuta eſſet in ſuis Cenſuris antiquam doctrinam, in qua fundatur libertas Eccleſiæ Gallicanæ; quod etiam aliquo modo adſtricta eſſet id facere authoritate Curiæ, quæ etiam cauſæ cognitionem habuerat; & in illum finem conſultum eſſet illas curare regiſtrare in Regiſtris Scrinialibus Curiæ, ubi manebunt inſtar depoſiti: quod verum ſit Curiam initio feciſſe difficultatem regiſtrandi, ſed hoc idem eſſet quod dediſſet audaciam Officiariis Romanæ Curiæ hanc faciendi Bullam; & ad reprimendam eorum temeritatem non poſſet nimis alte ſe declarare pro Cenſuris.

Quod doctrina infallibilitatis abſolute evertat libertatem Eccleſiæ Gallicanæ, & ſtabiliat per ſequelam neceſſariam poteſtatem abſolutam Pontificis, etiam ſupra temporalitatem Regum: nec plane facit ad impediendam hanc conſequentiam, quod ſemper Pontifices maneant infallibiles in factis, cum faciant quandocumque libuerit, dogmata ejuſdem farinæ ſupra temporalitatem Regum, & ſupra ſacras Perſonas, ſicut fecit Boniſacius VIII. in ſua Bulla, *Unam ſanctam*, ubi declarat, quod ſit de fide credere, quod Papa ſit ſupra omnes Poteſtates ſpirituales & temporales.

Quod ſequeretur etiam ex illa doctrina, admittendum eſſe in Gallia Tribunal Inquiſitionis, cujus vel umbram fugimus: & reducendum eſſe Regnum ad eumdem ſtatum, in quo ſunt Provinciæ, quæ gemunt ſub jugo tam intolerabili: quod juxta ſtylum hujus Tribunalis Bulla anticipative condemnat omnes libros, ubi Cenſuræ Facultatis eſſent enuntiatæ vel prohibitæ, in quo comprehenduntur Decreta Curiæ; quod non debet videri tam mirandum, cum habuerint inſolentiam Catalogo inſerendi Decretum contra *Joannem Chaſtel*, ſicut adhuc apparet in Indice impreſſo anno ultimo.

In hac occurrentia omnis vigor poſſibilis

Cour de Rome étant trop groſſier pour n'être pas apperçû: que la Cour devoit prendre la Faculté ſous ſa protection puis qu'elle n'avoit fait que de ſuivre dans ſes Cenſures l'ancienne Doctrine, ſur laquelle ſont fondées les Libertez de l'Egliſe Gallicane, & que même elle avoit été engagée en quelque façon à le faire par l'autorité de la Cour qui avoit auſſi eu connoiſſance de cauſe; que pour cet effet il étoit à propos de les faire regiſtrer au Greffe de la Cour, où elles demeureroient comme en dépôt: qu'il eſt vray que la Cour avoit fait d'abord difficulté à l'enregiſtrement, mais que c'étoit cela même qui avoit donné la hardieſſe aux Officiers de la Cour de Rome de faire cette Bulle; & pour réprimer leur temerité, qu'elle ne ſçauroit ſe déclarer trop hautement pour les Cenſures.

Que la doctrine de l'infaillibilité ruine abſolument les Libertez de l'Egliſe Gallicane, & établit par une ſuite neceſſaire la puiſſance abſoluë du Pape, même ſur la temporalité des Rois; qu'il ne ſert de rien pour empêcher cette conſequence, de dire que les Papes demeurent toûjours infaillibles dans les faits, puis qu'ils ſont quand il leur plaît des points doctrinaux de ces mêmes prétentions ſur la temporalité des Rois, & ſur leurs ſacrées Perſonnes, comme a fait Boniface VIII. dans ſa Bulle Unam ſanctam, *où il déclare qu'il eſt de foy, de croire que le Pape eſt au deſſus de toutes les Puiſſances ſpirituelles & temporelles.*

*Qu'il s'enſuivroit auſſi de cette doctrine, qu'il faudroit admettre en France le Tribunal de l'Inquiſition, dont nous fuyons juſques à l'ombre, & réduire le Royaume au même etat que les Païs qu'on nomme d'obedience, qui gémiſſent ſous un joug ſi inſupportable: que ſuivant le ſtyle de ce Tribunal, la Bulle condamne par avance tous les Livres où les Cenſures de la Faculté ſeroient énencées ou défenduës, en quoy ſont compris les Arrêts de la Cour; ce qui ne doit pas paroître fort ſurprenant, puis qu'ils ont bien eu l'inſolence de mettre dans l'*Index *l'Arreſt contre* Jean Chaſtel, *comme il paroît encore dans l'*Index *qui a été imprimé l'année derniere.*

Ainſi que c'eſt dans cette rencontre qu'il faut

Digitized by Google

faut apporter toute la vigueur poſſible, pour repouſſer ces injuſtes entrepriſes de la Cour de Rome, qui n'avoit point encore fait de démarches ſi hardies que celle-cy; qu'encore que l'excommunication portée par la Bulle ſoit nulle, & qu'elle ne puiſſe rejaillir que contre ceux qui l'ont prononcée, il eſt néanmoins de conſequence de prévenir les mauvais effets qu'elle pourroit avoir parmy les peuples, ſi la Cour par ſon autorité n'en empêchoit les mauvais effets: Qu'on n'eſt que trop informé des cabales & des brigues de certaines gens, qui font tous leurs efforts pour établir au milieu de nous les nouvelles maximes, & qui entretiennent une liaiſon ſecrette avec les Officiers de la Cour de Rome, leur faiſant entendre, qu'ils diſpoſeront tout le monde à recevoir avec reſpect leurs Reſcrits & leurs Bulles; il eſt de la derniere conſequence de réprimer ces ſortes de gens, comme des perturbateurs du repos public, contre leſquels nous demandons qu'il nous ſoit permis d'informer.

lis eſt adhibendus ad repellenda tam injuſta attentata Curiæ Romanæ, quæ numquam tam audacter proceſſit, ſicut jam; & quamvis excommunicatio lata in Bulla ſit nulla, & non poſſit redundare niſi contra illos, qui eam pronuntiarunt, tamen prævenienti ſunt peſſimi effectus, quos poſſet producere in populo, ſi Curia illos non impediret. Nimis ſumus informati de ſtratagematibus & tricis quorumdam hominum, qui omnem adhibent conatum ad ſtabiliendum inter nos novas maximas, & qui vinculum ſecretum fovent cum Officiariis Curiæ Romanæ, dicentes, quod omnes homines ſint diſpoſituri ad recipiendum cum reſpectu eorum Reſcripta & Brevia: multum intereſt reprimere hujuſmodi homines, ſicut perturbatores quietis publicæ, contra quos petimus ut nobis liceat informare.

Quant à la maniere de prononcer, qu'on doit ſuivre dans cette rencontre, la Cour ſçait que depuis que les Appellations comme d'abus ont ſuccedé aux Appels ad futurum Concilium, *ç'a été le ſeul moyen qu'on a employé, pour rendre illuſoires les Bulles ou Reſcrits qui ſont contraires à la diſpoſition des ſaints Decrets: il eſt vray qu'en cela on a apporté juſqu'icy quelque précaution, qui eſt de n'appliquer l'abus que ſur l'exécution, ſans toucher à l'obtention, pour ne pas bleſſer le reſpect qu'on doit au S. Siege; en ſorte que n'y ayant ni exécution, ni même obtention, il eſt aſſez difficile de donner atteinte à cette Bulle, puis qu'on ne le ſçauroit faire ſans s'attacher à la ſubſtance même de la Bulle: ce n'eſt pas qu'on ne trouve des exemples où la Cour ne s'eſt point arrêtée à toutes ſes formalitez, & où elle a déclaré nulles & abuſives des Bulles qui étoient notoirement injuſtes, comme fit le Parlement de Tours & celuy de Châlons du temps de la Ligue: & certainement s'il y a quelque occaſion de ſe diſpenſer de ſes formalitez, & de faire paroître une vigueur toute extraordinaire, c'eſt dans celle-cy, où l'on voit que la Cour de Rome ſe déclare hau-*

Quantum ad modum pronuntiandi ſequendum in hac occurrentia, ſcit Curia quod ab illo tempore, quo Appellationes ſicut abuſus ſucceſſerunt Appellationibus *ad futurum Concilium*, hoc unicum fuit medium adhibitum ad reddendas illuſorias Bullas & Reſcripta contraria diſpoſitioni ſanctorum Decretorum: verum eſt quod in hoc hactenus ſit adducta quædam præcautio, quæ eſt non applicare abuſum niſi ſuper executione, abſque hoc quod attingatur obtentio, ad non lædendum reſpectum debitum Sanctæ Sedi; ita ut cum non ſit executio nec obtentio, ſatis difficile ſit attingere hanc Bullam, cum id non poſſit fieri niſi ipſa ſubſtantia Bullæ tangatur: inveniuntur quidem exempla, in quibus Curia non eſt immorata omnibus his formalitatibus, declarando nullas & abuſivas Bullas notorie injuſtas, ſicut fecit Parlamentum Turonenſe, & Parlamentum de Châlons tempore factionis: & certe ſi quædam detur occaſio ſe diſpenſandi ab illis formalitatibus, & vigorem plane extraordinarium oſtendendi, eſt in hac ubi videtur Curia Romana altiſſime jactare infallibilitatem, quam vult eſſe articulum fidei, non obſtante antiquâ doctrinâ Eccleſiæ, & ſpeciatim Gallicanæ.

Sed ſi Curia faciebat difficultatem pronuntiandi ſuper abuſu, juſtitia exigit ad minus ut detur actus, &c.

tement ſur le ſujet de l'infaillibilité, qu'elle veut faire paſſer pour article de Foy, malgré l'ancienne doctrine de l'Egliſe, & particulierement celle de France. Mais ſi la Cour faiſoit difficulté de prononcer dès maintenant ſur l'abus, il eſt de ſa juſtice au moins de donner acte, &c.

Cæterum non eſt immorandum ſuper hoc, quod dicta Bulla non ſit publicata, & quod illius non habeantur copiæ: nam bene ſcitur, quod Curia Romana illius originale non ſit miſſura, quod manet in Archivis Cancellariæ, & quod ſufficere credat ſuas Bullas affigi ad valvas, & ad alia loca publica Romæ, & poſtea prætendunt quod ſint ſufficienter publicatæ; & quod dubitari non poſſit, quin illæ Bullæ ſint veræ, niſi quis velit cæcutire; quod omnes Trapezitæ illarum receperint faſciculos impreſſos per ultimum ordinarium, & quod res publice ſit notoria; quod poſſit eſſe artificium Curiæ Romanæ illas non mittere in Galliam, ut illis non fiat oppoſitio, & illarum factâ diffuſione in Regnum, minus vigoris & virtutis habeatur ex poſt ad illam ſupprimendam; quod haberentur exempla, in quibus ſuppreſſæ eſſent tales Bullæ ſuper copiis impreſſis, abſque hoc quod haberetur originale.

Au reſte il ne faut pas s'arrêter ſur ce que cette Bulle n'a pas été publiée, & qu'on n'en a que des Copies; car on ſçait bien que la Cour de Rome n'envoyera pas l'Original, lequel demeure dans les Archives de la Chancellerie, & qu'elle ſe contente d'afficher ſes Bulles ad valvas, *& autres lieux publics de Rome, après quoy ils prétendent qu'elles ſont ſuffiſamment notifiées; qu'on ne peut pas douter que ces Bulles ne ſoient veritables, à moins de s'aveugler ſoy-même; que tous les Banquiers en ont reçû des Paquets imprimez par le dernier ordinaire, & que la choſe eſt de notorieté publique; que c'eſt peut-être un artifice de la Cour de Rome de n'en point envoyer en France, afin qu'on ne s'y oppoſe point, & que s'étant une fois repanduë dans le Royaume, on ait moins de vigueur & de force dans la ſuite pour la ſupprimer: qu'il y avoit des exemples où l'on avoit ſupprimé de ſemblables Bulles ſur les Copies imprimées, ſans avoir d'Original.*

Abſoluto ſuo diſcurſu Dominus Talon has concluſiones dedit ſignatas a Domino Procuratore Generali, & poſtea ille & Dominus Procurator Generalis diſceſſerunt.

Après que M. Talon eut fait ſon diſcours, il donna ces Concluſions, ſignées de M. le Procureur General; & enſuite, luy & M. le Procureur General ſe ſont retirez.

HH.

CONCLUSIO

CAPTA PER PROCURATOREM REGIUM coram prædicto Parlamento Pariſienſi ad ſuppreſſionem prædictæ Bullæ Alexandri VII. & conſervationem Cenſurarum Facultatis Theologicæ, quæ per eam Bullam erant damnatæ.

REquirimus, ut dignetur Curia nos recipere appellantes ut ab abuſibus, & no-

REquerons qu'il plaiſe à la Cour nous recevoir Appellans comme d'abus, & fai-

Digitized by Google

faiſant droit ſur nôtre appel, déclarer la Bulle nulle & abuſive, comme contraire aux ſaints Decrets, aux libertez du Royaume, & aux droits des Univerſitez; & où la Cour feroit difficulté préſentement d'y prononcer, Nous demandons qu'il luy plaiſe nous en donner acte, aux offres que nous faiſons d'en fournir les moyens dans trois jours; & au ſurplus, nous eſtimons qu'il y a lieu de faire défenſes à toutes perſonnes, de retenir, publier & debiter ladite Bulle: ordonner que ceux qui en ont des Exemplaires, les rapporteront au Greffe de la Cour, ou des Juriſdictions Royales où ils ſont demeurans, pour être ſupprimez.

Maintenir la Faculté de Theologie de Paris en ſon droit de cenſurer les Livres qui contiendront des propoſitions contraires à l'autorité de l'Egliſe, à la pureté de la Morale Chrêtienne, aux Droits de la Couronne & des Libertez de l'Egliſe Gallicane; ordonner que les deux Cenſures ſeront regiſtrées au Greffe de la Cour, lûes une fois par chaque année dans l'Aſſemblée de la Faculté de Théologie, dans celle de l'Univerſité, & des autres Univerſitez du reſſort; faire défenſes à toutes perſonnes de ſoûtenir ou enſeigner les Propoſitions cenſurées, ſoit dans les Livres qu'ils compoſeront, ou dans leur Leçons, Theſes ou Prédications, à peine d'être procedé extraordinairement contr'eux, comme perturbateurs du repos public, & ſuivant les Ordonnances: vacation avenant des Chaires des Profeſſeurs en Théologie, ſoit de Sorbonne, Navarre, ou de quelqu'autre Univerſité du reſſort, ceux qui ſeront nommez pour les remplir, ne pourront en prendre poſſeſſion qu'ils n'ayent ſouſcrit leſdites Cenſures: Que les Superieurs des Monaſteres des quatre Mendians, des Bernardins, du Collége de Clermont, *& autres Maiſons de Paris où il y a Ecole de Theologie, ſeront mandez en la Cour, pour leur être enjoint d'empêcher que ceux qui régenteront dans leurs Monaſteres, n'enſeignent aucune des Propoſitions cenſurées, dont ils ſeront tenus de faire leurs ſoumiſſions dans huitaine au Greffe de la Cour: Que le Roy ſera très-humblement ſupplié faire expedier une Déclaration conforme à l'Arreſt qui interviendra, pour être exécutée dans tout*

noſtram appellationem juſtificans declaret Bullam nullam & abuſivam, ut contrariam ſacris Decretis, libertatibus Regni, & juribus Univerſitatum: & ſi Curia faceret difficultatem nunc deſuper pronuntiandi, petimus, ut dignetur nobis dare actum, offerentes ſuppeditare media intra triduum; & præterea judicamus eſſe locum prohibendi omnibus, retinere, publicare, & diſtrahere dictam Bullam, & ut ordinetur, ut illi qui ejus habent exemplaria, eadem referant ad Scrinium Curiæ vel Juriſdictionum Regiarum, ubi permaneant, ad hoc ut ſupprimantur.

Ut manuteneatur Facultas Theologica Pariſienſis in ſuo jure cenſurandi libros, qui continebunt propoſitiones contrarias authoritati Eccleſiæ, puritati Moralis Chriſtianæ, juribus Coronæ, & libertatum Eccleſiæ Gallicanæ: ordinetur quod duæ Cenſuræ regiſtrentur in Regiſtris Curiæ, legantur ſingulis annis in congregatione Facultatis Theologicæ, in congregatione Univerſitatis & aliarum Univerſitatum dependentium: fiat prohibitio omnibus, ne defendantur vel doceantur propoſitiones cenſuratæ, ſive in libris, quos component, vel in ſuis Lectionibus, Theſibus, aut Concionibus, ſub pœna proceſſus extraordinarii contra ipſos ut perturbatores tranquillitatis publicæ, & juxta Ordinationes; vacationis Cathedrarum Profeſſorum in Theologia, ſive Sorbonnenſium, ſive Navarræ, ſive alicujus alterius Univerſitatis dependentis, qui nominabuntur ad illas implendas, earum non poterunt ſumere poſſeſſionem, niſi ſubſcripſerint dictis Cenſuris: ut Superiores Monaſteriorum quatuor Ordinum Mendicantium, Bernardinorum, COLLEGII CLARO-MONTANI, & aliarum Domorum Pariſienſium, ubi eſt Schola Theologica, mandentur ad Curiam, ut eis injungatur impedire, ne illi, qui docebunt in ſuis Monaſteriis, doceant ullam ex propoſitionibus cenſuratis; & tenebuntur intra octiduum ſuam facere ſubmiſſionem in ſcrinio Curiæ: ut Rex humillime ſupplicetur, ut curet expediri Declarationem conformem Arreſto quod interveniet, ut executioni mandetur in toto Regno: & ulterius petimus, ut nobis concedatur facultas infor-

Digitized by Google

mandi de factionibus, monopoliis, caballis, & diſcurſibus ſeditioſis eorum, qui volunt denigrare Cenſuras, & qui diſtribuunt exemplaria Bullæ : & duo de Dominis in præſentia Subſtituti ſe transferant die proximâ Sabbati ad Congregationem Facultatis, quam exhortabuntur, ut continuent Cenſuras datâ occaſione cum eodem zelo & fervore, quo olim ; & curent in ſua præſentia legi Arreſtum quod interveniet, quod regiſtrabitur in regiſtris Facultatis, mittatur ad Satrapias & Univerſitates, ut ibi legatur, publicetur, & regiſtretur : injungatur Subſtituto Domini Procuratoris Generalis, & Rectoribus dictarum Univerſitatum, ut bonam habeant inſpectionem, & deſuper Curiam certificent menſe, &c.

Signatum, DE HARLAY.

tout le Royaume ; & outre, Nous demandons que Commiſſion nous ſoit accordée, pour informer des brigues, monopoles, caballes, & diſcours ſeditieux de ceux qui veulent décrier les Cenſures, & qui diſtribuent les Exemplaires de la Bulle ; que deux de Meſſieurs, en préſence d'un Subſtitut, ſe tranſporteront Samedi prochainà l'Aſſemblée de la Faculté, laquelle ils exhorteront de continuer ſes Cenſures, lorſque les occaſions ſe préſenteront, avec le même zéle qu'elle a fait par le paſſé ; & qu'ils feront lire en leur préſence l'Arreſt qui interviendre, lequel ſera regiſtré ès Regiſtres de ladite Faculté, envoyé aux Bailliages, Senéchauſſées & Univerſitez du reſſort, pour y être lû, publié & regiſtré : enjoint au Subſtitut de Monſieur le Procureur General, & aux Recteurs deſdites Univerſitez, d'y tenir la main, en certifier la Cour au mois, &c.

Signé, DE HARLAY.

II.

ARRESTUM PARLAMENTI

CONFORME CONCLUSIONIBUS CAPTIS
per Procuratorem Regium.

HAc die ingreſſi, ſunt Regii Deputati vigore mandati, quod acceperant 24. hujus menſis; ut informarent ſe de certis copiis impreſſis & manuſcriptis prætenſæ Bullæ, quæ dicebatur eſſe in manibus plurium perſonarum, & poſtea ad Curiam referrent; & per Magiſtrum Dionyſium Talon Advocatum dicti Domini diſcurſum habentem, dixerunt Curiæ, quod referrent copiam dictæ Bullæ ; & ſupplicarunt Curiæ ut illi rei provideret. Et audierunt dictos Regios Deputatos, & poſt diſceſſum facta eſt lectura Copiæ dictæ Bullæ Romæ impreſſæ, & materia in deliberationem eſt tracta.

Curia dedit actum Procuratori Generali Regis appellationis ut ab abuſu per ipſum inter-

CE jour ſont entrez les Gens du Roy, en conſequence de l'ordre que la Cour leur avoit donné le 24. de ce mois, de s'enquerir de certaines Copies imprimées & manuſcrites, d'une prétenduë Bulle que l'on diſoit être entre les mains de pluſieurs perſonnes, & d'en venir rendre compte enſuite à la Cour; & M. Denys Talon Avocat dudit Seigneur portant la parole, ont dit à la Cour, qu'ils rapportoient Copie de ladite Bulle, & ſupplioient la Cour d'y pourvoir. Et oüy leſdits Gens du Roy en leurs Concluſions, & s'étant retirez, lecture faite d'une Copie imprimée à Rome de ladite Bulle, la matiere miſe en déliberation.

LA COUR *a donné Acte au Procureur General du Roy de l'appel comme d'abus par*

Digitized by Google

par luy interjetté de ladite Bulle ; ordonne qu'il fournira ſes moyens dans trois jours; a fait inhibitions & déſenſes à tous Sujets du Roy, de quelque qualité & condition qu'ils ſoient, de retenir ladite Bulle, la lire, publier & debiter: Ordonne que ceux qui en ont des Copies, les rapporteront au Greffe de la Cour, ou des Juriſdictions Royales dans le reſſort deſquelles ils ſont demeurans pour être ſupprimées. A maintenu & gardé, maintient & garde la Faculté de Théologie de Paris en ſon droit & poſſeſſion de cenſurer tous les Livres qui contiendront des Propoſitions contraires à l'autorité & diſcipline de l'Egliſe, à la pureté de la Morale Chrétienne, aux Droits de la Couronne, & aux Libertez de l'Egliſe Gallicane. Ordonne que les Cenſures de ladite Faculté de Théologie des Livres de Vernant *&* de Amadeus Guimenius *ſeront regiſtrées au Greffe de la Cour. Fait déſenſes à toutes perſonnes de ſoûtenir & enſeigner les Propoſitions cenſurées, ſoit dans les Livres qu'ils composeront, ou dans les Chaires ou Prédications, à peine d'être procédé extraordinairement contre eux. Ordonne que les Superieurs des Monaſteres des quatre Mendians, des Bernardins, du* College de Clermont*, & autres Maiſons de Paris où il y a exercice de Théologie, ſeront mandez en ladite Cour, pour leur être enjoint d'empêcher que ceux qui régenteront dans leurs Monaſteres ou Maiſons, n'enſeignent aucunes des Propoſitions cenſurées ; & qu'il ſera inceſſamment informé, à la Requête du Procureur General du Roy, contre ceux qui publieront & imprimeront ladite Bulle, & contreviendront au préſent Arreſt. Ordonne que Meſſires Etienne Sainctot, & Pierre de Brillac Conſeillers du Roy en ladite Cour, ſe tranſporteront Samedy prochain dans l'Aſſemblée de ladite Faculté de Théologie, avec un des Subſtituts du Procureur General, & exhorteront ladite Faculté de continuer ſes Cenſures, lorſque les occaſions ſe préſenteront, avec le même zéle qu'elle a fait par le paſſé ; & feront lire en leur préſence le préſent Arreſt, qui ſera regiſtré ès Regiſtres de ladite Faculté, en leur préſence, & envoyé aux Bailliages, Senéchauſſées & Univerſitez du reſſort, pour y être là, publié & re-*

terjectæ a dicta Bulla ; ordinat, ut ſuppeditet ſua media intra triduum, & inhibitionem fecit in omnibus Subditis Regis cujuſcumque conditionis, ne retineant dictam Bullam, legant, publicent, & diſtrahant ; ordinat ut illi, qui ejuſdem habent Copias, eas referant ad ſcrinium Curiæ vel Juriſdictionum Regiarum, ubi morantur, ad hoc ut ibidem ſupprimantur. Manutenuit & tuita eſt, manutenet & tuetur Facultatem Theologicam Pariſienſem in ſuo jure & poſſeſſione cenſurandi omnes Libros, qui continebunt propoſitiones contrarias auctoritati & diſciplinæ Eccleſiæ, & puritati Moralis Chriſtianæ, juribus Coronæ, & immunitatibus Eccleſiæ Gallicanæ : ordinat ut Cenſuræ dictæ Facultatis Theologicæ Librorum de VERNANT & de AMADEUS GUIMENIUS regiſtrentur in ſcrinio Curiæ : prohibetur omni perſonæ ſuſtinere & docere propoſitiones cenſuratas, ſive in libris, quos component, ſive in Cathedris & Concionibus ſub pœna proceſſus extraordinarii contra illos : ordinat ut Superiores Mendicantium, Bernardinorum, COLLEGII CLARO-MONTANI, & aliarum Domuum Pariſienſium, ubi eſt exercitium Theologiæ, citentur ad dictam Curiam, ut illis injungatur impedire, ne illi qui docebunt in eorum Monaſteriis vel domibus, doceant ullam de Propoſitionibus cenſuratis, & ut indeſinenter informatio fiat ad requiſitionem Procuratoris Regii contra illos, qui publicabunt & impriment dictam Bullam, & contravenient præſenti Arreſto : ordinat ut Domini Stephanus Sainctot, & Petrus de Brillac Conſiliarii Regis in dicta Curia ſe transferant, Sabbati proximâ ad Congregationem dictæ Facultatis Theologicæ cum uno Subſtitutorum Procuratoris Generalis, & exhortentur dictam Facultatem ad continuandum ſuas cenſuras, datâ occaſione, eodem zelo, quo antehac fecit ; & curabunt legi iis præſentibus præſens Arreſtum, quod regiſtrabitur in Regiſtris dictæ Facultatis in eorum præſentia, & mittetur ad Satrapias, Scabinatus, & Univerſitates dependentes, ut ibi legatur, publicetur, & regiſtretur : injungitur Locumtenentibus Generalibus, Subſtitutis dicti Procuratoris Regii, & Rectoribus dictarum Univerſitatum, ut bonam habeant inſpectionem, & certificent

Digitized by Google

ficent Curiam menſe, &c. Datum in Parlamento 29. Julii 1665. Collationatum.
Signatum, Billain.

regiſtré. Enjoint aux Lieutenans Generaux, aux Subſtituts dudit Procureur General du Roy, & aux Recteurs deſdites Univerſitez, d'y tenir la main, & en certifier la Cour au mois. Fait en Parlement le 29. Juillet 1665. Collationné. *Signé*, Billain.

KK.

DISCURSUS

PETRI BRILLAC CONSILIARII REGII, Habitus coram Facultate Theologica Pariſienſi primâ Auguſti 1665. quo ipſam certiorem reddit de prædicto Arreſto Parlamenti, eamque adhortatur ad continuandum zelum ſuum in tuenda ſana Doctrina, & conſervandis Libertatibus Eccleſiæ Gallicanæ.

DOMINI.

Curia, quæ ſemper invigilat ſervitio Regis & conſervationi intereſſe Suæ Majeſtatis contra omnia attentata extraneorum, & quæ habet pro uno ex præcipuis ſuis objectis puritatem Doctrinæ & morum conſervandam in integro, non potuit videre Bullam emanatam a Curia Romana, quæ condemnat duas Cenſuras, quas veſtra Facultas tam judicioſe pronuntiavit contra duos Libros, qui fuerunt editi, nomine *Jacobus de Vernant*, & de *Amadeus Guimenius*, abſque hoc quod adhibuerit manum, non reddito Eccleſiæ, Regi, Publico, & Veſtræ Congregationi reſpectu ipſis debito. Veſtra Facultas per hoc comperit ſe invaſam in ſuis fundamentis. Hæc eſt cauſa Arreſti, cujus audietis lecturam, & quod ordinavit in veſtra præſentia regiſtrari in libro veſtræ Facultatis. Curia ſatis eſt informata, quod veſtra Doctrina vobis ſignificet, quod tales condemnationes & excommunicationes tam male fundatæ nullius ſint effectus, & quod docturi ſitis, ſicut antea feciſtis. Nos deputavit ad vobis dicendum, quod nullum de hoc habeat dubium, & ad vos aſſecurandos de ſua protectione in hac occurrentia, & in omnibus aliis, quæ concernent anti-
quos

MESSIEURS.

La Cour qui veille toûjours pour le ſervice du Roy, & pour la conſervation des interêts de Sa Majeſté contre toutes les entrepriſes des étrangers, & qui a pour un de ſes principaux objets, que la pureté de la doctrine & des mœurs ſoit conſervée en ſon entier, n'a pû voir une Bulle émanée de la Cour de Rome, qui condamne deux Cenſures que vôtre Faculté a ſi judicieuſement prononcées contre les deux Livres qui ont paru ſous les noms de Jacques de Vernaut, *&* de Amadeus Guimenius, *ſans y mettre la main, & ſans rendre à l'Egliſe, au Roy, au Public, & à vôtre Compagnie, ce qu'elle leur doit. Vôtre Faculté ſe trouve parlà attaquée dans ſes fondemens. C'eſt le ſujet de l'Arreſt duquel vous entendrez la lecture, & qu'elle a ordonné être en vôtre préſence regiſtré dans le Livre de vôtre Faculté. La Cour eſt bien informée que vôtre Doctrine vous fait connoître, que de telles condamnations & excommunications ſi mal fondées ne ſont d'aucun effet, & que vous l'enſeignerez de même que vous avez fait juſques icy. Elle nous a députez pour vous dire qu'elle n'en doute pas, et pour vous aſſurer de ſa protection en cette ren-*
con-

Digitized by Google

contre & en toutes les autres qui concerneront la conſervation des anciens Canons, la Doctrine perpetuelle de l'Egliſe Gallicane, & ſes Libertez. Elle vous exhorte de continuer toûjours avec la même vigueur, & à donner le premier mouvement par vos Cenſures, pour conſerver ſes anciens droits qui ont maintenu l'Egliſe en ſa ſplendeur, & le S. Siege en ſes véritables prérogatives. Elle veut croire l'uniformité de vos ſentimens, & vous promet par nous le ſecours qui eſt dû à ceux qui pour quelque cauſe que ce ſoit ne ſe détournent jamais du vray chemin, & elle vous aſſure qu'elle y appliquera tous ſes ſoins.

quos Canones, Doctrinam perpetuam Eccleſiæ Gallicanæ, & ejus Libertates. Vos exhortatur, ut continuetis ſemper cum eodem vigore, & primum detis motum per veſtras Cenſuras ad conſervanda ejus antiqua jura, quæ manutenuerunt Eccleſiam in ſuo ſplendore, & Sanctam Sedem in ſuis veris prærogativis. Vult credere uniformitatem veſtrarum ſententiarum, & vobis per nos promittit ſubſidium debitum iis, qui pro quacumque cauſa non aberrant a vera viâ, & vobis pollicetur, quod omnem ſuam curam deſuper ſit adhibitura.

LL.

SIMILIS DISCURSUS

DOMINI DE HARLAY *Subſtituti Procuratoris Generalis Patris ſui coram eadem Facultate,*

Habitus primâ Auguſti 1665. in quo fuſe diſcurrit de nullitatibus prædictæ Bullæ Alexandri VII. & de auctoritate Facultatis Theologicæ cenſurandi Doctrinas erroneas, & quanto in pretio habita fuerit hæc Facultas tam apud Pontifices quam Reges.

MESSIEURS.

LA Cour ayant été avertie que quelques Particuliers attachez à la Cour de Rome, les uns par le devoir de leur naiſſance & de leur miniſtere, les autres par une dépendance intereſſée, qui étouffe dans leurs cœurs ces mêmes obligations de leurs naiſſances & de leurs emplois, diſtribuoient en cette Ville de Paris pluſieurs Exemplaires d'une Bulle du Pape contraire aux Droits de l'Egliſe Gallicane, de Meſſieurs les Evêques, & de cette illuſtre Faculté de Théologie, a crû qu'elle étoit obligée d'y apporter par ſon autorité les remedes que ſa prudence luy a fait juger neceſſaires.

Il ſeroit veritablement à ſouhaiter, que nous

DOMINI.

CUria certiorata, quod quidam privati addicti Curiæ Romanæ, aliqui moti Officio ſuæ nativitatis & miniſterii, alii dependentiâ quâdam intereſſatâ, quæ in eorum cordibus ſuffocat has eaſdem obligationes ſuæ nativitatis & applicationum, diſtribuerent in hac Civitate Pariſienſi plura exemplaria Bullæ Pontificiæ contrariæ juribus Eccleſiæ Gallicanæ, Dominorum Epiſcoporum, & hujus illuſtris Facultatis Theologicæ, credidit ſe eſſe obligatam ſuâ authoritate adferre remedia, quæ prudenter judicavit eſſe neceſſaria.

Optandum quidem foret, ut occaſiones ha-

habereremus teſtandi quanto cum reſpectu honoremus Caput viſibile Eccleſiæ ; ſed cum longâ & tædioſâ experientiâ doceamur jam dudum , quod elevatio ad Cathedram ſancti Petri non extinguat omnes paſſiones humanas , cogimur inviti diſtinguere effectus poteſtatis eorum , qui illam replent : & agnoſcentes quod ei illimitate ſit data pro ædificatione & conſervatione ſacrorum Canonum , & ſicut antiquus Epiſcopus *Facundus Herm.* nos docet *libro 2 pro defenſ. trium Cap. Pro veritate plus cæteris ſuis Conſacerdotibus poteſt*. Recipimus cum ſubmiſſione omnia opera auguſtum hunc characterem legitimi ſucceſſoris Principis Apoſtolorum ſecum ferentia . Sed ſicut didicimus ex ſancto Paulo , *Omnis Pontifex ex hominibus aſſumptus circumdatus eſt infirmitate* , rejicimus cum vigore illa opera plena ambitione & irâ , quæ ſæpe nimis vidimus in Regno comparere.

Et ſi reſiſtentia ab una parte nos redderet reos , obedientia ex altera non minus nos redderet criminoſos : hæc ſancta Rebellio ſemper fuit conformis ſpiritui Eccleſiæ, quæ ab ortu ſuo nobis exemplum illuſtre producit contra eum, a quo Pontifices tenentur fateri, quod omnes prærogativas ſuæ Sedis ſpirituales teneant , & omnes præeminentias Eccleſiaſticas ſuæ dignitatis.

Gallia recepit has maximas cum veritatibus fidei , quam conſervat adeo puram a tot ſeculis .

Sic Carolus Calvus inquiebat Papæ Adriano II. quod ſicuti eſſet recepturus omnes ejus deciſiones , ſi eſſent conformes Sacræ Scripturæ , & antiquis Patribus Eccleſiæ ; ita pariter eſſet rejecturus , ſi illis eſſent contrariæ , juxta opinionem ſancti Leonis Magni , qui dicit, quod non ſufficiat ad obligationem revereri judicium Pontificum, & conſiderare, quod proveniat a ſucceſſoribus ſancti Petri ; ſed quod debeant eſſe opera hæredum, ut ita dicam, ejus juſtitiæ & omnium ejus virtutum : *Manet Petri Privilegium , quoties ex ejus æquitate fertur judicium* .

Hanc

nous n'euſſion jamais que des occaſions de témoigner avec combien de reſpect nous honorons le Chef viſible de l'Egliſe; mais comme une longue & fâcheuſe experience nous a fait connoître il y a long tems , que l'élevation à la Chaiſe de S. Pierre n'éteint pas toutes les paſſions humaines , nous ſommes contraints malgré nous de diſtinguer les effets de la puiſſance de ceux qui la rempliſſent : & reconnoiſſant qu'elle leur a été donnée ſans bornes pour l'édification & pour la conſervation des Canons , & comme un ancien Evêque nous l'enſeigne , * Pro veritate plus cæteris ſuis Conſacerdotibus poteſt . *Nous recevons avec ſoûmiſſion tous les Ouvrages qui portent cet auguſte caractere de legitime Succeſſeur du premier des Apôtres . Mais comme nous avons appris de S. Paul* , *que* omnis Pontifex ex hominibus aſſumptus circumdatus eſt infirmitate , *nous rejettons avec vigueur ces ouvrages d'ambition & de colere , que nous avons vû paroître trop ſouvent dans le Royaume.*

Et ſi la reſiſtance d'un côté nous rendoit criminels , de l'autre l'obéiſſance ne nous rendroit pas moins coupables . Cette ſainte Rebellion a toûjours été conforme à l'eſprit de l'Egliſe , laquelle dès ſa naiſſance nous en produit un exemple illuſtre contre celuy dont les Papes ſont obligez d'avoüer qu'ils tiennent tous les avantages ſpirituels de leur Siege , & toutes les Préeminences Eccleſiaſtiques de leur dignité.

La France a reçû ces maximes avec les veritez de la Foy , qu'elle conſerve ſi pure depuis tant de ſiecles .

C'eſt ainſi que Charles le Chauve aſſuroit le Pape Adrien II. que comme il recevroit toûjours toutes ſes Déciſions , lors qu'elles ſeroient conformes à l'Ecriture Sainte , & aux anciens Peres de l'Egliſe ; il les rejetteroit également lors qu'elles y ſeroient contraires , ſuivant le ſentiment du grand S. Leon , qui dit que ce n'eſt pas aſſez pour être obligé de reſpecter le jugement des Papes , de conſiderer qu'ils viennent des Succeſſeurs de S. Pierre ; mais qu'il faut qu'ils ſoient les ouvrages des heritiers , pour ainſi dire, de ſa juſtice & de toutes ſes vertus: Manet Petri Privilegium, quoties ex ejus æquitate fertur judicium.

C'eſt

* Facundus Herm. libro 2. pro defenſ. trium Cap.

C'eſt cette même conduite que les Cardinaux approuverent du tems d'Innocent IV. lorſque voulans adoucir ſes emportemens contre Robert de Lincoln, ils luy parlerent ainſi de ce grand Evêque d'Angleterre, qui refuſoit de luy obeïr dans une choſe qu'il trouvoit injuſte: Vera ſunt quæ dicit, non poſſumus eum condemnare. Catholicus eſt, imo & ſanctiſſimus, nobis religioſior & excellentioris vitæ; novit hoc Anglicana & Gallicana Cleri univerſitas; noſtra non prævaleret contradictio.

Ce *diſcours ſincere eſt bien éloigné du langage de ces flateurs, dont les uns eſclaves de leurs Privileges, les autres attachez par des chaînes d'une rétribution honteuſe, & tous n'ayans point d'autres lumieres que celles d'une complaiſance ſervile & mercenaire, ont forgé ces opinions d'infaillibilité & de puiſſance abſolue.*

C'eſt une vérité qui n'eſt pas ſeulement dans la bouche des François, mais que l'on peut puiſer dans une ſource, dont on n'oſeroit douter à Rome de la pureté: dans l'avis de neuf grands Cardinaux dignes du ſaint & glorieux Employ de la réformation de l'Egliſe, que le Pape Paul III. leur avoit confiée.

Encore ſi la Cour de Rome, laquelle ſelon Gerſon n'aime pas les Théologiens, ne voyoit que ſes Ultramontains dans ces ſentimens, elle auroit decouvert ſans doute le principe de leurs flateries, qui ne viennent que de la baſſeſſe de leur cœur, & de l'ignorance de leur eſprit; mais elle voit des François, & l'on dit même, ce que j'ay peine à croire, quelques Docteurs de cette Faculté, qui les ſoûtiennent. On reçoit en cette Cour les Relations intereſſées de ces bons Citoyens, qui écrivent qu'ils ont comme cet Horace Romain, combattu vos Cenſures par leurs fuites; qu'ils ſe ſont retirez de vos Déliberations, pour n'avoir point ſe part aux emportemens d'une jeuneſſe fougueuſe: c'eſt ainſi qu'ils les appellent.

Et puiſque la capacité & la vertu deſintereſſée de tous les autres qui compoſent cette illuſtre Compagnie, les empêchent de meriter les liberalitez de Rome par des ſervice effectifs, ils tachent au moins de s'en conſerver la joüiſſance par le commerce criminel qu'ils ont avec des Miniſtres étrangers,

Hanc eamdem methodum approbaverunt Cardinales tempore Innocentii IV. cum volentes pacare ejus indignationem contra Robertum de Lincoln, ei hunc in modum locuti ſunt de hoc magno Epiſcopo Angliæ, qui recuſabat ei obedire in re, quam cenſebat injuſtam: *Vera ſunt quæ dicit, non poſſumus eum condemnare. Catholicus eſt, imo & ſanctiſſimus, nobis religioſior & excellentioris vitæ; novit hoc Anglicana & Gallicana Cleri univerſitas; noſtra non prævaleret contradictio.*

Hic ſincerus diſcurſus longe diſſimilis eſt ſermoni adulatorum, quorum quidam mancipia ſuorum Privilegiorum, quidam adſtricti catenis retributionis ignominioſæ, omnes lumine tantum complacentiæ ſervilis & mercenariæ tracti, commenti ſunt has opiniones infallibilitatis & potentiæ abſolutæ.

Veritas eſt, quæ non ſolum eſt in ore Gallorum, ſed quæ poteſt hauriri in ſcaturigine, de cujus puritate Romani non auderent dubitare; in ſententia novem magnorum Cardinalium dignorum ſanctâ & glorioſâ occupatione reformationis Eccleſiæ, quam Papa Paulus III. eis commiſerat.

Adhuc ſi Curia Romana, quæ ſecundum Gerſonem non amat Theologos, videret tantum Ultramontanos in ſuis opinionibus, detexiſſet indubie principium ſuarum adulationum, quæ non procedunt niſi ab abjectione ſui cordis, & ignorantia ſui ſpiritus; ſed videt Gallos, imo ſicut fertur quoſdam Doctores hujus Facultatis, qui illas ſuſtinent, & recipiunt in hac Curia relationes intereſſatas bonorum civium, qui ſcribunt, quod inſtar illius Horatii Romani, veſtras Cenſuras expugnarint ſuâ fugâ, quâ receſſerunt a veſtris Deliberationibus; ne fierent participes iracundiæ juventutis iracundæ, ſicuti illos vocant.

Et cum capacitas & virtus non intereſſata omnium aliorum, qui componunt hanc illuſtrem Congregationem, eos impediant, ne mereantur liberalitates Romanas obſequiis efficacibus, conantur ſaltem ſibi eorumdem conſervare fruitionem commercio criminoſo, quod habent cum Miniſtris extraneis,

neis & Litteris, quas ſcribunt : & illis creditur, quia conformes ſunt eorum deſideriis.

Similes ſunt illis Hæreticis, de quibus loquitur ſanctus Baſilius, qui conſervantes exterius Fidelium, imponebant facile populo, qui non judicat niſi ex apparentiis; ita Romæ hactenus impoſuerunt, ſub qualitate illa gloriosa Doctorum Pariſienſium, cujus duntaxat habent nomen.

Sperandum tamen eſt fore, ut Pontifex brevi rejiciat cum contemptu hos hoſtes declaratos veræ & ſolidæ gloriæ Sanctæ Sedis, æque ac propriæ Patriæ: non eſt melior judex eorum adulationum quam ipſemet; unde poſſumus dicere id quod *Minutius Felix* dicebat de iſto homine, quem in Deum elegerant Ægyptii: *Ille qui cæteris Deus eſt, ſibi certe homo eſt.* Videbit per hanc Bullam, quod ſibi avulſerint id, de quo obſtupeſcet; & non eſt dubitandum, quin cum fuerit informatus de eo quod geſtum eſt hic, dicat cum eadem moderatione id, quod Papa quidam, ſicut habet nomen, ſcripſit Epiſcopo Ravennatenſi: *Non inconſultum comperio, ut non obediatis rei, quæ ſuggeſta eſt per vias peſſimas.*

Scitur cum perfecta certitudine, quod illa Bulla fuerit ſuggeſta Pontifici: quare Curia depoſitaria partis hujus protectionis, cujus Rex eſt debitor ſuis Subditis, ejus injuſtitiam noluit pati, quæ lædit poteſtatem, quam Epiſcopi Apoſtolorum ſucceſſores acceperunt a Deo, ad ducendum populum ſuæ curæ commiſſum, & quæ deſtruit indirecte jus, quod hæc Facultas ſibi acquiſivit: adhuc multo plus per merita doctrinæ illorum, qui hactenus eam compoſuerunt, quam per poſſeſſionem, quam habet a quatuor ſeculis & amplius pronuntiandi judicia dogmatica contra omne, quod poteſt corrumpere veritatem Evangelii, puritatem Moralis Chriſtianæ, & invadere Jura Regia Eccleſiæ Gallicanæ & Regni.

Bulla, de qua dici poteſt, quod Patres Concilii Epheſini ſcripſerant Imperatoribus Theo-

gers, & par les Lettres qu'ils écrivent; & que l'on y croit, parce quelles ſont conformes aux ſouhaits que l'on y fait.

Semblables à ces Heretiques dont parle S. Baſile, leſquels conſervans l'exterieur des Fidéles abuſoient facilement le Peuple, qui ne juge des choſes que par l'apparence. C'eſt ainſi qu'ils ont abuſé Rome juſqu'à cette heure, ſous cette qualité glorieuſe de Docteurs de Pari, donts ils ont ſeulement le nom.

Il faut néanmoins eſperer que le Pape rejettera bientôt avec mépris ces ennemis déclarez de la veritable, & ſolide gloire du S. Siege, auſſi-bien que de leur Païs. Il n'y a point de meilleur Juge de leurs flateries que luy-même, dont nous pouvons dire ce que Minutius Felix *diſoit de cet homme, dont le choix des Egyptiens faiſoit un Dieu :* Ille qui cæteris Deus eſt, ſibi certe homo eſt. *Il ſçait qu'il eſt homme, quoiqu'ils le veulent faire paſſer pour une Divinité. Il verra par cette Bulle qu'ils luy ont arrachée, qu'il peut être ſurpris; & il ne faut point douter, que quand il ſera informé de ce qui s'eſt paſſé icy, il ne diſe avec la même moderation, ce qu'un Pape dont il porte le nom, écrivit à un Archevêque de Ravenne* : Je ne trouve pas mauvais que vous n'obeïſſiez pas à ce qui a été ſuggeré par de méchantes voyes.

C'eſt avec une certitude parfaite, que l'on ſçait que cette Bulle a été ſuggerée au Pape; c'eſt pourquoy la Cour dépoſitaire d'une partie de cette protection, dont le Roy eſt débiteur à ſes Sujets, n'a pas voulu ſouffrir ſon injuſtice, qui bleſſe le pouvoir que Meſſieurs les Evêques ſucceſſeurs des Apôtres ont reçû de Dieu pour conduire les peuples ſoûmis à leurs ſoins, & qui détruit indirectement le droit que cette Faculté s'eſt acquis : encore bien plus par le merite de la doctrine de ceux qui l'ont compoſée juſqu'à cette heure, que par la poſſeſſion qu'elle a depuis plus de quatre ſiecles, de prononcer des Jugemens doctrinaux contre tout ce qui peut corrompre la verité de l'Evangile, la pureté de la Morale Chrétienne, & attaquer les Droits du Roy, de l'Egliſe Gallicane, & du Royaume.

Bulle dont on peut dire ce que les Peres du Concile d'Epheſe écrivirent aux Empe-
reurs

Digitized by Google

reurs Theodoſe & Valentinien, de la condamnation que Jean Patriarche d'Antioche avoit prononcée contre S. Cyrille & Memnon Evêque d'Epheſe: Judicium, quod Lege & Juſtitiâ uulla ex parte uititur, nihil eſt niſi merum convicium : *c'eſt ce Libelle injurieux, pour me ſervir des paroles de ce Concile, qui déclare les deux Cenſures que vous avez faites des Livres de* Jacques de Vernant *& de* Amadeus Guimenius, *préſomptueuſes, temeraires & ſcandaleuſes, après avoir loüé dans des termes pleins d'eſtime ces infames Epicures du Chriſtianiſme.*

Les Auteurs de cette Bulle pouvoient être mieux inſtruits de ce qui s'eſt paſſé depuis les cinq derniers ſiecles ; & s'ils avoient voulu lire les Ecrivains même Italiens, ils y auroient trouvé que les titres dont ils honorent vos Cenſures, ſont bien differens des Eloges que les Papes Gregoire IX. & Alexandre IV. ont donnés à cette Faculté de Théologie, qui fait la principale & la plus illuſtre partie de l'Univerſité, & de l'eſtime que pluſieurs autres Papes ont eu pour elle en differentes occaſions, dans leſquelles ils ont voulu avoir ſon avis ſur les affaires les plus importantes de l'Egliſe, comme une régle certaine de la Foy.

Ce n'eſt pas, Meſſieurs, la loüange d'un particulier, c'eſt celle que le Roy Charles VI. vous a donnée dans les Lettres Patentes, par leſquelles il autoriſa la Cenſure que Monſieur l'Evêque de Paris avoit faite par l'avis de cette Faculté, de la doctrine abominable de Frere Jean Petit : Cognovit etiam ipſa quoque Romana Sedes, dum olim & uuper ſi quid apud eos ambiguum in doctrina Chriſtiaua Religionis obtigerat, certitudinem ab ipſo Conſilio Fidei Pariſiis exiſtente poſtulare nec pudnit, uec piguit.

En effet, ſans parler des Cenſures que la Faculté de Théologie fit avec Monſieur l'Evêque de Paris de l'hereſie des Albigeois, ni de trois autres dans la ſuite du même ſiecle, ſur pluſieurs points de Théologie, ni de la Conſultation que le Roy Philippe le Bel luy fit ſur l'affaire des Templiers. Le Continuateur des Annales du Cardinal Baronius nous a donné ſon avis, qu'elle envoya au Pape Jean XXII. ſur la que-

Theodoſio & Valentiniano de condemnatione, quam Joanues Patriarcha Authiochenus pronnutiarat contra ſanctum Cyrillum & Memnouem Epiſcopum Epheſinum: *Judicium, quod Lege & Juſtitiâ nulla ex parte nititur, nihil eſt niſi merum convicium* : ille eſt Libellus injurioſus, nt utar verbis dicti Concilii, qui declarat duas Cenſuras, quas feciſtis Librorum *Jacobi de Vernant* & *Amadei Guimenii* præſumptuoſas, temerarias, & ſcandaloſas, laudatis in terminis plenis æſtimationis infamibus illis Epicuris Chriſtianiſmi.

Authores illius Bullæ poterant melius eſſe inſtructi de eo, quod geſtum eſt a quiuque ultimis ſeculis : & ſi voluiſſent legere Scriptores etiam Italos, iuveniſſent quod tituli, quibus honorant Veſtras Cenſuras, ſint longe diverſi ab Elogiis, quæ Pontifices Gregorius IX. & Alexander IV. dederuut huic Facultati Theologicæ, quæ eſt præcipua & illuſtriſſima pars Univerſitatis, & ab æſtimatioue, quam plures alii Pontifices habuerunt illius in diverſis occaſionibus, in quibus ejus voluerunt habere judicinm in negotiis graviſſimis Eccleſiæ, ſicut regulam certam fidei.

Hæc non eſt, Judices ſupremi, laus cujuſdam Privati, eſt illa, quam dedit vobis Carolus VI. in Litteris Patentibus, per quas authorizavit Cenſuram, quam Dominus Epiſcopus Pariſienſis fecit per couſilium hujus Facultatis doctrinæ abominabilis Fratris Joannis Petit: *Cognovit etiam ipſa quoque Romana Sedes, dum olim & nuper ſi quid apud eos ambiguum in doctrina Chriſtiana Religionis obtigerat, certitudinem ab ipſo Conſilio Fidei Pariſiis exiſtente poſtulare nec puduit, nec piguit.*

Revera tacendo Cenſuras, quas Facultas Theologica fecit cum Domino Epiſcopo Pariſienſi hæreſis Albigenſium, etiam tres alias conſequenter in eodem ſeculo, ſuper pluribus punctis Theologicis, & Conſultationem, quam Philippus pulcher fecit ſuper negotio Templariorum. Continuator Annalium Cardinalis Baronii dedit nobis ſententiam ſuam, quam miſit Pontifici Joanni XXII. ſuper quæſtione, ut ſciretur quomodo Apo-

Digitized by Google

Apoſtoli poſſediſſent res ſibi datas a fidelibus.

Et paulo poſt Pontifex ille volens ſuſtinere dogma contrarium Eccleſiaſticis ſuper ſtatu animarum juſtarum ante ultimum judicium, Rex Philippus Vallenſis curavit condemnari per hanc Facultatem congregatam Vincennis, cujus rei poſſum reddere certum teſtimonium, cum curioſitas illorum, quorum nomen gero, mihi reliquiſſet originale illius deliberationis ſignatæ & ſigillatæ ab omnibus Doctoribus, qui interfuerunt.

Papa Clemens VII. agnitus a Gallia pro legitimo approbavit jus veſtræ Facultatis, confirmando condemnationem, quam pronuntiarat contra Religioſum Dominicanum, qui interpoſuerat appellationem coram ipſo, prætendens quod non haberet authoritatem Cenſuræ, quam juſtificavit per ſcriptum illi tranſmiſſum.

Et abſque hoc quod contexamus catalogum nimis longum Cenſurarum, quas fecit hæc Facultas eodem in ſeculo, nihil ſolidius probat reſpectum ſemper habitum pro veſtris ſentimentis, quam quod geſtum eſt in famoſo ſchiſmate, quod diviſit Eccleſiam per quinquaginta & unum annos, cum ex conſenſu unanimi omnium Principum Europæ a vobis requireretur veſtrum ſentimentum ſuper mediis, quibus pax & tranquillitas induceretur, quod ſecutum fuit per Concilia Piſanum & Conſtantienſe. Et tanta habebatur conſideratio veſtrorum ſentimentorum, ut Parlamentum juſſerit comburi Litteras, quas Univerſitas Tholoſana ſcripſerat contra veſtrum ſentimentum.

Tandem, præter Concilium Conſtantienſe, quod agnoſcit Univerſitatem Pariſienſem, vel potius hanc Facultatem legitime condemnaſſe doctrinam hæreticam de Wiclef, & ſecundum Concilium Piſanum, quod remiſit ad hanc illuſtrem & doctam Congregationem examen libri Cardinalis Cajetani, quem expoſt condemnavit. Rex Franciſcus I. authorizavit anno 1542. per ſuas Litteras Patentes articulos, quos hæc Facultas erexe-

rat

queſtion de ſçavoir de quelle maniere les Apôtres avoient poſſedé les choſes qui leur étoient données par les Fidéles.

Et peu de tems après, ce Pape ayant voulu ſoûtenir une doctrine contraire à celle de l'Egliſe ſur l'état des ames juſtes avant le dernier Jugement, le Roy Philippes de Valois la fit condamner par cette Faculté aſſemblée à Vincennes, dont je puis rendre un témoignage certain; la curioſité de ceux, dont je porte le nom, m'ayant laiſſé l'original de cette délibération ſignée & ſcellée des Sceaux de tous les Docteurs qui y aſſiſterent.

Le Pape Clement VII. reconnu par la France pour légitime, approuva ce Droit de vôtre Faculté, en confirmant la condamnation qu'elle avoit prononcée contre un Religieux Jacobin, lequel en avoit interjetté appel pardevant luy, prétendant qu'elle n'avoit point cette autorité de Cenſure; ce qu'elle juſtifia par un Ecrit qu'elle lui envoya (a).

Et ſans entrer dans un détail trop long des Cenſures que cette Faculté fit dans ce même ſiecle, il n'y a rien qui prouve plus ſolidement le reſpect que l'on a toujours eu pour vos ſentimens, que ce qui ſe paſſa dans le ſchiſme fameux qui diviſa l'Egliſe pendant cinquante & un ans, lorſque par un conſentement commun tous les Princes de l'Europe vous envoyerent demander vôtre avis ſur les moyens de luy donner la Paix, lequel fût ſuivi par les Conciles de Piſe & de Conſtance. Et l'on avoit tant de conſideration pour vos ſentimens, que le Parlement fit brûler la Lettre que l'Univerſité de Tholoze avoit écrite contre vôtre avis.

Enfin, outre le Concile de Conſtance qui reconnoît que l'Univerſité de Paris, ou plûtôt cette Faculté, avoit legitimement condamné la doctrine herétique de Wiclef, & le ſecond Concile de Piſe qui renvoya à cette illuſtre & ſçavante Compagnie l'examen du Livre du Cardinal Cajetan, qu'elle condamna enſuite; le Roy François I. autoriſa en M. D. XLII. *par ſes Lettres Patentes, les Articles que cette Faculté avoit*

dreſ-

(a) Agitur eo loci de Clemente VII. qui electus an. 1379. pro ſummo Pontificatu adverſus Urbanum VI. pugnavit.

Digitized by Google

dreſſez par ſon ordre, pour ſervir de régle à la Foy de ſes Sujets attaquez par les erreurs de Luther, & les fit ſigner par tous les Eccléſiaſtiques, & tous les Officiers même des Compagnies ſouveraines du Royaume.

Voilà, Meſſieurs, un grand nombre de Cenſures faites par la Faculté en pluſieurs occaſions importantes, approuvées par les Conciles & par les Papes, autoriſées par pluſieurs de nos Rois, & par beaucoup de Princes étrangers. Et nous ne voyons pas néanmoins juſqu'à préſent, que l'on en ait nommé aucunes préſomptueuſes & temeraires.

Mais nous ne ſçaurions penſer ſans une extrême douleur aux objets differens des condamnations de vos Cenſures, & de la Bulle du Pape.

Vos Cenſures condamnent un Livre qui renverſe toute la Hiérarchie de l'Egliſe, & un autre dont l'Auteur a ramaſſé avec une exactitude funeſte toutes les ordures diſperſées dans une infinité de Volumes; & duquel on peut dire ce que reproche S. Leon à certains Heretiques: DE OMNIUM TERRENARUM OPINIONUM LUTO MULTIPLICEM SIBI FÆCEM COMMISCUIT, UT SOLUS TOTUM BIBERET QUIDQUID ALII EX PARTE GUSTASSENT.

D'autre part, la Bulle du Pape déclare ſcandaleuſes les Cenſures de ces deux Livres ſans en dire la raiſon. Nous ſommes aſſurez que ce n'eſt pas qu'il approuve cette deſtruction de l'Ordre Hiérarchique, & de la Morale que Jesus-Christ *a établie. Au contraire, nous ne doutons point qu'il n'ait pour ces ouvrages d'iniquité toute l'averſion & toute l'horreur que le premier rang qu'il tient dans l'Egliſe, & encore bien plus ſa grande pieté, exige de ce Pere commun de tous les Chrétiens.*

Mais nous avons ſujet d'apprehender que les Heretiques prennent occaſion de dire ce que les Infidéles reprochoient à la Cour de Rome, au rapport de ces neufs grands Cardinaux dont nous avons déja parlé.

Il eſt à craindre que regardant l'Egliſe de Rome le centre de la Foy, dont ils ſe ſont ſeparez avec une haine & une averſion mortelle, ils ne ſoient aſſez temeraires, pour dire que le Pape ne deſapprouve pas,

rat ex ejus mandato, ut eſſent regula Fidei ſuis Subditis invaſis per errores Lutheri, & juſſit ſignari per omnes Eccleſiaſticos, & etiam Officiarios Congregationum ſupremarum Regiarum.

Ecce, Domini mei, magnus numerus Cenſurarum factarum a Facultate in occaſionibus momentoſis, approbatarum per Concilia & Pontifices, authorizatarum per multos noſtrorum Regum, & per multos Principes extraneos. Et tamen non videmus, quod ulla ſit nominata *præſumptuoſa & temeraria*.

Sed reminiſci non poſſumus ſine ſummo dolore objectorum differentium condemnationum veſtrarum Cenſurarum, & Bullæ Pontificiæ.

Veſtræ Cenſuræ condemnant Librum, qui deſtruit omnem Hierarchiam Eccleſiaſticam, & alium, cujus Author collegit cum exactitudine funeſta omnes ſordes diſperſas in infinitis voluminibus, & de quo poteſt dici, quod ſanctus Leo exprobrat certis quibuſdam Hæreticis: DE OMNIUM TERRENARUM OPINIONUM LUTO MULTIPLICEM SIBI FÆCEM COMMISCUIT, UT SOLUS TOTUM BIBERET QUIDQUID ALII EX PARTE GUSTASSENT.

Aliunde Bulla Pontificia declarat ſcandaloſas Cenſuras horum duorum Librorum tacitâ ratione. Certi ſumus, quod non approbet illam deſtructionem ordinis Hierarchici & Moralis, quam Jeſus-Chriſtus ſtabilivit, E contrario non dubitamus, quin habeat de illis operibus iniquitatis omnem averſionem & horrorem, quem primus locus, quem tenet in Eccleſia, & adhuc longe plus ejus pietas exigit ab illo Patre communi Chriſtianitatis.

Sed cauſam habemus timendi, ne Hæretici ſumant occaſionem dicendi, quod Infideles exprobrabant Curiæ Romanæ, reſpectu illorum novem magnorum Cardinalium, de quibus ſumus locuti.

Timendum eſt, ne aſpicientes Eccleſiam Romanam, a qua ſe ſepararunt cum odio & averſione mortali, ſint ſatis temerarii ad dicendum, quod Pontifex non reprobet ſaltem per illam Bullam doctrinam horum duo-

duorum Librorum, & doctrinam illorum aliorum Anthorum, quos vocat graves; ne utentes verbis, quibus magnus & infelix Tertullianus accuſabat magna cum injuſtitia Judicium cujuſdam Pontificis, dicant de hac Bulla: *Pontifex ſcilicet Maximus, quod eſt Epiſcopus Epiſcoporum edicit: Ego & mœchiæ & fornicationis delicta pœnitentiâ functis dimitto; & ubi proponetur liberalitas iſta, illic legenda eſt venia, quo cum ſpe ejus intrabitur; ſed hoc in Eccleſia legitur, & in Eccleſia pronuntiatur, & Virgo eſt: abſit, abſit a Sponſa Chriſti tale præconium, illa quæ vera eſt, quæ pudica, quæ ſancta.*

Speramus fore, ut Deus avertat hoc ſcandalum a ſua Eccleſia: & certi ſumus, quod ſi Pontifex informetur de illa conſequentia, quam poteſt habere hæc Bulla, indubie eam ita ſit dilucidaturus, ut inimici fidei ſint habituri confuſionem audientes dici, quod unus ſuorum prædeceſſorum ſcribebat ad quemdam Epiſcopum Galliæ, retractantem Diſpenſationem, quæ attribuebatur illi, cui ſucceſſerat: *Nec enim ab Apoſtolica Sede illa diriguntur, quæ contraria eſſe Patrum ſive Canonum inſtitutis inveniuntur.*

Sed tandem quomodo poterunt excuſari Officiarii Datariæ, qui hanc Bullam erexerunt, & curarunt dici a Pontifice, quod ſuæ ſoli Perſonæ retineret ſine ulla diſtinctione examen & judicium propoſitionum contentarum in illis Libris, quarum aliquæ concernunt ejus poteſtatem, & pleræque aliæ Moralem Evangelii.

Quantum ad illas, quæ concernunt ejus poteſtatem, extraordinarium eſt facere hominem judicem in ſuo proprio intereſſe. Scimus quod Pontifex, qui nunc replet per ſucceſſionem legitimam locum ſancti Petri, illo dignus ſit loco per ſuam ſanctitatem, omnes actiones, & magnas virtutes, inter quas primum locum tenet juſtitia.

Sed eodem tempore diſcimus ab aliquo magno Patre Eccleſiæ, quod Deus diſtinxerit perſonas, & ſeparavit earum functiones in judicio. Voluit quod Pars non poſſit eſſe judex; quia cum ardor & paſſio prædominentur ex una parte, juſtitia & mo-

pas, au moins par cette Bulle, la doctrine de ces deux Livres, & celle de ces autres Auteurs qu'il appelle graves; que ſe ſervant des paroles dont le grand & malheureux Tertullien accuſoit avec beaucoup d'injuſtice le jugement d'un Pape, ils ne diſent ſur cette Bulle: Pontifex ſcilicet Maximus, quod eſt Epiſcopus Epiſcoporum edicit: Ego & mœchiæ & fornicationis delicta pœnitentiâ functis dimitto; & ubi proponetur liberalitas iſta, illic legenda eſt venia, quo cum ſpe ejus intrabitur; ſed hoc in Eccleſia legitur, & in Eccleſia pronuntiatur, & Virgo eſt: abſit, abſit a Sponſa Chriſti tale præconium, illa quæ vera eſt, quæ pudica, quæ ſancta.

Nous eſperons que Dieu détournera ce ſcandale de ſon Egliſe: & nous ſommes certains que ſi le Pape eſt informé de cette conſequence que peut avoir ſa Bulle, il ne manquera point de l'éclaircir; en ſorte que les ennemis de la Foy n'auront que la confuſion de luy entendre dire ce qu'un de ſes Prédeceſſeurs écrivoit à un Evêque de France, deſavoüant une Diſpenſe que l'on attribuoit à celuy auquel il avoit ſuccedé: Nec enim ab Apoſtolica Sede illa diriguntur, quæ contraria eſſe Patrum ſive Canonum inſtitutis inveniuntur.

Mais enfin comment pourra-t'on excuſer les Officiers de la Daterie qui ont dreſſé cette Bulle, d'avoir fait dire au Pape, qu'il retenoit en general à ſa ſeule perſonne, ſans aucune diſtinction, l'examen & le jugement des Propoſitions contenues dans ces Livres, dont les unes regardent ſa puiſſance, & la plûpart des autres la Morale de l'Evangile.

Pour celles qui regardent ſa puiſſance, il eſt extraordinaire de faire un homme Juge dans ſon propre intereſt. Nous ſçavons que le Pape qui remplit à preſent par une ſucceſſion légitime la place de S. Pierre, en eſt digne par la ſainteté de toutes ſes actions, & par ſes grandes vertus, entre leſquelles la juſtice regne ſouverainement.

Mais nous apprenons en même tems d'un grand Pere de l'Egliſe, que Dieu a diſtingué les perſonnes, & ſeparé leurs fonctions dans les jugemens. Il a voulu qu'une Partie ne pût être Juge, parce que comme la chaleur & la paſſion ſont le partage

tage de l'un, la deſintereſſement & la moderation ſont les qualitez neceſſaires de l'autre. Et enfin pour définir ce que c'eſt qu'une Partie, il dit que c'eſt un homme qui ne peut être Juge.

Ce n'eſt pas que ſi le Pape même avoit à prononcer ſur cette propoſition que vous avez condamnée dans Jacques de Vernant, *qui luy donne la même autorité que* JESUS-CHRIST *avoit reçue de Dieu, nous ne ſoyons aſſurez qu'il la condamneroit avec indignation, & qu'il approuveroit vôtre Cenſure, laquelle, comme diſoit Tertulien parlant du reſpect que les Chrêtiens avoient pour l'Empereur, ne l'égale pas à la Divinité :* Quia mentiri neſcit, vel quia illum deridere non audet, vel quia nec ipſe ſe Deum volet dici. *Et l'on ſçait aſſez qu'il n'a que faire dans ſon élevation du ſecours de cette voix importune à un Prince Payen, qui l'avertiſſoit inceſſamment dans la pompe de ſon triomphe, qu'il n'étoit qu'un homme; puiſque ſa vertu & ſon humilité l'en perſuadent aſſez tous les jours.*

Pour les autres Propoſitions qui regardent la Morale, ſi l'on empêche Meſſieurs les Evêques d'employer l'autorité de leur caractere pour défendre leur Peuple de ces poiſons, il faut ſe reſoudre à voir prêcher impunément contre toutes les maximes de l'Evangile, dont ces deux Livres, deſquels l'on peut dire ce que le ſecond Concile de Châlons diſoit de certains Pénitentiaux, (Errores certi incerti Authoris) *ont attaqué les principaux fondemens de la Juſtice & la charité; & qu'après avoir épuiſé tout ce que l'Eſpagne & l'Italie ont fourni aux Caſuiſtes, ont prévû, & principalement* Amadæus, *tout ce que les eſprits les plus déreglés n'auroient pû inventer en cent ans, & tout ce qui avoit echappé juſqu'à cette heure à la malice & à la débauche des hommes.*

Enfin, ſi cette Bulle pouvoit, comme elle pretend, leur ôter le pouvoir que S. Paul leur a appris qu'ils avoient, Attendite univerſo gregi, in quo vos SPIRITUS SANCTUS POSUIT EPISCOPOS REGERE ECCLESIAM DEI, quam acquiſivit ſanguine ſuo. *Act. cap.* 20. *verſ.* 28.

Si elle pouvoit leur lier les mains, & ſuſpendre l'autorité qu'il a inſeparablement at-

moderatio ſunt qualitates neceſſariæ ex altera: & finaliter definiendo quid ſit Pars, dicit, eſſe hominem, qui non poteſt eſſe judex.

Non eſt, quod ſi Papa ipſe pronuntiare deberet ſuper hac propoſitione, quam condemnaſtis in *Jacobo de Vernant*, qui dat illi eamdem authoritatem, quam Chriſtus a Deo acceperat, non ſimus certi, quod eam eſſet condemnaturus cum indignatione, & approbaturus veſtram Cenſuram, quæ, ut inquiebat Tertullianus loquens de reſpectu, quem Chriſtiani habebant pro Imperatore, non æquiparet eum Divinitati: *Quia mentiri neſcit, vel quia illum deridere non audet, vel quia nec ipſe ſe Deum volet dici*. Et ſatis ſcitur, quod non indigeat in ſua elevatione ſubſidio hujus vocis importune Principi Pagano, quâ inceſſanter monebatur in pompa ſui triumphi ſe tantum eſſe hominem; cum ejus virtus & humilitas ſatis illud ei perſuadeant.

Quantum ad Propoſitiones, quæ concernunt Moralem, ſi impediantur Domini Epiſcopi impendere authoritatem ſui characteris ad curandum ſuum populum a venenoſis dogmatibus, impune permittendæ ſunt conciones contra maximas Evangelii, quarum hi duo libri, de quibus poteſt dici, quod dicebat ſecundum Concilium Chalcedonenſe de certis Pœnitentiariis (*Errores certi incerti Authoris*) aggreſſi ſunt præcipua fundamenta de juſtitia & charitate; & qui collectis omnibus, quæ Hiſpania & Italia ſuppeditarant Caſuiſtis, præviderunt, & præſertim *Amadæus*, quidquid ſpiritus diſſolutiſſimi non potuiſſent comminiſci ſpatio 100. annorum, & quidquid præterierat hactenus malitia & diſſolutio hominum.

Tandem ſi hæc Bulla poſſet, ſicut prætendit, eis adimere poteſtatem, quam S. Paulus docet eos habere, *Attendite univerſo gregi, in quo vos* SPIRITUS SANCTUS POSUIT EPISCOPOS REGERE ECCLESIAM DEI, *quam acquiſivit ſanguine ſuo*.

Si poſſet eis ligare manus, ſuſpendere authoritatem eorum characteri indiſpenſabiliter

Digitized by Google

liter annexam, non eſſent amplius defenſores legitimi qui poſſent ſe opponere effectibus pernicioſis horum novorum dogmatum, & ſtabilirentur impune in Cathedra veritatis omnes abominationes ad illam deſtruendam.

attachée à leur caractere, il n'y auroit plus de défenſeurs legitimes qui puſſent s'oppoſer aux effets pernicieux de ces nouvelles doctrines, & l'on verroit établir impunément dans la Chaire de vérité toutes les abominations inventées pour la détruire.

Bulla longe diverſa a Litteris S. Gregorii Magni, qui ſuam magnitudinem ſtatuebat in magnitudine Eccleſiæ univerſalis, in fomentatione ſancti vigoris Epiſcoporum, ut facerent ſuum officium, & in exacta conſervatione eorum jurium: *Meus namque honor eſt honor univerſalis Eccleſiæ, meus honor eſt fratrum meorum ſolidus vigor:* & adjungit in aliis ſuis Litteris: *Nam ſi ſua unicuique juriſdictio non ſervetur, quid aliud agitur, niſi ut per nos, per quos Eccleſiaſticus cuſtodiri debuit Ordo, confundatur.*

Bulle bien differente de ces Lettres du grand ſaint Gregoire, qui faiſoit conſiſter ſa grandeur dans celle de l'Egliſe univerſelle, dans l'entretien de la ſainte vigueur des Evêques, à faire leur devoir, & dans une exacte conſervation de leurs droits: Meus namque honor eſt honor univerſalis Eccleſiæ, meus honor eſt fratrum meorum ſolidus vigor: *& il ajoûte dans une autres de ſes Lettres:* Nam ſi ſua unicuique juriſdictio non ſervetur, quid aliud agitur, niſi ut per nos, per quos Eccleſiaſticus cuſtodiri debuit Ordo, confundatur.

Demum ſi Papa poſſet per illam Bullam contra omnem formam etiam Juris Canonici, nullo alio habito conſilio quam Cardinalium & prætenſorum Doctorum Inquiſitionis, nec datis Judicibus in Gallia, ubi res orta eſt, nec auditâ, nec citatâ Facultate Theologicâ, ei adimere jus, vel potius adimere Eccleſiæ prærogativas, quas recipit a poſſeſſione pene quingentorum annorum cenſurandi prava dogmata; hoc eſſet contra intentionem Pontificis, deſtruere omnem Hierarchiam Eccleſiæ, & ſolidiſſima fundamenta Fidei.

Enfin, ſi le Pape pouvoit par cette Bulle contre toutes les formes même du Droit Canon, ſans avoir eu autre conſeil que celuy des Cardinaux & des prétendus Docteurs de l'Inquiſition, ni donner des Juges en France pour une affaire qui y eſt née, ſans avoir entendu ni cité la Faculté de Théologie, luy ôter le droit, ou plûtôt ôter à l'Egliſe les avantages qu'elle reçoit de la poſſeſſion en laquelle elle eſt depuis près de cinq cents ans, de cenſurer les mauvaiſes doctrines; ce ſeroit contre l'intention du Pape ruiner toute la Hiérarchie de l'Egliſe, & détruire les plus ſolides fondemens de la Foy.

Ad medendum pernicioſis his conſequentiis, Curia vobis manutentis in poſſeſſione faciendi Cenſuras, voluit dare locum duobus veſtris ultimis in Regiſtris oraculorum, quæ reddit potiſſimæ parti Galliæ, ut regiſtrarentur in omnibus Tribunalibus Regiis, & omnibus Univerſitatibus ſuæ dependentiæ, & ut ſuum Arreſtum insereretur in veſtris Regiſtris coram Dominis Commiſſariis a ſe deputatis, ad vos certiorandos quod vellet continuare in ſequela hujus negotii, ſicut in omnibus aliis, quæ concernunt hoc corpus, dare ſigna ſuæ æſtimationis, & curare, ut effectus ſuæ protectionis ſentiantur.

C'eſt pour remedier à ces pernicieuſes conſequences, que la Cour, après vous avoir maintenu en poſſeſſion de faire des Cenſures, a voulu donner place à vos deux dernieres dans les Regiſtres des oracles qu'elle rend à la plus grande partie de la France; qu'elles fuſſent enregiſtrées dans tous les Sieges Royaux, & toutes les Univerſitez de ſon reſſort; & que ſon Arreſt fût inſeré dans vos Regiſtres en préſence de Meſſieurs les Commiſſaires qu'elle a députez, pour vous aſſurer qu'elle continueroit dans la ſuite de cette affaire, comme dans toutes les autres qui regardent ce Corps, a luy donner des marques de ſon eſtime, & à luy faire ſentir les effets de ſa protection.

A vobis petit, Domini mei, mercedem, quam ſibi pollicetur non difficulter a vobis con-

Elle vous en demande, Meſſieurs, une récompenſe qu'elle eſt aſſurée que vous n'avez pas

pas de peine à luy accorder, c'eſt que vous mainteniez vôtre illuſtre Compagnie dans l'état glorieux où nous la voyons aujourd'huy; que vous conſerviez ces ſentimens genereux, qui ont donné tant de réputation à vos Prédeceſſeurs, & dont la déſenſe vous a acquis tant de gloire.

Vous ſçavez que comme Docteurs, vous êtes débiteurs à tous les Fidéles d'une prévoyance exacte, qui examine & qui condamne toutes les mauvaiſes maximes qui pourroient attaquer les veritez de la Foy & la pureté de la Morale.

Mais comme Docteurs de Paris, une vertu commune ne vous acquitteroit pas de toutes vos obligations. Vous êtes débiteurs au plus grand Roy du monde de cette fidélité inviolable pour la conſervation des droits de ſa Couronne, dont vous luy avez donné des gages ſi précieux & ſi autentiques, comme vos Prédeceſſeurs avoient fait à pluſieurs autres de nos Rois.

Vous devez à l'Egliſe Gallicane la déſenſe de ſes libertez. Elle regarde vôtre Compagnie comme le Seminaire de ſes Evêques, comme l'Ecole où ſes Prélats apprennent les devoirs importans, & la véritable étenduë du pouvoir attaché à leur caractere. Enfin, elle vous conſidere comme une eſpece de Concile perpétuellement aſſemblé, Concilium Fidei, ſelon le Roy Charles VI. lequel avec une vigilance infatigable eſt toujours en état de s'oppoſer à toutes les nouveautez dangereuſes.

Vous êtes obligez de confirmer cette illuſtre jeuneſſe qui vous environne, dans ces ſentimens genereux & François qu'elle fait paroître avec tant d'éclat dans toutes ſes actions publiques.

Vous êtes obligez de tranſmettre à vos enfans, comme par une eſpece de ſucceſſion, la doctrine & l'eſprit de cette Faculté, dans la pureté avec laquelle vous l'avez reçue de vos peres.

Pour vous acquitter, Meſſieurs, de toutes ces obligations, nous n'avons point d'autres exemples à vous propoſer que vous-mêmes. Que ſi la ſcience d'un Gerſon, d'un Cardinal d'Ailly, d'un Clemangis, d'un Almayn, ont pû faire dans le temps que chacun d'eux a vêcu, l'honneur & l'ornement de cette Compagnie; ſa gloire eſt bien

concedendam, ut manuteneatis veſtram illuſtrem Congregationem in ſtatu glorioſo, in quo eam hodie videmus, ut conſervetis generoſa hæc ſentimenta, quæ veſtris Prædeceſſoribus tantam famam compararunt, & quorum defenſio tantam gloriam vobis acquiſivit.

Scitis, quod ut Doctores ſitis debitores omnibus fidelibus providentiæ exactæ, quæ examinet & condemnet pravas omnes maximas, quæ poſſent aggredi veritates Fidei & Moralis.

Sed ut Doctores Pariſienſes, virtus quædam communis non faceret, ut omnem veſtram obligationem adimpleretis; debitores eſtis maximo Regi totius mundi, illius fidelitatis inviolabilis pro conſervatione jurium Coronæ, cujus rei illi dediſtis pignora tam pretioſa & tam authentica, ſicut veſtri prædeceſſores fecerant pluribus aliis noſtrorum Regum.

Debetis Eccleſiæ Gallicanæ defenſionem ſuarum immunitatum. Reſpicit veſtram Congregationem ſicut ſeminarium Epiſcoporum, ſicut ſcholam, in qua ſui Prælati diſcunt momentoſum officium, & veram extenſionem poteſtatis eorum characterj annexam: imo conſiderat vos ſicut ſpeciem Concilii perpetuo congregati, *Concilium Fidei*, juxta Carolum VI. quod cum vigilantia indefeſſa ſemper eſt promptum ad ſe opponendum omnibus novitatibus periculoſis.

Tenemini confirmare hanc illuſtrem juventutem, quæ vos circumdat, in illis ſentimentis generoſis & Gallicis, quæ exhibet tanto cum ſplendore in omnibus actionibus publicis.

Tenemini tranſmittere ad veſtros liberos, ſicut per ſpeciem ſucceſſionis, doctrinam & ſpiritum hujus Facultatis in illa puritate, cum qua accepiſtis a veſtris Majoribus.

Ut omnes illas obligationes adimpleatis, Domini mei, alia non habemus exempla vobis proponenda quam voſmetipſos. Quod ſi ſcientia *Gerſonis*, Cardinalis *d'Ailly*, *Clemangis*, *Almayni*, potuerint tempore quo quiſque illorum vixit, facere honorem & ornamentum hujus Congregationis: ejus gloria hodie eſt longe major, cum illic vi-

dea-

deamus plures perſonas eodem tempore, quæ non minus habent zeli, meriti, & capacitatis quam magni illi Viri.

Gaudete, Viri Illuſtr. hàc famâ, gaudete hàc gloriâ, ſed gaudete adhuc magis veſtrâ virtute, cujus fructus eſt adeo ſuavis & tam gratus; & continuate impendere lumen veſtrum pro defenſione Fidei, pro ſervitio invincibilis noſtri Monarchæ, & pro conſervatione jurium Eccleſiæ Gallicanæ.

bien plus grande aujourd'huy, puiſque nous y voyons pluſieurs perſonnes en même temps, qui n'ont pas moins de zèle, de merite & de capacité que ces grands hommes.

Joüiſſez, Meſſieurs, de cette réputation, joüiſſez de cette gloire, mais joüiſſez encore plus de vôtre vertu, dont le fruit eſt ſi doux & ſi agréable; & continuez d'employer vos lumieres pour la défenſe de la Foy, pour le ſervice de nôtre invincible Monarque, & pour la conſervation des Droits de l'Egliſe Gallicane.

M M.

D I S C U R S U S

***ADVOCATI REGII**, habitus coram Parlamento Pariſienſi occaſione duorum Brevium Clementis XI. de 18. Januarii 1710. quibus reſpective proſcribuntur quædam ſcripta Epiſcopi S. Pontii, & Tractatus de Origine Regaliæ: una cum concluſione Procuratoris Regii, & Arreſto Parlamenti ſuper ea ſequuto.*

HAc die ingreſſi ſunt Deputati a Rege, & Dominus Guillelmus Franciſcus Joly de Fleury Advocatus dicti Domini verba fecit, & dixerunt:

CE jour, les Gens du Roy ſont entrez, & Meſſire Guillaume-François Joli de Fleury Avocat dudit Seigneur, portant la parole, ont dit:

DOMINI MEI.

Attentio continua, quam habere debemus, ad manutenendas Leges Regni, & puritatem ſacrorum Canonum, nobis non permittit ut maneamus in ſilentio, habitâ notitiâ ante aliquot dies de duobus prætenſis Brevibus Pontificiis datis 18. Januarii ultimi, quorum unum condemnat Librum impreſſum Pariſiis anno 1708. ſuper origine Regalis; alterum pronuntiat Cenſuram definitivam contra Mandatum & tres Litteras Epiſcopi de S. Pons, & eodem tempore notat diſpoſitiones Pontificis, in quibus Pontifex videtur eſſe per vias juris procedendi contra illum Epiſcopum.

Per

MESSIEURS.

L'attention continuelle que nous devons avoir à maintenir les Loix du Royaume, & la pureté des ſaints Canons, ne nous permet pas de demeurer dans le ſilence ſur la connoiſſance que nous avons euë depuis quelques jours de deux prétendus Brefs du Pape, dattez du 18. Janvier dernier, dont l'un condamne un Livre imprimé à Paris in l'année 1708. ſur l'origine de la Régale; l'autre prononce une Cenſure définitive contre un Mandement & trois Lettres de Monſieur l'Evêque de S. Pons, & marque en même temps les diſpoſitions dans leſquelles le Pape paroît être de procéder par les voyes de droit contre la perſonne de cet Evêque.

Par

Digitized by Google

Par l'examen que nous avons fait des Copies de ces deux Brefs, qui nous ſont tombées entre les mains, la forme dans laquelle ils ſont conçus, nous a paru ſi peu reguliere, les clauſes qu'ils renferment ſi abuſives, que le reſpect qui eſt dû au S. Siege, ſemble exiger que nous doutions encore de la vérité de ces deux Decrets.

Pour ce qui regarde d'abord le Bref qui paroît avoir été publié contre les Ecrits de Monſieur l'Evêque de S. Pons, la ſeule idée d'une condamnation prononcée par le Pape contre des Ouvrages imprimez dans le Royaume, condamnation prononcée, ſans que la connoiſſance en ait été dévoluë au S. Siege par la voye de l'appel, ſans qu'elle luy ait été déferée, ni par le Roy, ni par les Evêques; cette ſeule idée ſuffiroit pour exciter nos plaintes, & pour nous obliger de demander à la Cour les remedes qu'elle a coûtume d'apporter par ſa prudence en de ſemblables occaſions.

Si l'on autoriſoit une telle entrepriſe, le Pape pourroit prétendre exercer une Juriſdiction immediate dans toute l'étenduë de l'Egliſe; prétention que les ſaints Canons conſervez parmi nous dans toute leur pureté ont perpetuellement condamnée.

Ce Bref à la vérité n'exprime point qu'il ait été rendu du propre mouvement du Pape; mais l'abus qu'il renferme, pour être caché ſous un ſpecieux ſilence, n'en eſt pas moins dangereux: ce n'eſt point l'expreſſion de la choſe, c'eſt la choſe en elle-même qui forme l'abus; & le Pape ayant véritablement porté ſon jugement, ſans qu'il en ait été requis, quoyqu'il ne l'ait point exprimé, ce jugement ne doit-il pas exciter nôtre miniſtere contre une entrepriſe ſi contraire à nos Libertez?

De cette premiere vûë, ſi nous entrons dans l'examen particulier de cette Cenſure, nous y trouvons une condamnation prononcée contre la doctrine d'un Evêque, ſans qu'il ait été entendu, ſans qu'on luy ait fait même connoître que ſes Ouvrages étoient attaquez.

Y a-t'il quelqu'un qui puiſſe ignorer ce principe reconnu chez toutes les Nations policées, fondé ſur la loy même de la nature, qu'on ne peut condamner un accuſé ſans

l'avoir

Per examen quod fecimus copiarum illorum duorum Brevium, quæ in manus noſtras inciderunt, forma, in qua ſunt concepta, nobis viſa eſt tam irregularis, clauſulæ, quas continent tam abuſivæ, quod reſpectus qui debetur Sanctæ Sedi videatur exigere, ut adhuc dubitemus de veritate horum duorum Decretorum.

Quantum ad id, quod concernit Breve, quod videtur eſſe publicatum contra ſcripta Domini Epiſcopi de Saint-Pons, ſola idea condemnationis pronuntiatæ a Pontifice contra opera impreſſa in Regno, condemnationis pronuntiatæ abſque hoc quod cognitio ſit devoluta ad Sanctam Sedem per viam appellationis, abſque hoc quod ei ſit delata a Rege vel Epiſcopis: hæc ſola idea ſufficeret ad excitandas noſtras querelas, & ad nos obligandos, ut petamus a Curia remedia, quæ ſolet adhibere per ſuam prudentiam in ejuſmodi occaſionibus.

Si tale attentatum authorizaretur, poſſet prætendere Pontifex exercere juriſdictionem immediatam in omni ambitu Eccleſiæ; prætenſio, quam ſacri Canones cuſtoditi in tota ſua puritate inter nos perpetuo condemnarunt.

Hoc Breve in veritate non exprimit, quod ſit editum proprio motu Pontificis; ſed abuſus, quem continet, ut ſub ſilentio prætereatur, non eſt minus periculoſus: non eſt expreſſio rei, ſed ipſa res, quæ format abuſum; & cum Pontifex vere tulerit judicium irrequiſitus, quamvis id non expreſſerit, hoc judicium nonne debet excitare noſtrum miniſterium contra attentatum tam contrarium noſtris Libertatibus?

Primo aſpectu, ſi ingrediamur examen particulare illius Cenſuræ, ibidem invenimus condemnationem pronuntiatam contra Epiſcopum inauditum, imo abſque hoc quod ei ſit denuntiatum, quod ejus opera invaderentur.

Poteſtne aliquis ignorare hoc principium cognitum apud omnes nationes politicas, fundatum in ipſa lege naturæ, quod non poſſit condemnari accuſatus niſi audiatur,

&

& facultas ei relinquatur ſe defendendi?

Si Judices ſeculares legem inviolabilem ſibi ſtatuant obſervandi hanc regulam, quanto magis Religio debet illam reddere ſacram in Judiciis Eccleſiaſticis, maxime quando accuſatur Epiſcopus, qui jus habet per ſuum characterem decidendi de doctrina, & illam annuntiandi fidelibus.

Nec dicatur, quod condemnatio non cadat in perſonam Epiſcopi, ſed ſuper ejus doctrinam, quæ ſecum debet ferre vel defenſionem vel condemnationem.

Breve non tantum condemnat doctrinam in genere, condemnat in particulari doctrinam Epiſcopi de S. Pons, qui per hoc judicatur reus, quod docuerit illam doctrinam; & quomodo poteſt ſuſtineri talis condemnatio contra Epiſcopum inauditum in ſua defenſione? condemnatio facta eſt ſuper exemplari impreſſo ejus ſcriptorum, cauſa, quæ non fuit agnita ab Authore in tribunali, ubi fuit condemnatus.

Poteſtne ſic ejus denigrari doctrina, abſque hoc quod nota neceſſario recidat ſupra ejus perſonam? Nonne poteſt dici, quod perſona ſit jam condemnata aliquo modo per judicium Pontificis?

Revera cum hoc judicium condemnavit ejus doctrinam, & condemnarit ſicut doctrinam Domini Epiſcopi de S. Pons, quis poteſt dubitare quin condemnatio ejus perſonæ ſit ſaltem implicite incluſa in condemnatione doctrinæ? & hoc judicio ſuppoſito, quid faciendum reſtaret Epiſcopis Provinciæ Narbonnenſis, ad quos pertinet ſecundum Canones judicare Epiſcopum de S. Pons.

Si hoc prætenſum Breve haberet locum in hoc Regno, & ſi unquam poſſemus recognoſcere juriſdictionem immediatam, quam Papa ibidem vult exercere, Epiſcopi judices nativi tam doctrinæ quam perſonæ ſui Collegæ nullam amplius aliam haberent functionem, quam ut exercerent juriſdictionem condemnandi illum, cujus doctrinam Papa condemnaſſet.

Imo non contra aliquas propoſitiones certas & determinatas Domini Epiſcopi de S.Pons

l'avoir entendu, ou ſans l'avoir mis en état de ſe défendre?

Si les Juges ſeculiers ſe font une loy inviolable d'obſerver cette régle, combien la Religion la doit-elle rendre plus ſacrée dans les Jugemens Eccleſiaſtiques, ſur tout lorſque l'accuſé eſt un Evêque qui a droit par ſon caractere de décider luy-même de la doctrine, & de l'annoncer aux Fidéles.

Qu'on ne diſe point que la condamnation ne tombe pas ſur la perſonne de l'Evêque, mais ſur ſa doctrine, qui doit porter avec elle ou ſa défenſe ou ſa condamnation.

Le Bref ne condamne pas ſeulement la doctrine en general, il condamne en particulier la doctrine de Monſieur l'Evêque de S.Pons, qui par-là eſt jugé coupable d'avoir enſeigné cette doctrine; & comment peut-on ſoûtenir une telle condamnation contre un Evêque, ſans qu'il ait pû être entendu dans ſa défenſe? condamnation faite ſur un exemplaire imprimé de ſes Ecrits, ſujet à deſaveu, & qui na point été reconnu par l'Auteur dans le Tribunal où il a été condamné?

Peut-on flétrir ainſi ſa doctrine, ſans que la note en retombe neceſſairement ſur ſa perſonne? Ne peut-on pas dire même que ſa perſonne eſt déja condamnée en quelque maniere par le Jugement du Pape?

En effet, ce jugement ayant condamné la doctrine, & l'ayant condamnée comme la doctrine de Monſieur l'Evêque de S. Pons, qui peut douter que la condamnation de ſa perſonne ne ſoit au moins implicitement renfermée dans celle de ſa doctrine? & ſuppoſé ce Jugement, que reſteroit-il à faire aux Evêques de la Province de Narbonne auſquels il appartient, ſuivant les Canone, de juger Monſieur l'Evêque de S. Pons?

Si ce Bref prétendu avoit lieu dans ce Royaume, & ſi nous pourvione jamais reconnoître la Juriſdiction immédiate que le Pape veut y exercer, les Evêques, Juges naturels de la doctrine, auſſi-bien que de la perſonne de leur Collegue, n'auroient plus d'autres fonctions à exercer, que celle de condamner la perſonne de celuy dont le Pape auroit condamné la doctrine.

Ce n'eſt point même contre quelques Propoſitions certaines & déterminées de Monſieur

Digitized by Google

ſieur l'Evêque de S. Pons, que ce prétendu Bref ſ'éleve en particulier ; il renferme dans ſa condamnation tout ce qui eſt contenu dans les Ecrits de ce Prelat : & que peut-on croire que ce prétendu Bref a condamné ? Sont-ce les opinions particulieres de Monſieur l'Evêque de S. Pons, ou les maximes generales ſur l'autorité des Evêques, qui ſont répanduës dans ſes Ouvrages?

Si l'on en juge par les expreſſions particulieres de ce Bref, & par toutes les clauſes qui ont pour objet de donner au S. Siege une autorité immediate dans toute l'Egliſe, il ſera naturel de penſer que ce Bref a eu en vûë, en condamnant ce qui pourroit être digne de Cenſure dans ſes Ecrits, de condamner en même temps ce qu'ils établiſſent de ſolide en faveur de l'autorité des Ordinaires.

Si cette condamnation eſt vicieuſe en elle-même, les clauſes & les expreſſions qui l'accompagnent, ne ſont pas moins irrégulieres.

Le nom de Libelles *que l'on affecte de donner aux Ecrits d'un Evêque, & ſurtout à un Mandement qu'il adreſſe aux Fidéles de ſon Dioceſe, marque aſſez que ce Bref ne reconnoît point le Mandement d'un Evêque ſur une matiere de doctrine comme l'ouvrage legitime de l'autorité & de la Juriſdiction Epiſcopale.*

Cette affectation n'eſt pas nouvelle : les exemples que l'on a vû depuis peu de temps par de pareils Mandemens deſignez dans des Brefs de la Cour de Rome, ſous des expreſſions qui convenoient plûtôt à l'ouvrage d'un Theologien qui explique ſes ſentimens, qu'à celuy d'un Evêque qui porte ſon jugement ſur la doctrine, doivent exciter toute l'attention de la Cour, pour prévenir les ſuites dangereuſes de ces entrepriſes.

Une expreſſion qui ne peut encore être tolerée dans nôtre uſage, eſt celle qui en nous indiquant une premiere condamnation des Ecrits de Monſieur l'Evêque de S. Pons, qui ne peut être que celle qui a été faite par la voye de l' Index*, ſemble inſinuer que cette premiere condamnation eût été ſuffiſante pour obliger tous les Fidéles.*

Si le Bref dont il ſ'agit, porte des caracteres qui ne nous permettroient pas de l'ad-

S. Pons hoc prætenſum Breve invehitur in particulari ; includit in ſua condemnatione quidquid continetur in ſcriptis illius Prælati : & quid credi poteſt eſſe condemnatum per illud Breve ? Sunt-ne opiniones particulares Domini Epiſcopi de S. Pons, vel maximæ generales ſuper authoritate Epiſcoporum, quæ ſunt diſperſæ in ſuis operibus ?

Si judicium ſeratur ex expreſſionibus particularibus hujus Brevis, & omnibus clauſulis, quæ pro objecto habent dare Sanctæ Sedi authoritatem immediatam in tota Eccleſia, cogitandum eſt, quod hoc Breve intenderit, condemnando id quod poſſet eſſe dignum Cenſurâ in ejus ſcriptis, condemnare eodem tempore quod ſolidi ſtabiliunt in favorem authoritatis Ordinariorum.

Si hæc condemnatio in ſe ipſa ſit vitioſa, clauſulæ & expreſſiones, quæ ipſam comitantur, non minus ſunt irregulares.

Nomen *Libellorum*, quod datur ſcriptis Epiſcopi, & maxime Mandato, quod dirigit ad Fideles ſuæ Diœceſis, denotat ſatis, quod illud Breve non agnoſcat Mandatum Epiſcopi ſuper materia dogmatica, ſicut opus legitimum authoritatis & juriſdictionis Epiſcopalis.

Hæc affectatio non eſt nova : exempla quæ viſa ſunt non ita pridem per ſimilia Mandata deſignata in Brevibus Curiæ Romanæ ſub expreſſionibus, quæ conveniebant potius Operi cujuſdam Theologi, qui ſuas opiniones explicat, quam operi Epiſcopi, qui ſuum ſert judicium ſuper doctrina, debent excitare omnem Curiæ attentionem ad obviandum ſequelis periculoſis horum attentatorum.

Una expreſſio, quæ adhuc tolerari nequit in noſtra conſuetudine, illa eſt, quæ nobis indicando primam condemnationem ſcriptorum Domini Epiſcopi de S. Pons, quæ non poteſt eſſe alia quam illa, quæ fuit facta per viam *Indicis*, videtur inſinuare, quod illa prima condemnatio ſuffeciſſet ad obligandum omnes fideles.

Si Breve, de quo agitur, habeat characteres, qui nobis non permittunt, ut illud ad-

admittamus, etſi nobis conſtaret de ejus veritate, quid non dicemus contra illas alias condemnationes, quas Curia Romana introduxit, ſed quarum numquam agnovimus authoritatem, condemnationes, quæ fiunt ſine ulla forma, quæ invadunt ſæpe opera ſolidiſſima ſub prætextibus frivolis, & quos potiſſimum inſpeximus ſicut leges politicas Civitatis Romanæ, abſque hoc quod poſſint conſiderari ſicut deciſiones regulares Juriſdictionis legitimæ?

Non poſſumus adhuc ſubjicere illam clauſulam, per quam hoc Breve vellet ſuæ diſpoſitioni ſubjicere etiam illos, qui indigent mentione expreſsâ & individuali, ut comprehendantur ſub Cenſuris.

Maxima eſt approbata per Concilia & Pontifices, quæ concernit æqualiter intereſſe Regum & eorum Statuum, quod aliquæ ſint perſonæ adeo ſublimis ordinis & dignitatis, ut non poſſint intelligi comprehenſæ in prohibitionibus generaliſſimis, niſi nominatim exprimantur.

Proteſtatio, quam debuimus facere anno 1699. contra ſimilem clauſulam, & quam Curia authorizavit per ſuum Arreſtum, fuit adeo publica, ut non ſit opus fuſe loqui ſuper abuſu talis diſpoſitionis, quæ ſubmittit æqualiter Cenſuris & Magiſtratus, quibus ordo publicus eſt commiſſus, & Epiſcopos judices doctrinæ, & Reges, qui tenentur invigilare politiæ ſui Regni, & hâc ratione tenentur cognoſcere per ſeipſos qualitatem Librorum, qui diſſeminantur in ſuis Statibus.

In eadem diſpoſitione authoritas Ordinariorum adhuc violatur, & per injunctionem factam Epiſcopis, ut exequantur illam Conſtitutionem, & per commiſſionem, quæ data eſt reſpectu Diœceſis de S. Pons, Epiſcopis vicinioribus illius Diœceſis, & per reſervationem, quam Pontifex ſibi facit excommunicationis, quæ non poterit tolli niſi per ſemetipſum.

Has varias clauſulas non licet aliter inſpicere, quam ſicut ſequelam harum maximarum Doctorum Ultramontanorum, quod Papa ſit Ordinarius Ordinariorum, quod ſit

admettre, quand nous ſerions aſſurez de ſa verité, que ne dirions-nous point contre ces autres condamnations que la Cour de Rome a introduites, mais dont nous n'avons jamais reconnu l'autorité; condamnations qui ſe rendent ſans aucune forme, qui attaquent ſouvent les plus ſolides Ouvrages ſur les prétextes les plus frivoles, & que nous avons au plus regardé comme des Loix de police de la Ville de Rome, ſans qu'on puiſſe les conſiderer comme les deciſions régulieres d'une Juriſdiction légitime?

Nous ne pouvons nous diſpenſer de relever encore cette clauſe, par laquelle ce Bref voudroit aſſujettir à ſa diſpoſition ceux mêmes qui ont beſoin d'une mention expreſſe & individuelle, pour être compris dans les Cenſures.

C'eſt une maxime approuvée par les Concile & par les Papes, qui regarde également l'intereſt des Rois & celuy de leurs Etats, qu'il y a des perſonnes ſi élevées par leur rang ou par leurs dignitez, qu'elles ne peuvent être compriſes dans les défenſes les plus generales, ſi elles n'y ſont nommément exprimées.

La proteſtation que nous fûmes obligez de faire en l'année 1699. contre une pareille clauſe, & que la Cour authoriſa par ſon Arreſt, fût ſi publique, que nous n'avons pas beſoin de nous étendre ſur l'abus d'une telle diſpoſition, qui ſoûmet également aux Cenſures, & les Magiſtrats auſquels l'ordre public eſt confié, & les Evêques Juges de la doctrine, & les Rois même obligez à veiller à la police de leur Royaume, & engagez par cette raiſon à connoître par eux-mêmes la qualité des Livres qui ſe répandent dans leurs Etats.

C'eſt dans cette même diſpoſition, que l'autorité des Ordinaires eſt encore violée, & par l'injonction faite aux Evêques d'exécuter cette Conſtitution, & par la commiſſion qui eſt donnée par rapport au Dioceſe de S. Pons, aux Evêques les plus proches de ce Dioceſe, & par la reſerve que le Pape ſe fait de l'excommunication qui ne pourra être levée que par lui-même.

On ne peut regarder ces differentes clauſes, que comme une ſuite de ces maximes des Docteurs Ultramontains, que le Pape eſt Ordinaire des Ordinaires; qu'il eſt Juge

Digitized by Google

ge ſouverain & immediat de l'intérieur de tous les Dioceſes ; qu'il eſt l'Evêque univerſel de tous les Fidéles : maximes ſi juſtement condamnées par S. Gregoire, ſi ſouvent réprouvées par vos Arrêts.

Si ces maximes étoient autoriſées, le Pape en condamnant ſans être requis, en prononçant ſans être conſulté, ne laiſſeroit aux Ordinaires que le parti d'une obeïſſance aveugle.

Les Evêques qui ont reçû de Jeſus-Chriſt même le pouvoir de juger de la doctrine, ne ſeroient plus regardez que comme de ſimples exécuteurs des Mandemens du Pape ; ils ſeroient depoüillez de cette juriſdiction immediate qu'ils ont de droit divin dans leurs Dioceſes, & privez même du pouvoir qu'ils ont ſur les conſciences, pour lier ou pour délier, pour prononcer ou pour lever les Cenſures que les Fidéles ont encourues.

Ainſi l'ordre Hierarchique étant détruit, les Fidéles ſeroient ſouſtraits ſans aucune forme à la Juriſdiction de leurs Evêques, à celle du Metropolitain ; le Metropolitain ſeroit dépoüillé de la ſienne, & ſon droit ſeroit dévolu par la ſeule autorité du Pape à des Evêques ſes Suffragans, & ſouvent même à des Evêques d'une Metropole differente.

Ce n'eſt pas même par les Evêques ſeuls, que ce prétendu Bref doit être executé, on met les Ordinaires des lieux en parallele avec les Inquiſiteurs ; on commet les uns & les autres avec un pouvoir égal pour une condamnation, qui ſuivant ce Bref, doit être principalement exécutée dans le Royaume où ces Ecrits ont été publiez : comme ſi nous pouvions reconnoître un Tribunal qui ſeroit indépendant de l'autorité des Ordinaires, & dont le courage & la fermeté de nos Peres ont empêché l'établiſſement.

C'eſt à ces Inquiſiteurs & aux Ordinaires des lieux, que ce Bref commet le ſoin de faire brûler les Exemplaires de ces Ouvrages, lors qu'ils leur ſeront remis entre les mains.

Mais une telle diſpoſition ne peut être conſiderée, que comme une entrepriſe contre la Juriſdiction Royale, & par une conſequence neceſſaire, contre l'autorité du Roy.

La Juriſdiction Eccleſiaſtique n'a jamais eu dans le Royaume le droit de faire brû-

ſit Judex immediatus interioris omnium Diœceſium, quod ſit Epiſcopus univerſalis omnium fidelium : hæ ſunt maximæ, quæ juſtiſſime condemnantur a ſancto Gregorio, & ſæpe ſunt reprobatæ per veſtra Arreſta.

Si hæ maximæ anthorizarentur, Papa irrequiſitus condemnans, & inconſultus pronuntians, nihil relinqueret Ordinariis niſi obedientiam cæcam.

Epiſcopi, qui a Jeſu Chriſto ipſo acceperunt poteſtatem judicandi de dogmatibus, non amplius haberentur niſi ut ſimplices executores Mandatorum Pontificis, ſpoliarentur illâ juriſdictione immediatâ, quam habent jure divino in ſuis Diœceſibus, imo privarentur poteſtate, quam habent in conſcientias, ligandi & ſolvendi, pronuntiandi, vel tollendi Cenſuras a fidelibus incurſas.

Sic ordine Hierarchico deſtructo, ſubtraherentur fideles ſine ulla forma juriſdictioni ſuorum Epiſcoporum, Epiſcopi juriſdictioni Metropolitani, Metropolitanus ſuâ ſpoliaretur, & ejus jus devolveretur per ſolam anthoritatem Pontificis ad Epiſcopos vel Suffraganeos, imo & ſæpe ad Epiſcopos differentis Metropolis.

Imo hoc prætenſum Breve non eſt executioni mandandum ab Epiſcopis ſolis, proponuntur Ordinarii locorum Inquiſitoribus ; committuntur ambo cum poteſtate pari pro una condemnatione, quæ juxta illud Breve debet præſertim executioni mandari in Regno, in quo hæc ſcripta fuerunt publicata : quaſi poſſemus agnoſcere Tribunal, quod eſſet independens ab anthoritate Ordinariorum, & cujus ſtabilimentum animus & conſtantia noſtrorum Patrum impediverunt.

Illis Inquiſitoribus & Ordinariis locorum hoc Breve committit curam combuſtionis exemplarium horum operum, cum ipſis fuerint extradita.

Sed talis diſpoſitio non poteſt conſiderari niſi ut attentatum contra Juriſdictionem Regiam, & per conſequentiam neceſſariam contra anthoritatem Regis.

Juriſdictio Eccleſiaſtica in Regno nunquam habuit jus curandi comburi libros

Digitized by Google

quantumcumque ſcandaloſos. Didicimus ab iis, qui nos præceſſerunt in munere, quod occupamus, nec timebimus, ne ſequendo eorum ſentimenta, quæ conſecraſtis per veſtras deciſiones, erremus: ſenſerunt, quod pœna combuſtionis conſiſtens in facto non poſſit executioni mandari niſi in quodam territorio, & quæ non poteſt habere effectum niſi miniſterio ejus, qui habet executionem pœnarum capitalium, fuit omni tempore reſervata Judicibus ſecularibus, quibus omnes Ordinationes commiſerunt curam.

Inutile eſſet diu immorari defectui directionis ad Archi-Epiſcopos & Epiſcopos, & abuſui illius clauſulæ toties condemnatæ, quæ continet, quod omnis generis perſonæ etiam illi, qui morantur in terris diſtiſſimis a Curia Romana ſubjiciantur per ſolam publicationem factam Romæ, Cenſuris Eccleſiaſticis, quas ignorant, & quod incurrant excommunicationes propter lectionem ſcriptorum, quorum non poterant ſcire condemnationem.

Si Juſtitia læditur per talem diſpoſitionem, quæ pronuntiat Cenſuras contra perſonas, quæ non potuerunt ſcire Legem, quâ reddebantur rei, noſtræ libertates non minus læduntur per clauſulam, quæ deſtruit neceſſitatem judicii & acceptationis Epiſcoporum, & publicationis faciendæ ex permiſſu Regis, ſunt omnes illæ conditiones indiſpenſabiliter requiſitæ ad receptionem Conſtitutionum Curiæ Romanæ.

Si fiat progreſſus a condemnatione ſcriptorum ad diſpoſitiones Sanctiſſimi per reſpectum ad condemnationem perſonæ Domini Epiſcopi de Saint-Pons, nihil apparet magis contrarium ſacris Canonibus & Legibus generalibus Regni.

Scitis, Domini mei, formam præſcriptam per Concilia & per antiquum uſum Eccleſiæ, dum neceſſitatur procedere contra quemdam Epiſcopum.

Sit ratione morum vel doctrinæ, Canones non diſtinguunt. Subjicitur unice juriſdictioni Metropolitani & Epiſcoporum Pro-

ler des Livres, quelques ſcandaleux qu' ils ayent été. Nous avons appris de ceux qui nous ont précedés dans les places que nous occupons, & nous ne craindrons pas de nous tromper en ſuivant leurs ſentimens, que vous avez conſacrez par vos Déciſions, que la peine du feu conſiſtant uniquement dans un fait qui ne peut s'exécuter que dans un territoire, qui ne peut même avoir d'effet que par le miniſtere de celui qui eſt chargé de l'exécution des peines capitales, a été reſervée de tout temps aux Juges ſeculiers auſquels toutes les Ordonnances en ont commis le ſoin.

Il ſeroit inutile de s'arrêter long-temps ſur le défaut d'adreſſer aux Archevêques & Evêque & ſur l'abus de cette clauſe tant de fois condamnée, qui porte, que toutes ſortes de perſonnes, que ceux même qui vivent dans les Païs les plus éloignez de la Cour de Rome, ſeront ſoûmis par la ſeule publication, qui aura été faite de ce Bref dans la Ville de Rome, à des Cenſures Eccleſiaſtiques qu'ils ont ignorées, & qu'ils encourront des excommunications, pour avoir lû ou retenu des Ecrits dont ils ne pouvoient ſçavoir la condamnation.

Si la Juſtice eſt bleſſée par une telle diſpoſition qui prononce des Cenſures contre des perſonnes qui n'ont pû connoître la Loi qui les rendoit coupables, nos libertez ne le ſont pas moins par une clauſe qui détruit la neceſſité du jugement & de l'acceptation des Evêques, & de la publication faite en vertu de la permiſſion du Roy; toutes conditions indiſpenſablement neceſſaires pour la reception des Conſtitutions de la Cour de Rome.

Si l'on paſſe de la condamnation des Ecrits aux diſpoſitions du Saint Pere, par rapport à la condamnation de la perſonne de Monſieur l'Evêque de S. Pons, rien ne paroît plus oppoſé aux Canons de l'Egliſe, & aux Loix generales du Royaume.

Vous ſçavez, Meſſieurs, la forme preſcrite par les Conciles & par l'ancien uſage de l'Egliſe, lors qu'elle ſe trouve dans la malheureuſe néceſſité de procéder contre un Evêque.

Que ce ſoit pour ſes mœurs, ou pour ſa doctrine, les Canons ne diſtinguent point. Uniquement ſoûmis à la Juriſdiction du Me-

Metropolitain & des Evêques de ſa Province, il ne reconnoit point d'autres Juges Eccleſiaſtiques ; & comme la vérité & la juſtice ſe trouvent pour l'ordinaire réünies dans les ſuffrages de pluſieurs, les Conciles n'ont pas voulu confier l'honneur & la réputation d'un Evêque, ni à un ſeul, ni à un petit nombre de ſes Confreres ; ils ont établi la néceſſité d'aſſembler douze Evêques: s'il ne s'en rencontre par un nombre ſuffiſant dans la Province, on a recours aux Evêques voiſins pour concourir au Jugement.

Nous voyons même, que dans les premiers ſiecles, ce Tribunal étoit le ſeul auquel les cauſes criminelles des Evêques pouvoient être portées ; la diſcipline de l'Egliſe ne reconnoiſſoit point de Tribunal ſuperieur.

Si dans la ſuite les Conciles ont établi la voye de la reviſion ou de l'appel au S. Siege, ce premier Tribunal compoſé des Evêques de la Province a toûjours ſubſiſté, & il a été confirmé par les Conciles poſterieurs reconnus par toute l'Egliſe.

Les Papes à la vérité voulurent interrompre cet uſage ; les fauſſes Decretales publiées dans des ſiecles d'ignorance éblouirent les yeux de ceux même en qui il reſtoit encore quelque trace de l'ancienne diſcipline.

Il y eut cependant des Evêques en France qui oſerent ſoupçonner ces Decretales de fauſſeté, dans le temps même que leur ſuppoſition avoit trompé toute l'Egliſe ; & ils affermirent leurs Privileges dans ces jours de tenebres & de confuſion, par des exemples éclatans. Enfin, la fauſſeté de ces Decretales ayant été reconnuë par tous les Sçavans, rien ne s'eſt plus oppoſé en France à l'exécution des anciens Canons ſur une matiere ſi importante.

Ce ſont ces maximes, qu'une poſſeſſion de pluſieurs ſiecles, que la fermeté du Clergé, que l'autorité ſouveraine du Roy, que les déciſions de vos Arrêts ont conſervées ſi religieuſement dans ce Royaume.

C'eſt ſur ces principes que furent dreſſées les inſtructions que le Roy Charles IX. donna à ſon Ambaſſadeur auprès du Pape Pie IV. pour ſoûtenir que quelques Evêques accuſez

Provinciæ, non alios agnoſcit Judices Eccleſiaſticos; & cum veritas & juſtitia plerumque inveniantur reunitæ in ſuffragiis plurium, Concilia nolentes confidere honorem & exiſtimationem Epiſcopi uni ſoli, nec parvo numero ſuorum Confratrum, ſtatuerunt neceſſitatem congregandi 12. Epiſcopos ; & ſi tot non ſint in Provincia, recurſus habetur ad Epiſcopos vicinos ad concurrendum judicio.

Imo videmus, quod in primis ſeculis hoc Tribunal eſſet illud unicum, ad quod cauſæ criminales Epiſcoporum poſſent deferri ; diſciplina Eccleſiaſtica non agnoſcebat Tribunal ſuperius.

Si expoſt Concilia (*a*) ſtatuerint viam reviſionis vel appellationis ad Sanctam Sedem, hoc primum Tribunal compoſitum ex Epiſcopis Provinciæ ſemper ſubſiſtit, & confirmatum fuit per poſteriora Concilia recognita per totam Eccleſiam.

Pontifices quidem voluerunt interrumpere hunc uſum ; falſæ Decretales publicatæ in ſeculis ignorantiæ offuſcarunt oculos etiam illorum, in quibus reſtabat aliquod veſtigium antiquæ diſciplinæ.

Fuerunt interea Epiſcopi Galliæ, qui auſi ſunt in ſuſpicionem adducere falſitatis has Decretales, eodem tempore quo earum ſuppoſitio deceperat totam Eccleſiam, & firmarunt ſua Privilegia illis diebus tenebrarum & confuſionis per illuſtria exemplar: tandem falſitate illarum Decretalium agnitâ ab omnibus ſapientibus, nihil amplius ſe oppoſuit in Gallia executioni antiquorum Canonum ſuper materia tanti momenti.

Hæ ſunt maximæ, quas poſſeſſio plurimorum ſeculorum, conſtantia Clericatus, authoritas ſuprema Regis, deciſio veſtrorum Arreſtorum tam religioſe conſervarunt in hoc Regno.

Hæc fuerunt principia, quæ fuerunt erecta, inſtructiones, quas Carolus IX. dedit ſuo Legato, apud Pium IV. ad ſuſtinendum, quod aliqui Epiſcopi tum temporis, ac-

(*a*) Agitur potiſſimum de Concilio Sardicenſi. Conſule Scholia in ejus Canonem III. *Tom. VII. pag.* 123. hujus præſentis Editionis.

accuſati Calviniſmi deberent judicari per Epiſcopos ſuæ Provinciæ.

Hæc eadem principia dederunt occaſionem Arreſto celebri de anno 1569. Curia non acquievit tum temporis remittendo Cardinalem de Chatillon Epiſcopum de Beauvais accuſatum hæreſis, coram Archi-Epiſcopo Rhemenſi, & aliis Epiſcopis ejus judicibus naturalibus, voluit explicare motiva ſui judicii: & poteſt dici quod per illos terminos inſertos ſuo Arreſto, *ad manutenendam libertatem Eccleſiæ Gallicanæ, quæ ſemper fuit defenſa a Rege, & ejus prædeceſſoribus cum viſu & ſcitu ſanctorum Patrum Pontificum Romanorum*, reliquerit poſteritati monumentum æternum inviolabilis adhæſionis, quam ſemper habuit pro ſacris Decretis, fundamenta ſolida noſtrarum libertatum.

Super has maximas 1650. Epiſcopi Galliæ ſtabilierunt Remonſtrationes, quas fecerunt Pontifici, ad defendendum honorem & prærogativas ſui characteris.

Hic tandem eſt unus ex præcipuis articulis, qui excitavit noſtras querelas ad impediendum receptionem ultimi Concilii.

Hæc ſunt interim ſolida principia, quæ violantur per hoc prætenſum Breve, per quod Papa declarat, quod intelligat procedere contra perſonam Domini Epiſcopi de S. Pons.

Non poteſt juſtificari hæc declaratio terminis ejuſdem Brevis, qui habent, quod proceſſus debeat fieri per vias juris, & ſecundum Conſtitutiones Canonicas, *prout juris fuerit juxta Canonicas ſanctiones*.

Nam

cuſez alors de Calviniſme, devoient être jugez par les Evêques de leur Province.

Ces mêmes principes donnerent lieu à l'Arrêt celebre de l'année 1569. La Cour ne ſe contenta pas de renvoyer alors le Cardinal de Châtillon Evêque de Beauvais accuſé d'hereſie, devant l'Archevêque de Reims, & les autres Evêques ſes Juges naturels, elle voulunt expliquer les motifs de ſon jugement; & l'on peut dire que par ces termes qu'elle a inſerez dans ſon Arrêt, pour maintenir la liberté de l'Egliſe Gallicane qui a toûjours été défenduë par le Roy & ſes Prédeceſſeurs, au vû & ſçû des ſaints Peres Papes de Rome, *on peut dire que par ces termes elle a laiſſé à la poſterité un monument éternel de l'attachement inviolable qu'elle a eu dans tous les temps pour les ſaints Decrets, fondemens ſolides de nos libertez.*

C'eſt ſur ces maximes qu'en 1650. les Evêques de France appuyerent les Remontrances qu'ils firent au Pape, pour défendre l'honneur & les prérogatives de leur caractere (a).

C'eſt enfin un des principaux articles, qui a excité nos plaintes pour empêcher la reception du dernier Concile (b).

Ce ſont cependans ces principes ſolides qui ſont violez par ce prétendu Bref, par lequel le Pape déclare qu'il entend procéder contre la perſonne de Monſieur l'Evêque de S. Pons.

L'on ne peut juſtifier cette déclaration par les termes de ce même Bref, qui portent, que le procès ſera fait par les voyes de droit, & ſuivant les Conſtitutions Canoniques, prout juris fuerit, juxta Canonicas ſanctiones.

Car

(a) Non abs re erit eo loci ſubjicere harum monitionum relatum a D. De Hericourt in ſuo Opere, quod hunc præfert titulum: *Les Loix Eccléſiaſtiques de France*, part. 1. *pag.* 30. *col.* 1. edit. 1743.

„ Le 8. Octobre 1632. le Pape Urbain VIII. donna un Bref adreſſé aux Archevêques d'Arles & de Tours, & aux Evêques de Saint-Malo, pour faire le procés à quelques-uns de leurs confreres accuſés du crime de léze Majeſté. Les Evêques d'Alby, de Niſmes, & de Leon, furent dépoſés. Loüis XIII. en ordonnant l'exécution de ce Bref avoit ajoûté dans ſes Lettres Patentes, *ſans préjudice des libertés, franchiſes & immunités de l'Egliſe Gallicane*. Cependant le Clergé de France aſſemblé en 1650. craignit que cet exemple ne fût d'une dangéreuſe conſéquence. Pour en prévenir les ſuites, il écrivit au Pape une Lettre très-ſçavante, pour lui faire connoître qu'en France les Conciles provinciaux avoient toûjours jugé les Evêques accuſés, ſauf l'appel au Saint Siége, conformément au Concile de Sardique: il fit voir qu'on l'avoit ainſi pratiqué pour les affaires de Saffaracus, de Pretextat, d'Ebbon, & de pluſieurs autres; & il ſupplia le Pape de ne point accorder de commiſſion pareille à celle de 1632. Le Clergé fit en même tems ſignifier au Nonce une Proteſtation qui contenoit les mêmes choſes que la Lettre écrite au Pape; & il écrivit à tous les Evêques du Royaume, pour les prier de ne plus accepter ces ſortes de commiſſions „.

(b) Loquitur de Concilio Tridentino.

Digitized by Google

Car quelles ſont ces Conſtitutions Canoniques ? Sontce les anciens Canons , ou la diſpoſition du dernier Concile ? Ce ſeul doute ne ſuffiroit-il pas pour rendre cette Conſtitution dangereuſe ?

Mais d' ailleurs préſumera-t'on que le Pape ait voulu ſe ſoumettre à l'uſage établi par d' anciens Canons , qu'il prétend être abolis par la déciſion du dernier Concile, & les termes même du prétendu Bref ne diſſipent-ils pas tous les doutes qu'on pourroit former à cet egard ? Si ce Bref eſt veritable, ce n'eſt point ſuivant les premiers Conciles que le Pape veut qu'on agiſſe contre Monſieur l'Evêque de S. Pons , c'eſt ſuivant la diſpoſition du dernier Concile, puiſque c'eſt lui même qui veut procéder ; que c'eſt en vertu du pouvoir qu'il dit avoir de droit divin ; que c'eſt pour remplir ſon devoir Paſtoral : ce ſont les propres termes dont il ſe ſert , contra authorem libellorum eorumdem, pro tradita nobis divinitus poteſtate , procedere intendimus .

Comment pourrions-nous après cela diſſimuler les abus qui ſe rencontrent dans ce Bref ? & ne ſeroit-ce pas trahir le miniſtere qui nous eſt confiè , que de renfermer nos juſtes plaintes dans un ſilence qui pourroit autoriſer la Cour de Rome à de nouvelles entrepriſes ?

Nous ne devons point craindre que les Novateurs regardent l'Arreſt qui interviendra pour empêcher les conſequences dangereuſes de ce Bref, comme une approbation tacite des Ecrits de Monſieur l'Evêque de Saint-Pons , & comme un titre pour s'affranchir de l'obeïſſance qu'ils doivent aux Conſtitutions reçuës dans le Royaume ſur le ſujet du Janſeniſme.

La Cour inviolablement attachée aux déciſions de l'Egliſe , lors qu'elles ſont revêtuës de toutes les formalitez neceſſaires pour leur donner l'autorité dans le Royaume , ne s'écartera jamais de ces principes ; & quelque jugement qu'elle porte ſur une condamnation ſi peu réguliere, elle ne permettra point qu'on puiſſe regarder ce jugement , ni comme un aveu de la doctrine , ni comme une abſolution de la perſonne de Monſieur l'Evêque de S. Pons.

Mais ſi ſa doctrine eſt reprehenſible , s'il faut

Nam quænam ſunt illæ Conſtitutiones Canonicæ ? Suntne antiqui Canones , vel diſpoſitio ultimi Concilii ? Hoc unicum dubium nonne ſufficeret ad reddendam hanc Conſtitutionem periculoſam ?

Sed aliunde præſumeturne quod Pontifex voluerit ſe ſubmittere uſui ſtabilito per antiquos Canones , quos prætendit eſſe abolitos per deciſionem ultimi Concilii , & termini prætenſi Brevis nonne diſſipant omnia dubia , quæ formari deſuper poſſent ? Si illud Breve verum eſt, non eſt juxta prima Concilia , quod Pontifex velit agi contra Dominum Epiſcopum de S. Pons , ſed eſt juxta diſpoſitionem ultimi Concilii , cum ſit ille idem, qui vult procedere ; quod hoc ſit vigore poteſtatis, quam dicit ſe habere jure divino ; quod ſit ad adimplendum ſuum munus paſtorale : ſunt proprii termini , quibus utitur , *contra authorem libellorum eorumdem , pro tradita nobis divinitus poteſtate , procedere intendimus .*

Quomodo poſt hæc poterimus diſſimulare abuſus , qui reperiuntur in illo Brevi ? Nonne eſſet prodere miniſterium nobis commiſſum, involvere ſilentio juſtas querelas, quod poſſet authorizare Curiam Romanam ad nova attentata ?

Non debemus timere, ne Novatores inſpiciant Arreſtum, quod interveniet ad impediendas conſequentias periculoſas illius Brevis , ſicut approbationem tacitam Scriptorum Domini Epiſcopi de S. Pons , & ſicut titulum ad ſe ſubtrahendum obedientiæ, quam debent Conſtitutionibus receptis in Regno ſuper Janſeniſmo.

Curia inviolabiliter addicta deciſionibus Eccleſiæ , dum veſtitæ ſunt omnibus formalitatibus neceſſariis ad dandam illis authoritatem in Regno, numquam deviabit ab illis principiis ; & qualecumque judicium ferat ſuper condemnatione tam irregulari, non permittet , ut aſpiciatur hoc judicium, nec ut conſilium doctrinale, nec ut abſolutio perſonæ Domini Epiſcopi de S. Pons.

Sed ſi doctrina eſt reprehenſibilis , ſi ſit pro-

procedendum contra ipſum, obſervetur forma præſcripta a Canonibus; examinent Epiſcopi Provinciæ ejus ſcripta, deſignent propoſitiones dignas Cenſurâ, pronuntient modo procedendi legitimo, ſatisfiet Juſtitiæ, & noſtræ Libertates conſervabuntur.

Interim ad impediendum ne fiat abuſus ſuper veſtra deciſione, & ad capiendas præcautiones ſolidiſſimas in negotio tanti momenti, proponemus Curiæ, ut adjungat ſuo Arreſto, quod hoc fiat ſine approbatione ſcriptorum Domini Epiſcopi de S. Pons: hæc clauſula ſuperabundans obviabit omnibus inconvenientibus, quæ poſſent timeri.

Poſt examen illius primi Brevis, ſi videamus illud, quod condemnat Tractatum Regalis, inveniemus quod non minus attentionis mereatur.

Non prætendimus quidem adoptare omnes conjecturas adductas per Authorem ſuper origine Regalis; ſi nobis eſſet ferendum judicium ſuper illo libro, plures ſunt ex illis conjecturis, quas ipſum intereſſe Regalis nos cogeret negare: ſed munus noſtri miniſterii interim nos cogit invehi in Conſtitutionem, quæ condemnando hoc opus, indirecte invaderet jus eminens Coronæ; & ſuſtinere non cauſam novi defenſoris Regalis, ſed cauſam ipſius Regalis.

Non immorabimur deducendis omnibus clauſulis, quarum abuſus in Brevi notavimus, quod reſpicit Dominum Epiſcopum de S. Pons, & qui adhuc in hoc inveniuntur: hoc judicium latum per Pontificem proprio motu, contra librum impreſſum in Regno cum permiſſione Regis, quod pronuntiat excommunicationes contra illos, qui ſpecialiter debent deſignari, quod vult ut illæ excommunicationes non poſſint tolli niſi per Pontificem, quod committit Epiſcopos & Inquiſitores pro executione illius Decreti, ad comburenda exemplaria illius libri; quod tandem continet, quod omnes fideles ſit obligatura publicatio facta Romæ; hæ omnes circumſtantiæ ſufficerent ad rejiciendum Conſtitutionem tam contrariam Libertatibus.

Sed

faut procéder contre luy qu'on obſerve la forme preſcrite par les Canons; que les Evêques de ſa Province examinent ſes Ecrits; qu'ils deſignent les Propoſitions dignes de cenſures; qu'ils prononcent ſur une procédure legitime, la Juſtice ſera ſatisfaite, & nos Libertez ſeront conſervées.

Pour empêcher cependant qu'on ne puiſſe abuſer de vôtre déciſion, & pour prendre les précautions les plus ſolides dans une occaſion ſi importante, nous propoſerons à la Cour d'ajoûter à ſon Arreſt, que c'eſt ſans approbation des Ecrits de Monſieur l'Evêque de S. Pons: cette clauſe ſurabondante préviendra tous les inconveniens qu'on auroit lieu d'apprehender.

Après l'examen de ce premier Bref, ſi nous portons nos vûës ſur celuy qui condamne le Traité de la Régale, nous trouverons qu'il ne merite pas moins d'attentions.

Nous ne prétendons pas à la verité adopter toutes les conjectures hazardées par l'Auteur ſur l'origine de la Régale; s'il falloit porter nôtre jugement ſur ce Livre, il y a pluſieurs de ces conjectures, que l'intereſt même de la Régale nous forceroit de déſavoüer: mais le devoir de nôtre Miniſtere nous oblige cependant de nous élever contre une Conſtitution, qui en condamnant cet Ouvrage, donneroit atteinte indirectement à un droit éminent de la Couronne, & de ſoûtenir non la cauſe du nouveau défenſeur de la Régale, mais la cauſe de la Régale même.

Nous ne nous arrêterons point à relever toutes les clauſes dont nous venons de marquer les abus dans le Bref qui regarde Monſieur l'Evêque de S. Pons, & qui ſe rencontrent encore dans celuy-cy: ce jugement donné par le Pape de ſon propre mouvement, contre un Livre imprimé dans le Royaume, & imprimé avec la permiſſion du Roy; qui prononce des excommunications contre ceux-mêmes qui ont beſoin d'être ſpecialement deſignez; qui veut que ces excommunications ne puiſſent être levées que par le Pape; qui commet les Evêques & les Inquiſiteurs pour l'exécution de ce Decret, pour faire brûler les Exemplaires de ce Livre; qui porte enfin que la publication faite à Rome engagera tous les Fidèles; toutes ces circonſtances ſeroient ſuffiſantes pour rejetter une Conſtitution ſi contraire à nos Libertez.

Mais

Mais ſi l'on veut examiner les clauſes particulieres qu'elle renferme, c'eſt un jugement du S. Siege ſur une matiere purement temporelle, ſur un droit attaché à la Couronne de nos Rois, ſur laquelle nulle Puiſſance Eccleſiaſtique ou Seculiere n'a de pouvoir. Ce jugement, qui ſemble ne laiſſer aucune partie du Livre exempte de cenſure, condamneroit donc & la Régale en elle-même, que les Conciles & les Papes ont ſi ſouvent reconnuë, & l'univerſalité de ce droit que la Cour a maintenuë par ſes Déciſions, que le Roy a confirmée par ſes Loix, que l'Egliſe de France a miſe pour ainſi dire au nombre de ſes Canons.

Si les derniers Edits ont formé quelque changement à ce droit, ils n'ont eu pour objet que le diminuer, loin de luy donner plus d'étenduë.

Le Roy ayant bien voulu ſe priver d'une partie même de ſes Droits en faveur de l'Egliſe, cette marque qu'il luy a donné de ſa protection, ne ſembloit pas devoir exciter les plaintes de la Cour de Rome; c'eſt cependant contre ces Droits, c'eſt contre l'univerſalité de la Régale, que la moderation du Roy a renfermée dans des bornes ſi legitimes, que ce Bref ſemble plus fortement s'élever.

Ce ſont ces principes que les Docteurs qui ont été conſultez par le Pape, déclarent non-ſeulement faux, injurieux aux Immunitez Eccleſiaſtiques, contraires aux Conſtitutions Canoniques, mais impies, temeraires, pleins d'erreurs, heretiques même; & c'eſt ſur des qualifications ſi odieuſes, adoptées en quelque maniere par le Pape, qu'il ſemble appuyer ſa Cenſure.

Ce grand nombre d'abus, qui ſembleroit devoir animer le zéle que nous avons pour le maintien de nos Libertez, ſi la verité de ces Brefs étoit certaine, nous porte au contraire à douter qu'ils ſoient émanez du S. Siege.

Nous croyons devoir plûtôt les conſiderer comme l'ouvrage de quelques eſprits inquiets & ennemis de la paix, qui voudroient troubler cette heureuſe tranquillité qui regne pour le bien commun de la Religion entre le Sacerdoce & l'Empire.

Nous nous arrêterons volontiers à cette préſomption favorable, juſqu'à ce qu'une con-

Sed ſi examinentur particulares clauſulæ, quas continet, eſt judicium Sanctæ Sedis ſuper materia pure temporali, ſuper jure annexo Coronæ noſtrorum Regum, in quam nulla poteſtas ſecularis vel Eccleſiaſtica quid poteſt; hoc judicium quod nullam partem libri videtur eximere a Cenſura, condemnaret ergo & Regale in ſe ipſo, quod Concilia & Pontifices toties agnoverunt, & univerſalitatem illius juris, quod Curia manutenuit per ſuas deciſiones, quod Rex confirmavit per ſuas Leges, Eccleſia Gallicana, ut ita loquar, adſcripſit numero ſuorum Canonum.

Si ultima Edicta formarint aliquam mutationem in illo jure, non aliud objectum habuerunt, quam ut diminuerent, procul abeſt, quod dederint aliquam extenſionem.

Cum Rex bene voluerit ſe privare etiam parte ſuorum jurium in favorem Eccleſiæ, hæc nota & teſtimonium, quod illi dedit ſuæ protectionis, non videbatur debere excitare querelas Curiæ Romanæ: interim eſt contra ejus jura, eſt contra univerſitatem Regalis, quod moderatio Regis concluſit limitibus tam legitimis, ut hoc Breve videatur fortius ſe extollere.

Hæc ſunt principia, quæ Doctores conſulti a Pontifice declarant non ſolum falſa, injurioſa Immunitatibus Eccleſiaſticis, contraria Conſtitutionibus Canonicis, ſed impia, temeraria, plena erroris, imo hæretica, & ſuper qualificationes tam odioſas aliquo modo adoptatas a Pontifice, videtur ſtabilire ſuam Cenſuram.

Magnus ille numerus abuſuum, qui videretur debere animare zelum, quem habemus pro conſervatione noſtrarum Libertatum, ſi veritas horum Brevium eſſet certa, nos in contra movet ad dubitandum, an ſint data a Sancta Sede.

Credimus illa potius eſſe conſideranda ſicut opus quorumdam ingeniorum inquietorum & inimicorum pacis, quæ vellent perturbare illam felicem tranquillitatem, quæ regnat pro bono communi Religionis inter Sacerdotium & Imperium.

Libenter immorabimur illi præſumptioni favorabili, donec cognitio certa veritatis iſto-

Digitized by Google

iſtorum Brevium nobis imponat neceſſitatem interponendi appellationem ſicut ab abuſibus: ſed cum ſemper eſſet periculoſum quod diffundantur in publicum, nimias non poſſumus capere præcautiones ad illorum curſum ſiſtendum.

Ex illo motivo credimus a Curia petendum eſſe Arreſtum, quod ordinet ſuppreſſionem copiarum horum ſcriptorum, ſive manuſcriptorum, ſive impreſſorum, ut permittat inquirere contra illos, qui auſi ſunt illa publicare, & reiteret eodem tempore prohibitiones ordinarias in illis occurrentiis, ad impediendam publicationem ullarum Bullarum vel Brevium Curiæ Romanæ ſine Litteris Patentibus verificatis in Curia; ut demum ordinet Arreſtum legi, publicari, & affigi modo ſolito.

Proponemus interim, ut adjungatis veſtro Arreſto, quod hoc fiat ſine approbatione ſcriptorum Domini Epiſcopi de S. Pons.

Credimus a vobis eſſe petendam eamdem diſpoſitionem ratione Tractatus de origine Regalis.

Hoc eſt objectum Concluſionum, quas ſcripto mandavimus, & relinquimus Curiæ cum copiis duorum prætenſorum Brevium, de quibus agitur.

Et relictis in Curia Concluſionibus in ſcriptis Procuratoris Generalis Regii cum dictis duobus Brevibus, illinc diſceſſerunt.

ORDINAVIT Curia & ordinat, ut coram Domino Joanne le Nain Conſiliario, quem commiſit, inquiratur contra illos, qui vendiderunt vel alias diſtribuerunt copias manuſcriptas vel impreſſas dictorum ſcriptorum in forma Brevium. Prohibet omnibus, ne imprimantur, diſtrahantur, diſtribuantur, retineantur. Injungit omnibus, qui illorum habent exemplaria, ut referant ad Greffiam, vel Scrinium Curiæ, ut ibi ſupprimantur, hoc omne ſine approbatione dictorum ſcriptorum dicti Epiſcopi de Saint-Pons, & Tractatus originis Regalis compoſiti a dicto Audoul. Ordinat, ut Arreſta Curiæ executioni mandentur juxta illorum formam & tenorem: expreſſe inhibet & prohibet omnibus Typographis, Bibliopolis, & aliis, ne imprimant, vendant, aut diſtrahant ullas Bul-

connoiſſance certaine de la verité de ces Brefs nous impoſe la neceſſité d'en interjetter appel comme d'abus; mais comme il ſeroit toûjours dangereux qu'on les répandit dans le publie, nous ne pouvons prendre trop de précautions pour en arrêter promptement le cours.

C'eſt dans cette vûë que nous croyons devoir demander à la Cour un Arreſt qui ordonne la ſuppreſſion des copies de ces Ecrits, ſoit manuſcrites ou imprimées; qui permette d'informer contre ceux qui ont oſé les publier, & qui reïtere en même temps les défenſes ordinaires en ces rencontres, pour empêcher la publication d'aucunes Bulles ou Brefs de la Cour de Rome, ſans Lettres Patentes verifiées en la Cour; qui ordonne enfin que l'Arreſt ſoit lû, publié & affiché en la maniere accoûtumée.

Nous vous propoſerons cependant d'ajoûter à vôtre Arreſt, que c'eſt ſans approbation des Ecrits de Monſieur l'Evêques de S. Pons.

Nous croyons devoir vous demander la même diſpoſition par rapport au Traité de l'origine de la Régale.

C'eſt l'objet des Conclusions que nous avons priſes par écrit, & que nous laiſſons à la Cour, avec des copies des deux prétendus Brefs dont il s'agit.

Et après avoir laiſsè ſur le Bureau les Concluſions par écrit du Procureur General du Roy, avec leſdits deux Brefs, ils ſe ſont retirez.

LA COUR a ordonné & ordonne, que pardevant M.e Jean le Nain Conſeiller, qu'Elle a commis, il ſera informé contre ceux qui ont vendu, ou autrement diſtribué des Copies manuſcrites ou imprimées deſdits Ecrits en forme de Brefs. Fait défenſes à toutes perſonnes de les imprimer, debiter ou diſtribuer, même de les retenir. Enjoint à tous ceux qui en ont des Exemplaires, de les rapporter au Greffe de la Cour, pour y être ſupprimez, le tout ſans approbation deſdits Mandemens & Ecrits dudit Evêque de S. Pons, & du Traité de l'origine de la Régale composée par ledit Audoul. Ordonne que les Arrêts & Reglemens de la Cour ſeront exécutez ſelon leur forme & teneur; ce faiſant, fait très-expreſſes inhibitions & défenſes à tous Imprimeurs, Marchands

chands Libraires & autres, d'imprimer, vendre ou debiter aucunes Bulles ou Brefs de Cour de Rome, ſans Lettres Patentes du Roy, pour en ordonner la publication, regiſtrées en la Cour, à peine de trois milles livres d'amende, même de punition corporelle s'il y échet. Et ſera le préſent Arreſt lû, publié & affiché par-tout où beſoin ſera. Fait en Parlement le premier jour d'Avril mil ſept cens dix.

Signé, *DONGOIS.*

Bullas vel Brevia Curiæ Romanæ, ſine Litteris Patentibus Regis ad ordinandam publicationem, regiſtratis in Curia, ſub pœna trium millium librarum vel florenorum, imo ſub pœna corporali. Et hoc præſens Arreſtum legetur, publicabitur, & affigetur ubicumque opus fuerit. Actum in Parlamento primâ Aprilis 1710.

Signatum, DONGOIS.

NN.

LITTERÆ REGIÆ

De 16. Martii 1501.

AD CONSILIUM FLANDRIÆ, quibus revocat Litteras Placiti datas ſuper Libellis Indulgentiarum aliunde allatis ſeu inferendis.

DE PAR L'ARCHIDUC D'AUTRICHE, DUC DE BOURGOGNE, COMTE DE FLANDRES, &c.

A Nos amez & feaux les Préſident & Gens de nôtre Chambre du Conſeil en Flandres, ſalut & dilection. Pour certaines cauſes & conſiderations à ce Nous mouvans, Nous voulons & vous mandons par ces Préſentes, qu'incontinent & à diligence, vous faites faire inhibition & défenſe de par Nous, par cry public, par tous les lieux de nôtre Pays, & Comté de Flandres, où l'on eſt accoûtumé faire Cris & Publications, que nul qui que ce ſoit ne s'avance dorénavant de porter ou prêcher aucunes Quêtes, ni auſſi aucuns Pardons ou Indulgences venus ou apportez, ou qui viendront & ſeront apportez dehors nos Pays de par-deçà, ſous ombre de Bulles, Lettres de Congé ou Placet, qu'ils en peuvent avoir obtenuës de Nous, ni autrement, en quelque maniere que ce ſoit; toutes leſquelles nos Lettres de conſentement & de Pla-

EX PARTE ARCHIDUCIS AUSTRIÆ, DUCIS BURGUNDIÆ, COMITIS FLANDRIÆ, &c.

Dilectis fidelibus Præſidenti, & hominibus noſtræ Cameræ Conſilii Flandriæ ſalus & dilectio. Certis de cauſis & conſiderationibus ad hoc Nos moventibus volumus & mandamus vobis per has præſentes, ut cito & citiſſime curetis fieri inhibitionem ex parte noſtra per proclama publicum per omnia loca noſtræ Patriæ & Comitatus Flandriæ ubi moris eſt facere Proclamata & Publicationes, ut nullus qualiſcumque ſit in poſterum tentet ferre vel concionari ullas Indulgentias, quæ venerunt vel allatæ ſunt, aut venient aut afferentur ex noſtris Patriis ſub prætextu Bullarum, Litterarum Placiti, quas poſſunt a nobis obtinuiſſe ullo alio modo, omnes has Litteras Conſenſus aut Placiti, dictaſque Indulgentias ſuſpendimus per has præſentes, donec a Nobis aliter fuerit ordinatum: *Nam ſic nobis Placet*, & hoc faciendi damus vobis poteſtatem, autho-

authoritatem, & Mandatum ſpeciale. Datum in noſtra Civitate Mechlinienſi 16. Martii anno 1501. (Inferius erat ſcriptum) *Par Monſeigneur l'Archiduc, Comes Naſſoviæ Locum-tenens Generalis*, Vobis & aliis de Conſilio præſentibus (ſubſignatum)

RANNETORI.

Placet, leſdites Quêtes, Pardons ou Indulgences, nous avons ſuſpenduës & ſuſpendons par ceſdites Préſentes; le tout, juſques à ce que par Nous en ſoit autrement ordonné: Car ainſi nous plaît-il, *& de ce faire vous donnons pouvoir, autorité & commandement ſpecial. Donné en nôtre Ville de Malines, le 16. jour de Mars l'an* 1501. (*Etoit écrit plus bas*) Par Monſeigneur l'Archiduc, Monſr. le Comte de Naſſau Lieutenant General, *vous & autres du Conſeil préſens* (*ſouſſigné*) RANNETORI.

OO.

LITTERÆ REGIÆ

De penultima Decembris 1503.

AD CONSILIUM FLANDRIÆ, quibus eidem injungitur, ne permittat affixionem Indulgentiarum ſeu remiſſionem, niſi prius apparuerit de obtentis Litteris Placiti.

EX PARTE RRCHIDUCIS.

NOſtris dilectis & fidelibus Præſidenti & Viris noſtræ Cameræ Conſilii in Flandria, ſalus & dilectio. Ex parte noſtri Procuratoris Generalis Nobis eſt expoſitum, quod fuerit certioratus, quod ante aliquot dies, aliqui dicentes ſe Procuratores vel Commiſſi Eccleſiæ Beatæ Deiparæ Rhemenſis, attentarent affigere ad valvas aliquarum Eccleſiarum in noſtra Civitate Gandavenſi quædam ſcripta in charta facientia mentionem Indulgentiarum, quas dicunt antehac eſſe datas dictæ Eccleſiæ Rhemenſi per ſanctos Patres Pontifices Romanos, & apparet, quod velint adhuc alibi affigere, non obtentâ noſtrâ licentiâ, in magnam irreverentiam noſtræ Superioritatis, quod non debet tolerari.

Quare cupientes huic rei obviare, vobis mandamus & expreſſe injungimus, ut non patiamini, nec permittatis fieri tales affixiones,

DE PAR L'ARCHIDUC.

A Nos amez & feaux les Préſident & Gens de nôtre Chambre du Conſeil en Flandres, ſalut & dilection. De la part de nôtre Procureur General, nous a été remontré, qu'il a été averti, que puis brieſs jours, aucuns eux diſans Procureurs ou Commis de l'Egliſe de Nôtre-Dame de Reims, ſe ſont avancez d'affiger devant les Porteaux d'aucunes Egliſes en nôtre Ville de Gand certains Ecrits en papier faiſans mention d'aucuns Pardons & Indulgences, qu'ils diſent par cy-devant avoir été données à ladite Egliſe de Reims par les ſaints Peres Papes de Rome, & ſi eſt apparent qu'ils en voudront encore affiger ailleurs, ſans de ce avoir obtenu nôtre congé & licence, en grande irreverence de nôtre Hauteur, qui ne ſe doit ſouffrir ni tolerer.

Pourquoy Nous deſirans à ce obvier, vous mandons & expreſſément enjoignons par ces Préſentes, que vous ne ſouffriez ni permet-

mettiez faire leſdites affixions, ains les faites prohiber & défendre par tout nôtredit Pays de Flandres, en mettant ou faiſant mettre en arreſt ceux qui ont fait, ou ſe voudroient efforcer faire icelles affixions, tant & juſques à ce qu'ils auront düëment fait apparoir d'avoir ſur ce obtenu nôtre congé & Lettres de Placet: Car ainſi nous plaît-il; *& de ce faire nous vous donnons pouvoir. Donné en nôtre Ville de Malines le penultième jour de Septembre, l'an* 1503. (*Plus bas*) Par Monſeigneur l'Archiduc, à la relation du Conſeil. (*Signé*) De Hondecoutre.

nes, imo factas prohibere per totam noſtram dictam Patriam Flandriæ, arreſtando vel curando arreſtari eos, qui fecerunt, vel qui tentabunt tales facere affixiones, donec debite oſtenderint ſe deſuper obtinuiſſe Placitum: *nam ſic Nobis placet*, & hoc faciendi vobis damus facultatem. Datum in hac Urbe Mechlinienſi penultimâ Decembris anno 1503. *Par Monſeigneur l'Archi-Duc ad relationem Conſilii.* (Signatum) De Hondecoutre.

PP.

PRAGMATICA SANCTIO

PHILIPPI II. *de anno* 1574. *quâ declaratur nullas Bullas, Proviſiones, Expeditiones, aut Sententias Romanas Legatorum aut Nuntiorum Apoſtolicorum ſine Placito Regio hic poſſe executionem habere.*

PHILIPPE PAR LA GRACE DE DIEU ROY D'ESPAGNE, &c.

Deſirans que les affaires Eccleſiaſtiques ſoient conduits, maintenus & réglez, ſelon les anciennes Conſtitutions, Canons & Conciles de la ſainte Egliſe, à l'honneur de Dieu & ſalut de nos ames; avons par avis & délibération de nos principaux Conſaux, Souverains & Provinciaux de par-deçà, ordonné, ſtatué & declaré par forme d'Edit perpétuel, comme ordonnons, &c. que nulles Bulles, Proviſions, ni autres Dépêches ou Impetrations des Legats ou Nonces Apoſtoliques, ou révocations d'aucunes graces, Indults, Privileges, tant generaux que particuliers, ni auſſi aucune Sentence, ou Exécutoriales renduës & decretées hors noſdits Pays de par-deçà, tendant directement, ou indirectement au préjudice de cette République, ou d'aucun tiers particulier, ſe puiſſe admettre, ſortir effet en Jugement ou dehors, ni être miſes en execution en iceux nos Pays de par-deçà, n'eſt

PHILIPPUS DEI GRATIA REX HISPANIÆ, &c.

Deſiderantes quod negotia Eccleſiaſtica manuteneantur & regulentur ſecundum antiquas Conſtitutiones, Canones, & Concilia Sanctæ Eccleſiæ ad honorem Dei, & ſalutem animarum; per conſilium, & deliberationem præcipuorum noſtrorum Conſiliariorum, Supremorum & Provincialium ordinavimus, ſtatuimus, & declaravimus in forma Edicti perpetui, ſicut ordinamus &c. ut nullæ Bullæ, Proviſiones, ſive aliæ expeditiones aut impetrationes Romanæ vel Legatorum aut Nuntiorum Apoſtolicorum, vel revocationes ullius Gratiæ, Indulti, Privilegii, tum Generalis tum Particularis, aut ulla Sententia, aut Executoriales redditæ vel decretæ extra noſtram Provinciam tendentes, directe vel indirecte in præjudicium hujus Reipublicæ vel cujuſdam tertii particularis poſſint admitti, ſortiri effectum in judicio vel extra, vel executioni mandari in his noſtris Patriis, niſi prius dictæ Litteræ

Digitized by Google

terræ, Bullæ, Sententiæ, vel aliæ impetrationes fuerint inſpectæ, viſitatæ, & examinatæ per Nos in noſtro Conſilio Privato, vel noſtro Conſilio Brabantiæ, & impetrantes obtinuerint noſtras Litteras patentes Placiti ad hoc pertinentes, ſub pœna perdendi effectum dictarum Bullarum & Proviſionum, & exilii ex hac Patria, ac correctionis ad exemplum aliorum.

n'eſt que préalablement leſdites Lettres, Bulles, Sentences, & autres Impetrations, ayent été vûës & viſitées, & examinées par nous en nôtre Conſeil Privé, ou en nôtre Conſeil de Brabant, & que les Impetrans ayent obtenu nos Lettres patentes de Placet à ce pertinentes, ſur peine de perdre l'effet deſdites Bulles & Proviſions, & d'être bannis de nos Païs, & corrigez à l'exemple des autres.

APPROBATIO CENSORIS REGII.

Vincit in amore virtus, & in virtute plus omnibus una creata veritas, quæ potentiſſima, cum ſemper vincat, nec hic ſuccumbere poteſt. Nam quantum quis ad veritatem accedit, vel ab ea recedit, tantum ad Deum accedit, vel ab eo recedit; quia veritatem nulla vis dejicere, nulla fraus decipere, nulla perturbatio de gradu deturbare poteſt. Meretur nomen & virtus Auctoris, ut delibemus potius, quam enarremus, quo ſtudio & quâ propensâ inveſtigatione pro Imperatore & Rege noſtro agat ille Auctor in *Tractatu de Promulgatione Legum Eccleſiaſticarum, ac ſpeciatim Bullarum & Reſcriptorum Curiæ Romanæ, ubi de Placito Regio, quod ante earum Publicationem & executionem in Provinciis requiritur &c.* Hic Liber eſt, qui ſuper muros Jeruſalem conſtitutus cuſtos, non multis verbis pauca comprehendit, ſed paucis aurea pro ſceptri Fulcimine, ut ſcilicet non tam otioſorum auribus placeat, quam ut ægrotorum mentibus proſit. Prælo indiget, ut illæſa maneat Majeſtas Belgica contra Exoſos momorum aculeos, qui plus taciturnitate vincent, quam garrulitate perdent, præcipue dum Auctor, ut Patriæ vindex, & ut Belgici Juris Sacerdos, pro indigena immortalitatis ſecuritate aſſociata poſſidet encomia, intonando verba Origenis Homil. ſuper Hierem. *cap.* 12. hæc ante me alii expoſuerunt, & quia non improbo interpretationem eorum conſentiens eamdem profero, non quaſi ipſe repererim, ſed reperta jam repetens, ut mihi pariter vobiſque conducat, ſi tamen quæ dicenda ſunt, intentus animus excipiat: ita ut non indigeat Auctor Synedri Cenſura Regia, qui pro publico tam pretioſa ſuggerit chariſmata. Datum Bruxellis 23. Septembris 1712.

P. J. DE FIERLANT
Supremi Brabantiæ Conſilii Senator, & Cenſorum Cenſor Regius.

AD

AD LECTOREM.

EN, benevole Lector, Editionem noviſſimam, eamque auctiorem Operum Clariſſimi Eſpenii e prælo profectam, quâ jam affectâ moneor ab Amico Theologo, hæc opera quamvis utilia plurima continent, quæ vix alibi congeſta reperias, nonnulla tamen iis inſpergi, quæ doctrinam non ſanam, & partis Pontifici Eccleſiæque pridem infenſæ ſtudium redoleant. Quare ejuſdem Theologi hortatu, Eminentiſſimi Cardinalis Biſſy, Meldenſis in Gallia Epiſcopi de Authore noſtro judicium in cautionem præfigendum cenſui, ut venenum ſine antidoto non propinetur.

EXTRAIT DE L'INSTRUCTION PASTORALE *de Son Eminence Monſeigneur le Card. de Biſſy Evêque de Meaux, &c. imprimée à Paris l'an 1722. pag. 292.*

OBJECTION.

LEs Decrete (dit le Sçavant Van-Eſpen dans ſon Traité de la promulgation des Loix Eccleſiaſtiques, part.5. cap. 1. §.1. pag. 286. col.1.) „ *qui ne definiſſent aucun Dogme de foi & qui condemnent ſeulement certains Livres, ou qui defendent de ſe ſervir de certaines expreſſions, ne ſont pas proprement des Decrets Dogmatiques, qui ne puiſſent être changes, mais il faut les conſiderer comme des reglemens de Diſcipline* „.

RESPONSE.

A Entendre ici Van-Eſpen, qui ne le prendroit pour quelque ancien Theologien du premier Ordre, dont le ſentiment fit dans l'Egliſe une autorité reſpectable? Cependant ce n'eſt qu'un Juris conſulte peu inſtruit des Principes de la ſaine Doctri-

OBJECTIO.

OBjecerant Eminentiſſimo Viro Janſeniani locum Eſpenii e Tractatu de Promulgatione Legum Eccleſiaſticarum, *part.* 5. *cap.* 1. §. 1. *pag.* 286. *col.* 1. (*a*) ubi ait: „ Decreta quædam... quia nullum fidei dogma, tamquam a Deo revelatum proponunt aut definiunt, proprie dici non poſſunt decreta dogmatica ſeu decreta fidei nulli mutationi aut variationi obnoxia, ſed inter decreta diſciplinæ referenda ſunt, quæ pro temporum, locorum, ac perſonarum conditione ad conſervandam fidei integritatem, & puritatem poſſint eſſe convenientia vel non convenientia, atque ita tamquam decreta diſciplinæ mutationi obnoxia „.

Reſpondet Eminentiſſimus Cardinalis, Inſtitutionis Paſtoralis An. 1722. editæ *pag.* 292. in hæc verba, quæ ex Gallico latine reddita ſubjicimus.

Quis audiens Eſpenium hîc laudari non protinus eum pro quopiam primæ claſſis an-

(*a*) Citationes, quæ hic notantur, paginis Tractatus huic editioni inſerti, reſpondent.

Digitized by Google

antiquo Theologo acciperet, cujus ſententia venerabilem habeat in Eccleſia authoritatem? Et tamen Eſpenius ille non eſt niſi Juris peritus, principiorum ſanæ doctrinæ parum gnarus, quem factioni Eccleſiam hodie turbanti mordicus adhæſiſſe nemo ignorat. Liber adeo ipſe, qui nobis hìc objicitur anno primum 1712. in lucem prodiit, eo utique conſilio ut Conſtitutionem *Unigenitus*, quam tum Romæ cudi ſciebat Author, in anteceſſum infirmaret. E quibuſdam hujus Tractatus principiis fas erit cernere, cujus ponderis debeat eſſe ipſius in re præſenti Teſtimonium.

ctrine, & que tout le Monde ſçait avoir été fort attaché au parti, qui trouble aujour d'hui l'Egliſe. Le livre même, qu'on nous oppoſé n'a été imprimé, qu'en 1712. dans la vûë d'infirmer d'avance la Bulle Unigenitus, *à la quelle l'Autheur ſçavoit, qu'on travalloit à Rome. On va voir par quelques uns de ſes principes, de quel poids doit être ſon temoignage dans l'affaire préſente.*

In hoc Tractatu, lucubrationum e Novaturienſium officina prodeuntium character ſtatim dignoſcitur, e ſtudio palpabili, invidiam conflandi ſummo Pontifici, ejuſque authoritatem in contemptum adducendi. Loquens de modo, quo librorum examen, & cenſura Romæ peragitur *part.*4. *cap.* 1. §.1. *pag.*256. *col.*1. aſſerit, fere ſemper abſente, & inſcio Pontifice illam peragi, & rarius Cardinalem aliquem examinis in partem venire, decerni omnia ex relatione Regularium aliquot, vel Imperitorum, vel opinionibus ſuæ Scholæ præventorum, vel quorum animus præventus ſit contra libros, qui potentiores nanciſcantur adverſarios. Alibi (§.3. *ejuſdem cap. pag.*259. *col.*1.) „ Queſnelli librum tacite deſignat ex„ cuſatque, dum aſſerit contingere ſubin„ de poſſe, ut liber aliquis in certa pro„ vincia aut Diœceſi a Paſtoribus, & ani„ marum directoribus tamquam pius, & „ inſtructioni populi conveniens fuerit com„ mendatus, & viciſſim a populo avide „ receptus, & ſine offenſione lectus, vel „ etiam a viris ſpectatæ doctrinæ, & ma„ gnæ apud populum authoritatis probatus „ . . . . & ut libri illius prohibitio in ta„ li loco non conveniret, etiamſi liber il„ le reverâ quidem obſcuriores quaſdam „ contineat expreſſiones aut etiam leviores aliquos errores, ita ut ex ejus lectione ali„ quod erroris periculum imminere poſſit . ... Sed ſi periculum ex hujuſmodi obſcu„ rioribus expreſſionibus aut levioribus erroribus populo imminens conferatur cum ſcan„ dalo, quod ob particulares circumſtantias concurrentes ex ejus libri prohibitione in „ tali loco imminet, fieri poſſe ut periculum ex lectione illius libri imminens nullate„ nus æquiparari queat ſcandalo ex prohibitione ejuſdem orituro . . . . facile enim con„ tingeret, ut ob libri hujuſmodi prohibitionem populus de Paſtorum, qui librum illum „ commendarunt, ſinceritate vacillare inciperet, atque ſuſpecta habere, quæ de articulis „ fidei aut morum præceptis a Paſtoribus audivit „.

On reçonnoit d'abord dans ſon Ouvrage le caractere de tous les Ecrits des Novateurs, par l'affectation ſenſible qu'on y voit pour rendre le Pape odieux, & inſpirer le mepris de ſon autorité. Parlant de la maniere dont on fait à Rome l'examen, & la Cenſure des Livres, il aſſuré (part.4. cap.1. §.1. pag.256.col.1.) *que c'eſt preſque toû jours ſans Connoiſſance, que le Pape en ait; qu'a peine un Cardinal à part à l'Examen, & que tout ſe decide ſur le rapport de quelques Religieux, où ignorans, où prevenus des ſentimens de leur Ecole, où même vendus aux Puiſſances, qui les font agir. Dans on autre endroit il deſigné, & il excuſé le Livre de Queſnel ſans le nommer, en etabliſſant* (ibid. §. 3. pag.259. col.1.) „ *que quand un Livre eſt „ bien reçû dans une Province, où dans „ une Dioceſe, que le peuple le trouve edi„ fiant, & qu'il porte l'approbation des „ perſonnes reſpectables, on ne doit pas le „ condamner, quand il auroit des endroits „ dangereux, & même quelques legeres er„ reurs; parce qu'alors le Mal qu'il „ pourroit faire dans le peuple, feroit „ moindre que le ſcandale de rendre ſu„ ſpects les Paſteurs, qui l'auroient ap„ prouvé.*

Mais

Digitized by Google

Mais c'eſt dans la cinquieme partie, qu' il ſe montré à detouvert, en avançant des Principes, qui detruiſent l' uniformité de la peofeſſion de la Foi, qui anneantiſſent toute Juriſdiction Eccleſiaſtique, & qui rendent l' autorité ſeculiere arbitre des Déciſions de ſoi, quant à l' exécution, & même quant à la ſubſtance.

Sed in quinta demum parte animi ſui ſenſus aperte prodit, dum principia profert, quæ profeſſionis fidei unitatem convellunt, univerſam juriſdictionem Eccleſiaſticam extingunt, & authoritatem ſæcularem decretorum fidei in executione, imo in ipſa etiam rerum ſubſtantia arbitram conſtituunt.

Le premier de ces Principes eſt celui, qu'on Nous opposé, qu' il n' y a de Bulles, où de Déciſions veritablement Dogmatiques, que celles, qui definiſſent quelque Dogme certain, fixe & determine, & que tous les autres ne ſont, que de Diſciplina, leſquels peuvent avoir lieu dans un tems, & non pas dans un autre. Peur refuter ce Principe, il ſuffit de faire obſerver, qu'il detruit entierement les condamnations portées par le Concile de Conſtance contre les erreurs de Wiclef, & de Jean Hus, les Bulles de Pie V. de Gregoire XIII. & d' Urbain VIII. contre Bajus & Janſenius, les cenſures publices en differens tems par les Papes, par le Clerge de France & en particulier celles des 68. propoſitions de Molinos, des 23. du Livre des Maxèmes des Saints, celles d' Alexandre VII. & d' Innocenc. XI. ſur un grand nombre de propoſition de Morale. Selon cet Auteur, tous ces jugemens qui ne definiſſene certainement aucun point de ſoi fixé & determinée, ne regardent que la Diſcipline; & par conſequent n' aureient plus lieu ſelon lui dans de certains tems, dans de certains lieux, & à l' egard de certaines perſonnes.

Horum primum eſt illud ipſum quod hic nobis objicitur. Nullas eſſe Bullas ſive deciſiones vere dogmaticas, niſi quod dogma aliquod certum, fixum, ac determinatum ſtatuant, alias omnes ad diſciplinam ſolam pertinere, quæ uno tempore locum habere poſſint, non alio. Ad confutandum hoc principium ſufficit obſervare; illo penitus enervari damnationes Concilii Conſtantienſis, adverſus errores Wicleffi, Joannis Huſſi, Bullas Pii V. & Gregorii XIII. ac Urbani VIII. contra Bajum, & Janſenium, Cenſuras diverſis temporibus publicatas a ſummis Pontificibus, & a Clero Gallicano, ac nominatim Cenſuras *68.* propoſitionum Molinos, & 23. e libro, cui titulus *Effata Sanctorum*, excerptarum, Cenſuras, Alexandri VII. & Innocentii XI. adverſus multas propoſitiones Theologiam moralem ſpectantes. Juxta hujus Authoris ſententiam hæc omnia judicia utpote nullum fidei fixæ ac determinatæ caput definient a ſolam diſciplinam ſpectant, adeoque ipſo judice, non haberent locum certis temporibus in certis locis, & ratione certarum perſonarum.

Mais quelle preuvé apporté t-il d' un ſe entrange principe? aucune: ſe ce n' eſt que le Concile de Trente a range parmi les matieres de Diſcipline la condamnation des Livres, & le fait eſt abſolument faux. En liſant la Seſſion XIII. & la fin de la XXV. on voit clairement par tout ce que le Concile declaré & ordonné dans ces deux endroit, qu' el a regerdé l'èxamen & la Cenſure des Lèvres, comme une matiere, qui appartient à la doctrine, & à la foi.

At enim quam hujus tam abſurdi principii rationem affert? nullam. Niſi quod Concil. Trid. ad materias diſciplinam ſpectantes retulerit. Sed hæc ratio plane falſa eſt. Quiſquis Seſſionem XIII. & finem XXV. perlegerit, ex omnibus, quæ Concilium utrobique declarat ac ſtatuit, clare perſpicit, illud examen ac Cenſuram librorum ſpectaſſe tamquam materiam pertinentem ad Doctrinam, & ad fidem.

Après avoir ainſi degradé les jugemens, que rend l' Egliſe ſur d' autres points, que ſur les Dogmes precis, Van-Eſpen attaqué ſon autorité dans les Jugemens même, qu'il appelle proprement dogmatiques, qui ſelon lui établiſſent un poine de ſoi certain, & determiné. Car il declare, que les Prin-ces,

Poſtquam Eſpenius Eccleſiæ judicia ſuper rebus ad dogmata non præciſe pertinentibus ita de gradu dejecit, aggreditur ejuſdem authoritatem circa ipſa adeo judicia, quæ proprie dogmatica vocat, quibus juxta ipſum aliquod fidei caput certum determinatumque ſtatuitur. Declarat enim, Principes velle, ut

Digitized by Google

ut hæc judicia publicari & executioni mandari non poſſint, quin prius ab authoritate ſæculari expenſa fuerint & confirmata, & hanc Principum voluntatem ipſe ratam habet. Duntaxat ſuo examini has Bullas ſubjici prætendunt, priuſquam in ſuis reſpective Ditionibus, & territoriis *per modum legis* promulgentur, & executioni mandentur, *part.* 5. *cap.* 1. §. 4. *pag.* 289.

Ut autem occurrat objectioni, quod hæc doctrina Principes fidei arbitros conſtituat, diſtinguit Eſpenius fidem internam a profeſſione exteriore dogmatis, & fatetur authoritatem Sæcularem non eſſe neceſſariam ad fidem internam, & ad hoc ut fideles credere teneantur, ſufficere], ut quâcumque demum viâ ſufficienter agnoſcant tale dogma eſſe ab Eccleſia definitum. At profeſſionem externam vult Principis publicationem & executionem Bullæ dogmaticæ permittentis lege decerni. „ Quapropter Placitum Regium nequaquam ſpectat ipſum „ fidei aſſenſum præſtandum dogmati, de „ quo fidelibus ſufficienter conſtat eſſe re„ velatum, ſed duntaxat externum illud, „ quod conſiſtit in ipſa dogmatis exter„ na propoſitione, publicatione & execu„ tione, quibus ipſi fideles ad profitendum „ exterius dictum dogma conſtringuntur „. *ibid. cap.*2.§.1.*pag.*290.*col.*1. Proh! qualis Theologiæ Magiſter, docens fideles dogma aliquod teneri credere, ſed non teneri illud profiteri! inde enim fiet ut non ſit ultra, in fidei profeſſione uniformitas, nec ea ſit religioni neceſſaria, contra doctrinam Apoſtoli ad Rom. 10. *Corde enim creditur ad juſtitiam, ore autem confeſſio fit ad ſalutem.*

Imo, quod amplius eſt, quaſi hunc Authorem pœnituiſſet docuiſſe obligationem interne credendi id, quod Eccleſia credendum decrevit, eo progreditur, ut populum fidelem ab ipſa credendi obligatione abſolvat, donec Princeps mentem ſuam declaraverit. „ Jure merito, inquit, contendunt „ Principes Decreta Romana, etiam fidem „ ſpectantia ad examen eſſe revocanda & „ placito ſuo firmanda, priuſquam . . . . „ populus ſibi ſubditus adſtringatur „. *ibid. cap.*1.§.4.*pag.*289.*col.*2. Certe obligatio, quæ e Conſtitutione Dogmatica oritur, ſolum eſt ad credendum dogma definitum: atqui ſecundum Eſpenium ante Confirmationem Principis populus hujuſmodi Conſtitutionibus obtem-

ces „ pretenden, que ces Jugemens ne peuvent être publiés, & exécutés qu'après „ qu'ils ont été examinées & confirmées par „ l'autorité Seculiere „ & il approuvé cette pretenſion. part. 5. cap. 1. §. 4. pag. 289.

Pour prevenir l'objection, que cette Doctrine rend les Princes arbitres de la foi, il diſtingue entre la creance interieure, & la profeſſion exterieure du Dogme, & il avoit-ne, que „ l'autorité temporelle n'eſt pas „ neceſſaire pour la creance interieure, & „ qu'il ſuffit, pour que les Fidéles ſoint „ obligées de croire, qu'ils connoiſſent ſuf„ fiſamment par quelque voye que ce ſoit, „ qu'un tel dogme à été defini par l'Egli„ ſe „. Mais pour la profeſſion exterieure, il veut „ qu'elle ne ſoit ordonnée, que par „ la loi du Prince qui permet la publica„ tion, & l'exécution d'une Bulle Dog„ matique „. Quel Maître de Theologie pour les Fidéles, qu'un homme, qui enſeigne, qu'on eſt obligé de croire un dogme, & qu'on n'eſt pas obligé de le profeſſer? Car il s'enſuit de la qu'il n'y aura plus d'uniformité dans la profeſſion de la foi, & qu'elle n'eſt plus eſſentielle à la Religion; contre ce que l'Apôtre enſeigne: „ qu'on doit, croire de Cœur dont „ être juſtifié, & confeſſer de bouche pour „ être ſauve.

Bien plus comme ſi cet Auteur ſe repentoit d'avoit enſeigné, que l'obligation de croire interieurement ce que l'Egliſe à decidé, ne depend point du Prince, il va juſqu'a affranchir le peuple fidéle de l'obligation même de croire, juſqu'à ce que le Prince ſe ſoit expliqué. „ Les Princes, „ dit il pretendent avec grande raiſon, que „ les Decrets du ſaint Siege, même ceux „ qui appartiennent à la Foi, doivent être „ ſujets à leur éxamen, & confirmés par „ leur Edits, avant que les peuples, qui „ leur ſont ſoumis, ſoient obligés de l'y „ conformer „. Aſſurement l'obligation, qui reſulte d'une Bulle dogmatique, n'eſt autre, que de croire le Dogme, qui s'eſt defini.

fini. Or ſelon lui le peuple n' eſt point obligé d'obeir à ces Bulles avant la confirmation du Prince, priuſquam .... Populus illis adſtringatur. *Donc avant la Confirmation du Prince, le peuple n' eſt point obligé de croire le dogme qui y eſt defini. Par ces paroles qu' il ajoute*, aut ad earum obſervantiam per cenſuras aliove modo conſtringatur, *il pretend qu' avant la permiſſion du Souverain, l' Egliſe ne puiſſe contraindre les Fidéles per aucun cenſure à croire ce quelle a decidé de foi. Qui a jamais contreſté à l'Egliſe un tel pouvoir, & le peut on faire ſans lui otre les armes, que Jeſus-Chriſt lui a miſes en mains pour ſe faire craindre & obeïr?*

Van-Eſpen pouſſe encore plus loin ſes egaremens ſur l' authorité de l' Egliſe. Il enſeigne, que la formule „ que la maniere, que lee paroles, dont on ſe ſert pour „ exprimer, & propoſer aux peuples un „ Decret purement Dogmatique, peut ne „ pas convenir en de certains tems, ou en „ de certains lieux, & à l' egard de certaines nations „. Ce Principe viſiblement erronée attaque l'unité de la Foi, qui ne peut ſubſiſter, que par l' unité d' une même profeſſion. Mais à qui donne-t il l' autorité de fixer ces formules, & de juger de quelle maniere la foi doit étre propoſée, dans differens tems, & dans differens lieux? Ce qu' il dit de la formule de Foi dreſsé par Pie IV. publiée par le Concile Provincial de Cambray, & à la quelle il ajouté, que Philippe II. Roy d' Eſpagne en auroit ſubſtitué une autre plus courte, montre clairement, que ſelon cet Auteur les Princes peuvent toucher à la forme des Decrets Dogmatiques, les changer & les abreger quand ils le jugent à propos pour le bien de leurs ſujets. „ Car il conclut de „ cet exemple qu' il eſt manifeſte, que le „ Prince n' avoit pas cru qu' il ne fût pas „ de ſon pouvoir, ni de ſon devoir d' „ examiner, & de décider ſous quelle for„ mule il convenoit de propoſer une profeſ„ ſion de Foi aux peuples qui lui etoient „ ſoûmis. Il eſt vrai, que Van-Eſpen „ ajouté, que le Prince en uſant de ce pou„ voir, ne doit faire aucun préjudice, ni „ changement aux articles de Foi qui ſont „ viſiblement arretés par l'Egliſe „. Mais que reſulte t'il de la, qu' en réſuſant aux Princes le pouvoir décider des points de

obtemperare non tenetur, *priuſquam ... populus illis adſtringatur*. Igitur ante Confirmationem Principis populus non adſtringitur ad credendum dogma per illas definitum. Per hæc verba, quæ ſubdit: *aut ad earum obſervantiam per Cenſuras aliove modo conſtringatur*, contendit, ante permiſſionem ſupremi Principis Eccleſiam per cenſuras adſtringere non poſſe fideles ad credendum id, quod ipſa ad fidem pertinere declaraverit. Quis unquam talem Eccleſiæ poteſtatem in dubium revocavit, & an ea de re ambigi poteſt, quin Eccleſiæ adimantur arma ſibi a Chriſto tradita ad incutiendum ſui metum & obtinendum obedientiam?

Eſpenius longius etiam errata ſua ſuper Eccleſiæ authoritate promovet. Docet enim fieri poſſe, ut formula, modus, & verba, quæ ad Decretum pure Dogmaticum exprimendum & populis proponendum adhibentur, non congruant certis temporibus, certis locis, certiſque nationibus. „ Tametſi igitur, inquit, decretum aliquod, in „ quantum continet ipſum Dogma fi„ dei ab omnibus & ubique recognoſci de„ beat, fieri tamen poteſt, ut formula „ ſeu modus, quo proponitur huic populo vel „ hoc tempore minime conveniret, ut proin„ de vel ex hoc capite Decretum, priuſ„ quam publicetur per modum legis & po„ pulo imponatur, examinari queat, num „ hoc vel illo modo publicari & populo „ proponi conveniat „. *part.* 5. *cap*, 2. §. 1. *pag.* 291. *col.* 2. Hoc principio evidenter erroneo impetitur fidei unitas, quæ non niſi profeſſionis ejuſdem unitate conſiſtere poteſt. At cuinam has formulas ſanciendi, & quâ ratione fides diverſis temporibus ac locis proponenda ſit judicandi authoritatem tribuit? Id quod de Pii V. formula a Concilio Provinciali Cameracenſi promulgata dicit, addens, Philippum II. Hiſpaniæ Regem ei formulæ ſubſtituiſſe etiam breviorem, palam oſtendit, juxta hunc Authorem Principes poſſe Decretorum Dogmaticorum formulas attingere, illaſque immutare & contrahere, uti e re ſubditorum ſuorum eſſe ipſis viſum fuerit. Ex hoc enim exempla ſic concludit: „ Hinc manifeſtum „ eſt Principem nequaquam exiſtimaſſe „ alienum eſſe examinare & decernere quâ „ formâ fidei profeſſio emitti & proponi „ conveniat „. *ibid.* §. 1. *pag.* 291. *col.* 2.

Digitized by Google

Cavet quidem Eſpenius verbis ſtatim ſequentibus, ne Princeps hàc poteſtate utens in præjudicium Dogmatum, quæ ut talia ab Eccleſia declarata eſſe liqueat, quidquam immutet. *Utque tamen nihil in præjudicium articulorum fidei, quos Eccleſia ut tales declaraſſe conſtat, immutetur*. Sed quid inde conficitur, niſi quod dum Principibus de capitibus fidei ſtatuendi negat poteſtatem, eos arbitros faciat exemplum & formulam ſtatuendi, quibus capita illa contineantur.

Foi, il les fait maîtres de règler la teneur, & la formule, qui les renferment.

Denique ne locus ullus detur dicendi, totum id quod Sæculari poteſtati largitur, duntaxat circa interiora, & formam publicationis Decretorum fidei unice verſari, aliud principium amplectitur, quo examini judicioque Principis ipſa horum Decretorum ſubſtantia ſubjicitur. Nam ponendo (quæ eſt uſitata Novarorum querela) his Decretis, utpote obſcuris vel æquivocis, augenda potius quam extinguenda eſſe diſſidia, toto capite indicat. Principum eſſe expendere, num dogma vocibus propriis & ſpecificis exponatur. „ In hoc ſolicite laborandum, & attendendum, ut fidei formulæ „ ipſaque decreta Dogmatica claris & ſpecificis terminis ipſum fidei dogma fideli„ bus proponant „. Adeoque innuit ſpectare ad Principes, ut periculoſas obſcuritates, quæ in expreſſione dogmatis occurrere poſſunt, animo proſpiciant ac tollant. Quod omnium hujuſmodi Decretorum examen & reviſionem importar, juxta ſignificationem vocis *revideri*, quâ utitur in Concluſione. „ Quidni igitur etiam hoc titulo Decreta Romana vulgo Dogmatica revideri in „ Provinciis poterunt priuſquam publicentur aut executioni mandentur: ne ſubinde ob „ ſuas obſcuritates non tam ſint apta, ut populum in fide inſtituant & in fidei uni„ tatem fideles coaleſcant, quam potius ut majores diſcuſſiones circa quæ credenda ſunt, „ excitentur, & populus ſuper eo quod credendum eſt, in partes ſcindatur „. *Ibid. cap. 2. §. 1. pag. 292. col. 2.*

Enfin pour ne laiſſer aucun lieu de dire, que tout ce qu'il donné à la Puiſſance temporelle ne roule que ſur l'exterieur, & la forme de la publication des déciſion de Foi, il embraſſe un autre principe, ſelon lequel la ſubſtance même de ces Déciſions eſt ſoumiſe à l'examen, & au jugement du Prince. Car ſuppoſant (ce qui eſt la plainte ordinaire des Novateurs) que ces Déciſions étant obſcures, ou equivoques, ne feroient, qu'augmenter les diviſions plûtôtque de les éteindre; il fait entendre dans tout le Chapitre, que c'eſt aux Princes à examiner, ſi le Dogme eſt exprimé dans les termes propres & ſpecifiques; & qu'ainſi c'eſt à ceux à prévoir, & à lever les obſcurités dangereuſes, qui ſe pourroient trouvé dans l'expreſſion du dogme: ce qui emporte examen & reviſion de ces Decrets, ſuivant la ſignification du terme revideri, *dont il ſe ſert dans ſa concluſion.*

Ecce Theologiam Eſpenii, ecce Viri principia ſuper poteſtate Principum etiam in ipſa fidei Decreta. Poſthac nonne mirari fas eſt authoritatem tribui Authori, qui nonniſi Cenſuras mereatur?

Voila la Theologie de Van-Eſpen, & ſes Principes ſur le pouvoir des Princes, même par rapport aux Jugemens de Foi; après quoi n'a t'on pas lieu de s'etonner, qu'on s'auctoriſe d'un Auteur, qui ne merite que des Cenſures.

Hæc Eminentiſſimus Meldenſis Eccleſiæ Gallicanæ Decus & Columen.

F I N I S

TRACT. DE PROMULGAT. LEGUM ECCLESIASTICARUM.

ÆQUI-

ÆQUITAS SENTENTIÆ PARLAMENTI MECHLINIENSIS

IN CAUSA

Ventilata & deciſa inter Clariſſimum Dominum ZEGERUM BERNARDUM VAN-ESPEN Juris utriuſque Doctorem & SS. Canonum Profeſſorem ordinarium, & Ampliſſimos Dominos CONSILIARIOS FISCALES ejuſdem Parlamenti ipſi junctos,

SUPPLICANTES,

Et Reverendiſſimum ac Ampliſſimum Dominum PETRUM GOVAERTS *Diœceſis Sylvæducenſis Vicarium Apoſtolicum, necnon ejuſdem Parlamenti Conſiliarium Eccleſiaſticum,*

RESCRIBENTEM

Ex Actis in hac Cauſa coram Parlamento exhibitis contra Dialogos a Domino Reſcribente poſt latam Sententiam divulgatos,

DEMONSTRATA.

Digitized by Google

LIBELLUS SUPPLEX

DOCTORIS VAN-ESPEN

Exhibitus in Conſilio Status

SACRÆ CÆSAREÆ ET REGIÆ SUÆ MAJESTATI.

EXponit eâ, quâ par eſt, reverentiâ Zegerus Bernardus Van-Eſpen J. U. Doctor & SS. Canonum Profeſſor in Univerſitate Lovanienſi, quod pro munere ſuo ſtudia ſua jam a quadraginta & amplius annis ſemper ita direxerit, ut Juri Canonico, prout in Scholis tradi ſolet, etiam ſtudium Scripturæ ſacræ, veterum Canonum & purioris Antiquitatis adjungeret ad ea velutl ad trutinam exigens & Decretales & dicta novorum Auctorum ſeu Decretaliſtarum. Inter eorum vero placita plurimum Exponenti diſplicuit, quod eos repererit Juribus Principum nimium adverſos, & amplificandæ atque extendendæ Juriſdictioni Eccleſiaſticæ ultra veros limites in præjudicium Juriſdictionis Principum plus æquo intentos; unde factum ut ſæpius conflictiones Juriſdictionum & colliſiones inter Sacerdotium & Imperium fuerint exortæ, quibus non ſolum tranquillitas publica læſa, ſed & Regna & Imperia aliquando graviſſime fuere concuſſa. Hinc Exponens in Opere ſuo, cui titulus, *Jus Eccleſiaſticum univerſum*, pro more ſuo fundamenta, originem & naturam utriuſque Juriſdictionis ex Scriptura ſacra & Antiquitate examinavit, & cuique ſuos limites figere ſtuduit, in hoc unum intentus, ut reddantur ea *quæ ſunt Cæſaris, Cæſari; & quæ ſunt Dei, Deo*. Eâdem mente eodemque conſilio a paucis annis Exponens edidit Tractatum *de Publicatione Legum Eccleſiaſticarum & Placito Regio*, in quo tamquam fidelis Subditus Majeſtatis Tuæ elucidat atque defendit ea Prædeceſſorum tuorum Edicta, quibus ſub graviſſimis pœnis interdicitur, ne quis in has ditiones inferat aut executioni mandet Bullas aut Reſcripta quæcumque Romanæ Curiæ ſine Placito ſeu conſenſu Regio.

Mirum non fuit, quod Theologi quidam, qui præter argutias Scholaſticas nihil norunt, aut alii, quos commoda ſua Placitis Romanæ Curiæ omnino adſtrinxerunt, putaverint ſe in illo Tractatu inveniſſe quod carpant. Sed eorum dicta & ſcripta merito contempſit Exponens, donec ab aliquot menſibus prodiit Vicarius Apoſtolicus Buſcoducenſis & Conſiliarius Regius in Parlamento Mechlinienſi Petrus Govaerts, qui in Epiſtola quadam hiſce juncta ſub lit. *A.* data 8. Decembris 1718. ad Archiepiſcopum Mechlinienſem, publici juris facta in Libello cui titulus, *Acta Eccleſiæ Mechlinienſis*, Exponentem hac ipsâ de causâ notare non veretur tamquam *qui non ceſſet Pontificiæ auctoritati, ejuſque Conſtitutionibus quotidie arrodere; atque qui in Univerſitatem Lovanienſem novum adduxerit fermentum, quo optandum eſſet ſummopere ut eadem Univerſitas purgaretur*; utque illud reipsâ efficiat, D. Archiepiſcopo ſtimulos addit in verbis: *Hoc opus, hic labor etiam nunc tuus eſt, Præſul Excellentiſſime*, uti patet ex præfata Epiſtola. Verum ſicut Exponens non diffitetur prædictam ſuam ſententiam de neceſſitate *Placiti* ſeu conſenſus Regii ſuper omnibus Bullis, Decretis, & Reſcriptis Romanis, imo de eadem gloriatur, ita non niſi per meram calumniam eidem impingitur, quaſi aliquando ſtatuiſſet pro fundamento hujus ſuæ aſſertionis de *Placito Regio* in ſuo *famoſo* Libro, cui titulus: *Jus Eccleſiaſticum univerſum* (quo manifeſte indicat eſſe Exponentem, de quo loquitur) *quod neque Eccleſiæ, neque Epiſcopis ejus propria ſit juriſdictio, ſed precaria duntaxat*,

Digitized by Google

net, qualem Principes ſeculi ipſis credide-runt atque conceſſerunt, & ſparſim alibi hiſce pejora.

Omnibus vero elucidandis hiſce jungit Memoriale, quo ſententia Exponentis de præfato *Placito* ſeu conſenſu Regio plenius ſtabilitur, & ejuſdem mens circa Juriſdictionem Eccleſiaſticam penitius exponitur atque ab impactis calumniis Exponens vindicatur. Verum quia auctoritas Conſiliarii Regii, cui Majeſtas Tua inter cætera etiam jura ſua & Privilegia Patriæ tutanda commiſit, non ſolum vergit in grave præjudicium præfatorum Jurium Majeſtatis Tuæ & Privilegiorum Patriæ, dum eo modo opprimuntur & abſterrentur, qui eorum defenſionem ſuſcipere vellent, ſed etiam in maximum detrimentum honoris & famæ Exponentis, utpote qui ibidem publice accuſatur ac ſi novo fermento Doctrinæ, quam hactenus ante ipſum nullus omnino Auctor Belga, neque Laicus neque Eccleſiaſticus, adduxerit in Belgium, fœcundum Belgii ſeminarium Univerſitatem Lovanienſem inficeret. Cum autem notorium ſit, Exponenti tamquam Doctori & Profeſſori publico famæ & honoris integritatem pro fructuoſa juventutis Academicæ inſtructione ſummopere eſſe neceſſariam; cogitur Exponens recurrere ad Sacram Cæſaream & Regiam tuam Majeſtatem.

Supplicans humillime quatenus dignetur præfato Vicario Apoſtolico Buſcoducenſi ac Conſiliario in Magno Tuæ Majeſtatis Conſilio Petro Govaerts injungere, ut præfatam injuriam Supplicanti illatam revocet, aut famam læſam reſtituat eo modo, quo Sacræ Tuæ Majeſtati juſtum & æquum videbitur. Quod faciendo &c.

Signatum. *Z. B. Van-Eſpen.*

APOSTILLA.

Le Suppliant pourra s' addreſſer en Juſtice pardevant le Grand Conſeil, & au ſurplus ſeront ecrites Lettres d' advertance audit Conſeil ſelon la minute. Fait à Bruxelles le 13. de Juillet 1719.

Signé, SNELLINCKS.

ANNEXUM SUB A.

EPISTOLA Reverendiſſimi Domini Vicarii Apoſtolici Buſcoducenſis PETRI GOVAERTS, *quæ extat folio* 8. *Libelli impreſſi, cui titulus:* Acta Eccleſiæ Mechlinienſis anni milleſimi ſeptingenteſimi decimi octavi, circa Bullam *Unigenitus*. Præmittuntur, Epiſtola Epiſcoporum Belgii ad SS. D. N. Clementem Papam Undecimum, Breve reſponſorium Suæ Sanctitatis, & Litteræ eorumdem Epiſcoporum ad Metropolitanum Mechlinienſem. Bruxellis, typis Simonis t'Serſtevens, Typographi Excellentiſſimi & Reverendiſſimi Domini Archiepiſcopi Mechlinienſis.

EXCELLENTISSIME ET REVERENDISSIME DOMINE.

Epiſtolam Paſtoralem ab Excellentia Tua jam pridem editam, & promulgatam, ab eadem ad Suffraganeos ſuos Epiſcopos, & ad me miſſam, quâ decet ſubmiſſione, & obedientiâ amplector, in qua nimirum, & per quam audio, & ſequor vocem ipſius Pontificis, ejuſdemque Conſtitutionis doctrinam infallibilem: quantâ prom-

Digitized by Google

promptitudine ego, & ipſi Belgii Epiſcopi eam jam diu ſuſcepimus, & promulgavimus, novit Illuſtriſſimus & Reverendiſſimus Dominus Santini, pervigil ille Internuntius Belgicus, & per eum Sua Sanctitas ipſa; modo agitur de Conſtitutionis illius executione, & obſervantiâ: ad eam egregie nos incitat Epiſtola tua Paſtoralis, ſimili zelo, quo illam urget Chriſti Vicarius poſtremis ſuis Litteris 28. Auguſti labentis anni (*a*) datis, ut inferiorem Clerum, & commiſſas nobis Chriſti oves a venenatis paſcuis, & doctrinarum novitatibus ſedulo arceamus, ſimulque Apoſtolicam ipſius ſollicitudinem in revocandis ad ſaniora Conſilia quibuſcumque diffidentibus efficacius adjuvemus: tam ſanctæ voluntati obſecundantes Suffraganei tui indubie omnem operam & laborem addixerunt, uti & ego non impari deſiderio, & zelo in idipſum, Deo adjuvante, allaborabo, tanto majori curâ, quanto oves & paſtores magnæ partis Diœceſis meæ loco, & periculo ſunt propinquiores, non tantum ſchiſmaticis Pontificiæ Conſtitutionis contemptoribus vicini, ſed ipſis hæreticis commixti: attamen in ejuſmodi diſcrimine, nec hactenus in tota mea Diœceſi novi ſubditos Catholicos, aut Paſtores, qui de erroribus Janſenii, aut Queſnelli vel eminus ſint ſuſpecti, quos ſcilicet, nec ego, nec Prædeceſſores mei, Internuntii Belgici, & Apoſtolicâ indagatione ſelecti, unquam ad Curam animarum admiſerunt, niſi probe noviſſent, eos, ſeu in particularibus Seminariis, ſeu in Univerſitatibus, præcipue Lovanienſi, alios non habuiſſe magiſtros, quam errorum ſimilium oſores, de quo omnibus Diœceſanis præcipua, & communis debet eſſe vigilantia: ſane famoſa Univerſitas Lovanienſis, Univerſale Belgii Seminarium abundat Profeſſoribus, & Doctoribus ejuſmodi, æquiſſimis Pontificiæ Auctoritatis, ejuſque Conſtitutionum æſtimatoribus: interim neque in ea deſunt aliqui, *præcipue unus, qui non ceſſat illi quotidie arrodere & etiam in hiſce circumſtantiis publice ſuggerere, quod neque moderna Conſtitutio* Unigenitus, *neque ullæ aliæ Bullæ, licet Dogmaticæ Catholicos obligent, antequam a Conſiliis Regiis ſint placetatæ, invitis, & id nolentibus Supremis ipſorum Conſiliorum, & Belgii Principibus: fundamentum latiſſimum hujus, ſimiliumque aſſertionum poſuit in famoſo ſuo Libro, cui titulus:* Jus Eccleſiaſticum Univerſum, *titulo de Juriſdictione Eccleſiaſtica; ubi Vir ille Eccleſiaſticus ex Petro Gunerii, & Molinæo docet, quod neque Eccleſiæ, neque Epiſcopis ejus propria ſit juriſdictio, ſed precaria duntaxat; qualem Principes ſeculi ipſis crediderunt, atque conceſſerunt, & ſparſim alibi hiſce pejora: cum vero ante ipſum nullus omnino Author Belga, neque Laicus, neque Eccleſiaſticus hactenus hanc doctrinam adduxerit in Belgium, optandum eſt ſummopere, ut hoc novo fermento purgetur fœcundum Belgii Seminarium Univerſitas Lovanienſis: hoc opus, hic labor etiam nunc tuus eſt, Præſul Excellentiſſime.* In hoc voto permaneo profundâ veneratione, Mechliniæ, octavâ Decembris, milleſimo ſeptingenteſimo decimo octavo, Excellentiſſime ac Reverendiſſime Domine, veſtræ Dominationis Excellentiſſimæ, & Reverendiſſimæ, humillimus & obſequentiſſimus famulus. *Erat ſignatum*, P. Govaerts Vicarius Apoſtolicus Buſcoducenſis.

EPISTO-

(*a*) Id eſt anni 1718.

Digitized by Google

EPISTOLA

Adm. R. ac Eruditiſſimi P. NORBERTI D' ELBECQUE *Ord. Prædicat. S. T. L. &c. ad Clariſſ. D.* VAN-ESPEN. *Romæ 9. Septembris* 1702.

CLARISSIME DOMINE.

INgratum, ſpero, non erit, & forte non inutile, quod Clariſſimæ Dominationi veſtræ ſignificem R. D. Van-Suſteren mihi 6. hujus Septembris adfuiſſe, & pro itinere ſeu in Belgium reditu valedixiſſe. Inter alia porro, quæ colloquebamur, non dubito ajebat ille mihi, Paternitatem veſtram multum occupari, etiam a Sacris Congregationibus. Cui ego: Imo, Domine, multum occupor, & non infrequenter Sacræ Congregationes ſuis mandatis me honorant, ac forte brevi mihi committetur Examen *Juris Eccleſiaſtici Univerſi* Clariſſimi Domini Van-Eſpen, cum dicatur illud jam a te eſſe denuntiatum. Tibi autem declaro in anteceſſum, quod ſi iſtius operis Examen mihi committatur, ex mea ſententia certiſſime non condemnabitur; nam ipſum perlegi, & nihil quod Cenſuram mereatur in ipſo offendi. Ad hoc ipſe mox erubuit & tantum non obmutuit. Reſumpto interim animo, humili voce reſpondit: *Nec nos librum illum denunciavimus, quod aliquid contineat contra fidem aut bonos mores, ſed quod Juriſdictioni Eccleſiaſticæ non ſatis faveat: imo potius illam impugnantibus & deprimentibus; atque inter cætera jus adſcribat Poteſtati ſeculari dijudicandi & reſolvendi in dubiis de Immunitate.* Cui ego: Hæc fori noſtri Theologici proprie non ſunt. At ille mox: Quis, quæſo, Pater, tibi dixit me iſtum Librum denuntiaſſe? Nam unus Sancti Officii Aſſeſſor & ego, qui denuntiavi, id ſciebamus. Cui ego: Proteſtor me id ab Illuſtriſſimo Aſſeſſore non accepiſſe; ſed numquid divinando, ſeu tentando, aliqua arcana ſubinde diſcimus? Et ita gaudeo me ex tuo ore nunc diſcere, te in illo Libro nihil contra fidem aut bonos mores reperiſſe, & nihilominus illum denuntiaſſe. Hic dicendi finem faciens ipſum deduxi, & ſequenti die pariter inviſi, nihilque præterea de hoc fuimus locuti. Hæc tibi ſincere ſignificata gratum habe, Clariſſime Domine, & patere ut cum ſumma animi veneratione ſubſcribar, Clariſſimæ Dominationis veſtræ Humill. & Devotiſſ. Famulus. *Et erat ſignatum:* F. NORB. D' ELBECQUE Ord. Præd. *Superſcriptio erat:* Clariſſ.^{o} D.^{no} P.^{no} Col.^{mo} D. Zegero Van-Eſpen J. U. Doctori & Profeſſori emerito &c. Lovanium.

EPI-

EPISTOLA

Excellentiſſimi D. Marchionis De Prie' ad Magnum Conſilium Mechliniæ.

Hercule Joseph louis Turinetti, *Marquis de Prié, Chevalier de l'Ordre de l'Annonciade, Conſeiller d'Eſtat de Sa Majeſté Imperiale & Catholique, & ſon Miniſtre Plenipotentiaire pour le Gouvernement des Pays-Bas.*

Meſſieurs, Le Docteur en Théologie Bernard Van-Eſpen, ayant preſenté Requeſte au Conſeil d'Eſtat pour avoir reparations des Injures, qu'il pretend que le Conſeiller du Grand Conſeil Govaerts auroit avancé contre ſon honneur & ſa doctrine, par une Lettre eſcrite à l'Archevêque de Malines au ſujet de la Bulle *Unigenitus*, & à cette fin ledit Docteur ayant été envoyé en Juſtice au Grand Conſeil, Nous vous faiſons cette pour vous dire qu'ayant été remarqué par le contenu de la même Requeſte que la matiere deſdites pretendues Injures prendroient leur origine & reſulteroient des traitez que ledit Docteur auroit rendu publics pour le maintien des droits & hauteurs de Sa Majeſté Imperiale & Catholique: & ſon Royal Service exigeant qu'en ce point ledit Docteur ſoit protegé, Nous vous ordonnons au Nom de Sa Majeſté qu'à cet effet les Conſeillers Fiſcaux du Grand Conſeil ſe joignent à luy pour autant qu'il s'y peut agir de la conſervation deſdites hauteurs & de la Juriſdiction Souveraine. Atant, Meſſieurs, Dieu vous ait en ſa ſainte garde. De Bruxelles le 13. Juillet 1719. *Etoit paraphé:* Eliſm. vt. *Signé*: Le Marquis de Prie'. *Et plus bas*: J. Snellincks: *Encore plus bas:* Au Grand Conſeil,

LIBELLUS SUPPLEX

Exhibitus Magno Conſilio Mechliniæ per DD. Conſiliarios Fiſcales in Cauſâ junctos.

A LA COUR.

Remontre très-humblement Zeger Bernard Van-Eſpen Prêtre Docteur en Droit & Profeſſeur des Sacrés Canons en l'Univerſité de Louvain, joints à luy les Conſeillers Fiſcaux de l'Empereur & Roy; que le Suppliant a eu l'honneur de preſenter à Sa Majeſté en ſon Conſeil d'Eſtat la Requeſte cy-jointe à charge du Seigneur Conſeiller Govaerts, tendante aux fins y repriſes. Laquelle Sa Majeſté a eſté ſervie d'envoyer en juſtice à ce Grand Conſeil, avec ordonnance aux ſouſignés Conſeillers Fiſcaux de ſe joindre en cauſe au Suppliant, pour le maintien des Droits, Hauteurs & Juriſdiction Souveraine de Sadite Majeſté Imperiale & Catholique, & ſon Royal ſervice, que le Suppliant a ſouſtenu par ſes traités qu'il a rendu publics, & auſquels droits

droits leſdit Conſeiller Govaerts donue une atteiute & infraction tres-viſible & outrageaute par ſa lettre eſcrite de cette Ville de Malines au Seigneur Archevêque le 8. Decembre 1718. imprimée au livre intitulé *Acta Eccleſiæ Mechlinienſis*, jointe par copie à ladite Requeſte; or le Suppliaut & joints deſirants de pourſuivre cette cauſe ſe retirent vers la Cour.

La ſuppliant très-humblemeut eſtre ſervie de diſpoſer ſur ladite Requeſte, & comme ladite lettre eſcrite par un membre de ce Conſeil tire à une très-pernicienſe conſequence, & ſert d'un ſort mauvais exemple, les joints eu cauſe ampliauts les concluſions priſes par le Suppliant coutendent à ce que ladite lettre ſoit biffée & tracée hors dudit livre, qu'il ſoit iuterdit à tous & un chacun de quelle conditiou & qualité qu'il ſoit, de s'en ſervir pour établir des maximes nouvelles qui ſappent les Loix foudameutales de l'Eſtat, & à tous Libraires & Imprimeurs de vendre ou debiter ladite Lettre, à telles groſſes peines & amendes que la Cour trouvera bon d'arbitrer, demandant deſpens.

Signé, J. A. COLOMA. J. F. KEYAERTS

APOSTILLE.

Soit monſtré à Partie pour y dire. Du 19. Aouſt. 1719.

ADVERTENTIA

Pro PETRO GOVAERTS Conſiliario Eccleſiaſtico in Magno Cælareæ & Regiæ Suæ Majeſtatis Conſilio Mechliniæ reſidente & Vicario Apoſtolico Buſcoducenſi, INSINUATO,

Contra Clariſſimum D. ZEGERUM VAN-ESPEN *J. U. Doctorem & SS. Canonum Profeſſorem in Univerſitate Lovanienſi, SUPPLICANTEM.*

VIſo Libello ſupplice 19. Auguſti 1719. oblato per dictum D. Supplicantem, Iuſiuuatus dicit advertendo, quod auuo 1700. D. Adverteus publice & palam typis edidit Librum, cui titulus: *Certamen pro Immunitate Eccleſiaſtica locali &c.* in quo juſto animi dolore commotus ſcripſit & reprobavit doctrinam uovam, Eccleſiæ injurioſam, & in Belgio inauditam, & nominatim taxavit authorem illius hunc D. Supplicautem a fol. 320. uſque ad finem dicti Libri, idque touo altiore, & verbis acrioribus, quæ D. Advertens pari zelo denuo reſumpſit in priucipio Appendicis ejuſdem ſui libri: & quamvis, ſi expreſſioues Epiſtolæ, de qua modo couqueritur D. Supplicans, ipſi fuiſſent injurioſæ, æque & magis ſuiſſeut ipſi injurioſæ, & diſſamautes verba & expreſſiones præſati libri & appendicis, eas tamen D. Supplicans licet Author promptioris calami per novemdecim auuos alto ſilentio probavit, & ſepelivit; uou ignorans quod præfatus liber, ejuſque appendix oppugnatus, & in igne probatus inventus eſſet ſine iuiquitate & injuria: interim modo mutatis temporum & rerum circumſtantiis, ut factis experiatur, quod ſcriptis docet, D. Supplicaus Vir Eccleſiaſticus, Sacerdos, & Canonum Profeſſor contra ſacros Canones, Principum Sauctiones, Decreta Regia etiam Caroli ſecundi Hiſpauiarum Regis in Belgium miſſa, uon erubeſcit, actioue crimiuali, & iujuriarum coram hoc Tribunali couveuire D. Advertentem Vicarium Apoſtolicum, idque ratione functionis & muueris ſui Apoſtolici: ſiquidem in Epiſtola, de qua modo conqueritur D. Supplicans, apparet, quod D. Advertens exem-

exemplo aliorum Suffraganeorum Archiepiſcopi, Epiſtolæ ipſius Paſtorali reſponderit tamquam Vicarius Apoſtolicus Buſcoducenſis, idque *pro ſollicitudine*, & *vigilantia* (prout in ipſa Epiſtola exprimitur) *quæ omnibus Diœceſanis præcipua eſſe debet & communis, ut in ſuis Diœceſibus nullos admittant ad Curam animarum, niſi probe noſcant illos in particularibus Seminariis, ſeu in Univerſitatibus, alios non habuiſſe magiſtros, quam Janſeniſmi, & errorum Queſnelli oſores:* illam curam omnibus Prælatis mandat Pontifex, uti eamdem ſollicite commendat Carolus II. in præfatis ſuis Decretis; cum vero D. Advertens legendo & relegendo librum Clariſſ. D. Van-Eſpen a Pontifice reprobatum, deprehenderit illum eſſe Queſnelli laudatorem, & Caroli Molinæi ejuſque doctrinæ in oppugnando immunitatem & juriſdictionem Romanæ Eccleſiæ inſignem & in Belgio unicum imitatorem, muneris ſui Apoſtolici eſſe exiſtimavit, ut Diœceſis ſuæ Clericos & in Univerſitate Lovanienſi ſtudioſos ſedulo moneret, ut ſibi caverent ab ejuſmodi SS. Canonum Interprete, ipſiuſque tali doctrinâ a Pontifice condemnatâ, & per ſolum Supplicantem in Belgium adductâ: eàdem ratione & motivo Excellentiſſimus D. Archiepiſcopus Mechlinienſis, eamdem D. Advertentis Epiſtolam reſponſoriam non dubitavit typis edere, & jungere Actis publicis ſuæ Eccleſiæ circa Bullam *Unigenitus*. Quapropter cum per ſacros Canones, & Principum ſupremorum decreta non ſit permiſſum Supplicanti, contra Inſinuatum hanc criminalem & injuriarum actionem inſtituere; ita Inſinuato licitum non eſt ad illam, coram hoc Tribunali, reſpondere, prout declarat per hanc Advertentiam ſe ad eamdem non poſſe nec velle reſpondere aut conteſtari: proteſtatur propterea idem Inſinuatus, quod ſupradicta ipſius non ſerviant in alium finem quam ad ſimplicem advertentiam.

Signatum, P. GOVAERTS.

APOSTILLE.

Soit monſtré à Partie pour y dire. Du 28. d'Aouſt. 1719.

REPLICQUE

Du Docteur VAN-ESPEN,

Joints à luy les Conſeillers Fiſcaux de l'Empereur & Roy.

ZEger Bernard Van-Eſpen Docteur en Droit & Profeſſeur de Sacrés Canons en l'Univerſité de Louvain, Suppliant par Requeſte preuſentée a Sa Majeſté en ſon Conſeil d'Eſtat le 13. de Juillet 1719. joints à luy les Conſeillers Fiſcaux de l'Empereur & Roy Suppliants par autre Requeſte preſentée à la Cour le 19. du mois d'Aouſt enſuivant, par laquelle les joints ont pris ampliation de Concluſions ſans préjudice à celles priſes par ladite Requeſte preſentée à Sa Majeſté, ayants vu l'Eſcrit moratoir intitulé *Advertence*, ſervy à la Cour le 28. dudit mois d'Aouſt par Meſſire Pierre Govaerts Conſeiller Eccleſiaſtique de ce Grand Conſeil & Vicaire General de Bois-le-Ducq, diſent par forme de replicque.

1. Que le Reſcribent demontre evidemment qu'il à luy-meſme ſuffiſamment preſſenti que ſa pretendue déclinatoire n'eſtoit nullement ſouſtenable, puis qu'il y meſle contre les premiers principes d'une ſimple Advertence les merites de la Cauſe principale.

2. Il a eu tout le loiſir pour s'apperce-voir

voir que les termes injurieux de ſa lettre du 8. Decembre dernier y ont eſté repandus contre toutes les regles de la prudence, par un eſprit brouillon & à gayeté de cœur, ſans aucun rapport ny liaiſon avec ce qui fait l'unique matiere ou ſujet de la meſme lettre, & ſans autre cauſe ni raiſon que celle de vouloir nuire à la réputation du Suppliant.

3. Il eſt convaincu que ces meſmes termes ont fait naitre l'action d'injure que le Suppliant intente à ſa charge: que l'action criminelle qui concourt cumulativement avec celle d'injure, n'en eſt qu'une ſuite & dependence: & qu'elle ſe fonde pareillement ſur l'atrocité deſdits termes dont il s'eſt ſervi, uniquement pour decrier le Suppliant; qui s'étonne à juſte raiſon de ce qu'il a encouru la diſgrace d'un Conſeiller du premier Tribunal de juſtice de Sa Majeſté Imperiale & Catholicque, pour avoir cy devant compoſé des livres qui deffendent ſes droits.

4. Choſe à la verité fort étonnante, & dont tout homme raiſonnable a lieu d'être indigné, de voir que le Reſcribent trouve mauvais qu'un ſujet eſcrive pour ſon Souverain, dans les temps que tant d'autres ſont continuellement des livres contre le droit du tous les Souverains, de tous les Eſtats, & de tous les peuples Catholicques.

5. Joignons a tout ceci que le Reſcribent n'ignore point que par ſa prétendue exception déclinatoire contre l'une & l'autre action il decline bien plus la juriſdiction de ſon très-Auguſte Maître & Bienfaiteur qui l'a placé dans l'élevation où il ſe trouve, que la juriſdiction de cette Cour, à laquelle la preſente Cauſe ſe trouve commiſe contre un membre du Corps, par ordre exprès du Miniſtre plenipotentiaire de Sa Majeſté & de ſon Conſeil d'Eſtat: outre qu'on ne croit point que le Reſcribent puiſſe avoir oublié que le droit de trait eſt un des privileges du Fiſc, dont il a joni de tout temps, & que perſonne ne s'eſt encore aviſé juſques à preſent de revoquer en doute un droit ſi inconteſtable.

6. Ce ſont là, ſans doute, les motifs qui ont induit le Reſcribent à ſe departir virtuellement de ſa pretendue déclinatoire, en entrant dans les merites du fonds.

7. Pour y réuſſir, au lieu de faire quel que reparation d'honneur & donner ſatisfaction à la partie offenſée, il ſe glorifie au contraire dans une eſpece de poſſeſſion inveterée, par laquelle il ſe croit ſuffiſamment autoriſé pour pouvoir impunement continuer ſes injures.

8. A cet effet il ſe vante hautement d'avoir encore autrefois terni la reputation du Suppliant par un livre qu'il a compoſé paſſé dix-neuf ans, intitulé: *Certamen pro Immunitate Eccleſiaſtica locali*, & d'avoir encore repeté les meſmes injures dans l'appendice dudit livre, *idque*, ſelon qu'il s'exprime, *tono altiori & verbis acrioribus*.

9. Et la conſequence, que le Reſcribent paroit d'en vouloir tirer, conſiſte en ce que l'on s'aviſeroit trop tard de vouloir le troubler preſentement dans cette belle & ancienne poſſeſſion de dire à tort & à travers tout ce qui lui vient dans l'eſprit, pour inſulter & noircir de plus en plus la perſonne du Suppliant.

10. On ne pretend point d'entrer plus avant dans le ridicule de cette conſequence.

11. Mais il faudroit avoir bien de la moderation pour ne point ſe recrier contre l'apologie qu'il fait de ſon indigne livre, lors qu'il dit, *quod oppugnatus & in igne probatus inventus fuerit ſine iniquitate & injuria*.

12. Le Reſcribent s'imagine-t'il peut-eſtre que la Cour par le deſcès arrivé du depuis à la plus part des membres de ce Conſeil, ne ſe ſouviendra plus de ce qui s'eſt paſſé à ce ſujet?

13. Peut-il croire que l'on ignore à preſent que ce livre étant trop au deſſous de ſon autheur, l'a deshonoré & decrié par tout le pays: ſi avant meſme, que la Cour à la pourſuite des Conſeillers Fiſcaux s'eſt trouvé obligée de le ſuſpendre de ſa Charge, & de lui interdire l'entrée au Conſeil; & la choſe auroit été pouſſée plus avant, ſi Son Alteſſe Electorale de Baviere pour lors Vicaire General des Pays-Bas, par pure grace dans une conjoncture critique n'eût permis au Reſcribent de frequenter le Conſeil.

14. C'eſt de cette maniere qu'il s'eſt tiré d'affaire, & que ſon livre, bien-loin d'avoir été approuvé dans le feu, s'eſt

Iii 2 heu-

Digitized by Google

heureuſement eſchappé du feu par lequel il auroit dû avoir été conſumé *propter iniquitatem & injuriam*.

15. Au reſte le Suppliant & Joints en cauſe croyent qu'il ne convient nullement à preſent de retirer ce mauvais livre de la pouſſiere.

16. Le Miniſtere ordonne ſeulement que l'Office ſe joigne au Suppliant en la Cauſe qui concerne la lettre eſcrite le huitieſme Decembre 1718. & rien de plus.

17. C'eſt donc uniquement à cette cauſe qu'ils proteſtent de vouloir s'arreſter.

18. Ajoutant cependant qu'ils ne comprennent pas bien ce que le Reſcribent veut dire par les mots ſuivants couchez en ſon dit eſcrit : *Interim modo mutatis temporum & rerum circumſtantiis*.

19. Et d'autant qu'il eſt fort apparent qu'il entend de parler du preſent Miniſtere, les Joints en cauſe ſe trouvent obligez en acquit de leur devoir de l'interpeller, comme ils l'interpellent par cette, à ce qu'il ait à s'expliquer quelles ſont ces circonſtances des temps & des choſes qui auroient donné lieu à ce pretendu changement.

20. Parmy quoy venant au fait, le Suppliant & Joints en cauſe prennent à profit que le Reſcribent reconnoît la lettre en queſtion pour la ſienne, ſi avant meſme qu'il fait gloire de l'avoir eſcrit.

21. D'où reſulte neceſſairement qu'il ne s'agit plus que d'examiner la queſtion de droit, ſi le contenu de cette lettre eſt injurieux ou non à l'honneur & reputation du Suppliant.

22. Et au cas que la Cour le trouve injurieux, il ne lui reſte plus que d'arbitrer la peine & reparation que meritent de telles injures.

23. Ce qui étant pareillement de droit, le Suppliant & Joints en cauſe contendent à ce que la Cour tenant la preſente cauſe pour ſuffiſamment conteſtée, ſoit ſervie de diſpoſer definitivement ſur les fins & concluſions du Suppliant priſes par ſa Requeſte venue en Cour, & ampliation d'icelles

Si contendent en outre à ce que les nouvelles injures que le Reſcribent s'eſt avancé de proferer en ſon dit eſcrit intitulé *Advertence*, ſoient biffées & tracées au Greffe de cette Cour, avec interdiction d'ulterieure recidive, à telle peine & amende que la Cour ſera ſervie d'arbitrer, avec demande iterative de deſpens.

Imploraut, &c.

J. A. Coloma. J. F. Keyaerts.

PERSISTENTIA

ET

Advertentia pro Petro Govaerts Conſiliario Eccleſiaſtico, in Magno Cæſareæ & Regiæ Suæ Majeſtatis Conſilio, & Vicario Apoſtolico Sylvæducenſi.

Contra Clariſſimum Zegerum Van-Espen, *Juris utriuſque Doctorem & Profeſſorem*.

1. INſinuatus poſtquam die 28. menſis Auguſti ultimi per ſcriptum ſuæ Advertentiæ oſtendiſſet, quod non teneretur, nec ſibi liceret reſpondere coram hoc Tribunali Libello Clariſſimi Domini Van-Eſpen, aut actioni criminali per eumdem inſtitutæ, ipſe hactenus ſiluit, neque modo loquitur.

2. Interim die nonâ menſis Octobris 1719. Ampliſſimi DD. Conſiliarii Fiſcales Advertenti

renti inſinuarunt prætenſum quoddam reſponſum ab ipſis ſolis ſignatum, quo actionem hanc criminalem proſequuntur contra Vicarium Generalem & Apoſtolicum ſtylo perquam familiari, animo & calamo minus tranquillo, adſcribente Inſinuato titulos ei non debitos.

3. Attamen cum in prætenſo ſuo reſponſo per ignorantiam factorum falſa quædam, eaque momentoſa pro veris allegent, neceſſe eſt iſtiuſmodi errores verâ enarratione emendare, minime illicito animo conteſtandi, ſed ut evidentius toti mundo conſtet, & probetur clarius, Inſinuatum ſuper hac criminali actione non debere, nec poſſe ſe ſubmittere Judicio Laico.

4. Primo itaque verum eſt, quod anno 1700. Inſinuatus ex voluntate Archiepiſcopi Mechlinienſis, ejuſdem illo tempore Vicarius Generalis & Magni Conſilii Conſiliarius Eccleſiaſticus typis ediderit Librum, cui titulus: *Certamen pro Immunitate Eccleſiaſtica locali, &c.*

5. In quo *parte* 3. præcipue *pag.* 316. 317. 318. *&* 319. aggreditur Petri Cunerii, Caroli Molinæi, & Fevreti Doctrinam Pontifici & toti Eccleſiæ injurioſam, docentium omnem immunitatem & juriſdictionem profluxiſſe a Principibus ſecularibus, atque ab iis conceſſam eſſe Pontificibus, & Eccleſiæ Prælatis.

6. Contra hos Gallos aſſurrexit elegantior Gallus alius, Rebuffus, cujus verba & expreſſiones Inſinuatus retulit dictis *pagg.* 17. *&* 18.

7. Primo *pag.* 17. quod Author ille ad Conſtitutiones Regias, *tract. de Immunitate Eccleſiæ art.* 1. *gl.* 1. ita eloquitur: „ Jura hæc Canonica non eſſe facta ſine magna ratione, imo ex ipſis Verbis Dei ſumpta ſunt: ideo non poſſunt non eſſe bona, & rationabilia; ſed rebelles Eccleſiæ, & hæretici ea ſapere non poſſunt, ut nec quidam Neoterici Scriptores, qui potius ad ignem combuſtionis, quam devotionis accedentes, ſacros Canones maledictis impetunt, ſed ipſi a Deo maledicti in ignem mittentur æternum, niſi reſipiſcant „.

8. Et iterum ad eaſdem Conſtitutiones Regias, *tom.*3. *tractatu*, *Ut Laici non conveniantur*, &c. „ Plerique, ut inquit, Magiſtratus abutuntur hâc Conſtitutione, extendentes eam præter & contra mentem Regis: unde non eſt dubium eos incidere in prædictas pœnas: & quoſdam ſcimus depoſitos, Juriſdictionem Eccleſiaſticam pervertere volentes, ſequentes eorum patrem & magiſtrum Petrum de Cuneriis; ſed *defecerunt ſicut fumus*, *& aruit cor eorum* „.

9. Inſinuatus conſiderans, quod Rebuffus, licet Gallus & Doctor Pariſienſis, tantâ animi commotione declaraverit contra Petrum de Cuneriis, ejuſque diſcipulos Gallos, eorumque doctrinam.

10. Quod tamen vel inde nec ipſe Author, neque Opera ejus vel a Rege Galliæ, vel ab ipſius Miniſtris fuerint condemnata, quin potius Regio privilegio munita, ab omnibus eruditis Pontificiæ & Regiæ juriſdictionis æquis æſtimatoribus laudata.

Quodque ſequenti tempore ſacrum Concilium Tridentinum, cui interfuerunt Regum & Principum Legati, libros Molinæi primarii Petri de Cuneriis diſcipuli conſtituerit in prima claſſe librorum prohibitorum.

11. Et quod contra perverſam horum doctrinam ſacro Concilio obediens Diva Lovanienſis Canonum Facultas conſtanter ſtetit per filios ſuos Wameſium, Zypæum, Peckium, Damhonderum, Tuldenum, alioſque, ut etiam D. Nic. Everardi magni hujus Belgici Præſes.

12. Ita loquitur *conſ.* 240. „ Princeps Laicus non poteſt tollere Eccleſiis id, quod eis competit de jure communi ſine metu excommunicationis, & idem *conſ.*42. Statutum contra libertatem Eccleſiæ eſſe nullum, & ſtatuentes ſunt excommunicati, *cap. Noverit*, & *cap. Gravem*, *de Sentent. excomm.*

13. Dum Inſinuatus hos Authores Belgas in præfato ſuo libro fol. 320. Lovanienſi Divæ Facultati Canonum congratulatur, una dolorem ſuum exprimit, quod modo Profeſſorem habeat Viris iſtis, & eorum ſacræ doctrinæ contradictorem.

14. Ut Inſinuatus graviter commotus ita ſcripſerit: „ Qui ſcientes (ſcilicet Wameſius, Zypæus, Peckius, &c.) diſtinguere bonum a malo publicis ſuis & do-

„ ctiſſi

Digitized by Google

„ ctiſſimis ſcriptis hoc effecerunt, ut hactenus nullus Belga aſſurrexerit, qui illam petulantiſſimi hominis, Molinæi nimirum, doctrinam ſcriptis libris voluerit, aut auſus fuerit imitari, donec a paucis menſibus abjecto pudore publice ſe illius diſcipulum profeſſus eſt D. Zegerus Van-Eſpen. Sacerdos Lovanio numquam egreſſus, ac in Collegio Pontificio jam fere a triginta annis Eximii D. Huygens S. T. D. commenſalis, ac Canonum Lector aſſiduus: hos legit, inquam, ſed veluti ab ipſo tot annis repetiti nauſeam peperiſſent, eos minime fuit profeſſus, ut in ſinu almæ Matris enutritus, diſcipulis ſuis lac, quod ab ea ſuxerat, minime propinaret, ſed ſel amariſſimum evomeret contra ipſam univerſalem Matrem Eccleſiæ, ut in *tomo* 2. *de Juriſdictione Eccleſiæ criminali* audacter doceat totam *juriſdictionem* etiam criminalem omnem Eccleſiæ datam eſſe a ſuprema Poteſtate ſeculari, ut contra illam conqueri jure non poſſit, niſi ſupplicando, ſi eadem Poteſtas precario conceſſam repetat, diminuat, atque in totum auferat „.

15. Verba Inſinuati dura ſunt, & acerba; ſed duriora, & magis acerba ſunt vulnera, & ſcandala per ejuſmodi doctrinam Univerſitati & Eccleſiæ Belgicæ illata, per quæ toties Miniſtri utriuſque Poteſtatis colliduntur, idque in materia & cauſis, in quibus inter ſuprema Eccleſiæ & Imperii Capita perfecta eſt concordia.

16. Quapropter Inſinuatus in eodem ſuo Libro *pag.* 327. monuerat Clariſſimum Dominum, ut hæc ſcandala illico tolleret, in verbis: *Hic longior ſum, quia principiis obſtandum eſt, ne longius ſerpat malum; ſperantes facile hoc ab humilitate & ſuavioribus moribus Clariſſimi illius Viri, ut cum majore laude hæc prima Belgii ſcandala emendet, atque retractet.*

17. Quod ſi feciſſet, per Pontificem non fuiſſet Liber ejus condemnatus.

18. Secundo verum eſt, quod Liber prænominatus D. Inſinuati mox ubi editus fuit, magnam perſecutionem paſſus ſit, & propter ipſum Author ejus; adeo ut in principio anni 1701. ad inſtantiam AA. DD. Fiſcalium hujus Conſilii criminaliter, & perſonaliter citatus fuerit coram Illuſtriſſimo D. De Tombeur eo tempore hujus Senatus Conſiliario, & in ea cauſa Commiſſario.

19. Verum cum dictus Liber foret impreſſus authoritate & juſſu Archiepiſcopi, compoſitus per Inſinuatum ipſius tunc Vicarium Generalem pro tuenda Immunitate Eccleſiaſtica, & Juriſdictione Epiſcoporum Belgii; ut propterea non vellet, neque poſſet Inſinuatus huic Conſilio ſe ſubmittere, aut ejuſmodi citationi obedire.

20. Quapropter contra hanc citationem Inſinuatus provocavit protectionem Sereniſſimi Ducis Bavariæ Gubernatoris Belgii.

Qui intercedentibus Eminentiſſimo Domino Buſſi tunc Internuntio Belgico, & Archiepiſcopo, mandavit iiſdem Fiſcalibus & Conſiliariis, ut tranſmitterent prænominatum Librum cum Notis locorum & propoſitionum, quibus Jura ſua & Regia exiſtimarent læſa.

21. Qui deinde a pluribus Regiis Miniſtris & Eccleſiaſticis indifferentibus Bruxellis & Madriti examinatus, vivente adhuc Carolo II. a nemine fuit improbatus.

22. Ita pro immunitate Eccleſiæ, & Epiſcoporum juriſdictione ſcriptus, ut Regiam Majeſtatem aut illius Jura Regalia minime offenderet.

23. Ut proinde etiam illius Author utrique Poteſtati ſervus fidelis poſt elapſum trimeſtre, quouſque hæ diſcuſſiones & diſputationes fuerant protractæ, mandato Sereniſſimi Ducis Bavariæ Belgii Gubernatoris pacifico ſuo miniſterio fuerit reſtitutus, idque ſine ullis expenſis, aut ſportibus per eum ſolvendis.

24. Veritatis hujus hiſtoriæ, forte minus gratæ, memores eſſe poſſunt, qui poſt annum 1701. ſuperſtites ſunt Magni Senatus Belgici Conſiliarii.

25. Poſt hanc factorum ſeriem non longo intervallo Liber Clariſſimi D. Van-Eſpen Romæ examinatus a Pontifice fuit condemnatus, neque hactenus ab Authore ſuo emendatus.

26. Eadem Sua Sanctitas a quinquennio edidit Bullam *Unigenitus* ab omnibus Belgii Epiſcopis ad inſtantiam Illuſt.mi & R.mi D.ni Santini Internuntii Belgici debite promulgatam.

27. Ejuſ-

Digitized by Google

27. Ejuſdem ſuæ Bullæ obſervantiam mandat & commendat idem Chriſti Vicarius omnibus Epiſcopis, & Eccleſiæ Prælatis, *ut inferiorem Clerum, & ipſis commiſſas Chriſti oves a venenatis paſcuis, & doctrinarum novitatibus ſedulo arceant, ſimulque Apoſtolicam ipſius ſollicitudinem in revocandis ad ſaniora Conſilia quibuſcumque diſſidentibus efficacius adjuvent*.

28. Inſinuatus, ut Pontificis Vicarius pro Diœceſi Sylvæducenſi Suffraganea Archiepiſcopali, ut cum ipſo Archiepiſcopo aliiſque Belgii Prælatis obſecundaret deſiderio & mandato Supremi Vicarii Chriſti, atque ita inferiorem Clerum, & Chriſti oves arceret a venenatis paſcuis & doctrinarum novitatibus, exiſtimavit Apoſtolici ſui muneris & obſervantiæ eſſe, inferiori Clero, & Chriſti ovibus calamo & digito oſtendere doctrinam in Belgio novam per Pontificem jam pridem, & ſæpius ante per Prædeceſſores ipſius damnatam, Univerſalis Eccleſiæ regimini contrariam, & reſiſtentem.

29. Quà non tantum ipſe Author, ſed plures alii Academici incitati hactenus renuunt obedire Pontificiæ Bullæ *Unigenitus*.

30. Quapropter in ſingulari hac occaſione, quâ Pontifex tam ſedulo urget obſervantiam ſuæ Bullæ, non potuit minimus ipſius Vicarius ſubticere per ipſum damnatam novamque in Belgio doctrinam, quâ executio & obſervantia illius in Belgio, & primaria ejus Univerſitate ſiſteretur, & quâ non ſuppreſſâ rariſſime eveniet, ut illi, quos *Spiritus Sanctus poſuit regere Eccleſiam Dei*, tranquille valeant miniſterium ſuum adimplere.

31. Eâdem ratione Inſinuatus Vicarius Pontificius exiſtimavit, ut ad mentem Pontificis & Regis moneret Clerum inferiorem, defectum Placiti Regii non impedire, quominus deberent Chriſti Vicario ejuſque Edicto obedientiam, quodque in eo inter utramque Supremam Majeſtatem eſſet concordia.

Quod Phillppus IV. Litteris ſuis datis Madriti 13. Junii 1659. aperte declaraſſet.

32. Siquidem Inſinuatus etiam legerat alium quemdam Librum Clar. D.ni Van-Eſpen editum anno 1712. cui titulus: *De Promulgatione Legum Eccleſiaſticarum*, ac præcipue ea, quæ Author tradit de uſu Placiti ſuper Bullis Dogmaticis, *part.* 5. *cap.* 1.

33. In qua Lectione Inſinuatus annotavit, quod dictus Author ubique, præſertim *cap.* 2. §. 4. confidenter aſſerat uſum hunc ſuper Bullis Dogmaticis ab antiquo in Belgio fuiſſe uſitatum.

34. Quem interim neque ipſe, neque Authores ab ipſo citati ullatenus probant, ut nec vel unicum actum, vel exemplum ejuſmodi uſus alleget, vel allegent.

35. Deinde Inſinuatus viſitavit Appendicem Monumentorum, quæ Author dicit ſe adducere in probationem uſus Placiti Regii.

36. Ac ea deinde, quæ pro eodem in Belgio uſu prætendit exhibere litterâ majuſcula *L*, uſque ad litteram majuſculam *T*. concernentia nimirum difficultates, quas paſſa fuit promulgatio Decretorum a Summo Pontifice editorum annis 1643. & 1653. contra Doctrinam Janſenii Epiſcopi Iprenſis.

37. Ex documentis iſtis didicit Inſinuatus, quod eo tempore Belgii Internuntio circa illam promulgationem mota fuerit quæſtio, & animoſa oppoſitio continuata in annum 1659.

38. Contendentibus Miniſtris Regiæ Suæ Majeſtatis Catholicæ eadem prius eſſe placetanda, Brabantinum, & Namurcenſe Conſilium ſummis conatibus in id fuerint ſollicita prætextu Regiæ Authoritatis, quam in eo lædi exiſtimabant.

39. Ac tandem ex iiſdem documentis cognovit Inſinuatus, quod hæ Miniſtrorum & Conſiliorum Regiorum inter & Internuntii allegationes & documenta poſt decennales altercationes Regio mandato Madritum tranſmiſſo, Regiam & finalem ſortitæ ſint declarationem per ſupranominatas Litteras Philippi IV. Madrito miſſas ad Gubernatorem Belgii, verbis & expreſſionibus, ut ſequuntur.

40. „ Mon Couſin. Ayant vu vôtre Let-
„ tre du 3. d'Avril dernierement paſſé, re-
„ ſponſive à la mienne du 1. Fevrier an-
„ tecedent, ſur le ſujet des plaintes du
„ Nonce de Sa Sainteté concernant la pu-
„ blication d'un Edit de Sa Sainteté pro-
„ hibitif des certains Livres, & Ecrits de
„ la Doctrine condamnée de Janſenius,
„ avec les deux Conſultes des Conſeils
„ Privé & de Brabant jointes à vôtre dite
„ Lettre, & le tout bien conſideré; atten-
du

Digitized by Google

„ du même, que la matiere dont il s'agit, „ eſt purement Dogmatique, n'étant les „ Placets requis qu'en matiere Beneficiale, „ & litigieuſe entre parties; j'ai bien vou- „ lu vous faire cette, afin que ſans ſortir „ du ſtile, & de ce que par-delà s'eſt ac- „ coutumé de faire en autre occaſion de „ ſemblables matieres, vous permettiez que „ le dit Edit ſoit publié de la même for- „ te que par mon ordre ont été publiées „ les autres Bulles de Sa Sainteté touchant, „ les livres de Janſenius. A tant, mon „ Couſin, Dieu vous ait en ſa ſainte gar- „ de. De Madrid le 13. de Juin 1659.

41. Novit Inſinuatus D. Van-Eſpen hanc Regis Epiſtolam fideliter deſcriptam exhibuiſſe cum aliis documentis ſub litt. *T.*

Neque neglexit Inſinuatus attente conſiderare conatum D. Van-Eſpen, quo Litteris illis Regiis binas tribuit interpretationes minime cohærentes.

42. Scilicet præfati ſui Libri *part.* 4. *cap.* 5. §. 5. verſus finem ita loquitur. *Inde conſequens apparebit, quod Regi Catholico fuerit obreptum, dum per Nuntium Apoſtolicum ipſi fuit perſuaſum in Belgio Litteras Placiti non requiri, niſi in materiis beneficialibus, & litigioſis inter partes.*

43. Sane ejuſmodi expoſitio viſa fuit Inſinuato non tantum Nuntio & Miniſtro Apoſtolico injurioſa, ſed Regali prudentiæ indecora, & expreſſæ ipſius attentioni contradictoria, quando Rex ipſe dicit, quod non tantum ſedulo conſideravit querelas Nuntii Suæ Sanctitatis, verum etiam binas Conſultationes Conſilii Privati, & Brabantiæ.

44. Et iterum quod D. Van-Eſpen loco ſuperius citato iiſdem Litteris det alium ſenſum præcedenti contrarium, & Regiæ Majeſtatis æque indecorum.

Nimirum, ut exponit, quod intentio & Regia mens fuerit, quod Bullæ Dogmaticæ non ſint publicandæ, niſi prius (ſunt verba ipſius) in Conſiliis Regiis viſæ fuerint, & ut tales recognitæ; quod (ut ait) in effectu coincidit cum ipſa placetatione.

45. Ut Rex in una eademque Epiſtola idem unis verbis negaret, & aliis concederet, atque diceret verbis apertis, quod ad publicationem Bullarum Dogmaticarum non requiratur Placetum Regium, attamen mente & verbis tectis diceret ad eam requiri, quod in effectu idem ſit, & convertibile cum Placeto Regio.

46. Atque ita ſecundum eam interpretationem Sua Majeſtas Catholica poſt utrimque allegationes tam ſedulo examinatas in negotio tanti momenti, taliſque conſequentiæ non terminaſſet niſi quæſtionem de nomine, ut Nuntius ſolum vocabulum ſeu nomen abſtuliſſet, Conſilia vero Regia rem ipſam obtinuiſſent.

47. Certe viſum fuit D. Inſinuato Regiam & tam ſeriam Majeſtatem in negotio tam ſerio non voluiſſe ludere in verbis, ut idem in iiſdem Litteris verbis diverſis negaret, & affirmaret.

Quando in iis clariſſimâ & apertâ expreſſione declarat Placetum non requiri, ſed obſervandum eſſe antiquum & in ejuſmodi materia ſtylum ſolitum, manifeſtâ oratione diſtinguendo Placetum a ſtylo.

48. Noverat etiam Inſinuatus, quod D. Van-Eſpen ſuſtinere non poſſet ſtylum aſſuetum, & ſolitum, de quo Rex loquitur, fuiſſe talem, ut Bullæ Apoſtolicæ & Dogmaticæ non fuerint in Belgio publicatæ, niſi prius in Conſiliis Regiis viſæ fuiſſent, & ut tales recognitæ & approbatæ; quoniam ejuſmodi aſſertioni obſtant Regeſta Epiſcoporum Belgii, neque invenitur ullum Formulare aut Edictum Regium præſcribens, aut requirens ſimilem examen, quod jam diu ante annotavit Zypæus.

Neque oſtendi poterit quod ante condemnationem Libri Cornelii Janſenii in Belgio mota fuerit, aut allegata hæc placetationis neceſſitas.

49. Attamen non obſtante quod prætextus ille demum ſuſcitatus occaſione Bullæ Librum Janſenii condemnantis in primo ſuo ortu, maturo & lento examine rejectus fuerit per ipſum Regem Catholicum, ejuſque prænominatas Litteras.

50. Advertit Inſinuatus, quod denuo per quoſdam ipſius Subditos reſuſcitaretur, quando intellexit, quod quidam in Univerſitate Lovanienſi convocati die 7. Novembris 1718. an ipſis placeret acceptare Conſtitutionem *Unigenitus*, & acceptationem illam palam declarare, die ſequenti proteſtari ſint contra illam propoſitionem, allegantes pro primo ſuæ proteſtationis motivo, *Quod acceptatio* Con-

Conſtitutionis Unigenitus *violaret jura & prærogativas Majeſtatis Suæ Cæſareæ & Catholicæ, ſine cujus Placito talis acceptatio fieri non poſſet*.

51. Etiam expertus fuerat D. Inſinuatus, quod dum inducere conabatur Ampliſſimum D. Canonicum & Plebanum hujus Civitatis, ut exemplo reliquorum Canonicorum Metropoliticorum acceptaret dictam Bullam, etiam ille eodem motivo ab ejuſmodi ſubmiſſione retineretur.

52. Quapropter Inſinuatus tamquam ſuæ Diœceſis Vicarius Pontificius, ipſiuſque miniſter fidelis, exiſtimavit muneris ſui eſſe ſubditos ſuos Lovanii ſtudentes, aliumque Clerum inferiorem, Epiſtolâ ſuâ admonere, ne etiam hoc prætextu, ab ipſo Catholico Rege rejecto, recuſarent Vicario Chriſti, ejuſque Bullæ debitam obedientiam.

53. Hæc omnia dicta ſunt, ut palam notum ſit, quod Advertens non ſcripſerit Epiſtolam ſuam, niſi ratione curæ, & miniſterii ſui Apoſtolici, ut omnia hæc allegata citra omnem conteſtationem, non aliter accipienda ſint quam tamquam rationes, & fundamenta, quibus palam probetur Inſinuatum non poſſe, nec debere conteſtari ſuper criminali & clamoſa hac actione, quam Clariſſimus D. Doctor Van-Eſpen inſtituit cum tanto ſtrepitu & comitatu in hanc Urbem.

54. Adeo ut non tantum innotuerit huic Civitati, & Univerſitati Lovanienſi, ſed omni Clero locorum circumjacentium.

55. Quis igitur dubitet, quin veluti in iſtiuſmodi circumſtantiis, permiſſum eſt Vicario Apoſtolico pro regimine & bono ſuæ Eccleſiæ, omnes, ad quos notitia hujus actionis pervenit, certiores facere ſuper illicita & prohibita ipſius inſtitutione, quin eâdem ratione, eodem motivo liceat hæc allegaſſe coram hoc Tribunali, non ut ſuper iis judicet, ſed ne judicet ſuper actione, quam Actori coram ipſis inſtituere non licuit, & ad quam reſpondere Inſinuato eſt prohibitum ſub pœnis & cenſuris graviſſimis.

56. Etiam ab aliquot annis quinque Sacerdotes, nominantes ſe Theologos Belgas, auſi ſunt offerre Libellum ſupplicem Conſilio Privato contra ipſum Illuſtriſſimum D. Archiepiſcopum Mechlinienſem defunctum, quo poſtulabant reparari prætenſas injurias ſibi illatas per quamdam ipſius deductionem contra ipſos Sereniſſimo Duci Bavariæ exhibitam, concludentes ut Archiepiſcopus eas revocaret.

57. Archiepiſcopus etiamſi iterato inſinuatus noluit, quia non licebat coram Conſilio conteſtari; attamen pro honore, & reverentia muneri ſuo debita, non omiſit publico Scripto, cui titulus: *Certamen Immunitatis Sacerdotum Belgii in cauſis perſonalibus præcipue criminalibus, &c.* palam oſtendere incompetentiam Judicis, injuſtitiam actionis, rationemque ſuæ deductionis per obligationem miniſterii ſui exhibitæ.

58. Nec tamen Conſilium Scriptum illud cenſuit conteſtationem, neque tulit ſententiam condemnatoriam.

59. Eodem Scripto publico, ſeu Libro inſinuatus illo tempore Archiepiſcopi Vicarius Generalis non ſolum oſtendit ex Conciliis Generalibus, Principum Edictis, & Concordatis, non tantum Epiſcopis, aliiſque Eccleſiæ Prælatis, ſed nec ullis Sacerdotibus permiſſum eſſe, ubi de crimine agitur, ſe ſubmittere Conſiliis Regiis, & Laicis, aut Privilegio fori renuntiare, ne quidem mediante juramento, idque non tantum ſpectatâ antiquâ, verum etiam novâ Eccleſiæ diſciplinâ.

60. Præſertim poſtquam per Concil. Trid. cui interfuerunt Legati Principum, reformati ſunt abuſus, qui irrepſerant contra immunitatem & juriſdictionem Eccleſiaſticam ordinatam præcipue per *cap.* 12. *Si diligenti*, & *cap. Significaſti*, *extra de foro compet.*

61. Si quidem *Seſſ.* 25. *cap.* 20. *De Reform.* graviter ſtatuit in hiſce verbis.

62. „ Cupiens Sancta Synodus Eccleſiaſticam diſciplinam in Chriſtiano populo „ non ſolum reſtitui, ſed etiam perpetuo „ ſartam tectam a quibuſcumque impedimentis conſervari, præter ea, quæ de Eccleſiaſticis perſonis conſtituit, ſeculares „ quoque Principes officii ſui admonendos „ eſſe cenſuit; confidens eos, ut Catholicos, „ quos Deus ſanctæ Fidei, Eccleſiæque protectores eſſe voluit, jus ſuum Eccleſiæ reſtitui, non tantum eſſe conceſſuros, ſed „ etiam Subditos ſuos omnes ad debitam erga Clerum, Parochos, & ſuperiores Ordines reverentiam revocaturos; nec per- „ miſ-

„ miſſuros, ut Officiales, aut inferiores „ Magiſtratus Eccleſiæ, & Perſonarum „ Eccleſiaſticarum immunitatem, Dei or„ dinatione, & canonicis ſanctionibus con„ ſtitutam, aliquo cupiditatis ſtudio, ſeu „ inconſideratione aliquâ violent, ſed „ una cum ipſis Principibus debitam ſacris „ Summorum Pontificum, & Concilio„ rum conſtitutionibus obſervantiam præ„ ſtent. Decernit itaque, & præcipit, ſa„ cros Canones, & Concilia Generalia „ omnia, necnon alias Apoſtolicas San„ ctiones, in favorem Eccleſiaſticarum „ perſonarum, libertatis Eccleſiaſticæ, & „ contra ejus violatores editas, quæ omnia „ præſenti etiam Decreto innovat, exacte „ ab omnibus obſervari debere. Præterea„ que admonet Imperatorem, Reges, &c.

63. Eruditus Juris & Canonum prudentiſſimus Covarruvias, qui Concilio Tridentino interfuit, *pract. quæſt. tom. 2. cap. 31. De ſeculari Juriſdictione in Clericos*, eruit ſolida fundamenta ex ſupraſcriptis his Concilii verbis: *Eccleſiæ, & perſonarum Eccleſiaſticarum immunitatem Dei ordinatione & Canonicis Sanctionibus conſtitutam.*

64. Poſtquam ibidem retuliſſet diverſas opiniones ſuper quæſtione agitata, an exceptio Clericorum a Poteſtate Judicis ſecularis ſit Jure Divino, vel humano inſtituta, *num. 2. verſu, Nos tamen*, ita confidenter reſolvit.

65. „ Nos tamen omiſſis aliorum opi„ nionibus, quæ videntur rem illam juxta „ rigorem definiiſſe abſque ulla congrua di„ ſtinctione, aliquot concluſiones exponemus, ex quibus quid vere in hoc ſit re„ ſpondendum manifeſte conſtabit „: & pergit.

66. Prima concluſio (ut ait). „ *In his* „ *quæ vere ac proprie ſpiritualia ſunt*, Cle„ rici a poteſtate & Juriſdictione Principis „ ſecularis Jure Divino exempti ſunt, quia „ Poteſtas Eccleſiaſtica, quæ circa ſpiritua„ lia verſatur, ab ipſo Deo eſt ſupernatu„ raliter Lege Evangelicâ inſtituta, & Pe„ tro ut Principi, ac cæteris Apoſtolis, eo„ rumque Succeſſoribus omnino commiſſa, „ *non Principibus ſecularibus* „.

67. „ Et hoc eſt quod Concilium Tri„ dentinum dicit, Eccleſiæ, & Eccleſiaſtica„ rum perſonarum immunitatem Dei ordi„ natione conſtitutam „.

68. Verum quandoquidem Concilium non unde dicat, Dei ordinatione, ſed addat, & Canonicis Sanctionibus, hinc Covarruvias ſubjungit.

69. Secunda concluſio. „ In rebus tem„ poralibus & criminalibus, quæ ſpiritualia „ non attinent, Clerici non ſunt Jure Di„ vino a juriſdictione Principum ſecularium „ exempti „.

70. „ Atque ideo ſi Jure Divino abſque „ Conſtitutionibus humanis res eſſet exa„ minanda, reſpondendum foret in hiſce „ temporibus Clericos non eſſe a Juriſdictio„ ne ſeculari immunes „.

71. Unde quia per Leges (ut pergit) „ Canonicas & Pontificias Conſtitutiones „ Clerici ſunt a juriſdictione Principum „ ſecularium exempti, conſtituendæ ſunt & „ reliquæ concluſiones „. Et pergit.

72. Tertia concluſio. „ Potuit nihilomi„ nus Summus Eccleſiæ Pontifex Clericos „ a Juriſdictione ſeculari eximere, idque „ conveniens fuit & Chriſtianæ Reipublicæ, „ non tantum in ſpiritualibus, quod Jure „ Divino jam erat inſtitutum, ſed & tem„ poralibus .... hoc probatur &c. „ Et infra.

73. Quarta concluſio. „ Quamvis exem„ ptio Clericorum a juriſdictione ſeculari „ Jure humano tantum ſit inducta, Prin„ ceps ſecularis tamen, utcumque ſummus „ ſit, non poterit huic immunitati aut exem„ ptioni propriis Legibus, propriâque autho„ ritate derogare. Hæc concluſio multis „ probari „ &c.

74. Ex his fundamentis ex præfato Concilio Tridentino erutis, Vir prudentiſſimus aſſertive docet eodem *tomo 2. pract. quæſt. cap. 34. num. 2.* hiſce verbis.

75. *Secundo & illud obſervandum, quod Clericus alioqui quoad criminalia exemptus a juriſdictione Judicis ſecularis, poterit hanc fori præſcriptionem, & exemptionem declinatoriam opponere quocumque tempore, etiam poſt ſententiam, quamvis ad eum uſque diem ipſe tacuerit, ac ſeipſum defenderit, ac litigaverit coram Judice ſeculari.*

76. *Non enim* (ait) *potuit Clericus hic conſentire in juriſdictionem Judicis ſecularis expreſſe nec tacite, ſaltem in his criminalibus cauſis, ubi agitur de correctione & puni-*

Digitized by Google

nitione perſonali. Cap. Si diligenti, *de foro compet.* cap. *Significaſti* eod. tit. . . . . . . Et infra.

77. *Igitur ſententia eſt omnino nulla lata per Judicem ſecularem, quamvis Clericus tacuerit, nec uſus fuerit fori præſcriptione.*

78. *Quod ſatis jure probatur, ſi conſideremus rationem illam elegantem, quâ utitur Summus Pontifex* in dict. cap. *Si diligenti.*

79. Imo conformiter ad dict. cap. *Si diligenti* docet ſine hæſitatione idem Covarruvias: *Quod Clericus etiam cum juramento non poſſit renuntiare privilegio fori, ut apud Judicem Laicum conveniatur*. Sunt verba ipſius *tom.* 1. *Rubr. de Pactis*, *part.* 2. *fol.* 302. *num.* 29.

80. Idem docet Faber Cod. de Juriſdictione omn. Judic. & foro compet. definit. 29. his verbis:

81. ,, Clericus perſonali actione ad Ju-
,, dicis laici tribunal accitus, ſi non pa-
,, reat, condemnari propter contumaciam
,, non debet, ne quidem ad expenſas con-
,, tumaciæ, quoniam incompetentia manife-
,, ſta eſt, nec poteſt Clericus Judicis laici
,, juriſdictionem ullo modo prorogare, ta-
,, metſi maxime velit ,,.

82. Et iterum idem Author Cod. de muner. patrim. defin. 13. in alleg. ,, Non
,, eſt permittendum (inquit) ut Clericus
,, renuntiet privilegio fori, quoniam id in
,, totius Cleri, & Eccleſiaſticæ Juriſdictio-
,, nis injuriam redundaret. Cap. *Si dili-*
,, *genti*, de foro competenti ,,.

83. Grivellus *deciſ.* 30. *num.* 13. ita habet: ,, Judicavit Senatus Burgundiæ non
,, valere ſubmiſſionem a Clerico factam,
,, cum privilegio ſuo, nec tacite, nec ex-
,, preſſe renuntiare poſſit, ne quidem de
,, conſenſu ſui Epiſcopi ,,: per cap. *Si diligenti*, & cap. *Significaſti* ¤ de foro competenti.

84. In Gallia, licet Capitulum hoc non tam exacte obſervetur quoad actiones mere civiles, attamen in criminalibus, ut Mornacius ad *Leg.* 29. *Cod. de pact.* teſtatur, *ab omnibus itum eſt in eam ſententiam, ut ſi de crimine agatur, renuntiare non poſſit Clericus privilegio Cleri, cum inde dedecus inferatur ordini, in cujus gratiam privilegium inductum eſt.*

85. In Belgio vero cap. *Si diligenti*, & privilegium fori, in uſu & obligatione eſt, uti late docet Zypæus de Jure Pontificio novo, *tit.* de Judiciis *num.* 34. *& ſeqq.* Idem eleganter tradit Wameſius *conſil.* 434. *num.* 2. aliiſque locis diverſis. Tuldenus *ad Cod. tit. de Audientia Epiſcopali*, *num.* 1. 2. & ſequentibus.

86. Et ſpecialiter Gudelinus *de Jure noviſſ. lib.* 6. *cap.* 5. *num.* 14. *& ſeqq.* ubi poſt plura concludit hiſce verbis: *Hanc exemptionem velut optimam & juſtiſſimam conſenſus totius Chriſtiani orbis jam firmavit.*

87. Hanc Clericorum exemptionem altiori modo, & majore cum ratione tribuit Concil. Trident. *Seſſ.* 24. *cap.* 5. *de reform. Epiſcop.*

88. Inſinuatus Epiſcopus non eſt; attamen cum per amplam, & per plures Provincias extenſam Diœceſim Sylvæducenſem exerceat juriſdictionem Epiſcopalem, ſimilis & una videtur ipſius conditio, quæ Epiſcoporum Belgii.

89. Quantum nimirum attinet principalem actionem, & concluſionem, quam D. Van-Eſpen, & juncti DD. Fiſcales inſtituunt contra D. Inſinuatum, ejuſque Epiſtolam junctam prænominatis Actis Eccleſiæ Mechlinienſis, per Libellum per ipſos exhibitum 19. Auguſti 1719.

90. Scilicet, ut ex Libello apparet, DD. Fiſcales ſe jungunt D. Van-Eſpen tamquam Protectores ipſius doctrinæ, quâ docet Placetum Regis eſſe neceſſarium etiam pro Bullis Pontificiis dogmaticis, idque hoc ſenſu, ut ejuſmodi Bullæ, qualis eſt Bulla *Unigenitus*, non obligent Subditos Catholicos, neque ab iis acceptari poſſint, antequam a Rege vel ejus Conſiliis ſint placetatæ.

91. Inſinuatus in dicta ſua Epiſtola inſinuat, quod Bullæ dogmaticæ, & Bulla *Unigenitus*, Chriſti Fideles obliget, citra ſimile Decretum.

92. Si in eo deliquerit Advertens, qui hoc ſuâ Epiſtolâ inſinuavit, peccaverunt omnes Epiſcopi Belgæ, qui idipſum facto & actitatis publice declararunt.

93. A quinquennio omnes Bullam *Unigenitus* ab Ill.mo D.no Internuntio tranſmiſſam in Diœceſibus ſuis publicarunt, abſque eo quod habuerit ejuſmodi Placetum

Regium a Doctore Van-Eſpen neceſſario requiſitum.

94. Et iterum ſinguli Epiſtolis ſuis eiſdem Actis Eccleſiæ Mechlinienſis inſertis abunde declarant, quod Bullam *Unigenitus* eâ quâ decet reverentiâ & obedientiâ ipſi acceptent, intenti etiam ut ab inferiori Clero ſuæ Diœceſis acceptetur; imo, ut aliqui loquuntur, puniendos a ſe illos, quos vel oblatrandi pruritus invaſerit.

95. Si per DD. Fiſcales doctrina D. Doctoris Van-Eſpen obtinuerit protectionem, & exigatur Placetum, quale prætendit neceſſarium, ut Bulla inducat obligationem.

96. Sequitur, ut probatâ ejuſmodi doctrinâ reprobetur dictum & ſcriptum Vicarii Apoſtolici, & factum Epiſcoporum, eorumque vigilantia, & conatus, quo ſubditos ſuos inducunt ad obediendum & ad Bullam hanc acceptandam.

97. Sequitur, quod D. Van-Eſpen, eique juncti DD. Fiſcales protegentes ejus doctrinam, foveant, & protegant ipſius diſcipulos Academicos, & ſupranominatos Proteſtantes contra acceptationem dictæ Bullæ.

Quodque eo modo provocent omnes Belgas, ut exemplo eorum nec recipiant Bullam *Unigenitus*, nec Bullam *Vineam Domini*, nec ipſam Bullam *In Eminenti*.

98. Quandoquidem nulla illarum hactenus habuerit Placetum a D.no Van-Eſpen requiſitum, ut obligent.

Quam ultimam tamen ſine ejuſmodi Placeto Rex ipſe Philippus IV. obligare, & publicari voluit.

99. Idque poſtquam per conſilia Regia fuiſſent ipſi exhibitæ rationes, ac documenta pro prætenſa neceſſitate ejuſmodi placetationis, exhibitis per Internuntium Belgii rationibus in contrarium.

100. Has ipſe Rex amplexus eſt, & ſecutus, rejectâ doctrinâ, quam modo reſuſcitat Doctor Van-Eſpen, ut hoc prætextu reſuſcitentur ſingulis Bullis novæ & perpetuæ oppoſitiones, quales tanto irritoque molimine factæ & inventæ fuerunt contra publicationem præfatæ Bullæ *In Eminenti*.

101. Ut concipi vix poſſit, quâ confidentiâ Vir Eccleſiaſticus Doctor Academicus præſumat hanc actionem Regiæ Philippi IV. ſententiæ contrariam inſtituere, directe quidem contra Vicarium Apoſtolicum Sylvæducenſem, ejuſque Scripta, indirecte, & manifeſte contra ipſos Belgii Epiſcopos, eorum facta in præfatis Actis Eccleſiæ Mechlinienſis relata, ut ea per Pontificem probata, & per Conſilium Brabantiæ authorizata, per Magnum Conſilium reprobentur & condemnentur.

102. Pro fundanda famoſa hac actione utitur in Libello ſuo verbis blandientibus & ſpecioſis, qualibus utuntur ipſius ſequaces Academici in ſua prædicta proteſtatione: *Quod nimirum acceptantes Conſtitutionem* Unigenitus *ſine Placeto, violarent jura & prærogativas Majeſtatis Suæ Cæſareæ & Catholicæ*.

103. Verum hanc æquivocationem iterum docet Philippus IV. præfato ſuo Edicto, rejicitque adulationem hâc diſtinctione.

104. „ Regiæ meæ Majeſtati, juriſdi-
„ ctioni, & prærogativis competit quidem
„ placetare Bullas Pontificias datas in ma-
„ teria beneficiali & litigioſa inter partes,
„ antequam poſſint inducere obligationem,
„ & ſortiri ſuum effectum „.

105. „ Verum quando Bullæ ſeu Con-
„ ſtitutiones Pontificiæ dantur ſuper mate-
„ ria pure dogmatica, non indigent noſtro
„ Placeto: adeoque illas placetare non eſt
„ neceſſe „. Scilicet Placeto quale requirit Van-Eſpen, *tract. De Promulgatione Legum Eccleſiaſticarum, part. 5. cap. 1. &c.*

106. Eâdem diſtinctione diſſolvuntur ea, quæ ingeminat D. Van-Eſpen, & DD. Fiſcales in dicto ſuo Libello ſupplice, *De receptiſſimis Belgarum conſuetudinibus, & de inconcuſſo Placeti uſu*.

107. Nimirum quod Placetum Regium ſuper materiis beneficialibus a ſeculis fuerit in uſu.

108. Placetum vero ſuper Conſtitutionibus mere dogmaticis ſit in Belgio inuſitatum & ſine exemplis.

109. Prout etiam Edicta Regia Placetum exigentia, tam narrativis verbis, quam diſpoſitivis, non niſi ad beneficialia porriguntur, non vero ad curſum & promulgationem impediendum Conſtitutionum ſolummodo dogmaticarum.

110. Quod Zypæus *de Jure novo tit. de Conſtit.* jam a ſeculo annotavit anno 1620. adeoque etiam ante Epiſtolam Regis Philippi IV.

111. Li

Digitized by Google

111. Liceat Viri hujus Jure uſuque Belgico inſtructiſſimi ſententiam propriis verbis repetere, toti Belgio quamvis abunde notis.

112. „ Porro, inquit dicto *tit. num.* 2. „ quæri poteſt, an nullæ Conſtitutiones Apo„ ſtolicæ in Belgio effectum habere poſ„ ſint, niſi prævio Principum Placeto, ut „ vocant? Profecto, pergit, ſi res ut ſe „ habet examinetur, in omnibus non opus „ eſſe judicabit, qui non ex præjudicata „ aliqua opinione, ſed ex vero ſtatuere vo„ let; nulla enim Edicta, quæ ſaltem „ innotuerunt, id mandant: quæ enim re„ periuntur in Libro Edictorum ſub Ru„ brica 8. *De cauſis benef.* omnia tam nar„ rativis verbis (quæ impulſivam & fina„ lem cauſam earum conſtit. continent) „ quam diſpoſitivis ſonant de Proviſionibus „ beneficialibus „.

113. Hic Zypæi Liber a Canoniſtis, Advocatis, & Conſiliariis teritur & legitur, in privatis Senatorum & publicis Conſiliorum Bibliothecis & Typographorum Officinis conſpicitur, a nemine condemnatus, neque hactenus a Regiis Fiſcalibus fuit accuſatus.

114. Quin econtra Edictali Philippi IV. Epiſtolà hæc doctrina & diſtinctio ipſius fuerit confirmata, ut denuo ipſe Liber cum aliis Authoris operibus anno 1671. Regià Authoritate & Privilegio fuerit reimpreſſus.

115. Et modo non licebit, etiam urgentibus circumſtantiis, Vicario Apoſtolico, quod licuit Archidiacono *examinare rem ut ſe habet, & non ex præjudicata aliqua opinione, ſed ex vero ſtatuere?*

116. Libere locutus eſt, & adhuc continuatà voce loquitur, & palam docet Zypæus Proteſtantium excuſationem, & Domini Van-Eſpen doctrinam procedere, ſi non ex errore, ut habet *num.* 4. ſaltem *ex præjudicata aliqua opinione.*

117. Et non licebit pro ſua & Belgii Eccleſia præjudicatæ & præjudiciali huic opinioni occurrere Miniſtro Apoſtolico, quia una Conſiliarius eſt Cæſaris, & Regis Religioſiſſimi, Catholicæ Fidei, & Auſtriacæ pietatis zelatoris, Anteceſſorumque ſuorum æmulatoris glorioſi? Quaſi tantæ & Divinæ proximæ Majeſtati non magis placeret veritatis incenſum, quam ſpecioſus vocabulorum fumus, quibus ſupremo Principi illa offerunt, quæ minus deſiderat, ut ſubſtrahunt Summo Pontifici ea, quæ ipſis enixe mandat.

118. Nec Philippus IV. nec alius poſt illum Rex Catholicus in Belgio Placetum exegit, quale exigunt Van-Eſpen & Proteſtantes. Verum Rex voluit obſervari ſtylum ſolitum, qui eſt quod ad Bullas Dogmaticas, ut cum tales acceperit Miniſter Apoſtolicus, eas deferat ad Gubernatorem Belgii, qui eas communicet cum Conſilio Sanctiori, in quo diſpicitur, num Bulla illa nihil contineat, quod repugnet præeminentiis aut Juribus Regiis; quare cum nihil in iis invenitur, ſubmittitur ab eodem Conſilio ad Miniſtrum Apoſtolicum ejuſdem Conſilii Secretarius, qui communicatam Bullam reſtituit, & illius uſui relinquit, qui deinde ad Epiſcopos illas deſtinat, a quibus in Diœceſibus publicantur.

119. Hunc & non alium uſum, & praxim eſſe in Belgio quoad Bullas Dogmaticas, fidem faciunt Regeſta Conſilii Sanctioris.

Hæc & non alia ſi intenderit Doctor Van-Eſpen in Belgio, non haberet adverſarium.

120. Quantum modo concernit Concluſionem alteram, quà D. Supplicans ipſique juncti DD. Fiſcales contendunt, ut Inſinuatus Vicarius Apoſtolicus condemnetur ad palinodiam & reparationem injuriarum ſub pœnis arbitrio Judicis decernendis.

121. Notandum eſt, ut ſupra dictum eſt, Inſinuatum anno 1700. zeloſe oppugnaſſe doctrinam Clariſſimi D. Van-Eſpen diſperſam in ejus Tractatu ad *Univerſum Jus Eccleſiaſticum*, quà non tantum imitatur laxiores Gallos, ſed etiam contradicit vel ipſis Conciliis Generalibus.

122. Docet Concilium Trid. dictà *Seſſ.* 25. *cap.* 20. Eccleſiæ & perſonarum Eccleſiaſticarum immunitatem *partim Dei ordinatione, & partim poſitivis Canonicis Sanctionibus conſtitutam.*

Nimirum partim *Dei ordinatione*, hoc eſt, ut Covarruvias, qui Concilio interfuit, explicat loco ſupra citato: *In his*, ut ait, *quæ vere ac proprie ſpiritualia & Eccleſiaſtica ſunt, Clerici a poteſtate & Juriſdictione*

Digitized by Google

ctione Principis ſecularis Jure Divino eximuntur.

123. Quia, ut pergit, poteſtas Eccleſiaſtica, quæ circa ſpiritualia verſatur, ab ipſo Deo, Petro ut Principi, cæteris Apoſtolis, eorumque Succeſſoribus omnino commiſſa eſt, non a Principibus ſecularibus.

124. Contra hanc Concilii Trid. poſitionem, & Covarruviæ explicationem aliter ſtatuit D. Van-Eſpen *Tom. IV. part. 3. tit. 3. cap. 1. num. 2. pag.64. hujus editionis*, hiſce expreſſionibus.

125. „ Verum ſicut Eccleſiæ atque religionis curam crediderunt Principes Chriſtiani ipſis Epiſcopis tamquam præcipuis ejus Miniſtris, & Apoſtolorum Succeſſoribus, ita quoque ipſis correctionem eorum, quæ Eccleſiam & Religionem, ejuſque diſciplinam ſpectant, ipſis detulerunt; præſertim tamen ſi quid, quod hanc turbaret, a Clericis ſeu inferioribus Eccleſiæ Miniſtris fieri contingeret „.

126. Adeo ut etiam illa, quæ Dei ordinatione Eccleſiæ, ejuſque Prælatis data eſt poteſtas & immunitas ſecundum Concilium Tridentinum, per Clariſſimum D. Van-Eſpen debeantur Principibus ſeculi, ut manifeſte ſe explicat in ſequentibus.

127. Deinde quantum attinet immunitatem, quæ Eccleſiæ & Eccleſiaſticis perſonis competit jure poſitivo.

128. Per Concilium Trid. illa dicitur conſtituta Canonicis Sanctionibus tantâ authoritate & poteſtate, ut Covarruvias ſine hæſitatione aſſerat locis ſupra citatis: *Quod Princeps ſecularis utcumque ſummus ſit, non poſſit huic immunitati, aut exemptioni per Canonicas Sanctiones conceſſæ, propriis legibus, propriâque authoritate derogare.*

129. Quod etiam apertis verbis indicat Concilium Trid. *eod. cap.* dum tam ſerio monet Supremos Principes his verbis: „ Ne permittant, ut Officiales, aut inferiores Magiſtratus Eccleſiæ, & Perſonarum Eccleſiaſticarum immunitatem, Dei ordinatione, & Canonicis Sanctionibus conſtitutam, aliquâ cupiditatis ſtudio, ſeu inconſideratione aliquâ violent; ſed una cum ipſis Principibus debitam ſacris Summorum Pontificum, & Conciliorum Conſtitutionibus obſervantiam præſtent: decernit itaque & præcipit „ &c.

130. Concilium Trid. difertis verbis jam relatis & ſequentibus ſtatuit, ut inferiores Magiſtratus, una etiam cum ipſis Principibus ſacris Pontificum & Conciliorum generalium Conſtitutionibus obſervantiam præſtent.

131. Hinc ſacri Concilii verbis, & menti diametraliter ſe opponit Clariſſ. D. Van-Eſpen, ſignanter *Tom.IV.part. 3. tit. 3. cap. 3. num. 12. & 13. pag. 75. col. 2. hujus editionis;* ubi ita habet:

132. „ Similia & in aliis Conciliis etiam ſeculo XV. occurrunt, ac notanter in Concilio Conſtantienſi anno 1417. *Nullus Eccleſiaſticam perſonam in criminali quæſtione, vel civili, ad judicium ſeculare præſumat attrahere contra Canonicas Sanctiones, & contra Conſtitutiones Imperiales* „. Addit Dominus Van-Eſpen de ſuo: „ Cum hæc Decreta dirigantur contra Magiſtratus & Judices immunitatis clericalis infractores, admodum veriſimile eſt, Magiſtratus & Judices id propriâ authoritate attentaſſe „.

133. „ Et ſane, ut addit, ſi Regiâ authoritate, ſeu aliquo poſitivo Principis Edicto fuiſſent fulti, numquam eas pœnas, & cenſuras Epiſcopi in ipſos evibraſſent; ſed potius ipſi Principi pro revocatione, ſuſpenſione, vel moderatione ſui Edicti ſupplicaſſent „.

134. Ecce Doctor Academicus, primus & ſolus Belga, qui ſolemne illud Concilii Trid. *cap.20. Seſſ.25.* Decretum trecentorum Patrum in Dei nomine congregatorum ſententiam levi calamo evertit, aliaſque quam plurimas Pontificum, & Conciliorum Generalium Sanctiones.

135. Ut ejuſmodi principiis per Librum ejus diſperſis, Pontifices & Epiſcopos ſe opponentes ſupremorum Principum Edictis contra Immunitatem Eccleſiaſticam latis, vere faciat rebelles, quos Eccleſia declarat & colit Martyres.

136. Quod Inſinuatus latius deduxit in præfato ſuo Libro *fol.* 320. & *ſeq.* in quo jam ab 19. annis ejuſmodi doctrinam Inſinuatus nominavit *fel amariſſimum*, quod æque & magis maſſam corrumpit & inficit, quam fermentum.

137. Hactenus interim ſiluit ipſius Author, & non niſi poſtquam ab ipſo Pontifice Liber ipſius ob ejuſmodi doctrinam fuit

Digitized by Google

fuit condemnatus, recurrit ad Poteſtatem ſecularem, ut ejus judicio & ſententiâ indirecte approbetur, ſi Inſinuatus ad palinodiam condemnetur.

138. Interim Inſinuatus non vult nec poteſt huic judicio in hac cauſa ſe ſubmittere, ut omnia per ipſum hactenus dicta, non alio fine & motivo dicta ſint, quam prout in principio hujus Scripti declaratum eſt.

139. Etenim ſi unquam militet ratio, ob quam Clerici in cauſa perſonali diffamante & criminali non poſſint ſe mutuo convenire coram Tribunali laico, eſt in hoc caſu non una, ſed plures occurrunt.

140. In primis enim ſi agatur de actione, quâ Actor concludit ad palinodiam, ſeu revocationem illius, quod ſcripſit in Epiſtola ſua Actis Eccleſiæ Mechlinienſis juncta.

141. Quod Vir ille Eccleſiaſticus ex Petro Cunerii & Molinæo doceat, quod neque Epiſcopis ejus propria ſit juriſdictio, ſed precaria duntaxat, qualem Principes ſeculi ipſis crediderunt, & conceſſerunt.

142. Quandoquidem D. Van-Eſpen in ſuo Libello ſupplici non neget, ſe ejuſmodi doctrinam in ſuo libro ſuſtinuiſſe, imo id tacite admittat, ſequeretur quod Inſinuatus revocando ſupraſcripta verba ſuæ Epiſtolæ, eo ipſo approbaret ejus doctrinam, quo non tantum dedecus inferret Ordini Clericorum, ſed ipſis ſacris Canonibus, & Concil. Trid. quibus doctrina illa adeo eſt contraria, & tandem ipſi Summo Pontifici, qui doctrinam illam & librum D. Van-Eſpen condemnavit.

143. Ita ut Inſinuatus ſe ſubmittendo in diffamatoria hac cauſa Tribunali laico, illud faceret viâ indirectâ Judicem ſuper hac quæſtione: *An ſcilicet Pontifex male, an bene condemnaſſet Librum & doctrinam D. Actoris.*

144. Quod nullatenus permiſſum eſt Inſinuato, obſtantibus tot enixis Canonum & Conciliorum inhibitionibus, etiam communi & inferiori Clero, in cauſis criminalibus, licet minoris conſequentiæ, prohibitum eſt adire vel agnoſcere Judicem ſecularem, idque ſub pœnis & cenſuris graviſſimis, quas ſi Actor contemnat, neque timeat, Inſinuatus illas omnino horret.

145. Si interim D. Actor ſollicitus ſit pro honore ſuo & authoritate Profeſſoratus ſui congruâ, ſequatur conſilium Inſinuati, retractet errata, & ſuſtenta Eccleſiaſticæ diſciplinæ, & doctrinæ Matris ſuæ Eccleſiæ ac ſacri Concilii Tridentini ſanctionibus adverſantia.

146. Atque illâ correctione primum moveat Pontificem, ut retractet ſuam condemnationem, antequam Vicarium ipſius criminaliter conveniat, ut revocet ſua Scripta per eamdem condemnationem confirmata.

147. Quod vero concernit aliam & principalem concluſionem, quâ D. Actor exiſtimat ſibi factam injuriam, & Regiæ Juriſdictioni Regiſque prærogativis præjudicium, per præfatum Inſinuatum, quod in ea improbet Aſſertionem D. Van-Eſpen, quâ in hiſce circumſtantiis publice ſuggeret: *Quod neque Conſtitutio* Unigenitus, *neque ulla alia Bulla licet Dogmatica Catholicos obligent, antequam a Rege aut Conſiliis Regiis ſint placitatæ.*

148. Iterum Inſinuatus non poteſt ſe huic Tribunali ſubjicere in hac actione.

149. Inſinuatus Conſiliarius eſt, & membrum Magni Conſilii Cæſareæ & Regiæ ſuæ Majeſtatis; ſed paſſim Clerici & Sacerdotes omnes membra ſunt Civilis Status, & membra ſuæ Civitatis; attamen ab ejuſdem Juriſdictione præcipue in criminalibus ſunt exempti.

150. Et præterquam quod nullâ Lege aut Edicto Regio Conſiliarius Regius, ratione functionis ſuæ teneatur aliter ſentire aut judicare quam hactenus docuit Zypæus, multo minus obligatur ſe opponere expreſſo Philippi IV. Edicto, nullâ aliâ lege hactenus revocato, licet multis contortis & incurvatis interpretationibus D. Actoris vexato.

151. Inſuper manifeſtum eſt, quod Inſinuatus Epiſtolam ſuam non ſcripſerit niſi zelo & officio Vicariatus ſui Apoſtolici.

152. Ut denuo ſuper hac famoſa & diffamatoria actione conteſtari non poſſit coram Tribunali laico ſine maximo Status Eccleſiaſtici dedecore, & totius Eccleſiæ Belgicæ perturbatione.

153. Siquidem omnes Epiſcopi Belgici cum ipſo Pontifice factis ſuis & actitatis atque

Digitized by Google

atque litteris ſuis præfatis Actis Eccleſiæ Mechlinienſis inſertis, declarant, quod Bulla *Unigenitus* executionem & obſervantiam habere debeat, etiamſi non ſit placetata Placito, quale D. Van-Eſpen cum ſibi adhærentibus exigit pro ejuſdem Bullæ obligatione.

154. Atque ita ſi Inſinuatus Vicarius Apoſtolicus ſe ſubmitteret in hac ſua functione Judicio ſeculari, poſſet evenire ut per Deciſionem Curiæ ſecularis viâ indirectâ reprobarentur omnia Pontificis & Belgii Epiſcoporum, eorumque Archiepiſcopi Acta & actitata Eccleſiæ Mechlinienſis; atque eo modo, & eàdem ſententiâ approbaretur indirecte prænominata Proteſtantium Academicorum oppoſitio dictæ Bullæ, ac ita incitaretur reliquus Belgii Clerus illorum exemplo ad ſimilem inobedientiam & oppoſitionem.

155. Imo ſequeretur, quod non teneretur acceptare adhuc modo Bullam *Vineam Domini*, neque Bullam *In Eminenti;* cum nulla hactenus ſit placetata Placeto per D. Van-Eſpen requiſito.

Erat ſignatum, P. Govaerts.

APOSTILLE.

Soit dupliqué. Du 17. Novembre 1719.

DUPLICQUE

Du Docteur Van-Espen, *joints à luy les Conſeillers Fiſcaux de l'Empereur & Roy.*

Zeger-Bernard Van-Eſpen Docteur en Droit & Profeſſeur des ſacrés Canons en l'Univerſité de Louvain Suppliant, joints à luy les Conſeillers Fiſcaux de ſa Majeſté Imperiale & Catholique, ayant vu l'Ecrit intitulé: *Perſiſtentia & advertentia*, ſervi le 17. Novembre dernier de la part de Meſſire Pierre Govaerts Conſeiller Eccleſiaſtique de ce grand Conſeil, & Vicaire General de Bois le-Duc Reſcribent, tenu par la Cour pour Replicque, avec Ordonnance d'y dupliquer, diſent enſuite dudit appointement.

1. Que le Suppliant n'a jamais eu le pouvoir ni la volonté d'intenter une action criminelle à la charge du Reſcribent.

2. Non le pouvoir: puiſqu'il ne ſe trouve revêtu d'aucune authorité publique.

3. Non la volonté: puiſque par ſa Requeſte preſentée à Sa Majeſté Imperiale & Royale, il conclud ſimplement à ce qu'Elle ſoit ſervie d'enjoindre au Reſcribent, qu'il révoque l'injure inferée au Suppliant, ou qu'il reſtitue le tort qu'il a fait à ſa reputation, d'une telle maniere que Sa Sacrée Majeſté trouvera juſte & équitable.

4. Ce qui demontre, que l'action intentée par le Suppliant eſt purement civile, & nullement criminelle.

5. Si les Conſeillers Fiſcaux ſe ſont joints en cauſe par ordre de Sa Majeſté, s'ils y ont pris des concluſions ulterieures à charge du Reſcribent, cela ne peut eſtre impute au Suppliant, qui n'y a point eu la moindre part.

6. Outre que les Concluſions priſes par les joints en cauſe ne tendent à aucune amende pecuniaire, ni à aucune autre demonſtration publique, dont on pourroit inferer qu'ils auroient voulu agit *ad vindictam publicam*, ſans quoy une action d'injure ne peut paſſer pour criminelle, ſuivant l'eſprit des Loix, quoique les Fiſcaux ſe joignent à celuy qui l'intente. §. 10. *Inſt. De injuriis*, Stockmans, *Deciſ.* 108. Knobbaërt, *Jus Civile Gandenſium*, *rubr.* 1. *art.* 9. *obſ.* 3.

7. Ce qui demontre, qu'on ne luy a donné ce nom dans l'Ecrit du Suppliant du 7. Octobre dernier, que dans une ſignification vulgaire, & moins propre, & uniquement pour denoter que l'action intentée eſt Fiſcale.

8. Ainſi ce ne ſont que des vaines ecla-

Digitized by Google

clamations du Reſcribent, lors qu'il fait tant de bruit ſur ce que l'on agiroit criminellement à ſa charge pardevant cette Cour.

9. C'eſt une entrepriſe manifeſte, ſelon ſon dire, ſur l'immunité & juriſdiction Eccléſiaſtique, & un bouleverſement de l'ancienne & nouvelle diſcipline de l'Egliſe.

10. L'honneur du Sacerdoce ſe trouve avili, & la dignité de l'Epiſcopat fletrie en ſa perſonne: *Nam quamvis Inſinuatus Epiſcopus non ſit, attamen cum exerceat Juriſdictionem Epiſcopalem, ſimilis eſt, & una videtur ipſius conditio quæ Epiſcoporum Belgii.*

..... Quantum eſt in rebus inane!

11. Pour parler ingenuement, tous ces grands mots ne buttent à autre choſe qu'à le mettre à couvert, s'il étoit poſſible, de toute pourſuite, nommément de la part des Fiſcaux.

12. Qui ſçavent fort bien faire valoir la maxime, *Qu'il n'eſt pas permis d'écrire contre celuy qui peut proſcrire.*

13. Jaloux des Loix du Gouvernement, & des Privileges, & uſages du pays, ils agiront toujours avec vigueur contre ceux qui les combattent, ſur-tout lors qu'ils en apprehenderont les ſuites.

14. Si le Reſcribent veut ſoutenir que les Fiſcaux en ce cas devroient agir à ſa charge pardevant quelque Cour Eccléſiaſtique.

15. Il devroit avant tout, pour appuier ce paradoxe, faire abolir cette autre maxime: *Que Sa Majeſté ne plaide jamais qu'en ſa propre Cour.*

16. Et puis qu'il repete continuellement, qu'il faut eſtre diſciple de Charles Du Moulin, pour avoir le front de poſer, comme a fait le Suppliant, que la Juriſdiction contentieuſe, nommément la criminelle, auroit eſté donnée à l'Egliſe par la puiſſance ſeculiere.

17. Il convient une fois pour tout, de faire voir demonſtrativement, qu'il faut que l'on n'ait jamais lu, ou que l'on ait oublié pluſieurs loix du Code Theodoſien & Juſtinien, pour vouloir ſe gendarmer d'une maniere ſi indecente contre cette propoſition.

18. On ne citera ici aucunes loix émanées au tems du paganiſme, mais uniquement celles qui ſont émanées ſous le nom des premiers Empereurs Chrétiens au tems de la premiere ferveur du Chriſtianiſme.

19. La premiere Loy qui ſe preſente, en ſuivant l'ordre du tems, eſt celle que Gratien *Can.* 35. & 36. *cauſâ* 11. *quæſt.*1. attribue à Theodoſe le jeune, Empereur d'Orient.

20. Et comme Gratien publia ſa Collection vers l'an 1151. le Pape Innocent III. in *cap.* 13. ☩ *De Judiciis* l'attribua, ſur la foy de Gratien, au même Theodoſe, & s'en prevalut vers l'an 1204. pour mettre le Royaume de France en interdit, & établir ſon authorité ſur le temporel des Rois, ſuivant les remarques de Cujas *ad illud capitulum. tom.* 4. *oper. poſtu.* de la penultieme edition.

21. Cependant comme Gratien n'avoit pas puiſé dans la ſource, il s'eſt trompé, en prenant cette Loy pour une Conſtitution de Theodoſe, parce qu'elle ſe trouve dans ſon Code.

22. Au lieu qu'il la devoit faire paſſer pour une Conſtitution de Conſtantin, puiſque l'on pretend que cet Empereur l'avoit addreſſée à Ablavius ſon Prefet du Pretoire, & qu'elle ſe trouve ainſi qualifiée audit Code Theodoſien *Tom.* 6. où elle eſt la premiere des conſtitutions Extravagantes recueillies ſous le titre *De Epiſcopali judicio*, qui ſuit le titre 11. du ſeizieme livre.

23. Mais puiſqu'il en eſt de cette conſtitution comme de la fameuſe donation du même Conſtantin rapportée dans le *Canons* 13. & 14. *diſt.* 96. & amplement refutée dans les Paralipomenes de François Guicciardin du Conſeil privé du Pape Leon X. *fol.* 2. & dans la derniere edition du Dictionaire hiſtorique de Morery à l'art. de Conſtantin.

24. Il ſeroit inutile de la mettre en ligne de compte, à cauſe qu'elle a eſté ramaſſée de differens cantons, & compoſée d'expreſſions couſues de fil blanc l'une à l'autre: *Cum de earum conſtitutionum numero ſit, quas falſarii miſcelliones nonnulli, ſequiori ævo, e variis centonibus conſutas effinxere*, comme parle & juſtifie Godefroy en ſon docte commentaire ſur la dite extravagante, lequel commentaire ſur le Code Theo-

Theodoſien luy couta un travail de 30. ans: ceux qui ſçavent l'hiſtoire de Cecilien Evêque de Carthage, & de S. Athanaſe Patriarche d'Alexandrie, conviennent aiſement, que les Paſteurs de l'Egliſe n'avoient aucune Cour contentieuſe au tems de Conſtantin.

25. La ſeconde Loy qui ſe preſente eſt celle qui a eſté miſe la derniere audit Recueil des conſtitutions Extravagantes, attribuée aux Empereurs de deux Empires, Valentinien II. du nom, Theodoſe le Grand, & Arcadius.

26. Laquelle n'eſt pas de beaucoup de meilleure alloy que la precedente, ſelon Godefroy en ſon commentaire ſur cette Extravagante.

27. Quoy qu'il en ſoit, cette conſtitution *ſine die & Conſule*, ne prouve rien moins que ce que Gratien *can. Continuâ 5. cauſâ 11. quæſt. 1.* en a voulu induire, à ſçavoir: *Quod ad ſecularia judicia nullus Clericus ſit pertrahendus.*

28. Car dans cette Extravagante ſuivent immediatement les mots taxatifs, *quantum ad cauſas tamen Eccleſiaſticas pertinet, quas decet Epiſcopali auctoritate decidi.*

29. Leſquels mots demontrent evidemment: *Quod Clerici in his tantum, quæ vere ac proprie ſpiritualia & Eccleſiaſtica ſunt, a poteſtate & juriſdictione ſeculari eximantur.*

30. D'où reſulte que le Clergé devoit ſe ſoumettre, en toute autre matiere, au jugement du Juge ſeculier.

31. Et pour établir plus clairement cette vérité, la même Extravagante s'addreſſe au Juge Imperial en ces termes:

32. *Quare laudabilis auctoritas tua, arbitrio temperato, quidquid negotiorum (ad Chriſtianam non pertinens ſanctitatem) aliunde incidet, terminabit.*

33. Tout cela ſe trouve retranché dudit Canon par Gratien: ce qui ne doit ſurprendre perſonne, puiſque c'étoit ſon ordinaire, de retrancher des Loix, qu'il canoniſoit, tout ce qui n'étoit pas favorable à ſon deſſein, comme Zoëſius avoue ingenument *in præfatione ad Decretales num. 10.* Mais on a lieu d'être ſurpris de ce que Gratien pour remplir le vuide deſdits mots retranchez, y a ſubſtitué de ſon propre chef certain diſcours de l'Empereur Conſtantin lors qu'il préſidoit au Concile de Nicée, plus amplement repris dans le Canon *Futuram 15. cauſâ 12. quæſt. 1.* lequel Canon fauſſement attribué au Pape Melchiades, fait auſſy mention de cette fabuleuſe donation du même Conſtantin. Quelle ſoy peut-on ajouter à des pareilles pieces? Certainement ce Canon ne merite aucune attention, *cum conſtet ex Græca Sozomeni hiſtoria, & Latina Epiphanii interpretatione, quod verba illa Conſtantini aliorſum tendant, aliumque ſenſum habeant*, ut ait Covarruvias *pract. quæſt. cap. 31. num. 2. in pr. & circa finem.*

34. La troiſiéme Loy qui ſe preſente ſuivant l'ordre du tems, eſt la Loy *Quotiens 1. tit. de Religione* au Code Theodoſien, laquelle a eſté émanée ſous les noms d'Arcadius Empereur d'Orient, & d'Honorius Empereur d'Occident, tous deux fils de Theodoſe le Grand.

35. Cette Loy non ſuſpecte, & generale pour les deux Empires, eſt conçue en ces termes: *Quotiens de Religione agitur, Epiſcopos convenit judicare: cæteras vero cauſas, quæ ad ordinarios cognitores vel ad uſum publici juris pertinent, legibus oportet audiri.*

36. Il eſt bien vray que ces deux Empereurs ont permis à un chacun, ſoit ſéculier, ſoit Eccleſiaſtique, de s'addreſſer à l'Audience Epiſcopale. *L. 7. Cod. Juſtin. de Epiſcopali Audientia.*

37. Même ils ont attaché à cette Audience une ſi grande prerogative, qu'il n'étoit pas permis aux parties, qui s'y étoient volontairement ſoumiſes, d'appeller du jugé. *L. 8. Cod. eod.*

38. Cependant il reſte toujours certain, que les Evêques pour lors n'étoient que des Juges choiſis *conſenſu utriuſque partis*, & que leur Audience s'exerçoit en vertu de ce pouvoir, qui leur avoit eſté volontairement attribué par les plaideurs, *qui ex conſenſu apud Sacræ Legis Antiſtitem litigare voluerint*, ſelon les mots de la Loy 7. ou bien, *qui ſe audiri a Sacerdotibus elegerint*, ſelon les termes de la Loy 8.

39. Par conſequent, que les Evêques n'avoient aucune juriſdiction contentieuſe, *cum privati Juriſdictionem non habentes tribuere eam non poſſint.*

40. La

40. La quatriéme Loy ſelon l'ordre du tems eſt celle de Valentinien III. du nom, Empereur d'Occident, donnée pendant la minorité de ce Prince, vers l'an 427. ſous la regence de l'Imperatrice Placidie ſa mere, fille de Theodoſe le Grand.

41. Cette Loy qui eſt la derniere *tit.* 2. *de Epiſcopis*, *lib.* 16. *Cod. Theod.* ſemble d'un premier abord avoir voulu attribuer aux Evêques une Juriſdiction contentieuſe pour toutes les cauſes du Clergé.

42. Par la raiſon qui s'y trouve énoncée en ces termes: *Fas enim non eſt, ut divini muneris Miniſtri temporalium poteſtatum ſubdantur arbitrio.*

43. Mais quand on fait attention à une Loy poſterieure, que ce même Empereur fit émaner longues années après qu'il fût devenu majeur, dont ſera parlé ci après.

44. L'on conçoit aiſement que ledit Empereur a voulu poſitivement que ſa premiere Loy fût entendue & interpretée *de Divini muneris Miniſtris qua Miniſtris*, id eſt, *in cauſa Fidei*.

45. *Quod hic neceſſario ſupplendum, ne alioquin hæc nova Theologia ſit, eique obſtet illud divi Pauli* ad Romanos cap. 13. *Omnis anima poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit*, &c.

46. Au quel texte S. Jean Chryſoſtome ajoute par forme d'expoſition: *Etiamſi fueris Apoſtolus, Evangeliſta, Propheta, Sacerdos, Monachus, hoc enim pietatem non lædit.*

47. Et S. Bernard en ſon Epitre 42. à Henry Archevêque de Sens pourſuit en ces termes, qu'il addreſſe au corps du Clergé: *Si omnis anima poteſtatibus ſubdita ſit, ergo & veſtra; quis vos excepit ab univerſitate? Certe qui tentat excipere, tentat decipere.*

48. Il y a un troiſiéme paſſage du Pape S. Gregoire le Grand qui par ſa 62. lettre addreſſée à l'Empereur Maurice, & inſerée au 2. liv. de la 2. Part. lui fait voir les motifs pour leſquels cet Empereur devoit temperer & adoucir la Loy, par laquelle il avoit defendu aux Soldats l'an 592. de faire profeſſion dans un Monaſtere: & cette lettre finit par ces beaux ſentimens d'un Pape zelé & humble: *Ego quidem juſſioni ſubjectus eamdem legem per diverſas terrarum partes tranſmitti feci: & quia lex ipſa omnipotenti Deo minime concordat, ecce per ſuggeſtionis meæ paginam Sereniſſimis Dominis nuntiavi. Utrobique ergo, quæ debui, exolvi, qui & Imperatori obedientiam præbui; & pro Deo quod ſenſi, minime tacui.* Nous avons un quatrieſme paſſage du meſme Pape *lib.* 2. *Epiſt.* 94. qui eſt formel à ce ſujet: *Agnoſco*, dit-il, *Imperatorem a Deo conceſſum, non militibus ſolum, ſed Sacerdotibus etiam dominari.* Et un cinquieſme paſſage du Pape Leon IV. reconnu pour Saint par l'Egliſe, qui a cimenté l'autorité ſouveraine de l'Empereur par un diſcours des plus touchans, in *Can. Nos ſi incompetenter* 41. *cauſâ* 2. *quæſt.* 7.

49. Telles ſont les reflexions judicieuſes de Godefroy ſur cette premiere Loy de Valentinien, & de Charles Loyſeau en ſon Traité des Seigneuries, *chap.* 15. *num.* 8.

50. Et l'on cite ici avec plaiſir ces deux grands perſonnages, qui certainement n'ont jamais paſſé pour diſciples de Charles Du Moulin. *Adde Covarr. pract. quæſt. cap.* 31. *num.* 2. *circa medium*, & *Grotium de jure belli & pacis lib.* 1. *cap.* 4. §. 3. 4. & 5.

51. Reſte à parler de la ſeconde Loy du même Empereur Valentinien, & la cinquiéme en ordre.

52. Cette Loy ou Novelle ſe trouve *tit.* 12. *lib.* 2. *Legum Novellarum*, vers la fin du 6. Tome du Code Theodoſien, dont voicy l'extrait de ce qui ſert à la preſente queſtion.

53. *Conſtat Epiſcopos & Presbyteros forum legibus non habere, nec de aliis cauſis (ſecundum Arcadii & Honorii Divalia Conſtituta, quæ Theodoſianum corpus oſtendit) præter religionem poſſe cognoſcere.*

54. Bref, l'Egliſe n'avoit aucune Juriſdiction contentieuſe *tam in criminalibus, quam civilibus negotiis*, au milieu du V. ſiécle ſous Marcien Empereur d'Orient, Succeſſeur de Theodoſe le jeune, Prince des plus zelez pour la Religion; mais elle devoit pour lors ſe contenter de ſa primitive notion ou Audience. *L.* 13. *Cod. de Epiſcop. Audientia.*

55. Et il en étoit de même vers l'an 470. ſous Leon dit le Vieil & Anthemius Empereurs des deux Empires. *L.* 33. *Cod de Epiſcop. & Clericis.*

Digitized by Google

56. De ſorte que l' Empereur Juſtinien a été le premier qui a établi au VI. ſiécle une Cour aux Metropolitains & aux Evêques, à la quelle il attribua à l' excluſion du Juge Imperial les cauſes tant civiles que criminelles des Evêques, des Moines & des Religieuſes, & la connoiſſance des delits Eccleſiaſtiques de tout le Clergé en general; & quant aux delits communs des Clercs du ſecond ordre, il permit aux Evêques & au Juge Imperial d' en connoître par prevention; & pour ce qui concerne les matieres civiles, ils obtinerent auſſi le privilege du For Eccleſiaſtique: bien entendu cependant qu' il leur étoit permis d' y renoncer & d' appeller de la ſentence Epiſcopale au Juge Impérial, lors que la partie qui avoit ſuccombé declaroit dans les dix jours du jugement rendu, de n' y point vouloir acquieſcer. *L.* 51. *Cod. de Epiſcop. & Cler. l.* 29. *Cod. de pactis. Auth. Cauſa quæ ſit, Cod. de Epiſcop. & Cler. deſumpta ex Nov.* 79. *cap.* 1. *&* 4. *& ibi Cujacius, tom.* 2. *Oper. prior. Auth. Clericus Cod. de Epiſcop. & Cler. deſumpta ex Novella* 83. *Auth. Si quis, Cod. de Epiſcop. Aud. deſumpta ex Nov.* 123. *cap.* 12. *Adde caput* 8. *&* 22. *l.* 12. 23. *&* 41. *de Epiſcop. Eccleſiis & Clericis, Cod. Theod. & ubique Gothoſ.*

57. On ne trouve point ſelon Loyſeau audit *chap.* 15. *num.* 51. *in fine*, qu' aucun Empereur ait apporté quelque changement à ce premier établiſſement du For Eccleſiaſtique avant le commencement du ſiécle, lors que le Juge Eccleſiaſtique par conceſſion Imperiale obtint la connoiſſance du criminel ſur tout le Clergé en general, ſans diſtinction entre les delits Eccleſiaſtiques & communs, avec interdiction au Juge laïque d' en connoître, ſuivant le capitulaire 225. du livre 5. de Charle-Magne.

58. Ce même Empereur fit auſſi inſerer dans ſes capitulaires cette prétendue conſtitution de Conſtantin, pour luy donner force d' édit perpetuel, *Can.* 37. *causâ* 11. *quæſt.* 1. Nonobſtant qu' elle ne peut paſſer que pour une piece forgée & faite à plaiſir, comme il a été dit ci-deſſus.

59. Mais cette nouvelle conceſſion ne merite aucune attention, puiſque la ſeule teneur de cette conſtitution, metamorphoſée en Caroline, denote ſuffiſament qu' il n' a eſté poſſible en aucuns temps de la faire recevoir & obſerver.

60. Cette Loy commet toute ſorte de cauſes, même entre deux perſonnes laïques, au jugement de l' Evêque à la ſeule requiſition de l' une deſdites parties, *etiamſi alia pars refragatur*.

61. Qui pis eſt, cette même Loy accorde le renvoy pardevant l' Evêque pour décider par arrêt de tout procès entre deux perſonnes laïques qui s' inſtruit ou pend indecis pardevant le Juge ordinaire, même après concluſion en cauſe, & pendant le rapport, pourveu que ledit renvoy ſoit demandé par une des parties, quoique l' autre s' y oppoſe.

62. Et comme pareille Loy tend ouvertement à l' anneantiſſement de la Juriſdiction temporelle, qui fait le plus beau fleuron de la Souveraineté, l' on ne croit pas qu' il ſoit permis à un Prince en vertu de l' engagement qu' il contracte avec ſon peuple, dès le jour de ſon elevation au thrône, de ſe laiſſer entrainer par un zele indiſcret, ou par des importunitez de gens d' Egliſe directeurs de ſa conſcience, juſques à ce point, que de vouloir abſolument qu' elle ſoit executée ſelon ſa forme & teneur, ce qui ſuffit pour en inferer qu' elle n' a jamais eſté obſervée; même Loyſeau audit *chap.* 15. *num.* 54. en ſubminiſtre quelque preuve.

63. De tout quoy l' on forme cette concluſion certaine, que la Juſtice Eccleſiaſtique, en ce qu' elle eſt contentieuſe, tire ſa premiere origine de la devotion des Empereurs, qui l' ont concedée aux Evêques, en la demembrant de la juſtice temporelle & ordinaire.

64. Mais quoy que ces Loix des Empereurs reſtent encore dans, les Codes de Theodoſe & de Juſtinien, quoique nous ayons pluſieurs autres Ordonnances des Princes, qui ont gouverné depuis en Orient & en Occident, leſquelles montrent evidemment, quand, comment, & par qui cette Juriſdiction Eccleſiaſtique a été concedée, & que d' ailleurs tous les Hiſtoriens s' accordent dans le recit de ces conceſſions, & des coûtumes introductives, & en racontent les cauſes & les motifs; cependant une verité ſi manifeſte n' a pas eu aſſez de force, pour l'em-

l'emporter ſur le pouvoir que les Superieurs Eccleſiaſtiques ſe ſont attribué inſenſiblement de faire eux-mêmes des Loix *in temporalibus & criminalibus*, nommées Sanctions Canoniques, par leſquelles ils exempterent ceux du Clergé & leurs biens de la juriſdiction des Princes temporels, en ſoûtenant qu'il n'étoit point permis aux Puiſſances Seculieres de faire des ordonnances touchant les Perſonnes & biens des Gens d'Egliſe, non pas même en leur faveur; & que les laïques en leur regard n'avoient point d'autre parti à prendre, que celui d'obeïr. *Can. Bene*. 1. *diſt.* 96. *Can. Laicis* 24. *cauſ.* 16. *quaſt.* 7. *cap. Eccleſia S. Maria* 10. ẍ *De conſtitution. & ibi Canoniſta*, *cap. Cum Laicus* 12. ẍ *De rebus Eccleſia non alienandis*.

65. *Quia in Eccleſia ejuſque poteſtate duo ſunt gladii, ſpiritualis videlicet, & temporalis; ſed is quidem pro Eccleſia, ille vero ab Eccleſia exercendus, ille Sacerdotis, is manu Regum, & militum*, ſed ad nutum *& patientiam Sacerdotis. Oportet autem gladium eſſe ſub gladio, & temporalem auctoritatem ſpirituali ſubjici poteſtati; nam cum dicat Apoſtolus: Non eſt poteſtas niſi a Deo: qua autem ſunt, a Deo ordinata ſunt: non autem ordinata eſſent, niſi gladius eſſet ſub gladio*. Cap. *Unam ſanctam*, *lib.* 1. *tit.* 8. *Extravagantium communium*. A quoy ſe rapporte le ſentiment du Pape Innocent III. in *Cap. Venerabilem* 34. ẍ *De elect.* Que c'eſt à lui de faire l'inquiſition de la vie & mœurs de l'Empereur eleu, puiſque c'eſt à lui à le recevoir & conſacrer. Sur quoy l'on peut voir Wicquefort, de l'election de l'Empereur, chapitre 20. (*a*).

66. C'eſt ce qui a men les Canoniſtes d'entrer dans les mêmes ſentimens, & de ſoutenir, *Quod Clerici & eorum res per Canonicas Sanctiones a juriſdictione Principum ſecularium exempta ſint, & quod illa exemptio potuerit a Romano Pontifice jure humano induci, etiamſi non fuerit jure Divino ſtatuta*. Covarr. *pract. quaſt. cap.* 31. *num.* 3. *& alii ibidem citati*. Adde Gudelinum, de Jure noviſſ. *lib.* 6. *cap.* 2. *num.* 9. *&* 10. & Zoëſium ad tit. ẍ *De Conſtitutionibus*, *a num.* 10. *uſque ad num.* 16. qui ſont les défenſeurs de la doctrine de Covarruvias, ainſi que pluſieurs autres citez par del Caſtillo Soto Mayor, *Controv. jur. lib.* 2. *cap.* 5. *num.* 25. *& ſeqq.*

67. Mais Covarruvias un des plus dignes Evêques d'Eſpagne, & qui étoit l'ornement de ſon ſiécle, avoit trop de penetration, pour ne point modifier cette dangereuſe doctrine, laquelle attribue à la Puiſſance Spirituelle un pouvoir ſur le temporel, qui n'a jamais été pretendu par les Apôtres.

68. L'orſque S. Paul fût accuſé par les Juifs de pluſieurs crimes devant Feſtus, Gouverneur pour l'Empereur Neron, il luy dit: Me voici devant le Tribunal de Ceſar, c'eſt là où il faut que je ſois jugé: *Ad tribunal Caſaris ſto, ibi me oportet judicari*. Act. Apoſt. *cap.* 25. *verſ.* 10.

69. Et comme il y avoit apparence que Feſtus l'auroit obligé d'aller à Jeruſalem, il adjoute: „ S'il ſe trouve que j'ay fait „ quelque tort, ou que j'ay commis quelque „ crime digne de mort, je ne refuſe point „ de mourir; mais s'il n'y a rien de veri- „ table dans toutes les accuſations qu'ils „ font contre moy, perſonne ne me peut „ livrer entre les mains des Juifs: j'en ap- „ pelle à Ceſar. Sur quoy Feſtus luy repon- „ dit: Vous avez appellé à Ceſar, vous irez devant Ceſar„: *Caſarem appellaſti, ad Caſarem ibis*. Act. Apoſt. *cap.* 25. *verſ.* 10. 11. *&* 12.

70. L'Apôtre en recourant à ſon Prince payen & tyran, a appris aux Miniſtres de l'Egliſe qu'ils doivent tout au moins avoir la même déference pour les Princes Catholiques, *in rebus temporalibus & criminalibus*.

71. Le Sacerdoce & l'Empire ont differents objets, les choſes ſpirituelles ſont l'objet de l'une, & les choſes temporelles les de l'autre Puiſſance: chacune a pris ſon nom de l'objet de ſa fonction: on ne peut donc attribuer à la Puiſſance Spirituelle ce qui appartient à la Temporelle, à moins que celle-ci ne l'accorde formellement:

(*a*) Ante Gregorii VII. tempora, inquiſitio de rectitudine morum imperatoris vel eligendi, vel electi, inter munera ſummorum Pontificum non recenſebatur. Id juris ſoli Proceres Imperii habebant, qui ad Imperatorem eligendum conferebant. Conſulatur recens Imperii Germanici hiſtoria *n.* 2. 3. 4. 5.

Digitized by Google

ment : ſans cette conceſſion le reglement de nôtre Seigneur doit ſubſiſter , *Quæ ſunt Cæſaris Cæſari , & quæ ſunt Dei Deo* . Can. *Si tributum* 27. & Can. *Magnum* 28. *cauſâ* 11. *quæſt.* 1. Can. *Convenior* 21. & Can. *Tributum* 22. *cauſâ* 23. *quæſt.* 8. Du Perray ſur l'Edit de France concernant la Juriſdiction Eccléſiaſtique de l' an 1695. *art.* 24. *tom.* 2.

72. Qui peut douter du droit des Princes ſur ce qu'il y a de temporel en la Police Eccléſiaſtique , & nommement ſur les perſonnes & biens des gens d'Egliſe ?

73. Quelle raiſon peut-on avoir , par exemple , pour vouloir impugner nos Placcarts du 18. Juin 1531. & 27. Novembre 1548. ? Puiſqu'il eſt evident , qu'un corps auſſi conſiderable que celuy du Clergé d'un Eſtat , doit être tenu au Loix de l'Eſtat , ſans quoy ce ne ſeroit plus qu' un gouvernement difforme & monſtrueux . Anſelmo *ad Edictum Perpetuum an.* 1611. *art.* 5. §. 13. & 26.

74. Comment pourroit-on auſſi nous blâmer de ce que nous agiſſons par action réelle devant le Juge ſeculier contre les gens d' Egliſe ? Covarruvias audit endroit *num.* 5. fait mention de cette coûtume : & quoiqu'il aſſure que l'on ne fait aucune diſtinction en Eſpagne touchant ce point entre les actions réelles & perſonelles , cependant il avoue que telle coûtume eſt raiſonnable & valide. Seroit-il auſſi juſte & equitable que les Eccléſiaſtiques fuſſent exempts des charges mixtes , qui pour les neceſſitez publiques s' impoſent aux perſonnes à cauſe de leurs biens & poſſeſſions ? Pourroient ils , ſans choquer le bon ſens, s' excuſer de ſecourir l' Eſtat par emprunts, dons gratuits, ou autres ſemblables ſubventions ? *Cum aurum Eccleſia habeat , non ut ſervet , ſed ut eroget & ſubveniat in neceſſitatibus* . Can. 70. *cauſâ* 12. *quæſt.* 2. *Adde cap. Pervenit* 2. *de Immunit. Eccleſiar.* Charondes en ſes Memorab. Obſerv. ſous le mot *Egliſe* , vers la fin.

75. Sur quoy l' on ne peut former la moindre difficulté , ſi l' on conſidere que les biens ſont venus à l' Egliſe de la main des ſeculiers , & qu' elle les poſſede *Jure Regio* , & ſelon les Loix du Souverain , qui a receu de Dieu la puiſſance de les gouverner , ſelon ce beau texte in *Canone Quo jure* 1. *diſt.* 8. & *Can. Cum ad verum* 6. *diſt.* 96.

76. La Chronique du monaſtere de Laurisham ou Lorſch dans le Palatinat du Rhin, ecrite l'an 1179. & imprimée dans Freher en ſon Recueil des Hiſtoriens d'Allemagne *in folio Francofurti* 1600. rapporte un fait remarquable de l'Abbé Gundeland , frere de Rutgangus Archevêque (*a*) de Mets , au temps de ſa mort arrivée l' an 779. en ces termes : *Gundelandus miſit ad Regem Aquiſgrani , conſulens & obſecrans quatenus ei liceret , extremum vitæ curſum jam peragenti , aliqua de Monaſterii rebus impendia pro animæ remedio , pauperum indigentiæ prærogare : qui indulſit ei tertiam partem rerum duntaxat mobilium , in pauperum pro arbitrio ſuo diſtributionem . Inſtruantur hoc exemplo noſtri Eccleſiarum Prælati , qui rebus earum & poſſeſſionibus ſibi creditis inſolenter abutuntur , cum Pater iſte , Imperialis Abbas , Regni Princeps , dives & prępotens , magnæ famæ , clari generis , nihil præſumpſerit abſque Regis vel conſilio , vel præcepto , etiam in ipſo mortis articulo , de rebus Monaſterii diſponere . Tanta tunc erat Religionis cura , juris obſervantia , Legum Regumque reverentia.*

77. Ce qui nous mene à ce temperament , que donne Covarruvias à ſa doctrine , touchant l' immunité qui compete à l'Egliſe en vertu des Sanctions Canoniques: car pour demontrer qu' elles ont force de Loy dans tous les Eſtats qui profeſſent la foy Catholique , il ſe ſert de cette preuve *dict. num.* 3.

78. *Quod hæc immunitas maximam originem ducat a divinis Vet. Teſtam. Inſtitutionibus , a SS. PP. teſtimoniis , & a publicis Imperatorum quorumdam conceſſionibus , ut tandem totus fere orbis Chriſtianus in hanc exemptionem propter publicam utilitatem conſenſerit : eaque* (Nota) *præter* Sum-

(*a*) On lit dans la Chronique du Monaſtere de Laurisham ou Lorſch , *Venerabili Rutgango Eccleſia Metenſis Archiepiſcopo* . Ce fût le Pape Eſtienne IV. qui lui donna la qualité d' Archeveſque . *Et dum in Francia eſſet poſitus Stephanus* , dit Anaſtaſe dans la vie de ce Pape , *Chrodegango* (*Rutgango*) *ſanctiſſimo viro Episcopo pallium tribuit , & Archiepiſcopum ordinavit .*

Summorum Pontificum auctoritatem hunc tacitum & expreſſum quandoque conſenſum habuerit.

79. Et lors qu' il enſeigne *num.* 4. que les Souverains ne peuveut déroger de leur propre autorité à l'immunité Eccléſiaſtique, il en donne cette raiſon : *Quod tota Reſpublica Chriſtiana, & ipſimet Principes ſeculares in hanc exemptionem conſenſerint*.

80. Pour bien connoître la ſorce de ce raiſonnement, il eſt neceſſaire de ſe reſſouvenir, que ceux du Clergé ſouſtiennent d' être de Droit divin independans de l' Etat en tout ce qui eſt puremeut ſpirituel.

81. Et ils affectent la même iudependance par rapport au temporel, pour autant & ſi avant que les Princes ont abdiqué une partie de la Juriſdiction qu'ils avoieut de Droit commun ſur les perſonnes & biens des Eccléſiaſtiques.

82. D' où ſuit (inherant pour un moment dans cette ſuppoſition) qu' il n'eſt point permis aux Princes de déroger à l' Immunité Eccléſiaſtique; puiſque tout privilege accordé *non ſubdito* ne peut être revoqué, d' autant qu' à ſon égard la choſe paſſe en contract. Tiraquellus in *Tract. de Judiciis in rebus exiguis ferendis*, *num.* 61. Benedicti *ad cap. Raynutius*, *verbo*, *Et uxorem nomine Adelaſiam*, *deciſ.* 1. *num.* 21.

83. C'eſt ſur ce fondement, que quelques Docteurs donnent pour raiſou de la deciſion du fameux chapitre *Si diligenti* 12. *ẍ de Foro competenti*, *quod prorogationi Juriſdictionis non detur locus niſi inter eos*, *qui communi Imperio ſubſunt*.

84. Au reſte la conclnſion qne Covarruvias ajoute audit *num.* 4. eſt ſort remarquable : *Quod ne quidem Summus Pontifex poſſit tollere Clericorum exemptionem a Juriſdictione ſeculari*, *quoad omnes Clericos*, *& quoad omnes cauſas in univerſum*.

85. Et en rejettant tonte autre raiſon, il la deduit *ex eo*, *quod hæc abrogatio funditus everteret ſacroſanctam illam Sacerdotum & Miniſtrorum Dei majeſtatem*, *a tot Cæſaribus*, *Regibus & Principibus*, *pluribus privilegiis ab initio & exordio militantis Eccleſiæ hactenus communitam & exornatam*.

86. Il faut donc convenir, que les Sanctions Canoniques ne ſuffiroient point pour obliger les Sujets des Puiſſances Temporelles à s' y conformer, ſi elles ne ſe trouvoient corroborées par des Sanctions Imperiales.

87. Ce qui ſait qu' on les a joints in *Auth. Caſſa Cod. de Sacroſ. Eccleſ.* en ces termes : *Caſſa & irrita eſſe præcipimus omnia Statuta & conſuetudines contra libertatem Eccleſiæ ejuſque Perſonas inductas adverſus Canonicas & Imperiales Sanctiones.*

88. Il en eſt de même in *Auth. Statuimus Cod. de Epiſcop. & Cleric.* en ces termes : *Statuimus, ut nullus Eccleſiaſticam Perſonam in criminali quæſtione*, *vel civili*, *trahere ad Judicium ſeculare præſumat contra Conſtitutiones Imperiales & Canonicas Sanctiones*.

89. Et comme ces deux Autheutiqnes ont été priſes de la Conſtitution Imperiale de Frederic II. emanée l' an 1220. laquelle ſuit immédiatement les livres des fiefs, l'on y voit au Proëme (*in Proœmio*) que cet Empereur avant de confirmer ces Sauctions Canoniques, les avoit examiné & trouvé conformes à ſa volonté, ce qu' il exprime en ces termes.

90. *Cum diſpoſitione divinâ ſavente nihil velit Eccleſia* (*quæ nihil debet præter bonum appetere*) *quod nobis eodem concurſu*, *& eâdem non placeat voluntate*. Mais peu de tems après ce Prince ſe brouilla avec Rome, vecut toute ſa vie en anatheme, & ue tint jamais rien de tout ce qu' il avoit promis au ſaint Siege (*a*).

91. Si le Reſcribent s'étoit donné la peiue d'eplucher la matiere, s' il avoit approfondi le ſeutiment de Covarruvias ſur ce ſujet, qui s'explique en des termes aſſez clairs, & intelligibles pour ue point ſaire prendre le change à ceux qui le liſent avec attention; enfin s' il avoit parcouru les œuvres de Tuldenus ad *Cod. de Epiſc. Aud. num.* 2. *&* 3. de Zoëſ. ad *Decretales*, *de Foro competenti num.* 31. de Perezius ad *Cod. de Epiſcop. & Cleric. num.* 12. & de Gudeliuus *de Jure noviſſ. lib.* 6. *cap.* 5. 6. 7. 8. tous Docteurs de Louvain & ſectateurs ou imitateurs de la doctrine de Covarruvias.

92. Le

(*a*) Le P. Barre Auteur de l'Hiſtoire générale d' Allemagne n'accordera pas que l' Empereur Frederic II. *n'ait jamais rien tenu de tout ce qu'il avoit promis au S. Siege*. Voyez le tome 5. de l'Hiſt. d' Allemagne.

Digitized by Google

92. Le Reſcribent ſe ſeroit bien gardé de les appeller à ſon ſecours pour decrier le Suppliant, & dire inſolemment : *Quod hactenus ſolus ſit Belga, qui abjecto pudore, publice ſe petulantiſſimi hominis, Molinæi nimirum, diſcipulum profeſſus eſt*.

93. Si tous ceux qui ont cité Du Moulin dans leurs ouvrages, doivent paſſer pour ſes diſciples, tous leſdits Auteurs ſe trouvent bien plus enveloppez dans cette injuſte accuſation, que le Suppliant, qui ne l' a cite que rarement, là où ils l'ont preſque toujours cité de page en page : entre autres Covarruvias le cite plus d'une fois dans le ſeul chapitre 31. que le Reſcribent employe ſi mal à propos contre le Suppliant.

94. Le Reſcribent, qui met en uſage le verd & le ſec contre le Suppliant, voudroit bien auſſi le faire paſſer pour diſciple mediat de Pierre de Cugnieres, puiſqu'il aſſure d'un ton magiſtral, *Quod primarius Petri a Cuneriis diſcipulus fuerit Molinæus, cujus libros Tridentinum conſtituit in prima claſſe librorum prohibitorum*.

95. L'on a lieu ici d'être ſurpris de ce que les 66. articles qui compoſent le ſeul diſcours que nous avons de Cugnieres, ne ſe trouvent point au rang ou dans l'Indice des livres defendus.

96. Peut-on croire qu'on les a omis par meſgard, ou que l'on auroit eu quelque indulgence pour le maître dans le tems que l'on avoit conçu une ſi injuſte & ſi grande indignation contre le diſciple?

97. Diſons la verité : le Reſcribent, ſur la foy peut être de Rebuffe, ou de quelqu' autre Canoniſte non moins paſſionné & prevenu que Rebuffe, avance un fait qui ſe trouve contredit de tous ceux qui jugent ſainement des choſes par eux-mêmes & papier ſur table. *Tutius ex ipſo fonte bibuntur aquæ*. Ovidius ex Ponto *lib*. 3. *epiſt*.5.

98. L'Hiſtoire des 13. & 14. ſiécles fait mention d'un grand nombre d'entrepriſes ou attentats de la Juriſdiction Eccléſiaſtique ſur la ſeculiere : & par de telles voyes, ceux du Clergé ſous divers pretextes ſpecieux firent monter leur Juriſdiction de ſi foibles commencemens (qui conſiſtoient en une ſimple Audience Epiſcopale) à un ſi haut dégré de puiſſance, qu'ils erigerent au milieu de l'Eſtat un Tribunal temporel independant de l'Eſtat même, & ſe rendirent les maîtres de preſque toutes les affaires temporelles des laïques. Voyez le chapitre *Novit ille* 13. *de Judiciis*.

99. De maniere que s'en étoit fait de la Juſtice temporelle & ſeculiere, tant en France, en Allemagne, qu'aux Pays-Bas, ſi quelques perſonnes doctes & ceux même qui compoſoient le Noble & le tiers Eſtat deſdits Pays ne ſe fuſſent ſous-levez contre ces abus.

100. L'on ne parle point ici de pluſieurs Decretales compriſes dans la compilation faite & publiée par ordre du Pape Gregoire IX. neveu du Pape Innocent III. l'an 1234. ni d'une partie de celles qui furent compilées l'an 1297. ſous le nom de Sexte par ordre de Boniface VIII. ni de pluſieurs Clementines ou autres Extravagantes dreſſées & publiées vers l'an 1320. par le Pape Jean XXII. car ce ne ſont pas encore celles-là dont on oſoit ſe plaindre le plus.

101. Le Clergé s'eſtoit rendu ſi redoutable, qu'on luy paſſoit bien des choſes, pour ne point entrer en conteſtation.

102. C'eſtoit contre les ſeuls abus & attentats, qui tendoient à l'aneantiſſiment du Gouvernement politique, que Pierre de Cugnieres Avocat General de Philippe de Valois Roy de France au Parlement de Paris s'éleva vigoureuſement l'an 1329. Il propoſa à Sa Majeſté juſques à 66. griefs en autant d'articles que l'on trouve inſerez au 2. tome *Monarchiæ S. R. I.* de Melchior Goldaſt, *pag*. 1362. de l'édition de Franc-fort, ſous le titre ſuivant.

103. *Hæc ſunt gravamina & uſurpationes, quas Prælati & aliæ perſonæ Eccleſiaſticæ Regni Franciæ, vel eorum Officiales & Judices pro ipſis fecerunt, & faciunt in præjudicium Juriſdictionis Domini Regis, & Baronum, & aliorum ſubditorum ſuorum Dominorum Temporalium*.

104. L'on trouve auſſi leſdits griefs dans un livre in 8. intitulé : *Petri de Cugneriis Diſputatio contra P. Bertrandum Epiſcopum Æduenſem de Juriſdictione Eccleſiaſtica & Regia, Pariſiis* 1551.

105. Les Annales de France par Belleforeſt en font auſſi mention, de même qu' Aubery au premier tome de l'Hiſtoire des

Car-

Digitized by Google

Cardinaux, *pag.* 453. *&* 496.

106. Et il paroît à la premiere lecture deſdits griefs, que Cugnieres ſe plaignoit de telles entrepriſes ſur la juriſdiction du Roy & de ſes Vaſſaux, qui paſſeroient preſentement pour exorbitantes, temeraires & contraires au ſens commun. *Argentraus ad conſuetud. Brit. art. 6. notâ* 1.

107. Cette repreſentation étoit donc abſolument neceſſaire pour la conſervation des droits de la Couronne.

108. Loyſeau qui n'a jamais été ſurpaſſé par aucun Juriſconſulte François dans la connoiſſance du Droit public, a porté ce jugement *chapitre* 15. *des Seigneuries n.* 73. *&* 74. & Mornac en convient pareillement ad *L.* 8. *Cod. de Epiſcop. aud.* auxquels l'on peut joindre Morery dans ſon Dictionaire Hiſtorique, à l'article de *Cugnieres*.

109. Ce qui met Cugnieres ſuffiſamment à couvert contre les calomnies de certaines gens, qui par un effet de leur mauvais eſprit, ont voulu ternir ſa mémoire; & le Reſcribent n'eſt pas excuſable de s'être laiſſé méner en aveugle par des ſi mauvais guides.

110. Il eſt bien vrai que Bertrand Evêque d'Autun entreprit la défenſe du Clergé avec tant de vivacité, que Philippe de Valois n'oſa reprimer ces abus. Benedicti ad *cap. Raynutius*, verbo *Et uxorem nomine Adelaſiam*, *deciſ.* 1. *num.* 21.

111. Mais ſi les plaintes de Cugnieres, qui étoit trés-bien dans l'eſprit du Roy, ne produiſirent point un grand effet, l'on en doit uniquement attribuer la cauſe aux conjonctures critiques du tems.

112. Car ces debats ſurvinrent dés le commencement du régne de Philippe de Valois, à qui Eduard III. Roy d'Angleterre venoit de diſputer la Couronne; il étoit donc de l'intereſt du Roy de France de prevenir de nouveaux troubles, ce qui l'obligea d'avoir de grands menagemens pour le corps du Clergé, qui fit courir certain bruit dans le monde, pour profiter dudit tems, & de la foibleſſe du Roy.

113. Sur quoy l'on peut trés-bien appliquer ce que Grotius écrivit dans une de ſes Lettres au tems de ſon ambaſſade en France: *Ita ſub Regibus aut ignavis, aut ignaris tantum ſæpe fit damni, quantum ſucceſſores ægre ſarciant.*

114. En effet, les Miniſtres des Rois qui ſuccederent à Philippe de Valois, furent continuellement aux priſes avec les gens d'Egliſe: & pour ne point trop s'étendre ſur ces brouilleries, l'on ſe contentera d'ajouter ici une remarque du celebre Jean Galli ancien Arreſtographe, & Advocat au Parlement de Paris, où il a été en grande reputation, depuis l'an 1384. juſques en 1414.

115. Il fit cette remarque, étant Advocat du Roy, pour la défenſe des droits de ſon Prince, laquelle ſe trouve dans ſa 276. queſtion conçue en ces termes:

116. *Jus Civile non cognovit in ſe juriſdictionem Principis niſi quæ a populo eſt, ut notatur in cap.* 1. ꝟ *De transl. Epiſcopi in prima Gloſſa* (*ſcilicet immediate a populo*, L. 2. §. 11. ff. De origine Juris, L. 1. ff. De conſtit. Princip. *& mediate a Deo*, Prov. 8.). *Ideoque licet Papa conditor Juris Canonici contra Dominum politiæ forte ſtatuere potuerit, hoc tenetur in ſolo temporali ipſius Papæ; nam ibi totum turbare potuit male condendo: ſecus in Regno Franciæ non illi in temporalibus ſubdito, juxta* cap. Per venerabilem 13. ꝟ Qui filii ſunt legitimi: *alias poſſet ſequi omnium malorum exterminium in politia, ſcilicet deſtructio regni, & annihilatio.*

117. *Unde intentio Prælatorum eſt ſolum de jure communi* (*imo & de jure naturali*) *fundata quoad Juriſdictionem ſpiritualem, qualis eſt illa circa materiam Sacramentorum, quæ eſt a clavibus.* Benedicti parle à peu près dans les mêmes termes, *ad cap.* Raynutius, *verbo* Et uxorem nomine Adelaſiam, *deciſ.* 1. *num.* 22. *& ſeqq. qui in Conſiliarium Parlamenti Burdegalæ receptus anno* 1499. *vir fuit multæ lectionis, ac in praxi peritiſſimus. Ita* Covarruvias *in tit. de Teſtamentis cap.* 16. *in pr. ad cap.* Raynutius ꝟ *dicto titulo.*

118. Et au regard de Jean Galli, afin qu'on ne diſe point, que c'eſt encore là un des Maîtres de Charles Du Moulin, nous ajoutons ici une de ſes notes ſur la queſtion 172. du même Galli: *Iſte*, dit-il, *magis affectibus Prælatorum favebat, ut hic, & ſupra, quæſt.* 82. *& alias ſæpe.* Con-

Continuant le fil de nôtre diſcours, l'on ſe contente pour l'Allemagne, de ſe referer aux Griefs de la nation inſerez dans Freher tom. 2. de ſa Collection des Hiſtoriens d'Allemagne, de l'édition de l'an 1602. fol. 373. au Traité de Jacques Wimphelinge Preſtre de l'Egliſe de Spire, & Profeſſeur en Théologie, écrite par ordre de l'Empereur Maximilien, *De Germaniæ Nationis, & Imperii gravaminibus contra Curiam Romanam*, *ſol.* 379. à la lettre écrite l'an 1457. par Martin Meyer Chancelier de Mayence au Cardinal Æneas Silvius Piccolomini de Sienne, depuis Pape ſous le nom de Pie II. *ſuper Germaniæ Nationis gravaminibus contra Romanam Curiam*, *fol.* 381. *Ad quam Epiſtolam eidem Æneas Silvius eodem anno reſpondit, primo Epiſtolis duabus, quæ leguntur inter ejus epiſtolas, deinde etiam in libello peculiari, quem Germaniam inſcripſit*, & à la replique pour l'Empire ſur la ditte réponſe par le même Wimphelinge, *ſcripto ad Archiepiſcopum Moguntinum directo*, *fol.* 382. le tout ſe trouve auſſi à la pag. 674. & ſuiv. de la nouv. édition de l'an 1717. tom. 2.

119. Pour ce qui concerne les Pays-Bas, il faut neceſſairement que les abus de la Juſtice contentieuſe de l'Egliſe y ayent cauſé bien des troubles, puiſque les Eſtats de Brabant obligerent le Duc Philippe de Bourgogne de promettre à ſes ſujets ſous ſerment, qu'il preſta au tems de ſa joyeuſe entrée, de les garantir contre les entrepriſes & attentats de la Juriſdiction Ecléſiaſtique, comme conſte par chartre du 20. Septembre 1451. art. 3. au 4. tome des Placcarts de Brabant pag. 389. confirmés par le même Duc le 18. Novembre 1457.

120. Ce que ſes Succeſſeurs ont pleinement effectué par pluſieurs Ordonnances inſerées aux livres de Placcarts, entre leſquelles on cotte ici celles du 24. Août 1486. 5. Août 1521. 25. Decembre 1522. 18. Juin 1531. les Concordats du 10. Mars 1541. le Placcart du 1. Juin .1587. ſur l'execution du Synode de Cambrai, & celui du dernier Août 1608. ſur l'execution du Synode de Malines.

121. De même qu'en France, où l'on a enfin auſſi mis à proffit les Remonſtrances de Pierre Cugnieres, de Jean Galli & de tant d'autres Miniſtres zelez pour les Droits du Roy, & le repos de ſes Sujets, par une Ordonnance préciſe de François premier du mois d'Août 1539. ſur laquelle Du Moulin a fait un commentaire, & par pluſieurs Edits poſterieurs depuis réunis dans celuy du mois d'Avril 1695.

122. L'exécution de ces Edits, Placcarts, & Concordats, jointe à l'obſervance de quelques regles politiques pour maintenir le bon ordre, leſquelles ne peuvent eſtre uniformes par-tout, à cauſe des differentes formes des Gouvernemens, ont mis la Juriſdiction contentieuſe de l'Egliſe au juſte point, où il convient qu'elle ſoit.

123. Et quoique l'on ait prouvé & verifié qu'elle a été demembrée de la Juſtice temporelle, l'on ne peut pas cependant en induire, qu'il ſeroit permis à preſent de la reſſerrer encore dans des bornes plus étroites, ſous pretexte que les choſes retournent facilement à leur nature primitive.

124. A Dieu ne plaiſe que quelqu'un envie à l'Egliſe ſes privileges & immunitez.

125. Elle les a acquis par un grand nombre de Conceſſions Imperiales, qui ont été ratifiées & approuvées par tous les Rois & par tous les Princes Catholiques, pour faire honneur au Sacerdoce, & pour donner plus de luſtre à la dignité de l'Epiſcopat, plus de force à ſes fonctions, & plus de vigueur à ſa diſcipline.

126. Elle a joui de ces Immunitez, *quia ita Reipublicæ Chriſtianæ conveniens eſt*, de l'aveu & conſentement de tous les peuples, & elle en a joui depuis tant de ſiécles, qu'il n'eſt point permis de l'en dépouiller à preſent, étant une choſe conſtante, *quod privilegium uniformiter obſervatum per tempus immemoriale ſortiatur effectum irrevocabilem*.

127. Il convient au contraire, que les Princes employent le glaive que Dieu leur a mis en main pour conſerver à l'Egliſe ſes Immunitez & libertez : & plus leurs Miniſtres auront pour le corps du Clergé de menagemens & d'égards, plus ce même corps reſpectera les Decrets émanez par l'organe de leur miniſtere au nom du Souverain, qui en ſe déclarant le Protecteur de l'Egliſe veut que tous ſes Conſeils ſoient

dé

défenſeurs de la Juriſdiction Eccléſiaſtique, lors qu'elle ſe contient dans les juſtes limites qui luy ont été marquez par les loix de l'Etat. *Pulchre Argentræus ad Conſuet. Britan. art. 5. not. 2.*

128. Ce n'eſt pas dépouiller l'Egliſe de ſes privileges, ni même donner aucune atteinte à ſes immunitez & exemptions, lors que l'on empêche ſeulement que les loix de l'Etat ne ſoient bouleverſées.

Salus populi ſuprema Lex eſto.

129. Si l'on a eu des puiſſans motifs pour accorder ces exemptions au Clergé; des motifs encore plus puiſſans obligent ceux qui gouvernent, de veiller pour le maintien de la tranquillité publique: *Hæc autem vera eſt Juſtitia, quæ ſuum cuique ita tribuit, ut non diſtrahatur ab ullius perſonæ, & maxime Supremi Principis juſtiore petitione.*

130. Sur quoy l'on ſe rapporte ici aux judicieuſes reflexions de Domat, du Droit public, *lib. 1. tit. 19.* & de Le Bret, de la Souveraineté du Roy, *liv. 1. chap. 12.*

131. Le Reſcribent donne bien mal à propos la torture à ſon eſprit, lors qu'il s'étend par des ſi longs diſcours ſur le penultieme chapitre de la derniere Seſſion de la Réformation du Concile de Trente.

132. Eſt-il imaginable, que l'Empereur & les Rois d'Eſpagne & de France, auroient ſouffert que le Concile à la fin de ſes ſéances, c'eſt-à-dire l'an 1563. eût caſſé & mis au neant les Concordats, & pluſieurs Ordonnances Imperiales ou Royales, émanées la plus part pendant la tenuë même du Concile, pour reſtraindre cette vaſte Juriſdiction des Evêques, & reſtabilir les Droits des Souverains & de leurs vaſſaux?

133. Eſt-il concevable, que les Princes ne ſe ſeroient point oppoſez audit Concile, qui n'étoit pour lors composé que de 150. Prelats (au lieu de 300. (a) comme poſe le Reſcribent) au cas qu'il eût voulu innover, & faire obſerver, en vertu dudit penultieme chapitre, quelques Decretales, ou Extravagantes, & autres Sanctions Canoniques, leſquelles avoient été formellement rejettées, dès qu'elles avoient été publiées ou connues, comme contraires aux privileges, mœurs, ou coûtumes preſcrites & immemoriales des peuples, & incompatibles avec les premieres notions & maximes inſeparables du Gouvernement Civil.

134. Pour preuve que le Concile s'eſt deſiſté d'un ſi dangereux deſſein, il convient de ſçavoir que l'on avoit projetté un chapitre particulier de la Reformation des Princes, lequel contenoit 12. Decrets & portoit entre autres points.

135. Que les Clercs ne pouvoient être jugez par les Seculiers, non pas même *prætextu publicæ utilitatis, aut ſervitii Regii*, que dans les cauſes beneficiales, de Decimes, de Patronages & de Fiefs-Eccleſiaſtiques, les Juges ſeculiers ne pourroient s'entremettre, non pas même au poſſeſſoire. Que les Princes ne pourroient faire d'Edits concernants les perſonnes, biens & cauſes Eccléſiaſtiques. Que le Clergé ne pourroit être obligé au paiement des aides & ſubſides au Prince, non pas même ſous le nom de don gratuit. Que les Lettres Apoſtoliques de la Cour de Rome devroient être publiées & executées, ſans qu'il ſeroit beſoin à l'avenir d'obtenir préalablement du Prince l'*exequatur* ou le *placet*, & nonobſtant tout appel, ſoit au S. Siege, ſoit comme d'abus. Que les Princes ne pourroient loger leurs domeſtiques ni les gens de guerre ni leurs chevaux dans les maiſons des Evêques, des Clercs du ſecond ordre, & dans les Monaſteres, &c. Voiez Louis-Elies Du Pin en ſon Hiſtoire du Concile de Trente, *Tom. 2. fol. 950. & ſuivans*, édition de Bruxelles.

136. Mais l'Empereur fit commandement à ſes Ambaſſadeurs de faire de ſa part des remontrances ſi vives ſur cette reformation des Princes, qu'elles fuſſent équipolantes à une proteſtation formelle. Du Pin, *fol. 937. 938. 949. 950.*

137. Le Roy de France par ſes lettres du 28. Août 1563. ordonna à ſes Ambaſſadeurs de ſe ſervir de toute leur prudence & vigueur, pour remontrer aux Peres, que l'autorité des Conciles ne s'étend que ſur l'Ordre Eccleſiaſtique, & nullement ſur le Gouvernement civil: & s'ils ne deferoient pas à ces avis, leſdits Ambaſſadeurs de-

Mmm 2 voient

(a) Fra Paolo in fine Hiſtoriæ Conc. Trid. enumerat 202. Epiſcopos, 39. Procuratores abſentium Epiſc. 7. Abbates, & 7. Superiores generales Ordinum Religioſorum.

voient ſe retirer à Veniſe ſans attendre le jugement du Concile. Du Pin, au dit 2. tom. *fol.* 947. dont l'un d'eux, enſuite des dites inſtructions, fit le 22. Septembre une proteſtation des plus vives, contre le dit projet du chapitre de la reformation des Princes. Voiez Du Pin, au dit tome *fol.* 955. & 956.

138. Bref, tous les Ambaſſadeurs, nul excepté, s'y oppoſerent: & quoi qu'il y eut juſqu'à cent Prelats qui ſignerent un Ecrit, par lequel ils déclaroient de vouloir s'abſtenir d'opiner ſur aucun article, ſi les Legats du Pape ne propoſoient la reformation des Princes, en même temps que celle des Eccleſiaſtiques.

139. Cependant les Peres du Concile ne trouverent point à propos de paſſer outre; car il fût conclu dans la congregation du 8. Octobre 1563. qu'on remettroit la réforme des Princes à un autre tems, & que l'on changeroit le chapitre qui contenoit tant de decrets, en un ſeul decret, qui eſt celuy que le Reſcribent reclame, & qui n'a été pris ou admis par les Princes, que pour une exhortation qu'on leur faiſoit de maintenir les immunitez Eccleſiaſtiques. Du Pin, *ibid. fol.* 962. *in fine*, *&* 965.

140. L'on trouve les pieces verificatives de tous ces faits dans l'hiſtoire du Concile de Trente de Paolo Sarpi, traduite en François par Amelot de la Houſſaie, édition d'Amſterdam de l'an 1704. *pag.* 737. 738. *&* *depuis la pag.* 741. *juſqu'à* 754.

141. Et afin que le Reſcribent ne s'aviſe point d'afoiblir la force de cette verité, ſur ce que leſdits faits auroient eſté tirez d'un livre qui doit être lu avec precaution, il eſt neceſſaire de remarquer que ces mêmes diſputes avoient commencées dés l'an 1552. au ſujet de la reformation de la Juriſdiction Epiſcopale, qui fût traité dans la 13. Seſſion tenue le 11. d'Octobre de la même année, en preſence de l'Ambaſſade Imperiale compoſée de Hugues Comte de Montfort pour l'Empire, de Don Franciſco de Toledo Prieur de Roncevaux pour l'Eſpagne, & de Guillaume de Poitiers pour les Pays-Bas, leſquels s'oppoſerent ouvertement au nom de l'Empereur Charles V. contre le Legat du Pape Jules III. qui vouloit que le Concile auroit ôté indiſtinctement aux Juges Royaux toute Juriſdiction pour cauſe des crimes commis par les Eccleſiaſtiques conſtituez dans les Ordres ſacrés: de laquelle oppoſition le Cardinal de Granvel fût averti par lettres de Franciſco de Vargas Conſeiller au Conſeil de Caſtille, & du depuis du Conſeil d'Eſtat, de qui l'on a dit, *quod pietate in Deum & ſanctitate vitæ nullum ſuperiorem habuerit*, par où il entra ſi avant dans la confiance de Pie IV. au temps de la derniere Seſſion, qu'il fût même conſulté par ce Pape ſur la matiere de la Juriſdiction Epiſcopale, au ſujet de laquelle il donna ſon avis, qui fût imprimé à Rome in 4. l'an 1563. ſous ce titre, *De Epiſcoporum Juriſdictione & Pontificis Maximi Authoritate Reſponſum, editum Pii IV. cui datum eſt, juſſu.* C'eſt ce même Vargas qui avoit comparu en perſonne au Concile, lors qu'il écrivoit les dittes lettres dattées du 26. Novembre 1551. par leſquelles il manda au Cardinal en propres termes, que la pretention du Legat eſt d'une conſequence fort préjudiciable, ſur-tout à Sa Majeſté, & à ſes Royaumes, qu'elle eſt contraire au ſtile & à la maniere de proceder, qui ont toujours été, & qui ſont encore en uſage dans les Conſeils Royaux & Chanceleries d'Eſpagne: on y connoit par exemple de toutes les violences, on cite, ou bannit du Royaume les Eccleſiaſtiques, qui troublent la tranquillité publique: qui s'oppoſent à l'exercice de la Juriſdiction Royale: qui ont commis des crimes enormes, ſans en eſtre punis: qui entreprennent ſur les Droits, & ſur les prerogatives du Royaume .... Cette maniere de proceder ſe doit appeller pluſtot conſervation, déſenſe, protection de l'Eſtat & de ſes privileges, qu'entrepriſe de la Juriſdiction Royale ſur les immunitez Eccleſiaſtiques.

142. A tout quoi l'on veut bien icy ajouter que tous les Conſeils des Pays-Bas, qui n'ignoroient pas ce qui venoit d'arriver à Trente, s'oppoſerent formellement à la reception de pluſieurs chapitres, & nommement dudit penultieme. Anſelmo Tribonianus Belgicus, *cap.* 32. §. 55. *&* 56.

143. Et cette oppoſition fit que le Concile ne fût publié, ni reçu, que ſous la clau-

Digitized by Google

clauſe *ſalvis Juribus & Privilegiis Regis Catholici*. Lhot, Reſolut. Belg. *Tract.* 2. *art.* 9. Voyez du Pin pour la France *pag.* 1102. (*a*).

144. Sans cette modification ſalutaire, la poſterité auroit ignoré l'intention de Sa Majeſté, & faute de ſuffiſante inſtruction ſe ſeroit facilement imaginée que ledit penultieme chapitre contenoit une clauſe équivalente à tout ce qui avoit été debattu avec tant de vigueur par les Ambaſſadeurs qui ſe trouverent au Concile. Paolo Sarpi, *Hiſt. du Conc. de Trente*, *pag.* 787. Du Pin, *ibid. fol.* 1081. *tom.* 2.

145. L'on auroit pu faire cette induction de la generalité des termes ſuivans, qui vont bien au delà d'une ſimple exhortation.

146. *Sancta Synodus decernit & præcipit ſacros Canones & Concilia generalia, necnon alias Apoſtolicas Sanctiones, in favorem Eccleſiaſticarum Perſonarum, libertatis Eccleſiaſticæ, & contra ejus violatores editas, quæ omnia etiam præſenti decreto innovat, exacte ab omnibus obſervari debere.*

147. Mais la connoiſſance des faits détaillez ci-deſſus, met dans tout ſon jour l'intelligence de ce chapitre ; & le Reſcribent fait des vains efforts, lors qu'il veut s'en prevaloir, pour ſe mettre à couvert de toute pourſuite.

148. Car il conſte par la lettre circulaire de Marguerite Ducheſſe de Parme du 24. Juillet 1565. eſcrite à tous les Conſeils de ces Pays, que Sa Majeſté aiant ordonné de publier & faire obſerver ledit Concile, a expreſſement pourparlé, conditionné, & voulu, que cette publication ne fit prejudice à ſes Hauteurs, Droits, Préeminences, & Juriſdiction, aux droits de ſes Vaſſaux, Eſtats, & Sujets, leſquels Elle a entendu devoir demeurer en tel eſtat qu'ils avoient été juſques alors, ſans rien y changer, ou innover, même quant à la Juriſdiction laïcale juſques alors uſitée ſur les Eccleſiaſtiques, auſſi le Droit de Patronage laïcal, Indult & Droit de nomination, connoiſſance de cauſe en matiere poſſeſſoire des benefices & diſmes poſſedées, ou prétendues, &c.

149. Cette ſolution n'eſt ni de l'invention du Suppliant, ni nouvelle, puis qu'on la trouve toute entiere dans la Conſulte du Conſeil de Brabant de l'an 1628. ſous le Chancelier Ferdinand de Boiſchot à qui l'Infante Iſabelle commettoit le ſoin de ſes principales affaires, qui fût ſon Ambaſſadeur extraordinaire en Angleterre, & qui fit le Traité de ſuſpenſion d'armes au Palatinat de l'an 1623. laquelle ſolution ſe trouve auſſi conforme au Placcart ſur l'execution du Synode de Cambray, en date du 1. Juin 1587. & ainſi poſterieur de 24. ans ſeulement à la ditte derniere Seſſion : lors que Sa Majeſté a declaré de vouloir mettre ordre à ce que la Juriſdiction Eccleſiaſtique ſoit maintenue & conſervée, ſi avant que de raiſon, & en defendant à tous ſes Conſeils de prendre connoiſſance en matiere criminelle & civile des cauſes du Clergé, elle ſe ſert incontinent de cette notable reſtriction : *Sauf ès cas eſquels ils ſont de temps immemorial accoutumez de ce faire* : & plus bas Elle declare encore ſa Royale volonté en termes décifiſs : *Au reguard de l'immunité Eccleſiaſtique, Nous voulons qu'icelle ſoit entretenue autant que convenablement faire ſe pourra.*

150. L'on ne peut donc donner audit 20. chapitre de la derniere Seſſion du Concile de Trente, autre interpretation, que celle que l'on prend du 42. Canon du 4. Concile de Latran en l'an 1215. *tom.* 11. *part.* 1. *Concil. edit. Labb. col.* 191. & 192. conçu en ces termes :

151. *Sicut volumus, ut jura Clericorum non uſurpent Laici, ita velle debemus ne Clerici jura ſibi vendicent Laicorum : quocirca univerſis Clericis interdicimus, ne quis prætextu Eccleſiaſticæ libertatis ſuam de cætero juriſdictionem extendat in præjudicium Juſtitiæ ſecularis : ſed contentus exiſtat Conſtitutionibus ſcriptis, & conſuetudinibus hactenus approbatis, ut quæ ſunt Cæſaris, reddantur Cæſari, & quæ ſunt Dei, Deo rectâ diſtributione reddantur.*

152. C'eſt à cette regle que l'on doit ſe tenir avec la derniere preciſion, nommement aprés que le Concile de Trente a de-

(*a*) Conſule, quæ hac de re ſcripſit D. Van-Eſpen in Diſſertatione *in Jus Canonicum noviſſimum*, &c. & præſertim in §. VI. dum agit de Concilio Tridentino, qui §. extat *Tom. VIII. pag.* 610. hujus editionis.

a declaré qu'il innove tous les Conciles Geueraux pour autant qu'ils concerueut la matiere de la liberté Eccleſiaſtiqne.

153. *Atque ita priores Conſtitutiones ad poſteriores trahendo, leges legibus concordare promptum eſt*. L. 26. ff. *de legibus*, l. un. Cod. *de inoffic. dotibus*.

154. De tont quoy l'on tire cette concluſion, que les Clercs peuvent & doivent encore à preſent eſtre jugez par les ſeculiers pour cauſe de l'utilité publique & urgente neceſſité, ou du ſervice Royal.

155. Ce ſont ces anciennes maximes du Droit public, qui rendent les Eſtats immortels; & c'eſt principalement de ſes loix fondamentales qu'il eſt eſcrit *Pſ.*81. *verſ.*5. qu'en les violant on ébranle tous les fondemens de la terre, aprés quoy il ne reſte plus que la chute des Empires (*a*).

156. Perſonne donec ne peut ſe departir de pareilles loix, *ne quidem ratione privilegii, ſive ſit conceſſum dignitati, ſive religioni, ſive perſonæ; quia publica utilitas cuilibet privilegio eſt præferenda*.

157. *Igitur nec privilegium Clericis generaliter indultum, includit caſum publicæ utilitati contrarium; & ſi includeret, non valeret*. Selon Balde, ſur la loy *Jubemus* 10. *Cod. De ſacroſ. Eccl.*

158. Cette utilité publique, & le ſervice Royal ont fait naitre la diſtinction des crimes, qui ſont ou purement Eccleſiaſtiques nommez ſimples, ou communs (que nous appellons mixtes) ou purement privilegiés & Royaux.

159. On les a appellé privilegiés, par ce que les Eccleſiaſtiques qui les commettent, ſe privent du privilege du For Eccleſiaſtique, *cum de iis apud ſecularem Judicem reſpondere cogantur, cujuſmodi moribus noſtris eſt crimen læſæ Majeſtatis, crimen falſæ monetæ, crimen vis publicæ, &c. Ita Cujacius ad cap.*4. ✕ *De judiciis*. Bornier ſur l'Ordonnance du mois d'Août 1670. pour les matieres criminelles, *art.* 13. *tit.*1.

160. Vanden Hane en ſes notes ſur la Caroline de Gand *art.* 14. cite un grand nombre d'Auteurs qui ont eſcrit des cas Royaux, auxquels peuvent eſtre ajoutez Boerius *deciſ.* 297. *num.* 1. Argentræus *ad conſuet. Britan. art.* 4. *notâ* 4. Bornier ſur ladite Ordonnance du mois d'Août 1670. *art.* 11. *tit.* 1. & Fevret, traité de l'abus, *liv.* 8. *chap.* 1. & 2.

161. Ce dernier nous aprend encore *au liv.* 1. *ch.* 1. *n.* 5. que l'an 1580. le Pape Gregoire XIII. voulut faire publier en France la Bulle nommé *Cœna Domini*, à quoy la Cour du Parlement de Paris s'oppoſa vigoureuſement par pluſieurs raiſons, & entre autres à cauſe que cette Bulle aneantiſſoit la Juriſdiction Royale, & contre l'uſance publique & immemoriale levoit la diſtinction qui s'étoit toujours faite du delit commun & du cas privilegié.

162. Le Conſeil Privé aux Pays-Bas agit avec la même vigueur l'an 1591. lors qu'il ordonna au Doyen & Chapitre de l'Egliſe Cathedrale de Tournay de tracer tout ce qu'ils avoient allegué au ſujet de cette même Bulle, & obſervance d'icelle, avec defenſe de ne ſe pas ſervir à l'avenir de ſemblables allegations, à peine qu'il y ſeroit pourveu, comme Sa Majeſté pour la conſervation de ſon Eſtat & authorité vertoit eſtre requis. Du Laury *art.* 125.

163. Les mouvemens qu'on s'eſt donné à Rome pour aneantir les cas Royaux & reſervez, ont attirez pluſieurs Ecrivains dans les mêmes ſentimens, ſoit ultramontains, ſoit interreſſez à raiſon de leur emploi.

164. Entres autres Farinace *in Succo operis ſui, part.* 13. *quæſt.* 112. *inſpect.* 7. *num.* 21.

165. Le Preſident Everhard s'eſt rangé du même parti au tems qu'il étoit encore Official de Bruxelles, *Conſil.* 30. *num.* 23. & 24. & *Conſil.* 42. *num.* 25. & 26. & cette œuvre precoce n'a été imprimée que aprés ſa mort.

166. Zypæus autre Official d'Anvers étoit trop partial pour ne point ſoutenir la même Theſe en ſon Traité *de Jure Pontif. novo lib.* 2. *de foro competenti num.* 41.

167. Ce ſont là les Auteurs que le Reſcribent appelle à ſon ſecours.

168. *Qui putant Clericos ab adepto Clericatu ſubditos Principis ſui eſſe deſinere: quos proinde negant crimen læſæ Majeſtatis poſſe*

(*a*) Quocirca recte id obſervavit recens Orator his verbis: *Perinde ut hæ leges obſervantur, ita ſtare Imperia, vel prolabi ſolent.*

Digitized by Google

poſſe committere: ſelon la note de Godefroy *ad l.* 5. *Cod. ad l. Jul. Majeſt.*

169. Mais le même Godefroy ajoute incontinent, *quod falſum eſſe cenſeo, ideoque merito Principes contrarium obſervant.*

170. Joignons à Godefroy un autre plus ancien que tous ceux citez cy-deſſus, ſçavoir Philippe Wielandt Conſeiller du Parlement à Malines des ſa premiere inſtitution, qui fût fait Preſident du Conſeil en Flandres, lors que ce Parlement vint à ceſſer pour un tems, & promu à la Preſidence du Privé ou Grand Conſeil, aprés que ce Conſeil avoit été retabli par l'Archiduc Philippe: Voyez les lettres de Louïs XII. Roy de France, *tom.* 1. *fol.* 32.

171. Ce premier Preſident qui connoiſſoit mieux que perſonne les uſages du Pays, dans ſa Pratique civile, *eerſten tydt cap.* 19. *num.* 15. *& cap.* 20. *ende den* 5. *tyd cap.* 5. *num.* 6. *&* 7. poſe en fait fondé ſur la notorieté publique.

172. *Dat de Clercken oock moeten antvvoorden voor den Prince ofte ſynen Raedt van ſauvegardebrake, eerelycke vredebrake, port d'armes, ende andere geprivilegeerde ſaken.*

173. *Soo moeten ſy oock antvvoorden van de infractien der Ordonnantien die den Prince maeckt, om t'onderhaut ſynder Weerlyke Juriſdictie, &c.*

174. Damhouderus, qui n'a eſté proprement que le traducteur de Wielandt, dit de mot à mot la même choſe *Prax. Civ. cap.* 53. *num* 19. *& cap.* 124. *num.* 19. 20. *&* 26. *& ibi* Nicol. Tuld. *& alii ab ipſo citati*: Automne *ad l. Omnes* 33. *auth. Clericus, & auth. Statuimus, Cod. de Epiſc. & Cleric.*

175. Gudelinus *de Jure noviſſimo lib.* 6. *cap.* 7. *num.* 20. a atteſté la même coûtume en ces termes: *Hic* (in Belgio) *& in Regno Franciæ ſolet Princeps ſeu ejus Conſilium de violatione publicæ fidei, tutelaque à ſe datæ, & de vi armata, geſtationeque armorum illicita, & de læſa Majeſtate, & ſi Patriæ Conſtitutiones contemptæ dicantur, deque aliis ſimilibus, etiam adverſus Clericos cognoſcere.* Benedicti *ad cap. Raynutius*, verbo, *& Uxorem nomine Adelaſiam, deciſ.* 2. *num.* 141. 143. *&* 155.

176. Anſelmo, nonobſtant qu'il eſtoit Fiſcal de la Cour ſpirituelle à Anvers, a avoué de bonne foy *ad Edictum perpetuum anni* 1611. *art.* 5. §. 13. *In hiſce Ditionibus Belgicis multos eſſe caſus, quibus Clerici Edictis & Principum Conſtitutionibus arctantur, utpote in cauſis ad Politiam ſeu Regimen Reipublicæ ſpectantibus.*

177. D'où il infere §. 26. que la deffenſe portée contre les piſtolets de poche par l'Edit de l'an 1614. eſt generale pour tous les Sujets de Sa Majeſté, ſoit Eccleſiaſtiques, ſoit Seculiers: *Clerici enim*, dit-il, *dicuntur cives, & veniunt appellatione civium; & cogitandum præterea, Principi ſeculari a Deo in temporalibus demandatam eſſe curam populorum, ac conſtare ex Edictis ab hinc centum & amplius annis, in Belgio publicatis, Principes noſtros eſſe in poſſeſſione, in cauſis ad regimen politicum ſpectantibus, obligare Clericos, ita ut hi & laici eatenus unum eumdemque habeant Principem rectorem, cujus legibus politicis gubernentur.*

178. Et afin que le Reſcribent ne s'aviſe d'affoiblir ces authoritez ſous pretexte qu'on n'allegue aucun exemple, ni ſentence pour preuve de cette coûtume.

179. L'on prie la Cour de vouloir pendant le rapport ſe faire produire ſes Regiſtres, & cette objection diſparoitra auſſitot par la ſeule inſpection deſdits Regiſtres.

180. Voici entre autres un exemple extrait entierement du Regiſtre aux lettres cloſes, commençant en Novembre 1573. & finiſſant audit mois 1579. *fol.* 172.

181. Maître François Clicquet Chanoine de l'Egliſe Cathedrale de Nôtre Dame à Arras, Appellant de ceux du Conſeil d'Artois, contre Pierre de Bivres Inthimé, s'étoit aidé audit procès d'appel de trois fauſſes dépoſitions pardevant le Grand Conſeil, qui ordonna à ceux dudit Conſeil d'Artois par lettres du 7. Septembre 1575. de proceder contre ledit Chanoine pour avoir corrompu les témoins.

182. Ceux du Conſeil d'Artois en vertu de cette commiſſion decreterent adjournement perſonel contre ledit Chanoine, & à raiſon de ſa coutumace priſe de corps avec ſaiſie ſur ſes biens, & étant latitant fût en aprés appellé aux droits du Roy.

183. Et quoique l'Archevêque de Cambrai

brai ſe fondant ſur le 20. Canon de la derniere Seſſion du Concile de Trente menaça ceux du Conſeil d'Artois de proceder par Cenſures à leur charge s'ils paſſoient plus avant contra ledit Chanoine.

184. Ils reſolurent cependant de paſſer outre, à raiſon que ſuivant le commun uſage & obſervance du pays d'Artois, les Juges lais ont toujours puni par amendes pecuniaires les perſonnes Eccléſiaſtiques pour delict privilegié, ſi avant qu'elles ayent delinqué pardevant eux, dont ceux dudit Conſeil d'Artois eſcrivirent lettres d'advertence au Grand Conſeil le 9. Janvier 1576. Voyez Benedicti *ad cap. Raynutius*, verbo, *Et uxorem nomine Adelaſiam, deciſ. 2. num.* 142.

185. L'Arreſt de ce Grand Conſeil du 8. Mars 1560. rapporté de mot à mot par feu le Procureur General Du Laury en ſon *Recueil Art.* 32. prouve encore plus poſitivement, que par le commun uſage & obſervance de ces pays, les Prêtres ſeculiers doivent être punis par la Cour, du moins *pœnâ extraordinariâ, ſeu pecuniariâ*, pour crimes que l'on appelle ordinairement cas privilegiez & reſervez. La Roche Flavin des Parlemens de France *liv.* 10. *chap.* 1. cite un pareil Arreſt.

186. Il eſt neceſſaire de relever icy une groſſe faute commiſe par le Reſcribent dans l'application qu'il fait du paſſage de Mornac *ad L. 29. Cod. De pactis, ubi teſtatur, quod in Gallia ab omnibus itum ſit in eam ſententiam, ut ſi de crimine agatur, renuntiare non poſſit Clericus privilegio Cleri*.

187. Ce qui eſt vray pour les delits ſimples & communs, & nullement pour les cas Royaux, dont la connoiſſance eſt attribuée aux Juges Royaux privativement: même les procès faits aux Eccleſiaſtiques accuſez des cas que l'on appelle privilegiez non Royaux, doivent être inſtruits conjointement par les Juges d'Egliſe & ſeculiers, ſelon les Edits de France, ce qui certainement n'a point été ignoré par Mornac: tels ſont l'Edit de Moulins du mois de Fevrier 1580. *art.* 22. la Declaration donnée à S. Germain en Laye au mois de Fevrier 1678. celle du mois de Juillet 1684. l'Edit du mois d'Avril 1695. *art.* 38. & *ibi* du Perray, & la Declaration du 4. Fevrier de l'an 1711. Voyez Bornier ſur l'Ordonnance du mois d'Août 1670. pour les matieres criminelles *tit.* 1. *art.* 13. Loyſeau, des Ordres, *chap.* 9. *num.* 26. & *ſuivans*, ſur-tout *num.* 43. & 44. où il examine la queſtion: Si les Parlemens peuvent faire executer les Prêtres à mort ſans degradation precedente.

188. Après avoir juſtifié pleinement que nos uſages ſont à peu prez conformes auxdits Edits de France, ce qui eſt un fait dont Zypæus *loco ſupra citato* a convenu & deu convenir malgré luy, reſte à examiner la queſtion de droit, *An valeat conſuetudo, quod Clerici aliquot in caſibus apud ſecularem Judicem criminaliter conveniantur?*

189. Sur quoy on eſt content de ſe rapporter à la doctrine de Covarruvias Autheur favori du Reſcribent, & qui decide la queſtion à l'endroit même cité par le Reſcribent, *ſcilicet tom. 2. pract. quæſt. cap.* 31.

190. *Vir ille prudentiſſimus, qui Concilio Tridentino interfuit, poſtquam ſuâ ſecundâ concluſione docuiſſet, quod exemptio laicorum in rebus temporalibus & in criminalibus non ſit Juris Divini, ſed mere poſitivi, ad lit* num. 5. *ſe hanc ob rem opinari, aliquot in caſibus poſſe per conſuetudinem legitime præſcriptam, hanc exemptionem Clericorum reſtringi ac limitari, quia conſuetudo mixta procedens a tacito conſenſu Clericorum & Laicorum maximam vim habet, etiam in his, quæ Eccleſiaſtica ſunt; &c.*

191. Le Reſcribent pour encore mieux ſe mettre à couvert de toute pourſuite, affecte auſſi de vouloir ſe prevaloir des Decrets du Concile de Trente *Seſſ.* 13. *de reform. cap.* 8. & *Seſſ.* 24. *de reform. Eccleſ. cap.* 5. où l'on a reſervé la connoiſſance & deciſion des cauſes criminelles au ſeul Pontife, contre les Evêques accuſez d'un crime atroce.

192. A quoy il ſuffit de repondre que ce renvoi à la Cour de Rome, même pour crime atroce, a été rejetté, étant un ancien privilege de ce Pays, que perſonne ne peut être jugé en premiere inſtance hors dudit Pays, quand même il y conſentiroit. Damhouderus *Prax. civ. cap.* 124. *num.* 28. & *ibi* Tuldenus dont on trouve la preuve com-

complète dans un petit Traité *de Cenſuris* compoſé par le Suppliant, *cap.* 5. §. 4. Voiez la Couſtume de Luxembourg *tit.* 1. *art.* 2. *&* 3. & l'Arreſt de Charles VI. Roy de France du 7. Juin 1456. imprimé *fol.* 607. du 2. tom. de la nouvelle édition du Traité des libertez de l'Egliſe Gallicane enrichi par les notes de Lenglet du Freſnoy, Knobbaert *ad Jus civile Gandenſ.* 192. *Rub.* 1. *art.* 11. *Obſerv.* 6.

193. *Sed hic latet anguis in herba*. Le but du Reſcribent, en ſe comparant aux Evêques, tend à vouloir jouir de leurs immunitez & exemptions.

194. Il y a en France un Arrêt du Conſeil d'Eſtat du 26. Avril 1657. & une Declaration du Roy du même jour confirmative de ce même Arrêt, par lequel eſt ordonné, que les immunitez & exemptions acquiſes aux perſonnes des Cardinaux, Archevêques, & Evêques du Royaume, ſeront inviolablement gardées; & au cas qu'ils ſoient accuſez de quelque delit, même du crime de leze Majeſté, que leur procès ſera inſtruit & jugé pour leurs perſonnes par des Juges Ecclèſiaſtiques. Voiez Bornier à la fin de l'art. 13. de laditte Ordonnance de l'an 1670.

195. Si le Reſcribent étoit Evêque, l'on ſeroit obligé de luy porter le reſpect que merite l'ordre Epiſcopal, & l'on feroit pour lors peu de cas de ce qu'il y a encore à preſent de gens en France qui refuſent d'acquieſcer à cette Declaration, pour n'avoir jamais été enregiſtrée. Voiez Wicquefort, de l'Ambaſſadeur & ſes fonctions, *liv.* 1. *ſect.* 9.

196. Mais il ne s'agit pas ici d'un delit commis par quelque Evêque, il s'agit uniquement d'une lettre remplie d'injures atroces fort approchante d'un libel diffamatoire contre la perſonne du Suppliant, pour avoir été le défenſeur de la Juriſdiction Imperiale & Royale, laquelle lettre par le caractere de l'Auteur qui eſt Conſeiller Eccleſiaſtique du premier Tribunal de Juſtice de ces pays, cauſe du ſcandale public, & tend au renverſement des Loix fondamentales de l'Eſtat: qui ſont tous cas de ſouveraineté, privilegiez & reſervez à la ſeule connoiſſance du Souverain, *ut appoſite ad caſum*. Fevret, traité de l'Abus, *liv.* 8. *ch.* 2. *n.* 7.

197. Parmy quoy l'on eſpere d'avoir demontré que le Conſeil d'Eſtat n'a pu faire autrement, que de commettre ladite cauſe au jugement de ce Conſeil, & que la declinatoire propoſée par le Reſcribent n'eſt ſoutenable d'aucun chef.

198. Il s'agit preſentement de rencontrer les points reſtants de l'écrit du Reſcribent, puiſqu'il a plus que ſuffiſamment conteſté en cauſe, pour y être fait droit en definitif.

199. Le Reſcribent avoue d'abord que les Fiſcaux ont agi criminellement à ſa charge dès le commencement de l'an 1701. Il declare que l'Archevêque, l'Internonce Buſſi ont été ſes patrons, & il n'heſite point d'affirmer que ſon livre n'auroit été reprouvé de perſonne, à cauſe qu'il en auroit été quitte pour avoir dû s'abſenter pendant trois mois du Conſeil, ſans avoir été condamné aux depens de la pourſuite.

200. En un mot, il chante victoire, parce que l'on n'a pas conduit la victime ſur le bucher.

201. Et pour verifier une victoire ſi chimerique, *teſtes mortuos invocat*.

202. Il agiroit de meilleure foy, s'il s'en rapportoit à la renommée publique & à quelques Seigneurs du Conſeil d'Eſtat ſeuls témoins oculaires d'une affaire qui a fait tant de bruit, & ſi peu d'honneur au Reſcribent, que l'on voit avec ſurpriſe qu'il oſe encore toucher cette corde.

203. Après quoy pour tirer ſon epingle du jeu, en rendant les Joints en cauſe odieux au S. Siege, il fait deux remarques qui ne peuvent proceder que d'un eſprit fertile à tourner les choſes de tel biais qu'il luy plaſt, *pro commoditate cauſæ quam ſuſtinet; ſed qui quod vult, dicit, quod non vult, audit*.

204. Il s'eſt trouvé fortement preſſé, lors qu'on luy a reproché que ſa lettre du 8. Novembre 1718. n'eſt qu'une tiſſue d'injures qui n'ont aucun rapport, ni liaiſon avec ce qui fait l'unique matiere ou ſujet de la même lettre.

205. Cette reproche luy a été d'autant plus ſenſible, qu'il ſe trouve pour la même raiſon ſans appuy, ni protection, dont il s'eſt ſi bien trouvé autrefois.

206. Car l'on ne craint point de ſe trom-

per lors que l' on poſe en fait que cette lettre n' a été regardée par ceux qui ont eu connoiſſance de ce qui a precedé , que pour une piece moins mauvaiſe que celle qu'il avoit écrite quelque tems auparavant.

207. Il eſt donc de l' intereſt du Reſcribent de donner à quel prix que ce ſoit , une nouvelle tournure aux choſes pour contenter le public.

208. Qui trouve que c' eſt agir imprudemment & contre jugement, que de vouloir s'efforcer à detruire une loy fondamentale de tous les Eſtats qui profeſſent nôtre ſainte Religion , & d' attaquer ſans menagement un Docteur , ſon ancien Confrere , pour avoir fait des commentaires ſur cette même loy , longues années avant la promulgation de la Bulle *Unigenitus*.

209. Et cela ſans autre raiſon , qu' en vuë (à ce que pretend le Reſcribent) d' exhorter le troupeau qui lui a été confié comme Vicaire Apoſtolique de Bois-le-Duc, à l' acceptation de la même Bulle.

210. Pour raprocher ou combiner ces deux periodes de ſa lettre , & donner quelque couleur à un diſcours qui n' a ni ordre ni ſuite , il remarque dans ſon écrit de Replique.

211. Premierement , que les Fiſcaux ſe joignent au Sr. Van-Eſpen comme protecteurs de ſa doctrine , par laquelle il enſeigne que les Bulles dogmatiques telle qu' eſt la Bulle *Unigenitus* n' obligent point les ſujets Catholiques, & qu'ils ne peuvent point les accepter avant qu' elles ayent été placetées par le Roy, ou par ſes Conſeils.

212. Sa ſeconde remarque conſiſte en cette illation , que le Sr. Van-Eſpen , & les Fiſcaux joints à luy , en protegeant ſa doctrine , favoriſent & protegent les Academiciens ſes diſciples, & les Proteſtants contre l' acceptation de ladite Bulle.

213. Les Conſeillers Fiſcaux pour ſe mettre à couvert d' un trait ſi hardi , diſent qu' ils ont l' honneur d' être au ſervice du plus grand & du plus pieux de tous les Princes Catholiques , qui a toujours été le protecteur , conſervateur , & executeur de ce que l' Egliſe enſeigne & ordonne.

214. Et comme ce Grand Prince à la decharge de ſa conſcience a chargé ſes Miniſtres de cette protection.

215. Les Joints en cauſe proteſtent , qu' ils n' ont rien plus à cœur , en qualité de fils obeïſſants à l' Egliſe , & en acquit de leur miniſtere , que d' entreprendre la défenſe de l' autorité de nôtre S. Pere , lors que les choſes ſe font dans l'ordre, & ſans donner atteinte aux droits de tous les Souverains, de tous les Royaumes, & de tous les peuples , & aux maximes les plus inviolables du Gouvernement.

216. Il eſt connu à toute la terre que le Pape ne peut rien faire executer dans les païs , qui ne ſont pas ſous ſa domination temporelle , ſans une permiſſion expreſſe *verbo vel reipsâ & facto* du Prince regnant; & c' eſt cette permiſſion que nous connoiſſons parmy nous , ſous les noms de *Placet* & *Viſa* , & que l' on connoît en France ſous le nom de lettres d' attache , & ailleurs ſous les noms de l' *exequatur* & de *pareatis*.

217. Et l' on ſe ſert de la voye de retention des decrets de la Cour de Rome , juſques à ce que cette permiſſion ſoit accordée , & quelquefois de lettres de caſſation, au cas que l'execution ſoit faite avant que ladite permiſſion ait été obtenue. *Thuld. ad Damhouderum* , *prax. civ. cap.*124. *num.* 21. *lit.T.*

218. Cette permiſſion n' eſt pas ſeulement requiſe & neceſſaire , lorſque l' on veut faire executer une Bulle de nôtre S. Pere , mais auſſi lorſque l' on veut faire recevoir un Synode Provincial , par ce qu' il appartient à Sa Majeſté de ſçavoir quelles loix on pretend établir en ſes Eſtats : dont on trouve la preuve dans le Recueil de M. Du Laury , *Arr.* 122. & 159.

219. Quoiqu' il y a ſur ce point une intelligence ou harmonie parfaite entre le Sacerdoce & l' Empire , cependant le Reſcribent dans un age avancé (lors qu' il croit de n' avoir plus de graces à attendre de nôtre très-Auguſte Maître) traite de nouveauté dangereuſe , & d' entrepriſe temeraire ſur l' autorité du S.Pere , tout ce que le Suppliant a enſeigné touchant la neceſſité de la permiſſion Royale , & ſous un faux zele de religion , heurte contre les premiers principes de la Religion même.

220. Laquelle inſpire à tous les hommes que l' établiſſement de deux ſortes de Puiſ-

ſan-

ſances, la Spirituelle & la Temporelle, a pour objet & pour une fin commune, le bon ordre des Eſtats Catholiques, & le maintien de la tranquillité publique du Gouvernement.

221. Et bien loin que le miniſtere de l'une de ces deux Puiſſances engage ceux qui l'exercent, à la moindre choſe qui puiſſe bleſſer leur devoir envers l'autre, cette même fin commune les oblige au contraire à ſe ſoutenir mutuellement.

222. C'eſt cette obligation preciſe qui lie le Reſcribent plus que tout autre, en ſa qualité de Vicaire Apoſtolique de Bois-le Duc, & de Conſeiller du Grand Conſeil de Sa Majeſté Imperiale & Catholique.

223. En cette qualité, il ne luy eſt pas permis d'ignorer, que les divers uſages du Gouvernement dependent uniquement de la Puiſſance temporelle, laquelle n'en eſt comptable qu'à Dieu ſeul.

224. Si la défenſe de ſes droits eſt naturelle & permiſe à tout le monde (ce ſont les paroles de Ferdinand, ſurnommé le Catholique, Roy d'Eſpagne & de Naples, dans une lettre qu'il écrivit à ſon Vice-Roy le 22. Mai 1508. inſerée dans le Recueil de celles de Louïs XII. Roy de France *tom. 1. pag.* 109. *& ſuiv.*) il importe bien plus aux Rois, qu'à nul autre, d'y eſtre exacts & ſeveres, parce que pardeſſus l'obligation où ils ſont de la conſervation de leur Eſtat & dignité Royale, il leur importe fort auſſy de tenir leurs ſujets en paix par l'adminiſtration d'une bonne juſtice & par un bon Gouvernement.

225. Le Reſcribent a donc mauvaiſe grace d'accabler d'injures le Suppliant pour avoir défendu ſes mêmes droits, longues années avant la promulgation de la Bulle *Unigenitus*, & ainſi dans un tems qu'il n'en étoit point queſtion.

226. L'Auteur *De jure Belgarum*, mort paſſé plus de 40. ans, n'étoit-il pas du même ſentiment?

227. Pourroit-on aujourd'huy décrier ſa mémoire du Chef de ceux qui s'oppoſent à la Bulle *Unigenitus*, & le faire paſſer pour leur fauteur?

228. Après-tout, pourquoi tant d'invectives contre la perſonne du Suppliant au ſujet de ſa doctrine ſur la neceſſité du *Placet*, puiſque le Reſcribent ſe trouve à la fin forcé par la force de la vérité de convenir:

229. *Regem Catholicum voluiſſe obſervari ſtylum ſolitum, qui eſt quoad Bullas dogmaticas, ut cum tales acceperit Miniſter Apoſtolicus, eas deferat ad Gubernatorem Belgii, qui eas communicat cum Conſilio Sanctiori, in quo diſpicitur num Bulla illa nihil contineat quod repugnet Preeminentiis, aut Juribus Regiis: quale cum nihil in ea invenitur, ſubmittitur ab eodem Conſilio ad Miniſtrum Apoſtolicum ejuſdem Conſilii Secretarium, qui communicatam Bullam reſtituit & illius uſui relinquit, qui deinde ad Epiſcopos illam deſtinat, a quibus in Diœceſibus publicatur.*

230. *Hunc, & non alium uſum & praxim eſſe in Belgio quoad Bullas dogmaticas, fidem faciunt Regeſta Conſilii Sanctioris.*

231. *Hæc & non alia ſi intenderit Doctor Van-Eſpen, in Belgio non habet adverſarium.*

232. Si le Reſcribent avoit compoſé ſa Replique *animo & calamo magis tranquillo*, il ſe ſeroit ſouvenu qu'il a cité dans ce même écrit la page 122. du livret *de Publicatione Legum*, & qu'il en a extrait ce paſſage.

233. *Quod intentio & Regia mens fuerit, Bullas dogmaticas non eſſe publicandas, niſi prius in Conſiliis Regiis viſa fuerint & ut tales recognitæ, quod in effectu coincidit cum ipſa placetatione.*

234. Duquel paſſage ſe voit evidemment que le Suppliant n'exige autre choſe que ce que le Reſcribent avoue ſe devoir obſerver, *in quibus Doctor Van-Eſpen in Belgio non habet adverſarium.*

235. A ſçavoir que les Bulles des Papes & les decrets des Conciles ſoient vus au Conſeil Privé, & qu'il ſoit ſignifié au Miniſtre Apoſtolique, ou autres qui en ſollicite la publication & execution, que Sa Majeſté y conſente, étant fort indifferent ſoit qu'il conſte de la permiſſion du Prince par Lettres patentes, comme cela ſe pratique en matiere beneficiale, & contentieuſe entre Parties; ſoit par un ſimple *Viſa*, ſoit de bouche par un Secretaire ou autre perſonne publique. L'on n'ignore point que Zypæus en convenant de l'uſage, le fait

Digitized by Google

paſſer pour une opinion qui ne ſeroit fondée ſur aucun Edict du Souverain : mais la Sanction pragmatiques de Philippe II. de l'an 1574. & autres Edits poſterieurs imprimez derriere les Coutumes de Namur, *pag.* 215. 216. 217. 218. 219. *&* 220. juſtifient le contraire : auſſi étant aſſuré qu'il n'auroit pû obtenir la permiſſion de faire imprimer ſon Livre à Anvers lieu de ſa reſidence, & où il étoit Official, il s'eſt aviſé de le faire imprimer à Cologne, l'an 1620. & 1624. ce qui n'a point empeché que ledit Livre n'ait été défendu par reſolution du Conſeil de Brabant, comme conſte par la reſcription dudit Conſeil à l'Infante Iſabelle de l'an 1628. & par l'avis reſervi le 25. Fevrier 1644. par le Chef-Preſident Rooſe, où il dit qu'il avoit diverſes reſolutions, dont l'inſcription étoit de la main du Cardinal de Granvelle, pour juſtifier la neceſſité du *Placet* en toutes matieres ; & que Zypæus s'eſt abuſé (pour n'avoir jamais été en aucune charge qui l'auroit obligé de prendre inſpection des chartres du Pays) quand il dit, *nequidem in Conſilio Brabantiæ videri aliud eſſe formulare Placiti quam pro Bullis beneficialibus*. Lib. *juris Pontif. nov. tit. de Conſtitutionibus*, *num.* 2. *&* 3. étant au contraire veritable, comme dit le Chef Preſident Rooſe, que le *Placet* eſt requis pour toutes les matieres dont l'execution pourroit interreſſer les prerogatives du Roy, les loix du Païs & droits des inhabitans : c'eſt en vain que Zypæus ſe perſuade que cette Sanction de l'an 1574. n'auroit point été publiée ; car il ſuffit en tout cas qu'elle ait été envoyée à tous les Conſeils pour y eſtre enregiſtrée, puiſque *Sa Majeſté a pluſieurs fois trouvé plus expedient en matiere de Placet, de faire entendre ſon intention à ſes Officiers par Lettres circulaires, que par Edicts publics, deſquels l'execution pourroit être achoppée étant prinſe à contre-tems par la Cour de Rome, dont les exemples de ce ſiecle, ſignamment ceux de Milan & de Veniſe, ont aſſez fait connoître la ſuite & dangereuſe conſequence, de reveiller les Edicts par publication, quoy que très-juſtes, fondez en raiſon, & pratiquez en tout tems en ces Pays & ailleurs*. Ce ſont les mots de la Conſulte du Grand Conſeil du 9. Juin 1661. inſerée dans le Recueil de du Laury, *Arr.* 78.

236. L'on croit convenir de propoſer ici un cas en matiere beneficiale, où le *Placet* eſt requis de l'aveu du Reſcribent.

237. Poſons que le Prince auroit demandé de Sa Sainteté la collation d'un benefice pour un de ſes Sujets, & que ce benefice lui auroit été conferé par Sa Sainteté aux inſtantes prieres dudit Prince, qui de ſuite auroit ordonné par un ſimple decret que le pourvu par Sa Sainteté fût mis en poſſeſſion dudit benefice : faudroit-il en ce cas que le même pourvu obtînt encore de ſon Prince des Lettres Patentes de *Placet*, avant de pouvoir prendre poſſeſſion du même benefice ?

238. Certainement que non, puiſque les inſtantes prieres, le conſentement & le mandat dudit Prince, valent bien un *Placet*.

239. Ce qui prouve que l'on peut dire du *Placet* & du *Viſa*, ce que nos Juriſconſultes ont dit *de aditione & pro herede geſtione, qui ſunt duo modi acquirendæ hereditatis ; & hi modi ut nominibus, ita & reipsâ inter ſe diſtincti ſunt, ſaltem diſtinctionis causâ in diverſo genere ponuntur : quamvis nihil obſtet verborum ſignificatio, quominus qui pro herede ſe gerit, dicatur adire, & qui adit, pro herede ſe gerere ; & ideo noſtri hæc aliquando confundunt*. *Ita* Vinnius *ad* §. 6. *Inſt. de hered. qualit. & different*.

240. Il faut donc conclure, que le Reſcribent a rempli bien des pages inutilement au ſujet de la matiere du *Placet*, & qu'il a fait bien des vacarmes mal à propos & ſans raiſon.

La montagne en travail enfante une ſouris.

Parmi quoy les Suppliant & joints en cauſe perſiſtent avec demande de dépens.

Implorant, &c.

Etoit Signé, COLOMA KEYAERTS.

APOSTILLE.

Soit fourni, du 9. de Decembre 1720.

D E-

DEDUCTIO JURIS ET FACTI

Pro ZEGERO-BERNARDO VAN-ESPEN J. U. Doctore, & SS. Canonum Profeſſore, SUPPLICANTE:

Contra Ampliſſimum D. PETRUM GOVAERTS *Vicarium Apoſtolicum Sylvæ-ducenſem, & Conſiliarium in Magno Conſilio Regio,* *INTIMATUM.*

SUPPLICANS, revolvens librum, cui titulus, *Acta Eccleſiæ Mechlinienſis anni* 1718. *circa Bullam* UNIGENITUS, reperit paginâ octavâ exemplar Reſponſi D. Intimati ad Epiſtolam Excellentiſſimi ac Reverendiſſimi D. Archiepiſcopi Mechlinienſis, in quo Supplicans ſe videt traductum, tamquam qui non ceſſet auctoritati Pontificiæ ejuſque Conſtitutionibus quotidie arrodere, necnon doctrinam ſuam tamquam *novum fermentum*, quo ut purgetur fœcundum Belgii Seminarium Univerſitas Lovanienſis, optandum eſſet.

Cum vero Supplicans videret hanc atrocem contra perſonam & doctrinam ſuam calumniam unice ſuum fundamentum habere in his, quæ pro tuendis indubitatis Juribus, & auctoritate Suæ Cæſareæ & Catholicæ Majeſtatis ſcripſerat, imo & hæc per latus Supplicantis manifeſte imperi; cenſuit Supplicans Libellum ſupplicem exhibendum Suæ Cæſareæ ac Catholicæ Majeſtati in ſuo Conſilio Status, quo expoſuit hanc injuriam & calumniam in Supplicantem conjectam unice ob propugnata in ſuis Scriptis Jura Suæ Majeſtatis, concluſitque, quatenus Sua Majeſtas injungere dignaretur D. Intimato, *ut præſtitam injuriam Supplicanti illatam revocet, aut famam læſam reſtituat eo modo, quo Suæ Majeſtati juſtum & æquum videbitur.*

Viſo & lecto hoc Libello in Conſilio Status die 12. Julii anno 1719. per Apoſtillam marginalem eidem appoſitam die 13. ejuſdem remiſit Supplicantem pro complemento juſtitiæ ad Magnum Conſilium Suæ Cæſareæ & Catholicæ Majeſtatis.

Perſpicientes autem hujus Conſilii Status perſpicaciſſimi Senatores, hanc injuriam, cujus reparationem Supplicans poſtulabat, originem ſuam habere ex eo, quod Supplicans jura Suæ Majeſtatis tueretur, imo ipſis perſpicuum eſſet injuriam hanc Supplicanti illatam manifeſte tendere in violationem & enervationem jurium & præeminentiarum Suæ Majeſtatis, per litteras ad Magnum Conſilium mandarunt, ut Ampliſſimi DD. Conſiliarii Fiſcales ſe jungerent Supplicanti pro tuendis juribus Suæ Majeſtatis.

Conformiter ad prædictam Apoſtillam Libello Supplicantis appoſitam, & præfatas litteras, Supplicans una ſibi adjunctis Ampliſſimis DD. Conſiliariis Fiſcalibus obtulit Libellum ſupplicem huic Magno Conſilio, in eodem concludens prout concluſerat in Libello Conſilio Status oblato.

Domini vero Juncti pro tuendis juribus Suæ Majeſtatis concluſionem ampliantes concludunt: *A ce que ladite Lettre ſoit biffée & tracée hors dudit livre; qu'il ſoit interdit à tous & un chacun, de quelle condition & qualité qu'il ſoit, de s'en ſervir pour établir des maximes nouvelles, qui ſappent les Loix fondamentales de l'Etat, & à tous Libraires & Imprimeurs de vendre ou débiter ladite Lettre, à telles groſſes peines & amendes, que la Cour trouvera bon d'arbitrer, &c.*

Huic Libello reſpondit D. Intimatus per modum Advertentiæ.

Huic Scripto per modum Replicæ reſponſum fuit per Supplicantem & Ampliſſ. DD. Junctos; oſtenſumque fuit, quam inepta & futilis ſit exceptio declinatoria per D. Intima-

timatum propoſita, & quam vana ſit gloriatio de confecto & publicato libro, cui titulus: *Certamen pro Immunitate Eccleſiaſtica locali*. In quo libro præter obfirmatum animum Jura Regia impugnandi, & Supplicantem injuriandi & calumniandi, de quibus ipſe etiam D. Intimatus quaſi triumphabundus gloriatur, nihil ſolidi reperitur.

Unum hic addit Supplicans, ne nimium de taciturnitate & ſilentio Supplicantis D. Intimatus exultet, nequaquam ſilentium hoc proveniſſe, quaſi Supplicans hoc opus D. Intimati adeo ſolidis fundamentis innixum crederet, ut illud de facili ſubverti non poſſet, ſed quod illud indignum refutatione judicaverit.

Ut enim candide fateatur Supplicans, cum primum in manus ejus incidit *Certamen* illud, nec indignitatem operis & publicam de eo indignationem adhuc perſpectam haberet, indignatus de tam enormi & pernicioſa Juris Regii violatione, ad refutandum hoc Scriptum ſe accinxit Supplicans, & pene ad finem perduxerat; dum tandem perſpexit hoc opus non niſi apographis & mutilatis quibuſdam fragmentis ex Decreto Gratiani deſumptis eſſe refertum, ac inſuper intellexiſſet palam hoc opus contemptui haberi, atque ſub pulveribus deliteſcere, & Typographi granaria gravare.

Ut propterea Supplicans manum e tabula retraxerit, veritus ne refutatio hujus inſignis operis, aliquorum curioſitate excitatâ, opus ſuum e pulveribus reſuſcitaret; crediditque Supplicans ſatius eſſe Jus Regium circa immunitatem localem vindicare & exponere ſpeciali aliquâ diſſertatione, nullâ nec dicti *Certaminis*, aut ejus Auctoris factâ mentione.

Dictæ Replicæ D. Intimatus oppoſuit prolixum & confuſum Scriptum ſub nomine *Perſiſtentiæ & Advertentiæ*, in quo ſub prætextu Immunitatis, & Exemptionis perſonalis, ſe a juriſdictione hujus Magni Conſilii ſubtrahere conatur; multaque miſcet, quæ animum ejus in tuendis Juribus ſui Principis parum proclivem demonſtrant, repletque Scriptum ſuum multis parergis cauſam principalem non tangentibus, ſed potius ad cauſam involvendam & obſcurandam adinventis, quin & ſenſa Supplicantis in alienum ſenſum contra ejus mentem detorquere conatur.

Huic Scripto abunde ſolideque reſponderunt per ſuam Duplicam Ampliſſ. DD. Conſiliarii Fiſcales Supplicanti juncti in hac cauſa pro tuendis Juribus & Præeminentiis Cæſareæ & Catholicæ ſuæ Majeſtatis, in quantum per latus Supplicantis perſpexerunt Jura & Præeminentias Regias everti & impeti.

Proinde id unum ſufficiet Supplicanti, oſtendere per ipſum nihil eſſe aſſertum aut ſcriptum, niſi quod Juribus & Præeminentiis Regiis plane conforme eſt.

Ac proinde doctrinam, & aſſerta Supplicantis non poſſe ut *novum fermentum* publice proclamari, atque Supplicantem tamquam quotidie arrodentem Pontificiæ auctoritati traduci, niſi una indubitatis Juribus & Præeminentiis Regiis hæc nota inuratur.

Cum autem Scriptum D. Intimati exaratum ſit ſummâ confuſione, omniaque ſine ullo ordine immiſceat, cenſuit Supplicans hoc ſuum Scriptum in quatuor capita dividendum.

Quorum primo reſpondetur ad ea, quæ pro ſua exceptione declinatoria, & ejus fundamento, ſive Immunitate Sacerdotum in Cauſis perſonalibus, ſignanter criminalibus, adduxit Intimatus.

Secundo capite ſatisfit his, quæ doctrinæ Supplicantis de neceſſitate Placeti Regii ſuper Bullis Pontificiis notanter in materia dogmatica Intimatus opponit.

Tertio capite expenduntur ea, quæ contra doctrinam Supplicantis de Juriſdictione Principis præſertim criminali in hoc Scripto per Intimatum adducuntur.

Quarto denique capite explanantur quæ de prohibitione Romana operis Supplicantis (cui titulus: *Jus Eccleſiaſticum Univerſum*) ſcribit Intimatus, quæque inde perperam concludit, adjectis quibuſdam parergis ad invidiam Supplicantis impertinenter adductis.

CAPUT I.

Reſpondetur ad ea, quæ pro ſua EXCEPTIONE DECLINATORIA, *& ejus fundamento, ſive Immunitate Sacerdotum in Cauſis perſonalibus, ſignanter criminalibus, adduxit Intimatus.*

AR-

Articulo 57. ſuæ Perſiſtentiæ ſive Replicæ dicit D. Intimatus: *Quod non poſſit ac debeat conteſtari coram hoc Magno Conſilio ſuper criminali & clamoſa hac actione, quam Clariſſimus D. Van-Eſpen inſtituit*.

In primis novit Intimatus Supplicantem nullam contra D. Intimatum actionem coram hoc Magno Conſilio inſtituiſſe, niſi ex Judicio Cæſareæ & Catholicæ ſuæ Majeſtatis in ſuo Conſilio Statûs, a quo per Apoſtillam Libello Supplicantis appoſitam pro complemento Juſtitiæ tamquam Judicem competentem hujus cauſæ Supplicans miſſus fuit.

Ad hæc novit indubie Conſiliarius Regius, ex concluſione per Libellum ſupplicem capta judicandum eſſe de ſpecie actionis.

Concluſio autem a Supplicante per Libellum Conſilio Statûs oblatum, ac poſtmodum huic Magno Conſilio cum eadem plane concluſione conformiter ad Apoſtillam marginalem exhibitum, hæc fuit: *Humillime ſupplicans, quatenus dignetur præfato Vicario Apoſtolico Sylvaducenſi, ac Conſiliario in Magno Tuæ Majeſtatis Conſilio Petro Govaërts injungere, ut præfatam injuriam Supplicanti illatam revocet, aut famam læſam reſtituat eo modo, quo Sacræ Tuæ Majeſtati juſtum & æquum videbitur, quod faciendo, &c.* Quæ hîc ſpecies actionis criminalis, quam D. Van-Eſpen contra Intimatum inſtituit?

Ignoratne forſan Conſiliarius Magni Conſilii, quod *Judicium dicatur criminale, quo agitur ad publicam vindictam, ſive ſit ex delicto imponenda pœna corporalis ad commodum publicum, ſive ſit imponenda pœna pecuniaria applicanda Fiſco*.

Judicium vero dicatur civile, *quando agitur ad commodum privatum, ſive cauſa deſcendat ex delicto, ſive ex contractu*, uti loquitur Julius Clarus in Practica criminali, §. *finali*, *lib.* 5. *quæſt.* 1.

Porro ex concluſione per Supplicantem capta evidens eſt, Supplicantem nequaquam ad vindictam publicam, ſed unice ad reparationem ſuæ propriæ famæ concluſiſſe, eo modo quo Suæ Majeſtati id fieri juſtum & æquum videbitur. Quæ concluſio, cum unice tendat ad intereſſe privatum Supplicantis, nullam vel ſpeciem habet actionis criminalis.

Imo tametſi Supplicans ſimpliciter concluſiſſet pro reparatione ſuæ famæ ad palinodiam ſive revocationem injuriæ per Intimatum faciendam, hæc nihilominus concluſio civilis eſſet, utpote quæ non inſtituitur, *ut vel corpori pœna infligatur, vel quidquam applicetur Fiſco; ſed tantum ut honori & æſtimationi ejus, qui læſus eſt, conſulatur*.

Ita poſt Mynſingerum & Andream Gail loquitur Arnoldus Vinnius ad §. 10. *Inſtit. de injuriis*. Addi poteſt & Zypæus in Notitia Juris Belgici *tit. de injuriis*, *num.* 3. notans moribus obtinuiſſe, ut *palinodia exigatur, quæ reparationem famæ ſpectat, adeoque* Civilis est.

Neſcit proinde Supplicans, quâ ſpecie Conſiliarius Regius Doctor Juris pro fundamento ſuæ exceptionis declinatoriæ afferere potuerit, quaſi per Supplicantem coram hoc Magno Conſilio contra Vicarium Apoſtolicum inſtituta eſſet actio criminalis.

Sed & hoc ſatis mirari nequit Supplicans, quod in hujus fundamenti probationem adducere non vereatur factum & exemplum defuncti Archiepiſcopi Mechlinienſis, cujus Vicarius Generalis aliquando fuit D. Intimatus: quod *art.* 60. proponit his verbis: *Etiam ab aliquot annis quinque Sacerdotes nominantes ſe Theologos Belgas auſi ſunt offerre Libellum ſupplicem Conſilio Privato contra ipſum Illuſtriſſimum D. Archiepiſcopum Mechlinienſem defunctum, quo poſtulabant reparari prætenſas injurias ſibi illatas per quamdam ipſius Deductionem contra ipſos Sereniſſimo Duci Bavariæ exhibitam, concludentes ut Archiepiſcopus eas revocaret*.

Quinque illi Sacerdotes, de quibus Intimatus, fuerunt Gummarus Huygens, S.T.D. & Præſes Collegii Adriani VI. Lovanii, Lambertus Baërts Canonicus & Plebanus Mechlinienſis, Rumoldus Bacx Canonicus & Plebanus Antuerpienſis, Eraſmus Van Geet Canonicus Graduatus & Pœnitentiarius Eccleſiæ Cathedralis Gandenſis, & Guillelmus Vande Neſſe Paſtor S. Catharinæ Bruxellis.

His

His præclariſſimis Viris affinxit per atrocem injuriam & calumniam D. Intimatus in quodam Libello, cui titulus: *Certamen*, &c. quaſi ipſi Archiepiſcopum Mechlinienſem conveniſſent *criminaliter* coram Conſilio Privato.

Hanc, aliaſque calumnias contra hos aliosque Sacerdotes Belgas per Intimatum in citato *Certamine* injectas, ad inſtantes preces horum Sacerdotum refutavit Supplicans in Libello, cui titulus: *Concordia Immunitatis Eccleſiaſticæ, & Juris Regii, &c.* in quo oſtenditur, quod nullâ vel in ſpeciem hi Sacerdotes actione criminali conveniſſent coram Conſilio Privato Illuſtriſſimum D. Archiepiſcopum Mechlinienſem.

Hoc verum eſt, quod D. Archiepiſcopus anno 1695. obtuliſſet Duci Bavariæ tunc Belgii Gubernatori Libellum contra prædictum Guillelmum Vande Neſſe, in quo illum de variis enormibus exceſſibus accuſabat, adjuncto eidem Libello ſcripto, cui titulus: *Deductio Proceſſus criminalis Paſtoris S. Catharinæ & adhærentium ipſius;* quâ non tantum dictus Paſtor, ſed & prædicti quatuor Sacerdotes variis enormibus exceſſibus notantur, atque tandem concluditur:

Nunc Suæ Majeſtati & ſuis conſiderandum relinquitur, quid ab ejuſmodi Presbyteris exſpectandum ſit, quem reverentiæ & obedientiæ erga ſuos Principes ſenſum inſpirabunt ſubditis, quibus tam pernicioſa præbent ſeditionis & rebellionis exempla. Si Lutherus & Calvinus, & primi illorum ſectatores compreſſi fuiſſent initio, Europa adhuc tota Catholica foret, nec tot in Statu viſæ eſſent mutationes, nec tot Provinciæ a legitimo ſuo Principe ſeparatæ.

Quid evidentius, quam quod hi Sacerdotes per ſuum Libellum ſupplicem, quem Conſilio Privato obtulerunt, poſtquam copiam præfatæ Deductionis nacti fuerant, nullâ vel in ſpeciem actione criminali D. Archiepiſcopum convenerint? Concluſio enim ipſorum erat de verbo ad verbum prout ſequitur:

Supplicant humillime S. M. ut declarare non gravetur dictas denuntiationes, accuſationes, & terminos injurioſos, quæ D. Archiepiſcopus Mechlinienſis allegat & profert tum in dicto ſuo Libello, tum in Deductione, quæ Libello jungitur, eſſe abuſivæ, ficta, & veritati contraria, ac proinde mandare dignetur, ut dictus Libellus & Deductio lacerentur, aut ſaltem dictæ injuriæ accuſationes & termini injurioſi deleantur & expungantur, eâ ratione quâ Majeſtas Veſtra expedire judicaverit, vel aliter, cum expenſis & damnis; quod faciendo, &c.

Evidens in primis eſt, quod hi Sacerdotes per hunc Libellum ſupplicem Conſilio Privato oblatum unice intenderint ſe ab enormibus exceſſibus, de quibus coram eodem Conſilio per Archiepiſcopum erant denuntiati & accuſati, purgare, & innocentiam ſuam probare conati ſint, id unum concludendo ut fama ipſorum per injurias ſibi impactas enormiter læſa repararetur eo modo, quo Majeſtas Sua expedire judicaverit.

Quæ hic ſpecies actionis criminalis contra D. Archiepiſcopum? Enimvero ob Archiepiſcopi reverentiam, nec ad palinodiam concludere voluerunt, uti ex eorum ſupra exhibita Concluſione pateſcit, ut falſo proinde afferat Intimatus eos ſupplicaſſe, ut Archiepiſcopus *injurias revocet*.

Ad hæc evidens eſt, hos Sacerdotes per Libellum ſupplicem proprie non conveniſſe Archiepiſcopum coram Conſilio Privato, ſed potius D. Archiepiſcopum Libellum cum Deductione Conſilio Privato offerendo & poſtulando, ut in hos Sacerdotes tot enormium ſcelerum reos animadverteretur, coram hoc Conſilio conveniſſe, ſive accuſaſſe, & ut reos puniendos detuliſſe.

Sacerdotes vero intra terminos defenſionis omnibus jure naturali permiſſæ ſe continentes coram eodem Judice & Tribunali, coram quo erant accuſati & infamati, innocentiam ſuam probarunt, & famæ reparationem prætenderunt; quo quid æquius juſtiuſque?

Verum eſt, huic Sacerdotum Libello licet iterato interpellatum D. Archiepiſcopum non cenſuiſſe reſpondendum; ſed & verum eſt, Conſilium Privatum ipſum ut contumacem declaraſſe per ſequens Decretum: *Sua Majeſtas decernens ſecluſionem intentam per Apoſtillam de* 11. *Martii præteriti admittit Supplicantes ad probandum facta per ipſos allegata, parte ad hoc prius citatâ.*

Quæ hic per D. Archiepiſcopum oppoſita

ta exceptio declinatoria titulo Immunitatis Eccleſiaſticæ perſonalis, quam ſibi fingit Intimatus? Num forſan per exceptionem hanc prætendiſſet D. Archiepiſcopus impedire hos Sacerdotes, quominus defenſionem ſuam inſtituerent coram eodem Judice, coram quo per ipſum D. Archiepiſcopum de variis exceſſibus & criminibus erant denuntiati? Aut forſan Judicem voluiſſet declinare ut incompetentem ad declarandum hos Sacerdotes eſſe innocentes, ad quem tamquam Judicem competentem examen & deciſionem hujus cauſæ detulerat, & privative ſpectare dixerat? Quid hic ſtultius & ineptius?

Nihil proinde ex hoc Archiepiſcopi facto & exemplo pro fundanda ſua exceptione declinatoria titulo Immunitatis perſonalis exſculpere poteſt D. Intimatus: ſed hoc potius diſcere debuiſſet, Archiepiſcopum non dubitaſſe, quin hæc Immunitas ceſſaret, dum de violata auctoritate & poteſtate Principis per Sacerdotes quæſtio eſt, & de hac violatione rei aguntur.

Ex his itaque & hoc inferre poterat D. Intimatus, Immunitatem ſive exemptionem Sacerdotum a foro ſeculari in cauſis criminalibus ſibi etiam ex judicio Archiepiſcopi in præſenti cauſa non poſſe ſuffragari, quandoquidem de violata Juriſdictione & auctoritate Principis quæſtio ſit.

Interim D. Intimatus, ut exceptionem ſuam declinatoriam aliquo colore firmet, plura ex prædicto ſuo *Certamine* pro aſſerenda omnimoda Immunitate Clericorum in cauſis perſonalibus præſertim criminalibus tranſcripſit, quibus abunde & ſolide in ſua Duplica reſponderunt Ampliſſimi DD. Fiſcales, atque pro tuenda Cæſareæ ſuæ Majeſtatis auctoritate probarunt omnem hanc immunitatem Clericorum procedere & dependere a voluntate & benignitate Principum tacita, vel expreſſa; eamque pro temporum & locorum varietate & conditione reſtrictiorem vel extentiorem fuiſſe & eſſe.

Hoc & una annotarunt Ampliſſimi DD. Juncti, quorumdam Auctorum, quorum auctoritate hanc Immunitatem adſtruere ſtudet, ſententiam in alienum ſenſum detorſiſſe., notanter Didaci Covarruviæ, quem ut præcipuum hujus Immunitatis Patronum reclamat.

Inſuper recte notarunt, perperam D. Intimatum pro aſſerenda ſua exceptione declinatoria titulo Immunitatis impediſſe Synod. Trid. *Seſſ.* 24. *cap.* 5. *de Reform.* ubi præſcribitur forma procedendi contra enormium criminum reos; reflectentes Synod. Trid. in hoc Decreto ſpecialiter agere de Epiſcopis, non autem de Sacerdotibus, licet titulo Vicariatus ſive Apoſtolici, ſive Epiſcopalis, vel Capituli Sede vacante, curam & regimen exercentibus, charactere tamen Epiſcopali non inſignitis, qualis eſt D. Intimatus.

Obſervarunt quoque per dicti Concilii Decretum *Seſſ.* 25. *cap.* 20. *de Reform.* quod ad nauſeam recantat D. Intimatus, nullatenus auctoritatem aut juriſdictionem Principum quoad cauſas criminales Clericorum reſtrictam eſſe: una tamen notantes, quod nonnulli e Patribus Concilii Tridentini, ac præcipue Legati Pontificii, aliique Epiſcopi Italiæ tentarint, ut quædam circa Juriſdictionem & Poteſtatem Principum quoad cauſas & Perſonas Eccleſiaſticas reformationis Decreta Patribus proponerentur; ſed ab hac reſolutione tandem receſſum fuerit ob ſummam & unanimem omnium Principum per ſuos Legatos oppoſitionem.

His addere liceat ſtudium & conatum Legati Apoſtolici pro extendenda hac Clericorum Immunitate in cauſis criminalibus, & oppoſitionem Oratorum Principum, ac ſignanter Cæſareæ & Catholicæ ſuæ Majeſtatis Caroli V. prævie ante *Seſſ.* 14. *de Reform.* ſub Julio III.

Hujus conatus & oppoſitionis teſtem habemus omni exceptione majorem Franciſcum De Vargas, qui tamquam Conſiliarius & Aſſeſſor Franciſci De Toledo Oratoris dictæ Suæ Majeſtatis eo tempore, quo hæc contigerunt, Concilio Tridentino intererat, & tuendis Juribus Suæ Majeſtatis intendebat.

Hic itaque in litteris datis 26. Novembris 1551. e Concilio Tridentino ad Epiſcopum Atrebatenſem ſive Cardinalem Granvellanum, eo tempore in his Provinciis Caroli V. primum Miniſtrum ſcribit, per Legatum Summi Pontificis Conſilio præſidentem inter articulos Reformationis in proxima Seſſ. 14. proponendos fuiſſe quinque articulos exemptionem Clericorum & Immunitatem Eccleſiaſticam concernentes,

Digitized by Google

quorum quartus hic erat : *Nemo Laicus cujuſcumque dignitatis, prætextu cujuſcumque privilegii vel conſuetudinis, contra in ſacris Ordinibus conſtitutos etiam in actionibus criminalibus procedere poteſt.*

Scribit autem De Vargas, quod hiſce articulis magna fuerit facta oppoſitio, ac præſertim per Franciſcum De Toledo Oratorem Regis Catholici, ob præjudicium inferendum Juriſdictioni Regiæ in puniendis atrocibus criminibus Clericorum, ſi hi articuli per Concilium probarentur, & ſignanter per articulum 4. qui, ut ſcribit De Vargas, in verbis eſſet *d'une conſequence fort préjudiciable, ſur-tout à Sa Majeſté & à ſes Royaumes. Nous avons en Eſpagne des Ordonnances, des Privileges, des louables & d'anciennes Coûtumes, que cette prétention du Legat attaque & renverſe même. Elle eſt contraire encore au ſtile, & à la maniere de proceder qui ont toujours été, & qui ſont encore en uſage dans les Conſeils Royaux & dans les Chancelleries. On y connoit par exemple des tous les violences; on cite, on bannit de Royaume les Eccléſiaſtiques qui troublent la tranquillité publicque, qui s'oppoſent à l'exercice de la Juriſdiction Royale, qui ont commis des crimes enormes ſans être punis, qui contreviennent à l'Ordonnance de Madrid, où il eſt deffendu de donner des Benefices aux étrangers, ni des penſions ſur les Benefices, qui entreprennent ſur les Droits & ſur les Prerogatives du Royaume, qui font enfin pluſieurs choſes ſemblables. Cette maniere de proceder ſe doit appeller plûtôt conſervation, défenſe, protection de l'Etat & des ſes privileges, qu'entrepriſe de la Juriſdiction Royale ſur les immunités Eccléſiaſtiques.* Hæc Epiſtola integra habetur in libello, cui titulus: *Lettres & memoires de François De Vargas . . . . . touchant le Concile de Trente &c.* editionis anni 1699. *pag.* 207.

Cum igitur nec in hac Seſſione propter Principum oppoſitionem quidquam de Immunitate Clericorum in cauſis criminalibus a Patribus Concilii Tridentini decretum legatur, ſolide concluditur, perperam auctoritatem dicti Concilii pro aſſerenda hac immunitate toties reclamari.

Conſtat inſuper ex eadem Epiſtola Franciſci De Vargas, ab antiquo receptum fuiſſe non tantum in Regno Galliæ, ſed etiam in Ditionibus ſuæ Cæſareæ Majeſtatis, ut Clerici in cauſis criminalibus coram Principum Auditoriis convenirentur, dum de infractione Jurium ſuæ Cæſareæ Majeſtatis rei aguntur.

Conſequenter D. Intimato, qui in hac cauſa reus agitur de violatione Jurium Suæ Majeſtatis, non poteſt ſuffragari immunitas Clericorum in cauſis criminalibus.

CAPUT II.

De neceſſitate PLACETI *ſuper Bullis Pontificiis præſertim dogmaticis ante earum publicationem.*

PRIMUM ac præcipuum punctum, de quo Intimatus in Epiſtola ſua ad D. Archiepiſcopum Mechlinienſem die 8. Decembris 1718. conqueritur, & quo tamquam *novo fermento* Univerſitatem Lovanienſem purgandam optaret, concernit doctrinam Supplicantis de neceſſitate Placeti Regii ſuper Bullis Romanis, ſignanter Dogmaticis, quod in ſua Epiſtola his verbis expreſſit : *Non deſunt tamen* (in Univerſitate Lovanienſi) *aliqui, præcipue unus qui non ceſſat illi* (auctoritati Pontificiæ) *arrodere, & etiam in hiſce circumſtantiis publice ſuggerere, quod neque moderna Conſtitutio* Unigenitus, *neque ullæ aliæ Bullæ, licet dogmaticæ, Catholicos obligent, antequam a Conſiliis Regiis ſint placetatæ.*

Fatetur Supplicans, ſe in Tractatu ſuo de Promulgatione Legum Eccleſiaſticarum, quem anno 1712. publice edidit, ſuſtinuiſſe & ſuſtinere, ac occaſione datâ publice ſuggerere, ſolam Bullarum aut Reſcriptorum promulgationem more ſolito per affixionem Romæ in locis ſolitis factam inſufficientem eſſe, ut eâ mediante Bullæ & Reſcripta Pontificia Belgas obligent, atque apud eos vim legis obtineant : ſed neceſſariam eſſe earum promulgationem per ſingulas Provincias ritu & more in his conſueto, ut hâc promulgatione populus & communitas vigore hujus promulgationis in certam & auctoritati publicæ innixam notitiam

Digitized by Google

titiam devenire queat.

Illud quoque fatetur Supplicans ſe ſuſtinuiſſe, & ſuſtinere nullam Bullam, nullumque Reſcriptum Romanum, aut aliud quidpiam poſſe in Provincias aut ditiones ſupremi Principis ab extra inferri, & in modum legis per Provincias publicari, antequam Princeps per ſe vel per Miniſtros ſuos ad id deſignatos notitiam ejus habuerit, & publicationi conſenſum ſuum dederit, ſive per litteras *Placeti*, ſive per *Viſa*, ſive, ut alii loquuntur, *Pareatis*, vel *Exequatur*, quæ omnia in unum incidunt, & unum ſignificant, Principem acceptâ notitiâ Bullarum ſeu Reſcriptorum, in earum publicatione conſentire.

Et ſane aliud per *Placetum* non intelligi indubie noviſſe debuit D. Intimatus, quandoquidem ignorare non potuit ipſe, qui jam pridem in Gymnaſio SS. Trinitatis Lovanii Grammaticam profeſſus fuerat, *Placetum* derivari a verbo *Placere*, adeoque per *Placetum* id unum ſignificari quod per verbum *Placere*.

Itaque Bullam placetari ſive Placito Regio muniri idem ſonat, quod Regi ſive Principi Bulla placet.

Dum igitur Supplicans requirit, ut Bullæ etiam Dogmaticæ ante earum publicationem ſint a Principe ſive ejus Conſiliis placetatæ, id unum vult & ſuſtinet, ut Bullæ ante earum publicationem a Principe ſeu ejus Conſiliis fuerint viſæ & examinatæ, & examine facto *Placetum* ſive conſenſus Principis ſuper earum publicatione acceſſerit.

Nec aliud Supplicantem per *Placetum* ſeu litteras *Placeti* intellexiſſe cognoſcere potuiſſet D. Intimatus, ſi pacato animo legiſſet prædictum Tractatum Supplicantis, quem ſe legiſſe fatetur *art.* 35.

Et quidem Supplicans ſub initio hujus Tractatus, ubi de Placeto Regio incipit, *parte* 2. *cap.*1. §.1.*pag.*232. (*a*) præmittens, cur litteræ, quibus conſenſus Principis indicatur, dicantur hîc in Belgio Litteræ Placeti, hæc habet: *Vocantur Litteræ Placeti, ut ſignificetur, Bullas ſeu Reſcripta per Principem ejuſve Curias diſcuſſa ipſi non diſplicere, ideoque ſibi placere, ut executionem in ſuis Ditionibus obtineant, & effectum ſortiantur juxta morem & ſtylum in ſuis Ditionibus uſitatum.*

Et rurſus *part.*4.*cap.*4. §.5.*pag.*275. aſſeruit Supplicans Conſilii Privati non ſecus ac Brabantiæ firmam & conſtantem fuiſſe ſententiam etiam poſt receptas litteras Philippi IV. *Bullas dogmaticas non eſſe publicandas, niſi in Conſiliis Regiis viſæ fuerint, & ut tales recognitæ, quod in effectu coincidit cum ipſa placetatione.*

Hæc palam evincunt Supplicantem non aliud requiſiviſſe, niſi ut Bullæ Pontificiæ in Conſiliis Regiis fuerint *viſæ* & recognitæ, & ut dogmaticæ probatæ, & conſenſus Regius ſive ſcripto ſive verbo legitime innotuerit.

Porro hæc verba D. Intimatus non tantum legit, ſed & tranſcripſit *art.* 47. ſuæ Perſiſtentiæ.

Itaque D. Intimatus traducendo Supplicantem tamquam *qui non ceſſat quotidie arrodere Pontificis authoritati, & ejus doctrinam ut novum fermentum* notare, eo quod ſuſtineat ſeu ſuggerat, quod nullæ Bullæ Pontificiæ, licet Dogmaticæ, Catholicos obligent, antequam a Conſiliis Regiis ſint placetatæ, manifeſte ſignificare voluit Bullas Pontificias vulgo Dogmaticas obligare, tametſi in Conſiliis Regiis nec viſæ, nec recognitæ fuerint, neque conſenſus Regius ſive ejus Placetum acceſſerit.

Et revera hoc fuiſſe & eſſe intentum D. Intimati, ex toto contextu Epiſtolæ ac ejus Perſiſtentiæ nequaquam obſcurum eſt.

In primis *art.* 47. agnovit, quod Supplicans aſſeruerit, ſtylum aſſuetum & ſolitum, quem pro publicatione Bullarum Dogmaticarum Philippus IV. in litteris de 13. Junii 1659. ſervari voluit, eſſe, ut Bullæ Dogmaticæ in Conſiliis Regiis ſint viſæ & recognitæ ut tales; atque una recognovit Supplicantem aſſeruiſſe, quod hic ſtylus coincidat cum ipſa placetatione.

Verum ſimilem placetationem ſive ſtylum D. Intimato nequaquam placere oſtendit *art.*52. ibidem aſſerens ſibi innotuiſſe, *quod D. Van-Eſpen ſuſtinere non poſſet, ſtylum aſſuetum & ſolitum, de quo Rex loquitur, fuiſſe talem, ut Bullæ Apoſtolicæ & dogmaticæ non fuerint in Belgio publicatæ, niſi prius in Conſiliis Regiis viſæ fuiſſent, & ut tales recognitæ & approbatæ.*

Rationem Conſiliario Regio plane indignam ſubjicit: *Quoniam ejuſmodi aſſertioni obſtant*

(*a*) Citationes numerorum, qui ſparſim hîc adnotantur, huic tantum editioni exacte reſpondent.

Digitized by Google

obſtant Regiſtra Epiſcoporum Belgii.

Quaſi Rex Catholicus præcipiens, ut in publicatione Bullarum dogmaticarum procedatur juxta aſſuetum & ſolitum ſtylum, voluiſſet, ut ejus Miniſtri hunc ſtylum diſcerent ex Regiſtris Epiſcoporum.

Interim ex his manifeſtum eſt, intentum D. Intimati eſſe, ut nec hic ſtylus ſive talis placetatio in publicatione Bullarum dogmaticarum requiratur.

Ulterius poſtquam faſſus eſt citato *art.* 47. Placetum, quod Supplicans requirit, in effectu coincidere cum *Viſa*, ſive quod Bullæ Dogmaticæ in Conſiliis Regiis fuerint viſæ & recognitæ, palam fatetur *art.* 91. ſe in ſua Epiſtola inſinuare: *Quod Bullæ Dogmatica, & Bulla* Unigenitus *Chriſti Fideles obliget citra ſimile Decretum.*

Et *art.* 56. dicere non eſt veritus, quod ut Vicarius Pontificis, ipſiuſque Miniſter fidelis, muneris ſui eſſe æſtimaverit, Theologos Lovanii reſidentes, aliumque Clerum ſuæ Diœceſis inferiorem Epiſtolâ ſuâ monere, *Ne etiam hoc prætextu* (ſcilicet quod Bulla in Conſiliis Regiis non ſit viſa & recognita ut vere dogmatica) *recuſarent Vicario Chriſti, ejuſque Bullæ debitam obedientiam.*

Quid id illud niſi perſuadere, Bullas dogmaticas Chriſti fideles in Provinciis etiam remotiſſimis a Curia Romana obligare ſine ſpeciali publicatione in ſingulis Provinciis, aut ſaltem earum publicationem fieri poſſe, & eâ mediante poſſe conſtringi populum ad earum obſervantiam, ſine ullo ſcitu aut Placeto Principis, ſive priuſquam a Principe ejuſve Miniſtris viſæ & recognitæ fuerint.

Nec mirum videri debet id a D. Intimato attentari, utpote qui in omnibus ſuis Scriptis, ac notanter in utroque Certamine pro immunitate locali & perſonali, admodum generoſum & fidelem patronum pro prætenſis Juribus Curiæ Romanæ ſe oſtentat, etiam cum depreſſione auctoritatis & præeminentiarum ſui Principis.

Notum eſt autem DD. Internuntios jam pridem in hoc collimaſſe, & hodie collimare, ut perſuadeant Bullas Pontificias vulgo Dogmaticas Chriſti fideles ubique obligare, & ad earum obſervantiam conſtringere vigore ſolius publicationis ritu ſolito Romæ factæ, aut ſaltem eas publicari poſſe ſine ulla prævia Placetatione Principis.

Hoc Curiæ Romanæ ſtudium & conatum palam non ſemel recognoverunt Internuntii Bruxellis reſidentes, ac notanter anno 1682.

Eo anno bina Decreta prodierunt a Congregatione Cardinalium, quibus quædam impreſſa proſcribebantur, quæ per Internuntium publicanda miſſa fuerant ad Archiepiſcopum Mechlinienſem.

Conſilium Privatum acceptâ notitiâ hujus miſſionis, per litteras de nona Decembris ejuſdem anni ſignificavit, *Bullas aliaſque Pontificias diſpoſitiones dum concernunt materias* DOGMATICAS *exhibendas eſſe Conſilio, ut ab eodem inſpiciantur, ac pro talibus cognoſcantur, priuſquam publicentur.*

Internuntius acceptâ hujus Epiſtolæ per Archiepiſcopum copiâ, mox querelas ſuas per Libellum expoſuit Gubernatori Belgii; atque contendit idem eſſe in effectu Bullas dogmaticas eſſe placetandas ante earum publicationem, vel earum publicationem eſſe ſuſpendendam, quoaduſque ſimiles Bullæ fuerint in Conſiliis Regiis viſæ & recognitæ ut tales. Unde rogat Gubernatorem, *ut dignetur rem penitius introſpicere, &* facile, ait, *perſpecturus habebit, quod in idem incidit, placetare aliquam Bullam, ac examinare, an ſit dogmatica: utroque enim caſu ſubeſt arbitrio, voluntati ac judicio Miniſtrorum Regis publicatio Apoſtolicarum diſpoſitionum, hæcque ſubordinatio & dependentia tolerari nequit a Sancta Sede in his quæ ſunt mere* DOGMATICA. Integer Libellus habetur in Appendice ſupradicti Tractatus litt. *Y.*

De hoc Curiæ Romanæ ſtudio & conatu etiam probe conſcius Senatus Brabantiæ monendum cenſuit Archi-Ducem Leopoldum, ut Placetum Regium, quo permittebatur publicatio Bullæ Urbani VIII. contra librum Janſenii, quæ incipit *In eminenti*, ita limitaretur & modificaretur, ut hâc publicatione præjudicium non fieret Suæ Majeſtati circa Jus Placeti: *Parce qu'en ladite Bulle ſe trouvent des clauſes, qui decouvrent ouvertement le deſſein que les Romains ont de ſe décharger de l'obligation du Placet de Sadite Majeſté, & nous obliges*

Digitized by Google

liger à l'avenir à l'obſervance de toutes les Bulles Papales par la ſeule publication de leurs Decrets faite dans la Ville de Rome.

Hæc Epiſtola iterum integra habetur in Appendice monumentorum dicti Tractatus ſub litt. *K*, quam Appendicem ſe viſitaſſe fatetur Intimatus *art.* 37. ſuæ Perſiſtentiæ.

Subnectitur & ibidem ſub litt. *L.* Epiſtola Cancellarii ejuſdem Senatus (cujus particulare judicium expetierat Archi-Dux Leopoldus) eumdem ſimiliter monens, ut hæc cautela ſollicite apponatur: *Autrement*, inquit, *il ſeroit à craindre avec beaucoup de ſujet, que par la ſeule publication des Bulles ou Decrets du Saint Siege faite à Rome, on voudroit à l'avenir obliger ceux de ce Pays à l'obſervance deſdites Bulles ou Decrets, ce qu'eſt une forme inuſitée, & laquelle les Romains ont cy-devant taché par pluſieurs fois d'introduire par deça, pour anéantir ledit Droit de Sa Majeſté.*

Sed nec Ordines Statuum Brabantiæ tamquam Patres Patriæ hic ſuo muneri defuerunt, ſupplicaruntque & ipſi Archiduci, ut ita Decretum publicationis modificaretur, ut inde argumentum ſumi non poſſet, quaſi per ſolam publicationem Romæ factam Belgæ conſtringerentur Bullis Romæ ritu ſolito publicatis, prout ipſi Romani per clanſulas in Bulla contentas ſat inſinuabant. Hic libellus refertur in prædicta Appendice ſub littera *N.*

Non mirum proinde, quod Cæſarea & Catholica Sua Majeſtas, ſeu ejus Conſilium Status mandaverit Magno huic Conſilio, ut Conſiliarii Fiſcales ſe jungerent Supplicanti in hac Cauſa ad tuendum hoc jus Principis; cum indubie pateret ex contextu Epiſtolæ D. Intimati, ſtudium & conatum ejus eſſe perſuadere, Bullas vulgo Dogmaticas Belgas obligare; & vim legis in Belgio obtinere, licet nulla Principis Placetatio acceſſiſſet.

Ut hoc ſtudium & conatum ſuum aliquo colore obtegere poſſet, *art.* 120. aſſerit, quod Philippus IV. in ſuis litteris de 13. Junii 1659. voluerit obſervari ſtylum ſolitum, *qui eſt quoad Bullas dogmaticas, ut cum tales acceperit Miniſter Apoſtolicus eas deferat ad Gubernatorem Belgii, qui eas communicat cum Conſilio Sanctiori, in quo diſpicitur, num Bulla illa nihil contineat quod repugnet Praeminentiis aut Juribus Regiis, quale cum nihil in iis invenitur, ſubmittitur ab eodem Conſilio ad Miniſtrum Apoſtolicum, ejuſdem Conſilii Secretarius, qui communicatam Bullam reſtituit, & illius uſui relinquit, qui deinde ad Epiſcopos illas deſtinat, a quibus in Diœceſibus publicantur.*

Addit *art.* 122. *Hæc & non alia ſi intendat Doctor Van-Eſpen, in Belgio non haberet adverſarium.*

Facile crederet Supplicans, quod ſi hæc & non alia dixiſſet, quam quod ille eſſet ordinarius ſtylus in Bullarum dogmaticarum publicatione ſervari ſolitus, ſibi non haberet adverſarium, nec D. Intimatum, nec & ipſum Internuntium ejuſque Patronos, præſertim ſi cum D. Intimato palam in Scriptis ſuis non ſemel declaraſſet, quod Bullæ vulgo Dogmaticæ ante omnem plane placetationem & recognitionem in Conſiliis Regiis factam Belgas, aliosque fideles conſtringerent, modo Romæ ritu ſolito fuerint publicatæ.

Hinc enim & D. Internuntio, ejuſque Patronis ſat perſuaſum eſſet, quod prædicta de ſtylo ordinario ſervari ſolita duntaxat eſſent inſperſa, ut conatus & ſtudium, quod in Scriptis ubique elucet, aliquo colore tegeretur ad evadendam condemnationem hujus Magni Conſilii.

CAPUT III.

Expenduntur quæ contra doctrinam Supplicantis de Juriſdictione Principis præſertim criminali in hoc Scripto per D. Intimatum adducuntur.

D. Intimatus poſt expreſſam doctrinam Supplicantis de neceſſitate Placeti Regii ſuper Bullis Pontificiis vulgo dogmaticis, ſubjungit in eadem Epiſtola, quod Supplicans in ſuo Libro, cui titulus: *Jus Eccleſiaſticum &c.* tit. *De Juriſdictione Eccleſiaſtica* doceat, *Neque Eccleſiæ, neque Epiſcopis ejus propriam eſſe juriſdictionem, ſed precariam duntaxat, qualem Principes ſeculi ipſis crediderunt & conceſſerunt*. Id nec ſub hoc titulo, nec in toto ſuo Libro adſtruxit Supplicans.

Abſit

Digitized by Google

Abſit Supplicantem unqnam docuiſſe aut aſſeruiſſe, quod neque Eccleſiæ, neque Epiſcopis ejus ulla eſſet propria juriſdictio, ſed precaria dnutaxat dependens a conceſſione & benignitate Principis ſeculi.

Quis enim ambigat, quin Eccleſiæ ejuſque Epiſcopis ſit *propria* & non *precaria*, duntaxat juriſdictio ſive auctoritas, quam Chriſtus dedit Apoſtolis, *Marc. cap.* 16. *verſ.* 15. *&* 16. dum *eos miſit in mundum univerſum prædicare Evangelium omni creaturæ, & baptizare eos*; imo eos miſit ſicut ipſe miſſus fuerat a Patre, deditque eis poteſtatem ſolvendi & ligandi, quin & pertinaces in criminibus & Eccleſiam audire nolentes a communione & ſocietate fidelium reſcindendi & excommunicandi, aliaque omnia ordinandi & decernendi, ſine quibus ipſa fidelium ſocietas. ſeu Eccleſia ad finem intentum (ſcilicet æternam beatitudinem) pervenire non poſſet.

Hanc ſpiritualem & ſalutem animarum unice ſpectantem juriſdictionem ſive poteſtatem a Chriſto Eccleſiæ; ejuſque Epiſcopis tamquam Apoſtolorum Succeſſoribus eſſe datam, atque ipſis eſſe *propriam* & non *precariam* a conceſſione Principis ſeculi dependentem, pluribus locis in ſuo Opere adſtruxit Supplicans, atque ſignanter *Tom. I. parte* 1. *tit.* 16. *pag.* 226. *& ſeqq.*

Præterea *Tom.IV parte* 3.*tit.*4.*cap.*1.*num.*1. *pag.* 100.notavit Supplicans ex Joanne Morino de adminiſt. Sacramenti Pœnitentiæ *lib.*1. *cap.*9. *&* 10. quod etiam a primis ſeculis, *latiſſime Eccleſiæ auctoritas in puniendis quibuſcumque Laicorum delictis atque in ea inquirendi patuerit.*

Inſuper ex eodem Morino notavit eodem capite *num.*3.*pag.*101. quod Epiſcopi tum temporis in omnia crimina etiam occulta inquiſiverint, ac quaſi proceſſus inſtituerint, ut conformiter ad crimina detecta pœnitentias imponerent.

Imo & hoc cum Morino obſervavit Supplicans, Epiſcopos juriſdictionem ſuam tunc in omnia crimina exercuiſſe, *ſacramentali*, ut nunc loquimur, *ratione*.

Licet enim in peccata inquirerent, teſtes audirent, cenſuris aliiſque Canonicis pœnis contra peccatores procederent, tamen hæc omnia unice ad ipſam peccatoris reconciliationem tendebant; imo omnia quæ Epiſcopi circa crimina exercebant, cum Pœnitentiæ Sacramento connectebantur, atque ad ipſum forum internum Pœnitentiæ, ſive antecedenter, ſive conſequenter reducebantur.

Itaque manifeſte agnovit Supplicans juriſdictionem & auctoritatem a Chriſto Eccleſiæ datam, eamque etiam ſub Ethnicis Imperatoribus independenter ab eorum conceſſione aut benignitate *jure proprio* exercuiſſe.

Sed & hoc fatetur Supplicans, hanc juriſdictionem Eccleſiæ fuiſſe totam ſpiritualem, & ad interna ſive ad animarum ſalutem unice ſeſe extendiſſe.

Hinc & ulterius monuit Supplicans *Tom. IV. part.*3.*tit.*11.*cap.*1. *num.*2.*pag.*378. Sicuti primitus Eccleſia ejuſque Miniſtri adverſus ſceleratos & peccatores non procedebant, niſi cum reſpectu ad forum pœnitentiale, ipſumque forum pœnitentiale ſeu internum non eſſet plane a foro externo & forenſi ſeparatum; ſic nec pœnas Eccleſia ejuſque Miniſtri infligebant, niſi cum quodam reſpectu ad forum pœnitentiale, ut proinde primis undecim circiter ſeculis pœnæ Eccleſiaſticæ potius habuerint rationem pœnitentiarum, quam pœnarum, quemadmodum totis illis ſeculis forma procedendi Eccleſiæ adverſus criminoſos magis ad ipſum Tribunal Pœnitentiæ quam ad forenſe & judiciale referebatur.

Hanc inter proprie dictam Juriſdictionem coactivam Principibus datam, & juriſdictionem improprie dictam, ac mere ſpiritualem Eccleſiæ ejuſque Epiſcopis a Chriſto datam, diſtinctionem etiam ſeculo octavo agnovit & expreſſit Gregorius II. Papa ſcribens ad Leonem Iſaurum Imperatorem: *Vides*, ait, *Imperator Pontificum & Imperatorum diſcrimen. Si quiſpiam te offenderit, domum ejus publicas & ſpolias, ſolam illi vitam relinquens, tandemque illum etiam vel ſuſpendio necas, vel capite truncas, vel relegas, eumque longe a liberis & ab omnibus cognatis & amicis ſuis amandas: Pontifices non ita; ſed ubi peccaverit quis & confeſſus fuerit, ſuſpendii vel amputationis capitis loco Evangelium & Crucem ejus cervicibus circumponunt, eumque tamquam in carcerem in Secretaria ſacrorumque vaſorum æraria conjiciunt, in Eccleſiæ Diaconia & in Cathecumena ablegant, ac vi-*

ſce-

Digitized by Google

ſceribus ejus jejunium, oculiſque vigilias, & laudationem ori ejus inducunt, probeque famæ affligunt, tum pretioſum Corpus Domini illi impartiunt, & ſancto illius Sanguine illum potant; & cum illum vas electionis reſtituerint ac immunem peccati, ſic ad Dominum purum inſontemque tranſmittunt. Habetur hæc Epiſtola Tom. 7. Conc. General. col. 26. & 27. edit. Labb.

Quamquam Chriſtus eam plane ſpiritualem & internam juriſdictionem ſeu auctoritatem Eccleſiæ ejuſque Miniſtris dediſſe conſtet, nequaquam tamen hujus auctoritatis exercitium tribus primis durantibus ſeculis ſub Principibus ethnicis adepta fuit, ſed id demum ſub Conſtantino Magno ejuſque ſucceſſoribus Chriſtianis Imperatoribus conſecuta eſt.

Hoc & non aliud notare voluit Supplicans, dum *Tom. IV. part.3.tit.3. cap.1.num. 2. pag.* 64. dixit, quod ſicut Eccleſiæ atque Religionis curam crediderunt Principes Chriſtiani ipſis Epiſcopis tamquam præcipuis ejus Miniſtris & Apoſtolorum Succeſſoribus, ita quoque ipſis correctionem eorum, quæ Eccleſiam, Religionem, ejuſque diſciplinam ſpectant, ipſis detulerint, præſertim tamen, ſi quid quod hanc turbaret a Clericis ſeu inferioribus Eccleſiæ Miniſtris fieri contingeret.

Perperam proinde ex his verbis D. Intimatus *art.* 126. 127. & 128. Supplicantem arguit, quaſi auctoritatem & juriſdictionem ſpiritualem, quam Chriſtus Eccleſiæ ejuſque Epiſcopis conceſſit, a Principibus ſeculi accepiſſent.

Evidens enim eſt, quod Supplicans ibidem manifeſte indicaverit eam auctoritatem & juriſdictionem Eccleſiæ competiiſſe, eamque Principes Chriſtianos quoad exercitium libenter Eccleſiæ detuliſſe, ſive permiſiſſe.

Cum vero D. Intimatus in ſua ſupra nominata Epiſtola notet, doctrinam Supplicantis, quam tradit ſub titulo *de Juriſdictione Eccleſiaſtica*, evidens eſt, quod Intimatus arguere intendat Supplicantem in eo quod doceat, *neque Eccleſiæ, neque Epiſcopis ejus propriam eſſe juriſdictionem*, nimirum eam juriſdictionem, de qua ſub hoc titulo de Juriſdictione Eccleſiaſtica præſertim in criminalibus agit Supplicans.

Porro manifeſtum eſt, quod Supplicans ſub hoc titulo unice tractet de proprie dicta juriſdictione criminali, quæ tota externa, quæque ad vindictam & punitionem criminum & malefactorum per pœnas temporales, pecuniarias, vel corporis afflictivas dirigitur, quæ proprie ad *Jus gladii & Imperii* pertinet.

Hanc autem proprie dictam juriſdictionem vindicativam & externam plane diſtinctam eſſe a juriſdictione mere ſpirituali & interna, quam Chriſtus ſuæ Eccleſiæ dedit, ex dictis pateſcit.

Priorem namque juriſdictionem a Deo Principibus, eorumque Magiſtratibus una cum Jure gladii conceſſam eſſe, ſat ſe adſtruxiſſe confidit Supplicans. Eamque contra argutias Intimati plurimis ſolidiſque rationibus & argumentis Principibus vendicarunt Ampliſſimi DD. Fiſcales in ſua Duplica.

Hi & una cum Supplicante oſtendunt, quomodo tandem ex Principum benignitate & voluntate tacita vel expreſſa aliqua hujus juriſdictionis pars, Eccleſiæ ejuſque Epiſcopis communicata ſive indulta fuerit.

Cum vero tota hæc juriſdictio coactiva & externa Principibus competat, ut ſuâ auctoritate pacem Reipublicæ & ſubditorum procurent & conſervent, nequeunt eam juriſdictionem Principes ita a ſe abdicare, ut illa abdicatio finem illum, ad quem data eſt, aſſequi non valeat.

Quapropter fatetur Supplicans, hanc proprie dictam externam & coactivam juriſdictionem eo ſenſu etiam hodie a Principe eſſe dependentem, ut ſi intelligat in hujus juriſdictionis a ſe indultæ exercitium quædam irrepſiſſe, quæ pacem & tranquillitatem populi turbarent, aut ſubditis grave nocumentum inferrent, poſſet ea Princeps ordinare, imo & ei limites præſcribere, quibus hiſce abuſibus occurreretur.

Hâc poteſtate jam pridem Principes Catholicos etiam noſtros uſos fuiſſe evincunt eorum Edicta, quibus modum & leges præſcribunt Judicibus Eccleſiaſticis in exercitio hujus juriſdictionis contentioſæ & externæ ab iis ſervanda. Ac ſignanter anno 1447. præſcribitur per Philippum Bonum, quod Litteræ Monitoriales, Inhibitoriæ, aliave Mandata Judicum Eccleſiaſticorum exterorum in Ducatu Brabantiæ executionem habere non poſſent adverſus ejuſdem Ducatus in-

Digitized by Google

incolas, niſi præviæ fuiſſent exhibitæ Officiariis & Magiſtratibus ſeptem reſpective Capitalium Civitatum Ducatus Brabantiæ, ſub cujus ditione morabatur is, contra quem Mandata dirigebantur, atque ab illis licentia Mandata Eccleſiaſtica exequendi per Litteras *Patentes*, ut vocant, fuiſſet obtenta.

Hoc ſenſu ſi D. Intimatus dicere voluerit, quod nulla juriſdictio Eccleſiæ ſit propria, ſed duntaxat precaria; quam ei ſeculi Principes concedere voluerint, non refragabitur Supplicans, quantumvis nec hoc ſub titulo de Juriſdictione Eccleſiaſtica, nec alibi in toto ſuo Opere dixerit, quod Juriſdictio Eccleſiæ ſive Epiſcopis duntaxat ſit *precaria*.

Si autem per hoc indicare voluerit D. Intimatus, quod nulla ſit Eccleſiæ aut Epiſcopis *propria* Juriſdictio, ſed duntaxat *precaria*, eo ſenſu, ut Principi liceret eam, quam ex benignitate Prædeceſſorum ſuorum ſive tacita, ſive expreſſa pacifice exercuere Epiſcopi, pro libitu & beneplacito ſuo revocare, atque Eccleſiæ & Epiſcopis adimere, hoc nullibi aſſeruit, nec aſſerit Supplicans.

CAPUT IV.

Explanantur, quæ de prohibitione Romana Operis Supplicantis (cui titulus, Jus Eccleſiaſticum, &c. *) ſcribit D. Intimatus, quæque inde perperam concludit, adjectis quibuſdam parergis ad invidiam Supplicantis impertinenter adductis.*

DOMINUS Intimatus ut operibus Supplicantis, ac notanter Operi, cui titulus, *Jus Eccleſiaſticum &c.* notam inurat, illud tamquam Romæ examinatum, & per Pontificem condemnatum audacter aſſerit *art.* 25.

Quis hæc legendo non crederet librum Supplicantis per ſpeciale aliquod Pontificis Decretum fuiſſe condemnatum?

Non dubium tamen, quin notum ſit D. Intimato, nullum Pontificis Decretum contra librum Supplicantis unquam prodiiſſe aut viſum fuiſſe.

Viſum quidem & ſparſum fuit quoddam folium, quod præferebat Decretum Congregationis Cardinalium S. Officii ſive Inquiſitionis contra hæreticam pravitatem, de *Feria tertia*, cui inſertus erat liber Supplicantis tamquam ab hac Congregatione prohibitus.

Porro ſi D. Intimatus pacate & animo indagandæ veritatis hoc Opus Supplicantis pervolviſſet, diſcere potuiſſet, Decreta ab hac Congregatione emanantia nequaquam Pontifici adſcribenda eſſe, quandoquidem nullam aut admodum exiguam Decretorum ab hac Congregatione emanantium notitiam Pontifex accipiat.

Unde nec ſub nomine Pontificis, ſed ſolius Congregationis Cardinalium prodeunt; imo neque proprie ipſis Cardinalibus, qui libros huic Congregationi denuntiatos nec legere nec examinare ſolent, Decreta adſcribenda ſunt, ſed Theologis præſertim Regularibus, quibus examen committitur (qui propterea Conſultores aut Qualificatores nominantur) e quorum ſuffragiis & relatione Decreta hujus Congregationis formantur, prout latius expoſuit Supplicans *Tom. I. part.* 1. dicti Operis, *tit.* 22. *cap.* 3. *pag.* 371.

Rurſus eamdem hujus Operis condemnationem quaſi a Pontifice factam reclamat *art.* 137. ibidem aſſerens, librum hunc a Pontifice condemnatum ob doctrinam, quam in ſua Epiſtola, ut *novum fermentum*, quo Univerſitas Lovanienſis purganda eſſet, notavit Intimatus.

Credit Supplicans æque ignotum D. Intimato ac Supplicanti, quid in hoc Opere diſplicuerit Conſultoribus aut Qualificatoribus, quibus examen commiſſum fuit, & ex quorum votis Cardinales proceſſerunt.

Illud equidem Supplicanti indicatum fuit, quid denuntiantem hoc Opus moverit, per Reverendum Patrem D'Elbecque ex Ordine Fratrum Prædicatorum, in quo Ordine ob eximiam ſuam eruditionem, aliaſque ſuas præclaras dotes primaria munia obiit, ac Romam evocatus ibidem Theologiam docuit, atque per Congregationes Cardinalium in Conſultorem & Qualificatorem adhibitus, & nuper hic Prior Conventus Namurcenſis defunctus.

Hic per Litteras de 9. Septembris 1702. ſignificavit Supplicanti, quod D. Van-Suſteren (tunc Vicarius Generalis Archiepiſco-

ſcopi Mechlinienſis, deinde Epiſcopus Brugenſis) ipſi adfuerit 6. ejuſdem menſis; atque inter alia verba, quæ colloquebamur, inquit „ non dubito, aiebat, Paternitatem Veſtram multum occupari etiam a „ Sacris Congregationibus. Cui ego: Imo, „ Domine, multum occupor, & non infrequenter Sacræ Congregationes ſuis mandaris me honorant, ac forte brevi mihi „ committetur examen *Juris Eccleſiaſtici Univerſi* Domini Van-Eſpen, cum dicatur „ illud a te jam eſſe denuntiatum. Tibi „ autem declaro in antecellum, quod ſi „ iſtius Operis examen mihi committatur, „ ex mea ſententia certo non condemnabitur. Nam ipſum perlegi, & nihil quod „ cenſuram mereatur in ipſo offendi. Ad „ hoc ipſe mox erubuit, & tantum non „ obmutuit. Reſumpto interim animo, humili voce reſpondit: Nec nos Librum illum denuntiamus, quod aliquid contineat „ contra Fidem aut bonos mores; ſed quod „ Juriſdictioni Eccleſiaſticæ non ſatis faveat, „ imo potius illam impugnet & deprimat; „ atque inter cætera Jus adſcribat Poteſtati „ ſæculari dijudicandi & reſolvendi in dubiis „ de immunitate „.

Ex his novit Supplicans hoc ſuum Opus per Vicarium Generalem D. Archiepiſcopi defuncti ob id fuiſſe denuntiatum, quod in eo videretur magis favere huic Magno Conſilio quam D. Archiepiſcopo, in quæſtione quæ tum temporis inter hoc Conſilium & Archiepiſcopum vertebatur; nimirum cui competeret judicium, utrum crimen commiſſum gauderet immunitate, an non, adeoque judicandi de immunitate.

Inſuper ex his cognovit Supplicans, quod etiam fatente dicto D.Vicario Generali denuntiante in ipſo opere nihil deprehenſum fuerit fidei aut bonis moribus repugnans, cujus tamen contrarium indicare videtur voluiſſe Intimatus, dum in ſua Epiſtola relatis duobus articulis, quos ſpecialiter notavit ex Libro Supplicantis, ſubjungit, & *paſſim alibi pejora*.

Quæ præterea eodem articulo & ſequentibus occaſione hujus Decreti garrit, vani clamores ſunt.

Quid notius quam per Congregationes Cardinalium paſſim omnes Libros prohiberi, & in Indicem Librorum prohibitorum referri eo ſolo titulo, quod jura & præeminentias Principum tueantur?

Id jam pridem notavit Vir Clariſſimus Franciſcus Salgado in ſuo Tractatu de Supplicatione ad Sanctiſſimum, *part. 2. cap. 33. num. 144. & ſequentibus: Quod aſſidue practicari videamus circa Libros Catholicorum Auctorum horum Regnorum tractantes & fundantes Regis Catholici Juriſdictionem aut Regalias maxime in rebus Eccleſiaſticis ſibi competentes, aut de jure, aut indultis Apoſtolicis, ſive etiam immemorabili conſuetudine a Sede Apoſtolica diu tolerata, in Romana Curia prohiberi, & vetari, & ad hoc Brevia Apoſtolica tranſmitti ad Inquiſitionem ſupremam Hiſpaniæ publicanda.*

Adjungit, quod Rex Catholicus *omni conatu, cultu tamen reverenti, huic violentiæ ſuis Juribus Regalibus & ſibi ipſi illatæ occurrat, agnoſcens hanc prohibitionem duntaxat tendere ad infringenda ſua jura, necnon in grave & intolerabile præjudicium ſuum, ac proinde impediens talis Brevis executionem ad evitanda ſcandala, penes ſe retineat.*

Hanc Romanorum praxim & propoſitum proſcribendi quæcumque ſimilia Scripta ſat manifeſte prodit Regula ſeptima Indicis Romani, præſcribens Inquiſitoribus & Epiſcopis, *expungendas eſſe e Libris propoſitiones, etiam quæ ſunt contra libertatem, immunitatem, & juriſdictionem Eccleſiaſticam.*

Quid enim id aliud quam juxta hanc Regulam expungenda eſſe omnia, quæ ad fundanda Jura Regia in materia Eccleſiaſtica in Libris aut Scriptis occurrunt?

Scitur enim ea omnia in Curia Romana reputari tamquam libertati, immunitati, & juriſdictioni Eccleſiaſticæ adverſa.

Quidni igitur Cæſareæ & Catholicæ ſuæ Majeſtati ejuſque ſupremis Auditoriis tueri liceat doctrinam, quâ exponuntur Jura Regia, tametſi in Curia Romana Liber ob ſimilem rationem fuiſſet proſcriptus?

Interim ex his manifeſtius ſe prodit ſtudium D. Intimati placendi D.Internuntio & Curiæ Romanæ, quo perſuadeat Bullas Pontificias, quin & Decreta quæcumque e Congregationibus Cardinalium emanantia obligare omnes Chriſti fideles, modo Romæ ritu ſolito fuerint publicatæ, tametſi nec in Conſiliis Regiis viſæ aut recognitæ fuerint;

imo nec per Epiſcopos ritu ſolito per Provincias publicatæ.

Neque enim in hac tota ſua Perſiſtentia vel verbo indicavit D. Intimatus, Decretum Congregationis, quo Opus Supplicantis prohibitum dicitur, unquam ad Conſilium Sanctius, aliudve Regium Auditorium miſſum eſſe, multo minus in eo examinatum aut recognitum, vel etiam aliquâ legitimâ auctoritate Eccleſiaſticâ ritu ſolito publicatum.

Neque id unquam probatum iri confidit Supplicans, cui non niſi privatim aliquid de hac prohibitione innotuit.

Cum igitur nulla ſit quæſtio ſuper prætenſo hoc Cardinalium Decreto, neſcit Supplicans, quid ſibi velit Intimatus *art.* 143. dicendo: *Ita ut inſinuatus ſe ſubmittendo in diffamatoria hac cauſa Tribunali laico, illud faceret viâ indirectâ judicem ſuper hac quæſtione:* An ſcilicet Pontifex male, an bene condemnaſſet librum & doctrinam Actoris.

De hoc ſolo quæritur in hac cauſa, utrum D. Intimatus doctrinam Supplicantis recte proclamet tamquam *novum fermentum*, quo optandum eſſet ut Univerſitas Lovanienſis purgaretur. Et utrum ſimilem notam inurendo doctrinæ per latus Supplicantis eamdem notam non inurat Juribus Cæſareæ & Catholicæ ſuæ Majeſtatis.

Num forſan credet D. Intimatus, fas non eſſe Principi, ejuſve Supremis Auditoriis Jura ſua tueri, ubi vel ſpargitur aliquod Decretum Curiæ Romanæ, quo proſcriptus dicitur Liber, in quo Jura Principis propugnantur?

Frivolum plane eſt quod dicit *art.* 151. & 152. his verbis: Inſuper manifeſtum eſt, quod Intimatus Epiſtolam ſuam non ſcripſerit, niſi zelo & officio Vicariatus ſui Apoſtolici, ut denuo ſuper hac famoſa & diffamatoria actione conteſtari non poſſit coram Tribunali laico ſine maximo Status Eccleſiaſtici *dedecore*, & totius Eccleſiæ Belgicæ *perturbatione*.

Quo enim zelo Intimatus Epiſtolam ſuam ſcripſerit, inquirere non intendit Supplicans: hoc novit, quod zelus, quem pro tuenda & amplianda auctoritate & infallibilitate Pontificiâ præfert, nullatenus requireret hanc in Supplicantem ejuſque doctrinam calumniam & notam.

Quod vero dicit, ſe coram hoc Tribunali laico ſuper hac quæſtione conteſtari non poſſe ſine maximo Status Eccleſiaſtici *dedecore*, & totius Eccleſiæ Belgicæ *perturbatione*, non capit Supplicans quid velit.

Num ſine *dedecore* Status Eccleſiaſtici, & totius Eccleſiæ Belgicæ *perturbatione* licebit Vicario Apoſtolico & Conſiliario Regio doctrinam Supplicantis ut *novum fermentum* publice proclamare, & per latus Supplicantis indubitata Jura Principis convellere; & non licebit hanc doctrinam & Jura Principis coram Auditorio Principis vindicare & tueri?

Quidquid enim Intimatus clamet, ut ſe huic Magno Conſilio ſubtrahat, de immunitate Sacerdotum in cauſis perſonalibus præſertim criminalibus, præſenti cauſæ nec in ſpeciem applicari poſſe, jam pluribus in hoc Scripto probatum eſt, ſolideque adſtruxerunt in ſua Duplica DD. Conſiliarii Fiſcales.

Nihil magis frivolum & impertinens, quam ea quibus replet tres poſteriores ſuæ Perſiſtentiæ articulos.

Ut enim probaret, ex juſtificatione Supplicantis ac ejus doctrinæ approbatione, ſeu potius condemnatione Intimati, dedecus maximum inferendum Statui Eccleſiaſtico, & ſecuturam totius Eccleſiæ Belgicæ perturbationem ſubjungit *art.* 153. Siquidem omnes Epiſcopi Belgici cum ipſo Pontifice factis ſuis & actitatis atque Litteris ſuis præfatis Actis Eccleſiæ Mechlinienſis inſertis declarant, quod Bulla *Unigenitus* executionem & obſervantiam habere debeat, etſi non ſit placetata Placito, quale D. Van-Eſpen cum ſibi adhærentibus exigit pro ejuſdem Bullæ obligatione.

Quid impertinentius & indignius Conſiliario Regio?

Facile credet Supplicans, quod Pontifex & ejus Curia factis & dictis ſat declarent, non tantum Bullam *Unigenitus*, ſed & omnes quaſcumque Bullas & Decreta Romæ ritu ſolito publicata Chriſti Fideles obligare, licet in Provinciis non ſint placetatæ, imo nec ritu ſolito publicatæ.

Quod ulterius dicat, Epiſcopos, alioſque Prælatos Belgii, quorum Litteræ Actis Eccleſiæ Mechlinienſis inſertæ leguntur, fa-

ctis

ctis ſuis & actitatis declaraſſe, Bullam *Unigenitus* executionem & obſervantiam habere debere, etiamſi non ſit placetata Placeto, quale D. Van-Eſpen cum ſibi adhærentibus exigit pro ejuſdem Bullæ obligatione, non facile credet Supplicans, neſcitque quâ temeritate & audaciâ id hiſce Prælatis affingere non erubeſcat.

Noverat enim Intimatus, & in hac ſua Perſiſtentia *art.* 48. fatetur, Supplicantem non aliud Placetum requirere, niſi ut Bullæ notanter Dogmaticæ in Conſiliis Regiis exhibeantur, ibidemque recognoſcantur, num in illis nihil occurrat ſub prætextu dogmatis, quod juribus & præeminentiis Principis ejuſque Vaſſallorum repugnet, aut Rempublicam turbare queat.

Quod ſi nihil ſimile occurrat, intimetur ſive Scripto ſive verbo Bullæ publicationem poſtulanti, Principi placere, ut publicetur & executionem ſortiatur.

Sane ſi Epiſcopi & Prælati factis ſuis & actitatis declaraverint Bullam *Unigenitus* executionem & obſervantiam habere debere, etiamſi non ſit placetata ejuſmodi Placeto, quale & non aliud exegit Supplicans, viderint ipſi, num Juribus ſui Principis tuendis & conſervandis ſat attenderint.

Hoc dicere non veretur Supplicans, quod ſi hoc factis ſuis & actitatis declaraverint, ſe a prædeceſſorum ſuorum zelo in tuendo hoc Jure Regio plurimum deflexiſſe, uti ex ſupra dictis intelligi poteſt.

Interim quid hi Prælati factis ſuis & actitatis declaraverint, & utrum Placitum Regium prævie ad publicationem Bullæ habuerint, vel de eo legitime ipſis conſtiterit, aut quomodo ad promulgationem proceſſerint, inquirere ad Supplicantem non pertinet.

Quid deinde indignius Conſiliario Regio, quam prætendere, quod ex aſſertione Jurium Suæ Majeſtatis, ac notanter Juris *Placeti*, ſequatur legitima Epiſcoporum acta eſſe infringenda?

Si enim Epiſcopi, aliique Prælati, quorum Acta in dicto libello continentur, proceſſerint ut fideles ſubditi & Miniſtri ſui Principis, nihil eſt quod ſuis Actis timere debeant per Principis Jura præjudicandum.

Sed nec ſubditi Principum a debita obedientia & reverentia Pontifici, aut Epiſcopis ſuis revocabuntur, ſi ipſis Jura Regia per ſuos Epiſcopos, alioſque Paſtores rite exponantur; ſed diſcent rationabile obſequium eis exhibere, & reddere *quæ ſunt Cæſaris Cæſari, & quæ ſunt Dei Deo.* Matth. *cap.* 22. *verſ.* 21.

Finali denique articulo intolerabilem inſcitiam prodit Intimatus, dum concludit, ex juſtificatione Supplicantis ſeu approbatione ejus doctrinæ conſequens fore, nec Bullam *In eminenti* acceptandam eſſe, ſubjunctâ hâc ratione, quod hactenus non ſit placetata.

Si enim D. Intimato non placuiſſet legere librum Supplicantis, in quo oſtenditur hanc Bullam eſſe ſolemniter placetatam, ſaltem inſpicere potuiſſet libros Edictorum Principum noſtrorum, in quibus *part.* 3. Edict. Brabantiæ *lib.* 1. *tit.* 3. integram Bullam, cum adjuncto Edicto Regio, quo ejus publicatio & executio non tantum permittitur, ſed & mandatur, reperiſſet.

Quid circa Bullam *Vineam Domini*, quam *eodem art.* reclamat, contigerit, aut quem uſum iſtius Bullæ hactenus fecerint Epiſcopi, non eſt Supplicantis inquirere, ſed eorum potius, qui ex officio Jura Regia tueri tenentur.

Ex hactenus dictis perſpectum habebit ut confidit Supplicans, hoc Magnum Conſilium per Supplicantem de neceſſitate Placeti Regii ſuper Bullis & Reſcriptis Romanis id unum fuiſſe aſſertum, Principi jus eſſe recognoſcendi & examinandi quæcumque Reſcripta aut Bullas, prinſquam per ſuas Provincias publicari aut vim legis obtinere queant.

Nec jus illud ad ullam Bullarum aut Reſcriptorum ſpeciem reſtringi poſſe ſine totali hujus Juris everſione.

Hoc & perſpectum habuere quicumque de hoc Jure Principis ſcripſere, qui & propterea nullâ injectâ reſtrictione generatim aſſeruerunt, Jus eſſe Principi quæcumque Reſcripta Romana a Principe ejuſve ſupremis Auditoriis revidendi priuſquam publicari ſinantur; ne alias ſi quædam in certa materia Reſcripta ſeu Bullæ ſine prævio hoc Principis examine & conſenſu publicari poſſent, ſub prætextu & pallio hujuſmodi Reſcriptorum, & Bullarum, ab extra inducerenPpp 2 ren-

rentur nonnulla Juribus & prærogativis Principis ejuſque Vaſſallorum, necnon conſuetudinibus inveteratis Provinciarum adverſa, idque etiam non raro cum ſumma Reipublicæ perturbatione.

Imo credit Supplicans, qnod ante Franciſcum Zypæum Officialem & Archidiaconum Antuerpienſem nullus, qui de hoc Jure Regio ſcripſerit, hoc Jus ad Reſcripta beneficiaria, eaque privatis data reſtrinxeſtit, uti in ſua Analyſi Juris Canonici reſtrinxiſſe videtur hic Auctor, quem & propterea ut ſuum Patronum unicum ad nauſeam reclamat Intimatus.

Verum ſi D. Intimatus attendere voluiſſet, quæ circa ſententiam hujus Auctoris notavit Supplicans in ſuo *Tractatu de Placito Regio parte* 5. *cap.* 3. comperiſſet, quam infirma plane ſint fundamenta, imo & frivolæ rationes, ſuper quibus hanc ſuam reſtrictionem adſtruere voluit Zypæus, imo quod hæc reſtrictio Zypæi plane evertat ſcopum Placiti.

Et quod amplius eſt, vidiſſet D. Intimatus §. 4. quod in hac reſtrictione ſibi non conſtiterit Zypæus, ac notanter in ſuis Conſultationibus; ac nominatim quod Conſultatione decimâ reſponderit, Moniales non conſtringi aut poſſe conſtringi ad clauſuram juxta Conſtitutionem Pii V. tametſi hujus Conſtitutionis obſervantia etiam in Synodo Provinciali Mechlinienſi præſcriberetur, idque eo ſolo titulo, quod Principis Placito non fuiſſet munita.

Circa ſecundum articulum, quem D. Intimatus ut *novum fermentum* notavit, facile perſpicient Ampliſſimi DD. Senatores, ſolam Juriſdictionem Judicialem & fori externi, quæ eſſe non poteſt ſine aliqua coërcitione, ſive ut Juriſconſulti loquuntur ſine mixto Imperio (de qua ſola tamquam vera juriſdictione egit Supplicans *Tom. IV. in* 3. *parte* ſui Operis) eſſe propriam Principi, neque a Chriſto ſimilem Juriſdictionem fori externi, ſive coactivam datam fuiſſe Eccleſiæ ſeu Apoſtolis, ſed ſpiritualem duntaxat, & ſalutem animarum pro ſcopo habentem.

Id & jam pridem etiam Romana Eccleſia ſat patenter recognovit in publico Officio inſerendo Collectæ ſeu Orationi recitandæ in Feſto Cathedræ ſancti Petri hanc reſtrictionem his verbis: *Deus, qui beato Petro Apoſtolo collatis clavibus regni Cælorum* ANIMAS *ligandi atque ſolvendi Pontificium tradidiſti, &c.* Quæ reſtrictio hodie adhuc occurrit in Miſſali Romano typis Plantinianis impreſſo Antuerpiæ anno 1606. ſed in recentioribus tandem per Curiales Romanos ad amplificandam Juriſdictionem Eccleſiaſticam notanter Pontificiam ſummopere intentos, ſublata eſt per ſubſtractionem voculæ *animas*.

Sperat proinde Supplicans ſat probatum, doctrinam ſuam de Placito Regio & Regia Juriſdictione ut *novum fermentum*, quo Univerſitas Lovanienſis purganda eſſet, notari non potuiſſe, niſi una per latus Supplicantis eâdem notâ notarentur indubitata Jura Cæſareæ & Catholicæ ſuæ Majeſtatis.

Ita ſub humili correctione, &c.

Signatum: Z. B. VAN-ESPEN.

LIBEL-

Digitized by Google

LIBELLUS CIVILIS

Exhibitus Magno Conſilio Mechliniæ per PETRUM GOVAERTS Conſiliarium ibidem Eccleſiaſticum, & Vicarium Apoſtolicum Sylvæducenſem.

CURIÆ.

EXponit reverenter Petrus Govaerts hujus Conſilii Conſiliarius Eccleſiaſticus, tamquam Vicarius Apoſtolicus Buſcoducenſis, quod Clariſſimus Dominus Zegerus Van-Eſpen J. U. Doctor, & SS. Canonum in Univerſitate Lovanienſi Profeſſor obtulerit huic Conſilio 19. Auguſti 1719. Libellum ſupplicem, cui junxit alium per ipſum prævie præſentatum Cæſareæ & Regiæ ſuæ Majeſtati in ſuo Conſilio Status, Exponenti Vicario Apoſtolico Buſcoducenſi, Archiepiſcopo Mechlinienſi, & Summo Pontifici perquam injurioſum, imo & ipſi Sacræ Cæſareæ & Regiæ Perſonæ, ipſiuſque perſonali ac expreſſo Decreto contradicentem, rejectâ & ingratâ adulatione; quo ſcilicet exponit, *quod in ſuo Tractatu de publicatione Legum Eccleſiaſticarum ſtuduerit cuique juriſdictioni figere ſuos limites, ut reddantur ea quæ Cæſaris Cæſari, & quæ ſunt Dei Deo:* nec diffitetur dicto Libello, *ſententiam ſuam in iſto Tractatu traditam de neceſſitate Placiti, ſeu conſenſus Regii ſuper omnibus Bullis, Decretis, Reſcriptis Romanis, imo*, ut additur, *de eadem ſua ſententia gloriatur*.

Ut vero certius cognoſcatur quæ & qualis ſit hæc ejus ſententia, lubet illam colligere ex diverſis & diſperſis in dicto Tractatu expreſſionibus.

In frontiſpicio dicti Tractatus ſeu Libri declarat ſe oſtenſurum, quod Placitum Regium, quod in Provinciis Regiis requiritur ante Bullarum publicationem & executionem, *extendatur indifferenter ad quaſcumque Bullas, etiam* DOGMATICAS.

Et parte 5. ejuſdem Libri de uſu Placiti Regii ſuper Bullis dogmaticis *cap.* 1. §. 4. circa finem, ut nullum ſit dubium de quibus & qualibus Dogmaticis loquatur, ita habet.

Cum enim, ut ſupra dictum eſt, Principis officium eſt Reipublicæ tam Eccleſiaſticæ quam Civilis paci & tranquillitati conſulere, eaque omnia quæ turbare poſſent prævenire in quantum ipſa Fides & Religio Catholica ſinit, jure merito Principes contendunt, Decreta Romana, etiam Fidem aut Religionem ſpectantia ad examen eſſe revocanda & Placito ſuo firmanda, priuſquam per ſuas regiones in modum novæ Legis promulgentur, aut populus ſibi ſubjectus illis adſtringatur, aut ad earum obſervantiam per cenſuras aliave media compellatur: Siquidem, ut docet, Bullæ quantumcumque Dogmaticæ non obligant Catholicos in conſcientia, *antequam Placito Regio ſint firmatæ*, & ſine eo non poſſunt publicari aut executioni mandari.

Atque iterum eâdem *parte* 5. *cap.* 2. §. 4. ulterius pergit & dicit: *Ex hactenus dictis concluditur, Placitum Regium æque requiri ante publicationem Bullarum dogmaticarum quam cæterorum Reſcriptorum, ejuſque uſum ſuper Bullis dogmaticis ab antiquo in Belgio fuiſſe uſitatum, probatur ex auctoritate Joannis Driedonis.*

Ejuſmodi inſolitis expreſſionibus, & univocâ Bullarum Apoſtolicarum æquiparatione ſeu æquali earum placetationis neceſſitudinis ſententiam ſuam manifeſtat; in qua, ut dicit, *gloriatur*, quæ nimirum primus & ſolus? Doctor Belga oppugnat, & ut ſibi imaginatur vincit ſententiam contrariam Supremi Belgii Principis & ipſorum Pontificum.

Doctoris hujus ſententiæ ſuam contrariam manifeſtavit Philippus quartus, ſecutus proavum

Digitized by Google

avum ſuum Carolum quintum, alioſque ſuos Prædeceſſores, quando Epiſtolâ ſuâ Madrito ad Belgii Gubernatorem miſsâ 13. Junii 1659. expreſſis verbis diſtiuguit inter Bullas mere dogmaticas, & Bullas conceſſas ſuper materia beneficiali & litigioſa in verbis: *Aiant veu vôtre Lettre du 3. Avril, les plaintes du Nonce de Sa Sainteté . . . avec les deux Conſultes du Conſeil Privé & de Brabant jointes à vôtre Lettre, attendu même que la matiere dont il s'agit eſt purement Dogmatique, n'eſtant le Placet requis qu'en matiere beneficiale & litigieuſe entre parties.*

Regali huic ſententiæ Doctor Van-Eſpen opponit ſuam contradictoriam in verbis: *Placitum Regis æque requiritur ante publicationem Bullarum dogmaticarum quam cæterorum Reſcriptorum.*

Ad ſententiam vero Philippi IV. contrarium declarantem reſpondit in ſuo Tractatu *part. 4. cap. 4.* §. 5. in fine hiſce verbis: *Atque inde apparet, quod Regi Catholico fuerit obreptum, quando per Nuntium Apoſtolicum ipſi fuit perſuaſum Litteras Placiti in Belgio non requiri niſi in materiis beneficialibus inter partes.* Temeraria ſane & injurioſa Regalis Decreti interpretatio facta a viro privato!

Poſt longas partium diſputationes, ipſa Regis perſona declarat indefinite, *qu'en matiere dogmatique le Placet n'eſt pas requis;* ut una declaret Placitum in iſta materia non ſpectare ad jura ſeu prærogativas Regiæ Majeſtatis: interim D. Van-Eſpen glorioſus in ſua ſententia, reſpondet *Principem errare ex obreptione Internuntii.*

Nec tantum hìc ſiſtit Vir Clariſſimus, ſed ulterius docet, & aſſeveranter repetit ſæpius, *uſum* (ſunt ejus verba) *ſuper Bullis dogmaticis ab antiquo in Belgio fuiſſe uſitatum*: abſque eo quod vel unicum actum, vel exemplum talis uſus alleget, vel allegare poſſit; neque enim Bulla *In eminenti*, neque Bulla *Vineam Domini*, neque alia ſimilis Dogmatica Regio Placito firmatæ fuerunt ante ſuam publicationem: ut D. Van-Eſpen etiam ipſis Pontificibus & in facto & in jure ſit contrarius.

Innocentius X. per Nuntium certior factus, quod hoc prætextu Bulla *In eminenti* non publicaretur, in forma Brevis ſcripſit ad Archiducem Leopoldum 11. Novembris 1651. his terminis: *Audiri hoc ſine animi horrore non poteſt; etenim numquam plane cognitum eſt ab ullo vel Summo Pontifice, vel Concilio privilegium tale Apoſtolicæ poteſtatis deſtructivum prodiiſſe, nec aliquis hìc audeat Principis temporalis privilegium allegare; quoniam id eſſet auctoritatem ligandi & ſolvendi animas a Chriſto Domino ſoli ejus Vicario conceſſam, ſibi temere arrogare.*

Et Alexander VII. intelligens remoram fieri publicationi Decreti Pontificii 6. Septembris 1657. eo prætextu (ſunt verba Alexandri in ſua Sanctione 14. Martii 1658.) *quod in Brabantiæ Provincia ſeu Ducatu, non poſſint talia Decreta publicari, vel executioni mandari ſine permiſſione & Placito; cumque hoc ſit* (ut Pontifex proſequitur) *alienum a ratione, pietate ac religione Catholicorum Principum, & præſertim Sereniſſimi Philippi Hiſpaniarum Regis vere piiſſimi, quod Decreta Pontificia animarum ſalutem, mores ac regimen univerſæ Eccleſiæ concernentia, non poſſint in Provinciis publicari, vel executioni mandari ſine permiſſione aut ſine Placito, cum certiſſimum ſit poteſtatem a Chriſto Domino noſtro ejus in terris Vicario traditam, non cadere ſub manu Regia.*

Audivit Catholicus Eccleſiæ Protector, & paruit fidelis Eccleſiæ Filius Philippus IV. poſtquam ſæpius per ſuos Gubernatores mandaſſet, ut publicaretur Bulla Apoſtolica contra Librum Janſenii emanata, citra omne Placitum Regium, ut colligere licet ex Copia hìc juncta ſub littera *B.*

Tandem auditis Nuntii querelis & ſagaciſſimorum Conſilii Privati, & Brabantiæ Conſiliariorum Conſultationibus, & omnibus, ut Rex loquitur, mature conſideratis, & præſertim, *que la matiere dont il s'agit eſt purement dogmatique, le Placet n'y eſt pas requis:* ut ſuper hac quæſtione inter ſupremos Sacerdotii & Imperii Catholici Principes eorumque Decreta ſumma ſit concordia, quibus dum directe opponit D. Van-Eſpen ſuam de Placito ſententiam, ſtimulus ei additur, ut de ea glorietur, quando per eam ſolus & unicus Belga non tantum ingentem Theologorum & Juriſconſultorum multitudinem oppugnat, verum Principes ſupre-

Digitized by Google

ſupremos & ipſos Legislatores. Et quamvis periculum non ſit ut hæ veritatis & juſtitiæ columnæ moveantur per contrariam Viri Academici doctrinam, quin non obſtante audaci & temerariâ ejus ſententiâ, Bullæ mere dogmaticæ in Belgio libere promulgentur ſine Regis Placito, veluti & Bulla *In eminenti*, & Bulla *Vineam Domini* jam diu promulgatæ ſunt; attamen etiam gloriatur, quod habeat plures diſcipulos, utriuſque Poteſtatis ſubditos, qui dum invito Cæſari dant ea, quæ non ſunt Cæſaris, ea jura & prærogativas, quas ipſe declarat ſuas non eſſe, renuunt acceptare Bullas Pontificias, non tantum Bullam *Unigenitus*, ſed neque Bullam *Vineam Domini*, etiam hoc prætextu quod placetatæ non ſint Placito Regio. Præter alios, hoc etiam prætextu magna pars Cleri Hollandici Pontifici inobediens noluit acceptare Bullam *Vineam Domini*, licet non aliam quam materiam Fidei continentem, ut ipſe Exponens expertus eſt, a Sua Sanctitate miſſus, ut Vicarium Apoſtolicum Hollandiæ induceret, ut dictæ Bullæ ſubſcriberet, quod tandem litteris ſuis ad Pontificem ſcriptis, & Exponenti Dordraci traditis promiſerat; verum paucis deinde diebus Exponentem Hagam-Comitis ſecutus promiſſionem hanc retractavit, dicens ſe in conſcientia non poſſe Bullam hanc agnoſcere. Hinc in Hollandia Romanorum Catholicorum illæ lachrymæ, hinc ille Cleri & Catholicæ Religionis ibidem ſtatus deplorandus: quare Vicarius Apoſtolicus, Buſcoducenſis ſollicitus ne aliquando ſimile accideret Clero ſuæ Diœceſis, Hollandiæ vicinæ & commixtæ, merito 8. Octobris 1718. ſcripſit Archiepiſcopo Epiſtolam, de qua conqueritur D. Van-Eſpen, ad quam urgentiſſima eum movebat occaſio; ſcilicet 29. Novembris 1718. miſſus ei fuerat Lovanio liber hìc junctus ſub littera *D.* cui titulus *Statera* &c. in quo *fol. 6.* habentur quorumdam Lovanienſium verba proteſtantium contra acceptationem Bullæ *Unigenitus*. Primam rationem ejuſmodi Proteſtationis allegant *fol. 9.* hiſce verbis: *quod iſta propoſitio a Domino Decano facta, quemadmodum & acceptatio Conſtitutionis* Unigenitus *violaret jura & prærogativas Majeſtatis Suæ Cæſareæ & Catholicæ, ſine cujus Placito talis propoſitio & acceptatio fieri non poſſet*. Quæ ratio generalis eſt, non tantum ut hi aliique proteſtantes in vim ejus, ut ſuſtinent, non teneantur, nec poſſint acceptare, non ſolum Bullam *Unigenitus*, ſed neque Bullam *In eminenti*, nec Bullam *Vineam Domini*, quia non ſunt hactenus firmatæ Placito Regio, neque in poſterum in Belgio ſimiles Bullæ placetabuntur, prout numquam placetatæ fuerunt, nolentibus id ipſum Catholicâ Majeſtate, & Pontificibus, ut conſtat ex jam allegatis.

Hanc proteſtationis formam & ſubſtantiam docet hos proteſtantes, alioſque Principum Catholicorum ſubditos Clariſſimus D. Van-Eſpen ſuâ ſupra inſinuatâ ſententia, in qua, ut ait, adhuc perſiſtit, & gloriatur; quia ſcilicet docet, quod jure merito contendant Principes Decreta Romana, etiam fidem aut Religionem ſpectantia ad examen eſſe revocanda & Placito ſuo firmanda, priuſquam populus ſibi ſubjectus illis adſtringatur; imo quod Placitum illud Regium æque requiratur ante publicationem Bullarum dogmaticarum quam cæterorum Reſcriptorum, atque illius uſus ab antiquo in Belgio fuerit obſervatus ſeu uſitatus.

Verum, ut ſupra dictum eſt, pro ejuſmodi uſu ſolus conatus, nullus actus, nullum exemplum, hactenus productum eſt, nec ullus Princeps Catholicus hactenus ſibi arrogavit aut prætendit jus placetandi Bullas dogmaticas Apoſtolicas tali Placito, quale Dominus Van-Eſpen aſſerit neceſſarium, neque in Regiſtris Conſilii Privati extat Formulare iſtiuſmodi Placiti.

Verum quidem eſt, & famoſæ notitiæ, quod quando liber Janſenii per Bullam *In eminenti* fuit ſucceſſive condemnatus per Bullas Pontificias, Populus Belgicus, Conſiliarii, & ipſi Epiſcopi famâ & patrio amore Janſenii libri ipſius condemnationi ejuſque publicationi acriter reſtiterint, prætendentes quod earum publicatio fieri non poſſet, aut populum Catholicum obſtringere, antequam Regio Placito foret firmata. Quod cum intelligerent Pontifices, alte conqueſti ſunt; & inter alios, ut ſupra narratum eſt, Innocentius X. in præfatis ſuis Litteris exclamavit: *Audiri hoc ſine animi horrore non poteſt; etenim numquam cogni-*

cognitum eſt jus aut privilegium ejuſmodi Temporalis Principis Apoſtolicæ Poteſtatis deſtructivum prodiiſſe.

Interim altercatio hæc ſuper neceſſitate Placiti Regii pro publicatione Bullarum condemnantium libros & quinque Janſenii Propoſitiones, diutius continuata & protracta fuit, ardore & animoſitate non exiguâ Internuntium inter & Conſiliarios Regios, donec partium utrimque rationibus & argumentis Madritum evocatis & examinatis, cauſa hæc ſupremo Regis Judicio deciſa eſt & terminata, diſtinctione factâ inter Reſcripta beneficialia & dogmatica, ut ad illa requireretur Placitum Regium, non vero ad hæc. Sententia hæc executioni mandata fuit, & tempore Philippi IV. & Succeſſoris ejus Caroli ſecundi; idem declaraverat Carolus quintus in ſuo Edicto (*a*) contra Lutherum promulgato in Comitiis Wormatienſibus 1521. anno, per totum præcipue §. *6.*

Præfatam diſtinctionem Philippi quarti inter examen & placetationem Bullarum dogmaticarum, beneficia, aut ejuſmodi Reſcripta concernentia, etiam fecit Margarita Belgii Gubernatrix Litteris ſuis, publicationem Concilii Tridentini urgentibus, quas refert ipſe Auctor libri, cui titulus, *Jus Belgarum*, *ſol.* 48.

Audet interim Dominus Van-Eſpen contra rem judicatam Regali & ſpeciali ſententiâ finitam, ſuppreſſos Conſiliariorum conatus reſuſcitare, evacuatis eorum argumentis nihil addens præter illud Magiſtrale: *Rex erravit, Rex fuit deceptus per ſub & obreptionem*. Judicet Catholicus orbis, an hoc modo permiſſum ſit Scholaſticis & Canoniſtis illudere Legibus Regiis & Edictis, ut his ſuppreſſis, dum non timentur civiles pœnæ, condemnantur Pontificum Cenſuræ, eorumque ſacræ Conſtitutiones qualeſcumque, ut hâc viâ filii & membra Eccleſiæ ſenſim recedant aut avellantur a ſuo capite: judicent omnes vere Catholici Romani, quo titulo digna ſit clariſſimi Domini doctrina, utriuſque Poteſtatis Decretis contradictoria utrum dicenda ſit ſententia glorioſa? An vero inſigne attentatum? Dignum pœna Civili & Canonica? Et an hìc non apte canit Poëta:

Committunt varii diverſo crimina fato:
Ille crucem pretium ſceleris tulit, hic diadema.

Ut Doctor & Canonum Profeſſor diadema obtineat, quia contra utramque ſupremam Poteſtatem ſcribit, earumque Sententias redarguit; Conſiliarius vero Magni Conſilii Eccleſiaſticus & Vicarius Apoſtolicus utrique Majeſtati juratus & fidelis Miniſter crucifigatur, quia debitam utriuſque Decretorum obſervantiam urget, quia utriuſque auctoritatem defendit: & quod mirandum, propter hoc ipſum D. Van-Eſpen conqueritur in præfato ſuo Libello, per D. Govaerts honorem & auctoritatem ſuam eſſe læſam ſummopere, ut loquitur, Doctori & Profeſſori Publico pro fructuoſa juventutis Academicæ inſtructione neceſſariam; quaſi pro ſua quâ gloriatur ſententia, in Schola Academica Cathedram Doctoralem & auctoritatem ſuam vellet anteponere auctoritati Pontificis dicentis enixis verbis, Placitum Regium, quale D. Van-Eſpen docet eſſe neceſſarium, pro firmandis Bullis Dogmaticis eſſe deſtructivum Poteſtatis Apoſtolicæ; ut eapropter Pontifex doctrinam hanc D. Van-Eſpen condemnaverit, prout jam diu ante, anno 1704. etiam condemnavit librum ipſius, cui titulus, *Jus Eccleſiaſticum univerſum*, quod conſtat ex copia hìc juncta ſub littera *A.* Ex quo licet notare quam ſiniſtre Clariſſimus Dominus Libello ſuo Cæſareæ ſuæ Majeſtati in Conſilio ſuo Status exhibito junxerit litteras Patris Van-Elbeeque ipſi Româ miſſas 9. Septembris 1702. quaſi inſinuans quod dictus ſuus liber Romæ non diſpliceret, ejuſdem cenſuram occultando.

Concludit interim D. Doctor Van-Eſpen, ut D. Govaerts Vicario Apoſtolico Buſcodu-

(*a*) Huic Edicto chirographum ſuum 8. Maii appoſuit Imperator, nec fuit promulgatum niſi 26. ejuſdem menſis, ſi Pallavicino fides habeatur. Narrat tamen Fra Paolo promulgatum fuiſſe 8. Maii. Quidquid ſit, conſtat hoc eſſe celebre illud Edictum, quo Lutherus fuit proſcriptus, ſeu ut aiunt, *mis au ban de l'Empire.*

ducenſi & Conſiliario in Magno Conſilio Eccleſiaſtico ordinetur, ut *injuriam ſibi illatam revocet, & famam læſam reſtituat*, quia nimirum D. Govaerts in reſponſo ſuo ad Archiepiſcopum dato 8. Decembris. 1718. ſcripſit hæc verba: *Sane famoſa Univerſitas Lovanienſis, univerſale Belgii Seminarium abundat Doctoribus & Profeſſoribus, æquiſſimis Pontificiæ auctoritatis ejuſque Conſtitutionum æſtimatoribus; interim neque in ea deſunt aliqui, præcipue unus, qui non ceſſat illi quotidie arrodere, & etiam in hiſce circumſtantiis publice ſuggerere, quod neque moderna Conſtitutio* Unigenitus, *neque ulla alia Bulla, licet Dogmatica Catholicos obligent antequam a Conſiliis Regiis ſint placetatæ, invitis & id nolentibus ſupremis ipſorum Conſiliorum & Belgii Principibus . . . . optandum eſt ſummopere, ut hoc novo fermento purgetur fœcundum Belgii Seminarium Univerſitas Lovanienſis.*

Aſt modo quod D. Van-Eſpen tradat illam doctrinam certum eſt, & ipſe in ſuo libello *de hac ſua ſententia gloriatur.*

Itaque cum Vicarius Apoſtolicus perſonam D. Van-Eſpen non læſerit, ſed illam ejus doctrinam taxaverit, evidens eſt in primis, quod tamquam Vicarius Apoſtolicus hanc ejus doctrinam non taxaverit, quin ipſi Pontifices eam jam ante taxaverint verbis altioribus, ut Innocentius X. ſcripſerit, *eam non poſſe audiri ſine animi horrore . . . . . eamque eſſe Apoſtolicæ Poteſtatis deſtructivam*: & Alexander VII. dicat, illam doctrinam *ſubdere poteſtatem a Chriſto Vicario ſuo traditam ſub manu Regia, eamque eſſe alienam a ratione, pietate, & Religione Catholicorum Principum, & præſertim*, ut inquit, *Philippi Hiſpaniarum Regis*; quapropter non poteſt Vicarius Pontificius retractare ſua dicta conformia dictis Pontificum niſi retractando verba ipſorum Pontificum; & cum etiam ipſi Catholici Principes, præſertim Philippus quartus, rejecerint ſententiam D. Van-Eſpen, non poteſt etiam D. Govaerts tamquam Conſiliarius Regius revocando ſua dicta, directe vel indirecte improbare decretum ſeu ſententiam Regis, neque dicere cum D. Doctore Van-Eſpen *quod Rex erraverit, quod fuerit deceptus, &c.* ut D. Govaerts cogi non poſſit, ut revocet prætenſam injuriam factam Domino Van-Eſpen, niſi inferendo veram injuriam Pontificibus & Principibus Catholicis; neque D. Van-Eſpen ullum jus habet aut auctoritatem, ut hanc ſuam doctrinam & ſententiam undequaque improbatam doceat ſuos diſcipulos.

Ulterius, ſi D. Govaerts palinodiâ & coactione compelleretur directe vel indirecte retractare ſua dicta in præfato ſuo Reſponſo contenta, tamquam injurioſa prætenſæ auctoritati & ſententiæ prætenſæ D. Van-Eſpen, tacite compellitur fovere Lovanienſes quoſdam, & quoſcumque alios orbis Chriſtiani proteſtantes, eorumque proteſtationem approbare, quâ declarant, quod acceptatio Conſtitutionis *Unigenitus* violaret jura & prærogativas Majeſtatis Suæ Cæſareæ & Catholicæ, ſine cujus beneplacito talis acceptatio fieri non poſſet; quæ ratio cum generalis ſit, proteſtatur nullas Bullas qualeſcumque ſe poſſe acceptare ſine Regio beneplacito, & proinde prohiberi deberet totus liber, cui titulus, *Acta Eccleſiæ Mechlinienſis*, hìc junctus ſub littera *E.* in quo totus Clerus Belgicus præcipue Archiepiſcopus & Epiſcopi proteſtationem ſupraſcriptam nuncupant ſcandaloſam, ac ipſos proteſtantes refractarios, contumaces, rebelles, &c. quapropter Archiepiſcopus non dubitavit Epiſtolam D. Vicarii una cùm aliis adoptare, eamque dicto libro *fol.* 8. (Privilegio Regio impreſſo in fine) inſcribere, ob quêm etiam Clemens Papa XI. per Breve ſuum Apoſtolicum 15. Januarii 1719. in eodem libro contentum *fol.* 7. *omnibus eiſdem Belgii Epiſcopis, & ipſi Petro Govaerts Vicario Sylvæducenſi dedit Apoſtolicam benedictionem*: ut nec Sua Sanctitas, neque Rex in libro Actorum, aut in dicta Epiſtola invenerint maledicentiam, ob quam mereretur maledictionem ſeu palinodiæ improperium.

Prolixius hæc deducta ſunt, ut omnibus pateat, quod ſive Perſona Eccleſiaſtica ſive materia ſpectetur, ſive ipſa cauſa principalis, tota ſit Eccleſiaſtica, ſcandaloſe & criminaliter inſtituta, quam inſtituere non potuit Clariſſimus Dominus, & ſuper qua D. Vicario, etſi velit, conteſtari non licet ſub gravi cenſura, ut latius

ꝫius demonſtratum eſt in ſcripto Perſiſtentiæ.

Quare quandoquidem Vicarius Apoſtolicus non ſcripſerit injuriandi animo contra Auctorem, ſed contra ejus ſententiam novam, inauditam, quæ, ut Pontifex ait, *non ſine horrore auditur*, ſed in conſequentiam functionis & ſollicitudinis ſuæ Diœceſis Acatholicis vicinæ, & pro defenſione Pontificii & Regii Decreti, compellettur idem Vicarius vi ejuſdem ſuæ functionis hiſtoriam hanc publici juris facere, prout in ſimili caſu fecit libro ſuo hic juncto ſub littera *F.* niſi Clariſſimus Dominus Van-Eſpen Doctor & Canonum Profeſſor deſiſtat ab hac ſua criminali & ſcandaloſa actione, & una deſinat de ſententia ſua gloriari, quod præſtabit, ut ſperamus, majori gloriâ.

Verum cum ſupradictis exhibitionibus, & novis factis obſtet cauſæ ſtatus exceptionis declinatoriæ & incompetentiæ, recurrit Exponens ad hanc Curiam:

Enixe rogans quatenus dignetur hanc Supplicam admittere tamquam Civilem ad effectum ulterioris corroborationis dictæ exceptionis declinatoriæ, & incompetentiæ per eum propoſitæ. Quod faciendo, &c.

P.Govaerts Vic. Apoſt. Buſcoducenſis, & Conſiliarius Eccleſiaſticus Cæſareæ & Catholicæ Suæ Majeſtatis.

APOSTILLA.

La Cour validant cette pour civile, ordonne qu'elle ſoit montrée à partie pour y dire. Fait à Malines le 19. Janvier 1722.

Signé, G. N. De Robiano.

A.

DECRETUM

Congregationis Cardinalium S. Officii, quo prohibetur Liber, cui titulus: *Jus Eccleſiaſticum Univerſum &c.*

Feriâ tertiâ die 22. Aprilis 1704.

SAcra Congregatio Eminentiſſimorum & Reverendiſſimorum DD. S. R. E. Cardinalium in tota Republica Chriſtiana generalium Inquiſitorum habita in Conventu S. Mariæ ſuper Minervam, auditâ relatione & cenſurâ factâ a Qualificatoribus ad id ſpecialiter deputatis Operis in duobus tomis editi cum titulo: *Jus Eccleſiaſticum univerſum hodiernæ diſciplinæ, præſertim Belgii, Galliæ, & vicinarum Provinciarum accommodatum, ex SS. Canonibus, Jure Decretalium, Synodis potiſſimum Belgicis, Principum Edictis, & Magiſtratus tam Eccleſiaſtici quam Civilis Judicatis depromptum, auctore Zegero-Bernardo Van-Eſpen Presbytero J. U. D. SS. Canon. Profeſſ. in Academia Lovanienſi, Lovanii* 1700. præfatum Opus de mandato Sanctiſſimi D. N. Clementis Papæ XI. cui relata fuerunt cum prædicta cenſura eorumdem Eminentiſſimorum vota, præſenti Decreto prohibet, & damnat, vetatque, ne quis cujuſcumque ſit ſtatus & conditionis, ullo modo, & ſub quocumque prætextu iterum imprimere, neque imprimi facere, neque jam impreſſum apud ſe retinere, & legere audeat; ſed ipſum Ordinariis locorum aut hæreticæ Pravitatis Inquiſitoribus ſtatim & cum effectu tradere & conſignare teneatur, ſub pœnis in Indice librorum prohibitorum contentis. Signatum erat: *Joſeph Bartolus* S. Romanæ & univerſalis Inquiſitionis Not. Et a latere: Loco Sigilli. Infra autem habebatur: Die 3. Octobris 1704. ſupradictum Decretum affixum & publicatum fuit ad val-

valvas Baſilicæ Principis Apoſtolorum, Palatii S. Officii, ac in aliis locis ſolitis Urbis per me *Franciſcum Perinum* S. Inquiſitionis Curſorem. Inferius autem: Romæ typis Rev. Cameræ Apoſtolicæ MDCCIV.

B.

LEOPOLDE GUILIAUME *par la grace de Dieu Archiducq d'Auſtriche Ducq de Bourgogne, &c. Lieutenant, Gouverneur, & Capitaine General des Pays-Bas & Bourgogne, &c.*

TRès Reverend Pere en Dieu, très cher & bien Amé. Vous ne pouvez ignorer que juſques à preſent nous avons au nom & ſelon les ordres & intention du Roy mon Seigneur, rendu tous les debvoirs convenables & poſſibles pour aſſoupir les controverſes, diſputes, inquietudes & agitations publiques, qui ſe ſont eſlevées à l'occaſion du livre imprimé à Louvain en l'an 1643. de feu l'Evêques d'Ipres, Janſenius, d'autant que vous avez teſmoigné ouvertement, auſſi bien que les autres Partiſans dudit feu Janſenius, que croyez avoir quelque ſubject de ne pas alors deferer aux Bulles, Brefs & Declarations emanez de Sa Sainteté en ce regard, leſdits partiſans pretexans tantoſt la fauſſeté de la Bulle, tantoſt la ſubreption & obreption d'icelle, puis la nullité à cauſe de n'avoir eſté ouyz, & finalement les authoritez de Sa Majeſté meſme, pour le defaut du Placet, & les privileges & uſages du Pays, & pour le defaut de la publication dans ces Provinces, & qu'en tout cela vous a eſté donné, & à ceux de l'Univerſité de Louvain, adherens audit party de Janſenius, l'eſpace de temps plus que neceſſaire à faire les remonſtrances, tant vers Sa Sainteté que vers Sa Majeſté, & en outre pour vous appaiſer & rendre voſtre eſprit ſatisfait des objections que l'on faiſoit contre leſdites Bulles, & Breſſs, & que tout cela eſtant ainſi paſſé, & y ayant eſté employé le cours de plus de dix ans, pendant leſquels les ames & les eſprits de pluſieurs, qui ont voulu penetrer dans ces profondes matieres, ont eſté bouleſées & agitées de diverſes inquietudes, juſques à produire des ſcandals, & une alteration du repos & de la tranquillité publique, capables de paſſer à des ſciſſions & factions plus pernicieuſes; outre les meſintelligences qui ſe ſont par-là engendrées avec la Cour de Rome, fort prejudiciables au ſervice de Sa Majeſté, & au bien publicq dans l'eſtat & conjoncture preſentes des affaires, de quoy ne ſera arrivé autre choſe, ſi non que le tout ouy, & meurement examiné, Sa Sainteté auroit perſiſté en execution deſdites Bulles, & Sa Majeſté aprés pareils debvoirs rendus vers icelle, à diverſes fois, ſon intention fixée & conſtante eſtre, qu'en ce ſubject ſeroit rendue une pleine deference aux Bulles & Breſſs de Sa Sainteté, en ſorte qu'elle demeureroit juſtement contente, & ſatisfaite; ce neantmoins en l'acte de publication deſdites Bulles vous vous auriez laiſſé aller à y inſerer quelques clauſes qui auroyent rendu voſtre ſincerité ſuſpecte à Sa Saintenté & donné occaſion aux Miniſtres de la Cour de Rome de les interpreter autrement, comme contraires & prejudiciables à l'authorité du S. Siege, peut eſtre au dehors de voſtre penſée & intention, dont ſeroyent deſcoulées encore des difficultez & controverſes toutes nouvelles avec ledit S. Siege, ſur ce qu'auriez eſté mandé à Rome, pour vous en expurger, premierement en perſonne, & puis par Procureur, les quelles ſont dans une chaleur recente & non moins capables de produire des mauvais effects & intrigues plus indiſſolubles que les precedentes, n'eſtant convenable ny raiſonnable que par tous ces procedez les affaires de Sa Majeſté ſouffrent & ayent prejudice, ny que le repos & tranquillité publieque en demeure davantage alterée: & attendu qu'au fond il eſt clair & evident qu'en ce qui concerne la ſubſtance, eſſence, & le principal de la matiere, la volonté conſtante de Sa Majeſté eſt, que les declarations, definitions & commandemens

de Sa Sainteté ſorte à un plain & entier effect : c'eſt pourquoy , à grande & meure deliberation de Conſeil & par l'advis de l'Aſſemblée pour ce ordonnée , nous vous faiſons la preſente , afin qu'en dedans le terme de huyct jours vous vous reſolviez à une pure , ſimple , & abſolue reſignation de vous conformer aux Bulles, Breffs, & Declarations de Sa Sainteté en ce qui touche le fait principal de la matiere, en retractant leſdites clauſes & conditions qui ont donné l'ombrage à Sa Sainteté & au S.Siege, & qui à la verité n'eſtoyent ſymboliſans , ny compatibles avec la pure , ſimple, & abſolue publication deſdits Bulles, qui vous en avoit eſté enchargée, avec une declaration que ſur ce ſubject pour la grande reverence que portez au S. Siege , vous n'entendez de ſouſtenir des procedures non plus pardeçà qu'en la Cour de Rome, ains qu'eſtes preſt de complir punctuellement, preciſement, & ſincerement à toute telle ſatisfaction que Sa Sainteté deſirera de vous , pour ceſte occaſion non plus ny moins que ſi vous aviez paſſé par un jugement rendu, ſoit en la Cour de Rome, ou pardeçà *per Judices delegatos in partibus.* En quoy vous prierez Sa Sainteté de vous faire tenir ſes ordres & commandemens pour temoigner reëlement , & par effect une prompte obeiſſance, la ſuppliant encore de vous abſoudre de l'infliction des cenſures, puis n'agaires enſuivies, conſtituant en outre Procureur pour en voſtre nom renouveller & confirmer pardevant le S. Siege à Rome, ceſte voſtre ſimple, nüe , & abſolue ſubmiſſion ; vous declarans, que moyennant ce , nous continuerons noz ſoingz & ſupplications envers Sa Sainteté , afin que la ſatisfaction qu'elle deſirera de vous, ou voudra impoſer , ne ſera publicque, ny exterieure, ny capable d'engendrer ſcandale ou la moindre taſche & ſoullure à voſtre reputation , ny à la dignité qu'avez juſques à preſent deſervy , & ſouſtenu avec tant de merite , voulant eſperer que vous ne ferez aucune difficulté de vous conformer à cette noſtre intention , & que vous ne donnerez pas ſubject à Sa Majeſté ny à nous de vous abandonner à une cauſe tant importante à voſtre propre repos & conſcience. Atant , très Reverend Pere en Dieu, très-cher & bien Amé , noſtre Seigneur vous ait en ſa ſainte garde . De Bruxelles le 18. de Juillet 1653. *C. Ho.* vt Erat ſignatum : *Leopold.* Infra habebatur: *E. Gottignies*. Encore plus bas : A l'Eveſque de Gand.

L'inſcription étoit : A très-Reverend Pere en Dieu noſtre très-cher & bien amé Eveſque de Gand du Conſeil d'Etat du Roy Monſeigneur.

> Le ſoubſigné Secretaire de ſon Eminence Monſeigneur le Cardinal Archevêque de Malines atteſte que la Copie ſuſcrite après collation faite s'accorde avec l'Original.
>
> *A. D. Smet.* Secret.

C.

Litteræ Suæ Cæſareæ Majeſtatis ad Electorem Trevirenſem , &c.

Reverendiſſime & Seren. Princeps Elector, & Conſobrine Chariſſime . Ex Dilectionis veſtræ Litteris 30. Julii præſentis anni ad Me datis uberius intellexi ea, quæ Dilectio veſtra contra Abbatem Monaſterii Aureæ Vallis nuncupati in Ducatu meo Luxemburgico ſiti , & Dilectioni veſtræ ſeu Archiepiſcopo Trevirenſi in Spiritualibus ſubjecti, mihi palam facienda cenſuit, nimirum dictum Abbatem, atque aliquos eidem adhærentes Religioſos inſtante urgenteque Vicario Generali præfati Archiepiſcopatus Bullam Pontificiam, quæ incipit *Unigenitus Dei Filius* , alias in omnibus Provinciis meis Belgicis jamdudum publicatam recipere non modo, verum etiam Formulario Alexandri VII. olim Pontificis Romani contra doctrinam Janſenii ſubſcribere recuſaſſe . Quibus perſpectis Dilectioni veſtræ

ſtræ celandum minime eſſe duxi, me debita mandata expediri præcepiſſe, quæ ad conſervandam puritatem Religionis noſtræ Orthodoxæ conducere valeant, qui de reliquo Dilectioni veſtræ affectum Conſobrini amantiſſimi gratiam ac benevolentiam meam Cæſaream benigne confirmo. Viennæ 16. Octobris 1720.

Dilectionis veſtræ
Bonus Conſanguineus
CAROLUS.
CÆSAR ad Electorem Trevirenſem.

REPONSE

De Meſſieurs les Conſeillers Fiſcaux à la Requête Civile précedente.

MAître Zegere Bernard Van-Eſpen Docteur en Droit, & Profeſſeur des SS. Canons en l'Univerſité de Louvain; joints à luy les Conſeillers Fiſcaux de l'Empereur & Roy, ayants eu communication de la Requête preſentée à la Cour par Meſſire Pierre Govaerts Conſeiller Eccleſiaſtique en ce Grand Conſeil, Vicaire Apoſtolique de l'Eveſché de Bois-le-Ducq, à luy validée pour Civile le 19. de ce mois de Janvier 1722. & des ſix pieces y enoncées & jointes, diſent de debattre la ditte Requeſte & pieces d'impertinence, frivolité & autrement *quatenus contra*, & d'accepter à profit ce qu'en reſulte à leur avantage, contendant à rejection, conſentant neanmoins qu'elle ſoit jointe au different, pour à la deciſion d'icelluy y eſtre pris tel egard que de raiſon, ſauf contredits ſecrets, demandant depens.

Etoit ſigné: *Coloma*. *Keyaerts*.

APOSTILLE.

Soit joint au Procès, pour à la deciſion d'icelui y eſtre pris tel egard que de raiſon. Fait à Malines le 24. Janvier 1722.

Digitized by Google

ADDITIONALIS DEDUCTIO

Ad ſimilem prolixiorem pro Z. B. Van-Espen J. U. D. & SS. Canonum Profeſſore, Supplicante:

Contra D. Petrum Govaerts *Conſiliarium Eccleſiaſticum bujus Magni Conſilii, necnon Vicarium Apoſtolicum Sylvæducenſem,* *INTIMATUM.*

SUpplicans habitâ communicatione Libelli Civilis, poſt ſtatum cauſæ, huic Supremo Senatu per Intimatum oblati, cenſuit eumdem ſimpliciter rejiciendum, ſibi reſervans ſecretas contradictiones in quantum opus; utpote nihil in hoc Libello allegatum reperiens, quod anterioribus Scriptis per Intimatum non propoſitum, & per DD. Conſiliarios Fiſcales, ipſumque Supplicantem abunde non refutatum.

Hoc unum reperitur, Libellum hunc multis parergis ad cauſam principalem nihil aut parum pertinentibus eſſe refertum, idque unice ad cauſam principalem involvendam, protrahendamque, necnon ut ſuum erga Supplicantem ejuſque Scripta inveteratam animi averſionem prodat.

Eam animi averſionem manifeſtam reddit, dum ſub initium Libelli ſui, mentionem injiciens Libelli per Supplicantem Conſilio Status oblati, hunc pronuntiat *injurioſum Archiepiſcopo Mechlinienſi, Summo Pontifici, imo & ipſi Sacræ Cæſareæ & Regiæ Perſonæ, ipſiuſque perſonali ac expreſſo Decreto contradicentem.*

Quid aliud ſane, quam ſumma animi averſio, extorquere potuit adeo atrocem cenſuram adverſus Libellum, in quo ne unus quidem vel in ſpeciem injurioſus terminus contra Archiepiſcopum, vel Pontificem, nedum contra Sacram Cæſaream & Regiam Perſonam, ipſiuſve Decreto contrarius occurrit?

Nihil profecto ſimile in illo Supplicantis Libello reperiſſe Conſilii Status Senatores, probat ejuſdem Libelli ad hanc ſupremam Curiam pro Juſtitiæ complemento remiſſio; probant ejuſdem Conſilii adjunctæ Litteræ, quibus Senatores ſignificant ſe ex præfato Libello deprehendiſſe, quod per eum Supplicans poſtulaverit reparationem injuriæ, quam famæ ſuæ ac doctrinæ prætendebat illatam, *Avancé contre ſon honneur & ſa doctrine.*

Significant præterea ſe ex contextu ipſius Libelli deprehendiſſe, quod prætenſarum injuriarum materia reſultet ex Tractatibus, quos Supplicans ad manutenenda Jura Suæ Majeſtatis publici juris fecit. *Qu'ayant eſté remarqué par le contenu de la méme Requeſte que la matiere deſdits pretendues injures prendroient leur origine & reſulteroient des Traitez que ledit Docteur auroit rendu publicqs pour le maintien des Droits & Hauteurs de Sa M. I. & C.* Quin & addunt, *& ſon Royal ſervice exigeant, qu'en ce point ledit Docteur ſoit protegé.*

Ne vero per Supplicantis latus Jura Suæ Majeſtatis, quæ in ejuſdem Supplicantis Tractatibus typo editis aſſerta & vindicata erant, violarentur; ſed contra ut Regia Jura ſimul cum Perſona Supplicantis protegerentur, volunt iidem Senatores, ut Conſiliarii Fiſcales ſe in hac cauſa Supplicanti jungant: *Nous vous ordonnons au nom de Sa Majeſté, qu'à cet effect les Conſeillers Fiſcaux du Grand Conſeil ſe joignent à luy, pour autant qu'il ſe peut agir de la conſervation des dittes Hauteurs & de la Juriſdiction ſouveraine.*

Potuiſſetne Conſilium Status iſta huic Parlamento ſcribere, ſi Supplicantis Libellum reperiſſet injurioſum Archiepiſcopo ac Pontifici, imo Sacræ Cæſareæ & Regiæ

ſuæ

ſuæ Perſonæ, ejuſque perſonali ac expreſſo Decreto contradicentem?

Num Conſilium Status dixiſſet, ſervitium Regium exigere, ut Supplicans in hac ſua doctrina protegeretur, ſi eam talem agnoviſſet, qualem Intimatus depingit? Adjungine Supplicanti Conſiliarios Fiſcales voluiſſet? *Et ſon Royal ſervice exigeant, qu' en ce point ledit Docteur ſoit protegé*.

Interim ex his Litteris diſcat D. Intimatus cauſam hanc nequaquam potuiſſe ad Judicem Eccleſiaſticum remitti, ſed neceſſario remittendam fuiſſe ad hoc Magnum Conſilium; quandoquidem, uti perſpexerunt perſpicaciſſimi Conſilii Status Senatores, in hac cauſæ deductione & deciſione, Majeſtatis Suæ Jura eſſent controvertenda; diſquirendumque, utrum Supplicans Jura Regia tueri & vindicare volens, ea extra limites extendiſſet; ac propterea Supplicantis doctrina ut *novum fermentum*, quo Academia Lovanienſis purganda foret, palam traduci potuerit ſalvis Juribus Suæ Majeſtatis.

Noverat enim Conſilium Status, ad ſolos ſupremos Senatus Regios ſpectare judicium in iis cauſis, in quibus de ſupremis Suæ Majeſtatis Juribus quæſtio vertitur, nec ullum Judicem Eccleſiaſticum in hujuſmodi cauſa eſſe Judicem competentem, uti & abunde demonſtrarunt DD. Conſiliarii Fiſcales.

Id autem quod pluribus ſequentibus paginis profert Intimatus, ut oſtendat quod Supplicans in Tractatu ſuo *de Promulgatione Legum &c.* aſſeruerit, Placitum Regium, quod in Provinciis Regiis ante Bullarum publicationem & executionem requiritur, indifferenter extendi ad quaſcumque Bullas etiam dogmaticas: id, inquam, evincit ſcopum Intimati fuiſſe, cauſam protrahere, cum hanc ſuam eſſe ſententiam non tantum nullibi negaverit Supplicans, ſed & ex ſola præfati ipſius Tractatus inſpectione pateſcat.

Hoc unum reflectendum eſt, quod Intimatus, ubi retulit verba dicti Tractatus quæ habentur *parte* 5. *cap.* 1. §. 4. *pag.* 289. *hujus edit.* de ſuo immediate addiderit: *Siquidem, ut docet, Bulla quantumcumque dogmatica non obligat Catholicos* IN CONSCIENTIA *antequam Placito Regio ſit firmata*.

Cum tamen Supplicans in toto ſuo Tractatu ne vel verbo attigerit hanc quæſtionem: Utrum Bulla dogmatica ante ejus promulgationem in Belgio factam, vel ante Placitum Regium obtentum, Belgas *in conſcientia* obliget; ſed hujus quæſtionis diſcuſſionem deciſionemque Theologis permittens, ipſe contentus fuerit, tamquam profeſſione Juriſconſultus, aſtruere, Bullas etiam dogmaticas ante obtentum Placitum per Belgium publicari non poſſe, aut vim *novæ Legis* obtinere, nec ipſum populum ad earum obſervantiam per cenſuras, aliave media conſtringi.

Poſt hæc rurſum recurrit D. Intimatus ad Litteras Philippi IV. de 13. Junii 1659. quas in præcedentibus ſuis Scriptis ad nauſeam uſque repetiit, & quibus tum per DD. Conſiliarios Fiſcales, tum per Supplicantem reſponſum fuit; atque oſtenſum etiam poſt receptas haſce Litteras, uſum *Placiti*, ſive *Viſa* ſuper omnibus Bullis etiam dogmaticis illæſum perſeveraſſe.

Itaque unicum illud hic iterum inclamat Intimatus, quod Supplicans, directe contra declarationem Regis, prætendat Bullas etiam dogmaticas, niſi prævie Placitum Regium acceſſerit, publicari non poſſe in Belgio.

Verum, ſi verba integra ipſius Epiſtolæ Regiæ perlegiſſet Intimatus, riteque expendiſſet, haud difficulter profecto intellexiſſet, ſententiam Supplicantis eidem Epiſtolæ nullatenus adverſari.

Nam poſt verba per D. Intimatum relata, in Regiis Litteris ſubjungitur: *J' ai bien voulu vous faire cette, afin que ſans ſortir du ſtile, & de ce que par de-là s' eſt accoutumé de faire en autre occaſions de ſemblables matieres, vous permettiez que ledit Edict ſoit publié de la même ſorte, que par mon ordre ont été publiées les autres Bulles de Sa Sainteté touchant les Livres de Janſenius*.

Quid evidentius, quam Regis mentem fuiſſe, ne in publicandis Bullis etiam dogmaticis a ſtylo in hiſce Provinciis ſervari ſolito recederetur?

Cum igitur Belgii tunc Gubernator probe noviſſet, ſimiles Bullas ſecundum conſuetum ſtylum in Belgio publicari non poſſe, niſi prius per Principem, ejuſve Conſilia

lia *viſa*, *examinata*, & tamquam pure dogmaticæ, nihilque contra Jura Regia continentes, nihil quod aut Patriæ Conſuetudinibus receptiſque moribus adverſetur, aut Rempublicam ſive Civilem ſive Eccleſiaſticam turbare poſſet inſerentes, *recognitæ eſſent*; idem Gubernator, conformiter ad hunc ſolitum ſtylum, Decretum Romanum, de cujus publicatione agebatur, una cum Litteris Regiis miſit ad Conſilium Privatum, ut ibidem viſum, examinatumque, & tamquam mere dogmaticum repertum publicari ſineretur.

Conſilium Privatum, ſecundum Litteras Regias & ſtylum uſitatum, viſum ac recognitum tamquam mere dogmaticum Romanum Decretum publicari poſſe declaravit, Litteris expeditis, quibus Præſes Conſilii conſuetam ſignaturam per verbum *Vidit* appoſuit, quibuſque indicabat Decretum viſum fuiſſe & recognitum.

His Litteris receptis, ſcripſit Gubernator ad Conſilia Regia, mandans ut nullum opponeretur impedimentum publicationi præfati Decreti, eo quod dogmaticum appareret: *Et pour ainſi comme il ſe void aſſez que ladite Bulle du dit 6. de Septembre 1657. eſt de la nature & qualité de dogmatique, nous vous ordonnons, &c.*

Ubi patenter ſignificavit Gubernator, Decretum iſtud viſum fuiſſe & recognitum ut mere dogmaticum.

Et ne in ſimilium Bullarum aut Decretorum publicatione, ſub prætextu quod dogmaticæ eſſent, a ſolito ſtylo recedatur, ſollicite monet Gubernator, ut non moveatur difficultas ſuper publicatione hujuſmodi Bullarum dogmaticarum quæ ſcilicet *viſæ* & tamquam tales *recognitæ* forent, ſub hac expreſſa clauſula: *Qui pourroient avoir été vues & reconnues être telles.*

Quid, quæſo, manifeſtius, quam Conſilia Regia, ipſumque Belgii Gubernatorem perſpectum ſibi habuiſſe, quod ſecundum ſtylum ſolitum quæcumque Reſcripta Romana etiam dogmatica a Principe ejuſve Auditoriis revidenda ſint & recognoſcenda ut talia, priuſquam per modum novæ cujuſdam legis in Belgio publicari ſinantur.

Hanc porro reviſionem, recognitionemque cum Regia placetatione coincidere, neque aliud genus Placiti Supplicantem in Tractatu ſuo requiſiviſſe, toties ab eo & adeo claris terminis expreſſum fuit, ut plane cæcus fuerit D. Intimatus, ſi id ipſum non viderit.

Non ignorat quidem Supplicans, quod ſolitus ille ſtylus, quem Conſilia Regia, ipſeque Gubernator obſervari mandaverant, ſummopere diſplicuerit Miniſtris Curiæ Romanæ, hique eum reputaverint omnino cum Placito Regio coincidere: uti cognoſcitur ex Libellis per Nuntium Madriti & per Internuntium Bruxellarum, reſpective Suæ Majeſtati & Gubernatori oblatis.

Quos Libellos potuerat legere Intimatus tum in citato Tractatu, tum in Appendice Monumentorum ad eumdem Tractatum per Intimatum toties reclamatum.

Notandus autem præſertim Libellus Internuntii Bruxellis reſidentis oblatus Gubernatori anno 1682. (qui & integer habetur in dicta Appendice ſub littera *Y*) occaſione ſcilicet Epiſtolæ Conſilii Privati ad Archiepiſcopum Mechlinienſem datæ, quâ monebatur Præſul, ne procederet ad publicationem Decreti Congregationis, in quo Theſes quædam condemnabantur, priuſquam Decretum iſtud in Conſilio viſum & recognitum eſſet.

In hoc Libello palam agnoſcit & urget Internuntius, quod ſi neceſſe eſt ut Bulla, quæ dicitur dogmatica, per Conſilia Regia ut talis recognoſcatur, antequam in Belgio publicari poſſit, in effectu id idem ſit, ac ſi Placitum Regium requireretur, in verbis: *Dignetur, quæſo, Excellentia Veſtra rem penitus introſpicere, & facile perſpectum habebit, quod in unum incidit placetare aliquam Bullam, ac examinare an ſit dogmatica; utroque enim caſu ſubeſt arbitrio, voluntati, ac judicio Miniſtrorum Regis publicatio Apoſtolicarum diſpoſitionum; hæcque ſubordinatio & dependentia tolerari nequit a Sancta Sede in illis, quæ ſunt mere dogmaticæ, quæque tantum concernunt puritatem fidei atque animarum ſalutem.*

Quin imo in eodem Libello Internuntius arguere non veretur Marchionem *De Caracenâ* Belgii Gubernatorem, quaſi Litteris Regiis obſtitiſſet, dum ſecundum ſtylum conſuetum voluit, & Regiis Conſiliis ſignificavit, oportere Bullas vulgo dogmaticas, antequam publicentur, Conſiliis Regiis exhibe-

hiberi, & ab illis ut tales recognoſci, in verbis: *Nulla amplius de ea facta fuiſſet mentio, niſi Dominus Marchio de Caracena Belgii Gubernator litteris* 10. *Decembris* 1659. *datis exceſſiſſet mentem, imo attentaſſet totaliter evertere dictam Suæ Majeſtatis determinationem, declarando debere placetari Bullas Beneficiales aut litigioſas, & permitti dogmaticarum publicationem, poſtquam fuerint inſpectæ & pro talibus cognitæ.*

Quid miri poſt hæc, ſi D. Intimatus Curiæ Romanæ & Internuntio ob Vicariatum Apoſtolicum totus obſtrictus Supplicantem traducere haud vereatur tamquam qui auctoritatem Sedis Apoſtolicæ arroderet, & Academiam Lovanienſem *novo fermento* inficeret, hâc ſcilicet ratione, quod Supplicans Bullas dogmaticas publicari non poſſe ſuſtineat, priuſquam in Conſiliis Regiis viſæ & recognitæ ut tales fuerint, aut Regis conſenſus acceſſerit, & de eodem conſenſu ſive per *Viſa*, ſive per litteras, ſive alio quocumque modo conſtiterit: prout nihil aliud requiſiviſſe Supplicantem in Tractatu ſuo, per ſuam præcedentem Deductionem oſtendit.

Præterea, ſi animo pacato dictum Tractatum Supplicantis, ejuſque Appendicem perluſtraſſet Intimatus, intellexiſſet omnes conatus Internuntii irritos fuiſſe, & conſuetum ſtylum integrum remanſiſſe, atque inter cætera reperiſſet, Conſilium Privatum per Litteras datas 9. Decembris 1682. Archiepiſcopo Mechlinienſi inhibuiſſe, ne ad publicationem Decretorum S. Congregationis Cardinalium, quibus quædam Theſes condemnabantur, procederet, priuſquam dicta Decreta in Conſilio viſa eſſent atque recognita: reperiſſet inſuper, Archiepiſcopum receptis hiſce litteris promulgationem illorum Decretorum ſuſpendiſſe, nec prius ad eam proceſſiſſe quam in Conſilio viſa & cognita fuerint; tunc autem demum publicationem permiſiſſe, cum ea viſa & recognita intellexerat; prout hæc omnia conſtant ex Litteris Conſilii .... Decemb. 1685. quæ integræ reperiuntur in Appendice ſub littera *Z.* item ibidem ſub littera *X.* reperiſſet Intimatus Reſolutionem Conſilii Brabantiæ, anni 1660. ubi utrâque Camerâ congregatâ reſolutum fuit, quod non licebit ullam Bullam Apoſtolicam & Dogmaticam promulgare, niſi ea prius in Conſilio viſa, & ut mere Dogmatica cognita fuerit; quodque ſi ſecus fiat, promulgatio caſſationi ſubjacebit. Quam quidem Reſolutionem ſuam Conſilium intimari juſſit Archiepiſcopo Mechlinienſi & Antuerpienſi Antiſtiti.

Ex his evidens eſt, Conſilia Regia, non obſtante Libello Internuntii, in ea ſententia perſtitiſſe, quod Romana Decreta etiam dogmatica promulgari non poſſint, priuſquam Conſiliis exhibita, & recognita, ſive, quod inunum incidit, placetata fuerint.

Sed nec hoc ſat mirari poteſt Supplicans, quod Intimatus perſcrutato, ut ipſe fatetur, ejuſdem Libro & Appendice, aſſerere audeat, Supplicantem ne unum quidem actum exemplumve hujuſmodi Placetationis allegaſſe, cum totus ille ejus Liber & Appendix talibus actis abundent.

Magis autem ſtupendum, Intimatum perſiſtere in eo, quod in ſua Perſiſtentia aſſeruerat; ſcilicet Bullam Urbani VIII. quæ incipit *In Eminenti*, ante illius in Belgio promulgationem, Placito Regio firmatam non fuiſſe; cum, ſi oculos duntaxat aperuiſſet, vidiſſet utique neceſſitatem Regii Placiti numquam adverſus prætenſiones Curiæ Romanæ magis aſſertam fuiſſe, quam occaſione hujus Bullæ; uti oſtenditur in citato *Tract.* Supplicantis, *part.* 4. *cap.* 3. §. 2. *pag.* 265.

Quin ſpeciali Decreto Regio, ſive Litteris Placiti, Bullam *In Eminenti*, antequam publicaretur, munitam fuiſſe, Intimatus cognoſcere poteſt ex inſpectione Edictorum Brabantiæ, ubi *part.*3. *lib.* 1. *tit.* 3. refertur Edictum ſpeciale ſive Ordinatio Philippi IV. quo non tantum fieri permittitur hujus Bullæ promulgatio, ſed & modus præſcribitur promulgationis faciendæ.

Imo auctoritate Regiâ mutatur pœna excommunicationis latæ ſententiæ in ipſa Bulla contra tranſgreſſores comminatæ, in mulctam pecuniariam, & in pœnam exilii moribus Belgarum convenientiores.

Sed nec executio hujus pœnæ temporalis Ordinariis locorum, aut Inquiſitoribus committitur, prout committitur in Bulla: ſed Conſiliis Regiis, eorumque Officialibus, etiam contra delinquentes Eccleſiaſticos, ſive Regulares fuerint, ſive ſeculares.

Ex inſpectione item tum Tractatus Suppli-

plicantis *part.4. cap.3.* §.1. *pag.263.* tum Edictorum Flandriæ *part.3. lib.1. Rub.6.* deprehendere poteſt Intimatus, Litteras Archiducis Leopoldi, quibus præcipit Conſiliis Regiis atque Epiſcopis publicationem Bullæ *In eminenti*, inſertâ iis hâc moderatione & clauſulâ graviſſimâ in verbis: *Ayans neantmoins trouvé convenir vous declarer, que comme ès dittes Bulles ſe trouvent appoſées ſur la fin certaines clauſes portantes en ſubſtance, que publication en étant faite à Rome, emporteroit force d'obligation non plus ou moins, que ſi elle avoit été faite en particulier dans un Royaume, Eſtat, ou Province de la Chreſtienneté, ce que n'a jamais été reçu, admis, ni praticqué pardeça, ains ſeroit contraire aux Privileges, franchiſes, libertez, & anciennes Couſtumes de ce Pays, nous n'entendons que par la publication preſente, qui ſe fera deſdites Bulles, puiſſe être tiré aucun argument ou prejudice & innovation deſdits Privileges, libertez, & Couſtumes anciennes, ains que notre intention eſt qu'au regard de ſemblables publications ſoit obſervé & gardé ce que a été uſité & accouſtumé de tout temps.* Hæ Litteræ Archiducis datæ ſunt ad Epiſcopum Gandenſem 28. Februarii 1651.

Quis ad hæc non obſtupeſcet, Intimatum tam aſſeveranter, idque iterato, auſum eſſe aſſerere, quod Bulla *In eminenti* nullo Regio Placito ante promulgationem fuerit munita?

Novit Supplicans & ex citato ſæpius Supplicantis Tractatu, *part. 4. cap* 3. §. 4. *pag.* 269. noviſſe poterat Intimatus, quod ob clauſulas Edicto Regio, & præſertim Litteris Archiducis Leopoldi inſertas, vehementer commotus fuerit Internuntius, atque ad illius querelas evibratum fulmen Vaticanum adverſus prælaudatum Archiducem, ſive emanarit Decretum Romanum Innocentii X. cujus hìc meminit Intimatus: ſed nec eum latere debuit, quod idem Leopoldus Decretum iſtud Romanum ad Senatum Brabantiæ remiſerit, atque ubi ex ipſius Conſulta (quæ reperitur in ſæpe dicto Tractatu ſub littera *P.*) intellexit clauſulas tum in Edicto Regio, tum in ſuis Archiducis litteris contentas, omnino conformes eſſe juribus ac moribus Patriæ, imo & pro conſervandis Juribus Regiæ Majeſtatis neceſſarias, Vaticanum illud fulmen quaſi ignem fatuum repulſaverit, nihilque immutarit circa prædictas clauſulas, de quibus Internuntius conqueſtus fuerat.

Quantum ad Decretum Alexandri VII. de quo Intimatus, illud nonniſi Decretum fuit Congregationis Card. S. Officii latum adverſus Conſilium Brabantiæ propter ejuſdem Conſilii Sententiam, quâ caſſaverat, & irritam declaraverat tum tranſmiſſionem factam per Internuntium Decreti ejuſdem Congregationis ad Archiepiſcopum Mechlinienſem, tum promulgationem per Archiepiſcopum citra Placitum Regium attentatam.

Hoc dictæ Congregationis Decretum ab Internuntio ſignatum & ſigillatum nocte inter 12. & 13. Maii 1658. Cancellariæ Brabantiæ affixum cum reſciviſſet Senatus, de negotio commonuit Archiducem Leopoldum Belgii Gubernatorem; cujus intellectâ mente, Decretum illud tamquam nullum & Juribus Regiis contrarium ſuppreſſum fuit.

Quæ omnia, ſi Intimatus veritatem noſcere voluiſſet, facile intellexiſſet ex *Tract.* Supplicantis, *part. 4. cap. 4.* §. 2. *pag.272.* & ex Conſulta Conſilii Brabantiæ ad Archiducem Leopoldum, ibidem ſub littera *R.*

Reliqua, quibus hunc Libellum replet Intimatus, profecto vani & inanes ſunt clamores atque parerga, ſive impertinentia ad præſentem cauſam, ita ut vix reſponſum mereantur.

Quid enim ſunt quam vani clamores ea, quæ ſubjungit poſt relata Decreta Romana ſub Innocentio X. & Alexandro VII. de ſubmiſſione Suæ Regiæ Majeſtatis Philippi IV. erga Pontificia Decreta?

Nam nequidem veriſimile eſt Decreta iſta Romana Philippo IV. unquam innotuiſſe: cum enim alterum ad Leopoldum Archiducem, alterum vero ad Conſilium Brabantiæ tranſmiſſum eſſet; alterum in Regiſtris ſeu Archivis Conſilii Privati, cui Archidux ad ſe miſſum communicaverat, & alterum in Archivis Conſilii Brabantiæ abſque ullo effectu recluſum remanſit.

Hoc certum eſt, nullum Mandatum Regium datum fuiſſe, ut dicta Decreta Romana executioni mandarentur.

Nimirum clauſulæ illæ, quæ tum in Ordinatione Regia, tum præcipue in Litteris Ar-

Archiducis Leopoldi Internuntium offenderant, quaſque Innocentius X. per Decretum ſuum tamquam libertati & Juriſdictioni Eccleſiaſticæ, necnon auctoritati Pontificiæ adverſas reprobarat, in utroque illo inſtrumento integræ remanſerunt, prout & hodiedum legi poſſunt in libris Edictorum noſtrorum Principum.

Similiter Sententia caſſatoria Conſilii Brabantiæ, de qua ſupra, integra remanſit, hodieque in ejuſdem Conſilii Regiſtris ſervatur, non obſtante quod per Decretum ſub nomine Alexandri VII. declarata eſſet nulla, ac auctoritatis Pontificiæ deſtructiva eique adverſa, & Pontifex ſub graviſſimis cenſuris etiam excommunicationis latæ Sententiæ, eam ex Regiſtris eradi mandaſſet. Neque ullus eorum Conſiliariorum, qui ad dictam caſſatoriam Sententiam concurrerant, unquam ab inflicta cenſura abſolvi poſtulavit, etiamſi illi omnes declarati eſſent excommunicationem incurriſſe, & ab ea abſolutionem a Romano Pontifice petere juſſi.

Quid porro ineptius ad hanc materiam, & ad probandum, quod Bulla Urbani VIII. contra Librum Janſenii abſque Placito Regio promulgari debuerit, allegari poteſt, quam Epiſtola Archiducis Leopoldi ad Epiſcopum Gandenſem data 18. Julii 1653. hic exhibita per Intimatum ſub littera *B*. cum conſtet, eamdem Bullam biennio ante ſcriptam hanc Archiducis Epiſtolam, & placetatam fuiſſe & promulgatam, uti ſupra oſtenſum eſt.

Neque vero in hac Epiſtola præcipitur Epiſcopo Gandenſi dictæ Bullæ publicatio, ſed arguitur Antiſtes, quod in publicatione per ipſum ex Regio Mandato facta, quaſdam clauſulas inſeruiſſet præter mentem Regis, prout ex ipſius Epiſtolæ tenore manifeſtum eſt.

Quæ Intimatus poſtea de Concordia Sacerdotii & Imperii interſerit, deque Litteris iterum Philippi IV. necnon de promulgatione Bullæ *In eminenti* abſque Placito Regio, verba & voces ſunt, quæ nullam prorſus refutationem aut animadverſionem merentur.

Id quod de Supplicante intermiſcet, quaſi is ſolus inter omnes Belgas iſtam de Placito Regio ſententiam propugnaret, non potuit niſi animo per inveteratam averſionem contra perſonam Supplicantis obcæcato ſcribi; cum totus ejus Tractatus de Promulgatione Legum Auctoribus etiam Belgis eamdem ſententiam propugnantibus referſus ſit, ubi inter cæteros citatur celeberrimus ille & probatæ auctoritatis Juriſconſultus Stockmannus, qui hanc de neceſſitate Placiti etiam circa Bullas dogmaticas ſententiam probavit, propugnavitque in ſpeciali Tractatu, cui titulus: *Jus Belgarum circa receptionem Bullarum*, quemque occaſione Bullæ *In eminenti* evulgaſſe creditur.

Ea, quibus dein Scriptum ſuum replet, ſcilicet de receptione aut promulgatione Bullarum *Vineam Domini Sabaoth* & *Unigenitus*, de earum ob defectum Placiti non receptione apud Clerum & Vicarium Apoſtolicum Hollandiæ; denique de iis qui Lovanii in Facultate Artium contra propoſitionem pro acceptanda Conſtitutione *Unigenitus* a Decano factam proteſtati fuere, & de extractis ex Scriptiuncula, cui titulus *Statera*, omnia ſunt adeo ad hanc cauſam impertinentia, ut nullo reſponſo digna cenſeat Supplicans: hæc enim ſola quæſtio hic agitur, num ob doctrinam, quâ propugnatur neceſſitas Placiti Regii etiam pro Bullis dogmaticis, mereatur Supplicans publice traduci, tamquam qui auctoritatem Pontificiam quotidie arrodere non ceſſet, & cujus doctrina ſit *vetus fermentum*, quo Univerſitas purganda ſit.

Quid porro a Clero aut Vicario Hollandiæ circa prædictas Bullas actum ſit, quidve a Decano Facultatis Artium Lovanii circa acceptationem Bullæ *Unigenitus* propoſitum, & quid tandem in Libello, cui titulus *Statera*, dictum referatur, nullatenus ad Supplicantem pertinet.

D. Intimatus nihil vel apparens, quod in ſui defenſionem producat, reperiens, niſi quædam verba ex Epiſtola Philippi IV. data 13. Junii 1659. non ceſſat ea repetere, & hic rurſus, prout in ſua Perſiſtentia, tanta cum præcipitantia intrudit, ut non vereatur aſſerere, per hanc Philippi IV. Epiſtolam demum ſopitas fuiſſe concertationes illas, quæ Internuntium inter & Conſiliarios occaſione Bullæ *In eminenti* exortæ fuerant; cum tamen eum latere nec potuerit, nec debuerit, eas pluſquam ſex annis ante datam hanc Epiſtolam ſopitas

fuiſſe per ſolemnem publicationem ejuſdem Bullæ ſolemni Placito Regio præmiſſo factam anno 1651.

Non minus inſulſe ſe Intimatus convertit ad Edictum Caroli V. contra hæreſes & errores Lutheri, quod integrum habetur *part.* 1. *Edict. Flandriæ lib.* 1. *Rub.* 6. *fol.* 88. adeo ut capere nequeat Supplicans, qui fieri potuerit ut Conſiliarius Regius in illam ſui defenſionem allegare id auſus fuerit, quandoquidem ipſummet per ſe Cæſareum Edictum, quo mandatur promulgatio & executio Bullarum Leonis X. contra Lutheri hæreſes & errores, uſum Placiti ſuper Bullis dogmaticis evidenter probare intelligatur.

Quæ immediate in Libello Civili ſequuntur, quaſi Supplicans Regiis Edictis & Legibus illuſiſſet, eaque ad contemnendas Pontificum Cenſuras & ſacras Conſtitutiones, ſupprimere voluiſſet, non minus atroces quam vanæ impoſturæ ſunt.

Cenſuras enim & Conſtitutiones Pontificum non contemnit Supplicans, ſed eas ſecundum Regulas Evangelii & Eccleſiæ prolatas, riteque promulgatas ſummâ veneratione complectitur.

Verum Fulmina Vaticana, quæ Curia Romana per Decreta ſua & Bullas contra Principes, eorumque Magiſtratus & Subditos Jura Regia adverſus ejuſdem Curiæ prætenſiones & molimina vindicantes evibrare non ceſſat, merito nec Principes neque eorum Magiſtratus aut Supplicans timent, aut venerantur. Prout inter alia locum habet circa Bullam *Cœnæ Domini*, graviſſimaſque Cenſuras, quæ ſingulis annis Feriâ quintâ Septimanæ Sanctæ Romæ contra Principes & Magiſtratus prætenſionibus ultramontanis haud obſequentes vibrantur: & de quibus dici poſſet cum ſapientiſſimo piiſſimoque Cancellario Univerſitatis Gerſonio in Tract. cui titulus: *Circa materiam Excommunicationum Reſolutio*, *Conſid.* 7. quod eas pati vel timere, *eſſet aſinina patientia*, *& timor leporinus & fatuus*.

Quapropter etiam Conſilii Status Senatores non dubitarunt in Litteris ad hoc Magnum Conſilium datis monere, quod ſervitium Regium exigat, ut in hac re perſona Supplicantis protegatur: *Son Royal ſervice exigeant, qu'en ce point ledit Docteur ſoit protegé.* Probe ſcilicet perſpectum habuere providi Senatores, quod ubi Supplicans Opera ſua, in quibus Jura Regia vindicantur, ac præſertim Tractatum ſuum *de Promulgatione Legum* in lucem edidit, fuerit natum fieri, ut Curiam Romanam contra ſuam perſonam vehementer concitaret, ejuſque gravem indignationem incurreret.

Illa, quæ Intimatus hìc iterum repetit de condemnatione Romana Operis Supplicantis, cui titulus: *Jus Eccleſiaſticum &c.* jam ante in Deductione oſtenſa abunde ſunt, eſſe impertinentia. Notandum duntaxat unicum, in Deductione pro *Feriâ tertiâ* per errorem poſitum fuiſſe *feriâ quartâ* (*a*) quâ habita fuiſſet Congregatio Cardinalium; ſed id nullatenus officit iis, quæ ibidem dicta ſunt, quia eadem plane forma ſervatur in Decretis utriuſque Feriæ, neque majorem partem habet Pontifex in Decretis ſive hujus ſive iſtius Congregationis.

Quod inſerit Intimatus de Epiſtola Patris D'Elbecque, non ob hunc finem annexuit aut allegavit eam Supplicans, ut prætenſam condemnationem occultaret, ſed unice ut oſtenderet quam ob cauſam Dominus Van Suſteren nomine Archiepiſcopi Mechlinienſis Opus illud Congregationi denuntiaſſet: prout Supplicans latius in anteriori ſua Deductione expoſuit.

Quæ vero in Libello Civili ſequuntur uſque ad finem, frivola ſunt ac denuo repetita. Atque inter cætera, quid magis frivolum proferri poteſt, quam quod *Vicarius Pontificius non poſſit retractare ſua dicta conformia dictis Pontificum, niſi retractando verba ipſorum Pontificum?* Potius dixiſſet, non poſſe Vicarium Pontificium ſua dicta retractare, niſi retractando eas Romanæ Curiæ prætenſiones & opiniones, quæ ad nil aliud collineant, quam ut exiſtimentur quæcumque Bullæ Pontificiæ, ſolito more Romæ publicatæ, abſque ulla ulteriore in Provinciis promulgatione, omnes per univerſum Orbem Chriſtianum Fideles obligare. Quam Romanæ Curiæ opinionem

(*a*) Mendum illud in hac editione noviſſima correctum eſt, *Cap.* 4.

Digitized by Google

nem ſtabilire voluiſſe Intimatum per ſuam ad Archiepiſcopum Epiſtolam, necnon per Scripta in hac cauſa exhibita, oſtenſum eſt in anteriori Deductione.

Quod addit, etiam ipſos Principes Catholicos, ac præſertim Philippum IV. rejeciſſe ſententiam Domini Van-Eſpen, neque Inrimato tamquam Conſiliario Regio licere, revocando dicta ſua directe vel indirecte, Decretum Regis improbare; non modo frivolum, ſed & falſum eſt, in quantum aſſerit ſententiam Supplicantis per Litteras Philippi IV. fuiſſe reprobatam.

Si enim integras litteras inſpexiſſet ac retuliſſet, evidenter patuiſſet, quod Philippus IV. per haſce Litteras, nec in ſpeciem Supplicantis ſententiam rejecerit.

Nam uti ſæpius dictum eſt, Supplicans duntaxat adſtruxit *ſtylum* in hiſce Provinciis in materia Placiti obſervari *ſolitum*, quem & Philippus IV. obſervari voluit.

Stylus autem hac in parte ab antiquo is fuit, ut Bullæ ac Decreta Romana quæcumque etiam dogmatica, & Romæ conſueto more publicata, Belgas non obligent, niſi in Provinciis denuo fuerint promulgata, idque prævio Placito ſive conſenſu Regio.

Inſuper conſuetus ſtylus habet, ut pro publicandis Bullis dogmaticis quodcumque Placitum ſeu conſenſus Regius ſufficiat, ſive verbo, ſive ſcripto detur.

Denique, ut non requirantur Litteræ Placiti, in forma ordinaria expeditæ, niſi in materia beneficiali & inter partes litigioſa, *qu'en mutiere benéficiale, & litigieuſe entre parties*; uti & Supplicans late deduxit in Tractatu ſuo, *part.*5. *cap.*3. §.3. *pag.*330. ubi una oſtenditur, quare in Conſiliis Regiis non extet formulare litterarum Placiti, niſi ſuper Reſcriptis Romanis, quæ materiam beneficialem concernunt.

Profecto ſi D. Intimatus Tractatum illum ejuſque Appendicem pervolviſſet ſtudio cognoſcendi veritatem potius quam carpendi Supplicantem ipſiuſque doctrinam, inveniſſet uſum Placiti viguiſſe jam inde ante tempora Caroli V. etiam circa Bullas dogmaticas, ſive quæ ſalutem animarum concernunt, prout indubie ſunt Litteræ *Indulgentiarum*; uti videre eſt ex Litteris Archiducis Philippi, qui erat Pater Caroli V. quæ exibentur in citata Appendice ſub litt. *NN.* & *OO.*

Si ea, quæ in Libello Civili ſequuntur, conſiderentur; quid iterum frivolum magis ac ridiculum eſſe queat, quam quod Intimatus terrere velit Supplicantem, minando fore ut niſi Supplicans deſiſtat, compellatur Intimatus hanc hiſtoriam publici juris facere? prout in ſimili caſu facit per librum ſuum hic junctum ſub littera *F.*

Summopere porro obſtupuit Supplicans ad id, quod ſub finem hujus Libelli Civilis inſinuatum reperit, idque per ſeniorem hujus Parlamenti Conſiliarium, quaſi ſcilicet exceptio declinatoria, ſive incompetentia adhuc ſupereſſet, neque lis ſufficienter hactenus conteſtata haberi debeat, poſtquam cauſa principalis plene inſtructa fuit & concluſa, imo & Libellus Civilis oblatus, partique communicatus, in quo quidquid in cauſa principali ad plenam inſtructionem deeſſet, deducitur.

Per iſthæc huic Libello Civili, quantum ad ea quæ juris ſunt, abunde ſatisfactum eſſe, ſub humili correctione confidit Supplicans, quoad ea quæ facti ſunt perſiſtens in termino per Procuratorem habito.

Signatum, Z. B. Van-Espen.

SEN.

Digitized by Google

SENTENTIA MAGNI CONSILII

Pronuntiata in hac Cauſa 23. *Februarii* 1722.

VEu au Grand Conſeil de l'Empereur & Roy nôtre Sire le different entre Zeger Bernard Van-Eſpen Docteur en Droit & Profeſſeur des Sacrés Canons en l'Univerſité de Louvain, Suppliant par Requête preſentée au Conſeil d'Etat de Sa Majeſté Imperiale & Catholique, le 13. de Juillet 1719. envoyée ceans en Juſtice par Decret dudit Conſeil, & par Lettres de Son Excellence de la même date avec ordre aux Conſeillers Fiſcaux de ſe joindre au Suppliant pour autant qu'il s'y peut agir de la conſervation des hanteurs de Sa Majeſté & de ſa Juriſdiction ſouveraine; leſdits Conſeillers Fiſcaux joints enſuite deſdites Lettres d'une part: Meſſier Pierre Govaerts Conſeiller Eccleſiaſtiqne de ce Conſeil, & Vicaire General de Bois-le-Duc, Reſcribent, & Suppliant par Requête validée pour Civile du 19. Janvier 1722. ſous benefice de laquelle il a exhibé pieces débattues par partie jointe au differend par Ordonnance du 24. dudit mois, d'autre. LA COUR rejette ladite Requête validée pour Civile au Reſcribent; & faiſant droit, le declare dans ſes fins declinatoires non recevable ni fondé; & tenant la canſe pour ſuffiſament conteſtée, declare n'avoir été permis au Reſcribent d'inſerer dans ſa Lettre du 8. de Decembre 1718. jointe au different la periode commençante: *Præcipue unus qui non ceſſat*, juſque à la fin, *comme étant contraire aux Droits*, *Hauteurs*, *&* *Juriſdiction Souveraine de Sa Majeſté*, *injurieuſe au Suppliant*, *&* *contre la vérité*, en ce qne ledit Suppliant dans ſon Livre, *ad Jus Eccleſiaſticum Univerſum*, *tit. de Juriſdict. Eccleſ.* auroit pretenduement enſeigné, *que la Juriſdiction temporelle accordée aux Eccleſiaſtiques par les Princes ne feroit autre que precaire*: fait deffenſe au Reſcribent d'avancer à l'advenir des pareilles propoſitions & allegations, à peine de plus grande demonſtration: & diſpoſant ſur la concluſion priſe par l'écrit du 7. Octobre 1719. ordonne que les termes injurieux, qni ſe tronvent dans ſes écrits d'Advertence & Perſiſtence, ſeront tracez par un des Greffiers du Conſeil en preſence des Conſeillers Fiſcaux aux endroits à deſigner par le Conſeiller Rapporteur de la cauſe, conformement à ſes Inſtructions. Condamne le Reſcribent en l'amende de ladite Requête validée pour Civile preſentée aprés acte diſpoſitif, & aux dépens du different au taux de la Cour; & reſteront les pieces à la Chambre Fiſcale. Prononcé à Malines le 23. Fevrier 1722. *Signé*. A. P. Van Ertborn.

Inſinué par le ſoubſigné Huiſſier ord. au Seigneur Conſeiller Govaerts ce 3. de Mars 1722.

Signé, Ant. Gillis.

TRA-

TRACTATUS
DE RECURSU
AD PRINCIPEM

In quo oſtenditur auctoritas & obligatio Principis, eiuſque Conſiliorum, protegendi Subditos, ſignanter vero Eccleſiaſticos; necnon conſervandi Jura & Privilegia Principum ac populorum, adverſus illegitimas Cenſuras, aliaſque ſimiles Judicum Eccleſiaſticorum violentias.

ITEM

DE HUJUS RECURSUS EFFECTU.

Auctore ZEGERO BERNARDO VAN-ESPEN Presbytero, J. U. D. & SS. Canonum Profeſſore in Academia Lovanienſi.

Rex, qui ſedet in ſolio Judicii, diſſipat omne malum intuitu ſuo.
Proverb. XX. 8.

Digitized by Google

APPROBATIO
ET PRIVILEGIUM
SACRÆ CÆSAREÆ ET CATHOLICÆ MAJESTATIS
In ſupremo ſuo Conſilio Brabantiæ.

COmme au Conſeil de l'Empereur Charles VI. de ce nom, Roy de Caſtille, de Leon, &c. Archiduc d'Autriche, Duc de Bourgoigne, de Lothier, de Brabant &c. ordonné en cettuy ſon Païs & Duché de Brabant, Requette fût préſentée de la part de Gille Denique Imprimeur Juré de Livres dans la Ville de Louvain, contenante que le S^r. Zeger-Bernard Van-Eſpen Docteur es Droits Civils & Canoniques dans l'Univerſité de Louvain, avoit compoſé certain Traité *De Recurſu ad Principem* &c. Que le Suppliant ſouhaiteroit de pouvoir imprimer & debiter; cauſe qu'il ſe retiroit vers ce Conſeil, ſuppliant très-humblement d'aggréer & approuver ledit Traité, & de ſuite luy accorder l'Octroy ou Acte à ce afferant: LA COUR ce que deſſus conſideré, & veu l'Approbation & la viſitation dudit Traité, inclinant favorablement à la Requête dudit Suppliant, lui a permis & conſenti, permet & conſent par cette, de pouvoir imprimer le ſuſdit Traité *De Recurſu ad Principem* &c. & le vendre & diſtribuer en & par tous noſdits Païs de Brabant & d'Outremeuſe, bien attendu que ledit Suppliant ſera tenu de ſe regler ſelon les Ordonnances faites & publiées ſur l'Art de l'Imprimerie, & faire apparoître endeans trois mois après la dathe de cette, de l'effective impreſſion dudit Traité, à peine de nullité de ce préſent, & en outre d'envoyer ou rapporter ès mains du Secretaire ayant cette, des Exemplaires dudit Traité bien & duement liez, en conformité de la derniere Ordonnance & Placcart de l'an 1626. pour être delivrés là, & ainſi que lui eſt ordonné; interdiſant à tous autres Imprimeurs, Libraires & perſonnes quelconques de contrefaire, vendre & diſtribuer ledit Traité ou Livre durant le tems & terme de ſix ans pochains ſans la permiſſion & conſentement dudit Suppliant, ou de celuy qui ſera choiſi pour ladite impreſſion; & par deſſus ce d'encourir & forfaire l'amende de trente florins pour chaque Exemplaire, qui ſera trouvé avoir eſté imprimé, vendu ou diſtribué ſans la permiſſion & conſentement ſuſdit; l'une moitié à appliquer au proffit de Sa Majeſté, & l'autre moitié au proffit du Suppliant; lui permettant qu'il pourra faire confiſquer tous les Exemplaires, qui contre ſa volonté & conſentement auront eſté imprimez: voulant en outre, que ce préſent Acte ou Extrait d'iceluy eſtant exprimé en chacque dudit Traité, ſera tenu pour deuement inſeré, accordant au meſme Suppliant ce préſent Acte. Ainſi fait en la Ville de Bruxelles, ſoub le Cachet ſecret de Sa Majeſté le 26. Février 1725.

Eſtoit paraphé: De Ma. Vt.

Signé, J. De WAHA. 1725.

TRA

TRACTATUS
DE RECURSU
AD PRINCIPEM.

CAPUT PRIMUM.

De auctoritate & obligatione Principis protegendi Subditos, notanter Eccleſiaſticos, contra violentias Judicum Eccleſiaſticorum.

§. I.

Principis eſt protectionem ſuam Subditis oppreſſis impendere.

IDEO Principes ſuper Regna & populos a Deo præcipue conſtituti ſunt, nt Subditos infirmiores *vim* & *injuriam* patientes vindicent, ac adverſus potenriam protegant. *Si videris*, inquit Rex Salomon, *Eccleſiaſtici cap.* 5. *verſ.* 7. *&* 8. CALUMNIAS EGENORUM, *&* VIOLENTA JUDICIA, *&* SUBVERTI JUSTITIAM *in provincia, non mireris ſuper hoc negotio: quia excelſo excelſior eſt alius, & ſuper hos quoque eminentiores ſunt alii*; nt (ſi priores *judicio violento & ſubverſâ juſtitiâ* egenos oppreſſerint) hos protegant, ac in illos animadvertant. *Et inſuper*, ſi & hi defecerint, *univerſæ terræ Rex imperet ſervienti*. Hinc Rex David prædicens *Pſal.* 71. *verſ.* 12. 13. 14. felicitatem futuri Imperii Regis Salomonis, ait: „ Humiliabit *calumnia-* „ *torem*, liberabit *pauperem a potente*, „ & *pauperem, cui non erat adjutor....* „ *animas pauperum ſalvas faciet... ex...* „ *iniquitate redimet animas eorum: & ho-* „ *norabile nomen eorum coram illo* „.

Cum autem ejnſmodi violentiæ & oppreſſiones non valeant reprimi niſi validiore manu & pœnarum metu, Deus Principibus tamquam Miniſtris ſuis gladium commiſit; de quo monens Apoſtolus ait: *Si malum feceris, time: non enim ſine cauſa* (Princeps) GLADIUM *portat. Dei enim* MINISTER *eſt, vindex in iram ei qui malum agit*. Rom. *cap.* 13. *verſ.* 4.

Si igitur Dei miniſtri ſunt & poteſtatis divinæ participes, tenentur ipſius exemplo inferiores adverſus potentiorum *vim* & *violentiam* omnino vindicare: Deus etenim in eo potiſſimum virtutem & juſtitiam ſuam manifeſtat, *ut egenos & pauperes de manu potentis eripiat, & adjutorem & protectorem eorum ſe in tempore tribulationis oſtendat*. Pſal. 81. *verſ.* 4. Pſal. 36. *verſ.* 39.

Quapropter Principibus ſevere præcipit Dominns, *facere judicium & juſtitiam, &* LIBERARE VI OPPRESSUM DE MANU CALUMNIATORIS. *Jeremiæ cap.* 22. *verſ.*3. Ideoque Canon 23. apud Gratianum *Causâ* 23.

Digitized by Google

23. *quaeſt.*5. *Regum officium eſt* PROPRIUM *facere judicium & juſtitiam* , *&* LIBERARE DE MANU CALUMNIATORUM VI OPPRESSOS.

Principes etiam Chriſtiani nihil glorioſius , nihil honorificentius duxerunt, quam Regis Regum exemplo oppreſſorum patres & protectores nuncupari , ſuaque Tribunalia eis tuta & opportuna aſyla præbere . Id quod Magno Conſtantino adeo ſanctum fuit , ut ſanctione publicâ declaraverit in *L. Unica Cod. Quando Imperator inter*, &c. *Quod ſi pupilli*, *vel viduæ*, *aliique fortunæ injuriâ miſerabiles judicium noſtræ Serenitatis oraverint*, *præſertim cum alicujus* POTENTIAM *perhorreſcunt* , *cogantur eorum adverſarii examini noſtro ſui copiam facere*.

Id ipſum inſitum fuit Clementiſſimis Principibus noſtris Belgii . Joannes Dux Brabantiæ jam anno 1312. per antiquiſſimas tabulas Legum hujus Ducatus , vulgo *den Landt-Chartre* , ſanxit *art.* 17. *Quod Monachi* , *Moniales* , *Presbyteri* , *& qualeſcumque Religioſi*, *ſi quo modo* OFFENDANTUR , *ad ipſius Ducis Judices pertineant* , nimirum ut ab injuriis & violentiis liberentur.

Philippus Bonus anno 1451. per Litteras ſolemnes pollicetur , tam ſuo quam Succeſſorum nomine *art.* 3. *ſe vindicaturum quoſcumque Subditos Brabantiæ ab* OMNI INJUSTO ET INDEBITO JURISDICTIONIS ECCLESIASTICÆ EXERCITIO; *ſeque in contraventores ſevere animadverſurum* . Cujus articuli tenorem per alteras Litteras datas anno 1457. renovavit, ejuſque exactam obſervantiam Brabantiæ Statibus inviolabiliter pollicitus eſt.

Ejuſdem articuli obſervationem Principes noſtri in ſua Inauguratione ſolemniter jurejurando promittunt , ac una per 1. *art. Læti Introitus* ſancte pollicentur, *ſe non permiſſuros*, *ut nullo modo* ALIQUA VIS *aut* VIOLENTIA *inferatur* PRÆLATIS , ABBATIIS , *Baronibus* , *Nobilibus* , *ac fidelibus incolis & ſubditis Ducatus Brabantiæ* ; *neque laturos*, *ut* EXTRA ORDINEM JURIS *tractentur* , *ſed effecturos ſe*, *ut in* OMNIBUS *tractentur* SERVATO JURIS ORDINE.

Conſiliarii etiam Brabantiæ in ſua ad Conſilium illud aſſumptione tenentur Statibus hujus provinciæ juramento interpoſito præfatorum articulorum obſervantiam promittere.

Pupillorum autem , viduarum , aliarumque miſerabilium perſonarum ſub violentia potentiore gementium , eſt perpetuum etiam his temporibus privilegium , ut adverſarios ſuos ad Curiam Principis , etiam in prima inſtantia in jus vocent : *ubi nec* VIOLENTIÆ *locus datur* , *nec avaritiæ vitia formidantur*, *ubi &* INNOCENTIA PROFUGIUM , *&* CALUMNIATORES *jus poſſunt invenire diſtrictum* : uti loquitur Theodoricus Rex apud Caſſiodorum *lib.*4. *cap.*9.

Quæ omnia evidenter docent ad Principem tamquam oppreſſorum protectorem hoc pertinere , ut Subditos præſertim imbecilliores vindicent adverſus CALUMNIAS , VIOLENTA JUDICIA , SUBVERSIONEM JUSTITIÆ : cum ei *ſit* PROPRIUM *liberare de manu calumniatoris* VI OPPRESSOS.

§. II.

Protectio Principi ita competit , ut eam abdicare nequeat.

SUbditorum benigna protectio adeo Principibus eſt propria , ipſorumque regimini eſſentialis & neceſſaria , ut eam nullatenus abdicare poſſint : non enim ob alium finem Deus conſtituit Principes , quam ut ſub ipſis populus *quietam & tranquillam vitam agat in omni pietate & caſtitate*. 1. Timoth. *cap.* 2. *verſ.* 2.

Per *vim* autem & *violentiam* cum conſtet publicam quietem & tranquillitatem eo magis perturbari , quo ſunt potentiores aut majori auctoritate præditi , qui *vim* exercent : quis dubitet Principem hanc protegendi & coërcendi poteſtatem, quam ſimul cum Imperio divinitus accepit , a ſe abdicare non poſſe, quin ſimul & Imperio renuntiet : *non enim ſine cauſa gladium portat* ; DEI ENIM MINISTER *eſt* , VINDEX *in iram ei qui malum agit* . Rom. *cap.*13. *verſ.* 4.

Unde jam pridem recte dixit Salgado in *Epilogo proœmiali* : „ *Protectionem & ſubditorum defenſionem* cum ipſo SIMUL *Regno* ab origine ortam eſſe , ita ut Regni objectum ſit & cauſa finalis : Regnum ſiquidem (ait) propter *protectionem*

„ *vi*

„ *vi oppreſſorum* , non protectio propter „ Regnum aut Regem , creatum eſt a Rege Regum & Domino Dominantium „ Deo , ab ipſoque ſupremis Principibus „ temporalibus datum „ . Unde *Vaſſallorum defenſio* (infert) „ provide meritoque „ proprium Regis officium dicitur , attributum naturale inhærens viſceribus Regiminis , & qualitas infixa oſſibus ac „ ſubſtantiæ Diadematis : ita ut *Regimen* „ & *protectio* unum ſit effectum continens, „ *indiſſolubile* & *inſeparabile* , quæ nec a „ *Rege* TOLLI POSSUNT , *nec a Regimine* (cujus eſt anima) SEPARARI , *niſi* „ SIMUL *&* *cum Regno eradicetur* , quia „ de REGALIBUS eſt in ſignum competens ſupremæ Poteſtatis, quam ſequitur, „ ſicut umbra corpus , & qualitas ſubjectum „ .

Notatque Annæus Robertus *Lib.* 3. *Rerum judicat. cap.* 1. Principes hanc Subditorum ſuorum protectionem tamquam primum numeraſſe ſui Diadematis Regalis ornamentum ; eique proprie & per eminentiam nomen REGALIÆ attributum voluiſſe . „ Hoc jus (protectionis , inquit) „ tantâ dignitate commendare voluerunt „ majores noſtri , ut licet nomen REGALIÆ generale ſit , multaque ſuâ univerſali appellatione comprehendat , tamen „ huic uni rei , præter cætera Regii Sceptri jura , eximiâ quâdam ſpeciali prærogativâ , REGALIÆ appellationem tribuere viſum eſt „.

Hinc concludendum cum Franciſco Salgado in *Suppl. ad Sanct. parte* 1. *cap.* 1. *num.* 109. *&* 110. poſt Cancerium , Covarruviam, alioſque ibi citatos : REGALIAS , *quæ competunt Regi* , *in ſignum ſupremæ Juriſdictionis*, *ut* . . . PER OPPRESSOS AD EUM RECURRATUR , *Principem a ſe* ABDICARE NON POSSE , *niſi Regiæ Sedi renuntiet* .

Principes Belgii ſpeciali titulo ad conſervationem hujus juris adſtringuntur , cum in eorum *Læto Introitu* ſeu Inauguratione ſolemni , contractu , etiam jurejurando interpoſito , ſancte promittant Brabantiæ Statibus , ſe Subditos ſuos adverſus omnem VIM & VIOLENTIAM efficaciter protecturos , ut ſupra oſtenſum eſt.

Jurant præterea ſe perpetuo inviolate conſervaturos *Ducatus Brabantiæ ac ejus incolarum jura* , *privilegia* , *libertates* , *conſuetudines* , *uſus & inveteratos mores* ; ſeque omnino effecturos, ne quid ullatenus contra ea attentetur . Porro quomodo ea Subditis ſuis inviolate conſervabunt , niſi eos potenter & benigne contra quoſcumque protegant , & ante omnia reſtituant , ſi per VIM & VIOLENTIAM fuerint ſpoliati.

§. III.

Princeps protectionem ſuam debet omnibus Subditis , & ſpeciatim adverſus Superiores .

PRincipem teneri protectionem ſuam impartiri omnibus omnino Subditis tamquam *Dei miniſtrum & vindicem* , apud quem non ſit perſonarum acceptio , luculenter docent ſacræ Litteræ .

Conſtitutis ſuper populos Principibus , Tribunis, & Centurionibus præcipit Moyſes : *Audite illos , & quod juſtum eſt judicate ; ita* PARVUM *audietis ut* MAGNUM: *nec accipietis* CUJUSQUAM *perſonam* , *quia Dei judicium eſt* . Deut. *cap.* 1. *verſ.* 17. & Levit. *cap.* 19. *verſ.* 15. *Non conſideres perſonam pauperis* , *nec honores vultum* POTENTIS . *Juſte judica proximo tuo* . Et Rex Salomon : *Aperi os tuum muto* , *& cauſis* OMNIUM *filiorum*, *qui pertranſeunt : aperi os tuum* , *decerne quod juſtum eſt* , *& judica* INOPEM *&* PAUPEREM . *Proverb. cap.* 31. *verſ.* 9. increpatque ſevere Judex Judicum judices illos iniquitatis, qui vultum potentum ſic honorabant : *Uſquequo* (inquit) *judicatis iniquitatem* , *&* FACIES PECCATORUM *ſumitis ? Judicate egeno & pupillo : humilem & pauperem juſtificate* : ERIPITE PAUPEREM , ET EGENUM DE MANU PECCATORIS LIBERATE. *Pſal.* 81. *verſ.* 2. 3. 4.

Eſt igitur manifeſtum Principes Decreto divino adſtrictos eſſe omnibus omnino Subditis ſine acceptione perſonarum impendere protectionem ; & non ſuperioribus tantum adverſus ſubditos , ſed & adverſus ſuperiores adminiſtrandam eſſe juſtitiam ſubditis , dum a ſuperioribus oppreſſi juſtitiam inclamant.

Digitized by Google

Sane ſi ſubditi non eſſent audiendi adverſus Superiores, dum ab iis inique divexantur, bonis ſpoliantur, muniis, officiis, functionibus violente exuuntur; quid aliud per Imperium graſſaretur, niſi ſumma illa calamitas, quam deplorat Sapiens in Eccleſiaſte: *Vidi calumnias, quæ ſub ſole geruntur, & lacrymas innocentium, & neminem* CONSOLATOREM; *nec poſſe reſiſtere eorum violentiæ* CUNCTORUM AUXILIO DESTITUTOS. *Cap.* 4. *verſ.* 1. 2.

Quinimo protectio Regia ſubditis impendenda tunc proprie locum habet, cum hi a ſuperioribus opprimuntur. Superiores enim, cum non facile ab inferioribus violentiam patiantur, ſintque ſuâ auctoritate adverſus eam ſatis tuti, raro adverſus inferiores protectione indigent. Ubi e contrario inferiores *præſertim* imbecilliores ſe adverſus vim ſuperiorum defendere nequeunt, niſi excelſiori & potentiori manu adjuti.

Hinc merito ſtatuit Canon 23. *Cauſâ* 23. *quæſtione* 5. *Regum officium proprium eſt præbere auxilium iis, qui* FACILIUS OPPRIMUNTUR A POTENTIBUS. Imo vult Canon, *ut non ſolum non eripiant, ſed ne* PATIANTUR QUIDEM *per ſuam conniventiam ab aliis contriſtari*.

Ad quod exſtimulari debent magnanimitate fortis & ſancti viri Moyſis, *qui cum vidiſſet quemdam injuriam patientem, vindicavit illum, & fecit ultionem ei, qui injuriam ſuſtinebat*. Act. *cap.* 7. *verſ.* 24. de quo ita Ambroſius apud Grat. *dict. Cauſ. Can.* 7. *quæſt.* 3. *In depellenda injuria lex virtutis eſt. Qui enim non repellit a ſocio injuriam, ſi poteſt, tam eſt in vitio, quam ille, qui facit. Unde S. Moyſes hinc prius orſus eſt tentamenta bellicæ fortitudinis: nam cum vidiſſet Hebræum ab Ægyptio injuriam accipientem, defendit*. Exod. *cap.* 2. *verſ.* 12.

Tenentur itaque Principes potentem ſuam manum benigne & facile, quinimo ultro ſic oppreſſis porrigere; quo fiet ut adminiſtrando juſtitiam, pacem publicam conſervent, ac ita Imperium ſuum & Thronum ſtabiliant. *Rex* enim *qui judicat in veritate* PAUPERES (inquit Rex Salomon) THRONUS EJUS IN ÆTERNUM FIRMABITUR. *Prov. cap.* 19. *verſ.* 14.

Etenim ſi infirmioribus hæc denegetur juſtitia, aut non facile adminiſtretur, omnia in Imperio ſuſdeque verti neceſſe eſt. *Remota* enim *juſtitia, quid ſunt Regna*, ait magnus Auguſtinus, *niſi* MAGNA LATROCINIA? *De Civitat. Dei lib.* 4. *cap.* 4.

Ut mirum non ſit, ſi vel ob hanc cauſam Regna a Regibus auferenda eſſe Dominus Dominantium edixerit: *Regnum a gente in gentem transfertur propter* INJUSTITIAS. *Eccleſiaſticus, cap.* 10. *verſ.* 8. Animadvertit etiam eruditiſſimus Vir Salgado *de Regia Protectione, præl.* 1. *num.* 46. *in pluribus divinarum Litterarum locis legi, ſæpiſſime Dei potentiam curaſſe, Regna oriri, mutari, & interire, Regeſque dejicere, alios creare & vocare, ut ab aliorum tyrannide & oppreſſione populum tueantur & liberent*.

Quare recte dixit Joſephus Seſe *de Inhibit. cap.* 8. §. 3. *num.* 58. *Quod Principes de jure divino & humano poſſint, imo* TENEANTUR *ad conſervationem pacis & tranquillitatis Reipublicæ Chriſtianæ tollere violentias & oppreſſiones* OMNES.

Ad ipſum igitur (Principem) OMNES PROMISCUE ... *vi oppreſſi pro auxilio & defenſione naturali merito confugiunt, ut propulſetur, tollaturque & levetur violentia . . . ſine quo recurſu magnas turbationes, injurias, & ſcandala tota Reſpublica univerſalis pateretur*. Sagaldo in *Epilogo proœmiali*, de protect. Reg.

Certe Principes noſtri hanc ſuam protectionem in *Læto Introitu* ſic ſpondent & jurant, ut ad *omnes* Ducatus incolas & ſubditos pertineat (*a*). Vide ſupra.

§. IV.

Protectio Regia etiam impendenda Clericis.

CLerum omnem tamquam membrum & partem Reipublicæ, Principibus ſubjici, expeditum eſt. OMNIS enim ANIMA (teſte Apoſtolo ad *Rom.* 13. *verſ.* 1.) *poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit. Etiamſi*

(*a*) In ſuam quoque fidem Imperatores Germani recipiunt quodlibet corporis Germanici membrum, pupillos, viduas, &c. ut conſtat Capitulationibus Imperialibus, quibus in ſua inauguratione ſuum chirographum ſubſcribunt.

iamſi Apoſtolus ſis, (ait S. Chryſoſtomus ad hunc locum) *ſi Evangeliſta*, *ſi Propheta*, *ſive quiſquis tandem fueris*, *neque enim pietatem ſubvertit iſta ſubjectio*. Et Theodoretus: *Sive ſit Sacerdos aliquis*, *ſive Antiſtes*, *ſive monaſticam vitam profeſſus*, *iis cedat*, *quibus ſunt mandati Magiſtratus*. Idem in hunc locnm Apoſtoli ſcribit Œcumenius. Hinc hujus ſubjectionis S. Bernardus *Ep.* 42. ſerio admonet Henricnm Archiepiſcopum Senonenſem: „ Intelligitis quæ dico: Cui honorem, ho- „ norem. OMNIS ANIMA, inquit, *poteſtati-* „ *bus ſublimioribus ſubdita ſit*: ſi omnis, „ & veſtra; quis vos excepit ab univerſi- „ tate? Si quis tentat excipere, conatur „ decipere „. Fateturqne S. Gregorins Magnus Pontifex Romanus *Lib.* 2. *Epiſt.* 61. *poteſtatem ſupra* OMNES *homines Imperatoribus* (quos Dominos ſuos vocat) *cœlitus datam eſſe*; *ſeque* JUSSIONI EORUM SUBJECTUM ESSE.

Quid plura? Romanos Pontifices agnoviſſe Principes *Dominos* ſuos eſſe, adeoque *juſſioni* eorum ſubjectos, evincit *Liber diurnus Romanorum Pontificum* in lucem editus per Joannem Garnerinm Jeſuitam, in quo quæ agenda Pontifici præſcribuntur, ac capitis 1. tit. 1. continet *Indiculum ſcribendæ Epiſtolæ ad Principem*.

Superſcriptio: DOMINO PIISSIMO ET SERENISSIMO, *Victori ac Triumphatori Filio*, *amatori Dei & Domini noſtri Jeſu Chriſti ill. Auguſto*, *ill. Epiſcopus ſervus ſervorum Dei*. Et ſubſcriptio ejus: PIISSIMUM DOMINI IMPERIUM *gratia ſuperna cuſtodiat*, *eique omnium gentilium colla ſubſternat*.

Cum igitur totus Clerus Principibus ſubſit, evidens eſt ei æqne impendendam eſſe protectionem ac laicis: omnibus enim Subditis, ut §. præcedenti oſtenſum, eam tenetur Princeps impendere.

Imo, ut recte advertit Salgado *de Protectione Regia*, *prælud.* 2. *num.* 72. *Defenſio Regia* POTIUS *convenit* ECCLESIÆ, *&* ECCLESIASTICIS PERSONIS, *quam aliis*, *quia arma non ferunt*. „ Qnam protectionem „ (ait in *Epilogo proœmiali*) omni jure „ naturali, Divino & poſitivo, tam Cano- „ nico quam Civili (& conſuetudine im- „ memoriali, *præl.* 3.) Rex ſupremus ex- „ hibere *adſtringitur* Vaſſallis *oppreſſis*, non „ ſolum laicis, *ſed* MULTO FORTIUS EC- „ CLESIASTICIS PERSONIS, tum tamqnam „ *Dei Miniſtris &* MAJORI DEFENSIONE „ INDIGENTIBUS, non utentibus materiali- „ bus armis, ſed ſpiritualibus tantum, nem- „ pe lacrymis, jejuniis, orationibus, carniſ- „ que maceratione; & ſui ipſorum abnega- „ tione, necnon modeſtiam & charitatem „ profitentibus; tum etiam, qnia ſunt pars „ populi, membra, & cives Reipublicæ „ temporalis „. Quod multis auctoritatibus adſtruit *præl.* 11.

Hujus muneris Regalis ſedulo & freqnenter Principes admonuerunt ipſi Epiſcopi, ac Summi Pontifices. S. Leo Magnus ad Cognominem Auguſtum *Epiſt.* 125. *Debes incunctanter advertere Regiam poteſtatem tibi non ſolum ad mundi regimen*, SED MAXIME AD ECCLESIÆ PRÆSIDIUM *eſſe collatam*, *ut auſus nefarios comprimendo*, *& quæ bene ſunt ſtatuta defendas*, *& veram pacem his*, *quæ ſunt turbata*, *reſtituas*. Sanctus Gregorius Magnus ad Mauritium Auguſtum *Epiſt.* 6. *lib.* 6. *Omnipotens Deus Pietatem Veſtram* PACIS ECCLESIASTICÆ *fecit eſſe* CUSTODEM. Concilium Pariſienſe ex quatuor Provinciarum, nempe Rhemenſis, Senonicæ, Turonicæ, & Rothomagenſis, Epiſcopis anno 829. celebratum, *Lib.* 2. *C.* 2. *Cognoſcant Principes ſeculi Deo debere ſe reddere rationem propter* ECCLESIAM, QUAM A CHRISTO TUENDAM SUSCIPIUNT: *nam ſive augeatur pax & diſciplinæ* ECCLESIÆ *per fideles Principes*, *ſive ſolvatur*, *ille ab eis rationem exiget*, *qui eorum* POTESTATI SUAM ECCLESIAM CREDIDIT. Extat apud Gratianum *Can.* 20. *Cauſ.* 23. *quæſt.* 5.

In Benedictione etiam & Coronatione Regis, dum Epiſcopus Regi gladinm tradit, ſic loquitur in *Pontificali Romano*: „ Ac- „ cipe gladium in defenſionem *ſanctæ Dei* „ *Eccleſiæ* divinitus ordinatum .... ut in „ hoc .... vim æqnitatis exerceas, molem „ iniqnitatis potenter deſtruas, & *ſanctam* „ *Dei Eccleſiam*, ejuſque fideles propugnes „ ac protegas, nec minus SUB FIDE FAL- „ SOS quam Chriſtiani nominis hoſtes exe- „ creris ac diſpergas „.

Recte proinde dixit prælaudatus Franciſcus Salgado: *Quod Principibus Chriſtianis*, *a Deo*, *Sede Apoſtolica*, *& Romanis Pontificibus*, *ac Legibus poſitivis commendata eſt* PROTE-

CTIO

CTIO CLERICORUM ET ECCLESIARUM. *Præl.* 5. *num.* 205.

Neque poſſent Principes quietum & tranquillum conſervare Imperium, niſi una pacem Eccleſiæ (quæ *in Imperio eſt*, ut loquitur Optatus Milevitanus *lib.* 5.) cuſtodiant, adeoque & vim & oppreſſionem auferant, quam Clerici, aliæque perſonæ Eccleſiaſticæ patiuntur.

Cum enim Deus gladium commiſerit non Eccleſiæ, ſed tantum Imperio, debebunt Clerici, qui protectione indigent, æternum gemere & manere oppreſſi, ſi Principis non ſit eis ope illius gladii ſui ſuccurrere.

Ex Belluga igitur recte advertit Salgado *de Protectione Regia præl.* 2. *num.* 77. *Manus Regia murus eſt Eccleſiæ, pax Clericorum, ſalus populi, vita Vaſſallorum, caput ſubditorum, tutor Reipublicæ, propugnaculum & præſidium Chriſtianæ Religionis.*

Tenentur igitur ſupremi Principes ſingulariter Clerum omnem potenter protegere adverſus omnem vim & violentiam, a quibuſcumque tandem, ſive inferioribus, ſive ſuperioribus ea inferatur; idque non ſolum ut ſubditorum Protectores & Reipublicæ Rectores, verum etiam ut ſupremi Eccleſiæ Advocati & Defenſores, ac pacis Eccleſiaſticæ cuſtodes & vindices.

Quod benigniſſimi noſtri Principes probe ſcientes jam ab anno 1312. ſanxerunt, *Monachos, Moniales, Presbyteros, & qualeſcumque Religioſos*, SI QUOMODO OFFENDANTUR, *ad ipſius Ducis Judices pertinere*, ut ab injuriis & violentiis liberentur. Et in *Lato* eorum *Introitu* in manibus Abbatum, qui Statum Eccleſiaſticum repræſentant, ſolemni juramento pollicentur, *ſe non permiſſuros, ut ullo modo aliqua vis aut violentia inferatur* PRÆLATIS, ABBATIIS, &c. ut ſupra §. 2.

§. V.

Obtentu Exemptionis a foro ſeculari non poteſt hæc protectio Clericis negari.

PRotectio Regia, quam oppreſſis Clericis deberi præcedenti §. oſtendimus, eis negari non poteſt prætextu quod a foro ſeculari eximantur.

Hæc enim exemptio, quam *Privilegium fori* communiter appellant, a Principibus Chriſtianis, Clericis indulta fuit in eorum favorem, ut nempe a forenſibus judiciis exempti, liberius Domino vacarent, & eorum cauſæ per *Deo amabiles Epiſcopos* (*a*) quam celerrime finirentur.

Cum autem ea, quæ in favorem inducta ſunt, non debeant vergere in præjudicium & damnum eorumdem, evidens eſt quod hæc exemptio eis non auferat jus implorandi protectionem Regiam, quâ valeant ſeſe defendere adverſus *vim* & *violentiam*, quam a Superioribus & Judicibus Eccleſiaſticis patiuntur. Quod ſolide probat Franciſcus Salgado *de Protectione Regia, præl.* 3. *num.* 91. *& ſeqq.* ubi in terminis ait: *A temporali jurisdictione deducta fuit exemptio Clericorum ... quæ inducta fuit ad utilitatem Cleri & Eccleſiæ, non ad ejus ruinam, damnum, & detrimentum, prout contingeret, ſi per* VIOLENTIAS *gravatus, &* VI *oppreſſus a* JUDICIBUS ECCLESIASTICIS, *non haberet recurſum ad Regem & Principem temporalem, ad cujus exhibitionem tenetur jure naturali & divino, quod* INVIOLABILE *eſt.*

Adeo ut Princeps, qui protectionem ſubditorum a ſe abdicare nequit, concedendo exemptionem Clericis a foro ſeculari, eos nentiquam excludere potuerit a protectione, quam eis vi muneris exhibere tenetur, cum ſemper maneant membra & cives Reipublicæ.

Clerici, inquit Cardinalis Bellarminus, *præterquam quod Clerici ſunt, ſunt etiam cives & partes quædam Reipublicæ politicæ.* Libro 2. *de Clericis cap.* 28. Et Antonius Anſelmo Curiæ ſpiritualis Antuerpienſis Fiſcalis ad Edictum perpetuum *art.* 5. §. 26. *Clerici*, ait, *dicuntur cives, & veniunt appellatione civium.*

Neque hæc exemptio Clericorum ſic competit Eccleſiæ, quin ſupremus Princeps, qui eam benigne indulſit, poſſit eamdem reſtringere, mutare, ac ejuſdem legitimum uſum præſcribere, ubi commune bonum id exegerit; uti etiam eos non raro feciſſe conſtat. Manet enim ſemper apud illos ſumma

(*a*) His vocibus ac titulis, *per Deo amabiles Epiſcopos*, uſi ſunt Conſtantinus, Theodoſius, aliique Imperatores Chriſtiani, ubi contentionum, quæ inter Clericos naſcebantur, moderatores & arbitros Præſules ſtatuerunt.

ma poteſtas ordinandi, ſtatuendi & agendi, quæ ad ſubditorum & Reipublicæ commodum, ſecundum Deum judicaverint expedire.

Hoc etiam advertere juvat, tantum abeſſe ut per recurſum hunc ad protectionem Regiam juriſdictio aut exemptio Eccleſiaſtica aut a Clericis lædatur, aut a Rege impediatur, ut eadem potius hâc ratione egregie juvetur & conſervetur.

Clerici enim unice conqueruntur de abuſu juriſdictionis, ſeu de *vi* & *violentia*, quam Judices Eccleſiaſtici inferunt, non judicando ſecundum Juris ordinem ex præſcriptis Legum & Canonum: Principes vero ſupremâ ſuâ auctoritate *vim* illam reprimunt, notant ac caſſant, atque ita Judicem *reducunt ad viam juſtitiæ & tramites legitimos*, ut loquitur Joſephus Seſe *de Inhibitionibus*, *cap.* 4. §. 3. *num.* 69.

Nihil hìc in alterutra parte reprehenſibile; nam & Clerici utuntur jure ſuo, quo ſeſe adverſus vim licet defendere: Reges autem auctoritate Divinâ, quâ eis *poteſtas tollendi violentias inter Eccleſiaſticas perſonas, & ab Eccleſiaſticis Judicibus illatas, competit*. Salgado *de Protect. Reg. præl.* 3. *num.* 96.

Cæterum Clerum Belgicum numquam exiſtimaſſe hunc recurſum eſſe contra ſuam exemptionem aut juriſdictionem, patere poteſt ex iis, quæ ſupra memoravimus agi in Inauguratione Principis. Siquidem ipſe *Status Eccleſiaſticus* ibi Principem adſtringat, ut non deneget Clericis ſupremam ſuam protectionem, quoties illam contra *vim qualemcumque* imploraverint, utque eorum jura, privilegia, libertates inviolate conſervet, efficiatque omnino, ne quid ullatenus contra ea attentetur.

Comprobavit & facto ſuo hunc recurſum dictus *Status Eccleſiaſticus*, dum jura ſua & privilegia infringi & lædi ſenſit.

Sic anno 1648. cum in Belgio Internuntius quamdam commiſſionem Reverendiſſimo Namurcenſi dediſſet ad viſitandum Monaſterium Gemblacenſe exemptum & immediate Sanctæ Sedi ſubjectum, dictuſque Reverendiſſimus virtute hujus viſitationem attentaſſet directe contra jus dictæ exemptionis, cum nec Internuntius dandi ejuſmodi commiſſionem haberet poteſtatem, nec dictus Antiſtes facultatem inſtituendi ſuâ auctoritate viſitationem; Brabantiæ Prælati attendentes jurata ſua privilegia in perſona Abbatis Gemblacenſis infringi, remque mali eſſe exempli, ſeſe eidem Prælato conjunxerunt *pour faire caſſer de l'autorité du Conſeil de Brabant ladite Commiſſion avec tout ce qui s'en eſt enſuivi, conſtituant à cet effet le Procureur Vanden Drieſſche, pour faire les debvoirs & pourſuites à ce appartenantes conjointement avec ledit Prélat de Gembloux*. Habentur procurationis acta ſub litt. *A.*

Ad inſtantiam Leodienſium anno 1709. in Urbem evocantur terna Univerſitatis Lovanienſis Suppoſita ſub pœna ſuſpenſionis, ac etiam revocationis privilegiorum eidem Univerſitati conceſſorum; idque aperte contra notiſſima jura *de non evocando*.

Brabantiæ Status Patriæ Patres huic infractioni cupientes occurrere, ut antiquiſſimum jus patrium, ſalvum & illibatum cuſtodirent & ad poſteros tranſmitterent, ex communi deliberatione Bruxellis habita 14. Novembris 1709. Recurſum ad Principem ultro inſtituerunt, poſtulantes, ut Officio Fiſcali Brabantiæ mandaretur *d'agir & de rendre les devoirs convenables pour faire reparer cette nouvelle atteinte donnée aux Droits & Privileges cy-deſſus mentionnés, ſoit par voie d'Arrêt ſur les biens appartenants auxdits Chapitres de Liege en ce Païs de Brabant, ainſi que cela a encore été pratiqué dans des cas pareils cy-devant; ſoit par telle autre voie que Sa Majeſté trouveroit bon de lui ordonner*. Habetur Supplica ſub litt. *B.*

§. VI.

Oſtenditur oppreſſos Clericos jam olim purioribus Eccleſiæ ſeculis recurriſſe ad Principes, non ſolum tamquam ad ſupremos protectores, ſed etiam tamquam ad ipſius Eccleſiæ & Legum cuſtodes & vindices.

EXempla innumera eaque præclara ſuppeditat Hiſtoria Eccleſiaſtica; e quibus elucet Pontifices ipſos, Epiſcopos, Preſbyteros, Monachos conſtanter ad protectionem Regiam recurſum inſtituiſſe adverſus *vim*, & Judicum Eccleſiaſticorum *violenta judicia*. Tantum aberat, ut hoc pacto immunita-

Digitized by Google

nitatem & Juriſdictionem Eccleſiaſticam lædi exiſtimarent: noverant quippe *Regiam poteſtatem* (ut loquitur Sanctus Leo Magnus, tuendæ auctoritatis Pontificiæ & Eccleſiaſticæ ſtudioſiſſimus) *maxime ad Eccleſiæ præſidium* (Principibus) *eſſe collatam, ut auſus nefarios comprimant; quæ bene ſunt ſtatuta defendant; veram pacem his, quæ ſunt turbata, reſtituant;* depellant *perverſores juris alieni*, &c. in *Epiſt.* 125. alias 75. ad Cognominem Auguſtum.

Utque a Viro maximo & vere Apoſtolico initium ducamus, qui ſub initium ſeculi quarti floruit; cum primum Eccleſia libertatem nanciſceretur, a magno, inquam, Athanaſio: ſanctiſſimus hic Alexandrinus Epiſcopus a Judicibus ſuſpectis, inimicis & recuſatis abſens & inauditus per inſidias a Synodo Tyria condemnatur, & Epiſcopali dignitate dejicitur.

Ab hac aperta Canonum Legumque violatione per Judices Eccleſiaſticos illata Conſtantinum Auguſtum provocat, & ſubſidium Imperatoriæ tuitionis implorat; qui & cauſæ ejus cognitionem ſuſcepit, eo quod Athanaſius de *vi* contra jus omne & fas illata conquereretur; ordinavitque Epiſcopis omnibus, qui Synodum Tyri abſolverant, ut indilate ad Prætorium ſuum ſeſe conferrent.

Hujus rei fidem facit Reſcriptum Conſtantini apud Athanaſium Apol. 2. *Magnâ libertate*, inquit, *nihil aliud poſtulavit* (Athanaſius) *quam ut vos hìc evocare juberem, quo vobis præſentibus*, QUÆ PER VIM PASSUS ESSET, CONQUERI POSSET. *Quod cum mihi æquum & temporibus meis congruum videretur, ſcripto vobis denuntiatum volui, ut quotquot Synodum Tyri abſolviſtis, ſine omni tergiverſatione ad Prætorium noſtræ Clementiæ conveniatis, re ipsâ quantum ſeveritatis integritatiſque ſit in veſtris ſententiis coram meipſo declaraturi.*

De hoc facto S. Athanaſii ſcribens Petrus de Marca Archiepiſcopus Pariſienſis ait: *Ex Athanaſii Libellis & Reſcripto Conſtantini apertiſſime conſtat Athanaſium exiſtimaſſe, in his anguſtiis liberum eſſe afflicto ſubſidium tuitionis Imperatoriæ implorare, & Principis partes eſſe, ut perſpiciat an vis ulla contra præſcriptum Legum & Canonum illata ſit. Lib.* 4. *cap.* 111. *de Concordia Sacerdotii & Imperii*. Idem hoc loco advertit nominatiſſimus ille Baluzius Tutelenſis.

Initio ſeculi quinti, exurgente hæreſi Neſtorianâ, quæ B. V. Mariam Dei matrem eſſe negabat, varii religioſiſſimi Presbyteri, qui contra repullulans hoc pravum dogma invehebantur, facultate concionandi privati ſunt, plurimique Monachi miſere a Neſtorio Epiſcopo Conſtantinopolitano divexati.

Adverſus hujuſmodi oppreſſiones Baſilius Diaconus & Archimandrita, Thalaſſus Lector & Monachus, aliique recurrerunt ad Imperatores Theodoſium & Valentinianum; eiſque querelas has cum graviter expoſuiſſent, ſic urgentiſſime ſupplicant: „ Veſtra, „ inquiunt, Majeſtas efficiat, ut ſacra & „ Œcumenica Synodus primo quoque tem„ pore huc coëat; quo hâc præſente Chri„ ſtus ſanctiſſimam Eccleſiam uniat . . . . „ illud etiam obnixe precamur ac peti„ mus . . . . ne *quidquam deinceps* „ *in quemquam illi* (Neſtorio) *liceat*, „ *niſi primum Orthodoxæ Fidei veritas enu*„ *cleetur*.... Rogamus proinde, ut magni„ ficentiſſimi Præfecti novæ Romæ provi„ dentiâ *compeſcantur ii, qui adverſus Or*„ *thodoxos inſurgunt*, & ſub prætextu quod „ ſe defendunt, ut ajunt, non paucis *in*„ *ſultant; donec ea omnia, quæ ad fidem* „ *pertinent, componantur*„... Hæc Supplica exſtat apud Labb. *tom.* 3. *col.* 425.

Eodem ſeculo cum Flavianus Conſtantinopolitanus Epiſcopus in ſua Synodo *Eutychetem* ejuſque hæreſim condemnaſſet; Dioſcorus Patriarcha Alexandrinus *Eutychetis* patrocinium ſuſcepit, impetravitque a Theodoſio Auguſto, ut convocaretur Synodus Epheſina ſecunda. *Dioſcori* autem & Chryſapii Eunuchi malis artibus & potentiâ hæc Synodus in *Latrocinium* deſiit.

Ut autem S. Leo Magnus omnia in hac Synodo per tumultum & tempeſtatem judicata fuiſſe cognovit; ipſe Pontifex maximus ad Theodoſium Auguſtum recurrit, eumque obteſtatur, ut Synodum aliam generalem ac legitimam intra Italiam congregari jubeat, datis ad ipſum litteris in hæc verba: „ Ecce ego, Chriſtianiſſime & Vene„ rabilis Imperator, cum conſacerdotibus „ meis . . . . obſecramus . . . . *ut omnia*

„ *in*

„ *in eo ſtatu eſſe jubeatis , in quo fuerunt*
„ *ante omne judicium, donec major ex to-*
„ *to orbe Sacerdotum numerus congregetur*„.
Hinc paulo infra proſequitur: „ *Omnes* par-
„ tium noſtrarum *Eccleſiæ*, *omnes* Manſue-
„ tudini Veſtræ cum gemitibus & lacry-
„ mis ſupplicant *Sacerdotes*, ut quia & no-
„ ſtri fideliter reclamarunt , & eiſdem Li-
„ bellum appellationis *Flavianus* Epiſcopus
„ dedit , generalem Synodum jubeatis intra
„ Italiam celebrari , quæ omnes offenſiones
„ ita aut repellat aut mitiget, ne aliquid
„ ultra ſit , vel in Fide dubium , vel in
„ charitate diviſum ... *Epiſt.* 40. *alias* 25.

Generalem Synodum , quam ſanctus Leo inſtantiſſime poſtulaverat, *Chalcedonem* congregavit *Marcianus*, defuncto Theodoſio . In hac Synodo videre eſt Monachos, Presbyteros, Epiſcopos, recurrentes ad Imperatorem Marcianum , protectionem & juſtitiam adverſus Judicum Eccleſiaſticorum violentias urgentiſſime implorantes.

Actione 1. ita ſupplicat Euſebius Epiſcopus Dorylæus Religioſiſſimis & Piiſſimis Imperatoribus Valentiniano & Marciano :
„ Intentio & propoſitum eſt Clementiæ
„ Veſtræ , univerſis quidem ſibi ſubditis
„ providere , & manum porrigere omnibus
„ injuſte *oppreſſis* , PRÆCIPUE *tamen fun-*
„ *gentibus Sacerdotio :* in hoc Divinitati
„ placentes , a qua Vobis imperare , &
„ dominari ſub ſole hoc donatum eſt. Er-
„ go , quoniam *multa & dira & contra*
„ *omnem conſequentiam Fides, quæ in Chri-*
„ *ſto eſt, & nos ſumus perpeſſi a Reve-*
„ *rendiſſimo Dioſcoro Epiſcopo* Alexandri-
„ næ magnæ civitatis, *adimus Veſtram Pie-*
„ *tatem , ſupplicantes* JUSTITIAM *prome-*
„ *reri*„. Apud Labbæum *tom.* 4. *col.* 95.

Sanctiſſimæ Tyriorum Eccleſiæ ex priſcis & immemorabilibus temporibus a ſanctis Canonibus certa definita erant jura , *tum in Eccleſiaſtica adminiſtratione*, *tum in ordinationibus*. Ejuſmodi jura Euſtathius Reverendiſſimus Epiſcopus Berytiorum civitatis *vi* violare conatus fuerat & in ſe transferre , etiam DEPOSITIONE Reverendiſſimo Photio Epiſcopo Tyriorum *comminata*. Adverſus hanc oppreſſionem & novitatem recurrit Reverendiſſimus Photius ad prælaudatos Imperatores. „ Obſecro, inquit,
„ provolutus veſtris pedibus, ut ſanciat Cœ-
„ leſte Veſtrum Imperium, ut *omnia*, *quæ*
„ *primitus a ſacris regulis attributa ſunt*
„ *prædictæ ſanctiſſimæ Eccleſiæ* , INTEGRA
„ *maneant*: ſi quid vero contra *antiquita-*
„ *tem* memoratus (Euſtathius) vel qui-
„ vis alius , qui cum eo faciat, aggreſſus
„ ſit; *id irritum ſit & vanum*, *nec ullam*
„ *vim habeat*„. Act. 4. *col.* 541.

Reverendiſſimus Baſſianus Epheſiorum Epiſcopus violenter & tumultuarie ab ipſis Sacerdotio fungentibus e Sede Metropoli dejectus, alio intruſo, iiſdem Glorioſiſſimis Imperatoribus ſupplicationem exhibet, quam ita exorditur : *Omnis ſalus* VIOLENTIAM *patientium*, *poſt Deum veſtra tranquillitas eſt*, PRÆCIPUE AUTEM SACERDOTUM CHRISTI. „ Quapropter .... ſupplico Veſtræ
„ Pietati, & provolvor divinis veſtris ſa-
„ cratiſque veſtigiis , quatenus ſancire di-
„ gnetur Veſtra Cœleſtis Poteſtas ... ut
„ *cognitio fiat* ..... hoc inſuper ſancire
„ Veſtram Divinitatem exoro, *ut nulli li-*
„ *ceat vexationem aliquam mihi inferre* ,
„ *donec ad finem perveniant ea* , *quæ inter*
„ *me & adverſarios meos aguntur*„. Act. 11. *col.* 685.

Reverendiſſimus Eunomius & omnis Clerus Nicomedienſis Metropolis ſanctæ Dei Eccleſiæ Catholicæ, eoſdem Imperatores perpetuos Auguſtos expoſtulant : „ Deus Vobis, in-
„ quiunt, Regnum & omnium rerum Impe-
„ rium (ut omnes gubernaretis) ad ſalutem
„ orbis terrarum, *& pacem ſanctarum Ec-*
„ *cleſiarum*, juſte donavit. Quapropter an-
„ te omnia & per omnia , Piiſſimi &
„ Chriſti Amantiſſimi Principes , pro Or-
„ thodoxæ & ſaluberrimæ Fidei dogmati-
„ bus cogitatis, tam hæreticorum fremitus
„ extinguentes, quam pia dogmata ad lu-
„ cem deducentes. Unde proſternimus nos
„ Majeſtatis veſtræ veſtigiis , *ut jubeatis*
„ *arceri injuſtitiam*, *quæ adverſus nos a Re-*
„ *verendiſſimo Epiſcopo Nicæno Anaſtaſio*
„ *eſt præſumpta :* quatenus valeamus con-
„ grua Chriſtianis pace fruentes ſine inter-
„ miſſione *Myſteria divina perficere* .... Solus
„ enim hic per cupiditatem opprimere nos
„ & conturbare cœpit„. *Act.* 13. *col.* 708. (a).

(a) Qui circa exempla, quæ allata ſunt, plura voluerit, adire poterit D. Van-Eſpen *Tom. VII. Diſſert.* in Concilium Calchedonenſe, *cap.* 2. §. 14. *Act.* 13. *de convocatione & actis hujus Concilii pag.* 59. hujus editionis.

Hæc exempla ſufficiant (innumera enim habet Hiſtoria Eccleſiaſtica) ut appareat ipſam Eccleſiam ipſis purioribus Eccleſiæ ſeculis, facto oſtendiſſe, Clericis jus eſſe recurrendi ad Principes adverſus Judicum Eccleſiaſticorum *violenta judicia*, ipſamque urgentiſſimis verbis Principes interpellaſſe ac invitaſſe, ut ſe promptos erga eos oſtenderent protectores & vindices. Adeo ut ſanctus Leo, Pontifex vere magnus, in Epiſtola ad Cognominem Auguſtum vel eo titulo ipſum *inter* CHRISTI PRÆDICATORES *digno honore numerandum* exiſtimet, necnon *Apoſtolorum ac Prophetarum* dignum conſortio. *Epiſt.* 125. alias 75.

§. VII.

Superiores & Judices Eccleſiaſtici non raro ſuâ poteſtate graviter abutuntur.

CUm in hoc Tractatu agatur de violentia, quam Superiores & Judices Eccleſiaſtici in ſuæ juriſdictionis exercitio committunt; operæ pretium erit pluribus aliis monumentis demonſtrare, non raro contingere, ut illi ſuâ poteſtate & auctoritate enormiter abutantur: neque verum eſſe, ſicut quidam ſuperſtitioſâ velut credulitate præoccupati exiſtimare videntur, quæcumque Superiorum facta approbanda, neque adverſus ſuperiores unquam inferiores eſſe audiendos; quaſi eo ipſo mortales ab omni vitio eximerentur, quo in ſublimitate collocantur, cum vel tunc maxime DOMINANDI *libidini* exponantur. Unde & ab hoc vitio vel ipſi Eugenio Papæ tantopere S. Bernardus metuebat. Et celebris Cajetanus S. R. E. Cardinalis non dubitat aſſerere: *Poteſt perſona Papæ* TYRANNICE *gubernare, & tanto* FACILIUS, *quanto* POTENTIOR *eſt.* 1. 2. quæſt. 39. art. 1. ad 2.

Prima Synodus Œcumenica anno 325. cum jam pax Eccleſiæ data eſſet ſub Conſtantino Magno, Nicææ congregata, apertiſſime ſupponit quoſdam inordinatâ Epiſcoporum paſſione, immerito de Eccleſia ejici ſeu excommunicari. Mandat etenim *Canone* 5. ſingulis annis in unaquaque Provincia bis Synodos fieri, ut communiter omnibus ſimul Epiſcopis Provinciæ congregatis, convenientius *examinetur*, vel *requiratur numquid vel puſillanimitate* (aut ut legit Iſidorus *aliquâ indignatione*) *vel contentione, vel aliquâ ejuſmodi Epiſcopi acerbitate* (aut juxta lectionem Dionyſii *alio quolibet Epiſcopi vitio*) *congregatione pulſi ſunt* (ſeu juxta Iſidorum *excommunicati*).

Certe Hiſtoria Eccleſiaſtica infinita commemorat exempla etiam ſanctiſſimorum Virorum, qui odio aut invidiâ Superiorum & Judicum ſuorum Eccleſiaſticorum inique & violenter cenſuris, aliiſque pœnis Eccleſiaſticis fuere afflicti, oppreſſi, & *de congregatione Eccleſiæ expulſi*: imo ſanctus Auguſtinus, qui primis & purioribus Eccleſiæ ſeculis vixit, jam tum ait: *Horum plura fuiſſe exempla, quam credi poſſet.* Lib. de vera Religione, *cap.* 6.

Atque hæc bonorum Virorum oppreſſio, quæ a Canonum neglectu, ac violato Juris ordine promanat, facile cauſa fuit, quod ſeculo ſexto Imperator Juſtinianus, ut hanc Judicum Eccleſiaſticorum licentiam cohiberet, tamquam glorioſus Eccleſiæ Protector, ſanctione publicâ edixerit in verbis: *Omnibus Epiſcopis & Preſbyteris interdicimus ſegregare aliquem a ſacra Communione, antequam cauſa monſtretur, propter quam ſanctæ Regulæ hoc fieri jubeant*: Hâc etiam comminatâ pœnâ: *Qui vero aliquem (præter hoc) a ſacta Communione ſegregare præſumpſerit; modis omnibus a Sacerdote, ſub quo conſtitutus eſt, ſeparabitur a Communione quanto tempore ille perſeverit, ut quod injuſte fecit, juſte ſuſtineat.* Novell. 123. *cap.* 11.

Quanti autem Eccleſia hanc Juſtiniani Novellam fecerit, eruditis notum eſt, ac ſupra oſtenſum fuit in Tractatu noſtro *de Cenſuris*, *cap.* 2. §. 5. *pag.* 28. *col.* 1. *num.* 2. hujus editionis.

De hac Epiſcoporum *præſumptione* ita loquitur ſeculo ſeptimo Synodus Hiſpalenſis ſub ſancto Iſidoro:

„ Sextâ actione comperimus, Fragitanum Cordubenſis Eccleſiæ Preſbyterum „ *injuſte olim a Pontifice ſuo dejectum*, „ *& innocentem exilio condemnatum*. Quem „ rurſus *ordini* ſuo reſtituentes, id *denuo* „ adverſus *præſumptionem noſtram* decrevimus; ut juxta priſcorum Patrum Synodalem Sententiam nullus noſtrum ſine „ Concilii examine quemlibet Presbyterum „ vel Diaconum dejicere audeat. *Nam* „ *mul-*

„ *multi ſunt, qui indiſcuſſos poteſtate tyrannicâ, non auctoritate Canonicâ damnant. Et ſicut nonnullos gratiâ favoris ſublimant; ita quoſdam odio, invidiâque permoti humiliant, & ad levem opinionis auram condemnant, quorum crimen non approbant* „. Qui Canon relatus in Corpus Canonicum extat *Cauſ.* 15. *quæſt.* 7. *Can.* 1.

Incredibile dictu, quantum procedente tempore abuſus Juriſdictionis Eccleſiaſticæ creverit! Maxime ubi *Romana Curia* (amplificandæ poteſtatis ſtudioſiſſima) incœpit in dies magis magiſque Epiſcoporum jura invadere, cauſas quaslibet ad ſe evocare, & Conſervatores, ut vocant, in Provinciis conſtituere. Incrementum maximum adjecit, quod Epiſcopi contentioſam Juriſdictionem Officialibus committerent, de quo jam ſeculo XII. alte conquerebatur Petrus Bleſenſis *Epiſt.* 25. *Officiali* Epiſcopi Carnutenſis amico ſuo intimo inſcriptâ, quem propterea obteſtatur, ut cito hoc *Miniſterium damnatiſſimæ villicationis* omitteret.

Quot & quanta hinc mala promanarint in utrumque Statum, quamque triſtis eſſet rerum facies ſub initium ſeculi XVI. facile intelligitur e *gravaminibus centum*, quæ Sacri Romani Imperii Principes ac Proceres in Comitiis Norimbergenſibus anno 1523. ad inſtantiam Adriani VI. Pontificis vere maximi, & de reformatione ſerio cogitantis, tradiderunt Franciſco Cheregato ejus Ablegato.

Horum gravaminum *art.* 10. ita habet. „ Cum Romæ quiſpiam etiam laicus, interpoſito juramenro aſſerit, ſe non ſperare juſtitiam apud Judicem competentem in Germania aſſequi poſſe, protinus *ad tale juramentum admittitur, ac citatio ei contra partem adverſam decernitur. Sicque proceſſus a Judice ordinario ex Germania* Romam, *nec Judice interpellato, nec parte adverſâ monitâ protrahitur; inde juramenti prætextu, nec fori declinatio, nec ulla admittitur probatio, etiamſi* plane *doceri poſſet auctorem illum pejeraſſe.* Quæ res ſi altius radices ageret, nec principiis reſiſteretur; omnes tandem *cauſæ* ad Romanæ Curiæ tribunal devolverentur, *Ordinariique univerſi* ſuâ privarentur juriſdictione. Quod non ſolum contra *omnem juſtitiam*, ſed etiam *intolerabile foret* „.

Art. tt. „ Item eſt & aliud *Judicum Papalium*, per quos æque *ordinaria* attenuatur juriſdictio, genus, quos Conservatores vulgo vocant.... ſi (coram eis) vocati in jus ire recuſaverint, *ii contra jus ac fas* Excommunicatione licet nulla *feriuntur*, cujus rei innumera adduci poſſent exempla „.

Art. 34. „ Item Romæ cæteriſque in locis per Archiepiſcopos ac Epiſcopos, aut certe eorum Eccleſiaſticos Judices, *multi Chriſtianorum ob cauſas profanas, ob pecuniæ denique ac turpis quæſtûs amorem* excommunicantur.

Art. 55. „ Archipresbyterorum quoque Officiales ut plurimum ſunt indocti, inhabiles, inſuper & ſcurrilibus moribus, nihil penſi habentes, nihil aventes quam pecuniam „.

Art. 58. „ Inſuper & alias *ob plures cauſas illicitas*, a Judicibus Eccleſiaſticis contra perſonas laicas emittuntur citationes ac *monitoria*, quamquam tales Judices *publicâ etiam teſtante famâ, indubitanter* perſpectum habeant *vocatos ita in jus ad ditionis ſuæ terminos minime pertinere, illoſque ad ordinarium jus remittendos fore*; quod ipſum quoque Laicorum ſubjectis non ferendis modis grave oneroſumque eſt „.

Art. 68. „ Accidit etiam nonnumquam, quod viri & mulieres coram *Officiali*, ſeu *Eccleſiaſtico Tribunali*, ut *delictorum ac ſcelerum ſontes*, sinistro rumore deferuntur, ac non prius per Sententiam innocentes declarentur, quam ubi ſe jurejurando purgaverint, quâ purgatione factâ, in priſtinum æſtimationis ſtatum reſtituuntur. Et quamvis tam sinistre *denuntiatis* incommoda, damna, impenſæ eam ob rem perpeſſæ, merito refundi deberent; nihilominus tamen innocentes ipsi in dictæ reſtitutionis fidem, *Officiali Eccleſiaſticove Judici*, duos aureos cum aurei quarta parte, pro abſolutoriis litteris *nequaquam neceſſariis*, numerare coguntur „.

Art. 70. „ Item licet complures ſint cauſæ ita promiſcuæ Juriſdictionis, ut ſecundum jura communia, apud Eccleſia-

„ ſticos atque Civiles Judices agitari & pu-
„ niri poſſint; ſæpiuſcule tamen evenit,
„ ut cum Civiles Judices conceſſam ſibi
„ hac in re provinciam & juriſdictionem
„ adminiſtrare atque exercere velint, quod
„ idipſum ne faciant *per Judices Eccleſia-*
„ *ſticos ſub* EXCOMMUNICATIONIS POENA
„ *eis interdicitur prohibeturque*. Quod ſi
„ diutius præſtare deberet, brevi *Eccleſia-*
„ *ſtici Judices* a *Civili Magiſtratu*, *ejuſ-*
„ *que juriſdictione* QUASCUMQUE *etiam*
„ *cauſas eximerent*, *ſuæque aſſererent ditio-*
„ *ni;* id quod Cæſareæ Majeſtati, cæte-
„ riſque Imperii Romani membris GRAVE
„ EST ET INTOLERABILE „.

Gravamina & abuſus intolerabiles, quos tum a *Curia Romana*, tum a *Conſervatoribus*, tum a *Judicibus ordinariis* paſſa fuit Germania, etiam & Belgium noſtrum ſuo damno expertum eſt.

Et quidem de oneribus ac oppreſſionibus, quibus Belgæ per *Curiam Romanam* ſupra modum ſuere afflicti, conqueruntur Sereniſſimi Principes Maximilianus & Philippus in binis Edictis, altero de 17. Septembris anni 1484. altero de 20. Maii 1497. atque inter alia, hæc commemorant:

Que par autres proviſions de la dicte COUR DE ROME, *que l'on nomme* MONITOIRES PENAULX, *pluſieurs*, SANS ESTRE OUYZ, *ont eſté contrainctz, à eulx departir de leurs benefices, eſquels ils avoyent bon droict, ou en avoient joy longuement*.

Que les autres faiſoient en vertu de Reſcritz par eulx obtenus en la dicte COUR DE ROME *attraire & citer en premiere inſtance* HORS DE NOS PAYS *auſcuns pourveux en iceulx benefices*, PAR NOUS OU AULTRES COLLATEURS D'ICEULX, *auſſi au* PREJUDICE DES ORDINAIRES; *pour leſquelles choſes ont eſté fournies & emportées grandes & exceſſives ſommes de deniers hors de nos dictz Pays:* AU TRE'S GRAND APPOVRISSEMENT D'ICEULX, ET DE NOS SUBJECTS.

Que depuis aucuns s'avanchoyent DE PLUS EN PLUS (*en contrevenant directement à nos deffenſes*) *obtenir ſemblables Bulles & Reſcritz, & certains* MONITOIRES PENAULX *de la dicte* COUR *& aultres contenans* GRANDES PEINES *&* CENSURES *à l'encontre de nos ſubjectz*, LES AUCUNS NON OUYZ EN LEURS DEFFENSES, *& autres* ADJOURNEZ HORS NOS DICTZ PAYS *en premiere inſtance: contre les droitz, haulteur & prerogatives, franchiſes & libertez de nous & de nos dictz Pays*, *&* A LA GRANDE FOULLE *de nos dictz ſubjectz*. Exſtant *part.* 1. *Edict. Fland lib.* 1. *rub.* 8.

Ut autem hujuſmodi abuſibus, oppreſſionibus, & vexationibus indebitis occurreretur, ſevere inhibitum fuit tum Eccleſiaſticis tum Secularibus cujuſcumque conditionis & ſtatus, ne ullas Bullas, Proceſſus, Sententias, aliaſque Proviſiones Apoſtolicas ſeu Romanas exequantur, aut exequi patiantur, idque ſub poena exilii, aliiſque ſeverioribus ad exemplum aliorum, niſi prius examinatæ, *Regioque Placito* rite fuerint munitæ.

Quod ad *Conſervatores* attinet, hi ſuâ facultate adeo abutebantur in dies, & *Ordinariorum* juriſdictionem tantum imminuebant, ut Archidux Belgii Princeps, de communi ſubditorum bono ſollicitus, cupiens eos gravi & intolerabili illo onere liberare, omnes omnino *Conſervatorias* in perpetuum abrogarit anno 1500. Edictum exſtat *part.* 1. *Edict. Fland. lib.* 1. *rub.* 8. & *part.* 1. *Edict. Brabantiæ lib.* 1. *tit.* 1. *cap.* 18. adeo ut nullæ amplius hìc in Belgio *Conſervatoriæ* ſuperſint, unicâ pro Univerſitate Lovanienſi exceptâ, quæ per ſpeciale Edictum certis ſub conditionibus fuit continuata. Habetur *part.* 3. *Edict. Brab. lib.* 3. *tit.* 5. *cap.* 8.

Quam etiam ipſi *Ordinarii* Judices Eccleſiaſtici ſuâ abuterentur juriſdictione, elucet e variis Edictis, quæ optimi Belgii Principes pro recto ejus uſu, ut oppreſſionibus & indebitis vexationibus metam ponerent, ediderunt, quæ hìc commemorare nimis longum foret. Quantum enim juriſdictionis Eccleſiaſticæ abuſus excreviſſet, vel ex eo ſolum evincitur, quod Status Brabantiæ, inter quos *Eccleſiaſticus* primum locum tenet, ſe ut Patres Patriæ obſtrictos crediderint efflagitare anno 1451. a Philippo Bono ſolemnes Litteras; quibus ſancte optimus ille Princeps pollicetur tam ſuo quam Succeſſorum nomine *art.* 3. *ſe vindicaturum quoſcumque ſubditos Brabantiæ* AB OMNI INJUSTO ET INDEBITO JURISDICTIONIS ECCLESIASTICÆ EXERCITIO;

ſeque

ſeque in contraventores ſevere animadverſurum. Cujus etiam articuli obſervationem Principes noſtri, in ſua Inauguratione, ſolemniter jurejurando promittunt: ut latius ſupra *cap.* 1. §. 2. obſervatum eſt.

Atque hæc ſufficiant, ut cunctis plus ſatis ſit manifeſtum, quam multipliciter quamque intolerabiliter Superiores & Judices Eccleſiaſtici ſuâ abuti poſſint juriſdictione ac poteſtate, adeo ut hunc §. merito concludam verbis ſæpe memorati Franciſci Salgado: „*Cum Judices* (Eccleſiaſtici) TOT „ *intolerabiles violentias & oppreſſiones ſuæ* „ MAJORITATIS ET JURISDICTIONIS occa- „ ſione committant; *juſtiſſime* MULTO FOR- „ TIUS poterit Rex illis reſiſtere, & oppreſ- „ ſis naturalem defenſionem præſtare, cujus „ proprium officium eſt „. *Prel.* 4. *Part.* 1. *cap.* 1. *num.* 192. *de Protect. Reg.*

CAPUT II.

De Recurſu Clericorum ad Principem pro tollenda violentia, quam in ſua poſſeſſione patiuntur a Judicibus Eccleſiaſticis per Cenſuras viâ facti inflictas.

§. I.

Quis ſit finis ſeu ſcopus Recurſus Clericorum ad Principem.

SCopum hujus Recurſus jam a 200. annis expoſuit celeberrimus Covarruvias, Epiſcopus Segovienſis, in hac parte minus ſuſpectus, utpote qui Concilio Tridentino ſumma cum laude interfuit. „ In hac Re- „ gia & Caſtellana Republica, inquit, illud „ obſervantiſſimum eſt & diu obtinuit a tem- „ pore, quod memoriam hominum exce- „ dit; poſſe ab his, qui *a* JUDICIBUS EC- „ CLESIASTICIS VI & CENSURIS *opprimuntur*, Regios Auditores & Conſilia- „ rios, qui apud Regia ſuprema Prætoria „ litigantibus jura reddunt, omnino adiri, „ *ut* VIM *auferant*, & *compellant Judices* „ *Eccleſiaſticos ab ea inferenda ceſſare* „. Pract. *qq. cap.* 35. *num.* 3. Idem obſervat Joſephus Seſe J. U. D. agens de hoc Recurſu in Tractatu *de Inhibitionibus*, *cap.* 4. §. 3. *num.* 69. & poſt ipſum celeberrimus Franciſcus Salgado *de Regia protectione vi oppreſſorum*, *Prel.* 5. *num.* 194. & 195. „ Rex aut Regius Senatus (dicunt) „ non ſe intromittit in his oppreſſioni- „ bus . ... ut cauſam definiat, quæ ad ſe „ forſan non pertinet, ſed . . . . *ut vim* „ *repellat*, PROPULSET, & OPPRESSUM „ *ſublevet*, & ECCLESIASTICUM *quodam-* „ *modo reducat ad viam Juſtitiæ & tramites legitimos* „.

Præterea recte advertunt, quod „ hæc ſe- „ cularis poteſtas, cautio & proviſio *con-* „ *tra violentiam & oppreſſionem* JUDICUM „ ECCLESIASTICORUM non juriſdictionem „ impediat Eccleſiaſticam, non uſurpet... „ *ſed pro quiete ſubditorum*, *pro tranquil-* „ *lo ſtatu Provinciæ*, *pro æquitate retinen-* „ *da*, *pro injuriis & oppreſſionibus repri-* „ *mendis interponatur* „.

Itaque ſcopus hujus Recurſus is unicus eſt, ut Princeps ſuâ auctoritate VIOLENTIAM, quam ſubditi ſui infirmiores & nominatim Clerici a Judicibus Eccleſiaſticis patiuntur, comprimat; atque adverſus hos infirmioribus protectionem ſuam impertiatur: ut ita tranquilla & quieta conſiſtat Reſpublica, & Eccleſiaſtica diſciplina conſervetur illæſa.

§. II.

Frequentior & uſitatior hodie ſpecies hujus Recurſus eſt imploratio Interdicti retinendæ poſſeſſionis, *ſive*, Unde vi, *cui ſucceſſit remedium, quod hodie vocatur* Manutenentia.

NIhil adeo notum eſt quam quod in dies Paſtores, Canonici, Presbyteri, aliique Clerici ad Tribunalia Regia recurrant, ut protegantur ac manuteneantur in pacifica poſſeſſione ſuorum Beneficiorum, jurium ac functionum iiſdem annexorum, dum in eadem per Judices Eccleſiaſticos *violentis cenſuris*, aliove modo turbantur *viâ facti*.

Neque hæc ſpecies Recurſus jam recens adinventa eſt, verum hic in Belgio eſt antiquiſſima. Etenim inter præcipua remedia,

dia, quibus *Judices Regii ab* OMNI MEMORIA *uſi* fuerunt *ad tuenda ſubditorum jura* adverſus *Cenſuras* Judicum Eccleſiaſticorum, jam a duobus fere ſeculis Senatus ac Magiſtratus Belgici commemorarunt *Proviſiones Regias adverſus viam facti*, PROVISIONS EN CAS DE VOIE DE FAIT; ut conſtat e notis, quas circa annum 1565. miſerunt ad Margaretam Parmenſem Belgii Gubernatricem ſuper publicatione Concilii Tridentini; quæ nec permiſſa decretaque fuit, niſi hoc remedio ſalvo & intacto remanente.

Proviſio autem Regia, quæ hic imploratur, hodie nota eſt ſub nomine *Judicii Poſſeſſorii*, quod & MANUTENENTIA appellatur.

Porro hæc ſpecies *Judicii Poſſeſſorii* ſucceſſit *Interdicto* UTI POSSIDETIS, ſive UNDE VI; id quod jam pridem a nominatiſſimo illo Flandriæ Pragmatico Judoco Damhaudero obſervatum eſt, in *Praxi rerum civilium*, *cap.* 41.

Interdicto, inquit, UTI POSSIDETIS, *hodie ſucceſſit Judicium poſſeſſorium, quod* MANUTENENTIA *appellatur; quæ poſſeſſorem pacificum in poſſeſſione ſua conſervat*. Deinde ſubjungit: *Eſt igitur* MANUTENENTIA *quædam proviſio, imo verius quoddam Principis vel Conſilii ſui beneficium, quo aliquem* PACIFICUM POSSESSOREM, *metuentem tamen ex ea ejici aut exturbari, in eadem ſua quieta poſſeſſione tenet, ſervat, & quaſi ſuâ* MANU TENENDO, *ſuâ auctoritate tuetur*.

Ex quo infert *num.* 2. *Unde & aptum ei, licet recens, vocabulum eſt inditum, quod poſſeſſor in poſſeſſione ſua per Principem* MANUTENEATUR *& in ea manere jubetur, cum interdictione omnium, qui ad hanc quietam poſſeſſionem contradicere velint, & id donec per Juſtitiam alius potius jus habens inferatur, & manutentus iterum ejiciatur*.

Deinde *num.* 4. oſtendit Judicio huic poſſeſſorio nequaquam obſtare, quod Judici ſeculari non liceat ſe rebus ſpiritualibus immiſcere: *quia*, inquit, *in iſto caſu immiſcet ſeſe rebus ſpiritualibus, nec ſpirituales res tractat, nec exercet; ſed tantum, quod eſt* MERE SECULARE, *dum lites, contentiones, & turbationes a ſua Republica ſubditis arcet & prohibet. Unde dicunt Franci, quod Judex ſecularis optimo jure poſſit decernere & dare hanc proviſionem, & per eam cognoſcere de materia Beneficiali: quia licet Beneficium & Beneficii functio ſit mere ſpiritualis & ad ſpirituales potiſſimum ſpectans, tamen tranquillitatis Reipublicæ defenſio ſecularis eſt*.

Cum itaque, juxta Damhauderum, Rex ejuſve Senatus per *manutenentiam* protegat ſubditos adverſus violentiam, ut quietam conſervet Rempublicam, eoſque *quaſi ſuâ* MANU TENENDO *ſuâ auctoritate tueatur* in pacifica eorum poſſeſſione: certe exiſtimavit hanc proviſionem eſſe *Protectionis Regiæ* ſpeciem non infirmam.

Hinc etiam Doctores omnes de *Protectione Regia* tractantes, atque Regiis Senatibus cognitionem de *violentia* etiam inter Eccleſiaſticos aſſerentes, huic *protectioni* adſcribunt tamquam illius ſpeciem *judicium poſſeſſorii*; unde & Salgado *de protectione Regia*, *Prælud.* 3. *num.* 175. tenet conſuetudinem cognoſcendi de *violentia* inter Eccleſiaſticos in ordine ad eamdem Regiâ auctoritate tollendam, eſſe approbatam in Bulla Martini V. relata per Guidonem Pape *Deciſ.* 1. idque quamvis hæc Bulla ſolum loquatur de conſuetudine immemoriali, quâ Rex Galliæ *de poſſeſſorio* cognoſcebat; nullatenus enim dubitabat, quin hæc cognitio *de poſſeſſorio* eadem eſſet cum illa, quâ Reges cognoſcunt de *violentia* in ordine ad protectionem ſuam ſubditis largiendam.

Ex quo manifeſte ſequitur, quod ſicut ſubditorum protectio non ex privilegio aliquo Principibus competit; ſed ipſis propria eſt, ac eorum Regali officio naturaliter & eſſentialiter inhæret, adeo ut nec abdicare, nec ab ipſis avelli poſſit, ut ſupra *Cap.* 1. oſtenſum eſt, ita pariter & *manutenendi* poteſtas, jure Regali, non poſitivo ad ipſos pertineat, nec a juribus Majeſtatis divelli aut abjici quoquo modo poſſit.

§. III.

In hoc Judicio Manutenentiæ ante omnia requiritur pacifica poſſeſſio.

QUandoquidem ſcopus ſeu finis Manutenentiæ, ſive judicii poſſeſſorii, is præ-

præcipuus & unicus fere ſit, impedire ne Clericus *vià facti*, id eſt per violentiam turbetur, ejiciaturve e pacifica ſui Beneficii poſſeſſione; evidens eſt hanc ſpeciem Recurſus ad Principem ſeu Magiſtratum inſtitui non poſſe, niſi implorans protectionem Regiam probet prius pacificam ſuam poſſeſſionem; quandoquidem unice prætendat protegi in ſua pacifica poſſeſſione, e qua *vià facti* ſeu per violentiam deturbatur.

Itaque ante omnia hanc ſpeciem Recurſus inſtituens, tenetur docere de pacifica Beneficii ſui poſſeſſione, ut a Principe queat contra violentiam & turbationem *facti* in pacifica hac poſſeſſione manuteneri, & contra vim ſeu violentiam protegi.

§. IV.

Quid hodie requiratur, ut quis adipiſcatur poſſeſſionem Beneficii.

NOtum eſt quod juxta modernam diſciplinam Beneficia Eccleſiaſtica pene redacta ſint ad normam feudorum, ſive eorum inſtitutionem & collationem, ſive poſſeſſionem ſpectemus, uti notavit Petrus Gudelinus in Tractatu *de Jure Feudorum parte* 2. *cap.* 9. *num.* 2. Ubi enim monnit, *quod inveſtitura civilis Vaſſallum quidem, mox Dominum faciat, tribuatque ei poſſeſſionis ingrediendæ facultatem; ſed eum poſſeſſorem non conſtituat, priuſquam is corpore rem apprehenderit:* tum ſubjicit: *In quo ſimilis illa* (inveſtitura *civilis*) *inſtitutioni ſeu inveſtituræ, quæ fit de* Beneficiis Ecclesiasticis. *Quippe per hanc Clericus quidem jus in Beneficio acquirit, ſed nondum poſſeſſionem, donec in eam ſeparato actu fuerit inductus*. Cap. *Per tuas* 11 *de Donationibus*.

Recte ſane hic reflectit Gudelinus inſtitutionem in Beneficiis Eccleſiaſticis non eſſe abſimilem quoad effectum inveſtituræ Vaſſalli, quam *civilem* dicimus: certum enim eſt, quod quemadmodum Vaſſallus per hanc *civilem* inveſtituram conſtituitur Dominus Feudi; ita quoque Clericus per inveſtituram, quæ hodie dicitur *Inſtitutio Canonica* (ſine qua Beneficium haberi non poteſt *Cap.* 1. *de R. J. in VI.*) acquirat jus in Beneficio ſive *verum titulum Beneficii*, qui quodammodo reſpondet dominio Feudi, quod per ſolam inveſtituram *civilem* acquirit Vaſſallus.

Præterea quemadmodum hæc inveſtitura *civilis*, licet Vaſſallum non conſtituat poſſeſſorem, neceſſario tamen præmitti debet, eaque per ipſum a Domino directo accipi, ut queat corporalem Feudi poſſeſſionem ingredi ſeu apprehendere: ita pariter, quamquam Clericus per inveſtituram, quam *Inſtitutionem Canonicam* dicimus, non adipiſcatur corporalem Beneficii poſſeſſionem; eam tamen non poteſt apprehendere ſeu adipiſci, niſi etiam prius per *Inſtitutionem Canonicam* titulum Beneficii acceperit.

§. V.

Per Inſtitutionem Canonicam Clericus adipiſcitur plenum & perpetuum jus in Beneficio, non ſecus ac Vaſſallus conſtituitur plenus Dominus Feudi per inveſtituram Civilem.

QUemadmodum Vaſſallus nullum jus reale ſeu Feudale acquirit, priuſquam per Dominum directum fuerit inveſtitus, ut minus per inveſtituram, quam vocant *civilem*; tametſi ex contractu aut pacto jus aliquod perſonale ad conſequendum Feudum acquiſierit, uti paſſim notant qui de Feudis ſcripſerunt; ita nec Clericus tametſi per præſentationem Patroni aut nominationem jus aliquod quod *ad rem* dicitur, ſive perſonale, habere cenſeatur, nullum tamen *jus in re* ſeu titulum Beneficii adipiſcitur ante adeptam inſtitutionem auctorizabilem ſive Canonicam; de qua loquitur Pontifex in dicto *Cap.* 1. *de R. J. in VI.*

Hæc porro inſtitutio æquiparari poteſt inveſtituræ Feudali, quæ *civilis* vocatur, & per quam Vaſſallus ipſum jus Feudi adipiſcitur (*a*).

Per

(*a*) Hæc comparatio in mentem revocare poſſet, quid Beneficii nomine antiquitus intelligeretur. *Res Eccleſiæ* (inquit D. Gibert *tom.* 3. *tract. de Beneſ. pag.* 59.) *in feuda concedebantur tam laicis quam Clericis; eaque feuda ſicut & alia Beneficii nomine donabantur.*

Per hanc enim inſtitutionem Clericus verum titulum Beneficii adipiſcitur; unde & hæc inſtitutio dici ſolet *inſtitutio auctorizabilis* ſive *tituli collativa*, ac ipſe Clericus per eam proprie illi Eccleſiæ tamquam ejus miniſter adſcribitur, ut in ea functiones ſui Beneficii obeat.

Quinimo per hanc inſtitutionem *tituli collativam* Clericus conſtituitur verus beneficiatus, omniaque jura ipſi Beneficio ſeu titulo annexa aſſequitur.

Hinc ulterius concludunt Canoniſtæ Clericum ſic inſtitutum poſſe Beneficium tamquam ſibi proprium cum alio Beneficio permutare, illudque juxta modernum ſtylum in Curia Romana in favorem alicujus reſignare.

§. VI.

Per Inſtitutionem Canonicam Clericus adeptus Beneficium Parochiale, vel etiam Canonicatum, habetur ut verus Parochus, vel Canonicus.

INſtitutionem *auctorizabilem*, quæ juxta modernam diſciplinam præcedere debet inſtitutionem, quam vocant *corporalem*, conſtituere ipſum Clericum verum beneficiatum, ſive per eam ipſi conferri titulum Beneficii, indubitatum eſt, atque poſt alios plures notat Proſper Fagnanus *ad Cap. Cum Eccleſia* ✠ *de cauſa poſſeſſ. & propriet.*

Hinc & dici ſolet inſtitutio *tituli collativa*, eſtque hæc ſine qua Beneficium obtineri non poſſe, pronuntiatur in *Cap.* 1. *de R. J. in VI.* atque coincidit cum ipſa collatione Beneficii.

Ulterius hinc conſequens eſt, omnia jura annexa ipſi titulo Beneficii ſimul per hanc inſtitutionem in ipſum Clericum inſtitutum tranſire, una cum titulo.

Certum quippe eſt, quod Clericus adeptus Beneficium per inſtitutionem Canonicam tituli collativam, proprie conſtituatur beneficiatus, ſive Beneficium obtineat; titulus quippe in jure reputatur pro ipſo Beneficio: quare idem ſignificant inſtitutio *tituli* collativa, & inſtitutio *Beneficii* collativa.

Unde & hodie nihil frequentius quam paſſim haberi & reputari Epiſcopos poſt receptam confirmationem Pontificiam, Parochos & Curatos, Canonicos, &c. poſt acceptam inſtitutionem Canonicam, tametſi nondum miſſi fuerint in poſſeſſionem.

§. VII.

Beneficiati, notanter Parochi, per inſtitutionem auctorizabilem ſeu Canonicam conſequuntur jus exercendi functiones Beneficio annexas jure proprio & ordinario.

PRæcedenti §. notatum eſt per inſtitutionem Canonicam ſeu auctorizabilem & tituli collativam, Clericum ſic inſtitutum conſequi verum titulum Beneficii, omniaque jura titulo annexa.

Hinc evidenter conſequitur, quod Clericus ita inſtitutus & titulum Beneficii adeptus vigore ejuſdem tituli adipiſcatur jus exercendi functiones, quas hic titulus, ſeu Beneficium, quod datur propter Officium, requirit.

Hinc ulterius unanimi conſenſu concludunt Canoniſtæ, Clericum has functiones titulo annexas exercere jure proprio ſeu jure tituli.

Imo dicere non dubitant, quod e. g. Parochus niſi proprio nomine & vigore tituli ſui curam animarum exerceat, vere Parochus non ſit. Hinc inter requiſita ad Eccleſiam Parochialem, ſive Beneficium Parochiale, numerant Canoniſtæ, ut poſſeſſor ejuſdem exerceat curam animarum NOMINE SUO, & NON ALIENO; uti videre eſt apud Hieronymum Gonzales *ad Reg.* 8. *Cancell. Gloſſ.* 6. *num.* 40. & ibi citatos.

Unde proviſus de Parochiali Beneficio etiam reputatur pro PRÆLATO, eſtque *perpetuus* ác *proprius* ille *Sacerdos*, qui habet *juriſdictionem* ORDINARIAM intra Parochiæ ſuæ limites, & *a quo* SOLO *licite Sacramenta ſuſcipiunt* Parochiani.

§. VIII.

Beneficiati, præſertim Parochi, per Inſtitutionem Canonicam Beneficium ſeu titulum aſſecuti, conſequuntur jus perpetuum ad functiones exercendas titulo annexas.

CLericos per qualecumque Beneficium, certæ adſcribi Eccleſiæ, atque ita vocari,

cari ad *miniſterium* iſti Beneficio annexum, planiſſimum eſt: omne enim Beneficium datur *propter* OFFICIUM.

Cum autem Clericus utpote ſupra candelabrum conſtitutus ut luceat, præ cæteris teneatur adimplere hoc Apoſtoli monitum, 1. *Cor. cap.* 7. *verſ.* 20. *Unuſquiſque*, *in qua vocatione vocatus eſt*, *in ea* PERMANEAT: hinc conſtantiſſima fuit Eccleſiæ diſciplina, ut, dum quis e Clero ad certam Eccleſiam fuiſſet vocatus, eique adſcriptus, in ea permaneat, *ubi ſuis fungatur muneribus:* quam antiquam diſciplinam noviſſima Synodus Œcumenica inhærendo veſtigiis ſexti Canonis Concilii Chalcedonenſis innovavit, *Seſſ.* 23. *Cap.* 16. *de Reform.*

Hinc dum erecta fuerunt Beneficia, eorumque tituli Epiſcoporum auctoritate, inſtituti, eadem ad mentem Eccleſiæ conſtanter *perpetua* fuerunt habita: hoc nempe ſenſu, ut qui vigore Beneficii in titulum erecti certæ Eccleſiæ tamquam ejus miniſter adſcribitur, in ea permaneat, & vitâ durante in *miniſterio* perſeveret.

Cumque inter Beneficia emineant *Curata*, ſignanter *Parochialia*, quibus certi circumſcriptique populi animarum cura alicui e Clero committitur, quem regat & paſcat: mirum quam Eccleſia fuerit ſollicita, ut hæc præ cæteris *perpetua* eſſent; utque Eccleſiis Parochialibus, non mercenarii, non *amovibiles*, ſed proprii, ſed *perpetui* Paſtores aſſignarentur, eiſdemque *incardinarentur*.

Hinc dum labentibus ſeculis, *enormis quædam conſuetudo contra* CANONICAS SANCTIONES *invaleſceret*, *ut ponerentur in Eccleſiis conductitii Sacerdotes* VICARII TEMPORALES, ut deplorat anno 1225. Synodus Moguntina *Can.* 12. ſtatim & hæc & plures aliæ Synodi ſeſe tanto malo efficaciter oppoſuerunt.

Sic anno 1233. Synodus Biterrenſis *Can.* 11. præcipit Parochiales Eccleſias tenentibus, ut *ſuis Diœceſanis Epiſcopis*, *Rectores ſeu* PERPETUOS *Vicarios* ...... *ad eaſdem Eccleſias repræſentent:* & *Can.* 12. *vult & diſtricte præcipit*, *ut* QUÆLIBET *Parochialis Eccleſia* PROPRIUM *habeat &* PERPETUUM *Sacerdotem*.

His normam dederat Synodus Lateranenſis ſub Innocentio III. quæ ſtatuit, ut ſi Eccleſia Parochialis fuerit annexa majori dignitati, hancque obtinens nequeat perſonaliter eidem deſervire, *tunc in eadem idoneum*, & PERPETUUM *habeat Vicarium* CANONICE *inſtituendum* Exſtat *Cap.*30. ✠ *de Præb. & dignit.*

Cumque nihilominus in variis Eccleſiis paſſim Vicarii amovibiles collocarentur, Concilium Tridentinum *Seſſ.* 7. *Cap.* 7. *de Ref.* cupiens huic malo proſpicere, mandat Ordinariis locorum ſollicite providere, ut in Beneficiis *Curatis*, quæ aliis Eccleſiis vel Monaſteriis quibuſcumque perpetuo unita ſunt & annexa, per idoneos Vicarios etiam *perpetuos*, ibidem deputandos, animarum cura laudabiliter exerceatur.

Et *Seſſ.*24. *Cap.*13. *de Reform.* volens populum *in certas propriaſque Parochias* diſtingui, una ſtatuit, *ut Epiſcopi unicuique ſuum* PERPETUUM *peculiaremque Parochum aſſignarent.*

Cujus Œcumenici Concilii Decreta, & nominatim quidem ea, quæ de bonorum Paſtorum conſtitutione vel aſſignatione agunt, Philippus II. Regio ſuo Placito confirmavit, ac eorum executionem injunxit graviſſime; ut conſtat ex litteris datis ad Belgicos Senatus, quæ exſtant *tom.* 2. *lib.* 1. *rub.* 2. Edictorum Flandriæ.

Itaque juxta *Canonicas Sanctiones* Regiâ auctoritate firmatas Parochialia Beneficia debent præ cæteris eſſe *perpetua*, ut ſcilicet Parochus ſuæ præficiendus Eccleſiæ, verum habeat titulum ſuâ naturâ & inſtitutione *perpetuum*. Eſtque hæc concors Canoniſtarum ſententia.

Unde ut Vicarius *perpetuus* ad mentem Tridentini dicto *Cap.* 7. deputetur, prius auctoritate Epiſcopali erigi debet Vicaria *perpetua*, ut jam pridem reſolvit Sacra Congregatio, teſte Fagnano ad *Cap. Ad audientiam* ✠ *de Reſcript. num.* 100.

Ex qua tituli præſertim Parochialis *perpetuitate* per ſe fluit naturaliter & neceſſario jus ad functiones Paſtorales exercendas, *titulo* annexas, in Parocho æque eſſe *perpetuum* & ſtabile, quam ſit ipſe titulus, ut e ſupra deductis jam inde patet.

Etenim dum *Canonicæ Sanctiones* ſingulis Parochiis de PERPETUO Parocho providere voluerunt; certe non eis de *perpetuo* ſtipite, de cane *muto*, Paſtore *otioſo* & *dormiente* proſpicere animus fuit; ſed de cane *latrante*, ſed de Paſtore *vigilante*, & *gregem paſcente*.

Id apertiſſime expreſſit Synodus Tridentina dicto *cap.* 13. Ubi enim præcipit unicuique Parochiæ *ſuum* PERPETUUM *peculiaremque Parochum* aſſignari, mox addit, ut *eas cognoſcere valeat, & a quo ſolo licite Sacramenta ſuſcipiant* Parochiani.

Et citato *cap.* 7. ubi agitur de Vicario *perpetuo* deputando Beneficiis Curatis aliis Eccleſiis unitis, ait, ut *animarum cura laudabiliter exerceatur:* quibus autem hæc *cura* commiſſa eſt, tenentur *præcepto Divino*, ut eadem Synodus declarat *Seſſ.* 23. *Cap.* 1. *de Reform. oves ſuas agnoſcere, pro his Sacrificium offerre; Verbique Divini prædicatione, Sacramentorum adminiſtratione, ac bonorum omnium operum exemplo paſcere... & in cætera munia paſtoralia incumbere.*

Synodus itaque Tridentina volens juxta præſcripta Canonum unicuique Parochiæ per Epiſcopos aſſignari PERPETUUM *peculiaremque Parochum*, manifeſte ut indubitatum habuit, quod Parochus ille *perpetuus* eàdem perpetuitate ſeu quamdiu eſt Parochiæ Præpoſitus, poſſet commiſſo ſibi gregi hæc *munia Paſtoralia* impendere; ad quod etiam, vi curæ animarum ſibi impoſitæ, tenetur *præcepto divino*.

Pulchre etenim Parochiis per *perpetuos* Parochos fuiſſet proviſum, ſiquidem non a *titulo* Parochiali, ſed a *functione* Parochiali e titulo promanante eſſent per Epiſcopos ad nutum amovibiles.

Certe ſi ipſe titulus, vi cujus fungor munere Paſtorali, eſt indubitate perpetuus; etiam & ipſum jus fungendi hoc munere, quod profluit ex hoc titulo, eique naturaliter inhæret, æque cenſendum eſt perpetuum ac ipſe titulus.

Ex quo recte deducunt Canoniſtæ, quod omnia, quæ Parochis, aliiſque Beneficiatis competunt jure *ordinario* ſive jure ſui tituli & Beneficii, æque cenſeantur perpetua atque ipſe titulus: neque magis his juribus Parochum, aliumve Beneficiatum ſine juris ordine ad beneplacitum Superioris poſſe vel in totum vel in partem privari, aut ab eorum exercitio viâ facti ſuſpendi, quam ipſo titulo ſeu Beneficio ſpoliari.

Exempli gratiâ, quia hodie Archidiaconatus judicatur eſſe dignitas *in titulum* Canonicâ inſtitutione conferri ſolita, deducunt Canoniſtæ, Archidiaconum functiones ſui muneris exercere jure proprio ſive jure ſui tituli: neque his magis, quam ipſâ dignitate pro nutu Epiſcopi, ordine Juris neglecto, exui poſſe, uti poſt plures citatos tenet celebris Fagnanus ad *Cap.* AD HÆC ii *de Officio Archid. ibidem num.* 31. referens opinionem Innocentii dicentis, *Archidiaconos & ſimiles ideo dici Vicarios Epiſcopi, quia exercent ea, quæ etiam ad Epiſcopum pertinent; ſed tamen non eſſe tantum Vicarios, ſed* CERTA DIGNITATE *potiri: adeo ut* PROPTEREA *removeri non poſſint ad libitum Epiſcopi, nec ipſe pro ſuo velle illorum* OFFICIA *exercere.*

Dein citatis pluribus antiquis Canoniſtis Innocentio conſentientibus, ex eo quod *Archidiaconus ſit Vicarius non ab Epiſcopo aſſumptus, ſed datus* A JURE, infert, *& ſic non eſt* AMOVIBILIS, *ſed habet Vicariam* PERPETUAM *annexam ex privilegio Canonis, quod in totum vel* IN PARTEM *a quoquam Pontificum convelli vel mutari, non poteſt. num.* 32.

Hinc manifeſtum eſt Canoniſtas deducere inamovibilitatem Archidiaconi tam quoad Officium, quam munia & jura eidem competentia, ex eo quod Archidiaconatus ex privilegio vel conſuetudine ſit dignitas annexaque Vicariæ *perpetuæ;* atque ita Archidiaconus munera Officii exerceat jure *ordinario*, ſeu *jure ſuæ dignitatis* & Vicariæ *perpetuæ*.

Si hæc de Archidiaconis, quanto potiori jure eadem ſtatuuntur de *Parochis* ſeu *Curatis?* qui, ut cum pio illo Cancellario Gerſonio loquar, *ſunt in Eccleſia minores* PRÆLATI *&* HIERARCHÆ *ex* PRIMARIA INSTITUTIONE CHRISTI, *quibus competit* EX STATU *jus prædicandi, jus Confeſſiones audiendi, jus Sacramenta Eccleſiaſtica . . . miniſtrandi*, &c.

Quique, utpote habentes *juriſdictionem ordinariam*, de jure communi operarios ſibi aſſumunt neceſſarios, curam animarum eiſdem concedunt; approbatis ab Epiſcopis pro concionibus & Confeſſionibus conſenſum præbent, ut hâc facultate in ſuis Parochiis utantur, &c.

Hinc quid etiam vulgarius quam diſtinctio inter Presbyteros ſive Regulares ſive Seculares, qui ex ſimplici approbatione & Epiſcopali delegatione prædicant, Confeſſiones

Digitized by Google

ſiones excipiunt, &c. & Presbyteros, qui eâ auctoritate pollent vigore ſuorum titulorum, quibus annexa eſt animarum cura; unde & Curatorum nomen ſortiuntur.

Quis neſcit priores, ut perpetuum titulum, cui jus hæc munia obeundi eſt annexum, poſſidentes, poſſe eâ facultate, uti mere precariâ, ab Epiſcopis, ſi ita coram Deo judicaverint, privari: non ita poſteriores, qui jus illud poteſtate *propriâ* ratione tituli vel Beneficii, quod obtinent, exercent; atque eâ ratione hâc Epiſcopi ſpeciali *approbatione* non indigent, ut diſertiſſime etiam diſtinguit Synodus Tridentina, *Seſſ.* 23. *cap.* 15. *de Reform.*

Quam diſtinctionem utpote in jure fundatiſſimam nuper etiam inſecutus eſt celeberrimus Clerus Gallicanus, dum Regi Chriſtianiſſimo auctor fuit Edicti, quod anno 1695. evulgavit, & Parlamenti calculo probatum eſt. Cum enim *art.* 11. declaratum eſſet, quod datam licentiam Presbyteris Secularibus & Regularibus ad excipiendas Confeſſiones vel ad tempus vel ſine temporis limitatione poſſint Epiſcopi, etiam ante elapſum terminum, revocare ex cauſis, quæ ad eorum notitiam poſt conceſſam facultatem pervenerint, quaſque non tenerentur exprimere, ſtatim ſequenti articulo declarat, *ſub articulis præcedentibus non comprehendi* CURATOS *ſive ſeculares ſive Regulares, qui concionati & Sacramentum Pœnitentiæ in ſuis Parochiis adminiſtrare poſſunt*.

Conſtat itaque Beneficiatos, præſertim Parochos, per inſtitutionem Canonicam Beneficium ſeu titulum ſemel aſſecutos una conſequi plenum & perpetuum jus ad exercendas functiones omnes eidem *titulo*, ſignanter *Parochiali*, annexas.

§. IX.

Beneficiorum perpetuitas facit, ut his ſine Judicis competentis Sententia, ſervato Juris ordine lata, legitimi eorumdem Poſſeſſores privari nequeant.

Non ſolum Parochialia & Curata Beneficia, verum etiam ſimplicia quæcumque, ut veri Beneficii naturam habeant, debere eſſe *perpetua*, unanimis Canoniſtarum eſt doctrina.

Hinc natura Beneficiorum exigit, *ut non conferantur ad certum tempus, ſed* PERPETUO, *ſeu* AD VITAM *ejus, cui confertur*, uti poſt alios loquitur Hieron. Gonzales ad *Reg.* 8. *Cancell. Gloſſ.* 5. *num.* 11. addens *hoc eſſe* PROPRIUM *Beneficiorum*.

Unde & Beneficium Eccleſiaſticum communiter definitur: „ *Jus* PERPETUUM *Officii alicujus ſpiritualis certa in Eccleſia* „ *obeundi*, adjunctis fructibus, ſive reditibus *huic Officio* aſſignatis (*a*).

Cum itaque Beneficiatus vi inſtitutionis tituli, ut perpetuus *Miniſter* adſcribatur certæ Eccleſiæ, ut in ea ad vitam ſuis fungatur officiis ſpiritualibus, ut & *ſuperiori* §. etiam obſervatum fuit; hinc indubitatum eſt, quod nec ab ea removeri poſſit invitus, niſi Judicis Sententiâ declaretur ob legitimam & Canonicam cauſam ſuo gradu & miniſterio excidiſſe.

Sic e. g. ſeculo XI. decernit Concilium Nemauſenſe Præſide Urbano II. *Can.* 9. *Sacerdotes quando regendis præficiuntur Eccleſiis, de manu Epiſcopi curam animarum ſuſcipiant, ubi & in* TOTA VITA *ſua Deo* DESERVIANT, *niſi Canonico degradentur officio.*

(*a*) Cum Beneficia ex natura ſua ſint perpetua, in eo differunt ab Officiis in titulum non erectis, quæ ſunt tantum commiſſiones ad nutum committentis revocabiles. Igitur quia precario poſſidentur, auferuntur neglecto ordine judiciario. E contra Beneficiarii, cum Beneficia ſuo nomine veluti rem propriam poſſideant, iis privari non poſſunt, niſi culpâ ſuâ debite probatâ, hanc privationem meruerint, & per judicium canonice datum dejecti fuerint. Nonnulli tamen ſunt Parochi regulares, qui prædictâ perpetuitate non gaudent in caſibus, in quibus permittitur Superioribus eorum Generalibus illos revocare, ubi adeſt conſenſus Epiſcopi, in cujus Diœceſi eorum Beneficia verſantur. Hæc Parochorum revocatio fit vel in ſalutem revocandorum, vel in commodum Congregationum. Hi caſus exponuntur in Conſtitutionibus aut Decretis illarum Congregationum; explicantur quoque in Litteris Patentibus, quibus in his caſibus eximuntur Regulares Parochi a Regiis Ordinationibus, quæ executioni mandant Canones, quibus ſtatuitur ut Curati ſint perpetui & inamovibiles.

Quæ ad hanc exceptionem pertinent quantum ad uſum Galliæ habentur in edit. nova Commentariorum Cleri Gallic. *tom.* 3. *a pag.* 790. *ad pag.* 830. Ibi leguntur Litteræ Patentes conceſſæ Superiori Generali Canonicorum Regularium Congregationis Gallicanæ, & Litteræ Patentes datæ Abbati Præmonſtratenſi.

Digitized by Google

„ Ut ergo quis, inquit Officialis Antuerpienſis Zypæus, *Beneficio privetur*, & „ DELICTUM *requiritur*, cui *illa a Jure* „ *pœna* ſit impoſita, *Cap. Inventum 16. quæſt.* „ *1. can. 1.* & *ibi Gloſſa de capellis Monach. in 6.* illudque MANIFESTUM: *Cap.* „ *Nos in quemquam 2. quæſt. 1.* nec Ju„ dici creditur id ſine actis aſſerenti: *Cap. Si* „ *tantum*, *Cap. Placuit 6. quæſt. 2.* denique ut „ ORDO JURIS SERVETUR. ... nec enim „ ſub fiducia Magiſtratus fieri QUIDPIAM „ *contra Jus* permittitur „. Eſtque hæc communis Juriſperitorum & Pragmaticorum ſententia.

Certe neminem Beneficio Eccleſiaſtico aut aliâ re quâpiam poſſe privari a Judice Juris ordine prætermiſſo, evincit *titulus XIII.* ✠ *de Reſtitutione ſpoliatorum*, cum hujuſmodi Judex pro SPOLIATORE habeatur: eſtque in hac re celebre Reſponſum Alexandri III. Cantuarienſi Archiepiſcopo. Exſtat *ibidem cap.* 7.

Sic autem ſonat: „ Conquerente nobis „ Renaldo Clerico, accepimus, quod ipſum „ *Eccleſiâ* de Weſort SINE JUDICIO *ſpoliaſti*. „ Quia vero jam non decet honeſtatem tuam „ Clericos tuæ juriſdictionis ſine *manifeſta* „ cauſa & rationabili *ſuis Beneficiis* ſpo„ liare, quibus teneris paternâ proviſione „ conſulere: mandamus, quatenus, ſi eſt „ ita, prædicto Clerico præfatam *Eccleſiam* „ cum reditibus inde perceptis reſtituas, & „ *in pace eam poſſidere* permittas. Reſtitu„ tione autem factâ, ſi quid adverſus eum „ *ſuper præſcripta Eccleſia* proponere vo„ lueris, coram Exon. Epiſcopo delegato „ a nobis, per te, vel per ſufficientem re„ ſponſalem tuum cum eodem R. ORDINE „ JUDICIARIO poteris experiri „.

Imo licet crimen aut delictum per Beneficiatum commiſſum eſſet tam grave, quod pœnam privationis induceret *ipſo jure;* notiſſimum tamen eſt eum non poſſe e poſſeſſione Beneficii amoveri invitum, niſi ptius Judici *judicialiter* probetur, crimen hoc ab eo fuiſſe commiſſum; & dein ſententia commiſſi criminis *declaratoria* ſubſequatur.

Et quia Vicarii ad regimen Eccleſiarum Parochialium unitarum deputati de jure debent eſſe perpetui, ideo nec hi niſi per Judicem a ſuis Vicariis ſive titulis amoveri poſſunt; uti patet *Cap.* 3. ✠ *de Officio Vicarii*, ubi reſpondet Pontifex: Vicarium inſtitutum non poſſe *ab Eccleſia removeri*, vel *aſſignata* ipſi *portio* minui; *niſi aliquid committat*, *propter quod per* JUDICEM *in Vicaria ſit* vel *Beneficio* CONDEMNANDUS (*a*).

Ex quo poſt Gloſſographum ſtatuunt Canoniſtæ, etiam *Vicarios perpetuos non poſſe removeri*, *nec privari*, *niſi ex* LEGITIMA *cauſa*, *ac per Judicem* COMPETENTEM: ſicut aliis citatis docet Fagnanus ad dictum *Cap. 3. num.* 28.

Cumque *Jus* ad functiones ſpirituales, præcipue Parochiales, æque ſit *perpetuum* ac *titulus* beneficialis, ex quo hoc *Jus* manat, ut ſuperiori §. demonſtratum eſt, ita non magis quis his functionibus quam ipſo titulo, ſine Judicis competentis legitima Sententia privari ullatenus poteſt; quemadmodum id tum ex *eodem* §. tum e textu hujus liquidiſſime patet.

Et profecto, quid aliud eſt dicere quod quis *Beneficio Eccleſiaſtico* privari non poſſit, quam quod privari non *poſſit jure* OFFICII *alicujus* SPIRITUALIS *certa in Eccleſia obeundi?* Quid enim eſt *Beneficium Eccleſiaſticum*, *niſi jus perpetuum* OFFICII *alicujus* SPIRITUALIS *certa in Eccleſia obeundi?* Et quid eſt *Curatum?* Nempe quod *adjunctam animarum curam habet*.

Nec immerito decreverunt Eccleſiæ Canones in depoſitione, privatione, aut ſuſpenſione Clericorum, præcipue autem Parochorum, ordine judiciario, *auctoritate Canonicâ*, & non ex arbitrio Epiſcoporum, *poteſtate tyrannicâ*, procedi: nam ut jam pridem deploravit Concilium Hiſpalenſe II. *Can. 6.* „ *Multi* ſunt, qui *indiſcuſſos* PO„ TESTATE TYRANNICA, *non* AUCTORI„ TATE CANONICA *damnant:* & ſicut non„ nullos gratiæ favore ſublimant, ita quoſ„ dam odio, invidiâque permoti humi„ liant, & *ad levem opinionis auram con*„ *demnant*, *quorum crimen non approbant* „.

Utque huic *præſumptioni* occurrat, ſtatuit Concilium juxta illius temporis diſciplinam, ut

(*a*) Eo loci agitur non de Vicario ſimplici, qui ad nutum revocari poteſt, ſed de Vicario perpetuo, qui etiam vulgo dicitur Parochus. Dicitur tamen Vicarius propter Parochum primitivum, cujus vices agere cenſetur.

Digitized by Google

ut *juxta priſcorum Patrum ſententiam nullus noſtrum ſine Concilii examine dejiciendum quemlibet Presbyterum vel Diaconum audeat*. Apud Gratianum *Cauſ.* 15. *quaſt.* 7. *cap.* 1.

§. X.

Quâ ratione Parochi curam animarum dicantur ab Epiſcopo accipere.

A Ptimis Eccleſiæ ſeculis ſervatum eſt, ut ſingulis Epiſcopis portio quædam orbis, quam Diœceſim vocamus, diviſa ſit, quam regeret, & cui, quæ ſalutis ſunt, fideliter miniſtraret, juxta illud S. Cypriani de Epiſcopis loquentis: *Singulis Paſtoribus portio gregis fuit adſcripta, quam regat unuſquiſque & gubernet*. Lib. de unit. Eccl.

Poſtmodum aucta Fidelium multitudine, cum unus Epiſcopus non ſufficeret regendæ portioni gregis ſibi concreditæ, cœpit ſingulorum Epiſcoporum portio ſive Diœceſis dividi in minores partes; ſingulisque præfici cœperunt diſtincti Presbyteri, qui tamquam minores Prælati eas regerent, cum quadam tamen ad Epiſcopum, totius Diœceſis caput, & ſuperiorem Prælatum, ſubordinatione.

Porro ſicut nullus ſeipſum in Epiſcopum poteſt eligere aut Eccleſiæ miniſterio applicare, ſeu ſibi *honorem ſumere, ſed tamquam Aaron a Deo vocari* debet; ſimiliter nec inferiores Presbyteri propriâ anctoritate curam Parochiarum ſuſcipere, aut iis ſeſe unquam ingerere potuerunt, ſed ab aliis vocari & applicari debuerunt.

Uti vero circa formam vocationis & applicationis Epiſcoporum (quæ per electionem & confirmationem fieri conſuevit) varia fuit pro varietate temporum & Eccleſiarum diſciplina, ita & circa vocationem & applicationem inferiorum Presbyterorum ſive Parochorum.

Hoc unum firmum manſit & conſtans, ut nec Epiſcopus nec Presbyter curæ animarum applicaretur ſine ejus, qui in Hierarchia Eccleſiaſtica ſuperiorem obtinet locum, auctoritate.

Sic olim Epiſcopi ſine ſui Metropolitani, & hodie ſine Romani Pontificis approbatione ſeu confirmatione, curæ animarum non applicantur. Presbyteri vero non obſtante mutatione quâcumque, quæ circa electionem, aut præſentationem vel collationem intervenisse potuit, abſque auctoritate & approbatione Epiſcoporum, vel qui eorum anctoritate funguntur, Parochias regendas ſuſcipere aut earum ſpirituali & Paſtorali regimini ingerere ſeſe numquam potuerunt.

At vero Epiſcopi, ubi auctoritate vel Metropolitani, vel juxta modernam diſciplinam, per confirmationem Romani Pontificis regimini & curæ alicujus Eccleſiæ ſeu Diœceſis applicati fuerint & adſcripti, vi hujus applicationis ſine alia nova commiſſione jus & auctoritatem regendi in ſpiritualibus populum illius Eccleſiæ aſſequuntur: atque hoc ſenſu dicitur juriſdictio & poteſtas Epiſcoporum eſſe juris divini, ſive immediate a Chriſto. Quia licet per homines in Epiſcopos eligantur & Eccleſiis applicentur, ubi tamen ſunt electi & Eccleſiæ canonice applicati, jure divino & ex Chriſti inſtitutione habent poteſtatem regendi populum ſibi commiſſum.

Simile & in Parochis contingit. Hi enim non ſecus atque Epiſcopi, hominum miniſterio eliguntur, & ſuis applicantur Eccleſiis: at ubi ſemel electi & auctoritate Epiſcoporum certæ Eccleſiæ tamquam *perpetui peculiareſque Parochi* ſunt adſcripti, immediate vi ſolius hujus applicationis, ſive (ut hodie loquimur) *dationis tituli Parochialis*, conſequuntur jus & auctoritatem populo ſibi credito omnia ad animarum ſalutem neceſſaria miniſtrandi. Atque hoc ſenſu etiam Curatorum poteſtas immediate a Deo & ex Chriſti inſtitutione eſſe cenſetur.

Quemadmodum enim Epiſcopi *Apoſtolorum* ſucceſſores ſunt, ita & Paſtores *Diſcipulorum* ſucceſſores reputantur: *Status* CVRATORVM, inquit pius Gerſonius Cancellarius Pariſienſis, *ſuccedit ſtatui* 72. DISCIPVLORVM *Chriſti quoad Legem novam, & figuratus eſt in antiqua Lege per Levitas; ac proinde ſtatus* CVRATORVM EST DE INSTITVTIONE CHRISTI ET APOSTOLORVM. *Tract. de Statibus Eccleſ. conſid.* 1.

Hinc & *conſid.* 12. ſecutus Facultatem Theologicam Pariſienſem ait: *Domini* CVRATI *ſunt in Eccleſia minores Prælati &* HIE-

Digitized by Google

HIERARCHÆ *ex* PRIMARIA INSTITUTIONE CHRISTI, *quibus competit* EX STATU *jus prædicandi, jus confeſſiones audiendi, &c.*

Itaque Curati dicuntur curam animarum, aliaque ad eam ſpectantia ab Epiſcopo accipere; quia nimirum per Epiſcopum, prævio ejus examine & approbatione, Eccleſia Parochialis eis aſſignatur, & eorumdem auctoritate tamquam *proprii* Presbyteri eidem intitulandi ſunt & *incardinandi*, uti juxta modernam diſciplinam Epiſcopi, auctoritate Romani Pontificis confirmantis, Eccleſiam ſive Diœceſim regendam accipiunt, & eidem adſcribuntur.

Verum dum jam canonice Eccleſiam regendam Presbyter ab Epiſcopo ſuſcepit, & obtentâ ab eodem curâ animarum, tamquam proprius Paſtor intitulatus eſt; tum eam (non ſecus ac Epiſcopus Diœceſim ſuam) jure proprio & tamquam illius Eccleſiæ minor Prælatus poſſidet, & in ſpiritualibus adminiſtrat.

Hinc & Presbyteri Parochialibus Eccleſiis præfecti jam pridem dicti fuere Presbyteri *Cardinales*. Sic legitur in Capitulis Synodalibus a Waltero Epiſcopo Aurelianenſi anno 858. promulgatis *Capite* 2. *Ut per Archidiaconos vita, intellectus, & doctrina* CARDINALIVM *Presbyterorum inveſtigetur*. Ad quæ verba ita notat Ludovicus Cellotius e Societate Theologus *num.*5. CARDINALES *Presbyteri ſunt addicti &* INCARDINATI *Eccleſiis, in quibus moventur quidem ut omnibus provideant; ſed ita tamen ut ab illis non moveantur. Et quia* CARDO *rerum omnium præcipua pars dicitur, præcipui & primarii earum Eccleſiarum Presbyteri ſunt, quos* PAROCHOS *ſeu* CVRATOS *dicimus.*

Et ſimiliter in *Cap.* 2. § *De officio Archipresbyteri* injungitur Archipresbytero, *ut provideat vitam Sacerdotum* CARDINALIVM, quos antiquus Gloſſographus vocat Sacerdotes *principales*: & in nota marginali ex Antonio Auguſtino dicitur, *Sacerdotes* CARDINALES *hoc loco, non Urbis tantum Romæ, ſed aliarum etiam Civitatum primos interpretamur; quibus tituli, id eſt,* PAROCHIÆ *committuntur.*

Conformiter ad hæc docent Canoniſtæ, *quando diſtinctæ ſunt Parochiæ, & in qualibet Parochia adeſt* PROPRIUS *Rector, tunc Epiſcopus non eſt Rector totius Diœceſeos, ſed ſolius Eccleſiæ Cathedralis, & Prælatus ſuper omnes ſuæ Diœceſis Rectores*. Ita poſt *Hieronymum Gonzales* ad *Regul.* 8. *Cancell. Gloſſ.* 6. *num.* 83. loquitur *Auguſtinus Barboſa* de officio Parochi, *art.* 1. *cap.* 1. *num.* 22.

Nequaquam ergo Prælati & Parochi reputandi ſunt *Vicarii* Epiſcoporum, quaſi eorum poteſtas ſit vicaria ſeu delegata, pro Epiſcoporum arbitrio revocabilis; ſed tamquam inferiores Prælati ſeu Paſtores una cum Epiſcopo, *jure* PROPRIO, populi curam gerentes, cum quadam tamen ad Epiſcopos hierarchica ſubordinatione (*a*).

Licet enim Parochi tamquam proprii Presbyteri regentes commiſſum gregem merito inter ordinarios Prælatos & Hierarchas numerentur; tamen & illud ſcitur, Epiſcopos, *qui in Apoſtolorum locum ſucceſſerunt, ad Hierarchicum ordinem præcipue pertinere, & poſitos a Spiritu ſancto regere Eccleſiam Dei*. Synodus Trid. *Seſſ.* 23. *De Ordine*, *cap.* 4.

Quare & Epiſcopi, ut præcipuum & ſuperiorem locum in ordine hierarchico tenentes, prævalent ſuperioritate & auctoritate in Parochos tamquam inferiores Hierarchas; atque eo titulo poſſunt in eorum mores inquirere, Eccleſias Parochiales viſitare, ac perſpicere, num cura animarum laudabiliter exerceatur, defectuſque, ſi qui irrepſerint, corrigere & ſupplere: attendentes ſemper ad hoc Principis Apoſtolorum ad Epiſcopos monitum: *Paſcite qui in vobis eſt gregem Dei* ... non *ut* DOMINANTES *in Cleris, ſed forma gregis facti* EX ANIMO. 1. *Epiſt. Petr. cap.* 5. *verſ.* 2. & 3.

Verum nequaquam titulo hujus ſuperiorita-

(*a*) Ea conſtans extitit Theologicæ Facultatis Pariſienſis doctrina: quippe an. 1408. cum Joannes de Gorello Minorita in Theſi quadam propugnaſſet *Curatos non eſſe de Chriſti inſtitutione*, ab eadem Facultate compulſus eſt, ut hanc opinionem his revocaret verbis: *Dico nunc ultroneâ voluntate veritates, quæ ſequuntur: Domini Curati ſunt in Eccleſia minores Prælati & Hierarchæ, quibus competit ex ſtatu jus prædicandi, jus confeſſiones audiendi*, &c. Eamdem palinodiam an. 1429. cecinit Joannes Sarazin Dominicanus, auctoritate Facultatis Pariſienſis compulſus.

ritatis & auctoritatis poſſunt Epiſcopi pro ſuæ voluntatis arbitrio Parochis adimere aut interdicere in totum vel in partem curam animarum, cum eam non ad nutum & arbitrium ipſorum exerceant, ſed nomine *proprio* & *jure ſuo*: quare nec ipſis invitis obtrudere poſſunt operarios, qui in eorum Parochiis ullas functiones Paſtorales exerceant; ut & nuperrime hic Lovanii reſolutum & in Conſilio Flandriæ judicatum eſt. Utrumque Inſtrumentum hic annectitur ſub littera C.

Nulli enim Prælato aut Superiori vel Judici fas eſt quemquam Beneficiatum in ſuo Beneficio, aut ejus exercitio, ad libitum impedire, vel ejuſdem jura invadere (*a*).

Sed ſi Epiſcopi quempiam exiſtiment minus recte animarum curam gerere, adeo ut a Paſtoralibus muniis ſecundum Canones ſuſpendendus ſit aut privandus: tum, ſuâ auctoritate & ſuperioritate legitime utentes, Paſtorem hunc, non pro arbitrio quaſi DOMINANTES *in Cleris* removeant aut deponant, ſed juxta Eccleſiæ Canones, primo monitionibus & ſuavioribus mediis cum eo agant ut miniſtri Chriſti, Superiores & Patres: quæ ſi non proficiant, tum tandem ut Judices, ſed non niſi coacti, & ſervato Juris ordine.

Epiſcopi ipſi, licet præcipuum in ordine hierarchico locum obtinentes, etiam Diœceſim ſuam regunt cum quadam ad Epiſcopum Romanum, & ſuos reſpective Metropolitas hierarchicâ ſubordinatione: ſed num ideo ſeſe *Vicarios amovibiles* credent, qui ad nutum & arbitrium functiones Epiſcopales exercent? An Jura ſua Epiſcopalia ab eis propterea invadi ſinent? An ideo exiſtimabunt ſeſe ad libitum Romani Pontificis poſſe deponi, excommunicari, interdici vel ſuſpendi ullatenus? Nequaquam profecto.

Non enim arbitrio Romani Pontificis aut ſuorum reſpective Metropolitanorum ſubjacent, ſed *Canonibus*, ſed *Legibus*; atque ex eis debent judicari & tractari.

Eodem jure & ipſi tenentur uti erga ſuos Parochos, qui una cum ipſis *ſollicitudinem gregis Domini perceperunt*, *& in Sacerdotali miniſterio*, *ſecundi Ordinis & Dignitatis locum poſſident*; ut loquitur Riculfus Sueſſionum Epiſcopus in Conſtitutione ſua *Cap.* 1. Exſtat *tom.* 9. *Concil. General. col.* 416.

Ex his facile intelligitur quâ ratione Parochi dicantur curam animarum accipere ab Epiſcopis: quodque in exercitio ejuſdem nullatenus dependeant a nutu & voluntate Epiſcoporum, ſed eam exerceant NOMINE PROPRIO, NON ALIENO; adeo ut eâ in nulla parte poſſint privari, niſi ſervato in omnibus Juris ordine, eam pœnam commeruiſſe probatum fuerit, & Sententiâ definitivâ declaratum.

§. XI.

De Inſtitutione Corporali, *ſive Miſſione in poſſeſſionem*.

Vigente priſtinâ Eccleſiæ diſciplinâ, quæ titulos Beneficiorum ſeu ipſa Beneficia ab ordinatione ſive collatione Ordinum non ſejungebat, ſed Clericos per ipſam ordinationem certis Eccleſiis alligabat, ut in illis tamquam earum Miniſtri functiones ſuſceptorum Ordinum obirent, incognita erat *Inſtitutio auctorizabilis* ſeu *tituli collativa* ſeparata ab ipſa Ordinatione, de qua in præcedentibus, uti & *ea*, quæ hodie vocatur *corporalis*, *ſeu miſſio in poſſeſſionem*.

At poſtquam circa ſeculum XI. erecta fuere Beneficia, eaque a collatione Ordinum ſeparatim conferri cœperunt; una invaluere *inſtitutio auctorizabilis* ſive *tituli collativa*, & quæ hodie dicitur *Miſſio in poſſeſſionem*, quæ quodammodo reſpondet *ſolemni inveſtituræ*, per quam ipſe Vaſſallus mittitur in poſſeſſionem ipſius feudi.

Quemadmodum autem in præcedentibus notatum eſt *Inſtitutionem auctorizabilem* pene per omnia coincidere, quoad effectum, inveſtituræ feudali, quæ ſolet vocari *Civilis*, & per quam Vaſſallus conſtituitur dominus & proprietarius feudi; ita quoque *Inſtitutio corporalis* ſeu *miſſio in poſſeſſionem*

(*a*) Quid in Galliis peragatur, oſtendit Declaratio, quam ann. 1689. dedit Ludovicus XIV. Galliarum Rex Chriſtianiſſimus.

Digitized by Google

nem reſpondet *inveſtitura feudali*, per quam ipſe Vaſſallus inducitur in poſſeſſionem realem & perſonalem ipſius feudi.

§. XII.

Quid per hanc inſtitutionem ſeu miſſionem in poſſeſſionem conſequatur Beneficiatus, puta Parochus.

IN præcedentibus obſervavimus Vaſſallum per inveſtituram ut vocant *civilem* conſtitui dominum ſeu proprietarium ipſius feudi; atque ad hujus exemplum, attentâ modernâ diſciplinâ, Clericum per *inſtitutionem auctorizabilem* huic inveſtituræ reſpondentem, conſtitui quaſi dominum & proprietarium Beneficii, ſive adipiſci verum titulum Beneficii cum omnibus juribus ei annexis.

Cæterum uti & ſupra obſervatum eſt, Vaſſallus per eam inveſtituram non conſtituitur in poſſeſſione, ſive non intrat in poſſeſſionem feudi; ſimiliter & Clericus per hanc inſtitutionem non intrat in poſſeſſionem, ſed in eam per novam inſtitutionem, ſive inveſtituram induci debet.

Porro quemadmodum Vaſſallus per *inductionem in poſſeſſionem* nullum novum jus in re feudali acquirit, ſed duntaxat ei datur quaſi auctoritas eo jure libere utendi; ita quoque Clerico jam *inſtituto*, ſive canonice de Beneficio proviſo, per *immiſſionem in poſſeſſionem* nullum novum jus accedit, ſed duntaxat introducitur in poſſeſſionem, ad eum effectum ut queat perſonaliter jus & ea, quæ illi annexa ſunt, exercere. Quod vel eo apparebat in Clerico potiori jure, quam in Vaſſallo requiri, ne Clericus propriâ auctoritate exercitium harum functionum aſſumendo, videretur non vocatus ut Aaron, honorem Sacerdotii ſumere.

Quandoquidem Beneficiatus per *immiſſionem in poſſeſſionem*, adinſtar Vaſſalli, conſequatur liberum exercitium Beneficii per *Canonicam inſtitutionem* acquiſiti, hocque exercitium unice conſiſtat in actuali & libero exercitio ſeu uſu functionum ſpiritualium, quæ Beneficio ſunt annexæ, quæque conſtituunt *officium*, propter quod Beneficium datur; evidens eſt, quod pacifica Beneficii poſſeſſio conſiſtat in pacifico & libero uſu officii, ſive functionum, quas ipſum officium neceſſario exigit.

Et ſane immiſſionem in poſſeſſionem Beneficii unice dirigi ad functiones ſpirituales ſeu Eccleſiaſticas Beneficio annexas, libere obeundas, evidenter probat forma, quâ, ſpectatâ modernâ diſciplinâ, Beneficiati in poſſeſſionem mittuntur.

Miſſionem hanc in poſſeſſionem juxta modernam diſciplinam per omnia pene coincidere cum *ſolemni inveſtitura* feudali, jam ante notavimus.

Quod etiam pridem pulchre notavit *part.* 2. *cap.* 6. prælaudatus P.Gudelinus dicto tractatu: ibi enim aſſignavit *num.* 1. rationem, cur hæc inveſtitura fiat porrectione haſtæ vel alterius ſigni corporei; nempe, quia *maxima & præcipua pars feudorum in honoribus & imperiis & ſimilibus juribus conſiſtit; quæ cum incorporalia ſint, non niſi ſigno aliquo corporeo tradi, capique poſſunt:* monuitque *num.* 2. *quod, ut varia ſunt feudorum Vaſſallorumque genera, ita ſint varia quæ in ſingulorum inveſtituris adhibentur: quæ quidem*, inquit, *ſignificant jus & poteſtatem, quæ una confertur, feudove annexa eſt.*

Tum his latius expoſitis, & ſingulorum feudorum ſymbolis explicatis, tandem *num.* 12. advertit obſervandum, *inveſtituram non eſſe actum juris feudalis proprium, ſed ejus in plerîſque aliis uſum eſſe, veluti in tranſlationibus rerum cenſualium apud Scabinos, &c.*

Oſtenditque *num. ſequenti*, quod *in ſacris Inaugurationibus* ſimilis per ſymbola inveſtitura locum obtineat, hæcque inſtitutioni Clericorum in Beneficiis correſpondeat. *De inſtitutione* (ait) *quæ fit in Archidiaconatu, Præpoſitura, aliîſque* BENEFICIIS ECCLESIASTICIS, *per ſymbolum annuli, libri, aut alterius cujuſvis rei, dubitandum non eſt: cum hujuſmodi inſtitutioni expreſſe in libris Juris hoc nomen* INVESTITURÆ *tribuatur; Cap. Cum olim* 12. ꝟ *de Sententia & re judicata, Cap. Ex ore* 3. ꝟ *de iis, quæ fiunt a majori parte Capituli.*

Hanc formam immiſſionis, prout hodie uſitata eſt, latius proſecutus ſum in *Jure Eccleſ. Tom.III. parte*2. *ſect.*3. *tit.*9. alias 26. *cap.* 2.

Digitized by Google

cap. 2. *num.* 1. & *ſeqq. pag.* 251. hujus editionis; atque *num.* 11. notavi, quod immiſſio in poſſeſſionem requirat, ut cum ipſa pronuntiatione formæ quædam externa ſymbola realiter adhibeantur, per quæ appareat, quod proviſus *poſſeſſionem* accipiat; unaque obſervavi hæc ſymbola externa pro conditione Beneficiorum & locorum conſuetudine, varia eſſe, prout ibidem ex Petro Rebuffo, aliiſque plura adhiberi ſolita annotavi.

Ex his autem manifeſtum eſt omnia hæc externa ſymbola, *in inſtitutione corporali* Clericorum, ac ſignanter Parochorum adhiberi ſolita, ſignificare jus & obligationem obeundi ea, quæ *Officio*, propter quod Beneficium datur, ſunt annexa; ut proinde evidens ſit hanc *immiſſionem in poſſeſſionem* unice reſpicere munia & functiones per Clericum, puta Parochum, vi ſui Beneficii Parochialis obeundas.

Itaque quemadmodum Vaſſallus per ſolemnem Inveſtituram, quæ fit adhibitis ſymbolis externis, immittitur in poſſeſſionem omnium jurium feudo annexorum, ita quoque Beneficiatus cenſetur per eam accipere poſſeſſionem pacificam Beneficii, & omnium Beneficio annexorum, ſive liberum exercitium eorum, quæ officium, propter quod datur Beneficium, requirit.

Ex hactenus dictis concludendum eſt, Beneficiatos per inſtitutionem Canonicam ſive auctorizabilem, accipere verum & perpetuum titulum ſui Beneficii, necnon ea omnia, quæ eidem annexa ſunt.

Deinde ea omnia vi hujus Inſtitutionis ipſis jure ordinario ſive jure ſuorum titulorum competere.

Præterea quod vi inſtitutionis corporalis ſive immiſſionis in poſſeſſionem, conſequantur poſſeſſionem omnium eorum jurium, quæ ipſi titulo annexa ſunt.

Hinc ulterius concludendum eſt, quod Beneficiati, puta Parochi, poſt acceptam poſſeſſionem Beneficii in jure obeundi has functiones, ſive explendi officium, propter quod datur Beneficium, non magis impediri & turbari queant, quam in ſuis titulis vel Beneficiis Parochialibus; ſive quod non minus jure perpetuo ac proprio competat ipſis Beneficiatis jus dictas functiones obeundi, quam jus retinendi & poſſidendi ipſum titulum ſeu Beneficium.

His ſufficienter demonſtratum creditur, in quo conſiſtat pacifica poſſeſſio Beneficii, quæ primum fundamentum ſubminiſtrat pro obtinenda protectione Regia, quæ hodie vocatur *Manutenentia*.

Porro ideo operoſius quam neceſſe erat expoſui naturam poſſeſſionis pacificæ Beneficiorum Eccleſiaſticorum, eo quod præcipue agamus de illa facti via, quâ Beneficiati per *illegitimas cenſuras* ſuis functionibus interdicuntur, aut ab eiſdem ſuſpenduntur.

Ut ita clarius intelligeretur, Beneficiatos hujuſmodi *cenſuris* in pacifica poſſeſſione ſuorum Beneficiorum realiter *viâ facti* turbari; cum hæc poſſeſſio proprie conſiſtat in actuali exercitio earumdem functionum ſpiritualium: ut e ſuperius expoſitis jam vel talpa videat.

Atque adeo eos æque adverſus hanc *facti viam*, ac adverſus quamcumque aliam, plane poſſe Regiam *Manutenentiam* & protectionem implorare.

Eoſque ſub Regia *Manutenentia* ſeu *protectione*, adverſus ejuſmodi *viam facti* conceſſa, libere poſſe pergere ac continuare in poſſeſſione ſeu uſu & exercitio earumdem functionum ſpiritualium, in qua iſtiuſmodi *violentis cenſuris* fuerant turbati; de quo articulo latius in decurſu.

Id autem ſingularius præſtiti circa Beneficia Parochialia & Curata, eo quod adverterem Parochos, etſi *minores Hierarchas*, hodiedum tam leviter, *ob rationes animum moventes*, vel etiam *proviſionaliter* ſuſpendi a functionibus ſuis Paſtoralibus: quo indigne rediguntur ad ordinem ſimplicium Clericorum, qui has functiones tantum jure mere *precario* exercent; quâ agendi ratione ipſa *Hierarchia Eccleſiaſtica* non parum perturbatur; quâ ſemel concuſſâ, omnia ſuſdeque vertere a beneplacito Superiorum Eccleſiaſticorum jam omnino dependebit.

Cæterum exponendo ſuperius *modum*, quo poſſeſſio Beneficiorum Eccleſiaſticorum acquiratur, nequaquam mens fuit ita eum definire ſeu arctare, ac ſi non alio modo ſeu formâ poſſeſſio acquiri queat: ſcitur enim, cum modus iſte tantum diſciplinam concernat, eum, pro locorum & temporum varietate, ac conſuetudine varium eſſe poſſe.

Digitized by Google

§. XIII.

De Officiis Eccleſiaſticis, & eorum pacifica poſſeſſione.

Notum eſt Officia, quæ naturâ ſuâ certum & determinatum tempus durationis non habent, paſſim reputari perpetua, præſertim moribus noſtris: eo nempe ſenſu quod eorumdem poſſeſſores, vitâ durante, iis ſine cauſa legitima, eâque probatâ, privari, aut in eorum exercitio turbari nequeant.

De hoc uſu teſtatur Bugnionius de Legibus abrogatis *lib.* 1. *Satyrâ* 1. ſcribens, quod Leges ſancientes, ut omnes Judices poſt adminiſtrationem depoſitam, quinquaginta dies in certo loco permaneant, non obtineant in Gallia, quod Officia & dignitates illic ſint perpetua, id eſt, penes eos remaneant, qui ea in Republica gerant, quoad vitam agunt.

Idem dudum ante ipſum teſtatus fuit antiquiſſimus ille Pragmaticus Guillelmus Benedictus in elaborato ſuo Commentario *ad Cap. Raynutius*, verbo *Duas habens filias*, ait *num.* 38. „ Nec Officia vacare dicuntur, „ *niſi in tribus caſibus*; ſcilicet morte na„ turali, aut civili; puta renuntiatione, „ vel forefacto, ſi deliquerit in officio, vel „ aliter ex quo privari officio mereatur: „ quo tamen caſu ANTEQUAM PRIVENTUR, „ *audiri debent in ſuis defenſionibus*; adeo „ quod ſi *ſine cauſa & pro ſola voluntate* „ *deſtituerentur*, eis ſuccurreretur per re„ media Juris ordinaria etiam poſſeſſoria „.

Ad citatum Bugnionii textum hanc adjecit notam Libertus Chriſtinæus: „ Idem „ in Belgio obtinet moribus noſtris, illic „ enim *Officia ſunt permanentia*: & ita in „ Suprema Brabantiæ Curia judicatum 15. „ Julii anno 1647. cum Toparchæ quidam „ Officiarios ad nutum revocare & ſine „ cauſa prætenderent, cenſuit Curia *illos* „ *in Officio retinendos* quoad vitam, niſi „ tamen illis abutendo, ſeſe inhabiles red„ derent. Quod poſtmodum 30. Aprilis „ 1649. ejuſdem Curiæ reſolutione cau„ tum eſt „.

Sic ut TRES TANTUM *ſint* CASUS, *quibus hujuſmodi Officium ad alium transferri poteſt: videlicet per mortem Officiarii, per illius voluntariam renuntiationem, & per delictum*. Ita Wameſius olim hujus Academiæ Anteceſſor primarius. *Conſil. Can.* 301. *num.* 7.

Quinimo etiamſi hujuſmodi Officia, quæ naturâ ſuâ ad certum tempus non ſunt limitata, darentur etiam ſub hac expreſſa clauſula *uſque ad revocationem noſtram*, nequaquam tamen ea ad libitum ſine cauſæ allegatione & probatione revocari poſſent: „ nam *hujuſmodi reſervatio* (inquit Wa„ meſius *dicto Conſil. num.* 9.) quamvis „ revocationi viam aperiat, liberam tamen „ revocandi poteſtatem & arbitrium non „ continet, ſed limitatam & juſtificatam, „ quemadmodum non minus *perpetuum* di„ citur Officium, ſi ad beneplacitum, ſeu „ quamdiu concedens voluerit, concedatur: „ quamvis enim hoc caſu propter adjectam „ clauſulam hanc, revocabile effectum ſit „ Officium, non tamen poteſt pro nutu & „ lubito voluntatis revocari; quia a mera „ voluntate & arbitrio non dependet „.

Idem inter innumeros alios docet nominatiſſimus Stockmannus *Deciſ.* 91. *num.* 3. „ Etſi collationibus Officiorum, ait, clau„ ſula hæc inſeri ſolita ſit, *quamdiu pla*„ *cuerit*, ejus tamen non aliam vim aut „ ſignificationem eſſe ſciunt omnes, quam „ ut ab arbitrio regulato, ut loquimur, „ ſeu boni viri arbitratu id dependeat, hoc „ eſt quamdiu mihi juſta cum ratione pla„ cebit ſeu placere debebit: novum enim „ non eſt *placitum*, *arbitrium*, *voluntatem* „ reſtringi ad id quod rationis, quodque ju„ ſtum & æquum eſt. *Leg.* 7. *de contrah.* „ *empt.* Cicero *in Paradoxis*: *Quid eſt*, „ inquit, *libertas? Poteſtas vivendi ut ve*„ *lis; nemo autem vivit ut vult, niſi qui* „ *recta ſequitur, qui rationi obtemperat* „.

Idipſum probat paſſim multorum Capitulorum aliorumque Corporum uſus, quorum Officiales reputantur perpetui; eo nempe ſenſu quod ad nutum non ſint revocabiles, quamquam annis ſingulis teneantur ſua Officia reſignare, & eorumdem petere continuationem, ut & hujus Almæ Univerſitatis Lovanienſis conſtans praxis obſervat.

Hanc clauſulam in Regno Galliæ ſic pariter intelligi jam dudum teſtatus eſt prælauda-

Digitized by Google

laudatus Guillelmus Benedictus *dicto loco*, & paſſim tradunt illius Regni Pragmatici.

Quod circa Officia ſecularia moribus noſtris obtinere diximus, idem & in Officiis Eccleſiaſticis locum habet. Hinc Kintſchotius *Conſ.* 84. tradit Vicarium Eccleſiæ Collegiatæ & Parochialis, de facto & ſine cauſæ cognitione amoveri a Capitulo non poſſe, quamquam Bulla Unionis ipſius Paſtoratus factæ Capitulo expreſſiſſimis terminis contineat ad Capituli *nutum poni & amoveri poſſe, qui curam animarum exerceat :*
„ nam, inquit, ſicuti Officiales perpetui *ſi-*
„ *ne cauſa* revocari aut deſtitui a ſuperiore
„ non poſſunt ; ita neque ii, qui ad bene-
„ placitum vel nutum conferentis ſunt in-
„ ſtituti. Ita egregie Alex. in *L. Principa-*
„ *libus D. Si certum petatur in fin. per L.*
„ *Si Juriſperitos D. De excuſat. tutor.* &
„ ibi *Bald. Bart. in L. de pupillo* §. *Si*
„ *quis ipſi in 3. quæſt. D. de novi oper.*
„ *nuntiat.* & late Capic. *Deciſ. Neap. L.* 116.
„ Ea enim verba, *ad nutum tuum, bene-*
„ *placitum tuum, vel judicio tuo, arbitrio,*
„ *menti, ſenſui, conſcientiæ tuæ,* &c. libe-
„ ram revocandi vel deſtituendi libertatem
„ non important, ſed ad arbitrium boni
„ viri referuntur: ita ut SINE CAUSA, ejuſ-
„ que APUD JUDICEM COGNITIONE, NUL-
„ LA DESTITUTIO AUT AMOTIO FIERI
„ POSSIT „.

Cum itaque Officia Eccleſiaſtica, etiam ea quæ *ad nutum* conferentis ſunt conſtituta, cenſeantur perpetua, atque adeo eorumdem poſſeſſores ea non poſſideant mere PRECARIO, ſed vi tituli, ſaltem conſuetudine *perpetui*, quo privari non poſſunt niſi ex cauſa legitima, eaque probata; ſequitur quod functiones huic titulo annexas etiam non *precario*, ſed jure *proprio* exerceant, atque ita nec iis ad nutum privari queant, ſeu in earum pacifica poſſeſſione aut actuali exercitio turbari *viâ facti*.

Quemadmodum enim §§. præcedentibus ex perpetuitate *tituli* Beneficii Eccleſiaſtici oſtendimus perpetuitatem *Juris* ad functiones ſpirituales ab hoc *titulo* dependentes; ita quoque ſtatuendum, jus ad functiones ſpirituales Officio Eccleſiaſtico annexas eſſe *perpetuum*.

Et quemadmodum ibidem oſtendimus pacificam poſſeſſionem Beneficiorum Eccleſiaſticorum conſiſtere in ipſo uſu ſeu exercitio functionum ſpiritualium *Beneficio* annexorum; ita pariter nunc facile quis inde, tamquam per exemplum intelliget pacificam Officiorum Eccleſiaſticorum poſſeſſionem etiam conſiſtere in ipſo exercitio functionum iiſdem annexarum.

Hinc ſi e. g. Officio alicui Eccleſiaſtico ex fundatione ſit annexum onus ſeu munus annuntiandi in certa Eccleſia verbum Dei, excipiendi ibidem Fidelium confeſſiones, aut aliter aſſiſtendi Paſtorem loci in cura animarum; illudque a Paſtore vel Eccleſiæ Rectoribus ſit debite recognitum, necnon Epiſcopali auctoritate approbatum: non poterit poſſeſſori legitimo hujuſmodi Officii Eccleſiaſtici ad *nutum* revocari facultas ſeu poteſtas ad ejuſmodi functiones ſpirituales, aut ille ab eiſdem ſuſpendi; ſed ſolum ex cauſa legitima, eaque probata.

Quia has functiones non exercet mere *precario*, ſed *vi Officii* ab ipſo Ordinario approbati, atque adeo ſicut invitus non poteſt ad libitum a ſuo Officio amoveri aut in pacifica ſua poſſeſſione *viâ facti* turbari, ita nec in functionibus, in quorum exercitio ipſa pacifica poſſeſſio proprie conſiſtit.

His fundamentis innititur Reſponſum, quo anno 1701. a J. U. Doctoribus Almæ Univerſitatis reſolutum fuit, quod Archiepiſcopus non poſſet Vicario Eccleſiæ Finis-Terræ Bruxellis auferre ſeu revocare approbationem ad confeſſiones & conciones uſque ad revocationem conceſſam. Habetur hæc Reſolutio ſub litt. *D.*

CAPUT III.

De violentia & facti via, contra quam pro manutenentia ſeu protectione ad Principem Recurſus inſtituitur.

§. I.

Qui Regiam protectionem vel manutenentiam adverſus vim & facti viam implorat, debet de ea docere.

CUm in hoc Recurſu imploretur Protectio Regia adverſus *vim* & *facti viam*,

petaturque, ut ea per Regem propulſetur; debet Clericus, qui protectionem inclamat, de *vi* illata docere, & Princeps, ad quem hujus examen pertinet, de ea cognoſcere: *aliter enim nec poterit protectionem interponere, nec vim tollere; quia oppreſſus recurrens ad Regem pro tollenda* VIOLENTIA *ſibi illata*, DEBET *de ea docere*. Ita Salgado *de Supp. ad SS.* 1. *par. cap.* 1. *num.* 148. *& ſeqq.* plures in hanc rem citans Doctores.

Non eſt opus pluribus confirmare rem evidentiſſimam; ſi enim *violentia* vel *facti via* non ſubſit vel de ea Judici Regio non conſtiterit, cauſa & finis hujus *Recurſus* deficiunt.

Violentia autem ſeu *facti via*, de qua hìc proprie agimus, eſt illa, quam Superiores & Judices Eccleſiaſtici cognoſcendo, decernendo vel judicando committunt; nempe dum *non ſervato Juris ordine* procedunt, ac ita pacificum poſſeſſorem ſpoliant ſive in ſua poſſeſſione turbant.

Adverſus quam *facti viam* æque ac adverſus alias violentiæ ſpecies etiam comparata ſunt *judicia poſſeſſoria*. Neque enim magis, imo minus Superioribus & Judicibus quam aliis pacificum poſſeſſorem ſpoliare ſeu *viâ facti* turbare licet.

De quo uſu, inter cæteros, teſtantur Auctores *Annotationum ad Deciſiones Matthæi de Afflictis*, ſignanter ad *Deciſ.* 24. aſſerentes, quod poſſeſſores Beneficiorum recte agant apud Judicem laicum judicio poſſeſſorio, *dum Judex Eccleſiaſticus* procedit PARTE NON AUDITA, JURIS ORDINE NON SERVATO, *aliam partem ſpoliando ſive ſuâ poſſeſſione deſtituendo, & ſic ut privatus procedendo, & non ut Judex:* quo judicio id tantum agitur, ut protegantur hi in ſua poſſeſſione, quâ inique & per violentiam fuerant exſpoliati, ſive *viâ facti* turbati a *Judice Eccleſiaſtico*.

Quin Zypæus Officialis Curiæ Eccleſiaſticæ Antuerpienſis poſtquam aſſeruit Beneficiatos ſuis Beneficiis privari non poſſe niſi ob *delictum*, illudque *manifeſtum*, & cui talis *a jure* pœna ſit impoſita, idque *ſervato Juris ordine;* ſtatim monet, quod ſi ſecus a Judice Eccleſiaſtico quid attentetur, tum oppreſſo Recurſus pateat *ad Tribunalia ſecularia ad* VIM *arcendam*.

§. II.

Judex Eccleſiaſticus non procedens juxta præſcripta Legum & Canonum, violentiam infert, & viâ facti progreditur.

JUdex Eccleſiaſticus omnino tenetur ſecundum formam per Leges & Canones præſcriptam, ſive ſervato in omnibus Juris ordine procedere. Si vero neglectis hâc viâ ordinariâ, & ordine a Jure præſcripto progrediatur, cenſetur *viâ facti* procedere, & *vim* inferre: nam *quod contra Legem eſt, id* VIOLENTUM *eſt*.

Id jam pridem ſat dilucide expreſſit Franciſcus Zypæus Officialis Diœceſis Antuerpienſis, dum & in *Notitia Juris Belgici* ait: „ In „ Brabantia illud pridem receptum eſt ex „ Teſtamento Henrici III. Ducis anno „ 1260. & Læto Introitu ſecutorum Principum *art.* 1. Ut *nemo* VIA FACTI, *ſed* „ *ex* LEGIBUS *&* JUDICIO *tractari debeat*. „ Et *art.* 1. novi Regulamenti 12. Maii „ 1422. ſancitum, ut quilibet maneat in „ ſua poſſeſſione, *donec per* SENTENTIAM „ JUDICUM COMPETENTIUM *evincatur*. L. „ 2. de cauſa poſſeſſ. & propr. *num.* 7.

Certe ſi Judex non citatum, non auditum, non defenſum, ipsâ naturâ prohibente, condemnet: ſi recuſatus, renitente jure, ſe in Judicem erigat: ſi pendente appellatione, Legibus & Canonibus reclamantibus, procedat: vel ſi aliter ordinem Juris violet; quis non videat Judicem hunc *viâ facti* procedere? & læſum ſeu condemnatum *vim pati?*

Imo Epiſcopi in Concilio Hiſpalenſi II. ſub S. Iſidoro *Canone 6.* relato in Corpus Canonicum *cauſ.* 15. *quæſt.* 7. *can.* 1. alte declarant, hujuſmodi proceſſum etiam *tyrannidem* fore. „ Multi, inquiunt (Epiſco- „ pi) ſunt, qui *indiſcuſſos* (Presbyteros) „ POTESTATE TYRANNICA, non *auctoritate* „ *Canonicâ* damnant. Et ſicut nonnullos „ gratiâ favoris ſublimant, ita quoſdam o- „ dio invidiâque permoti humiliant: & *ad* „ *levem opinionis auram condemnant, quorum* „ *crimen non approbant*,,. Qui Canon manifeſte pro indubitato habet fundamento, Epiſcopos teneri adverſus Presbyteros procedere AUCTORITATE CANONICA, id eſt juxta præ-

ſcripta

ſcripta & Statuta *Canonum*, ex quorum *auctoritate* eos judicare debent. Ita ut ſi aliter procedant Epiſcopi adverſus Presbyteros, cenſendi ſint eos POTESTATE TYRANNICA damnare, utpote qui deſtituti Canonum auctoritate non niſi proprio arbitrio & libitu adinſtar tyrannorum progrediuntur.

Adeo ut in illo Canone *auctoritas Canonica* directe opponatur *poteſtati tyrannicæ*, ſicut *ordo Juris* opponitur *via facti*: eouſque ut quidquid non procedit ex *auctoritate Canonica*, *poteſtas tyrannica* ſit, vel juxta hodiernam phraſim, quidquid non *ſervato Juris ordine* attentatur, pro *via facti* & *violentia* reputandum ſit.

Sane, numquam violenta magis & manifeſtior eſt *vis*, quam dum quis ſuâ auctoritate & poteſtate, quæ in bonum ac levamen ſubditorum concredita eſt, in eorum abutitur ruinam; & deſpotice pro beneplacito procedens per eam imbecilliores opprimit, & functionibus, muniis, Beneficiis ſpoliat.

Non immerito proinde de hac violentia agens eruditiſſimus Salgado *prælud.* 4. eam *num.* 184. ita deſcribit: *Eſt damnoſa quædam, injurioſa & violenta oppreſſio*, NATURALIS DEFENSIONIS IMPEDITIVA, *per* JUDICEM *illata*. Et ibidem enumerans differentias, quæ inter hanc & alias violentiæ ſpecies intercedunt, obſervat, quod *illa a privatis committantur, hæ a* JUDICIBUS *tantum: illæ extra Judicium in bonis, hæ in* PROCESSIBUS, & IN JUDICIO, INTER COGNOSCENDUM *juriſdictionis prætextu*.

Exiſtimat prælaudatus Auctor poſt Guidonem Pape, Rebuffum pluresque alios, ab ipſo dicto *prælud.* 4. citatos, hujuſmodi Judicem, *Lege Juliâ de* VI *publica* teneri. Etenim *L.* 7. *ff.* habet: *Lege Juliâ de vi publicâ tenetur*, QUI *cum* IMPERIUM, POTESTATEMVE *haberet*, *civem Romanum adverſus* PROVOCATIONEM *necaverit*, *verberaverit*, *juſſeritque quid fieri*, *aut quid in collum injecerit*, *ut torqueatur*. Item *L.* 10. *Is qui* POTESTATEM, IMPERIUMVE *habebit* (aliter) *quam ei* JUS ERIT, *decernat*, *imperet*, *faciat*.

Etenim cum violentia hæc a perſona publica, & per abuſum publicæ poteſtatis, contra ipſam naturæ legem, quæ omnibus defenſionem concedit, inferatur: „ merito „ *vis publica* æſtimatur: eſtque cæteris vio„ lentiis *major* & *atrocior*, cum ſub ſecuro „ & *ſuperioritatis* ac *juriſdictionis* prætextu, „ facillime deliberari poteſt ad ejuſmodi „ *vim* inferendam „. Salgado *de Protect. Regiâ*, *prælud.* 4. *num.* 192. ex quo ibidem infert, quod „ cum *Judices* tot intolera„ biles violentias & oppreſſiones ſuæ *majo*„ *ritatis* & *juriſdictionis* occaſione com„ mittant; juſtiſſime *multo fortius* poterit „ Rex illis reſiſtere, & oppreſſis naturalem „ defenſionem præſtare „.

Eſt hæc ipſa Judicum Eccleſiaſticorum violentia, adverſus quam Principes noſtri præcipue protectionem etiam Clericis ſibi ſubditis addixerunt; dum jurejurando promiſerunt, ſe eos *ab omni injuſto &* INDEBITO JURISDICTIONIS ECCLESIASTICÆ EXERCITIO *vindicaturos: neque laturos ut* EXTRA ORDINEM JURIS *tractentur; ſed effecturos ſe, ut in omnibus tractentur* SERVATO JURIS ORDINE.

Porro ſi Judex Eccleſiaſticus *ſervato* quidem *Juris ordine* proceſſerit; ſed tamen odio, invidiâque vel favore motus innocentem condemnet; inſignem quidem committet injuſtitiam; ſed non cenſebitur, proprie loquendo, inferre violentiam ſeu *viâ facti* procedere. Obtinet enim tunc commune axioma: *Qui jure agit, non turbat*.

Adeo ut hoc caſu non ſit locus recurſui, de quo hic agimus. Sed ſic gravatus tum ſibi alio, ut v. g. appellationis remedio, conſulere debebit. Unde quantumvis fuerit iniqua lis, quæ alicui ſuſcitatur, ut Bonis, Beneficiis, muniis privetur; quorum juſtam & pacificam habet poſſeſſionem; ſi legitime citetur coram competenti tribunali; ſi habeat omnem ſeſe defendendi facultatem; ſi ordo Juris per omnia ſervetur; ſi poſt hæc per corruptum Judicem condemnetur injuſte; ei certe fit injuſtitia; ſed proprie loquendo vis non infertur, ſeu non intervenit *via facti*. Nam etſi ſententia ratione *materiæ* ſeu *cauſæ* iniqua eſt, juſta tamen ſecundum formam reputatur.

Verum ſi idem ille citetur coram Tribunali incompetente, vel nullatenus citetur; vel ſi ejus Judex alioquin competens, ſed debite recuſatus, non obſtante recuſatione procedat; ſi nolit teſtes audire, examinare probationes, cæteraque Juris præſcripta obſervare; & ita Sententiam pronun-

nuntiet; erit manifeſta injuſtitia, attentatum *viâ facti*, vis publica; quæ recurſui ad *protectionem*, vel *manutenentiam* Regiam, viam præbet.

§. III.

Judex Eccleſiaſticus, infligens etiam cenſuras non ſervato Juris ordine, viâ facti *procedit*, & *violentiam infert*.

CErtum eſt juxta modernam Eccleſiæ diſciplinam & receptam praxim, nullam proprie dictam cenſuram infligi poſſe, niſi per Judicem, ſive per eum, cui competit juriſdictio fori externi Eccleſiaſtici.

Porro ſicut Judex huic foro præfectus in omnium cauſarum inſtructione & deciſione non poteſt ad libitum procedere, ſed adſtringitur ſervare receptas fori leges, & præſcriptum ordinem Juris, ut præcedenti §. notatum eſt; ita & in hac cenſurarum materia ad hoc forum pertinente eumdem ordinem ſervandum ipſi eſſe nullus dubitat.

In quo quandocumque committitur defectus aliquis ſubſtantialis, *certum eſt*, ait Suareſius e Societate Theologus, *cenſuram non ſolum eſſe utcumque injuſtam, ſed prorſus invalidam; quia Sententia ipſa nulla eſt, & Sententia nulla nullum poteſt producere effectum*. De Cenſuris *diſp.* 4. *ſect.* 7. *num.* 2.

Quemadmodum autem Judex Eccleſiaſticus *vim* infert, & *viâ facti* procedere cenſetur, dum ſubverſo Juris ordine progreditur, ut dicto §. præcedenti notatum eſt; ita pariter Judex Eccleſiaſticus *inſignem violentiam* certo committeret, dum prætermiſſo Juris ordine in materia cenſurarum ſervando, attentat *viâ facti*, non *auctoritate Canonicâ*, ad cenſuras proſilire. Ut mirum non ſit, ſi hujuſmodi Judicem etiam Tyrannidis incuſet prælaudatus Canon relatus apud Gratianum *Cauſ.* 15. *quæſt.* 7. *Can.* 1.

Quod ſatis liquebit, ſi vel tantillum conſideretur gravitas & atrocitas effectuum Cenſuræ Eccleſiaſticæ: nam ut nihil dicatur de cenſura *Excommunicationis*, quæ cordatis Chriſtianis ipſo mortis ſupplicio terribilior videtur, *Suſpenſio*, itemque *Interdictum*, præterquam quod opprobrio publico cenſurarum exponant, eique inſignis infamiæ notam inurant, etiam privant eum exercitio ordinis, atque ita inutilem reddunt & ineptum ad ſtatus ſui munia peragenda, quæ pœna ſicut Patribus & Conciliis admodum gravis viſa eſt, ita & ex ea mœror animi & inopia ac afflictio corporalis conſequi ſolent; quæ non raro in propinquos totamque familiam redundare videas.

Quinimo quis ſatis perpendat aut concipiat mala & ſcandala, quæ ex afflictione & oppreſſione boni alicujus Eccleſiaſtici, vel innocentis in Communitatibus, Parochiis, Urbibus, Provinciis, in ipſa Eccleſia & Statu ordinarie exoriuntur?

§. IV.

Quis ordo juxta modernam diſciplinam in materia Cenſurarum ſit ſervandus?

CUm *Cenſura Eccleſiaſtica* ſit pœna publica, eaque admodum gravis & infamans, ut e deductis §. ſuperiori facile intelligi poteſt, indubitatum eſt, proceſſum, prævie ad prolationem ſive ſententiam cenſuræ inſtituendum, eſſe criminalem; atque adeo in ejus inſtructione formam proceſſus, criminalis eſſe obſervandam: cujus ſi prætermittantur *eſſentialia*, cenſura, ob non ſervatum ordinem Juris, erit prorſus *nulla* & *invalida*.

Primum autem eſſentiale hujus, ſicut & omnis proceſſus, eſt ipſa Judicis *competentia*; quia quidquid a Judice *incompetente* decernitur, eſt ipſo jure, defectu poteſtatis ſeu juriſdictionis, nullum & inane. Hinc Sebaſtianus Vantius in Tractatu *de Nullitatibus proceſſuum ac ſententiarum*, agens *de nullitate ex* DEFECTU JURISDICTIONIS, ait, quod hic defectus *maximus* ſit, imo *irreparabilis* & *inſanabilis*, & *propterea* monet *ab eo valde præcavendum eſſe*.

Baſis vero & fundamentum proceſſus criminalis eſt *prævia informatio*, quæ *præparatoria* dicitur, Judicis auctoritate facta ſuper delicto commiſſo, ut *juridice* ipſi de crimine conſtet: quæ informatio capienda eſt per Promotorem Curiæ Eccleſiaſticæ, ad quem ultionem criminis pertinet poſtulare.

Ita communiter Doctores & Pragmatici omnes, cui conſonant Statuta Curiarum Eccleſiaſticarum Provinciæ Mechlinienſis, quibus

Digitized by Google

quibus ſtatuitur *Cap.* 1. DE PROMOTORIBUS. *Omnia & ſingula delicta ad Juriſdictionem Eccleſiaſticam ſpectantia inveſtigabunt, & ut puniantur, proſequentur.*

Captâ juridice *informatione præparatoriâ*, tum plane requiritur, ut Promotor, oblato libello Judici, de crimine commiſſo conqueratur, & ejuſdem ultionem petat ac proſequatur; nihil enim hìc Judex niſi Actore inſtante & urgente, decernere poteſt.

Oblato libello, & viſis informationibus præparatoriis, e quibus formatus eſt; ſi ex iis reſultet fundata ſuſpicio criminis, tum Judex tenetur decernere Decretum *citationis* ad onus Rei; quod & Reo juxta Curiarum Statuta ac praxim, legitime inſinuari debet.

Quæ quidem *citatio* adeo proceſſui criminali etiam eſt eſſentialis, ut ejus omiſſio proceſſum omnem reddat nullum & invalidum; adeo ut nulla auctoritas, nulla neceſſitas hunc defectum ſupplere poſſit: cum ipſum naturæ jus eam præſcribat. Hinc Nicodemus Princeps Judæorum increpando Phariſæos, qui Chriſtum condemnabant inauditum, ſic ait: *Numquid Lex noſtra judicat hominem, niſi prius audierit ab ipſo, & cognoverit quid faciat?* Joan. 7. *verſ.* 51. Quare Sebaſtianus Vantius agens dicto Tractatu *de nullitate* DEFECTU CITATIONIS, ait quod *defectus & nullitas illinc proveniens inter alias omnes* POTENTISSIMA *ſit*. De neceſſitate hujus citationis pro validitate cujuſcumque Cenſuræ latius egi in ſingulari Tractatu *de Cenſuris Eccleſiaſticis*, *Cap.* 5. §. 3. *pag.* 41. *hujus IX. Tomi*.

Sic legitime decretà ac inſinuatâ *citatione*, requiritur omnino, ut citatus habeat facultatem & locum ſeſe defendendi, necnon exceptiones ſuas proponendi; utque in proceſſu de cætero obſerventur ſolitus ordo judiciarius, & ſolemnitates conſuetæ. *Nam ſatis non eſt* (inquit Vantius dicto Tractatu *cap.* 13.) *ad* VALIDITATEM *Sententiæ, quod a Judice ſuo, inter partes legitime comparentes, ſeu citatas lata fuerit: quoniam* SI SOLITUS JUDICIORUM ORDO NECESSARIUS *omitteretur, vel etiam* PRÆPOSTERE *fieret, ex hoc Sententia redderetur* NULLA.

Additque, quod ORDO JURIS *etiam in cauſis, quæ Romani Pontificis Judicio deciduntur, ſervari debeat... & in quocumque Judicio... & inter quaſcumque perſonas... ac etiamſi eſſemus in notoriis.*

Et NULLITAS *hæc*, proſequitur, EX DEFECTU PROCESSUS *adeo eſt relevans, ut Sententia hâc ratione nulla per Judicem appellationis reformari non poſſit, ſed duntaxat pronuntiari* NULLA. Hæc Vantius, plures in hanc rem citans Auctores.

Præterea cum Cenſura Eccleſiaſtica ſit *pœna ordinaria*, eaque graviſſima, non poteſt ea imponi ex *proceſſu ſummario* & *cognitione ſummaria*: „ SED EA, ut recte
„ advertit Zypæus, *ſolemnem & plenam*
„ *cognitionem* requirit, quæ inſtituenda eſt, dum
„ contra aliquem *ordinaria punitio* intendi-
„ tur „. *Tit. de accuſat.* in Analyſi Juris novi.

Deinde ubi jam Reus de crimine convictus eſt legitime, illudque adeo eſt grave, ut *Cenſuram Eccleſiaſticam* promereatur, tum ea debet proferri *in ſcriptis* & *cauſâ* nominatim *expreſſâ*, juxta diſpoſitionem Juris Canonici in *cap.* 1. *de Sententia Excommunicationis, Suſpenſionis & Interdicti in VI.* quæ ſic ſtatuit:

„ Quiſquis *excommunicat, excommunica-*
„ *tionem* IN SCRIPTIS *proferat*, & CAUSAM
„ *excommunicationis* EXPRESSE *conſcribat*,
„ *propter* QUAM *excommunicatio profera-*
„ *tur* . . . . . Si quis Judicum hujuſmodi
„ Conſtitutionis temerarius extiterit viola-
„ tor, per menſem unum ab ingreſſu Ec-
„ cleſiæ & divinis Officiis noverit ſe ſu-
„ ſpenſum . . . . *Et hæc eadem* in *ſuſpen-*
„ *ſionis & interdicti* Sententiis volumus
„ obſervari „.

Et hæc quidem omnia obſervari eſſentialiter debent in omni *Cenſurarum Eccleſiaſticarum* Sententia, ſive fuerit Sententia *declaratoria* Cenſuræ *ipſo jure* contractæ, ſive Sententia *inflictiva* Cenſuræ per modum *meræ pœnæ*, unice ob delictum commiſſum; aut inſtar *medicinalis*, ob contumaciam in crimine, ut quis ab eo reſipiſcat & Eccleſiæ obediat.

Etenim nulla *Cenſura* infligi poteſt niſi ob delictum enorme, de quo quis prius convinci *judicialiter* debet, antequam Sententia *Cenſuræ Eccleſiaſticæ* poſſit proferri: nemo enim ratione delicti puniri poteſt, niſi prius de eo ſit *legitime* convictus.

Porro notandum, quod dum Cenſura Eccleſiaſtica inſtar *medicinalis* in quemquam pro-

Digitized by Google

profertur, quæ & proprie ſub nomine *Cenſuræ* venit; quod, inquam, Judex tum abſolute teneatur præmittere *monitiones Canonicas*; quia Cenſura illa tantum proferri poteſt in *contumaciam:* nam principaliter tendit ut *contumacia* frangatur, quâ quis in crimine pertinaciter hæret, ut ita ab eo reſipiſcat & Eccleſiæ obediat.

Verum ut quis de *contumacia* convincatur, & de ea legitime Judici Eccleſiaſtico conſtet, qui *caute providere* tenetur, *ut in* Cenſura *ferenda oſtendat ſe proſequi quod corrigentis fuerit & medentis*, Cap. 1. *de Sent. Excomm. in VI.* decreverunt Eccleſiæ Canones, ut præmitteretur *monitio Canonica*, quæ & *competens*, item *juridica* appellatur. De natura hujus monitionis etiam ago *dicto Tractatu de Cenſuris*, *cap.* 3. §.1. *& ſeqq. pag.* 31.

Atque hæc *prævia monitio* pro *validitate* Cenſuræ adeo eſt neceſſaria, ut nullo caſu prætermitti queat, ne quidem ſub prætextu quod *contumacia* ſit NOTORIA, uti poſt Suareſium obſervat Marius Alterius *tom.* 2. *Diſput.* 7. *num.* 2. *Intelligi enim non poteſt*, inquit, *quo pacto poſſit eſſe contumacia* NOTORIA *contra Eccleſiam*, *ſi non fuerit* MONITUS: eſtque res hæc clara & indubitata. Inter cæteros, ſi lubet, conſuli poſſunt Martinus Navarrus in ſuo Manuali C. 26. *num.* 159. Stephanus Avila e Societate Theologus *de Cenſuris part.* 3. *Diſput.* 3. *dub.* 1. Anton. Diana, *part.* 5. *tract.* 9. *Reſol.* 55.

Nec tantum ante inflictionem Cenſuræ debet prævie eſſentialiter præmitti *competens* monitio; ſed præterea requiritur, hujuſmodi monitionem fieri auctoritate & nomine ipſius Judicis: *Ratio eſt manifeſta*, ait Suarez *Diſput.* 3. *ſect.* 11. *num.* 1. *Quia admonitio talis eſſe debet*, *ut ſi quis non pareat*, *contumax & inobediens exiſtat: quod eſſe non poteſt*, *niſi admonitio* AUCTORITATE SUPERIORIS *facta ſit*.

Neque ſimplex juridica monitio ſufficit, ſed ea fieri debet ſub expreſſa comminatione Cenſuræ; *ſcilicet niſi intra tale tempus reſipueris vel ſatisfeceris*, TALEM *Cenſuram incurres*, v. g. ſuſpenſionis; debetque ille qui monetur, *exprimi* NOMINATIM.

Cujus monitionis exemplar tum Reo ſeu parti legitime inſinuandum eſt: *Monitiones*, inquit D. Du-Caſſe Officialis Condomenſis, fiunt in ſcriptis & *vigore mandati Superioris*, *quod intimatur parti operâ Apparitoris Curiæ*, *qui relictâ ipſi parti copiâ de facta admonitione per ſuam relationem ad calcem Originalis appoſitam ſufficienter conſtare facit.* In *praxi Juriſd. Eccleſ. tom.* 1. *cap.* 11. *num.* 3.

Debentque hæc omnia fieri Promotore inſtante & poſtulante, ne Judex motu proprio decernendo, ſuſtineat perſonam Judicis & partis.

Notandum quod cum in cauſis criminalibus ſeu pœnalibus non cadat *proviſio*; ita nec in hac materia Cenſurarum poſſit *proviſio* decerni, cum ea quoque criminalis & pœnalis ſit.

In cauſa quidem mere civili quandoque pendente lite proviſio decerni poteſt. Supponamus duos litigantes de proprietate aut poſſeſſione, v. g. domus, contendere: auditis partibus, res controverſa in toto vel in parte, *proviſionaliter* quandoque adjudicabitur, aut potius credetur illi, qui jus habet apparentius; verum ſub idonea cautione de reſtituenda re cum fructibus & emolumentis, ſi Sententiâ definitivâ ſuccumbat: & ita ſupponitur res ſemper plane reparabilis.

Sed hæc plane remota ſunt a cauſis criminalibus & pœnalibus. Accuſatur quis de crimine, & ut puniatur condigne, poſtulatur: quomodo hîc ſuper *pœna* imponenda decerni poteſt *proviſio?* Quâ enim juſtitiâ is, qui forte inſons eſt, condemnaretur? *Proviſio* namque ſupponit rem dubiam, & Sententiâ definitivâ aliter forte judicandam.

Decernendo enim *proviſionaliter* pœnam in quemquam, jam ex nunc certum & irreparabile damnum Accuſato infers eo ipſo tempore, dum, ſic decernendo, ipſemet ſupponis, dubium & incertum adhuc eſſe, an ille quem pœnâ affligis reus ſit; illumque Sententiâ definitivâ forte declarandum inſontem.

Omnis etenim pœna naturâ ſuâ eſt afflictiva, ita ut ſemel illata non ſit amplius reparabilis, ac proinde in eam non poteſt cadere *proviſio*. Deinde pœnâ inflictâ, judicium criminale terminatum eſt: *Non enim vindicabis bis in idipſum*, nec *ut ſæpius de ejuſdem hominis admiſſo quæratur*, Jura permittunt. *Leg.* 6. §. *fin. ff. Naut. caup. ſtab.*

Profecto, pœnâ *proviſionaliter* inflictâ, ad quid ulterior cauſæ cognitio ſerviet? An

forte

forte ut per Sententiam definitivam declaretur eam bene maleve inflictam; vel Reum pœnam majorem promeritum? Quid judicaretur de ſeculari Judice, qui Reum ad publicam fuſtigationem & ſtigmatis inuſtionem condemnaret *proviſionaliter*? poſtmodum nempe diſceptaturus, an pœnam illam promeritus fuerit, an vero non mereatur majorem, ſcilicet in patibulum agi. Quis Judicem hunc de tyrannide & inhumanitate barbara non merito condemnaret?

Atque adeo indubitatum eſt, nec Cenſuram Eccleſiaſticam *proviſionaliter* decerni poſſe; nam omnis Cenſura ſemper eſt pœna, eaque publica, ſive fuerit *contumaciæ* ſive *criminis*.

Quamquam & valde abſonum & ineptum ſit *Cenſuram* aliquam vocare *proviſionalem*; cum ideo non minus revera ſit *Cenſura Eccleſiaſtica*.

Nam Cenſura *medicinalis*, quæ & proprii nominis eſt *Cenſura Eccleſiaſtica*, non aliter infligitur niſi *per proviſionem ſive interim*, eo quod non feratur *niſi duratura, donec Reus ſatisfaciat, ſive donec reſipiſcat*.

„ Cenſura, inquit Suareſius, præcipue „ fertur ad reprimendam contumaciam, & „ ut homo a culpa recedat; *ideoque non* „ *poteſt habere alium terminum niſi* NONEC „ RECEDAT *ab illa* „. *Diſp.* 25. *ſect.* 1. *num.* 3.

Ideoque ſive addantur illa verba *per proviſionem, ſive interim*, hæc nihil mutant de natura ipſius Cenſuræ; quia in effectu nihil ſignificant, *niſi durationem Cenſuræ donec ſatisfaciat, & Reus a contumacia reſipiſcat*, quæ in omni Cenſura includuntur.

Atque adeo, ſi *Cenſura* fuerit inflicta, prætermiſſo ſubſtantiali ordine proceſſus criminalis; non propterea minus erit *nulla*, quod Judex Eccleſiaſticus eam *proviſionalem* vocaverit: nec minorem *vim* & *facti viam* includet, quâ quis in quieta ſua poſſeſſione turbatur; ſed majorem e contra, cum talis Judex ſic magis ſuam inhumanitatem & tyrannidem manifeſtet, ut e ſupra deductis patet.

Imo Decretum Cenſuræ Eccleſiaſticæ, *proviſionalis* nuncupatæ, ex ſe prodit quod contineat meram *facti viam*; cum notiſſimum ſit Judices Eccleſiaſticos neminem poſſe *proviſionalibus Decretis* e ſua poſſeſſione dejicere, aut in ea turbare: receptiſſimum enim eſt unumquemque in ea permanere debere, donec legitimâ eorum Sententiâ, ſuper *petitorio* latâ, evincatur.

Porro Cenſuram Eccleſiaſticam turbare quemquam in ſua poſſeſſione, ex hactenus deductis planiſſimum eſt.

§. V.

Non deferens appellationi legitimæ interpoſitæ, violentiam infert, & facti viâ procedit.

INter eſſentialia ordinis judicialis, non poſtremum eſt ipſa Judicis non ſuſpenſa ſeu non impedita juriſdictio; cum Judex nullum poſſit juriſdictionis actum valide exercere, ſuſpenſâ ſuâ juriſdictione, ſeu juriſdictionis exercitio; quamdiu enim ea ſuſpenſa manet, ſine juriſdictione cenſetur eſſe.

Notiſſimum autem eſt, primum appellationis effectum eſſe ſuſpendere juriſdictionem Judicis a quo appellatum eſt: „ quodque „ examen & cognitionem cauſæ, in qua ap- „ pellatum eſt, ad appellatum ſeu provo- „ catum Judicem transferat „: uti poſt alios loquitur & probat Wameſius, in Commentario de Appell. ad *cap.* 1. *num.* 1.

Additque „ non tantum transferri quoad „ principale negotium, ſed etiam quoad „ ejus acceſſiones: item quod Appellantem „ a juriſdictione ejus, qui judicavit, eximat „.

Si ergo poſt interpoſitam legitime appellationem Judex *a quo* Cenſuras infligere præſumat, hujuſmodi Cenſuræ non tantum erunt injuſtæ, ſed prorſus *nullæ* & *invalidæ* ob defectum juriſdictionis in Judice, & defectum eſſentialem ordinis judiciarii.

Hinc Suareſius de Cenſuris *diſput.* 28. *ſect.* 5. agens de modo ſervando in ferenda ſuſpenſione, ait *num.* 3. „ Oportere .... „ præſertim ut ſuſpenſio non feratur poſt „ interpoſitam *appellationem*; quia erit *nul-* „ *la*, ut eſt communis ſententia .... „ *defectu Juriſdictionis*, quæ per *appella-* „ *tionem* ſuſpenditur „. Idipſum uno conſenſu tradunt Canoniſtæ ad *Cap.* 37. ⅹ *de appell.* ubi in terminis reſpondit Pontifex, quod *poſt appellationem excommunicari non poſſint*: & ad *Cap.* 40. ⅹ *de Sententia Excommunicationis*; ubi Pontifex æquiparat Sententiam excommunicationis latam

Digitized by Google

poſt legitimam appellationem interpoſitam, Excommunicationi, *in cujus forma intolerabilem errorem fuiſſe patenter expreſſum* probaretur: qualem excommunicationem *ipſo jure* nullam eſſe nemo dubitat.

Quinimo Cenſuræ poſt interpoſitam appellationem ita ſunt *ipſo jure nullæ*, ut etiam *desertâ aut iniquâ declaratâ appellatione*, non convaleſcant, uti loquitur Wameſius loco citato *num.* 4. & evidenter probatur in *cap.* LICET, *de Sententia Excommunicationis in VI.*

Cum itaque per legitimam appellationem Judicis ſuſpendatur juriſdictio, omniaque, quæ, eâ pendente, attentat, ſint ipſo jure nulla & invalida; certum eſt Judicem *vim inferre*, & *viâ facti* procedere, dum Canonibus & Legibus inhibentibus, contra Appellantem proſequitur, & eum contra protectionem Legum ac Canonum gravat; qui hoc defenſionis remedio gravatis, gravarique metuentibus conſulere voluerunt.

Quinimo cenſet Bartolus hujuſmodi violentiam, *vim publicam* eſſe. *Officiales*, ait, *qui non admittunt* APPELLANTES, *tenentur hâc Lege* (Juliâ De vi publica) *& condemnati erunt infames*. Ad *d. L.7.ff.* Idem tenet Salgado *de protectione Regia vi oppreſſorum*, *præl.* 4. plures in hanc rem citans Auctores *num.* 189. Quibus addi poteſt Zypæus Officialis Antuerpienſis Conſultâ 3. de Appell. *Adeo*, inquit, *odioſus eſt* APPELLATIONIS CONTEMPTUS, *ut ſi provocantem Judex verberaverit, juſſeritque quid fieri, de* VI PUBLICA *teneatur*. L. 7. ff. *ad Leg. Jul. de vi publ.*

Cum autem Regi, ejuſque ſupremis Auditoriis incumbat quaſcumque violentias tollere „ ad ipſum Clerici merito confu-
„ giunt (ait Salgado in epilogo procemia-
„ li) „ ut propulſetur, tollaturque & levetur
„ VIOLENTIA ſibi illata a Judice Eccleſia-
„ ſtico denegante LEGITIMÆ APPELLATIONI
„ delationem, ſuamque Sententiam indebi-
„ te, & jure reluctante, exequente, ſuis
„ bonis ſpoliante APPELLANTEM, *carcereque*
„ *&* CENSURIS inique plectente, USURPAN-
„ DO SUPERIORIS JURISDICTIONEM, & pri-
„ vando oppreſſum naturali defenſione, ne
„ poſſit ad Superiorem recurrere pro me-
„ dela ſuæ iniquitatis & injuſtitiæ „.

Et *cap.* 6. *num.* 19. recte probat, quod ad hanc protectionem implorandam, ſufficiat ſola denegata delatio appellationi, ſine ulteriori proceſſu aut attentato: „ quod ex
„ denegata delatione juſtæ appellationi, ma-
„ nifeſte deducta dicitur Judicis deliberatio
„ aut determinatio, vim cum effectu in-
„ ferendi; ac propterea, & quod ipſa dene-
„ gatio ſit violentiæ pars integralis, &
„ principium VIOLENTIÆ ſufficiens ad au-
„ xilium & Regiam protectionem invocan-
„ dam „. Et *num.* 94. *præl.* 3. ait „ quod
„ Judex ſecularis eam protectionem con-
„ cedere teneatur, etiamſi ſciret *appel-*
„ *lationem non eſſe receptam a Superiore*
„ *Eccleſiaſtico, cum tamen eam de jure*
„ *debeat recipere*. Et declaratum ita fuiſſe
„ teſtatur *De Afflictis* in procemio Conſtitut.
„ Reg. *ſub num.* 61. „

De hac protectionis ſpecie pluribus agit in dicto Tractatu Franciſcus Salgado, quem etiam inſcripſit *de Regia protectione vi oppreſſorum appellantium a cauſis & Judicibus Eccleſiaſticis*. Aſſeritque *parte primâ*, *cap.* 1. *num.* 5. FREQUENTIORI modo ad Regem ejuſque Tribunalia recurri, ad tollendam hanc *violentiam*.

De eadem protectionis ſpecie agit nominatiſſimus Covarruvias, *Pract. qq. cap.* 35. teſtaturque *hunc forenſem uſum non tantum in Caſtellanis Regis Hiſpaniarum Ditionibus & Principatibus, ſed & apud Gallos alioſque Chriſtianæ Reipublicæ ſeculares Principes eſſe receptiſſimum*. De quo generali uſu etiam teſtatur Martinus Navarrus ad Cap. *Cum contingat* ij *de Reſcript. Remed.* 3.

Et omnium pene Catholicorum Regnorum, citatis Auctoribus, eumdem uſum ubique receptum docet Salgado *Prælud.* 3. *num.* 159. *& ſeqq.*

Enimvero, ab omni memoria etiam hìc in Belgio Recurſus obtinuit ad Regia Conſilia adverſus violentiam, quæ infertur per non delationem legitimæ appellationi.

Cum anno 1639. Superior Generalis Capituli Windeſemenſis Sententiam tuliſſet adverſus Petrum Marcum Maſtelyn Priorem Monaſterii Septem-Fontium, iſque ab ea appellationem inſtituiſſet; dictus Generalis cum quibuſdam ejuſdem Ordinis Prioribus non deferens appellationi, *ipſo facto* Florentium de Nipholts in Priorem dicti Monaſterii conſtituit. Cum autem hujuſmodi atten-

attentatum cum Brabantiæ Juribus & Privilegiis, ac nominatim cum Læto Introitu non conſiſteret, propinqui ejus per Libellum ſupplicem conqueſti ſunt apud Supremum Brabantiæ Senatum, qui per Sententiam in contradictorio latam ultimâ Auguſti 1640. „ declaravit, quod redintegratio „ proviſionalis dicti Prioris locum teneret „ ac ſuum ſortiretur effectum, donec & „ quouſque in materia Appellationis per „ Judices Eccleſiaſticos Sententiâ definitivâ „ aliter foret ordinatum: quodque dicti Re„ligioſi tenerentur interim agnoſcere præ„fatum Maſtelyn ut legitimum Priorem „ dicti Monaſterii Septem-Fontium „. Ita conſtat e Conſultæ. dicti Senatus ſub litt. *E.*

Praxi huic Belgicæ ſimillimum eſt quod de Luſitana teſtatur Hieronymus de Cevallos Hiſpanus, Nobilis Decurio, in *Tractatu*, quem ineunte decimo ſeptimo ſeculo conſcripſit *de cognitione per viam violentiæ in cauſis Eccleſiaſticis, & inter Perſonas Eccleſiaſticas*. „ Apud noſtram Rempubli„cam Luſitanam Supremi Prætorii, ſecu„lares Judices, Eccleſiaſticos inhibere con„ſueverunt, *ex inveterata & immemoriali* „ conſuetudine: litteraſque, quas TUITIVAS „ DEAPPELLANTES paſſim nuncupamus, con„ceſſerunt; *quoties* contra Clericum, aut „ Beneficiarium, aut contra Laicum (dum„modo cauſæ cognitio ad Eccleſiaſticum „ pertineret) lata foret Sententia per *Ec„cleſiaſticum Judicem;* & per Laicum ſeu „ Clericum aut Beneficiarium APPELLATIO „ ad Romanam Curiam eſſet *interpoſita, nec* „ *admiſſa:* hoc enim caſu *ſolent oppreſſi* „ *ab Eccleſiaſticis Judicibus ad Supremos* „ *Judices*, tamquam ad ſacram anchoram „ confugere, qui tranſmiſſâ & oblatâ co„ram ſe actorum copiâ, & patefactâ „ injuſtitiâ denegatæ APPELLATIONIS ad „ Romanam Curiam, cui propter Sum„mi Pontificis auctoritatem erat defe„rendum, has litteras *oppreſſis* indulgent, „ NE APPELLATIONE PENDENTE DE „ SUA AMOVEANTUR POSSESSIONE, SED „ INTERIM EA PACIFICE FRUANTUR, *lon„geque repellunt* OMNEM *ab his inju„riam*, ECCLESIASTICIS JUDICIBUS *inhiben„tes ne contra hos* APPELLANTES, ECCLE„SIASTICIS CENSURIS, *aliiſve pœnis pro„cedant* „. Hæc Cevallos, qui hanc *laudabilem conſuetudinem, Legibus & Pragmaticis Regiis comprobatam* etiam in aliis Regnis Catholicis, adductis variis Auctoribus, vigere aſſerit.

APPELLANTI *enim legitime* (concludit) *Eccleſiaſticus Judex* VIM *inferre dicitur, cum* EXCOMMUNICATUM *denuntiat . . . . quam ob rem mirum non eſt, ſi Regis imploret auxilium pro* VI *& injuria repellenda, ad quem Reipublicæ quies, & Subditorum conſervatio ſpectat.*

§. VI.

Contemnens Recuſationem propoſitam, vim infert, & facti viâ procedit.

QUemadmodum poſt interpoſitam debite appellationem ſuſpenditur juriſdictio Judicis *a quo*, ut §. præcedenti notatum eſt, ita & per Recuſationem ſuo tempore, debitâque formâ propoſitam, ſaltem quouſque de cauſis recuſationum ſecundum formam & ſtatuta Canonum fuerit judicatum: *Judices . . . . recuſati* (inquit Chriſtinæus) A JUDICANDO ARCENTUR ... *donec arbitri cognoverint, an cauſa recuſationis legitima ſit*. In Deciſionibus Belgicis *vol.* 5. *lib.* 3. *Dec.* 181. *num.* 4.

Unde etiam in Decretalibus unus idemque titulus eſt, *de Appellationibus & Recuſationibus*, ut recte advertit Alteſerra ad *cap.* 61. hujus tituli: *Appellatio & Recuſatio*, inquit, *eodem jure reguntur, quoniam utraque eſt provocationis auxilium; quod eo juvat, ut* DECLINETUR EXAMEN JUDICIS. *Unde hic titulus eſt de* APPELLATIONIBUS, & RECUSATIONIBUS.

Hinc concorditer concludunt Doctores, „ quod ſicut per appellationem, ita & per „ recuſationem Judicis ſuſpendatur ejus ju„riſdictio, ne poſſit in cauſa, in qua re„cuſatur, ad aliquem actum procedere; „ & ſi proceſſerit, proceſſus ſit NULLUS: „ uti loquitur Andreas Talleuſis in *Para„titlis Decretalium, ad titulum de Appell.* „ §. 18. *num.* 1. monetque §. 19. *num.* 5. „ quod Judex recuſatus non aſſimiletur ei, „ a cujus interlocutione duntaxat eſt appel„latum, ſed ei, qui poſt appellationem ab „ interlocutione, per Judicem provocatum, „ facta eſt INHIBITIO ulterioris proſecutio„nis

Digitized by Google

„ nis; quaſi, ut ibi hominis, ita hìc INHI- „ BITIO ſit juris: conſtat autem omnia „ acta poſt inhibitionem eſſe IPSO JURE „ NULLA „. *Cap.* NON SOLUM *de Apell. in VI.* Idipſum iiſdem pene verbis tradit Wameſius ad *Cap.* CUM SPECIALI *61.* ✠ *de Appell.*

Et Petrus Rebuffus in ſuo Tractatu *de Recuſationibus art. 6.* ait, hodie indubitatum eſſe: „ quod Judex poſt recuſationem „ propoſitam, non poſſit de principali co- „ gnoſcere; & ſi cognoverit, PROCES- „ SVM ESSE NVLLVM, quia recuſatus o- „ mni juriſdictione privatus cenſetur: ideo „ quidquid poſtea facit, cenſetur facere „ tamquam privatus non habens juriſdi- „ ctionem „. Idipſum latius proſequitur Hieronymus de Cevallos dicto Tract. *de cognitione* PER VIAM VIOLENTIÆ, *quæſt.* 14. notans *num.* 28. *Rotam* ſic ſæpius judicaſſe.

Suntque acta pendente Recuſatione adeo *nulla*, ut licet etiam poſtmodum per Arbitros declaretur cauſa recuſationis inſufficiens, & cauſa ad Judicem recuſatum remittenda, tamquam non ſufficienter probatum ſuſpectum, nequaquam tamen convaleſcant; ut poſt Gloſſam in cap. JUDEX, verbo PROPONATUR *de Off. & pot. jud. del. in VI.* hodie communiter docent Doctores.

Porro ſicut Judex non deferens legitimæ appellationi cenſetur *viâ facti* procedere & *violentiam* inferre, ita quoque Judex, qui non obſtante recuſatione ſe in Judicem erigit, & contra recuſantem progreditur, *vim* facere & *viâ facti* agere cenſendus eſt.

Hinc ſupra citatus Hieronymus Cevallos dictâ *quæſt.* 14. ut indubitatum tradit, violentiam illatam a Judice procedente poſt propoſitam *recuſationem*, æque præbere recurſum ad Conſilia Regia, ac attentata poſt interjectam appellationem.

Eſtque hæc violentia eo atrocior, quod ipſum naturæ jus lædat. Rationi enim & æquitati naturali repugnat, ut quis coram ſuſpecto Judice litigare cogatur. „ Etiamſi „ (inquit Covarruvias *Practicarum quæſtio- „ num, cap. 26. in principio*) nulla huma- „ na lex hac de re fuiſſet in ſpecie ſtatuta, „ RATIO IPSA facillime oſtenderet, eorum „ judicia nobis fugienda, omnibuſque mo- „ dis avertenda fore, quos propter odium, „ inimicitiam, aliamve cauſam, ſuſpectos „ habemus „. Quare recte advertunt Vulteus *de judic. lib. 2. cap. 7. num.* 190. & Mynſing. *Cent. 3. obſerv. 63.* nihil alicui accidere poſſe gravius aut luctuoſius, quam ſub Judice ſuſpecto litigare.

Hinc Ammianus Marcellinus inter violentias, quas Valentinianus Imperator exercuit, & hanc recenſet, quod juſtis querelis inſuper habitis, homines cogeret coram Judicibus ſuſpectis litigare. „ Ad hanc (in- „ quit) inclementiam illud quoque acce- „ debat DICTU DIRUM ET FACTU, quod ſi „ quis eum adiſſet judicium potentis inimi- „ ci declinans, aliumque ſibi poſtulans da- „ ri; hoc non impetrato, ad eumdem, quem „ metuebat, licet multa prætenderet juſta, „ remittebatur „. Ita *lib.27. Rerum geſt. cap.7.*

Itaque & hæc quoque violentia & oppreſſio viam protectioni Regiæ pandit, quam & Principes noſtri Belgici ſemper benigne conceſſerunt. Sic anno 1666. cum Epiſcopus Iprenſis non obſtante *recuſatione propoſitâ*, in qua jam modo ad delectionem Arbitrorum deventum erat, procederet adverſus Dominum ac Magiſtrum Joannem Leeſane, eique comminatus eſſet *ſuſpenſionem a Divinis*; Conſilium Flandriæ, tam dicto Epiſcopo, quam ipſius Officiali ac Promotori interdixit ulterius progredi vel attentare, ſub pœna 200. aureorum coronatorum: cumque his non obſtantibus Epiſcopus comminatam *ſuſpenſionem a Divinis* attentaſſet decernere, præfatum Conſilium dictæ *Cenſuræ* Eccleſiaſticæ EFFECTUM *ſuſpendit*, iteratoque Epiſcopo interdixit quidpiam ulterius attentare, ſub pœna quod comminata 200. aureorum mulcta ad executionem deduceretur, ac inſuper ipſius bonis temporalibus manus Regia injiceretur. Ita conſtat e Decreto hìc annexo ſub litt. *F.*

Sic etiam anno 1707. Supremum Brabantiæ Conſilium manutenuit Paſtorem S. Catharinæ in urbe Bruxellenſi in pacifica poſſeſſione ſui Paſtoratus omniumque eo pertinentium, adverſus *ſuſpenſionem a functionibus Paſtoralibus* per Archiepiſcopum Mechlinienſem *viâ facti* inflictam, idque poſt *iteratam ſuæ Perſonæ recuſationem ſeu ſuſpectationem propoſitam*. Habetur Sententia ſub litt. *G.*

Atque adeo & hìc idem agitur quod ſuperiori §. agi diximus, dum Judex *pendente*

Digitized by Google

te appellatione progreditur. Nempe & hîc pariter Judices Regii provident, ne oppreſſi, *recuſatione pendente*, de ſua moveantur poſſeſſione, ſed interim eâ pacifice fruantur, longeque repellant omnem ab his injuriam, Eccleſiaſticis Judicibus inhibentes, ne contra hos *recuſantes*, Legibus & Canonibus reclamantibus, per *Cenſuras Eccleſiaſticas* aliaſque pœnas procedant.

Judex enim *recuſatus*, inquit Cevallos dictâ quæſt. 14. *procedens in cauſa poſt recuſationem*, VIM *facit & partem gravat*.

§. VII.

Judex Regius cognoſcens de violentia, non cognoſcit de cauſa principali, nec de juſtitia Appellationis aut Recuſationis.

JAm ſæpe in præmiſſis, cum Didaco Covarruvia, Joſepho Seſe, Franciſco Salgado, aliiſque, diximus, hujus recurſus ac Regiæ protectionis unicum ſcopum & finem eſſe, *vim repellere, propulſare, & oppreſſum ſublevare; & Eccleſiaſticum quodammodo reducere ad viam juſtitiæ & tramites legitimos*.

Quare Judex Regius nequaquam cognoſcit de cauſa principali, ſed unice de forma & ordine proceſſus, ſive de vi & violentia ſeu oppreſſione: id eſt ſolum inquirit, an Judex Eccleſiaſticus *viâ facti*, an vero ſervato Juris ordine proceſſerit. Si reperiat, Juris ordinem fuiſſe ſervatum, remittit conquerentem ad Judicem ſuum. Si vero cognoſcat, eo non ſervato, fuiſſe *viâ facti* proceſſum, *ſublevat oppreſſum*; & Judicem *Eccleſiaſticum reducit ad* VIAM JUSTITIÆ ET TRAMITES LEGITIMOS; nihil decidendo de cauſa principali, quæ integra relinquitur juxta *ordinem Juris* judicanda Eccleſiaſtico Judici.

Sit itaque Clericus, qui apud Judices Regios conqueratur, quod Cenſurâ Eccleſiaſticâ perſtrictus ſit per eum, cui non competit Juriſdictio fori externi Eccleſiaſtici, vel per Judicem extraneum, vel quod ita perſtrictus ſit abſque præviis informationibus præparatoriis, ſine præcedenti citatione, omiſsâ competenti monitione Canonicâ, &c.

Quid hîc agat Judex Regius? Nequaquam inquiret, aut decernet, an Clericus ille meritus fuerit Cenſurâ perſtringi; ſive an ſufficiens ſubfuerit cauſa, ut tam gravi pœnâ afficeretur, in quo ſita eſt cauſa principalis: ſed tantummodo cognoſcet, an Cenſura illa prolata fuerit a non habente juriſdictionem fori externi Eccleſiaſtici; an a Judice extraneo; an omiſſis informationibus præparatoriis, citatione, monitione Canonicâ, &c. quæ res, ut in Jure loquimur, *facti* ſunt, & certo certius ad cognitionem Principis pertinent. Hæc autem ubi Judicibus Regiis conſtiterint, adeoque & querelas veritate niti apparuerit, tum illi protectionem Regiam ſeu manutenentiam adverſus hujuſmodi *violenta judicia* potenter concedent.

Quâ conceſsâ, ſi competens Judex Eccleſiaſticus credat Clericum illum reverâ mereri, ut Cenſurâ Eccleſiaſticâ perſtringatur, ei integrum manet adverſus eum procedere, & de cauſa principali judicare, dummodo id faciat ſervato per omnia Juris ordine; a quo ſi denuo deflectat, & ita *vim* inferat, Judicem Regium ſibi rurſus merito reſiſtentem inveniet.

Similiter dum protectio Regia imploratur adverſus Judices Eccleſiaſticos procedentes poſt interpoſitam appellationem, vel propoſitam recuſationem, nequaquam Judices Regii cognoſcunt de *juſtitia* appellationis aut recuſationis, ſed tantummodo de *vi* & *violentia*, quæ a Judicibus Eccleſiaſticis infertur; ut ubi de illa conſtiterit, eam auferant, & oppreſſum protegant.

„ Viſo proceſſu (ait Covarruvias, *Pract. quæſt. Cap.* 35.) & viſis actis cauſæ, „ TANTUM illud agetur, an juſte ille Judex deferre noluerit appellationi: nec enim (proſequitur Auctor) Regii Conſiliarii cognoſcunt DE JUSTITIA APPELLATIONIS ad Summum Pontificem deferendæ, ad hoc ut ab illis, Sententia confirmetur vel revocetur, ſed TANTUM ut TOLLATUR VIS illa, quæ a Judice Eccleſiaſtico injuſtiſſime ſit Appellanti, dum eum CENSURIS Judex OPPRIMIT pro executione Sententiæ, quæ nondum tranſivit in rem judicatam pendente appellatione ad Summum Pontificem propoſitâ, cui tenebatur Judex omnino deferre juxta Canonicarum Sanctionum decreta „. Idipſum monet Joſephus Seſe *de Inhibitionibus cap.* 8. §. 3. *num.* 70. & Franciſcus Salgado *de*

Digitized by Google

de protect. Regia, *præl*. 5. *num*. 100. qui *num*. 200. ait cum Martino Navarro, Judices Regios ſolummodo pronuntiare, *Judicem Eccleſiaſticum* VIM *feciſſe vel non feciſſe in eo quod appellationi partis non detulerit*.

Et *n*. 208. ita loquitur: „ TANTUM ad VIOLENTIAM tollendam adhibetur cognitio extrajudicialis, *an appellatio ſuſpendat, vel non*, ut VIOLENTIA Judicis detegatur, ob negatam debitam delationem appellationi, cujus cognitio, *an juſta vel injuſta ſit*, tam appellationis quam Sententiæ Superiori Eccleſiaſtico præſervata remanet „. Recteque advertit *num*. 211. quod *admiſſibilitas ſeu non admiſſibilitas appellationis reſpectu Judicis a quo, ſit* QUID FACTI.

Si viſis actis compertum ſit, quod juſta fuerit appellatio, quodque Judex ei non deferendo *vim* inferat „ tollitur illa VIS & injuria, quæ adverſus ſacros Canones & auctoritatem Sedis Apoſtolicæ fit Appellanti ad eamdem; & præcipitur illi Judici quod appellationi deferat, & abſolvat excommunicatum, omniaque acta poſt appellationem retractet, ac reducat in eum ſtatum, in quo erant tempore appellationis & Sententiæ „: ait prælaudatus Covarruvias loco citato, ac multis proſequitur Salgado dicto Tractatu.

Idem obtinet, dum Recurſus inſtituitur adverſus Judicem procedentem poſt propoſitam recuſationem. Neutiquam enim Judices Regii judicabunt de ipſa recuſationis cauſa, quæ *ad Arbitros juris* pertinet; ſed unice cognoſcent, num Judex Eccleſiaſticus, procedendo poſt recuſationem, *vim* intulerit: notatque prælaudatus Hieronymus Cevallos Tract. *de cognitione per viam violentiæ*, *quæſt*. 14. *num*. 24. „ quod Judices Regii in hoc caſu habeant cauſæ cognitionem, an recuſatio ſit juſta vel frivola, cum ſine hac cognitione articulus VIOLENTIÆ examinari non poſſit „.

Suppone ergo Judicem Eccleſiaſticum fuiſſe recuſatum; hunc autem Judicem, pendente cauſâ recuſationis indeciſâ, procedere adverſus recuſantem, eumque *Cenſuris Eccleſiaſticis* perſtringere; Recuſantem autem ad Senatum Regium recurrere, eo quod prætendant per hanc denegatam recuſationi delationem & inflictas aut comminatas Cenſuras, ſibi *vim* inferri: Senatus Regius non judicabit aut definiet ipſam cauſam recuſationis, quæ ad Arbitros juris pertinet: ſed unice cognoſcet, an dicta recuſatio legitime & debito tempore fuerit interpoſita; item an cauſæ recuſationis in libello allegatæ videantur ſufficientes & legitimæ, ſi coram *Arbitris juris* poſſent probari eſſe veræ. Ita ut Judex non deferendo recuſationi, ſed adverſus recuſantem procedendo, & ad Cenſuras proſiliendo, *vim* intulerit, & viâ facti proceſſerit.

Quam ubi conſtiterit interveniſſe, eam tollet, oppreſſum manutenendo proteget, & Judicem Eccleſiaſticum ad *tramites legitimos* reducet; cui tum integrum erit, ſi velit, juxta Canones ad electionem Arbitrorum procedere, qui de recuſationis cauſa cognoſcant.

Ex his elucet Judicem Regium cognoſcendo de *violentia*, nequaquam cognoſcere de cauſa principali, nec de juſtitia appellationis aut recuſationis; ac per conſequens eum nullatenus uſurpare Juriſdictionem Eccleſiaſticam, ſed unice cavere ne Judices, eâ juriſdictione, quemquam de ſua poſſeſſione pacifica amovendo *viâ facti*, aut aliter abutantur in ſubditorum oppreſſionem (*a*).

§. VIII.

(*a*) Eo loci obſervandum eſt id, quod P. Barre Cancellarius B. Genovefæ & Univerſ. Pariſienſis retulit de Appellatione ab abuſu, in Tractatu hiſtorico, cujus hic eſt titulus: *Hiſtoire de l' Appel comme d'abus*. En ejus contextus: *La qualité de protecteurs de l' Egliſe ne donne pas aux Souverains le droit de faire des loix ſur les Matiéres ſpirituelles; mais elle leur impoſe l' obligation de faire exécuter celles que l' Egliſe a faites. C'eſt ſur ce fondement que les Magiſtrats reçoivent les Appels comme d'abus interjettés des Sentences que les Juges d' Egliſe ont prononcées ſur des Matiéres ſpirituelles: ils uſurperoient une autorité qui ne leur appartient pas, s'ils recevoient les Appels comme d' abus, lorſque la Sentence contre laquelle l' Appellant ſe pourvoit, n' eſt pas évidemment contraire aux loix de l' Egliſe; parce que dans ce cas il s' agiroit de l' interpretation des Canons, laquelle n' eſt pas de la compétence des Magiſtrats. L' interpretation d' une Loi dépend de celui qui a l' autorité de la faire: mais lorſqu' il eſt clair que les Canons ont été violés, les Magiſtrats en France pretendent qu' on peut alors appeller comme d' abus, qu' ils peuvent recevoir ces Appels ſans mettre la main à l' encenſoir; parce qu' ils ſervent l' Egliſe par leurs Arrêts, & qu' ils la font triompher des contempteurs de ſes loix. Les Appels comme d' abus ſont aujourd' hui très-communs en France; & la déciſion du démelé en eſt ordinairement plus prompte*. Hactenus P. Barre: argumentum illud clare pertractavit ad normam Juriſprudentiæ Gallicanæ in præfato Opuſculo.

§. VIII.

Judex Regius cognoſcere debet de violentia, eumque in finem acta cauſæ ad ſe deferri mandare poteſt.

CUm *violentia* ſit cauſa & fundamentum hujus Recurſus, quam eum inſtituentes petunt propulſari, debet Judex Regius, ut eam tollat, & oppreſſo proſpiciat, de *vi* cognoſcere, necnon de iis omnibus, ſine quorum cognitione articulus violentiæ examinari non poteſt.

Cumque id plenius cognoſci interdum poſſit ex ipſa actorum cauſæ inſpectione, poteſt Judex Regius mandare, ut acta cauſæ ad ſe deferantur.

Sic modo vidimus *cap.* 1. §. *6.* Conſtantinum Auguſtum ad æquiſſimam *poſtulationem* Sancti Athanaſii Epiſcopi Alexandrini de *vi* conquerentis, mandaſſe Epiſcopis omnibus, qui Synodum Tyri abſolverant, ut indilate ad Prætorium ſuum ſeſe conferrent, *reipſâ quantum ſeveritatis, integritatiſque ſit in veſtris ſententiis, coram meipſo*, inquit, *declaraturi*.

Hoc jus Regium multis adſtruit Franciſcus Salgado *de protectione Regia*, *parte primâ cap.* 2. & *num. 96.* ait: „ Actorum „ originalium exportationem, ad effectum „ cognoſcendi ex eis an violentia facta ſit, „ fieri poſſe licite per Principem tempora- „ lem, probant Octavian. *Deciſ. Pedemont.* „ 30. *num.* 18. *verſic. Non enim, ante fin.* „ *num.* 25. & Bobad. *in polit. lib.* 2. *cap.* „ 18. *num.* 139. Gutierr. *in Pract. lib.* 1. *quæſt.* 20. *num.* 7. Cœned. *Can.* 45. *ſub num. 3. verſic. Obſervandum tamen eſt.*

Ipſe Covarruvias Epiſcopus Segovienſis idipſum etiam agnoſcit *Pract. qq. cap.* 35. Citatâ enim Lege Regiâ, quâ modus præſcribitur, qui in tollendis violentiis, per Judices Eccleſiaſticos illatis, a Senatu ſervandus eſt, ſubjungit: „ Nam ubi lis agi- „ tur apud Judicem Ecclesiasticum etiam „ inter Ecclesiasticos, qui per Senten- „ tiam condemnatus appellavit, Judexque „ non vult deferre appellationi, & ideo „ pro executione multis afficitur cenſuris & „ gravaminibus, conqueritur ſimplici que- „ relâ coram Regiis Auditoribus, ex eo „ quod non deferatur appellationi, quam „ ad Sedem Apoſtolicam propoſuit: tunc „ ſane ſtatim ex ſola ſimplici querela dan- „ tur Litteræ Regiæ, quibus præcipitur „ Tabellioni ſub certa pœna, quod in- „ tra breve tempus mittat ad Curiam „ acta causæ et processum „: & rogatur Judex Eccleſiaſticus, ut abſolvat excommunicatum ad aliquot dies, qui ſufficiant miſſioni & examinationi proceſsus; quod ſi contumax Judex ſit, dantur ſecundæ Litteræ, ac tandem tertiæ, & id agere cogitur pœnis quibuſdam.

§. IX.

Forma proceſsus in cauſa hæreſis eadem, qua in aliis cauſis criminalibus.

NOn raro evenit in Eccleſia Dei per quaſdam nimis carnalium hominum factiones & machinationes, viros bonos & orthodoxos, ut hæreticos accuſari, vexari, & ut peſtem publicam haberi, antequam de hæreſi legitime fuerint accuſati, multo minus de ea convicti aut condemnati.

Quo quid poſſit magis eſſe ab omni æquitate & ratione alienum? Ipſa enim natura dictat, neminem inauditum & indefenſum condemnandum eſſe. Quaſi vero crimen maximum, quale eſt hæreſeos crimen, ab hac communi naturæ lege foret exceptum; magiſque liceret inauditum & indefenſum, hæreſeos aut ſchiſmatis condemnare, quam furti, homicidii, latrocinii, perduellionis, aut alterius cujuſvis criminis.

Quantum id vel ab ipſis Romanis, ſub denſiſſimis gentilitatis tenebris conſtitutis eſſet alienum, luculenter demonſtrant Actus Apoſtolorum. Et quidem *cap.* 24. & 25. Principes Sacerdotum & Seniores accuſant Paulum tamquam *hominem peſtiferum & concitantem ſeditiones omnibus Judæis in univerſo orbe, & auctorem ſeditionis ſectæ Nazarenorum, qui etiam Templum violare conatus ſit .... poſtulantes adverſus illum damnationem.*

An Portius Feſtus Præſes, homo gentilis, Paulum de tantis criminibus, ab ipſis Principibus Sacerdotum & Senioribus accuſatum, & quæ in ipſam Rempublicam redun-

dundabant, communi defenſionis auxilio indignum judicat? Audiamus hominem gentilem reſpondentem: *Non eſt Romanis*, inquit, *conſuetudo damnare aliquem hominem, priuſquam is, qui accuſatur*, PRÆSENTES HABEAT ACCUSATORES, LOCUMQUE DEFENDENDI *accipiat*, *ad abluenda crimina*.

Hâc conſuetudine Romanâ imbutus Pontius Pilatus, minus iniquus erga Chriſtum Dominum exſtitit, quam ipſi Pontifices, Sacerdotes & Doctores, Senioreſque Judæorum, divinam Legem veramque Religionem profitentes. Hi enim cum Chriſtum Pilato tradidiſſent, vellentque, ut Præſes ille Romanus, nixus verbo ipſorum, & judicio, eum ſine cognitione cauſæ neci daret, dicentes: *Si non eſſet hic malefactor, non tibi tradidiſſemus eum*; renuit conſtanter Pilatus cæco modo judicium eorum exequi, voluitque accuſatum prius audire, & ſingula accuſationis capita de more examinare.

Optandum foret, ut ſpiritus iſtorum Sacerdotum & Scribarum Synagogæ, quemadmodum & vitia Phariſæorum ad nos non tranſiſſent: itemqne ut inter Judices laicos Chriſtianos quidam in hac parte non eſſent imperitiores & infeliciores quam Pilatus. Sunt enim ſæpe quidam Judices nimis creduli, qui ſub vanæ alicujus Religionis obtentu, paſſionibus Clericorum cæco modo inſerviunt, atque oppreſſioni innocentium & juſtorum condemnationi cooperandi manifeſto periculo ſe exponunt; vel qui, etſi cum Pilato paſſiones Accuſatorum & Reorum innocentiam agnoſcant, deficiente tamen, quæ in Judicibus requiritur, virtute, cedunt iniquitati, & ſpe vel metu commoti etiam dicunt, *Quid eſt veritas?* diligentes magis gloriam hominum quam gloriam Dei, & Judicis ſupremi ſtantis in medio eorum, & Judices dijudicantis.

Verum enim vero numquam Juris ordo & Canonum Legumque præſcripta diligentius & exactius ſunt obſervanda, quam dum de crimine *hæreſis* agitur: eo quod non raro contingat, opiniones quaſdam, aut traditiones humanas, ne dicam ſuperſtitiones, ab indoctis aut cupidis hominibus diſſeminari & obtrudi pro articnlis Fidei; ac quoſdam ut hæreticos tractari, qui vere Catholici ſunt, ut ex S. Auguſtinus, aliiſque adnotatum eſt *in Jure noſtro Eccleſiaſtico univerſo*, *Tom. IV. part. 3. titulo 4. cap. 2. pag.* 104. hujus editionis.

Ita Pontifices Judæorum & Phariſæi Chriſtum iniquiſſime perſecuti ſunt tamquam Legis divinæ everſorem, eo quod curaſſet hominem Sabbato. Sed his opponebat ſe Nicodemus homo ex Phariſæis Princeps Judæorum, allegans idem legis naturalis dictamen, præſcriptum *Deut. cap.* 17. *Numquid*, inqniebat, *Lex noſtra judicat hominem, niſi prius* AUDIERIT AB IPSO, *& cognoverit quid faciat?* Joan. *cap.* 7. *verſ.* 51. (a)

Quapropter a ſeculo quarto Arcadius Imperator merito ſanxit, pro hæreticis non eſſe habendos, neqne pœnis in eos decretis puniendos, *niſi qui a judicio Eccleſiaſticæ Religionis & tramite*, DETECTI *fuerint deviare*; id eſt, probati ſint a judicio Eccleſiæ in cauſa Religionis deviare.

Hæc æquiſſima juris naturalis regula, quæ neminem puniri patitur, niſi cauſa monſtretur, propter quam Leges Canoneſque hoc fieri jubeant, ſemper ſanctiſſime ſuit obſervata: ſpeciatim autem a tribns Generalibus Conciliis, in cauſis Arii, Neſtorii, & Eutichetis.

Cum Conſtantius Imperator hortaretur Liberium Papam, ut *communionem* NEFARIÆ (verba ejus ſunt) *impii Athanaſii* DEMENTIÆ *repudiaret*, prætexens qnod *hoc recte ſe habere cenſeret totus terrarum orbis, & eum ſententia Concilii ab Eccleſiaſtica communione ſegregandum judicaſſet*; reſpondit Liberius: „ *Judicia* quidem *Eccleſiaſtica*, „ o Imperator, SUMMA CUM ÆQUITATE fieri „ debent. Quapropter ſi tuæ Clementiæ „ ita viſum ſit, JUDICIUM *haberi jubeto*. „ Et ſi Athanaſius videatur *damnationem* „ commeruiſſe, tum SENTENTIA, prout „ *ordinis Eccleſiaſtici formula* poſtulat, con„ tra eum pronuntiabitur: *nam fieri non* „ *poteſt*, *ut quemdam condemnemus*, *de quo* „ *non factum ſit* JUDICIUM „. Ita Theodoretus, *Hiſtor. Eccleſiaſt. lib.* 2. *cap.* 16.

Similiter Sanctus Joannes Chryſoſtomus *ante* CAUSÆ COGNITIONEM, aliquem ut hæreticum damnare *haudquaquam juſtum eſſe ducebat*, uti teſtatur Sozomenus *lib.* 8. *Hiſtor. Eccleſiaſt. cap.* 14.

Hinc de Dioſcoro, qui Concilio Epheſino ſecundo præſederat, ita ad S. Leonem Papam

(a) Iſta lex exſtat conſignata *Deut. cap.* 17. *verſ.* 8.

Digitized by Google

pam conqueritur Beatus Theodoretus Epiſcopus Cyri: „ Alexandrinorum Antiſtes (Dioſcorus) me quoque *abſentem* calamo ſimiliter jugulavit, *nec in jus vocatum*, *nec præſentem accuſatum*, *nec interrogatum* „ de Dei ac Salvatoris noſtri Incarnatione „ QUID SENTIAM. Et homicidas quidem, „ ac ſepulcrorum effractores, alienarumque „ nuptiarum invaſores, non prius condemnant Judices, quam vel ipſi objecta „ crimina confeſſione ſuâ firmarint, vel ab „ aliis aperte fuerint convicti. Nos autem „ hìc in divinis Legibus enntritus triginta „ manſionibus diſtantes condemnavit ut voluit „. Inter Epiſtolas Leonis poſt *Epiſt.* 47. *nov. Edit.*

Hæc pluribus ex Hiſtoria Eccleſiaſtica confirmare exemplis non foret difficile, niſi ipſa rei evidentia ſufficeret. Non tamen abs re erit oſtendere uno alteroque exemplo, quantum etiam Belgium noſtrum ſemper fuerit aliennm ab inhumana illa quorumdam opinione, exiſtimantium ſuſpectos de hæreſi aut ſchiſmate, omni favore ac communi Juſtitiæ patrocinio eſſe indignos.

Anno 1477. in Urbem evocatur a Sixto IV. per litteras Romæ datas 2. Junii, Theodoricus Tulden Cœnobii Parcenſis Abbas, idqne ut de LÆSA AUCTORITATE SEDIS APOSTOLICÆ coram ipſo cauſam diceret: *Volumus*, inqnit Pontifex, *& ſub* EXCOMMUNICATIONIS LATÆ SENTENTIÆ *pœna mandamus, ut infra terminum duorum menſium a receptione præſentium computandorum, noſtro conſpectui te præſentes; alioquin ſcias te privationis periculo ſubjacere.*

An Abbas ille de tanto crimine, quod hæreſi non inferius æſtimatur, accuſatus, habeatur indignus, ut gaudeat juribus & immunitatibus Patriæ, quæ Belgarum *evocationem* proſcribunt, & unumquemque in ſua Provincia judicari ſervato Juris ordine volunt? Nequaquam profecto. Ut enim hæc *evocatio* Maximiliano Archiduci innotuit, memor juramenti ſui, ultro ſevere inhibet Abbati, ne *evocationi* morem gerat. *Vobis*, ait, *diſtricte præcipimus & mandamus, ne eam ob* CAUSAM *extra Patrias noſtras vos abſentetis; imo ſtatim viſis præſentibus, ad Nos veniatis.*

Eâdem die ad Pontificem litteras mittit, & civilibus verbis citationi intercedit, addens: *Si denique veſtra Sanctitas cauſam cognoſcere cupit, eam ut committat alicui in his partibus Prælato, viro probo, partibus non ſuſpecto, &c. nec ut ſecus agatur, facile ferre potero.*

Cumque nihilominus inſiſteret Pontifex, alteras ad ipſum ſcribit Maximilianus prioribus graviores. „ Si Abbas, ait, cujuſpiam delicti reus, animadverſione quâlibet dignus exiſtimetur, non adverſabor, „ quin Apoſtolicæ Sedis honoris ratio in „ hoc habeatur, dummodo *Judice in* PARTIBUS dato idoneo & neutrali, id JURIS ORDINE *compertum ſit*. Quod SIC „ ÆQUUM *ſuſtineo, ut fruſtra* SECUS ALIQUID *a me exigatur adjuvante Domino* „ &c.

Anno 1554. Epiſcopus Leodienſis requirit Reginam Hungariæ Belgii Gubernatricem, ut ipſi tradat quemdam Joannem de Bollant de hæreſi notatum, & ad ejus requiſitionem in Brabantia captivum conſtitutum. Reſpondit Gubernatrix per litteras datas ultimâ Martii ejuſdem anni, ſe id nullatenus poſſe præſtare, cum per *Lætum Introitum* expreſſe prohibeatur illos captivos e Brabantia educere; verum quod hìc in Brabantia, cauſa, ſi vellet, poſſet examinari ac in judicio judicari, prout Juris ratio dictaverit.

Utque ad hæc tempora proprius accedamus, quot noſtris diebus ab Officiis, Beneficiis, muniis, prætextu Janſeniſmi, Rigoriſmi, ac Novitatis excluſi, & *via facti* privati? Cum tamen poſt tot motus & tragœdias nullum hactenus ex iis, qui ſub hujuſmodi obtentu denigrati aut vexati fuerunt, viderimus adhuc in Judicio aliquo legitimo & contradictorio fuiſſe de ſimili exceſſu convictum. Unde poſtquam hæc diſſidia conſentientibus partibus & ſuffragante Rege Catholico glorioſæ memoriæ Carolo II. ad Sedem Apoſtolicam eſſent delata, & ibidem per Deputatos utrinſque partis cauſa eſſet ventilata, Innocentius XII. ut his malis finem imponeret, æquiſſimo jure ſtatuit & in Brevi Apoſtolico ad Epiſcopos Belgii 6. Februarii anno 1694. dato, eis „ quantum in Domino poteſt . . . „ injungit; ne ullâ ratione. . . quemquam „ ſub hoc prætextu repelli ab Officiis, mu-

„ niis, Beneficiis, gradibus, ac concionibus habendis, vel aliâ quâcumque functione Eccleſiaſticâ permittant, niſi SERVATO JURIS ORDINE, eam pœnam, quæ viris alioquin Catholicis graviſſima eſt, commeruiſſe probatum fuerit „: quod Breve per Litteras Regias laudatum ac probatum fuit; injunctumque omnibus Epiſcopis, Senatibus, ac Tribunalibus Belgicis, ut idem inviolabiliter exequerentur & ſancte obſervarent.

Ex his elucet, quod accuſati de hæreſi aut ſchiſmate iiſdem juribus gaudeant ac cæteri, qui de aliis criminibus accuſantur, quodque adverſus eos æque ſervato Juris ordine, ac adverſus cæteros procedi debeat: neque minus eis adverſus *vim* & *violentiam*, quam aliis concedendam eſſe protectionem Regiam.

Quæ omnia egregie confirmantur in Conſulta ſupremi Brabantiæ Senatus data 13. Aprilis 1696. ad Sereniſſimum Bavariæ Electorem ſuper Regiis mandatis in cauſa *Rigoriſmi* & *Novitatis*.

In hac enim dicunt, quod antequam poſſit agi adverſus prætenſos *Rigoriſtas* ac *Novatores*, ante omnia requiratur *regula* AUCTORITATE ECCLESIÆ *roborata*, *per quam diſcerni poſſint Maximæ, quæ tamquam Novitas aut Rigoriſmus fugiendæ ſunt*, cum ipſi Superiores Eccleſiaſtici non conveniant, in quo Rigoriſmus aut novitas ſita ſint, atque ita periculum ſit, *ne invidioſis iſtis nominibus traducantur viri innocentiſſimi, & vitæ ſanctitate præditi*.

Quod *tum adhuc Juſtitia poſtulabit, ut nemo rigoriſmo & novitate infectus habeatur, niſi prius de iis* CONVICTUS *fuerit juxta ipſam mentem SS. Patris noſtri Innocentii XII. quam in caſu ſimili explicuit per Breve ſuum* (de quo ſupra) *ad Epiſcopos Belgii, ubi illis* „ quantum in Domino poteſt, injungit „. Tum relatis verbis ejuſdem Brevis ſuprapoſitis ita proſequitur.

„ Nobis, SERENISSIME DUX, videtur nihil magis Apoſtolicum, nihil magis JUSTITIÆ & ÆQUITATI conſentaneum dici poſſe: ideoque credimus nos omnino ſecure ſequi poſſe Ducem tam certum, qualis eſt is, qui eſt caput Eccleſiæ viſibile, quique hìc non docet nos *aliud*, quam quod *aliunde nobis incumbit*, & ad quod nos *conſtringit tum conſcientia noſtra, tum juramentum ſolemne*, quod in ipſo Officiorum noſtrorum ingreſſu præſtitimus; nimirum, *non condemnaturos nos aut punituros* QUEMQUAM *niſi propter delicta aut facta, quæ* DECLARATA *fuerint criminalia, & niſi de his deinde* SINGULATIM CONVICTUS *fuerit* „.

„ Eo magis in re tanti momenti E. V. Celſitudinis auxilium nobis implorandum eſt (ut nempe procuret regulam auctoritate Eccleſiæ firmatam, de qua ſupra) quod frequentes qui occurrunt caſus doceant, inter ipſos Superiores Eccleſiaſticos non convenire, quid pro NOVITATE aut RIGORISMO REPREHENSIBILI habendum ſit; conſtet bene multos, qui eo prætextu a cura animarum, prædicatione verbi Dei, aliâque functione Eccleſiaſticâ repulſam tulere, *poſt rigoroſum coram aliis Synodalibus* EXAMEN *oſtendiſſe* DOCTRINAM SUAM PURAM eſſe, ſuæque repulſæ rationem non eſſe niſi phantaſma „. Habetur Conſulta ſub litt. *H.*

Sed quid opus eſt plura exempla adducere, ut oſtendatur, nunquam in Belgio locum invenire poſſe atrocem illam opinionem, quæ in actione hæreſis aut ſchiſmatis tollit *naturalem & ordinariam defenſionis & judicii viam*: cum nihil notius ſit, quam quod ob illam ſolam cauſam Belgis jam olim ſacrum illud Tribunal Inquiſitionis, & jugum fuerit intolerabile, & in hodiernum uſque diem, ejuſdem memoria & nomen ſit in execratione.

§. X.

Confirmantur hactenus dicta exemplo ſancti Ludovici.

MErito hoc caput concludimus illuſtri exemplo S. Ludovici Francorum Regis, quo præclare ſtabiliuntur quæ hactenus dicta ſunt. Refertur ex *Joinville* teſte oculato apud nominatiſſimum Hiſtoricum Claudium Fleury *lib.* 85. §. 20. Rex ille vere ſanctus & magnus, in pleno Cleri Gallicani Conventu anni 1263. interpellatur omnium nomine ab Epiſcopo Altiſſidorenſi Guidone de Mellot: O Rex, inquit, Prælati hi omnes Majeſtatem tuam commonitam volunt,

ſunt, quod religionem peſſumdari ſinat. His verbis exterritus Rex, crucis ſe ſigno muniens aiebat: Quid cauſæ, ediſſere, o Epiſcope. Reſumpſit hic: Quod excommunicationes viluerint: Eccleſiæ facere ſatis hodiedum nullus curat: mori quiſque excommunicatus mavult. Hinc Majeſtatem tuam voce unâ obſecramus, ut Dei, ſalutiſque ſuæ memor, Prætoribus, aliiſque Juſtitiæ Miniſtris præcipere dignetur, ut bonorum apprehenſione ſeu confiſcatione ad abſolutionem petendam cogant eum, qui per annum & diem in excommunicatione ſorduerit. Reſpondit Rex: Id perlibenter decernam erga eos, qui Eccleſiam aut proximum læſiſſe *a Judicibus meis detecti* fuerint. At replicuit Epiſcopus: Non eſt illorum Judicum *de iis, quæ apud tribunalia noſtra agitantur*, cognoſcere. Repoſuit Rex: *non alio*, quod petis, *pacto faciam*; rationi enim, addebat, diſſentaneum foret, ſi a me conſtringerentur, ut abſolvi ſe faciant, qui ab Eccleſiaſticis damnati ſunt *inauditi*, ſeu *indefenſi* (*a*).

CAPUT IV.

De effectu Judicii poſſeſſorii ſeu Manutenentiæ, ubi una occurritur objectionibus, quæ in contrarium adducuntur.

§. I.

Quis ſit hujus Judicii effectus.

EFfectus judicii poſſeſſorii præſertim *retinendæ poſſeſſionis*, quod nunc *manutenentia* nuncupatur, proprius & unicus eſt, pacificum poſſeſſorem in ſua poſſeſſione adverſus violentas & facti turbationes quaslibet defendere ac manutenere, donec in petitorio per Judicem competentem *ſervato Juris ordine*, ſuæ poſſeſſionis jure excidiſſe declaretur, ut bene peritiſſimus ille Flandriæ Pragmaticus J. Damhauderus advertit *in Praxi rerum civil. cap.* 41.

Poſtquam enim monuit, *interdicto uti poſſidetis hodie ſucceſſiſſe judicium*, quod MANUTENENTIA *appellatur*, *quæ poſſeſſorem pacificum in poſſeſſione pacifica ſervat*, ſubjungit ſtatim: „ Eſt igitur *Manutenentia* quæ„ dam proviſio, imo verius quoddam Prin„ cipis vel Conſilii ſui beneficium, quo „ aliquem *pacificum poſſeſſorem*, metuentem „ tamen ex ea ejici aut exturbari, in *ea„ dem ſua poſſeſſione quieta tenet*, *ſervat „ & quaſi manutenendo ſuâ auctoritate tue„ tur*. Unde & aptum ei (infert *num.* „ 2.) licet recens, vocabulum eſt indi„ tum, quod poſſeſſor in poſſeſſione ſua „ per Principem MANUTENEATUR, & in „ ea permanere jubetur, cum interdictio„ ne omnium, qui ad hanc quietam poſſeſ„ ſionem contradicere velint, & id, *do„ nec per* JUSTITIAM *alius potius jus ha„ bens inferatur*, & manutentus iterum „ ejiciatur „.

Idem obſervat Zypæus *in Notitia Juris Belgici*, ubi *art.* 1. *novi Regulamenti* 12. Maii 1422. „ ſancitum, ut quilibet maneat „ in ſua poſſeſſione, *donec per* SENTEN„ TIAM JUDICUM COMPETENTIUM *evinca„ tur*: unde forte Diplomata Romana, „ quibus aliquando jubetur, ut quis amo„ to adverſario in poſſeſſionem mittatur, „ ſalvâ poſtmodum penitiori inquiſitione, „ huc non penetrant; ſed in poſſeſſione „ manutenetur, qui communi jure debeat „ eam retinere „. *Lib.* 2. *de cauſ. poſſ. & propr. num.* 7.

Judicium autem illud poſſeſſorium introductum fuit primo „ in favorem JUSTITIÆ „ & JURIS, *præcipue eorum*, qui aliquan„ do, vel ex quorumdam *malitia*, vel ex „ *iniquis dilationibus*, aut *ſuſpicionibus* ex „ ſuis Officiis, Beneficiis, & poſſeſſioni„ bus cum magna ſæpe injuria & dedeco„ re exturbantur „. Ita Damhanderus *cap.* 33. *num.* 2.

Qui & finem alterum in favore *pacis ac tranquillitatis publicæ* ponit *cap.* 41. *num.* 4. Poſtquam enim dixit huic judicio non repugnare, *quod Judex ſecularis non debeat ſe immiſcere rebus ſpiritualibus*, rationem allegans ait: „ Quia in iſto caſu non im„ mi-

(*a*) De forma proceſſus in cauſa hæreſis conſuli poſſunt, quæ referuntur in Gallicis obſervationibus D. Gibert. Porro iſtæ obſervationes in fine Quarti tomi hujus editionis. 3. *part. tit.* 4. *des delits Eccleſiaſtiques*, *Ch.* 2. *pag.* 512. *col.* 2. reperiuntur.

„ miſcet ſeſe *rebus ſpiritualibus* , nec *ſpi-*
„ *rituales res* tractat , nec exercet , ſed
„ tantum quod eſt *mere ſeculare* ; dum *li-*
„ *tes* , *contentiones* , & *turbationes a ſua*
„ *Republica ſubditis arcet & prohibet* .
„ Unde dicunt Franci , quod Judex ſecu-
„ laris optimo jure poſſit decernere & da-
„ re hanc proviſionem , & per eam co-
„ gnoſcere de *materia beneficiali* ; quia li-
„ cet ipſum *Beneficium* & *Beneficii* FUN-
„ CTIO ſit *mere ſpiritualis* & ad *ſpiritua-*
„ *les* potiſſimum ſpectans , tamen TRAN-
„ QUILLITATIS REIPUBLICÆ DEFENSIO *ſe-*
„ *cularis eſt* „ .

Ejuſmodi rationem inter alias allegat Joannes Grivellus J. U. D. in Senatu Dolano Conſiliarius ac Sereniſſ. Archiducum Alberti & Iſabellæ a Conſiliis intimis & a Libellis, *Deciſione* 128. *num*.8. ut oſtendat dictum Senatum merito judicare „de OMNI
„ poſſeſſorio tam in ſpoliatione facta inter
„ *Clericos*, quam inter laicos , & tam in
„ ſpoliatione rerum MERE *ſpiritualium*
„ quam temporalium & profanarum : per-
„ tinet enim , ait , ad curam Judicum ſe-
„ cularium , *ſubditos ſuos* ab OMNI *vio-*
„ *lentia* & *injuria* defendere . Atque ita non
„ pati, QUEMQUAM ſuâ poſſeſſione ſpoliari,„
Can. Regum, *C. Princeps* 23. *quæſt*. 5.

Illud ipſum jam a 200. ferme annis obſervavit laudatiſſimus Covarruvias , *Pract. qq. cap*. 35. Poſtquam enim monuit : „ JU-
„ STISSIME Judices Regios , qui Prætoriis
„ aſſident, & inibi *jura partium* Regio &
„ ſupremo nomine TUTANTUR , extraordi-
„ narie tractare cauſam poſſeſſoriam, in qua
„ de poſſeſſione Beneficii diſputetur „ : mox ſubjungit : „ ad *effectum ut* QUIETA RES-
„ PUBLICA *ſit*, *ne fiat alicui* INJURIA &
„ VIOLENTIA , *aut* INDEBITE *poſſeſſione*,
„ *quam obtinet* , *exſpolietur*„.

Effectus itaque Judicii *poſſeſſorii* , quo quis in pacifica poſſeſſione v. g. ſui Beneficii manuteneatur, is eſt : Beneficiatum in ea adverſus quamcumque vim, & facti viam ſervare, defendere ac protegere, donec & quouſque per Sententiam definitivam Judicum competentium in *petitorio* latam evincatur ; adeo ut manutentus interea liberum & pacificum Beneficii ſui uſum habeat . Quo pacto & vis omnis, Legibus & Canonibus inimica , procul repellitur ; *oppreſſus* efficaciter protegitur , & publica tranquillitas potenter conſervatur.

§. II.

Manutenentia etiam cadit, & *quidem præcipue* , *ſuper poſſeſſione functionum ſpiritualium & ſacramentalium Beneficio annexarum*.

Manutenentia non ſolum cadit ſuper ipſo Beneficio ſeu Beneficii titulo & temporalibus ei annexis , ſed etiam ſuper functionibus & exercitiis quantumvis ſpiritualibus & ſacramentalibus inde dependentibus ; ſeu quod idem eſt, per manutenentiam conſervatur & protegitur poſſeſſor, non in quieta & pacifica poſſeſſione ipſius Beneficii & temporalium ei annexorum, ſed vel maxime in pacifica poſſeſſione & libero uſu functionum & exercitiorum ab eodem Beneficio dependentium.

Beneficii etenim pacifica poſſeſſio potiſſimum conſiſtit in pacifico & actuali libero exercitio ſeu adminiſtratione ipſius Beneficii , quemadmodum pacifica poſſeſſio rei temporalis in libero illius rei uſu ſita eſt. Adeo ut is , qui turbatur in quieto ac libero exercitio ſui Beneficii, tum vel maxime turbetur in ipſa pacifica poſſeſſione ipſius Beneficii , ut e deductis *cap*. 2. liquidiſſime patet.

Porro Beneficii exercitium præcipue ſpectare functiones ſpirituales & Eccleſiaſticas illi annexas indubitatum eſt. Quandonam enim v. g. Paſtor cenſetur exercere quæ Beneficii ſunt ; niſi tum præcipue , dum verbum Dei annuntiat, Miſſarum ſolemnia celebrat, fidelium confeſſiones excipit, parvulos baptizat, Matrimoniis aſſiſtit , aliaque Sacramenta adminiſtrat, aut Paſtoralia munia obit ? Nam ideo conſtitutus eſt Paſtor.

Temporalia enim, ſive jus ad illa, *conſequenter* ſolum ad ipſa ſpiritualia ſeſe habent : functiones autem ſive Officium ſpirituale & Eccleſiaſticum ipſius Beneficii eſſentiale eſt, ac in eo principaliter attendendum, juxta tritum illud : *Beneficium datur propter officium*.

Eſtque jus ad functiones ſpirituales æque perpetuum ac ipſe titulus Beneficialis, e quo

jus

Digitized by Google

jus illud manat: adeo ut non magis quis *viâ facti* turbari queat in libero exercitio harum functionum, quam in pacifica poſſeſſione ipſius tituli Beneficialis, ut dicto *cap.* 2. planiſſime demonſtratum eſt.

Id jam pridem ut indubitatum ac notorium ſuppoſuit præfatus ille Flandriæ Pragmaticus J. Damhauderus; nempe *poſſeſſorium* non ſolum in Beneficiis, verum etiam in exercitiis ac functionibus ei annexis, ſeu quaſi poſſeſſione eas exercendi, Senatui Regio competere: *Quia licet* (inquit) *ipſum Beneficium &* BENEFICII FUNCTIO *ſit mere ſpiritualis & ad ſpirituales potiſſimum ſpectans, tamen tranquillitatis Reipublica defenſio ſecularis eſt*. Item *Poſſeſſorium eſt temporale, licet perſona ſit ſpiritualis, &* BENEFICII MINISTERIUM *ſit ſpirituale*. In Praxi rerum Civil. *cap.* 41.

Hæc eadem concors Doctorum & Pragmaticorum ſententia eſt, dum ſine diſtinctione conſtanter tenent ac docent, OMNE *poſſeſſorium rei* PENITUS *Eccleſiaſticæ, &* UTCUMQUE *ſpiritualis*, Senatibus Regiis competere.

Quod ipſum manifeſte elucet ex Concordato inter Carolum V. Cæſarem ex una, & Epiſcopum Leodienſem ex altera parte, anni 1541. ita enim habet *tit. 3. num.* 13. „ In *cauſis* MERE *Eccleſiaſticis*, ut puta „ beneficialibus, SACRAMENTALIBUS, de- „ cimarum Eccleſiarum non infeudatarum, „ *juris funerandi, anniverſariorum, ſepultu-* „ *ræ, oblationum*, & aliorum debitorum „ ad cauſam *ſervitii Eccleſiaſtici*, Judex „ Eccleſiaſticus etiam contra laicos poterit „ *cognoſcere in* PETITORIO „. Ergo in POSSESSORIO cognoſcere poteſt Judex laicus, juxta communem regulam, quæ notorie per hanc exceptionem firmatur. Ut quid enim hic adderetur *in petitorio*, ſi & POSSESSORIUM ad Judicem Eccleſiaſticum in his cauſis mere Eccleſiaſticis quoque ſpectaret?

Nec quidquam obſtat, quod *tit. ſequenti* qui inſcribitur, *De poſſeſſoribus Beneficiorum & aliorum Jurium ſpiritualium*, non fiat mentio SACRAMENTALIUM; ſed unice dicitur „ POSSESSORIUM: recuperandæ & „ retinendæ quæſtio & cognitio ſpectabit „ ad Judices ſeculares privative, ſive aga- „ tur de poſſeſſorio *Beneficiorum, decima-* „ *rum, juris patronatus, & aliorum jurium* „ *nempe ſpiritualium*, ut in dicto ſumma- „ rio hujus tituli „.

Nam *Beneficiorum, decimarum*, & *juris patronatus* hìc tantum per modum exempli fit mentio, quod clauſula VEL *aliorum jurium* manifeſte denotat.

Et ſi quis inde vellet eruere, quod in SACRAMENTALIBUS non cadat manutenentia, ex eo quod *tit.* 4. non fiat mentio SACRAMENTALIUM; ille idem deberet contra manifeſtam veritatem inferre, quod manutenentia cadat in cauſis *jurisjurandi, anniverſariorum, ſepulturæ, oblationum, &c.* quia nec horum etiam jurium ulla fit mentio eodem illo *tit.* 4. licet conjunctim cum *ſacramentalibus* commemorentur *tit.* 3.

Regula eſt, quod *in Cauſis mere Eccleſiaſticis Judex Eccleſiaſticus cognoſcat in petitorio*, & *Judex ſecularis in poſſeſſorio*. Ea, quæ utrique huic regulæ ſubduntur *tit.* 3. & 4. ſolummodo per modum exempli adducuntur, ut elucet ex particulis *puta* & *vel:* atque inter has Cauſas mere Eccleſiaſticas computantur æque *ſacramentalia* quam *Beneficialia*. Si itaque ſuper *beneficialibus* cadat manutenentia, quidni & ſuper *ſacramentalibus?*

Quod autem, juxta laudatum Concordatum, manutenentia etiam cadat ſuper functionibus Beneficio annexis, id quoque inde manifeſtum eſt, quod dicto *tit. VI.* dicatur: *Manutentus . . . in* ADMINISTRATIONE *Beneficii, & fructuum perceptione remanebit*. Adminiſtratio enim Beneficii, quæ a fructuum perceptione ſecernitur, haberi non poteſt niſi per actuale ac perſonale exercitium functionum Beneficio annexarum.

Deinde dum abſolute dicitur, quod *poſſeſſorium Beneficiorum*, nullà factâ diſtinctione inter *ſpiritualia* & *temporalia* eis annexa, ſpectet ad Judices ſeculares; quid hoc aliud ſignificat, quam quod ad hos Judices ſpectet *poſſeſſorium juris perpetui officii alicujus* SPIRITUALIS *certa in Eccleſia obeundi, & percipiendi fructus ſive reditus huic officio aſſignatos?* Ita enim Beneficium definitur.

Profecto ſi poſſeſſorium Beneficiorum limitetur quoad jus percipiendi certos reditus vel proventus, quare vocatur poſſeſſorium *juris ſpiritualis?* Nonne jus tale multum *ſpiritualitatis* habet? Verum ideo Beneficia

proprie

Digitized by Google

proprie inter *jura ſpiritualia* computantur, propter *jus perpetuum*, quod Beneficium tribuit, obeundi SPIRITUALE aliquod officium.

Præterea quandoquidem, ut §. præcedenti ex prælaudato Damhaudero notatum eſt, judicium hoc *poſſeſſorii* introductum ſit, tum *in favorem eorum, qui aliquando ex, iniquis delationibus aut ſuſpicionibus ex ſuis Beneficiis cum magna ſæpe injuria & dedecore exturbantur*, tum *ut turbationes a Republica arceantur, & tranquillitas publica ſervetur;* evidens omnino eſt, illud judicium non minus extendere ſe ad tuendam publicam poſſeſſionem exercendi functiones Beneficio annexas, quam ad ipſius Beneficii poſſeſſionem.

Neque enim minori cum *injuria* & *dedecore* pacifici poſſeſſores turbantur *viâ facti* in pacifico ac libero uſu functionum Beneficii: nec minores inde oriuntur in populo *turbationes* & *contentiones*, quam dum violente turbantur in pacifica poſſeſſione ipſius Beneficii. Quare etiam Regis officium eſt, non minus illam atque hanc violentiam potenter arcere, & pacificum poſſeſſorem contra quamcumque *vim* & *facti viam* MANUTENENDO *ſuâ auctoritate tueri.*

Quod & notoria & quotidiana praxis confirmat. Quotidie enim videmus Paſtores manuteneri in quaſi poſſeſſione per ſe concionandi, ac fidelium confeſſiones audiendi, adverſus Fratres Mendicantes, dum per eos in dictis functionibus pure ſpiritualibus turbantur, prætextu Stationum, aliove colore. Item videmus Canonicos manuteneri in functionibus Beneficiis eorum annexis. Epiſcopos denique in jure dandi curam animarum Decanis Capitulorum, viſitandi monaſteria, &c. quos omnes libere & pacifice ſub Regia protectione & manutenentia has functiones & ſimiles ſine ullius contradictione continuare ac obire videmus.

Accedit, quod turbatio in pacifica poſſeſſione exercendi functiones Beneficio annexas, frequenter ſecum trahat turbationem in temporalibus. Quid enim v. g. notius quam Parochum in *Paſtoralis officii* poſſeſſione *viâ facti* turbatum, ſimul etiam temporali utilitate privari, puta oblationibus & honorariis, quæ in Sacramentorum adminiſtratione fideles chriſtianâ charitate Paſtoribus largiuntur?

Deinde quamvis violenta turbatio in libero uſu functionum a Beneficio dependentium nullam ſecum traheret turbationem in temporalibus, non minus propterea adverſus illam turbationem manutenentia Regia foret concedenda. Nam quis ignorat manutenentiam concedi in poſſeſſione jurium omni emolumento temporali vacua, puta jurium honorificorum Patronis, Paſtoribus primitivis, &c. competentium? Aut quinam, quæſo, fructus temporales annexi ſunt juri concionandi, fidelium confeſſiones audiendi, &c. in quorum jurium libero exercitio pacificos poſſeſſores manuteneri ſupra notavimus?

§. III.

Judex Regius in hoc judicio poſſeſſorio nequaquam cognoſcit de re mere ſpirituali aut ſacramentali, nec de validitate & ſufficientia cauſæ Cenſurarum.

QUantumcumque Cenſuræ & functiones Beneficiis annexæ ſint ſpirituales, atque ideo videantur exemptæ a Juriſdictione ſeculari, nequaquam tamen poſſeſſio rei ſpiritualis ejuſque violenta turbatio ſpirituales ſunt, ſed meri facti, nihil ſpiritualitatis includentes. *Poſſeſſio enim*, inquit Lex, *res* FACTI, *non juris eſt*, *ff. de acquir. vel amitt. poſſ. L.* 1. §. 3. Atque eo fundamento nititur conſtantiſſima Belgii praxis, quæ etiam ubique gentium paſſim obtinuit, nempe, *hodie ſeculares Judices*, teſte Chriſtinæo, *cognoſcere de* OMNI *poſſeſſorio judicio etiam* BENEFICIORUM ET REI ECCLESIASTICÆ: in quam rem omnium nationum citat Auctores. *Lib.*3. *cap.*7. ad Bugnionium.

Idipſum notavi in Opuſculo, quod inſcripſi (a) *Concordia Immunitatis Eccleſiaſticæ & Juris Regii*, *cap.* 2. §. 1. *pag.* 165. hujus editionis; oſtendique ibidem, hoc Jus ſpeciatim in Belgio non ſolum ex conſuetudine immemoriali, ſed etiam ex Principum Edictis ac Ordinationibus, necnon Concordatis privative ſpectare ad Judices Regios, eiſdemque in hodiernum diem ſedulo fuiſſe conſervatum.

Sic Joannes Grivellus *dictâ Deciſ.* 128. *num.* 7. *& ſeqq.* poſtquam monuit Senatum Dolanum, & omnia Regia inferiorum Judicum

(a) Opuſculum iſtud exſtat ſupra *pag.* 157. *hujus IX. Tomi*, atque editionis.

Digitized by Google

dicum Subſellia in Burgundiæ Comitatu a tempore immemoriali *judicare de* OMNI *poſſeſſorio retinendæ & recuperandæ etiam in Clericos ... & tam in ſpoliatione rerum* MERE SPIRITUALIUM , *quam temporalium & profanarum ;* hanc ſubjungit rationem: *Eſt enim ſpoliatio aliquid* FACTI MERE TEMPORALIS , *etiamſi de re* PENITUS ECCLESIASTICA *agatur, quo fit, ut ejus cognitionis capaces ſint Judices ſeculares, etiam inter* ECCLESIASTICOS, *ut poſt Bart. Jaſ. & alios docet Menoch.*

Similiter prælaudatus Flandriæ Pragmaticus J. Damhauderus in *Praxi rerum Civil. cap.* 41. *Neque*, inquit, *repugnat* , quod *Judex ſecularis non debet ſeſe immiſcere rebus ſpiritualibus ; quia in iſto caſu non immiſcet ſeſe* REAUS SPIRITUALIBUS , *nec* SPIRITUALES *res tractat, nec exercet ; ſed* TANTUM *quod eſt* MERE SECULARE ... nempe *poſſeſſorium eſt* TEMPORALE, *licet perſona ſit* SPIRITUALIS *& Beneficii* MINISTERIUM *ſit* SPIRITUALE. *Et* NULLUM *poſſeſſorium dicitur* SPIRITUALE.

Eodem modo loquuntur, inter cæteros, Andreas Gail, *lib.* 2. *obſervat.* 35. & Mynſingerus *cent.* 2. *obſervat.* 67. qui etiam citat *Innocentium*, *Joannem Andream*, *& Ant. de Butrio*. „ Nec eſt inconveniens, inquit „ Guido Pape , quod reſpectu ejuſdem rei „ petitorium ſit ſpirituale & poſſeſſorium „ temporale, cum nihil commune inter ſe „ habeant „.

„ Sunt enim *res* & *poſſeſſiones temporales*, ut loquitur (Gratianus) ſub imperio & poteſtate Principum, quos etiam „ obtinuit de *interdicto poſſeſſorio* cognoſcere, quamvis de RE SPIRITUALI vel de „ *Beneficiis* agatur „. Ita Joannes a Coſta ad *l.* 2. *Decret. tit.* 2. *de foro competenti*.

Ut autem clarius intelligatur , Judices Regios in hoc judicio poſſeſſorio nequaquam aſſumere judicium *rei ſpiritualis* , puta de *ipſis functionibus Paſtoralibus vel Sacramentalibus*, aut de *ipſa Cenſurarum Eccleſiaſticarum cauſa ;* ſed unice de ipſa poſſeſſione, ac ejus violenta turbatione cognoſcere ; quæ res, ut in Jure loquimur, *facti* ſunt , & nequaquam ſpirituales, ſed temporales: ponamus, exempli gratià, Paſtorem vel Canonicum a ſuo Beneficio vel functionibus eidem annexis, per *Cenſuras* ſuſpenſum aut interdictum ; ponamus itidem ſic ſuſpenſum aut interdictum ad Senatum Regium recurrere , ut manuteneatur in pacifica poſſeſſione ſeu quaſi poſſeſſione ſui Beneficii & functionum eidem annexarum, eo quod prætendat ſe ejuſmodi *Cenſurâ* opprimi ac *viâ facti* turbari . His caſibus Regius Senatus nequaquam judicabit , aut cognoſcet, num Paſtor ille vel Canonicus bene an male functiones Beneficio annexas exerceat; ſed judicabit de hoc facto minime ſpirituali , nempe de pacifica poſſeſſione obeundi functiones Beneficio, jure ordinario, annexas.

Ulterius Judex Regius non mandabit Prælato aut Judici Eccleſiaſtico, ut coram eo declaret cauſas, ob quas Cenſuras tulit : neque judicabit aut cognoſcet, num cauſæ illæ ſint ſatis graves nec-ne, ad infligendam ejuſmodi Cenſuram ; (quamquam etiam non difficile ſæpe foret perſpicere hujuſmodi cauſas eſſe fictas & ſtudio adinventas ad innocentes opprimendos & bonos divexandos) imo nequidem inquiret , an ulla exſtet cauſa : hæc enim *judicium poſſeſſorium* non tangunt, de quo hìc agimus ; ſed inquiret ſolum de hoc facto minime ſpirituali, nempe an Judex ille Eccleſiaſticus ad Cenſuram , *prætermiſſo Juris ordine* , ſive contra auctoritatem Canonicam proſilierit, ac ita proceſſerit *viâ facti* ſive *poteſtate tyrannicâ* (ut loquitur Concilium Hiſpalenſe ſupra *cap.* 3. §. 2. citatum) quæ Recurſui ad Regium Senatum viam pandit.

Ubi autem Senatui de dicta poſſeſſione, necnon de turbatione conſtiterit, Paſtorem illum vel Canonicum in priſtina ac pacifica poſſeſſione Beneficii ſui, atque in primis functionum quantumcumque ſpiritualium ab eodem Beneficio dependentium, *manutenendo* defendet ac proteget.

Ex quo liquet, judicium poſſeſſorium ſeu manutenentiæ nequaquam verſari circa rem mere ſpiritualem aut intrinſecas Cenſurarum cauſas, ſed unice circa res facti , & externam Judiciorum Eccleſiaſticorum formam, quæ ſunt res temporales.

Certe *violentia* ſeu *viâ facti* TURBATIO in exercitio functionum ſpiritualium & Sacramentalium non magis *ſpiritualis* eſt, quam *Furtum* rei ſacræ ac ipſius SS. Sacramenti.

Nullus

Digitized by Google

Nullus autem dicet, Judicem Regium de re *ſpirituali* cognoſcere, eo quod judicet de furto in *re ſacra* commiſſo.

§. IV.

Judicium poſſeſſorium nequaquam impedit Juriſdictionem Eccleſiaſticam, ſive Judicem Eccleſiaſticum judicialiter, auctoritate Canonicâ, adverſus Beneficiatos procedentem.

IN principio Capitis ſecundi ex Joſepho Seſe, & Franciſco Salgado notatum fuit, Protectionem Regiam, cujus ſpecies eſt *Manutenentia*, nequaquam *impedire Juriſdictionem Eccleſiaſticam*.

Certe ex iis, quæ hactenus dè judicio poſſeſſorio dicta ſunt, manifeſte liquet, Senatum Regium, per *Manutenentiam* id unum cavere, ne Judices Eccleſiaſtici juriſdictione ſuâ abutantur in oppreſſionem ſubditorum.

Etenim quamdiu Judices Eccleſiaſtici procedunt *judicialiter*, juxta receptas fori leges & præſcriptum ordinem Juris; ſive *auctoritate Canonicâ*, Senatus Regius ſe nequaquam intromittit.

Hinc, ſi legitimo hactenus poſſeſſori lis moveatur, ob defectum tituli aliamve cauſam ſpectantem ad judicium petitorium; ſi citetur coram Judice competente; ſi omnia cum ipſo *ſervato Juris ordine* peragantur, nullatenus adverſus hujuſmodi judicialem turbationem Judex Regius *manutenentiam* concedet, cum nnice Beneficio manutenentiæ velit occurrere *viæ facti*, ac adverſus eam pacificos poſſeſſores defendere.

Similiter ſi Paſtor aliqnis vel Canonicus de mala converſatione vel perverſa doctrina *judicialiter* ſuſpectus, conveniatur criminaliter per Promotorem coram legitimo Judice: quamdiu omnia *ſervato Juris ordine* peragentur, juxta Leges & Canones, non habebit Paſtor ille vel Canonicus qnod conqueratur apud Senatum Regium, nec adverſus hujuſmodi legitimum proceſſum poterit viâ *manutenentiæ* ſibi proſpicere; cum hìc non turbetur *viâ facti* in ſua poſſeſſione, ſed *judicialiter* & *viâ juris*: ſic enim ipſi non infertur *violentia*, dum juxta formam Juris omnia peraguntur.

Verum ſi Judex Eccleſiaſticus deflectat a via ordinaria Juſtitiæ, atque ita procedat *viâ facti* adverſus hujuſmodi Paſtorem vel Canonicum; tunc judicio poſſeſſorio via aperietur, quod ubi *plene* fuerit evacuatum, integrum denuo erit Eccleſiaſtico Judici adverſus Paſtorem illum vel Canonicum *judicialiter* juxta formam Juris procedere.

Unicus etenim effectus hujus judicii poſſeſſorii ſeu manutenentiæ eſt, manutenere ipſum poſſeſſorem in ſua poſſeſſione tam quoad ſpiritualia quam temporalia ſuo Beneficio ſeu officio annexa, contra turbationem facti, nempe quoadúſque *ſervato Juris ordine* in petitorio eàdem poſſeſſione ipſum excidiſſe, vel privationem promeritum eſſe fuerit declaratum.

Immerito igitur hìc conquerantur Judices Eccleſiaſtici, quaſi recurſus Clericorum ad protectionem Regiam multis foret perfugium ad declinandas punitiones, quas propter crimina, exceſſus, vel pravas doctrinas eſſent promeriti. Neque enim Judex Regius ſeſe hiſce cauſis nllatenus immiſcebit, quamdiu Judex Eccleſiaſticus contra hujuſmodi Clericos procedet viâ Juris: quinimo ut oſtendat ſe nullatenus velle impedire legitimum proceſſum Eccleſiaſtici Judicis adverſus Clericos, numquam impertit protectionem ſuam ſive manutenentiam, niſi pro eo tempore, quo violentia Judicis Eccleſiaſtici contra Clericum perdurat.

Nam ſi Judex Eccleſiaſticus poſt datam jam manutenentiam, velit procedere ſecundum Juris ordinem, & Clericum in ſua poſſeſſione prius viâ facti turbatum, in ea pacifice permittere quoadúſque de crimine aliove exceſſu fuerit legitime convictus in petitorio; tum Judex Regius nullatenus prætextu conceſſæ manutenentiæ Judicem Eccleſiaſticum in hoc illius proceſſu impediet; ſed relinquet ſemper *petitorium* integrum, ut etiam per hoc evacuetur ipſum *poſſeſſorium*, prout infra exemplo aliquo oſtendi poterit.

Certe æquum & juſtum eſt, ut condigne puniantur Eccleſiaſticorum crimina; ſed non minus æquum & juſtum eſt, ut hoc ſervato Juris ordine atque auctoritate fiat *canonicâ*; imo ut hic ordo Juris, præcipue in *Cenſurarum* inflictione, obſervetur exactiſſime; idque eo magis neceſſe eſt, quod dum quis Cenſurâ Eccleſiaſticâ per Sententiam Judicis competentis ſemel perſtrictus eſt legitime,

me, in eo ſtatu miſerrimo permanere debeat, donec Sententias tres obtineat conformes, quibus Cenſura illa retractetur ſeu reformetur.

Licet enim ab hac Sententia appellationem interjiciat, ea ſolummodo effectum habebit *devolutivum*; nam appellatio in materia *Cenſurarum* non habet effectum *ſuſpenſivum*; adeo ut hàc Cenſurà percuſſus, in eo ſtatu interea (nempe uſque ad finem vitæ) non obſtante appellatione, permaneat.

Procedant itaque caute, & ſervato Juris ordine, Eccleſiaſtici Judices adverſus Clericos, eorumque crimina ſic inſequantur ac puniant: & Judex Regius nullum eis adferet impedimentum, ſed econtra auxilium præbebit ſuumque porriget brachium, ut quam celerrime eorum judicata debite executioni mandentur.

Judicia Eccleſiaſtica præcipue adverſus Clericos magnâ æquitate & maturitate fieri debent, & ab eis omnis *dominatus* procul abeſſe, utpote Epiſcopis ſummopere inhibitus: *Reges Gentium* DOMINANTUR, aiebat Chriſtus Dominus noſter ac Magiſter ad Apoſtolos Epiſcoporum prædeceſſores, vos *autem* NON SIC. *Luc. cap.* 22. *verſ.* 25. Cui *dominatui* ut occurreret efficaciter, ſæpius laudata Synodus Hiſpalenſis ſtatuit, ut nullus Epiſcopus Presbyterum vel Diaconum ſolus ſine SYNODALI *Judicio* damnare auderet. *Epiſcopus*, inquit Synodus, *Sacerdotibus ac Miniſtris ſolus honorem dare poteſt*, SOLUS AUFERRE NON POTEST... *qui profecto* NEC AB UNO DAMNARI, NEC UNO JUDICANTE POTERUNT HONORIS SUI PRIVILEGIIS *exui; ſed præſentati* SYNODALI *Judicio quod Canon de illis præceperit definiri*. Apud Gratianum, *Cauſ.* 15. *quæſt.* 7. *cap.* 1.

Porro ad hunc Judicum Eccleſiaſticorum *dominatum* ſiſtendum, eoſque intra legitimos Juſtitiæ limites continendos, efficaciſſimum ac paratiſſimum eſt Judicii poſſeſſorii remedium: quod auxilium & remedium niſi *adverſus Judices Eccleſiaſticos*, ut in ſimili loquitur Covarruvias, *adhiberetur*, *graviſſime opprimerentur innocentes a Judicibus Eccleſiaſticis*.

§. V.

Judicium poſſeſſorium non impedit exercitium juris correctionalis Epiſcoporum.

QUemadmodum per *manutenentiam* non impeditur juriſdictio Eccleſiaſtica, ita nec per eam obex ponitur juri & poteſtati Epiſcoporum corrigendi & emendandi mores Paſtorum, Clericorum, aliorumque curæ eorum commiſſorum.

Minime enim intendunt Conſilia Regia fovere malos mores & corruptam diſciplinam, ſed unice præcavere, ne Epiſcopi titulo *viſitationis* aut *correctionis* pacificos poſſeſſores *viâ facti* & violenter turbent in poſſeſſione ſuorum Beneficiorum, aut functionum eiſdem annexarum.

Certe Epiſcopi habent poteſtatem Diœceſim viſitandi, mores corrigendi, eaque ordinandi, quæ pro ſuorum emendatione & ſalute neceſſaria videntur: provideque a Concilio Tridentino ſtatutum fuit, ad amputandas incorrigibilium & malevolorum tergiverſationes, quod „ nec in his, ubi de „ VISITATIONE aut MORUM CORRECTIONE „ agitur, exemptio aut ulla inhibitio, ap„ pellatio ſeu querela, etjam ad Sedem A„ poſtolicam interpoſita, executionem eo„ rum, quæ ab Epiſcopis mandata, decre„ ta aut judicata fuerint, quoquomodo im„ pediat aut ſuſpendat „. *Seſſ.* 24. *Cap.* 10. *de Reformat.*

Verum tunc etiam tenentur Epiſcopi ſeſe continere intra *correctionis* terminos, neque proſilire poſſunt ad *pœnas ordinarias*, quæ infligi nequeunt niſi proceſſu plenarie inſtructo: quod & declaravit Sacra Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum die 24. Aprilis 1565. ut refert Zypæus in Analyſi Juris novi *tit. de Accuſat.* in verbis: „ Epiſcopus non poteſt „ imponere in *viſitatione* pœnas ORDINA„ RIAS, ſed tantum extraordinarias, quæ „ magis *morum emendationem & correctio*„ *nem*, quam DELICTI VINDICTAM reſpi„ ciant „.

„ Correctio enim (ut ibidem recte ad„ vertit Zypæus) reſpicit politiam, quam „ qui curant, magis exequendo quam judi„ cando & cognoſcendo procedunt. Ita Æ-

Digitized by Google

„ diles Romani pro politia curanda conſti-
„ tuti, ſi quid obvium eſſet, quod eam of-
„ fenderet, e medio tolli, frangi, emen-
„ dari jubebant, magis facti quam Juris
„ rationem ſervantes. Igitur correctio illa
„ fit ſine forma aut figura judicii, ſolâ ve-
„ ritate inſpectâ, & olim ſine ſcripto, &
„ ut nunc Abbas procedit contra Mona-
„ chum, Pædagogus contra Diſcipulum; &
„ hodie in dies videmus fieri in viſitandis
„ per Prætores & Magiſtratus viis & agge-
„ ribus, qui in loco oculis ſubjecto mox
„ decernunt & exequuntur „.

Tum idem Zypæus *num.* 9. ita conclu-
dit. „ Ergo correctioni locus maxime eſt
„ in viſitationibus, dum Epiſcopi, ſicut
„ Ædilitii Magiſtratus, civitatem vel Dioe-
„ ceſim obeunt, & quidquid inordinatum
„ inveniunt, reformant, nec ordinarium
„ modum procedendi ſervantes, ita non ni-
„ ſi correctiones, non POENAS ORDINARIAS
„ infligentes; hoc enim fieri non poteſt,
„ niſi PROCESSU ORDINARIE INSTRUCTO „.

„ Nam, inquit, ex proceſſu ſummario
„ & cognitione uti convenit Judicibus pe-
„ daneis, non poteſt imponi POENA ORDI-
„ NARIA; ſed EA SOLEMNEM ET PLE-
„ NAM COGNITIONEM requirit, quæ inſti-
„ tuenda eſt, dum contra aliquem ORDI-
„ NARIA PUNITIO intenditur „.

Hinc Epiſcopus ſi inter viſitandum reperiat Paſtorem, quem ob mores malos aut perverſam doctrinam etiam exiſtimaret a Divinis aut Paſtoralibus debere ſuſpendi; poſſet quidem ei extraordinariam pœnam imponere, quæ morum correctionem & emendationem reſpiceret, ſed nequaquam in eum *ſuſpenſionis* pœnam decernere.

Suſpenſio enim eſt pœna ordinaria, eaque publica & graviſſima, quæ ſolemnem & plenam cognitionem requirit, & ſervato Juris ordine debet imponi. Quo facto, ſi ſuſpenſus ſe gravatum ſentiat, poteſt haud dubie ſibi adverſus illam viâ appellationis apud Superiorem Eccleſiaſticum proſpicere, uti dicta Cardinalium Congregatio judicavit, & refertur in Declarationibus ad præcitatum *cap.* 10. Concilii Tridentini *Seſſ.* 24. *de Reform.*

Verum ſi Epiſcopus *viâ facti* & extrajudicialiter, id eſt, ſine *ſolemni & plena cognitione* & ſine *judiciario proceſſu* ad ſuſpenſionem illam proſiliret, atque ita Paſtorem in pacifica ſuarum functionum poſſeſſione *viâ facti* turbaret; certiſſime ea ſuſpenſio eſſet invalida, & Paſtori ita afflicto liberum etiam foret protectionem Regiam *viâ poſſeſſorii* implorare, quo in ſua poſſeſſione manuteneretur, donec *ſervato Juris ordine* probatum fuerit ipſum hanc ordinarjam & graviſſimam ſuſpenſionis pœnam ſecundum Statuta Canonica meruiſſe: prout latius deductum eſt in Caſus Reſolutione plurium J. U. Doctorum & Advocatorum, quæ habetur ſub littera *I.*

Et profecto, ſi Epiſcopis liberum eſſet titulo *viſitationis* aut *morum correctionis* ad Cenſuras Eccleſiaſticas, aliaſque pœnas ordinarias, non ſervato judiciario ordine, procedere, abſque eo quod ſic gravati ſibi poſſent conſulere *viâ poſſeſſorii*, jam facile ipſis foret jus *manutenentiæ* omnino eludere, & tantum non e medio tollere expeditiſſimum illud adverſus *viam facti* remedium, quo ſemel ſublato, quis dicet quantum calamitatis & turbarum Reipublicæ impendeat?

Etenim quid facilius eſſet Epiſcopis quam, dum quoſdam odio, invidiaque permoti vellent humiliare, tum *viſitationem* inſtituere, & ſub prætextu *morum correctionis* decreta ſuſpenſionis & interdicti adverſus eos ferre, quos viâ ordinariâ Juſtitiæ convincere non poſſent?

§. VI.

Senatus Regius, manutenendo Parochum adverſus Cenſuram viâ facti *latam, non dat ipſi poteſtatem Clavium aut Curam Paſtoralem, atque adeo non apponit manum ad Thuribulum.*

ANtequam Senatus Regius manuteneat Paſtorem in quaſi poſſeſſione functionum Paſtoralium adverſus Cenſuram Eccleſiaſticam, puta *ſuſpenſionem a Divinis & Paſtoralibus functionibus* inflictam *viâ facti*, duo præcipue diſcutit & examinat.

Ac primum quidem num Paſtor ille ſit in pacifica & Canonica poſſeſſione ſeu quaſi poſſeſſione dictarum functionum Paſtoralium, ſive Beneficii ſui Parochialis.

Dein, num in eadem poſſeſſione *viâ fa-*

cti

Digitized by Google

Ei fuerit turbatus; id eſt an ſuſpenſio illa fuerit inflicta extrajudicialiter, non *ſervato Juris ordine*; quæ eſt *via facti* Legibus & Canonibus improbata, & ſpecialiter per Breve Innocentii XII. ad Belgii Epiſcopos datum die 6. Feb. 1694. atque per Principem ad Senatus Regios tranſmiſſum, ut idem accuratiſſime obſervaretur.

Priuſquam ergo Senatus Regius huic Paſtori manutenentiam concedat, ipſi legitime conſtitit eum hactenus fuiſſe in pacifica & Canonica ſui Beneficii Paſtoralis & functionum ab eodem dependentium poſſeſſione.

Nullatenus igitur Senatus manutenendo Paſtorem in quaſi poſſeſſione functionum Paſtoralium, dat, aut dare prætendit curam animarum, aut jus aliquod functiones Eccleſiaſticas exercendi, quod antea non competeret manutento: ſed nuice declarat eum manutenendum ſeu conſervandum in Canonica & pacifica poſſeſſione, in qua hactenus fuit, ſui Beneficii & curæ animarum, functionumque & jurium ad illam pertinentium, idque contra turbationem facti, quâ, *non ſervato Juris ordine*, ſuâ poſſeſſione fuit dejectus.

Curam enim animarum, & jus exercendi functiones ad eam ſpectantes accepit Paſtor auctoritate Eccleſiæ, quando juxta Leges ab Eccleſia præſcriptas prævio examine & Canonicâ inſtitutione, Eccleſiæ Parochiali tamquam ejus proprius ac peculiaris Parochus fuit adſcriptus & incardinatus; ut ſupra *cap.* 2. demonſtravimus.

Hanc curam animarum & auctoritatem obeundi functiones ipſi annexas, ut ſunt Sacrificii oblatio, Verbi Dei prædicatio, peccatorum abſolutio, aliorumque Sacramentorum adminiſtratio &c. exercet Paſtor aut alius Curatus *jure proprio* ac *ordinario*, quod ei vi *tituli* competit, & quo nullatenus exui poteſt aut privari, niſi per Sententiam ſervato Juris ordine latam; ut eodem *cap.* 2. oſtenſum fuit.

Etenim hujuſmodi Paſtor, qui per *ſuſpenſionem* non *ſervato Juris ordine* latam afflictus fuit, nequaquam per illam, ut falſo ſemper ſupponitur, Officio Paſtorali aut jure exercendi functiones ab ea dependentes privatus fuit, aut privari potuit; cum talis *Cenſura*, mere conſtans *viâ facti*, prorſus *nulla* ſit & *nullius effectus*: ut ſupra *cap.* 3. probatum eſt.

Quid ergo, inquies, Cenſura iſta effecit? Nihil profecto, niſi quod per eam extrajudicialiter turbatus fuit in pacifica poſſeſſione ſui Beneficii & curæ animarum, functionumque ad illam ſpectantium, adverſus quam *viâ facti* turbationem, æque ac adverſus quamcumque aliam illi licuit petere manutenentiam.

Non enim magis licet Epiſcopo, aut Judici Eccleſiaſtico, per ejuſmodi Cenſuram turbare Paſtorem in dicta pacifica poſſeſſione, quam id liceat cuivis alteri per quamvis aliam violentiam.

Imo nulla *vis* eſt atrocior, nec turbarum magis ferax, quam ea, quâ quis *viâ facti* in pacifica functionum Eccleſiaſticarum poſſeſſione turbatur *illegitimis Cenſuris*, ut ex §. 3. *cap.* 3. luculenter patet.

Et certe quinam tandem illi ſunt, qui ex Iniquis delationibus *aut* suspicionibus *ex ſuis*.... Beneficiis, *cum magna ſæpe injuria & dedecore exturbantur*, & in quorum favorem hoc *poſſeſſorium* præcipue introductum aſſerit Damhauderus, niſi Beneficiati, qui per Judices & Superiores Eccleſiaſticos, *non judicantes*, *neque quod verum eſt cognoſcentes*, nimium facile Cenſuris Eccleſiaſticis, *viâ facti*, percutiuntur.

Ex quibus evincitur, quod Senatus, manutenendo nomine Regis Paſtorem, adverſus *ſuſpenſionem a Divinis & Paſtoralibus functionibus viâ facti* inflictam, in pacifica & Canonica poſſeſſione earumdem functionum, nullatenus ipſi tribuat poteſtatem Clavium aut curam animarum; neque enim hic magis cenſendus eſt eam dare, quam dum Paſtorem manutenet in poſſeſſione concionandi & fidelium confeſſiones excipiendi adverſus Fratres mendicantes alioſve, dum per eos in his functionibus turbatur.

Certe nihil aliud hic facit Senatus, quam Paſtori adverſus *vim majorem*, Regiam protectionem & ſalvaguardiam impartiri, ut hoc protectionis auxilio, adverſus omnem ulteriorem *violentiam* munitus ac ſecurus, valeat libere & tuto uti jure ſuo, & functiones ſuas Paſtorales, Divinas & Eccleſiaſticas (in quarum actuali exercitio Beneficii poſſeſſio proprie conſiſtit) continuare, unde vi detinebatur. Adeo ut manu-

tenentia in exercitio harum functionum nihil aliud ſit, quam manutenentia in ipſa poſſeſſione ſui Beneficii Parochialis. Et quemadmodum Senatus manutenendo Paſtorem in poſſeſſione ſui Beneficii, nequaquam cenſetur ipſi conferre Beneficium, ita nec cenſendus eſt dare ipſi poteſtatem exercendi functiones illi annexas, dum ipſum manutenet in exercitio ſeu poſſeſſione earumdem functionum, in quarum exercitio, ut jam dictum eſt, ipſa poſſeſſio Beneficii proprie conſiſtit.

Abſit ergo, ut Judices Regii hìc deterreantur ab adimplenda muneris ſui parte nobiliſſima & prorſus indiſpenſabili, quâ tenentur & oppreſſos protegere, & pacem publicam, atque Eccleſiaſticam conſervare diſciplinam; ut, inquam, inde deterreantur per commune illud, quod hìc ineptiſſime allegatur: Quaſi hoc foret *manum thuribulo apponere*. Cum econtrario hoc unum agant & provideant, ut legitimis Miniſtris ſua thuribula per *vim* & ſcandalum non eripiantur, *omniaque honeſte & ſecundum ordinem fiant* in Eccleſia Dei & Chriſti. 1. *Cor. cap.* 14. *verſ.* 40.

§. VII.

Hæc Praxis Belgica rebus judicatis confirmatur.

E Re erit hactenus dicta quibuſdam exemplis roborare; ut rebus judicatis conſtet, Belgicos Senatus conſtanter manutenuiſſe Canonicos, Paſtores & Vice-paſtores, aliofque in uſu & exercitio functionum ſuarum ſpiritualium ac Paſtoralium, etiam adverſus Cenſuras Eccleſiaſticas viâ facti & nulliter inflictas.

R. D. Joannes Vernimmen Canonicus ſecundæ fundationis Divæ Gudulæ, necnon Paſtor, & fundator minoris Begginagii in urbe Bruxellenſi, exercuerat pacifice ab anno 1642. omnes functiones Paſtorales ſignanter concionando & confeſſiones excipiendo uſque ad annum 1658. quo per Actam de die 16. Septembris Illuſtriſſimus Archiepiſcopus Mechlinienſis, *ex cauſis animum ipſius moventibus*, *revocavit dictam ejus facultatem concionandi & excipiendi confeſſiones in ſua Diœceſi*.

Dictus J. Vernimmen cenſens ſe hâc extrajudiciali revocatione turbari in dicta pacifica ſua poſſeſſione, a Supremo Senatu Brabantiæ litteras manutenentiæ petiit, quas etiam quoad *hanc ſuam poſſeſſionem*, *necnon exercitium ſuarum functionum Paſtoralium*, obtinuit 24. Septembris 1658. Habentur ſub littera *K*.

R. D. Paulus Crabbe Paſtor in Lovenjoul & Pellenbergh Diœceſis Mechlinienſis in Brabantia, ſuſtinens, ſe ſuſpenſione quâpiam aut interdicto a Paſtoralibus, ſeu Divinis, aliiſve mediis, *viâ facti* turbatum in pacifica ſui Paſtoratus poſſeſſione; ex parte Ampliſſimi Vicarii Generalis Mechlinienſis Archipresbyteri Ruralis, Deſervitoris, Æditui, aliorumque, eos omnes vigore *litterarum manutenentiæ* citari fecit coram ſupremo Brabantiæ Senatu: a quo poſt ſolemniſſimam conteſtationem obtinuit Sententiam 12. Octobris 1670. quâ dictus Senatus ipſum manutenet in poſſeſſione & uſu Paſtoratus de Lovenjoul & Pellenbergh: interdicendo iiſdem Citatis: ne eum in poſterum in ea, ullo modo, amplius turbent aut inquietent, ſed e contra functiones ſuas Paſtorales pacifice poſſidere ſinant cum fructibus, commodis, & emolumentis inde dependentibus: in quem finem idem Senatus tollit ſeu levat interdictum, quod tulerat 21. & 30. Aprilis 1667. ad inſtantiam dictorum Ampliſſimi Vicarii & Archipresbyteri Ruralis, quo, pendente lite, Parti inhibuerat quidquam attentare circa prædictas functiones Paſtorales. Habetur hæc Sententia ſub littera *L*.

Anno 1697. Suprema Hannoniæ Curia manutenuit Paſtorem Braniæ Comitis in exercitio *functionum Paſtoralium* adverſus *interdictum ab omnibus functionibus Clericalibus*, *aliiſque in dicta Diœceſi* (Cameracenſi) *obeundis*, quod Officialis Curiæ Spiritualis Cameracenſis ad requiſitionem Promotoris decernere attentarat. Acta hujus Cauſæ infra §. 3. *cap. VII.* latius commemorantur.

Eodem anno R. D. Van-Eesbeke Cortraci Paſtor, electus Plebanus DD. Michaëlis & Gudulæ Bruxellis hujus Plebaniæ poſſeſſione captâ, ab Archiepiſcopo Mechlinienſi curam animarum petiit; quam ei negavit, prætextu quod prævie a Reverendiſſimo Tornacenſi conſenſum, quem *Exeat*

appe-

Digitized by Google

appellamus, obtinere teneretur. Dictus Plebanus exiſtimans ſe hâc agendi ratione turbari in pacifica poſſeſſione ſuæ Plebaniæ, cum ita ab ejus libero exercitio detineretur, recurſum pro manutenentia ad Supremum Brabantiæ Senatum inſtituit, quam etiam 22. Martii 1698. per Sententiam obtinuit in verbis: *La Cour faiſant droit, maintient le Suppliant dans la poſſeſſion de la Plebanie de Saint Michel & de Sainte Gudule dans cette Ville, ordonnant enſuite au dit S.r Inſinué* (l'Archevêque) *d'ôter tout trouble & empeſchement qu'il fait au Suppliant en lui refuſant la charge d'ames, ſous pretexte* d'Exeat *ou de conſentement de l'Evêque de Tournay*. Exſtat Sententia ſub littera *M.*

Anno 1707. Supremus Brabantiæ Senatus manutenuit Paſtorem Sanctæ Catharinæ in urbe Bruxellenſi in pacifica poſſeſſione ſui Paſtoratus, omniumque eo pertinentium, adverſus præcipitem *ſuſpenſionem a functionibus Paſtoralibus* per Mechlinienſem Antiſtitem mere *viâ facti* latam. Exſtat Sententia ſub littera *N.* (*a*).

Anno 1721. Flandriæ Curia manutenuit Dominum ac Magiſtrum Adrianum Van-Loo Vice-Paſtorem & Capellanum Eccleſiæ Parochialis Sancti Jacobi Gandavi, in jure, poſſeſſione, & ſeſina exercendi in dicta Eccleſia *functiones Baptiſmatum Parvulorum, funerum Mortuorum, cæteraſque functiones Vice-Paſtorales*, cum fructibus & emolumentis inde dependentibus. Habetur Sententia ſub litt. *O.*

Eodem anno Supremus Brabantiæ Senatus manutenuit Eximium Dominum Franciſcum Martin S. T. D. necnon Canonicum Sancti Petri in Univerſitate Lovanienſi in poſſeſſione dicti Canonicatus; ac una declaravit ipſi liberum eſſe donec & quouſque *exercere functiones ab eo dependentes*: præcepitque Venerabilibus Decano & Capitulo (qui dictum Canonicum prætextu cujuſdam *Excommunicationis* Choro excludere volebant) iis ſeſe conformare. Habetur Sententia ſub littera *P.*

Anno 1722. Magnum Mechlinienſe Conſilium manutenuit Joannem Carolum Leydecker Presbyterum beneficiatum Capellaniæ S. Sebaſtiani, & Vice-Paſtorem Eccleſiæ Metropolitanæ S. Remoldi Mechliniæ, in poſſeſſione & ſeſina dictæ Capellaniæ & Vice-Paſtoratus, necnon functionum Vice-Paſtoralium, fructuum, & emolumentorum inde dependentium. Exſtat Sententia ſub littera *Q.*

Quoad hanc Sententiam illud obſervandum eſt, in eadem a manutenentia ideo excipi functiones audiendi confeſſiones & concionandi, quod finito harum functionum facultatis termino, dictus J. C. Leydecker in jure audiendi confeſſiones & concionandi turbatus fuerat per Illuſtriſſimum ac Reverendiſſimum Archiepiſcopum, qui ei renovationem ſeu continuationem hujus facultatis negaverat: qui tamen Archiepiſcopus ad litem hanc non fuerat vocatus, ſed ſolum Capitulum; adeoque tantum manuteneri poterat quoad cæteras functiones Vice-paſtorales, in quibus eum dictum Capitulum turbaverat, amovendo eum a Vice-paſtoratu *viâ facti* (*b*).

§. VIII.

Demonſtratur, Epiſtolam S. C. E. Bavariæ Maximiliani Emanuelis Ducis & Belgii Gubernatoris datam ad Senatus Belgicos 7. Novembris 1695. nequaquam huic judicio poſſeſſorio obſtare.

NIhil hodiedum frequentius opponitur Recurſui Clericorum ad Principem & Senatus Belgicos, pro manutenentia in pacifica poſſeſſione Jurium mere ſpiritualium, adverſus *facti turbationes* a Superioribus & Judicibus Eccleſiaſticis illatas, quam Epiſtola ad eoſdem Senatus miſſa anno 1695. per ſuam Celſitudinem Electoralem Bavariæ Ducem, tum Belgii Gubernatorem; quæ ſic habet: *Nous vous interdiſons ſerieuſement*

(*a*) De Recurſu ad Principem pro manutenentia pertractatum fuit in Opere, quod Gallico idiomate an. 1708. in lucem prodiit. Hujus Operis eſt titulus: *Défenſe de la Juſtice, de la Souveraineté du Roi, de la Sentence du ſouverain Conſeil de Brabant, & du Droit des Eccléſiaſtiques dans la cauſe de M. Guillaume Vande Neſſe Paſteur de Sainte Catherine de Bruxelles, &c.*

(*b*) Circa quæſtiones, quæ hactenus agitatæ ſunt, non erit ſuperfluum conſulere Tractatum de Cenſuris Eccleſiaſticis, *cap.* 8. §. 4. 5. & 6. *pag.* 71. & *ſeqq.* Exſtat ille ſupra in principio hujus *IX. Tomi*, atque editionis.

ment de recevoir, vous mêler, ny proteger aucune inſtance ou pretention que l'on voudroit former pardevant vous, ſoit à titre de poſſeſſoire ou autrement contre les diſpoſitions & Ordonnances que les Evêques Dioceſains pourroient avoir faits ou ſeroient cy-après pour cauſe de doctrine & mœurs des dits Eccléſiaſtiques.

Verum hæc Epiſtola ſupradicto Clericorum Recurſui perperam opponitur. In primis ex toto contextu hujus Epiſtolæ (quæ hic annectitur ſub litt. *R.*) liquidiſſime patet, eam ſubreptitie & obreptitie per nimiam & continuam importunitatem fuiſſe extortam.

Expoſitum ſiquidem fuit, Senatus Belgicos titulo *poſſeſſorii* impedire competentem Epiſcoporum & Diœceſanorum auctoritatem in fidei & morum cauſa, impediendo effectum Statutorum in hac cauſa ab ipſis editorum.

Sub hoc falſiſſimo expoſito Senatibus prælaudatis inhibitum fuit hujuſmodi admittere Recurſum, nempe *contre les* DISPOSITIONS & ORDONNANCES *que les Evêques ou Dioceſains pourroient avoir faits ou ſeroient cy-après pour* CAUSE DE DOCTRINE ET MOEURS *des dits Eccléſiaſtiques.*

Dictum expoſitum falſiſſimum eſſe & ſtudio excogitatum ad imponendum, vel jam inde liquidiſſime elucet ex iis, quæ deduximus ſuperioribus §§. 4. & 5. ex quibus demonſtrativis patet argumentis, *judicium poſſeſſorium* nequaquam impedire Juriſdictionem Eccleſiaſticam aut exercitium juris correctionalis Epiſcoporum.

Dein notiſſimum eſt, Senatus Belgicos nequaquam protegere, aut protexiſſe titulo *poſſeſſorii*, aut aliter ullos Eccleſiaſticorum Recurſus *contre les* DISPOSITIONS & ORDONNANCES *que les Evêques ou Dioceſains pourroient avoir faits pour cauſe de* DOCTRINE & MOEURS *des dits Eccléſiaſtiques.*

Nominentur, quæſo, hæ *Diſpoſitiones*, & *Ordinationes*, adverſus quas Senatus Belgici protexerunt horum Eccleſiaſticorum Recurſus: dicatur *ubi*, *cur*, *quomodo*, *quando* hi recurſus fuerint inſtituti.

Sane Recurſus Clericorum ad Principem non debet inſervire, ut impediantur *Diſpoſitiones* & *Ordinationes* Epiſcoporum in *cauſa Fidei* & *morum Eccleſiaſticorum*, dummodo hi procedant *canonice*, & *ſervato Juris ordine.*

Verum æquiſſimum eſt remedio hujus Recurſus impedire & providere, ne Epiſcopi, prætextu *fidei* & *morum*, præſumant Eccleſiaſticos *poteſtate tyrannicâ* opprimere, & *viâ facti* in pacifica poſſeſſione ſuorum Beneficiorum, Jurium & functionum inde dependentium, turbare.

Dum Eccleſiaſtici hujuſmodi in caſibus pro remedio *manutenentiæ* ad Senatus Belgicos Recurſum inſtituunt, nequaquam ſeſe opponunt *Diſpoſitionibus* & *Ordinationibus* Epiſcoporum in *cauſa fidei & morum* editorum.

Sed unice conqueruntur, ſeſe per Epiſcopos, alioſve Superiores Eccleſiaſticos per *violentiam* & *viam facti* turbari in pacifica poſſeſſione ſuorum Beneficiorum aut Officiorum Eccleſiaſticorum, Juriumve, & functionum iiſdem annexarum, contra Canonum Legumque præſcripta: quæ duo quam maxime diſparata ſunt, & toto cœlo diverſa.

Iniquiſſimum profecto eſſet, ut Recurſus e. g. inſtitueretur ad impediendum effectum ſanctiſſimarum *Diſpoſitionum* & *Ordinationum* Œcumenici Concilii Tridentini, in cauſa *Fidei & morum* editorum, Regiàque auctoritate munitorum.

Sed licitum ne propterea erit Epiſcopis, prætextu harum ſanctiſſimarum *Diſpoſitionum* & *Ordinationum* (quæ certe majoris ſunt ponderis quam illæ, quas ipſi in particulari faciunt) Eccleſiaſticos pro beneplacito opprimere & diſturbare deſpotice?

Si Eccleſiaſtici in has *Diſpoſitiones* & *Ordinationes* impingant graviter, agant Epiſcopi adverſus eos *auctoritate Canonicâ*, non *poteſtate tyrannicâ*.

Hinc etiam æquiſſimus Pontifex Innocentius XII. æquiſſimo ſuo Brevi dato ad Epiſcopos Belgii 6. Februarii 1694. & per aliud de 29. Novembris 1696. confirmato non modo ipſis inhibuit ſub hujuſmodi prætextu quemquam a ſuis functionibus ſpiritualibus, *non ſervato Juris ordine*, ſuſpendere; verum ipſis, quantum in Domino poſſet, mandatis ſuis injunxit, ut ne quidem *ullâ ratione quemquam vagâ accuſatione & invidioſo nomine* traduci aut nuncupari *ſinerent*, *niſi prius ſuſpectum eſſe* LEGITIME *conſtaret*: nec quemquam ſub hujuſmodi prætextu *repelli ab Officiis*, *Muniis*, *Beneficiis*, *Gradibus*, *ac Concionibus habendis*, vel

Digitized by Google

vel aliâ quâcumque functione Eccleſiaſticâ permitterent, *niſi* ſervato Juris ordine *eam pœnam*, *quæ Viris alioquin Catholicis graviſſima eſt*, *commeruiſſe* probatum *fuerit*. Quorum Brevium exactam obſervantiam Senatibus Belgicis injunxit graviſſime Carolus II. glorioſæ memoriæ per Decretum ſuum datum 11. Februarii 1700.

Porro ſi Epiſcopi, neglectâ hâc viâ ordinariâ, progrediantur non *ſervato Juris ordine*; quæ eſt *via facti*, his Brevibus, necnon Legibus & Canonibus tam graviter improbata: procul dubio poſſunt & tenentur Senatus Belgii admittere Recurſus Eccleſiaſticorum, qui *poſſeſſorie* adverſus hujuſmodi *viam facti* ad ipſos inſtituuntur; quo Judicio, nihil de *Fide* aut *moribus* eorum judicantes, eos ſolummodo manutenent in pacifica poſſeſſione, tam quoad ſpiritualia quam temporalia ſuis Beneficiis ſeu Officiis annexa, contra turbationem *facti*; puta, manutenent Canonicum in functionibus Canonicatus, Parochum in muniis & exercitiis Paſtoralibus, quoaduſque *ſervato Juris ordine* in *petitorio*, hiſce functionibus, ob delictum in *Fide* aut *moribus* excidiſſe fuerint declarati.

Intenderunt quidem Superiores & Judices Eccleſiaſtici occaſione hujus Epiſtolæ, licet ſubreptitiæ & obreptitiæ obtentæ, impedire hos Clericorum Recurſus; ſed in vanum. Conſtat enim, Senatus Belgicos æque poſt hanc Epiſtolam ac ante, manutenuiſſe Eccleſiaſticos in pacifica poſſeſſione ſuorum Beneficiorum & functionum mere ſpiritualium & Sacramentalium inde dependentium adverſus quamcumque *viam* & *facti viam*; nihil morantes quidquid in contrarium clamarent, cauſam eſſe mere ſpiritualem; agi de ipſa Fide, de morum correctione, de poteſtate clavium, de cura animarum, de Cenſuris Eccleſiaſticis; atque adeo a Judice laico manum thuribulo apponi, & his ſimilia.

Hujuſmodi, inquam, vanos clamores & terriculamenta nihil curarunt Senatus Belgici, certi in *judicio poſſeſſorio* non de *jure*, ſed de *facto* quæri: hocque Judicium eſſe *protectionis Regiæ* ſpeciem nobiliſſimam, quam Rex a ſe abdicare nequeat, niſi una Regno renuntiet, tradatque ſubditos ſuos voluntati & oppreſſioni Superiorum & Judicum Eccleſiaſticorum.

Atque eo ineptius prædicta S. C. E. Epiſtola (gratis etiam dato quod non foret ſubreptitia & obreptitia) Clericorum opponitur probatiſſimo Recurſui, qui *poſſeſſorie* ad Senatus Belgicos inſtituitur: quod hæc Epiſtola ne quidem agat de Paſtoribus, Canonicis, Beneficiatis, aliiſque Clericis titulum perpetuum poſſidentibus; ſed unice de Concionatoribus & Confessariis, *des Prédicateurs & Confeſſeurs*.

Et quinam porro *Concionatores & Confeſſarii* (quorum facultas reputatur *mere precaria* & *ad nutum* revocabilis) recurrunt, quæſo, *poſſeſſoria* ad Senatus Belgicos? Idque ad impediendum *Diſpoſitiones* & *Ordinationes* per Epiſcopos in cauſa *Fidei* & *morum* circa *Concionatores* & *Confeſſarios* editas?

Adeo ut hæc Epiſtola unice ſit extorta per meram calumniam, ad faciendum fucum, & aliquo quæſito colore curſum Juſtitiæ ordinarium impediendum; reſpiciatque caſum, qui in Belgio hactenus non eſt viſus.

CAPUT V.

De Remediis Caſſationis.

§. I.

Quid ſit Caſſatio, & *quibus caſibus locum habeat*.

Expoſuimus hactenus naturam *Regiæ proviſionis*, quâ pacificus poſſeſſor conſervatur in quieta ſua poſſeſſione adverſus turbationem facti quamlibet: hoc porro capite agemus de alia *proviſione Regia* hodietum uſitata, quâ Princeps cum *ſubditorum jura* tuetur, tum Regiam ſuam dignitatem, necnon leges ac Canonicas ſanctiones vindicat & conſervat: hæc autem proviſionis ſpecies conſiſtit in *remediis Caſſationis*.

Quibus ſcilicet reſcinduntur, annullantur, caſſique ac irriti declarantur prætenſi actus juriſdictionis incompetenter per Superiores & Judices Eccleſiaſticos attentati, in præjudicium ac diminutionem ſupremæ juriſdictionis Principis, Eccleſiæ Canonum, necnon Legum ac conſuetudinum Patriæ; inhibeturque omnibus ſubditis, ne quam rationem

Digitized by Google

nem eorumdem actorum ullo modo habeant.

Vir clariſſimus Paulus Chriſtinæus in *deciſionibus Belgicis*, ſignanter 43. 44. 45. & 46. dilucide expreſſit in genere caſus, quibus quidem olim hìc in Belgio, *tamquam ab abuſu* interponebatur appellatio; verum hodie *commutatâ formâ*, pro *caſſatione* aliove ſimili remedio, ad Principem ejuſque Conſilia Recurſus inſtituitur. Nempe, *ſi quid Pontifex Reſcriptis ſuis jubeat, faciat, aut moliatur quod illicitum de jure foret, vel contrarium Canonibus vel Concordatis.*

Item cum ab Archiepiſcopis, Epiſcopis, eorumve Officialibus, cæteriſque Judicibus Eccleſiaſticis... notorie aliquid tentatum eſt in profanæ juriſdictionis perniciem, aut Edictorum Principalium, ſanctiorumve Decretorum priſcæ venerandæque vetuſtatis... libertatum Eccleſiæ, vel Privilegiorum Patriæ.

Verbo, *quoties Eccleſia* ABUTITUR *ſuâ juriſdictione notorie... vel* USURPAT *cognitionem ſpectantem ad Judicem laicum.*

De quibus cauſis SOLENT *ſuprema Conſilia* (teſte Chriſtinæo) *tam in Francia quam in* BELGIO COGNOSCERE, *ac* CORRIGERE, & REFORMARE *illud, in quo* ABUSUS *commiſſus eſt.*

Teſtatur etiam Zypæus, quod dum per Eccleſiaſticos quidquam attentatur *adverſus juriſdictionem Principis mediatam vel immediatam, illiuſque jura Regia aut Patriæ privilegia*, quod, inquam, pro horum tuitione, VSVS IMMEMORIALIS *hìc* CASSATIONES *invenerit. Lib. 2. tit. de ordine cognition. Reſp. 2. num. 6.*

Nec immerito de hoc *Caſſationis remedio* dixit Hubertus Loyens ſupremæ Brabantiæ Curiæ Secretarius, in Tractatu, quem de eadem Curia conſcripſit *tit. 29.* quod *ſit abrogatio, ſive reſciſſio; cum nimirum aliena juriſdictio inique minuitur, aut eluditur.*

§. II.

Caſſatio etiam ſeſe extendit ad Cenſuras Eccleſiaſticas.

CUm Superiores & Judices Eccleſiaſtici æque, imo periculoſius poſſint minuere aut inique eludere ſupremam Principis Juriſdictionem, necnon ſanctiora Decreta & Jura Legeſque Patriæ, per *Cenſuras Eccleſiaſticas*, ac per alios quoſcumque prætenſos Juriſdictionis actus; haud dubie etiam ad *Cenſuras Eccleſiaſticas* hoc *Caſſationis remedium* ſeſe extendit.

Principis enim eſt ſupremam ſuam Juriſdictionem, necnon Leges, ac laudabiles Patriæ & Eccleſiæ libertates vindicare ac conſervare, adverſus quaſcumque etiam Eccleſiaſticorum, conceſsâ ſibi abutentium poteſtate, uſurpationes, exceſſus, & attentata. Et ad hoc quidem Principes noſtri ſpecialius obſtringuntur vi juramenti ſolemnis in ſua Inauguratione præſtiti.

Ponamus igitur e. g. Belgam aliquem evocari Romam ſeu alio extra Provinciam, ac ſic evocatum excipere de Judicis incompetentia, eo quod extra provinciam in jus vocari non poſſit.

Vel ponamus, Nuntios aut Internuntios Pontificios in Belgio, ſe in Judices erigentes, quemdam coram ſe citare, aut alium juriſdictionis actum exercere; ſicque citatum vel gravatum de nullitate proteſtari, eo quod notorie nec Nuntii nec Internuntii ullum Tribunal hìc in Belgio habeant, nec juriſdictionem valeant exercere.

Vel ponamus, Paſtorem aliquem urgeri ab Epiſcopo ſuo vel Judice Eccleſiaſtico, ut acceptet Bullam non admiſſam: hunc autem opponere id ſibi non licere, Legibus Patriæ diſtricte prohibentibus, ne ullæ Bullæ promulgentur vel executioni dentur ante debitam admiſſionem.

Ponamus inſuper, his non obſtantibus adverſus eos, tamquam prætenſe contumaces, Cenſuram Eccleſiaſticam decerni.

Quis non videat ejuſmodi *Cenſuras* ferentem manifeſte attentare, ſuâ poteſtate abutendo, ſeu ejuſdem limites excedendo in oppreſſionem ſubditorum Principis; hâcque *Cenſurâ* ipſum jus Principis, ejuſque juriſdictionem, necnon Patriæ ſacratas Leges & Canonicas Sanctiones aperte violari atque contemni?

Nullum itaque dubium eſt, quin Princeps, aut ejus nomine Conſilia, poſſint ejuſmodi *Cenſuram*, utpote ex ſe caſſam & invalidam, caſſare nullamque declarare; tum ut Princeps poteſtate ſibi divinitus datâ juriſdictionem ſuam tam enormiter læſam, itemque ſacros Canones vindicet; tum ut pacem publicam & Eccleſiaſticam libertatem con-

conſervet, necnon oppreſſos cives ſuos protegat atque defendat.

In quam rem notari meretur, quod jam pridem intrepide aſſeruit magnus ille ac pius Gerſonius Doctor Theologus & Cancellarius Pariſienſis in *Diſcuſſione illius aſſertionis, Sententia Paſtoris etiam injuſta timenda eſt & tenenda*. Ubi ſic aſſerit :
„ STAT, aliquas Sententias Paſtoris vel
„ Papæ non eſſe TENENDAS, imo nec TI-
„ MENDAS; veluti ſi Sententia contineat
„ ERROREM INTOLERABILEM. Et hoc
„ *multipliciter* poteſt evenire; cum Paſtor...
„ imo Papa... poſſit ABUTI *ſuâ poteſta-*
„ *te*. v. g. Si ſententiet in *præjudicium*
„ *juſtæ libertatis*... ut ſi EXCOMMUNI-
„ CARE *velit illos, qui ſuo Regi & ſuis*
„ *Edictis rationabilibus obediunt*. Notavit
„ hæc Innocentius.... & habetur funda-
„ mentaliter ex infallibili Lege Divina
„ & naturali.

„ Rex poteſt ſe *tueri* contra procedentes
„ in eum vel ſuos, *occaſione prædictâ* ſicut
„ *contra volentes uſurpare poſſeſſiones tem-*
„ *porales Regni ſui* „.

„ Rex idem DEBET *protegere ſubditos*
„ *ſuos*, ſi *præmiſſorum occaſione*, & propter
„ *obedientiam* ſibi factam pati habeant, &
„ *aſſumere cauſam in ſe*, & ſub hac *prote-*
„ *ctione* ſubditi tam ſeculares quam *Eccle-*
„ *ſiaſtici* debent, & poſſunt in QUIETE
„ vivere „.

Neque obſtat, quod ille ſolus poſſit ſolvere, qui ſolus poteſt ligare: quod Princeps ut neminem valeat *Cenſurâ Eccleſiaſticâ* ligare, ita neminem eâ ſolvere; quodque tota hæc auctoritas privative pertineat ad Eccleſiam.

Etenim id totum verum eſt, dum quis eſſet valide *Cenſurâ* perſtrictus ac ligatus; ſed hìc agimus de *Cenſura* lata per *abuſum* notorium poteſtatis Eccleſiaſticæ, in præjudicium ac contemptum ſupremæ Juriſdictionis, necnon legum ac Patriæ conſuetudinum, quæ conſequenter nequaquam ligat, & cujuſmodi *abuſioni* non eſt obtemperandum, ut & prælaudatus Gerſonius dicto loco notat. Ita ut Princeps eam *caſſando* nequaquam aſſumat poteſtatem *ligandi* aut *ſolvendi*, ſed unice tueatur *Regiam dignitatem, libertatem Eccleſiaſticam, ac jura ſubditorum*.

„ Dum Principes (inquit Choppinus *po-*
„ *lit. lib.* 3. *cap.* 1. *num.* 17.) jure Magi-
„ ſtratus nonnumquam *explorant* RESCIN-
„ DUNTQUE *Præſulum Acta vel Geſta* in
„ contemptum veteris Eccleſiaſticæ Diſci-
„ plinæ, aut ejus quam habent in profana
„ jura auctoritatis; id *recte* faciunt, quaſi
„ ſacræ *politiæ legumque* CUSTODES, quâ
„ in parte ſublatâ eorum Majeſtate ac po-
„ teſtate *publicum Statum collabi* NECES-
„ SE ESSET „.

Neque aliquem offendere debet verbum CASSARE, quaſi illud ſupponeret *Cenſuram* ſubſiſtere: nam nihil aliud importat quam CASSVM, id eſt inane, declarare.

Et revera dum Conſilia Regia, nomine Principis, *caſſant* & *annullant* Decreta vel ſcripta, quibus hujuſmodi prætenſæ *Cenſuræ Eccleſiaſticæ* comprehenduntur; nihil aliud faciunt quam eorumdem Decretorum, quæ in ſe *caſſa* ſunt, memoriam abolere, ſeu declarare, ea habenda eſſe ac ſi numquam emanaſſent; ita ut nulla eorum, quæ in hujuſmodi Decretis ſeu ſcriptis continentur, in ulla re habenda ſit ratio: vel ſi libet loqui more Gallorum, unice declarant ABVSVM *Juriſdictionis Eccleſiaſticæ* interveniſſe.

Atque hoc modo providetur, ne hujuſmodi Decretis Eccleſiaſticis ſubditi Principis & cives boni inique divexentur, & ne Regis jura, Eccleſiæ, & Regni Status periculoſe turbentur: quæ merito timenda eſſent, ſi ejuſmodi Decreta ſeu ſcripta, licet in ſe *caſſa*, ſubſiſterent impune.

Neque hoc *Caſſationis remedium* novum eſt, ſed ab ipſis Eccleſiæ initiis notum, atque ab ipſis Pontificibus laudatum. In Synodo Epheſina ſecunda ſanctus Flavianus Epiſcopus Sacerdotali & Epiſcopali dignitate per vim privatur, variique alii Epiſcopi violento judicio deponuntur, contra Leges & Canonicas Sanctiones. Beatus Pontifex Leo Magnus, his intellectis, ad Imperatorem Theodoſium II. Auguſtum recurrit, ut ſupra notavimus; & adverſus Legum & Canonum ſubverſionem protectionem inclamat Regiam: defuncto Theodoſio, ita ad Marcianum Auguſtum ejus Succeſſorem idem Pontifex ſcribit: *Sequens* (Synodus) *in prædicta Civitate* (Epheſina) *non poteſt vocari Concilium, quod*... VESTRA

CLEMENTIA *amore* VERITATIS CATHOLICÆ *adfutura*, ALIUD STATUENDO CASSAVIT, *glorioſiſſime Imperator*. Epiſt. 73.

Paſchaſinus, aliique *Vicarii Sedis Apoſtolicæ*, de eadem Synodo Epheſina rurſus ad tranquilliſſimum & chriſtianiſſimum Principem conqueri ducentes neceſſarium, ſic poſtulant: „ Deprecamur piiſſimum & Chriſti amantiſſimum noſtrum Imperatorem, „ quatenus & PIA LEGE *ſanciat*, *neque* „ SYNODUM *illam*, *quæ poſt primam in Epheſo facta eſt*, NOMINARI, *neque* QUIDQUAM, *quod* IN EA ACTUM *eſt*, TENERE „.

Ex quibus locis innoteſcit, ipſum Pontificem Maximum, ſuæ tamen auctoritatis tenaciſſimum vindicem, agnoviſſe & facto ſuo oſtendiſſe Principes hâc divinâ pollere auctoritate, ut Acta, etiam Synodalia, Judicum Eccleſiaſticorum, contra Leges & Canonicas Sanctiones decreta, quibus & ipſa Epiſcoporum depoſitio & eorum Sacerdotalis privatio comprehenditur, valeant CASSARE: vel, ut dicti *Vicarii Sedis Apoſtolicæ* loquuntur PIA *Lege ſancire*, *neque Synodum* talem NOMINARI, *neque quidquid quod in ea actum eſt*, TENERE.

Non eſſet difficile, hoc jus Regium ulterius pluribus ſtabilire, niſi ipſa rei evidentia ſufficeret, & id modo præclare præſtitiſſent viri celeberrimi, ac inter cæteros Hieronymus de Cevallos Tract. *De cognitione per viam violentiæ:* Franciſcus de Salgado Tract. *De protectione Regia vi oppreſſorum;* necnon in altero *De ſupplicatione ad Sanctiſſimum & de retentione Bullarum:* Arnulphus Ruſæus in Tract. *De Regalia:* Carolus Fevretius in Tract. *De abuſu:* necnon nominatiſſimi Pithæi *in probationibus libertatum Eccleſiæ Gallicanæ*; qui licet variis nominibus utantur, rem tamen eamdem ſignificant. Juvabit nihilominus, ſi idem Jus Regium a receptiſſima praxi confirmemus ac ſtabiliamus.

§. III.

Inveteratus Belgii uſus Caſſationem ad Cenſuras extendit.

SEnatus Belgicos ab omni memoria uſos fuiſſe remedio *Caſſationis* adverſus *Cenſuras Eccleſiaſticas*, dum *exceſſus & abuſus* id poſtulabant, jam a ſeculo teſtati ſunt Senatus & Magiſtratus Belgici: ut plane evincitur e Notis, quas ſuper publicatione Concilii Tridentini circa annum 1565. miſerunt ad Belgii Gubernatricem tum Margaretam Parmenſem. In his enim Notis, inter *præcipua auxilia*, quibus adverſus *Cenſuras* protegatur, tum Regia Dignitas, tum libertates & jura ſubditorum, REMEDIA commemorant CASSATIONIS. Neque aliter Concilii Tridentini publicationem, niſi his *remediis* ſalvis, decretam fuiſſe noſcitur.

Hunc conſtantem & inveteratum uſum etiam anno 1628. præclare vindicavit Senatus Brabantiæ in Conſulta ad Archiduciſſam Iſabellam, occaſione *Caſſatorialium* ab eodem Senatu conceſſarum, in quaſdam Monitoriales *excommunicationis*, omniaque inde ſecuta ac ſecutura; quas in Belgio Internuntius plane incompetenter & nulliter decernere attentarat.

Item anno 1708. in alia Conſulta idem præſtitit occaſione Decreti Romani, quo inter alia hujus Senatus Conſiliarii *Cenſuris* declarabantur irretiti, qui quomodolibet cooperati fuerant Sententiæ dicti Senatus, quâ Archiepiſcopo Mechlinienſi idem Senatus præcipiebat, ut quaſdam ſuas *monitoriales* litteras ad Paſtorem S. Catharinæ Guilielmum Vande Neſſe tranſmiſſas, caſſet & annullet; omnibuſque tam Eccleſiaſticis quam ſecularibus perſonis injungebat, ut *Cenſuris* in prædictis litteris *monitorialibus* præfati Archiepiſcopi appoſitis & comminatis, nullatenus obediant, eaſque nullius efficaciæ reputent. Exſtat hæc Conſulta hic ſub litt. *S.* illa ad Iſabellam habetur ſub C. *in appendice monumentorum* Tractatus noſtri *de Placito* (*a*); in qua ita loquitur Senatus occaſione ſupradictarum *monitorialium*, quas in Belgio Internuntius decernere attentarat.

Nous avons trouvé neceſſaire pour la conſervation de la hauteur Roïale de Sa Majeſté, authorité de ce Conſeil, Privileges & Franchiſes de ce Pays d'y pourvoir de remede dont de TOUT TEMS *on s'eſt ſervi en ſemblables occurrences, decernant lettres de* CASSATION *contre l'indue publication & execution des dits* MONITOIRES *à la charge*

(*a*) Exſtat iſte Tractatus hoc *Tom. IX. pag.* 209. & citata conſulta ad Iſabellam &c. ſub *litt. C. pag.* 312. hujus editionis.

Digitized by Google

ge de ceux qu'il appartient, *& ſuivant ce qu'on trouve preſcrit & ſtatué par les* EDITS ET ORDONNANCES DE CES PAYS.

Ac inter alia, quibus factum ſuum vindicat Supremus Senatus, hæc habet : *Il ſuffira*, Madame, *citer quelques* (Exemples) *nouveaux & dont la mémoire eſt encore toute fraiche, comme celui . . . des Peres Auguſtins de cette Ville, pour le Fils du Conſeiller Maes leur Religieux, qui furent* EXCOMMUNIEZ *par le P. Prieur des Chartreux, commis par Sa Sainteté pour exploiter certaine Bulle Papale, à laquelle ils ne voulurent obeir : & fût la publication de l'*EXCOMMUNICATION *à leur Requeſte* CASSE'E, & LEUR EGLISE, QUI AVOIT ENSUITE D'ICELLE ETE' SERRE'E, OUVERTE, ET LE SERVICE DIVIN QUI AVOIT CESSE', REPRIS ET CONTINUE' COMME AUPARAVANT.

Un autre des Peres Minimes qui ne voulurent admettre certain Ordre venu de Rome, à faute de Placet, par Ordre du Sereniſſime Archiducque de glorieuſe mémoire.

A ces exemples de ce Pays de Brabant, on ajoute encore un tout nouveau de Flandres, à ſçavoir une EXCOMMUNICATION *de l'Evêque de Bruges qui a été* CASSE'E *par le Conſeil de Flandres ; & le dit Evêque s'en étant plaint au Conſeil Privé, iceluy lui a ordonné par lettres cloſes, de renvoyer la dite Excommunication.*

His addi poteſt Sententia Magni Conſilii Mechliniæ lata nuperrime menſe Septembri anni 1722. de qua ſequenti Capite latius. Hâc Sententiâ ita decernitur in verbis : *La Cour declare les Lettres* MONITOIRES *&* DECRET *de l'*EXCOMMUNICATION *du* 12. *Novembre* 1721. *cy mentionnées, & tout ce qui eſt enſuivi, nulles & de nulle valeur, incompetemment decernées, attentatoires à la juriſdiction de Sa Majeſté, & contraires aux Loix fondamentales de ces Pays. Fait defenſe à Maître Charles de la Ramée Curé de Fumay de s'en ſervir au prévaloir, à peine de cinq-cens écus d'amende.*

Pluribus exemplis hæc res confirmari poſſet ; ſed uſus adeo inveteratus & notus pluribus non indiget. E re tamen erit in ejus commendationem oſtendere hunc uſum Belgicum plane conformem eſſe aliorum Regnorum praxi, ſignanter Galliæ, Hiſpaniæ, & Germaniæ (*a*).

§. IV.

Eadem praxis in Gallia & Hiſpania viget.

C*Aſſationis remedia* adverſus *Cenſuras* incompetenter attentatas etiam in Regno Galliæ eſſe uſitata, notiſſimum eſt : imo hanc conſuetudinem inter LIBERTATES *Eccleſiæ ſuæ* referre non dubitant Galli, uti videre eſt apud Pithæos in Probationibus libertatum Eccleſiæ Gallicanæ, ubi caput ſextum inſcribitur : *Monitions & excommunications de diverſes ſortes, declarées abuſives.*

Notatque Fevretius hujus Regni Practicus peritiſſimus, Tractatu *de abuſu cap.*2. *lib.*1. *num.* 11. quod forma, quâ ſuper appellationibus tamquam *ab abuſu* pronuntiatur, ſit : *Qu'il a eté mal, nullement &* abuſivement FULMINE', DECRETE *&* APPOINTE' ; *que tout ce qui a eté fait, eſt* CASSE', REVOQUE' *&* ANNULLE'.

Multa quidem in hanc rem adduci poſſent exempla : verum hoc memorabile unum adducemus, quod dicto *Capite* 6. refertur *num.* 21. & 22.

Anno 1626. Epiſcopus Virdunenſis Franciſcus a Lotharingia (*de Lorraine*) publicaverat quaſdam *Monitoriales*, quibus ſub pœna *excommunicationis* ipſo facto incurrendæ, reparare monebantur omnes & ſinguli, qui quidquam attentaverant ſuper bonis, ædificiis, juribus, juriſdictione, reditibus, & proventibus Eccleſiarum, aut Monaſteriorum.

Ab his *Monitorialibus* Procurator Regius appellat tamquam *ab abuſu* : mandatque Senatus Regius per proviſionem, ut dictæ litteræ *Monitoriales* tamquam indebite & contra formas ordinarias factæ tollantur, præſenſque Arreſtum in locum earumdem *Monitorialium* affigatur, ne quis illius igno-

(*a*) Eſpenius addere potuiſſet uſum hunc a Venetis quoque obſervari. Hujus praxeos exemplum proſtat erudiendæ poſteritati in diſſidio, quod ineunte ſeculo decimo-ſeptimo inter Paulum V. Summum Pontificem & Rempublicam Venetorum concitatum eſt. Legantur ſcripta, quæ de eo negotio tum a Bellarmino, tum a Scriptoribus Venetis elaborata ſunt.

rantiam prætexere queat.

Epiſcopus hujus Arreſti & affixionis conſcius, mox dictum Procuratorem tamquam Juriſdictionis & immunitatis Eccleſiaſticæ manifeſtum infractorem, declaravit *excommunicatum*, & Sententiam excommunicationis publicavit: inhibens omnibus ſuis ſubditis cum dicto Procuratore Regio jam *excommunicato*, communicare ſine ſua ſpeciali licentia.

Ab hac rurſus *excommunicationis* declaratione appellatum fuit tamquam *ab abuſu*; prodiitque 13. Februarii 1627. Sententia a Senatu Regio in verbis: *Avons* CASSÉ, *revoqué & annullé les actes des pretendus* MONITOIRE & EXCOMMUNICATION, *ſigné François de Lorraine, comme abuſifs, ſcandaleux, remplis d'impoſtures, & faux faits*, PREJUDICIABLES A L'AUTHORITÉ DU ROY, REPOS ET TRANQUILLITÉ PUBLIQUE, *& ordonné que les dits actes des pretendus* MONITOIRE & EXCOMMUNICATION, *feront lacerés & brûlés en la place publique de cette Ville par l'executeur de la haute Juſtice; & que ſi des dits actes il ſe trouve quelque choſe d'eſcrit & mis ès regiſtres & Greffe du dit Evêché, il en ſera tiré & oſté, ou tellement rayé & biffé*, QUE RIEN N'EN PUISSE PAROITRE, OU ESTRE LEU A L'AVENIR: *avons fait & faiſons inhibitions & defenſes à toutes perſonnes, de quelque qualité & condition qu'elles ſoient, de retenir aucune copie des dits actes pretendus* MONITOIRE *& excommunication; ains leur enjoignons de les apporter par devers nous, vingtquatre heures après la prononciation du préſent Arreſt, pour être* SUPPRIMÉS; *meſmes à tous Curez, Vicaires & autres Eccleſiaſtiques de les recevoir, publier, ou ſouffrir publier, ſous peine d'être punis* COMME CRIMINELS DE LEZE MAJESTÉ.

Ex his elucet, etiam Regios Galliæ Senatus caſſare & annullare Acta prætenſæ *excommunicationis*, alteriuſve *Cenſuræ* attentatæ per abuſum Juriſdictionis Eccleſiaſticæ, in præjudicium Regiæ auctoritatis, pacis ac tranquillitatis publicæ, ne eorumdem Actorum ulla ſuperſit memoria, aut eorum ulla habeatur ratio (a).

Quod Hiſpaniam attinet, meretur hic notari, quod præfatus Fevretius *lib.* 1. *cap.* 2. *num.* 16. refert e Franciſco Salgado de hujus Regni Praxi, dum recurrentes ad Regem *Cenſuris Eccleſiaſticis* afficiuntur; quam cum Praxi Galliæ convenire ibidem teſtatur: „ Ils pratiquent auſſi en Eſpagne, *inquit*, que de l'inſtant qu'on s'eſt pourveu par Recours au Conſeil du Roy, le Juge ou le Commiſſaire *in partibus* pour l'execution des Reſcripts Apoſtoliques ne peuvent plus paſſer outre, ains doivent deferer à l'oppoſition, ou à l'appel, juſques à ce que le Conſeil du Roy ait retenu où renvoié la cauſe „.

„ Que s'ils entreprennent au prejudice de l'inſtance de paſſer outre à quelque execution verbale ou réelle, *le Conſeil* CASSE *cette procedure comme faite par attentat:* même en cas que le demandeur eût obtenu à la Rote des Lettres executoriales, après le Recours formé contenant *clauſe d'excommunication* contre ceux qui voudroient empeſcher l'execution des Reſcripts Pontificaux „.

„ *Les Juges Royaux d'Eſpagne n'y ont point d'égard:* au contraire ils font ſaiſir & les impetrans & les porteurs des Bulles, les privent de leurs temporalités, s'ils ſont beneficiers, ou s'ils ſont laïcques, les condamnent en des groſſes amendes, ou bien les baniſſent des Etats du Roy d'Eſpagne, s'ils ſe rendent contumaces, *cum creſcente contumacia creſcere debeat & pœna*, *L. Relegati in fine de pœnis: aggravant enim* VIOLENTIAM, comme dit Salgado *cap.* 20. *part.* 2. *num.* 37. QUIA REGI PER CONTEMPTUM SUÆ JURISDICTIONIS ILLUDITUR, ET SENATUS AUCTORITATI DETRAHITUR „.

„ Et

(a) Ubi agitur de Judicio lato in cauſa *appellationis ex abuſu Cenſurarum*, id exoptare poſſunt Galli Præſules, ut quod *art.* 35. Edicti dati menſe Aprili 1695. præſcriptum fuit, a Judicibus diligenter obſervetur. Id autem ſtatutum eſt: *De proceder aux jugemens des appellations comme d'abus, avec tant de diligence & de circonſpection, que l'ordre & la diſcipline Eccléſiaſtique n'en puiſſe être alterée, & qu'au contraire elles ne ſervent qu'à les maintenir dans leur pureté ſuivant les ſaints Décrets, & à conſerver l'autorité légitime & néceſſaire des Prélats, & autres Superieurs Eccleſiaſtiques.*

„ Et par ainſi le Juge Eccleſiaſtique en „ Eſpagne ayant les mains liées , *penden-* „ *te Recurſu* , tout ce qu'il fait eſt NUL, „ & les EXCOMMUNIE'S *per hujuſmodi lit-* „ *teras executoriales* PRO NON EXCOMMU- „ NICATIS HABENTUR , comme l'aſſure „ le même Salgado „.

§. V.

Conformis eſt Praxis Germaniæ.

EAmdem praxim , eumdemque uſum etiam vigere in Germania evincunt exempla illuſtria Auguſtiſſimorum Imperatorum Joſephi I. glorioſæ memoriæ & Caroli VI. feliciter regnantis.

Anno 1707. die 27. Julii Clemens XI. ediderat Bullam aliquam , quâ prætendebat non ſolum annullare concordiam quamdam initam ſuper hybernis ſtationibus Militum Germanorum in Ducatu Parmæ & Placentiæ, verum etiam confirmare ſeu publicare *Eccleſiaſticas Cenſuras Sedi Apoſtolicæ reſervatas*, contra Cæſareos Miniſtros, Commiſſarios, Milites, &c.

Imperator Joſephus I. advertens hanc Bullam *non ad defendendam hæreditatem Domini* , *ſed ad* JURA IMPERIALIA *ſuper Ducatibus Parmæ ac Placentiæ porro* USURPANDA *tendere* , ſeque *a Lege Divina & humana* , *rectâ ratione* , *Gentium jure*, *& aliis juſtitiæ pietatiſque principiis* moneri ad SUORUM ET IMPERII JURIUM DEFENSIONEM , non dubitavit , *habito* tamen prius *Conſiliariorum ſuorum arcanorum*, *totiuſque Conſilii Imperialis Aulici ſcrutinio*, *conſultis etiam extraneis præſtantibus Theologis*, *Canonumque & Legum Civilium peritis* , PRO SUORUM ATQUE IMPERII JURIUM TUTELA, per Diploma Viennæ datum 26. Junii 1708. ſolemniſſime præfatam Bullam Pontificiam CASSARE , *annullare* , *abolere* , *irritam & injuſtam decernere* , unaque *inhibere omnibus ac ſingulis Eccleſiaſticis ac ſecularibus ipſius & Imperii Vaſſallis* , *Miniſtris ac ſubditis* . . . *ſub graviſſima* , inquit , *noſtra & Imperii indignatione* , *omnium bonorum confiſcatione* , *corporalique pœna* , *ne quam rationem ejus* , *quod in adducto ſcripto* (eâdem Bullâ) *continetur*, *in* ULLA RE *habeant* ; *ſed diſtricte mandamus* , *ut noſtris Juſſibus & Ordinationibus conſtanter & debite pareant*, *dum viciſſim protectionem noſtram clementiamque Cæſaream fidelibus ac obedientibus impertiri non intermittemus* . Habetur ſub littera *T*.

Cum interregni tempore ſex Doctores Eccleſiaſtici Facultatis Juridicæ Colonienſis contra jus & fas incompetenter Recurſum inſtituere attentaſſent ad Dominum Nuntium Colonienſem nunc Cardinalem Buſſi , adverſus paulo ante electum Decanum , Doctorem Gaſparum Joſephum Huygens , ab eoque impetraſſent *Decreta quædam comminatoria & executiva* EXCOMMUNICATIONIS adverſus eumdem : S. Cæſarea & Catholica ſua Majeſtas poſt Solium Imperiale conſcenſum , ex Juris Conſtitutionumque Imperialium præſcripto , *Decreta præfata* EXCOMMUNICATIONIS, *utpote ex ſe nulla & invalida* , CASSAVIT , *annullavit* , *abolevit* , *nullaque declaravit* : *ac inſuper memoratorum ſex Doctorum Eccleſiaſticorum univerſos temporales reditus* IN PŒNAM TEMERARII RECURSUS , *ſequeſtrari juſſit* , per Mandatum Viennæ latum 31. Januarii 1713. Habetur ſub littera *V*.

Tanti Principis exemplo , ex cujus auctoritate & nomine Senatus Belgici nunc feliciter Jus dicunt & Juſtitiam adminiſtrant (*a*), in hujus Juris praxi & exercitio confirmari debent iidem Senatus ; itemque exſtimulari ad facile & benigne oppreſſos ſubditos adverſus *Cenſuras illegitimas* potenter protegendum.

CAPUT VI.

De Immiſſione in Eccleſiaſticorum temporalia.

§. I.

Princeps coactivâ in Eccleſiaſticos pollet poteſtate.

POſtquam egimus de *Judiciis poſſeſſoriis*, itemque de *Remediis caſſatoriis* , reliquum

(*a*) Hæc ſcribebat D. Van-Eſpen anno 1724. quo tempore Carolus VI. Imperator Belgii Auſtriaci Princeps erat ſupremus.

quum eſt ut nunc agamus de *mulctæ impoſitione*, vel etiam *confiſcatione*, aut *Immiſſione in Eccleſiaſticorum temporalia*, quando exceſſus & abuſus id poſtulant: quo remedio Princeps ejuſque Conſilia, Judicata ſua, adverſus Superiorum & Judicum Eccleſiaſticorum reſiſtentiam, debitæ mandant executioni; eorum vim cohibent, ac una eos in officio, atque intra legitimos juſtitiæ limites continent.

Quin Rex hâc poteſtate coactivâ in Eccleſiaſticos polleat, nullum eſt dubium; & naturaliter ac neceſſario ſequitur ex iis, quæ ſupra *Cap.* 1. latius deducta ſunt.

Cum enim ibidem oſtenſum ſit, Principes ad hoc a Deo poſitos, ut ſubditos, præcipue Clericos, tamquam infirmiores, adverſus *vim & violentiam* potenter vindicent ac protegant, ſignanter, dum hæc ab ipſis Superioribus & Judicibus Eccleſiaſticis infertur, ut ita tranquillam ac quietam conſervent Rempublicam, res per ſe loquitur, Principes hâc poteſtate coactivâ pollere.

Violentiæ etenim & oppreſſiones præcipue Superiorum reprimi nequeunt, niſi validiori manu & pœnarum timore. Hinc poſtquam dixit Apoſtolus, *omnem animam*, adeoque & omnem Clericum Principibus ſubjici, mox monet: *Non enim ſine cauſa* GLADIUM *portat: Dei enim Miniſter eſt*, VINDEX IN IRAM *ei, qui malum agit*. Rom. *cap.* 13. *verſ.* 1. & 4.

Hanc poteſtatem in Principibus Eccleſia etiam ſemper agnovit, dum eos *pacis Eccleſiaſticæ cuſtodes*, *Canonumque vindices*, *Fidei orthodoxæ defenſores*, *Eccleſiæ Tutores*, *Propugnatores ac Protectores* conſtanter appellat, eiſque ob oculos ſerio ponit, REGIAM POTESTATEM ipſis *maxime ad Eccleſiæ* PRÆSIDIUM „ eſſe collatam, ut „ auſus nefarios comprimendo, & quæ be„ ne ſunt ſtatuta defendant, & veram pa„ cem his, quæ ſunt turbata, reſtituant „. Quâ enim ratione *auſus nefarios* COMPRIMENT; *quæ bene ſunt ſtatuta* DEFENDENT, *veram pacem his, quæ ſunt turbata*, RESTITUENT; niſi *gladio* illo ſeu poteſtate coactivâ, *in defenſionem Sanctæ Dei Eccleſiæ divinitus ordinato?*

Hinc jam pridem quatuor Provinciarum Epiſcopi in Concilio Pariſienſi relato apud Gratianum *Can.* 20. *cauſ.* 23. *quæſt.* 5. *anno* 829. hujus Regalis poteſtatis & auctoritatis meminerunt. „ Principes ſeculi, „ inquiunt, nonnumquam INTRA Eccleſiam „ poteſtatis adeptæ culmina tenent, ut per „ eamdem *poteſtatem* diſciplinam Eccleſia„ ſticam muniant. Cæterum INTRA *Eccle„ ſiam* POTESTATES neceſſariæ non eſſent, „ niſi ut quod non prævalet Sacerdos effi„ cere per doctrinæ ſermonem, POTESTAS „ *hoc impleat per diſciplinæ* TERROREM. „ Sæpe per regnum terrenum cœleſte re„ gnum proficit: ut qui intra Eccleſiam „ poſiti contra fidem & *diſciplinam Eccle„ ſiæ* agunt, RIGORE PRINCIPUM CON„ TERANTUR; ipſamque diſciplinam, quam „ Eccleſiæ humilitas exercere non præva„ let, *cervicibus ſuperborum* POTESTAS „ PRINCIPALIS IMPONAT; & ut venera„ tionem mereat, VIRTUTEM POTESTA„ TIS *impertiat* „.

§. II.

Principes hâc coactivâ poteſtate ſemper uſi ſunt.

PRincipes hâc divinâ utentes poteſtate ab omni tempore, pro exacta Canonum Legumque cuſtodia, pœnas adverſus infractores, etiam Clericos, decreverunt; ut ita pacem & tranquillitatem publicam in Eccleſia & Republica manutenerent, quæ ab inviolata Canonum, Legumque obſervantia omnino dependet.

Hujus rei exempla innumera exhibet Codex Juſtinianæus, ac nominatim *l.* 4. *Auth. Presbyteri*, *Auth. Interdicimus*, & *l.* 31. *de Summa Trinitate*, item *l.* 2. *de Epiſcopali Audientia*, & *l.* 2. *Ne ſanctum Baptiſma iteretur*.

Et ut nihil dicamus de aliis, quæ ex Codice Theodoſiano, itemque ex hiſtoria ſive ſacra ſive profana adduci poſſent, idem quoad Belgium noſtrum, teſtantur Edicta noſtrorum Principum, ac ſignanter de 12. Septembris 1485. de 20. Maii 1497. de 1. Auguſti 1521. de 17. Julii 1526.

Ac quidem illud de 1. Auguſti 1521. pro inviolabili ejus obſervantia continet in verbis: *En* CONTRAIGNANT *& faiſant* CONTRAINDRE *à l'entretenement & obſervation*

d'icel-

Digitized by Google

d'icelle Ordonnance, *les Evêques*, *Officiaulx*, *Scelleurs*, *Scribes*, *Promoteurs & aultres Officiers des Cours ſpirituelles ... par ſaiſiſſemens & miſe en vôtre main de tout leur temporel*, *& par toutes voyes deues & accouſtumées.*

Notanda eſt ratio, quam Carolus V. æternæ memoriæ in præcitato ſuo Edicto de 17. Julii 1526. allegat, quâ ſe motum dicit, hoc Edicto providere, *pœnis coactivis*, inter cætera, adverſus vehementes quoſdam declamatores Monachos, alioſque, qui e ſuggeſtu occaſione Lutheranæ & aliarum hæreſum inconſiderate deblaterabant; nempe, quod *ipſi ad honorem & laudem Dei omnipotentis* ſpecialiter incumbat, manutenere *ſanctam Fidem*, *Statuta*, *& Ordinationes Sanctæ Eccleſiæ Romanæ*, ſeu in eorum obſervantia ſuos conſervare ſubditos.

Eadem Regalis auctoritas & poteſtas apparet in Litteris Regiis pro exacta Concilii Tridentini executione ad Epiſcopos & Senatus Belgicos datis 24. Julii 1565. his etenim hæc duo caventur: primo ut dicti Senatus advigilent & attendant *non ſeulement ſur les Seculiers*, *mais auſſi ſi les* GENS D'EGLISE *feront chacun en ſon endroit leur Office*, *ſelon les* CANONS *&* DECRETS *du dit S. Concile.* 2. Quod ſi contingat ipſos Archiepiſcopos, Epiſcopos, cæteroſque Eccleſiaſticos muneri ſuo deeſſe adimplendi præſcripta dictorum *Canonum* & *Decretorum;* eos poteſtate Regiâ ad id compellendos, *ſoit* PAR SAISISSEMENT DE LEUR TEMPOREL, *ou par telle autre voye deue & raiſonable que ſera trouvé au cas appartenir.*

§. III.

Hæc Principis poteſtas ſeſe etiam extendit ad Cenſuras Eccleſiaſticas.

CUm communis tranquillitas nunquam periculoſius funeſtiuſque perturbetur, quam per præcipites *Cenſuras*, quas Eccleſiaſtici, pro dominandi libidine, nonnunquam leviter & inconſiderate infligunt; non ut defendant hæreditatem Domini, aut indiſciplinatos corrigant, ſed ut jura Regia invadant, ſupremam Poteſtatem vilipendant, viros bonos vi opprimant; etiam remedio *Immiſſionis* in eorum *temporalia*, aliiſque pœnis coactivis Principes, eorumve Conſilia uſi ſunt, ut hunc abuſum comprimant; Judices Eccleſiaſticos impediendo ad ejuſmodi Cenſuras præcipites convolare, vel etiam ipſis præcipiendo, ut nulliter latas revocent, ac ita proprium factum in *temeritatis* POENAM deſtruant ac caſſent.

Licitum eſt Principi (inquit Joannes Pariſienſis) ABUSUM GLADII SPIRITUALIS *repellere eo modo*, *quo poteſt etiam per gladium materialem*, *præcipue ubi uſus gladii ſpiritualis vergit in malum Reipublicæ*, *cujus cura Regi incumbit: aliter enim gladium ſine cauſa portat.* Tractatu *de Poteſt. Reg. & Pap. cap.* 21. *ad* 37.

Neque rem claram pluribus elucidare opus eſt: ad quid enim utilis eſſet adverſus violentas Cenſuras ad Principem Recurſus, ſi hâc non polleret poteſtate? *Si* HUJUSMODI PŒNARUM COMMINATIO (inquit laudatiſſimus Salgado) *Principi permiſſa non fuiſſet*, *inutilis foret Regii recurſus invocatio; quia raro aut numquam deſiſteret Judex a ſemel illata violentia. In Tract. de Protect. Reg. Epiſ. Proœm.* Verum hoc Jus Regium perpetuâ praxi conſervatum oſtendemus.

§. IV.

De Praxi Belgica.

JUdices *Regios hâc Auctoritate* AB OMNI MEMORIA *in Belgio uſos*, *ut* CENSURAS IMPEDIRE POSSINT, VEL AD REVOCANDUM COGERE ECCLESIASTICOS *remedio immiſſionis in* EORUM TEMPORALIA, *quando exceſſus &* abuſus id poſtulant, jam plus quam a ſeculo teſtati ſunt Senatus ac Magiſtratus Belgici in Annotatis ad *Seſſ.* 25. *Concilii Trid. Cap.* 3. *de Reform.* quæ compendio exhibet Antonius Anſelmo in *Triboniano Belgico cap.* 32. necnon vir ille undequaque maximus Petrus Stockmans in *Jure Belgarum.*

Teſtatur etiam Bertrandus Loth Dominicanus apud Duacenſes Doctor Theologus, in Reſolutionibus Belgicis *Tract.* 2. *art.* 9. *num.* 16. quod Artheſiani ad eumdem Concilii Tridentini locum, in ſua conſultatione annotarint, *quod Judices laici* SEMPER *arreſtarint* BONA TEMPORALIA *Epiſcoporum*, *& generaliter omnium Judicum*, *Officiariorum*,

rum, *& perſonarum Eccleſiaſticarum*, *cujuſcumque dignitatis & conditionis fuerint*, *ad* IMPEDIENDAS EORUM CENSURAS, INTERDICTA, EXCOMMUNICATIONES, *&* REVOCANDAS ILLAS, *quæ per ipſos declaratæ & executioni mandatæ fuerunt*, *quando ipſi laici Judices id expedire judicaverint*.

Quamquam nihil magis authenticum adferri poſſit, quod antiquiſſimus ille ac conſtans uſus, necnon eum vindicandi intrepidus Conſiliorum zelus comprobetur: e re tamen erit pro conſervatione hujus perpetui uſus quædam exempla domeſtica referre, quæ abſoluto Concilio Tridentino contigere; ut ita eluceat, eum uſum etiam poſt illud Concilium perſeveraſſe ac conſervatum fuiſſe ſedulo.

Anno 1618. quædam Anna de Bilhé ejuſque Fratres, proles Caroli de Bilhé, *Litteras Monitoriales* cum clauſula SUB POENA EXCOMMUNICATIONIS ad finem revelationis (quarum meminit Concilium Tridentinum *Seſſ.* 25. *cap.* 3. *de Reform.*) impetraverat in Curia Romana, eaſque Officialis Archiepiſcopi Mechlinienſis 31. Aprilis ejuſdem anni, per Parochos & Concionatores in Civitate Bruxellenſi publicari fecerat.

Cum autem hujuſmodi *Litteræ Monitoriales* nec ante, nec poſt Concilium Tridentinum hic fuiſſent receptæ, eaſque Officialis publicari mandaſſet ſine prævio *Placeto Regio*: indilate ad inſtantiam Officii Fiſcalis expeditæ fuerunt per Conſilium Brabantiæ die 5. Maii *caſſatoriales* factæ executionis & publicationis dictarum Litterarum *Monitorialium*; injunctumque expreſſe & ſevere inter cæteros *Officiali Mechlinienſi*, *Plebanis*, *Paſtoribus & Vice-Paſtoribus*, *qui præfatam Bullam*, *& Mandatum publicarant*, *ſub gravibus mulctis*, *etiam injectionis manus in temporalia bona*; ut *præfatum Mandatum dicti Officialis ac ſubſecutam publicationem ejuſdem*, *& quidquid inde dependet*, *ſuis ſumptibus*, *damnis*, *& intereſſe caſſent*, *revocent*, *& annullent*, *ſibique caveant a ſimilibus in poſterum attentandis ſub gravioribus pœnis*.

Quibus peractis Internuntius Apoſtolicus juſſit Conſiliarium & Procuratorem Generalem Brabantinum, qui dictas Caſſatorias impetraverat, Litteris ſuis de 28. Junii 1627. affixis ad valvas Eccleſiarum 30. ſequenti, citari infra trinum biduum coram Auditore ſuo, ad ibidem defendendam præfatam Caſſationem, & probandum quod non incidiſſet in Excommunicationem. Alias contra ipſum pronuntiandum Decretum *Excommunicationis*, illudque in forma publicandum.

Quod inauditum attentatum cum directe offenderet tum ſupremam Principis & ipſius Brabantiæ Senatus auctoritatem, tum Privilegia & Patriæ conſuetudines, præmemoratus Conſiliarius ac Procurator Generalis 3. Julii a Brabantiæ Senatu petiit ac obtinuit Litteras caſſatorias *dictæ citationis ac affixionis cum omnibus inde ſecutis ac ſecuturis*; ad onus præfati Domini Internuntii, ejus Auditoris, dicti etiam Officialis, aliorumque omnium Eccleſiaſticorum, *cum licentia injiciendi manus in bona eorum temporalia*. Binæ hæ Litteræ caſſatoriæ exſtant in Appendice Monumentorum Tractatus noſtri *De promulgatione Legum Eccleſiaſticarum* (*a*).

Anno 1652. intendebat Archiepiſcopus Biſontinus procedere ad executionem cujuſdam Sententiæ *Excommunicationis*, quæ ei demandata erat per Auditorem Generalem Cameræ Apoſtolicæ, idque ad indebitam inſtantiam Henrici Otthevin.

Archidux Leopoldus, tum Belgii Gubernator, hujus rei habitâ certâ informatione a Senatu Dolano, litteras ſcripſit ad memoratum Archiepiſcopum, *à fin qu'il tienne en état & ſurſeance l'execution de la Sentence d'excommunication*, *dont il ſeroit chargé par l'Auditeur general de la Chambre Apoſtolique*.

Cumque Archidux timeret, ne eo non obſtante dictus Henricus Otthevin præfatam Sententiæ *excommunicationis* executionem urgeret, vel etiam ipſe Archiepiſcopus Biſontinus ad præfatam executionem ultro proſiliret, dictum Senatum de ea re certiorem reddidit per litteras de 9. Octobris 1652. ac una in ſequiorem caſum monuit: *Si avant qu'il* (Henry Otthevin) *ne ceſſe*, *vous pourrez ſaiſir ſon bien & les revenus de ſa prebende*, *eſtant de votre reſſort*, *mémes proceder à la vente d'iceux: comme auſſi en cas que le dit Archevêque perſiſteroit*

(*a*) Exſtat iſte Tractatus hoc *Tom. IX. pag.* 209. hujus editionis. & prædictæ Litteræ caſſatoriæ *pag.* 327. *&* 329.

Digitized by Google

roit de ne vouloir ſurſeoir la dite execution, de proceder au ſaiſiſſement des biens de ſon Evêché. Habentur hæ litteræ ſub litt. *X*.

Atque ex iis, quæ ſupra *cap.3.* §. *6.* relata ſunt, patet, Conſilium Flandriæ anno *1666.* arcte interdixiſſe Epiſcopo Ipreſi, ne in præjudicium inſtituti ad Regem recurſus & propoſitæ recuſationis procederet ad comminatam *ſuſpenſionem a divinis* ſub *pœna ducentorum aureorum coronatorum*. Cumque hâc interdictione non obſtante Epiſcopus ad *ſuſpenſionem* proſiliiſſet, præfatum Conſilium per Decretum 21. Martii *1668.* dictæ Cenſuræ effectum ſuſpendit, iteratoque Præſuli inhibuit, ne quid ulterius attentaret, ſub *pœna*, *quod comminata* 200. *aureorum coronatorum pœna decerneretur*, *ac inſuper ipſius bonis temporalibus munus injiceretur*.

Utque ad hæc tempora propius accedamus, ſupremus Brabantiæ Senatus per Sententiam latam 27. Octobris 1707. manutenuerat Paſtorem Sanctæ Catharinæ in urbe Bruxellenſi, in pacifica poſſeſſione ſui Paſtoratus, omniumque eo pertinentium, adverſus violentam ac præcipitem ſuſpenſionem a functionibus Paſtoralibus per D. Archiepiſcopum Mechlinienſem, nullo ſervato Juris ordine *viâ facti* inflictam.

Atque ob Archiepiſcopi reſiſtentiam pro executione hujus Sententiæ, Arreſta in proventus Epiſcopales vigore ejuſdem Sententiæ, necnon ſpecialis Senatus facultates, fuerant injecti.

Archiepiſcopus horum habitâ notitiâ, ad onus dicti Paſtoris emiſit litteras Monitoriales, quibus ipſi diſtrictiſſime præcipit, ut præfatam Sententiam tamquam invalidam & irritam habeat, nec in vim ejuſdem Sententiæ ullum actum committat: deinde ut dicta Arreſta a poteſtate laica in proventus Archiepiſcopales injecta levari curet: demum ut formulario Alexandri VII. juxta Clementinam *Vineam Domini ſabaoth* (quamvis hactenus nullatenus placetatam) ſubſcribat, idque intra novem dies ſub pœna *Excommunicationis* ex nunc pro tunc incurrendæ.

Brabantiæ Senatus cenſens hujuſmodi attentatum novam eſſe inventionem, quâ & prærogativæ Regiæ, & Conſiliorum auctoritas, & ſubditorum Jura funditus ad Eccleſiaſticorum arbitrium convellerentur ac tollerentur, ac directe Patriæ Legibus & libertatibus, necnon publicæ quieti adverſam; 24. Februarii 1708. Decretum ad inſtantiam Procuratoris Regii tulit, in verbis:
„ Ordonnons à l'Archevêque de *caſſer & annuller le dit Monitoire*, & tout ce qui „ en pourroit ſuivre, & d'en faire apparoître endeans trois jours, à *peine de proviſion ulterieure*; & ſans prejudice de ce, „ interdiſons à tous nos ſujets, de tel état „ & condition qu'ils puiſſent être, *Eccleſiaſtiques* ou ſeculiers, de publier, faire „ ou laiſſer publier la dite *Cenſure* comminée en aucune maniere, directement „ ou indirectement. Defendons auſſi à nos „ ſujets de tel état ou condition qu'ils puiſſent être, *Eccleſiaſtiques* ou ſeculiers, „ *d'obeir à la dite Cenſure comminée*, *& à ce qui pourroit s'enſuivre*, *d'y deferer* „ *ou d'y avoir egard en aucune maniere*, „ à peine que les contrevenans à l'une de „ toutes ces choſes ſeront punis comme *infracteurs de nos droits & hauteurs*, *& perturbateurs du repos public*. Declarons „ que les *Superieurs de tous les Ordres*, & „ tous autres devront être reſponſables pour „ la contravention de ceux qui leur ſont „ ſoumis „.

Illud in hac cauſa attendi meretur, quod Brabantiæ Senatus ob rei gravitatem, utque efficacius Archiepiſcopi *vim* ſiſteret, ac paci publicæ proſpiceret, conſultum duxerit, tum Conſilium Status commiſſum ad Regimen Belgii, tum Status Brabantiæ de iis per litteras reddere certiores.

Ad quas nomine Regis reſcripſit Conſilium Status: *Nous avons reçu & vu ce matin ce que vous nous avez averti par votre lettre d'hier au ſujet de la requête*, *qui vous a été preſentée par notre Procureur General pour le maintien de notre authorité & de votre juriſdiction*, *au ſujet du monitoire & commination d'excommunication de l'Archevêque contre le Paſteur de Sainte Catherine Vande Neſſe; nous vous dirons*, *que vous pourrez en uſer comme vous & les autres nos Conſaux ſont accoutumez de faire en tels & pareils cas*.

Statuum autem Brabantiæ Deputati ita reſpondent: *Nous ne pouvons manquer de vous faire ſavoir*, *que comme les Seigneurs*

Digitized by Google

& Etats (de Brabant) *ont toujours combattu avec zele & à toutes forces pour le maintien des loix fondamentales, des immunitez & des privileges de ce Païs contre les entrepriſes deraiſonnables & indues de la Juriſdiction Eccléſiaſtique & autres, nous ſommes bien aiſe de voir, que vous en avez fait de même de vôtre côté, vous aſſurans que nous y donnerons la main de tout notre pouvoir*.

Ex quibus elucet hanc Brabantici Senatus agendi rationem, tum a Belgii Moderatoribus, tum a Patriæ Patribus (adeoque & ab ipſo Statu Eccleſiaſtico) multum fuiſſe commendatam ac comprobatam.

Quo prudenti Senatus moderamine, dictæ *Monitoriales* remanſerunt inanes; & traquillitas publica, jam periculoſe perturbanda, ſtabilita ac conſervata fuit.

His addere lubet exemplum noviſſimum Magni Mechlinienſis Conſilii. Archidiaconus Faminienſis plane incompetenter ad inſtantiam Paſtoris Oppidi Fumacenſis attentarat *excommunicare* Magiſtratum ejuſdem Oppidi, occaſione contentionis inter ipſos exortæ ſuper proprietate domus a Paſtore inhabitatæ ejuſque appendicum; idque notorie in formalem contemptum & vilipendium ſupremæ auctoritatis ac juriſdictionis Suæ Majeſtatis, necnon Legum fundamentalium Patriæ; ut latius exponitur in Decreto ſub littera *Y.* quod ad inſtantiam Procuratoris Regii tulit 19. Julii 1722. præfatum Magnum Conſilium; quo decernitur in verbis:

„ Le tout quoy conſideré & rapport fait, „ les Chambres aſſemblées la Cour declare les *Lettres monitoires* & *Decret d'excommunication* du 12. Novembre 1721. „ cy mentionnées & tout ce qui eſt enſuivi, *nulles & de nulle valeur, incompetemment decernées, attentatoires à la Juriſdiction de Sa Majeſté & contraires aux Loix fondamentales de ces Pays*. „ Fait defenſe à Maître Charles de la Ramée Curé de Fumay *de s' en ſervir ou prévaloir, à peine de cinq-cens écus d'amende; luy ordonne de le faire retracter endeans le mois, & de faire conſter aux Conſeilliers Fiſcaux de l' avoir ainſi effectué, pendant le dit terme, à peine d' ulterieure proviſion*. *Ordonne* que cette ſoit leue, publiée & affichée au dit „ Fumay & Revin : accorde au Remonſtrant lettres d' adjournement perſonnel à charge du dit Curé avec clauſe „ d' annotation *& ſaiſiſſement de ſon temporel* „.

§. V.

Conformis eſt Praxis Germanica.

Germaniam eodem jure uti, quo Belgium, ſatis evincunt exempla illuſtria Auguſtiſſimorum Imperatorum Joſephi & Caroli VI. quæ ſupra *cap.* 5. §. 5. retulimus.

In priori enim videmus Auguſtiſſimum Imperatorem Joſephum inhibentem *omnibus & ſingulis* ECCLESIASTICIS . . . . . ſub graviſſima ipſius & Imperii indignatione, OMNIUM BONORUM CONFISCATIONE, CORPORALIQUE PŒNA, ne quam rationem *Eccleſiaſticarum Cenſurarum Sedi Apoſtolicæ reſervatarum* in illa re habeant.

In altero Clementiſſimus Dominus Rex noſter ac Imperator feliciter regnans Carolus VI. *Decreta* quædam *excommunicationis utpote ex ſe nulla & invalida caſſat*.

Sex Doctorum ECCLESIASTICORUM Facultatis Juridicæ Colonienſis, UNIVERSOS TEMPORALES REDITUS *in pœnam temerarii recurſus* ad Nuntium Colonienſem inſtituti *ſequeſtrari jubet*.

De reliquo iiſdem . . . . . . præcipit & injungit, quod Acta omnia coram dicto... Nuntio producta repetant, & una cum Decretis hujus cauſæ inde emanatis retractari faciant . . . ſin ſecus COMMINATA PŒNA *cum debito rigore contra ipſos ad executionem deducetur*.

§. VI.

Idem uſus viget in Regno Galliæ.

Gallorum praxim conformem eſſe huic Belgarum & Germanorum uſui, notius eſt quam ut probari debeat. E re tamen erit ex innumeris exemplis, pauca commemorare.

Joannes *Du-Queſne* Presbyter obtinuerat in Curia Romana quaſdam Monitoriales & Cen-

Digitized by Google

& Cenſuras adverſns Franciſcum *Charmolue* Presbyterum Canonicum Collegiatæ Sancti Audomari , eaſqne exequi curaverat per qnemdam curſorem & executorem Presbyterum earumdem Cenſurarum ; idque contra præſcripta Pragmaticæ Sanctionis , Regiarum ordinationum , & libertatum Eccleſiæ Gallicanæ.

Ab his omnibus tamquam ab abuſu appellat dictus *Charmolue* ad Reginm Parlamentum , a quo die 27. Auguſti 1502. prodiit Sententia , quâ declaratur : *Qu'il a eſté mal fait , procedé & fulminé , executé , admoneſté & inhibé :* ac una injungitur tam ei , qui has cenſuras obtiuuerat , quam qui eas executioni mandarat , *à faire caſſer , revoquer & annuller les dits Cenſures , monitions & fulminations & tout ce que s'en eſt enſuivy ; & faire bailler l'abſolution à* LEURS PROPRES COUSTS ET DEPENS , *tant au dit Appellant , qu'au Doyen , Prevoſt , Chanoines , & Chapitre de la dite Egliſe S. Omer , & tous autres qu'il appartiendra & qui pourroient eſtre compris eſdits monitions , fulminations & Cenſures , & d'en certifier la dite Cour dedans le lendemain de le ſaint Martin.*

Cumque præfatus *Charmolue* , adverſus quem dictæ Cenſuræ fuerant executioni datæ , antea obtinniſſet Sententiam manntenentiæ pro dicto Canonicatu Sancti Audomari , etiam , eâdem Sententiâ , mandatur *à laiſſer* JOUYR ET USER *le dit Charmolue appellant , des dites Chanoinie & Prebende , fruits & revenus d'icelles , ſelon la Sentence de maintenuë par lui obtenue contre le dit Du Queſne le vingt neuviéme Avril l'an mil cinq-cens.*

Et outre fait la Cour defenſes aux dits Prevoſt Doyen , Chanoines & Chapitre , de non obtemperer aux dites Cenſures & fulminations , & de ne ceſſer le divin Service ſoubs ou au moyen d'icelles . Annectitur Sententia ſub litt. *Z.* quæ etiam exſtat in *probationibus libertatum Eccleſiæ Gallicanæ cap. 6. num. 8. fol.* 202.

Anno 1503. ſeptimâ Septembris ſimilis lata fuit Sententia in favorem Jacobi *Damoncourt* Præpoſiti ac Canonici S. Juſti Lugdunenſis , & Regii Procuratoris Generalis ei juncti , appellantium a quibuſdam citationibus , excommunicationibus , interdictis , fulminationibus , aliiſque Cenſuris Eccleſiaſticis , per quemdam Petrum *Filiolier* Presbyterum impetratis , executioni datis ac publicatis.

Quâ Sententiâ Curia declarat : *Qu'il a eſté mal & abuſivement fait & procedé aux dites citations , fulminations , publications , & Cenſures :* ac ulterius condemnat dictum *Filiolier* Presbyterum *à les faire caſſer , revoquer & annuller à ſes propres couſts & depens , & de ce avoir fait , certifier la dite Cour.*

Et ſont defenſes faites au dit (Filiolier) *& tous autres qu'il appartiendra , ſur peines de cent marcs d'or à appliquer au Roy , de ne ſoy aider ne uſer doreſnavant de telles Cenſures , fulminations ne autres contraires & derogeans aux SS. Decrets & Ordonnances Royaux ; & aux Prevoſt & Chapitre de la dite Egliſe de S. Juſt de n'y obeir ne obtemperer ; & leur ſera fait commandement par le dit Sieur & la dite Cour , aux peines que deſſus , de permettre & ſouffrir le dit Damoncourt aſſiſter au divin Service & autres actes & droits qui lui appartiennent à cauſe de ſes dites Prevôté & Prebende , &c.* Annectitur Sententia ſub litt. *AA.* & exſtat dicto loco *num. 9. fol.* 203.

Anno 1645. Archiepiſcopus Burdigalenſis excommunicaverat Juratos Oppidi S. Macarii , cauſâ obedientiæ Regi & Juſtitiæ per eos præſtitæ , necnon quemdam Regium Apparitorem ; ac una Oppidum interdicto Eccleſiaſtico ſuppoſuerat , injunxeratque Vicario perpetuo Sacelli S. Martini , ubi de more Miſſa Parochialis celebrabatur , ut SS. Sacramentum extra Oppidum ad Eccleſiam Minoritarum transferret.

Ab his omnibus tamquam ab abuſu appellatum fuit ad Parlamentum Burdigalenſe : quod , audito Regio Procuratore Generali , tulit 20. Martii 1645. Arreſtum in verbis : *La Cour a ordonné & ordonne que ſur les dites appellations comme d'abus , les parties viendront plaider au premier jour , & que dans trois jours après la ſignification du preſent Arreſt , le dit Archevêque de Bourdeaux donnera l'abſolution* ad cautelam , *aux denommez & comprins dans ſon Ordonnance du dit jour neuviéme du preſent mois , levera la ſuſpenſion & interdit*

Digitized by Google

porté par icelle ; & en cas de refus Y SERA CONTRAINT PAR SAISIE DE SON TEMPOREL, *& pourveu par la Cour, ainſi qu'il appartiendra.*

Quartâ ſubſequentis menſis Aprilis Parlamentum ad inſtantiam Juratorum dicti Oppidi & præfati Apparitoris Regii, aliud Arreſtum tulit, in verbis: *La Cour a octroyé & octroye defaut à l'encontre du dit Deffendeur* (l' Archevêque de Bourdeaux) ; *& pour le profit d'icellui a declaré & declare qu'il a été mal, nullement & abuſivement procedé en la citation, interdit & excommunication dont eſt queſtion: a ordonné & ordonne, que dans trois jours le dit Deffendeur ou en ſon abſence ſes Vicaires Géneraux caſſeront, revoqueront & annulleront le mandement de la citation, le dit interdit & excommunication; autrement & à faute de ce faire dans le dit delay, & icelluy paſſé*, ILS Y SERONT CONTRAINTS PAR SAISIE DE LEUR TEMPOREL, *& autrement procedé ainſi qu'il appartiendra.*

Undecimâ autem ejuſdem menſis Aprilis præfatum Arreſtum confirmatum fuit, injunctumque Vicario perpetuo S. Martini, ut *functiones Paſtorales exerceret* in dicto Oppido S. Macarii, & ad altare Parochiale S. Martini in Eccleſia S. Salvatoris, decretumque quod ad hæc conſtringeretur *immiſſione in ipſius bona temporalia*, ac aliis mediis opportunis, prout Curia judicaret expedire, ac una permiſſum, ut præſens Arreſtum una cum præfato Arreſto de 4. Aprilis ad loca publica affigeretur. Annectitur hìc ſub litt. *BB.* & exſtat dicto loco *num.* 23. *fol.* 221.

Hìc repetere juvat Sententiam memorabilem latam adverſus Franciſcum a Lotharingia Epiſcopum Virdunenſem anno 1626. de qua ſuperiori capite §. 4. commemoravimus. Ubi enim Senatus Regius caſſavit & annullavit quamdam excommunicationem per præfatum Epiſcopum notorie attentatam in detrimentum Regiæ auctoritatis ac tranquillitatis publicæ; proſequitur Sententia: *Et pour reparation de tel attentat, commis par icelluy* FRANÇOIS DE LORRAINE *Evêque de Verdun, ordonnons qu'il ſera méné ſous bonne & ſure garde en la Ville du Paris, pour ſatisfaire Sa Majeſté : & juſques à ce, le revenu de tous ſes benefices, & autres biens, mis ſous la main du Roy, & regis par Commiſſaires, comme auſſi tous les offices de temporel de l'Eveſché & Comté du dit Verdun, & autres benefices, ſeront exercez ſous la main du Roy ſelon la forme qu'il ſera par Nous ordonné : Condamnons le dit François de Lorraine Evêque du dit Verdun à dix mil livres d'amende envers Sa dita Majeſté.*

§. VII.

Uſus Regni Hiſpaniæ conformis eſt.

HIſpaniam hoc etiam jure uti, teſtes inter cæteros ſunt nominatiſſimus Franciſcus Salgado, & celeberrimus Covarruvias: prior in elaborato ſuo Tractatu *De protectione Regia, Epil. proœm.* Ubi enim monuit recte recurri ad Protectionem Regiam adverſus Judicem Eccleſiaſticum, qui *violentis Cenſuris* Sententiam ſuam inique conatur exequi adverſus appellationem interpoſitam: „ tum, inquit (ubi Senatores „ de vi cognoverint) expeditur proviſio, „ quam *Judici Eccleſiaſtico* intimatam ſta- „ tim prout jacet adimplere, & obedire „ tenetur cum effectu, non verbaliter tan- „ tum: alias expeditur *oppreſſo* ſecunda „ juſſio cum *comminatione amiſſionis, ori-* „ *ginis & bonorum temporalium, quæ com-* „ *minatio & mulcta* exequitur (*a*) in eum, „ ſi ulterius protervus fuerit & inobediens: „ *cum Eccleſiaſtici teneantur omnino obtem-* „ *perare Mandatis Principum. Quod ſi hu-* „ *juſmodi pœnarum comminatio* Principi „ permiſſa non fuiſſet, inutilis foret Re- „ gii Recurſus invocatio, quia raro aut „ numquam deſiſteret Judex a ſemel illata „ violentia „.

Alter qui & fuit Epiſcopus Segovienſis *pract. quaſt. cap.* 35. *num.* 3. agens de pœnis, quibus Judices Eccleſiaſtici conſtringuntur, dum *vi* & *Cenſuris* ſubditos opprimunt, ac ab ea inferenda ceſſare compelluntur, ait: „ Adverſus *Clericos & Eccleſiaſticos* „ *Judices* illa eſt frequentiſſima *pœnæ* com- „ minatio, quæ fit *ad amiſſionem rerum* „ *temporalium*, quas obtinent in his regnis, „ & deinde quod cenſebuntur extranei ab „ eiſdem „.

Quod ſi quis, ut monet ibidem, *conten-*

ten-

(*a*) Ce verbe eſt là au paſſif, quoiqu' il n'en ait pas, & qu' il ne ſoit que déponent.

Digitized by Google

tendat a Principibus ſecularibus hanc tollere poteſtatem , ſtatim non quidem ſero comperiet experimento manifeſtiſſimo , quantum calamitatis Reipublicæ invexerit .

Hic vero forenſis uſus (inquit idem Covarruvias) *non tantum in his Caſtellanis Regis Hiſpaniarum Ditionibus & Principatibus , ſed & apud Gallos , alioſque Chriſtianæ Reipublicæ ſeculares Principes eſt receptiſſimus .*

Atque ita ex deductis hoc capite manifeſtum evadit , Judices Regios jam pridem ubique uſos fuiſſe *remedio immiſſionis in Eccleſiaſticorum bona temporalia* , aliiſque coactivis , dum exceſſus & abuſus id poſtularunt : idque vel ad impediendas eorum *Cenſuras* , vel ad interdicendum & efficiendum , ut ſi jam latæ eſſent , nulla earum in ulla re habeatur ratio ; vel etiam ut illoſmet conſtringant Cenſuras ſuas (quamvis in ſe nullas & caſſas) in temeritatis pœnam caſſare & annullare , ac ita proprium factum deſtruere : quo magis reprimantur , ne quid hujuſmodi attentent in poſterum . *Quand les Gens d'Egliſe* (inquit ſupremus Brabantiæ Senatus in Conſulta circa negotium Paſtoris S. Catharinæ Bruxellis) *ſe ſont emancipez à ſurpaſſer les bornes de leur authorité . . . les Princes & leurs Conſeils n'ont pas ſeulement caſſé & anneantiz leurs Cenſures , mais ils ont auſſi obligez de les revoquer & caſſer eux mêmes par ſaiſie de leur temporel & autres voies de contrainte plus rigoureuſes , ainſi que les Ecrivains de toutes les Nations Catholiques remarquent par pluſieurs exemples.*

§. VIII.

Non refragatur Synodus Tridentina iis, quæ hoc capite aſſerta ſunt.

QUod Synodus Tridentina habet *Seſſ.* 25. *cap.* 3. *de Reform.* nequaquam adverſatur iis, quæ ſuperius deduximus ; verba ſunt : *Nefas ſit ſeculari cuilibet Magiſtratui prohibere Eccleſiaſtico Judici , ne quem excommunicet , aut mandare , ut latam excommunicationem revocet , ſub prætextu , quod contenta in præſenti Decreto non ſint obſervata ; cum non ad ſeculares , ſed ad Eccleſiaſticos hæc cognitio pertineat .*

Quia ut recte monet Franciſcus Salgado *Prel.* 5. *num.* 226. *ſub tanta verborum generalitate non eſt comprehendendum tam ſalubre remedium , & charitativum ſubſidium , miſeris & oppreſſis ſpecialiter a Jure Canonico ex ratione & principiis juris naturalis & divini permiſſum , longo uſu immemoriali conſervatum ; ſuper quo cum Tridentinum nihil ſpecialiter inducat , ſed generaliter potius diſponat , hanc limitationem a Jure approbatam debet accipere .*

Et *num.* 231. *Cum Concilium Tridentinum generaliter loquatur , nullo modo intelligitur , nec diſponit de hoc ſpecialiſſimo Juris remedio & recurſu , nec talis defenſionis facultas , omni jure Principi competens , comprehenditur ſub tali Decreto .* Quod multis citatis Auctoribus latius proſequitur .

Sic etiam Hieronymus de Cevallos *Tom. II. quæſt. pract. quæſt.* 897. obſervat , quod præfatum Tridentini Decretum non obtineat , quando Judex ſecularis *cognoſcit per viam violentiæ in caſu legis Regni ; quia tunc de jure & conſuetudine talis cognitio pertinet ad Judices Regios , & illud dicitur proprium officium Regis jure naturali conceſſum .*

Certe cum Judices Eccleſiaſtici tam intolerabiliter *vi* & *Cenſuris* non raro ſubditos opprimant , atque Princeps omni jure *divino* & *naturali* teneatur oppreſſos protegere , nequaquam cenſendum eſt Concilium Tridentinum vel cogitaſſe Magiſtratibus Regiis interdicere , quominus *violentas Judicum Eccleſiaſticorum Cenſuras* prohibeant aut ad revocandum cogant .

Hujus rei teſtem habemus omni exceptione majorem celeberrimum Covarruviam Epiſcopum Segovienſem , qui dicto Concilio eo ipſo tempore interfuit , & ob ſingularem doctrinam , virtutem , ac ſpectatam integritatem inter alios delectus , ut *Reformationis Decreta* conficeret , atque ita optime de mente Synodi inſtructus ac perſuaſus : hic tamen vir conſtanter aſſerit *Pract. quæſt. cap.* 35. *num.* 3. in verbis : „ Illud obſervantiſſimum eſt „ . . . . poſſe ab his , qui a *Judicibus Ec-* „ *cleſiaſticis vi & Cenſuris opprimuntur* , „ Regios Auditores & Conſiliarios , qui „ apud Regia ſuprema Prætoria litiganti- „ bus jura reddunt , *omnino* adiri , ut *vim* au-

„ *auferant & compellant Judices Eccleſiaſticos ab ea inferenda ceſſare*.

„ Quod ſi quis (proſequitur) contendat a *Principibus ſecularibus hanc tollere poteſtatem*, *ſtatim* non quidem ſero comperiet *experimento manifeſtiſſimo quantum calamitatis Reipublicæ invexerit* „.

Quis igitur ſibi in animum inducat Synodum Tridentinam præfato ſuo Decreto, *hanc poteſtatem* voluiſſe a *Principibus tollere*, atque ita *Reipublicæ maximam invehere calamitatem?*

Quod ex eo etiam confirmatur, quod eâdem *Seſſ.* 25. *cap.* 20. Sancta Synodus Principes reddat memores, eos a *Deo* conſtitutos eſſe *ſanctæ Fidei Eccleſiæque Protectores*, adeoque ipſos hortetur, ut ea in te officium ſuum ſedulo præſtent, *quo cultus divinus devote exerceri*, & *Prælati cæterique Clerici in reſidentiis & officiis ſuis, quieti & ſine impedimentis, cum fructu & ædificatione populi permanere valeant*. Id quod certe Principes præſtare haud poſſent, ſi ab eis *hanc tollere poteſtatem* Synodus voluiſſet; ut ex ſupradictis plus ſatis manifeſtum eſt.

Ne tamen illius Decreti occaſione, præjudicium huic Regiæ *poteſtati* contra mentem Synodi ingereretur, Margareta Parmenſis Belgii Gubernatrix ex communi Magiſtratus ac Senatus Belgici Conſulto, ut eam illæſam conſervarent, ſedulo in Tridentini publicatione providit præcavitque, ut ſupra demonſtratum eſt.

Adeo ut, tantiſper etiam ſuppoſito quod Tridentinum huic Regiæ poteſtati voluiſſet derogare, equidem hîc in Belgio vim & effectum eatenus non haberet. Cum *Reformationis Decreta* (quorum præcitatum conſtituit *caput* 3. *Seſſ.* 25.) hîc admiſſa non fuerint, nec publicata, niſi ſalvâ in omnibus hâc Principis poteſtate & auctoritate.

Hinc & poſt Tridentinum idem uſus in hac parte perſeveravit, ac perpetuâ praxi uſque hunc diem conſtanter fuit obſervatus, ut conſtat ex toto hoc capite.

Ad rem omnino facit, quod Petrus de Marca Archiepiſcopus Pariſienſis a Rege Ludovico XIV. deſignatus dicit ex ſententia Majorum circa Decretum Concilii Lugdunenſis in Gallia relatum in collectione libri ſexti Decretalium, *cap. Quicumque;* quo *idem* ferme decernitur, ac præcitato Tridentini Decreto: „ Voluerunt (inquit) „ Decretum quoad *illas Cenſuras* vel *excommunicationes* locum habere, quæ NULLÆ non eſſent. Si enim quia aut a Judice non competente latæ, aut alio manifeſto vitio NULLÆ eſſent, *cum Excommunicationum vires neque nomen obtinerent*, non exiſtimarunt in iis ſpeciebus „ Decreto Concilii Lugdunenſis Magiſtratus Regios deterrendos eſſe ab aſſerenda „ Juriſdictione Regia, ſi opus eſſet. Deinde BONA CAPI dixerunt, non præciſe „ ut reſcindatur Excommunicatio, ſed ut „ ab injuria Regiæ auctoritati facta ceſſetur, unde per conſequentiam Excommunicario diſſolvatur „. *Lib.* 4. *cap.* 19. *De Concordia Sacerdotii & Imperii*.

Hinc etiam ex continua praxi, anteqnam Judices Regii cogant Epiſcopos & Judices Eccleſiaſticos, *Immiſſione in eorum temporalia*, aliiſque mediis coactivis, proprias Cenſuras caſſare, annullare, aut revocare; primo & ante omnia declarant, eas fore *nullas & nullius effectus*, *incompetenter & viâ facti attentatas*, *Regiæ poteſtati*, *Legibus Patriæ*, *paci publicæ contrarias*, &c. ac tum demum in conſequentiam, ob temeritatis pœnam, *Caſſationem* ipſis ordinant.

CAPUT VII.

Plane liberum eſt Eccleſiaſticis ſub Regia protectione continuare Functiones ſpirituales ſui ordinis ac Beneficii, non obſtante *Cenſurâ*, utpote ex ſe nulla.

§. I.

Cenſuræ Eccleſiaſticæ non ſemper palam & in foro externo ſunt ſervandæ.

EPiſcopos, alioſque Superiores Eccleſiaſticos, utpote non impeccabiles, POTESTATE TYRANNICA, non *auctoritate Canonicâ* procedentes, damnare non raro, & opprimere Clericos per *violentas Cenſuras*, ſubſtantiali ordine judicii prætermiſſo, ex ſupra deductis manifeſtiſſimum eſt.

Nec minus apertum hujuſmodi Cenſuras, cum

cum ſint non ſolum injuſtæ, ſed prorſus etiam invalidæ, & nullæ, nec hominem ligare, nec in foro externo ſemper obſervandas.

STAT (inquit intrepide prælaudatus Cancellarius Univerſitatis Pariſienſis Gerſonius) *aliquas Sententias Paſtoris vel Papæ, & ſuorum Commiſſariorum non eſſe* TENENDAS, *imo nec* TIMENDAS, *& hoc in* MULTIS *caſibus*.

Primo, ſi Sententia lata ſit poſt APPELLATIONEM LEGITIMAM, *ut notavit Innocentius III. in Epiſtola ad Archiepiſcopum Senonenſem*.

Similiter Alexander III. in Reſcripto ad Archiepiſcopum Eboracenſem, quod exſtat *Cap.* 16. ẍ *De appellationibus*, quo eidem Pontifex mandat, ut *Presbyterum*, *pro eo quod poſt* EXCOMMUNICATIONEM *contra* APPELLATIONEM *factam* DIVINA CANTAVIT, NVLLATENVS *inquietet; ſed ad eum ſtatum reducat omnia, in quo erant tempore emiſſæ appellationis*.

Cujus ratio in eo præciſe conſiſtit, quod hæc *excommunicatio* eſſet NVLLA defectu *juriſdictionis*, quæ per *appellationem* erat ſuſpenſa, ut ſupra §. 5. *cap.* 3. ex Suareſio, aliiſque notatum fuit.

Obſervantque Wameſius, necnon Gloſſographus conformiter ad præfatum Reſponſum Pontificis, quod ob hanc *nullitatem*, ejuſmodi Cenſura *excommunicationis judiciali retractatione non indigeat*, *nec* ABSOLUTIONEM *requirat*; quod, ſi eà perſtrictus DIVINIS SE IMMISCEAT, *non contrahat* IRREGULARITATIS *vitium*, nec *ſi* POSTEA CELEBRET, *ſit puniendus*; quodque *nec* REMEDIO APPELLATIONIS *indigeat*.

Ex quibus etiam ſequitur, quod communicantes cum ejuſmodi *de facto* excommunicato, non incidant in aliquam Cenſuram, ut aperte decidit Pontifex in *Cap.* 55. ẍ *De appell.* ubi Senonenſes Canonicos, qui Decano ſuo communicaverant, tametſi Archiepiſcopus poſt appellationem ipſum *denuntiaverat* DEVITANDVM, INCVLPABILES *judicavit*, *qui* (inquit Pontifex) *ſaniori ducti conſilio* COMMVNICAVERVNT EIDEM, *ut appellationi ad nos interpoſitæ magis quam denuntiationi ab Archiepiſcopo factæ deferrent*.

Marius Alterius de Cenſuris ſimiliter infert ex *nullitate* Cenſuræ, quæ reſultat ex omiſſione *citationis* & *auditionis*, quod ejuſmodi *Cenſura* utpote *nulla*, *nullum impedimentum afferat, quominus geſta per obſtrictum Cenſuris valeant*.

Revertamur ad Gerſonium. *Secundo*, inquit, non eſt *tenenda*, imo nec *timenda* Cenſura, *ſi contineat errorem intolerabilem, ut notavit idem* (Innocentius) *& hoc multipliciter poteſt evenire, cum nullus Paſtor vivens in terris, imo nec Papa, ſit impeccabilis, quando poſſit* ABUTI SUA POTESTATE, *cum circumdatus ſit infirmitate*; ac inter alios caſus hunc allegat: *Si ſententiet in præjudicium juſtæ* LIBERTATIS .... UT SI (inquit inter cætera) EXCOMMVNICARE *velis illos, qui ſuo* REGI *& ſuis* EDICTIS *rationabilibus obediunt. Notavit hæc Innocentius ubi prius; & habetur fundamentaliter ex infallibili Lege Divina & naturali*.

Hæc Gerſonius in *Diſcuſſione illius Aſſertionis:* SENTENTIA PASTORIS ETIAM INJVSTA TIMENDA EST ET TENENDA, quam quidam ſe gerens pro Commiſſario Papæ poſuerat in ſuo proceſſu publico, additque Gerſonius, quod „ hæc *aſſertio* reddat Aſſerto„ rem ſuum *in fide ſuſpectum*; & ita com„ muniter ad judicium fidei rationabiliter „ evocandum, qui compellendus erit, vel „ ſe *exponere*, vel *revocare*; vel ſi pertina„ citer renuerit, relinquendus ſit juſtitiæ „ ſeculari „. Monueratque paulo ſuperius, quod jura, quibus inniti videtur hæc aſſertio „ non dicant, quod *Sententia Paſto„ ris ſit* TENENDA; quia longe aliud eſt „ dicere, quod Sententia aliqua ſit TIMEN„ DA, & quod ſit TENENDA; quia *tyranni„ ca iniquitas* etiam *timeri* poteſt, ſed non „ TENERI debet; immo CONTEMNI vel „ perſequi „.

Cenſuras Eccleſiaſticas *violento judicio*, & *juſtitiâ ſubverſâ* prolatas palam in foro externo poſſe contemni, magnus ille Gerſonius etiam alibi manifeſte docet, nempe in *Reſolutione circa materiam Excommunicationum*. Ubi enim monuit *Conſid. primâ* ex communi Juriſtarum ſententia, quod irregularitas contrahatur „ dum aliquis excom„ municatus *ſe immiſcet Sacris*, in *contem„ ptum Clavium* „.

Tum *Conſideratione nonâ* monet, quod „ *contemptus Clavium non incurratur* in „ MVLTIS caſibus, quibus Papæ mandato non

„ *obe-*

Digitized by Google

„ *obeditur*, dum ſcilicet *abutitur enormiſſi-*
„ *me & ſcandaloſiſſime poteſtate ſuâ in de-*
„ *ſtructionem*, *non in ædificationem*, ſicut
„ tamen dicit Apoſtolus 2. *Cor. cap.* 13.
„ *verſ.* 10. ideo poteſtatem datam eſſe „.
Tum inter alia exempla hoc ponit: *Si Papa vellet in ſervitutem abjectam Clerum cum ſuis bonis redigere, & juribus ſuis ſpoliare ſine cauſa.* „ Quis (inquit) diceret
„ iſta debere *tolerari?* Quis non cenſeret
„ poſſe dici Papæ: Cur ita facis? Quis non
„ aſſentiet, IN FACIE SIBI RESISTENDUM„?

Et *Conſideratione quintâ* aperte dixerat:
„ Quandoque MERITORIUM & HONORIFI-
„ CUM *eſſe Eccleſiæ poteſtati*, quod Præla-
„ to abutenti ſuâ poteſtate, IN FACIEM RE-
„ SISTATUR, cum appoſitione inculpatæ tu-
„ telæ, qucmadmodum *reſtitit* Paulus Pe-
„ tro „. Rationem præmiſerat, nempe quod *contemptus Clavium* magis inveniatur in tali Prælato ABUTENTE *ſuâ poteſtate*, *quam in* NON OBEDIENTE.

Appoſite hîc etiam notari poteſt, quod habet *Conſid.* 7. in verbis: „ *Contemptus Cla-*
„ *vium* debet inveſtigari *ex poteſtate legi-*
„ *tima & uſu legitimo poteſtatis* illius,
„ qui præcipiendo *excommunicat*, vel *irre-*
„ *gularitatem* comminatur. Alioquin Præ-
„ lati poſſent inducere *qualemcumque* vel-
„ lent ſuper illos *ſervitutem*, *ſi ſuis*
„ *Sententiis iniquis & erroneis ſemper eſſet*
„ *obediendum*. Et ita patet, quod hoc
„ commune dictum, *Sententia Prælati vel*
„ *Judicis etiam injuſta timenda* eſt, indi-
„ get gloſsâ: alioqnin non eſt generaliter
„ verum, ſi timenda dicatur, quia eſt ſu-
„ ſtinenda, nec repellenda; imo in caſu
„ PATI illam, eſſet ASININA PATIENTIA, ET
„ TIMOR LEPORINUS ET FATUUS „.

Atque ex his patet magnanimitas hujus Viri: talis enim non erat anima, quæ moveretur quibuſdam inanibus & quæſitis coloribus *obedientiæ* & *ſcandali*, quibus hodie Religio injicitur, ut quibuſcumque Cenſuris, quantumque manifeſte ex ſe nullis & inanibus, pareatur. Quo fit ut intoleranda ſervitus in Eccleſiam introducatur, qualis nec inter gentes audita fuit, quamque patres noſtri nec ferre voluerunt nec potuerunt: atque ita vera Eccleſiæ libertas tollitur & Clavium abuſus penitus fovetur.

„ *Contemptus Clavium* [inquit, *Conſid.*
„ *duodecimâ*) dicendus eſt *magis foveri*
„ quam tolli, dum *debentes abuſui Cla-*
„ *vium reſiſtere* dividuntur inter ſe, & im-
„ pediunt ſe, vel per *ſtultitiam* vel per
„ *ignaviam*, ne communi conſenſu fiat am-
„ bulatio in Domino, dum alii favent *abu-*
„ *ſibus*, alii *tollere* volunt. Veritas eſt,
„ quod omnis via favorabilis & humilis
„ tenenda eſt cum Summo Pontifice, dum
„ male informatus fert per ſe vel per ſuos
„ injuſtas Sententias, quod *deſiſtat & refor-*
„ *met:* ſed ſi nihil proficit humilis ſedulitas,
„ *arripienda eſt virilis & animoſa libertas*„.

Nec deſunt exempla ſanctorum Virorum, qui hâc virili & animosâ libertate uſi, ejuſmodi Cenſurarum ſententias palam neglexerunt, ut oſtenditur in Tractatu noſtro *de Cenſuris Eccleſiaſticis cap.*8.§.7. (*a*) quibus aliorum quoque doctrinâ, & ſanctimoniâ illuſtrium Virorum, ut Cypriani, Athanaſii, Chryſoſtomi, &c. addi poſſunt Geſta præclara.

Conſtat igitur Cenſuras non *auctoritate Canonicâ*, ſed per abuſum notorium Juriſdictionis Eccleſiaſticæ nulliter inflictas *palam* poſſe contemni ſive negligi: nam, ut inquit ex Gregorio Magno idem Gerſonius: *Non debet is pœnam ſuſtinere canonicam*, in cujus *damnationem non eſt canonica prolata Sententia*. In *Diſcuſſ. dictæ Aſſert.* & ut ſcribit Gelaſius Papa apud Gratianum *Can. Cui eſt*, *Cauſ.* 11. *quæſt.* 3. *Cui eſt illata Sententia, deponat errorem, & vacua eſt; ſed ſi injuſta eſt, tanto eam curare non debet, quanto apud Deum & Eccleſiam ejus neminem poteſt iniqua gravare Sententia. Ita ergo eâ ſe non abſolvi deſideret, quâ ſe nullatenus perſpicit obligatum.*

§. II.

Cenſura ex ſe nulla ad ſummum ratione ſcandali *in foro externo ſervanda eſt.*

A Regula generali ſuperiori paragrapho ſtabilita unice excipitur caſus, nempe quo ex contemptu Cenſuræ, quantumvis *nullæ*, verum *ſcandalum* merito timeretur.

Eſt enim conſtans tam Theologorum quam Canoniſtarum ſententia, Cenſuram Eccleſiaſticam, neglecto eſſentiali ordine Judi-

(*a*) Exſtat iſte Tractatus ſupra hoc *Tom. IX. pag.* 7. & citatus §. *VII. cap. VIII. pag.* 81. hujus editionis.

Judicii, & per abuſum Juriſdictionis Eccleſiaſticæ, contra præſcripta Legum & Canonum latam, poſſe tamquam nullam & invalidam contemni, ac ne quidem in foro externo ſervandam eſſe; niſi forte ſervanda foret ratione *ſcandali*, quod occaſione talis contemptus oriretur in populo, propterea quod populus neſciens Cenſuram eſſe *nulliter & invalide* inflictam, facile exiſtimaret a non obtemperante Cenſuræ, ipſam *Clavium poteſtatem* vilipendi.

Contemptus non eſt dicendus, inquit Gerſonius *Conſid.* 4. „ *intervenire* contra præceptum aliquod Prælati, quando manifeſte & notorie Prælatus *abutitur* in hujuſmodi præcepto *Clavium poteſtate*, & hoc dum ſcit & cognoſcit ille, qui non obedit, nec aliunde generat in ſe vel in aliis SCANDALOSUM CONTEMPTUM CLAVIUM; quoniam in hoc TALIS *non eſt* INOBEDIENS CLAVIUM POTESTATI, SED ERRONEO CLAVIUM ABUSUI.

Hinc *ſi* SCANDALUM QUACUMQUE RATIONE *ceſſet, & innoteſcat aliis* QUALITAS SENTENTIÆ, *ceſſat obligatio*.

Ita poſt Navarrum de hac Cenſura tractans Suareſius e Societate Jeſu Theologus, de Cenſuris *diſp.* 4. *ſect.* 7. *num.* 16.

Qualitas autem Cenſuræ poteſt populo innoteſcere, ac ita ſcandalum tolli, per *informationes idoneas*, ut obſervat Gerſonius *Conſid.* 11. quibus *ſi nolit acquieſcere*, ipſe jam erit *judicandus de ſcandalo non dato, ſed accepto, hoc eſt de ſcandalo Phariſæorum & ex malitia, non puſillorum & ex ſimplicitate vel ignorantia*.

Verum cum merito *vis major* timeatur ex parte Superiorum Eccleſiaſticorum, ſi eorum Cenſuris quantumvis *violentis* non pareatur, niſi ſuperiori & fortiori manu quis fuerit munitus, non ſine cauſa protectio Regia imploratur, ut in exercitio ſpirituali & Eccleſiaſtico, libere & tuto, ſine ulla ſpecie *contemptus Clavium* quis valeat continuare.

„ *Contemptus Clavium* (ait Gerſonius *Conſid. decimâ*) non ſemper invenitur apud illos, qui nedum non obediunt *Sententiis* EXCOMMUNICATIONUM *promulgatis* per Papam vel ſuos; ſed etiam *non eſt judicanda eſſe apud illos, qui per* POTESTATEM SECULAREM *adverſus* TALES PRÆTENSAS SENTENTIAS TUERI *ſe procurant*. Lex enim naturalis dictat, ut poſſit vis vi repelli: CONSTAT autem quod TALES EXCOMMUNICATIONES non debeant dici jus, ſed VIS *& violentia, contra quam* FAS HABET *liber homo* vel animus *ſe tueri* „.

Idem tenet Gerſonius in *Diſcuſſione* ſuperius memoratæ *aſſertionis:* ubi enim monuit, certiſſimum eſſe quaſdam Sententias Paſtoris vel Papæ non eſſe *tenendas* nec *timendas*, ut ſi *excommunicare vellent illos, qui ſuo Regi & ſuis Edictis rationabilibus obediunt;* poſtea addit, quod „ Rex *debeat protegere* ſubditos ſuos, ſi *præmiſſorum occaſione*, & propter *obedientiam* ſibi factam *pati* habeant, & *aſſumere cauſam in ſe*, & *ſub hac protectione ſubditi tam ſeculares quam Eccleſiaſtici debent & poſſunt in quiete vivere* „.

Eſt igitur conſtans magni Gerſonii ſententia, Eccleſiaſticos, adverſus Cenſuras *nulliter* latas tamquam adverſus *vim* & *violentiam*, Regiâ protectione munitos libere ac quiete poſſe, quinimo debere, functiones ſuas ſpirituales continuare, non obſtantibus ejuſmodi *Cenſuris*.

Certe cum Cenſura ex ſe nulla, adverſus Canonum Legumque præſcripta lata, unice ſervanda ſit in foro externo ratione *ſcandali*, quidni ſub potenti Principis, Canonum, Legumque cuſtodis protectione & manutenentia, liceat Clericis functiones Eccleſiaſticas ſpirituales & Sacramentales libere continuare? cum, ut ſupra manifeſte oſtenſum eſt, Principis officium ac debitum ſit, oppreſſos Clericos adverſus Cenſuras *violentas* & *viâ facti* inflictas potenter protegere, eoſdemque in juribus & muniis ſuis quantumcumque ſpiritualibus, in quibus turbabantur, efficaciter manutenere.

Etenim ſi *tali* Cenſurâ innodatus, ab ea ad Judicem Eccleſiaſticum appellationem inſtituiſſet, iſque eam nullam & invalidam declaraſſet; nullus eſt qui dubitet, quin ille functiones ſuas Eccleſiaſticas libere poſſet reſumere, eo quod legitime conſtaret auctoritate publicâ, de nullitate Cenſuræ, atque ita ceſſaret *ſcandalum*, quod alias timebatur.

Igitur quoties oppreſſis Clericis protectio Principis conceditur adverſus Cenſuras Eccle-

cleſiaſticas *violento judicio* & *ſubverſâ juſtitiâ* inflictas, toties illis pariter licebit functiones ſpirituales reſumere & continuare: eo quod, dnm jam debite publicâ anctoritate conſtabit eas fuiſſe nulliter latas, *ſcandalum* pariter ſit ceſſaturum, quod ex non obſervantia ſeu contemptu timebatur: ſiquidem & ad Conſilia Regia, ut ex deductis liqnide conſtat, cognitio de ordine & forma talis proceſſus, necnon de legum infractione certiſſime pertineat.

Atque hìc opponere deſinant, quod effectus Cenſuræ Eccleſiaſticæ ſiſti aut tolli nequeat, niſi per poteſtatem Eccleſiaſticam, cum *ſit ejus ſolius ſolvere, cujus eſt ſolius ligare*.

Etenim hìc agimus de Cenſura ex ſe nulla & invalida, quæ proinde nullius eſt effectus: adeo ut ſi eâ perſtrictus *Divinis ſe immiſceat, non contrahat irregularitatis vitium, nec ullum impedimentum afferat, quominus geſta* per ipſum *valeant*; neque *remedio appellationis judicialique retractatione indigeat, nec abſolutionem requirat*, ut ſuperius notatum fuit.

Addit Wameſius, quod ejuſmodi Cenſura nulla *admittat declarationem Judicis, quod, qui ſic de facto excommunicatus fuit, excommunicationis vinculo non ſit vel fuerit ligatus*.

Princeps igitur ejuſque Suprema Conſilia *caſſando* Cenſuras ex ſeſe nullas, caſſas & irritas, vel adverſus eas manutenendo Eccleſiaſticos, nequaquam ſiſtit aut tollit Cenſuræ effectum: ſed unice adverſus *vim* & *violentiam* (ut cum Gerſonio loquar) protectionem Regiam impartitur efficaciter. Declaratque tamquam ordinis judicialis, necnon Canonum & Legum vindex & cuſtos, quod Cenſura, *viâ facti*, ſeu non ſervato juris ordine per abuſum poteſtatis, ſit lata nulliter; ac conſequenter *ſic de facto excommunicatum, excommunicationis vinculo non eſſe vel fuiſſe ligatum*.

His addi poteſt, quod *contemptus Clavium*, ut ſuperius cum Gerſonio obſervavimus, *debeat inveſtigari ex poteſtate legitima & uſu legitimo poteſtatis illius, qui præcipiendo excommunicat*. Adeo ut *contemptus* non inveniatur non obediendo Cenſuræ, ſed eam contemnendo, ſi non ſit lata *poteſtate legitimâ*, vel *uſu legitimo poteſtatis*: ſpectat autem certo ad poteſtatem laicam, ut jam ſæpe repetitum eſt, cognoſcere ac declarare, an Cenſura aliqua *poteſtate legitimâ*, ſive competente nec impeditâ; item an *uſu legitimo* poteſtatis, ſeu ſecundum præſcripta Legum Canonumque, & ſervato Juris ordine fuerit inflicta. Quod dum ita eſſe hâc auctoritate publicâ conſtiterit legitime, nullum omnino *ſcandaloſum* in populo *contemptum Clavium* eſſe metuendum, evidens eſt.

Atque ex his etiam patet nequaquam neceſſarium eſſe injungere Judicibus Eccleſiaſticis *revocationem* Cenſuræ ex ſe *nullæ*, ut eâ perſtrictus poſſit reſumere ac continuare functiones ſuas ſpirituales. Dum enim hoc mandatur, unice id fit in temeritatis pœnam, ut ita Judex Eccleſiaſticus conſtringatur proprium factum deſtruere, quo magis metuat rem ejuſmodi in poſterum attentare: poteſtque interea oppreſſus & *vim* paſſus ante *revocationem* factam libere in ſuis functionibus procedere.

Quinimo quandoque Conſilia Regia, poſtquam *revocationem* ac *caſſationem* Judicibus Eccleſiaſticis injunxerunt, etiam ſub pœnis rigoroſis expreſſe interdicunt, ne interim ulla ejuſmodi Cenſurarum habeatur ratio; jubentque functiones, quantumvis ſpirituales interea continuare, ut nos docent exempla Capite ſuperiori relata: id quoque patet ex agendi ratione, quam Venetorum Reſpublica obſervavit in diſſidio, quod ineunte 17. ſeculo ipſam & Paulum V. inter ſe commiſit.

§. III.

Res ab exemplo confirmatur.

OBſervavimus §. I. hujus Capitis non deeſſe ſanctorum Virorum exempla, qui virili & Chriſtianâ libertate uſi, in foro externo minime obſervarunt *Cenſuras* per abuſum Juriſdictionis Eccleſiaſticæ inflictas: nunc expediet pro confirmatione eorum, quæ ſuperiori §. ſtabilivimus, quædam commemorare magnorum virorum geſta, qui ſub *protectione Regia* functiones Eccleſiaſticas continuarunt, non obſtantibus *Cenſuris* nulliter & *violenter* inflictis; quibus deinde pro conſervatione hujus legitimi uſus in Belgio noſtro bina exempla domeſtica addemus.

Anno

Digitized by Google

Anno 335. magnus Athanaſius in Synodo Tyria a Judicibus inimicis contra jus & fas, violento judicio, abſens damnatur, & Epiſcopatu abdicatur.

Adverſus tamen vim & Judicum Eccleſiaſticorum violentiam Conſtantinum provocat, & protectionem inclamat, qui & cauſæ ejus cognitionem ſuſcepit, ut ſupra *Cap.* 1. §. 6. etiam notatum fuit.

In Athanaſii pulſi & ejecti locum alium factionis ſuæ Epiſcopum deligere jam parant Euſebiani & Ariani. Verum Conſtantinus ſceleratos a tali auſu coërcet, quia oblatorum Tyri criminum convictus non fuerat Athanaſius.

Mortuo Conſtantino Auguſto, Conſtantinus junior, cui Galliæ forte obvenerant, Athanaſium adhuc potentiâ inimicorum exulem remittit Alexandriam, datis ad populum Alexandrinum litteris, quibus virum ſummis exornat laudibus: atque ideo a Conſtantino Patre in exilium miſſum, quod periculum eſſet, ne inimicorum inſidiis interceptus periret; in animo fuiſſe Patri virum remittere in Eccleſiam ſuam, ſed fato præoccupatum, quod in optatis erat exequi non potuiſſe. Data fuit Epiſtola Treviris die 15. kalendas Julias, id eſt 17. Junii an. 338.

Acceptâ Athanaſius redeundi veniâ Alexandriam contendit, & ſub hac potenti protectione, ſuopte nutu & ſententiâ Sedem repetit, non expectato Synodi alterius judicio. Idque cum ingenti populi lætitia, necnon cum maxima Miniſtrorum Clericorumque jubilatione, qui eam exinde diem inter fauſtiſſimas computarunt.

Ex his patet ſanctum Athanaſium exiſtimaſſe, factoque oſtendiſſe, liberum eſſe Epiſcopo per violentum judicium Epiſcopatu abdicato, Cæſarem appellare, & ſub ejus potenti protectione Sedem Epiſcopalem repetere, non expectato alterius Synodi judicio.

Sanctiſſimus Conſtantinopolitanus Archipræſul, Joannes Chryſoſtomus, in Synodo cognominata *in Quercu*, ad ſimplices quorumdam querelas, a Judicibus recuſatis condemnatur inauditus & Epiſcopatu deponitur, atque ad ejuſdem Synodi poſtulationem vi urbe pellitur. Sed mox alterâ die ab Imperatore revocatus, Conſtantinopolim, triginta ſtipatus Epiſcopis, repetit, atque ad inſtantiſſimas populi preces functiones reſumit, continuatque.

Quod ita Sedem Epiſcopalem repetiiſſet Sanctus Chryſoſtomus non expectato majoris Synodi judicio, quo Sedi reſtitueretur, numquam ei in crimen verſum fuit niſi ab inimicis infenſiſſimis, qui ipſum *vi* depoſuerant, & ex eo auſam arripere intendebant, ut eum jam denuo condemnarent ſecurius, ac ſi in Canones Antiochenos impegiſſet.

Verum horum Canonum nullam rationem habere voluerunt cæteri Epiſcopi, ut nec S. Innocentius Papa, qui S. Chryſoſtomum ut innocentem ſemper habuit, & ejus communionem ſincere coluit.

In Synodo Epheſina ſecunda S. Flavianus Epiſcopus Sacerdotali & Epiſcopali dignitate privatur violenter, nullâ habitâ ratione recuſationis propoſitæ adverſus Dioſcorum Synodo præſidentem, variique alii Epiſcopi violento judicio, & ſubversâ juſtitiâ deponuntur.

Sanctus Leo Magnus certâ horum habitâ notitiâ, ad Theodoſium Auguſtum recurrit, petitque ſuo & Conſacerdotum nomine quam inſtantiſſime, *ut omnia in eo ſtatu eſſe jubeat, in quo fuerant ante omne judicium, donec major ex toto orbe Sacerdotum numerus congregetur* (a).

Credidit itaque ſanctus Pontifex Principis eſſe Epiſcopos protegere & manutenere in Sacerdotali & Epiſcopali dignitate, quâ violento Judicum Eccleſiaſticorum judicio fuerant privati; Epiſcoporumque eſſe ſub ea protectione functiones continuare, donec aliter in majori Synodo, ſeu (ut hodiernâ phraſi loquar) in *petitorio*, fuerit ordinatum.

Inutile foret rem evidentiſſimam pluribus ex Hiſtoria Eccleſiaſtica petitis exemplis confirmare. Atque hæc, quæ retulimus, eo majoris ſunt ponderis, quod. purioribus Eccleſiæ ſeculis contigerint, contineantque factum ſanctiſſimorum certe ac maximorum Eccleſiæ Virorum.

Pro conſervatione tamen hujus perpetui

 uſus

(a) Conſulantur, quæ hac de re erudite expoſuit D. Van-Eſpen, *Tom. VII. Diſſert. in Conc. Chalcedonenſe, Cap. 2. de actis & convocatione* ejuſdem Concilii *pag* 17. *& ſeqq.* hujus editionis.

nſus in Belgio unum alterumve exemplum, quod, abſoluto Tridentino, contigit, addemus.

Circa annum 1628. Patres Auguſtinianos Conventus Bruxellenſis *excommunicaverat* P. Prior Carthuſiæ, commiſſus a ſua Sanctitate pro executione cujuſdam Bullæ Papalis, cui obedire renuebant: ac conſequenter *eorum Eccleſia* CLAUSA *fuerat*, & *a* DIVINIS CESSATUM.

Hujus excommunicationis publicatio ad requiſitionem dictorum Patrum per Conſilium Brabantiæ *caſſata* fuit, & *eorum Eccleſia aperta*, *necnon Officium divinum reſumptum ac continuatum ut ante*. Ita teſtatur Senatus in Conſultis anni 1628. de quibus *cap.* 5. §. 3.

Aliud exemplum, idque recentius ſuppeditat nobis Curia Suprema Hannoniæ anno 1697.

Manutenuerat dicta Curia 6. Auguſti hujus anni R. P. Renon in poſſeſſione Paſtoratus Braniæ-Comitis adverſus R. P. Grauvvez: ac ita manutentus *functiones Paſtorales* exercebat.

Decimâ quartâ ejuſdem menſis D. Officialis Curiæ Spiritualis Cameracenſis, ad libellum Promotoris, injunxit P. Renon, ut infra octo dies peremptorie doceat, quâ poteſtate dictas *functiones* exerceat, *ſub pœna interdicti ab omnibus functionibus Clericalibus, aliiſque in dicta Diœceſi obeundis*.

Præfatus P. Renon horum habitâ communicatione reſpondit ſe ad id non teneri, adjudicato ſibi per Sententiam Senatus Regii poſſeſſorio.

Procurator Officii replicuit ejuſmodi reſponſum frivolum ac impertinens eſſe, cum non eſſet quæſtio, num a Senatu Sententiam obtinuiſſet, ſed unice an præfato Decreto Domini Officialis paruiſſet: concluſitque, ut comminata *interdicti* pœna, ut minus proviſionaliter, decerneretur; quam & D. Officialis decrevit.

Hâc proviſionali *inhibitione* ſentiens ſe dictus P. Renon in adjudicato ſibi poſſeſſorio ſui Paſtoratus turbatum, recurrit ad Senatum Regium, qui viſis & examinatis ejus ac Procuratoris Libellis, aliiſque actis & actitatis coram D. Officiali, declaravit 28. dicti menſis Auguſti: *Que la Sentence de cette Cour rendue le 9. de ce mois, adjugeant le poſſeſſoir de la Cure de la dite Ville de Braine aut dit Pere Renon, doit ſortir ſon plein & entier effet, juſques à ce que par la Sentence definitive ſur le petitoir autrement en ſoit ordonné.*

Cumque hâc Sententiâ non obſtante, dictus P. Renon in exercitio functionum Paſtoralium denuo vexaretur, majoremque vim ab Archiepiſcopo ſuo Judiceque Eccleſiaſtico metueret, eo quod in exercitio ſuo Paſtorali pergeret; iterato ad Senatum recurrit, qui viſo illius Libello, decrevit 15. Octobris 1697. cum parte communicandum ut intra octo dies reſpondeat, *pendant leſquels les pièces reſteront au Greffe, interdiſant cependant au Pere Grauvvez & tous autres de faire aucune fonction Paſtorale audit lieu, & de troubler en icelle le dit Pere Renon, à peine d'y être pourvu ulterieurement; au ſurplus la Cour prend le dit Pere Renon ſous ſa protection.* Acta hujus cauſæ habentur ſub litt. CC.

Atque hæc ſufficiunt, ne Tractatus hic nimium excreſcat.

Hæc autem praxis Belgica non ſolum commendanda ac conſervanda eſt, ex eo quod congruat vetuſtiſſimis Geſtis maximorum ac ſanctiſſimorum Eccleſiæ Principum, ſed inter cætera etiam notiſſimo uſui hodierno Regni Galliæ; qui uſus inter *libertates* Eccleſiæ Gallicanæ etiam refertur.

Etenim ſi uſus ille, libere ſine contradictione, in maximo iſto Regno continuetur, quidni & in Belgio noſtro continuandus ac ſedulo conſervandus? Quod ut magis eluceat, §. ſequenti obſervabimus, cui fundamento hic uſus innitatur; oſtendemuſque & Belgicum eidem omnino inniti.

§. IV.

Fundamentum uſus Eccleſiæ Belgicæ ſupra expoſiti non differt a fundamento, cui praxis Eccleſiæ Gallicanæ in hac parte innititur.

VIr perquam eruditus Ludovicus Hericourt, Parlamenti Pariſienſis Advocatus, in ſuo Opere, quod inſcripſit, *Les Loix Eccléſiaſtiques de France*, agens *cap.* 22. de EFFECTU Sententiæ Judicis ſecularis, quâ *Cenſura* declaratur NULLA ſuper appel-

appellatione *tamquam ab abuſu*, ſic habet *num.* 52. „ Quand les *Cours ſouveraines*
„ ont jugé qu'il y a *abus dans les proce-*
„ *dures, ſur leſquelles une excommunication*
„ a été prononcée, cette excommunication
„ ou toute autre *Cenſure* tombe *d'elle-mê-*
„ *me, & on n'eſt point obligé de ſe pour-*
„ *voir pardevant le Superieur Eccleſiaſtique*
„ *pour en obtenir l'abſolution* „.

Quibus ſubjungit: *Ce n'eſt pas que les Juges laïcs dans ce cas prétendent abſoudre de l'excommunication, ny s'attribuer un pouvoir, qui ne dépend que de la Juriſdiction Eccléſiaſtique, mais en qualité de conſervateurs de la diſcipline de l'Egliſe, ils declarent* NULLE LA PROCEDURE*: & cette déclaration emporte avec elle la nullité du Jugement*.

Ex hac praxi Eccleſiæ Gallicanæ ſic exhibita & adhuc vigente habetur, primo quod Sententia Judicis ſecularis, quâ *Cenſura* declaratur NVLLA ſuper appellatione *tamquam ab abuſu*, iſtum ibi *effectum* habeat ut Cenſurâ illâ perſtrictus libere poſſit continuare functiones ſpirituales & Eccleſiaſticas ſui ordinis vel Beneficii, *ſine* PRÆVIA *Judicis Eccleſiaſtici* ABSOLVTIONE.

Habetur ſecundo, quod dum Judices ſeculares tamquam Eccleſiaſticæ diſciplinæ conſervatores *proceſſum*, ſuper quo excommunicatio aut alia Cenſura prolata eſt, declarant *nullum*, ſeu in eo *abuſum* intervenіſſe, hæc *declaratio* per ſe inferat *nullitatem* Sententiæ excommunicationis, alteriuſve Cenſuræ.

Habetur tertio, quod poſitâ talis Sententiæ nullitate, *ipſa Cenſura* prætenſe inflicta jam *per ſe corruat*, & reputanda ſit quaſi non fuiſſet.

Habetur quarto, quod hoc caſu Judices ſeculares nequaquam *excommunicatum abſolvant*, aut *ſibi arrogent poteſtatem aliquam ab Eccleſia dependentem*.

Eodem plane fundamento hìc proceditur in Belgio, dum Cenſura informis & per ſe invalida per Regiam Sententiam *caſſatur*, aut adverſus Cenſuram *viâ facti* latam *manutenentia* Regia conceditur.

Quod ut magis eluceat, non abs re erit hìc primo adducere cauſas, quas *num.* 47. exprimit laudatus Auctor Gallus, e quibus *nullitas* Cenſuræ promanat, & ratione cujus appellatio *tamquam ab abuſu* in Gallia interponitur; ſic autem ait: *La Cenſure eſt nulle, quand elle a été prononcée par un Juge incompetent, pour des affaires dont il ne devoit point avoir de connoiſſance.*

Et quand on a manqué à obſerver les formalitez preſcriptes par les Canons & par les Ordonnances.

His fundamentis quoque unice innititur *caſſatio* & *manutenentia* in Belgio uſitatæ adverſus *Cenſuras* vel a Judice incompetente, vel contra Juris ordinem inflictas.

Etenim ſi Cenſura infligatur per *Judicem incompetentem*, vel *propter negotia, quorum cognitionem non habet*, aut adverſus *Principum Edicta & placita, ac Patriæ leges*, tum *caſſationis remedia* ordinarie adhibentur.

Si vero Cenſura *non ſervato Juris ordine*, ſeu *omiſſis formalitatibus præſcriptis*, infligatur *viâ facti*, remedium poſſeſſorium ſeu *manutenentiæ* adverſus hanc extrajudicialem & *facti* turbationem obtinet.

Porro dum Judex Regius hìc in Belgio *caſſationem* aut *manutenentiam* his caſibus adverſus *Cenſuram* concedit, ſimiliter non prætendit *abſolvere excommunicatum, aut ſibi arrogare poteſtatem aliquam ab Eccleſia dependentem*; ſed hoc unice in effectu agit, ut nomine Principis tamquam ſupremi Moderatoris Reipublicæ, tamquam cuſtodis ordinis judicialis & Diſciplinæ Eccleſiaſticæ, declaret excommunicationem fuiſſe latam *incompetenter* vel *contra Juris ordinem viâ facti*, ſeu proceſſum, ſuper quo lata eſt, eſſe *nullum* & *abuſivum*: quod quidem in caſu *caſſationis* facit ſemper aperte ſeu expreſſis verbis, in caſu vero *manutenentiæ* facit ut minus tacite & virtualiter.

Quæ declaratio ſicut ſecum trahit nullitatem Sententiæ Judicis Eccleſiaſtici, ita quoque facit, ut excommunicatio aut alia Cenſura per ſe corruat: eodem plane modo, quo id fieri in Gallia vi appellationis *tamquam ab abuſu* declarant illius Regni Pragmatici.

Cum itaque conſtet, quod *caſſationis* & *manutenentiæ* remedia hìc in Belgio ex eadem cauſa, quâ appellatio *tamquam ab abuſu* in Gallia, ſint uſitata, eodemque omnino nitantur fundamento, eumdem præciſe effectum etiam habere debent: adeo ut hìc in Belgio æque liceat ſub beneficio Sententiæ Regiæ, quâ Cenſura informis & per

ſe

ſe invalida *caſſatur*, vel ſub Regia *manutenentia* adverſus Cenſuram *viâ facti* latam, continuare functiones ſpirituales & Eccleſiaſticas ſui Ordinis vel Beneficii, ſine prævia Judicis vel Superioris Eccleſiaſtici abſolutione.

§. V.

Regia protectio adverſus Cenſuras viâ facti *latas hodie Eccleſiaſticis magis quam olim eſt neceſſaria.*

PRotectio Regia adverſus Cenſuras violentas eo magis eſt hodiedum neceſſaria, quod remedia omnia, quibus Eccleſia proſpicere voluit huic Clericorum oppreſſioni, penitus vel exoleverint vel reddita ſint inania: adeo ut Clerus ſub Eccleſiaſticorum Superiorum oppreſſione deberet æternum gemere, niſi protectio Regia in hac parte manſiſſet ſalva & illæſa.

Nicæna Synodus, Œcumenica prima, advertens Superiores Eccleſiaſticos *ſæpe*, ut loquitur S. Gregorius Papa, *in ſolvendis ac ligandis ſubditis, ſuæ voluntatis motus, non cauſarum merita ſequi*, ſtatuit *Canone* 5. ſingulis annis in unaquaque Provincia bis Synodos fieri, ut communiter omnibus ſimul Provinciæ Epiſcopis congregatis, convenientius *examinetur*, vel *requiratur numquid vel puſillanimitate* (aut ut legit Iſidorus, *aliquâ indignatione*) *vel contentione, vel aliqua ejuſmodi Epiſcopi acerbitate* (juxta lectionem Dionyſii *alio quolibet Epiſcopi vitio*) *Congregatione pulſi ſint* (ſeu juxta Iſidorum *excommunicati*).

Æquiſſimo hoc Statuto duo cavebantur. Primo, impotens Epiſcoporum in Clero dominandi libido continebatur, cum bis in anno rationem de ſua adminiſtratione Synodo eſſent redditurі. Secundo, ſi quis e Clero Epiſcoporum contentione vel indignatione eſſet de Congregatione pulſus ſeu excommunicatus, conquerendi apud Synodum bis in anno facultatem habebat, ac juſtitiam adverſus Epiſcopum merito expectabat.

Sic anno 619. in Hiſpalenſi Concilio ſub S. Iſidoro *Actione ſextâ* Fragitanum Cordubenſis Eccleſiæ Preſbyterum injuſte olim a Pontifice ſuo dejectum, & innocentem exilio condemnatum, *rurſus Ordini ſuo* auctoritate Synodi *reſtitutum* videmus.

Cujuſmodi Cleri oppreſſioni Synodus deſiderans in poſterum proſpicere efficacius, eâdem Actione ſtatuit: *Ne quis*, Epiſcopus, *ſine Concilii examine quemlibet Presbyterum vel Diaconum dejicere audeat.*

Poſtquam enim dictum Fragitanum *Ordini ſuo* reſtituit, ita Synodus proſequitur: *Id denuo adverſus præſumptionem noſtram decrevimus; ut juxta priſcorum Patrum Synodalem Sententiam, nullus noſtrum ſine Concilii examine quemlibet Presbyterum vel Diaconum dejicere audeat. Nam multi ſunt qui indiſcuſſos poteſtate tyrannicâ, non auctoritate Canonicâ damnant: & ſicut nonnullos gratiâ favoris ſublimant, ita quoſdam odio invidiâque permoti humiliant; & ad levem opinionis auram condemnant, quorum crimen non approbant. Epiſcopus enim Sacerdotibus ac Miniſtris ſolus honorem dare poteſt, ſolus auferre non poteſt... Qui profecto nec ab uno damnari, nec uno judicante poterunt honoris ſui privilegiis exui: ſed præſentati Synodali judicio, quod Canon de illis præceperit diffiniri.* Exſtat apud Gratianum *Cauſ.* 15. *quæſt.* 7. *Can.* 1.

Si hæc priſcorum Patrum ſanctiſſima Statuta illæſa permanſiſſent, oppreſſi Clerici per Epiſcopos ſuos, *Cenſuris Eccleſiaſticis* miſere divexati, non tam frequenter opus habuiſſent ad protectionem Regiam Recurſum inſtituere. Sed his æquiſſimis Decretis, uſuque Synodorum penitus abolitis, unicum illud *Recurſus* remedium ipſis ſalvum & reliquum remanſit.

Maxime quia hodie poſt inductam modernam forenſem formam in forum Eccleſiaſticum cauſæ Clericorum non in communi ſive ſynodice examinantur & Cenſuræ contra Clericos proferuntur, ſed ſoli Epiſcopi per ſe, ſeu eorum Officiales cauſas examinant & abſolvunt, ac Cenſuras infligunt.

Et ideo etiam facilius audent Prælati, quod non habeant, quas nunc formident pœnas Canonicas, quas Eccleſia ſtatuerat adverſus eos, qui temere & contra præſcripta Canonum, ad Cenſuras proſilirent.

Si quis Cenſurâ inique perſtrictus, ſuiſque muniis, officiis ac bonis ſpoliatus ad remedium *ordinarium* hodiedum vellet recurrere; nullum ei ſupereſſet quam *Judicum*

rum Synodalium apud Internuntios Apoſtolicos poſtulatio.

Sed quam hæc via ſit inexplicabilis & longa, ita ut quis citius vitæ, quam viæ hujus finem attingat, ignorat nemo.

In primis enim non infrequenter Nuntii vel Internuntii Judices denegant juſte eos poſtulantibus, maxime iis, qui Regi, qui patriæ fideliter addicti ſunt.

Vel ſi Judices concedant, non eos in *forma ordinaria*, ſed quos volunt, deſignant, idque interdum poſt longas & multas difficultates, atque ita quandoque quis coram ſuſpecto Judice cauſam dicere cogitur, niſi velit *recuſationis remedio* cauſam in longum protrahere, ſeque expenſis exhaurire.

Verum ſi nunc Judices in *forma ordinaria* obtineas, notum quam raro ab ipſis juſtitia adverſus Superiores ſignanter Epiſcopos poſſit exſpectari; quam enim perſona potentum & in dignitate eminentiori conſtitutorum imponat & reverentiam injiciat, nullus ignorat.

Adde quod hodiedum *Judices Synodales* ab ipſis Epiſcopis ſtatuantur, qui quos volunt, eligunt, atque hoc pacto illos ſibi multum obſtrictos habent. Ubi olim ex præſcripto Tridentini in Synodis deligebantur, indeque *Synodales* dicti.

Tandem ſi jam intrepidos conſequaris Judices Synodales, qui *non honorantes vultum potentis*, decernunt quod juſtum eſt, & judicant inopem & pauperem; equidem tres Sententias conformes habere te oportet, quas antequam obtineas, vitæ finem facile attinges.

Atque ita fiet ut bonis, officiis, muniiſque per Cenſuras violentas a Superiore ſpoliatus, qui tamen ante omnia venit reſtituendus, in perpetuum manſurus ſit jure ſuo privatus *via facti* & inique oppreſſus, ſi ad remedium *ordinarium* recurrere cogatur.

Ex his itaque patet, quam hodie oppreſſis Clericis neceſſarius ſit, adverſus Superiorum ſuorum *vim & violentiam*, Recurſus ad Regiam Protectionem, quam qui eis occludere conantur, nihil minus quam omnem Juſtitiæ adminiſtrationem eis impedire moliuntur; ut adverti in Opuſculo, quod inſcribitur, *Concordia Immunitatis Eccleſiaſticæ & Juris Regii*, *Tom. IX. cap.* 2. §. 4. *pag.* 174. hujus editionis.

Ex his intelligitur, quam ſit optandum, imo pene neceſſarium, ut Clerici poſtquam per Recurſum ad Principem impetrarunt efficacem ejus protectionem, generoſe pergant in functionibus ſuis, in quibus per illegitimas Cenſuras vel aliam viam facti fuerant turbati.

Nam alioqui Superiores Eccleſiaſtici videntes Clericos ſic manutentos in ſuis functionibus non pergere, ſive eatenus Cenſuris obtemperare, quantumcumque eos inique opprimant, etiam non obſtante conceſsâ ipſis protectione Regiâ, non multum erunt ſolliciti ordinem Juris, ac Canonum Legum, quæ præſcripta obſervare, cum æque finem ſuum attingant, ſive viâ *facti*, ſive ſervato Juris ordine proceſſerint.

Atque ita per ignaviam quorumdam Clericorum, dum *plus ſubſunt quam oportet*, Eccleſiaſticus ordo ſubvertitur ac perturbatur penitus. Adeo ut merito pius Pariſienſis Cancellarius jam pridem dixerit, *quandoque meritorium & honorificum eſſe Eccleſiæ poteſtatis, quod Prælato* (abutenti ſuâ poteſtate) *in faciem reſiſtatur cum appoſitione inculpatæ tutelæ, quemadmodum reſtitit Paulus Petro*.

CONCLUSIO.

In qua una oſtenditur, quod Miniſtris & Senatoribus Regiis non liceat deſerre aut ſubterfugere cauſam Recurſus, ob comminatas aut vibratas injuſtas Cenſuras.

IN hoc Tractatu abunde probatum eſſe credimus, Principes, eorumque ſupremos Magiſtratus nequaquam ſibi aſſumere auctoritatem aut uſum Clavium, quas ad ſolvendum aut ligandum peccatores Chriſtus Apoſtolis, eorumque Succeſſoribus commiſit; neque Juriſdictionem aut immunitatem Eccleſiaſticam convellere, dum admittunt Clericorum ad ſe Recurſum contra violentas, & viâ facti inflictas, aut comminatas Cenſuras: ſed id unice ſibi vindicare Principes, eorumque Magiſtratus, Judicum Eccleſiaſticorum violentias comprimere, atque oppreſſis contra ſimiles violentias protectionem ſuam impertiri.

Inſuper & illud ſufficienter probatum credimus, hanc protectionem non laicis duntaxat

Digitized by Google

taxat, ſed & Clericis tamquam membris Reipublicæ, & ſubditis Principis eſſe impertiendam, ipſumque Principem hanc ipſis ſine injuſtitia negare non poſſe, imo ipſi a Deo poteſtatem eſſe conceſſam, uſumque gladii commiſſum, ut oppreſſis contra violentias potentiorum ſuccurrat, eoſque de manu potentis liberet, de qua obligatione jam pridem ſerio Principes monuit Eccleſia in Conciliis: *Cognoſcant*, inquit, *Principes ſeculi Deo debere ſe reddere rationem propter Eccleſiam, quam a Chriſto tuendam ſuſcipiunt: nam ſive augeatur pax, & diſciplina Eccleſiæ, ſive ſolvatur, ille ab eis rationem exiget, qui eorum poteſtati ſuam Eccleſiam credidit*.

Quin & oſtendimus, Principes eorumque Magiſtratus huic Eccleſiæ monito obſequi, dum Clericis ad ſe contra violentas & viâ facti inflictas Cenſuras recurrentibus largiuntur protectionem; quandoquidem id unum agant, ut violentiam amoveant, & Judices Eccleſiaſticos ad tramites illis in proferendis Cenſuris per Canones ſeu Eccleſiam præſcriptos reducant: ac per conſequens ſe *cuſtodes & vindices Canonum*, atque *protectores oppreſſorum* demonſtrent, ac eâ ratione probent ſe non immerito glorioſis hujuſcemodi nominibus ab Eccleſia compellari.

Proinde cum Principes, eorumque ſupremi Magiſtratus in admittendo hoc Recurſu, & concedenda poſtulata protectione nobiliſſimam ſui muneris partem ſibi a Deo impoſitam, & de qua ipſos tam crebro & ſerio monuit Eccleſia, adimpleant; nihil adeo manifeſtum, quam Cenſuras contra Principem, ejuſque Magiſtratus ob admiſſum hunc Recurſum, & datam protectionem vibratas aut comminatas eſſe plane injuſtas, irritas, & inanes, ac ut tales ab omnibus habendas, & aperte ſpernendas.

Hinc & ulterius concludendum per hujuſmodi Cenſuras Principem aut ejus Magiſtratus nullatenus coram Deo ligari, ſed potius ob impletum officium apud Deum mereri; prout latius deduxi hoc *Tom.IX. Tractatu de Cenſuris*, *cap.*8. §.1. *pag.*68. quibus hic addimus, quæ de hac ſic inflicta cenſura jam pridem ſcripſit Guillelmus Arvernus Epiſcopus Pariſienſis, *de Sacramento Ordinis*, *cap.* 12.

„ De hac (communione interiori Sacramentorum & ſocietate Sanctorum atque juſtorum) nemo dubitat, quin ſolum peccatum ab ea ſeparet, & eâ privet, nec unquam cogitatum fuit ab Eccleſia Dei, quod Magiſtratus Eccleſiaſticus poteſtatem illam in hac haberet. Iſta enim poteſtas eſſet in deſtructionem. Excommunicare enim ſecundum hanc intentionem, eſſet Corpus Chriſti myſticum, quod ex ſanctis atque juſtis fidelibus conſtructum eſt atque compactum, trucidare, atque membratim lacerare. Hoc eſſet & vitam gratiæ, quam de communione & ſocietate membrorum de Spiritu Sancto viventium vitâ gratiæ communicant vel contrahunt, extinguere, vel auferre. Hoc eſſet Prælatos vel Judices Eccleſiaſticos, qui præfati corporis membra eſſe debent, gladio in ipſum corpus prænominatum, & in ipſam Matrem ſanctiſſimam Eccleſiam inauditâ crudelitate ſævire. Poteſtas enim ſic excommunicandi in manu Prælati eſſet in manu filii ad jugulandum ſpiritualiter Patrem ſpiritualem, Chriſtum Dominum, & trucidandam Matrem Eccleſiam, & gladius eſſet datus uni membro ad concidendum corpus. Hæc autem Inſania numquam aſcendit in cor hominis ſani capitis, nec ipſe Omnipotens ſic excommunicare poteſt, non ex defectu potentiæ, ſeu penuria, ſed ex abundantiſſimæ bonitatis juſtitia „.

Præterea circa Cenſuras contra Principem ejuſque Magiſtratus ob hunc admiſſum Recurſum aut datam protectionem comminatas aut emiſſas, & hoc ſpeciale notandum, eas non tantum eſſe injuſtas, ſed & inſuper mirum in modum non tantum Eccleſiam, ſed & ipſam Rempublicam natas eſſe turbare.

Quid enim magis ſolitum Rempublicam turbare, quam dum ipſi Judices a Principe conſtituti pro adminiſtranda juſtitia in eo exercitio per Cenſuras impediuntur? Ut & propterea jam pridem etiam per Principes ſevere interdictum fuerit Judicibus Eccleſiaſticis contra Magiſtratus Civiles per Cenſuras procedere, etiam eo prætextu, quod hi juriſdictionis ſuæ limites excederent, uti latius oſtendi etiam per Edicta Principum noſtrorum in *Tractatu de Cenſuris*, *cap.* 2. §. 5.

Digitized by Google

§.5.*pag.* 27. quibus hic addere licet verba Sumi Senatus Brabantiæ in Conſulta data anno 1708. occaſione Cenſurarum Decreto quodam Romano comprehenſarum adverſus dicti Conſilii Senatores ob admiſſum Recurſum, & datam protectionem contra Cenſuras viâ facti inflictas; una reddens rationem cur ſimiles Cenſuræ contra Principes ejuſque Magiſtratus vim habere nequeant. Verba eorum ſunt.

Peut-on concevoir rien de moins équitable que ce Mandement? .. *C'eſt abuſer viſiblement des Cenſures de l'Egliſe & de l'autorité d'où elles partent, & rendre l'un & l'autre mepriſables. Nous ne devons pas,* SIRE, *nous engager dans un long diſcours pour prouver par un nombre de citations ennuyeuſes, que les Officiers de Vôtre Majeſté ne peuvent encourir aucune Cenſure pour tout ce qui regarde la fonction de leurs charges; ce ſont des maximes certaines, qui ne peuvent être revoquées en doute, & qui n'ont pas beſoin de confirmation; elles ſont paſſées pour loy dans tous les Royaumes Catholiques, par ce qu'ils exercent une partie de la Royauté qui eſt la Juſtice, de laquelle ils ne doivent être divertiz ny empêchez, pour ne point troubler la Police publicque, qui leur eſt commiſe; & par ce que les Officiers & les Magiſtrats* partes corporis Principis ſunt; *& comme les Princes ne ſont pas ſujets aux Cenſures à l'égard de leur temporel ni de leur puiſſance, les Magiſtrats n'y ſont pas ſujets non plus à l'égard de l'exercice de leurs charges, d'autant que la Juſtice qu'ils adminiſtrent, eſt une partie de la puiſſance des Princes qui leur eſt confiée.*

Ex his evidens eſſe non dubitamus, ſat perſuaſum fore Principi ejuſque Miniſtris, ob admiſſum ad ſe Recurſum, & ob datam protectionem Clericis oppreſſis per violentas & viâ facti inflictas Cenſuras, nullatenus coram Deo ſe reos conſtitui, adeoque nec ea de causâ eſſe timendas: neque creditur, quod Magiſtratus Civiles ab admittendo hoc Recurſu vel concedenda protectione, per comminationem ſimilium Cenſurarum ſint deterrendi eo intuitu quod per eas coram Deo ligarentur, & ex Eccleſia cenſerentur ejecti.

Verum, ſicuti metus imminentis mortis corporalis, aliorumque malorum temporalium, homines infirmos frequenter terrere, & a tuenda veritate & juſtitia retrahere, aut ad conſentiendum falſitati & injuſtitiæ inducere ſolet; ita & metus excommunicationis incurrendæ, tametſi injuſtæ, ſufficiens eſt, ut homines in charitate Dei, & ſpiritu fortitudinis, & fide æternorum bonorum non omnino radicatos & fundatos, faciat a veritate ad falſitatem, & a juſtitia ad injuſtitiam declinare, atque hominum mandatis & violentiis potius quam Deo obedire, ut vel comminatas Cenſuras evadant, vel a vibratis ſe liberent.

Imo nonnumquam contingit, ut homo Chriſtianus ſimplex & rectus, ſed in Fide & Religione non plene inſtructus plus timeat excommunicationem, licet injuſtam, quam mortem corporalem, faciliuſque metu incurrendæ excommunicationis, quam amittendæ vitæ temporalis in tentationem induceretur, & a juſtitia excideret.

Quam enim homini vere Chriſtiano durum eſſe non ſolet, quod ſe videat reputari etiam ab his, qui Eccleſiæ Miniſtri ſunt, tamquam impium, & indignum omnis cum Deo commercii, & ut membrum putridum a ſocietate Sanctorum, ne eam inficiat, reſecandum!

Quapropter Chriſtus ſuos diſcipulos, & in ipſis omnes Chriſtianos adverſus tentationes & perſecutiones ipſis ob ſui nominis confeſſionem, & muneris ſui adimpletionem imminentes, præmunire volens, etiam hanc ſpeciem perſecutionis palam denuntiavit: eamque, ſi ipſius velint permanere diſcipuli, ipſis obventuram, his verbis expoſuit: *Abſque Synagogis facient vos*. Id eſt, ut recte notat *cap.* 135. ad hæc verba Janſenius Gandavenſis in ſua Concordia Evangelica, *alienos a Synagoga, aut excommunicatos*.

Notat deinde in citata Concordia *cap.* 78. quod *extra Synagogam fieri* „ apud „ Judæos eſſet alicui interdici commercio „ & conſuetudine reliquorum Judæorum, „ ut non liceret ei ingredi cum reliquis „ Synagogam aut Templum, & omnino „ alienus eſſet ab omni Judæorum Congregatione, quod apud Judæos ſummæ „ ignominiæ habebatur, quomodo apud „ Chriſtianos habetur *Excommunicatio*„.

Sane credibile non eſt Chriſtum hanc perſecutionis ſpeciem quaſi præcipuam & maxime timendam, idque in ultimo, quem habuit ad Apoſtolos jam iturus ad Patrem, ſermone, tam ſerio ſuis Diſcipulis, & in his omnibus Chriſtianis, prædixiſſe, niſi ſciviſſet ob eam plurimos fidem, veritatem, & juſtitiam deſerturos; ac propterea ipſos merito adverſus hanc tentationem eſſe præmuniendos.

Et ſane ne hanc Chriſti prædictionem Spiritus ſanctus firmaret, voluit & in ipſo Evangelio nobis deſcribere, quomodo non tantum homines vulgares, ſed & ipſi Principes metu hujus ex Synagoga ejectionis a confitenda veritate retracti fuerint.

Teſtatur enim ſacer Textus *Joan.* 12. *verſ.* 42. *Quoniam ex Principibus multi crediderunt in eum*; id eſt, Chriſtum eſſe Meſſiam corde credebant, miraculorum magnitudine & multitudine convicti; *ſed propter Phariſæos non confitebantur, ut e Synagoga non ejicerentur*, inquit ſacer Textus: hoc eſt, metu Phariſæorum palam Chriſtum tamquam Meſſiam confiteri & agnoſcere non audebant, ne ab illis, vel per illorum importunam ſollicitationem e Synagoga ejicerentur.

Addit autem Evangeliſta cauſam, quare hi Principes metuerent (ait citatus Janſenius ad *cap.* 114. Concord. Evang.) „ fieri apoſynagogi, hoc eſt excommunicati „ fieri, & ejici e Synagoga: *Quia*, ait, „ *dilexerunt magis gloriam hominum*, hoc „ eſt gloriam apud homines, *quam gloriam* „ *Dei*, id eſt gloriam apud Deum, & „ quæ a Deo obtinetur. Sicut enim ignominioſum apud homines judicabant (pergit Janſenius) ejici e Synagoga, ita „ glorioſum in Synagoga verſari, maxime „ ſibi, qui cum eſſent Principes in Synagoga honorabantur, & primas obtinebant „ cathedras. Hanc ergo gloriam, quam „ non ſolum admittebant, ſed etiam multum diligebant, ne amitterent, confiteri „ quod credebant, metuebant „.

Hic attendant Magiſtratus, an ipſis non conveniant ea, quæ de his Principibus pronuntiat hic Spiritus ſanctus, qui cognoſcentes innocentiam & oppreſſionem ad eos recurrentium & propter metum offendendi Judices & Prælatos Eccleſiaſticos, ne e Synagoga ejiciantur, id eſt excommunicentur, non audeant oppreſſos protegere; & per conſequens an de ipſis dici nequeat, quod de his Principibus affirmat Evangeliſta: *Dilexerunt magis gloriam hominum, quam gloriam Dei.* Joan. *cap.* 12. *verſ.* 43.

Quis enim ambigat, quin idem ſit cognoſcere juſtitiam & innocentiam, & eam tamen propter metum injuſtæ ejectionis e Synagoga ſive excommunicationis, & mala ſive incommoda temporalia, quæ eam conſequi poſſent, non audere palam confiteri, & adminiſtrare, quam *credere in Chriſtum*, qui eſt ipſa juſtitia & veritas, & *propter Phariſæos* non *confiteri*, prout aſſeritur de illis Principibus; ac proinde non minus veraciter de illis, quam de his dici queat: *Dilexerunt enim magis gloriam hominum, quam gloriam Dei*.

Et quid aliud eſt non adminiſtrare juſtitiam infirmioribus & oppreſſis ex timore amittendi *gloriam hominum*, quam eamdem negare, aut invertere ob temporalia, aut munera, quæ expectantur a potentioribus, vel avertenda incommoda ex juſtitiæ adminiſtratione obventura; atque ita his applicari merito poſſit, quæ Deus adverſus perverſos illos Judices pronuntiat, qui per munera oculos ſuos excæcari patiuntur. *Deut.* *cap.* 16. *verſ.* 19. & *Eccleſiaſtici cap.* 20. *verſ.* 31.

Deinde utinam ſerio recogitent Magiſtratus Civiles, quibus uſum gladii ſive auctoritatem comprimendi violentias, & liberandi pauperem de manu potentis Princeps commiſit, quod dum eas non comprimunt, reddant ipſos Judices & Prælatos Eccleſiaſticos procliviores ad conſentiendum etiam injuſtis prætenſionibus Superiorum, qui nonnumquam volunt *dominari fidei* fidelium, & *dominari in Clero*: imo & ipſos Eccleſiaſticos quodammodo cogant, ut veritatem cognitam impugnent, aut ſaltem eam populo maxime neceſſariam palam & aperte proponere non audeant ex metu injuſtarum Cenſurarum, contra quas vident ſibi omnem protectionis viam eſſe occluſam.

Hic vero obtinet illud, quod jam pridem dixit magnus ille ac pius Univerſitatis Pariſienſis Cancellarius Joannes Gerſonius in Tractatu, cui titulus, *Circa materiam Excommunicationum Reſolutio*, *conſideratione* 5. „ quod

Digitized by Google

„ quod contemptus Clavium magis inveniatur quoad culpam in Prælato taliter, „ ut præmittitur, abutente ſuâ poteſtate, „ quam in non obediente„.

Quin & concludit : „ Eſt quandoque *meritorium & honorificum* Eccleſiæ poteſtati, „ quod tali Prælato in faciem reſiſtatur, ut „ Paulus Petro „. Quod latius proſecutus fui ſupra hoc *Tom.IX. in Tractatu de Cenſuris*, *cap.* 8. §.7. *pag.* 81. ubi una notavi, quod non minimam perniciem inferant Eccleſiæ, qui fidelibus imprimunt talem ideam de Cenſuris etiam latæ Sententiæ, quæ hodie quaſi ex ſtylo omnibus Eccleſiaſticis mandatis inſeri ſolent, præſertim Curiæ Romanæ, quaſi eædem ſic timendæ eſſent, ut ob eas cæco modo omnibus ſimilibus mandatis obedire oporteret.

Merito attendent Magiſtratus, quid contigerit Principibus his, qui dilexerunt *magis gloriam hominum*, quam *gloriam Dei*, quod cum hac brevi ac mortali vita amiſerint gloriam hominum, & gloriam Dei non fuerint aſſecuti: & dum hic e Synagoga hominum ejici formidarunt, e Synagoga ſive ſocietate Sanctorum in æternum fuerint ejecti.

Idipſum contigiſſe parentibus cæci nati non obſcure idem Joannes Evangeliſta innuit *cap.* 9. ubi & horum parentum erubeſcentiam in confitendo Chriſtum, necnon rationem hujus erubeſcentiæ allegat. Interrogati a Phariſæis quomodo *nunc videret* filius eorum, erubuerunt & timuerunt fateri Chriſtum filio ipſorum oculos aperuiſſe, ſed reſponderunt: *Quomodo autem nunc videat, neſcimus; aut quis ejus aperuit oculos, nos neſcimus: ipſum interrogate, ætatem habet, ipſe de ſe loquatur*. verſ. 21.

Ratio occultatæ veritatis, & negati reſponſi ſubjungitur: *Hæc dixerunt parentes, quoniam timebant Judæos. Jam enim conſpiraverant Judæi, ut ſi quis eum confiteretur eſſe Chriſtum*, extra Synagogam fieret; *propterea parentes ejus dixerunt, ætatem habet, ipſum interrogate*. verſ. 22. 23.

Hâc erubeſcentiâ & timiditate parentum enarratâ, conſtantiam & fortitudinem filii eorum jam corporaliter illuminati ſingillatim recitat ſacer Textus, eumque ob eam in Chriſti confeſſione conſtantiam e Synagoga fuiſſe ejectum aſſerit: *ejecerunt*, ait, *eum foras*, id eſt, extra Synagogam. *verſ.* 34.

Nunc quid ipſi poſt hanc ejectionem contigerit, videamus: *Audivit Jeſus, quia ejecerunt eum foras. Et cum inveniſſet eum, dixit ei: Tu credis in Filium Dei? Reſpondit ille & dixit: Quis eſt, Domine, ut credam in eum? Et dixit ei Jeſus: Vidiſti eum; & qui loquitur tecum, ipſe eſt. At ille ait: Credo, Domine; & procidens adoravit eum*. verſ. 35. 36. 37. 38.

Hæc exponens Auguſtinus *Tract.* 44. *in Joan.* ait: „ *Illi pellunt, excipit Dominus:* „ *magis enim quia expulſus eſt, Chriſtianus factus eſt* . . . . Denique jam facie „ lotâ cordis & mundatâ conſcientiâ, agno„ ſcens eum non filium hominis tantum, „ quod ante crediderat, ſed jam Filium „ Dei, qui carnem ſuſceperat, *ait*, *Credo* „ *Domine*. Parum eſt, *Credo*; vis videre „ qualem credat? *Procidens adoravit eum*„.

Non dubium quin Senatores, aliique Magiſtratus pro juſtitia agonizantes, eamque intrepide profitentes, & pro muneris ſui debito adminiſtrantes, ſi ob eam e Synagoga, ſive ab externa Fidelium Communione per injuſtas Cenſuras ejiciantur, etiam illis pellentibus, excipiendi ſint a Domino, & e Synagoga malignantium ejecti in ſocietatem Sanctorum ſint admittendi: quod ex animo magnanimis Magiſtratibus exoptando, finio verbis Sapientis: *Pro juſtitia agonizare pro anima tua, & uſque ad mortem certa pro juſtitia, & Deus expugnabit pro te inimicos tuos*. Eccleſiaſtic. *cap.*4. *verſ.* 33.

Digitized by Google

A P P E N D I X MONUMENTORUM.

Inſtrumenta, quæ Gallico idiomate in hac Appendice leguntur, eo duntaxat idiomate retulerat Eſpenius in editione, quæ an. 1725. prodiit in lucem; at verſa in linguam Latinam ea exhibet editio Colonienſis anni 1729. Hanc verſionem ſimul cum ſuo autographo edendam eſſe judicavimus, ut qui linguam Gallicam non callent, poſſint in Latina interpretatione Monumentorum ſenſum intelligere, ac de eorum auctoritate judicare.

A.

Interdictio contra Illuſtriſſimum Epiſcopum Namurcenſem & Internuntium volentes viſitare Monaſterium Gemblacenſe.

AB infraſcriptis Brabantiæ Prælatis admonitis de quadam commiſſione datâ a Domino Internuntio Reverendiſſimo Domino Epiſcopo Namurcenſi ad viſitandum Monaſterium Gemblacenſe exemptum & immediate ſubjectum Sanctæ Sedi, & quod dictus Reverendiſſimus Dominus Epiſcopus vigore dictæ commiſſionis vel alias attentarit viſitare dictum Monaſterium directe contra jus dictæ exemptionis dicto Domino Internuntio nullam habente poteſtatem dandi ſimiles commiſſiones, nec dictus Dominus Reverendiſſimus Epiſcopus attentandi hanc viſitationem auctoritate ſuâ, communi conſenſu, cum in hoc agatur de eorum intereſſe ratione ſequelarum & mali exempli de infractione Privilegiorum datorum Prælatis Brabantiæ & confirmatorum juramento ſuæ Majeſtatis ſub ejus feſtivo Introitu, congruum judicatum fuit, ut partes ſe jungerent cauſæ, & declararent cum Prælato Gemblacenſi, ad curandum auctoritate Conſilii Brabantiæ, dictam

LEs ſoubſignez Prelats de Brabant eſtant advertis de certaine commiſſion donnée par le Seigneur Internonce au Reverendiſſime Seigneur Eveſque de Namur pour viſitee le Monaſtere de Gembleux exempt & immediatement ſubject au S. Siege, & que le dict Reverendiſſime Seigneur Eveſque en vertu de la dicte commiſſion ou aultrement s'eſt advancé de viſiter le dict Monaſtere directement contre le dreict de la dicte exemption, comme n'ayant le dict Seigneur Internonce nul pouvoir de donner ſemblable commiſſion, ny le dict Seigneur Reverendiſſime Eveſque aucun droit d'entreprendre cette viſitation de ſon autorité; ont de commun conſentement pour l'intereſt qu'ils y ont à cauſe de la conſequence & mauvais exemple, & peur ce qu'il y va de l'infraction des privileges donnez aux Prelats de Brabant & confirmez par le Serment de Sa Majeſté à ſa Joyeuſe entrée, trouvé convenir de ſe joindre en cauſe avec le Prelat du dict Gembloux pour faire caſſer de l'autorité du Conſeil de Bra-

Brabant la dicte commiſſion avec tout ce qui s'en eſt enſuivy, conſtituant à cet effect le Procureur Vanden Drieſſche pour faire les debvoirs, & pourſuites à ce appartenantes conjoinctement avec ledit Prelat de Gembloux, & promettans d'avoir pour agreable tout ce que par icelluy Procureur ſera fait & beſoigné à ce regard & à l'effect avandict. Fait à Bruxelles le 28. *de Septembre* 1648. & étoit ſigné: *Pierre Abbé de Vlierbeeck; François Robert Abbé de Villers;* (a) *Franciſcus Carolus Abbas Grimbergenſis; F. Libertus Abbas Parchenſis; F. Joannes Abbas Heyleſſemenſis; F. Servatius Abbas Averbodienſis; F. Auguſtinus Abbas Tongerloënſis;* (b) *& Winandus de la Margelle Abbas Sanctæ Gertrudis.*

ctam commiſſionem cum omnibus, quæ inde ſunt ſecuta, caſſari, conſtituentes in illum finem Procuratorem Vanden Drieſſche, ut debita officia præſtaret, & proſecutiones ad hæc pertinentes conjunctim cum dicto Prælato Gemblacenſi, pollicentes ſe gratum & ratum habituros omne id, quod fuerit actum & geſtum per illum Procuratorem in illum finem & effectum antedictum. Bruxellis 28. Septembris 1648. *Erat ſignatum*, Petrus Abbas de Vlierbeeck, Franciſcus Robertus Abbas de Villers, Franciſcus Carolus Abbas Grimbergenſis, Fr. Libertus Abbas Parchenſis, F. Joannes Abbas Heylleſſemenſis, Fr. Servatius Abbas Averbodienſis, Fr. Auguſtinus Abbas Tongerloënſis, & Winandus de la Margelle Abbas Sanctæ Gertrudis.

C O P I E

De l'Apoſtille couchée ſur la marge de la Requeſte préſentée au Conſeil de Brabant de la part des Reverends Prélats eſtans joints en cauſe avecq le Prélat de Gembloux.

Contre l'Abbé de S. Anaſtaſe & l'Evêque de Namur.

Rapport fait en pleine Chambre, la Cour permet aux Suppliants de debattre de ſub & obreption les Lettres cy mentionnées, & la viſitation enſuivie, interdiſant cependant, tant à l'Internonce que l'Eveſque de Namur, de ne rien attenter. Actum 26. *Octobris* 1648. *Paraphé du paraphe de Monſieur le Chancelier, & ſoubſigné, G. V. Gindertalen.*

C O P I A

Annotationis ſue notæ ſcriptæ ad marginem Supplicæ præſentatæ Conſilio Brabantiæ ex parte Reverendorum Prælatorum conjunctorum in cauſa cum Prælato Gemblacenſi.

Contra Abbatem ſancti Anaſtaſii & Epiſcopum Namurcenſem.

Relatione facta in plena Camera, Curia permittit Supplicantibus, ut pugnent de ſub & obreptitiis Litteris hic mentionatis, viſitationem exinde ortam tamen interdicens interim Internuntio tum Epiſcopo Namurcenſi, ne quidquam attentent. Actum 26. Octobris 1648. munitum Sigillo Domini Cancellarii, & ſubſignatum G.V. Gindertalen.

Repræ-

(a) L'Abbé de S. Michel a ſigné après en la Congregation.

(b) Item, l'Abbé de Diligem n'eſtant auſſi preſent.

Digitized by Google

B.

Repræſentatio Statuum Brabantiæ ſuper infractione Legum fundamentalium Patriæ per evocationem trium membrorum vel miniſtrorum Univerſitatis Lovanienſis.

REGI IN SUO CONSILIO STATUS.

INdependentes Principes æque ac Status hujus Patriæ Ducatus Brabantiæ omni tempore ita tuiti fuerunt antiqna jura & privilegia ejuſdem Patriæ *de non evocando*, & alia jura & Privilegia conceſſa ad eorum petitionem per Pontifices Univerſitati Lovanienſi, ut quotieſcumque hæc Privilegia vel minimum perſtringerentur, ſe oppoſuerint omni conſtantià poſſibili, & inter alios contra Leodienſes, qui ſpiritu zelotypiæ interdum conati ſunt eludere Juriſdictionem Conſervatoris Privilegiorum Univerſitatis Lovanienſis, & ita reddere inutile jus collationis Beneficiorum, in patria & Diœceſi Leodienſi competens Facultati Artium ejuſdem Univerſitatis, ſicut apparet ex deductione hìc addita: & cum hic ſpiritus zelotypiæ ne dicam uſurpationis iterum inceperit agere reſpectu Decanatus Condruſiæ, collati Profeſſori Vande Velde, Præbendæ in Eccleſia Sancti Lamberti Leodii collatæ Domino del Hougne, & alterius in Eccleſia S. Petri Leodii, qui tres proviſi per dictam Facultatem Artium, citantur Romam ſub pœna ſuſpenſionis, imo revocationis Privilegiorum dictæ Univerſitatis ad petitionem & ſollicitationem Leodienſium, in præjudicium Sententiarum a dicto Conſervatore Privilegiorum latarum in eorum favorem, judicamus de re noſtra eſſe, ut recurramus ad Veſtræ Majeſtatis auctoritatem.

Repreſentation des Eſtats de Brabant touchant l'infraction des Loix fondamentales du Païs par l'évocation des trois Suppôts de l'Univerſité de Louvain.

AU ROY EN SON CONSEIL D'ETAT.

LEs Souverains Princes auſſi bien que les Eſtats de ce Païs & Duché de Brabant ont de tous tems eu un ſoin ſi particulier de la conſervation de l'ancien droit & Privilege du même Païs de non, evocando *& des autres Droits & Privileges accordez ſur leur demande par les Saints Pontifes à l'Univerſité de Louvain, que toutes les fois que ces Privileges euſſent receu la moindre atteinte ils s'y ſont oppoſez avec toute la fermeté poſſible, & entre autres contre ceux du Païs de Liege, qui par un eſprit de jalouſie ont travaillé de tems à autres à eluder la Juriſdiction du Conſervateur des Privileges de l'Univerſité de Louvain, & par-là à rendre infructueux le droit de Collation des Benefices dans le Païs & Dioceſe de Liege, competant à la Faculté des Arts dans la même Univerſité, ainſi que cela ſe voit clairement par la deduction cy jointe: & comme cet eſprit de jalouſie pour ne pas dire d'uſurpation a recommencé à agir de nouveau au regard du Doyenné de Condroz conferé au Profeſſeur Vande Velde, d'une Prebende en l'Egliſe de Saint Lambert à Liege conferée au Sr. del Hougne & une autre en l'Egliſe de Saint Pierre à Liege, les quels trois pourveus par la dite Faculté des Arts ſe trouvent citez à Rome ſous peine de ſuſpenſion, & même de revocation des Privileges de la dite Univerſité à la demande ou ſollicitation de ceux de Liege en prejudice des Sentences que le dit Conſervateur des Privileges a rendues en leur faveur, nous jugeons qu'il eſt de nôtre devoir d'avoir nôtre recours à l'autorité de Vôtre Majeſté.*

Su- La

La ſuppliant très-humblement qu'il lui plaiſe de donner les ordres à l'Office Fiſcal de Brabant d'agir & de rendre les devoirs convenables pour faire reparer cette nouvelle atteinte donnée aux droits & Privileges cy-deſſus mentionnez, ſoit par voyes d'arrêt ſur les biens appartenants aux dits Chapitres de Liege en ce Païs de Brabant, ainſi que cela a encore été pratiqué dans des cas pareils cy devant, *ſoit par telle autre voye que V. M. trouvera bon de lui ordonner. Nous ſommes avec un très-profond reſpect, Sire, de Vôtre Maeſté les très-humbles, très-obeiſſans & très-fideles ſerviteurs & ſujets, les Prelats, Nobles & Deputez des Chefs Villes repreſentans les trois Etats de vôtre Païs & Duché de Brabant. Par Ord.* Signé, *Vande Broeck.*

De nôtre Aſſemblée Generale tenue à Bruxelles le 14. Novembre 1709.

Supplicantes humillime, ut dignetur mandare Officio Fiſcali Brabantiæ, ut agat & ita efficiat quatenus hæc nova perſtrictio illata juribus & Privilegiis hic ſupra mentionatis, ſive viâ arreſti in bona pertinentia ad Capitula Leodienſia in hac Patria Brabantiæ, ut fuit adhuc practicatum antehac in caſibus paribus, ſive aliâ viâ pro beneplacito Veſtræ Majeſtatis reparetur. Sumus cum profundiſſimo reſpectu Veſtræ Majeſtatis humillimi, obedientiſſimi & fideliſſimi Servi & ſubditi, Prælati, Nobiles, & Deputati a Civitatibus repræſentantes tres Status Veſtræ Patriæ & Ducatus Brabantiæ. Ex mandato. Signatum, Vande Broëck.

De noſtra Convocatione Generali habita Bruxellis 14. Novembris 1709.

C.

RESOLUTIO

Juris utriuſque Doctorum Lovanienſium circa Miſſionarios.

CAS PROPOSÉ.

CAſus hic fuit propoſitus Gallice, ut ſequitur: *Quelques Evêques des Païs-Bas envoyerent des Miſſionaires la pluſpart Religieux dans des Paroiſſes Catholiques avec le pouvoir d'y prêcher, entendre les confeſſions, & exercer autres fonctions paſtorales.*

L'ON DEMANDE.

1. *Si l'Evêque peut obliger un Curé, qui veut & peut exercer toutes ſes fonctions par lui-même, à recevoir des Miſſionaires dans ſa Paroiſſe?*

2. *Si l'Evêque vient à vouloir contraindre un Curé par menaces de Cenſures à recevoir leſdits Miſſionaires; s'il n'eſt pas permis au Curé de s'adreſſer à ſon Souverain en lui demandant maintenuë dans ſa charge, &c.*

CASUS POSITIO.

NOnnulli Epiſcopi Belgii mittunt ad Parochias Catholicas Miſſionarios, plerumque Religioſos, cum facultate ibidem prædicandi, audiendi confeſſiones, & alias functiones paſtorales exercendi.

QUÆRITUR.

1. An Epiſcopus poſſit obligare Parochum, qui vult & poteſt has omnes functiones per ſe exercere, ut Miſſionarios iſtos ad ſuam Parochiam admittat?

2. Si eveniat, ut Epiſcopus cogat Parochum per comminationem Cenſurarum, ut prædictos Miſſionarios recipiat, an non poſſit Parochus recurrere ad Principem petendo ab illo manutenentiam in ſuo munere, &c.

RE-

R E S O L U T I O.

Viſo & examinato caſu, cenſent infraſcripti, Epiſcopum non poſſe mittere Presbyteros, ſive ſeculares, ſive regulares, ad aliquam Parochiam ad concionandum aut alias functiones Paſtorales obeundas ſine conſenſu Parochi, notanter ſi Parochus, uti in caſu ſupponitur, ſit ſufficiens, ut functiones Paſtorales per ſe obeat, & per ſe obire velit.

Certum enim eſt, totius Parochiæ curam ſpiritualem ſive animarum Parocho incumbere, eique vigore hujus curæ ſpiritualis jus eſſe functiones ad curam illam ſpectantes per totam ſuam Parochiam exercendi; quemadmodum poſt diviſas Diœceſes ſingulis Epiſcopis jus exercendi functiones Epiſcopales competit privative ad excluſionem omnium aliorum in ſuis reſpective Diœceſibus.

Unde jam pridem Joannes Gerſonius Univerſitatis Pariſienſis Cancellarius dicere non dubiravit in *Tractatu* ſuo *de Poteſt. Eccleſiaſt. Conſ.* 12. „ Domini Curati ſunt in „ Eccleſia minores Prælati & Hierarchæ „ ex primaria inſtitutione Chriſti: quibus „ competit ex ſtatu jus prædicandi, jus „ confeſſiones audiendi, jus Sacramenta „ Eccleſiaſtica ſecundum exigentiam ſui „ ſtatus & Parochianorum miniſtrandi „ &c.

Hoc ipſum evidenter ſuppoſuit Synodus Tridentina *Seſſ.* 24. *de Reform. cap.* 13. ubi mandat Epiſcopis: „ ut pro tutiori animarum eis commiſſarum ſalute, diſtincto populo in certas propriaſque Parochias, unicuique ſuum perpetuum, peculiaremque Parochum aſſignent, qui eas „ cognoſcere valeat, & a quo SOLO licite „ Sacramenta ſuſcipiant „. Nihil evidentius quam Synodum ſupponere, Presbyterum ſingulis Parochiis præpoſitum eſſe ſpecialem & unicum, qui populum hujus Parochiæ noverit, & ſpecialem ejus curam gerat, ad quem ipſe populus *tamquam perpetuum & peculiarem Parochum* recurſum habere debeat, *& a quo ſolo licite Sacramenta ſuſcipiat*.

Hinc Parochi dicti fuere jam pridem *proprii Presbyteri ſuarum Parochiarum*, item *Presbyteri Parochiales, & Curati*.

Imo communiter tradunt Canoniſtæ, quod ut quis ſit Curatus, requiratur inter cætera, quod tamquam *Prælatus ſuo nomine ſingulariter ad regimen Parochialis Eccleſiæ & populi aſſumatur*, uti loquitur poſt alios Staphileus in *Tractatu de Gratiis expectat. pag.* 47.

Ulterius concludunt Canoniſtæ, quod Presbyter Parochiæ præfectus, quem Parochum dicimus, totius illius diſtrictus curam ſpiritualem ſeu animarum, ita excluſive ad omnes alios *proprio jure* ſuſtineat, ut dum in Parochia adeſt proprius Parochus, tunc „ Epiſcopus non poſſit dici Rector ſeu „ Parochus totius Diœceſis, ſed ſolius Eccleſiæ Cathedralis, & Prælatus ſuper omnes ſuæ Diœceſis Rectores „: quemadmodum poſt Hieronymum Gonſales ad Regulam 8. Cancellariæ *Gloſſ. 6. num.* 83. loquitur Auguſtinus Barboſa de Officio Parochi, *part.* 1. *cap.* 1. *num.* 22.

Cum igitur Parochus jure ſui Beneficii Curati curam animarum obtineat per totam Parochiam, conſequens eſt, quod eodem jure exercitium functionum ad curam animarum ſpectantium ipſi competat, ſive quod jure proprio, ſive jure ſui Beneficii omnia ad curam animarum ſpectantia per totam ſuam Parochiam exerceat.

Imo ex his concluditur, poſſeſſionem Beneficii Curati proprie conſiſtere in actuali exercitio curæ animarum, ſive functionum ad eam curam ſpectantium.

Unde dum Parochus excluditur a cura animarum, ſive a functionibus eam concernentibus, cenſetur a functionibus ſui Beneficii Curati excludi, non ſecus ac Canonicus vel alius Beneficiatus habetur perturbatus vel impeditus in poſſeſſione vel quaſi-poſſeſſione ſui Canonicatus ſeu Beneficii, puta ſi Canonico ingreſſus in Chorum ad pſallendum Officium Canonicale negetur.

Non dubium proinde, quin Epiſcopus mittendo Miſſionarios per Parochias, qui, uti in caſu proponitur, in hiſce Parochiis Sacramenta adminiſtrarent vel concionarentur, non conſentiente, ſive invito Parocho, transferat exercitium functionum Paſtoralium in ſimiles Miſſionarios, atque ita jus

nnobe-

Digitized by Google

obeundi haſce functiones jure proprio & titulo Beneficii Curati competens dictis Miſſionariis communicet, & Parocho pro parte adimat, quin ipſum in poſſeſſione ſui Beneficii impediat & turbet. „ Legati (inquit Zypæus *tit. de ſuppl. neglig. paſtorum*) „ & Superiores Eccleſiaſtici quarumcumque facultatum vigore non poſſunt „ ordinem Hierarchicum turbare, ita ut „ in prima inſtantia Ordinariorum functionibus ſe immiſceant, niſi ad ſupplendam „ eorum negligentiam „.

Et licet Epiſcopus juxta antedicta dici poſſit *Prælatus* ſuper omnes Eccleſias Parochiales ſuæ Diœceſis, atque eo titulo Eccleſias Parochiales viſitare queat, & inquirere, num omnia rite peragantur ad curam animarum ſpectantia, defectuſque, ſi quos repererit, corrigere & ſupplere: nequaquam tamen jure ſuæ Prælaturæ poteſt Parochum in poſſeſſione ſui Beneficii turbare aut impedire; quandoquidem certum ſit nulli Prælato aut Superiori vel Judici fas eſſe privare Beneficiatum ſuo Beneficio aut ejus poſſeſſione, niſi ſervato Juris ordine eam privationem meruiſſe probatum fuerit.

Quandoquidem igitur in caſu propoſito dicatur Miſſionarios per Epiſcopos mitti ad eas Parochias, quarum Parochi ſint ſufficientes ad curam animarum debite ſuſtinendam, functioneſque ad eam ſpectantes per ſe obire velint, ſequitur quod Epiſcopus Miſſionarios mittendo ad functiones Paſtorales in ſimilibus Parochiis obeundas, non conſentientibus Parochis, ipſos Parochos in poſſeſſione curæ animarum ſeu ſui Beneficii turbare cenſeatur.

Unde recte notavit Cardinalis de Luca *Diſc.* 27. *inter Miſcellanea num.* 3. & 7. „ Quod ubi Parochus idoneus eſt, & vult „ prædicare per ſe ipſum, eo caſu Epiſco„ pus non poſſit alium deputare; ut plu„ ries declaratum fuit per Congregationem „ Concilii, & præſertim ſcio (*ait*) ita „ poſt hæc ſcripta fuiſſe declaratum ſub die „ 13. Septembris 1670.

Conformiter ad has declarationes Cardinalium non ita pridem judicatum fuit in ſupremo Conſilio Brabantiæ pro Paſtore Aſcano, contra quemdam Fratrem Ordinis S. Dominici prætendentem vigore ſpecialis mandati Archiepiſcopi Mechlinienſis concionari invito Parocho, qui per ſe ipſum concionari volebat.

Verum quidem eſt, quod juxta Clementinam *Dudum*, *de ſepulturis*, Fratres mendicantes etiam non vocati a Parochis, nec ipſorum licentiâ petitâ vel obtentâ poſſint in Eccleſiis Parochialibus prædicare vel proponere verbum Dei, ſi Epiſcopus vel Prælatus Superior per eoſdem Fratres prædicari mandaret.

Sed, uti recte advertit Zypæus *Reſp.* 4. de *Parochiis*, id intelligi debet de caſu, quo Parochus vel per ſe prædicare non vult, vel ſolus cum iis, qui curam animarum ſuſtinent, inſtructioni populi inſufficiens eſt, & adjutorium irrationabiliter recuſat (*a*).

Ulterius monet Zypæus in dicto Reſponſo *num.* 7. non ſufficere licentiam *generalem* ab Epiſcopo datam Fratribus mendicantibus, ut hi, recuſante Parocho, queant in ejus Parochia concionari ad ſenſum dictæ Clementinæ; ſed requiri poſt petitam & recuſatam a Parocho licentiam *ſpeciale mandatum Epiſcopi: nam & illud*, ait, *cauſæ, cur Parochus diſſentiat, cognitionem exigit*.

Cum enim juxta Zypæum Epiſcopus ad ſenſum Clementinæ poſſit duntaxat mandare Fratribus mendicantibus, ut ſine licentia Parochi in Eccleſia Parochiali verbum Dei annuntient, dum Parochus irrationabiliter conſenſum ſuum denegat, merito addidit Zypæus: *& illud cauſæ cur Parochus diſſentiat, cognitionem exigit*. Id eſt, legitime cognitum ſit utrum Parochus irrationabiliter conſenſum ſuum deneget.

Itaque etiam juxta hanc dictam Clementinam Epiſcopus, nec ſeculares, nec regulares Presbyteros mittere poteſt, qui in Parochiis verbum Dei annuntient ſine conſenſu Parochi, niſi prius ſervato Juris ordine cognitum fuerit Parochum irrationabili-

(*a*) Ad hunc ſenſum exponi debet Arreſtum, quod 14. Julii an. 1700. a ſupremo Senatu Pariſienſi obtinuit Cardinalis Noallius. Scilicet ad Eminentiſſimum Prælatum delatæ fuerant querelæ adverſus Nicolaum Coignet S. Rochi Pariſienſis Parochum: conqueſti fuerant Parochiani de incuria Paſtoris & penuria Confeſſariorum; poſt varia monita Paſtori data, quæ ab ipſo neglecta fuere, tandem *viis*, ut aiunt, *Juſtitiæ* Cardinalis Noallius coëgit Nicolaum Coignet, ut Sacerdotes ab Archiepiſcopo miſſos in ſua permitteret Parœcia audire Confeſſiones, ſicuti Arreſto ſupremæ Curiæ decretum fuerat.

ter conſenſum ſuum denegare.

Quinimo quoad hanc poſteriorem partem, quâ permittitur Epiſcopo aliquem ex Fratribus mendicantibus mittere ad annuntiandum verbum Dei, ubi conſtiterit Parochum irrationabiliter conſenſum ſuum denegare, videtur huic Clementinæ derogaſſe Concilium Trid. *Seſſ.* 21. *cap.* 4. *de Reform.* quo decernitur, *ut in omnibus Eccleſiis Parochialibus vel Baptiſmalibus, in quibus populus ita numeroſus ſit*, ut unus Rector non poſſit ſufficere Eccleſiaſticis Sacramentis adminiſtrandis, & cultui divino peragendo; cogant Rectores vel alios, ad quos pertinet, ſibi tot Sacerdotes ad hoc munus adjungere, quot ſufficiant ad Sacramenta exhibenda & cultum divinum peragendum.

Proinde Concilium Tridentinum detulit Parochis aſſumptionem Presbyterorum, qui ipſis in adminiſtrandis Sacramentis & divino cultu peragendo ob numeroſitatem populi judicantur neceſſarii, & in caſu non aſſumptionis Epiſcopi Parochos cogere poſſunt.

Itaque etiam in caſu, quo Parochus adjutorium Presbyterorum irrationabiliter recuſaret, aſſumptio ſive electio dictorum Presbyterorum non Epiſcopo, ſed Parocho defertur; quandoquidem velit Concilium, ut in caſu, quo Parochus ſit defectuoſus in aſſumendis Presbyteris, qui judicantur neceſſarii ad adminiſtrationem Sacramentorum, & cultum divinum peragendum, tunc Epiſcopi cogant Parochum, ut neceſſarios Presbyteros ſibi adjungat.

In Gallia praxis habet, ut Epiſcopi ad Parochias certis temporibus mittant Presbyteros, quos Miſſionarios vocant, ut in iſtis Parochiis verbum Dei annuntient, & confeſſiones excipiant. Sed notandum hos Presbyteros Miſſionarios præcipue comitari ipſos Epiſcopos in ipſa viſitatione, ipſiſque Epiſcopis eſſe in adjutorium in annuntiando verbo Dei, & confeſſionibus excipiendis; deinde hos Miſſionarios non ſecus ac Presbyteros, quos in Belgio Stationarios dicimus, certis deſignatis temporibus, de conſenſu ſaltem tacito ad Parochias ſolitos accedere, ibidemque verbum Dei annuntiare, ac confeſſiones excipere. Quapropter ſicuti Fratres Stationarii ſolitas ſuas Stationes cenſentur conſentiente Parocho continuare, quamdiu Parochus eorum operam non recuſat, vel non declarat ſe velle functiones Paſtorales iis etiam diebus per ſe obire; ita quoque dicti Presbyteri Miſſionarii cenſendi ſunt ſolito tempore ad Parochias de conſenſu Parochi accedere, & verbum Dei annuntiare, quamdiu eos tamquam Miſſionarios recipit, & functiones Paſtorales more ſolito exercere permittit.

Interim indubitatum eſt, praxim hanc Gallicanam Epiſcoporum Galliæ mittendi Miſſionarios ad obeundas certis temporibus functiones Paſtorales parum conformem eſſe Concilio Tridentino, quod expreſſe mandat, ut Parochi per ſe verbum Dei populo annuntient; & ubi negligentiores eſſe Epiſcopi repererint, eos cogant per ſe officio fungi, vel ſi eos ob numeroſitatem populi vel Parochiæ latitudinem inſufficientes populi inſtructioni aut Sacramentis adminiſtrandis eſſe perſpexerint, eoſdem cogant, ut ſibi Sacerdotes adjungant, qui neceſſarii judicantur ad annuntiandum verbum Dei, Sacramenta adminiſtranda, & cultum divinum peragendum.

Per hanc autem Presbyterorum miſſionem tantum abeſt, ut Parochi conformiter ad mentem Concilii Tridentini, necnon exigentiam Paſtoralis ſui officii excitentur, ut per ſe functiones ad curam animarum ſpectantes obeant, & populi inſtructioni incumbant, ut e contrario per hanc miſſionem Parochi, qui per ſe ſuas functiones obire volunt, impediantur, & negligentiores, ac qui per alios eas exercere amant, in ſuis negligentiis foveantur, utpote parum ſolliciti, per quos ſuis ovibus verbum Dei præbeatur, modo ipſis de lana ovium nihil decedat.

Unde & experientia docet, Parochos negligentiores, & qui more mercenariorum magis attenti ſunt, ne ſibi aliquid de lana ovium decedat, quam quale & per quos pabulum ſpirituale ovibus ſubminiſtretur, has Miſſiones & hodiernas Fratrum mendicantium Stationes deſiderare & admittere.

AD SECUNDUM.

CEnſent infraſcripti, Parochum in caſu propoſito poſſe Regiam protectionem ſive manutenentiam petere, ſi Epiſcopus viâ facti, ſive neglecto Juris ordine, per Cenſuras

ſuras cogat Parochum recipere Miſſionarios ad functiones Paſtorales, ſive ad curam animarum ſpectantes obeundas in ſua Parochia, ipſo invito, & per ſe obire volente.

Uti enim in Reſponſo ad primum Quæſitum probatum eſt, Parochus in poſſeſſione vel quaſi poſſeſſione ſui Beneficii Curati turbatur, dum in exercitio ſuarum functionum viâ facti & per violentiam impeditur.

Porro certum eſt, non tantum Laicis, ſed & Clericis patere recurſum ad Principem, aut ejus Regia Auditoria ad tollendam violentiam.

In primis enim ſcitur, nullum eſſe Regi adeo proprium officium, quam a potentiorum oppreſſione & violentia imbecilliores liberare, eiſque Regiam ſuam protectionem impertiri. Unde ad Reges & Principes proprie reſpicit monitum illud Jeremiæ *cap.*22. *verſ.* 3. *Facite judicium & juſtitiam, & liberate vi oppreſſum de manu calumniatoris.*

Ad quæ verba reflectens S. Hieronymus, ait: *Regum officium eſt proprium, facere judicium & juſtitiam, & liberare de manu calumniatoris vi oppreſſum.* Apud Gratianum *Cauſ.* 23. *quæſt.* 5. *cap.* 23.

Unde recte notavit Franciſcus Salgado in ſuo *Tractatu* de Protectione Regia, *part.* 1. *prælud. num.* 310. Quod cognitio de violentia & oppreſſione ſubditorum, eorumque defenſio & protectio „ non competat „ Regibus ſupremis privilegio Summi Pontificis, ſed ex Juris naturalis inſtinctu, „ ratione, & principio. Naturale officium „ eſt, ait, propriumque Regis officium „ inhærens regimini, a quo avelli non „ poteſt „.

Regi enim Deus gladium, ejuſque uſum commiſit, ut pœnarum timore violentiam malorum comprimat, & ab eorum violentia innocentes vi oppreſſos liberet. *Non enim*, teſte Apoſtolo, *ſine cauſa gladium portat: Dei enim miniſter eſt, vindex in iram ei, qui malum agit.* Rom. *cap.*13. *verſ.*4.

Cum autem non Laici duntaxat, ſed & Eccleſiaſtici ſeu Clerici, licet ſpeciatim in ſortem Domini vocati, ſint membra Reipublicæ, Regumque ſubditi, utriſque debetur hæc Regia protectio, uti recte monet citatus Salgado loco allegato, *prælud.* 2. *num.*76. *Rex*, ait, *tenetur tam Clericos & Eccleſias, quam Laicos tueri, cum ſint pars, membra, & cives Reipublicæ temporalis, quæ ſub tutela Regis eſt.*

Quod ſi hæc violentia inferatur ab ipſiſmet Judicibus Eccleſiaſticis, a quibus contra aliorum injuſtitias & violentias protegi deberent; tunc vel præcipue ipſis Regia protectio neceſſaria erit: nam uti recte reflectit præfatus Salgado *prælud.* 4. *num.*102. „ Cæteris violentiis hæc, quæ a Judice fit, „ major eſt & atrocior, cum ſub ſecuro „ & ſuperioritatis ac juriſdictionis prætextu „ facillime deliberari poſſit ad hujuſmodi „ vim inferendam „.

Et nonnullis in hujus ſui aſſerti probationem adductis concludit: „ Igitur cum „ Judices tot intolerabiles violentias & op„ preſſiones ſuæ majoritatis & juriſdictionis „ occaſione committant, juſtiſſime multo „ fortius poteſt Rex illis reſiſtere, & op„ preſſis naturalem defenſionem præſtare, „ cujus proprium officium eſt „.

Ulterius indubitatum eſt, coactionem per Cenſuras eſſe ſpeciem violentiæ, ac proinde adverſus hanc violentiam non minus ac cæteras violentias Regiam protectionem implorari poſſe, eamque implorantibus, ubi de hac oppreſſione conſtiterit, negari non poſſe.

Et quidem teſtatur, qui a ducentis & amplius annis ſcripſit, celeberrimus Juriſconſultus Didacus Covarruvias *pract. quæſt. cap.*45. *num.* 3. Quod „ in Regia & Ca„ ſtellana Republica illud obſervantiſſimum „ ſit, & diu obtinuerit, a tempore quod „ memoriam hominum excedit, poſſe ab „ his, qui a *Judicibus Eccleſiaſticis vi & „ Cenſuris* opprimuntur, Regios Auditores „ & Conſiliarios, qui apud Regia Supre„ ma Prætoria litigantibus jura reddunt, „ omnino adiri, ut *vim* auferant, & com„ pellant *Judices Eccleſiaſticos* ab ea infe„ renda ceſſare „.

„ Hic vero forenſis uſus (addit idem „ Auctor) non tantum in his Caſtellanis „ Regis Hiſpaniarum ditionibus, & Prin„ cipatibus, ſed & apud Gallos, alioſque „ Reipublicæ Chriſtianæ ſeculares Princi„ pes eſt quidem receptiſſimus „.

Verum quidem eſt, penes Principem ejuſque Auditoria proprie non eſſe auctoritatem ferendi Cenſuras, utpote dependentem a poteſtate Clavium, quæ a Chriſto

Eccleſiæ ejuſque Miniſtris concredita eſt; nec Principi ejuſve Auditoriis jus eſſe cognoſcendi & judicandi de juſtitia inflictæ Cenſuræ: ſed & illud verum eſt, Judices Regios, dum adverſus inflictas Cenſuras recurſum admittunt, nequaquam velle cognoſcere & judicare de ipſa injuſtitia Cenſuræ, ſive utrum Epiſcopus aut Judex Eccleſiaſticus ſufficientem cauſam habuerit infligendi hanc Cenſuram, ſed duntaxat de violentia, quæ per Epiſcopum ſeu Judicem Eccleſiaſticum facta prætenditur.

Id ipſum notavit Covarruvias loco citato; poſtquam enim retulit uſum Regnorum Hiſpaniæ circa recurſum ad Tribunalia Regia ob recuſatam delationem Appellationi interpoſitæ, expreſſe monet: „ quod *Conſiliarii Regii non cognoſcant de juſtitia* „ Appellationis ad Summum Pontificem „ deferendæ, ad hoc ut ab ipſis Sententia „ confirmetur, vel revocetur; *ſed tantum* „ *ad hoc ut tollatur* VIS ILLA, quæ a Ju- „ dice Eccleſiaſtico injuſtiſſime fit Appel- „ lanti, dum eum Cenſuris Judex pro exe- „ cutione Sententiæ, quæ noudum tranſi- „ vit in rem judicatam, pendente appella- „ tione ad Summum Pontificem, opprimit „.

Vel, uti loquitur Salgado de Protectione Regia *part.* 1. *cap.* 1. *prælud.* 5. *num.* 194. „ Judex Regius duntaxat cognoſcit de *vio-* „ *lentia*, ut ubi de illa conſtiterit, aucto- „ ritate Regiâ, *vim propellat*, *propulſet*, „ *oppreſſum ſublevet*, & Eccleſiaſticum „ quodammodo reducat ad viam juſtitiæ & „ tramites legitimos „.

Ita reſponſum Lovanii hâc 16. Julii 1721.
Erat ſignatum:

A. Bauwens J. U. D. & Anteceſſor Primarius.

Z. B. Van-Espen J. U. D. & Profeſſor.

J. A. Brenart de Corbeeck J.U.D. & Prof. Prim.

L. Hacquius J. U. D. & Prof. Ordinarius.

DECRETA

Data a Conſilio Flandriæ circa Supplicas ibidem præſentatas a Domino Dominico Marecaux Sacerdote Paſtore in Moucron Diœceſis Tornacenſis, contra Jeſuitas, qui tamquam Miſſionarii miſſi ad ejus Parochiam a Vicario dictæ Diœceſis cum poteſtate ibidem concionandi, excipiendi confeſſiones, & exercendi alias functiones Paſtorales, prætendebant id facere ſine ejus conſenſu.

DECRETS

Donnez par le Conſeil en Flandres ſur les Requeſtes y preſentées par Sieur Maître Dominique Marecaux Prêtre Paſteur à Moucron Dioceſe de Tournay, contre les Jeſuites qui en qualité de Miſſionaires envoiez à ſa Paroiſſe par ceux du Vicariat du dit Dioceſe avec le pouvoir d'y prêcher, entendre les confeſſions & exercer autres fonctions Paſtorales, pretendoient de le faire ſans ſon conſentement.

I. DECRETUM.

Omnibus viſis fiat commiſſio manutenentiæ Eccleſiaſticæ in forma cum man-

I. DECRET.

Le tout vû fiat commiſſion de maintenuë Eccleſiaſtique in forma, *avec ordonnance*

ce aux Balieu Bourgemaitre & Eſchevins de Moucron de prendre un ſoin particulier à ce que le repos public ne ſoit troublé par l'une ou l'autre partie ; en quel cas ils en advertiront inceſſamment l'Office Fiſcal. Actum le 13. *Juin* 1721. J.B.MICHEL.

mandato Baillivo Conſuli & Scabinis de Moucron, ut ita efficiant, ut ex neutra parte turbetur quies publica ; quo caſu deſuper informabunt ſine mora Officium Fiſcale. Actum 13. Junii 1721. J. B. MICHEL.

II. DECRET.

Le tout vû, & nommement la declaration du Suppliant de vouloir prêcher & faire les autres fonctions Paſtorales lui-même, la Cour interdit aux Miſſionaires cy mentionnez de faire quelque fonction dans le Village de Moucron, le tout par proviſion & ſous caution juſques au jour ſervant, qui ſera le 11. *du mois de Juillet prochain, partie oüie en jugement, autrement ſoit ordonné. Fait ce* 26. *de Juin* 1721. *J. B.* MICHEL.

II. DECRETUM.

Omnibus viſis, & ſpeciatim declaratione Supplicantis volentis ipſemet concionari, & fungi functionibus Paſtoralibus, Curia interdicit Miſſionariis præfatis, ne fungantur ullâ functione in Pago de Moucron, omnia proviſionaliter & ſub cautione, uſque ad diem condictam, ſcilicet undecimam Julii proximi, parte auditâ juridice, aliter ordinetur. Actum hâc 26. Junii 1721. J. B. MICHEL.

III. DECRET.

Le tout vû, ſoit cette promptement montrée à partie, & puis jointe à la commiſſion de maintenuë pour y dire pareillement au jour deſigné par l'appointement du 26. *du mois paſſé ; neanmoins la Cour interdit autres fois aux dits Miſſionaires de faire aucune fonction Paſtorale dans la Paroiſſe de Moucron, à peine d'ulterieure ordonnance à leur charge : & ordonne aux Superieurs des dits Miſſionaires d'effectuer que la dite interdiction ſoit obſervée à peine de forfaire une amende de* 200. *florins au profit de Sa Majeſté Imperiale & Catholique, à recouvrer ſur leur temporel giſſant ſous ſa domination, à quel effect cette & la ſouscorrection precedente ſera inſinuée à la breteſque par le premier Officier de juſtice à ce requis. Fait ce premier Juillet* 1721.

HELIAS.

III. DECRETUM.

Omnibus viſis hæc cito oſtendatur parti, & poſtea adjungatur commiſſioni manutenentiæ, ad dicendum pariter die aſſignatâ per citationem 26. menſis præteriti ; nihilominus Curia iterum interdicit dictis Miſſionariis, ne ullâ functione Paſtorali fungantur in Parochia de Moucron, ſub pœna ulterioris ordinationis contra ipſos : & mandat Superioribus dictorum Miſſionariorum, ut curent hanc interdictionem obſervari ſub pœna mulctæ 200. florenorum ad emolumentum Majeſtatis Imperialis & Catholicæ, accipiendæ ex eorum temporalibus ſitis ſub ejus dominio, in quem finem hæc & præcedens correctio inſinuabitur per primum Officiarium Juſtitiæ ad hoc requiſitum. Actum hâc primâ Julii 1721.

HELIAS

RE-

D.

RESOLUTIO

Circa caſum Paſtoris Finis-Terræ Bruxellis.

CASUS.

Conformiter ad Concordata, leges, & conditiones præfatas, præſentatus & electus eſt unus ex quinque Capellanis ad Vicariam, qui ante erat approbatus cum clauſula *uſque ad revocationem*, cui etiam Plebanus contulit juriſdictionem juxta conditiones ante expreſſas. Sic electus cepit poſſeſſionem. Ceterum notandum, quod Vicarius ſic electus a populo ſoleat haberi ut Paſtor, & ab omnibus paſſim, etiam ab aliis Paſtoribus habeatur & vocetur Paſtor Finis-terræ; habet quoque Vicarius domicilium particulare prope Eccleſiam pro ſe & Coadjutoribus ſuis, quod a plebe haberi ſolet pro domo Paſtorali, quam juxta Concordata tenetur dictus Vicarius inhabitare.

QUÆRITUR.

I. An Archiepiſcopus poſſit Vicario præfato revocare approbationem *ad revocationem* antea conceſſam?

II. An caſu quo Archiepiſcopus revocet approbationem, vel auferat juriſdictionem, per appellationem a Vicario interpoſitam ſuſpendatur effectus?

RESOLUTIO.

Ex terminis Concordatorum & conditionibus, ſub quibus Vicarius, de quo in caſu, inſtituitur, conſtat Vicarium hunc non poſſe dici perpetuum eo titulo, quo dicuntur perpetui illi, qui poſſident Vicarias Parochialium Eccleſiarum, auctoritate Ordinariorum, in titulum veri Beneficii Parochialis erectas, quique inſtitutionem ab Archidiacono, & curam animarum ab Ordinario, non ſecus ac veri Paſtores & Beneficiati accipiunt.

Verum attentis conditionibus hujus Vicariæ in caſu expreſſis, apparet hanc Vicariam reputandam eſſe perpetuam, eo ſenſu quo paſſim officia omnia, quæ ex ſua natura certum & determinatum tempus durationis non habent, reputantur perpetua, præſertim noſtris, eo nimirum ſenſu, quod eorum poſſeſſores, vitâ ipſorum durante, iis ſine cauſa, eâque probatâ, privari aut in eorum exercitio turbari nequeant.

De hoc uſu teſtatur Bugnionius *de Legibus abrogatis lib.* 1. ſcribens, quod leges ſancientes, ut omnes Judices poſt adminiſtrationem depoſitam quinquaginta dies in certo loco permaneant, non obtineant in Gallia, eo quod officia & dignitates illic ſint perpetuæ; id eſt penes eos remanent, qui ea in Republica gerant, quoad vitam agunt.

Ad hunc textum Bugnionii hanc notam adjecit Libertus Chriſtinæus. „ Idem in „ *Belgio* obtinet moribus noſtris; illic enim „ officia ſunt permanentia. Et ita in ſu„ prema Brabantiæ Curia judicatum 15. „ Julii anno 1647. cum Toparchæ quidam „ Officiarios *ad nutum* revocare, & ſine can„ ſa prætenderent, cenſuit Curia illos in „ officio retinendos quoad vitam, niſi ta„ men illis abutendo, ſeſe inhabiles red„ derent, quod poſtmodum 30. Aprilis 1646. „ ejuſdem Curiæ Reſolutione cantum eſt „.

Quin & ſi ejuſmodi Officia, quæ naturâ ſuâ ad certum tempus non ſunt limitata, darentur etiam cum clauſula *uſque ad noſtram revocationem*: ea tamen ad libitum & ſine cauſæ allegatione & probatione auferri non poſſe, poſt alios docet Wameſius *Conſil. cen.* 301. „ Nam (ait *num.* 9.) „ hu-

„ hujuſmodi reſervatio quamvis revocatio„ ni viam aperiat, liberam tamen revo„ candi poteſtatem & arbitrium non con„ tinet, ſed limitatam & juſtificatam „.

Id ipſum probat paſſim multorum Capitulorum aliorumque corporum uſus. Quorum Officiales reputantur perpetui, eo ſenſu, quod nec ad nutum revocabiles ſint, tametſi annis ſingulis ſua officia reſignare & continuationem petere teneantur; uti & hujus Univerſitatis conſtans praxis obſervat etiam quoad officium Secretariatus, quod annis ſingulis ad manus Univerſitatis reponi debet, & ejus peti continuatio; & tamen perpetuum eſſe nemo dubitat, eâ nimirum ratione, quod ſine cauſa juſtificata auferri non poſſet.

Quod circa officia ſecularia moribus noſtris obtinet, in officiis Eccleſiaſticis quoque habet locum. Hinc Kinſchotius *Conſil.* 83. in terminis docet, Vicarium Eccleſiæ Collegiatæ & Parochialis ad libitum Capituli deſtitui non poſſe, tametſi in Bulla unionis ipſius Paſtoratus factæ Capitulo expreſſum eſſet, quod Vicarius, a Capitulo deputatus ad curam animarum, *ad Capituli nutum* amoveri poſſit. „ Nam, „ ait, ſicut Officiales perpetui ſine cauſa „ revocari aut deſtitui a Superiore non poſ„ ſunt, ita neque ii, qui *ad beneplacitum* „ vel *nutum* conferentis ſunt conſtituti. Ita „ egregie Alexander in *L. Principalibus* „ *D. ſi certum petatur:* per *L. Si juriſ*„ *peritos*, *D. de excuſ. Tutor.* & ibi Bal„ dus & Bartholus, & late *Capic. deciſ.* „ *Neapolit.* 116. Ea enim verba *ad nutum* „ *tuum*, *beneplacitum tuum*, vel *judicio* „ *tuo*, *libertati tuæ*, *arbitrio tuo*, *men*„ *ti*, *ſenſui*, *conſcientiæ tuæ*, &c. libe„ ram revocandi vel deſtituendi libertatem „ non important, ſed ad arbitrium boni „ viri referuntur; ita ut ſine cauſa, ejuſ„ que apud Judicem cognitione, nulla de„ ſtitutio aut amotio fieri poſſit „. Hactenus Kinſchotius, qui ibidem plures Doctores id ſentientes allegat.

Porro ſi attendantur rationes, quæ perpetuitatem officiorum moribus noſtris, ac notanter in Brabantia induxerunt, videbitur eos & in hac Vicaria militare.

Prima ratio inducendæ hujus perpetuitatis Officiorum fuit, quod qui ad ſimilia Officia aſſumuntur, ſuam vivendi rationem familiamque inſtituant & ordinent, ac ſi vitâ durante in his Officiis eſſent permanſuri, eo quod paſſim ſimilia Officia poſſidentes, ea per totam vitam retineant.

Inordinatum autem atque publico pernicioſum viſum eſt, ut ſubito & ad nutum ac beneplacitum aliquorum privatorum, idque frequenter, ex inordinata quadam paſſione potius, quam juſtâ cauſâ homines deberent totam ſuam vivendi rationem familiæque ſuæ inſtitutum mutare: idque non raro cum propria totius familiæ totali ruina. Hæc ratio & hujus Vicariæ, de qua quæſtio, perpetuitatem ſuadet; Vicarius enim, uti in caſu narratur, domum particularem habet, ibique familiam inſtituit, omniaque ſic diſponit, ac ſi ad vitam remanendum eſſet: & per conſequens inordinatum atque injuſtum eſſet, ut hoc ſuum vitæ inſtitutum ad beneplacitum alterius ſine cauſa mutare cogeretur.

Secunda ratio perpetuitatis Officiorum, quæ de ſua natura ad certum tempus non dantur, petitur ex infamia, quam remotio a ſimilibus Officiis ſecum trahere nata eſt. Cum enim paſſim ſimilia Officia poſſidentes, ad vitam in his continuari ſoleant, vulguſque ea pro perpetuis habeat, natum eſt fieri ut remotio ab his Officiis ſecum trahat publicam aliquam infamiam, populoque ingerat opinionem, hujuſmodi remotionem ob male adminiſtratum Officium fieri, ut recte notavit famoſus Juriſconſultus Carolus Loyſeau *Tractatu de Officiis lib. 5. cap. 4. num. 26.* ſcribens: *D'ailleurs c' eſt une choſe bien certaine qu' on ne peut ôter l' Office à un homme ſans luy ôter l' honneur; car outre que c'eſt luy ôter ſon rang & luy faire faire les pas d' écreviſſe, & le faire devenir d'Eveſque Meuſnier, comme on dit, il n' y a point de doute que le commun peuple qui eſt couſtumier de juger & interpreter tout en mal, croira toujours que celuy qui aura eſté depouillé de ſon Office, aura fait quelque faute qui ait donné ſujet à cette deſtitution.* Dubitari nequit, quin hæc ratio in hac Vicaria militet. Evidens enim eſt non ſine publica nota removeri aut deponi, qui, uti in caſu ſupponitur, a populo ſibi com-

miſ-

Digitized by Google

miſſo verus eorum Paſtor creditur, & ut talis ſuſpicitur, quemqne ad viram ſuam Parochiæ ſive Eccleſiæ Præfectum ſupponunt, ut proinde dum intelliget Vicarium, qnem pro ſuo Paſtore reputat, depoſitum; credat hanc depoſitionem non contigiſſe ſine notabili culpa ipſius depoſiti, præſertim ab Epiſcopo, qnem facile populus ſupponet ad ſimilia non ſine gravi cauſa proſilire, quod in præſenti caſu evidentiſſime locum habet ob rationes expreſſas in Acta ſuſpectationis hic juncta, quà dictus Vicarius coactus eſt ſuum Epiſcopum recuſare.

Tertia hujus perpetuitatis ratio peti poteſt ex incommodis, quæ amovibilitatem Officiorum conſequi ſolent. Dum enim ſciunt ſe ad nutum & beneplacitum aliorum omni momento amovibiles, magis ſolliciti ſunt ut ſibi de alia conditione ſtabili provideant, quam ut Officio ſibi commiſſo ſatisfaciant; neque amant ſe totos Officio rite obeundo impendere, ſtudia, vitæque rationem eo dirigere, quando nequaquam ſecuri ſunt, ne, quantumvis recte officio ſuo fungantur, ab Officio ad beneplacitum alterius ſubito deponantur.

Denique paſſim contingit, ut qui officio ſuo recte fortiterque & ſine reſpectu humano fungi voluerit, multorum invidiam & indignationem incurrat, quam ſæpe timere poſſent, qui ad nutum ſunt amovibiles, quique timor natus eſt plures ab officio recte adimplendo retardare.

Quin hæc ratio in Officiis Eccleſiaſticis, quibus cura animarum annexa eſt, quale eſt hæc Vicaria, præcipue obtineat, non ambiget qui attenderit, quod ob incommoda ex amovibilitate Vicariorum Eccleſiarum Parochialium, Concilia, & notanter Concilium Trident. *Seſſ.7. cap.7. de Reformat.* ordinarint, ut in Eccleſiis Parochialibus unitis Capitulis aut Monaſteriis provideretur per Vicarios *perpetuos*.

Hæc igitur Vicaria, licet non ſit in titulum Vicariæ perpetuæ erecta, nec conſequenter ſit verum Beneficium Curatum ſive Parochiale, nihilominus reputanda eſt perpetua ſive ad vitam Vicarii eo ſenſu, quo paſſim Officia moribus noſtris, ac præſertim Brabantinis perpetua reputantur, ut nimirum ſine juſta cauſa, eaque probata poſſeſſores inviti illis privari nequeant.

Ex hac perpetuitate Vicariæ ulterius concluditur Vicarium non poſſe, vitâ ſuâ durante, a Vicaria ſine cauſæ allegatione & probatione privari, aut in ejus pacifica poſſeſſione, functionibuſque ei annexis impediri aut turbari.

Cum autem Vicaria hæc ex ſua inſtitutione habeat annexam curam animarum, vi cujus tenetur Vicarius excipere confeſſiones ſuorum ſubditorum, eiſque annuntiare verbum Dei, ſequitur ex ipſa Vicariæ perpetuitate, quod in his functionibus obeundis impediri aut turbari ſine cauſa probata nequeant.

Hinc perſpicuum ſit, nec revocationem approbationis ad excipiendas confeſſiones aut concionandum huic Vicario ſine cauſæ allegatione & probatione eripi poſſe.

Hâc quippe revocatione in uſu ſuæ Vicariæ *vid facti* ad ſolum beneplacitum Ordinarii impediretur & turbaretur, cui perpetuitas Officiorum directe contrariatur.

Sed reponet Ordinarius: Vicarius ab Ordinario curam animarum aut juriſdictionem non accepit, neque in qualitate Vicarii ad confeſſiones audiendas aut concionandum approbatus fuit; at duntaxat exiſtens Presbyter ſine ullo titulo Beneficii aut Officii, quod curam animarum habet annexam, ſimpliciter approbatus fuit ad confeſſiones excipiendas & concionandum cum clauſula uſque *ad noſtram revocationem*: quæ approbatio cum ad libitum Ordinarii fuerit revocabilis, priuſquam Vicariam accepiſſet, & jam poſt eam acceptam revocabilis permanſit; præſertim quia hanc Vicariam ſine collatione aut inſtitutione vel approbatione Ordinarii, a Capitulo accepit, juriſdictionem a ſolo Plebano Matricis Eccleſiæ obtinuit.

Sane quidquid ſit, an facultas ad confeſſiones audiendas & concionandum data cum ea clauſula etiam ſimplici Presbytero nullum Beneficium aut Officium Curatum obtinenti ſine cauſa & ad libitum, quando id ſine infamia fieret, revocari queat, nec-ne, quod non pauci in dubium vocant, nullatenus tamen caſui præſenti accommodari poſſet.

Licet enim daremus approbationem datam Presbytero, de quo in caſu, ad libitum, id eſt ſine expreſſione cauſæ revocari

cari potuiſſe, priuſquam Vicaria ei collata eſſet; nequaquam tamen inde conſequens eſt eam ad libitum & ſine allegatione & probatione cauſæ revocari poſſe, poſtquam Vicariam ſeu Officium naturâ ſuâ perpetuum accepit.

Per hanc quippe revocationem ipſum Presbyterum viâ facti privaret realiter Vicariâ & Officio naturâ ſuâ perpetuo, vel ſaltem in pacifico ejus uſu & functione impediret; quod perpetuitati officiorum repugnat, uti ex hactenus dictis patescit: quod non contigiſſet, ſi facultatem excipiendi confeſſiones aut concionandi revocaſſet, dum nullum adhuc Officium obtinebat.

Neque conqueri poteſt Ordinarius, quod ſine ſuo conſenſu approbatio, quæ erat ad nutum & beneplacitum revocabilis, fiat irrevocabilis & perpetua ad vitam per aſſumptionem hujus Presbyteri ad Vicariam. Cum enim per Concordatum anni 1643. Archiepiſcopus voluerit, ut e Presbyteris Oratorii ab Ordinario approbatis unus eſſet conſtituendus Vicarius in Eccleſia B. Mariæ Finis-Terræ, idque vigore alterius Concordati; ſequitur quod Capitulum aſſumendo juxta tenorem Concordatorum unum e quinque his Presbyteris *approbatis* ad hanc Vicariam, etiam ipſa approbatio vigore ejuſdem Concordati ab Ordinario probati, ſortita ſit naturam hujus Vicariæ; ſive quod Ordinarius conſentiendo, ut unus e Presbyteris illis ſimpliciter approbatis, a Capitulo conſtitueretur Vicarius, una conſenſerit, ut ſi approbatus acciperet hanc Vicariam ſecundum naturam hujuſmodi Vicariæ, quæ eſt ut ſit ad vitam perpetua, etiam conſenſerit, ut hujuſmodi approbatio ſufficeret ad dictam Vicariam obeundam; cum nihil aliud vi dicti contractus & conditionum requiratur.

Ex quibus omnibus concluditur ad primum, quod Archiepiſcopus non poſſit præfato Vicario auferre ſeu revocare approbationem antea conceſſam ad revocationem. Ad ſecundum, quod ſi Ordinarius revocet approbationem aut limitet juriſdictionem, ab ejuſmodi revocatione vel limitatione poſſit appellari etiam quoad effectum ſuſpenſivum.

Ita reſponſum Lovanii hâc 24. *Octob.* 1701.

Z. B. VAN-ESPEN J. U. D. & SS. Can. Prof.

H. DE LA HAMAYDE J. U. D. & Anteceſſor primarius.

J. HERYS J. U. D. & Prof. Ordinar.

DE LONEUX J. U. D. & SS. Can. Profeſſor primarius.

E.

CONSULTE / CONSULTUM

Du Conſeil de Brabant ſur l'affaire du Prieur de Sevenborren ou Sept-Fontaines.

Conſilii Brabantiæ circa negotium Prioris in Sevenborren vel Septem-Fontium.

MONSEIGNEUR.

NOus avons examiné, & veu la Requête preſentée à Vôtre E. de la part de quelques Religieux Chanoines Reguliers du Cloître de Sept-Fontaines; & l'avertiſſant de ce qui eſt du fait y mentionné, & du ſujet pour lequel il y a eu empêchement donné à l'execution de la Sen-

DOMINE.

EXaminavimus & vidimus Supplicam præſentatam Veſtræ Excellentiæ ex parte aliquorum Religioſorum Canonicorum Regularium domus Septem-Fontium; & eam admonentes de his, quæ ad rem faciunt vel factum ſpectant, ſimul & rationem quare Sententia lata 6. Decembris anni

Digitized by Google

anni 1639. non ſortita fuerit executionem contra Patrem Marcum Maſtelyn Priorem dictæ domus, per Generalem Capituli Windeſſemenſis, dicemus ſalvâ humillimâ correctione, quod cum dictus Pater Prior a Sententia contra ſe lata per dictum Generalem appellaſſet, cupiens audiri in ſua juſtificatione & ſuis defenſionibus coram Judice Eccleſiaſtico, nihilominus non attentâ dictâ appellatione acceptatâ, dictus Generalis cum aliquibus aliis Prioribus ejuſdem Ordinis *ipſo facto* conſtituit Fratrem Florentium de N. unum ex Supplicantibus in Priorem dictæ domus, depellendo ſeu a poſſeſſione detrudendo ab officio Prioris dictum Patrem Maſtelyn nullâ attentione factâ ad dictam appellationem, de quo informati agnati propinquiores ejuſdem vigore Privilegiorum Brabantiæ, & ſpeciatim feſtivi Introitus, querelas ſuas per Supplicam ad hoc Concilium 4. Januarii 1640. detulerunt poſtulantes, cum dictus Generalis nullatenus obſecutus fuerit dictæ appellationi, dicta deſtitutio & depoſitio Prioris in perſona dicti Maſtelyn caſſetur & annulletur, & inſuper declaretur eumdem a dicto Generale & ab omnibus quorum erit eſſe agnoſcendum in Priorem dictæ domus ad minimum proviſionaliter, donec in materia præfata appellationis aliter ordinetur. Hæc Supplica communicata dictis Generali & Priori, lis formaliter mota & ventilata fuit uſque ad Duplicam: quo relato in pleno Conſilio, & meritis ex utraque parte examinatis & ponderatis, declaratum fuit Sententiâ latâ ultimâ Auguſti anni 1640. redintegrationem proviſionalem dicti Prioris habere locum & ſortiri effectum ſuum, tamdiu & donec aliter in materia appellationis a Judicibus Eccleſiaſticis Sententiâ definitivâ ordinaretur & ſtatueretur, & dictos Religioſos interim agnituros in legitimum Priorem domus Septem-Fontium dictum Patrem Maſtelyn ſicut fecerunt; & intelligimus dictum Priorem in Capitulo Generali nuper habito fuiſſe declaratum & agnitum talem, licet a Judice Eccleſiaſtico partes ſint receptæ ad probandum facta ab iiſdem reſpective præſentata in præfata appellationis materia. His mediantibus ſperamus a nobis factum fuiſſe ſatis mandatis Veſtræ Excellentiæ, cui humillime ſalutem dicimus, Deum

tence rendue le 6. du mois de Decembre 1639. contre Pere Marc Maſtelyn Prieur du dit Cloître, par le General du Chapitre de Windeſſem, dirons ſous très-humble correction, qu'aiant le dit Pere Prieur appellé de la Sentence contre lui rendue par le dit General, & deſirant eſtre ouy en ſa juſtification, & deſenſes, par devant le Juge Eccleſiaſtique, ſi eſt ce, que non obſtant la dite appellation interjettée, le dit General avec quelques autres Prieurs du même Ordre a ipſo facto *établi Frere Florentius de Nipholts, un des Supplians pour Prieur du dit Cloître, ſans vouloir en aucune maniere deferer à la dite appellation, dépoſſedant le dit Pere Maſtelyn de la dite charge de Prieur, ce qu'etant parvenu à la connoiſſance des plus proches parens d'iceluy Maſtelyn, ils ſe ſont en vertu des privileges de Brabant, & notamment de la joyeuſe Entrée rendus plaintifs par Requête à ce Conſeil le 4. du mois de Janvier 1640. contendant afin, que pour n'avoir le dit General deferé au dit appel, la dite deſtitution & deportement de Prieur en la perſonne du dit Maſtelyn fût caſſé & anullé, & ſuivant ce declaré, que le dit General, & tous ceux à qu'il appartiendroit, l'auroient à reconnoitre pour Prieur du dit Cloître du moins par proviſion, & juſqu'à ce qu'en la dite matiere d'appel autrement ſeroit ordonné; laquelle Requête aiant eſté communiquée aux ſuſdits General & Prieur aians donné la dite Sentence, procés s'eſt formellement emeu & inſtruit juſqu'à Duplique: du quel aiant eſté fait rapport en plein Conſeil, & les merites de la cauſe d'une & d'autre part examinez & conſiderez, a eſté declaré par Sentence rendue le dernier d'Aouſt 1640. que la reintegration proviſionelle du dit Prieur tiendroit lieu, & ſortiroit ſon effect, tant & juſqu'à ce qu'en matiere d'appel par les Juges Eccleſiaſtiques par Sentence diffinitive autrement ſeroit ordonné, & que les dits Religieux auroient cependant à reconnoître le dit Maſtelyn pour Prieur legitime du dit Cloître de Sept-Fontaines, comme ils ont depuis fait; & entendons que le dit Prieur au Chapitre General dernierement tenu y a eſté declaré & reconnu pour tel, non obſtant que parties ſont par le dit Juge Eccleſiaſtique*

Digitized by Google

que admiſes à preuve des faits par eux reſpectivement preſentés en la dite matiere d'appel; moyennant quoy eſperons avoir ſatisfait aux commandemens de V. E. à laquelle baiſons très-humblement les mains, prians Dieu de la conſerver. Bruxelles 22. Juin 1643.

Deum rogantes, ut ipſam conſervet. Bruxellis 22. Junii 1643.

F.

D E C R E T U M

CONSILII FLANDRIÆ

Contra Epiſcopum Iprenſem procedentem pendente recuſatione.

Aen Hooge ende Mogende Heeren van den Raede in Vlaenderen.

HEer ende Meeſter Joannes Leenſane gheeft den Hove te kennen dat hy van ſyne Majeſteyt heeft vercregen de medegaende Apoſtille in daeten 17. Maerte 1668. daer by t' Hof is geauthoriſeert om t' ordonneren op Suppliants verſoeck dat de Suspensie a divinis t' ſynen laſte gegeven ſoude moghen worden gehouden in ſtaete, *ende ſoo t' Hove noch is ruſtende Suppliants Requeſte ten dien effecte gepreſenteert.*

Bidt dat t' Hof ſoude gedient weſen op Suppliants verſoeck te ordonneren, t' welcke doende, &c. Bogaert Pr.

Apostille.

T' Hof al geſien ende memoratif ſynde van de Requeſte by den Suppliant aen ſyne Majeſteyt gepreſenteert in materie van oppreſſie *alhier geſonden om daer over te diſponeren by Decreet van den 30. Maerte 1666. waer by het Hof ten ſelven eynde geauthoriſeert is geweeſt voor ſoo veel als noot ſoude moghen weſen, beneveus de voordere Ordonnantie tot ende met het Decreet van de Proviſionele ſtaekinge van den tweeden April daer naer, voorts oock van de penaele Decreten om het ſelve ter executie te leggen ende t' gene voorder in de ſaecke ghedegen is geweeſt mits de proviſien van Juſti-*

Celſis ac Potentibus Dominis Conſilii Flandriæ.

DOminus ac Magiſter Joannes Leenſane exhibet Curiæ, quod a Sua Majeſtate obtinuerit Apoſtillam hîc junctam de data 17. Martii 1668. quâ Curia anctorizatur ad diſponendum ſuper petitione Supplicantis, *ut* suspensio a divinis *ad onus ipſius lata teneatur in ſuſpenſo:* & cum in Curia Libellus Supplicantis adhuc exiſtat,

Rogat, ut ſuper petitione Supplicantis Curia dignetur diſponere. Quod faciendo, &c. Bogaert Pr.

APOSTILLA.

Curia, omnibus viſis, ac memor Libelli ex parte Supplicantis Suæ Majeſtatis exhibiti in *materia oppreſſionis*, huc miſſi, ad diſponendum deſuper per Decretum de data 30. Martii 1666. quo Curia ad eumdem finem anctorizata fuit in quantum neceſſe foret, una cum ulterioribus Ordinationibus in finem & cum Decreto proviſionalis relaxationis de 2. Aprilis ſubſecuti, inſuper etiam cum pœnalibus Decretis ad ipſum executioni mandandum, & quod ulterius hac in cauſa actum fuit, cum proviſionibus Juſtitiæ conceſſis ad onus Godefridi *Sanctus* adverſus Supplicantem Promotoris

toris officio functi , Litteris citatorialibus Capellani Reverendi Epiſcopi Iprenſis Ægidii Molarcha, ac ulterioribus Officii functionibus occaſione attentatorum & exceſſuum , de quibus in lite actum eſt, ac nominatim reflexione habitâ ſuper Ordinatione de 26. Junii 1666. quâ , ad querelas Supplicantis quod præfatus Epiſcopus *in præjudicium Recurſus ſui in prædicta materia oppreſſionis & recuſationis ſuæ perſonæ* (in quo jam inde fuerat proceſſum ad nominandum arbitros) comminatus eſſet a Divinis ſuſpendere & ad eumdem finem citari mandaſſet , Curia proviſionaliter ſuſpendit proceſſum coram dicto Epiſcopo , de quo quæſtio , ac interdixit tam ipſi quam Officiali ſuo ac Promotori ulterius progredi, & omnem viam facti ſub pœna 200. aurearum coronarum committendarum , viſo inſuper Decreto Suæ Majeſtatis de 17. currentis , quo Curia iterato auctorizata eſt ad diſponendum ſuper petitione Supplicantis in hoc facta , & omnibus perpenſis in *pleno Conſilio* , Curia relaxat Supplicanti commiſſionem attentati cum CLAUSULA SUSPENSIVA EFFECTUS SUSPENSIONIS *hìc memoratæ* , & iterato Interdicto ipſi Epiſcopo quidquam ulterius attentandi ſub pœna Decreti mulctæ comminatæ 200. aurearum coronarum & arreſti bonorum ejus temporalium . Actum 21. Martii 1668. Signatum , H. D'HANE .

Juſtitie verleent ten laſte van Godefridus Sanctus *teghen den Suppliant gedaen hebbende het officie van Promoteur , de beſchryfbrieven van den Capellaen van den Eerweerdighen Biſſchop van Iperen Ægidius Molarcha ende de voordere devoiren van Officie ter oorſaeken van de attentaten ende exceſſen ten proceſſe geroert , ende namentlyck gelet op de Ordonnantie van den 26. Juny* 1666. *waer by op de clachte van den Suppliant , dat den voornoemden Biſſchop* in prejudicie van ſyn recours in de voorſz. materie van oppreſſie *ende van* recuſatie van ſynen perſoon , *waer inne alreede voorts geprocedeert was tot het noemen van arbiters , hem gecomineert hadde* te ſuſpenderen à divinis , *ende doen daegen ten ſelven effecte , het Hof by proviſie in ſtaete gehouden heeft de proceduren voor den voorſz. Biſſchop dies queſtieroert , ende geinterdiceert ſoo aen hem als aen ſynen Officiael ende Promoteur daer mede voorts te vaeren , mitsgaders alle voordere wegen van ſeyten op pene van te verbeuren de ſomme van* 200. *goude Croonen , geſien boven dien t' Decreet van de Majeſteyt van den* 17. *deſer , waer by het Hof andermael gheauthoriſeert is , omme te diſponeren op het verſoeck van den Suppliant in deſer gedaen , ende op alles geleth in* vollen Raede , *t' Hof accordeert aen den Suppliant* commiſſie van attentaet met CLAUSULE VAN STAET VAN HET EFFECT VAN DE SUSPENSIE in deſen gheroert, *ende iterative interdictie aen den Biſſchop van iet voorders t' attenteren op peyne van het Decretement van de gecommineerde boete van* 200. *goude Croonen ende ſaiſiſſement van ſyn temporel. Actum den* 21. *Martii* 1668. *Onderteekent , H. D' HANE .*

SEN-

G.

S E N T E N T I A

CONSILII BRABANTIÆ

Pro Manutenentia Paſtoris S. Catharinæ Bruxellis.

Heer GUILIELMUS VANDE NESSE Paſtoor van S. Jans tot Molenbeke, ende S. Catharina binnen deſe Stadt Bruſſele, Suppliant.

Syne Hooghweerdigheydt den Heere ARTSBISSCHOP VAN MECHELEN, Geinſinueerde.

Dominus GUILLELMUS VANDE NESSE *Paſtor S. Joannis in Molenbeke, & S. Catharinæ in hac Civitate Bruxellenſi, Supplicans.*

Reverendiſſimus Dominus ARCHIEPISCOPUS MECHLINIENSIS, *Inſinuatus.*

GHeſien in Syne Majeſteyts Souvereynen Raede geordonneert in Brabant, die Requeſte by den Suppliant aldaer gepreſenteert den 31. Auguſti 1706. by de weleke hy te kennen gaff, dat aen den voorſz. Raede bekent waeren de moyelyckheden hem voor deſen aengedaen door den Heere Geinſinueerde, midtſgaeders hoe dat hy uyt krachte van Koninckłycke Brieven van Cachet *aldaer gheveoght n. 1. hem geinſinueert op den 22. Januarii 1704. hadde moeten vertrecken uyt deſen Lande, waer naer het ghebeurt was dat hy in den voorleden Winter met permiſſie van't Hof, hem vergunt ter oorſaecke van die ſieckte van ſyne Moeder, ſynde ghekomen binnen deſe ſtadt, ende willende aen den voorſz. Heere Geinſinueerde bethoonen ſyne eerbiedinghe ende ghehoorſaemheydt, hadde aen den ſelven gepreſenteert Requeſte gevoeght n. 2. hopende door deſe ſyne ſubmiſſie te verſoenen 't gemoedt van den voorſz. Heere Geinſinueerde, en ſoo verre te beweghen, dat het hem ſoude gelieven de voorſz. Brieven van* Cachet *te doen ceſſeren, ende inder daedt deſe Requeſte aenden Heere Geinſinueerde behandight*

VIſo in Supremo Suæ Majeſtatis Conſilio Brabantiæ Libello ſupplice Supplicantis ibidem exhibito 31. Auguſti 1706. quo declarabat, dicto Conſilio notas eſſe difficultates ſibi antehac cauſatas a Domino Inſinuato, inſuper quomodo vi Litterarum Regiarum *de Cachet* ibidem junctarum ſub *num.* 1. ſibi inſinuatarum 22. Januarii 1704. ex hac Patria diſcedere fuerit coactus; deinde evenerit, quod hyeme præterita cum permiſſione Curiæ ſibi conceſſa, occaſione morbi Matris ſuæ in hanc civitatem ingreſſus, atque deſiderans præfato Domino Inſinuato exhibere ſuam reverentiam & obedientiam, præſentaverit eidem Libellum ſupplicem junctum ſub *num.* 2. ſperans hâc ſuâ ſubmiſſione conciliare animum dicti Domini Inſinuati, & eo uſque permovere, ut prædictas Litteras de *Cachet* ceſſare facere dignaretur, & revera Libellus ille ſupplex in manus Domini Inſinuati traditus per Dominum Conſulem Bruxellenſem, adeo ei placuerat, ut ad petitioni Supplicantis annuendum nihil aliud requireret, quam ut Supplicans, depoſitis omnibus negotiis ad ſe non pertinentibus, totum ſe

ſe impenderet functionibus Paſtoralibus. Verum optatus ſucceſſus turbatus fuit per Dominum Vicarium Generalem Van Suſteren, qui occaſione prædicti Libelli ſupplicis, & indubie directione Patrum Jeſuitarum, Supplicanti ſcripſerat Epiſtolam junctam ſub *num.* 3. eum in illa tenens præciſe ſuſpectum in materia Religionis, a qua ſuſpicione ſe canonice & authentice expurgare teneretur Reſponſo ad 46. Interrogatoria repleta cavillationibus modo Supplicanti ſumme injurioſo, & contra expreſſum Breve Innocentii XII. annexi ſub *num.* 4. & approbati a Sua Regia Majeſtate Carolo II. glorioſæ memoriæ, & laudati ab hac Curia in Conſulta Suæ Celſitudini 13. Aprilis 1696. cum Sua Sanctitas eodem Brevi Epiſcopos Belgii monuiſſet & præſcripſiſſet modum, quo circa Formularium juramenti deberent procedere, ordinandi in primis, *Ut contra omnes & quoſcumque cujuslibet ſtatus, gradus, & conditionis exiſtant, qui auſu temerario . . . . quinque propoſitiones* (Janſenii) *ſic damnatas in Conſtitutionibus Innocentii X. & Alexandri VII. publice vel privatim, tam in Scholis, quam in Concionibus, verbo vel ſcripto defendere præſumpſerint, ſervato tamen Juris ordine, procedant.* Poſt quæ, proſequebatur Sua Sanctitas: *Præterea Fraternitatibus veſtris injungendum duximus, prout per præſentes injungimus, ut pro veſtra pietate & prudentia, facultate illâ, quâ per Conſtitutionem Apoſtolicam muniti eſtis, ita Formularii ſubſcriptionem, ſeu juramentum ad praxim reducatis, ut in exigendo juramento prædicto zelus & charitas veſtra quam maxime eluceat, ne alicujus fama indebite lædatur, aut detractionibus & murmurationibus locus detur.* Finaliter præſcribebat Sua Sanctitas hanc juſtam regulam: *Demum ad extinguenda Theologorum jam pridem inter ſeſe excitata diſſidia, Fraternitatibus veſtris, quantum in Domino poſſumus, præſentibus noſtris mandatis injungimus, ne ullâ ratione quemquam vagâ iſtâ accuſatione & invidioſo nomine Janſeniſmi traduci aut nuncupari ſinatis, niſi prius ſuſpectum eſſe legitime conſtiterit aliquam ex his propoſitionibus docuiſſe, aut tenuiſſe; nec quemquam ſub hoc prætextu repelli ab officiis, muniis, beneficiis, gradibus, concionibus*

haben-

dight zynde door den Heere Borghemeeſter van Bruſſele, hadde hem ſoodaenigh behaeght, dat hy om de vraege van den Suppliant toe te ſtaen, niet anders en was verſoekende dan dat den ſelven affleggende alle ſaecken hem niet raeckende, ſigh teenemael ſoude beſteden in de functie Paſtoreel: doch het ghewenſt gevolgh was verhindert geworden door den Heere Vicarius Generael van Suſteren, den welken ter occaſie van de voorſz. Requeſte, ende ongetwyffelt door de directie van de Paters Jeſuiten, hadde aen den Suppliant gheſchreven den gevueghden Brief ſub n. 3. hem daer inne houdende preciefelyck ſuſpect in materie van Religie, van welcke ſuſpicie hy ſigh ſoude moeten Canonickelyck ende authentickelyck expurgeren met de Antwoorde op 46. Interrogatorien vervult van cavillatien op de maniere aen den Suppliant ten hooghſten injurieus, ende tegens het expres Breve van Innocentius den XII. annex num. 4. geapprobeert door Syne Conincklycke Majeſteyt Carolus den II. glorieuſer memorie, ende by deſen Hove gelaudeert in de Conſulte aen ſyne Hoogheydt 13. April 1696. vermits Syne Heyligheydt by het ſelve Breve de Biſſchoppen van 't Nederlandt hadde vermaent ende gepreſcribeert de maniere op de welcke ſy aengaende het Formulier van den Eedt moeſten voortſgaen, ordonnerende ten eerſten, Datſe tegen alle en een ieder, van wat ſtaet, graet en conditie ſy zyn, die door eene temeraire verſtoutinge de vyf Propoſitien (*van Janſenius*) in de Ordonnantien van Innocentius X. en Alexander VII. alſoo verdoemt publiekelyck oft particulierelyck, 't zy in de Scholen, 't zy in de Sermoonen mondelinx oft ſchriftelyck, ſich vermeten ſullen hebben voor te ſtaen, ſy tegen de ſelve moeten voorts gaen, nochtans onderhoudende d'ordre van 't Recht. *Waer naer vervolgde ſyne Heyligheyt:* Daerenboven wy hebben geoordeelt te moeten aen U E onſe Broeders bevelen, gelyck wy bevelen door deſe, dat gy volgens U E ſaeght moedigheyt en voorſichtigheyt, door die macht met de welcke ghy door de Apoſtolycke Ordonnantie gewaepent ſyt, de onderteekeninge van 't Formulier of den Eedt ſoo in 't werck leght, dat in den voorſz. Eedt te vraegen ulie-

den

den iever en liefde ten hooghſte vytſchyne, op dat niemants ſame onwettelyck gequetſt en worde, noch occaſie gegeven en worde aen laſteringen en opſpraken. *Eyndelyck preſcribeerde Syne Heyligheyt deſen rechtveerdighen reghel:* Ten leſten om uyt te bluſſchen de verſchillen der Theologanten, de welcke nu over lanck tuſſchen hun op gereſen ſyn, wy belaſten door deſe onſe tegenwoordige bevelen aen U E onſe Broeders, ſoo veel als wy inden Heere konnen, dat gy op geender maniere en ſult verdragen dat jemant door die onbepaelde beſchuldinge en hatelyken name van Janſeniſtereye ſal bekladt oft genoemt worden, ten zy dat eerſt wettelyck ſal gebleken zyn dat hy ſuſpect is van eene van die Propoſitien geleert oft gehouden te hebben: noch dat ghy niet en ſult toelaeten, dat jemand op dit pretext ſal verworpen worden van Officien, Ampten, Beneficien, Graden, en prediken, oft van eenige andere geeſtelyke bedieninge, ten zy datmen onderhoudende d' ordre van 't Recht ſal betoont hebben, dat hy die ſtraffe, die anders aen Catholyke mannen ſeer ſwaer is, verdient heeft. *T' was autem evident dat deſe rechtveerdighe Pauſelycke Ordonnantien geenſins en waeren geobſerveert gheweeſt in den Suppliant te verklaeren ſuſpect in materie van Religie, gelyck den voorſz. Vicarius Generael halde derven doen, ghemerckt den Suppliant niet alleen geene der verboden vyff Propoſitien van Janſenius oyt hadde geleert, noch ſchriftelyck, noch mondelincx, noch in't publieck, noch in't gemeyn, maer oock de ſelve drymael aff ghezworen volghens het Formulier van Alexand. den VII. en ſyn volck geleert contrarie aen de voornoemde dolinge, inder voeghen dat het ten uyterſten impertinent was aen hem als pretenſelyck ſuſpect voor te houden de voorſz. 46. Interrogatorien, ende hem daer op te willen doen antwoorden, ende aldus hadde hy,* re infectâ, *weder moeten vertrecken naer ſyn ballinghſchap, uyt het welck hy aen den Heere van Suſteren halde geſonden d' Antwoorde ghevoeght num. 5. met de welcke den ſelven niet voldaen zynde, hadde den Suppliant in ſyn ballinghſchap moeten blyven, tot dat de kracht der voorſz. Brieven van Cachet was komen te verdwynen*

habendis, vel aliâ quâcumque functione Eccleſiaſticâ permittatis, niſi ſervato Juris ordine eam pœnam, quæ Viris alioquin Catholicis graviſſima eſt, commeruiſſe probatum fuerit. Erat autem evidens quod hæ juſtæ Pontificiæ ordinationes nullatenus obſervatæ fuerint in declarando Supplicantem ſuſpectum in materia Religionis, prout prædictus Vicarius Generalis facere auſus eſt; cum Supplicans, non ſolum nullam quinque damnatarum propoſitionum Janſenii unquam docuiſſet, nec ſcripto, nec ore tenus, nec in publico, nec in communi, verum etiam eaſdem tertio abjuraſſet ſecundum Formularium Alexandri VII. & populum ſuum docuiſſet contrarium præfato errori, ita ut ſumme impertinens eſſet ei tamquam prætenſe ſuſpecto exhibere ſupraſcripta 46. Interrogatoria, eumque velle cogere ad deſuper reſpondendum: atque ita, re infectâ, reverti coactus fuerat ad exilium, e quo ad Dominum Van Suſteren miſerat Reſponſum junctum *num.* 5. quo cum ei non eſſet ſatisfactum, coactus fuerat Supplicans in ſuo exilio permanere, donec vigor ſupradictarum Litterarum *de Cachet* evânuerat per mutationem ſupremi dominii in has ditiones, cujus favore Supplicante 3. Junii 1706. veſperi vix reverſo in hanc civitatem, poſterâ die mane ei per Promotorem Curiæ Spiritualis ex parte Domini Archiepiſcopi inſinuabatur Epiſtola juncta ſub *num.* 6. quâ Dominus Inſinuatus viâ facti procedens incœpto opere ſui Vicarii Generalis abſque ulla forma Juris attentaverat Supplicantem ſuſpendere ab omnibus Paſtoralibus functionibus, cum revocatione facultatis concionandi & confeſſiones audiendi, &c. in quo videbatur directe contraventum eſſe præcitato Brevi Innocentii XII. & Supplicantem contra omne jus & rationem infamatum cum magno ſcandalo ſuæ Parochiæ & totius hujus civitatis, & quorumcumque locorum, ad quæ rumor prædictæ ſuſpenſionis pervenerat; quandoquidem eodem Brevi, quod unice acceptari poterat ut placetatum in hiſce ditionibus Regiâ approbatione, tam ſtricte mandatum eſſet omnibus Epiſcopis: *Ne ullâ ratione quemquam vagâ iſtâ accuſatione & invidioſo nomine Janſeniſmi traduci aut nuncupari ſinant, niſi prius ſuſpectum eſſe legitime conſtiterit aliquam ex his Pro-*

Digitized by Google

Propoſitionibus docuiſſe aut tenuiſſe, *nec quemquam ſub hoc prætextu repelli ab officiis*, *muniis*, *beneficiis*, *concionibus habendis*, *aut aliâ quâcumque functione Eccleſiaſticâ permittant*, *niſi ſervato Juris ordine eam pœnam commeruiſſe probatum fuerit*. Multo minus Dominus Inſinuatus, quod ei a Sua Sanctitate mandatum fuerat impedire, ipſe poterat exequi, *nullo ſervato Juris ordine*, adverſus Supplicantem prædictâ ſuſpenſione, profecto magis injuriosâ & ſcandalosâ, attentâ Paſtorali qualitate quam poſſidebat *jure acquiſito*, quam ſi ipſum aut quemvis alium repuliſſet ab aliquo Paſtoratu aut Eccleſiaſtica functione *jure nondum quæſito*, *ſed acquirendo*, *juxta illud: Turpius ejicitur quam non admittitur hoſpes:* notanter in circumſtantia quâ Supplicans liberatus ab oppreſſione ſua & Litteris *de Cachet* pridie reverſus fuerat ab exilio ſuo, magno cum gaudio ſuorum Parochianorum, qui deſiderabant Paſtorem ſuum videre reſtitutum in ſuis functionibus, & audire intermiſſas inſtructiones Chriſtianas, quibus ſe rurſum privatos invenerant per hanc præcipitatam & ſcandaloſam ſuſpenſionem, quæ occaſionem præbuerat judicandi, ſupraſcriptas Litteras *de Cachet* a Domino Inſinuato fuiſſe procuratas, qui alioquî una gaudere debuerat, quod Dominus Paſtor a priori oppreſſione liberatus, reverſus eſſet ad Parochiam ſuam: ulterius quod longe aberat, ut de Supplicante conſtiterit *legitime* in conformitate ſupraſcripti Brevis, *quod foret ſuſpectus docuiſſe aut tenuiſſe aliquam ex damnatis quinque Propoſitionibus*, ut *nequidem* ſive judicialiter, ſive extrajudicialiter, ſive amicabiliter, aut alio modo ex parte Domini Inſinuati monitus fuerit, multo minus convictus alicujus erroris aut malæ doctrinæ: & quod plus erat, quando poſt dictam ſuſpenſionem Supplicans rogaverat rationes ob quas ſuſpectus haberetur, reſponderat prædictus Vicarius Generalis Van Suſteren, ſe rationes daturum cum juridice requireretur, ut conſtat ex declaratione ſub *num.* 7. conſequenter prædicta ſuſpenſio facta fuerat, antequam legitime conſtaret de prætenſa ſuſpicione, vel probatum erat *ſervato Juris ordine*, Supplicantem pœnam ejuſmodi ſuſpenſionis commeruiſſe, quod tamen præſcripto *Brevi* requireba-

nen door de veranderinge van d' heerſchappeye over deſe Landen, *onder faveur van de welcke den Suppliant op den 3. Junii 1706. t' ſavonts nauwelyck zynde gearriveert binnen deſe Stadt*, *ſoo hadde men hem s' anderendaeghs ſmorgens door den Promotor van 't Geeſtelyck Hoff*, *van weghens den Heere Arts-Biſſchop geinſinueert den gevueghden Brief num. 6. waer by den Heere Geinſinueerde feytelyck voortſgaende in het voorbegonnen werck van ſynen Vicarius Generael ſonder eenige formen van Recht*, *hadde ondernomen den Suppliant te ſuſpenderen van alle Paſtorele functien*, *met wederroepinghe van de faculteyt van predicken ende biechthooren*, *&c. waer inne men ſagh directelyck gecontravenieert te zyn aen het voorſz. Breve van Innocentius den XII. ende den Suppliant tegens alle Recht ende redene geinfameert tot groot ſchandael van ſyne Parochie ende van deſe gheheele Stadt*, *ende alomme elders alwaer de voorſz. ſuſpenſie ruchtbaer was geworden*, *naedemael by het ſelve Breve't welck men alleen konde aennemen voor geplaceteert in deſe Landen door de Coninclycke Approbatie*, *ſoo ſtrictelyck belaſt wes aen de Heeren Biſſchoppen;* datſe op geender manieren en ſouden verdragen, dat iemandt door die onbepaelde beſchuldinge en hatelyken name van Janſeniſtereye ſoude beklad oft genoemt worden, ten zy dat eerſt wettelyck ſoude gebleken ſyn, dat hy ſuſpect was van eene van die Propoſitien geleert oft gehonden te hebben: noch en ſouden toelaten dat jemandt op dat pretext ſoude verworpen worden van Officien, Ampten, Beneficien, Prediken, oft eenige andere geeſtelycke bedieninge, ten ware dat men onderhoudende d' ordre van 't Recht ſoude betoont hebben, dat hy die ſtraffe verdient hadde. *Veel min halde den Heer Geinſinueerde*, *'t gene hem by Syre Heyligheydt geordonneert wes te beletten*, *ſelf moghen uyt wercken*, ſonder eenige ordre van t' Recht te onderhouden, *teghens den Suppliant by de voorſz. ſuſpenſie*, *zynde in der daedt meer injurieus ende ſchandaleus*, *aengemerkt de Paſtorele qualiteyt waer mede den ſelven bekleedt was* door 't Recht 't welck hy nu hadde, *als wel dat men hem ofte jemandt anders ſoude hebben gerepel-*

repelleert van eenige Paſtorye oſt Eccleſiaſtique functie in de welcke hy noch geen recht en hadde, maer ſtont het ſelve te bekomen, volgens deſe ſpreuke: Eenen gaſt wort met meerder ſchande uyt-gejaeght, als niet ontfangen: *behoudelyck dat in d'omſtandicheyt dat den Suppliant ceſſerende van ſyne oppreſſie ende brieven van* Cachet *gereverteert was s' daeghs te voorens uyt ſyn ballinſchap tot groote blyſchap van ſyne Parochianen, die verlanghden van haeren Paſtoor te ſien herſtelt in ſyne functien, ende van hem te hooren de geintermitteerde Chriſtelycke Leeringen, waer van ſy haer wederom gepriveert hadden gevonden door die geprecipiteer de ſchandaleuſe ſuſpenſie, waer uyt men redenen hadde gehadt van te oordeelen dat de voorſchreven brieven van* Cachet *waeren beſorght geweeſt door den Heere Geinſinueerde, den welcken anderſſints ſich mede hadde moghen verheughen van dat den Heere Paſtoor verloſt zynde van de voorighe oppreſſie, was wedergekeert naer ſyne Pa ochie, zynde voorts verre van daer dat ten regarde van den Suppliant ſoude zyn gebleken* wettelyck *in conformiteyt van het voorſz. Breve*, dat hy ſuſpect ſoude weſen van eene van die vyf Propoſitien geleert oft gehouden te hebben, *dat hy* nequidem, *'t zy extrajudicielyck metter minnen ofte anderſſints van wegens den Geinſinueerde oyt vermaent was geweeſt, veel min geconvinceert van eenige dolinge ofte quade leeringe: wat meer was, alſwanneer hy naer de voorſz. ſuſpenſie hadde verſocht te wetende redenen waer om men hem ſuſpect was houdende, hadde den voorſz. Vicaris Generael Van Suſteren geantwoort die redenen te ſullen geven alſwanneer hy in rechte ſoude weſen, relaes totte verclaeringhe ſub num. 7. Vervolghens was de voorſz. ſuſpenſie geſchiet, ſonder dat alnoch wettelyk conſteerde van die pretenſe ſuſpicie, ofte dat geprobeert was* volgens ordre van Recht, *dat den Suppliant de pene van alſulcke ſuſpenſie ſoude verdient, hebben, gelyck het ſelve nochtans verheyſcht wiert by het voorſz. Breve, waer tegens oock was ſtrydende de forme van de geſtudeerde Interrogatorien, op de welcke den voorſz. Heere Van Suſteren hadde gepretendeert dat den Suppliant ſoude hebben affirmative t' ant-*

tebatur, cui etiam repugnabat forma compoſitorum artificio Interrogatoriorum, ſuper quibus præfatus Dominus Van Suſteren prætenderat, Supplicantem debere affirmative reſpondere, cum in præcitato *Brevi* præſcriberetur regula charitatis, *ut in exigendo juramento* (& ejuſmodi formulis) *zelus & charitas Epiſcoporum eluceat, ne alicujus fama indebite lædatur, aut detractionibus & murmurationibus locus detur*; ubi econtra petito reſponſo, *quæ vere erat purgatio canonica, & per quam quis notatur infamiâ*, dabatur materia inimicis Supplicantis, aliiſque malevolis hominibus eum calumniandi ac ſi fuiſſet infectus erroribus & hæreſibus, & ideo meritus fuiſſet pœnam exilii, prout jam inde plures fingere & ubique ſpargere auſi ſunt cum detractione & læſione honoris Supplicantis; proinde D. Van Suſteren debuerat fuiſſe contentus reſponſo, quod Supplicans ei miſerat, utpote conformi iis, quæ ſecundum tenorem ſæpe dicti *Brevis* tantum poterant ab eo requiri: conſequenter contra ejuſdem tenorem non erat etiam permiſſum Domino Inſinuato poſt reditum Supplicantis inſiſtere prædictæ purgationi Canonicæ ſuper propoſitis Interrogatoriis, & ſub prætextu ſatisfactionis non ſufficientis, eumdem præcipitanter *& nullo ſervato Juris ordine* ſuſpendere a Paſtoralibus ſuis functionibus, cum revocatione facultatis confeſſiones audiendi, & concionandi, prout Dominus Inſinuatus fecit abſque ulla præcedente paterna monitione, correctione, vel declaratione, quod Supplicans Epiſtolâ ſuâ *num.*5. exhibitâ non ſatis ſe explicuiſſet, abſque ulla prævia citatione aut comminatione pœnæ, ſine informatione præparatoria per Officium capta ſuper delicto, quæ tamen erat fundamentum omnis proceſſus adeo neceſſarium, ut ejus omiſſio nullum redderet totum proceſſum, etiam caſu quo reus crimen eſſet confeſſus; abſque eo quod Procurator Officii actionem intentaſſet libello continente puncta gravaminum, abſque expreſſione ullius articuli fidei, ſuper quo Supplicans poſſet eſſe ſuſpectus. Atque hæc omnia ita acta fuerant per Dominum Inſinuatum, poſtquam tertio recuſatus fuerat ob rationes adeo capitales ut ſupra, & tertio requiſitus ad eligendum Arbitros, qui cauſam recuſationis deciderent,

Digitized by Google

quod hactenus noluerat, & interim ſe gerebat ut Judicem, & quidem modo tam irregulari, dans per hoc ſigna evidentia averſi a Supplicante animi ſui, & anſam credendi quod cum Litteræ *de Cachet* exſpiraſſent, hæc Sententia, ut ſuccederet in locum Litterarum, concertata fuerat cum Patribus Jeſuitis, quorum conſilio, miniſterio & ſpiritu Dominus Inſinuatus & Vicarius ejus Generalis Patribus illis addictiſſimi totaliter ſe gubernari ſinebant, & qui Patres veriſimiliter non facile obliviſcentur, quod Supplicans eos a concionando & catechizando in Eccleſia ſua & Parochia gratias agendo amoverat, & varias lites adverſus eos ſuſtinuerat ſuper functionibus Paſtoralibus, quibus ſe immiſcere non poterant, ſecundum ſuam in Belgium admiſſionem: alias nulla erat ratio tenendi Supplicantem ſuſpectum in materia religionis, & ſub hoc affectato & calumnioſo prætextu eum ſuſpendendi a ſuis functionibus Paſtoralibus; maxime cum, poſtquam inimici ejus initio ſui exilii eum Decreto publico ſub *num.* 8. proclamari curaverant per totam Diœceſim Leodienſem tamquam ſuſpectum de hæreſi, & quod eam ob cauſam cum aliis quibuſdam factus exul e Belgio, ab omnibus fidelibus evitari deberet *tamquam in effectu excommunicatus*, ipſe Supplicans ejuſque Parochiani ſoper eo, moderno Pontifici Clementi XI. conqueſti fuerant Epiſtolâ junctâ ſub *num.* 3. & 10. & Sua Sanctitas hoc modo informata de integritate fidei Supplicantis, ſupraſcriptum Leodienſe Decretum prompte revocari & annullari curaverat, prout patebat ex Acta revocationis juncta *num.* 11. Dominus autem Inſinuatus hæc non ignorans, equidem volebat Supplicantem tenere ſuſpectum de hæreſi, ut eo prætextu aliud medium inveniret, quo ſubſiſteret effectus Litterarum *de Cachet*, cum jam annullandæ forent reviviſcente privilegio *Læti Introitus* Principum Belgii, in cujus præjudicium coacti fuimus pati introductionem ſimilium Litterarum, quas ſecundum famam publicam & violentam præſumptionem Dominus Inſinuatus una cum Patribus Jeſuitis procuraverat, atque in locum earumdem Litterarum ſucceſſerat prædictum Decretum ſuſpenſionis, quod equidem attentatum contra formam Juris & pure viâ facti non poterat etiam ſubſiſtere cum privilegio *Læti*

In-

woorden, gemerekt dat by het voorſeyde Breve gepreſcribeert wiert den regel van liefde, dat in den eedt te vragen (en diergelycke Formulieren) den iver en liefde der Biſſcoppen ſoude uyt ſchynen, op dat niemants fame onwettelyck ſoude gequetſt worden, oft occaſie gegeven aen laſteringen en opſpraken; *daer ter contrarien door de gevraeghde antwoort*, de welcke waerachtelyck was eene Canonike purge, en door de welcke jemant infaem gemaeckt wort, *materie wierde gegeven aen des Suppliants vyanden, ende andere quaetwillige menſchen van hem te calumnieren als oft hy beſmet waere geweeſt van dolinghen ende ketteryen, ende daer voere verdient hadde de pene van ſyn ballinſchap, gelyck veele van doen af hadden derven fingeren ende uytſtroyen by detractien ende quetſinghe van ſyne eere: overſulcx hadde den voorſz. Heere Van Suſteren hem behooren vernoeght te houden met d' antwoort hem xan den Suppliant toe geſonden, als zynde conformaen t' gene van hem maer mochte verſocht worden op den voet van het meergemelt Breve, vervolghent en was het in teghendeel van 't ſelve oock niet gepermitteert aen den Heere Geinſinueerde naer des Suppliants wedercomſte alnoch t' inſiſteren totte voorſz. purgatie op de voorgehouden Interrogatorien ende onder pretext van geene ſuffiſante voldoeninge hem precipitantelyck*, en ſonder eenige forme van Recht *te ſuſpenderen van ſyne Paſtorele functien met wederroeppinghe van de macht van bicht te hooren ende te predicken, gelyck den Heere Geinſinueerde hadde ordernomen ſonder eenighe voorgaende vaderlycke vermaeninge, correctie ofte monitie, dat den voorſz. Brief geexhibeert num.* 5. *niet en was genoechſaem explicatief, ſonder eenige voorgaende citatie ofte comminatie van pene, ſonder Informatie preparatoir by het Officie genomen over het delict, die nochtans was het fondament van alle Judicature ſoo neceſſair dat by faute van dyen de geheele proceſſus nul was, oock in cas 't feyt door den Criminelen was geadvoyeert, ſonder voorgaende aenſtellinghe van actie door den Procurator officii ende dat uyt de authoriteyt van den Rechter by libel inhoudende de pointen van belaſtinghe, ſonder eenen artickel van Religie uyttedrucken in den welcken den Suppliant ſoude ſuſpect zyn. Ende*

d'-

Digitized by Google

dit alles was ſoo geſchiet door den Heere Geinſinueerde die drymael zynde gerecuſeert om ſoo capitaele redenen als boven , ende drymael verſocht zynde te comen totten keus van Arbiters om de ſuſpectatie te doen decideren, 't ſelve tot noch toe gewygert hadde , ende interim bleef voortſgaen als Rechter ende dat noch op ſoo ongeregelde maniere , doende in dyer voeghen blycken dat ſyn gemoet tegens den Suppliant bleef afgekeert, ende doende gelooven , dat terwylen de geprocureerde Brievien van Cachet *niet meer en conde wercken, die ſuſpenſie inder ſelver plaetſe geconcerteert was met de Paters Jeſuiten, door wiens raedt, miniſterie, ende geeſt den Heere Geinſinueerde met hunnen geaffectioneerden Vicarius Generael t' eenemael viert geregeert, ende welcke Paters vaerſcheynelyck niet licht en ſoude vergeten dat den Suppliant hun van predicken ende catechiſeren in ſyne Kercke ende Parochie hadde afgedanckt ende tegens hun geſuſtineert verſcheyde proceſſen over Functien Paſtoreel , in de welcke ſy ſich niet en vermochten te bemoyen, volgens hunne admiſſie in Nederlant, anderſſins en was daer geene redene van den Suppliant ſuſpect te houden in materie van Religie ende op dit verſocht calumnieus pretext hem te ſuſpenderen van ſyne Paſtorele functien, naerdemael als wanneer deſſelfs vyanden hem in t' begin van ſyn ballinkſchap hadden by publieck Decreet ſub num. 8. door de geheele Dioceſe van Luyck doen proclameren als ſuſpect van ketterye, ende dat hy om die oorſaecke verjaeght zynde neffens andere uyt deſe Nederlanden moeſte van alle Geloovige gevlucht worden* als metter daedt geexcommuniceert, *hy Suppliant ende deſſelfs Parochianen daer over aen den teghenwoordighen Paus Clemens den XI. gedoleert hadden by den aldaer gevueghden Brief ſub num.* 9. *&* 10. *ende Syne Heyligheyt daer uyt geperſuadeert weſende van deſſelfs oprecht geloof, hadde het voorſz Luyckx Decreet promptelyck doen revoceren ende annulleren gelyck quamp te blycken uyte ſelve Revocatie daer af zynde ſub num.* 11. *Ende den Heere Geinſinuerde ſulcx niet hebbende geignoreert hadde den Suppliant evenwel willen ſuſpect houden van ketterye om op pretext van dyen uyt-te-vinden eenen anderen middel waer*

langx

Introitus. Ulterius Decretum nullum erat alio ex capite, notanter ex eo quod Supplicans in omnibus cauſis ipſum quomodolibet concernentibus ab anno 1696. Dominum Inſinuatum ſuſpectaverat per Actam Notarialem ſub *num.* 12. ob rationes ibidem expreſſas, & quod hæc ſuſpectatio fuerat renovata & pluribus rationibus confirmata per aliam Actam ſub *num.* 13. unde ſubſecutum fuerat, quod Dominus Inſinuatus animadvertens juriſdictionem ſuam in Supplicantem eſſe ſuſpenſam per primam ſuſpectionem de 17. Maii 1696. cum recognoſceret rationes allegatas eſſe veras, ac proinde adverſus Supplicantem nihil attentare poſſet qualitate Judicis , aſſumpſerat partes accuſatoris vel denunciatoris , cum accuſando Libello ſupplici Aulæ præſentato, ac ſi induxiſſet Nationes & Cives hujus civitatis, ut non conſentirent Impoſtæ unius quadrantis in ſingula pocula cereviſiæ , donec Sua Majeſtas revocaret Decreta contra Janſeniſtas. Atque hoc Libello ſupplici remiſſo ad hoc Conſilium, ut de eo cognoſceret & judicaret, Dominus Inſinuatus aut ejus Vicarius Generalis neſcientes producere vel minimam probam, ac defectu illius timentes in hac cauſa ſuccumbere , petierant & obtinuerant ab Aula Interdictum de data 7. Januarii 1697. quo impedirent Conſilium proſequi in cauſa incepta. Hoc Interdicto poſtmodum levato ad Libellum ſupplicem Supplicantis, idem Supplicans per Sententiam fuerat abſolutus, utpote nullo modo reus factorum, quæ in hac calumnioſa accuſatione continebantur, prout omnia patebant ex Actis annexis ſub *num.* 15. 16. 17. Quibus omnibus non obſtantibus Dominus Inſinuatus intendens totalem Supplicantis oppreſſionem ſub finem prædicti anni 1696. exhibuerat Aulæ alium Libellum ſupplicem præcedente magis injurioſum, in quo contra omnes leges immunitatis Eccleſiaſticæ, pro qua in omni alia occaſione ſe admodum zeloſum oſtenderat, denuntiat & accuſat Reverendos Dominos G. Huygens S. T. D. Præſidem Collegii Pontificii Lovanii, L. Baerts Plebanum Mechlinienſem, N. Bacx Plebanum Antuerpienſem, N. Van Geet Plebanum Gandenſem, & Supplicantem, tamquam reos diverſorum criminum capitalium ſeditionis, rebellionis,

 eos

eos nominando duces conſpirantium, qui nullâ ratione habitâ proprii honoris, aut reſpectus & obedientiæ Regi & Suæ Celſitudini debitæ, aut propriæ conſcientiæ, publice rebellaſſent, auctoritatem Regiam & Suæ Celſitudinis per Status Brabantiæ peſſumdare attentaſſent, & in quodam ſuo Memoriali Regem injuſtitiæ & perjurii accuſaſſent; nominando eos Sacerdotes rebelles, refractarios, ſeditioſos, & finaliter concludendo declarabat, eos tractari debere eodem modo, & ſubire eaſdem pœnas, quas Lutherus & Calvinus meriti fuerant, prout amplius videri poteſt in dicto Libello ſupplici cum deductione juncto ſub *num.* 18. Profecto ſi crimina hujus accuſationis vera fuiſſent, eadem non niſi accuſatorum morte expiari poterant: ſed poſtquam Suæ Celſitudini placuiſſet rem illam remittere ad Conſilium Privatum, cui conſequenter Libellum ſupplicem ſub *num.* 19. ſignatum obtulerant quinque accuſati, Dominus Inſinuatus communicatione Libelli habitâ, in quo injuſtitiam & confuſionem ſuam deprehendebat, tantum abfuit ut illi reſponderet, quin potius ſe moræ condemnari permiſerit: ſed dum hi accuſati jamjam proceſſuri erant, juxta præfati Conſilii ſtylum, ad teſtimoniorum ſuorum depoſitionem, Dominus Inſinuatus per diverſa media impedire illud apprime noverat. Interea ex præmiſſis conſtabat, ſuſpectationes a Supplicante propoſitas omnino ſolidas fuiſſe, hiſque ulteriores rationes Supplicans addidiſſet, ſi Domino Inſinuato libitum fuiſſet ad arbitros devenire, a quibus juxta Jura Canonica ſuſpectationis materia decideretur, quod, quamvis tertio ad iſtam electionem interpellatus, recuſaverat, & cum tacite itaconſenſiſſet ſuſpectationi ſuæ, alias etiam validæ, nullum Judicis Officium in ulla incidenti re erga Supplicantem exercere idem valebat: cum ſuſpectatio juxta Jura Canonica tam multum roboris ut minimum haberet, quam appellatio: Dominus Inſinuatus proceſſerat tamen ad varios actus judiciales, & multa attentata in prædictarum validarum recuſationum præjudicium, præſertim in Septembri 1703. dum occaſione evaſionis Reverendi Patris Queſnel e carcere Archiepiſcopali, ipſe mandavit domum Paſtoralem Supplicantis ſine ullo Juſtitiæ ordine, & contra omnes ejus leges per-

lancx dat ſoude behouden worden het effect der Brieven van Cachet, *wanneer de ſelve ſouden comen t' onderblyven door de berlevende Blyde Incomſte der Princen van deſe Landen, in welcker prejudicie men hadde moeten lyden d' invoeringe van ſulcken Brieven beſorght volghens de gemeyne fame ende violente preſumptie door den Heere Geinſinueerde met de Paters Jeſuiten, ende alſoo was in de plaet ſe van de ſelve Brieven geſuccedeert het voorſz. Decreet van ſuſpenſie, d' welck evenwel als geattenteert buyten recht ende by puere feytelyckheyt, oock al niet konde beſtaen met die Blyde Inkompſten: daer en boven was het ſelve Decreet bevleckt met nulliteyt uyt anderen hooffde, namentlyck uyt dien dat den Supliant van in den jaere 1696. den Heere Geinſinueerde in alle ſaecken hem eenighſins raeckende geſuſpecteert hadde by de Acte Notariale daer van zynde ſub num. 12. om redenen daer by vermelt, ende dat deſe ſuſpectatie vernieuwt was, ende met meerdere redenen geconformeert by andere Acte ſub num. 13. waer van het gevolgh was geweeſt, dat den Heere Geinſinueerde ſien de ſyne juriſdictie over den Suppliant geſuſpendeert door de eerſte ſuſpectatie van den 17. May 1696. vermidts hy herkende de waerheyt van de geallegeerde redenen ende overſulckx als Rechter niets en vermochte te attenteren teghens den Suppliant, hadde aen-genomen de partye van Accuſateur ofte Denunciateur metten ſelven te beſchuldigen by Requeſte te Hove, als oft hy hadde ondernomen de Natien ende Borgers deſer Stadt te beletten hun conſent in den laſt van't oortien op den pot bier, tot dat Syne Majeſteyt ſoude revoceren de Decreten tegens de Janſeniſten, d' welck verſonden zijnde ter kenniſſe ende judicature van deſen Raede, al waer den Heere Geinſinueerde, ofte deſſelfs Vicarius Generael niet hebbende weten voor te brengen de minſte preuve, ende by ghebreke der ſelver vreeſende in ſaecke te ſuccumberen, hadde te Hove verſocht ende bekomen Interdictie aen deſen Raede teghens den voortganck van de begonſte ſaecke in date 7. Januarii 1697. doch de ſelve zijnde naerderhands gelicht geworden op des Suppliants Requeſte, was den ſelven Suppliant bij ſententie geabſolveert geweeſt, als

als geenſints plichtigh aen de feijten van die calumnieuſe beſchuldinge, gelyck van alles quamp te blycken uyt de ſtucken aldaer gevoeght ſub num. 14. 15. 16. enne 17. Des niet te min den voorſz. Heere Geinſinueerde, hebbende voorgenomen des Suppliants uyterſte verpletteringhe, hadde in 't eynde van't voorſz. jaer 1696. te Hove gepreſenteert eene naerdere Requeſte meer injurieus als de voorgaende, daer by d' Eerw. Heeren G. Huygens S. T. D. Preſident van't Paus Collegie tot Loven, L. Baerts Plebaen van Mechelen, N. Bacx Plebaen van Antwerpen, ende N. Van Geet Plebaen tot Gent, ende den Suppliant teghens alle wetten van de Geeſtelycke immuniteyt, voor de welcke den Heere Geinſinueerde in alle andere occaſien ſich voor zeleus gedraeghen hadde, waeren aengeclaeght ende beſchuldight van verſcheyde capitaele delicten van ſeditie ende rebellie, de ſelve noemende Cheffs van de geconſpireerde, die niet paſſende op henne eere ende reſpect ende gehoorſaemheyt die men aen den Coninck, ofte Syne Hoogheyt ſchuldigh vvas, noch op hunne conſcientie, vvaeren publieckelyck gerevolteert, dat ſy door de Staeten van Brabant hadden vvillen ruineren d' Authoriteyt van den Coninck ende van Syne Hoogheyt, ende in een van hunne Memorialen den Coninck accuſeerden van onrechtverdigheyt ende meyneedigheyt, hy noemde de geaccuſeerde Prieſters Rebellen, Mutineerders, Gerevolteerde, ende gaff eyndelyck voor Concluſie te kennen, dat ſy ſouden moeten vvorden getracteert op de ſelve maneire ende pene die Luther ende Calvin verdient hadden, gelyck breder te ſien vvas in de voorſeyde de Requeſtement Deductie gevoeght n. 18. Inder daet by aldien de ſoyten van deſe beſchuldinge vvaerachtigh vvaeren gevveeſt, de ſelve en konden niet geexpieert vvorden als door de doodt van de Geaccuſeerde: maer naer dat Syne Hoogheyt hadde believen die ſaeke te verſenden totten Secreten Raede, alvvaer vervolgens de voorſz. vyff Geaccuſeerde hadden gepreſenteert die Requeſte ſub num. 19. ſoo hadde den Heere Geinſinueerde, uyt de communicatie der ſelver bevindende ſyn engelijck ende confuſie, in plaetſe van daer op t' antvvoorden ſich laeten verſteken: maer alſvvanneer die Geaccu-

perſtringi armatâ manu turmæ militum, & quatuordecim aut quindecim ſatellitum, famulorum, &c. & magnorum malleorum, bombardarum, aliorumque inſtrumentorum, attentavit eumdem capere, inſuper ejuſdem & famulum & ancillam conatus eſt apprehendere, unice ad dandum teſtimonium veritatis, ad quod perhibendum nec poſtulati nec citati prævie fuerant, ſicut eumdem in finem ſine ulla præcedenti citatione aut recuſatione teſtimonii pro veritate, etiam apprehendi juſſerat Reverendum Dominum Georgium Verſchuren, qui publice tamquam nefarius & ſceleſtus inter clamores ſatellitum vel famulorum vociferantium hanc executionem juſſu Suæ Majeſtatis fieri, per plateas captivus deductus fuerat ad Palatium Archiepiſcopale, illic parvo cubiculo incluſus, exploratis a Domino Stevens ejus ſaccis, ibidemque captivus ultra menſes duos detentus ſine ullo ad eum acceſſu, ſine igne, ſolatio, vel adjutorio, negato ei Advocato & Procuratore, aliiſque mediis Juris, repugnantibus omnibus legibus, atque Juſtitiæ Regulis, & non obſtante ſuſpectatione contra Dominum Inſinuatum ab annis duobus vel tribus factâ a captivo, & nondum deciſâ, neglectâ etiam ejuſdem iteratâ appellatione ad Sanctam Sedem ſuper proceſſu iſto irregulari & violento, quæ omnia unice eo tetenderant, ut invenirentur aliqui apparentes prætextus, vel materia ſuſpicionis, quod Supplicans reus fuiſſet evaſionis Patris Queſnel ex carcere Palatii Archiepiſcopi. Sed nihil minus: nam Supplicans, qui metu attentandæ viâ facti apprehenſionis, vel alterius injuſtæ tractationis prò diebus quatuordecim ſeceſſerat, poſtmodum reverſus, & audiens Dominum Inſinuatum non obſtantibus duabus prædictis ſuſpectationibus procedere in ſumendis informationibus ad onus Supplicantis, & conſequenter Judicis Officium aſſumere, facileque inveniri baculum, dum canem verberatum volumus, ſe in Eccleſia ſua continuerat; poſtridie reditus Supplicans horâ undecimâ citatus fuerat ad comparendum horâ tertiâ poſtmeridianâ in prædicto Palatio Archiepiſcopali, & deponendum de præfata evaſione Patris Queſnel. Sed ille ſuſpicatus ſe apprehendendum ſi compareret, ſi vero non compareret ſe ob contuma-

tumaciam ſuſpendendum à functionibus Paſtoralibus, in animum ſuum induxerat per Notarium Vander Elſt rogare Advocatum Pierſon tamquam Commiſſarium Domini Inſinuati, vel Officialem, an citatus eſſet tamquam reus, an vero tamquam teſtis, adjungens ſe in primo caſu inhærere, & renovare duas anteriores ſuſpectationes, & ſi tamquam teſtis citatus foret, ſe paratum ad præbendum veritati teſtimonium, proteſtans nihilominus velle ſe audiri *in loco tuto*, partim quia tentarant eum apprehendere, partim quia proſpiciebat ex exemplo Domini Verſchuren quempiam capi ad dandum teſtimonium, qui nec requiſitus, neque citatus, neque refractarius fuerat; ſed prædictus Commiſſarius Pierſon ſimilis poſtulationis Actam Notarialem admittere noluerat, cumque præfatum Notarium indebite tractaſſet, coactus fuit Supplicans Commiſſarium, etiam in auditione teſtium, pariter ſuſpectare, uti patebat ex Acta hìc ſub *num.* 20. adjuncta. Interim Supplicans injuſte excipi metuens, in Eccleſia ſua morari quatuor menſibus debuit, quantum poterat, adimplens Officium Paſtorale: verum conſiderans famam ſuam læſam poſt publicam domus ſuæ invaſionem, ideoque viam Juris ingredi ſtatuiſſet tam pro reparatione honoris, quam pro ſimilium & ſecutorum inſultuum præventione, quem in finem poſtulari juſſerat per dictum Notarium Vander Elſt copiam omnium actorum in Rotula contra apprehenſum Dominum Verſchuren habitorum, quæ ei negata fuerat, dictumque Supplicanti fuit, aliud illi eſſe exſpectandum, ſi vellet ita progredi, quod duobus poſtea menſibus impletum fuerat per inſinuationem Litterarum *de Cachet*, quas hoſtes ejus ex Gallia in has Regiones invexerant, poſtquam nullam accuſationis materiam reperiſſent, quà illum ſecundum Juris regulas accuſarent: Dominus Inſinuatus hâc occaſione, in qua non tantum jurejurando firmatus *Lætus Introitus* harum Provinciarum, verum etiam perſonalis immunitas Eccleſiaſtica infringebatur, nullâ ratione flecti potuit, neque reiteratis Supplicantis poſtulationibus, neque ejuſdem Amicorum & Parochianorum obſecrationibus, ut auctoritatem ſuam apud Regem pro tollendis ante dictis Litteris *de Cachet* interpone-

cuſeerde volgent ſtiel van den gemelden Raeden ſouden gaen procederen tot affleydinge van hunnen thoon om daer door te bekomen Sententie, den Heer Geinſinueerde hadde ſulcx by verſcheyde middelen vveten te beletten. Ondertuſſchen het conſteer de uyt het gepremitteerde, dat de ſuſpectatien geproponeert by den Suppliant ganſch geſondeert vvaeren, ende vvaer toe hy noch meerdere redenen ſoude hebben bygebrocht, in ſoo verre het aen den Heere Geinſinueerde belieft hadde te komen totten keuſe van Arbiters, om voor de ſelve volgens de Canonicke Rechten die materie van ſuſpectatie te laeten decideren, & vvelck hy alhoevvel tot dry ryſen over dien keuſe geinterpelleert vveſende hadde gevveygert, ende hebbende alſoo tacitelyck gecondeſcendeert in ſyne ſuſpectatie, die anderſints oock bleve van cracht, en vermochte den ſelven in geen voorvallende ſaecken ten regarde van den Suppliant hem draegen als Rechter; tervvylen volgens Canonicke Rechten de ſuſpectatie ten minſten ſoo veel cracht hadde als eene appellatie: nochtans hadde den Heere Geinſinueerde hem vervoordert tot verſcheyde judiciele acten, ende ſoo veele attentaeten in prejuditie van de voorſz. geſondeerde ſuſpectatien, naementlyck in September 1703. alſvvanneer hy ter oorſaecke van de Evaſie van den Eervv. Pater Queſnel uyt den kercker Archi-Epiſcopael hadde ſonder eenige ordre van Juſtitie ende tegen alle vvetten van de ſelve met gevvaepende handt van eene Compagnie van ſoldaeten ende veerthien à vyfthien Dienaers, Knechten, &c. ende gevvelt van groote haemers, musketten ende anderſints doen innebreken het huys Paſtoreel van den Suppliant, geattenteert, den ſelven te apprehenderen daer-en-boven getracht te vangen ſynen knecht ende dienſtmaeght, enkelyck om te geven getuygeniſſe vande vvaerheyt ſonder daer toe verſocht oft gedaeght te zyn gevveeſt, gelyk hy ten ſelve eynde ſonder eenigh voorgaende daegement ofte reſues vande vvaerheyt getuygeniſſe te geven, oock hadde doen vangen den Eervv. Heere Georgius Verſchueren, die als fiel en ſchelm publieck tuſſchen het roepen vande dienaers oft kenechten, dat deſe Executie vvas geſchiedende van vvegens ſyne Majeſteyt, vvas over de ſtraet gevangen geleyt geveeſt naer het Paleys Archiepiſcopael, aldaer geſloten eene

eene kleyne caemer, zynde door den Heere Stevens in ſyne ſacke geviſiteert gevveeſt, ende vvas aldaer gevanghen gehouden boven de tvvee maenden ſonder eenigh acces tot hem aen jemandt tegeven, ſonder vier, trooſt ofte eenige hulpe, hem zynde gevveygert Advocaet ende Procureur ende andere middelen om ſich in recht te konnen defenderen, contrarie aen alle Wetten ende Regels van Juſtitie, ende niet tegenſtaende de ſuſpectatie tegens den Heere Geinſinueerde van wegens den Gevangene tvvee à dry jaeren te vorens geſchiet, ende alnoch hangende indecis, oock onaengeſien deſſelfs iterative appellatien tot den Heyligen Stoel, over deſen irregulieren ende gevvelt daedigen handel, alle de vvelcke eenighlyck hadde getendeert om te vinden eenige apparente pretexten, ofte materie van ſuſpicie, dat den Suppliant plichtich ſoude zyn gevveeſt in de evaſie van den Pater Queſnel uyt den kercker van het Paleys Archiepiſcopael. Verre van daer den Suppliant die uyt vreeſe van feytelycke gevanckeniſſe ofte andere onrechtveerdige miſhandelingen ſich voor vierthien daegen hadde geretireert, zynde vvedergecomen ende hoorende dat den Heere Geinſinueerde voorts ginckt niet tegenſtaende de voorſz. tvve ſuſpectatien, mee te nemen informatie tot laſte van den Suppliant ende dieſvolgens ſich als Rechter te vvillen draegen, en datmen licht eenen ſtock vondt alſmen den hont slaen vvilde, hadde ſich onthouden in ſyne Kercke: daeghs naer ſyne vvederkomſte vvas den Suppliant ten tvvelff uren geciteert gevveeſt om tegens dry uren naer noen te compareren in't voorſz. Paleys Arehiepiſcopael ende te deponeren over de voorſz. Evaſie van den Pater Queſnel: maer hy vveſende in achterdencken van ingevalle van comparitie te vvorden gevangen, ende niet comparerende in contumaciam te vvorden geſuſpendeert vande Paſtorele bedieningen, hadde goedt gevonden aen den Advocaet Pierſon als geſtelden Commiſſaris van den Heere Geinſinueerde ofte ſynen Officiael te laeten afvraegen door den Notaris Vander Elſt, ofte hy vvas gedaeght als plichtigh ofte vvel als getuyge, byvoegende dat hy in den eerſten gevalle inhereerde ende vernieuvvde ſyne voorige tvvee ſuſpectatien, ende in dien men hem hadde gedaeght als getuygen, dat hy

bereet

poneret, quamvis iiſdem ſæpe declaraſſet ſe nihil ad onus Supplicantis habere, ſed ad rem prorſus illicitam poſt allegatas ſuperius ſuſpectationes, nempe ad ſuſcipiendas Judicis partes, & juriſdictionis actus contra Supplicantem exercendos, magno zelo & præcipitatione proceſſit Dominus Inſinuatus, Supplicantem, ſedecim horis ad Civitatem reverſum, declarando in materia Religionis ſuſpectum, & ſtatim ſuſpendendo ab omni functione Paſtorali. Cumque hoc ſine ulla Juris forma factum fuiſſet, & ſine prævia actionis inſtitutione, vel convictione, multo minus Supplicantis condemnatione, imo omiſſis requiſitis Canonicis monitionibus, ſic totus ille proceſſus aliter haberi non potuit, quam ut notoria oppreſſio, & pura violentia, contra quas ſubditos tam Eccleſiaſticos quam Laicos protegere, Regis erat officium: inſuper quod Supplicans viâ facti turbaretur in pacifica Paſtoratus ſui poſſeſſione per prædictam attentatam ſuſpenſionem, atque ejuſdem exercitio privaretur, cum violento hoc medio habeatur, quamvis præſens, ut exul e Parochia ſua, in eodem vel pejori ſtatu, quam ante fuerat per Litteras illas *de Cachet* conſtitutus; quare cogebatur ad hoc Conſilium recurrere Supplicans, ut Regiâ protectione & cuſtodiâ contra prænominatam oppreſſionem & violentias, & ſimiles inſultus muniretur, inſuper ut manuteneretur in poſſeſſione Paſtoratus S. Joannis in Molenbeka, & S. Catharinæ intra hanc Civitatem, cum omnibus ad illum pertinentibus, tollendo omnes perturbationes, & impedimenta per Dominum Inſinuatum injecta, inhibendo eidem, ne tamquam Judex quidquam contra Supplicantem attentaret in præjudicium præfatæ protectionis & cuſtodiæ: cumque legitimæ ſuſpectationes propoſitæ nondum eſſent deciſæ, totam earum materiam Dominus Inſinuatus relinqueret definiendam per Arbitros utrimque electos, vel alias per impartiales Judices Eccleſiaſticos contra Supplicantem procederetur in conformitatem Brevis Papæ Innocentii XII. a Rege Catholico approbati, *aliaſque ſalutariter cum expenſis*; & in caſum communicationis, interim & proviſionaliter fieret prædicta interdictio, & in cauſa de triduo in triduum procederetur.

retur. Viſâ quoque Sententiâ inter partes latâ 13. Octobris 1706. quibus Conſilium jungens duos Supplicantis Libellos civiles, cum ſcriptis innominatis Domini Inſinuati contra illos in lite prolatis, Advertentiam habens ejuſdem Domini Inſinuati de 14. Septembris prævie ut exceptionem declinatoriam, eamdemque rejiciens injungebat eidem Domino Inſinuato intra alios octo dies reſpondere, & conteſtari ſub pœna ſeclusionis & juris, condemnans Dominum Inſinuatum in expenſas ideo factas juxta taxationem & moderationem: Viſo inſuper Libello ſupplici a prænominato Supplicante oblato die 8. hujus currentis menſis Octobris eum in finem, ut Curia per antedictam Sententiam, comminatam pœnam decernens, & Dominum Inſinuatum ſecluſum declarans, juſtitiam ſuper copiis adminiſtraret, ideo Curia factâ prius relatione in Conſilio, antequam jus dicat, mandat Supplicanti, ut debite inſinuet Domino Inſinuato memoratam Sententiam die 13. Octobris anno 1706. latam, pariter & Libellum ſupplicem in lite propoſitum, ut &c. Viſâ conſequenter primarii Huiſſiarii relatione factæ Inſinuationis 10. hujus, inſuper Advertentiâ & aliâ poſteriori Domini Inſinuati Advertentiâ reſpective exhibitâ & apoſtillatâ die 22. & 24. ejuſdem menſis; pariter & poſteriori Libello Supplicantis Curiæ oblato, in quo exponebat, ſe illic cogi ad ſuſtinendam litem contra memoratum Dominum Inſinuatum in materia manutenentiæ & protectionis Regiæ, in qua per Sententiam die 13. Octobris anno 1706. datam rejectâ ejus exceptione declinatoriâ præſcriptum fuerat, de principali intra aliud octiduum ſub pœna ſecluſionis & juris conteſtari, quod ipſi inſinuatum tunc fuerat in ædibus Procuratoris ſui De Hulder; cumque Conſilio placuiſſet injungere Supplicanti, ut illud Domino Inſinuato iterato communicaret, Supplicans die 10. hujus faciendum illud curaverat, ut fidem facit relatio, ſuper quo Dominus Inſinuatus exhibuerat Advertentiam, quæ factâ relatione in Camera juſſa fuerat communicari 22. hujus, quod hactenus factum non fuerat, cum tamen intra ſpatium bis 24. horarum fieri debuiſſet ſub pœna non exhibitionis, & quod jus diceretur ſuper copiis, juxta 78. arti-

bereet vvas getuygeniſſe van de vvaerheyt te geven, proteſterende niet-te-min dat hy vvilde verhoort vvorden in loco tuto, *ſoo om datmen hem hadde getracht te apprehenderen als om dat hy ſagh in't exempel van den Heere Verſchueren, dat men jemandt quamp te vangen om getuygeniſſe te geven, die noch verſocht ofte geciteert vvas gevveeſt noch refractair; maer den voorſz. Commiſſaris Pierſon en hadde de Notariale acten van alſulcken aſſuraeginge niet vvillen aenveerden; ende vermits hy den Notaris hadde onbehoorlyck getracteert, ſoo vvas den Suppliant genootſaeckt gevveeſt hem Commiſſaris mede te ſuſpecteren, oock in't verhooren van getuygen, als quamp te blycken by de aldaer gevoegde Acte ſub num. 20. Ondertuſſchen hadde den Verthoonder door vreeſe van onrechtvveerdige mishandelinge moeten blijven vvoonen in ſyne Kercke ten tyde van vier maenden, doende ſyne Paſtorele functie ſoo veel't hem mogelyck vvas: maer bemerkende dat ſyne reputatie bleve gekrenckt t' ſedert de publicke invaſie van ſyn huys, ende overſulcx gereſolveert hadde inne te gaen den vvegh van Juſtitie ſoo tot reparatie van ſyne eere als om te voorcomen diergelycke ende voordere reſulten, ten vvelcken eynde hy door den Notaris Vander Elſt hadde doen af vraegen copye van de Acte ter Rolle gehouden tegens den gevangene Heere Verſchueren, de vvelcke hem vvare gevveygert gevveeſt, ende men hadde den Suppliant aengeſeyt dat hy vvat anders hadde te vervvachten in dien hy ſoo vvilde voortgaen, d' vvelck tvve maenden daer naer volbrocht vvas gevveeſt door d' Inſinuatie der brieven van* Cachet *die ſyne vyanden aldus uyt Vranckryck hadden inne gevoert in deſe landen, naer dat ſy geen ſtoff en vonden van hem ergens by vvege van recht te konnen beſchuldigen, ſonder dat den Heere Geinſinueerde in die gelegentheyt alvvaer niet alleen die beſvvoren blyde Incompſte deſer landen, maer oock de perſonnele Immuniteyt Eccleſiaſtique vvierde geinfringeert ſich hadde laeten bevvegen, noch door de gereitereerde Supplicken van den Suppliant, noch door d' inſtante gebeden van deſſelfs Vrinden en Parochianen, om ten minſten t' employeren ſyn crediet by den Coninck tot het vvegnemen der voorſz. Brieven van* Cachet, *niet*

Digitized by Google

niet tegenſtaende dat hy hun menichmael hadde verclaert niet te hebben tot laſt van den Suppliant, maer 't gene den ſelven Heere Geinſinueerde naer de voorgeallegeerde ſuſpectatien niet en vermochte te doen, te weten ſich alnoch te draegen als Rechter ende t' exerceren juriſdictionele acten teghens den Suppliant, in ſulcx t' attenteren was ſynen iever ende promptitude ongemeyn geweeſt, met den Suppliant naer ſeſthien uren te ſyn gereverteert in de ſtadt, te verclaeren ſuſpect in materie van Religie en aenſtonts te ſuſpenderen van alle Paſtorele functien. Ende gelyck dit geſchiet wes ſonder eenige forme van Rechte, ende ſonder voorgaende inſtitutie van Actie ofte Convictie, veel min des Suppliants condemnatie, ſelfs ſonder te hebben laeten voorgaen de gerequireerde Canonike monitien, ſoo en konde allen deſen handel niet anders aengeſien worden als voor eene notoire oppreſſie ende pure violentie, waer tegens aen ſyne Majeſteyt toequamp de protectie van ſyne Onderſaeten ſoo Geeſtelycke, als werelycke behalvens dat door de voorſz. geattenteerde ſuſpenſie den Suppliant oock feytelyck geſtoort wiert in de paiſibele poſſeſſie in ſyne Paſtorye, ende gehouden uytte bedieninge der ſelver, wordende by deſen tortionairen middel, alhoewel preſent, gehouden als gebannen uyt ſyne Parochie even eens ofte arger als hy te voorens was geweeſt door die Brieven van Cachet, *redene dat hy genootſaeckt wiert ſynen toevlucht te nemen tot deſen Hove, oodtmoedelyck biddende gedient te weſen, den Suppliant te nemen onder de Conincklycke protectie ende ſauvegarde tegens de voorſz. oppreſſie ende feytelyckheden ende andere diergelycke, mitſgaeders hem te mainteneren in de poſſeſſie der Paſtorye van S. Jans tot Molenbeke ende S. Catharina binnen deſe Stadt met allen 't gene daer toe behoorde, affdoende alle troubels ende beletſeleu hem daer inne gedaen door den Heere Geinſinueerde, met interdictie aen den ſelven, van als Rechter iet tegens den Suppliant t' attenteren in prejudicie van de voorſz. protectie ende ſauvegarde, ende van de geproponeer dewettige ſuſpectatien, alnoch indecies hangende, den Heere Geinſinueerde geheel de materie van de ſelve te laeten decideren, door Arbiters van wederſydis te kieſen, ofte anderſſints voor onpartydige Rechters Apoſtolicque tegens den Suppliaat t'*

articulum Regulamenti de *6.* Martii 1691. Et cum conſequenter dicta Advertentia haberetur tamquam non exhibita, & Dominus Inſinuatus huc uſque non ſatisfaciendo prænarratæ Sententiæ, jam notoriæ ab eo eſſet ſecluſus, Supplicans iterato recurrebat ad Conſilium, humillime rogans, quatenus decretare dignaretur pœnam comminatam per articulum 78. prædicti Regulamenti de 6. Martii 1691. & habendo dictam Advertentiam pro non exhibita, & conſequenter decretando etiam pœnam prædictâ Sententiâ comminatam, ac habendo Dominum Inſinuatum pro ſecluſo, jus dicere ſuper copiis *cum expenſis*. Visâ denique Sententiâ *ad accordandum* deſuper ſubſecutâ 25. hujus, cum Verbali eidem conformi habito coram Commiſſariis prædicti Conſilii die 26. ſequenti, ubi comparebat Procurator Charliers cum Supplicante ad audiendum concordiæ media a Dominis Commiſſariis proponenda, citatâ ad hoc parte per Primarium, ut patebat ex relatione: Et cum Dominus Inſinuatus non comparuiſſet, petebat Charliers cauſam declarari deſertam & *pro* apertura ſecundi membri Sententiæ. Super quibus Curia, præviâ relatione in Conſilio factâ, attentâ non comparitione Domini Inſinuati, conceſſerat Charliers Actam deſertionis, & pro apertura ſecundi membri Sententiæ. Viſis omnibus Curia decretando pœnam comminatam articulo 78. Regulamenti de 6. Martii 1691. Advertentiam & ulteriorem Advertentiam Domini Inſinuati habet pro non exhibitis: conſequenter decretat pœnam in Sententia de 23. Octobris anno 1706. comminatam, habenſque præmemoratum Dominum Inſinuatum ut ſecluſum a reſponſo; & jus dicens, manutenet Supplicantem in poſſeſſione Paſtoratus S. Joannis in Molenbeka, & S. Catharinæ in hac Urbe, mandans conſequenter Domino Inſinuato, ut ceſſare faciat omnes turbationes & impedimenta in contrarium, condemnans eumdem Dominum Inſinuatum in expenſas ob hoc cauſatas, & taxatas ad ſummam 380. floren. 8. aſſium & medii, comprehenſâ relatione & executorialibus. Ita pronuntiatum in hac Urbe Bruxellenſi 27. Octobris 1707. Et erat ſignatum, BODRY.

ageren in conformiteyt van het Breve van den Paus Innocentius den XII. geapprobeert by ſyne Majeſtryt, aliaſque ſalutariter cum expenſis. *Ende in cas van communicatie, interim ende by proviſie die voorſz. interdictie, ende dat in ſaeke ſoude worden geprocedeert van dry tot dry daegen: Geſien oock het Vonnis tuſſchen partyen geweſen den 13. October 1706. waer by 't Hoff voegende de twe Requeſten Civiele des Suppliants metta ongeintituleerde geſchriften des Heere Geinſinueerde daer tegens gedient totten proceſſe, houdende de Advertentie deſſelſs Heere Geinſinueerde van den 14. Septembris te voorens voor exceptie declinatoir, ende die ſelve afslaende, ordonneerde aen den ſelven Heere Geinſinueerde binnen alſdoen andere acht daegen t' antwoorden ende te conteſteren op pene van verſteken ende recht, condemnerende den Heere Geinſinueerde in de coſten hieromme gereſen ter taxatie ende moderatie: Geſien alnoch de Requeſte by den voorſz. Suppliant gepreſenteert den 8. deſer loopende maent October, ten eynde dat 'tHoff decreterende de pene by den voorſz. vonniſſe gecommineert, ende houdende den voorſz. Heere Geinſinueerde voor verſteken, gedient ſoude weſen recht te doen op de Copyen waer op 't Hoff naer voorgaende rapport in den Raede, aleer recht te doen, ordonneert aen den Suppliant behoorelyck te doen inſinueren aen den Heere Geinſinueerde den voorgemelden Vonniſſe van den 13. October 1706, mette Venue en Cour in ſaecke gedient hebbende om &c. Geſien dienvolgende den relaeſe van den premier Huiſſier der gedaene Inſinuatie op den 10. deſer, mitſgaeders d' Advertentie ende naerdere Advertentie des Heere Geinſinueerde reſpective gedient ende geappoſtilleert den 22. ende 24. der ſelver maendt, als oock de naerdere Requeſte des Suppliants den Hove gepreſenteert, daer by te kennen gevende, dat hy aldaer genoodtſaeckt was in Proces te ſtaen in materie van maintenue ende Conincklycke protectie tegens den voorſz. Heere Geinſinueerde, waer inne by Vonniſſe van den 13. Octobris 1706. affgeslagen zynde ſyne exceptie declinatoir, was geordonneert geweeſt ten principalen te conteſteren binnen andere acht daegen op pene van verſteken ende Recht, d' welckhem alſdoen was geinſinueert geweeſt ten huyſe van ſynen Procureur de Hulder, ende alſoo 't Hoff goedt gevonden hadde aen den Suppliant t' ordonneren van't ſelve andermael te doen inſinueren aen den Heere Geinſinueerde, hadde hy ſulcx doen doen op den 10. deſer, uytwyſen den Relaeſe daer aff zynde, waer op den Heere Geinſinueerde hadde gedient van eene Advertentie, de welcke naer voorgaende rapport in Camera, was belaſt geweeſt met communicatie den 22. deſer, ſonder dat de ſelve communicatie tot noch toe was gedaen, niet tegenſtaende datſe hadde moeten geſchieden binnen tweemael 24. uren, op pene van gehouden te worden voor niet gedient ende Recht gedaen op de Copyen uytwyſens den 78. article van den Reglemente van den 6. Martii 1691. Ende want dien volgens de ſelve Advertentie gehouden wiert voor niet gedient, ende den Heere Geinſinueerde tot hier toe niet hebbende voldaen aen den voornoemden vonniſſe, daer van alſnu notoirelyck was verſteken, keerde ſich den Suppliant andermael totten Hove, ſeer oodtmoedelyck biddende gedient te weſen, decreterende de pene gecommineert by den voorſz. 78. articie van den voorſz. Reglemente van den 6. Meert 1691. ende houdende alſoo de voorſz. Advertentie voor niet gedient, alvolgens inſgelycx decreterende de pene gecommineert by den voorſz. vonniſſe, ende houdende den voorſz. Heere Geinſinueerde voor verſteken, ende Recht doende op de Copyen* cum expenſis: *Geſien eyndelyck het Vonnis ad accordandum daer op gevolght den 25. deſer met het Verbael in conformiteyt van dien gehouden voor Commiſſariſſen van den voorſz. Raede den 26. daer naer, alwaer compareerde den Procureur Charliers met den Suppliant in perſoon om te aenhooren de middelen van accorde by de Heeren Commiſſariſſen te proponeren partye daer toe gedaeght per Primarium als quamp te blychen by den relaeſe, ende mits de niet comparitie van den Heere Geinſinueerde verſocht deffaut & pro openinge van den tweeden lede van den Vonniſſe, waer op t' Hoff naer voorgaende Rapport in den Raede gedaen, mits de non Comparitie van den Heere Geinſinueerde, hadde aen Charliers geaccordeert het verſocht deffaut, & pro openinge van dent Peeden lede van den Vonniſſe, Op alles geleth, t' Hoff decreterende de pene gecommineert by den 78. article van het Reglement van den 6. Martii*

Digitized by Google

Martii 1691. houdt de Advertentie ende naerdere Advertentie des Heere Geinſinueerde voor niet gedient, diervolgens decreteert de pene gecommineert by den vonniſſe van den 13. October 1706. ende houdende den gemelden Heere Geinſinueerde voor verſteken van antwoorde, recht doende, mainteneert den Suppliant in de Poſſeſſie van de Paſtorye van S. Ians tot Molenbeeke ende van S. Catharina alhier met allen 'tgene daer toe behoort, ordonnerende vervolgens aen den voorſz. Heere Geinſinueerde te doen ceſſeren alle troubelen ende beletſelen ter contrarien, condemnerende den ſelven Heere Geinſinueerde in de coſten hier omne gereſen getaxeert ter ſomme van dry hondert een en tachentich guldens acht ſtuyvers eenen halven, daer inne begrepen het Rapport ende Ex.tie Aldus gepronuntieert binnen deſe ſtadt Bruſſele den 27. Octobris 1707. Ende was onderteeckent, Bodry.

H.

CONSULTE

Du Souverain Conſeil de Brabant a S. A. E. de Baviere Gouverneur Géneral du Païs-Bas, au ſujet des conteſtations de doctrine excitées dans le Païs ſous le nom de Rigoriſme & de Nouveauté.

Monseigneur.

Nous avons reçu en deu reſpect la Lettre de V. A. E. du 4. du mois de Novembre, ſur ce que pour le maintien de la pureté de nôtre ſainte Foy, il eſt d'une neceſſité preciſe de faire ceſſer & ſupprimer toutes les doctrines & opinions nouvelles ou de Rigoriſtes qui ont été introduites paſſé quelques années ençà, & qui ont été ſemées & paſſées dans le public par des Ecrits & Livres de ces Novateurs, & Imprimés injurieux & ſcandaleux contre les Evêques & autres Superieurs Eccleſiaſtiques: que partant nous aurons à faire retirer par l'Office Fiſcal tous les Livres & Imprimés qui contiennent quelques-unes deſdites nouveautés en matiere de doctrine; que nous aurons auſſi à défendre qu'il s'en vende, diſtribue, ou introduiſe aucun

CONSULTA

Supremi Brabantiæ Senatus ad Sereniſſimum Bavariæ Electorem (a), *Gubernatorem Belgii, ſuper Regiis Mandatis in cauſa* Rigorismi et Novitatis.

SERENISSIME PRINCEPS.

Debita cum reverentia accepimus Electoralis Veſtræ Celſitudinis Litteras 4. menſis Novembris datas, quibus monemur ad conſervandam ſanctæ fidei noſtræ puritatem omnino neceſſarium eſſe, ut ceſſare jubeantur ſupprimanturque doctrinæ omnes & opiniones novæ aut Rigoriſtarum, quæ quibuſdam abhinc annis introductæ ſunt, & in publicum diſſeminatæ ac divulgatæ per Novatorum illorum ſcripta & libros, impreſſaque injurioſa ac ſcandaloſa adverſus Epiſcopos, alioſque Superiores Eccleſiaſticos: hinc curandum nobis eſſe, ut per Officium Fiſcale retrahantur Libri omnes & Impreſſa, quæ aliquas e dictis novitatibus in materia doctrinæ continent; item a nobis prohibendi, ne quod ex illis vendatur, diſtribuatur, aut intro-

(a) Huic Principi nomen erat Maximilianus Emanuel.

Digitized by Google

introducatur in hanc regionem ; præſtandum etiam a nobis auxilium Epiſcopis ac Prælatis, quo poſſent ad hoc indigere, quotieſcumque illud a nobis poſtulaverint ; atque a nobis jubendum , ut per dictos Fiſcales advigiletur exactæ earumdem Litterarum obſervationi.

Nihil magis nobis , Sereniſſime Dux , cordi eſt quam ſanctæ noſtræ Fidei conſervatio , & eorum, quæ illi contraria ſunt ſuppreſſio. Parati erimus ſemper , non ſolum Litterarum illarum mandatis obedire, eorumque executionem curare ; ſed & ſanguinis , vitæ , ac bonorum noſtrorum ſacrificio ea tueri . Quem in finem prorſus neceſſarium eſt accurate inſtructos nos eſſe, quas doctrinas & opiniones habere debeamus pro novis aut Rigoriſtarum , & quas perſonas pro Novatoribus , una cum Scriptis & Libris ipſorum injurioſis & ſcandaloſis adverſus Epiſcopos, & alios Superiores Eccleſiaſticos : quæ quidem cognitio nobis, & omnibus hujus Ducatus Brabantiæ incolis , eo magis neceſſaria eſt , quod in hoc uſque tempus non audiverimus fuiſſe quemquam legitime accuſatum , nedum convictum , tamquam caput , adhærentem, aut participem doctrinæ ejuſmodi , & opinionum novarum vel Rigoriſtarum , aut quemquam tueri voluiſſe Scripta & Libros legitime prohibitos ; dum interim per Regna & Reſpublicas vicinas non ceſſant quidam haſce Provincias Majeſtati ſuæ Catholicæ in Belgio obedientes depingere , quaſi plenæ forent Novatoribus & Rigoriſtis ſanctæ noſtræ Fidei adverſariis . Quod ſane eo gravius & moleſtius accidit populis , quod id redundet in zelum illorum ardentem, quo & ſervare deſiderant fidem, quam Majeſtas ſua illis cuſtodivit , & tueri exiſtimationem, quam conſtantiâ ſuâ & inviolabili inter innumeras turbas & adverſitates firmitate acquiſiviſſe ſe credunt , nulli eos populo in Orbe univerſo quoad reverentiam & obedientiam erga Sedem Apoſtolicam, aut quoad religioſam doctrinæ orthodoxæ obſervationem cedere debere : & ſi interea ideæ falſæ , quas conantur quidam ſub vago & confuſo Novatorum prætextu animis imprimere , pergant ſchiſmata generare , etiam inter conſanguineos , affines & familias, homineſque innumeros,

Eccle-

aucun en ce Pays ; que nous aurons à donner aux Evêques & Prelats l'aide & aſſiſtance , dont ils pourroient avoir beſoin au même effet, toutes les fois que nous en ſerons requis de leur part ; & que nous aurons à faire veiller par leſdits Fiſcaux à l'obſervance ponctuelle du contenu de la dite Lettre.

Il n'eſt rien, Monseigneur, *qui nous ſoit plus à cœur que le maintien de nôtre ſainte Foy, & la ſuppreſſion de tout ce qui y eſt contraire . Nous ſerons toujours prêts de non-ſeulement obeïr aux ordres portés par la dite Lettre & de les faire executer, mais encore des les ſoutenir par le ſacrifice de nôtre ſang, vie & biens. A quelle fin il eſt d'une neceſſité neceſſitante , que nous ſoions préciſement inſtruits quelles doctrines & opinions nous devons tenir pour nouvelles ou de Rigoriſtes , & quelles perſonnes pour Novateurs, avec leurs Ecrits & Livres injurieux & ſcandaleux contre les Evêques & autres Superieurs Eccléſiaſtiques ; cette connoiſſance nous d'autant de tant plus importante & à tous les inhabitans de ce Duché de Brabant , que juſqu'à preſent nous n'avons oui qu'aucun auroit été legitimement accuſé , beaucoup moins convaincu , pour chef, adherent , ou participant de ſemblable doctrine , & opinions nouvelles ou de Rigoriſtes , ni qui auroit voulu ſoutenir des Ecrits & Livres duement déſendus , quoique neanmoins on ne ceſſe par tous les Royaumes & Etats voiſins de decrier ces Provinces obeïſſantes à Sa Majeſté en ce Païs-Bas , comme ſi elles fuſſent remplies de Novateurs & de Rigoriſles contraires à nôtre ſainte Foy , avec autant plus de peine & de déplaiſir pour les peuples , que cela reſalit contre le zele ardent qu'ils ont de ſe maintenir en la Foy que Sa Majeſté leur a conſervée , & dans la reputation qu'ils croient d'avoir acquis par leur conſtante & inviolable fermeté parmi une infinité de troubles & de revers, d'être autant reſpectueux & obeïſſans au S. Siege & religieux obſervateurs de la doctrine orthodoxe , qu'aucun peuple de l'Univers : quoique cependant les fauſſes idées qu'on tâche d'imprimer ſous le vague & dereglé prétexte de Novateurs, ne laiſſe pas de produire bien de diviſions , même entre des parens, alliés & familles , & une infini-*

té

tè de perſonnes Eccleſiaſtiques & Seculiérs, juſqu'à des corps entiers, ſans ſçavoir en quoi conſiſte la nouveauté ou rigoriſme dont ils s'entr'accuſent, non ſans peril, qu'on puiſſe ſe ſervir de ces mots odieux vers des perſonnes très-innocentes & de ſainte vie, même vers des filles, pour embaraſſer leur interêt & reputation. Certainement, MONSEIGNEUR, *il y va de la piété & grandeur de Sa Majeſté & de celle de V. A. E. de ne ſouffrir qu'on demeure plus longtems enveloppé dans ces tenebres, & qu'on ſe ſert de ces mots injurieux, qui mettant le trouble & le deſordre par tout, avant que de ſçavoir à qui, ni à quoi ils ſont applicables, & ſans en ſçavoir la vraie intelligence, nous rendant ainſi impraticable le concours du remede par la non-découverte du mal: après la quelle découverte, & après qu'il y aura des Decrets, Deciſions ou autres régles, par où l'on pourra diſcerner les coupables du rigoriſme & nouveauté, il ſera de ſuite encore de la juſtice que perſonne n'en puiſſe être tenu pour taché, avant que d'en avoir été convaincu, ſelon même l'intention de nôtre Saint Pere le Pape* INNOCENT XII. *dont il s'explique en pareil cas par ſon Bref qu'il a fait expedier aux Evêques du Païs-Bas; par lequel il leur enjoint autant que ce peut dans le Seigneur, de ne permettre en aucune maniere, que l'on ſe ſert d'accuſation vague, ni d'une imputation odieuſe pour décrier ou deſigner qui que ce ſoint, à moins que par des preuves legitimes il ne ſoit certainement ſuſpect de ce dont on l'accuſe; & qu'aucun ſous ce prétexte ne ſoit éloigné des Charges, Emplois, Benefices, Degrés, ni du miniſtere de la Prédication, ni d'aucune autre fonction Eccleſiaſtique que ce ſoit, avant que par des procedures judiciaires & dans les formes du droit, on ait prouvé qu'il s'eſt rendu digne de cette peine très-rude d'ailleurs à des perſonnes Catholiques.*

Il nous ſemble, MONSEIGNEUR, *qu'il ne ſe peut rien dire de plus Apoſtolique ni de plus juſte & plein d'équité: nous croiens partant qu'avec toute ſureté nous pouvons ſuivre un guide ſi certain que celui qui eſt Chef de l'Egliſe viſible, & qui ne nous marque au cas qui s'offre rien d'autre,*

Eccleſiaſticos & ſeculares, totaque adeo corpora; ignorantibus omnibus, in quo novitas aut Rigoriſmus, de quo ſe viciſſim accuſant, ſitus ſit; nec ſine periculo, ne invidioſis iſtis nominibus traducantur Viri innocentiſſimi & vitæ ſanctitate prædicti, ipſæque filiæ, ut illarum commodis & exiſtimationi noceatur. Intereſt profecto, SERENISSIME ELECTOR, pietatis ac magnitudinis Suæ Majeſtatis & Electoralis Veſtræ Celſitudinis, non pati, ut diutius iſtis tenebris implicati maneamus, uſurpenturque nomina iſta injurioſa, quæ turbant ac miſcent ubique omnia, priuſquam ſciatur cui aut ad quid applicanda ſint, & quid vere ſignificent; quo fit ut dum malum detectum non eſt, non poſſimus ad remedium illi afferendum concurrere. Ubi autem detectum fuerit, fixaque fuerint Decreta, deciſiones, aliæve regulæ, quibus Rigoriſmi & novitatis rei diſcernantur, tum adhuc juſtitia poſtulabit, ut nemo iis infectus habeatur, niſi prius de iis convictus fuerit, juxta ipſam mentem SS. Patris noſtri Innocentii XII. quam in caſu ſimili explicuit per Breve ſuum ad Epiſcopos Belgii: ubi illis: *Quantum in Domino poteſt injungit, ne ullâ ratione quemquam vagâ accuſatione & invidioſo nomine traduci aut nuncupari ſinant, niſi prius ſuſpectum eſſe legitime conſtiterit* de eo, de quo accuſatur; *nec quemquam ſub hoc prætextu repelli ab officiis, muniis, beneficiis, gradibus, ac concionibus habendis, vel aliâ quâcumque functione Eccleſiaſticâ permittant, niſi ſervato Juris ordine, eam pœnam, quæ viris alioquin Catholicis graviſſima eſt, commeruiſſe probatum fuerit.*

Nobis, SERENISSIME DUX, videtur nihil magis Apoſtolicum, nihil magis juſtitiæ & æquitati conſentaneum dici poſſe; ideoque credimus omnino ſecure ſequi nos poſſe Ducem tam certum, qualis eſt is, qui eſt Caput Eccleſiæ viſibilis, quique hic non docet nos aliud, quam quod aliunde nobis

nobis incumbit, & ad quod nos conſtringit tum conſcientia noſtra, tum juramentum ſolemne, quod in ipſo Officiorum noſtrorum ingreſſu præſtitimus, nimirum non condemnaturos nos aut punituros quemquam, niſi propter delicta aut facta, quæ declarata fuerint criminalia, & niſi de his deinde ſingulatim convictus fuerit. Eo magis in re tanti momenti E. V. Celſitudinis auxilium nobis implorandum eſt, quod frequentes, qui occurrunt caſus, doceant, inter ipſos Superiores Eccleſiaſticos non convenire quid pro Novitate aut Rigoriſmo reprehenſibili habendum ſit; conſtet bene multos, qui eo prætextu a cura animarum, prædicatione verbi Dei, aliàve functione Eccleſiaſticâ repulſam tulere, poſt rigoroſum coram aliis Synodalibus examen oſtendiſſe, doctrinam ſuam puram eſſe, ſuæque repulſæ rationem non eſſe niſi phantaſma; id quod Sanctiſſimus Pater noſter eo uſque ſignificavit, ut non tantum benignitate & ſatisfactione prorſus ſingulari quoſdam acceperit ex iis, qui tamquam de numero Novatorum illorum & Rigoriſtarum ubique lacerabantur, ſed etiam in illorum favorem ſcribi juſſerit ac mandari Nuntiis ſuis & Internuntiis, ut promotionem illorum protegerent.

Quapropter iterum iterumque vehementiſſime rogamus, ut Electoralis Veſtra Celſitudo amore Fidei illius Catholicæ, quam glorioſi ipſius Majores a tot ſeculis inter medias hæreſes, & naviculæ Petri agitationes propugnarunt, dignetur nobis regulam auctoritate Eccleſiæ roboratam procurare, per quam diſcernere poſſimus *maximas*, quæ tamquam novitas aut rigoriſmus fugiendæ ſunt, & earum ſectatores condemnare: dum officio noſtro non deerimus in his ſtudioſiſſime inveſtigandis & ſeveriſſime puniendis; præterquam quod & cum gaudio auxilium daturi ſumus Eccleſiaſticis, quibus ad hoc eo opus fuerit, ſimulque proſcripturi Scripta & Libros, quos *maximis* illis infectos deprehendemus, generatim interim nullam eos imprimendi veniam concedentes, niſi juxta Decreta, quæ ſuper eo nobis

autre, que ce que d'ailleurs eſt de nôtre obligation, à laquelle nous obligent nos conſciences, & le ſerment ſolemnel que nous avons preté à l'avenement de nos Charges, ſçavoir de ne condamner ni punir perſonne, que pour des méfaits ou pour des actions qui ſoient declarées criminelles, & qu'enſuite cette perſonne n'en ait été convaincue en individu. Nous avons autant plus de ſujet d'implorer le ſecours de V. A. E. en une occaſion ſi importante, que les occurrences frequentes ſont voir que les Superieurs Eccléſiaſtiques ne conviennent pas même entre eux de ce qu'on doit reputer pour Nouveauté ou Rigoriſme blamable, & que bien des gens qui en cette vûe ont ſouffert des rejections pour des charges d'ames, des Predications & autres fonctions Eccléſiaſtiques, ont après des examens rigoureux ſubis pardevant d'autres Synodaux, juſtifié que leur doctrine étoit pure, & que le motif de leur rejection ne conſiſtoit qu'en phantôme: ce que nôtre S. Pere le Pape a auſſi ſi avant ſait connoître, que non-ſeulement il a reçu avec une benignité & ſatiſfaction toute particuliere quelques-uns que l'on déchiroit par tout comme du nombre de ces Novateurs & Rigoriſtes, mais qu'il a encore ſait écrire en leur ſaveur, & charger ces Nonces & Internonces de proteger leur avancement.

Nous revenons partant autreſois réiterer nos très-inſtantes prieres à ce que V. A. E. par l'amour de cette Foy Catholique que ſes glorieux Ancêtres ont ſoutenue depuis tant de ſiecles au milieu des hereſies & des agitations de la barque de S. Pierre, ſoit ſervie de nous procurer une regle authoriſée par l'Egliſe, par laquelle on puiſſe diſcerner les maximes qu'on doit fuir pour Nouveauté ou Rigoriſme, & condamner ceux qui en ſeront les ſectateurs, lorſque nous ne manquerons d'en faire la recherche la plus exacte & le châtiment le plus ſevere, outre l'aſſiſtance que nous donnerons avec plaiſir aux Eccléſiaſtiques qui pourront en avoir de beſoin à cette fin, & outre la proſcription que nous ferons des Ecrits & Livres que nous trouverons tachés de ces maximes, pendant que generalement nous n'accordons la permiſſion d'en imprimer que ſur

Digitized by Google

ſur le pied des Ordonnances quis nous en ont été envoiées. Nous ſommes, Monseigneur, *&c. Etoit paraphé Ro. vt.* Signé, Boudry.

Bruxelles ce 13. Avril 1696.

nobis miſſa ſunt. Sumus, Serenissime Elector, &c.

Bruxellis 13. Aprilis 1696.

I.

RESOLUTIO

In favorem cujuſdam Paſtoris ſuſpenſi ſine prævia citatione aut monitione.

CASUS POSITIO.

Episcopus N. inſtituit Viſitationem Canonicam in Parœcia N. per unum e ſuis Vicariis Generalibus.

Idem Epiſcopus, examinato ſeu viſo Proceſſu verbali viſitationis, & audito Vicariatu, inter cætera, quæ in prædicta Parœcia obſervari deinceps voluit & mandavit, plura injunxit Paſtori Pagi, prout videre eſt ex verbis ipſius mandati juſſu Epiſcopi Paſtori inſinuati.

Verba mandati Paſtorem concernentia ſunt hæc ſequentia:

Et pour les griefs & cauſes importantes reſultantes dudit Procès-verbal de viſite, en conformité de la Declaration du Roi, de glorieuſe memoire, Louis XIV. en date du 15. Decembre 1698. pour l'établiſſement des Seminaires, regiſtrée en ſon Parlement de Flandre, le 6. Février enſuivant, nous ordonnons au Sieur N. Paſteur de N. de ſe retirer pendant le terme de trois mois dans le Seminaire Archiepiſcopal de Cambrai, pour y vacquer aux exercices de pieté, & recevoir les inſtructions ſalutaires & requiſes au Miniſtere Paſtoral, ſous la conduite d'un Directeur éclairé qui lui ſera deſigné par le Preſident dudit Seminaire, demeurant cependant le dit Sieur Paſteur interdit de l'exercice des ſaints Ordres & des fonctions Paſtorales à commencer du jour de l'inſimation de nôtre préſente Ordonnance, après lequel temps de retraite, avant de pouvoir être rétabli dans les ſaints exercices & fonctions Paſtorales, il ſe preſentera devant Nous ou nos Vicaires Generaux, avec les témoignages requis dudit Sieur Preſident, & pour être entendu ſur ſes diſpoſitions & recevoir les advis ſalutaires, tant ſur ſa conduite, que ſur les conditions requiſes pour gouverner avec fruit les ames qui lui ſont commiſes.

Ordonnons auſſi au dit Sieur Paſteur de jeûner tous les Vendredi & de reciter les ſept Pſeaumes de Penitence trois jours par ſemaine, pendans le temps qu'il demeurera dans le Seminaire; laiſſant au ſurplus à la prudence du Preſident, à lui impoſer les autres œuvres meritoires, qu'il jugera convenir.

Notandum 1. quod Paſtor, de quo agitur, numquam ab Epiſcopo, aut ab alio ejus nomine, monitus fuerit de exceſſibus vel exceſſu, quos vel quem commiſiſſet.

Notandum 2. quod Paſtori communicata non fuerint illa, quæ fortaſſis aliqui ex Parochianis in viſitatione contra Paſtorem depoſuerant, quamvis Paſtor ea ſibi communicari petiiſſet a Vicario Generali ad viſitationem iſtam peragendam deputato.

Notandum 3. quod Seminarium, ad quod Paſtor ab Epiſcopo ire cogitur, ſit extra ditionem Principis, cui tam Epiſcopus, quam Paſtor ſubſunt.

QUÆ-

Digitized by Google

QUÆRITUR

1. *Utrum decretum iſtud ſit validum?*
2. *Utrum non præbeat viam recurſui ad protectionem Regiam?*
3. *Utrum Epiſcopus poſſit ſubditos Principis dimittere ad Seminarium ſub ditione alterius Principis?*

RESOLUTIO.

Viſo & examinato caſu ſupra poſito, cenſent infraſcripti Decretum ſive Mandatum Epiſcopi contra Paſtorem, de quo in caſu, multis ex capitibus eſſe nullum & invalidum.

In primis ex contextu Mandati habetur, non tantum Paſtori ob prætenſos aliquos defectus impoſitam eſſe pœnitentiam in Seminario Cameracenſi ſpatio trium menſium peragendam, ſed & inſuper graviſſimam ei inflictam eſſe Cenſuram, nimirum ſuſpenſionem ab exercitio ſacrorum Ordinum & functionum Paſtoralium in verbis: *Demeurant cependant le dit Sieur Paſteur interdit de l'exercice des ſaints Ordres & des fonctions Paſtorales, à commencer du jour de l'intimation de nôtre préſente Ordonnance.*

Ulterius ex contextu Mandati manifeſtum eſt hanc ſuſpenſionem ſive interdictum eſſe prolatum tamquam Cenſuram Eccleſiaſticam ſive pœnam medicinalem ad correctionem: quandoquidem etiam poſt peractam pœnitentiam per tempus præfixum trium menſium mandet Paſtori, ut priuſquam reſumere queat exercitium ſacrorum Ordinum aut functiones Paſtorales, debeat ſe præſentare cum teſtimonio Præſidis Seminarii Epiſcopo aut ejus Vicariis Generalibus, ut hi diſpiciant, quæ ſit poſt exactam pœnitentiam & perſolutam pœnam ejus diſpoſitio: quæ notorie ſignificant ſuſpenſionem ſive interdictum per modum Cenſuræ ad correctionem fuiſſe inflictam, non autem per modum ſimplicis pœnæ propter delictum commiſſum; quia dum infligitur ut pœna commiſſi delicti, ſuſpenſio ſive interdictum, perſolutâ pœnâ, ipſo jure ceſſat & ſine ulteriori examine ſuper diſpoſitione ſive converſione, ille, qui delictum commiſit, poteſt functiones, a quibus fuit ſuſpenſus, reſumere.

Cum igitur in caſu propoſito inflicta fuerit Cenſura, nulluſque ordo judicialis fuerit ſervatus, vel hoc ex capite Mandatum ſive Decretum, quantum ad hanc cenſuram, omnino eſt invalidum & nullum.

Indubitatum enim eſt nullam Cenſuram valide ferri poſſe, niſi ſervato ordine judiciali: imo „ quandocumque in Sententia eſt „ defectus ſubſtantialis ordinis Juris, certum eſt (ait Suareſius *de Cenſuris*, *diſp.* „ 4. *ſect.* 7. *num.* 2.) Cenſuram eſſe non „ ſolum utcumque injuſtam, ſed prorſus in„ validam; quia Sententia ipſa nulla eſt, „ & Sententia nulla nullum poteſt produ„ cere effectum „.

Quandoquidem autem in caſus poſitione aſſeratur, Paſtorem nec fuiſſe citatum nec monitum, ante prolatam in ipſum Cenſuram prædictam; indubitatum eſt in prolatione Cenſuræ eſſe manifeſtum defectum eſſentialem ordinis Judiciarii; inter omnes quippe convenit citationem eſſe eſſentiale & ſubſtantiale requiſitum ordinis Judiciarii, imo Sebaſtianus Vantius in ſuo ſpeciali Tractatu *de Nullitatibus*, dicere non dubitavit, nullitatem ex defectu citationis reſultantem eſſe omnium *potentiſſimam*, ſcilicet ad reddendum proceſſum irritum, & latam Sententiam omnino nullam.

Hinc ſcribit Marius Alterius in ſuo opere *de Cenſuris*, etiam Sententiam declaratoriam, quod aliquis reciderit in Cenſuram, non poſſe fieri ſine citatione, & antequam audiatur, & contumax judicetur: & ſi fiat abſque ulla citatione & auditione, eſt ipſo jure nulla, & nullum impedimentum adfert, quominus geſta per obſtrictum Cenſuris valeant.

Alter defectus ordinis Judiciarii in prolatione Cenſuræ reſultat ex non facta monitione Paſtori. Indubitatum enim eſt, ad validitatem Cenſuræ neceſſario requiri præviam monitionem: quia (ait Suareſius *diſp.* 4. *ſect.* 7. *num.* 5.) ſi nulla monitio præmiſſa ſit, nec contumacia præcedere poteſt, & conſequenter nec vera & ſufficiens cauſa Cenſuræ, & ideo talis Cenſura ſemper eſt nulla ex defectu cauſæ. Conſtat præterea ex ipſo textu Mandati ſive Decreti Epiſcopi nullam ſpecialem cauſam

hujus

Digitized by Google

hujus inflictæ Cenſuræ in Sententia ſive Decreto eſſe nominatim expreſſam, quod tamen in omni Cenſura requirit Concilium Lugdunenſe ſub Innocentio IV. *in cap.* 1. *de Sententia Excomm. in* 6. in verbis: *Et cauſam excommunicationis expreſſe conſcribat, propter quam excommunicatio profertur.* Declarat autem *hæc eadem* (quæ circa Sententiam excommunicationis decrevit) *in ſuſpenſionis & interdicti Sententiis velle obſervari.*

Dicit quidem Epiſcopus, quod ad hoc Mandatum ſeu Decretum proceſſerit viſis gravaminibus reſultantibus ex Proceſſu verbali viſitationis: *Et pour les griefs & cauſes importantes reſultantes du dit Procès-verbal de viſite.* Sed vel hoc ſolo titulo hujus Decreti nullitas & invaliditas habetur. Notum quippe eſt, nec ullus vel parum in jure peritus ignorat, Proceſſum verbalem viſitationis eſſe actum extrajudicialem neque in viſitatione judicialiter procedi. Proinde dum Epiſcopus exponit, quod proceſſerit ex Actis viſitationis ſive Proceſſu verbali viſitationis, hoc ipſo agnoſcit Cenſuram aliaſque pœnas in ſuo Decreto prolatas fuiſſe omiſſo omni ordine Judiciario; atque ita Decretum hoc continet manifeſtum errorem ſive defectum.

Epiſcopus enim viſitando non procedit ut Judex ſive judicialiter, ſed potius œconomice, corrigendo quæ correctione indigere viderit, ut poſt alios recte advertit & notavit Franciſcus Zypæus Archidiaconus & Officialis Antuerpienſis in ſua Analyſi Juris novi *tit. de accuſat. num.* 9. ubi in primis notat, quod valde differunt correctio, Judicium ſummarium, Judicium ordinarium.... *In viſitatione,* ait, *Diœceſeos ſi quid Epiſcopus corrigendo ordinat, per appellationem non ſuſpenditur .... Correctio reſpicit politiam: quam qui curant, magis exequendo, quam judicando & cognoſcendo procedunt .... igitur correctio fit ſine forma aut figura judicii .... ergo correctioni locus maxime eſt in viſitationibus, dum Epiſcopus ſicut ædilitii Magiſtratus Civitatem vel Diœceſim obeunt, & quicquid inordinatum inveniunt, reformant, nec ordinarium modum procedendi ſervantes, ita non niſi correctiones, non pœnas ordinarias infligentes. Hoc enim non poteſt fieri niſi Proceſſu ordinarie inſtructo: nam & ſummarius Proceſſus, & cognitio, uti convenit Judicibus pedaneis; ita etiam ex eo pœna ordinaria non poteſt imponi, ſed ea ſolemnem & plenam cognitionem requirit, quæ inſtituenda eſt, dum contra aliquem ordinaria punitio intenditur. Unde & in viſitatione non niſi clara & liquida emendantur, alia ad Judicium ordinarium remittuntur.*

Noverat id indubie Epiſcopus mittendo Vicarium ſuum Generalem nullâ juriſdictione inſtructum ad viſitandum Parochiam Paſtoris, de quo in caſu; noveratque per conſequens Proceſſum verbalem viſitationis per hunc Vicarium confectum, non eſſe niſi actum extrajudicialem; verum id mirum, Epiſcopum ex ſola acta viſitatione extrajudiciali proceſſiſſe ad pœnas ordinarias, qualis indubitanter & ſine ulla controverſia eſt ſuſpenſio ſive interdictio Paſtoris ab exercitio ſacrorum Ordinum & functionum Paſtoralium.

Denique ſi in viſitatione Epiſcopus ejuſve Vicarius quidquam emendandum aut corrigendum a Paſtore reperiſſet, ſuper eo Paſtorem monere inſtar veri Patris ſpiritualis debuiſſet.

Certum enim eſt, viſitationem unice ad emendationem & correctionem ſubditorum inſtitui debere: idque, ut ait Innocentius IV. *in cap.* 1. §. *Sane, de Cenſ. in VI. per ſalubria monita nunc levia, nunc aſpera, juxta datam ſibi a Deo prudentiam diligenter intendentes.*

Cum igitur in caſu propoſito Epiſcopus ejuſve Vicarius ſuper nullo defectu in viſitatione Paſtorem monuerit, evidens eſt hanc in Paſtorem numquam monitum aut citatum pœnam perperam eſſe decretam.

Et quis judicare poterit, Epiſcopum ejuſve Vicarium viſitando intendiſſe inſtar veri patrisfamilias emendationem ſeu correctione ſubditorum, qui defectus, quos emendare deberent, nec ſignificare, nec ſuper iis eos monere ſollicitus fuit?

Ad ſecundum reſpondetur, Paſtorem, de quo hic agitur, poſſe contra hunc Epiſcopi proceſſum habere Recurſum ad Regiam protectionem.

Cum enim nullus ordo Judicialis in hac Sententia ſive Decreto Epiſcopi fuerit ſervatus, ſed omnia extrajudicialiter contige-

riut, Paſtore nec citato, nec audito, non tantum redditur Sententia ſive Decretum nullnm & invalidum, & tamquam tale per Superiorem declarandum, ſed & inſuper præbet viam Recurſui ad protectionem Regiam; quandoquidem enim Paſtor nec auditus nec citatus fuerit, cenſetur viâ facti in pacifica poſſeſſione ſni Beneficii Paſtoralis per ſuſpenſionem ſive interdictionem ab exercitio ſacrorum Ordiuum & functionum Paſtoralium violenter turbatus: quæ violenta turbatio indubitanter præbet viam Recnrſui ad protectionem Regiam, quæ unice ad hoc tendit & impenditur, nt violentia ſnbditis Regis illata comprimatur & tollatur.

Nec minus Regia protectio impendenda ſubditis, ſive Laicis, ſive Eccleſiaſticis, ſi violentia ipſis fiat per Judices, ſeu Seculares, ſeu Eccleſiaſticos, quam ſi hæc inferatur per privatos, uti multis probat & oſtendit Franciſcus Salgado, *De Protectione Regia*, *part.* 1. *cap.* 1. *Præludio* 4. Concludirque *num.* 192. „ Igitur ſi Judex „ infert vim, poterit legitime oppreſſus ad „ Regem confugere, ut vis illa propulſe- „ tur, & vim paſſus protegatur & defen- „ datur: cæteris etenim violentiis (ait) „ hæc quæ a Judice fit, major eſt, & „ atrocior, cum ſub ſecuro & ſuperiorita- „ tis ac juriſdictionis prætextu, facillime „ deliberari poteſt, ad ejuſmodi vim in- „ ferendam „.

Ad tertium, quandoquidem in caſu propoſito Paſtor ſupponatur legitime incorporatus & affixus per inſtitutionem Canonicam Beneficii Parochialis Dœceſi ſub ditione Principis, fas non fuit Epiſcopo eum ad agendam pœnitentiam mittere ad Seminarium in alterius Priucipis ditione conſiſtens.

Epiſcopus enim non poteſt ſubditum Principis, qualis cenſendus eſt hic Paſtor e propria ſua ditione ad ditionem *Extranei* Principis dimittere; hæc enim dimiſſio ſpecies quædam eſt relegationis, quam ab Epiſcopo ſeu Judice Eccleſiaſtico infligi non poſſe indubitatum eſt: multiſque poſt Renatum Choppinum in Commentario ad Leges Municipales Andegavenſinm *lib.* 1. *cap.* 39. probat Carolus Fevretius de Appellatione tamquam ab abuſu *lib.* 1. *cap.* 4. *num.* 11. Notans ibidem: Fas eſſe Epiſcopo, Sacerdotes *extraneos non beneficiatos* ob malam converſationem de ſua Diœceſi dimittere ad proprias: eo quod juxta Canones Clerici teneantur ſinguli in ſnis propriis Diœceſibus deſervire, niſi (ait) per Beneficium legitime alteri Diœceſi ſint incorporati.

Et ſane cum Principes non permittant, ut Subditi ſui, ſive Seculares, ſive Regulares, a ſuis Superioribus ſub alterius Principis ditione morantibus viſitentur ſine eorum conſenſu, indubie eâdem ratione nec permittendum, nt Epiſcopi Snbditos mittant ad directionem Superiorum alterius Principis, a quibus ſnbinde inſtructiones contrarias regimini & intereſſe ſni Principis accipere poſſunt. Ita reſponſum Lovanii hâc 4. Junii 1720.

Z. B. Van-Espen *J. U. D. & SS. Can. Prof.*

A. Bauwens *J. U. D. & Prof. Ordin.*

Infraſcripti Advocati Supremi Brabantiæ Senatus, viſis caſu, quæſtionibus, & Reſponſo Clariſſimorum Dominorum Van-Eſpen & Banwens Juris utrinſque Doctorum in Univerſitate Lovanienſi, suprapoſitis, ſunt ejuſdem opinionis cum dictis Doctoribus præconſultis ob rationes & auctoritates in eorum reſponſo allegatas. Et eſt apud nos, non minus quam in Gallia, illæſa & uſitata hac in parte Regia Protectio, licet aliis terminis utamur in ea re quam Galli. Actum Bruxellis hâc 6. Junii 1720.

A. Deſcartes. H. Van Hanewyck. B. Bodry. J. De Swert. J. B. De Wilde 1720. *Van Baren* 1720. *F. Lion. J. De Plecker. R. C. Swarts.*

MA-

Digitized by Google

K.

MAINTENUE

Geaccordeert aen E. V. Joannes Vernimmen Prieſter van het Oratorie in de poſſeſſie van ſyne Paſtorale bedieningen.

Philips by der gratie Godts Coninck van Caſtillien, van Leon, van Arragon, &c. Aertſhertoge van Oiſlenryck, Hertoge van Bourgoigne, van Lotryck, van Brabant, &c. den ierſten van onſe Deurweirderen oft Boden macht hebbende exploicteren binnen deſen onſen Lande ende Hertoghdomme van Brabant, hier op verſocht ſaluyt: Wy hebben ontfangen die ſupplicatie van Heer Jan Vernimmen Canonink der tweede fondatie van S. Geodel'n ende Paſtoir vant' cleyn Begynhof binnen deſe onſe Stadt Bruſſele, inhoudende hoe dat hy in ſyne voorſz. qualiteyt van Paſtoor van in den jaere 1642. tot nu toe gedaen heeft alle functien paſtoral, naementlyck van pred eken ende Bichthoiren, ende alſoo daer af is in goede deughdelycke poſſeſſie; ende alhoewel hy daer inne niet en ſoude behooren geturbeert te worden, ſoo iſt niet te min dat den Eerw. onſen Lieven, ende getrouwen Vaeder in Gode die Aertſ-Biſſchop van Mechelen hem begeven heeft tot eene Acte in date den ſeſthienden der loopende maendt van September (apparentelyck door eenige ſurpriſe) waer by hy verclaert om redenen ſyn ghemoet moverende te wederroepen de macht van te predicken, ende Bicht te hooren in ſyne Dioceſe, den Verthoonder toecommende, waer aff d'inſinuatie gedaen is op den 18. daer naer aen den ſelven, ſulckx dat hy Verthoonder hem daer door (niet ſonder merckelyk ſchandael) geturbeert vindt in ſyne voorſz. goede deughdelycke poſſeſſie van te doen alle functien Paſtoral, niet alleenelyk tegens alle rechten maer oock ſonderlingen tegens de privilegien van deſen Lande van Brabant, alwaer niemandt buyten den ordi-

na-

MANUTENENTIA

Conceſſa R. P. Joanni Vernimmen Presbytero Oratorii in poſſeſſione functionum ſuarum Paſtoralium.

Philippus Dei gratiâ, Rex Caſtellæ, Leonis, Arragoniæ, &c. Archidux Auſtriæ, Dux Burgundiæ, Lotharingiæ, Brabantiæ, &c. Primo omnium Apparitorum ſive Satellitum noſtrorum habenti poteſtatem executioni mandandi in hac noſtra Ditione & Ducatu Brabantiæ ad hoc requiſito, ſalutem. Recepimus Libellum ſupplicem Domini Joannis Vernimmen Canonici ſecundæ Fundationis S. Gudulæ & Paſtoris minoris Begginagii in hac noſtra Civitate Bruxellenſi, continentem quomodo ipſe in ſua prædicta qualitate Paſtoris ab anno MDC. quadrageſimo-ſecundo uſque modo obiverit omnes functiones Paſtorales, nominatim prædicandi & audiendi confeſſiones; & quod ſic ſit in bona & valida poſſeſſione; & quamvis in illa non deberet turbari, nihilominus factum eſt, ut Reverendus Dilectus noſter & Fidelis Pater in Deo Archiepiſcopus Mechlinienſis reſolverit ſe ad unam Actam de data 16. menſis currentis Septembris (apparenter per aliquam ſubreptionem) quâ declarat ſe, ob rationes animum ſuum moventes, revocare facultatem concionandi & confeſſiones audiendi in ſua Diœceſi, Supplicanti competentem, cujus Inſinuatio ei facta eſt die 18. ſequenti: ita ut Supplicans ſe turbatum inveniat (non ſine notabili ſcandalo) in ſupradicta bona & valida poſſeſſione exercendi omnes functiones Paſtorales, non ſolum contra omnia jura, ſed ſpecialiter contra Privilegia hujus ditionis Brabantiæ, ubi nemo extra ordinarium curſum juſtitiæ condemnari poteſt, multo minus inauditus & abſque prævie probatis ſufficientibus rationibus poſſeſſione ſuâ deji-

Kkkk 2 ci,

Digitized by Google

ci, pront in ſupraſcripta Acta ne minima quidem ratio continetur, neque Supplicans ex parte Illuſtriſſimi Domini unquam monitus fuit: ideo ad Nos recurrit, humiliter ſupplicans pro Litteris noſtris manntenentiæ in forma in eum finem. Quapropter, hiſce conſideratis, tibi ſignificamus & mandamus per præſentes te auctorizantes quatenus, ſi tibi conſtiterit de poſſeſſione & exercitio præſcriptarum functionnm Paſtoralium, atque una de turbationibus & impedimentis Supplicanti cauſatis, ut ſupra ſcriptum eſt, in qnantum ſufficit, hoc caſu citato ad hoc Archiepiſcopo Mechlinienſi prædicto & omnibus aliis, quos ad hoc citare oportebit, & ſi ex parte Supplicantis fneris reqniſitus, in eum diem, horam & locum opportunum, & quibus jndicabis convenire, ſupraſcriptum Supplicantem in prædicta poſſeſſione & exercitio dictarum functionnm Paſtoralium ex parte noſtra teneas & mannteneas, teneri & mannteneri facias, expreſſe & ſtricte ex parte noſtra mandando præſato Archiepiſcopo Mechlinienſi & omnibus aliis, quibus oportebit, & ut ſnpra fueris requiſitus, ut ſupra memoratum Supplicantem prædictas functiones exercere, & fructibus atque emolumentis eiſdem annexis, eo modo quo ſupradictum eſt, pacifice frui permittant, & omnes turbationes in iiſdem Supplicanti cauſatis cum omni damno & intereſſe indilate amoveant & reparent, vel amoveri & reparari faciant, nec Supplicantem in iiſdem deinceps nllo modo turbari aut moleſtari permittant, eumdem Archiepiſcopum Mechlinienſem & omnes alios, ad quos pertinebit, ad hoc compellendo, ſi opus, omnibus opportunis juris remediis in eum finem: Et in caſnm oppoſitionis, recuſationis, ant protractionis, cites opponentes ut compareant certâ die convenienti coram Dilecto & fideli Cancellario noſtro & Conſiliariis Conſilii Brabantiæ, ad ibidem rationes ſuæ oppoſitionis, recuſationis, ant protractionis allegandum, & declarandum, reſpondendum, & in cauſa ulterius procedendum, quemadmodum oportebit, Cancellario noſtro & Conſiliariis prædictâ die reſcribendo quod hac in re egeris, quos monemus eiſque mandamus, ut partibus auditis prompte jus dicant & juſtitiam adminiſtrent, quia

nariſſen cours van Juſtitie en kan gecondemneert worden, veel min ongehoirt, ende ſonder voorgaende bewys van genoechſaeme redenen geſtotoen worden uyt ſyne poſſeſſie, gelyk in de voorſchreve Acte geene de minſte reden en ſtaet bekent, noch den Verthoonder van wegen ſyne voorſz. Eerweerdigheyt oock nimmermeer vermaent geweeſt, waer omme keerde hy hem tot ons ootmoedelyck biddende om onſe opene Brieven van Maintenue in forma daer toe dienende: Waeromme ſoo eſt dat wy deſen aengeſien u ontbieden ende bevelen daer toe committerende by deſen dat ſoo verre u blycke van de poſſeſſie ende gebruycke van de voorſchreve functie Paſtoral, mitſgaeders van de turbatien ende beletten hem daer inne gedaen alſoo voorſchreven is, ſoo veele des genoech ſy, ghy in dyen gevalle daer, toe geroepen den voorſchreven Aertſ-Biſſchop van Mechelen ende allen andere die daeromme ſullen behooren geroepen te worden, ende gy des van wegen des voorſz. Suppliants ſult worden verſocht, tot alſulcken daege, ure, ende plaetſe, als dat behoiren ſal, ende ghy den beſcheyden ſiet, den voorſz. Suppliant in de voorſz. ſyne poſſeſſie, ende gebruycke van de voorſz. functie Paſtoral van onſen t' wegen houdt, ende mainteneert, doet houden ende mainteneren, doende expres ende ſcherp bevel van onſen t' wegen aen den voorſz. Aerts-Biſſchop van Mechelen, ende allen anderen dyen dat behooren ſal, ende des van wegens als vooren ſult worden verſocht, dat ſy den voorſz. Suppliant van de voorſz functie, midtſgaeders van de vruchten, ende profyten daer toe behoorende, inder vuegen, ende manieren boven verhaelt, peyſelyk ende vredelyk doen ende laeten poſſeſſeren, ende alle beletſelen, ende turbatien de voorſz. Suppliant daer inne gedaen, terſtont ende ſonder vertreck coſteloos, ende ſchaedeloos afdoen, ende repareren, ofte doen afdoen ende repareren, ende hem verdraegen den voorſz. Suppliant daer inne meer te turberen ofte moleſteren in eeniger manieren, den ſelven Aerts-Biſſchop ven Mechelen, ende allen anderen dyen dat behoiren ſal daer toe op dats noot ſy bedwingende by ende met alle behoorelycke wegen, ende manieren van bedwanga daer toe dienende, ende ingevalle van oppoſitie, wygeringe, oft vertreck, daeght d' op-

ponenten te compareren t' eenen ſekeren gelegen daege voor onſen ſeer Lieven, ende getrouwen Cancellier ende Luyden van onſen Raede geordonneert in Brabant, om daer die redenen van hunder oppoſitie, weygeringe, oft vertreck op te doen, ende te verclaeren, t' antwoorden, ende in der ſaecken voorts te procederen, ſoo behooren ſal, onſen voorſz. Cancellier, ende Raedts-luyden ten voorſz. daege overſchryvende t' gene des gy in deſen ſult hebben gedaen, de welcke wy ontbieden, ende bevelen dat ſy partyen gehoirt goet, cort, onvertogen recht doen, ende expeditie van Juſtitie, want ons alſoo gelieft. Ghegeven in onſe Stadt van Bruſſel den vierentwintigſten September 1658. was gheparapheert, &c. leeger ſtont: By den Coninck in ſynen Raede, Onderteeckent J. Naute ende was geſegelt met ſyne Majeſteyts grooten ſegele, onder uythangende aen enckelen parckementen ſterte, gedruckt in rooden Waſſe.

quia Nobis ita placet. Datum in Urbe noſtra Bruxellenſi die 24. Septembris anno 1658. &c.

L.

SENTENTIE

Van den Souverynen Raede van Brabant tuſſchen Paulus Crabbe Paſtoor van Lovenjoul, en Pellenberg Suppliant en Verwerver van de eene ſyde, ende de Lant-Deken van het Diſtrict van Loven, Deſervitor, Kerk-Meeſter, Meyer ende Schepenen van Lovenjoul, ende die het Vicariaet van het Aertsbiſdom van Mechelen, Geinſinueerde en Supplianten by Requeſte van den 21. ende 30. Avril 1667. en 23. Julii 1669. van de andere ſyde.

SENTENTIA

Supremi Conſilii Brabantiæ inter Paulum Crabbe Paſtorem in Lovenjoul & Pellenbergh, Supplicantem & Impetrantem ex una parte, & Archipresbyterum Diſtrictus Lovanienſis, Deſervitorem, Æditum, Prætorem, & Scabinos dicti Lovenjoul, & illos qui ſunt de Vicariatu Archiepiſcopatus Mechlinienſis, Inſinuatos & Supplicantes per Supplicas de 21. & 30. Aprilis 1667. & 23. Julii 1669. ex alia parte.

CArel by der gratie Godts, Coninck van Caſtillien, van Leon, van Arragon, &c. Aerts-hertoge van Oiſtenryck, Hertoge van Bourgoigne, van Lotryck, van Brabant, &c. Doen te weten dat geſien ende geviſiteert wel ende in't langhe in onſen Raede geordonneert in Brabant 't voorſz. proces dervoorn. partyen ſoo ende gelyck 't ſelve is geinſtrueert, ende op al wel ende rype-

lyck

CArolus Dei gratiâ, Rex Caſtellæ, Leonis, Arragoniæ, &c. Archidux Auſtriæ, Dux Burgundiæ, Lotharingiæ, Brabantiæ, &c. Notum facimus, quod bene & ad longum visâ & examinatâ ſupra memoratâ lite in Conſilio noſtro Brabantiæ, inter utramque partem, prout eadem inſtructa eſt, & omnibus mature conſideratis, quæ in hiſce conſideranda erant,

Nos

Nos maturâ Conſilii deliberatione confirmantes mandata in Litteris manutenentiæ Impetrantis expreſſa de 17. Martii 1667. *eumdem manutenemus in poſſeſſione & FUNCTIONIBUS Paſtoratus de Lovenjoul & Pellenbergh*, interdicentes Inſinuatis eum in eo *ulterius ullo modo turbare aut moleſtare*, ſed e contra omnia impedimenta amoveant, & eumdem *prædictas functiones Paſtorales pacifice exercere permittant* cum omnibus fructibus & emolumentis eiſdem annexis, detractâ tamen portione legitimâ ad ſuſtentationem Deſervitoris uſque ad realem apertionem & publicationem teſtimoniorum utriuſque partis incluſive, levantes inſuper interdicta ſuper Libellis Inſinuatorum & Supplicantium emanata 21. & 30. Aprilis 1667. declarantes hiſce mediantibus ceſſare concluſiones ulteriores per dictos Libellos captas; ſimiliter declarantes, Inſinuatos & Supplicantes in petitione ſua prædicto Libello de 23. Julii 1669. facta non eſſe receptibiles; condemnantes eos in medietatem expenſarum, aliam medietatem ob rationes compenſantes. In cujus rei fidem hiſce appendi juſſimus ſigillum, quo Dominus & Pater noſter, cujus Deus misereatur, uſus eſt in hiſce Belgii Provinciis, quo utemur donec noſtrum ſculptum fuerit. Datum & ita pronuntiatum Bruxellis die 12. Octobris anno 1670. & Regnorum noſtrorum ſexto. Sub GHINDERTAELEN.

lyck geleth, met oock geconſidereert 't gene des men in deſen behoorde te conſidereren, wy by goede ende rype deliberatie van den Raede interinerende de bevelen begrepen in d'opene brieven van Maintenue des Impetrans vanden 17. Meert 1667. houden ende mainteneren den ſelven in de poſſeſſie ende GEBRUYCK vande Paſtorye van Lovenjoul ende Pellenbergh, *verbiedende de Geinſinueerde hem daerinne* meer te turberen, ofte moleſteren in eeniger manieren, *dan ter contrarien alle beletſelen te weiren ende den ſelven de* voorſz. functie Paſtorael vredelyck te laeten poſſederen, *ende volghen alle de vruchten baeten ende proffyten daer toe behoorende, behoudelyck dat aen de ſelve gecort ſal worden de legaele portie, ende onderhoudt van den Deſerviteur totte effective openinge vande reſpective thoonen van partyen inclus*, lichtende tot dyen d'interdictie verleent op de Requeſte der Geinſinueerde ende Supplianten van den 21. ende 30. Aprilis 1667. *verclaerende dat daermede de voordere concluſien met ende over de ſelve Requeſten genomen comen te ceſſeren, verclaerende inſgelyck de voorſz. Geinſinueerde ende Suppliant en niet ontfanckbaer in den verſuecke gedaen met hunne voorſz. Requeſte van den 23. July 1669. condemnerende de ſelve in de hellicht vande coſten, de andere hellicht om redene compenſerende. Ende des T'oirconden hebben wy hier aen doen hangen den Segel die wylen onſen Heere ende Vaeder, die Godt genadigh zy, gebruycht heeft in deſen Landen van herrewaertsover, den welken wy gebruycken ſullen tot dat den onſen ſal weſen geſneden. Gegeven ende alſoo gepronuntieert tot Bruſſel den 12. Octobris 1670. ende van onſe Rycken het ſeſde ſub* GHINDERTAELEN.

M.

MANUTENENTIA

Conceſſa Plebano S. Gudulæ Bruxellis in poſſeſſione ſuæ Plebaniæ, & functionum ejuſdem.

Heer Petrus van Eesbeke Licentiaet in de Theologie, Suppliant.

Den Heere Aerts-Biſſchop van Mechelen midtſgaeders Heer Petrus de Rauvv Deſervitor der Plebanie van de HH. Michaël en Gudula binnen deſe Stadt Bruſſele, Geinſinueerde.

GEſien in ſyne Majeſteyts Souvereÿnen Raede geordonneert in Brabant die Requeſte by den Suppliant aldaer gepreſenteert den 5. October 1697. tenderende ten eynde den voorſchreven Raede geliefde gedient te weſen hem Suppliant te mainteneren inde poſſeſſie der Voorſz. Plebanie van de HH. Michaël, ende Gudula, ende al volgens aenden voornoemden Heere jerſten gedaeghde t' ordonneren dat hy alle beletſelen ter contrarien met de welcke hy den Suppliant uyt het paiſibel geniet ende functie der voorſchreve Plebanie was houdende, ſoude hebben te doen ceſſeren, ende voorts oock de feytelycke privatie van ſyn recht in de voorſeyde Requeſte breeder vermelt, mitſgaeders de weygeringhe van hem te geven de ſorge de zielen, onder pretext dat den Suppliant alvooren ſouden moeten bekomen oorlof ende permiſſe van den Heere Biſſchop van Doornick om ſyne Paſtorye der Stadt Cortryck te verlaeten; ende dat hy hem al volgens tot de voorſchreve functie ende liber geniet der voornoemde

Dominus Petrus van Eesbeke S. Theologiæ Licentiatus, Supplicans.

D. Archiepiſcopus Mechlinienſis, una cum D. de Rauw Deſervitore Plebaniæ ſanctorum Michaëlis & Gudulæ in hac Urbe Bruxellenſi, Inſinuati.

VIſo in ſupremo Brabantiæ Conſilio Suæ Majeſtatis Libello ſupplice a Supplicante ibidem exhibito 5. Octobris 1697. in finem ut placeret dicto Conſilio Supplicantem manutenere in poſſeſſione prædictæ Plebaniæ SS. Michaëlis & Gudulæ, & conſequenter præfato Domino primo Inſinuato mandare, ut omnia impedimenta in contrarium, quibus Supplicantem tenebat extra pacificum exercitium & functionem ſuæ Plebaniæ, atque etiam in privatione juris ſui viâ facti, ceſſare curaret, prout in dicto Libello amplius deductum eſt, ſimiliter dilationem ipſi concedendi curam animarum ſub prætextu, quod Supplicans prævie deberet obtinere veniam & permiſſionem a Domino Epiſcopo Tornacenſi ad deſerendum Paſtoratum civitatis Cortracenſis, & quod conſequenter eum admitteret ad prædictas functiones & liberum exercitium memoratæ poſſeſſionis Plebaniæ, & ei concederet quidquid neceſſarium foret in eorum finem: & alias contra ea omni meliori modo provi-

Digitized by Google

videre, ut hæc novitas, volendi ſubditos tarum Provinciarum dependere a voluntahe alterius, eoſque obligandi ad tranſeundum de una Diœceſi ad aliam, in qua ipſis provideretur, ut obtineant ad hoc conſenſum & permiſſionem iſtius Epiſcopi, cujus Diœceſim deſerere intendunt, non introducatur in magnum præjudicium eorumdem ſubditorum, ac notanter Juris Patronatus Suæ Majeſtatis & vaſſallorum ejus tam Eccleſiaſticorum quam ſecularium, omnia *cum expenſis;* & in eaſum communicationis aut remiſſionis coram Dominis Commiſſariis, concedere interim dictam ordinationem: ſuper quo Libello ſupplice placuit Conſilio remittere Supplicantem coram Commiſſariis dicti Conſilii parte ad hoc debite citatâ: Viſo inſuper alio Libello ſupplice Supplicantis de 15. ejuſdem menſis Octobris, ad obtinendam permiſſionem citandi D. Deſervitorem in diem præfixam ad, &c. Similiter Verbali habito 16. ſequenti, ubi Procurator Charliers junior pro Supplicante proponens repeti curabat contentum prædicti Libelli Supplicis, & concludebat prout in eodem cum expenſis, & ut dicto Domino Deſervitori interdiceretur quidquam ulterius attentare ultra id, quod concerneret purum exercitium functionum Paſtoralium, *ubique cum expenſis:* Viſâ etiam Advertentiâ in ſcriptis & ulteriori Advertentiâ Domini primo Inſinuati una cum Advertentia Domini ſecundo Inſinuati, contentâ in Verbali de 18. dicti menſis cum reſponſo verbali Supplicantis deſuper ſubſecuto; ſimiliter Sententiâ interlocutoriâ de 24. ejuſdem menſis, quâ Curiâ interveniente Officio Fiſcali, tenens Advertentias Domini primo Inſinuati & ſecundo Inſinuati pro exceptione declinatoria, eaſque rejiciens mandat dictis Dominis Inſinuatis intra triduum reſpondere & litem conteſtari reſpective contra Libellum Supplicantis de 5. Octobris 1697. & contra ejus concluſionem captam Verbali de 16. ſequentis ſub pœna ſecluſionis, & quod jus dicetur ſuper iis, quæ in Curia fuerint reperta: Viſis ad hoc ulterioribus Verbalibus inter partes in cauſa habitis, & notanter illo de 19. Februarii proxime lapſi, in quo prædictus Charliers, quandoquidem Procuratores DD. Inſinuatorum ſe non conformaſſent Apoſtil-

læ

noemde poſſeſſie in de gemelde Plebanie ſoude hebben t'admitteren, ende te geven al wat hem daer toe nootſaeckelyk was, ende anderſints daer tegens op de beſte maniere te voorſien op dat de nieuwigheyt van d'onder ſaeten deſer Provintien te willen doen dependeren van den wille van andere, ende van hun, em van d'eene Dioceſe, ofte Kercke te mogen gaen in eene andere, in de welckeſy woorſien wierden,' te willen obligeren van daer toe te moeten bekomen de permiſſie ende conſent van den Biſſchop, wiens Dioceſe oſte Kercke ſy ſochten te verlaeten, niet ingedrongen en wierden tot overgroote prejudicie van de ſelve onderſaeten, ende naementlyck van het recht van Patronaet van ſyne Majeſteyts, ende deſſelfs vaſſaelen, ſoo Geeſtelyke als werelycke, met coſten, ende ingevalle van communicatie ofte renvoye voor Heere Commiſſariſſen interim de voorſchreve ordonnantie, op welcke Requeſte den voorn. Raede was gedient gheweeſt den Suppliant te verſenden voor Commiſſariſſen van den voorſz. Raede, partye daer toe behoorelyck gedaeght ſynde: Geſien alnoch de voordere Requeſte des Suppliants vanden 15. der ſelver maent October, ten eynde van permiſſie om den voorſz. Heere Deſervitor tegens den daege dienende oock te mogen doen daegen om, &c. Verbael dien volgende aldaer gehouden den 16. daer naer, alwaer den Procureur Charliers Junior voor den Suppliant proponerende dede verhaelen den inhouden der voorſeyde Requeſte ende concludeerde als by de ſelve cum expenſis, ende dat aen den voorſz. Heere Deſervitor ſoude worden geinterdiceert jet voorders t'attenteren buyten het genewas raeckende het naecht exercitie der Paſtorele functie ubique cum expenſis. *Geſien oock de ſchriftelycke advertentie, ende naerdere advertentie des Heere eerſten gedaeghde als mede de advertentie des tweeden Geinſinueerde afgeteeckent ten Verbaele van den 18. ditte, mette Verbaele Antwoorde des Suppliants daer op gevolght, midtſgaeders het Vonnis interlocutoir van den 24. vande ſelve maent, waer by t'Hof ter interventie van het Officie Fiſcael houdende de advertentien des Heere eerſten Ghedaeghde ende van den tweeden Ghedaeghde voor exceptie declinatoire, ende de ſelve afſlaende orden-*

neert

neert aen de voorſz. Ghedaeghde binnen als doen drye daegen t'antworden, ende litem te conteſteren reſpective tegens de Requeſte des Suppliants van den 5. October 1697. ende tegens ſyne Concluſie genomen ten Verbaele van den 16. daer naer, op pene van verſteken ende recht op t'gene te Hove ſoude bevonden worden: Geſien tot dyen die voordere Verbaelen tuſſchen de voorſz. partyen in ſaecken gehouden, ende naementlyckt 't gene van den 19. Februari leſtleden, alwaer den voorſz. Charliers midts de Procureurs der Ghedaeghde hun niet en hadden gereguleert volgens den Appointemente van den 14. te voorens, verſocht decreteringe vande pene by den voorſz. vonniſſe gecommineert, ende dat recht ſoude worden gedaen op't gene te Hove bevonden wirdt, ende midts de niet voldoeninghe, op alles Geleth, 't Hoff decreterende de pene gecommineert by den Voorſeyden Vonniſſe van den 24. October 1697. ende houdende de Ghedaeghde voor verſteken van antwoorde, recht doende, mainteneert den Suppliant inde Poſſeſſie vande Plebanie van S. Michael ende Gudula binnen deſer Stadt, ordonnerende dyen volgende aen den Heere eerſten Ghedaeghde te weiren den troubel ende beletſel, die den ſelven aen den Suppliant is doende by wege van aen hem te refuſeren de ſorghe der Zielen op pretext van den Exeat *ofte conſent van den Biſſchop van Dornick, waer mede het debath tuſſchen den Suppliant ende den tweeden Ghedaeghde compt te ceſſeren, condemnerende de Gedaeghde inde koſten hier omme gereſen ter behoorelyke taxatie ende moderatie van den voorſz. Raede. Aldus gedaen binnen deſe Stadt Bruſſele den 22. Meert 1698.* BODRY.

læ de 14. præcedenti, petebat decretari pœnam ſnoradictâ Sententiâ comminatam, & jus dici ſuper iis, quæ in Curia reperirentur: & defectu ſatisfactionis, omnibus conſideratis, Curia decretans pœnam comminatam per præſcriptam Sententiam de 24. Octobris 1697. & tenens Inſinuatos ut ſecluſos a reſponſo, jus dicens manutenet Supplicantem in poſſeſſione Plebaniæ SS. Michaëlis & Gudulæ in hac civitate; mandando conſequenter Domino primo Inſinuato, ut amoveat omnes turbationes & impedimenta, quæ Supplicanti cauſavit denegando ipſi curam animarum ſub prætextu deficientis *Exeat* ſeu conſenſus Epiſcopi Tornacenſis; quibus mediantibus ceſſat conteſtatio inter Supplicantem & ſecundo Inſinuatum: condemnans DD. Inſinnatos in expenſas propterea factas ſub debita taxatione & moderatione prædicti Conſilii. Actum in hac civitate Bruxellenſi die 22. Martii 1698. Signatum, BODRY.

N.

SENTENTIA

CONSILII BRABANTIÆ

Pro Manutenentia Paſtoris Sanctæ Catharinæ Bruxellis.

Vide ſupra ſub littera G. *pag.* 605.

O.

S E N T E N T I A

CONSILII FLANDRIÆ

Pro Manutenentia Vice-Paſtoris S. Jacobi Gandavi.

VIsâ lite pendente in Adviſamento Curiæ inter Dominum & Magiſtrum Adrianum Van Loo Vice-Paſtorem & Capellanum Parochialis Eccleſiæ S. Jacobi in hac civitate Actorem, in materia Eccleſiaſticæ manutenentiæ, Procuratore Generali Flandriæ ipſi juncto, ex una, & Dominum ac Magiſtrum Ferdinandum Coolman Paſtorem, & Gaſparem De Vos Cuſtodem ejuſdem Eccleſiæ & Domicellam Tereſiam Vander Cammen hæredem defuncti Domini & Magiſtri Joannis Vander Cammen, dum viveret, etiam Paſtoris ſupra memoratæ Parochialis Eccleſiæ, quæ litem pro eo ſuſceperat apud Acta in Rotula 7. Novembris 1721. Inſinuatis ſeclufis a reſponſo, ex altera partibus, Curia pronuntians ſuum Adviſamentum manutenet Actorem in poſſeſſione & exercitio in eadem Eccleſia baptizandi parvulos, aſſiſtendi mortuis ſepeliendis, & exercendi omnes alias functiones Vice-Paſtorales, cum omnibus fructibus & emolumentis eidem Vice-Paſtoratui & juncto Beneficio annexis; & amovens manum ex parte Imperatoris & Regis eidem cauſæ litigioſæ appoſitam, interdicit Inſinuatis Supplicantem ulterius turbare aut moleſtare; eoſque condemnat, ut reſtituant omne damnum eidem illatum ſecundum æſtimationem virorum intelligentium, ſuper turbatione, in mulctam trium librarum Pariſ. Fiſco Imperatoris & Regis applicandarum, & in expenſas hujus litis ſecundum Curiæ taxationem. Datum in Camera Conſilii Flandriæ Gandavi die 20. Decembris 1721. Signatum, J. B. MICHEL.

GEſien 't proces hangende in 't advys van den Hove tuſſchen Heer ende Meeſter Adriaen van Loo Onderpaſtoor ende Capellaen van de Parochiale Kercke van S. Jacobs binnen deſe Stadt Heeſſchere by commiſſie van Geeſtelyke maintenue, den Procureur Generael van Vlaenderen met hem gevoegt ter eender ſyde, ende Heer ende Meeſter Ferdinand Coolman Paſtoor ende Gaſpar de Vos Coſter der ſelver Kercke, midtſgaders Jouffrou Thereſia Vander Cammen hoir van wylent Heer ende Meeſter Joannes Vander Cammen in ſyn leven oock Paſtoor geweeſt van de meer gemelde Parochiale Kercke d'airementen van de ſake over hem aenveert hebbende apud Acta te rolle van den 7. November 1721. Verweerders verſteken van fourniſſement ter ander.

t' Hof uytende ſyn advys haudt ende mainteneert den Heeſchere in de rechten, poſſeſſie ende ſaiſine van in de voorſchreven Kercke te doen de functien van't doopen der kinderen t' aſſiſteren in de begravingen ende alle voordere Onderpaſtorele functien met de vruchten, baten, profyten ende emolumenten daer aen en aen het annex beneficie klevende, ende afdoende de haudt 's Keyſers en's Koninckx aende ſaeke litigieuſe geſtelt, interdiceert aen de Verwerders, den Heeſſchere daer in meer eenigen troebel oft ongebruyck te doen, ende condemneert hun over de ſchade d' Heeſſcher geinſereert aen hem op te leggen ende betaelen ſulcx als mannen hun dies verſtaende ſullen eſtimeren, over de troubel in de boete van dry ponden Pariſys s' Keyſers en Koninckx ons gedulchter Heere profyte, ende in de coſten van den proceſſe ter taxatie van den Hove. Gegeven in de Camer van den Raede in Vlaenderen tot Ghendt den 20. December 1721. J.B.MICHEL.

SEN-

P.

S E N T E N T I A

SUPREMI CONSILII BRABANTIÆ

Pro Manutenentia Doctoris MARTIN *in ſuo Canonicatu.*

Le Sr. Docteur MARTIN Suppliant.

Les Venerables Doyen & Chapitre de l'Egliſe Collegiale de S. Pierre à Louvain, Inſinuez.

VEu au Conſeil Souverain de Sa Majeſté ordonné en Brabant la Requeſte du Suppliant y preſentée par Apoſtille du 9. Septembre 1720. après avoir eu l'advis de l'Office Fiſcal, envoyée à l'advis des Inſinuez, contenante la dite Requeſte du Suppliant en vertu de ſa Leçon Roiale il avoit été en droit & poſſeſſion d'un Canonicat & Prebende de l'Egliſe Collegiale de ſaint Pierre dans l'Univerſité de Louvain depuis l'an 1696. ſans être jamais troublé dans la dite poſſeſſion & exercice de ſon Canonicat, comme apparoiſſoit par la piece y jointe: mais comme le Sr. Vanden Steen dernierement Recteur de la dite Univerſité s'étoit donné la peine d'excommunier le Suppliant pendant ſon dernier Rectorat, par une Sentence non plus reguliere qu'équitable, le Suppliant y avoit toutefois reverende dans l'exterieur de ſa conduitte, pour ne pas leſer l'authorité des choſes jugées, & s'étoit abſtenu du Chœur non obſtant ſon appel interjetté de la dite Sentence. Or comme la même Sentence venoit d'être corrigée par Sentence poſterieure des cinq Juges de l'Univerſité, & que cette Sentence poſterieure étoit même paſſée in rem judicatam *depuis le 26. Août 1720. comme de ce apparoiſſoit par la piece imprimée y auſſi jointe, le Suppliant ſeroit en droit de reſumer les fonctions de ſon Canonicat: ce qu'aiant voulu faire le 30. du*

dit

VIsâ in Conſilio ſupremo Suæ Majeſtatis erecto Brabantiæ Supplicâ Supplicantis ibidem præſentatâ per Apoſtillam ſeu notam de nona Septembris 1720. habitâ relatione Officii Fiſcalis, miſsâ ad relationem Inſinuatorum, hæc Supplica dicti Supplicantis continebat, quod vigore Lectionis Regiæ fuiſſet in poſſeſſione Canonicatus & Præbendæ in Eccleſia Collegiata ſancti Petri in Univerſitate Lovanienſi, ab anno 1696. abſque quod unquam turbaretur in dicta poſſeſſione, & exercitio ſui Canonicatus, ſicut apparebat ex ſcripto adjuncto: ſed cum Dominus Vanden Steen nuper Rector dictæ Univerſitatis excommunicaſſet Supplicantem in ſuo ultimo Rectoratu, per Sententiam non magis regularem quam æquam, Supplicans illi quoad exteriora obſecutus fuiſſet, ne læderet auctoritatem rerum judicatarum, & abſtinuerat a choro, non obſtante ſuâ appellatione interpoſitâ a dicta Sententia. Sed cum eadem Sententia corrigeretur per Sententiam poſteriorem quinque Judicum Univerſitatis, & hæc Sententia poſterior tranſiſſet in rem judicatam 16. Auguſti 1720. ſicut apparebat ex ſcripto impreſſo adjuncto, Supplicans eſſet in jure reſumendi functiones ſui Canonicatus; quod cum vellet facere 30. Auguſti, vi impeditus fuit ex parte Inſinuatorum, ſicut apparebat pariter ex ſcriptis ibidem junctis: & cum ejuſmodi vexæ &

oppreſ-

oppreſſiones non eſſent licitæ in Statu regulato & pacifico, humillime ſupplicabat, ut manuteneretur in jure exercendi functiones ſui dicti Canonicatus, cum prohibitione facta dictis Inſinuatis ne in poſterum turbent, ſive in dictis functionibus ſive in perceptione fructuum: viſâ a viſatione dictorum Inſinuatorum, quibus poſt aviſationem dicti Officii Fiſcalis fuit mandatum, ut juſſi communicaret Supplicanti, ut intra octiduum reſponderet: viſâ Replicâ Supplicantis & ampliatione ejuſdem Replicæ vigore permiſſionis; viſo etiam ſcripto Replicæ Inſinuatorum cum duabus eorumdem Supplicis de 7. Januarii & 5. Februarii ultimi, cum reſpectivis ſcriptis rationum impertinentiæ Supplicantis. Omnibus conſideratis, Curia rejiciens ad interventionem Officii Fiſcalis Supplicas civiles Inſinuatorum, manutenet Supplicantem in poſſeſſione ſui Canonicatus, declarat quod ei liceat illius exercere functiones & frui fructibus ad id pertinentibus; mandat Inſinuatis, ut ſe Sententiæ conforment, condemnando Inſinuatos ad expenſas, juxta debitam taxationem & moderationem Curiæ, & in mulctas duarum Supplicarum civilium rejectarum. Sic actum in Civitate Bruxelenſi 5. Aprilis 1721. Erat ſignatum, A. V. GHINDERTAELEN.

dit mois d'Août, y fût empêché par force de la part des Inſinuez comme conſtoit par les trois pieces pareillement jointes; & comme ces ſortes de vexes & oppreſſions n'étoient permiſes dans un Etat reglé, & pacifique, il ſupplioit très-humblement afin d'être maintenu dans le droit d'exercer les fonctions de ſon Canonicat ſuſdit, avec deſence aux dits Inſinuez de le troubler à l'avenir, ſoit dans les dites fonctions, ſoit dans la perception des fruits, cum expenſis: *Veu l'advis des dits Inſinuez, lequel après advis du dit Office Fiſcal fût chargé de communication au Suppliant, pour y dire à la huitaine: Veu l'écrit de Replique dudit Suppliant, & l'ampliation de Replique d'iceluy ſervi en vertu de permiſſion, & l'écrit de Replique des Inſinuez, enſemble les deux Requêtes Civiles des dits Inſinuez du 7. Janvier, & 5. Fevrier dernier, avec les reſpectifs écrits de raiſons d'impertinence du Suppliant y à l'encontre ſervyz, le tout conſideré: La Cour à l'intervention de l'Office Fiſcal rejettant les Requêtes Civiles des Inſinuez, maintient le Suppliant dans la poſſeſſion de ſon Canonicat; declare que juſques ores il luy eſt permis d'en exercer les fonctions & de jouir des fruits y appartenans; ordonne aux Inſinuez de s'y conformer, condamnant les dits Inſinuez ès depens à deue taxation & moderation de la Cour, & ès amendes des deux Requeſtes Civiles rejettées. Ainſi fait en la Ville de Bruxelles le 5. Avril* 1721. Etoit ſigné, A. V. GHINDERTAELEN.

Q.

SENTENTIA

PARLAMENTI MECHLINIENSIS

Pro Manutenentia Vice-Paſtoris Eccleſiæ Metropolitanæ.

VIſo in ſupremo Conſilio Imperatoris & Regis noſtri proceſſu inter Dominum Joannem Carolum Leydeker Presbyterum & Beneficiarium Capellaniæ S. Stephani, & Vice-Paſtorem Eccleſiæ Metropolitanæ S. Ro-

VEu au Grand Conſeil de l'Empereur & Roy nôtre Sire le procès entre Maître Jean Charles Leydeker Preſtre Beneficier de la Chapellanie de S. Eſtienne, & Vice-Curé de l'Egliſe Metropolitaine de S. Rom-

Rombaut, en cette Ville d'une part; le Prevoſt, Doyen & Chapitre de la dite Metropolitaine adjournez, & Suppliants par Requeſtes validées pour Civiles le 11. Fevrier & 27. Avril 1722. ſous benefice des quelles ils ont exhibé pieces debattues par partie jointes au procès par Ordonnance du 19. Fevrier & 28. Avril de la même année, d'autre: Veu auſſi l'Ordonnance du 20. de ce mois, & ce qui eſt enſuivy, l'Empereur & Roy rejette les dites Requeſtes validées pour Civiles, & faiſant droit guarde & maintient l'Impetrant en ſa ſaiſine & poſſeſſion de la dite Chapelle & Vice-Cure & fonctions Vice-paſtorales, fruits & emoluments en dependans, ſauf de preſcher & entendre les confeſſions, declare les Adjournez en leurs oppoſitions, fins & concluſions contraires non-recevables ny fondez, les condamne ès dommages & interêts ſoufferts & à ſouffrir par l'Impetrant, ès amendes des dites deux Requeſtes validées pour civiles preſentées après acte diſpoſitif, & ès depens du Procès au taux de la Cour. Prononcé à Malines le 23. de May 1722.

J. BOGAERTS.

S. Rombaldi in hac Civitate ex una parte; Præpoſitum, Decanum & Capitulum dictæ Metropolitanæ citatos, & Supplicantes per Supplicas validatas pro civilibus 11. Februarii & 27. Aprilis 1722. beneficio quarum exhibuerunt ſcripta ventilata per partem juncta proceſſui ex Mandatis 19. Februarii & 28. Aprilis ejuſdem anni ex altera: Viſâ etiam Ordinatione 20. hujus menſis, & quid inde eſt ſecutum, Imperator & Rex rejicit dictas Supplicas habitas pro civilibus, & jus dicens tuetur & manutenet Impetrantem in poſſeſſione dictæ Capellæ & Vice-Paſtoratus, & functionum Vice-Paſtoralium, fructuum, & emolumentorum inde dependentium, exceptâ concione & exceptione confeſſionum; declarat citatos in ſuis oppoſitionibus & concluſionibus contrariis non receptibiles nec fundatos, condemnat in damna & intereſſe perpeſſa & perpetienda per Impetrantem, in mulctas dictarum duarum Supplicarum habitarum pro civilibus præſentatarum poſt actum depoſitivum, & in expenſas litis taxandas a Curia. Pronuntiatum Mechliniæ 23. Maii 1722.

Signatum, J. BOGAERTS.

R.

EPISTOLA REGIS

Quâ præcipitur Conſiliis Regiis, ne ſub prætextu Poſſeſſorii *turbent Epiſcopos in his, quæ doctrinam aut correctionem morum ſpectant.*

MAXIMILIANUS EMMANUEL Dei gratiâ Dux ſuperioris & inferioris Bavariæ, ſuperioris Palatinatus, Comes Palatinus Rheni, Archipincerna Imperii, & Elector, Landgravius de Leichtenbergh, Gubernator Belgii, &c.

MAXIMILIEN EMMANUEL par la grace de Dieu, Duc de la haute & baſſe Baviere, & du haut Palatinat, Comte Palatin du Rhin, Grand Eſchanſon du S.Empire, & Electeur, Landtgrave de Leichtenbergh, Gouverneur du Païs-Bas, &c.

Très-

Cha-

Chariſſimi & dilectiſſimi.

Cum experientia exhibuerit multa contingere inconvenientia in directione negotiorum ſpiritualium ex eo quod in præjudicium auctoritatis competentis Epiſcopis & Diœceſanis quoad doctrinam & mores Concionatorum & Confeſſariorum, hi intricaſſent & curaſſent retardari effectus diſpoſitionum Epiſcoporum recurrendo ad Concilia & Tribunalia Juſtitiæ, & ad media, quæ ad id invenerunt titulo poſſeſſionis; hanc vobis ſcribimus ad prohibendum, ſicut vobis ſerio inhibemus, ne recipiatis, ne immiſceatis vos, aut protegatis ullam inſtantiam, aut prætenſionem formandam coram vobis, ſive titulo poſſeſſorii, ſive aliter, contra Diſpoſitiones & Ordinationes, quas Epiſcopi vel Diœceſani feciſſe poſſent aut ex poſt facturi eſſent in cauſa doctrinæ vel morum dictorum Eccleſiaſticorum. Chariſſimi & dilectiſſimi, Dominus Deus vos habeat in ſua ſancta cuſtodia & protectione. Bruxellis 7. Novembris 1695.

Très-chers & bien aimez.

L'Experience ayant fait voir qu' il arrive pluſieurs inconveniens dans la direction des affaires ſpirituelles, de ce qu' en prejudice de l' autorité competante aux Evêques & Dioceſains au fait de la doctrine, & des mœurs des Predicateurs, & Confeſſeurs, ceux-cy auroient embaraſſé, & fait ſtater les effets des diſpoſitions des Evêques par le recours qu' ils ont pris aux Conſeils & Tribunaux de Juſtice, & de l' ouverture qu' ils y ont trouvez à titre de poſſeſſoir; Nous vous faiſons cette pour vous interdire, comme nous vous interdiſons ſerieuſement de recevoir, vous mêler, ny proteger aucune inſtance ou pretenſion, que l'on voudroit former par devant vous, ſoit à titre de poſſeſſoir, ou autrement, contre les diſpoſitions & Ordonnances que les Evêques ou Dioceſains pourroient avoir faits ou feroient cy-après pour cauſe de doctrine & mœurs deſdits Eccleſiaſtiques. Très-chers & bien aimez, nôtre Seigneur Dieu vous ait en ſa ſainte garde. De Bruxelles le 7. de Novembre 1695.

S.

C O N S U L T A

SUPREMI CONSILII BRABANTIÆ

In negotio Paſtoris ſanctæ Catharinæ Bruxellis.

SIRE.

Habito a nobis honore Veſtræ Majeſtati ad manus extradendi Decretum Curiæ Romanæ de 29. Martii ultimi; per noſtrum Conſultum de 10. menſis Maii ſequentis mandat nobis per ſuam Epiſtolam de 12. ejuſdem menſis, ut mentem noſtram cum rationibus demus ſuper materia tam gravi & ſuper media apta & convenientia, ut illi remedeatur, fateri debemus, Rex inviƈtiſſime, quod quo plus re-

DOMINE.

Ayans eu l' honneur de remettre à Vôtre Majeſté le Decret de la Cour de Rome du 29. Mars dernier par nôtre Conſulte du 10. du mois de May enſuivant, Elle nous encharge par ſa Lettre du 12. du même mois de lui donner nôtre advis arraiſonné, ſur une matiere ſi importante & ſur les moyens propres & convenables à y remedier. Nous devons advouer, Sire, que plus nous reflechiſſons ſur ce Decret, plus

plus nous entrevoyons des ſuites facheuſes & d'une très-dangereuſe conſequence, ſi on differe de s'oppoſer à une entrepriſe ſi violente, que l'on ne doit pas tant attribuer à la Cour de Rome, qu'aux intrigues de l'Archevêque & de ſes partiſans. Une experience de tant d'années qu'il a été élevé à cette dignité, doit avoir appris à Vôtre Majeſté & à ſes Miniſtres, qu'il ne s'eſt occupé d'autres ſoins qu'à chercher les moyens d'étendre de plus en plus les bornes de ſon authorité ſur l'afforbliſſement & ſur la ruine même de la Puiſſance Royale. Ce dernier Decret qu'il s'eſt procuré à Rome en eſt une preuve, à la force de la quelle l'eſprit ne ſçauroit preſque reſiſter. Il ne s'agit point icy de quelques entrepriſes indirectes, que l'on conduit inſenſiblement, & par des detours, à la fin que l'on ſe propoſe.

C'eſt un acte éclatant de Juriſdiction Souveraine, que la Cour de Rome prétend exercer dans ce Pays & Duché de Brabant, au grand préjudice des droits & des hauteurs de Vôtre Majeſté.

Nous manquerions, Sire, à nôtre devoir, dans un point eſſentiel, & nous degenererions de nos anceſtres, ſi nous ne nous oppoſions à un mal ſi dangereux avec tout le zele & toute la vigueur dont nous ſommes capables.

Il s'agit de l'affaire aſſez connue de Guilleaume Vanden Neſſe, Paſteur de S. Catherine, dans laquelle nous n'avons rien fait qu'après en avoir donné connoiſſance à Vôtre Majeſté. Et ſi nous avons accordé la protection Royale en rendant Sentence de maintenue en faveur de ce Paſteur, nous ne l'avons fait, Sire, qu'après avoir informé Vôtre Majeſté de la Juſtice & de la regularité de nôtre procedé, & après luy avoir fait connoître qu'il ne s'agiſſoit que du poſſeſſoir, & que la matiere dans la juſteſſe dans laquelle nous l'avons priſe, pour la ſeparer de celle qui appartient au Tribunal Ecclésiaſtique, étoit certainement de nôtre reſſort; le public en a été convaincu par un motif de Droit qui éclaireit pleinement cette cauſe: nous avons vû, peſé & examiné avec la derniere exactitude tout ce que l'Archevêque y a voulu oppoſer, & nous n'y avons aperçu aucune diffi-

reflectimus ſuper hoc Decreto, eo plures advertimus ſequelas, quæ tædio poſſent eſſe & periculoſiſſimæ conſequentiæ, ſi differatur oppoſitio attentato tam violento, quod non adeo eſt tribuendum Curiæ Romanæ, quam tricis Archiepiſcopi & ejus aſſeclarum. Experientia tot annorum, quibus ad illam eſt evectus dignitatem, debet Majeſtatem Veſtram edocuiſſe, quod nullis aliis rebus magis incubuerit quam inveſtigandis mediis propagandi & ampliandi limites ſuæ auctoritatis ſupra decrementum & ruinam ipſam poteſtatis Regiæ. Hoc ultimum Decretum, quod ſibi Romæ extorſit, id evidenter probat, & vix ingenio poteſt illi reſiſti. Hic non agitur de aliquo attentato indirecto, quod inſenſibiliter & per ambages ad finem propoſitum dirigitur.

Eſt actio manifeſta Juriſdictionis ſupremæ, quam Curia Romana prætendit exercere in hac Patria, & Ducatu Brabantiæ, in ſummum præjudicium Jurium & Superioritatis Veſtræ Majeſtatis.

Immemores noſtri officii in puncto eſſentiali, & degeneres a noſtris majoribus eſſemus, ſi nos non opponeremus malo tam periculoſo, omni zelo & vigore, quorum ſumus capaces.

Agitur de negotio ſatis noto Guilhelmi Vanden Neſſe, Paſtoris S. Catharinæ, in quo nihil egimus niſi prævià notitià Veſtræ Majeſtatis. Et ſi conceſſerimus protectionem Regiam ferendo Sententiam manutenentiæ in favorem hujus Paſtoris, id non fecimus niſi informatà Veſtrà Majeſtate de juſtitia & regularitate noſtri proceſſus, & ipſi notificato quod tantum ageretur de poſſeſſorio, & quod materia juxta aptitudinem a nobis præconceptam, ut ſepararetur ab ea, quæ pertinet ad Tribunal Eccleſiaſticum, eſſet pro certo noſtræ dependentiæ, publico innotuit motivo Juris, quo plene deciditur illa cauſa: vidimus, ponderavimus, & examinavimus ſummà exactitudine quidquid Archiepiſcopus voluit opponere, nec ullam difficultatem rationabilem advertimus: illa tandem acceſſit nobis ſatisfactio, quod Sententia a nobis lata, fuerit approbata, imo & cum plauſu recepta ab omnibus,

bus , quorum præventio non fuit invincibilis : ſolus Archiepiſcopus & ejus aſſeclæ reſtiterunt lumini, quod omnibus præfuit : tantum abſuit ut acquieſceret Sententiæ tam juſtæ , conceptæ tantâ maturitate , pronuntiatæ tanto reſpectu, executioni mandatæ tantâ lenitate , & quæ poterat pacare omnes tumultus , attentavit mittere menſe Februario ultimo monitorium dicto Paſtori , adeo præjudicioſum Superioritati Veſtræ Majeſtatis, auctoritati Conſiliorum, juribus ſubditorum, & legibus Patriæ , ut coacti fuerimus vi Sententiæ latæ 24. ejuſdem menſis Februarii , ipſi mandare, ut caſſaret & annullaret illud monitorium , cum prohibitione omnibus facta , ne publicaretur , vel quis curaret publicari cenſuram ibi comminatam , nec illi pareretur , neque attentio fieret. Hâc præcautione factus eſt audacior; ejus adhærentes non tantum non ſuppreſſerunt hoc monitorium , ſed per impreſſionem publici juris fecerunt & diffuderunt inter plebem variis idiomatibus . Mandavimus Conſiliario & Procuratori Generali , ut ſine mora quæ ſui officii, erant adimpleret, ſumptibus Typographi & divendentium : Archiepiſcopus non ideo deſtitit; ſed videns quod per hoc non potuerit turbare publicum , recurrit ad Curiam Romanam , quam tanta cum aſtutia ſcivit ad ſe trahere , ut obtinuerit Decretum, de quo eſt quæſtio, tanta cum promptitudine , ut ſuſpicio nobis ſit ab eo præconceptum , fuiſſe miſſum.

Hoc Decretum eſt de Tribunali Inquiſitionis numquam agnito in his Patriis , in quibus nullum extraneum judicium aliud agnoſcitur . Si Subditi Veſtræ Majeſtatis tantam teſtati ſunt repugnantiam , dum credebatur introducendum in his Patriis, ubi degunt , & poſſunt commode proponere & ſtatuere ſuas defenſiones ; ſed quam non haberent repugnantiam, ut ſe illi ſubmitterent Romæ ? ubi non interrogandi forent, nec poſſent ſe defendere , ſed judicarentur abſentes trecentis leucis a ſua habitatione , & pri-

difficulté raiſonnable ; nous avons eû enfin cette ſatisfaction que la Sentence, que nous avons prononcée , a été approuvée & même applaudie de tous ceux dont la prevention n'a point été inſurmontable . Il n'y a , Sire , que l'Archevêque & ſes partiſans , qui ont reſiſté à la lumiere qui a éclairé tout le monde , au lieu d'acquieſcer à une Sentence ſi juſte , conçue avec tant de maturité , prononcée avec tant d'égards , executée avec tant de lenteur , & qui pouvoit pacifier tous les troubles : il a entrepris d'envoyer au mois de Fevrier dernier au dit Paſteur un monitoire, que nous avons trouvé ſi prejudiciable aux hauteurs de Vôtre Majeſté , à l'authorité de ſes Conſeils , aux droits de ſes bons Sujets & aux Loix du Pays , que nous nous ſommes trouvez obligez de luy ordonner par Sentence du 24. du même mois de Fevrier , de caſſer & annuller ce monitoire , avec defenſe à tous & un chacun de publier , faire ou laiſſer publier la Cenſure y comminée , d'y obeir , ny d'y avoir aucun égard . Cette precaution n'a fait que le rendre plus hardy ; ſes gens , au lieu de ſupprimer ce monitoire , l'ont rendu publicq par l'impreſſion , & l'ont repandu dans le peuple en pluſieurs langues . Nous avons ordonné au Conſeiller & Procureur General de faire inceſſamment les devoirs de ſon office à charge de l'Imprimeur & des Diſtributeurs : l'Archevêque ne s'en eſt point rebuté ; mais voyant qu'il n'a pu troubler le public par ce moyen , il s'eſt addreſſé à la Cour de Rome , qu'il a ſcu ſurprendre avec tant de fineſſe , qu'il en a obtenu le Decret dont eſt queſtion , avec une promptitude ſi grande , qu'on a lieu de le ſoupçonner d'en avoir envoyé le projet tout dreſſé.

Ce Decret eſt émané du Tribunal de l'Inquiſition qui n'a jamais été reconnu dans ces Païs , non plus qu'aucun autre jugement étranger. Si les Sujets de Vôtre Majeſté temoignerent tant de repugnance à recevoir ce Tribunal , quand on crut de l'introduire dans ces Pays où ils ſont à la main , & où ils peuvent propoſer & établir leur defenſe à leur aiſe ; quelle repugnance n'en auroient-ils pas de s'y ſoumettre à Rome , où ils ne ſeroient ny interrogez , ny en état de ſe defendre , mais ſe-

ſeroient jugez abſens à trois cents lieues de leur ſejour, & dépourvus de tout le ſecours qu' ils pourroient avoir, ſi le Tribunal étoit dans le Pays même. Les glorieux Predeceſſeurs de Vôtre Majeſté les en ont preſervés, ils leur ont promis & juré même ſur les ſaints Evangiles, qu' ils ne ſouffriront jamais qu' ils fuſſent évoquez ny traitez devant la Cour de Rome. Nous ne croyons pas, Sire, que pour être devouez à Vôtre Majeſté par un attachement particulier, nous duſſions être de pire condition que vos autres ſujets. Nous ſommes perſuadés que vôtre Majeſté ne permettra pas due pour avoir ſoutenu ſes droits, en acquit de nôtre ſerment, nous ſoyons jugez & punis ſans forme de procès, & cela à Rome, où le moindre de vos ſujets ne peut être jugé, pour quelque cauſe que ce puiſſe être, enſuite des Loix & Privileges du Pays approuvez par le Saint Siege.

Auſſi le Saint Pere, que l' on fait parler dans ce Decret, ne paroit pas avoir été bien informé: il auroit dû nous écouter, & nous faire demander ſi ce qui étoit parvenu à ſa connoiſſance, étoit exactement vray: c' eſt un des meilleurs uſages qu' il pouvoit faire de l' Internonce qu' il entretient en ce Pays, que de luy ordonner de nous approcher, pour ſçavoir de nous-mêmes la verité d' un fait qui a produit une conteſtation ſi importante.

Si Sa Sainteté avoit pris cette precaution, Elle n' auroit pas ſouffert que l' on inſerat dans le Decret, que la cauſe du Paſteur, dont nous avons pris connoiſſance, appartient à la foy: nous euſſions fait voir & par la concluſion du Curé & par la Sentence que nous avons rendue, que rien n' eſt plus abuſif, & que nous n' avons fait autre choſe que de maintenir un Paſteur troublé par une ſuſpenſion de fait & contre toutes les formes de droit: ce qui eſt une matiere qui ſans contredit eſt purement temporelle & de nôtre reſſort. Nous euſſions fait connoître que le Monitoire de l' Archevêque n' alloit à autre fin qu' à faire aneantir nôtre Sentence: qu' il n' y avoit rien en cela qui concerne la foy, & que la religion n' y avoit point de part: mais que c' étoit un attentat ſur les authoritez de Vôtre Majeſté & de ſes Conſeils, qu' on ne pou-

& privarentur omni ſubſidio, quod poſſent habere, ſi Tribunal eſſet in ipſa Patria. Glorioſi Prædeceſſores Veſtræ Majeſtatis id noluerunt pati; promiſerunt, imo jurarunt ſuper ſancta Evangelia, ſe numquam paſſuros, ut evocarentur & tractarentur coram Curia Romana. Non credimus quod ideo, quia ſumus particulari affectu addicti Veſtræ Majeſtati, debeamus eſſe pejoris conditionis quam alii ſubditi. Nobis liquet Veſtram Majeſtatem non paſſuram, ut quia ſuſtinuimus jura in vim noſtri juramenti, judicemur & puniamur ſine forma proceſſus, & quidem Romæ, ubi vel minimus veſtrorum ſubditorum non poteſt judicari, de quacumque cauſa agatur, juxta leges & Privilegia Patriæ approbata a Sancta Sede.

Imo Sanctiſſimus, qui loquens inducitur in hoc Decreto, non videtur bene informatus: debuiſſet nos audire, & curare peti, an quæ veniſſent in ejus notitiam, eſſent vera: optime uſus fuiſſet Internuntio, quem ſuſtinet in hac Patria, ſi illi mandaſſet, ut nos accederet, exploraturus a nobis veritatem facti, a quo tam gravis conteſtatio orta fuit.

Si Sua Sanctitas adhibuiſſet hanc præcautionem, non paſſa eſſet inſeri Decreto, quod cauſa Paſtoris, de qua cognovimus, pertineret ad fidem: oſtendiſſemus tum ex concluſione Paſtoris & ex Sententia a nobis elata, nihil magis abuſivum eſſe, & a nobis non aliud actum quam quod manuteneremus Paſtorem turbatum per ſuſpenſionem facti & informem in Jure: hæc materia ſine contradictione mere temporalis & noſtræ juriſdictionis eſt. Oſtendiſſemus monitorium Archiepiſcopi ad nihil aliud collimare, quam ut annullet noſtram Sententiam: nihil in hoc verſari quod fidei eſſet, & religionem nullam ibi locum habere; ſed quod eſſet attentatum in auctoritatem Veſtræ Majeſtatis & Conſiliorum, non volens tolerari ſine læſione jurium & Veſtræ Superioritatis. Sanctitatis Suæ etiam fuiſſet, ut nos curaſſet per ſuum In-

Digitized by Google

Internuntium moneri quid inveniſſet in noſtra Sententia contra libertatem & immunitatem Eccleſiaſticam, in ſuo Decreto in genere tantum dicendo quod in ea plura ſint manifeſte contraria Juriſdictioni Eccleſiaſticæ : potuiſſemus docere in hoc, ſicut in reliquo deceptam eſſe, ejus religionem. Parati ſumus de probandis, ſi in particulari nobis oſtendatur, in quo læſerimus Juriſdictionem Eccleſiaſticam, ſicut ſtatuitur in Concilio Lateranenſi, & complacuerit Veſtræ Majeſtati nobis mandare. Convenimus id peſſime agi, ſi impediatur Judex Eccleſiaſticus in exercitio ſuæ juriſdictionis: ſed nunquam probabitur, nos cauſam legitimam dediſſe de nobis conquerendi; in hoc credimus e contra nobis eſſe cur legitime conqueramur, quod non acquieſcatur nos injuſte accuſando in Decreto publico, ſed quod procedatur ad talem exceſſum, ut redintegretur monitorium, quod caſſavimus, & caſſetur omne id, quod egimus in illa cauſa tantâ circumſpectione, & quidem id vidente & probante Veſtrâ Majeſtate.

Si Veſtra Majeſtas ſollicitaretur, ut caſſaret Sententiam a nobis latam, certi ſumus, quod, antequam eo deducenda foret, nobis vellet communicare rationes, quibus moveretur ad rem extraordinariam; nobis permitteret, ut faceremus noſtras remonſtrationes, & nihil faceret ſine forma juſtitiæ. Sed hic nihil ſimile obſervatur a Sua Sanctitate : hoc abſurdum Decretum publicatur, antequam ſciatur an cognitio illius, quod concernit, potuerit Romam uſque pervenire : per hoc Decretum arrogatur ſibi jus prohibendi Subditis Veſtræ Majeſtatis, ne pareant Sententiis veſtri ſupremi Conſilii, ſub pœnis ſeveriſſimis Eccleſiæ : prætenditur ut omnes, qui illas tulerunt, cooperati ſunt vel conſenſerunt, ligentur Cenſuris; & fit comminatio Judicibus, qui eas pronuntiarunt, de pœnis rigoroſioribus, niſi eas annullent, & niſi ſint, ut ita dicam, ipſi deſtructores propriarum productionum. Poteſt-ne concipi aliquid mi-

pouvoit ſouffrir ſans trahir ſes droits & ſes hauteurs. Sa Sainteté auroit dû auſſi nous faire advertir par ſon Internonce de ce qu'Elle a trouvé dans nôtre Sentence, contre la liberté, l'immunité & la juriſdiction Eccléſiaſtique, ſans dire en general dans ſon Decret, qu'il y a pluſieurs choſes qui y ſont manifeſtement contraires : nous aurions pu faire voir qu'en cela, comme dans tout le reſte, en a ſurpris ſa religion. Nous ſommes prêts de le faire paroître, quand on voudra bien nous marquer en particulier en quoy nous avons entrepris ſur la juriſdiction Eccléſiaſtique, ainſi qu'il eſt ſtatué par le Concile de Lateran, & quand il plaira à Vôtre Majeſté de nous l'ordonner. Nous ſommes bien d'accord que ce ſeroit très mal faire que d'embaraſſer le Juge Eccléſiaſtique dans l'exercice de ſa juriſdiction; mais on ne prouvera jamais que nous ayons donné un legitime ſujet de plainte là-deſſus; & nous croyons d'en avoir un très-legitime de nôtre côté, que l'on ne ſe contente pas de nous en accuſer à tort, dans un Decret public, mais que l'on ſe porte à un tel excès que de remettre ſur pied le Monitoire que nous avons caſſé, & de caſſer tout ce que nous avons fait dans cette cauſe avec tant de circonſpection, ſous les yeux de Vôtre Majeſté & de ſon adveu.

Si on ſollicitoit Vôtre Majeſté de caſſer une Sentence par nous rendue, nous ſommes aſſurés qu'avant d'en venir à cette extremité Elle voudroit bien nous communiquer les raiſons qui la porteroient à une choſe qui n'eſt pas ordinaire; Elle nous permettroit de lui faire nos repreſentations, & ne feroit rien ſans forme de Juſtice : mais icy on n'en fait obſerver aucune à Sa Sainteté, & on voit paroître cet étrange Decret avant même que l'on ſçache ſi la connoiſſance de ce qui en fait le matiere, ait pu parvenir juſques à Rome; on s'arroge par ce Decret de deffendre aux ſujets de Vôtre Majeſté de deferer à des Sentences d'un de vos Conſeils Souverains ſous les peines les plus ſeveres de l'Egliſe; on pretend que tous ceux qui les ont portées, ou y ont cooperé, ou conſenty, ſoient liez par les Cenſures; & on menace les Juges qui les ont prononcées de peines plus rigoureuſes, s'ils ne les aneantiſſent, & s'ils ne ſoyent eux-mêmes, pour ainſi dire, les de-

deſtructeurs de leurs propres productions. Peut-on concevoir rien de moins équitable que ce mandement? L'on y ſape par le fond un droit que les glorieux Predeceſſeurs de Vôtre Majeſté ont eu ſoin de ſe conſerver avec toute la vigueur dont ils ont été capables. Si Vôtre Majeſté ſouffre que ce Tribunal partage ainſi l'authorité ſouveraine avec elle, & y exerce ſans permiſſion, ſans aveu, ſans avertance une juriſdiction ſi abſolue & deſpotique, il n'y a rien qu'Elle ne doive apprehender de ſes maximes : avec la même facilité il pretendra abſoudre ſes bons ſujets du ſerment de fidelité qu'ils lui ont preſté, & diſpoſer ſouverainement de ſes Eſtats. Enfin c'eſt abuſer viſiblement des Cenſures de l'Egliſe & de l'authorité d'où elles partent, & rendre l'un & l'autre mepriſables : nous ne devons pas, Sire, nous engager dans un long diſcours pour prouver par un nombre de citations ennuyeuſes que les Officiers de Vôtre Majeſté ne peuvent encourir aucune Cenſure pour tout ce qui regarde la fonction de leurs charges : ce ſont des maximes certaines qui ne peuvent être renvoyées en doute, & qui n'ont pas beſoin de confirmation ; elles ſont paſsées pour loy dans tous les Royaumes Catholiques, par ce qu'ils exercent une partie de la Royauté, qui eſt la Juſtice de laquelle ils ne doivent être divertiz ny empêchez, pour ne point troubler la policé publicque qui leur eſt commiſe, & par ce que les Officiers & les Magiſtrats partes Corporis Principis ſunt; *& comme les Princes ne ſont pas ſujets aux Cenſures à l'égard de leur temporel ny de leur puiſſance, les Magiſtrats n'y ſont pas ſujets non plus à l'égard de l'exercice de leurs Charges, d'autant que la Juſtice qu'ils adminiſtrent eſt une partie de la puiſſance des Princes qui leur eſt confiée : & quand les gens d'Egliſe ſe ſont émancipez à ſurpaſſer les bornes de leus authorité à cet égard, les Princes & leurs Conſeils n'ont pas ſeulement caſsé & aneantiz leurs Cenſures, mais ils les ont auſſi obligez de les revoquer & caſſer eux-mêmes pars ſaiſie de leur temporel & autres voyes de contrainte plus rigeureuſes, ainſy que les écrivains de toutes les nations Catholiques remarquent par pluſieurs exemples.*

Auſſi Charles-Quint d'éternelle mémoire vou-

minus æquum quam illud mandatum? In illo evertitur funditus jus, quod glorioſi prædeceſſores Veſtræ Majeſtatis conſervandi curam geſſerunt omni vigore poſſibili. Si Veſtra Majeſtas patiatur, ut illud Tribunal ſic fiat particeps ſupremæ auctoritatis ſecum, & exerceat ſine permiſſione, ſine conſilio, ſine advertentia, juriſdictionem tam abſolutam & deſpoticam, nihil non habet timendum ab ejus præceptis t. eâdem cum facilitate prætendet abſolvere veſtros Subditos & juramento fidelitatis præſtito, & diſponere abſolute de veſtris Statibus. Demum hoc viſibiliter abutitur Cenſuris Eccleſiæ & auctoritate unde veniunt; & redditur utrumque contemptibile. Non debemus hîc multis verbis uti, ut probemus enumeratis citationibus tædioſis, Officiariis Veſtræ Majeſtatis non poſſe ullam incurrere Cenſuram pro his, quæ ſunt ipſorum officii : ſunt principia certa, nec in dubium revocanda, imo nec egentia confirmatione; habentur pro Legibus in omnibus Regnis Catholicis, quia faciunt partem Regalitatis, quæ juſtitia eſt, a qua non debent diverti nec impediri, ut non turbetur politia publica ipſis commiſſa-& quia Officiarii & Magiſtratus partes corporis Principis ſunt: & ſicut Principes non ſunt ſubjecti Cenſuris reſpectu ſui temporalis & ſuæ poteſtatis, ita Magiſtratus illis non ſunt ſubjecti reſpectu exercitii ſuorum officiorum; quia juſtitia, quam adminiſtrant, eſt pars poteſtatis Principum, quæ illis eſt commiſſa: & quando Eccleſiaſtici exceſſerunt limites ſuæ auctoritatis in hoc paſſu, Principes & eorum Conſilia non tantum caſſarunt & annullarunt eorum Cenſuras, ſed etiam eos coëgerunt, ut revocarent & caſſarent per occupationem bonorum temporalium, & alias vias coactivas rigoroſiores, ſicut omnes Scriptores Catholici obſervant per plura exempla.

Hinc Carolus V. æternæ memoriæ volens

lens obviare ſequelis periculoſis, quas ſecum trahunt tales fulminationes, mandavit & ſtatuit per ſuum Edictum de 4. Octobris 1540. emanatum pro his patriis, quod Eccleſiaſtici non poſſunt uti Cenſuris aut monitoriis comminatoriis contra ſuos Officiarios, vel Judices ſeculares quoad ſua Officia.

Hæc Ordinatio tam neceſſaria pro bono Status fuit corroborata per affixos Libellos de nona Julii 1570. & 1. Junii 1587. & per plures Sententias latas tam ante quam poſt.

Sed hodie Tribunal Inquiſitionis omittit illa dicta, prætendit vibrare ſuas Cenſuras contra Conſilium ſupremum ob adminiſtratam juſtitiam Conſiliario Procuratori Generali Veſtræ Majeſtatis in caſu, qui concernit ſuperioritatem: & ut exemptio Decreti tam mirandi non poſſit impediri per petitionem Placiti, quod omnes Principes judicarunt tam neceſſarium pro bono & tranquillitate ſuorum ſtatuum, ibidem declaratur, *quod affixum in locis ſolitis hujus almæ Urbis omnes & ſingulos, quos illud concernit, perinde arctet & afficiat, ac ſi unicuique eorum fuiſſet nominatim & perſonaliter intimatum:* & oſtenditur per relationem poſitam ad calcem, quod fuerit affixum & publicatum *ad valvas Baſilicæ Principis Apoſtolorum, Palatii S. Officii, ac in aliis locis ſolitis & conſuetis Urbis*, le 10. d'Avril dernier.

Nemo non novit periculoſas conſequentias hujus clauſulæ; & omnes in hoc conveniunt, quod infligat vulnus lethiferum auctoritati Regiæ. Publice notorium eſt, quod nulla Ordinatio poſſit habere vim Legis in Regno, antequam ibi fuerit publicata in omni forma; & non poteſt ibi publicari niſi auctoritate Principis, cum judicarit cum ſuo Conſilio, an Ordinatio ſit utilis ſuis Statibus, & an non inferat præjudicium Juriſdictioni, vel quieti Subditorum.

Hæc eſt praxis generalis & certa ac communis omnium Principum Catholicorum, qui ſemper hanc prudentem ſumpſerunt præcautionem examinandi per ſuum Miniſterium & Conſilia, Bullas, Decreta, & alia Re-

voulant prevenir les ſuites dangereuſes que ces ſortes de fulminations ne manquent jamais d'entrainer, ordonna & ſtatua par ſon Edit du 4. d'Octobre 1540. émané pour ces Pays, que les gens d'Egliſe ne pourront uſer de Cenſures ou monitions comminatoires contre ſes Officiers ou Juges ſeculiers à cauſe de leure Offices.

Cette Ordonnance ſi neceſſaire pour le bien de l'Etat fût corroborée par les Placarts du 9. Juillet 1570. & 1. Juin 1587. & par quantité des Sentences renduer tant devant qu'en après.

Mais aujourd'hui le Tribunal de l'Inquiſition paſſe au deſſus de tous ces Edits, il pretend lancer ſes Cenſures contre un Conſeil Souverain pour avoir adminiſtré juſtice au Conſeiller Procureur General de Vôtre Majeſté dans un point qui concerne ſa Souveraineté; & afin que l'execution d'un Decret ſi ſurprenant ne puiſſe pas être embaraſſée par la demande du Placet que tous les Princes Catholiques ont jugé ſi neceſſaire pour le bien & le repos de leurs Etats, on y declare, quod affixum in locis ſolitis hujus almæ Urbis omnes & ſingulos, quos illud concernit, perinde arctet & afficiat, ac ſi unicuique eorum fuiſſet nominatim & perſonaliter intimatum: *& on fait paroitre par la relation miſe au pied, qu'il a été affigé & publié* ad valvas Baſilicæ Principis Apoſtolorum, Palatii S. Officii, ac in aliis locis ſolitis & conſuetis Urbis, *le 10. d'Avril dernier.*

Il n'y a perſonne qui ne connoiſſe les dangereuſes conſequences de cette clauſe, & qui ne doive tomber d'accord qu'elle porte une playe mortelle à l'autorité Royale. Il eſt de notorieté publicque qu'aucune Ordonnance ne peut avoir force de Loy dans un Royaume, avant qu'elle y ait été publiée dans les formes; & elle n'y peut être publiée que de l'autorité du Prince, après qu'il aura jugé avec ſon Conſeil, ſi l'Ordonnance eſt utile à ſes Etats, & ſi elle ne porte point quelque préjudice à ſa Juriſdiction, ou au repos de ſes Sujets.

C'eſt la pratique generale, certaine & connue de tous les Souverains Catholiques, qui ont toujours pris cette ſage précaution d'examiner & faire examiner par leurs miniſtres & par leurs Conſeils, les Bulles, De-

Decrets & autres Reſcrits de la Cour de Rome avant qu'on les puiſſe publier, mettre en execution, ou en faire aucun uſage. Vôtre Majeſté en eſt en poſſeſſion dans tous ſes Etats, & en particulier dans ceux-cy, tant par le titre de ſa Souveraineté que par un uſage immemorial, dont Philippe le Bon fait mention dans ſon Edit du 3. Janvier 1447. où il ſe plaint de la multiplication énorme des Decrets Eccléſiaſtiques, dont ſes Sujets étoient accablez. Et ce Prince attribue ce deſordre à l'omiſſion de cette formalité; par ce, dit-il, que ceux qui veuillent profiter de ces Reſcrits, ont manqué de les porter à nos Cours de Juſtice & à nos Magiſtrats pour leur expoſer pourquoy il les ont obtenus, & qu'ils n'ont point demandé leur permiſſion & conſentement comme on l'a praticqué par le paſſé, conformément à la coutume ancienne.

C'eſt pourquoy ce bon Prince, pour remettre en vigueur cette coutume, ordonne que perſonne n'apporte ou n'execute aucunes monitions Eccléſiaſtiques, ou défences, ou autres mandemens, pour quelque ſujet que ce ſoit ſans cette formalité, à peine de confiſcation de ſes biens.

Philippe Archiduc d'Auſtriche fit la même défence le 20. May 1497. ſous peine de banniſſement. Et le Roy Philippe ſecond en fit auſſi publier un Edit ſolemnel en 1574. Il y comprend toutes les Bulles & Decrets de quelque nature qu'ils fuſſent venant de la Cour de Rome.

L'Edit de l'Archiduc de 1497. eſt ſi exprès, ſi general & formel, qu'il n'eſt rien qui en puiſſe être exclus. Nous défendons, dit-il, par ces preſentes à toutes perſonnes de l'Egliſe Seculiers & autres, tanc étrangers comme Sujets natifs de nos dits Pays & Seigneuries, de quelque état & condition qu'ils ſoient, qu'ils n'exécutent ou permettent executer aucunes Lettres, expectations, reſervations, Procès, Sentences executoriales, ny autres Bulles & proviſions apoſtoliques des Benefices eſtans en nos dits Pays, ſur peine de perdre les fruits & effects d'icelles, & d'être bannis hors d'iceux nos Pays & Seigneuries, &c. juſqu'à ce que les dites proviſions & Bulles auront été vues en nôtre dit Grand Conſeil, & que pour execution d'icelles aurons accordé nos Lettres Patentes de conſentement en forme due.

Reſcripta Curiæ Romanæ, antequam poſſint publicari, executioni mandari, vel deduci in uſum. Veſtra Majeſtas hoc tenet in omnibus ſuis Statibus, & ſpeciatim in his, tam titulo Superioritatis quam ex uſu immemoriali, cujus meminit Philippus Bonus in ſuo Edicto de 3. Januarii 1447. ubi conqueritur de multiplicatione enormi Decretorum Eccleſiaſticorum, quibus Subditi opprimuntur. Et hic Princeps rationem attribuit omiſſioni illarum formalitatum; quia, inquit, illi, qui volunt uti illis Reſcriptis, non tulerunt illa ad noſtras Curias Juſtitiæ & noſtros Magiſtratus, ad exponendum quare illa obtinuerint, & non petierunt illorum permiſſionem & conſenſum, ſicut antehac eſt practicatum, conformiter conſuetudini antiquæ.

Quare bonus ille Princeps ad reducendum ad vigorem illam conſuetudinem, mandat, ut nemo adferat aut exequatur ulla monitoria Eccleſiaſtica, prohibitiones, vel alia mandata pro quacumque cauſa, ſine illa formalitate, ſub pœna confiſcationis ſuorum bonorum.

Philippus Archidux Auſtriæ idem inhibuit 20. Maii 1497. ſub pœna exilii. Et Rex Philippus II. etiam juſſit publicari Edictum ſolemne 1574. In eo comprehendit omnes Bullas & Decreta qualiacumque venientia ex Curia Romana.

Edictum Archiducis de anno 1497. eſt tam expreſſum, generale & formale, ut nihil poſſit excludi. Prohibemus, inquit, per has præſentes omnibus Eccleſiaſticis ſecularibus, & aliis tam extraneis quam ſubditis oriundis in noſtris Patriis & Dominiis, cujuſcumque ſtatus & conditionis, ne exequantur vel exequi permittant ullas Litteras, exſpectationes, reſervationes, proceſſus, Sententias executoriales, vel alias Bullas, & proviſiones Apoſtolicas Beneficiorum in noſtris Patriis, ſub pœna amittendi fructum & effectum illarum, & exilii ex his noſtris Patriis, donec dictæ proviſiones & Bullæ fuerint viſæ in Supremo Conſilio, & ad illarum executionem conceſſerimus noſtras Litteras Patentes conſenſus in forma debita.

Edi-

Digitized by Google

Edictum Philippi II. non minus rem explicat his terminis: Optantes ut negotia Eccleſiaſtica regulentur juxta antiquas Conſtitutiones, Canones, & Concilia ſanctæ Eccleſiæ ad honorem Dei & ſalutem noſtrarum animarum, ex conſilio & deliberatione noſtrorum præcipuorum Conſiliariorum Supremorum & Provincialium, mandavimus & declaravimus in forma Edicti perpetui, ſicut mandamus, ut nullæ Bullæ, proviſiones, expeditiones, aut impetrationes Romanæ, vel Nuntiorum Apoſtolicorum, vel revocationes gratiarum, Indultorum, Privilegiorum tam generalium quam provincialium, aut ulla Sententia & executoriales latæ aut decretæ extra noſtras Patrias, tendentes directe aut indirecte in præjudicium Reipublicæ vel cujuſdam tertii particularis, poſſint admitti vel ſortiri effectum in Judicio vel extra, aut mandari executioni in noſtris Patriis, niſi prævie dictæ Litteræ, Bullæ, Sententiæ, & aliæ impetrationes fuerint viſæ & examinatæ per Nos in noſtro Conſilio privato, vel in noſtro Conſilio Brabantiæ, & Impetrantes obtinuerint noſtras Litteras Patentes Placiti hoc concernentes, ſub pœna amittendi effectum dictarum Bullarum & proviſionum, & exilii ex noſtris Patriis, & correctionis ad exemplum aliorum.

L' Edit de Philippe ſecond n' eſt pas moins explicatif, en voicy les termes : Deſirant que les affaires Eccleſiaſtiques ſoient conduits, mainteuus & reglez ſelon les anciennes Conſtitutions, Canons & Conciles de la ſainte Egliſe, à l' honneur de Dieu & ſalut de nos ames, avons par avis & déliberation de nos principaux Conſaux Souverains & Provinciaux de par deça, ordonné, ſtatué & declaré par forme d' Edit perpetuel, comme ordonnons, &c. que nulles Bulles, proviſions ny autres depêches ou impetrations de Rome, ny des Legats ou Nonces Apoſtoliques, ou revocations d' aucunes graces, Indultes, Privileges tant generaux que particuliers, ny auſſi aucune Sentence, ou executoriales rendues & decretées hors nos dits Pays de par deça, tendant directement ou indirectement au prejudice de cette Republique ou d'aucun tiers particulier, ſe puiſſent admettre, ſortir effet en jugement ou dehors, ny être miſes en execution en iceux nos Pays de par deça, n' eſt que préallablement les dites Lettres, Bulles, Sentences, & autres impetrations ayant été vûes & viſitées & examinées par Nous en nôtre Conſeil privé, ou en nôtre Conſeil de Brabant, & que les Impetrans ayent obtenu nos Lettres Patentes de Placet à ce pertinentes, ſur peine de perdre l' effect des dites Bulles & proviſions, & d' être bannis de nos Pays, & corrigés à l' exemple des autres.

Etiam ſemper in uſum & praxim redacta ſunt inſtituta illorum magnorum Principum; & ſolum exemplum Œcumenici Concilii Tridentini ſatis probat, quod quantum ad hanc & omnem aliam materiam ſit regula generalis, quod nulla lex, cujuſcumque naturæ ſit, debeat publicari in his Patriis, niſi cum permiſſione Veſtræ Majeſtatis, & poſt examen illorum, ad quos pertinet, invigilare bono Status.

Auſſi l' on n' a manqué de mettre en uſage les maximes de ces grands Princes ; & le ſeul exemple du Concile Ecumenique de Trente fait aſſez voir qu' à cet égard auſſi bien qu'en toute autre matiere c'eſt une régle generale, que nulle loy de quelque nature qu' elle ſoit, ne doit être publiée dans ces Pays qu' avec la permiſſion de Vôtre Majeſté, & après l' examen qu' en auront fait ceux à qui il appartient de veiller ſur les interêts de l' Etat.

Glorioſi Prædeceſſores Veſtræ Majeſtatis ſemper fuerunt tam ſcrupuloſi in hoc paſſu, ut quamvis hoc celebre Concilium fuiſſet ad eorum inſtantiam celebratum, & ad interventionem ſuorum Legatorum, illud tamen noluerint admittere in ſuis Statibus, niſi poſt ejuſdem examen per ſua Conſilia; nec paſſi ſint fieri ejuſdem publicationem, niſi cum illa clauſula reſtrictiva:

Sine

Les glorieux Prédeceſſeurs de Vôtre Majeſté ont toujours été ſi ſcrupuleux ſur ce point, que quoy que ce fameux Concile auroit été celebré à leur inſtance, & à l' intervention de leurs Ambaſſadeurs, ils ne le voulurent pas neanmoins admettre dans leurs Etats qu' après l' avoir fait examiner par leurs Conſeils ; & ils ne ſouffrirent pas que la publication s' en fiſſe qu' avec cette

clau-

Digitized by Google

clauſe reſtrictive : Sans prejudice de leurs droits, Juriſdictions, hauteurs, préeminences & Regales, & ſans innovation des droits de leurs Sujets, Privileges anciens & louables Coutumes de ces Pays ; tenans ainſy pour nulle & ſans effet la declaration du Pape, ubique terrarum cœpiſſe obligare Concilium a Kalendis Maii 1564. etſi ſingulari per Provincias promulgatione non eſſet inſinuatum.

Après cet exemple il n' y a gueres eû d' occaſion plus éclatante, où l'on ait mis en praticque ce droit de Vôtre Majeſté, que dans l' affaire de la Bulle d' Urbain VIII. contre le livre de Janſenius : après dix ans de conteſtation elle fût enfin publiée en ces Pays par ordre exprès de Philippe quatriéme & l' Archidue Leopold alors ſon Lieutenant & Gouverneur General, fatiguez par les inſtances continuelles des Nonces & Internonces : tant il eſt vray que les Romains étoient ſi fort convaincus de la juſtice de cette loy, qu' ils furent eux-mêmes les ſolliciteurs de ſon ex..ution.

Il s' en fit un Placcart exprès pour cela, que l' Archiduc envoya à ce Conſeil pas ſa Lettre du 28. Fevrier 1651. pour y être emané : mais comme le Decret de l' Inquiſition de Rome inſeré dans la Bulle défendoit la lecture du livre de Janſenius, ſous peine d' excommunication ipſo facto, *d' interdit Ecclèſiaſtique & d' autres peines même corporelles qu' il plairoit à l' Inquiſition d' impoſer ; le Placcart rejetta ces menaces de peines corporelles, en impoſa d' autres, & en attribua la connaiſſance aux Conſeils & aux Juges Royaux, en ces termes :* Pour l' adjudication & execution de toutes les quelles peines temporelles & amendes, les tranſgreſſeurs de quelque état, condition & qualité qu' ils ſoient, nuls exceptés, pourront être convenus par devant nos Conſeils & Sieges Royaux qui ont accoutumé de connoître des contraventions à nos Edits & Placcarts, le tout ſans prejudice de la Juriſdiction Ecclèſiaſtique, &c.

Et afin que les droits de Vôtre Majeſté fuſſent d' autant plus mis à couvert de toutes entrepriſes, l' Archiduc adjouta dans ſa Lettre : Au ſurplus nous vous declarons que par la clauſe finale inſerée ès dites Bulles contenant en ſubſtance que la ſeule pu-

Sine præjudicio ſuorum jurium, juriſdictionum, ſuperioritatis, præeminentiarum & Regalium, & ſine innovatione jurium ſuorum Subditorum, Privilegiorum antiquorum & laudabilium conſuetudinum hujus Patriæ; tenentes ita ſine effectu declarationem Pontificis, *ubique terrarum cœpiſſe obligare Concilium a Kalendis Maii 1564. etſi ſingulari per Provincias promulgatione non eſſet inſinuatum.*

Poſt hoc exemplum paucæ datæ ſunt occaſiones evidentiores, ubi practicatum fuerit hoc jus Veſtræ Majeſtatis, quam in negotio Bullæ Urbani VIII. contra librum Janſenii : poſt decem annos conteſtationis fuit tandem publicata in his Patriis juſſu expreſſo Philippi IV. & Archiducis Leopoldi tum temporis ejus Locum-tenentis & Gubernatoris Generalis fatigatorum continuis inſtantiis Nuntiorum & Internuntiorum : uſque adeo verum eſt, quod Romani adeo eſſent convicti de juſtitia illius Legis, ut ipſimet ſollicitaverint ejus executionem.

Propterea factus eſt expreſſus Libellus affixus, qui ab Archiduce miſſus eſt ad hoc Conſilium per Litteras de 28. Februarii 1651. ut ibi emanaret: ſed cum Decretum Inquiſitionis Romanæ inſertum in Bulla prohiberet lecturam libri Janſenii ſub pœna excommunicationis ipſo facto, interdicti Eccleſiaſtici, & aliis pœnis etiam corporalibus, quas placeret Inquiſitioni imponere, Libellus affixus rejecit has minas pœnarum corporalium, alias ſtatuit, & attribuit cognitionem Conſilio & Judicibus Regiis in his terminis : Pro adjudicatione & executione quarum pœnarum temporalium & mulctarum, tranſgreſſores dicti Libelli affixi, cujuſcumque conditionis & qualitatis, nemine excepto, poterunt conveniri coram noſtris Conſiliis & Tribunalibus Regiis, quæ ſolent cognoſcere de contraventionibus noſtris Edictis & Libellis affixis grammatibus omnia ſine præjudicio Juriſdictionis Eccleſiaſticæ.

Et ut jura Veſtræ Majeſtatis eo magis protegerentur ab omnibus attentatis, Archidux adjecit in ſua Epiſtola : Inſuper vobis declaramus, quod per clauſulam finalem inſertam in dictis Bullis, continentem in ſubſtantia, quod ſola publicatio facta Romæ induceret obligationem ſine ulla alia

Digitized by Google

alia publicatione particulari in Statibus & Provinciis Chriſtianitatis ; intentio Suæ Majeſtatis non ſit , ut hac in re admittatur ulla novitas , in præjudicium Privilegiorum, libertatum & conſuetudinum hujus Patriæ , ſed quod in ſimili occurrentia ſit ſequendum quod ſemper fuit uſitatum, in cujus ſecuritatem & memoriam illud curabitis regiſtrari hanc cum Libello affixo & Bulla in Actis & Regiſtris publicis veſtræ juriſdictionis . Eadem aſſecuratio ſive ſecuritas iiſdem terminis continebatur, imo terminis magis expreſſis in epiſtola Archiducis ad Archiepiſcopum Mechlinienſem & Epiſcopum Gandavenſem de eodem dato. Nam ibi dicitur expreſſe, quod dicta clauſula vel jus prætenſum quod continet, numquam fuerit receptum in his Patriis, ſed eſſet contrarium Privilegiis , libertatibus, & antiquis conſuetudinibus hujus Patriæ: non intelligimus quod ex publicatione præſenti , quæ fiet dictarum Bullarum , poſſit deduci aliquod argumentum in præjudicium & innovationem Privilegiorum & antiquarum conſuetudinum . Illa eſt noſtra intentio , ut quantum ad ſimiles publicationes ſic obſervetur quod omni tempore fuit . Hoc Conſilium curavit publicari Bullam Pontificiam in forma ordinaria conformiter dicto Libello affixo, & poſtea etiam Epiſcopi curarunt publicari in ſuis diœceſibus , ſed cum illa clauſula, quod intentio & voluntas expreſſa ſuæ Celſitudinis eſſet , ut hæc publicatio nullum adferret præjudicium juribus , privilegiis , & antiquis conſuetudinibus harum Provinciarum.

Internuntius male contentus his clauſulis exceptivis, eo devenit, ut imprimi & affigi curaverit Decretum de 20. Aprilis ſequentis, per quod proteſtabatur & declarabat illas eſſe contrarias auctoritati & juriſdictioni Sanctæ Sedis , & libertati ac immunitati Eccleſiaſticæ ; ſuſtinebat obligationem exequendi omnes Bullas Pontificias vigore ſolius publicationis factæ Romæ, & annullabat non ſolum declarationem factam in contrarium in Litteris Archiducis , ſed etiam ipſum Libellum affixum emanatum pro publicatione Bullæ. Hoc attentatum temerarium repulſum fuit vigoroſe ab Archiduce , ſicut vi-

publication faite a Rome induiroit obligation ſans autre publication particuliere ès Etats & Provinces de la Chretienité, l'intention de Sa Majeſté n'eſt pas d'admettre en ce regard aucune nouveauté, au prejudice des Privileges , Libertez, & Coutumes de ce Pays , ains qu'en ſemblable occurrence ſoit ſuivy ce qui a été toujours uſité & entendu ; à l'aſſeurance & memoire de quoy vous ferez enregiſtrer cette avec le dit Placcart & Bulles ès Actes & Regiſtres publicqs de vôtre reſſort . La même aſſeurance étoit contenue à peu près dans les mêmes termes, ou plutoſt en termes plus exprès dans la Lettre de l'Archiduc à l'Archevêque de Malines & à l'Evêque de Gand de la même date . Car il eſt dit expreſſement que cette clauſe , ou le droit prétendu qu'elle contient , n'a jamais été reçu , admis ny advoué par deça , ains ſeroit contraire aux Privileges , franchiſes , libertez & anciennes Coutumes de ces Pays : nous n'entendons que par la publication préſente qui ſe fera des dites Bulles , puiſſe être tiré aucun argument au prejudice & à l'innovation de ces Privileges , libertez & Coutumes anciennes . Ainſi eſt nôtre intention , qu'au regard de ſemblables publications ſoit obſervé & gardé ce qui a été uſité & accoutumé de tout tems . Ce Conſeil fit publier dans les formes ordinaires la Bulle du Pape conformement au dit Placcart, & enſuite les Evêques la firent auſſi publier dans leurs Dioceſes , mais avec cette clauſe , que l'intention & la volonté expreſſe de S. A. S. étoit que cette publication ne portât aucun prejudice aux droits , Privileges & anciennes Coutumes de ces Provinces.

L'Internonce mal ſatisfait de ces clauſes exceptives s'émancipa à faire imprimer & afficher un Decret en date du 20. d'Avril ſuivant , par lequel il proteſtoit & declaroit qu'elles étoient contraires à l'autorité & à la juriſdiction du Saint Siége & à la liberté & l'immunité Eccléſiaſtique ; ſoutenoit l'obligation d'executer toutes les Bulles du Pape en vertu de la ſeule publication faite à Rome , & annulloit non-ſeulement la déclaration faite au contraire dans les Lettres de l'Archiduc , mais auſſi le Placcart même émané pour la publication de la Bulle . Cette entrepriſe temerai-

re

re fût repouſſée avec vigueur per l'Archidue, comme en voit dans l'ordre qu'il envoya le 23. Juin à ce Conſeil : Nous (dit-il) deſirant y remedier & empecher que telle entrepriſe contre l'autorité de Sa Majeſté ne gliſſe parmy ſes Sujets en ce Pays au préjudice de leurs Privileges, Coutumes & ancienne obſervance, declarons de n'entendre que la dite declaration & proteſt puiſſent en aucune maniere innover & deroger à ce qui a été reſolu & declaré par les dits Placcarts & nos dites Lettres precedentes ſur le même ſujet ; enſuite il caſſa & annulla tout ce que l'Internonce avoit fait, & ordonna qu'il fût informé contre l'Imprimeur, & que tous les exemplaire fuſſent ſupprimès, promit mil florins à ceux qui feroient connoître l'Imprimeur, & enjoignit à ce Conſeil, que ce Decret fût enregiſtré dans les Regiſtres publicqs de ſon reſſort.

Cependant l'Archevêque de Malines & l'Evêque de Gand ayant expoſé par deux Ecrits les raiſons qu'ils avoient eues de ne pas publier la Bulle & ne l'ayant par après publiée qu'avec la clauſe marquée cy-deſſus ; la Cour de Rome n'en fût pas moins irritée que de la publication de ce Conſeil & de la Lettre de l'Archidue, & pour en témoigner leur reſſentiment, l'Inquiſition, par un Decret du 11. May 1651. condamna leurs dits Ecrits, & en même tems leur publication clauſulée, les menaçoit des Cenſures & d'autres peines Ecléſiaſtiques, s'ils ne s'en purgeoient ſans dilay ; ce Decret état envoyé par l'Internonce à l'Archevêque, aux Evêques, aux Abbez, & autres Prelats du Pays, fût caſſé par ce Conſeil, avec défence à un chacun d'y déferer.

Ceux de la Cour de Rome n'en furent point rebutés, ils ne laiſſerent pas de repouſſer touſjours leur pointe : c'eſt pourquoy comme l'Archevêque de Malines & l'Evêque de Gand ne comparurent point à Rome ny en perſonne ny par Procureur, le Pape porta contre eux une Sentence d'Excommunication & d'Interdit ; & l'Internonce eut encor la hardieſſe de la faire afficher à la porte de l'Egliſe de ſainte Gudule. Mais ce Conſeil à la vue de cette nouvelle entrepriſe ne put s'en diſpenſer d'

videtur in mandato, quod miſit 13. Junii huic Conſilio : Nos, inquit, optantes illi malo mederi, & impedire ne tale attentatum contra auctoritatem Suæ Majeſtatis irrepat inter Subditos ejus in hac Patria, in præjudicium privilegiorum, conſuetudinum, & antiquæ obſervantiæ, declaramus nos non velle, ut dicta declaratio & proteſtatio poſſint & ullo modo innovare vel derogare decretis & declaratis per Libellum affixum & noſtras Litteras ſuper eadem materia : inde caſſavit ac annullavit quidquid Internuntius fecerat, & mandavit de Typographo inquiri, & omnia exemplaria ſupprimi ; promiſit mille florenos denuntianti Typographum, & injunxit huic Conſilio, ut illud Decretum regiſtraretur in Regiſtris publicis ſuæ juriſdictionis.

Interea cum Archiepiſcopus Mechlinienſis & Epiſcopus Gandavenſis expoſuiſſent duplici ſcripto rationes, quas habuiſſent non publicandi Bullam, & eâ expoſt non publicatâ niſi cum clauſula ſupradicta ; non minus Curia Romana fuit irritata quam ob publicationem hujus Conſilii & Epiſtolam Archiducis : & ut teſtaretur ſuam indignationem, Inquiſitio per Decretum de 11. Maii 1651. condemnavit eorum dicta ſcripta, & eadem tempore eorum publicationem clauſulatam, minabatur Cenſuras & alias pœnas Eccleſiaſticas, niſi ſe ſine mora purgarent ; hoc Decretum miſſum per Internuntium ad Archiepiſcopos, Epiſcopos, Abbates, & alios Prælatos hujus Patriæ fuit caſſatum ab hoc Conſilio, cum prohibitione facta unicuique ne illi obtemperaretur.

Curia Romana non ideo abſtinuit, ſed denuo urſit & impulit, ulterius perrexit : hinc Archiepiſcopus Mechlinienſis & Epiſcopus Gandavenſis nec per ſe nec per ſuum Procuratorem comparuerunt ; Papa contra illos tulit Sententiam Excommunicationis & Interdicti : & Internuntius adhuc audacior curavit hanc publicari & affigi ad valvas Eccleſiæ Sanctæ Gudulæ. Sed audito hoc attentato a Conſilio, non potuit quin iterum annullaret illam Sententiam, & mandaret ut publice lacerare-

tur ſicut Libellus diſſamatorius, quamvis illius executio ſuſpenderetur quantum ad lacerationem ex mandato Archiducis, victi per ſollicitationes Internuntii, qui impendit omnem ſuam auctoritatem ad obviandum injuriæ ſibi jamjam inferendæ.

Ecce, inviĉtiſſime Rex, qualiter glorioſiſſimi veſtri Prædeceſſores & Conſilia egerunt contra attentata Curiæ Romanæ: judicarunt media convenientia ad malo medendum eſſe, ut illa repellerent viâ caſſationis: judicamus etiam quod minimum quod poſſet fieri contra novam læſionem illatam per ejus Decretum, ſuperioritati Veſtræ Majeſtatis, juribus, immunitatibus ejus Subditorum, juribus & Privilegiis Patriæ, debeat Veſtra Majeſtas declarare illud Decretum abuſivum, nullum & ſine effectu, caſſare & annullare quantum opus eſt, inhibere omnibus veſtris Subditis cujuſcumque ſtatus & conditionis, Eccleſiaſticis & ſecularibus, ne illud publicent, permittant ullo modo publicari, cum prohibitione ne illi obediatur vel obtemperetur, aut illius ullus reſpectus habeatur; præſcribatur pœna, quod contraventores ſint puniendi ſicut infractores jurium & ſuperioritatis Veſtræ Majeſtatis, & perturbatores tranquillitatis publicæ; declarans quod omnes Superiores omnium Ordinum, & omnes alii debeant reſpondere pro contraventione ſibi ſubditorum. Sumus in omni reſpectu, Rex inviĉtiſſime, &c. Bruxellis 16. Junii 1708.

aneantir auſſi cette Sentence, & d'ordonner qu'elle ſeroit lacerée publiquement comme un libelle diffamatoire; quoy que l'execution en fût ſuſpendue pour ce qui touche la laceration par ordre de l'Archiduc, vaincu par les ſollicitations de l'Internonce, qui employa tout ſon credit pour prevenir l'affront qu'il alloit recevoir.

Voilà, Sire, de quelle maniere les glorieux Predeceſſeurs de Vôtre Majeſté & leurs Conſeils en ont uſé contre les entrepriſes de la Cour de Rome: ils ont jugé que les moyens propres & convenables pour y remedier, étoit de les repouſſer par la voye de caſſation; nous eſtimons auſſi que le moins qu'on puiſſe faire contre la nouvelle atteinte qu'elle donne par ſon dernier Decret à la Souveraineté de Vôtre Majeſté, aux droits, libertez, & franchiſes de ſes bons Sujets, & aux droits & Privileges du Pays, c'eſt que Vôtre Majeſté ſeroit obligée de declarer ce Decret abuſif, nul & ſans effet, de le caſſer & aneantir pour autant que beſoin, d'interdire à tous vos Sujets de tel état ou condition qu'ils puiſſent eſtre, Ecléſiaſtiques ou Seculiers, de le publier, faire ou laiſſer publier en aucune maniere, avec défence d'y obeir, & à ce qui pourroit s'enſuivre, d'y déferer ou d'y avoir aucun égard, à peine que les contrevenants ſeront punis comme infracteurs des droits & hauteurs de Vôtre Majeſté & perturbateurs du repos publicq; declarant que les Superieurs de tous les Ordres & tous autres devront être reſponſables pour la contravention de ceux qui leurs ſont ſoumis. Nous ſommes en très-profond reſpect, Sire, &c. De Bruxelles le 16. Juin 1708.

PRO-

Digitized by Google

T.

PROTESTATIO

Seu Decretum Sacræ Cæſareæ Majeſtatis Josephi I.

Contra quamdam Bullam Sanctiſſimi Domini Clementis XI.

JOSEPHUS, divinâ favente Clementiâ, electus Romanorum Imperator ſemper Auguſtus, ac Germaniæ, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Sclavoniæ, &c. Rex, Archidux Auſtriæ, Dux Burgundiæ, Brabantiæ, Styriæ, Carinthiæ, Carniolæ, &c. Marchio Moraviæ, Dux Luxemburgiæ, ac ſuperioris & inferioris Sileſiæ, Wurtemberg & Teckæ, Princeps Sueviæ, Comes Habſpurgi, Tyrolis, Ferretis, Kyburgi & Goritiæ, Landgravius Alſatiæ, Marchio ſacri Romani Imperii, Burgoviæ, ac ſuperioris & inferioris Luſatiæ, Dominus Marchiæ Sclavonicæ, Portus Noanis & Salinarum, &c.

Compertum eſt omnibus, noviſſimorumque temporum ſeries demonſtrat, quam inſigni curâ, labore ac ſumptu hoſtes ex Italia ejecti ſint, atque huic libertas, quam vis Gallica labefactarat, victricibus noſtris fœderatiſque armis feliciter reſtituta, ut proinde perſuaſi omnino fuerimus, neminem potuiſſe e totius Italiæ Proceribus reperiri, qui non eſſet gaudium propterea & condignum erga Nos amorem gratitudinemque teſtaturus.

Verum memorare nunc, haud abſque juſto doloris ſenſu, cogimur, Miniſtros Curiæ Romanæ, ſeu alicui inſtinctu genii, ſeu proprii qualiſcumque emolumenti fiduciâ, eo abreptos eſſe, ut auſi fuerint, ad ſtuporem Univerſi, & cum Reipublicæ Chriſtianæ ſcandalo, ſecularibus in rebus *ſpiritualia arma* intentare, & ſcriptum typo impreſſum in vulgus edere, tenoris ſequentis.

Tum ſequitur Bulla Clementis XI. de die 27. Julii 1707. quâ annullat ſeu nullam declarat Concordiam quamdam initam ſuper hybernis ſtationibus militum Germanorum in Ducatu Parmæ & Placentiæ; ac inſuper confirmat ſeu publicat Censuras Ecclesiasticas *Sedi Apoſtolicæ reſervatas contra Cæſareos Miniſtros, Commiſſarios, Milites, &c. Tum proſequitur* Imperator.

Nos habitâ Declarationis præinſertæ clauſularumque ejus omnium ac ſingularum attentâ conſideratione, non poſſumus non graviter inter cætera ex eo commoveri, quod antiquiſſima noſtra & Imperii Romani in Italia, atque inde dependentia Ducatus Mediolanenſis jura in Parmam ac Placentiam, veliut a Romana Curia, per aſſertionem dominii quaſi ſibi competentis, præfidenter convelli, cum plena Hiſtoriarum fide, & ipſis Inveſtiturarum per Prædeceſſores noſtros Romanorum Imperatores datarum tabulis, aliiſque actibus evidentibus, in hunc uſque diem conſtet, directum, ſupremum & Majeſtaticum do-

minium in præfatam Parmam Placentiamque, non niſi Nobis ſacroque Romano Imperio competere, legitimoſque Ducatus Mediolanenſis poſſeſſores deſuper inveſtiri. Oſtendi profecto nequit, directum hoc & ſupremum dominium, reſervatumque Majeſtaticum, ab ullo unquam Imperatore abdicatum eſſe, aut ſine expreſſo ejuſdem ac Imperii conſenſu a Ducibus Mediolanenſibus abdicari, cedi, vel transferri, multo minus a Curia Romana valide uſurpari, ab eave per Duces Parmenſes legitime recognoſci potuiſſe. Innuunt hoc plures hiſtoriarum libri, & prolixe ſimul notant quæ hac in materia pro conſervatione Jurium Imperialium non interrupto ordine peracta ſint. Neque latet publici ſtatus peritos, quantopere Prædeceſſores noſtri, & ſpeciatim Carolus Quintus glorioſæ memoriæ, Cæſarea ſua Imperiique Jura, non curriculo vitæ ſolum, ſed ultimæ etiam voluntatis elogio, ſit tuitus teſtatuſque. Et aliunde ſat liquet Imperialia Jura ſic eſſe Imperio innexa, ut ab illo, ſine totius aſſenſu, nequaquam ſeparari, multoque minus ab invito per *Bullas Pontificias*, *qualibuſcumque fulminum minis refertas*, abſtrahi & ſeparari queant.

Irritus idcirco labor fuit, & vix non exploſione dignus, quo allegati in ſupratacta Declaratione Pontifices judicium in cauſa propria arrogare, & *ope Bullarum ejuſmodi* Jura tertiorum ſibi aſſerere conati ſunt. Nec certe poteſt intelligi, quid in mentem Romanæ venerit Curiæ, quando a militia noſtra bona Eccleſiæ invadi ſcripſit, cum ſciat aut ſcire ſaltem debeat, noſtra & Imperii eſſe feuda, in quæ miles diſpertitus eſt; alimenta quoque vitæ neceſſaria tantopere per jus naturæ ac gentium privilegiata haberi, ut poſſint etiam in territorio neutrali tunc potiſſimum quæri ſumique, cum ſuſtentatio in propriam alentis defenſionem præſervationemque ab ulteriore hoſtili damno & periculo cedit: quales circumſtantias in præſente inveniri caſu, & per Canones, leges, rationemque ſtatus, ad communia onera ipſummet Clerum pro pace ac libertate ſtabilienda obligari, nemo eſt qui non videat, præſertim illa in Provincia, in qua & mos hujuſmodi antiquus circa communionem tributorum militarium ſervatur, & poſſeſſiones Cleri Parmenſis tam amplæ exiſtunt, ut quartam Ducatus integri partem pene exſuperent. Indignum itaque Clericali felicitate eſt viſum, quod cum alii egentiut, ipſa tenacitatem ſuam prodere, nec cum Laicis, quamquam inſtanter a Commiſſario noſtro Imperiali ſollicitata, nec ad obolum quidem erogandum, concurrere voluerit; ſed pertinaci ſuo refractarioque inhæſerit propoſito, quamvis ipſe conſenſus Pontificius pro collectis ad communem neceſſitatem utilitatemque conferendis, non ſine illuſtri reverentiæ nota in Tractatu per dictum Commiſſarium noſtrum concluſo, fuerit reſervatus.

Quæ omnia & plura alia, quibus tam provide ac juſte ex parte noſtra procedi placuit, adeo luculenta ſunt noſtræ æquitatis & muneris Cæſarei legitime exerciti teſtimonia, ut ex quo Juris fonte *acres iſtæ ſuperius expoſitæ* Censuræ spirituales confeſtim profluxerint, diſpicere haudquaquam valeamus. Fecimus quod noſtra & Imperii Jura poſtularunt; & eo quidem modo fecimus, quem Conſtitutiones Imperii, illarumque uſus dictavere, ac ſingularis etiam obſervantia, quâ communem Chriſtianitatis Patrem Sedemque Apoſtolicam extra partium ſtudia proſequimur, deſiderare viſus eſt; prout Cardinalis Grimani negotiationes complures, tum pro impetrando ſuperfluo Pontificis aſſenſu, tum ad remonſtrandum auctoritatis Eccleſiaſticæ, præpropere nimis ac perperam adhibitæ, abuſum, non uno loco convincunt.

Obſervamus exempla in ſimili collectarum & onerum Eccleſiaſticorum genere, ſed modo agendi prorſus diſpari cum hoſtibus noſtris, ut communem Europæ libertatem infeſtantibus, & nullo favore dignis; quibus tamen a Romana Curia, vel conſenſus etiam ſæpe contra fas ipſum præbetur ſubito, vel ita indulgetur conniveturque, ut animoſitas contraria, quâ & Nos liberrime in conſpectu totius mundi impetimur, & aperta noſtra ac Imperii Jura paſſim verbis, typis, factiſque impugnantur, jam pridem duriorem in nobis motum excitaſſet, niſi hunc innata bonitas Auſtriaca & alia momenta intuitu ſanctæ Eccleſiæ molliviſſent. Et vellemus adhuc ulterius longanimitatem noſtram, etſi jam ab origine

ne noſtri Regiminis Cæſarei ſat laceſſitam, lubenter manifeſtam reddere, *ſi in omittendis* NOSTRORUM *& Imperii Jurium defenſionibus* longior mora permiſſa foret, poſſemuſque erga DEUM & poſteros de illa recte excuſari; nunc autem, cum in contrarium a Lege divina & humana, rectâ ratione, Gentium jure, & aliis juſtitiæ pietatiſque principiis moneamur.

Hinc omnibus iſtis ac ſingulis innixi, necnon juratæ Capitulationis noſtræ Conſtitutionumque Imperialium memores, adhibito Conſiliariorum noſtrorum arcanorum, totiuſque Conſilii noſtri Imperialis Aulici ſcrutinio, conſultis etiam extraneis præſtantibus Theologis, Canonumque & Legum Civilium peritis, pro noſtrorum atque Imperii Jurium tutela:

Declaramus ſupra inſertam ſic dictæ nullitatis Declarationem, inanem, irritam, & nullam, ſimulque EXCOMMUNICATIONEM *in ea expreſſam, aut ſi quæ alia hujuſmodi prætenditur, aut prætendi poteſt*, OMNINO PRO INVALIDA *reputandam eſſe*; eoque minus hanc ſubſiſtere, quo evidentius patet, ejuſdem requiſita (nimirum peccatum mortale, contumaciam in notabili errore, præviam perſonarum citationem, &c.) defeciſſe, ac deficere, ſcriptumque Romanæ Curiæ, non ad defendendam hæreditatem Domini, ſed ad Jura Imperialia ſuper Ducatibus Parmæ ac Placentiæ porro uſurpandæ tendere.

Et cum juxta ſanctorum Patrum Conciliorumque mentem, *non illis, quibus, ſed his aquibus injuſte infliguntur, timendæ ſint* CENSURÆ; nos Judici omnis carnis, cordiumque ſcrutatori, omnipotenti DEO, ſicut & cuilibet mortalium ab affectibus libero, diſcernendum atque æſtimandum relinquimus quid oporteat de ploratu Cleri ſentire, qui tunc aures obturatas habet, cum noſtri ac ſacri Romani Imperii hoſtes in Germanicis Italiciſque Provinciis, imo in ipſis Pontificum Ditionibus, Miniſtros DEI & Eccleſiæ pro libitu opprimunt, crudeliterque diſcruciant: in Nos vero & Sereniſſimum ac Potentiſſimum Principem Dominum Carolum tertium Hiſpaniarum Regem, ac adverſus Neapolitanum Regnum, Sabaudiæque Ducem, tunc primum inſurgit, cum Nobis & juſtæ cauſæ noſtræ tam proſpera affulſere ſidera, ut ex hoſtilibus prævalidiſque manibus ſit cum aliis Italiæ oppreſſæ partibus Neapolis & Belgium prodigioſe ereptum.

Ad perpetuam præterea rei memoriam, tenore præſentium declaramus, & efficaciſſime, quantum opus eſt, proteſtamur, nullum omnino Jus, & multo minus directum ſupremumque dominium in Parmam & Placentiam Sedi Romanæ a Nobis dimitti, neque dimitti poſſe; quin potius omnia & ſingula ſuprema dominia, quæ in Prædeceſſorum noſtrorum noſtrumque præjudicium uſurpata ſunt unquam, & adhuc uſurpantur quocumque etiam nomine appellentur, Nobis & ſacro Romano Imperio firmiter reſervamus & confirmamus omni meliori formâ ac modo; cunctas poſſeſſiones illegitimas & prætenſiones, exceptis iis quæ ex magnanimitate & munificentia Cæſarea in antedictam Sedem expreſſim translatæ ſunt, annullando, abolendo & caſſando, eoque magis pro nullis, injuſtis ac invalidis declarando, quo manifeſtius per ſe corruit, quidquid Imperatoriæ Majeſtati, clam palamve, auctoritate propriâ ſubtractum eſt, aut etiam ab Imperatore extra normam debitam alienari nequit.

Solemniſſime pariter & ſpeciatim Romanæ contradicimus Curiæ prætenſam illam quoad Jura tertiorum bonave temporalia poteſtatem, quam Bullæ Pontificiæ exercere præſumunt, cum hæ, nec validæ hoc in genere, nec receptæ ſint, quibuſcumque inſigniantur nominibus, & Nos Romanumque Imperium obligare non poſſint debeantve; neque facultatem nos ullam admittamus, aut tolerare poſſimus in ſæpe ſata Curia, quæ caſſare vel annullare conetur ea, quæ nos vi muneris auctoritatiſque noſtræ Cæſareæ diſponimus ac ordinamus; nullatenus dubitantes, quin Conventus univerſi Imperii, ac omnes ejuſdem Electores, Principes & Status, Vaſſallique ac Subditi, conſilio nobis ac auxilio ſuo efficace, ubi opus fuerit & ordo rerum demandarit, ſint actutum adſtituri.

Iterato igitur, & deliberato animo, ſanoque & maturo accedente conſilio, atque ex plenitudine poteſtatis noſtræ Cæſareæ hiſce publice *declaramus*, *contradicimus*, *abolemus*, *caſſamus*, *& proteſtamur*, *ut ſupra*, *ſolemniſſimo*, *quo poteſt fieri*, *pacto & mo-*

& modo, annullantes, & irritum injuſtumque decernentes, quidquid in ſæpius memorato ſuperiore ſcripto quoad formam aut materiam in præjudicium noſtrorum & ſacri Romani Imperii Jurium, vel etiam contra *noſtros Miniſtros, Commiſſarios, Milites, vel alios quoſcumque*, exprimitur, aut intellectum videri poteſt.

Inhibemus quoque omnibus ac ſingulis Eccleſiaſticis ac ſecularibus noſtris & Imperii Vaſallis, Miniſtris ac ſubditis, ſive in terris Eccleſiæ, ſive in Ducatibus Parmæ ac Placentiæ, ſive alibi exiſtentibus, ſub graviſſima noſtra & Imperii indignatione, omnium bonorum confiſcatione, corporalique pœna, ne quam rationem ejus, quod in adducto ſcripto continetur, in ulla re habeant; ſed diſtrictè mandamus, ut noſtris Juſſibus & Ordinationibus conſtanter & debite pareant; dum viciſſim protectionem noſtram clementiamque Cæſaream fidelibus ac obedientibus impertiri non intermittemus; monituri idcirco etiam modo debito Parmenſem Ducem, ut nullum alind dominium quam noſtrum & dicti Hiſpaniarum Regis Fratris noſtri chariſſimi, utpote legitimorum Ducatus Mediolanenſis reſpective Dominorum & Poſſeſſorum, ratione Parmæ ac Placentiæ recognoſcat, cum potiſſimum etiam abunde in propatulo ſit, quod reſpondere Nobis de noſtris & ſacri Romani Imperii Juribus non immerito teneatur.

Rogamus denique omnipotentem ac juſtiſſimum DEUM, ut ardentem omnibus & ſincerum honeſtæ, fidæ ac perpetuæ pacis concordiæque amorem inſtillare, Nobiſmet autem largiri gratiam dignetur, quâ continuo & fortiter, quæcumque ad nos & ſacrum Imperium pertinent, tueri valeamus, cum ſubmiſſiſſima gratitudine totum id, quod Cæſaris eſt, divinæ Majeſtati acceptum ferentes, publicâque hâc Declaratione, proteſtatione, & reſervatione repetitâ profitentes, circa temporalia Imperii bona & Jura, nihil alteri cuipiam, niſi quod expreſſo Prædeceſſorum noſtrorum & Imperii conſenſu munitum eſt, atque in ſpecie nullum dicti Imperii dominium temporale ſupremum legitime unquam competere, aſſeri, aut vindicari poſſe; iis omnibus ac ſingulis, quæ ſecus facta ſunt aut reputantur, hiſce pro nunc ut ex tunc, & pro tunc ut ex nunc, ac futuris æternum temporibus, quam fieri poteſt ſolemniſſime, graviſſime, firmiſſimeque contradicentes, vigore Diplomatis hujus manu noſtrâ ſubſcripti, & ſigillo noſtro Cæſareo muniti, quod dabatur in Civitate noſtra Viennæ, die vigeſimâ ſextâ menſis Junii anno Domini milleſimo ſeptingenteſimo-octavo, Regnorum noſtrorum, Romani decimo nono, Hungarici vigeſimo primo, Bohemici vero quarto.

JOSEPHUS.

(L. S.)

Vt. FRID. CAROLUS Comes de Schonborn.
Ad Mandatum ſacræ Cæſareæ Majeſtatis proprium.
FRANCISCUS WINANDUS DE BERTRAM.

V.

SENTENTIA

Sacræ Cæſareæ & Catholicæ Majeſtatis CAROLI VI.

Contra attentatum Nuntii Apoſtolici Colonienſis.

Sacra Cæſarea Majeſtas Dominus noſter clementiſſimus.

EX humillimis, quas ſex de Facultate Juridica Colonienſi Doctores ac Profeſſores ſeculares, adverſus reliquos ſex Doctores Eccleſiaſticos, ratione recurſus ad Dominum

minum, eo tum Nuntium Apoſtolicum, nunc Cardinalem Buſſium, ſumpti, exhibuerunt querelis, non ſine indignatione intellexit, quem in modum, non obſtante quod dicta Facultas, vel a primæ fundationis ſuæ principio, ita ſit inſtituta, ut ex duodecim, quibus Collegium ejus Facultatis conſtat, ſex ſolummodo Juribus publice tradendis Profeſſores ordinarii eligantur, iidemque etiam a Magiſtratu Colonienſi ſalarium annuum ordinarium recipiant, necnon in ſubſidium a Cæſarea Majeſtate, id omne quod pro reſponſis juridicis, ut & Regalibus, pro jure ſigillandi & expediendi ſolvitur, pro præcipuo relictum habeant. Reliqui vero ſex Eccleſiaſtici, non Profeſſores; ſed ſimpliciter Doctores appellentur; & certis Præbendis primæ Gratiæ Facultati affixis, aliiſque a Sede Apoſtolica tum Beneficiis Eccleſiaſticis tum Præbendis ſecundæ ac tertiæ Gratiæ fruantur fruive poſſint, eoque intuitu ſacros Canones doceant, relationibus autem tranſmiſſorum Actorum haud intereſſe, nec Sententias latas ſigillare nec remittere queant; & proinde Decanatus Officii, utpote cujus potiſſima functio in hucuſque adductis conſiſtat, haudquaquam capaces ſint: non ita pridem tamen poſtremo loco nominati ſex Doctores Eccleſiaſtici, cum dictis Profeſſoribus ſecularibus unam paſſim eamdemque ſibi aſſeruerint æqualitatem, atque ad eumdem Decanatum primo apud Univerſitatem ſeſe admitti prætenderint; & poſtquam ibi non fuiſſent exauditi, contra jus faſque, necnon Statutorum Juratorum Academicorum diſpoſitionem, ad præfatum ejus temporis Dominum Nuntium Apoſtolicum ibidem recurrere præſumpſerint, ab eoque primâ vice Decretum Decanatus ſequeſtratorium adverſus paulo ante electum Decanum Doctorem Gaſparum Joſephum Huygen obtinuerint, poſtmodum vero impetraverint, ut prædictus Dominus Nuntius Apoſtolicus, appellatione deſuper interpoſitâ haudquaquam attentâ, repetitis mandatis inhibitoriis, eumdem Huygen impetere haud deſtiterit, ſed ut concredita ſibi ſub juramento ſigilla, annales, claveſque ad archivum Facultatis reponeret ſub comminata 500. florenorum aureorum pœna juſſerit, parvo etiam tempore interjecto, præ primis in eamdem condemnarit. Et cum executio illius Decreti pœnalis Magiſtratui Colonienſi demandata, ſperatum effectum haud ſortiri videretur, *plane ad* EXCOMMUNICATIONEM *progreſſus ſit, eamdemque publicis valvis ubique affigi curarit:* humillime ſupplicantes, ut juſtitiæ remediis ac reſcriptis a Sereniſſimo Electore Palatino, quâ S. R. Imperii interregni tempore Vicario, impetratis, Sua quoque Cæſarea Majeſtas, poſt Solium Imperiale conſcenſum, inhærere, & Supplicantibus contra Sententias iſtas iujuſtas a memorato Domino Nuntio latas, ex Juris Conſtitutionumque Imperialium præſcripto ſubvenire clementiſſime dignaretur. Cum itaque ex circumſtantiis in Supplica adductis & demonſtratis abunde appareat, prædictum recurſum incompetenter factum, non niſi ad colliſionem ſupremarum Poteſtatum in Eccleſiaſticis & Politicis tendere, & non exiguis incommodis & ſcandalis viam aperire: hinc altiſſime dicta Sua Sacra Cæſarea Majeſtas, iis omnibus a Conſilio ſuo Imperiali Aulico ſibi debite relatis, probeque atque accurate perpenſis, non modo recurſum illum a memoratis ſex Doctoribus Eccleſiaſticis ad ſæpius dictum Dominum Nuntium Apoſtolicum hac in cauſa ſumptum, ſevere, cumque indignatione exprobrandum, ſed & *Decreta ejuſdem comminatoria & executiva, utpote ex ſe nulla & invalida, caſſanda, annullanda, & abolenda juſſit, prout ea omnia caſſat, annullat, abolet, nullaque declarat*, ac inſuper memoratorum ſex Doctorum Eccleſiaſticorum univerſos temporales reditus, in pœnam temerarii recurſus, ſequeſtrari juſſit: de reliquo etiam iiſdem ſerio diſtricteque ſub pœna amiſſionis voti activi, *præcipit & injungit, quod acta omnia coram dicto olim Domino Nuntio producta repetant, & una cum Decretis hujus cauſæ inde emanatis retractari faciant*, eaque ſe repetiiſſe ac retractari feciſſe intra bimeſtre ab harum publicatione, proximo in Conſilio Imperiali Aulico doceant; proindeque ab omni poſthac ad Nuntium Apoſtolicum aut Judicem Eccleſiaſticum recurſu, in ejuſmodi cauſis, abſtineant; ſin ſecus, comminata pœna cum debito rigore contra ipſos ad executionem deducetur. Signatum, ſub S. C. M. Sigillo ſecreto Viennæ 31. Januarii 1713.

FRID. CAROL. Comes de Schonborn. (L.S.)
J. H. HAYECK de Waldſtatten.

DE-

X.

DECRETUM

ARCHIDUCIS LEOPOLDI

Circa immiſſionem in bona temporalia Eccleſiaſticorum.

Ad Parlamentum Burgundiæ in Dole.

Chariſſimi & dilectiſſimi, Leopoldus Guillelmus. Scripſimus Cardinali Trivultio ad fines a vobis requiſitos & Archiepiſcopo Biſantino, ut in ſtatu & dilatione teneat executionem Sententiæ excommunicationis ſibi commiſſæ per Auditorem Generalem Cameræ Apoſtolicæ, quantum concernit indebitam proſecutionem Henrici Otthevin; ſi non deſiſtat, poteritis occupare ejus bona & reditus Præbendæ, quæ ſunt veſtræ juriſdictionis, imo procedere ad illorum venditionem, ſicut etiam caſu quo Archiepiſcopus non vellet differre dictam executionem, procedere ad occupationem bonorum ejus Epiſcopatus. Et cum per veſtras litteras inſinuatis, quod Procurator Generalis Regis ſuſcepiſſet hanc cauſam, & litigaret coram Judice Eccleſiaſtico, dicemus quod ab hoc potuiſſet abſtinere, ut auctoritas Suæ Majeſtatis & Privilegia harum Patriarum non trahantur in controverſiam coram dicto Judice.

Bruxellis 9. Octobris 1652. Chirographum adjectum. M. Vt. Signatum, Leopoldus Guillelmus. Contraſignatum, Robiano.

Au Parlement de Bourgogne à Dole.

Leopolde Guillaume, &c.

Très-cher & bien-amés. Nous avons écrit au Cardinal Trivulce aux fins par vous requiſes, & à l'Archevêque de Beſançon, afin qu'il tienne en eſtat & ſurceance l'execution de la Sentence d'excommunication *dont il ſeroit chargé par l'Auditeur General de la Chambre Apoſtolique pour autant que touche la pourſuite indue d'Henry Otthevin; ſi avant qu'il ne ceſſe*, vous pourrez ſaiſir ſon bien & les revenus de ſa Prebende, *eſtant de vôtre reſſort, même proceder à la vente d'iceux, comme auſſi en cas que le dit Archevêque perſiſteroit de ne vouloir ſurſeoir la dite execution*, de proceder au ſaiſiſſement des biens de ſon Evêché. *Et comme par vos lettres vous donnez à connoître que le Procureur General du Roy auroit entrepris cette cauſe, & s'eſt fait playdoyant par devant le Juge de l'Egliſe, nous vous dirons qu'ils s'en eût bien peu abſtenir, afin que l'autorité de Sa Majeſté & les Privileges de ces Pays ne ſoient mis en diſpute pardevant le dit Juge.*

Atant, &c. de Bruxelles le 9. d'Octobre 1652. *paraphé M. Vt. Signé*, Leopolde Guillaume. *Contre-ſigné*, Robiano.

SEN-

Digitized by Google

V.

SENTENTIA

PARLAMENTI MECHLINIENSIS

Contra Paſtorem Fumacenſem.

SUr la Remontrance faite par le Conſeiller Procureur General de Sa Majeſté en ſon Grand Conſeil, de ce que Charles de la Ramée Curé de Fumay, enſuite d'un contrat d'aſſociation paſſé avec pluſieurs perſonnes pour tirer de la pierre d'ardoiſe, auroit apporté en la ſocieté le très-fond de la maiſon Paſtorale, grange, étables, jardin potager & verger aboutiſſant à l'Egliſe du lieu; à quoy ceux du Magiſtrat & Communauté ſe ſeroient opposés, pretendant qu'on n'y pouvoit creuſer ſans expoſer ladite maiſon, grange, étables, & jardins ainſi que l'Egliſe même à un peril évident de bouleverſement, & que d'ailleurs ce fonds & édifices appartiendroient à ladite Communauté, dont les Curés ne ſeroient que ſimples uſagers; & quoy qu'il étoit du devoir dudit Curé au cas qu'il croyoit d'avoir quelque droit audit fonds, ou qu'il pretendoit qu'on y pouvoit creuſer & tirer des ardoiſes ſans riſquer leſdits bâtimens & Egliſe, de s'adreſſer ſur ce ſujet à Sa Majeſté en ſon dit Grand Conſeil, il eſt néanmoins qu'en mepris & vilipendence de ladite competence & juriſdiction ſuprême de Sa Majeſté, ledit Curé ſe ſeroit aviſé de traduire ceux dudit Magiſtrat & Communauté, premierement pardevant le Conſeil Aulique de ſon Alteſſe Electorale de Treves à Coblence; en ſecond lieu en la Ville de Liege pardevant trois Avocats établis par Sadite Alteſſe Electorale pour Conſeil & Juges d'appel de Fumay & Revin; & en troiſiéme lieu pardevant le Baron de Roſen Archidiacre de Famenne (a) Juge également incompetent, & qui n'a aucune Juriſdiction

FActâ expoſitione per Conſiliarium Procuratorem Generalem Suæ Majeſtatis in Supremo Conſilio, quod Carolus de la Ramée Paſtor Fumacenſis poſt contractum aſſociationis habitum cum multis perſonis ad extrahendum lapidem tegularem, contuliſſet in ſocietatem fundum domus Paſtoralis, horreum, ſtabula, hortum olitorium & ſeminarium arborum, adjacentium Eccleſiæ loci, cui rei Magiſtratus & communitas ſe oppoſuiſſent, prætendentes quod non poſſet ibi excavari abſque quod domus, horreum, ſtabula, & horti exponerentur periculo evidenti ruinæ ſubiecuturæ, & quod aliunde fundus ille & ædificia pertinerent ad dictam communitatem, quorum Paſtores tantum eſſent ſimplices uſuarii, & quamvis deberet dictus Paſtor caſu quo crederet ſe habere jus in dicto fundo, & prætenderet poſſe excavari & extrahi tegulas ſine periculo dictorum ædificiorum & Eccleſiæ, deſuper recurrere ad ſuam Majeſtatem in ſuo Supremo Conſilio, tamen in vilipendium dictæ competentiæ & juriſdictionis Suæ Majeſtatis dictus Paſtor tentaſſet ducere Magiſtratum & communitatem primo coram Conſilio Aulico Suæ Celſitudinis Electoralis Trevirenſis Confluentiam; ſecundo Leodium coram tribus Advocatis conſtitutis a dicta Sua Celſitudine Electorali pro Conſilio & Judicibus appellationis de Fumay & Revin, & tertio coram Barone de Roſen Archidiacono Famenienſi pariter Judice incompetenti, & qui nullam plane habet juriſdictionem in dicto Fumay; & quod hoc non obſtante dictus Archidiaconus ſuum tuliſſet Decretum 24. Aprilis

(a) Famenenſis tractus, quem Galli vocant *Famine*.

1717. per quod mandat dicto Magiſtratui, ut permittat extrahi per dictum Paſtorem tegulas, & excavari fundum dictæ domus & horrei ſub pœna excommunicationis; poſt quod Magiſtratui inſinuatum eſt monitorium ad requiſitionem Joannis Franciſci du Freſne ſe qualificantis ut Procuratorem dicti Archidiaconi, mandans ut ſe conformaret ſpatio ſeptem dierum dicto Decreto, niſi vellet procedi ad pœnas ibidem comminatas, a quo Decreto & monitorio Joannes Dominicus Caillet, tum Conſul & Magiſtratus appellaſſent ſicut ab abuſu, & recurriſſent ad dictum Supremum Conſilium per Supplicam de 17. Septembris dicti anni, ſuper qua decretum eſt, ut oſtenderetur dicto Paſtori; interim ei prohibitio facta, ne proſequeretur modum procedendi intentatum, tum coram Conſiliariis conſtitutis ab Electore Trevirenſi, tum coram Barone de Roſen Archidiacono Faminiæ, mandans dicto Paſtori, ut curaret ceſſare Decreta & comminationes excommunicationis & Litteras Monitoriales decretas per dictum Archidiaconum, cum inhibitione illis utendi ſub pœna occupationis ejus bonorum temporalium & ulterioris demonſtrationis ipſius ſumptibus, ſicuti in judicio inveniretur convenire, & Litteræ ſcriberentur dicto Archidiacono juxta originalia, in cujus citationis conformitatem ſcriptæ fuiſſent dicto Archidiacono, per quas monetur de ſua incompetentia: cæterum quod eadem citatio debite fuiſſet inſinuata dicto Paſtori, cui bonum tum temporis viſum parere, uſque adeo ut deſerens perſecutionem a ſe male & incompetenter intentatam coram dicto Archidiacono, ſe contuliſſet ad dictum Supremum Conſilium, & ibidem obtinuiſſet Litteras manutenentiæ, quas cum curaſſet executioni mandari & inſinuari dicto Magiſtratui & communitati, proceſſus eſſet deſuper motus inter partes, & tamdiu litigatum, ut per Sententiam interlocutoriam de 11. Martii 1719. cum fuiſſent partes declaratæ contrariæ in facto, dictus Paſtor feciſſet ſuas probationes coram Conſiliario Eccleſiaſtico de Coriache, & Magiſtratus ac communitas ſuas contra probationes, ita ut per renuntiationem probationibus ulterioribus & exhibitionem reſpectivam ſcriptorum, replicarum, contradictionum & ſal-

audit Fumay; que ce nonobſtans ledit Archidiacre n'auroit pas laiſſé de porter d'abord ſon Decret du 24. Avril 1717. par lequel il ordonne auxdits du Magiſtrat de laiſſer creuſer par ledit Curé le très-fond de ladite maiſon, grange, &c. pour en tirer la pierre d'ardoiſe & autres materiaux exiſtans ſur iceux, à peine d'excommunication; enſuite de quoy ceux dudit Magiſtrat ſe ſont trouvé inſinués du Monitoire à la requête de Jean François du Freſne ſe qualifiant Procureur Fiſcal dudit Archidiacre, portant ordonnance de ſe conformer dans ſept jours audit Decret; ſi non, qu'il ſeroit procedé aux peines comminées par iceluy: duquel Decret & Monitoire Jean Dominique Caillet lors Bourguemaître, & leſdits du Magiſtrat en auroient appellé comme d'abus, & ſe ſeroient addreſſé audit Grand Conſeil par Requête du 17. Septembre de ladite année, ſur laquelle auroit été appointé, qu'elle ſeroit montrée audit Curé; cependant déſenſe à luy de pourſuivre les procedures intentées tant pardevant les Conſeillers établis par Son Alteſſe Electorale de Treves, que pardevant le Baron de Roſen Archidiacre de Famenne, ordonnant au même Curé de faire ceſſer les Decrets & commination d'Excommunication & Lettres Monitoires decernées par ledit Archidiacre, avec interdiction de s'en ſervir à peine de ſaiſiſſement de ſon temporel & d'ulterieure démonſtration à ſa charge, comme en Juſtice ſeroie trouvé convenir, & que Lettres ſeroient écrites audit Archidiacre ſelon la minute, en conformité duquel appointement leſdites Lettres auroient été effectivement écrites audit Archidiacre, par leſquelles on l'avertit de ſon incompetence: qu'au reſte le même appointement auroit été duement inſinué audit Curé, auquel il auroit trouvé à propos de déferer entierement pour-lors, ſi avant qu'abandonnant la pourſuite par luy mal & incompetemment intentée pardevant ledit Archidiacre, il ſe ſeroit addreſſé audit Grand Conſeil, & y auroit obtenu Lettres de maintenuë, leſquelles aiant fait exploiter auxdits Magiſtrat & Communauté, procès s'y ſeroit mû entre parties, auquel ſi avant auroit été procedé que par Sentence Interlocutoire du 11. Mars 1719. icelles aiant été déclarées contraires en fait, ledit Curé auroit

roit fait ſes preuves pardevant le Conſeiller Eccleſiaſtique de Coriache, & ceux du Magiſtrat & Communauté leurs contrepreuves, de ſorte que par renonciation à preuves ulterieures, & par exhibition reſpective des écrits de reproches, contredits & ſalvations, la cauſe ſeroit diſposée à y être fait droit diffinitivement; & quoy qu'il ne ſeroit permis audit Curé en préjudice de cette conteſtation & litiſpendence formelle par lui introduite pardevant nôtredit Grand Conſeil de recourir derechef à des autres Juges étrangers, il ſeroit cependant que par une prévarication inouie, il ſe ſeroit préſumé de reprendre les erremens de la cauſe qu'il avoit ci-devant commencée pardevant ledit Archidiacre, là où il auroit pouſſé les choſes à un tel point d'excès, que malgré les actes de proteſtation & d'advertence reiterées, inſinuées tant à luy qu'audit Archidiacre de la part dudit Magiſtrat, de ladite litiſpendence & incompetence, ledit Archidiacre à la pourſuite dudit Curé ſe ſeroit avancé de porter Decret d'excommunication à charge de ceux dudit Magiſtrat, lequel le même Curé ſe ſeroit préſumé de publier au Prône de la grande Meſſe Paroiſſiale du Dimanche de la Paſſion 22. du mois de Mars dernier au grand ſcandale de toute la Communauté: qu'il n'étoit pas beſoin de faire remarquer combien cette prétendue excommunication portée en préjudice deladite litiſpendence contre un Magiſtrat qui s'étoit acquité des obligations de ſon Office, qui l'engageoit à empêcher que rien ne fût fait en préjudice du public, étoit irréguliere, nulle de tous chefs, & contraire aux loix fondamentales de ces Pays, qui défendent aux Juges Eccleſiaſtiques de proceder par des Cenſures contre des Magiſtrats & Officiers de Juſtice pour des prétendus excès commis au fait de leurs Offices, mais leur ordonnent de recourir à Sa Majeſté, afin de les corriger en quoi il auroit failli; de ſorte que le Remontrant ne pouvoit enviſager ces pretendues monitoires & excommunication enſuivie, que pour une empriſe & attentat formel ſur la Juriſdiction temporelle, une voye de fait & trouble du repos public: cauſe que pour prévenir les ſuites dangereuſes qui en pourroient reſulter, il a requis que la Cour fût ſervie de declarer leſdits prétendues monitoires, excommunication & tout

ſalvationum cauſa eſſet depoſita ad ferendam Sententiam diffinitivam; & quamvis non eſſet licitum dicto Paſtori in præjudicium illius conteſtationis & litiſpendentiæ formatis ab illo introductæ coram noſtro dicto Conſilio, denuo recurrere ad alios Judices extraneos, tamen per inauditam prævaricationem præſumpſiſſet reſumere cauſam inceptam coram dicto Archidiacono, ubi rem eo exceſſus deduxiſſet, ut non obſtantibus actibus proteſtationis & reiteratæ monitionis incompetentiæ & litiſpendentiæ tam ipſi quam dicto Archidiacono ex parte Magiſtratus dictus Archidiaconus ad proſecutionem dicti Paſtoris tuliſſet Decretum excommunicationis ad onus Magiſtratus, quam idem Paſtor præſumpſiſſet ex ſuggeſtu publicare tempore ſummi Sacri Parochialis Dominicalis de Paſſione 22. Martii ultimi in ſummum ſcandalum totius communitatis: non eſſet opus notare quantum hæc prætenſa excommunicatio lata in præjudicium litiſpendentiæ contra Magiſtratum functum officio ſuo, vi cujus tendatur impedire, ne aliquid fieret in præjudicium publici, eſſet irregularis, ex omni capite nulla & contraria Legibus fundamentalibus harum Patriarum, quæ prohibent Judicibus Eccleſiaſticis, ne procedant per Cenſuras contra Magiſtratus & Officiarios Juſtitiæ ob prætenſos exceſſus commiſſos in ſuo Officio, ſed mandant, ut recurrant ad ſuam Majeſtatem, ut ibi corrigantur; ita ut exponens non poſſet hæc prætenſa Monitoria & Excommunicationem aliter inſpicere quam attentatum formale contra Juriſdictionem temporalem, viam facti & perturbationem quietis publicæ: quapropter ad obviandum ſequelis periculoſis, quæ inde poſſent reſultare, requiſierit ut Curia declararet dicta prætenſa Monitoria, Excommunicationem, & omnia inde ſecuta, nulla, abuſiva & injurioſa juribus Juriſdictionis ſupremæ ſuæ Majeſtatis, ejus Magiſtratuum & Vaſſallorum; mandaret conſequenter dicto Archidiacono & dicto Paſtori, & omnibus, ad quos pertinebat, illa prompte caſſare & annullare, & donec conſtaret quod hæc præſtitiſſent, occupationem eorum bonorum temporalium, & ulterius concederent exponenti ad onus dicti Paſtoris pro exceſſibus & attentatis ab ipſo commiſſis talem proviſionem Juſtitiæ, quam Curia ad rem facere comperiret.

Digitized by Google

& tout ce qui eſt enſuivi, nulles, abuſivos, tortionnaires & injurieuſes aux droits & Juriſdiction ſuprême de Sa Majeſté, de ſes Magiſtrats & Vaſſaux, d'ordonner en conſequence tant audit Archidiacre, qu'audit Curé & à tous autres qu'il appartiendra, de les caſſer promptement & les mettre à néant, & juſques à ce qu'ils auront fait conſter de l'avoir ainſi effectué, ſaiſiſſement de leurs biens temporels, & d'accorder au ſurplus au Remontrant à charge dudit Curé pour les excès & attentats par luy commis telle proviſion de Juſtice que la Cour trouveroit au cas appartenir.

QUibus omnibus conſideratis, relatione factâ, & Cameris congregatis, Curia declarat Monitoriales & Decretum excommunicationis de 12. Novembris 1721. hic mentionata, & omnia inde ſecuta, nulla, nullius valoris, incompetenter decreta, attentatoria contra Juriſdictionem Suæ Majeſtatis, & contraria Legibus fundamentalibus hujus Patriæ: fit prohibitio Domino Carolo de la Ramée Paſtori Fumacenſi, ne illis utatur ſub pœna quingentorum Imperialium pro mulcta; ordinat, ut illa curet retractari intra menſem, & probet Conſiliariis Fiſcalibus, quod ita præſtiterit intra dictum terminum, ſub pœna ulterioris proviſionis; mandat ut illud legatur, publicetur, & affigatur Fumaci vel à Fumay & Revin; annuit remonſtranti Litteras citationis perſonalis ad onus dicti Paſtoris cum clauſula annotationis & occupationis ejus bonorum temporalium. Actum Mechliniæ 19. Septembris 1722. Signatum *A. P.* VAN ERTBORN.

LE tout quoy conſideré, & rapport fait, les Chambres aſſemblées, la Cour déclare les Lettres monitoires & Decret d'excommunication du 12. Novembre 1721. cy mentionnées, & tout ce qui eſt enſuivi, nulles & de nulle valeur, incompetemment décernées, attentatoires à la Juriſdiction de Sa Majeſté, & contraires aux loix fondamentales de ces Pays. Fait déſenſe à Maître Charles de la Ramée Curé de Fumay, de s'en ſervir ou prévaloir à peine de cinq cens écus d'amende; luy ordonne de les faire retracter endeans le mois, & de faire conſter aux Conſeillers Fiſcaux de l'avoir ainſi effectué pendant ledit terme, à peine d'ulterieure proviſion; ordonne que cette ſoit luë, publiée & affichée audit Fumay & Revin; accorde au Remontrant Lettres d'adjournement perſonnel, à charge dudit Curé avec clauſe d'annotation & ſaiſiſſement de ſon temporel. Fait à Malines le 19. de Septembre 1722. Signé, A. P. VAN ERTBORN.

Z.

ARRESTUM CURIÆ

Contra certas Monitoriales & Cenſuras emanatas ex Curia Romana 1502.

Extractum ex Regiſtris Parlamenti.

VIſis per Curiam duobus defectibus obtentis in illis per Dominum Franciſcum Charmolue Presbyterum, Magiſtrum Artium, Doctorem Regentem in Medicina in Univerſitate Pariſienſi, ſe dicentem Canonicum præbendatum in Eccleſia Collegia-

ARREST DE LA COUR

Contre certaines Monitions & Cenſures émanées de Cour de Rome 1502.

Extrait des Regiſtres du Parlement.

VEu par la Cour les deux défauts obtenus en icelle par M. François Charmolue Preſtre, Maiſtre ès Arts, Docteur Regent en Medicine en l'Univerſité de Paris, ſoit diſant Chanoine prébendé en l'Egliſe Collégiale S. Omer au Dioceſe de The-

Therouenne, appellant de certaines Monitions, Cenſures, & fulminations émanées de Cour de Rome, ou d'aucuns Juges deleguez du Pape, au préjudice & contre les ſaincts Decrets de Baſle, Pragmatique Sanction, Ordonnances Royaux, Privileges & libertez de l'Egliſe Gallicane, à l'encontre de M. Jean du Queſne auſſi Preſtre, impetrant d'icelles Monitions, Cenſures, & fulminations, & de M. François Cocy Preſtre, porteur, & executeur d'icelles, & entremetteur des affaires du dit du Queſne, intimez & defaillans; & tout ce qui a été mis & produit pardevers ladite Cour par iceluy demandeur, & tout conſideré: il ſera dit que leſdits deux défauts ont eſté bien & duement donnez, obtenus, & entretenus, & que au moyen & par vertu d'iceux ladite Cour a adjugé & adjuge audit demandeur tel profit, c'eſt à ſçavoir que la Cour a declaré & declare qu'il a eſté mal fait, procedé & fulminé, executé, admoneſté, & inhibé par ledit Cocy, & autres executeurs deſdites Bulles, Cenſures, & proviſions de Cour de Rome, & bien appellé par ledit Appellant, & condamne leſdits intimez & defaillans à faire caſſer, ceſſer, revoquer & annuller leſdites Cenſures, Monitions & fulminations, & tout ce qui s'en eſt enſuivy, & faire bailler l'abſolution à leurs propres couſts & deſpens, tant audit Appellant, qu'au Doyen, Prevoſt, Chanoines, & Chapitre de ladite Egliſe ſaint Omer, & tous autres qu'il appartiendra, & qui pourroient eſtre compris eſdites monitions, fulminations & Cenſures, & d'en certifier ladite Cour dedans le lendemain de la ſaint Martin d'hyver prochainement venant, & auſſi à laiſſer jouyr & uſer ledit Charmolue Appellant deſdites Chanoinie & Prebende, fruicts & revenus d'icelles, ſelon la Sentence de maintenue par luy obtenue contre ledit du Queſne le vingt-neuviéme Avril l'an mil cinq cent: & outre faict la Cour defenſes auſdits Prevoſt, Doyen, Chanoines & Chapitre, de non obtemperer auſdites Cenſures & fulminations, & de ne ceſſer le divin ſervice ſoubs ou au moyen d'icelles; & neanmoins condamne la Cour leſdits defaillans ès deſpens deſdits defauts, la taxation d'iceux reſervée pardevers elle. Fait en Parlement le vingt-ſeptiéme Aouſt mil cinq cent deux. AR-

legiata ſancti Otmari in Diœceſi Therouenenſi appellantem a quibuſdam monitorialibus, Cenſuris, & fulminationibus emanatis a Curia Romana, vel a quibuſdam Judicibus delegatis a Pontifice in præjudicium & contra Decreta ſacra Baſileenſia, Pragmaticam Sanctionem, Ordinationes Regias, Privilegia & libertates Eccleſiæ Gallicanæ, contra Dominum Joannem etiam Presbyterum impetrantem illarum monitorialium, cenſurarum, & fulminationum, & Franciſcum Cocy illarum latorem & executorem, & compoſitorem negotiorum dicti du-Queſne intimatos, viſis omnibus, quæ producta ſunt in dicta Curia per eumdem actorem, & omnibus conſideratis; dicetur quod dicti duo defectus debite dati, obtenti & defenſi fuerint, & quod virtute illorum dicta Curia adjudicavit & adjudicat dicto actori tale commodum, nempe quod Curia declararit & declaret quod male factum ſit, proceſſum & fulminatum executioni mandatum, admonitum & inhibitum per dictum Cocy & alios executores dictarum Bullarum, Cenſurarum & Proviſionum Curiæ Romanæ, & bene appellatum per dictum appellantem; & condemnat dictos intimatos & deficientes, ut curent caſſari, ceſſare, revocari & annullari dictas cenſuras, monitiones, & fulminationes, & omne quod eſt inde ſecutum, & curent dari abſolutionem propriis ſumptibus, tam dicto appellanti quam Decano, Præpoſito, Canonicis & Capitulo dictæ Eccleſiæ ſancti Otmari, & omnibus, ad quos pertinebit, qui poſſent comprehendi in dictis monitorialibus & Cenſuris; & certiorem faciant dictam Curiam intra diem poſteram ſancti Martini hyemis proximæ, & ut permittant dictum Canonicum appellantem uti & frui Canonicatu & Præbendâ, & illorum fructibus & reditibus juxta Sententiam manutenentiæ per ipſum obtentam contra dictum du-Queſne 29. Aprilis 1500. & ulterius Curia inhibet dictis Præpoſito, Decano, Canonicis & Capitulo, ne obtemperent cenſuris & fulminationibus, & mandat ut ſervitium divinum vigore illarum non intermittant; condemnat Curia dictos deficientes in expenſas illorum defectuum, taxatione reſervatâ Curiæ. Factum in Parlamento 27. Auguſti 1502.

DE-

Digitized by Google

AA.

DECRETUM CURIÆ

Pro caſſatione quarumdam Cenſurarum.

Extractus ex Regiſtris Parlamenti, die Luna 28. Auguſti 1514.

HOdie Dominus Rogerus Barme Advocatus Regius, in præſentia Fratris Guillelmi Paris Confeſſarii Regii, recitavit in Curia proceſſus concernentes decretum reformationis Prioratus de Poiſſy, & contraventiones factas per Generalem Ordinis Dominicanorum, & aliorum Fratrum Congregationis Hollandiæ, pariter Brevia & Cenſuras promulgatas per dictum Generalem, traditas pro executione facienda Fratri Adriano Nully Religioſo dicti Ordinis, nunc captivo in Conventu Carthuſianorum ex mandato Curiæ; & hoc facto, dixit quod quantum ad revocationem de Charonelle Provincialis Galliæ, Curia id non attenderet, propter appellationem de Charonelle; & etiam quod Curia potuerit videre eſſe factam in odium proceſſuum nunc pendentium, & Decretorum datorum a Curia: ſed tamen Charonelle obtinuit ſuum reſcriptum ad Judices ad partes, & illa de cauſa illius non amplius loquitur: ſed quantum ad Cenſuras, quæ ſunt ſcandaloſæ, & factæ ad impediendum Decretum Curiæ pro nunc, ſuppoſito quod Frater Adrianus, qui curavit executioni mandari, *non fuiſſet in dolo aut culpa, tamen quia aliter Curia non poteſt ſuam juriſdictionem exercere*, dicit quod idem Frater Adrianus debeat manere in carcere, donec curaverit caſſari, revocari, & annullari dictas Cenſuras, & illius rei certiorem reddere Curiam, & ita requirit; & non obſtante oblatione factâ per dictum Confeſſarium, quâ promittit ſe curaturum caſſari dictas Cenſuras pure & ſimpliciter, & afferre velle abſolutionem, quatenus opus eſſet, non vult impedire quominus dictâ promiſſione a dicto Confeſſario, Curia det moras ad deferendas dictas

caſſa-

ARREST DE LA COUR

Pour la caſſation de certaines Cenſures.

Extraict des Regiſtres du Parlement, du Lundy 28. Aouſt 1514.

AUjourd'huy M. Roger Barme Advocat du Roy, a en la preſence de Frere Guillaume Paris Confeſſeur du Roy, recité à la Cour les procedures touchant l'Arreſt de la reformation du Prieuré de Poiſſy, les contraventions faites par le General de l'Ordre des Jacobins, & autres Freres de la Congregation d'Hollande, meſmement les Brefs & Cenſures promulguées par ledit General, baillées à executer par Frere Adrien de Nully Religieux dudit Ordre, à preſent priſonnier au Convent des Chartreux par Ordonnance de la Cour. Et ce fait, a dit qu'entant que touche la revocation de Charonnelle Provincial de France, la Cour n'y a point de regard, attendu l'appellation dudit Charonnelle; & auſſi que la Cour a pû voir qu'elle eſtoit faite in odium *des procès pendans ceans, & arreſts donnez par la Cour: mais toutefois Charonnelle a relevé & obtenu ſon Reſcript à Juges* ad partes, *& à cette cauſe n'en parle plus. Mais quant aux Cenſures qui ſont ſcandaleuſes, & faites pour empeſcher l'Arreſt de la Cour de ceans, ſuppoſé que Frere Adrien qui les a fait executer*, non fuiſſet in dolo aut culpa, tamen quia aliter Curia non poteſt ſuam juriſdictionem exercere, *dit que iceluy Frere Adrien doit demeurer priſonnier, juſques à ce qu'il ait fait caſſer, revoquer, & annuller leſdites Cenſures, & en certifier la Cour, & ainſi le requiert; & neanmoins, attendu l'offre fait par ledit Confeſſeur, par laquelle il promet faire caſſer leſdites Cenſures purement & ſimplement, & apporter abſolution*, quatenus opus eſſet, *ne veut empeſcher qu'en faiſant ladite promeſſe per ledit Confeſſeur,*

que

Digitized by Google

que la Cour luy donne un delay d'apporter leſdites caſſation & abſolution, & cependant élargir ledit de Nully parmy cette Ville de Paris ſeulement, auquel jour ledit Confeſſeur apportera en ladite Cour leſdites caſſation & abſolution, ou en defaut de ce, rendra ledit de Nully priſonnier en la Conciergerie, ou s'y rendra luy-meſme. A quoy ledit Frere Guillaume Paris Confeſſeur a dit qu'il promet apporter devers la Cour, dedans tel delay qu'il luy plaira donner, caſſation pure & ſimple deſdites Cenſures, & abſolution, quatenus opus eſt, *de noſtre ſainct Pere le Pape, ou dudit General, ou à defaut de ce, ſe rendre priſonnier ou ledit de Nully en la Conciergerie, & à ce s'eſt ſoubmis & ſoubmet. Sur quoy la matiere miſe en deliberation, la Cour a donné & donne delay audit Paris Confeſſeur de faire faire ladite caſſation purement & ſimplement, & abſolution,* ſi quid opus eſſet, *du Pape ou dudit General, & en certifier la Cour duement juſques au lendemain de la ſainct André prochain venant;* alias *& à defaut de ce, ledit jour paſſé, ſera ledit de Nully priſonnier en la Conciergerie du Palais, ou s'y rendra luy-meſme; & parmy ce, la Cour a élargi & élargit ledit de Nully parmy cette Ville de Paris juſques audit jour ſeulement.*

caſſationem & abſolutionem, & interim relaxetur dictus de Nully per hanc Civitatem Pariſienſem tantum, quâ die Confeſſarius afferet dictæ Curiæ dictas caſſationem & abſolutionem, vel defectu illius reddet dictum de Nully captivum in carcere, vel ille ſeipſum illuc conferet. Ad hoc Frater Guillelmus Paris Confeſſarius dixit, quod promitteret ſe allaturum Curiæ intra talem terminum, quem dare placuerit, caſſationem puram & ſimplicem dictarum cenſurarum, & abſolutionem, quatenus opus eſt, vel a Sanctiſſimo vel a dicto Generali; vel illius defectu reddere captivum dictum de Nully in carcere; & ad hoc ſe ſubmiſit & ſubmittit. Deſuper factâ deliberatione, Curia dedit & dat dilationem ſeu moram dicto Paris Confeſſario ad curandum fieri dictam caſſationem pure & ſimpliciter, & abſolutionem, quantum opus eſſet, a Sanctiſſimo vel a dicto Generali, & certificandam Curiam debite, uſque ad poſtridie S. Andreæ proxime venturum, alias & defectu hujus die ipsâ elapsâ dictus de Nully erit captivus in carcere, vel ipſemet ad carcerem ſe conferet, quo facto Curia relaxavit & relaxat dictum de Nully per Civitatem Pariſienſem hic uſque ad dictam diem.

BB.

ARREST DU PARLEMENT DE BOURDEAUX

Contre l'attentat de l'Archevêque.

Extraict des Regiſtres de Parlement.

VEu par la Cour la Requeſte à elle preſentée par le Syndic & habitans de la Ville de ſaint Macaire, Eſtienne Fontebride, Geoffroy Bouyer, Eſtienne d'Arbis, & Jean Belloc de ladite Ville à preſent Jurats

ARRESTUM PARLAMENTI BURDIGALENSIS.

Contra attentatum Archiepiſcopi.

Extractum ex Regiſtris Parlamenti.

VIsâ per Curiam Supplicâ ſibi oblatâ a Syndico & incolis Urbis S. Macarii, Stephano Fontebride, Godefrido Bouyer, Stephano d'Arbis, Joanne Belloc, Philiberto Peningault Apparitore Regio, continen-

tinente quod per Decretum de 4. hujus menſis Curia declaraſſet quod male, nulliter & abuſive eſſet proceſſum in citatione & excommnnicatione decrerâ per Dominum Archiepiſcopum Burdigalenſem contra dictos Juratos & Peninganlt, pariter in interdicto Parochiæ ſancti Macarii, & mandavit ut intra triduum dictus Dominns Archiepiſcopus, vel in ejus abſentia ejus Vicarii Generales caſſarent, revocarent, & annullarent mandatum dictæ citationis, dictum interdictum & excommunicationem, alias defectn hujus, termino elapſo, ad illud cogerentur per occupationem eorum bonorum temporalinm; & quamvis terminus expirarit, tamen ad monitionem illis factam Dominus Petrus Caron declaravit, quod non vellet obtemperare, ideo requirunt ut dignetur Curia committere aliam perſonam Eccleſiaſticam in dignitate conſtitutam ad reponendum Venerabile Sacramentum in alrari Parochiali ſancti Martini, & declarandum dictam citationem, interdictum & excommunicationem nullas & abuſivas, & injnngere Domino Stephano Gay Vicario perpetuo dicti altaris S. Martini, ut conrinnet & celebret ſervitinm divinnm, ſicut faciebat ante dictum nullum interdictum; & quod ad hoc faciendum cogetur per occnpationem ſnorum bonorum temporalium, & omnibus fiat notorium dictam citarionem, interdictum & excommunicationem fuiſſe & eſſe declaratas nullas & abuſivas, per dictum Decretum mandatur, nt publicetur ſonitu & clangore tubæ, per compita & plateas ordinarias S. Macarii, & executioni tradetur vi ſimplicis (dictnm); ad hos fines, injungetur omnibus, ut anxilium & manum fortem præſtent: hæc Snpplica monſtretur Procuratori Generali Regis, qni requireret qnod qnia tantum agitur de ſcandalo interrumpendo, ut ordinaretur ne aliquis timeret excommunicationem, de qna eſt quæſtio, quod Decretum declarans abuſnm & nullitatem illius pnblicetur in omnibus plateis ſancti Macarii, & aliis locis ſolitis, & exetcitium divinnm reſtituatur & continuetur in alrari Parochiali ejuſdem Civitatis ſicnt fiebat ante interdictum, & injnngatur Vicario perpetuo ut hoc faciat, & ſepeliat mortuos in cœmeterio conſneto, ad quod faciendum cogatur per occupationem ſuorum tem-

Jurats, & Philibert Peningault Sergent Royal, contenant que par Arreſt du 4. de ce mois, la Cour auroit declaré qu'il avoit eſté mal, nullement & abuſivement procedé en la citation & excommunicatien decernée par Monſieur l'Archevêque de Bourdeaux contre leſdits Jurats & Peningault; enſemble en l'interdit de la Paroiſſe dudit ſainct Macaire, & ordonné que dans trois jours ledit Sieur Archeveſque, ou en ſon abſence ſes Vicaires Generaux caſſeroient, revoqueroient, & annulleroient le mandement de la dite citation, ledit interdit & excommunication.; autrement, à faute de ce faire, le delay paſſé, y ſeroient contraints par ſaiſie de leur temporel; & bien que ledit delay ſoit expiré, neanmoins à la ſignification qui leur en a eſté faite, Maiſtre Pierre Caron a declaré n'y vouloir obeyr, à tant requierent qu'il plaiſe à ladite Cour commettre autre perſonne Eccléſiaſtique conſtituée en dignité, pour remettre le S. Sacrement à l'Autel Paroiſſial de S. Martin, & declarer ladite citation, interdit & excommunication nulles & abuſives, & enjoindre à Maiſtre Eſtienne Gay Vicaire perpetuel dudit Autel S. Martin d'y continuer & celebrer le Service divin, comme il faiſoit avant ledit nul interdit; & qu'à ce faire il ſera contraint par ſaiſie de ſon temporel; & afin qu'il ſoit notoire à tous, que ladite citation, interdit & excommunication ſont & ont eſté declarez nuls & abuſifs par ledit Arreſt, ordonner qu'il ſera publié à ſon de trompe par les carrefours ordinaires dudit S. Macaire, & ſera executé en vertu du ſimple dictum; à ces fins, enjoindre à toutes perſonnes d'y preſter main forte. Ladite Requeſte appointée, ſoit montrée au Procureur General du Roy, lequel auroit requis, attendu qu'il ne s'agit que de faire ceſſer le ſcandale, eſtre ordonné aux fins que perſonne n'aye à craindre l'excommunication dont eſt queſtion, que l'Arreſt portant declaration de l'abus & nullité d'icelle ſera publié ès carrefours dudit ſaint Macaire, & autres lieux accouſtumez, & que l'exercice divin ſera reſtably & continué à l'Autel Paroiſſial de la même Ville, comme il étoit auparavant l'interdit, &, enjoint au Vicaire perpetuel de ce faire & enſe-

enſevelir les morte dans le cimetiere accouſtumé ; à quoy faire il ſoit contraint par ſaiſie de ſon temporel : enſemble aux Officiers Jurats de ſainct Macaire, & toutes autres perſonnee de quelque qualité & condition qu' elles ſoient, de tenir la main à l' exécution de l'Arreſt qui interviendra, à peine d'en repondre en leur propre & privé nom ; & neanmoins, que ledit Sieur Archevêque & ſes Vicaires Generaux ſatiſferont à l'Arreſt cy-devent donné, & juſques à ce, que leur temporel ſera ſaiſi, & demeurera ſoue la main du Roy. Signé, DE LA VIE. Veu auſſi ledit Arreſt dudit jour quatrieſme du preſent mois, avec la ſignification & reponſe dudit Caron Vicaire General du cinquieſme du meſme mois ; enſemble veu acte de ſommation faite audit Sieur Archevêque du premier du preſent mois, Dict a eſté que la Cour a ordonné & ordonne, que par tout le jour l'Archevêque de Bourdeaux eu ſee Vicaires Generaux ſatisferont à l'Arreſt dudit jour quatrieſme de ce mois, ſur les peines par iceluy ; cependant que ledit Vicaire perpetuel ſera les fonctiens Curiales audit ſainct Macaire, & Autel Paroiſſial ſaint Martin de l'Egliſe ſaint Sauveur, à quoy faire il ſera contraint par ſaiſie de ſon temporel & autrement, ainſi qu'il appartiendra. A permis & permet auſdits demandeurs de faire publier & afficher le preſent Arreſt, & celuy dudit jour 4. de ce mois par tous les cantons & carreſours de ladite Ville de ſaint Macaire ; enjoint à tous les Officiers de tenir la main à l'executien deſdits Arreſts, leſquels ſeront executez en vertu des dictums d'iceux, ſans lever autre commiſſion en forme, attendu la matiera dont eſt queſtion. Prononcé à Beurdeaux en Parlement, le onziéme Avril mil ſix cent quarante cinq.

temporalium ; pariter Officiariis S. Macarii & omnibus aliis cujuſcumque ſtatus & conditionis, ut præſtant manum executioni Decreti, ſub pœna reſponſionis proprio & privato nomine ; & nihilominus dictus Dominus Archiepiſcopus debeat ſatisfacere Arreſto antea dato, uſque adeo ut temporalia ipſorum debeant occupari & manere ſub manu Regia. Signatum, DE LA VIE. Viſo etiam dicto Arreſto dictæ diei quartæ currentis menſis cum Declaratione & reſponſo dicti Caron Vicarii Generalis de 5. ejuſdem menſis, ſimul actu citationis factæ dicto Domino Archiepiſcopo de prima currentis, dictum eſt quod Curia ordinarit & ordinet, ut Archiepiſcopus Burdigalenſis & ejus Vicarii Generales ſatisfaciant Decreto de dicta 4. hujus menſis ſub pœnis ab eodem latis, interim quod dictus Vicarius perpetuus ſit facturus functiones Paſtorales in dicto Oppido ſancti Macarii & altari Parochiali ſancti Martini Eccleſiæ ſancti Salvatoris, ad quod faciendum obligabitur per occupationem ſuorum temporalium & aliter, prout conveniet : permiſit & permittit dictis actoribus ut curent publicari & affigi præſens Decretum ſimul cum Decreto dictæ 4. hujus menſis per omnia loca & plateas dictæ Civitatis S. Macarii : injungit omnibus Officiariis ut præſtent auxilium & manum executioni dictorum Decretorum, quæ executioni mandabuntur vigore contentorum in illis, abſque quod accipiant aliam commiſſionem in forma circa materiam, de qua eſt quæſtio. Pronuntiatum Burdigalis in Parlamento, 11. Aprilis 1645.

CC.

A C T A

Judicii poſſeſſorii & Regiæ protectionis Supremæ Curiæ Montenſis, in cauſa R. P. Joannis Renon Paſtoris Braniæ-Comitis.

SENTENTIA MANUTENENTIÆ

SUPREMÆ CURIÆ MONTENSIS

Inter Caſtellanum, Mayerum, Scabinos, ac Communitatem Oppidi Braniæ-Comitis, & Patrem Joannem Renon Paſtorem loci, junctos Capitulo S. Waltrudis Montibus Hannoniæ Supplicantes : & Patres Ludovicum Grauwez, alioſque Oratorii dicti loci Intimatos.

De 6. Auguſti 1697.

REviſo Proceſſu Caſtellani, Prætoris, Scabinorum, & Communitatis Urbis Braniæ-Comitis, & Pater Joannes Renon Paſtor loci, & adjuncti de Capitulo ſanctæ Waltrudis Montibus Hannoniæ, conquerentes de 11. Martii ultimi, & concludentes ut declaretur prætenſam mutationem Paſtoris non potuiſſe fieri, nec unionem domus Congregationis Patrum Oratorii dictæ Civitatis & Inſtituti ſancti Philippi Nerei Inſtituto Cardinalis de Berulle, & conſequenter ut dictus Pater Renon manuteneatur in poſſeſſione Paſtoratus contra Patres Ludovicum Grauwez, & alios Oratorii dicti loci intimatos cum ſcriptis & titulis adductis per partes in ſatisfactionem Sententiæ interlocutoriæ de 28. Martii dicti, pariter cum ſcripto Domini Conſiliarii Advocati Regii. Omnibus conſideratis, concluſum eſt adjudicare conquerentes in ſuis intentionibus & concluſionibus pariter cum expenſis. Concluſum dictâ die.

Du 6. Aoûſt 1697.

*REveu le Procès des Chaſtelain, Mayeur, Echevins, & Communauté de la Ville de Braine-le-Comte, & Pere Jean Renon Paſteur du lieu, adjoints du Chapitre de ſainte Vaudru à Mons complaindans, du 11. Mars dernier, & concluants qu'il ſoit declaré que le pretendu changement de Curé ne s'eſt pû faire, ni l'union de la maiſon de la Congregation des PP. de l'Oratoire de ladite Ville de l'Inſtitut de S. Philippe de Nery à celui du Cardinal de Berulle, & qu'en conſequence le*dit P. Renon ſoit maintenu dans la poſſeſſion de la Cure *contre les PP. Louis Gravvez & autres de l'Oratoire dudit lieu intimez, avec les ecrits & titres ſervis par les parties en ſatisfaction de la Sentence interlocutoire du 28. dudit mois de Mars, auſſi l'ecrit par le Sr. Conſeiller Advocat du Roy ; tout conſideré, conclu d'adjuger les complaindans en leurs fins & concluſions enſemble aux depens. Vuidé le dit jour.*

DE-

D E C R E T U M

Latum ſuper Libello per eoſdem Supplicantes Supremæ Curiæ Montenſi oblato.

Le 9. d'Août 1697.

LEs Gens du Conſeil de Sa Majeſté en ſa noble & ſouveraine Cour à Mons ordonnent de faire communiquer la preſente à partie, pour avertir ce qui eſt des pointes cy mentionnées endeans tiers jours: cependant les Peres de l'Oratoire devront recevoir le Pere Renon à la maiſon comme Curé, à leur defaut le Chaſtelain eſt autoriſé de le retablir, autoriſant Procureur ou Facteur de faire les Inſinuations, preſents hommes de fiefs ou temoins. Fait audit Mons ce 9. Août 1697. Signé, N. ROBERT.

COnſiliarii Suæ Majeſtatis in nobili & ſuprema Curia Montenſi mandant, ut curetur fieri communicatio præſentium parti, ad edocendum de punctis ibidem de caſibus hic mentionatis intra triduum: interim Patres Oratorii tenebuntur recipere Patrem Renon in domo tamquam Paſtorem, ipſis deficientibus poteſtas datur Caſtellano ut ipſum reſtituat, dantes auctoritatem Procuratori vel Factori ut faciat Inſinuationes, præſentibus viris feudalibus vel teſtibus. Actum Montibus 9. Auguſti 1697. Signatum, N. ROBERT.

DECRETUM ALTERUM

Ad Libellum dictorum Supplicantium a Suprema Curia Montenſi datum adverſus Officialem Cameracenſem, ejuſdemque Promotorem.

Extraict du 28. Août 1697.

VUe la Requeſte des Chaſtelain, Mayeur, Jurez & Eſchevins de la Ville de Braint-le Comte, adjoints du P. Renon, & des Damoiſelles de ſainte Vaudru, avec la Requeſte jointe preſentée le 14. de ce mois au Juge Eccleſiaſtique du Dioceſe de Cambray contre le ledit Pere Renon par le Promoteur de l'Archevêché, & les écrits y ſervis par les parties, & l'Ordonnance portée par ledit Juge le 21. dudit mois, interdiſant proviſionnellement audit Renon les fonctions Paſtorales dudit Braine, *le tout par copie, tout conſideré.*

Conclu de declarer que la Sentence de cette Cour rendue le 9. de ce mois, adjugeant le poſſeſſoir de la Cure de ladite Ville de Braine audit Pere Renon, doit ſortir

Extractum de 28. Auguſti 1697.

VIsâ Supplicâ Caſtellani, Prætoris, Juratorum & Scabinorum Civitatis Braniæ-Comitis, adjunctorum P. Renon & Domicellarum S. Waltrudis cum Supplica juncta præſentata 14. hujus menſis Judici Eccleſiaſtico Diœceſis Cameracenſis contra dictum Patrem Renon per Procuratorem Archiepiſcopatus, & ſcriptis exhibitis per partes, & mandato lato per Judicem 21. dicti menſis, interdicentes proviſionaliter dicto Renon functiones Paſtorales dictæ Braniæ, omnibus non originaliter, ſed per copiam omnibus conſideratis.

Concluſum declarare quod Sententia hujus Curiæ lata 9. hujus menſis, adjudicans poſſeſſorium dicti Paſtoratus dictæ Civitatis Braniæ dicto Patri Renon, debeat ſortiri ſuum

ſuum plenum & integrum effectum, donec per Sententiam definitivam in petitorio aliter ordinetur. Datum dictâ die.

tir ſon plein & entier effect, *juſques à ce que par la Sentence diffinitive ſur le petitoir autrement en ſoit ordonné. Vudé ledit jour.*

DECRETUM TERTIUM.

SUPREMÆ CURIÆ MONTENSIS

Datum ſuper Libello præfatorum Supplicantium adverſus Archiepiſcopum Cameracenſem, ejus Vicariatum, Patrem Grauwez, alioſque.

CONſiliarii Suæ Majeſtatis in ejus nobili & ſuprema Curia Montenſi, viſo hoc & aliis ſcriptis junctis, ſpeciatim ordinationibus Domini Archiepiſcopi Cameracenſis & ejus Vicarii de 4. Septembris ultimi, habito reſpectu ad Decretum hujus Curiæ de 6. Auguſti adjudicandi Patri Renon poſſeſſorium Paſtoratus Braniæ-Comitis, & aliâ Ordinatione de 28. dicti menſis continente quod dictum Decretum debeat ſortiri ſuum plenum & integrum effectum, donec per Sententiam definitivam aliter ſit ordinatum; mandamus ut hæc communicetur parti, ad præſentandum quod inveniet convenire intra octiduum, quibus durantibus ſcripta & acta manebunt in Actuario ſive Scrinio Judiciario, interim inhibentes Patri Grauwez & aliis ne faciant ullam functionem Paſtoralem in dicto loco, & turbent in illis dictum Patrem Renon ſub pœna ne ulterius provideatur: inſuper Curia in ſuam protectionem recipit dictum Patrem Renon; & informabitur: auctoritatem damus Factori ad inſinuationem. Actum 13. Octobris 1697. Signatum N. ROBERT.

LEs Gens du Conſeil de Sa Majeſté en ſa noble & ſouveraine Cour à Mons ayant vû cette & pieces jointes, ſpecialement les Ordonnances de Monſieur l'Archevêque de Cambray & de ſon Vicariat du 4. Septembre dernier, eu égard à l'Arreſt de cette Cour du 6. d'Août, adjugeant au Pere Renon le poſſeſſoir de la Cure de Braine-le-Comte, & autre Ordonnance du 28. du même mois, contenant que le dit Arreſt doit en ſortir ſon plein & entier effect, juſqu'à ce que par Sentence definitive autrement en ſoit ordonné, ordonnent que cette ſoit communiquée à partie pour preſenter ce qu'elle trouvera convenir endeans huit jours, pendant leſquels les pieces reſteront au Greffe, interdiſant *cependant au Pere Grauvez & tous autres de faire aucune* fonction Paſtorale *au dit lieu*, & de troubler en icelle ledit Pere Renon, *à peine d'y être pourvû ulterieurement. Au ſurplus* la Cour prend ledit Pere Renon ſous ſa protection, *& ſera informé: authoriſant Facteur à l'inſinuation. Fait le* 13. *d'Octobre* 1697. *Et ſigné, N. ROBERT.*

TE-

T E S T I M O N I U M

Seu Declaratio D. VAN-ESPEN Doctoris & Profeſſoris Juris Canonici, de iis quæ acta ſunt, dum officioſe viſeret D. Zypers Conſiliarium Conſilii Brabantiæ, circa negotium D. Vande Neſſe (a) *Paſtoris S. Catharinæ Bruxellis.*

INfraſcriptus rogatus dare teſtimonium veritatis, & ad inſtantiam Reverendi Guillelmi Vande Neſſe Paſtoris ſanctæ Catharinæ in hac Urbe Bruxellenſi, declarat, quod die decimâ Januarii 1708. una cum dicto Domino requirente acceſſerit ampliſſimum Dominum Zypers Conſiliarium Conſilii Brabantiæ (qui præfatum Dominum accerſerat,) cœpitque dictus Dominus Conſiliarius rurſus agere de mediis concordiæ inter Reverendiſſimum Dominum Archiepiſcopum & memoratum Paſtorem: atque inter alia dixit ſibi aliquot diebus ad fuiſſe Dominum Govaerts Conſiliarium Eccleſiaſticum in Parlamento Mechlinienſi, & Vicarium Apoſtolicum Diœceſis Sylvæducenſis, eumque ſuggeſſiſſe pro medio concordiæ, ut Dominus Paſtor juraret Formulare Alexandri VII. juxta Breve Innocentii XII. quodque Dominus Archiepiſcopus cum eo deberet eſſe contentus. Quo audito, mox reſpondit dictus Paſtor ſe hoc non facturum, eo quod, ſive juraret juxta hoc Breve, ſive juxta Bullam moderni Pontificis, juramentum ſemper ſaperet purgationem Canonicam. Idipſum fortiter aſſeruit Deponens. Cum autem prædictus Ampliſſimus replicaret, quod juramentum hoc proponeretur pacis causâ per Commiſſarios Conſilii Brabantiæ, qui nullo modo habebant Dominum Paſtorem ſuſpectum, & ita ſpecies purgationis excluderetur, reſpondit Dominus Paſtor, quod tametſi ſpecies purgationis ſeparari poſſet, nollet tamen juramentum illud ſic præſtare; quia videretur ſic jurando admittere Breve Innocentii XII. & rejicere Bullam moderni Pontificis. Idipſum & Deponens confirmabat. Addebat Dominus Paſtor certum ſe eſſe, quod Dominus Archiepiſcopus non eſſet admiſſurus hoc medium concordiæ. Repoſuit Dominus Conſiliarius, quod Bulla moderni Pontificis nondum eſſet placetata & recepta, & conſequenter quod Conſilium Brabantiæ proponere non poſſit juramentum juxta hanc Bullam, ſed duntaxat juxta Breve Innocentii XII. placetatum & receptum in Brabantia.

Reſpondit Dominus Paſtor ſe hanc quæſtionem de placetatione ingredi nolle, nec ponere differentiam inter Decretum unius Pontificis & alterius.

Cumque Dominus Paſtor in hac reſolutione perſiſteret, tandem in ipſo egreſſu rogabat Dominus Conſiliarius, ut vellemus de hoc medio cogitare; ad quod Dominus Paſtor nihil reſpondit.

Poſtmodum Deponens amore concordiæ, utque ſatisfaceret dicto Domino Conſiliario qui pacem mirum in modum videbatur deſiderare, & ad eam multoties allaboraverat, eumdem ſolus acceſſit die 12. ſub prandium, qui aſſeruit ſe medium illud in aula Archiepiſcopali propoſuiſſe, quodque ipſi reſponſum eſſet a Domino Van Suſteren, ſe nolle id proponere Domino Archiepiſco-

(a) In Concordia Immunitatis Eccleſiaſticæ & Juris Regii adverſus certamen Immunitatis, &c. & in Tractatu de Recurſu ad Principem fæpius actum eſt de cauſa D. Guillelmi Vande Neſſe Paſtoris S. Catharinæ Bruxellenſis. Dominus Van-Eſpen rogatus aſſere quid de eo negotio dictum fuerit, dum officioſe viſeret D. Zypers Senatorem Conſilii Brabantiæ, edidit declarationem, quæ extat in Gallico opere *Défenſe de la juſtice ... dans la cauſe de Mr. Guill. Vande Neſſe*, &c inter hujus operis monumenta, pag 50. 60. ut nihil eorum, quæ a D. Van-Eſpen ſcripta ſunt, omitteretur, addita illa eſt Declaratio monumentis, quæ prædicto Tractatui ſubjecta leguntur; nec alter locus repertus eſt, qui magis ei conveniret.

piſcopo, niſi prius Dominus Paſtor declararet in ſcriptis ſe medium illud acceptare, ne poſteaquam Dominus Archiepiſcopus mentem ſuam aperuiſſet, ipſe reſiliret.

Repoſuit Deponens, quod ſi poſt declarationem & conſenſum Domini Archiepiſcopi Paſtor acceptare non vellet, res futura eſſet in eodem ſtatu ut ante. Verum eſt, reſpondit Dominus Conſiliarius.

Qui dein rogavit Deponentem, ut ſecum acciperet ipſum medium concordiæ, uti die decimâ fuerat propoſitum; qui illud tunc ruditer conceperunt, poſtea, ſi partes annuerent, limandum.

Monuit autem Deponens iteratis vicibus D. Conſiliarium, ſe non habere commiſſionem a Domino Paſtore hoc medium proponendi, neque ſe ſcire an Dominum Paſtorem ad id acceptandum poſſet inducere, ſed tamen ſe ſperare. Rogavitque ut idipſum in aula Archiepiſcopali referret Conſiliarius: quod ſe facturum promiſit.

Eodem die, quid cum Domino Conſiliario actum eſſet, Deponens narravit Domino Paſtori, qui mox totum improbavit, rogavitque ut indilate accederet præfatum Conſiliarium, eique ſuam reſolutionem & intentionem intimavit. Ubi vero advertit Deponens, quod Dominus Paſtor ob varias & graves cauſas (quas etiam Deponens ipſe judicabat veras eſſe & fundatas) ab hac reſolutione non eſſet dimovendus, acceſſit die ſequenti (13. Januarii) præfatum Dominum Conſiliarium inter octavam & nonam matutinam, petiitque quid in aula Archiepiſcopali actum eſſet. Repoſuit Dominus Conſiliarius ſibi a Domino Van Sutleren reſponſum, quod medium illud propoſiturus eſſet Domino Archiepiſcopo, & ſub prandium allaturus ejuſdem reſolutionem. Subjunxit Deponens, non eſſe expectandum reſponſum, eo quod Dominus Paſtor nollet abſolute hoc medium acceptare ob graves cauſas ſuperius enarratas, & ſignanter quod nollet facere diſtinctionem inter Decreta unius & alterius Pontificis, atque ita re infectâ diſceſſum eſt. Actum Bruxellis . . . Februarii 1708. *Erat ſignatum*, Z. B. Van-Espen. Hanc ſupraſcriptam declarationem Deponens prælegit dicto ampliſſimo Domino Zypers, qui illius contentum verum eſſe declaravit. Actum die & anno ut ſupra.

Erat ſignatum, Z. B. Van-Espen.

F I N I S

TRACTATUS DE RECURSU AD PRINCIPEM.

ZEGE-

Digitized by Google

ZEGERI BERNARDI VAN-ESPEN

J. U. DOCTORIS ET SACRORUM CANONUM PROFESSORIS

IN ACADEMIA LOVANIENSI

DE NUMERO EPISCOPORUM AD VALIDAM ORDINATIONEM EPISCOPI REQUISITO

RESPONSIO EPISTOLARIS

Occasione

DISSERTATIONIS EXIMII D. DAMEN

S. Th. Doctoris & Profeſſoris in eadem Academia ſuper eadem quæſtione evulgatæ.

Digitized by Google

Digitized by Google

P R Æ F A T I O.

NOn abs re viſum fuit ſubjunctæ *Reſponſionis Epiſtolaris* &c. editioni verbulum præmittere de *Reſponſionis* occaſione, & Scriptore.

Poſtquam Reverendiſſimi Cornelii Steenovii Archiepiſcopi Ultrajectenſis Canonica electio, & ſecuta conſecratio, orbi innotuerunt, tum intra tum extra patriam multi ex animo applauſerunt. Magni nominis Theologi, ac Juris Periti non pauci, quin & varii celebres Epiſcopi, Archiepiſcopo de dignitate, quam adeptus erat, per ſcriptas litteras gratulati ſunt. Ex iis, quos temporia circumſtantiæ Potentiorumque metus ſententiam ſuam prodere prohibebant, complures ſecretius atque etiam apud Amicos quod geſtum erat probabant, & avidius cauſam Ultrajectinam indagare cœperunt, non ſine ſincera erga afflictam & periclitantem Eccleſiam commiſeratione.

Simul ac autem iſtud lucis crepuſculum exoriri, oveſque nobis creditas in novam ſpem erigi, animadverterunt implacabiles Adverſarii, omnes nervos intenderunt, quo ſalutaria conſilia diſſiparent.

Hinc prodiit nuper ſub nomine Hermanni Damen Doctoris Lovanienſis *Diſſertatio*, admodum virulenta & omnes moderationis terminos excedens; uſque adeo autem rationum pondere deſtituta, ut fere ad animos non ſatis eruditorum perturbandos concinnata videatur. Acerbiſſime perſtringit ſupra memoratam conſecrationem, eo quod Pontificia confirmatio non obtenta, & ab uno Epiſcopo peracta fuerit. Attamen non ignorans ejusmodi uſus in gravi neceſſitate non ſemper poſſe exactiſſime ad litteram obſervari, eamque ob rationem quæ hic geſta ſunt apud æquos & partium ſtudio vacuos in partem benigniorem accipienda, ipſam conſecrationis ſubſtantiam aggreditur. Tres Epiſcopos juxta ipſum jus divinum ad hanc actionem ita neceſſarios ſtatuit, ut niſi Pontificis diſpenſatio interveniat, iſta actio ſit prorſus irrita: & iſtud quidem commentum tamquam probabile, ſeu veriſimile, obtrudere conatur. Neque ſine aſtutia; nam talium ſcrupulorum injectio, populum a ſic conſecratis Epiſcopis poſſet deterrere.

Sed undenam commento, antiquitus ignoto, probationes arceſſet? Idonea ex antiquitate documenta requiri nemo cordatus negaverit. Ipſe interim non alia adducit, quam Epiſtolas Pontificum Anacleti, Aniceti, Damaſi, & Joannis III. quas ſpurias eſſe, & hiſce Pontificibus ſeculo octavo obtruſas, Reſponſio Epiſtolaris invicte demonſtrat, & ut tales ab omnibus Eruditis habentur. Et hiſce Epiſtolis corruentibus omne robur amittunt teſtimonia Leonis III. & Epiſcoporum quorumdam Galliæ & Germaniæ, qui illis Epiſto-

lis, ut genuinis veterum Pontificum fœtubus (ſic enim per errorem ſentiebant) unice nitebantur. Rectius autem Diſſertator attendiſſet ad præclarum Symmachi Papæ Monitum, Epiſt. IX. ad Epiſcopos Galliæ ſcribentis : *Quod ſit præter regulam, modo ſit ex juſta cauſa, non infringit regulam, quam ſola pervicacia & antiquitatis contemptus lædit. Nam quamvis a Patribus ſtatuta diligenti obſervatione & obſervanti diligentiâ ſint cuſtodienda, nihilominus propter aliquod bonum de rigore legis aliquid relaxatur, quod & ipſa lex caviſſet, ſi prævidiſſet. Et ſæpe crudele eſſet inſiſtere legi, cum obſervantia ejus eſſe præjudiciabilis Eccleſiæ videtur: quoniam leges eâ intentione latæ ſunt, ut proficiant, non ut noceant.*

Ita ut in Diſſertatorem apprime quadrent verba Illuſtris Martyris Joannis Fiſſcheri, Roffenſis Epiſcopi, quibus ineptos Diſputatores perſtringit : * *Qui rationes invalidas & inefficaces adfert, perinde eſt ac ſi nullas attuliſſet: imo longè ei ſatius fuiſſet ſi nullas adduxiſſet. Cum enim quis ſententiam aliquam nullâ fultam ratione producit in medium, ſimpliciter & nudis verbis eam aſſerens, dubitare de illo adhuc poſſumus, num abditum aliquid ſoliditatis habeat, cui innitatur, quod hactenus non explicuit. Verum qui ſuam opinionem rationibus munit, quæ palam ſunt invalidæ, nulliuſque roboris, profecto ſe ipſum probat hallucinatum fuiſſe, atque fallacibus inductum rationibus, ut ita opinaretur, ſuumque errorem ipſe manifeſtum facit; quando cunctis apertiſſime liquet eam omni ſolidâ carere baſi.*

Hæc de *Reſponſionis epiſtolaris* occaſione. Auctorem vero quod attinet, plurimis libris, multâ ac ſanâ doctrinâ refertiſſimis, percelebre ſibi nomen tum domi tum foris acquiſivit. Ætate grandævus eſt, imo octogenarius, ſed in ſenili corpore mentis vigor ad ſtuporem uſque perſeverat. Sacrorum Canonum & Eccleſiaſticæ diſciplinæ ſtudio ſexaginta annorum ſerie diligentiſſime incubuit, inſignem erga Deum religionem cum aſſiduo ſtudii labore conjungens. Præfecturas eccleſiaſticas aut Academicas, pingueſve proventus, numquam quæſivit; quin & modicam præbendam, quam junior obtinuerat, cum in Lovanienſi Academia ſedem figere decreviſſet, in Virum alium, non ſanguinis conjunctione at meritis ſibi charum, transſcripſit, abſque ulla temporalis commodi exſpectatione vel reſervatione. Relictâ ſibi a Patre hæreditate contentus fuit. Unde non mirum, quod a ſeculi vinculis ac amore expeditus nec periculis terreri, nec blanditiis abduci potuerit, quo minus intrepide, cum res exigebat, pro veritate & juſtitia loqueretur. Ah utinam tantum juris Profeſſorem divina benignitas nobis adhuc diu conſervet, eique plures ſimiles ſuſcitet!

Plura de Viri Clariſſimi, etiamnum viventis, virtutibus dicere, ſingularis ejus modeſtia me prohibet.

ZEG.

* Libro de unicâ Magdalena.

Digitized by Google

ZEG. BERNARDI VAN-ESPEN

J. U. DOCTORIS ET SS. CANONUM PROFESSORIS

IN ACADEMIA LOVANIENSI

De numero Epiſcoporum ad validam Ordinationem Epiſcopi requiſito

RESPONSIO EPISTOLARIS

Occaſione Diſſertationis Eximii D. Damen S. Th. Doctoris & Profeſſoris in eadem Academia ſuper eadem quæſtione evulgatæ.

Admodum Reverende ac Ampliſſime Domine.

Litteras veſtras accepi, e quibus intelligo notam Vobis eſſe Diſſertationem Eximii D. Damen *de Numero Epiſcoporum ad validam Ordinationem Epiſcopi requiſito*: Occaſione cujus ex me ſcire deſideratis, quæ mea ſit ſententia *de Ordinationibus Epiſcoporum per unum Epiſcopum celebratis, præcipue in caſibus neceſſitatis; & an ullam habeat veri ſpeciem, quod juxta Jus Divinum tres Epiſcopi ad tales Ordinationes ita requirantur, ut aliter habenda ſint irrita & invalida*.

I. Circa quam quæſtionem quid ſentiam, ſufficienter, uti exiſtimo, expreſſi in *Jure Eccleſiaſtico Tom. I. parte 1. tit. 15. cap. 1. pag.* 193. *hujus edit.* ubi oſtendi, juxta *Canonem IV. Nicænum* Epiſcopi Ordinationem celebrari debere a tribus ut minus Epiſcopis ejuſdem Provinciæ, una cum Metropolitano; ſic ut reliqui, qui forte non aſſiſtant, conſenſum ſaltem in Litteris expreſſum præbeant.

II. De hac Diſciplina ſeculo IV. ſcribit S. Innocentius I. ad Victricium Rotomagenſem Archiepiſcopum, additâ de requiſito trium ut minus Epiſcoporum numero, & cæterorum conſenſu Decreti ratione in verbis: *Ne unus Epiſcopus ordinare præſumat*, NE FURTIVUM BENEFICIUM PRÆSTITUM VIDEATUR: *hoc enim*, inquit, *& in Nicæna Synodo conſtitutum eſt atque definitum*. Quaſi diceret: Noluit Synodus, ut Epiſcopus *furtive* in Ovile Chriſti aſcendat; ſed *publice*, id eſt, Eccleſiâ universâ, per cujuſque Provinciæ Epiſcopos repræſentatâ, probante & aſſentiente.

III. Non abſimilem hujus Diſciplinæ rationem, prout ibidem notavi, dedit S. Anſelmus Archiepiſcopus Cantuarienſis in Epiſtola ad Regem Hiberniæ, quæ eſt *Lib.* 3. *Epiſt.* 147. in qua deplorat invaluiſſe conſuetudinem, ut in illo Regno Epiſcopi paſſim eligerentur „ & ſine certo Epiſco„ patus loco conſtituerentur, atque *ab uno* „ *Epiſcopo*, ſicut quilibet presbyter, ordi„ narentur „. Deinde dicit: „ hoc ſacris „ Canonibus omnino contrarium eſſe, qui „ taliter inſtitutos aut ordinatos, cum ſuis „ Ordinatoribus, ab Epiſcopatus Officio de„ poni præcipiunt „. Poſtquam autem circa primum abuſum dixit: „ Epiſcopum, „ niſi certam Parochiam habeat, conſti„ tui ſecundum Deum non poſſe „: oſtenditque quam indigna ſit praxis contraria; tum de altero abuſu loquitur in hunc modum: „ Minus quoque quam a tribus Epi-

Digitized by Google

„ ſcopis ordinari non debet, cum propter „ multas alias & rationabiles cauſas, quas „ Epiſtolaris brevitas non admittit; tum „ ut fides, vita, & ſolicitudo Ejus, qui „ invigilare debet, idoneis & legalibus *Te-* „ *ſtibus* comprobetur „. Adeoque S. Anſelmus hanc unicam, tamquam præcipuam, cauſam exprimit, quare in Ordinatione Epiſcopi plures Epiſcopi debeant aſſiſtere; ut ſcilicet merita Epiſcopi ordinandi *idoneis Teſtibus* comprobentur.

Ex hiſce confidenter concluſi, nec S. Innocentium, nec S. Anſelmum, Epiſcoporum Ordinationes ſine legitimo Epiſcoporum numero factas, tamquam nullas invalidaſque rejicere; ſed ſolum arguere, eas clandeſtine ac ſine legitima quaſi approbatione peragi; pluriumque Epiſcoporum præſentiam non tam ad validitatem Conſecrationis, quam ad diſcutiendam & comprobandam Ordinationem, requirere.

IV. Hanc itidem de numero Epiſcoporum, ad Ordinationem Epiſcopalem requiſito, ſententiam expoſui in Scholio ad *Canonem IV. Concilii Nicæni*, in Tractatu *Hiſtorico-Canonico in Canones* (*a*).

V. Porro eamdem illam ſententiam, quod nimirum Ordinatio Epiſcopi per unum tantum Epiſcopum celebrata teneat, nuſquam ab ullo alicujus eruditionis Viro hactenus in dubium vocatam, nedum impugnatam legi.

VI. Quapropter miratus fui, cum intellexi in Scholis publicis hujus Academiæ, occaſione Ordinationis Reverendi admodum & Ampliſſimi D. *Cornelii Steenovii* in Archiepiſcopum Ultrajectenſem, eam ſententiam impetitam fuiſſe, quaſi Ordinatio hæc reputanda foret invalida, idque hac duntaxat ratione, quod a ſolo Epiſcopo *Babylonienſi* fuiſſet peracta. Sed id, cum non niſi diſputative in Scholis diſceptatum eſſet, parum me movit.

Verum ubi didici, publico etiam Scripto per Doctorem *Damen* propugnari, quod non tantum ex Præſcripto Canonum, ut canonice fiat Epiſcopi conſecratio; ſed & ex inſtituto Chriſti ad hujuſmodi Ordinationis validitatem trium ut minus Epiſcoporum præſentia plane neceſſaria ſit de lege ordinaria; magis obſtupui, vixque factum credere potuiſſem, niſi ipſe ſcriptiunculam inſpexiſſem, & quid Eximius Auctor ſentiret comperiſſem.

VII. Itaque ſub initium ſuæ *Diſſertationis*, inter varias Scholaſticorum opiniones de numero Epiſcoporum ad Ordinationem Epiſcopalem requiſito, hanc tertiam adfert *num.* 3. „ Eorum, qui, inquit, „ cenſent, quod *ex inſtitutione Chriſti*, „ adeoque *ex Jure Divino*, *ad valorem Or-* „ *dinationis Epiſcopalis de Lege Ordinaria* „ *requirantur tres ut minus Epiſcopi*, tam- „ quam Miniſtri ordinarii & neceſſarii. Et „ *num.* 8., hanc tertiam, inquit, opinio- „ nem tamquam ſpeculative veriſimiliorem „ cum pluribus gravibuſque Auctoribus am- „ plector „.

Ego autem opinionem hanc hactenus plane improbabilem credideram, ac propoſueram: unde admodum avidus fui diſcere, quænam in illius opinionis probationem Sacræ Antiquitatis monumenta produceret Eximius Diſſertator.

VIII. Cum enim ſecundum eam opinionem ex inſtitutione Chriſti, adeoque ex Jure Divino, tres ut minus dicerentur requiri Epiſcopi ad validitatem Ordinationis Epiſcopalis; ſciremque nihil vel plauſibiliter tamquam ex Chriſti inſtitutione ſive jure Divino ad validitatem alicujus Sacramenti requiſitum haberi poſſe, niſi hoc ipſum ex Verbo Dei ſcripto vel tradito haberi monſtretur, dubitare fas non erat, quin ea quæ ad ſtabiliendam dictam opinionem a Doctore Theologo adducerentur, vel ex Sacro Textu, vel ex indubitatis Apoſtolicæ Traditionis Monumentis forent deprompta; ut ita oſtenderetur illud dogma de requiſito ad valorem Ordinationis Epiſcopalis trium ut minus Epiſcoporum numero a Chriſto per Apoſtolos, mediante Verbo Dei ſcripto aut tradito, ad nos perveniſſe.

IX. Obſtupui autem vehementer, quin & indolui, cum vidi in probationem hujus opinionis, in re tanti momenti, a Doctore Theologo hujus noſtræ Univerſitatis, qui inter Seniores & maximis dignitatibus auctus honoratur, primo loco & tamquam pro firmiſſimo fundamento adduci Epiſtolam ſecundam, uti vocat, S. Anacleti *ad univerſos Galliæ Epiſcopos*, quam ut ſpuriam & inter fœtidas *Iſidori Mercatoris* merces, uno conſenſu omnes rejiciunt Eruditi. Et ſane quis Academicorum non ſummopere dole-

(*a*) Exſtat citatus Canon IV. Concilii Nicæni *Tom. IV. pag.* 415. hujus editionis.

Digitized by Google

doleret, dum videt Doctorem Lovanienſem, Eumque ad primarias in Academia & Eccleſia dignitates evectum, palam typis vulgatâ Diſſertatione oſtendere tantam Antiquitatis ignorantiam, ut ſimiles ſpurias Litteras, ſeu fœtidas impoſtoris alicujus merces, pro ſacratis Antiquitatis monumentis obtrudat.

Si enim Tomum primum Conciliorum, quæ nuper edita ſunt per Philippum Labbæum, tamquam verum Antiquitatis Monumentorum Codicem inſpexiſſet, mox ſub initium *pag.* 78. inveniſſet eruditiſſimam hujus Auctoris obſervationem, in qua de omnibus hiſce Decretalibus Romanorum Pontificum, qui ante Syricium fuerunt, pronunciat: Mirum eſt viris doctiſſimis Turriano, Binio, & quibuſdam aliis, in tanta eruditionis Eccleſiaſticæ luce probari potuiſſe Decretales illas Epiſtolas, a quocumque ſeu Mercatore ſeu Peccatore fabricatas, & Antiquis Romanæ Urbis Pontificibus circiter annum Chriſtianæ Epochæ DCCC. *ſuppoſitas:* Adeo enim perſpicacibus Viris *deformes* videntur, hoc ſaltem tempore, *ut nullâ arte, nullâ ceruſsâ aut purpuriſſo, fucari poſſint.*

Vel ſi Lupum noſtrum, quem pro ſua opinione extollit Diſſertator, prout decet, legiſſet, reperiſſet, quod eruditus hic Autor *Tomo IV.* Scholiorum in notis ad Canonem 3. *Dictatus* vulgo *Gregorii* VII. Epiſtolas illas Decretales, quas paſſim vocamus Collectionis *Iſidori Mercatoris*, rejiciat, tamquam quas aliquis *finxit* ſub Antiquorum Romanorum Pontificum nomine.

Et quidem inter has Pſeudo-Decretales nullam reperiri credo, quæ tam multa, tamque evidentia fictionis prodat indicia, quam hæc ipſa ſecunda Epiſtola S. Anacleto ſuppoſita, & ab Auctore Diſſertationis pro primo ſuo fundamento adducta. Quapropter notat Labbæus ſpeciatim ad latus hujus 2. Epiſtolæ lacinias aliquot, quas compilator Pſeudo-Iſidorus ex variis auctoribus Anacleto multo recentioribus congeſſerat; atque inter ceteras *col.* 525. in fine, obſervat uſurpata eſſe ab hoc Confictore verba *Ithacii*, qui dudum poſt Anacletum floruit: *quæ*, inquit, *impoſturam arguunt Mercatoris*.

Sed ſi forte huic Eximio Diſſertatori non vacaverit, aut non libuerit omnia Opera Lupi, aut Concilia Labbæi conſulere: illud ſane ſatis admirari non potui, quod non viderit, quid in ipſa *Appendice*, quam citat de eadem hac Epiſtola S. Anacleto affiicta, dicat ipſe Lupus plane in fine: *Scio*, inquit, *nobis objici Litteras* ANACLETI *Pontificis, & Apoſtolicas Conſtitutiones Clementis Romani: verum* APOCRIPHA *ſunt illa, & modicæ auctoritatis;* nec *nobis adverſantur*.

X. Huic ſpuriæ Epiſtolæ adjungere non dubitat Eximius D. Damen ſimilem Pſeudo-Decretalem ab eodem Mercatore confictam ſub nomine S. ANICETI Pontificis; ad cujus initium, ob plurima falſitatis in ea occurrentia indicia, monet Labbe, *ſuppoſitam* cenſeri a Viris eruditis; atque ad calcem, *col.* 580. *mendacem* eſſe Conſulum notam, ſive temporis Epocham, quâ Epiſtola ſcripta fuiſſe fingitur.

XI. Poſt hæc, præclara ſcilicet & authentica venerandæ Antiquitatis Monumenta, producitur ſimilis ex eadem Pſeudo-Iſidori Officina improba merx, ſcilicet Epiſtola 4. (apud Labbæum 5.) ſub nomine DAMASI *de Chorepiſcopis*. Hæc Epiſtola, quæ apud Labbæum exſtat *Tomo II. col.* 876. ſtylum Iſidorianum plane barbarum & confuſum, atque ex recentioribus laciniis ſibi haudquaquam cohærentibus conflatum, manifeſte præfert. Ad illius latus quoque ibidem videre eſt citatos Canones *decimum tertium* Synodi Neocæſarienſis ex verſione Dionyſii Exigui, & *Sextum* Concilii Chalcedonenſis, uti & plura ex S. Leone Papa, quæ omnia Damaſo ſunt multo recentiora. Denique ad calcem hujus Pſeudo-Epiſtolæ notat Labbæus; *falſam* eſſe temporis notam; ut proinde & hæc Epiſtola ad ſuppoſititias Iſidori merces communi Eruditorum calculo relegetur.

XII. Sequitur Epiſtola JOANNI III. afficta, quæ adeo manifeſta præfert fictionis argumenta, ut ipſe Binius poſt Baronium dicere non dubitet: „ hanc Epiſtolam *ab* „ *aliquo Impoſtore* ſub nomine *Joannis Pa-* „ *pæ III.* poſt obitum illius *ſuppoſitam* „ multis argumentis oſtendi poſſe „. Prout & Labbæus in nota marginali, *adulterinam*, inquit, *omnes docti cenſent*. Tomo V. *col.* 823.

XIII. Pergens ulterius Eximius Diſſertator *num.* 17. videtur velle oſtendere, ſibi

bi aliquid de Antiquitate notum : „ Dicont ALIQUI , inquit , duas has Epiſtolas eſſe *Damaſo* & *Joanni* falſo attributas „ . Optarem vel unum alicujus notæ auctorem produci , qui has Epiſtolas, poſt detectam jam a ſeculo Pſeudo-Iſidori confictionem , pro ſinceris agnoverit . Sed quid de Epiſtolis *Anacleti* & *Aniceti?* Innuit Diſſertator, eas plene apud omnes pro genuinis & veris Antiquitatis Monumentis agnoſci .

XIV. Poſt hæc ſubjungit : „ Sed eſto „ id gratis ſupponeretur, manet tamen vis „ argumenti , ex Epiſtolis illis deducti „ . Nimirum quod ex inſtitutione Chriſti , adeoque ex jure Divino , ad valorem Ordinationis Epiſcopalis de lege ordinaria requirantur tres ut minus Epiſcopi . Rationem addit : „ Non enim vim facio in „ verbis Epiſtolarum , quatenus *Damaſi* „ ſunt vel *Joannis* , ſed quatenus LEO III. „ & Epiſcopi Galliæ & Germaniæ ſententiam illarum Epiſtolarum totidem pene „ verbis adoptarunt ; adeoque Epiſtolæ illæ ab his poſtremis robur & auctoritatem ſortiuntur „ .

Hinc habetur, id quod a Leone III. fuit reſcriptum , & ab Epiſcopis Galliæ & Germaniæ receptum , fundari in falſis hiſce Decretalibus , quæ jam ea ætate Romæ & in Germania & Gallia paſſim ut authenticæ recipiebantur . Unde neſcio , quomodo incidere poſſit Doctori Theologo , ut ex illo Reſcripto Leonis III. & Decreto Epiſcoporum Galliæ ac Germaniæ probari velit , quod ex inſtitutione Chriſti , adeoque ex jure Divino ad valorem Ordinationis Epiſcopalis requirantur tres ut minus Epiſcopi , de lege ordinaria ; idque etiamſi illæ Decretales Epiſtolæ , in quibus ſe fundat Leo , falſo attribuerentur Pontificibus Romanis Damaſo & Joanni . Quomodo enim probatur *ex inſtitutione Chriſti* fluxiſſe , quod primam ſuam originem ex falſis Decretalibus , ſeculo VIII. ab impoſtore aliquo confictis, ſumpſiſſe monſtratur?

Cæterum contentionem non mediocrem de *Chorepiſcopis* in Gallia & Germania fuiſſe exortam , atque pro deciſione harum difficultatum per Carolum Magnum varias coactas fuiſſe Synodos , & Arnonem Archiepiſcopum Saliſburgenſem ab Imperatore & Epiſcopis miſſum ad conſultandum Leonem III. hujuſque Pontificis Reſponſum ab Epiſcopis Galliæ & Germaniæ probatum ſcimus : Quæ omnia exhibentur *lib. VII.* Capitularium Regum Francorum *col.* 260. Editionis Baluſii ; & compendioſe recitantur a Clariſſimo hoc Scriptore in præfatione ad Opuſculum *Rhabani Mauri de Chorepiſcopis* , quæ habetur integra cum ipſo Opuſculo ad calcem Operum Petri de Marca .

Ex iſta autem præfatione Baluſii , atque ex ipſo Opuſculo Rhabani liquet , nec per Pontificis Leonis Reſponſum , nec per Epiſcoporum Decretum hanc controverſiam finitam fuiſſe ; ſed dudum poſtea *Chorepiſcoporum* cauſam adhuc ſuſceptam a quamplurimis Epiſcopis , inter quos fuit & ipſe Rhabanus Maurus Epiſcopus Moguntinus , qui ſub idem tempus viguit , & de quo notat Bellarminus *de Script. Eccl.* quod fuerit Vir *æque doctus ac pius* . Et quidem in memorato ſuo Opuſculo acri ſtylo invehitur in Antiſtites, qui *Chorepiſcopos* ad Presbyterorum ordinem detrudere moliebantur : „ Miror , inquit , quomodo iſti , qui „ hanc contentionem movent , Ordinem „ Chorepiſcoporum tantum deſpiciant , ut „ pene eis *nihil amplius dignitate Presbyterorum* tribuant ; cum hoc nec novorum nec antiquorum, nec etiam ipſis Apoſtolorum dogmatibus conſuetudinibuſque „ conveniat , ſed in ſenſu ſimul ac dogmate diſſentiat . Claret enim hoc , quod „ in his non ratio & humilitas , ſed invidia atque ſuperbia dominentur ; ita ut „ deſpectis *Cooperatoribus* ſuis , ipſi ſoli potentes ac *ſanctificatione pollentes* videri „ appetant „ &c.

Quin & in dicto Opuſculo contendit Rhabanus, *Chorepiſcopos* jam pridem veros fuiſſe Epiſcopos , idque auctoritate præſertim *Canonis* 10. *Antiocheni* .

Quidquid ſit de hac controverſia inter Eruditos ventilata ; hoc equidem conſtat , quod ante exortas ſeculo VIII. Pſeudo-Decretales nemo inveniatur , qui *Chorepiſcopos* dixerit non eſſe veros Epiſcopos ob hanc cauſam , quod ab uno duntaxat Epiſcopo forent ordinati .

Imo , tametſi ſpuriæ illæ Pſeudo-Iſidori Decretales videantur invalidam Ordinationem Epiſcopalem prætendere ex defectu trium Epiſcoporum , nequaquam tamen ſi-

ve

Digitized by Google

ve ipſe Leo III. in ſuo Reſponſo, ſive Epiſcopi Galliæ & Germaniæ in ſuo Decreto, eam invaliditatem Ordinationis Chorepiſcoporum in hunc ſolum defectum rejiciunt, ſed eam decernunt, *quia nec ad quamdam civitatis Epiſcopalis Sedem titulati erant, nec canonice a tribus Epiſcopis ordinati*.

Unde valde vitioſe concludit Eximius Diſſertator *num.* 22. *&* 23. ubi ex eo quod Epiſcopi dicant, *Chorepiſcopos* ideo non eſſe Epiſcopos, *quia nec ſunt a tribus Epiſcopis ordinati*, infert, quod Epiſcopi illi patenter adſtruant, tres Epiſcopos ad Ordinationem Epiſcopalem de Lege ordinaria adeo eſſe neceſſarios, *ut ſine illis vera Ordinatio eſſe nequeat*. Eâdem enim formâ argumenti inferret quis: „ Cum Galliæ & „ Germaniæ Epiſcopi diſerte dicant, *Cho-* „ *repiſcopos* ideo non eſſe Epiſcopos, *quod* „ *nec ſint ad quamdam Civitatis Epiſco-* „ *palis Sedem titulati*, patenter adſtruunt, „ Titulum cujuſdam Civitatis Epiſcopalis „ Sedis de lege ordinaria adeo eſſe neceſ- „ ſarium, *ut ſine illo vera Ordinatio eſſe* „ *nequeat* „.

Et quidem S. Anſelmus, cujus verba ſupra retulimus, ſi totus contextus rite attendatur, vitium Ordinationis Epiſcopalis potius refert in defectum aſſignati certi populi vel Eccleſiæ, quam Ordinandus deberet regere, quam in defectum trium Epiſcoporum.

XV. Quod *num.*26. adfert ex *Morino de SS. Ordinationib. par.* 3. *exerc.* 4. *cap.*2. ubi agit de *Chorepiſcopis*, hic diſcutere non eſt animus nec opus. Nam, uti diximus, de illis ſeu de ipſorum Ordinationibus jam pridem fuit, & etiamnum eſt controverſia. Interim quod dicit Morinus „ Epiſco- „ pum a tribus ſaltem Epiſcopis ordinan- „ dum eſſe, hancque eſſe traditionem Apo- „ ſtolicam „ non gravate admitti poteſt: ſcitur enim, quod ſaltem a tempore Concilii Nicæni illum Epiſcoporum numerum ad Ordinationem Epiſcopalem celebrandam Patres requiſierint, etiamſi non requiſierint, ad validitatem.

XVI. Quod inſuper *num.* 27. *&* 28. ex eodem Morino adducit de Concilio *Regenſi* ſeu Regienſi & *Arauſicano*, id infra oſtendam ex ipſo Clariſs. Lupo nullatenus probare, quod invalida reputata fuerit Ordinatio Epiſcopalis ob defectum trium Epiſcoporum.

Tantum hoc addo, quod Morinus in locis citatis non examinet noſtram Quæſtionem de numero Epiſcoporum ad valorem Ordinationis Epiſcopalis requiſito, ſed duntaxat an *Chorepiſcopi* fuerint veri Epiſcopi. Negat ipſe; & videtur exiſtimare, Concilia Regienſe & Arauſicanum I. ordinationes per unum aut duos Epiſcopos factas irritas declaraſſe: ſed idem Morinus *num.* 5. de Patribus Concilii *Carthaginenſis III.* & *Arelatenſis I.* ait: *Non videntur Patres illi tam ſeveri quam Regienſes & Arauſicani*. Imo cum ad objectiones reſpondet Morinus, videtur opinionem Diſſertatoris aperte rejicere; nam fatetur *num.* 14. *in caſu extremæ neceſſitatis*, vel certe *magnæ*, uti vocat *num.* 15. *Epiſcopum ab uno Epiſcopo ordinari poſſe*; & pro exemplo adducit Ordinationem *Pelagii* I. qui a duobus Epiſcopis ordinatus fuit, nullâ factâ mentione de privilegio Eccleſiæ Romanæ, aut diſpenſatione Pontificia, ſed tantum hâc aſſignatâ causâ neceſſitatis, quod nulli alii Epiſcopi tum Romæ exiſterent.

XVII. Denique quod Eximius Diſſertator ait *num.* 29. *&* 30. quaſi etiam *ratio Theologica, ex ipſo Miniſterio Ordinationis Epiſcopalis deſumpta*, Epiſcopi ordinationem per unum Epiſcopum factam invalidam probaret, eo „ quod tres Epi- „ ſcopi præſentes ſimul applicent materiam „ ad valorem Ordinationis neceſſariam; „ Quodque duo Epiſcopi præter principa- „ lem adhibeantur, non ſolum ad majo- „ rem ſolemnitatem, neque ut *meri teſtes* „ & adſiſtentes, ſed ut *Miniſtri* Ordinarii „ & neceſſarii „ una cum Clariſs. Lupo falſum eſſe infra oſtendam.

XVIII. Poſtquam autem perlegi hunc 2. §. in quo Eximius Diſſertator conatus eſt probare quod *ex inſtitutione Chriſti ad valorem Ordinationis Epiſcopalis tres ut minus requirantur Epiſcopi, tamquam Miniſtri ordinarii & neceſſarii*; vehementer obſtupui ad Titulum ſequentis §. 3. ubi ſic legebam: *Ex Diſpenſatione ſeu Commiſſione Sedis Apoſtolicæ ſufficiunt Epiſcopi duo, vel etiam unicus, ad validam Epiſcopi Ordinationem*. Quaſi, quod primâ fronte apparet, vellet Eximius Diſſertator docere, quod Romanus Pontifex poſſit diſpenſare in eo quod ex Chriſti inſtitutione, adeoque ex

jure

Digitized by Google

jure Divino ad valorem alicujus Sacramenti requiritur. Hoc autem a nemine unquam aſſertum fuiſſe credo, niſi fortaſſe ab aliquo inter illos Magiſtros prurientium auribus, quos Concilium Delectorum Cardinalium ſub Paulo III., & præcipue Cardinalis Contarenus in altera ſua Epiſtola ad eumdem Pontificem, acerrimâ cenſurâ perſtringit, & adulationis quaſi idololatricæ accuſat. Obſtupui, inquam, quia licet D. Diſſertator per Titulum §. 2. præferat ſe probaturum, quod tres Epiſcopi ex inſtitutione Chriſti ad valorem Ordinationis Epiſcopalis requirantur tamquam Miniſtri *Ordinarii*, tamen omnia argumenta, quæ in illo §. adfert, ſi quid probent, indubie hoc probant, quod ex inſtitutione Chriſti numerus ille trium Epiſcoporum ad valorem Ordinationis Epiſcopalis prorſus & *abſolute* neceſſarius ſit, & non tantum *de Lege ordinaria*. Et tunc pergit D. Diſſertator, ut doceat, Romanum Pontificem in illo numero poſſe diſpenſare. Verum ab hac inaudita opinione, quâ putaretur Romanus Pontifex in inſtituto Chriſti ſeu jure Divino poſſe diſpenſare, aperte tandem alienum ſe oſtendit Eximius Diſſertator, in fine §. 4. *num. 66.* poſtquam ad objectiones reſpondit; ubi *notandum* dicit, quod *utrumque hoc habeat Chriſti inſtitutio; tam ut ordinarie tres requirantur Epiſcopi, quam ut extraordinarie per Commiſſionem Pontificis duo vel unus ſufficiat*.

Itaque Prærogativa hæc diſpenſationis Pontificiæ in numero Epiſcoporum ad valorem Ordinationis Epiſcopalis requiſito, ſecundum Diſſertatorem profluxit *ex inſtitutione Chriſti*, adeoque eſt *juris Divini*. Inquiramus igitur, an ad id probandum producat argumentum aliquod ex Verbo Dei Scripto vel Tradito: nam Chriſti inſtitutionem aliter probari non poſſe, omnes conveniunt.

XIX. Igitur pro primo ſuo fundamento, *num.* 31. adducit textum Binii ad *Canonem I.* Apoſtolorum, & ad Pſeudo-Epiſtolam Anacleti *de Ordinatione Epiſcoporum*. Et quidem præterquam quod omnes norint, exiguam aut nullam eſſe hujus Scriptoris auctoritatem, utpote qui ſolummodo Baronium exſcribit; nihil plane ex verbis ejus pro exotica ſua opinione eruere poteſt Eximius Diſſertator.

XX. Deinde, *num.* 32. ait: „ Eximius P. Lupus, Facultatis noſtræ Theologicæ ſuo tempore Doctor Regens, in „ Appendice ad *Can.* 4. Concilii Nicæni, „ ſub titulo: *An Epiſcopi Conſecratio facta ab uno Epiſcopo ſit valida?* ita ordiditur „ &c. Quem Auctorem tamquam ſibi in hac ſua opinione inſigne fulcrum adducit.

Sane negare nequeo, quin Vir iſte Eximius, quem intime novi, ſtudioſæ lectionis & indefeſſæ lucubrationis fuerit, atque in ſcientia Canonica multum verſatus.

Primum itaque examinandum eſſe indicavi, num hic Eruditus Scriptor aſſereret, ad valorem Ordinationis Epiſcopalis, ex Chriſti inſtituto, requiri tres Epiſcopos.

Et quidem fatetur, ſecundum morem & Canonem Apoſtolorum, Epiſcopum a cunctis ſuis Comprovincialibus aut ad minus eorum tribus ordinari; idque probat ſignanter auctoritate Concilii Arelatenſis I. & Nicæni, quæ ſtatuerunt, ut juxta Apoſtolicam Regulam Epiſcopus deinceps ad minus a tribus ordinaretur.

„ Sed mox ſubjungit valde erudite: „ Nihilominus & ipſi Apoſtoli & eorum „ proximi ſucceſſores frequenter etiam ſoli „ Epiſcopos conſecrarunt. Etenim Tito „ Cretenſium Metropolitæ mandat Apoſtolus, ut per Civitates conſtituat Presbyteros, id eſt, ut ipſe ſtatim ſubdit, Epiſcopos; utique ſolus, quoniam poſt abitum Zenæ & Apollo, quos ſtatim Nicopolim evocabat, nullum penitus collegam in omni inſula Titus erat habiturus. Quod ipſum alios quoque Gentium „ primos Doctores feciſſe, ac ob eamdem „ Collegarum carentiam facere debuiſſe, „ referunt fidi eccleſiaſtici Annales. Reddita per Conſtantinum Eccleſiis pax excluſit hanc neceſſitatem, adeoque & eamdem licentiam excluſit primum Arelatenſis Synodus, deinde Nicæna, voluerunt- „ que juxta Apoſtolicam Regulam deinceps Epiſcopum ad minus a tribus ordinari „.

„ Nequaquam tamen datam ab uno aut „ duobus ordinationem declarant irritam, „ aut iterandam. Nullo modo. De futuro „ duntaxat ſtatuunt, proſcribentes conſuetam hucuſque variorum Epiſcoporum uſurpationem; de factis Ordinationibus „ omni-

„ omnino nihil: ratas relinquunt & inconcuſſas „.

Quod ulterius ibidem probat ex ratione motiva *Nicæni Canonis*, adducta per Innocentium I. ad Rotomagenſem Archiepiſcopum, uti & ipſi ſupra notavimus.

Ad hæc allato Reſponſo Sancti Gregorii ad interrogata Auguſtini Anglorum Apoſtoli ſuper Ordinationibus Epiſcoporum in Anglia, aſſeverare non dubitat in verbis: *Diſerte dicit* (Gregorius) ADSISTENTES EPISCOPOS NON ESSE *Sacramenti* SUBSTANTIALES COMMINISTROS, *ſed* DUNTAXAT TESTES *contra furtivam clandeſtinitatem; qui Sacram Ordinationem honorent, illi congaudeant, & pro novo Eccleſiæ ſponſo preces Deo fundant*. Quod ipſum & S.Anſelmum etiam ſeculo XI. ſuppoſuiſſe, ex verbis Epiſtolæ ipſius ad Regem Hiberniæ ſupra relatis manifeſtum eſt.

XXI. Imo ex ipſo PONTIFICALI ROMANO luculenter habetur, duos Epiſcopos præter Epiſcopum Ordinatorem nequaquam adeſſe ut Ordinationis Miniſtros, ſed duntaxat tamquam Adſiſtentes ipſi Ordinando, & veluti *Teſtes* Ordinationis: eodem fere ritu quo Archidiaconus & cæteri Presbyteri præſentes in Ordinatione Presbyterali Epiſcopo ordinanti adſiſtunt.

Quemadmodum enim Archidiaconus ordinandum in Presbyterum Epiſcopo Ordinatori præſentat; ita quoque, & quidem ſimilibus plane verbis, duo Epiſcopi Adſiſtentes Ordinandum in Epiſcopum Metropolitæ vel Epiſcopo Ordinatori præſentant.

Præterea, uti ad ſolum Ordinantem proprie ſpectat examen Ordinandorum in Presbyteros; ita ſimiliter ſecundum formulam in Pontificali præſcriptam ſolus Metropolita, vel Epiſcopus Ordinans, Ordinandum in Epiſcopum examinat; dum duo, qui adſiſtunt, Epiſcopi ſilent.

Denique ſicut Adſiſtentes Epiſcopi ſimul cum Epiſcopo Ordinatore Capiti Ordinandi manus imponunt; ita quoque Presbyteri præſentes in conſecratione presbyterali ordinando imponunt manus.

Verum quidem eſt, quod Adſiſtentes Epiſcopi, una cum Ordinatore manus imponentes, pronuncient hæc verba: *Accipe Spiritum Sanctum;* hæc autem aliave verba non proferantur a Presbyteris adſiſtentibus in Ordinatione Presbyterali: ſed, teſte Morino *de SS. Ordinationib. parte* 2. *Exerc.* 1. *cap.* 1. recens eſt illa cæremonia: & memorata verba, *Accipe Spiritum Sanctum*, ab Adſiſtentibus Epiſcopis nunc pronunciari ſolita, *nullâ ratione dici poſſunt ad Ordinis ſubſtantiam pertinere*.

XXII. Ulterius recte quoque notat Lupus, hoc ipſum, quod Epiſcopi Adſiſtentes non ſint Miniſtri, ſed ſolus Ordinator, probari ex *Canone* 2. *Synodi* IV. *Carthaginenſis*; cum ibi dicatur, quod *Uno ſuper eo* (ordinando) *fundente benedictionem, reliqui omnes Epiſcopi, qui adſunt, manibus ſuis caput ejus tangant*. „ Cur, inquit, *unicus* fun„ dit benedictionem? Quia *unicus* eſt Sa„ cramenti *neceſſarius Miniſter*, alii non „ niſi honorarii Adſiſtentes & *Teſtes*; ma„ nusque ab illis impoſita eſt *duntaxat cæ*„ *remonialis*, alioquin & benedictionem „ deberent fundere „.

Neque hic omittendum, quod hoc diſcrimen inter principalem ſeu ſubſtantialem Miniſtrum Ordinationis Epiſcopalis, & reliquos Epiſcopos Adſiſtentes tamquam meros *Teſtes*, notatum ſit ab ipſo Apoſtolo Paulo. Nam cum in 1. Epiſtola ad *Timotheum cap.* 4. ſignificaſſet illum ordinatum Epiſcopum CUM *impoſitione manuum Presbyterii*, in ſecunda dein *Epiſt. cap.* 1. ait: PER *impoſitionem manuum mearum*. Atque in priorem locum ita commentatur Guilielmus Eſtius, probatiſſimus Epiſtolarum B. Pauli interpres: „ Quæritur, quomodo „ hic manuum impoſitio tribuatur Presby„ terio, id eſt, Presbyterorum ſive Epi„ ſcoporum Collegio, cum Paulus in 2. „ *Epiſt.* videatur eam ſibi ſoli vindicare, „ dicens *per impoſitionem manuum mearum*. „ Reſpondeo, inquit, *cæremoniam* quidem im„ poſitionis manuum *a pluribus* fuiſſe adhi„ bitam, ſed *ſolum Paulum* ea peregiſſe, „ quæ *Sacramento ſubſtantialia* erant „. Ita Guilielmus Eſtius.

XXIII. Plura deinde exempla profert Lupus, quibus ſuam aſſertionem confirmet, nimirum Ordinationem Epiſcopalem per unicum Epiſcopum factam validam eſſe. Atque in primis „ de PAULINO, inquit, „ Antiochiæ magnæ Epiſcopo, jam ſupra „ audivimus, quod EVAGRIUM ſucceſſorem „ *ſolus* elegerit & conſecrarit, atque ita „ actu uno varios violarit canones. Addit „ nihilominus Theodoretus, Paulini ac E„ vagrii Maſtix, Flaviani autem eorum „ adverſarii encomiaſtes, de Eccleſia Ro„ ma-

„ mata : *Evagrii communionem illa amplexa eſt*, id eſt ut verum agnovit Epiſcopum . . . . Et Evagrius & Flavianus, uti ad Theophilum Alexandrinum Epiſcopum ſcribit S. Ambroſius, mutuis potius vitiis alienæ Ordinationis, quam ſuis meritis fulciebantur : Eorum cauſa & Romæ & Capuæ & Alexandriæ fuit ſynodaliter tractata & retractata : *de Evagrianæ tamen Ordinationis validitate nemo unquam dubitavit*, nequidem ipſe Flavianus „ .

Deinde poſt plura alia exempla in hanc rem adducit Lupus Ordinationem ARMENTARII a duobus tantum Epiſcopis celebratam. Scilicet, ut enarrat hic Auctor, *Ebredunenſis* Eccleſia *Hilarii* primatum refutans, ac longæ per duos ac amplius annos viduitatis pertæſa, per duos Epiſcopos ſibi ordinavit Armentarium Epiſcopum, propter quod Hilarius Rejenſem ſive Regienſem Synodum coëgit. Relatis autem quæ in hac Synodo contra Armentarium, ejuſque Ordinatores acta fuere, ita concludit Lupus : *Quare clarum eſt, hanc Synodum de iſtius ordinationis validitate nihil dubitaſſe*.

Similiter quoque, relatis iis, quæ in Synodo Arauſicana I. occaſione Epiſcopalis Ordinationis per duos duntaxat Epiſcopos acta ſunt, concludit : *Ex quo claret, illam* Synodum *de ordinationis valore non dubitaſſe*.

Tandem *Appendicem* finiens aſſerit, ſe exempla hujuſmodi longe plura adducere poſſe : *Quare*, inquit, CERTUM PENITUS EST, *Epiſcopum ab uno Epiſcopo valide ordinari. Eſt tamen contra Canones, ideoque Ordinatio vitioſa*.

Itaque capere nequeo, quomodo D. Diſſertator Clariſſ. Lupum in ſuæ opinionis Patronum tam confidenter adduxerit; quandoquidem hic in ipſa *Appendice* ad *Can.* 4. *Nicænum*, quam Diſſertator citat, tam evidenter, tamque fortiter, abſque dubitatione aut limitatione propugnet, & multis auctoritatibus atque exemplis adſtruat validitatem Ordinationis Epiſcopalis per unicum Epiſcopum factæ, etiamſi aliunde ordinatio contra Canones peracta vitioſa foret.

XXIV. Inſuper non intelligo, quâ ratione fieri potuerit, ut Eximius Diſſertator *num.* 29. adſtruere tentarit *ex ratione Theologica*, *ex ipſo Miniſterio Ordinationis Epiſcopalis deſumpta*, ad valorem Ordinationis Epiſcopalis requiri tres ut minus Epiſcopos; eo quod tres Epiſcopi præſentes, hoc eſt duo Adſiſtentes ſimul cum Principali Ordinante, materiam Ordinationis neceſſariam, uti ait, adhibeant; atque inde *num.* 30. inferre, quod liqueat, duos Epiſcopos præter Principalem adhiberi non ut meros Teſtes & Adſiſtentes, ſed ut Miniſtros ordinarios & neceſſarios: Cum e contrario, ſi hanc Lupi Appendicem legiſſet, ſolidiſſime ibidem aſſertum & variis auctoritatibus, ac notanter Sancti Gregorii probatum reperiſſet, *hos Epiſcopos* Adſiſtentes NON ESSE *Sacramenti* SUBSTANTIALES COMMINISTROS, *ſed* DUNTAXAT TESTES : prout ſupra latius retulimus.

XXV. Præterea, ſi memoratam Lupi Appendicem inſpexiſſet, nequaquam *num.* 24. & 27. pro ſua firmanda opinione de tribus Epiſcopis neceſſario requiſitis adduxiſſet exemplum Ordinationis Armentarii a duobus Epiſcopis factæ, tamquam quæ a Concilio Rejenſi, ſeu Regienſi, *Can.* 2. ut irrita & invalida declarata fuerit. Quandoquidem ipſe Lupus ibidem evidenter probet, etiam ex ipſis actis Synodi, & ex iiſdem tamquam indubitatum concludat, *clarum eſſe, hanc Synodum de iſtius Ordinationis validitate nihil dubitaſſe*.

Id ipſum vidiſſet circa Concilium Arauſicanum I. quod adducit *num.* 28. pro fundamento ſuæ aſſertionis: Nam & de hoc Concilio ſic loquitur Lupus : „ Ordinationis hujus *validitas* æque clare patet ex „ *Canone* 21. I. Synodi Arauſicanæ „ . Quod & ibidem ex Actis ipſius non minus ſolide probat. Simulque intellexiſſet Eximius Diſſertator, quod iſtud vocabulum *irrita*, aliaque ſimilia in hoc Canone, ſicut & in aliis multis, non ſignificent plane idem, quod modo Scholaſtici per illud ſignificari volunt.

Injurioſum proinde eſt huic Eximio Viro, in Canonibus & antiquis Eccleſiaſticæ Diſciplinæ monumentis verſatiſſimo, ipſique imponitur, ubi in patronum advocatur inſulſæ opinionis quorumdam, quaſi adſtruxiſſet, quod ad valorem Ordinationis Epiſcopalis ex inſtituto Chriſti, adeoque ex jure Divino, de lege ordinaria, tres ut minus Epiſcopi requirantur; & una reſolviſſet, quod ex diſpenſatione Romani Pontificis Ordinatio Epiſcopalis ab uno aut duobus tantum Epiſcopis facta reddatur valida.

XXVI.

XXVI. Porro evidens eſt, Lupum circa Ordinationem Epiſcopi factam ab uno Epiſcopo tria reſolviſſe.

Primum, quod præſentia trium Epiſcoporum ad conſecrationem Epiſcopi, juxta Regulam Canonicam, ac notanter Concilii Nicæni, requiratur; Ordinatio autem Epiſcopalis, ab uno vel duobus tantum attentata, Canonibus adverſetur & ſit vitioſa, ſeclusâ ſcilicet juſtâ neceſſitate.

Secundum, quod nihilominus hujuſmodi Ordinatio, contra Canones facta ab unico Epiſcopo, prorſus valida ſit. Atque hoc in memorata *Appendice ad Can.* 4. *Concilii Nicæni* late adſtruit: ubique abſque ulla dubitatione aut limitatione aſſerens validitatem hujuſmodi Ordinationis aliunde vitioſæ & contra Canones factæ; nec uſquam pronunciat, validam eamdem eſſe, ſi Pontifex diſpenſaverit.

Tertium ac poſtremum, quod reſolvit Lupus, eſt, quod Ordinatio Epiſcopalis per unicum Epiſcopum facta non tantum valida ſit, ſed etiam ex Pontificia auctoritate diſpenſatorie a vitio purgari queat.

Unde luculenter patet, quod ſecundum Lupi opinionem diſpenſatio Romani Pontificis nullatenus requiratur, ut Ordinatio Epiſcopalis per unicum Epiſcopum facta valida ſit, ſed duntaxat id efficiat, ut talis Ordinatio vitioſa non ſit.

XXVII. Certum exiſtimo, Ampliſſime Vir, Lupum noſtrum, quem plures mecum adverterunt, & facile ab iis, qui opera ejus legunt, advertitur, pro ſuo erga Sedis Romanæ prærogativas aſſerendas affectu & zelo nonnumquam, ubi de explicandis hiſce prærogativis agitur, à SS. Canonum ac veteris diſciplinæ ſenſu & notitia aberraſſe; hic etiam inconſiderantius dixiſſe, in initio memoratæ *Appendicis*, Sedem Apoſtolicam conſuetam *ab ipſis Apoſtolorum temporibus uti iſtâ poteſtate* diſpenſandi, adductâ ad id probandum ſolâ auctoritate *Ferrandi* Diaconi, qui, uti ait Lupus, antiquus Canonum collector ex Synodo Zellenſi, & Syricii Pontificis Sanctionibus adducit hunc Canonem: *Ut unus Epiſcopus Epiſcopum non ordinet*, EXCEPTA ECCLESIA ROMANA. Quem iterum Textum adducit in fine ſuæ *Appendicis*.

Profecto ſi hic Doctor erga Romanam Sedem nimio aliquo affectu abreptus non fuiſſet, intellexiſſet facile, quam parum hoc Ferrandi teſtimonium, qui demum ſub initium ſeculi VI. ſcripſit, valeret ad aſſerendum, quod hæc Romanæ Sedis in diſpenſando poteſtas a temporibus Apoſtolorum uſitata fuerit, quandoquidem nec ipſe Ferrandus de hac antiquitate vel verbum habeat.

Præterea cum Ferrandus, ipſo Lupo fatente, prætenſum illum Canonem adducat ex Concilio Zellenſi ſeu Telenſi, & Syricii Papæ Sanctionibus; indubie ſi monumenta illa ſollicite examinaſſet, in neutro eorum reperiſſet illam Canonis clauſulam: *Exceptâ Eccleſiâ Romanâ*.

Et quidem in hoc textu, quem Lupus ex Ferrandi Breviatione deſumpſit, nævum eſſe, omnes paſſim agnoſcunt: & clauſulam iſtam, *exceptâ Eccleſiâ Romanâ*, in nullo codice manuſcripto vel typis edito Concilii Zellenſis, neque in Epiſtola Syricii reperiri, uno conſenſu fatentur Eruditi: eamque a Ferrando adjectam credit *Chifftetius*, & poſt eum *Emmanuel Schelſtratius* in ſua *Eccleſia Africana Diſſert.* 3. *cap.* 12. Sed & nonnulli alii Eruditi cenſent, illam clauſulam poſt tempora Ferrandi adjectam; iidemque fortiſſimis argumentis adſtruunt, iſtud Concilium Zellenſe, & Epiſtolam Syricii eſſe ſuppoſititia. Uti videre eſt apud Lud. Dupin in *Biblioth. Eccl. Tom.* 2. *pag.* 249. *edit.* 1690.

Sed & etiamſi clauſula illa eſſet Ferrandi, & ipſius Syricii Papæ, inde tamen minime colligeretur, Romanum Pontificem *iſtâ poteſtate* diſpenſandi in numero Epiſcoporum, circa Epiſcopalem Ordinationem, a temporibus Apoſtolorum uſum fuiſſe; quandoquidem in ea clauſula ne verbum quidem de hujusmodi Diſpenſatione occurrat, ſed duntaxat ſignificetur privilegium quoddam *Eccleſiæ Romanæ*, ut in ea Epiſcopus ab uno Epiſcopo ordinari poſſit; ex quo nullatenus conſequitur, quod etiam Pontifici Romano conceſſa ſit prærogativa diſpenſandi in numero Epiſcoporum ad Ordinationem Epiſcopi requiſito pro aliis Eccleſiis. Porro quam iſtud etiam privilegium primis ſeculis ignotum fuerit, patebit vel ex iis, quæ dicemus de Ordinatione Pelagii Papæ.

XXVIII. Quæ Eximius Diſſertator *num.* 36. & duobus ſequentibus adducit ex Fagnano, Viro alioquin in moderna Diſciplina, & Decretalibus explicandis non parum

Digitized by Google

erudito, nituntur illis falſis Decretalibus jam ſupra depulſis. Unde mirum non eſt, eumdem Fagnanum dicere quædam faventia opinioni Diſſertatoris, qui iiſdem fundamentis nititur. Sed & quædam pro contraria ſententia ibidem (de Temp. Ord. ad *Cap. 7. nec Epiſcopi*) intermiſcet Fagnanus *num.* 7. ubi fatetur, quod *unus Epiſcopus totam perficiat conſecrationem, alii vero duo ſint Adſiſtentes ;* & dicit hoc *patere ex Pontificali Romano*. Item *num.* 10. relatâ ex falſis Decretalibus formâ, uti vocat, conſecrationis Epiſcopi neceſſario faciendâ a tribus, ſubdit: *poſſet tamen Papa immutare hanc formam tamquam traditam ab Apoſtolis*, rationem hanc adjiciens: QUIA NON JURIS DIVINI EST FORMA. Quæ quomodo cum opinione D. Diſſertatoris, ipſiſque in favorem ejus a Fagnano dictis, conciliari queant, diſcutiant qui voluerint.

XXIX. Similiter cæteri ſive Scholaſtici, ſive recentiores Canoniſtæ, quos adducit Eximius Diſſertator, ſi quæ pro illius opinione ex antiquitate videntur proferre, duntaxat illa hauſerunt ex iiſdem Pſeudo-Decretalibus Iſidori Mercatoris: Quare iis refutandis nequaquam judico immorandum.

XXX. Itaque videamus, an §. 4. ubi conatur diſſolvere *argumenta opinionis oppoſitæ*, aliquid vel plauſibile adferat.

In primis conatur reſpondere ad id, quod a nonnullis adfertur ex *Lib.* 8. *Conſtitutionum* ſub nomine *Clementis cap.* 27. ubi leguntur hæc verba: „ Ego Simon Cananæus conſtituo a quot Epiſcopis debeat ordinari Epiſcopus, ſcilicet a duobus vel tribus Epiſcopis: ſin vero aliquis ab uno Epiſcopo ordinatus fuerit, tum is qui ordinatus eſt, tum is, qui eum ordinavit, deponatur. Quod ſi neceſſitas coëgerit ab uno ordinari, quod propter perſecutionem aut aliam cauſſam plures adeſſe non poſſint, afferatur Decretum commiſſionis plurium Epiſcoporum „.

Quæ ſit iſtarum Conſtitutionum auctoritas inter Eruditos non convenit, quare nec eas ad firmandam meam ſententiam attuli. Interim neſcio, quomodo per illud *Decretum commiſſionis plurium Epiſcoporum* intelligi velit Eximius Diſſertator Diſpenſationem Romani Pontificis; cum de hac ne vel verbum habeatur, & pluribus poſt ſeculis adhuc Romani Pontifices ſaſſi ſint, ſe contra *Nicænos Canones* nihil poſſe. Quid autem evidentius quam per illam Conſtitutionem *Simonis Cananæi* nihil aliud requiri, niſi quod & a Nicæno Concilio eſt conſtitutum; nimirum ut Epiſcopus ab omnibus Comprovincialibus ordinetur ; vel ſaltem, ſi omnes adeſſe non poſſint, cæteri per Litteras conſenſum præbeant.

XXXI. Id quod adducit *num.* 51. & 52. pro ſolutione ad textum S. Gregorii, ſolide refutatum eſt a Clariſs. Lupo, ut ſupra notavimus. Itemque quod ſibi ex Pontificali Romano objicit *num.* 53. jam ſupra ſatis pertractatum credo.

XXXII. Quod *num.* 54. circa Ordinationem PELAGII confidenter aſſerit Eximius Diſſertator, animadverſionem meretur: ſuppoſuit enim, Pelagium electum jam fuiſſe Romanum Pontificem, & in ea qualitate etiam ante ſuam conſecrationem habuiſſe juriſdictionem Pontificiam; atque ita in Lege de Ordinatione Epiſcopali per tres ut minus Epiſcopos, circa propriam perſonam, diſpenſaſſe. Sane neſcio, quomodo D. Diſſertator ignorare potuerit quod omnibus notum eſt; ſcilicet eo tempore numquam aliquem electum in Epiſcopum, Epiſcopi nomine appellatum aut tamquam talem recognitum fuiſſe ante conſecrationem. Atque hoc & in Romanis Pontificibus ſeculo VII. obtinuiſſe ; quod & in cæteris Epiſcopis notat *Daniel Papenbrochius* in *Propylæo Maji*, ſeu *Conatu Chronico-hiſtorico* ad vitam *Stephani*, qui hodie dicitur *ſecundus* : ubi narrat ex *Anaſtaſio Bibliothecario*, qualiter hic *Stephanus* electus & poſt electionem introductus fuerit in Patriarchium Lateranenſe. Sed, inquit Papenbrochius „ Anaſtaſius Stephanum hunc, *utpote numquam ordinatum*, inter Pontifices non numerat „. Quippe, ut notat idem Auctor, Baronius primus eſt, qui illum Stephanum II. nominat. Et infra, *quod*, inquit, *Pontifex electus & in Patriarchium inductus non prius eſſet aut vocaretur Pontifex, quam ordinaretur, liquet ex electione Archipresbyteri* PETRI . . . . *qui poſt mortem* JOANNIS V. (quæ pluſquam integro ſeculo poſt Pelagium contigit) . . *Nusquam tamen ille inter Pontifices numeratur, quia ſcilicet numquam proceſſum eſt ad ejus ordinationem*.

Si hæc ita ſint, quomodo Pelagius, tamquam qui ante ſuam Ordinationem habuiſſet juriſdictionem Pontificiam, uti vult Exi-

Eximius Diſſertator, circa propriam ſuam perſonam diſpenſare potuit?

Sed & aliud hic notandum, nempe quod ſi genuina eſſet illa clauſula, *Exceptâ Eccleſiâ Romanâ*, quam ex Ferrando poſt Clariſs. Lupum adducit D. Diſſertator, numquam profectò tamquam extraordinaria reputata fuiſſet Ordinatio Pelagii Papæ per duos tantum Epiſcopos: quandoquidem, ſecundum iſtam clauſulam, *Eccleſiæ Romanæ* privilegium fuiſſet, jam ante uſitatum, ut in ea Epiſcopus per unicum Epiſcopum ordinaretur. Inſuper ſub tali privilegio, Pelagio in Pontificem ordinando, tantâ curâ & difficultate per totam Italiam conquiri non debuiſſent tres Epiſcopi, cum unicus ſufficeret. Nec denique Diſſertator ipſe debuiſſet recurrere ad talem exoticam ſolutionem de Diſpenſatione Pelagii circa propriam ſuam perſonam, cum ſecundum Diſciplinam illius clauſulæ etiam per unicum Epiſcopum fuiſſet legitime ordinatus.

XXXIII. *Num.*55. reſpondere conatur D. Diſſertator ad exemplum Evagrii, a ſolo Paulino ordinati; quaſi Theodoreto id referenti fides non deberet adhiberi præ Socrate & Sozomeno, qui contrarium videntur indicare. Sane neſcio, an id cuiquam ante Baronium inciderit; apud omnes quippe major Theodoreti æſtimatio & fides, quam Socratis & Sozomeni. Unde ſupra vidimus, quod Lupus exemplum illud ordinationis Evagrii ex ipſo Theodoreto absque ulla dubitatione adducat. Item Henricus Valeſius, in notis ad hunc locum Theodoreti, ubi dicit Paulinum violaſſe *Canones*, qui *abſque tribus Epiſcopis ordinationem cujusquam Epiſcopi fieri vetant*. Notat quidem Theodoretum reſpexiſſe ad *Can.* 4. *Nicænum*, ſed ne vel verbo inſinuat, eum in hoc puncto hiſtoriæ a vero aberraſſe. Quinimo etſi a vero aberraſſet, certe equidem patet, tempore Theodoreti validam fuiſſe habitam Ordinationem Epiſcopalem per unum Epiſcopum; cum Theodoreti de Ordinationis Evagrianæ a ſolo Paulino factæ validitate ſententiam, nemo unquam vel verbo in dubium revocaverit; & ipſe Theodoretus Paulino, uti ait D. Diſſertator *infenſus*, neququam omiſiſſet illi objicere ſacrilegum attentatum Ordinationis Evagrii per eum ſolum factæ, ſi tunc temporis exiſtimatum fuiſſet, *ex Chriſti inſtitutione*, adeoque *ex jure Divino*, tres ut minus Epiſcopos requiri tamquam Miniſtros Ordinarios & neceſſarios. Nam quod Diſſertator ait *diſpenſatione Sedis Apoſtolicæ* factum, ut *ſolus Paulinus* Evagrium ordinaret, ſomnia ſunt atque figmenta.

XXXIV. Quæ autem *num.* 59. ex *Vasqueſio*, & *num.* 61. ex *Fagnano* adfert pro ſolutione ad *Can.* 1. *Apoſt.* adeo ſunt frivola, ut reſponſum non mereantur. Nam quis, quæſo, unquam in animum induxerit, quod Canon ille, dum dicit, *Epiſcopus a duobus aut tribus Epiſcopis ordinetur*, ſub illis Epiſcopis ordinatoribus non comprehendat Principalem Ordinantem, prout vult Eximius Diſſertator? Profecto nullus inter antiquos Commentatores in illum Canonem de hujuſmodi interpretatione vel ſomniavit.

XXXV. Cæterum inter objectiones, quas ſibi format refellendas Eximius Diſſertator, non invenio exemplum Ordinationis Syderii Epiſcopi *Palæbiscæ*, qui per unicum Epiſcopum abſque ulla commiſſione ordinatus, tamquam verus Epiſcopus agnitus fuit, prout notavi in *Jure Eccleſiaſtico* loco ſupra citato.

Quin & notandum, quod etiamſi Syderius illegitime & *contra omnia jura* a ſolo Philone Epiſcopo Cyrenenſi, abſque ulla prorſus commiſſione, ordinatus eſſet, eumdem tamen Syderium S. Athanaſius non tantum agnoverit pro valide ordinato, ſed etiam illum tamquam *majoribus rebus idoneum* ad Sedem Metropolitanam Ptolemaidæ tranſtulerit: prout conſtat ex *Epiſt.* 67. Syneſii Epiſcopi Ptolemaidæ ad Theophilum Patriarcham Alexandrinum: qui & in eadem epiſtola neceſſitatem ordinationis Syderii per ſolum Philonem, refundit in *formidoloſa tempora*, quæ tunc erant, *quibus ſummum jus*, uti ait, *prætermitti neceſſe eſt;* unaque refert, *ideo magnum illum Athanaſium id tempori dediſſe*.

XXXVI. Sed multum vereor, Ampliſſime Domine, ne hæc Epiſtolaris Reſponſio jam inde juſto prolixior ſit: unde omitto plura alia hujus §. Diſſertationis, quæ nec refutatione indigent.

Illud tamen omittere nequeo, quod adducitur *num.* 66. & ſupra verbo attigi, nimirum: „Notandum eſt, inquit, quod etſi „ ex inſtitutione Chriſti ad valorem Or„ dinationis Epiſcopalis tres ut minus or„ dinarie requirantur Epiſcopi, tamquam

„ Mini-

Digitized by Google

„ Miniſtri ordinarii & neceſſarii ; ſummi „ tamen Pontifices per diſpenſationem ſuam „ nequaquam diſpenſent in inſtitutione „ Chriſti, nec in Jure Divino, neque im- „ mutent Miniſtrum ad valorem Ordinationis „ Epiſcopalis a Chriſto inſtitutum & requi- „ ſitum, quando pro tribus Ordinationem „ committunt duobus, vel uni Epiſcopo: „ Nam *utrumque hoc habet Chriſti inſti-* „ *tutio*, tam ut *ordinarie tres requirantur* „ *Epiſcopi*, quam ut *extraordinarie per com-* „ *miſſionem Pontificis duo vel unus ſufficiat* „.

Sed quo argumento ex Sacra Scriptura vel Traditione deprompto probat Eximius Diſſertator illam poteſtatem Romani Pontificis *a Chriſto inſtitutam ?* Non exiſtimat illud probandum ; ſed in fine poſt reſponſa ad objectiones *notandum* dicit, tamquam non indigeret probatione. Verum hic merito attenderit Eximius Diſſertator ad id quod ipſe *num.* 64. hoc eſt fere immediate præcedenti, ex Morino producit ; qui agens contra nonnullos Scholaſticos, contendentes quod ſemper ab eodem debeat applicari materia & pronunciari forma, ſic eos redarguit dicens : *in ejuſmodi rebus fallacia ſunt omnia argumenta, aliunde quam a* Sacra Scriptura , *&* Ecclesiæ Traditione *deſumpta*. Itaque donec Diſſertator vel ex *Sacra Scriptura*, vel ex *Traditione* probaverit, *Chriſtum inſtituiſſe* , quod ad valorem ordinationis Epiſcopalis de lege ordinaria *tres requirantur Epiſcopi*, aſt *per commiſſionem Pontificis duo vel unus ſufficiat ;* non ægre feret , quod omnia ejus argumenta *fallacia* reputentur.

XXXVII. Unicum adfert *num.* 67. ſimile, uti prætendit , de Miniſtro Sacramenti Confirmationis: *Nam ex inſtitutione Chriſti*, inquit, *Miniſter Ordinarius hic eſt ſolus Epiſcopus ; per diſpenſationem tamen Sedis Apoſtolicæ, ut definit Concilium Florentinum, extraordinarius illius Sacramenti Miniſter eſt ſimplex Sacerdos. Quare dum Pontifex ſimplici Sacerdoti dat commiſſionem confirmandi, non facit ipſum Miniſtrum Confirmationis , ſed ponit duntaxat requiſitam a Chriſto commiſſionem ſeu diſpenſationem . . .* & tum *num.* 68. dicit, quod *ſimiliter quando Salvator noſter Ordinem Epiſcopalem inſtituit*, &c.

Ubi duo aſſerit Eximius Diſſertator: *Primum*, Miniſtrum ordinarium Sacramenti Confirmationis eſſe ſolum Epiſcopum : & quod hunc Articulum attinet, libenter agnoſcimus definitionem Concilii Tridentini *ſeſſ.* 23. ſcilicet ordinarium Miniſtrum hujus Sacramenti eſſe Epiſcopum.

Secundum, quod affirmat D. Diſſertator hoc eſt , ſimplicem Presbyterum ex commiſſione Romani Pontificis eſſe Miniſtrum extraordinarium ſeu delegatum Sacramenti Confirmationis, idque *ex inſtitutione Chriſti*, qui hanc diſpenſationem Romani Pontificis tamquam neceſſariam *requiſierit* , ut hoc Sacramentum valide conferatur a Presbytero.

Hoc autem ſecundum ; nempe Romano Pontifici, præ reliquis Epiſcopis, *ex Chriſti inſtitutione* conceſſam eſſe poteſtatem dandi commiſſionem ſimplici Sacerdoti ad conferendum Sacramentum Confirmationis , a quopiam alicujus notæ Auctore unquam aſſertum eſſe, multo minus probatum, neſcio. Hoc ſcio , etiamnum hodie in Eccleſia Orientali ſimplices Presbyteros, ſaltem ex generali iſtius Eccleſiæ licentia ſive Epiſcoporum commiſſione, Baptizatos in fronte chriſmare, ſive Sacramentum Confirmationis conferre. Uti pluribus probat Eximius *Farvacques* eruditus hujus Academiæ Doctor Regens, qui & in locum S. Facultatis Clariſs. Lupo ſucceſſit, in Opuſculo , cui titulus *Veritas & Charitas de Sacr. Confirm. Cap.* 4. *Quæſt.* 3. §. 1. & ſequentibus ; oſtenditque ibidem hanc praxim Eccleſiæ Orientalis ab Eccleſia Latina, ac ſignanter in *Concilio Florentino*, numquam reprobatam fuiſſe . Atque inter alia id probat ex iis, quæ in ipſa concluſione illius Concilii acta ſunt ; in qua *Eugenius* IV. Pontifex varias Quæſtiones propoſuit Græcis, quarum *Sexta* erat : *Quare Pontifices non ungerent Sacro Chriſmate, ſed Sacerdotes ; cum hoc Pontificibus ſit datum* . Et ſtatim ſubditur in Textu Actorum Concilii : *Hæc a Latinis objecta, Mytilinenſis canonice* omnia , *legitimeque diſſolvit* . Ex quo , uti notat Farvacques , luculenter patet , quod Eugenius IV. aliique Epiſcopi Latini acquieverint dictæ Reſponſioni, neque Græcos adegerint ut aliter confirmarent. Patet etiam luce clarius , quod Sacerdotes Græci non confirmarent obtentâ, nequidem implicitâ, diſpenſatione Pontificis Romani, neque dubitarent quin hæc Romani Pontificis diſpenſatio ſive commiſſio minime eſſet neceſſaria . Et hoc latius proſequitur Eximius Farvacques, ſolide refutans ea, quibus volunt aliqui oſtendere, eam

Digitized by Google

eam praxim ab Eccleſia Latina fuiſſe improbatam.

Quin & *Quæſt.*5. *ejuſd.Capitis*, quantum & Eccleſiam Latinam attinet, probat ex *Can.* 20. Synodi I. *Toletana*, quod *Diaconus* quidem non poſſet chriſmare, *ſed Presbyter abſente Epiſcopo; præſente vero, ſi ab ipſo fuerit præceptum*. Et quidem hìc agi de Chriſmatione Sacramentali probat ibid. §. 3.

Nihil proinde D. Diſſertator hinc vel in ſpeciem elicere poteſt, quo probet numerum trium Epiſcoporum ad validitatem Ordinationis Epiſcopalis ita *ex inſtitutione Chriſti* requiſitum eſſe, ut Romanus Pontifex poſſet in eo diſpenſare,eamque diſpenſationem, Chriſto ſic inſtituente, requiſitam. Præterquam quod in ſimilibus, quæ a poſitiva Chriſti Domini voluntate dependent, *fallacia* ſint omnia argumenta a pari; quaſi quod Chriſto inſtituente requiritur ad valorem unius Sacramenti, illico requiſitum exiſtimaretur ad valorem etiam alterius Sacramenti. Profecto niſi circa ſingula oſtendatur inſtitutio Chriſti, *fallacia* omnia reputanda ſunt argumenta, præſertim in re ſummi momenti, ubi de valore alicujus Sacramenti agitur.

XXXVIII. Itaque, Ampliſſime Domine, diſcuſsâ hâc Diſſertatiunculâ Doctoris *Damen*, perſiſto firmiter in ea ſententia, quam expoſui in *Jure Eccleſiaſtico*. Neque ullam veri ſpeciem habet opinio contraria, nullumque reperitur fundamentum, quo vel apparenter probabilis fiat, aut ut ſcrupulus ingeratur de invaliditate Ordinationis Epiſcopalis factæ per unum Epiſcopum hoc præſertim tempore, quando tantâ luce depulſæ ſunt Pſeudo-Decretales Iſidori Mercatoris. Cum enim hiſce ſolis Pſeudo-Decretalibus, tamquam primis fundamentis, opinio illa innitatur, nihilque prorſus ex Verbo Dei ſeu Scripto ſeu Tradito adſerri queat, quo oſtendatur, ex Chriſti inſtitutione ad valorem Ordinationis Epiſcopalis ordinarie requiri tres ut minus Epiſcopos, & ex commiſſione duntaxat Romani Pontificis unum vel duos ſufficere, eadem opinio tamquam abſurda atque erronea rejici debet, donec ex S. SCRIPTURA vel TRADITIONE probetur.

Atque ita etiam Jacobus *Pignatelli*, percelebris Canoniſta Italus, qui ſolidiſſime probat noſtram ſententiam, idque iisdem fere argumentis, quæ a Clariſſ. Lupo adferuntur *Tom.* 1. *Conſultatione* 182. *num.* 8. ſine ulla dubitatione concludit, CERTUM *eſſe*, *ac* EXTRA OPINIONEM, *quod præſentia ſeu cooperatio trium Epiſcoporum non ſit de forma ſubſtantiali conſecrationis Epiſcopalis, neque ritus aut ſolemnitas ejuſmodi, cujus omiſſio actum invalidum reddat*. Et ſub finem *num.*20. adducit Litteras ſive Diploma Pii IV. ubi hic Pontifex aperte pro validis reputat Ordinationes Epiſcopales apud Indos factas ab uno aut duobus tantum Epiſcopis, etiam ſine diſpenſatione Romani Pontificis, licet eas ut vitioſas habeat & canonibus adverſantes: additque Pignatelli *num.*21. hoc Diploma eſſe indubitatum atque ab omnibus admiſſum. Quod autem in BULLARIO illud non inveniatur, mirum non eſt; cum hujuſmodi Litteræ per modum *Brevis* datæ *Bullariis* inſeri non conſueverint.

Conformiter nullum prorſus dubium, nulluſque ſcrupulus movetur in *Brevi* Romano, de quo in veſtris Litteris, circa validitatem Ordinationis *Cornelii Steenovii*, per ſolum Epiſcopum *Babylonienſem* factæ; uti & recte ab Amplitudine Veſtra obſervatum eſt.

Quapropter mirari ſatis non poſſum, quod Auctor Diſſertationis, nec non ipſe Cenſor Regius, opinionem adeo frivolam & prorſus improbabilem non ſolum publico ſcripto audeant defendere; verum etiam ex tali opinione, in re tanti momenti, non dubitent ſub vano prætexta quaſi viæ tutioris, cum ſumma confidentia hujuſmodi deducere conſectaria, quæ poſſint ſaltem incautos & ſimplices pernicioſis ſcrupulis perturbare. Dico *incautos & ſimplices*, de quibus ſolis & Amplitudo Veſtra idem advertit. Nec dubito quin mecum, Ampliſſime Domine, ſatis intelligatis, quam facile temerarius aliquis ſcrupulorum ſeminator, ſub ſimili probabilitatis & tutioris viæ prætextu, maligne tentare poſſet, per multas Eccleſias, etiam aliquas nobis vicinas, ſimplices & incautos dubitationibus atque anxietatibus replere. Si nimirum amplectens tamquam magis probabilem opinionem de neceſſitate trium Epiſcoporum ad validam Epiſcopi conſecrationem ex Chriſti inſtitutione, ſimul contenderet ſaltem veriſimilius eſſe, quod Romanus Pontifex in illo numero trium Epiſcoporum, utpote a Chriſto, adeoque ex jure Divino, requiſito, non poſſit diſpenſare: atque inde ulterius magnâ confidentiâ tamquam *invictiſſimis argumentis oſtenſum* aſſeveraret, (a) *Epiſcopum*, *ab unico*

(a) Vide Approb. *Diſſert.*

eo etiam cum diſpenſatione conſecratum, probabilius non eſſe Epiſcopum; illumque in praxi non poſſe ſine innumeris damnis, certiſque animarum periculis, exercere iſtius Ordinis proprias functiones; utpote qui confirmabit probabilius invalide, ſimiliterque invalide conſecrabit Sacerdotes; qui ab ipſo ſic ordinati remanebunt probabilius abſque omni Ordinis, quo carent, poteſtate; proponent adorandas hoſtias probabilius non conſecratas; itemque conferent in Tribunali Pœnitentiæ invalidas probabilius abſolutiones, &c. Conſiderent illi, quorum intereſt, quam periculoſum ſit hujuſmodi Quæſtiones, ad ſubſtantialia Sacramentorum atque animarum ſalutem pertinentes, ex opinionum probabilitate, & non ex ſolidis teſtimoniis Scripturæ Sacræ, aut Traditionis decidere, prout etiam in præſenti Quæſtione advertit prælaudatus Pignatelli. Sed de his nunc fortaſſe pluſquam ſatis.

XXXIX. An vero diſpenſatio in *Lege Canonica*, quæ ad Ordinationem Epiſcopalem canonice celebrandam tres ut minus Epiſcopos requirit, Romano Pontifici jam olim reſervata eſſet; de hoc, uti jam ſupra inſinuavi, nullum prorſus extſtat veſtigium in antiquitate. Nam primis Eccleſiæ ſeculis quod & dudum obtinuit, SS. Pontifices Romani palam profitebantur ſe contra Sacros Canones, præſertim Nicænos, nihil diſpenſatorie agere poſſe; utpote contra illos Canones Spiritu Dei conditos, & totius mundi reverentiâ conſecratos. Unde ridiculum eſt, quotieſcumque in primis etiam ſeculis per unum Epiſcopum Epiſcopus fuit ordinatus & pro vero Epiſcopo agnitus, eam validitatem refundere in *diſpenſationem* aut *commiſſionem* ſaltem *implicitam* Romani Pontificis, de qua tunc nemo vel ſomniabat.

Sed ſola tunc neceſſitas & ſalus populi excuſabat hujuſmodi Ordinationes: prout & in ſimilibus rebus, etiam quæ Sacram Ordinationem concernebant, neglecto rigore Canonum, non dubitabant SS. Epiſcopi ea facere, quæ fidelium ſaluti neceſſaria videbantur. Quin imo exiſtimabant, facturos ſe contra ſpiritum Canonum & mentem Eccleſiæ, ſi obſervato Canonum rigore, neceſſitati Eccleſiæ & ſaluti animarum non ſuccurrerent.

Hanc porro neceſſitatem & exigentiam ſalutis populi fuiſſe in Ordinatione Cornelii Steenovii, per ſolum Epiſcopum Babylonienſem peracta, dubitare non ſinunt veſtra, Ampliſſime Domine, jam pridem mihi nota, erga SS. Canones ac notanter Nicænos reverentia & amor, prout etiam ſumma erga Sedem Apoſtolicam obſervantia. Sed & id ſatis evincunt tot doctiſſimæ Lucubrationes & Scripta, tum ab Amplitudine Veſtra, tum aliis viris eruditis in lucem edita: Quæ ſi legerentur, ut decet, non dubito, quin ſatis omnibus appareret, nihil contra Spiritum Eccleſiaſticæ Diſciplinæ, aut SS. Canonum, vel adverſus reverentiam Superioribus debitam, hac in re a Vobis actum fuiſſe; ſed Vos unice præ oculis habuiſſe, ne Canonum externo rigore ſervato, a ſenſu & mente Matris Eccleſiæ recederetis, & ſaluti populi Vobis commiſſi haud ſatis provideretis.

Quin ſi & Sanctiſſimo Domino hæc omnia, prout in iiſdem veſtris Lucubrationibus expoſita ſunt & probata, eâ ſinceritate exhiberentur, quâ ſcripta ſunt, vix ambigo, quin videret, ſibi in hoc negotio eſſe ſubreptum, & meliora de Vobis & Eccleſiæ Veſtræ ſtatu ſentiret.

Cæterum Amplitudini Veſtræ, & Ampliſſimis Collegis Veſtris, ex animo atque in viſceribus Chriſti exopto Spiritum Prudentiæ, Fortitudinis, & Charitatis; neque deſinam Deum precari, ut per ipſius ſanctum Auxilium pergatis paſcere eum, qui in Vobis eſt Gregem Dei, atque cum apparuerit Princeps Paſtorum, ab eo percipiatis immarceſſibilem gloriæ coronam. Meque precibus veſtris enixe commendo, ut Deus non derelinquat me uſque in ſenectam & ſenium. Saluto ex animo & cum ſingulari veneratione Illuſtriſſimum Babylonienſem, qui me a paucis diebus urbaniſſimis litteris dignatus eſt. Lovanii 4. Junii 1725.

Reverende adm. ac Ampliſſime Domine

A. V.

Humillimus & devotiſſimus famulus
Z. B. VAN-ESPEN.

FINIS TOMI NONI.

ANT 1.316.-102

Digitized by Google

Digitized by Google